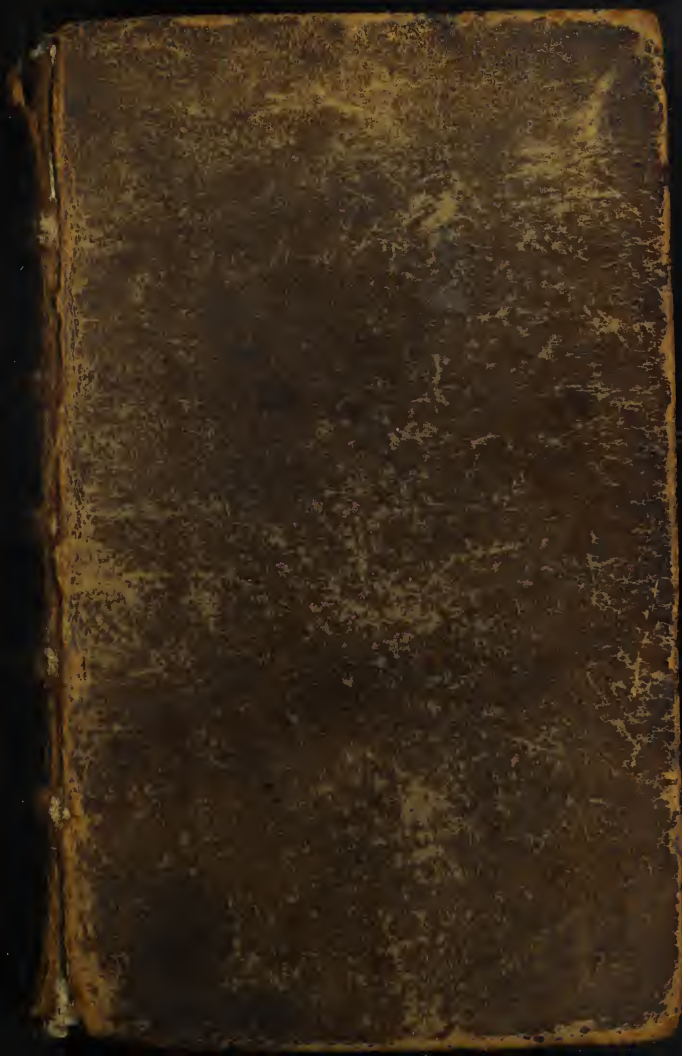
THEATRVM
CHEMICVM

T 1

VERSANTUR HIS TRIBUS

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

V. Lenglet du Fresnoy. Histoire de la philosophie hermétique

Tome III, p. 48 et suivants

THEATRUM CHEMICUM,

PRÆCIPUOS SELECTORUM AUCTORUM TRACTATUS DE CHEMIÆ ET LAPIDIS PHILOSOPHICI

Antiquitate, veritate, jure, præstantia, & operationibus, continens:

In gratiam Veræ Chemiæ, & medicinæ Chemicæ studiosorum (ut qui uberrimam inde optimorum remediorum messem facere poterunt) congestum, & in Sex partes seu volumina digestum;

SINGULIS VOLUMINIBUS, SUO AUCTORUM ET LIBRORUM Catalogo primis pagellis: rerum verò & verborum Indice postremis annexo.

VOLUMEN PRIMUM.

ARGENTORATI,

Sumptibus HEREDUM EBERH. ZETZNERI

M. DC. LIX.

ILLUSTRISSIMO PRRINCIPI AC DOMINO,

DOMINO FRIDERICO DUCI WIRTEMBERGENSI ET TECCENSI, COMITI MONTIS BELGARUM, DOMINO IN SAXENHEIM, &c.

DOMINO SUO CLEMENTISSIMO,

S. D.

A plerisque in facultatibus bonisque artibus per annos jam aliquot ab artificibus adhibita fuit diligentia, Illustrissime Princeps, Domine Clementissime: ut singuli Tractatus & libri de singulis materiis à diversis elaborati auctoribus, & distinctis in lucem temporibus seorsim editi, unum in corpus & volumen coacti, singularum artium & facultatum cultoribus exhiberentur. Quæ sane res in eum potissimum suscepta finem esse videtur: ut quæ scripta in singulis scientiis dissipata lateq; dispersa jacerent: nec sine molestia & sumptu passim conquisita legerentur: ea in unum volumen ad hunc modum redacta, omnem totius artis, vel sane præcipuum apparatum, veluti pulcerrimo

quodam in theatro cum voluptate intuendum spectandumque studiosis proponerent: unde hi, tanquam ex horto quodam bene culto & artificiosè disposito, omnis generis herbas salutares, flosculos item fructusque varios ad suam singuli non solum utilitatem, sed etiam oblectationem possent decerpere. Hunc ipsum finem atque usum in præsenti quoque materia rerum Chemicarum mihi proponendum esse censui. Et quoniam permulti præstantes summisque ingeniis præditi, & singulari sapientia ornati homines, tam nostro hoc tempore, quam seculis superioribus de hac arte multa præclarè ac divinitus quasi diversis in locis scripserunt: ego illorum opera, quotquot indagari quidem potuerunt magno sumptu & labore, undique conquisita, unum in corpus, & quasi THEATRUM *quoddam digeri, disponique curavi: Spe optima ductus, fore ut hac mea opera studiosis philosophiæ Chemicæ non injucundum ingratumve præstarem officium: qui hac occasione diversis auctoribus inter se collatis, alia ex aliis colligere facilius, atque hoc modo propositi sui metam contingere possent commodius. Vestræ autem Celsitudini, Princeps illustrissime, Domine clementissime,* THEATRUM *hoc* CHEMICUM *inscribere ac dedicare humiliter volui: cum quod me non fugiat, quam clementi planè atque laudabili favore &*

amore

amore V. Celſ. artes Chemicas complectatur atque foveat: tum quod non ſolum in aliis ſcientiis uſitatum: verum etiam in hac noſtra Chemica prorſus neceſſarium ſit, edendis operibus patronos ac fautores quærere: quorum protectione & auctoritate illa tuto exire, & in luce publica verſari poſſint. Quamobrem ea, qua poſſum, animi ſubmiſſione, hoc ipſum THEATRUM *Chemicum V. Celſ. offero & dedico: ſimulque humiliter rogo: ut C. V. ſereno id benignoque vultu ſuſcipere, illuſtriſſimaque ſua protectione defendere atque tueri clementiſſimè dignetur. Deum opt. max. toto pectore precor, ut Celſitud. V. cum illuſtriſſima conjuge, totaque inclita domo* W*irtembergica florentem diu, incolumem atque ſuperſtitem conſervet ac tueatur. Argentinæ. Id. Septemb. Anno 1602.*

V. Celſ.

Subjectiſſ.

LAZARUS ZETZNERUS.

ELENCHUS AUCTORUM ET TRACTATUUM
Primæ Partis.

ROBERTUS Vallenſis. *De veritate & antiquitate artis chemicæ & pulveris ſive Medicinæ philoſophorum vel auri potabilis, teſtimonia & theoremata ex variis auctoribus.*

Jo. Chryſippus Fanianus. *De artis Alchemiæ veterum auctorum & præſertim juriſconſultorum judicia & reſponſa ad quæſtionem, an Alchimia ſit ars legitima.*
Item de Arte metallica metamorphoſeos.
Teſtamentum novum Arnoldi à Villa nova.

Thomæ Muſetti Londinatis Angli. *Dialogus Apologeticus de jure & præſtantia Chemicorum medicamentorum.*
Epiſtolæ quædam medicinales ad Medicos aliquot conſcriptæ.

Theob. de Hoghelande Mittelburgenſis. *De Alchemiæ difficultatibus: in quo docetur, quid facere quidque vitare debeat veræ Chemiæ ſtudioſus ad perfectionem aſpirans.*

Gerardi Dornei *Clavis totius philoſophiæ chemiſticæ per quam potiſſima philoſophorum dicta reſerantur.*

Ejuſdem *Liber de Natura luce Phyſica, ex Geneſi deſumta, in quo continetur.*
- Phyſica Geneſis.
- Phyſica Hermetis Triſmegiſti.
- Phyſica Trithemij.
- Philoſophia Meditativa.
- Philoſophia Chemica.

Ejuſdem *Congeries Paracelſicæ Chemiæ de transmutationibus metallorum.*
Genealogia Mineralium atque metallorum omnium.

Bernad. G. Penoti, &c. *De vera præparatione & uſu Medicamentorum Chemicorum, Tractatus varij.*

Bernardus Treviſanus. *De Chemico miraculo, quod lapidem philoſophiæ appellant.*

Dionyſij Zacharij *Opuſculum philoſophiæ naturalis metallorum cum annotationibus Nicolai Flamelli.*

DE

DE VERITATE ET ANTIQUITATE ARTIS CHEMICÆ.

CAPUT PRIMUM.

ESDRAS Propheta, Lib. 4. cap. 8.

ICAM *autem coram te similitudinem, Esdra, Quomodo autem interrogabis terram, & dicet tibi: quoniam dabit terram multam, magis unde fiat fictile. Parvum autem pulverem, unde aurum fiat.*

SALOMON, Eccles. cap. 38.

Altissimus creavit de terra Medicinam, & vir prudens non abhorrebit illam. *Vide Arnal. p.136.*

DAVID, Psal. 12.

Eloquia Domini, eloquia munda, argentum igne examinatum, probatum terra, purgatum septuplum.

Alij ita vertunt.

Eloquia Domini, eloquia munda, argentum igne examinatum, probatum ter, repurgatum septuplum.

Vel,

Eloquia Domini, eloquia munda, argentum igne examinatum in vase terreo, purgatum septies.

Vel,

Verba Dei, verba pura, argentum in aludele exustum in terram, seu pulverem, refusum septies.

Hoc enim vocabulum Aludel Arabice, *sublimatorium* Latinis est, quo Arabs ille Geber Abenhaen, vel Ebenhaen inter Arabes chemicos philosophus præcipuus, Avicenna, Rhazes, Hali, Morienus, & alij plerique Latini frequenter utuntur. Est autem Aludel, sive Sublimatorium, vas in quo fit sublimatio chemica: Quæ est rei siccæ per ignem elevatio cum adhærentia sui vasis. Rei (inquam) siccæ, id est, inferiorum elementorum, seu materiæ. Per ignem, scilicet lenem, æqualem, humidum, continentem, exsiccantem, digerentem, & propinquum natura. Elevatio, id est, conversio, sive nobilitatio, & perfectio. Cum adhærentia sui vasis, id est, connaturalis, salsuginosi, & in quo est virtus lapidifica *Geber. lib. 2. c. 43.* *Hermes Trismegistus, Cribra rea*

cribro suo septies.
Io. Dastinus lib. 3.
Riga spiritu septies.

pidifica. Illa namque sublimatione, septies quidem, vel pluries iterata, argentum (quod natura sua auro est impurius, & imperfectius) auro quovis naturali, sive vulgari reddi potest multo perfectius. Nec intelligas hanc perfectionem, puritatemque sibi sola fusione accedere. Si enim illud summa diligentia sæpe ac sæpius igne examinaveris, propterea perfectius, synceriusve auro naturali non reddes, nisi sublimatione illa Chemica septies, vel pluries iterata, ritè utaris. Ob id igitur verissima est illa similitudo, qua propheta ille David verba Dei vera, & syncera, tali argento arte Chemica defæcato, ac præparato comparavit potius quam auro naturali sive vulgari. Quod quidem aurum quamvis purum, & perfectum inter omnia metalla existimetur, aliquas tamen fæces, licet paucas, heterogeneas in se continet. Alioqui enim propheta verba Dei syncera, potius auro quam argento, comparasset.

Prosa, quæ ab ecclesia decantatur die D. Joan. Evangelistæ sacro mense Decembri, auctore Adamo à sancto Victore. Cujus initium est, Gratulemur ad festivum, &c.

Cum gemmarum partes fractas solidasset, has distractas tribuit pauperibus.

Inexhaustum fert thesaurum, qui de virgis fecit aurum, gemmas de lapidibus.

Divus enim Joan. Evangelista ab Avicenna lib. de anima, dictione prima, ad finem cap. septimi, & à Vincentio, in Speculo naturali, inter Christianos qui artem Chemicam exercuerunt, enumeratur.

Hermes Ægyptius, quem Trismegistum vocant.

Verum, sine mendacio, certum, verissimum. Quod est superius, est sicut quod est inferius: & quod est inferius, est sicut quod est superius, ad perpetranda miracula rei unius. Pater ejus est sol; Mater ejus est luna. Portavit illum ventus in ventre suo. Nutrix ejus est terra. Et vis eius est intergra, si versa fuerit in terram. Sic habebis gloriam claritatis totius mundi: Ideo fugiet à te omnis obscuritas, &c.

Obscuritas, id est, inopia & ægritudo.

B. Tho. Aquinas in 2. 2. q. 77. articulo 2.

Si autem per Alchemiam fieret aurum verum, non esset illicitum ipsum pro vero vendere. Quia nihil prohibet artem uti aliquibus naturalibus causis ad producendum naturales & veros effectus: sicut Aug. dicit in 3. de Tri. de his quæ arte dæmonum fiunt.

Idem in principio lib. 4. Meteor.

Præcipuus Alchemistarum scopus est, transmutare metalla, scilicet imperfecta, secundum veritatem, & non sophistice.

Idem

Idem.

Metalla transmutari possunt unum in aliud, cum naturalia sint, & ipsorum materia eadem.

Avicenna. Ar. v. & sulph. est omnium materia

Idem alio loco.

Charissime fili, non abhorreas super nomine lapidis. Nullus enim unquam potuit, nec in posterum poterit tingere aurum, nisi cum auro. O charissimi divinæ artis filij, declinate ab omni errore cæcitatis, & attendite veritatem consistere tantum in tribus, ex quibus componitur verum philosophorum Elixir, videlicet ex lapide lunari, in quo sulphur est album, ex lapide solari, in quo est sulphur rubeum; & lapis Mercurij amplectitur utrumque, quod album scilicet & rubeum.

Guilielmus Parisiensis.

Intentio philosophorum est facere de corpore spiritum, scilicet argentum vivum purum, quod dicitur philosophicum. Cum autem oporteat componere lapidem ex duabus substantiis, volatili & fixa, necesse est prius ex unione illarum conficere eorum argentum vivum, antequam fiat Elixir completum.

Jo. Duns Scotus, Doctor subtilis.

Aliqui dicunt, bonum esse mutare materiam de uno vase in aliud interdum, quod verum non est. Sed sufficit lapidem semel poni in vase suo bene clauso, nec inde egredi, quousque totum compleatur magisterium: & quod amplius est, à malo est, ut in generatione hominis, & omnis vegetalis, nunquam nisi semel matrici imponitur semen.

VINCENTIUS Monachus lib. 5. natural.

Noë hanc Philosophorum medicinam tenebat, & quingentesimum annum agens generavit Sem, Cham, & Iaphet.

Præterea Arnaldus de Villa nova in quodam tractatu loquens de putrefactione, & mutatione materiæ lapidis in varios colores, citat locum illum Joëlis Prophetæ, ubi ait, *Solem converti in tenebras, & lunam in sanguinem.* Et Joan. Dastinus Anglus lib. 3. *Obscuratus est sol in ortu suo, & luna à suo lumine declinavit.*

RAYMUNDUS Lullius lib. Codicilli, cap. 53.

Facimus tamen gratia gratis data per immortalem hominem, nostram secretam dissolutionem intra novem dies mediocriter intellectam, cum non sit transitus à prima ad tertiam, nisi per istam, quæ media est inter hanc & illam. Hoc enim est secretum à mortali nemine revelandum.

CHRYSOGONUS Polydorus, vel Osiander, ut nonnulli volunt.

Iudæi Principem Tyri, apud Ezechielem Alchemiam exer-

cuisse aiunt, ideoq; prophetam illi exprobrare, quod eius artis fiducia, Deus sibi esse videretur. Nam Propheta (ut ipsi aiunt) narrat, quod aurum & argentum, quod in thesauris suis haberet, non è terra effodisset, non à subditis exegisset, nec hostibus eripuisset, sed sibi ipse fecisset, hac scilicet arte fretus: ideoque Daniele sapientiorem esse, & omnia secreta naturæ perlustrasse, cum sub persona Dei diceret ad eos: Multiplicavi eis argentum & ipsi fecerunt idolo suo aurum.

JOANN. ANDREAS Jurisperitus in additionibus ad Speculum, Rubr. De crimine falsi.

Nostris diebus habuimus Magistrum Arnaldum de Villa nova in curia Rom. summum medicum, & Theologum, de quo scripsi de observatione jejuniorum concilium. Qui etiam magnus Alchemista virgulas auri, quas faciebat, consentiebat omni probationi submitti.

Hæc ille: Andreas enim à doctis omnibus ad cœlum usque laudibus vectus est, quem Ludovicus Romanus omnium hominum præstantissimum appellavit.

OLDRADUS Jurisperitus libro conciliorum, q. 74.

Avicenna Ar. vi. est elementum omniū corporum liquabilium.

Oldradus enim & Joan. Andreas artem illam Chemicam vulgo Alchemiam, veram esse probant, & non prohibitam, nec metallum unum in aliud transmutari inconveniens esse. *Nam* (ut ipsi aiunt) *& videmus, quod quandoque ex re mortua producitur viva, ut videmus ex vermibus, ex quibus producitur sericum, & aliis pluribus: & ex herba producitur vitrum. Multo magis ex metallis, in quibus maior est convenientia & similitudo. Nam* (ut ipsi tradunt, & habetur *in lib. de proprietatibus rerum in cap. de Alchemia*) *omnia metalla procedunt ex eodem principio, scilicet ex sulphure, & argento vivo. Cum ergo ars imitetur naturam ff. de adopt. L. Si adoptio, non videntur isti Alchemistæ peccare. Nam cum sint quasi ex eodem principio, in similia, in habentibus symbolum facilior est transitus. Insunt enim, ut dicit B. August. lib. de civitate Dei rebus corporeis per omnia elementa quædam occulta seminariæ rationes, quibus cum data fuerit opportunitas temporalis & casualis, prorumpant in species suis modis & finibus.* Hæc Oldradus, & Joan. Andreas. Quem locum Augustini citat Gratianus causa 26. in 2. parte, q. 5. c. Nec mirum. Præterea ait Aug. lib. 3. De Trinit. *Omnium quippe rerum, quæ corporaliter visibiliterque nascuntur, occulta quædam semina in istis corporeis mundi hujus elementis latent.* Et Gaspar Contarenus Card. lib. De elementis 3. ait. *Attamen in metallorum generation-*

tione nullus ambigit quin omnia fiant ex argento vivo & sulphure. Videmus enim vermem naturaliter, & per artificium naturale in muscam mutari, quæ ab eo differt specie; & vitulum strangulatum in apes, frumentum in lolium, & canem strangulatum in vermem, per ebullitionis putrefactionem. Sed hoc non facimus nos, facit autem natura, cui administramus. Similiter & metalla non mutamus, sed natura: cui secundum artificium materiam præparamus: quoniam ipsa per se agit, non nos, nos vero administratores illius sumus. Hæc Geber. Abenhaen, vel Ebenhaen. Augustin. item ait De Trinit. lib. 3. *Sicut ergo nec parentes dicimus creatores frugum, quamvis eorum extrinsecus adhibitis motibus ista creanda Dei virtus interius operetur.* Hæc ille. *Ars enim imitatur naturam, & in quibusdam corrigit & superat eam, sicut juvatur natura infirma, medicorum industria.* Hæc Dastinus lib. 1. *Ars namque sæpe naturam si quando impediatur, adjuvat.* Geber lib 1. cap. 9. Artificium in multis naturæ defectum complet. Sunt & qui capillos mulierum in serpentes verti posse asserunt. Videmus etiam & lapides, & ranas è cælo decidere, & lapides in renibus. & vesica hominum gigni.

Avicenna lib. De anima, dictione prima. cap 1. ait, *De hordeo potest facere homo viventem. Nam si accipias stercus equinum, quod non est aliud, quam hordeum, & mittas in loco calido apto, ex illo procedunt bestiæ, quas vocant Abumes: quemadmodum musca de putredine aëris, & pediculi de humorum hominis putredine oriuntur.* Hæc Avicenna.

Sic enim vi quadã occulta, abdita, & mira naturæ dispositione, atq; solertia hominibus ignota, virtutes seminariæ prorumpunt in species debitas suis modis & finibus determinatis à natura, ut ait B. Augustinus.

Quia, ut dicit Arist. *Ex quolibet non fit quodlibet, sed determinatum ex determinato.*

Nihilq; convenit rei (inquit Jo. Dastinus lib. 1.) *nisi quod propinquius est ei ex sua natura.*

Idem Dastinus, *Natura creantur principia & arte de illis fiunt composita: sic etiam lapis noster arte perficitur, quoniam ut perficiatur, est aptus natus per naturam: natura tamen non habet motum ut fiat Elixir completum, nisi operatione perficiatur & arte.*

Præterea, ut scribit Theophrastus libr. De historia plantarum 2. cap. 6. *in animalium genere mutationes naturales cernuntur, vel temporis ratione, vel pro locorum mutatione, vel generatione. Nam ex tinea, eruca, tum ex ea papilio gignitur. Inque aliis pluribus hoc evenire notatum est. Item sisymbrium,*

brium, ut idem ait, *nisi à cultura coerceatur, in mentam mutari videtur.* Hæc ille.

Albertus lib. mineral. 3. cap. 2. *Prima materia metallorum est humidum unctuosum, subtile, quod est incorporatum terrestri subtili fortiter commixto, ita quod plurimum utriusque non tantum cum plurimo utriusque, sed etiam in plurimo utriusque.*

Aristot. lib. 3. Meteor. cap. 15 dicit, Metalla fieri ex aqueo halitu, & sicca exhalatione, quæ sunt ar. vi. & sulphur. Metalla autem omnia ut ad rem redeam, fiunt ex una eademque materia propinqua, utpote ex ar. vi. & sulphure, quod omnes asserunt. Differunt tamen forma, id est puritate & coctione seu digestione. Spoliatio vero accidentium, vel formarum ipsarum essentialium corruptio, & aliarum introductio, possibilis est, & in habentibus symbolum facilis est transitus unius in alterum. Quare metallorum est transformatio. Nam ut circularis est generatio elementorum, ita & metallorum ex se in invicem: quod Hermes Trismegistus, & alii philosophi asserunt. *Et elementa vicissim inter se generantur & corrumpuntur: materiam ergo primam communem inter se habent atque eandem. Differunt autem forma & specie.* Albertus de mineralibus lib. 3. c. 6. *Inter habentia symbolum in materia, & virtutibus & potentiis naturalibus facilis est transmutatio ad invicem.* Idem lib. 3. c. 6.

Nec te commovere debet quod scribit Titelmannus in suo compendio philosophiæ naturalis, lib. 1 cap. 24. de cœlesti materia propter perfectionem & potentiam formæ potentissimæ in informando, quæ illi data est ab initio, eam de forma in formam transire non posse, quoniam agens naturale deest, quod illi possit vel aliam inprimere, vel suam auferre. Non enim propterea ille concludit idem accidere rebus inferioribus naturalibus. Ait enim c. 25. occasionem similem non habere, cum privatio non sit vera causa per se effectiva ipsius transmutationis de forma in formam, sed tantum occasio & causa sine qua non: nisi enim in materia esset privatio formarum absentium, & nisi eas esset apta habere, quas non habet, nunquam de forma transmutaretur ad formam. Dicit autem hujus transmutationis veram & efficientem causam esse agens naturale, quod prædominans impressiones formæ existenti contrarias, & formæ quam ipsam vult introducere, convenientes imprimit in materiam, sicque eam de forma transire facit sua activa virtute, in formam.

Resipiscant, rogo, qui naturam ipsam omnium parentum solertissimam, omnemque philosophiam evertere audent, hancque Chemiam naturalem philosophiæ partem meliorem, admirabilem, & occultam, humano generi apprime necessariam, suæ genitricis

tricis naturæ æmulam, quæ circa rerum naturas, causas, & virtutes abditas maximè generis mineralis, versatur, ignoranter rident. Quam Hermes ille Trismegistus veram sine mendacio, certam, verissimam appellat: & quam probant Plato, Eustathius, Suidas, Solinus, Strabo, Plinius, & alij permulti, & quam Geber, donum Dei altissimi, & benedicti, sublimis, & gloriosi asserit. Cujus miro artificio componitur pulvis ille Regius, sive sal fusile, oleum, sive sulphur naturæ non urens, terra philosophorum, Elixir, aurum potabile, seu philosophorum, Aqua vitæ, tinctura: lapis pretiosus, Indus, vel Indicus, seu philosophicus, vel Medicina, quæ in tria rerum genera, animale, vegetale, & minerale, actiones mirandas facit, ut tertio capite fusius tibi explanabitur. Ob id enim veteres philosophi lapidem illum, animalem, vegetalem, & mineralem, esse dixerunt. Unde Arnaldus in Rosario: *Alchemia est una pars celata philosophia naturalis, prater alias partes necessaria: ex qua ars una constituitur, cui non est par.* Illa enim lapides preciosi imperfecti perficiuntur; corpus humanum ægrum sanitati restituitur: & metalla imperfecta in aurum & argentum transmutantur, uno quodam corpore medicinali universali, ad quod omnes particularitates medicinæ sunt reductæ & infusæ. Faxit autem Deus opt. max. ne perniciosè incidas in manus & laqueos istorum impostorum, qui circa res inutiles, vel fortasse prohibitas, tincturas albas, aut rubras sophisticas, augmentationes, multiplicationes, & extractiones auri (ut falsò loquuntur) operam suam miserè ludunt, scienter & malitiosè plebem passim, cui multa, vel aureos montes pollicentur, fallentes. Variis enim & vanis laboribus sophisticis facultates suas & aliorum consumunt, falsis, periculosis, damnosis, ac sophisticis studiis praxeos, & mille imposturis transigunt ævum, omnemque vitam deterunt, quorum nonnulli pocula, alij fortunas, alij luxus, alij honores, alij turpissimas libidines sequuntur. Unde malè audit aliquando apud multos illa vera, naturalis, rara, abdita, ac divina ars Chemica, imò scientia tam supernaturalis, ita ut illusio, & mera deceptio habeatur, & credatur. Istos nebulones, sycophantas, impostores, sophistas nihili facias, asperneris, & longè arceas ab animo tuo, qui profectò philosophi Chemici vocabulo digni non sunt: quin potius synceros, sive probatos libros Chemicos, philosophiamque ipsam naturalem diu, multum, & anxiè, non lucri aut gloriæ gratia prorsus amplectaris & evolvas: Chemiamque illam sublimem, cœlitus demissam à patre luminum suspicias, illique consecrans faveas, & benè preceris. Ars enim illa in potentia divina servatur, & cui vult elargitur & subtrahit, qui est gloriosus & sublimis, & omni justitia & bonitate repletus. Cui semper agendæ sunt gratiæ, & laudes decantandæ, pro ineffabili illius bonitate,

Alber. de Miner. lib. 3. c. 9.

qui per alba albificant, & per citrina citrināt, &c.

In sophistas & impostores.

Geber. lib. 1. cap. 7.

& in

& innumeris bonis naturæ hominum præstitis. Præterea ne incidas in quorundam hujus pretiosissimæ artis calumniatorum nugas, loquacitatem, & scripta, qui cum in multa tempora ætatis suæ libros aliquot de hac arte scriptos per transennam & ignarè revolverint, tanquam desperati, illam miserè contemnunt, & scriptis suis dedecorare student, variis ac falsis receptis suis de auro potabili conficiendo. Contemnunt enim quod ignorant, vel fortasse ab impostoribus & sophistis decepti, vel suæ humanæ sapientiæ & eloquentiæ inhærentes, falsò sibi persuasi, se illam artem Chemicam, ex industria antiquorum philosophorum, imò divinitùs, obscurè scriptam, intelligere posse.

Scientia non habet inimicum præter ignorantem.

Panormitanus jurisperitus super 5. decretalium, tit. De sortilegiis, cap. 2. Ex tuarum tenore.

Eodem enim loco dicit Panormitanus, Alchemiam esse artem veram, & non prohibitam: sophisticatores autem & falsarios esse reprobandos. Et citat Oldra. & Joan. Andr. Præterea addit videndum esse B. Thom. in 2. 2. quæst. 77. Et de hoc per Bald. in l. 1. quæ sunt rega. in usibus feudorum. Et videndum Abbatem, & Hier. de Zanetinis in repet cap 1. De accu.

Hippocrates lib. 1. prognosticorum, cap. 1.

Oportet igitur agnoscere talium naturam affectionum, quantum supra vires corporis sit, pariter & si quid in morbis divinum habetur, illius quoque ediscere providentiam. Adscribitur Galenò de illa summa & occulta medicina locutum fuisse tertio Tegni (ut vocant) Canone, utilitas vero utrorumque. Præterea an morbis depellendis hydrargyros, sive argentum vivum, accommodari possit, dubitat Galenus, quia illius vim & naturam occultam ignorasse fatetur, propterea quod ejus periculum asserit non fecisse: neque quod interimat si devoretur, neque ubi foris admotum sit.

Veteres ita legunt. Est autem in medicina quoddam cœleste divinum. *Claruit anno Domini 141. Lulli. in praxi testa. c. 27. De simpl. l. 9. cap. 59.*

Avicenna lib. 2. tract. 1. cap. 4. De operation. medicin. singular.

Virtus autem quæ dividit & ponit unamquamque complexionem ad partem quam meretur, ita ut non ponat virtutem resolutivam in partem materiei, quæ effunditur ad membrum, neq; infrigidativam in latere materiei effusa ab eo, est natura docta obedire creatori sublimi & glorioso.

Idem libello De mineralibus, qui vulgo quartus Meteor. Aristotelis appellatur.

Sciant artifices Alchemiæ species sive formas metallorum verè transmutari non posse, nisi fortè in primam reducantur materiam, & sic in aliud, quam prius, permutentur. Hoc theorema sive sit Avicennæ, sive Aristotelis, ita intelligas: *in primam materiam*, id est, *generi metallico proximam*. Illa autem

eſt ar. vi. & ſulph. & non in primam primæ, ſeu remotam materiam: quia omnium rerum una eſt materia. Nam ut prima materia propinqua hominis, eſt unio ſeminis utriuſque parentis, viri & feminæ: & prima materia propinqua metalli, eſt unio argenti vi. & ſulphuris: Ita & prima materia propinqua Elixiris ſeu Medicinæ Chemicæ, eſt unio corporis & ſpiritus, ad abbreviationem quidem operis. *Geber l. 3. ad finem.*

Idem lib. De anima, dictione prima, cap. 2.

Si aurum & argentum non viderem, dicerem quod non eſt magiſterium. Sed quia video, ſcio magiſterium eſſe verum.

Idem lib. & cap. eiſdem.

Quaſiverunt ab alio philoſopho, quid diceret de magiſterio lapidis: dixit, Per Deum ego revelabo vobis, & non negabo. Qui accipit quod debet & miſcet ſicut debet, & operatur, ſicut debet, procedet inde quod debet procedere. Et qui dat medicinam illam ægroto ſicut debet, & quantum debet, exibit quod debet. Nullus enim Philoſophus fuit, qui negaret magiſterium, qui eſſet ſapiens.

ABUHALI in epiſtola de re recta, ſi modo alius eſt ab Avicenna, cujus nomen fuit, Haſen, & cujus pater fuit nominatus Hali, unde dictus eſt Ebenhali, id eſt filius Hali. Et quia filium habuit nomine Hali, dictus eſt Abuhali, id eſt, pater Hali.

Et nos quidem, quod natura facit in mille millibus annorum ſecundum naturam, facimus illud idem artificialiter in tempore brevi, ſicut in die una, vel in una hora diei, cum medicinis propinquis, quamvis tamen in longo tempore præparentur, reducendo ipſa corpora corrupta in ſua minera ad ſubſtantiam claram & mineram incorruptam. *Idem aiunt Geber lib. I. c. II. & ad finē l. 3. Rodiam l. 3. verborum c. 4. & Albertus l. propoſition. propoſ. 5.*

Idem.

Inquiramus ergo tincturam quam ignis non corrumpat, & ſubſtantiam qua permiſceatur liquefactis, & ſubſtantiam conſolidativam & coagulativam, & adunativam, & fixam ſuper ignem, & ingenium ad permiſcendum iſta ad invicem, ita ut fiant uniendo una ſubſtantia, in quam ignis non imprimat, & tingat cum eo quod eſt in ea de tinctura, & permiſceatur cum ipſo quod eſt in ipſa de ſubſtantia permiſcibili, & conſolidetur cum eo quod eſt in ipſa de ſubſtantia conſolidativa, & figatur ſemper cum eo quod eſt in ipſa de ſubſtantia fixa. Si ergo perveniamus ad has quinque res, perveniet ad nos intentio noſtra. *Idem ait Geber ad finem l. 3.*

Rhazes libro cui titulus: Lumen luminum.

Corpus ſpiritale factum occultum eſt fermentum ratione ingreſſionis. Nam corpus eſt forma, & ſpiritus eſt materia. Materia autem non poteſt ſubſiſtere absque forma. Sic

anima

anima mediante spiritu, non potest esse in lapide nostro, nisi mediante corpore.

Idem libro de Divinitate.

Oleum quod supernataverit, auferatur tamdiu, donec nulla nigredo appareat magis, & rotunda nubecula ascendat, quæ relinquenda est, donec ipsius sublimatio sit formata.

Haly.

Totum artificiũ in uno lapide continetur, cui nihil additur, aut commiscetur in toto, aut in parte, donec opus perficiatur;

Idem.

Aqua nostra non est simplex, vel nubis. Aqua enim est anima lapidis. Hæc citat B. Thom.

Idem libro Elixiris.

Hermes dixit in suo decreto, quod una pars istius elixiris cadit super 1090. *Rogo te frater super fidem Dei, ne tantum secretum alicui ostendas, nisi filio nostro. Et quicunque hoc magisterio nostro secreto dignus fuerit, erit noster filius, & Deus allevıet super se, Et cum exaltatus fueris super omnes circulos hujus mundi lunariũ, memento tunc visitare pauperes, pupillos, & viduas, & tales similes in tribulatione eorum, ut valeas in die judicij audire verbum Dei promissum: Venite benedicti patris mei, percipite regnum quod vobis paratum est ab origine mundi.*

Matth. 25.

Dioscorides lib. 3. cap. 115.

Sulphur. natura non urens. Lumina Crystal. Terra alba foliata.

Sulphur optimum exıstimatur vivum, quod Apyron vocant, nitedulæ modo splendidum, perlucens, minime lapidosum, &c. Lege in illud caput Corollarium Barbari, cui in illa arte Chemica sulphur est vice maris: hydrargyros vero, id est, ar. vi. feminæ, ut Democritus propterea omnium metallorum spumam esse argentam vivum prodiderit.

ARNALDUS à Villa nova, libello qui vulgo testamentum ejus inscribitur.

Lapis Philosophorum de terra scaturiens in igne perficitur, seu exaltatur, limpidissima aqua potu satiatus ad minus horis duodecim, undique visibiliter tumens.

Idem, in Rosario cap. 3.

Esto longanimis; & non festinanter extrahas tincturam, nec festinanter aut velociter quæras perficere, &c. Et ad finem ejusdem capitis ait: *Ideo charissime indiges, quod in dissolutione lapidis labores, scilicet partes suas puriores disgregans ab impuris, ut gravioribus partibus abjectis, opus cum levioribus perficiatur.*

Idem libro de Medic. simpl.

Aurum potabile quid.

Corpus dissolutum in aqua quæ dicitur perennis, est Aurum nostrum potabile.

Practi-

Practica Valesci de Tharanta, quæ alias Philonium dicitur, lib. 5. De Cura stranguriæ.

Et sine dubio lapis, sive medicina philosophorum, inter proprietates optimas & operationes quas perficit in corpore humano, habet proproprietatem frangẽdi lapidem in renibus & vesica, & mundificandi utrumque, ut dicit Bertensis.

Conciliator differentiarum Petri Aponensis medici ac philosophi differentia 59 litera P.

Spiritus sumitur pro corporibus Alchemicis sublimatis subtilibus metalla transmutantibus, ex quibus Elixir, id est, lapis philosophorum construitur.

Plinius.

Lapis noster, est aqua extracta & separata à corpore nostro, quæ dicitur prima materia.

Idem.

Et scito fili, quod lapis albus habita materia prima perfici potest intra annum philosophicum, qui dicitur mensis vulgaris.

Idem.

Et istud Elixir, quod Medicina perfecta vocatur, habet virtutem ante omnes medicinas & potiones Hippocratis, Galeni, Avicennæ, & omnium philosophorum, sanandi infirmitates omnes hominum, & liquabilium imperfectorum. Summa & vera medicina quæ.

BERNARDUS Comes Treverus in libro responsorio ad Tho. de Bononia Caroli Regis octavi medicum.

Sunt quædam Mercurii sublimationes ab ejus propriis corporibus, quæ sibi per intima amalgamando conjunguntur & commiscentur, ex quibus pluries relevatus, & reconjunctus, superfluitates reiicit, & amittit, & non confunditur in natura. Et ideo vero artifici prodest in speciebus metallicis solvendis.

Idem.

Sed medicina nostra fixa, mirabiliter prodest tam ad homines quam ad metalla.

MARSILIUS Ficinus lib. De vita cœlitus comparanda cap. 3.

Proinde scimus viventia omnia tam plantas, quam animalia per quendam spiritum hunc similem vivere, atque generare. Atque inter elementa (quod maxime spiritale est) velocissimè generare, perpetuoque moveri quasi vivens. Sed quæres interea: Si elementa atque animantes generant, cur lapides & metalla non generant, quæ inter elementa & animantes media sunt? Quia videlicet spiritus in eis crassiori materia cohibetur, qui si quando ritè secernatur, secretusq́; conser- Quem metalli spiritum sive igneum

vaporem, Heraclitus animam esse metalli dixit.

conservetur tanquã seminaria virtus poterit sibi simile generare, si modo materia cuidam adhibeatur generis ejusdem, qualem spiritum physici diligentes sublimatione quadam ad ignem ex auro secernentes, cuivis metallorum adhibebunt, aurumq; efficient. Talem utiq; spiritum ex auro, vel ex alio ritè tractũ atq; servatum, Elixir Arabes astrologi nominant.

ARISTOTELES libro De secretis secretorum ad regem Alexandrum cap. 65.

Arist. metallicum ovum nominat, & hoc Pythago. fabam.

Inprimis, ô Alexander, tradere tibi volo secretorum maximum secretum, & divina potentia juvet te ad perficiendum propositum, & ad celandum arcanum. Accipe ergo lapidem animalem, vegetabilem, & mineralem, qui non est lapis, nec habet naturam lapidis: &c. Divide ergo ipsum in quatuor partes, & qualibet pars habet unam naturam. Deinde compone ipsum æqualiter & proportionaliter, ita ut non sit in eo divisio, aut repugnantia, & habebis propositum Domino concedente. Præterea idem ait, *quando habueris aquam ex aere, aërem ex igne, & ignem ex terra, tunc habebis magisterium.*

ALEXANDER Imperator in epistola quadam.

Homo noster antiquus, est draco noster. Iste comedit caput suum cum cauda sua. Et caput & cauda est anima & spiritus, & anima, & spiritus sunt creati de luto, & hoc ex oriente & occidente per expellentem nocumenta. Non mentior, quia quod dixi, vidi in veritate.

Geber lib. 3. cap. 79.

Iam igitur laudetur sublimis naturarum Deus benedictus & gloriosus, qui nobis omnium medicinarum revelavit seriem, cum illius experientia, quam illius instigationis bonitate, & nostri laboris instantia perquisivimus, & oculo vidimus, & manu tetigimus complementum illius nostro magisterio indagatum.

ALBERTUS cognomento Magnus Ratispon. Ecclesiæ Episcopus lib. de miner. 3. cap. 1.

De transmutatione horum corporum metallicorum, & mutatione unius in aliud, non est physici determinare, sed artis, quæ est Alchemica. Est autem optimum genus hujus inquisitionis, & certissimum, quia tunc per causam uniuscujusque rei propriam, res cognoscitur, & de accidentibus eius minimè dubitatur, nec est difficile cognoscere.

Virgilius lib. 6. Æneidos.

Duc nigras pecudes, ea prima piacula sunto.

Et paulo post.

Ramus Aureus quid.

Accipe quæ peragenda prius, latet arbore opaca
Aureus, & foliis & lento vimine Ramus,

Iunoni

Iunoni infernæ dictus sacer, quem tegit omnis
Lucus, & obscuris claudunt in vallibus umbræ.
Sed non ante datur telluris operta subire,
Auricomos nisi quis decerpserit arbore fœtus:
Hoc sibi pulcra suum ferri Proserpina munus
Instituit: primo avulso non deficit alter
Aureus, & simili frondescit virga metallo.
Ergo alte vestiga oculis: & rite repertum
Carpe manu: namq; ipse volens, faciliśq; sequetur
Si te fata vocant, aliter non viribus ullis
Vincere, nec duro poteris convellere ferro.

Idem ecloga 6.

Dum canit Hesperidum miratam mala puellam.

Hesperides enim appellatæ sunt Hesperi fratris Atlantis filiæ, quæ habebant hortos nemore aurifero pretiosos, ubi erat draco custos pervigil mala aurea vigilanter observans, quem interfecit Hercules, pomaque aurea retulit ad Eurysthea. Juxta Hesiod. in Theog. Ovid. 10. Metamorph. & Theocritum in Comaste. Hanc autem fabulam & figmenta, Eustathius, & Suidas auctores Græci celeberrimi ad Chemicam artem referunt. Hæc Willichius in posterioribus scholiis in 6. eclogam Virgilii.

Suidas.

Χημεία ἡ τοῦ χρυσοῦ, &c. Id est, Chemia, est auri & argenti confectio, cujus libros Diocletianus perquisitos exussit, eo quod Ægyptij res novas contra Diocletianum moliti fuerant, duriter atque hostiliter eos tractavit. Quo tempore etiam libros de Chemia auri & argenti à veteribus conscriptos conquisivit, & exussit, ne deinceps Ægyptiis divitiæ ex arte illa contingerent, neve pecuniarum affluentia confisi in posterum Romanis rebellarent. Hæc ille. Vide Orosium lib 7. cap. 16. Et Constantinum diaconum in vita Diocletiani Cæsaris. *Anno Christi 296.*

Idem.

Τοῦτο δὲ οὐχ ὡς ποιητικῶς, &c. Id est, Hoc autem non ut fictitie dicitur, sed liber erat in velleribus conscriptus, continens quomodo per Chemiam fieri debeat aurum. Hæc ille. *Vellus aureum quid.*

Cæterum, multi libri de hac arte Chemica, præter à nobis citatos, Arabice, Græce & Latine scripti desiderantur. In quorum numero tres in regia Galliæ bibliotheca, Græce & manu scripti asservantur; Zosimus, de secreta arte & compositione aquarum ad *χρυσοποιίαν*. Isaac monachus, qui scripsit *ἀργύρου μέθοδον*, & Blemidas, *περὶ χρυσοποιίας*. *Libri de arte Chemica scripti Arabice, Græce & Latine.*

Arabice enim scripserunt, Geber ille Abenhaen, vel Ebenhaen, Habebacar, Markos, Ydrid, Yesid Constantinopolitanus, Albumazar, Avicenna, sive Abuhali id est, pater Hali, Rhaces, Hali, Morie-

nus, Alphidius, Maria, Calid Babylonius de secretis secretorum, Adros, Chora, Carab. Seneca ad Adros Regem Arabiæ, & Sedacerius.

Græce vero desiderantur, Olympiodorus Alexandrinus, Osthanes, Pelagius Aphricanus, Zosimus, Isaac monachus, Blemidas, Theophilus, Synesius, Ptolemæus, Euclides, Apuleius, Heliodorus ad Theodosium, Dardanus, Demetrius, Democritus, Aristoteles de Mineralibus lib. III. Theophrastus, Albugazal preceptor Platonis in hac arte, Plato junior, in cujus Aphorismos, seu scholia commentarium scripsit Hameth, sive Hamech, & Seneca.

Latine autem, Joannitius, Rosinus, Ephistus, Florus, Almazatus ad Archiepiscopum Saragotiæ, Bernardus Comes Treverus, qui turbam Philosophorum à se collectam, & aliam ab illa quæ passim circumfertur, & quam sæpe citat, scripsit. Ray. Lulli. Joann. à Rupe scissa. Pontius, Hortulanus, Clemens de secretis naturæ. Gilbertus Cardinalis. B. Ægidius eremita, cui adscribitur Canticum regium carmine Gallice scriptum in honorem Conceptionis beatæ Mariæ. Magister Hospitalis, Andronicus episcopus, Petrus & Durandus monachi, Valerandus de Bosco, Theodorus, Petrus à Villa nova frater Arnaldi, Summa textualis, de sacro Bosco, B. Thomas de essentiis essentiarum & ejusdem breviloquium, Stephanus, cujus est liber De magna & sacra scientia, Jo. Dastinus Anglus, Holcot, Scotus, G. Parisiensis, Bernardus de Gravia, Dumbeleius, Aloisius Marlianus, Regor, Richardus anglicus περὶ χημείας, cui titulum fecit Correctorium, & Janus Latinius, à nonnullis visi, & alii permulti à quibusdam, qui illos hujus artis studiosis prodere nolunt, avide & secreto, ut olim libri Sibyllini, asservari. Sunt & alii quam plurimi libri auctoribus incertis. Multi etiam Gallice adfabre scripti. Insuper multi hanc artem Chemicam exercuerunt, ad finemque illius, & pulueris compositionem feliciter pervenerunt, qui ab Avicenna lib. De anima, dictione prima, ad finem cap. septimi; & à Vincentio in speculo naturali, enumerantur.

JOAN. Picus Mirandula libro De dignitate hominis

Veteres consueverunt res divinas, altas & sublimes, sub velo multorum ænigmatum, & fabularum poeticarum scribere.

Veteres enim permulti sub fabulis poëticis tanta mysteria hujus pretiosissimæ artis, & naturæ secretiora tractaverunt, & data opera occuluerunt. Nam fabulas, de dracone quem Cadmus interfecit, qui postea admonitu Palladis, interfecti dentes sevit, unde extiterunt illi terrigenæ fratres. De sacrificio Hecati apud Orpheum. De Medea, quæ Æsonem filium Jasonis in juventutem restituisse fingitur. De Saturno, qui Cœlo patri suo genitalia abscidit, &

Poetarum figmenta Chemica.

dit, & in mare projecit, ex quorum commixtione ſanguinis cum ſpuma maris Venus procreata eſt. De eodem, qui dicitur filios, mox ut nati ſunt, comediſſe. De Æſculapio qui eos ſuſcitabat, qui jam fere erant extincti. De Jove, qui ſeſe convertit in pluviam auream. De pugna Herculis & Anthei. De oculis Argi in pavonis caudam converſis. De Orpheo. De Pyrrho & Deucalione. De Androgynis ſeu Hermaphroditis. De Gorgone, qui omnes ſe conſpicientes in lapides convertebat. De Mida, qui annuente Baccho, quicquid tangeret, in aurum convertebat. De Jove converſo in aquilam, qui ſubvolavit cum Ganymede in cœlum. De Dædalo & Icaro. De nube ſpiſſa, cum qua Jupiter circumdedit Io. De Phœnice, qui ſemper reviviſcit. De Salamandra. De dracone, qui ſuo gravi halitu homines interficit. De Demogorgone, ut ſcribit Boccatius, abavo omnium deorũ gentilium & ab omni parte circundato tenebris, nebulis, caligine, habitante in mediis terræ viſceribus, qui ubi natus fuerit, veſtitur quodam viridi pallio, humiditate quadam aſperſus, & non prognatus ab aliquo, ſed æternus, & parens omnium rerum. De Vulcano, qui cum recens natus turpis eſſet & deformis, præcipitatus fuit in inſulam Lemnos. De Helenes pharmaco, quod luctus, bilis, malive oblivia cunctis bibentibus inducebat: & ſimilia poëtarum & philoſophorum antiquorum figmenta, & ænigmata, Euſtathius, Suidas, & alij auctores graviſſimi, ad Chemicam artem referenda eſſe interpretantur. Etiam ſub variis ædificiis, quale fuit Labyrinthus: picturis, imagunculis, quales erant Sileni: characteribus, monſtris, quales erãt Sphinx, facie puellari, alis volucris, & pedibus leoninis: & Chimæra, prima parte, leonis imagine, ac ingenio, media draconis, proſtrema capræ: & animalibus varie depictis & transmutatis, quæ in templorum foribus & palatijs inſculpta erant. *Sileni Alcibiadis.* Hujus generis & figmenti, eſt Nicolai Flamelli ænigma, quo effinguntur duo ſerpentes, ſeu dracones, quorum unus eſt alatus, alter vero minime, & unus leo alatus, &c. *Anno Dom. 1393.* Quod hodie in beatorum Innocentum cœmeterio Lutetiæ Pariſiorum conſpicitur. Quæ à doctiſſimis tantum, qui hujus Chemici ſecreti tam rari, tam latentis, tam cœleſtis theſauri, haberent cognitionem, intelligebantur. Sic Pythagoras, & Plato ſuam philoſophiam numeris ſuis obſcurarunt. Deum enim, & animas noſtras, & cuncta quæ ſunt in mundo numeris conſtare aſſeruit Pythagoras, ex eorumque concentu & harmonia univerſa gigni. Et Ariſtoteles libros aliquot à ſe editos perinde ac ſi non fuiſſent editi, quadam ad Alexandrum epiſtola, teſtatur. Vides ergo artem Chemicam non eſſe artem novam, aut incertam, ut ignarum vulgus putat.

DE PULVERIS,

sive

MEDICINÆ PHILOSOPHORUM ET AURI potabilis materiâ & compositione.

CAP. II.

Minima pars fæcum sufficit.
Ignis secretus.
Thermæ philosophorum
Balneum Mariæ.

Illa enim fit, ex purâ argenti vivi substantia, vice seminis feminæ, sive materiæ ac argenti vivi, & ex mediocri & pauca sulphuris mundi auri, vel argenti, connaturalis & homogenei, vice maris, sive formæ ac sulphuris: igne artificiali, leni, æquali, humido, aereo, vapido, exhalabili, propinquo natura, subtiliter, & continenter movente, dirigente, & excitante tantum, & non vincente virtutem mineralem formativam, sive coadjuvante proportionalem & naturalem ignem, optima commixtione conjunctorum, fæcibus heterogeneis primum suaviter, & magno ingenio sublatis, ad solutionem, & fixionem fusilem, permiscibilem, ignibus inexpugnabilem & cum omnis perfectionis differentia perficientem, sive transmutantem, frequenti sublimatione, seu contritione & assatione deductorum. Interea dum plura de Harmonia Chemica, principiis naturalibus rei metallicæ & artis, ac operibus tum naturæ, tum artis, tibi per otium scribimus, hæc sufficiant, & boni consule.

DE PULVERIS

seu

MEDICINÆ PHILOSOPHORUM AC AURI POTABILIS, MIRA, NATURALI, OCCULTA, AC divina vi, actione, & operatione in tria rerum genera, animale, vegetale, & minerale.

CAP. III.

Quare dictus est animalis, vegetalis & mineralis.
Multplicatio duplex.

Pulvis ille Chemicus, sive lapidem philosophicum, sive salem fusilem, sive sulphur, sive Elixir, sive medicinam, sive aurum potabile appelles, miram certe vim habet in tria rerum genera, animale, vegetale, & minerale. Unde veteres philosophi, animalem, vegetalem, & mineralem esse dixerunt. Nonnulli enim appellant animalem, quia animam & spiritum habet: vel, quia aqua est anima ejus & vita, quæ corpus seu terram vivificat & nutrit. Vegetalem, quia vigescit, alitur, & vegetatur appositive, crescitque sive multiplicatur, aut virtute, aut quantitate. Mineralem, quia à mineralibus extrahitur.

In animale quidem. Nam omne animal, sive hominem, sive brutum, ægrum intrinsecus vel extrinsecus, ad sanitatem brevissimo tempore restituit. Quia qualitates primas, sive elementa ipsa, quæ

quæ à naturali ſymmetria deflectunt,& actiones labefactatas, humoresque peccantes intemperamentorum ac corruptionis cauſas,ſive internas & à ſe, ſive extrinſecus incidentes, ad naturam ſuam reducit. Eſt enim fere incorruptibilis, temperata per elementa ipſa purificata,& ſecreta à fæcibus quatuor elementorum, quæ ſunt corruptionis cauſa potiſſima: ideo temperatum corpus,& ſanum efficit,veluti ſpiritus vitæ,cujus vi & ope,natura digerit indigeſtibile, & omne indigeſtum educit, omnes qualitates ſupervacuas & peccantes abſcindit,ſpiritum vivificat,molle indurat,durum mollificat, ſpiſſum rarefacit, tenue inſpiſſat, macrum impinguat,pingue extenuat, calidum refrigerat,frigidum excalfacit,humidum deſiccat, ſiccum humectat, & calorem naturalem, ſeu humidum ſubſtantificum corroborat & confirmat. Eſtque veluti (ut multi ſcribunt) medicinale corpus univerſale, ad quod omnes medicinarum particularitates facultatesque ſunt reductæ ac infuſæ. Propterea quod illa eſt quinta veluti quædam natura, à veteribus philoſophis inducta,ſive eſſentia,& anima tenuiſſima, purgatiſſima,putrefactioni ſeu corruptioni diutiſſime plurimumque reſiſtens, & quam ægerrime & laborioſiſſime corruptibilis, in æqualitate, & homogeneitate conſiſtens,ſoluta ab omni cõcretione mortali,cæleſtis, ſimplexque elementorum ſubſtantia,veluti temperata ex ipſis elementis, purificata, ſecreta à materia craſſiori, & ſuperfluitate heterogenea quatuor elementorum, ſublimatione illa Chemica. Unde Euſebius lib. contra philoſophos, cap.44. Socrates & Plato ideas ſejunctas à materia, ſubſtantias exiſtimant. Ariſt. contra,lib.1. De cœlo,cap.2. Nam Elixir ſeu pulvis ille philoſophorum, aut aurum potabile, ex homogenea, puriſſima,eademque ſubtiliſſima metalli fit ſubſtantia,cuivis humori permiſcibili. Quid autem invenias ſub cœlo magis homogeneum magisque ſimilare,tenuioris ſubſtantiæ, temperatioris naturæ,corruptionique,ſeu putrefactioni minus obnoxium, ipſa pura metallorum,ſive ar. vi. ſubſtantia? Elementa enim, ut Ariſtoteli placet,rerum naturalium in ſuo centro ſunt puriſſima. Ergo partibus heterogeneis, quæ ſibi per accidens supervenerunt,ſublatis, remanebit res puriſſima & homogenea, veluti ejus ſemen, ſpiritus atque anima. Non eſt ergo quod mireris, aut inſcius negare audeas,illam vim Elixiris abditam, & admodum quam paucis cognitam,vel creditam,niſi & velis Galenum, & quod experimento patet,mirari,aut negare, cum inducit ſepticas vocatas facultates,cauſticam caliditatem poſſidentes, ſed propter ſubſtantiæ tenuitatem citra dolorem adurentes. Num miraris,& negare deſinis, cum videas ar. vi. ceu metalli ſubſtantiam, igni, aëri, aquæ, terræque abſque læſione ferè perviam, & ob ſubſtantiæ homogeneitatem per minima unitam & commixtam corruptioni diutiſſimè reſiſtere, & quibusvis injurijs ſubverti fere non poſſe,

Elixir,ex mediocri & puriſſima ar. vi. fit ſubſtantia.

Libro De ſimpl. 9. ca. de Conia. Propter maximam ſubtilitatem, maxime & citiſſime agunt,& minime lædunt.

posse, quod certe nulli alteri rei generis sive animalis, sive vegetalis contingit? Arnaldus lib. De secretis naturæ cap. 1. *Solus Mercurius est incombustibilis & aereus, quod perfectionis est signum.* Præterea quid dicas de auro, quod quantumvis ignitum, non minuitur, imo vel Aristotele teste ad finem 3. Meteor. omnia metallica uruntur, quod siccam exhalationem habeant. At aurum, unum omnium nequaquam uri solet, & ut testatur Plinius, quo sæpius ardet, redditur perfectius, ob æqualem ar. vi. & sulphuris in ejus generatione concursum & puritatem. Scotus etiam in sua Alchemia dicit, *Ut omnia metalla imperfecta vocantur, si auro comparare velis, & omnia animantia imperfecta sunt, si illa natura angelica & substantiis incorporeis, & à materia sejunctis compares: ita aurum ipsum, est imperfectius atque impurius nostra Medicina, quæ est lapis noster, quamvis sit de natura auri: quia est magis subtiliata & depurata à suis fæcibus, & abundans in subtilitate homogenea. Simpliciora enim sunt compositioribus perfectiora, fortiusq; & mirabilius sua subtilitate agunt, ut acutũ magis pungit quam obtusum.* Hæc ille. Aristoteli enim elementa in suo centro sunt purissima. Non dubito propterea quin fatearis aurum ipsum ad ultimam puritatem, & ad extremam subtilitatem & simplicitatem reductum, multo perfectius incorruptibiliusque esse auro naturali, & ad potabilem substantiam conversum longissimo tempore corpora animantium à corruptione & intemperie conservare. Unde Scotus ait, *Ignis tollit esse ab omni materia, nisi à sole, id est, auro, ita quod alia corpora metallica non possunt conservari in suo esse, nisi in statu solari.* Nec asserere tamen velim medicinam hanc omnino incorruptibilem esse, quia fit ex re naturali, sed propterea quòd componitur ex materia cæteris omnibus incorruptibiliori, estque redacta ad subtilitatem, maximamque simplicitatem, facta fæcum elementorum corruptibilium separatione, ideò si illam rite conservaveris, diu incorrupta manebit, & ægrotis animantibus exhibita, longo tempore illa in sanitate conservabit. Unde medici jubent, ut cibo utamur minus corruptibili. Cujus summæ medicinæ cognitioni, studio, & perquisitioni, humano generi perquam necessariis, multi priscorum philosophorum, spiritu divino inspirante, sese consecrarunt, hac potissimum ratione eoq; fine, non ut arte illa Chemica, imperfecta metalla in perfecta transmutarent, sicque ditescerent, sed ut homines ægros curarent, vitamque illorum maxime diuturnam (in gloriam Dei) & ad præfinitum à Deo terminum illæsam conservarent. Optabilius enim, & sanctius est hominem ægrum curare, & in sanitate diutius conservare, quam opibus ditescere, & illarum affluentia, ac cupiditate inexplebili, fortasse anima tandem perire. Unde scribitur Eccl. si. 30. *Non est census super censum salutis corporis*

Quare prisci philosophi Chemiam tractaverint.

Ibi-

Ibidem. 10. *Avaro autem nihil est sceleſtius.* Nec ſunt interea prætermitendæ à philoſophis Chemicis illæ Dei præceptiones de Eleemoſina danda, & pauperibus alendis, non omiſſis prudentia & diligenti ac ſecreta cura ægrotorum ſanandorum. *Hilarem datorem diligit Deus. Diſperſit, dedit pauperibus: juſtitia ejus manet in ſeculum ſeculi. Memento paupertatis in tempore abundantia. Veſtra abundantia pauperum inopiam ſuppleat.* Morbus (ut tradunt medici) eſt immoderatio, ſive intemperies quatuor elementorum, ſeu humorum, ex quibus corpus humanum & conſiſtit, & ægrotat, & valet: atqui medicina illa Chemica, ſive aurum potabile, res eſt homogenea, & uniformis ſubſtantiæ in æqualitate conſiſtens, anima ſubtiliſſima, ſecreta à fæcibus, & veluti ſimplex elementorum ſubſtantia, & ideo temperata, corruptioni, ſive putrefactioni, quam minimum obnoxia. Quare corporis humani elementa, ſeu humores temperat, caloremque inſitum, & humidum ſubſtantificum corroborat, & ægrum ſanitati, moderationi, & temperiei reſtituit: ſicque ad præfinitum à Deo vitæ terminum à morbo tutum atque integrum conſervabitur, ſi modo illa medicina prudenter utendo, naturæ ſuæ vires, & corporis complexionem alias ſupra modum non læſerit. Unde Geber libr. 1. cap. 33. *Aurum eſt medicina lætificans, & in juventute corpus conſervans. Inſuper notavit quidam auctor innominatus, & ſcriptum reliquit, Deus cœli glorioſus, qui eſt benedictus, in genere creaturarum ordine temporis ultimum formatum fecit hominem, quem omnium creaturarum aliarum dominum conſtituit. Vnde elicimus omnia facta & creata eſſe propter hominem. Cum ergo homo ſit finis omnium, erit etiam finis ad quem ordinatur ſumma illa medicina, quæ Elixir dicitur, quæ non tantum reſtauratrix eſt & reformatrix metallorum imperfectorum, ſed etiam animalium ægrorum & infirmorum. Eſt enim argumentum ſufficiens philoſophicum, quod actus activorum fortius agunt in diſpoſitis patientibus, quam in non diſpoſitis. Cum autem hæc ſumma medicina nihil aliud ſit, quam calor naturalis multiplicatus in ſubſtantia Mercurij fixa, & virtus caloris ſit congregare homogenea & ſeparare heterogenea: neceſſario hæc medicina ſuo calore vivifico in corporibus animalium ſeparabit heterogenea, conſervando ſpiritus & humores in homine citius quam in natura metallorum, propterea quod homo calore ſuo naturali proprio ſeparat ſuperfluitates hetegoreneas, quas metalla calore proprio & connaturali minime ſeparare poſſunt, ut cōcipimus experimentorū perſuaſione.* Hæc ille. Eſt enim (ut quidam ſcribit) hæc medicina ſpiritus vitæ penetrans omnes alios ſpiritus, præbens vitā, tincturam, & perfectionem tam corporibus ſolidis, quam corporibus ani-

Eccleſ. 35. Pſalm. 111. Eccleſ. 18. 2. Cor. 8.

Ratiocinatio.

Statutum eſt hominibus ſemel mori Hebr. 9.

Vis medicinæ Chemicæ.

animatis,cum sit subtilis substantiæ,& spiritalis naturæ multarum virtutum,& virium occultarum. De modo autem exhibendæ & dispensandæ illius medicinæ ægrotantibus,in potionibus, & catapotiis,consule librum Arnaldi à Villa nova, quem edidit de aqua vitæ: Lullium item de aqua vitæ, & de simplicibus,& secretis naturæ sive quinta essentia: & Joa. à Rupe scissa, de consideratione quintæ essentiæ lib.2.& G.Parisiens.cap. De effectibus hujus artis.

Mira lapidis sive medicinæ Chemicæ vis & operatio in genus vegetale.

In genus vegetale has facit actiones. Nam arborum & plantarum generationes,ut scribit Theophrastus de historia plantarum lib.2.cap.1.factitantur,aut sponte,aut semine,aut radice, aut avulsione,aut ramo,aut surculo, aut ipso trunco, aut etiam ligno minutatim conciso,illisque sæpe morbi accidunt,aut communes, vel privati quibus intereant. Quibus sane medetur medicina illa. Omnes enim plantas,arbores, frutices,suffrutices,& herbas tempore veris magno ac miro suo calore vivificat, illarumque vim genitalem corroborat & excitat. Nam si illius medicinæ in aqua dissolutæ quantitatem aliquam, in cor, seu centrum trunci vitis inieceris,flores & folia nascentur fructumque mense Majo producet: sic in cæteris plantis, propterea quod nihil aliud est quam calor veluti naturalis infixus suo humido radicali: & quia, ut Lullius scribit in praxi testamenti. cap. 27. natura suo instinctu maxime desiderat, appetitque esse in profundo corporis elementati,in quo operatur, illius calorem naturalem, vimque sementificam confirmando,quia est pervia omnibus corporibus, unde Hyle appellata est.

Hyle

Mira lapidis, sive medicinæ Chemicæ vis in genus minerale.

In genus Minerale. Nam omne corpus metallicum imperfectum, plumbum scilicet, stannum, æs, & ferrum, præterea & argentum vivum vulgi, transformat vel in argentum vel in aurum, cum omnis perfectionis differentia, puritatis, ponderis, fixionis, coloris,extensionis, examinis seu probationis cineritii, cæmenti, ignitionis, fusionis, super vapores acutorum expositionis, adurentis sulphuris mixtionis,extinctionis, calcinationis, & reductionis reiterationis, & ar. vi facilis susceptionis. Præterea lapidum pretiosorum ægritudines, seu imperfectiones, aut diminutiones vel perspicuitatis, vel coloris,vel duritiei,vel ponderositatis curat & perficit,& ad virtutem naturalem,imo perfectiorem reducit,ac (ut scribit Albertus lib.Miner.1.cap.1.) unum in alterum transmutat,antidoto illo medicinæ ejus, quam Elixir vocant Alchemici, eorumque ægritudines curantur, aut occulta eorum manifestantur,aut manifesta conteguntur.

Ejusdem vis in lapides pretiosos

Quod arte Chemica ex crystallo fiant lapides pretiosi.

Arte enim illa Chemica componuntur perfectissime hi lapides, Smaragdus, Carbunculus, sive Anthrax,aut Rubinus vulgo, Adamas sive Diamantes, Beryllus: Balagius,sive Palatius: Chrysoprasus,Chrysolitus, & alij. De hac lapidum formatione,& metamorphosi Chemica,plura legere poteris apud Lullium in Theoria & Praxi sui lapidarii: & in praxi sui

test.

teſt.cap.35. Addi poſſunt quæ ſcribit Plinius de Cleopatra, quæ vi aceti philoſophici margaritas reſolvit, & liquefactas abſorbuit, ſolaque in cœna una centies * ſeſtertium, ſpectante Antonio, cœnavit. Hujus Cleopatræ meminit Barbarus corollario in Dioſcorid.lib. 5. cap. 115. ubi ait, tres feminas lapidem illum philoſophic. compoſuiſſe, Cleopatram, Taphuntiam, & Iudææ gentis Mariam, cujus liber paſſim circumfertur.

Libro 9. cap. 35.

Id eſt, 250. millia aureorum.

INSUPER, mixtione hujus medicinæ ſeu pulveris, vitrum fit flexibile, ſeu malleabile.

FINIS.

RELIQUUM eſt, hujus ſacræ, raræ, & abditæ artis Chemicæ ſtudioſe, ut cauſam adferamus, quare quæ ſequitur doctrina excerpta ex Galeno, adjecta ſit ad calcem hujus libelli noſtri. Quod profecto factum eſt, ut brevi ac dilucida illius doctrinæ intelligentia, quædam Chemicorum propoſita obſcura, tum in theoria, tum in praxi hujus artis ab illis ſcripta, tibi clariora fiant.

Plinius l. 36. cap. 26.

GALENUS, De ſimplicibus lib. 9. c. de Conia.

Ablato cinere fit lixivium Cinerem autem uſtorum corporum reliquias Latini nuncupant, ſive natura ſint lapidea, ſive arborum, animaliumve particulæ. Fit ergo lixivium pro ejus quod eluitur natura: ejus quidem quod empyreuma, ſive igneam naturam habet acerrimam, ipſum quoque acerrimum eſt: ejus quod tali non eſt, etiam moderatius. Quare & ſepticis vocatis facultatibus commiſcetur, utpote cauſticam caliditatem poſſidens, ſed propter ſubſtantiæ tenuitatem citra dolorem adurens.

Vt cineres differunt ratione lignorum, lapidum, aut alterius rei: ſic & lixivia.

Pſalm. 92.

Vir inſipiens non cognoſcet, & ſtultus non intelliget hæc.

Eccleſ. 38.

Scientia medici exaltabit caput illius, & coram magnatibus in admiratione erit.

AUCTORES CITATI IN HOC LIBELLO, QUI HANC ARTEM Chemicam approbarunt.

EX AUCTORIBUS SACRIS.

ESDRAS
Salomon } *Propheta*
David.

EX JURISPERITIS.

Oldradus
Io. Andreas
Panormitanus

Ex

Ex Theologis
B. Augustinus
Adam à sancto Victore
B. Thom. Aquinas.
Albertus Episcopus Ratispon.
Gulielmus Parisiensis
Scotus doctor subtilis
Vincentius Monachus
Gaspar Contarenus Card.
Chrysigonus Polydorus.

Ex Philosophis
Hermes Trismegistus
Geber Abenhaen
Aristoteles
Alexander Rex Macedoniæ
Suidas
Ray. Lullius

Ex Medicis
Hippocrates
Galenus
Avicenna
Abuhali
Rhazes, Haly.
Dioscorides
Arnaldus à Villa nova.
Valescus de Tharanta
Petrus Aponensis.
Marsilius Ficinus
Plinius Alchemista
Io. Dastinus
Bernardus Comes Trevers
Io. Picus Mirandula

Ex Poetis
Virgilius.

LIBELLUS,
QVI TESTAMENTVM ARNALDI à Villa nova inscribitur.

Lapis Philoſophorum de terra ſcaturiens in igne perficitur ſeu exaltatur: limpidiſſimæ aquæ potu ſatiatus ad minus horis duodecim undique viſibiliter tumens. Deinde in ſtupha poſitus aëris ſicci & mediocriter calidi vapore depuratus extraneo ſolíditatem ſuarum partium adipiſcitur, & ab humore extenuatus ſuperfluo, fit aptus contritioni. Quibus peractis ex purioribus ejus partibus virgineum lac exprimitur, quod confeſtim in Ovum Philoſophorum poſitum, tamdiu pullifica concoctione foveri non deſinit, donec colorum varietate denudatus cum compare ſuo in niveo colore lætificat, & ex tunc ſine metu periculi, ſuſtinet pœnas ignis creſcentis, donec colore tinctus purpureo, egrediatur ex monumento cum regia poteſtate.

FINIS.

EVI-

EVIDENS ET MANIFESTA

ARTIS CHEMICAE COMPROBATIO.

Ex Petri Apiani Antiquitatibus desumpta.

PATAVII ante aliquot annos mirabile Alchemicæ artis argumentum inventum est. Vrna fictilis erat, his notata versibus:

PLUTONI SACRUM MUNUS NE ATTINGITE FURES:
IGNOTUM EST VOBIS HAC QUOD IN URNA LATET.
NAMQUE ELEMENTA GRAVI CLAUSIT DIGESTA LABORE,
VASE SUB HOC MODICO MAXIMUS OLIBIUS.
ADSIT FOECUNDO CUSTOS SIBI COPIA CORNU,
NE PRETIUM TANTI DEPEREAT LATICIS.

Intra hanc urnam reperta est minor alia, qua aperta, duæ ampullæ inventæ sunt, affabre elaboratæ; altera ex auro purißimo quodam liquore plena, quo lucerna adhuc ardens per multa secula conservata putatur. Vrnulæ inscripti erant hi versus:

ABITE HINC PESSIMI FURES,
VOS QUID VOLTIS VESTRIS CUM OCULIS EMISSITIIS?
ABITE HINC VESTRO CUM MERCURIO PETASATO CADUCEATOQUE:
MAXIMUS MAXIMO DONUM PLUTONI HOC SACRUM FACIT.

FINIS.

IO. CHRY-

JO. CHRYSIPPUS FANIANUS, IOH. PHILOPONO suo S.

Mirum quod tot tantisq; animal sauciatum vulneribus, tot ægritudinibus divexatum Medicus sanet, pristinaq; restituat incolumitati: philosophus nequeat præditum sua labe metallum excludere, quod minus operosum, multoque facilius videtur. Quis autem est, qui si ut animalium, sic inanimorum inspiciat ægritudines, non pervideat thecā illam animæ longè periculosius medicamētis exponi, quàm quod nihil habet præter ægritudinem cum animato commune? Et tamen audet is ipse medicus ægrotantis & sauciati dubiæ saluti imponere manum, philosophus metallo non audet, quasi verò illius non vetetur periculum, hujus quàm maximè, atque ideò magis impunè quis hominem læserit quam metallum. Quod si quis ex læso metallo adulterinam posse cudi monetam inducat, quin itidem ex læso homine multa posse fieri homicidia induxerit? Vt si quis hominem interfecerit impunè; deinceps plures interficere non metuat? plus est interficere quam decipere. An non is magis est noxius, qui quum se sanaturum ægrotum polliceretur, tamen interfecit, quàm qui pravum nummum dederit pro bono? Hic de bonorum aut particula ipsorum, illic de vitæ amißione agi oportet. Vtrum verò carius? At majestas, inquies, hic regia attingitur. Annon & illic divina? Regia quoque majestatis magis interest tolli quem de exercitu, quam de thesauro nummum. An non præterea plus est servare hominem, quam publicum augere ærarium? Decipere verò vel lege permittente alter alterum possumus: hinc quisque ad rem suam tuendam fit cautior, ac denique ad tuendam Reipub. causam. Indignamur hodie si quis fortè communibus à natura hominum facultatibus utatur, quæ tandem non societate ulla, sed dißidio, non pace, sed bello propriæ effectæ sunt: si quis aliquem interemerit, dißimulamus eique parcendum ducimus. Negligimus itaque Dei præceptum, quod est ut nihilo sese plus, quam alterum quis diligat, quod quam sit amicorum proprium & peculiare, & eorum quidem ut Pythagoras sentiebat, communia quæcunque, quid ab amico querimur hodie de peculio nobis aliquid auferri? Atque ideò rectè Socrates execrari eum solebat, qui primus utilitatem à natura seiunxisset: id enim querebatur caput esse exitiorum omnium.

Est

Est equidem & destruere metallum atque deterius facere, & hominem interficere utrumque malum, & quidem altero alterum magis vitandum: verum qui sanat non interficit, non destruit qui restaurat: manus medici ægro imponitur, non sano & benè habenti: manus item philosophi vili & imperfecto metallo, non caro & perfecto. Committendum itaque utrumque est & bonis & peritis hominibus, non iniquis, non etiam indoctis. Quod si ita fiet, erit quod de hominis salubritate, de metalli pretio speremus. Atque ad hoc quidem ars ista, quam veteri & exoso vocabulo Halchemisticen dicimus, magno cum Reipub. emolumento, si modo percipi possit, ab heroicis usque temporibus comparata est. Nosti enim quid de ea magni philosophi referant, quid poetæ, quid etiam historici. Quæ miracula naturæ nemo ferè vana & ficta putat, & ad fallendum inventa. Atque hoc magis, quod illa ipsa artis præcepta à quovis quotidie teruntur, & ab iis potissimum accommodantur ad usum, qui & ingenio parum valent & diligentia. Factumq; est nescio quo fato; nisi forte quod nimis abdita, aut incredibilis videtur, ut à permultis literarum bonarum professoribus posthabita & neglecta sit. Quo evenit, ut qui minus de literis meriti sunt eam damnent, nedum contemnant: quo quid potest esse in humanis iniustius? Hoc velim mihi credas, quod te puto existimare, ut nisi quis magnarum sit artium disciplinis instructus, parum possit in hac arte proficere. Est enim collecta; tum ex naturalibus, tum etiam ex mathematicis ac supernaturalibus præceptis. Quæ quoniam tibi perspecta sunt & cognita, aditum tibi præstabunt ad eam patentiorem: Si modo tibi amplectenda ea ars videtur, quæ præter innumeros naturæ rerum effectus id etiam habet, ut qui eam consequetur, possit scientiam suam multis opibus divitiisq; cumulare. Sed si nostra leges quo es videlicet acutissimo ingenio, iudicio peracri, cognitione rerum multarum, memoria tenaci & capacissima, id non dubito quin facilè consequare. Atque eo præsertim & scriptum tibi & dicatum hunc librum, quod etiam me facturum per literas ante promiseram, existimes velim. Lutetiæ. 14. Calendas Novemb. 1559.

Ἰωαν.

Ἰωάν. χρυσίπ. Φανιανοῦ ὡς ἀναγνώστην.

Ἄργυρον εἰς χρυσὸν μεταβάλλειν ἥδε διδάσκει
    Λοιπά τ᾽, ἀναγνώστης πάντα μετάλλα βίβλος.
Θαύμαθ᾽ ἑνὸς λίθακος καὶ πᾶσιν ἄπιστα κελεύων
    Τῷδε θεὸς πόρεν ἣν ἐξαλάειν πενίαν.
Εἰ γοῦν πλοῦτον ἔχειν ἐθέλεις ταχέως ἐπὶ τοῦτον
    Βίβλον ἐπίστρεψον γ᾽ ὄμματα, σὺν δὲ νοῷ.

Ad eundem.

Quæ te torquebant aliorum ænigmata, Lector,
Explicat ista modo pagina rara tibi.
Possit ut abstruso quicquid natura lapillo
Condidit, ingenuis arte patere viris.
Possit & argentum subitò vel cinclus in aurum
Vertere qui præsens calleat artis opus.
Ergo age naturæ loca inaccessa hacce potentis
Arte petas liber hic dum tibi monstrat iter.

JO. CHRYSIPPUS FANIANUS MICHAELI FILIO REGIS BUGIÆ. S. D.

LUTETIÆ *una cum essemus, postquam rogatu tuo ita de te ad Henricum Regem scripsi, ut non te lateat haud parum contulisse tibi scripturam meam, libuit tibi editionem, eam quam de libro artis metallicæ metamorphoseos Philopono meo paulò ante receperam, mihi non vulgariter commendare. Quod ego placitum tuum secutus dedi operam, ut quam primum post discessum tuum liber exiret. Eum nunc tibi mitto editum, atque ita editum ut non nisi à te & Philopono meo possit intelligi. Quod si ita tibi probe editus videtur, satisfecisse me arbitror voluntati tuæ: sin aliter, in caussa esse putes nimiam severitatem tuam. Cum enim displicere nollem populo hac in re, quod ne æquum quidem videbatur commodare non potui. Secutus es ipse quidem Alexandrum, ego verò, sed disparibus tamen in rebus, Aristotelem. Vale.*

IOAN.

IOANNIS CHRYSIPPI FANIANI De Arte Metallicæ Metamorphoseos ad Philoponum.

Ars metallica multiplex.

INTER ea, quæ de metallis proferuntur, nihil est admirabilius arte metallicę metamorphoseos, ad quam accedunt aliæ duæ, ut sint tres in hoc genere, quibus inprimis utamur, artes: una fodinarum (frustra enim aurum & argentum, æs, ferrum, natura divina genuisset, nisi eadem docuisset, quemadmodum ad eorum venas perveniretur) altera liquandi metalla ipsa; seu pumices ærugicos, atque inde conficiendi quidvis, quæ & fabrilis dicitur, & Chemistica ἀπὸ τῆς χημείας. *Ars Chemistica.* Quid namque juvaret inventa materia, nisi confectionis eius fabricam haberemus? Tertia metamorphoseos, de qua hoc libro dicere instituimus, vocaturque Alchemistice, ab Alchemia ἅλα enim Græci salem appellant, χημείαν fusionem: & hæc ars circa fusilem quendam salem peculiariter versatur. *Alchemistice.* Ita cum utilitate, quam Deus hominibus dedit, ars aliqua conjuncta est, per quam illa utilitas percipi possit. Duæ priores mechanicæ, atq; chirurgicæ, hæc una pars est Philosophiæ eius, quæ circa rerum naturam causasque vertitur. Docet enim & metallorum & cæterarum quoque rerum, quæ cum his aliquo naturæ vinculo conjunctæ sunt, naturas atque causas. Dividitut autem in duas parteis. *Divisio artis.* Prima inventionis est, & Theorice dicitur. Secunda dispositionis, quæ Practice appellatur. Ergò primum de inventione, in qua metallorum naturam, non omnium quidem, sed eorum duntaxat, quæ ad opus ipsum metallicæ metamorphoseos propius accedunt, investigabimus; post de secunda parte dicemus. Metalla alia opibus, alia deliciis, alia temeritati fodiuntur. *Finis multiplex studium metallorum.* Nam aurum, cui persæpe æs: & argentum, cui stannum & plumbum adnascitur, divitiarum; ut ferrum belli cædisque, & gemmæ pigmentaque voluptatis gratia quæruntur. Metalla autem Græci vel à μεταλλάω, quod perscrutor significat: *Metalla unde. Novatio.* (Solemus enim intra terræ venas metalla scrutari) vel ἀπὸ τοῦ μετὰ τὰ ἄλλα ἐυρεῖσθαι, quod alia post alia inveniantur. Ita Plinius, quod ubicunque una inventa vena est, non procul invenitur alia, quod quidem & in omni fere materia, metalla Græcis dicta existimat. Aurum ex sulphure rubro, splendido, ignibus inexpugnabili, tenuissimo, defæcatissimoque argento vivo, optima commixtione purum atque rutilum concrescit. Sed auro alio aliud melius. Melius id, quod decoctum magis, digestumque est, coruscos indicis perferens affri- *Auri delectus.*

Auri docilitas. ctus. Nullum aliud metallum laxius dilatatur, aut numerosius dividitur. Argentum tinnulum est, dulce sonans, persplendidum. *Argenti generatio.* ex candido & prætenui, sed paulum unguinoso sulphure, nec satis cocto, & argento vivo subtili ac defæcato, non bene commixtis concretum. In generatione enim argenti plus sulphuris concurrit, quàm argenti vivi, quod inde facile est deprehendere; quod cum auro miscetur, eius colorem inducit. *Color auri & argenti unde.* Quum autem color auri & argenti è sulphure prodeat, ceu forma in argentum vivum, id est, materiam ipsam agente, & vis coloris sit in hoc, quam in illo maior, consequens est in hoc quoque plus sulphuris inesse. Inde est, ut in argento negemus æquam sulphuris & argenti vivi commixtionem, quod & ipsa experientia apertissimè ostendit. *Naturæ peccatum in argento ab ipsa experientia.* Siquidem in igne longo tempore ardens ac ignitum, in niveum tandem pulverem deficit, avolatque argenti vivi quicquid supervacuum offenditur. Quare æqualitate utriusque substantiæ tum aurum æquat, commixtione nequaquam. *Auri & argenti discrimen.* Sulphur enim argenti cum non sit satis digestum, etiamnum unguinosi nonnihil habet: quod cum argento vivo contrarium existat, debitam impedit commixtionem, avolanteque argento vivo, comburitur & perit. Vnde quoque est, ut igne minuatur argentum, tandemque dispereat. Eadem ratione fateri cogimur, in auro puto æquam esse sulphuris atque argenti lancem. *Naturæ in auro integritas.* Quantumvis enim ignitum nequicquam minuitur: imò verò, vel Plinio teste, quo sæpe ardet, efficitur perfectius. Quod fit propter æqualem sulphuris & argenti vivi in eius generatione concursum & puritatem. Æqualitas enim quæ, ut Pythagoræ placet, amicitiæ tum parens est tum altrix, tam invictæ in eo compositionis, ut in cæteris quoque rebus, causa est. Dixi autem auro puto: solet enim utplurimum *Argentum natura in auro.* è suis cuniculis erui utcunque argentum continens. Quod si argenti vivi plus haberet, igne evolaret superfluum, minueretur que ipsa auri moles. *Argentum vivum fugax sine sulphure.* Argentum enim vivum omne sine sulphure fugacissimum est: à sulphure autem retinetur æqualitatis proportione servata. *Digressio.* Alioquin si plus mole sua auri sulphur argenti vivi retineret, aurum ipsum quicquid attingeret sibique adglutinaret, id ipsum ob sui sulphuris intentionem retineret, faceretque suæ naturæ, neq; opus esset tot ambagibus ad decantatissimum illum lapidem Philosophorum, quot eius authores prodiderunt. *Antiphora.* Nec verò inficias ivero esse, aut fuisse nonnullos, qui parvo aliquo auri frustulo, pulveris interdum, interdum quoque humidioris materiei formam referente, quod utrumque tamen nihil aliud, quam auri ipsius spiritus, atque igneus quidem vapor, quem Heraclitus animam esse dicebat, argentum æs, stannum, plumbum, ferrum & argentum vivum in aurum converterint: *Mira auri spiritus vis.* quod & vidisse se & novisse facere, Cornelius Agrippa in suis de occulta

Philo

Philoſophia libris ſcriptum reliquit, & refert Marſilius Ficinus fieri: verum id fruſtulum non tam ſola auri forma aut materia eſt, quam purioris pars atque vegetioris, quæ in ipſius centro incluſa erat, ex utroque concreta, artificioque elicita. Sunt enim elementa ipſa, authore Ariſtotele, cum rebus reliquis naturalibus in ſuo centro puriſſima: & ea pars auri ipſius ſemen eſt, ſpiritus atque anima, qua aiunt ipſum vivere: quæve, ſi convenienter educetur, ſit aliquando futura vegetior, paulatim igne promovens in ampliores vires. Ignis enim, ut quidam ait, ipſius eſt pabulum & alimentum: atque vel ab hoc à nonnullis ſalamandra nominatur, & ego dixi igneum vaporem: hac etiam de cauſa appellatur pyrauſtum: quodque vegetat herbam virentem: & phœnicem, quod unicus ſit tam ſtupendæ naturæ ſpiritus, ac quod præcipuos acquirat colores, nigredinem & albedinem. Moly herbam, quam Homerus ait radicem quidem habere nigram, ſed florem lacteum. Ita enim ille Odyſſ. 10.

Auri ſpiritus nomina varia

Ῥίζῃ μὲν μέλας ἔσκε, γάλακτι δὲ εἴκελον ἄνθος·
Μῶλυ δέ μιν καλέουσι θεοὶ, χαλεπὸν δέ τ᾽ ὀρύσσειν
Ἀνδράσι γε θνητοῖσι.

Quibus quid aliud deſignaſſe huius artis peritis videri, quam eum, aut ſi qua alia eſt illius ipſius philoſophici lapilli materia, ſpiritum poteſt? Eſt enim is evulſionis è ſua terra, in qua altas jam ferè radices egit difficillimæ: & lapidi illi perinde arduæ vulſuræ, vim expellendi omnigenum mœrorem ægritudinemque veteres tribuere, vt verè eo nomine Moly appellari poſſit, atque in aurum vel argentum convertendi reliqua metalla mutabilia, ſicuti ſtannum, æs, plumbum, ferrum, argentum vivum: quod & ſpiritum iſtum ſibi vendicare docuimus. Hinc meritò eum Moly & ſalutem metallorum vocaverimus. Neque enim tantum ſupra terram ut apud Ciceronem eſt, ſed in intimis eius tenebris plurimarum rerum latet utilitas: quæ ad uſum hominum orta, ab hominibus ſolis invenitur, metallorumque ſalus incluſa in his ipſis eſt: quæ evellenda & extrahenda penitus, non circumcidenda, nec amputanda eſt. Sed quo maior in eis præſtantia & divinior, eò maiore indigent diligentia. Conveniet autem imprimis ſumſiſſe ἄλυπον, atque adeò illud Helenes pharmacum, quod luctuſque biliſque, malique oblivia cunctis bibentibus inducebat. Poſt deinde ſolvenda auri compago, uti ſpiritus naturalis, qui incluſus eſt, occultè ſubterlabente monumento oboriatur, oculorum aciem multipliciter perſtringens. Iſtuc enim tabernaculum inſtar ſilicis circumdedit natura: quo priuſquam fuerit exolutus, cognatumque æthera petierit, nullas flammas edit, ne vitæ quidem ullius habiturus eſt conſuetudinem. Ubi verò exceſſit è fragilibus, per quos ſparſus erat meatibus, eſtque ab omni prorſum colluvie

Auri ſpiritus cum lapide philoſophicò comparatio.

Metallorum ſalus.

purgatus, in infinitas ſe attollit formas: modoque in herbam gignit, modo in lapidem, aut in inſolitum quoddam animal: interdum in æquor, aut unionem, aut gemmam, aut metallum: dulceque jubentibus jam flammis emicans, in multas ſtatim colorum myriadas variat, vivitque portentorum ſemper effector ac magus, iſto nequaquam fatiſcens labore, ſed vigore ac viribus indies adoleſcens. Quod quoniam crebro à nobis contenditur quid ſit, quove poſſit modo tenebroſo iſto carcere liberari, deinceps explanabimus. Jam enim ad hanc artem omne ferè translatum eſt certamen multo honore quæſtuque vigentiſſimam, atque ut à Suida traditur, Ægyptiorum olim contra feros & formidabiles Diocletiani impetus diu ſervatricem, dum in ullius honeſtioris fructuoſioriſque rei labore vigilari non poterat. Sunt itaque, qui aurum diſpenſent, ex eoque viciſſim ſecernendi Elementa nullum faciant finem, dum puriſſima quædam, nulliſque naturalibus obnoxia inquietudinibus natura ſubſederit, quod quintum aiunt elementum, ſeu corporeæ ſubſtantiæ temperamentum eſſe. Eſt enim id velut quinta quædam natura ab Ariſtotele inducta, quæ ſoluta & libera & ſegregata ab omni concretione mortali terra vacat & humore, nec flabilis eſt, nec ignea: ſed ſejuncta ab iis uſitatis notiſque naturis, cœleſtis magis habetur ſubſtantia. Utuntur auēt ad hanc rem lavacro, in quo utut ignis ſuppoſiti remiſſo, calore auri quaſi ſordes abſorbentur, abeuntq; in intimā munditiem omnia: obdura quoque, ac tantum non adamantæa ipſius moles contunditur, interioremque ſubit liquationem, atq; interitum abſque detrimento: ne quis fortaſſe putet tam integrum in omni igne metallum aliquotfariam poſſe attenuari, quo vel ob id maximè reliquis omnibus prælatum eſſe in ſuis naturæ hiſtoriarum libris Plinius ſcribat, quod uni rerum nihil igni depereat, tuto incendiis rogiſque durante, quoque ſæpius areſcit, hoc magis proficiente ad bonitatem materia. Tametſi namque eadem ipſa moles immanitate pondereque decidit: viribus tamen permanet, nec eſt unquam quicquam defectura: nec verò ſolum, quod ipſi haud citra miraculum peculiare eſt, non fit deterior, ſed magis atque magis eniteſcit. Demigrat de ſtatu quidem ſuo novum ſibi ut ingenium induat: dejicit de pondere, ipſumque levitate permutat: fitque in ea uti paucis vera abſolvam; & duritiei & reliquarum prorſus qualitatum viciſſitudo. Sed & vires, quas antea habuerat, hoc tranſitu nobilitatas recipit, multoque priſtinis vegetiores, & inexhauſto quodam renitentes ſplendore. ὅτως γὰρ ὁ χρυσὸς ἑψόμενος, ut ait Pindarus, αὐγὰς ἔδειξεν ἁπάσας. Huic enim occulta ea vis initiò inſtar igniculorum quorundam ineſt, quam ſuſcepto paulatim incremento, tandem ad faſtigium, atque adeò ad fabulæ, quod dici ſolet, cataſtrophen erumpit: ac tum tale

Spiritus auri forma varia.

Huius artis vis ab exemplo.

Auri ſpiritus quid.

Modus educendi auri ſpiritum.

Auri præſtantia.

Pindari, de auro ſententia.

Auri occulta vis.

tale ferè quiddam poteſt, quale de Lynceo ſcribit Plutarchus: Saxa quoque & arbores oculorum acie penetraſſe. Eſt enim ei ex adaucto ingenij ſui acumine tanta penetrandi vis quęſita ut metallis ſit omnibus ὀϛράκων quod dicitur περιϛροφή. Atqui ſunt nonnulli, qui argenti requirant ſpumam aut argentum vivum, aut argentum ipſiſſimum, aut ovum, capillos, aut humanum ſanguinem, aut urinam aut vinum, acetum aut herbam, ut dicunt, Lunariam: Atque iſti quidem commemorandis varijs & horrendis nominibus nos territant, cum hæc omnia una gens ſit: atque ita ex uno, ut in proverbio eſt, multa faciunt. Sed redeamus ad argentum. De lapidis enim materia, quoniam inter hujuſce artis maximos auhores non parva contentio eſt, alio loco nobis copioſius diſputandum. Argentum ergò ſulphur habet, ut ſuperius docuimus, paulum admodum unguinoſum: quo fit, ut igni diſtabeſcat. Dixi paulum admodum: habet enim fermè omne nonnihil in centro ſulphuris digeſti: proinde omne propemodum etiam aurigerum eſt. Cujus rei periculum fieri conſuevit Chryſulca. Hæc enim argentum involat, diducitque ab auro ſiderati cruoris inſtar ſidente, incorruptoq; emergente. Dulcioris tinnitus ejus cauſa eſt ſubtilitas argenti vivi, glutenque ſulphuris. Quod autem ſulphure conſtet glutinoſo, uſu quiſque diſcere poterit, ubi hydragyro ſulphur ſuppoſuerit vulgare, quod totum gluten eſt: ex ijs enim duobus intra menſem viderit argentum puriſſimum concreſcere, uti nos quoque vidimus, tempore & loco uſi ad hoc aptis. Aurum argentumque quo mollius, eo pulchrius. Stannum ex tenui ſulphure ac ſubtili, & argento vivo præpingui & denſo male mixtis compactum reperitur, hoc etiam nomine ſtridulum. Cum argento naſcitur, mixtiſque venis conflatur. Plumbi duo genera nigrum atque candidum, pretioſiſſimum candidum. Nigri duplex eſt origo: aut enim ſua provenit vena, aut cum argento & ſtanno naſcitur. Utrumque ex unguinoſo, bituminoſoque ſulphure & ejuſdem qualitatis argento vivo conſtat. Quod judicare facile, ubi candente licio in virulentum fumum abijt, nulla relicta calce. Depurgatum in aurum & argentum vertere, ipſo experimento didicimus. Tunditur primum emolliturque liquido quodam in calice chytræ ſeu teſtulæ, indidemq; conjicitur in ampullam vitream, ut ſmegmati ſuo inſpergatur: ita ſuis ſtrigmentis ſpoliatum evadit nitidum. Datur & deinde licio, ac ſi quid eſt impuri reliquum, ignibus exoleſcit, argento cum auro reſiduis. Sed adſciſcendum aliquatenus argentum vivum pro ratione materiæ. Huic metallorum ſoli incrementum concedit Galenus: quod, ut Plinius auctor eſt, derelictum fertilius reviviſcit. Æs & ferrum ejuſdem pene compoſitionis ſunt: niſi quod hoc minus habet argenti vivi, ſulphuris plus & unguinoſioris atque ideo duriſſimum

Variæ opinationes de lapide Philoſophorum differentium.

Argenti ſulphur.

Aurum natura in argento.

Chryſulcæ effectus.

Cauſa tinnitus argenti.

Hydrargyri & ſulphuris vulgaris mirũ Authorũ experimentum.

Authoris experimentum.

Auri argentique delectus.

Stanni generatio.

Plumbi genera.

Plumbum ex quibus conſtet.

Mira plumbi metamorphoſis ab ipſo Authore inventa.

Incrementum ſoli plumbo attributum.

Æris & ferri diſcrimen.

Ferrum.

Æs.

Æris ſulphur. *Æs cum argento.* *Color metallorum unde.* *Sulphur vulgare.*

vixque flexibile. Hoc ſolum etiam difficulter liqueſcit. Æs minus eſt cæteris fuſile, minus etiam habens argenti vivi. Sulphur autem ipſius proxime accedit ad maturitatem, paulumque abeſt à debita decoctione, quod ipſum æs coruſcum efficit. Cum argento conjunctum ipſum reddit vocalius, inque ſuum colorem convertit: quod è ſulphuris in eo redundantia accidit. Sed hactenus de auro, argento, ære, ſtanno, plumbo & ferro: deinceps de alijs metallis. Jamque primum omnium occurrunt ſulphur illud vulgare atq; extrarium & argentum vivum. Hoc ſulphur terreſtri videtur eſſe bitumine quodam commiſtum, quod & Virgilius in Ætna ſcribit, & ad plumbi formam ſuſpiciendam idoneum adventu peculiaris ſibi argenti vivi, quod in plumbis ineſt. Virus eſt atque fex ſulphuris metallorum omnium ipſius ſubtilitatem aliqua ex parte referens, ſic ut concurſu argenti vivi nonnunquam in metallum induretur etiam pretioſum, agente calore. Id equidem ſum expertus in minio factitio, quod ex argento vivo & ſulphure conflatur: nonnulli cinnabarim appellant. Ex ejus enim drachma licio argenti puri obolum exprompſimus. Ubi vero maxima iſtius ſulphuris contigui, nullisque pumicibus aut cautibus implexi hubertas vehementem radiorum ſolarium calorem reflectit continuò ardet, locumq; ipſum metallicæ generationis beneficio diſpoliat. Internus quoque vapor hanc materiam quandoq; ſolus accendit. Argentum vivum latentem quoque, ut ſulphur, in ſe quendam habet ſpirabilem calorem vegetumque ſpiritum, auri argentique ſemen, ubi pulſu agitatur externo, quod pulchrum & ſuſpiciendum arcanum in hac arte eſt. Idem & aurum & metalla reliqua exterit, mollit, imminuit, in ſeque convertit. Eſt autem argentum vivum, ut pleriſque placet, aqua multum viſcoſa, ac proinde ſicca magis, quam humida. Addidi multum: omnis enim aqua aliquantillum viſcoſa & glutinoſa eſt: quod intrinſecæ penitiſſimæq; ejus ſubſtantiæ in ipſa etiam latere efficientia declarat. Latet enim initio diſtrita in pulveris modum atq; adeo inſectiles quoſdam atomos distracta terra, à qua coagmentatur in maſſam, quæ evaneſcente liquido, tandem indureſcit. Calor enim circumpaviens, atq; ipſius etiam terræ ariditas aquæ diluentem humorem propellit, retento glutino. Aliter autem qui poteſt manere cōpages, qua ſublata rurſum pulvis fuerit, later, aut uda forma luti? De auripigmento, pyrite, ſtibio, chryſocolla, alumine, calchanto, & id genus reliquis (ſubſequuntur enim iſta) id obiter dicam, nihil aut parum ad lapidem conferre. Conferunt alia ad extrinſecus dealbandum, inaurandumq; alia ad ſolidandum & abſtergendum, ad chryſulcam alia: quæ quomodo fiant, quid attinet enarrare? Unum hoc minime prætereundum videtur, auripigmentum auri quoq; venam eſſe quandam, ſed inopem atque indigam. Refert Plinius, Caium prin-

Argentum ex minio factitio. *Argentum vivum.* *Vis argenti vivi & definitio.* *Omnis aqua viſcoſa, ab exemplo.* *Auripigmenti exemplum.*

principem, hujus excoqui jussisse pondus ingens, fecisseq; aurum omni specillo probatissimũ, sed ita exigui ponderis, ut damnum sentiret. Pyrites totus argentum vivum & sulphur. Alumen autem ferunt olim inventum fodiendi finem fuisse. Qua ratione prorsus sum ignarus: cum sit salsugo terræ in argẽtum vivũ promoventis, & inventa fuerit æris vena infra alumen alba. Verum quoniam de metamorphosi metallica nobis propositus est sermo & eam circa salem fusilem quendam versari, unde Alchemistices nomen habuerit, demonstravimus, porro & metallorum ad hanc artem spectantium naturam, causasq; quadantenus (traduntur enim ista à Plinio copiosissime) explicuimus: videndum deinceps quodnam ex iis, quidnamve aliud eum pariat salem, unde potissimum eliciendus sit. Alij namque eum eliciendum ex auro argentoq; profitentur, quorum pleriq; omnes disciplinam pertinacissime & mordicus tenemus: alij ex auro solo, alij ex utroq; & argento vivo, atque id quidem alij alijs modis. Nam & Geber libro, cui titulus, Testamentum, aurum & argentum in calcem extremo quodam ac diutino igne verti, calcemq; postmodum discussoria vi quadam vaporis aquæ subditis ignibus effervescentis in laticem resolvi ac mox in salem gelari scribit. Et Arnaldus à Villanova in calcem eadem abire tradit argentei cujusdam liquoris ope commodum depurgati multis humescentibus discoctionibus. Lullius autem, qui paulo hac in re Arnaldo ac Gebero religiosior est, præcipit assumendum vinum album vel rubeum, atq; innumeris vaporarijs sic assuefaciẽdum, ut in calcem exeat, aut evanescat prorsus, subsidente tamen exili atq; imperceptiore quadam substantia, quam velut quintam illam rerum omnium, quæ sub concavo cœli lunæ continentur vim, seu mundi animam esse innuit. Hac supradictum spiritum è suo corpore depurari contendit. Cujus fermè calculi est, præterquam quod destillationem subticet Aurelius Augurellus in suis de Chrysopæia libris. Albertus autem cognomento Magnus, omnium, qui hanc artem tractaverunt, disputator multorum consensu acerrimus, cum Arnaldo verbis fere diffidet, re consistit. At Pantheus istorum nuperus scriptor, signis quibusdam ignitis docet aurum ita posse mollescere, ut in aquam illam corrumpentem αὐτόθεν, ut Græci dicunt, ac sui natura quandoque emergat. Libri autem permulti, quorum inscriptio nullum præ se fert Auctorem, alios modos habent, veluti scandente spiritu, corporis elevationem, quod sublimationem appellant, & ut eorum utar vocabulo, fixationem, quæ est partium utriusque colligatio quædam, induratio atque assumptio in pulverem. Prætereo hic quæ iidem ipsi habent, dissolutionem, distillationem, coagulationem, cerefi-cationem, & id genus permulta ea de re, etiam prætermittenda, quod nihil aliud ad hoc negocium, quam tenebras atque cali-

Pyrites. *Alumen.* *Variæ de materia salis philosophici opinationes.* *Opinatio Gebri.* *Opinatio Arnaldi à Villanova.* *Opinatio Lullij.* *Opinatio Aurelij Augureli.* *Opin. Alberti Magni.* *Opin. Panthei.* *Varij modi ad lapidem Philosoph.*

ginem offundant. Atque haud ferè ullus eſt, qui Alchemiſticæ illius diſciplinæ præcepta dilucide quod ſciam hactenus enarrarit: omnes omnia ænigmate ac prodigioſa quadam oratione data opera occuluerunt. Neque abs re profecto: non enim fas videbatur tanta myſteria non ænigmatum involucris quibusdam ac verborum portentis involvere, ut videlicet eo nomine profana ab illis, tanquam ab Eleuſiniis, turba perpetuum abacta fieret ad audendum exanimatior. Ecquid enim abſurdius intolerabiliusque, quam inconditæ inſanæque plebeculæ vulgus tam inexpugnabilibus fretum præſidijs, alio, quin etiam jam ſatis cornua tollens, inſolentius abire? Sic Pythagoras & Plato ſuam philoſophiam numeris ſuis obſcurarunt: & Ariſtoteles libros aliquot edidiſſe ſe perinde, ac ſi non fuiſſent editi, in ſua quadam ad Alexandrum epiſtola teſtatur. Sic & Lullius ſuum vinum ita dure ac peregrine tractandum ſcribit, dum in cinerem aut quid aliud levius deficiat aut penitus evaneſcat. Ita tractatum aſſerit quintam illam ſuam naturam evomere. Ea autem ad ſuum lapidem utitur: Cæterum lapide ad metalla reformanda, nobilitandaque. Cedo quæſo quidnam cum metallis vino eſt aut fuit unquam, aut fore etiam putas commune? Non minus à natura diſſentire videtur ille quam qui ex aſino hominem, ex homine leonem enaſci putat, aut aliud quippiam alienius. Porro vero quot horrenda ex literarum notis ſibi ac ſui ſtudioſis paſſim monſtra confingit? Ut ſæpe b aſſumendum; relinquendum t, & a in r mutandum, aut ſi mavis, r in a, & mille alia (libet enim pauliſper agere perſonarum Momum & acriori criminatione Lullium inſectari) jubet deridicula: itaque legentis animum impudenter eludens, literarum illi mutuas pro lapidis philoſophici deſcriptione viciſſitudines obtrudit? At deſignant inquies, eæ literæ ſingula; quibus ad perficiendum illum lapidem eſt opus. Deſignantur profecto res, quæ neque cœlum neque terram attingunt. Quid enim menſtruum ſeu menſtruale? Quid lunaria rectificata, ſalpetræ, quinta eſſentia, & ejus generis innumerabilia, inter ſe etiam plurimum diverſa, ad ſingularem & unicum lapidem? Tametſi enim ille ſive lapis eſt, ſive quid aliud lapidi non prorſum abſimile, ſe in multas ac varias vertit formas, editque res, quæ à natura ſua videntur remotiſſimæ, cum tamen nihil diſtent, res tamen ita eſt uſque ab initio una: nec alieni ad ſe quicquam admittit, alioqui in caſſum abituris omnibus. Atque ideo jure à permultis manifeſti mendacij Lullius inſimulatur: niſi forte depreſſo illo vini in quintam uſque ſubſtantiam liquore materia commodiſſime lapidis educitur, aut potius hoc opus eſt, quod mihi aliquando ob oculos poſuit unicus Execediſtes, magnas quippe fornaces, atque vitro eaſdem vario redimitas oſtendens. Vaſa erant ſingula in ſuis ſedilibus habentia ſedimenta,

Omnia de hac arte mandata literis ænigmatica.

Operis Philoſophici deſcriptio.

Fornaces.

Vaſa.

dimenta, atque interius dispari dicatum sacrumque munus. Quid enim rem tam divinam celem diutius? Erat autem intus circum acta moles quædã mundi præ se ferens imaginem ipsissimi. Quippe ibi terra videbatur in medio omnium consistens, aquisque circumfusa limpidissimis in varios colles, salebrosasque rupes assurgebat, fructum ferens multiplicem, tanquam humentis aeris imbribus tempori irrigua. Vini quippe videbatur simul & olei & lactis atque pretiosorum omne genus lapidum, & metallorum esse apprime ferax. Tum aquæ ipsæ instar æquoris, sale quodam pellucido, albo interdum, interdum quoque rubeo aut fulvo, aut rubro multisque præterea variegato coloribus in litus, inque superficiem ipsam æstuabant. Igne autem hæc omnia suo, sed impercepto quidem illo atque æthereo movebantur. Id vero præ cæteris unum incredibilem me rapiebat in admirationem, quod rem hæc tam multa unicam, tam diversa, tamque in suo genere integra singula, parvo etiamnum, imbecillique adminiculo producere, quo facto paulatim robustiore, redirent tandem atque coalescerent in unum omnia fidenter asseverabat. Hic equidem observavi fusilis illam salis speciem nihil ab aphrolitho degenerantem, atque argentum illud vivum, cui Mercurij nomen ab hujusce disciplinæ priscis auctoribus inditum est, illam ipsam referens Lullianam lunariam, adversa scandens aqua, noctuque relucens atque interdiu, glutinandi præditum facultate. Hic & menstruum, quo Lunam Lullius intelligit, qua neglecta non sit paralysi locus. Quid enim rursus eum ab objectationibus vindicem, quem idcirco demum libuit lacessere, uti disputatione res ipsa clarius elucesceret? Quemadmodum autem Poetæ pro mense nonnunquam Lunam usurpant, pro die Solem; quia sol singulis diebus cursum ad cœli motum peragit, Luna non nisi singulis mensibus: sic è contrario Lullius pro Luna mensem accipit, menstruamque ea ratione ipsam appellat. Sed & quintam vini substantiam dixit pro gemmifero amne, quæ ipsa lapidum materia est, ubi videntur aspilatæ, aureæ nitellæ, sardonychi, lychnites, sardæ, lapis specularis, omnigeni uniones & Gemmæ. Porro si literarum usus est notis, idem fecit & Aristoteles. Neque de Lullio, quod ita obsolete ac peregrine scribat, magis mirandum quam de Aristotele. Siquidem & Aristotel. ipse libro de secretis secretorum (si modo is liber Aristotelis est) lapidem animalem, vegetalem & metallicum ovum nominat: & hoc Pythagoras, si Marcello credimus, fabam. Et Cœlius in ovo totam consistere mundi machinam similitudine quadam lib. antiq. lect. quarto & decimo expressit, crustam seu corticem ipsius terram appellans, proximum huic humorem frigentem humectumque, aquam, quod inest spirituosum, calens humensque, aerem, vitellum, ignem. Cui calculum

Forma varia.

Ignis.

Sal philosophicum.

Argentum vivum philosophicum.

Menstruum quid Lullio.

Ovum philosophorum.

Ovum faba Pythagoræ.

Mira de ovo.

adjicere mediocritatem caloris, quam obtinet, aridioremque naturam addidit, simul & colorem & globatam figuram vimque ei innatam vitalem, veluti & mundo. Nec desunt qui progrediantur, atq; ut illi faciunt prodigiose loquantur, & ipsum avium cor, quod vitelli meditullium atque adeo centrum tenet, quintam naturam appellent. Quid quod multa magis admirabilia in ovo fieri testantur, ut serpentes, & formam similem hominis, quam mirandis virtutibus efficacem perhibent, & veram mandragoram dicunt? Lac deinde illud gallinaceum quod inventu rarum, ut in proverbium abierit ὀρνίθων γάλα, opulentis, & quibus quidvis rerum suppeditat, accommodatissimum, de quo plura Desid. Erasmus ex Aristophane, Plinio, Eustathio & Athenæo? Annon & Chrysippus, quod refert Cicero, ovum somnianti scribit thesaurum contigisse: atque conjectorem, ad quem ille somnium retulerat, ex vitello aurum, è reliquo argentum conjecisse? Atque alij quidam eodem usi veritatis tegumeto, pyritem quendam scripserunt lapidem esse philosophorum: utpote qui totus sulphur sit, ut prædiximus, & argentum vivum, quibus duntaxat duobus lapis ille constat: quodq; vilissimo pretio ematur in Germania etiam ubique repertus, atque passim à viatoribus conculcatus. Quid si quis objecerit sulphuris ejus impuritatem, immunditiem argenti vivi? ad manum statim habent quod respondeant, ambo uno & eodem smegmate mundari depurarique quod tanto operi inter cætera convenit. Circumferuntur passim & libri, ut diximus incerto auctore, quæstionum plus quam cæranitarum & crocodilitarum, ad obruendum cimmeriis, quod ajunt, tenebris legentis animum. Sed redeat unde aberravit oratio. Recensuimus paulo ante eorum, quos in hac disciplina non parum profecisse fama est, tum de materia lapidis, tum de opere quoque ipso varie sentientium opinationes. Sequitur ut ordine singulas examinemus. Non enim exiguus est in quaque fucus, aut dissimulatio cognobilis. Nam qui aurum materiam esse lapidis affirmant, ridere miseram hac in re laborantium conditionem videntur. Cum enim operis initium sit debitæ materiæ corruptio solo igni contracta, ac quasi totius dissipatio ac dilaceratio quædam seu divisio in quatuor elementa: qui fieri potest, ut aurum, quod igne, quantumvis aucto atque intenso, tantum abest ut destruatur aut corrumpatur, ut longe etiā fiat solidius, atq; vegetius, istius sit lapidis materia? Porro qui hac de re veteres scripsere, huic materiei corruptæ velut cadaverum inesse fœtorem quendam intolerabilem adnotarunt. Aurum quemnam quæso odorem emittit? Ajunt autem item mollem esse eandem: Quænam autem huic mollities? At inquies insunt isthæc nomina beneficio alterius cujusdā rei in auro. Jam refragatur eorundem auctoritas rem operi isti ascribentium tantum unam, vilem præterea ac per-viam

Vera mandragora magis.

Ovum somnianti thesaurum.

Cur pyrites quibusdam lapis philosoph.

Operis proprium.

Libri vitandi.

In eos qui aurum tenent materiam esse lapid. philos.

Operis initium.

Lapidis materiei qualitates.

Subjectio.

viam materiam vociferantur, in quoquo existentem homine, in ipsum etiam converti. At vix quicquam auro est carius rariusque. Idem vero neq; in homine ullo est nisi forte insititiū invectitiumque, neq; ita excoqui in homine, ceu ferrum in struthiocamelo potest, ut in chylum ac tandem in sanguinem aut carnem hominis digeratur. Quam item inanimum est? Inanimum enim est omne quod pulsu agitatur externo, Animalem autem esse hunc lapidem affirmant, vel quod ex animali fit, vel quod animam habeat, vel utrinsq; potius gratia: quorum nihil isti competit. Non igitur aurum, ut multi falso profitentur, lapidis hujusce materia est: Sed nec argentum. Qui posset enim cum igni absumatur? Lapidis autem materia, vel asserente Arnaldo ipso, res est quam maxime æterna atque ignibus impervia. Ergo nec reliqua ductilia metalla vel hoc solo nomine, quod ignem perpeti nequeunt, sive cum auro, metallo quippe nihil, ut diximus, igni deperdente conjuncta; sive singula seorsim igni exponantur. Veniamus ad argentum vivum. Nam sulphur quod igne facile consumitur, silentio hic prætereundum est. Non desunt enim qui perhibeant argentum vivum, sive ut loquuntur Mercurium, lapidis esse materiā. Hinc illa vox: Mercurius est lapis, quem honorant philosophi. Videtur autem magis in hanc metamorphosin vires habere. Penetrat enim altissimè atque magna inficit cum celeritate. Obest autem ei fuga. Proinde solem ei docent admiscendum, lunamque, hoc est aurum argentumque ne ignem fugiat; cui convenit quod lapidi patrem solem, matrem lunam affingunt, quippe aurum & argentum, ut equidem interpretor. Hæc enim non aliis nominibus donarunt. Sed dum ista percurrimus, vereor ne de Mercurio vulgi, sive argento vivo, quod neq; aurum fuga liberat neque argentum, non intelligant. Aliter autem lapidem rem unam esse patre Sole matreque Luna medérique morbis humanis ementirentur. Mercurius enim vulgaris & Sol duo sunt longe lateq; inter se diversa. Porro si licet & nobis comminisci, Mercurius ipse pater est potius Solis & Lunæ quam filius. Aptus enim erat in metallo suo ad generandum naturaliter Solem & Lunam, ac quodcunq; aliud metallū cum idoneo sulphure, utpote quod metallorum auri, argenti, æris, stanni, plumbi, ferriq; naturale sit cum eo principium. Ad hæc quo pacto morbis depellendis accommodari potest, cum venenum sit mortiferum? Quanquam tamen Galenus dubitat. Hinc confert nihil ad hoc opus quippe quod totum vulgare est argentum, & sulphur. Diximus vulgare. Est enim aliud argentum vivum, ipsa nimirum lapidis materia, non ex capillis, aut sanguine, aut urina aut ovis: quid enim ista ad lapidem aut ad metallum, cum neque ignem neque metalla agnoscant, neque animam, tametsi ex animalibus? Sed ex auro & argento vilibus, fœtentibus simul ac suave

Cur lapis animalis vocetur.

Argentum nō esse lapidis materiam, nec reliqua metalla.

Mercurius quibusdam lapidis materia.

Vires Mercurij.

Quibus nominibus aurum & argentum donata sint.

Principia metallorum ductilium.

Argentum vivum venenum, praterquam Galeno.

Materia lapidis philosophici quid & unde.

suave olentibus, virentibus, animatis, ubique repertitiis, sed admodum quam paucis cognitis, in medio freto consurgens, translucidum, fugax & volatile usque dum cum suo sulphure coalitum in lapidem abierit integrum: vocaturque tum apyros, vulgo carbunculus. Aurum autem id & argentum lapides initio Lybicontes sunt, ac paulo post carchedunij, ubi ad anthracitem adiguntur. Postmodum etiam hoc genus argentum vivum profundunt, cui proxime fusile sal ex stirpe eadem adnascitur. Utrumque autem ne palinodiam cecinisse videamur, auri illius vulgaris spiritus est & vita, tametsi aliunde proficiscantur. Proficiscuntur enim ex auro purissimo nihil excrementi habente, & ipsius argento. Sed & utrumque, ut dictum est, parvo in momento rudi ipsi est plebeculæ: neque aurum fabrile est, neque argentum. Tale enim esse non potest, ubi recens è fodina erutum est, terra circumductum & lapide. Illud adjungo, non videri plane in ea materia aurum neque argentum, neque ipso actu inesse, quod & Arnaldus scribit, sed potestate duntaxat, & viribus. Ac ne quemquam diutius his remorer, dicam uno verbo quidnam ea materia sit. Dicam vero ac proferam in conspectum quod nemo hactenus in evolvendis istius disciplinæ voluminibus advertit, nec mandavit literis quisquam. Est enim aliud nihil quam sal fusile: quod & ipsum operis nomen præ se fert, Alchemia, hoc est, salis fusio. Atque ut id sibi quisque facile persuadeat, facit, quod omnem naturam, omne nomen, omnes qualitates, quas lapidi tribuunt, ipsi possumus sali accommodare. Primum enim inspiciamus, quod ajunt, lapidem animalem esse vegetalem & metallicum. Præterea vilem, abjecto venditum pretio semper & ubiq; repertitium, in mari mediterraneo nascentem, in quolibet existentem homine, & in quemlibet recedentem gignentemque, facile liquescentem atque indurescentem, divino & humano corpori amicissimum. An non ista conveniunt sali? Sal ipse & animalis est & animatus & metallicus. Nonne sal ex animalibus educitur, & vis inest ei penetrandi quædam velox & admirabilis, expurgandique atque à putredine vindicandi. Quod si Thaleti Milesio placuit, Herculem illum lapidem, id est, magnetem animatam rem dicere quia ferrum trahere & cogere videretur: quin & nos quoque salem, quod mire penetret, expurget, abstringat, dissipet, reprimat, extenuet, similiter animatum dicemus? Quis autem neget animam eum vegetalem habere, quippe alterantem, augentem, gignentemque. Alteratur sal, in Anthracitem crescit quosdam ramusculos plantæ in modum promittens, ipsamque hydrargyron gignit philosophicam. Quid quod genuinam quandam gignendi vim habere creditur, vel hoc argumento, quod seminalem vigorē expergefacit acuitque. Sunt autem qui vel solo ipsius linctu mulieres fieri gravidas inde-

Descriptio materiei lapidis ænigmatica.

Sal fusile & argentum vivum philos. quid, & unde.

Ex auro puro & ipsius argento.

Quid sit materia ipsius lapidis, quod nemo hactenus prodit.

Lapidis qualitas, nomina natura.

Sal animalis.

Magnes lapis animatus.

Salis effectus.

Sal animatus.

Mira salis vis.

indeque genituræ principem Venerem è salo natam, quod & Athenæus refert, ac proinde ἀλογενῆ cognominari dicant. Metalla quoque ipsa Geber ostendit in salem posse non ægre converti, ne quis putet non metallicum salem esse. Reperitur vero & in fodinis ipsis & in mari mediterraneo, & ubiq; in omni etiam re naturali composita & semper: quia ex omni naturali composito fieri, idq; omni tempore potest. Quin & in homine quoque, ipso etiam actu est. Annon & in illius substantiam transit, ac vilissimo vænit pretio? Porro quid ocyus liquescit indurescitve. Homerus vero salem divinum appellat. Et Plato salem scripsit rebus divinis amicissimum familiarissimumque. Comperimus quoque adagionis titulo commemoratum, humano corpori nihil esse utilius sale ac Sole. At paulo penitius introspiciamus: qua re potissimum egeant metalla, quæ perfecta non sunt. Egent vero dixeris, purgatione præsertim & tinctura. Quidnam quæso altius, aut celerius penetrat, ut cum colorem habuerit aut album, aut rubrum, inficiat? Quid purgat melius, quidve magis à corruptione & putredine tuetur? Adde quod illi ipsi authores ab heroicis usque temporibus, non sine magna aliqua causa opus istud Alchemiam, hoc est, salis fusionem, nominarunt. Quid non igitur & ipsi dicemus, omnes omnium hujus artis studiosorum conatus in id debere dirigi, ut salem indipiscantur alicunde fusilem? Nisi enim fusile foret, haud conquiesceret cum metallis fusis. Nec vero te ab hac sententia revocet fœtor lapidi attributus. Sal enim odorem impune secum asportat ejus rei, ex qua concrescit, ut conjicias à rebus prolici debere fœtentibus, sicuti sunt muliebria, lotium, stercus humanum. Hic accedit quod lapidem illum nonnulli scripserunt vilia inter stercora reperiri. Nec desunt etiam qui obnixe asserant, quorundam esse animalium stercus, atque carnes animalium putrefactas, proindeque animalem ipsum appellari, quasi ex animalibus: quibus, & illud concinit, quod naturam obtinent qualitatibus temperatam animalium carnes: author Themistius. Ex iis dilucet lapidis philosophici materia, hujusque origo. Superest autem ut doceamus, quo pacto illa, quæ ei sunt origo, in ipsam, hoc est, salem vertantur, sal vero in lapidem, qualis nam is sit, & cur ita vocetur. Neque enim vere lapis est, sed similitudinem tantum cum lapide quandam habet. Atque his extricatis, absolutum fuerit, quod tum de theorice, tum de practice istius artis fuimus initio polliciti. Vertuntur autem illa in suum salem igne solo, adeo efficax est, sive præmollia, sive prædura, verti tamen & demutari in aliam naturam artificio possunt omnia: quod si quis miretur;

Cogitet obscuri verissima dicta libelli
Heracleti, & ibi nihil insuperabile gigni
Densissima, quod ille ait, *corpora sæpe*

Venus unde.

Sal metallicus.

Sal ex omni composito naturali.

Sal Homero divinus.

Quibus egeāt metalla imperfecta.

Alchimia quid.

Lapis è rebus fœtidis.

Natura carnium temperata.

Remota materia lapidis in salem igne solo.

Vis artificii.

Virgil. Ætna.

Et Vis ignis

Et solido vicina, tamen compescimus igni.
Non animos æris flammis succumbere cernis?
Lentitiem plumbi non exuit? ipsaque ferri
Materies prædura, tamen subvertitur igni:
Spissaque suspensis fornacibus aurea saxa
Exudant pretium: quædam fortasse profundo
Incomperta jacent, similique obnoxia sorti
Nec locus ingenio est: oculi te judice vincent.

Sed cum ignis in hac arte sit multiplex, videndum quo præcipuè uti nos oportet. Atque ea quidem re magna suborta controversia inter artis peritos obmanet. Alij enim fimum nec eum quidem cujus Columella tres species facit, sed equinum: alij vinaceas & acinos, alij calorem cinerũ, alij furfuris, alij accensum elychnium, prunas alij, ac præsertim iuniperi quod igne, ut ferunt, integrum annum ardeant illæso: alij vaporem aquæ tepidum, quod balneum appellant, ignem esse, huic operi perculiarem adstruunt. Bernardus comes Treverus æthereum quendam ignem circumclusum & humano calori similem, cui permulti adstipulantur. Mihi vero ex omnibus is videtur inter reliquos eligendus, quē ipsius exigit operis necessitas. Interdum enim equino utemur fimo, interdum quoque elychnio accenso, liciis calidis atque ardentibus prunis. Nec ab re triplicem caloris constituunt gradum: unum remissi, qui operis initio adhibeatur: alterum paulo validioris, quo elementis in unum coalitis, ad calcem utamur: Postremum intolerabilis, cujus ope optatum adsequamur finem. Tota enim vis in igne jacet. Hoc rudem illam indigestamque molem in elemēta illa quatuor discernimus divellimusque, eadem porro componimus ac cogimus in unum: hoc vertimus in calcem inchoatumque perficimus. Atque nisi principio quidem lenis fuerit & mansuetus ignis, conglutinabit constringetque potius, quam dissolvet: rursum nisi invaluerit cum verti in calcem res exposcet, laborem artificis frustrabitur. Ut incipiendi ratio fuerit, ita sit desinendi modus. Quemadmodum autem in omnibus rebus videndum est, quatenus, & tametsi suus cuique modus est, tamen magis offendit nimium inquit Cicero, quam parum: ita & in hoc negotio adhibendum est regimen quoddam, ac remittendus potius quam intendendus calor. Sunt enim è numero res istæ quas unum facere diximus, eorum, quæ Aristoteles contrario motu moveri alicubi scripsit. Quod si quis animum ad ejus verba advertit, haud dubie dignoscet è quibus electari sal illud fusile ac philosophicum oporteat. Sunt autem eæ res ejusmodi, ut tametsi ex eodem fonte scaturiant, igne tamen effundatur altera, cum altera comprimitur. Quum enim liquescit fluitque corpus, spiritus conglaciat: estque eodem tempore actus. Quis non tantam rem modo

Ignis multiplex.

Ignis ad lapidem.

Caloris gradus ad lapidem triplex.

Ignis qualis initio & in fine operis.

Descriptio remota materiæ lapidis.

assecutus est? Nempe exequor ista non quod plerique omnes faciunt, doctis tantum atque harum rerum peritis: Sed meæ turbæ, id est, crassioribus imperitisque, quando doctis quidem supervacaneus est præceptor. At cum nullus sit in hac arte locus altiori egens indagine, ut qui non aliter à permultis, quam αἰνιγματικῶς inducitur, sitque una è tribus illis hujus operis irreserabilibus seris (sunt autem cognitio materiei, vasis inventio, modus ignis) tum nihil est hoc tempore manifestius. Dixi. Vasis. Vasorum enim copia nihil ad hanc rem: sufficit satisfacitque unicum idque vitreum receptaculum utriculi cujusdam ovive oblongi figura, uti disiuncta discretaque elementa possint in orbem rotari, mutuoque collisu lapidem sortiri alterandi, augendi, gignendique viribus conspicuum atque incomparabilem. Nam cum operum omnium, quæ in lapide fiunt id est, sublimationum, solutionum, destillationum, coagulationum, cerefìcationum, arque ut illi loquuntur, calcinationum & fixationum hoc unum sit abunde capax, quid multis eguerimus: Cernitur & in hoc initio cum solvitur, atra materia, post multicolor, deinde alba & candida, postremo rubra. Sed enim oportet obstructissimum esse, ne inclusus internusque aer seu spiritus evolet ab extero & libero pellectus: quod vix sarciri posset incommodum. Obstruendi autem modus vitrariis ipsis est familiaris. Succedit quas ad res conferat, ubi è debita materie, apto vase, convenienti igne concrevit, atque ad summum perductus est lapis. Et in hydrargyro maxime ad parandas opes, in potionibus & catapotijs multum ad sanitatem confert: quod ex instituto Lullij aliorumque hujus loci ratione difficilimum est, maximique negotij expedire. Alterum autem Medicinæ est, alterum hujusce artis, nostræque quod ajunt farraginis. Admiscetur hydrargyro emundatæ ea primum portione ut hydrargyri quantitas decuplo sit major, hinc centutuplo & chiliade, deinde myriade, post infinito. Hæc autem fermetandi lapidis videlicet auri argentique immensa est multiplicatio: hujus quidem, cum in calcem albam & candidam, illius vero cum in rubram desinit. Quo fit, ut lapis etiam vocetur. Calx enim nihil aliud, quam lapis coctus. Pulvis est ita subtilis, ut ne minimum quidem ventum ferat. Mirum autem quam sit penetrabilis. Sed hæc ipsa te docebit experientia melius. Desinam itaque si verbum addidero: tempus quo lapis vel albore candoreque, vel rubore consummetur, definitum non esse. Hoc ut artificis ita & naturæ est opus. Cujus quam sit lentus, quamque parum maturatus progressus nemo non videt. Interdum mensibus novem, duodecim, aut duo de viginti perficitur, sed perraro: interdum, quod solet, plus minus triennium cunctatur.

Sera hujus operis irreserabiles.

Vas lapidis.

Lapidis opera varia.

Colores materia lapidis.

Modus obstruendi vas.

Fructus lapidis.

Quid lapis & cur ita vocetur.

Tempus ad perficiendum lapidem.

De

De

JURE ARTIS ALCHEMIAE,

Hoc est,

Variorum authorum, & præsertim Iurisconsultorum, judicia & responsa ad quæstionem quotidianam:

An Alchimia sit ars legitima.

Ex Sybilla.

Ἐννέα γράμματ᾽ ἔχω τετρασύλλαβός εἰμι, νόει με
Αἱ τρεῖς αἱ πρῶται: δύο γράμματ᾽ ἔχουσιν ἑκάστη,
Αἱ λοιπαὶ δὲ τὰ λοιπά. καὶ εἰσιν ἄφωρα τὰ πέντε,
Τοῦ παντὸς δ᾽ ἀριθμοῦ ἑκατοντάδες εἰσὶ δὶς, ὀκτὼ
Καὶ τεὶς τρεῖς δεκάδες σὺν τ᾽ ἑπτά. γνοὺς δὲ τίς εἰμι;
Οὐκ ἀμύητος ἔσῃ τῆς παρ᾽ ἐμοὶ σοφίης.

Interpretatio ex Cardani lib. de Varietate rerum. X. Cap. LII.

Um in hos sermones incidissem probari hanc artem illustris Emarus Ranconetus præses Lutetianus demonstravit carmine Sibillino: adeoque ad amussim, ut cum ambigua soleant esse talium responsa, hac in causa clariora solis luce ænigmatis verba fuisse videantur. Itaque quæ ille doctus vir miro expressit artificio, prout ab illo accepi, dum Lutetiæ essem, subjungam. Ea autem sunt ἐννέα γραμμάτ᾽ ἔχω, &c. ut supr. Dicit igitur esse nomen novem constans literis, quod quatuor continet syllabas, quarum tres primæ duas tantum continent literas, reliquæ reliquas, scil. tres. In hoc nomine ἀρσενικὸν, videntur omnia pulchre congruere: nam quatuor constat syllabis ἀρ, σε, νι, κὸν: quarum primæ tres, duas singulæ continent literas: quarta & ultima, tres: ita ut sint in universum novem elementa. Atque hæc omnino clarissima sunt experientia, quæ manifestè Græce produntur. Subjiciit deinde, quod ex his quinque sunt mutæ, ut intelligamus quatuor tantum esse vocales α ε ι ο: reliquas quinque appellavit mutas, id est, non vocales, quæ sunt ρ σ ν κ ν. Inde addit, quod numerus, qui literis his significatur mutis est ἑκατοντάδες δὶς ὀκτὼ καὶ τρεῖς δεκάδες, id est, bis centum & octies atque ter tribus decadibus continetur: quod est novies atque octies decem hoc est centum septuaginta, ut totus numerus sit C C C L X X. is autem significatur quinque literis mutis, si eam

si eam quæ replicatur, id est, ν semel tantum sumpseris. Nam assumptis ρσνκ, tantundem conficitur; apud Græcos ρ, significat C. σ, CC. ν, L. κ, XX. collecta faciunt CCCLXX. Inde subjungit σύντ' ἑπλὰ, quod est, τ, CCC significans, & ἑπτὰ septem, scilicet decades nam refertur ad superiora. Solum videtur elocutionis congrua ratio tribus modis repugnare δὶς ἑκατοντάδες, & ἑπτὰ δεκάδες & σὺν pro cum. Abiicit autem, ν. alterum: cum hoc Sibylla haud dicat, & pro χ seu γ. legit, † Nam codex habet σὺν χιπτὰ, quod est, cum septem scilicet additis: dixit: quod facile verum esse potest, inter χ & τ parum interesse, quoad formam. Tandem concludit qui hoc noverit, non erit suæ sapientiæ expers. In quo & illud mirum videri posset, quod tam procul vates abscedat à proposito. Sed hæc & majora longe sunt vatum privilegia, & maxime lymphaticarum & fanaticarum. Accedit illud quod res ipsa verbis, & nominis expositioni congruit, ut alias docuimus: nam & arsenico æs in argenti similitudinem transit, & in auripigmento aurum continetur. Si non hoc, aliud quippiam Sibylla indicare poterit valde utile. Utcunque sit omnino vel admirabilis est interpretatio vel inventio: Saltem ut non indigna esset libris de subtilitate si illi jam non perfecti essent. Sic igitur in arsenico fundamentum alicujus præsentis utilitatis atque initium operis, sicut in calchanto initium transmutationis ferri in æs: nam & confestim color immutatur.

Ex Thoma Aquinate in lib. Aristot. meteor 3. ad finem.

Metallorum propinqua materia sunt sulphur & agentum vivum, sicut Alchemistæ dicunt: ita quod in locis lapidosis terræ, per virtutem mineralem generatur sulphur & argentum vivum, deinde ex ipsis generantur diversa metalla, secundum diversam commixtionem eorum: unde etiam ipsi Alchemistæ per veram artem Alchemiæ, sed tamen difficilem propter occultas operationes virtutis cœlestis, quæ mineralis dicitur, quæ ex eo quod sunt occultæ, à nobis imitari possunt per prædicta principia, vel per principiata ab ipsis, faciunt aliquando veram generationem metallorum.

Ex eodem in 2. 2. q. 77. art. 2.

Si autem per Alchemiam fieret aurum, non esset illicitum pro vero vendere, quia nihil prohibet artem uti aliquibus naturalibus causis, ad producendum veros & naturales effectus: sicut August. dicit in lib.3 de Trinit. cap.8. de his quæ arte dæmonum fiunt.

Ex eodem in 2. 2. q.96. art. 2.

Quod si simpliciter adhibeantur res naturales ad aliquos effectus producendos, ad quos putantur naturalem habere virtutem, non est superstitiosum vel illicitum ijs rebus vel effectis uti.

Ex Suida, in dictione χημεία.

Chemia est auri & argenti confectio: cujus libros Diocletianus

conquisitos cremavit, propterea quod Ægyptij res novas adversus illum moliti fuerant, quos duriter atque hostiliter tractavit: eodemque tempore libros de Chemia auri & argenti ab antiquis scriptos conquisivit, atque incendit: ne deinceps Ægyptij arte illa divitias compararent, neu pecuniarum abundantia confisi deinceps adversus Romanos rebellarent.

Ex eodem in dictione δέρας.

Vellus aureum quod Jason per mare Ponticum cum Argonautis in Colchidem trajiciens accepit, & Medeam Æetæ regis filiam. Hoc autem non ut poetice dicitur, sed liber erat in pellibus cõscriptus, continens, quomodo per Chemiam aurum conficeretur. Verisimile est igitur illos per id tempus vellus aureũ nominasse propter fructum & emolumentum, quod ex eo libro percipi poterat.

Ex Plinio lib. 34. cap. 4.

Aurum faciendi est etiam una ratio ex auripigmento: invitaveratque spes Cajum principem avidissimum auri: quamobrem jussit excoqui magnum pondus: & plane fecit aurum excellens: sed ita parvi ponderis, ut detrimentum sentiret, illud propter avaritiam expertus: quamquam auripigmenti libræ XIIII. permutarentur: nec postea tentatum ab ullo est.

Ex Cardano lib. subtil. 6.

Quod tamen permutari metalla possint, multis visum est, ob experimentum æris jam superius adductum. Videntur etiam permutare colorem, & pondus ob ignem, quare & substantiam verisimile est posse permutare. Creditum est etiam quosdã id fecisse, ut apud illustrissimum Venetorum principem paucis ante annis assistentibus sapientibus civitatis à quodam Tarvisino pharmacopola, cujus rei adhuc manent vestigia. Cumque herbarum species quædam invicem vicissim permutentur, haud mirum videri debet metalla permutari posse. Verum non ita se res habet, nam aut nulla aut non omnia possunt invicem permutari. Ferrum enim & æs, cum ambo pondere & tenuitate similia existant, nullumque eorum ignibus resistat: si colorem mutent & duritiem ex altero in alterum possunt traduci, aut vere aut saltem absque manifesto discrimine: reliquorum metallorum nullum in aurum & argentum mutari potest, solum illud dubium est, an argentum in aurum possit mutari? quod fieri posse existimo: nam argento ut aurum fiat, desunt densitas, ob quam ponderosius fieri oportet, & color: at hæc metallo addi possũt, si densius reddatur argentum pinguedo abolebitur, & ignibus melius resistet, atque, ut dixi pondus acquiret.

Et paulo post.

Quod videtur assecutus pharmacopola ille Tarvisinus, qui coram principe & sapientibus Reip. Venetæ, argentum vivum in aurum commutavit.

IVRISCONSVLTORVM ET SVMMORVM in V. I. D. responsa & consilia, ad quæstionem

An Alchemia sit ars legitima?

Ex Oldrado consil. 74. de sortileg. num. 1.

AN Alchemista peccet, vel sit ars prohibita. Et videtur quod sic. Et quod ars Alchemia sit prohibita. quia dicit text. 26. q. 1. c. epis. & quod quisquis credit posse fieri aliquam creaturam aut in melius mutari aut transferri in aliam speciem, aut in aliam similitudinem, nisi ab ipso creatore, infidelis est & pagano deterior. Præterea isti Alchemistæ sunt multa discentes, & ad veritatem scientiæ nunquam pervenientes. 25. q. 5. nec mirum. Et sic dant occasionem multis deceptionibus. Nec est scientia quæ ducat ad pietatem, ut consuevit dici in astrologia ar. 27. dist. si quis. & no. Inn. Ex de Sorti. c. qui. Non enim posset fieri sine auri decoctione, quæ videtur à jure prohibita C. de auri pub. perse. l. 1. lib. x. In contrarium videtur, quod isti qui è stanno vel plumbo vel alio vili metallo producunt aurum vel argentum dum tamen hoc non faciant per artem magicam vel aliam legibus odiosam: ut dicit lex C. de thesaur. l. 1. lib. x. non sunt reprehendendi, sed potius laudandi. Isti sunt metallarij, qui labore proprio sibi & Reipub. commoda comparant. C. de metall. l. 1. lib. xi. & jura propter publicam utilitatem, quæ ex eorum officio videtur resultare, favent eis. Nam possunt invito Domino ingredi fundum alienum ad metallum inquirendum. C. de metall. l. 2. & l. quosdam. Et ibi no. quod alias non liceret, de acquir. rer. dom. nec ipsi dicunt unam speciem mutari in alteram (ut eis imponitur) quia hoc non est possibile. Sed dicunt quod ex una specie metalli (scilicet stanno) potest alia species metalli (scilicet aurum) produci. Nec hoc est inconveniens. Nam & videmus quod quandoque ex re mortua producitur viva: ut videmus in vermibus ex quibus producitur sericum, & alijs pluribus. Et ex herba producitur vitrum: Multo magis ex metallis, in quibus est major convenientia & similitudo. Nam (ut ipsi tradunt. & habetur in libro de proprietatibus rerum in C. de Alchemia) omnia metalla procedunt ex eodem principio scil. ex sulphure & argento vivo. Sed ex virtute elementorum quædam habent majorem influentiam in uno loco quam in alio, in una minera fit stannum, in alia argentum, in alia aurum, & sic de alijs. Cum ergo ars imitetur naturam ut ff. de adopt. l. si adoptio, non videntur isti Alchimistæ peccare, si per virtutem istam, quæ est in herbis, vel lapidibus, vel elementis volunt de stanno facere argentum. Nam cum sint quasi ex eodem principio & similia, in habentibus symbolum facilior est transitus. Inst. quib. mod. toll. oblig. §. 1. Multæ enim sunt virtutes insitæ

herbis & lapidibus 16. q. fi. c. fi. Insunt enim (ut dicit B. Augustinus) rebus corporeis per omnia elementa quædam occultæ seminariæ rationes, quibus cum data fuerit opportunitas temporalis & causalis, prorumpunt in species debitas, suis modis & finibus 26. q.5. nec mirum. circa fin. Si ergo ipsi hoc attribuunt Deo non videntur peccare. Præterea video, quod non est magna pœna in eo qui dat, sive obligat æs pro auro, etiam scienter. ff. de pig. act. l. 1. & de crim. stellion. l.3.

Ex Panormit. super c. ex tuarum de sortileg. extr.

Sed juxta prædicta potest quæri de alia quæstione, quam facit & ponit Oldrad. cons. 69. numquid Alchemia sit prohibita & numquid eam exercentes peccent. Et videbitur quod sic. Quia una species convertitur seu transmutatur in aliam, cum plumbum efficiatur argentum, vel æs aurum, &c. Sed citra Deum nemo potest unam speciem in aliam transmutare: ut 26. q. 5. in §. quisquis ergo. Oldrad. tamen concludit oppositum: quin imò una species non mutatur in aliam diversam, cum omnia metalla procedant ex eodem fonte, videlicet ex sulphure & argento vivo. Sed ubi est melior influentia astrorum, ibi producitur metallum pretiosius. Unde per influentiam astrorum, & cum herbis & lapidibus (quibus insunt multæ virtutes) potest naturaliter una species metalli converti in aliam speciem magis pretiosam: quod est notandum.

Ex Ioan. Andr. in addit. ad speculat. tit. de crim. falsi.

De Alchemistis dubitari solet, an incidant in pœnam falsi: quidam eis adaptant verba Pauli 2. Tim. 4. in prin. quæ vide 26. q. 5. nec mirum, ibi. & juxta Pauli sententiam &c. similiter multis deceptionibus dant causam: nec est scientia pietatis 37. dist. si quis. dicitur etiam illam artem, ubi ad aurum tenditur, non fieri sine auri decoctione, quod est lege prohibitum: C. de aur. pub. persec. l. 1. lib. 11. In contrarium qui ex magisterio artis, sine arte magica, vel alia legibus prohibitis C. de thesaur. l. unica. lib 10. de vili metallo facit pretiosum, commendandus est: quia in hoc auget rempub. C. de metal. l. 1. lib. 11. & isti metallarij privilegiati sunt, contra præalleg. l. un. de thes. & ff. de acq. rer. dom. l. 3. ut ingredi possint alienum fundum eo invito, & eod. tit. de metal. l. 3. nec mutant unam speciem in aliam diversam, sed unam metalli speciem faciunt meliorem, ut de stanno vel ære argentum vel aurum: nec mirum cum videamus ex vermibus produci sericum, ex herba vitrum, ut habetur in lib. de prop. rerum ubi de Alchemista: quia omnia metalla procedunt ex sulphure & argento vivo. Sed ex virtute elementorum major est influentia in uno loco quam in alio, ex quo evenit, quod uno loco vel minera, fit stannum, alio argentum, alio aurum. Cum igitur ars imitetur naturam ff. de adopt. l. adopt non videntur Alche. peccare, si per virtutem herbarum, la-

pidum

pidum, vel aliorum elementorum meliorant metallum in metallum pretiosius, cum ambo ejusdem speciei & principij fuerint. Facit Instit. quib. mo. tol. obl. post. princ. consentaneum est verbis tolli quod verbis inductum est. Aug. dicit in lib. de civit. Dei, quod sunt in rebus corporeis per omnia elementa quædam seminariæ rationes occultæ, quibus cum data fuerit opportunitas temporalis & causalis prorumpunt in species debitas suis modis & finibus. Habetur hoc ad literam 26. q. nec mirum, ante medium cap. Item videmus quod non est grandis pœna illius qui etiam scienter dat æs pro auro, tenetur enim crimine stellionatus, cujus pœna est extraordinaria ff de pig. act. l. 1. in fin. & de crim. stellion. l. 2. Plus nostris diebus habuimus magistrum Arnaldum de Villanova in curia Rom. summum Medicum & Theologum, de quo scripsi de observ. jeju. consilium, qui & magnus Alchemista virgulas auri quas faciebat, consentiebat omni probationi submitti.

Ex Andr. Iſernino, in Tit. feud. Quæ ſunt regalia.

Quid de Alchemia & Alchemistis? dic quod si faciunt aurum sophisticatum non debere vendere pro puro, quia est falsitas. Nec liberatur sophisticatum solvendo. ff. de pig. act. l. eleganter. § qui reprobos. electum non est aurum. ff. de leg. 1. l. 4. Si vero faceret verum aurum, non quod cuderet pecuniam principis inde sine jussu principis, hoc aurum esset facientis. Quia non est illicitum verum aurum pro vero vendere. Nil enim prohibet artem uti aliquib. naturalibus causis ad producendum veros & naturales effectus, sicut dicit B. Aug. de Trinit. de his quæ arte dæmonum fiunt. h. d. Thomas 2. 2. q. 79. de his quæ fiunt circa voluntariam permutationem. q. 2. quid de Alchemia adde. utrum liceat facere Alchemiam, dic sec. Oldra. in consil. suis: quod sic, dummodo non fiat per artem magicam, vel per aliam artem legib odiosam. Vide in summa Angel. in verbo, Alchemia. Bart. abhor.

Ex Baldo Peruſino, in eundem Tit. feud. num. 5.

Item monetæ: id est, auctoritas faciendi monetas publicas. And. de Iser. quærit hic, de his qui faciunt Alchemiam: & dicit, quod si impenditur tantum pro tanto, & tale pro tali, sine aliqua falsificatione formæ vel materiæ, non punitur Alchemista: quia est ars perspicaci ingenio inventa, & tanquam à philosopho. Super hoc etiam consuluit D. Oldrad. in consil. suis, & loquitur Jo. And. in addit. Specul. in rubric. de crimine fals.

Ex D. Fabiano de monte S. Sever. in Tract. de empt. & vend. quaſt. 5. num. 8.

Sed hic quæritur incidenter, an Alchemista, vel faciens Alchemiam, puniatur de falso. Dicas quod non, quia est ars perspicaci ingenio inventa, ubi expenditur tantum pro tanto, & tale pro tali

sine aliqua falsificatione formæ vel materiæ, secund. Andr. de Isern.& Oldrad.in consiliis suis,ut refert Bald.in d.c.quę sint regal. Idem etiam tenet Jo. Andr. in addit. Spec. in tit.de crimin. fals. in sub.hoc insuper firmavit.Abb.Sicul.in c.2.de sortileg. ubi allegat. Oldrad.in consil.69.quod licet non posset una species in aliam cōmutari,nisi à Deo.26.q.5.c.episcopi, tamen hic una nō transmutatatur in aliam,cum omnia metalla procedunt ex eodē fonte & origine,scilicet ex sulphure & argento vivo,sed ubi est melior influentia astrorum,ibi producitur metallum pretiosius, unde per influentiam astrorum, & cum herbis & lapidibus pretiosis quibus insunt multę virtutes,potest una species metalli in aliam transmutari magis pretiosam, secundum eum. Sed adverte, quia S.Thomas secunda secundæ q. 77. dicit, hoc verum quando sciretur ars vera,& fieret verum aurum, quia nihil prohibet uti arte naturali: alias dicit hoc non esse tutum, si daretur aurum alchemicum pro vero,cum multæ proprietates insint in vero, quæ non sunt in alchemico,ut lætificandi & multas infirmitates depellendi.

Ex Alberico de Rosate in Diction. in verba Alchemia.

Alchemia an sit licita, vide infr. Alchemia. & vide infr. emptio. §.5.vers. ex hoc patet. An Alchemia sit ars reprobata, & an Alchemista peccet? videtur quod sic: quia si quis credit posse fieri aliquam creaturam, aut in melius transferri in aliam speciem nisi ab ipso creatore, infidelis est & pagano deterior 26. q. 5. cap. episcopi circa fin. Item Alchemistæ multa discunt, & ad veritatem scientiæ nunquam perveniunt e. c.7. quia nec mirum circa medium, ex quo dant causam multis deceptionibus, nec est scientia quæ ducit ad impietatem,ut consuevit dici de Astrologia.ar.37.dist.c.si quis.& no.per Innoc.ext. de sortileg. c. 2. Alchemia enim non potest fieri sine auri decoctione, quæ videtur à jure prohibita.C.de auri pub persecut. l. 1. lib. 10. In contrarium quod qui è stanno vel plumbo, vel alio vili metallo producit aurum vel argent. dum tamen hoc non faciat per artem magicam, vel aliam legibus odiosam:ut dicit l. 1. lib. 10. de thesaur. non est reprehendendus: tales enim sunt metallarij,qui labore proprio sibi & Reip. commoda comparant. C.de metal l.1 lib.11. & jura propter publicam utilitatem quæ ex eorum officio videtur resultare,eis favent. Nam possunt invito domino ingredi fundum ad inquirēdum metallum l.2.& l. quosdam & ibi no. quod alias non liceret: ut ff.de acq.re.dom.le.2.& d. l. 1. de thesaur. lib. 10. nec ipsi dicunt unam speciem immutari in aliam,ut eis imputatur: quia hoc non est possibile, sed dicunt quod ex una specie metalli, potest alia species transferri,ut aurum vel argentum. Nec hoc est inconveniens,nam videmus aliquando ex re viva produci mortuam, ut in vermibus pro-

bus producentibus sericum & ex herba producitur vitrum multò magis in metallis, in quibus major est convenientia. Nam ipsi dicunt & notant in libro de proprietate rerum de Alchemia, omnia metalla procedunt ex eodem principio sc. ex sulphure & argento vivo, sed ex virtute elementorum quædam habent majorem influentiam in uno loco quàm in alio, & in una minera fit stannũ, in alia argentum, & in alia aurum: & sic de aliis. Cum ergò ars imitetur naturam, ut ff. de adopt. l. adoptio. non videntur Alchimistæ peccare, si per virtutem herbarum, lapidum vel elementorum faciunt de stanno argentum: nam, cum sint quasi ex eodem principio & similia, in habentibus symbolum facilior est transitus. Inst. quib. mod. toll. obl. §. 7. multæ enim sunt virtutes insitæ herbis & lapidibus 16. q. ult. c. fin. Insunt enim ut dicit Augustinus rebus corporeis per omnia elementa, quædam occultæ seminariæ rationes, quibus cum data fuerit opportunitas temporalis & causalis, prorumpunt in species debitas suis modis & finibus, & vigesima sexta q 3. nec mirum, circa finem, & decima sexta. q ult. circa fin. si ergo ipsi attribuunt Deo non videntur peccare. Et non est magna pœna si oppignorasti æs pro auro etiam scienter, ut ff. de pig. act. l. 1. & de crim. stell. l. 2.

Idem Alber. in Dictio. in verb. emptio.

An venditio reddatur illicita & invalida propter defectum rei venditæ vel propter ejus bonitatem latentem. dicit Tho. in 2. 2. q. 77. ar. 2. circa rem quæ venditur triplex defectus considerari potest, unus secundum speciem rei, ut si vendatur aurichalcum pro argento, aut vinum aqua mixtum sicut purum: alius defectus est secundum quantitatem ponderis vel mensuræ, ut si quis scienter utatur pondere defectivo, vel mensura injusta: tertius defectus est ex parte qualitatis, puta si animal infirmum vendatur quasi sanum. In his tribus casibus si venditor scienter offenderit, fraudem committit & venditio est illicita, & tenetur ad restitutionem. Si verò ignoranter, non peccat, tamen cum ad ejus notitiam pervenit, tenetur compensare damnum emptori. Et ex hoc patet quod illicitum est vendere aurum vel argentum alchemicum pro vero, quia non est purum, sicut est verum aurum, nec habet omninò easdem proprietates: sicut est lætificandi: nec valet etiam contra certas infirmitates sicut verum aurum. Si verò per Alchemiam fieret verum aurum, non esset illicitum vendere pro vero, quia nihil prohibet artem uti aliquibus naturalibus causis ad producendos veros & naturales effectus, sicut dicit Aug. in lib. de Trinit. De his quæ arte Dæmonum fiunt.

Ex Alberto Bruno in tractatu augmenti & diminut. monet. in 1. præsuppositione num. 13. & 14.

Juxta prædicta habemus advertere, quod in moneta ut sit proba, tria

ba, tria principaliter considerantur, scil. materia, forma, & æstimatio seu valor, juxta l. 1. conjuncta l. fin. cum ibi notatis C. de ver. num. lib. 11. Et not. per Baldum in cap. quanto, de jurejurand. Debet enim primò materia esse proba d. l. 1. & l. 1. §. 1. ff. de contr. emt. & d. c. quanto. Unde non liceret de Alchemia cudere monetam, quod est intelligendum de sophistica, non de ea quæ reperitur esse verum aurum vel arg. quod esse potest juxta notat. per Joan. And. in addit. Specul. in Rubr. de crimine falsi, qui refert tacito auctore verba Oldra. cujus solet esse fur. in consil. 74. incipiente, an Alchemista. Et latius Joan. And. in c. 2. de sortil. Et Bald. & And. de Isen. in c. 1. in tit. quæ sint regal. in usib. feud. Et per S. Thomam secund. 2. quæst. 92. unde concludunt Alchemiam esse veram scientiam & permissam. De quo aliquid per Albertum de Rosate in Diction. in verbo de Alchemia. Et dicit Joan. Andr. uti supra, quod suo tempore fuit magister Arnaldus de Villanova, summus Medicus & Theologus, & magnus Alchemista, qui per illam artem faciebat virgulas aureas, quas consentiebat omni probationi submitti. Et fecit in illa scientia librum unum, qui mille homines depauperavit, aut quia non verum, aut quia non intelligitur. Et cum haberem quendam socium in legibus, multum insudantem in illa arte, volui videre unum mirabile experimentum ad effectum, ut plura scirem. Nam habuimus nobiscum unum antiquum Alchemistam pauperrimum tamen. Et me præsente ille meus collega reduci fecit unam unciam argenti pretiosissimi ad instar auri, in pondere, fusione, cum malleatione salvo colore, quia non erat croceus, sed mutatus ad instar plumbei coloris. Et ille collega meus habebat modum dandi colorem ei croceum. Et illa materia patiebatur & sustinebat aliqua experimenta, sed non extremum experimentum, & admixta cum tantundem auri pretiosi videbatur aurum viginti characterum, & plus & minus: secundum quod illa materia erat melius disposita. Et quidam magnus Prælatus, ac multi antiqui Alchemistæ mirati fuerunt de illo experimento. Et unus antiquus Alchemista, putans se divitem, putabat reducere illam materiam ad veram speciem auri: & non potuit: putavitq; ipsam artem illusoriam, maximè ex quo tot viri in quadraginta aut quinquaginta annis non viderant tam notabile experimentum, quod nihilominus erat sophisticum, ita ut aliud experimentum videre noluerim. Nec liceret inconsulto principe materiam æream immiscere in auro vel argento cudendo: per l. quicunque nummos, ff. de fals. & notatur in l. 2. C. qui fals. monet.

Ex Guidone Papa in singular. 388. §. de his.

De his qui faciunt Alchemiam utrum debeāt puniri? Dic quod non: Dum tamen faciunt sine aliqua falsitate materiæ vel formæ:

quia

quia est ars pro ingenio adinventa, tanquam à Philosopho. Ita dicunt Andr. Isern. & Bald. in c. 1. quæ sunt regal. & refert Baldus Oldradum sic consuluisse in suis consilijs.

Ioan. de Platea in l. 1. ca ad R. C. de argent. pret. quod thesaur. infert. lib. 10.

Quæro incidenter, dictum est supra de persecutoribus & excoctoribus auri naturalis, quid de persecutoribus auri artificialis, an Alchemistæ tale aurum licite persequantur & solvi possit, an verò committant falsum. Jo. Andr. in add. spec. in tit. de fals. commendat Alchemistas, qui ex magisterio artis, sine re magicâ vel alia lege prohibita. l. unic. C. de Thesaur. de vili metallo faciunt pretiosum, nec mutant unam speciem in aliam diversam, sed unam metalli speciem faciunt meliorem, ut de stanno vel ære argentum vel aurum: procedunt enim omnia metalla ex sulphure & argento vivo, sed ex virtute Elementorum in uno loco fit stannum, in alio aurum, in alio argentum, & sic de singulis. Cum igitur ars imitetur naturam. l. adoptio ff. de adopt. non peccant Alchemistæ, si per virtutem herbarum, lapidum, vel aliorum Elementorum, unum vile metallum in pretiosius reducunt, cum ambo fuerint ejusdem speciei & principii. Insunt enim rebus corporeis per omnia elementa quædam seminariæ rationes occultæ, quibus cum data fuerit opportunitas temporis atque causalis prorumpunt in species debitas suis modis & finibus; dicit lex. 26. q. 5. nec mirum. Et de isto Alchemista vide Andr. de Isern. & Bald. in tit. quæ sint regal. col. 10. Quia tamen talis operatio multis subjacet deceptionibus, ut d. c. nec mirum, nec est scientia pietatis. 37. dist. si quis Grammaticam, consulo ab ejus exercitio abstinendum, quamvis magister Arnaldus de Villanova summus Medicus & Theologus, & magnus Alchemista faceret in curia Romana virgas aureas quas consentiebat omni probationi submitti. Hæc quidem operatio si in piam causam convertendam peragatur, Dei omnipotentis permissione perficitur, d. nec mirum χ. nec ideo quisquam. & 37. dist. legamus.

Sequitur contraria disputatio Angeli in summa in verbo Alchemia.

Utrum liceat facere Alchemiam? Respondeo: Oldrad. in consiliis suis tenet quod sic, dummodo non faciant per artem magicam, vel per aliam legibus odiosam, ut dicit l. unica. C. de Thesaur. quia tales metallarij sunt, qui labore proprio & sibi & Reipublicæ commodo comparant. C. de metall. l. 1. & jura propter publicam utilitatem, quæ ex eorum officio videtur resultare, favent eis. Nam possunt invito domino ingredi fundum ad metallum inquirendum. l. 3. & l. quosdam. & ibi not. C. de metall. quod alias non licet.

d.l.un.& ff.de acq.rer.domin.l. 3. Ratio est, quia (ut dicitur in lib. de proprietate rerum in v.de Alchem.) omnia metalla procedunt ex eodem principio:scil.ex sulphure & argento vivo,sed ex virtute elementorum quæ habent majorem influentiam in uno loco, quàm in alio, in una minera fit stannum, in alia argentum. Cum ergò ars imitetur naturam: ff. de adopt. l. adoptio. non igitur est peccatum, si per virtutem quæ est in elementis aut herbis, Alchemistæ de stanno volunt facere argentum. Quia cum sit in eodem principio, & in habentibus symbolum facilior sit transitus. Inst. quib. mod.toll. obl. §. 1. Cum multæ virtutes sint insitæ herbis & lapidibus 26. q.5. nec mirum. circa medium Sed his non obstantibus,credo quod sit illicita,ex multis respectibus tum primo,quia nullus invenitur, qui habeat veram hujusmodi artem, licet dicatur de multis: Sed falsum ex experientia,tum quia videmus, quod communiter ipsam facientes multa consumunt, & à communiter accidentibus est standum. Unde de ipsis dicitur 2. ad Timoth. 3. semper addiscentes, & nunquam ad veritatis scientiam pervenientes: experientias multas faciunt, & nunquam ad perfectum attingitur,tempus vitamque consumunt: nec id quod operantur habet veritatem cum auro vel argento, sed solum apparentiam. Ideo simpliciter sunt condemnandi Alchemistæ. Et hoc evidenter probatur, quia nemo in publico eam vult facere, ut appareat quod malè agant,quia oderunt lucem.Et si aliquando aliquid veri faciunt,aut fit cum damno computatis expensis, vel ex aliqua deceptione imponendo aurum verum, vel aliqua fallacia diabolica, quæ ut eos attendere faciat hujusmodi, facit eis verum aurum ex appositione auri veri occultè aliquando. Cum ergo sit tale exercitium contra utilitatem publicam, ut patet ex consumptione rerum,& quia(ut communiter)faciunt ex his monetam falsam.Ideò simpliciter sunt condemnandi eam facientes.

Conclusio ex Hieronymo de Zanetinis, qua disputationi & argumentis Angeli respondetur in c. 1. Ex. de accusat.

An Alchemia sit peccatum, & ars reprobata? Alber.in Dict. juris civ in ver. Alchemia arguit. & Jo. And. in addit. spec in tit.de crim.falsi.Jo.de Ana in cap 2.de sortileg.& Per.de Anchar. in c. 1. eod.tit.Baldus in c. 1. quæ sunt regal. & Tho. Secunda secundæ q. 77.ar.2.& finaliter videntur tenere, quod non videntur peccare,si attribuunt Deo: quia non mutant unam speciem in aliam (ut eis imponitur)quia hoc est impossibile: Sed dicũt quod ex una specie metalli (scilicet stanno) potest alia species metalli scilicet aurum vel argentum produci. Nec hoc est inconveniens. Et videmus quandoque quod ex re mortua producitur viva ut in vermibus,ex qui-

quibus producitur sericum. Nam omnia metalla procedunt ex eodem principio scil. ex sulphure & argento vivo: sed ex virtute elementorum quædam habent majorem influentiam in uno loco quam in alio, & in una minera fit stannum, in alia argentum, in alia aurum, & ideo est licita: dummodo non fiat per artem magicam, vel aliam legibus odiosam. l. 1. C. de thesaur. lib. 10. Sunt enim laudandi. Adde tamen summam Angelicam, in ver. Alchemia, quæ tenet, quod ars ista sit illicita ex multis respectibus: tum primo quia nullus invenitur qui habeat hujusmodi veram artem, licet dicatur de multis, sed falsum ex experientia: tum quia videmus, quod communiter ipsam facientes multa consumunt, & à communiter accidentibus est standum. Unde de ipsis dicitur illud ad Tim cap 3. & d. c. nec mirum 26. q. 5. semper addiscentes & nunquam ad scientiam veritatis pervenientes. Experientias multas faciunt & nunquam ad perfectum attingunt, tempus vitamq; consumunt. Nec id quod operantur habet veritatem cum auro vel argento, sed solum apparentiam. Et ideo simpliciter sunt condemnandi Alchemistæ. Et hoc evidenter probatur: quia nemo eam in publico vult facere, ut appareat quod male agant: quia oderunt lucem & si aliquando verum faciant, aut fit cum damno computatis expensis, vel aliqua deceptione, imponendo aurum verum, vel aliqua diabolica fallacia: quæ ut eos attendere faciat hujusmodi, facit eis verum aurum, ex appositione veri auri occulte aliquando. Cum ergo sit tale exercitium contra utilitatem publicam, ut patet ex consumptione rerum, & quia ut communiter faciunt ex his monetam falsam, ideo simpliciter sunt condemnandi eam facientes. Ego vero teneo communem opinionem: artem istam esse licitam, quia rationes summæ Angelicæ non concludunt artem ipsam esse illicitam, eo quia nullus habeat artem veram: quia hoc non est ex defectu artis, nec etiam aliæ rationes concludunt: ut de se patet. Et idem tenet Thom. & Alber. An autem lucrum ex Alchemia sit licitum, & venditio reddatur injusta, dicit Tho. ubi sup. quod si per Alchemiam fit verum aurum, non est illicitum ipsum pro vero vendere: quia nil prohibet uti arte & aliquibus naturalibus ad producendos naturales effectus: aut non habet veram speciem auri, & est injusta venditio, postquam est aurum sophisticatum.

Thom. Arfoncini I. V. Doctoris de Iure Alchemiæ responsum.

Ad propositam quæstionem breviter respondeo: si communis Doctorum opinio facit jus (ut inter omnes peritos constat) sequitur ut Alchemia sit licita. Verum est autem antecedens: quia Oldr. Bald. Jo. Andr. Pan. And. Isern. Alber. de Rosat. Alb. Brun. Guid. Pap. & alij complures, tam civilistæ quam canonistæ illam com-

comprobarunt, Unus solus contradicit Angelus, in sua summa angelica. Sed præterquam quod unius Doctoris contra communem nulla est auctoritas, ut omnes sciunt, certe fuit unus magnus canonista. Hieron. de Zayetin. qui in c. 1. de accusat. omnibus & singulis suis argumentis exactissime respondit. Hoc est fundamentum adamantinum ex auctoritate magnorum & clarorum Doctorum & Jurisconsultorum: ut omittam auctoritatem Thomæ de Aquino, qui duobus aut tribus locis Alchemiam apertissime comprobavit. Plinius quoque lib. 34. c. 4. scribit Caii Imp. temporibus fuisse Alchemistas. Neque ad rem pertinet quod dicit, illorum artificium non fuisse quæstuosum. Primum quia in quæstione, an Alchemia sit ars licita, non quæritur an sit lucrosa aut fructuosa, sed tantum an Jure divino vel humano prohibeatur. Deinde quia fieri potest ut illi artifices, de quibus loquitur, non satis periti fuerint, cum alij peritiores esse potuerint, ut vulgo dicimus, inter artifices latam esse differentiam l. inter artif. ff. de solut. Mira sunt præterea quæ Suidas de Alchemia & artificiosa auri confectione narrat: quod Ægyptij potuerunt alere bellum diuturnum contra tyrannum Diocletianum, freti arte sua, id est, artificio.

Sed videamus alia quædam argumenta. Scribit enim Arist. lib. Metaphys. 2. & 4. quod ars naturam in quibusdam imitatur, & quod multa naturalia confici & perfici arte possunt: & colchotar & calchantum exempli causa nominat, dicens quod illa duo atramenta, non tantum nascuntur in mineralibus, sed etiam confici arte possunt. Tertium exemplum ponatur de sale. Nam (ut ait Plinius lib. 31.) sal aut fit aut gignitur. In Polonia est sal minerale, in Gallia est factitium, & hujus eadem est proprietas, natura, & efficacitas, quæ illius. Quartum est electrum, quod Plin. lib. 33. c. 4. & multi alij scribunt esse non tantum naturale, sed etiam factitium. De quo factitio & artificiali textus loquuntur in l. 4. ff. de legat. l. 1. 7. §. voluntas. ff. de acq. rerum dom. §. si duorum Instit. de rer. divis. Quintum est argentum vivum, quod prædictus Plinius lib. 33. c. 1. dicit esse aliud nativũ aliud factitium: & hoc ad alterius differentiam nominat Hydrargyrum. Guilielmus Philander in commentariis Vitruvij, quatuor ejus genera numerat: duo nativa & duo fictitia: atque ibidem ostendit & chalybem & sandaracham & æruginem & calchantum & cinnabrium, alia naturalia gigni, alia hominum arte confici. Quæ cum ita sint, non absurde concludere possumus: Sicut ars in tam multis alijs naturam imitari potest, non esse inconveniens dicere, illam in auri & argenti operatione naturam imitari posse. Certe Cardanus libro de subtilit. 16. scribit, & multi dicunt sibi hoc esse cognitum, quod ex ferro potest fieri cuprum chalchanto adhibito, & Cardanus eodem

dem libro testatur pharmacarium quendam Trevisanum, coram illustrissimo principe Venetorum & sapientibus senatoribus argentum vivum in aurum convertisse. Verum est quod Julius Scaliger negat se id credere, sed nititur argumento infirmo, videlicet quod si Veneti hoc vidissent, quia tanta sunt avaritia (ut ipse scribit) ut etiam cum Turca hoste Christiani nominis fœdus faciant, nunquam illum pharmacarium dimisissent: sed tormentis eum coegissent artem suam revelare, & forte eum in gabalo suspendissent. Sed verisimile est pharmacarium illum fide publica, fortasse etiam obside, aut alia securitate sibi cavisse & providisse. Nec certe de omnibus omnia suspicari honestum est. Illud constat, innumeros, & superioribus seculis fuisse, & nunc esse graves viros qui eam artem factitarunt, & sibi quæstuosam fuisse prædicarunt. In quibus fuerunt Albertus Magnus, Comes Trevisanus, Augurellus, Avicenna, Geber, Lullius, Bonus Ferrariensis, Morienus ac Tolod. & præsertim Arnal. de Villanova, summus medicus. Videmus etiam nostis temporibus Joh. Fernelium in arte medica principem existimatum in suo libro de abdit. rer. caus. eandem artem ad unguem tenuisse: & in ea exercitatum fuisse, quamvis circa finem jocculariter ex tribus Augurelli versibus incautum lectorem eludat. Unius autem illius Fernelij authoritas aliorum multorum medicorum contradicentium authoritati (ut quidam dicunt) præponderat.

Sed principaliter & ante omnia in quæstione: An ars aliqua sit licita: considerandum est, An divino aut humano aliquo jure sit prohibita. Nam licita aut illicita ita discernuntur l. 1. ff. de concubin. l. cum senatus ff. de rebus dub. l. 1. & per tot. tit. ff. de colle & corporibus. Quantum ad divinum, certe nullum textum reperio, ubi Alchemia & auri confectio prohibeatur: cum tamen innumera vitia & crimina legislator divinus Moses in Levitico, & Deuteronomio persequatur. Neque puto illum magis prohibuisse destillationes & alembicationes, & auri argentive confectionem, quam jocalium & annulorum & cæterorum ejusmodi ornamentorum conflaturam: quibus Salomon & alij Reges ornabantur. Quantus etiam laminarum & bractearum auri usus apud populum Dei fuerit præsertim in templo Hierusalem, nemini ignotum est. Quantum autem ad jus civile, certe nulla litera in Digestis, Codice, Inst. vel Novell. ostendi posset, quæ ad prohibitionem Alchemiæ pertineat, quin potius Fusorum ars comprobatur & laudatur & præmiis decoratur l. 1. C. de excusat. artific. Sic Vascularii fusores frequenter nominantur, quasi artem (sine controversia) legitimam exercentes. in l. apud Labeonem §. ult. ff. de præscript. ver. l. ult ff. de oblig. & action l. penult. ff. de aur. & argen. lega. Et de Metallariis quod legitimam artem exerceant dubi-

dubitari non poteſt ex tit. Cod. de Metallarijs lib. xj. Quantum ad jus canonicum, opponi ſolent duo textus: ſed facile eſt utrique reſpondere. Primus eſt in c. ſpondent Extravag. de crimine falſ. Ubi Papa Joannes XXII. Alchemiſtas reprobat, non tamen eos morte damnat, ſed tantum infamia perpetua. Sed textus ille non eſt infinite & generaliter ſcriptus de omnibus Alchemiſtis. Verum ſpecialiter & proprie de iis tantum, qui (ut textus verba proferam) aurum vel argentum ſophiſtica transmutatione confingunt. Quare ad eos qui non reprobum, adulterinum, ſed probum & verum aurum conficiunt, textus ille non pertinet. Sicut Joh. Andr. in addit. ad Specul. teſtatur, Arnaldum de Villa nova ſuo tempore facere ſolitum virgas auri quas omni probationi ſubmittebat. Itaque omnes Doctores tam civiliſtæ quam canoniſtæ, non curarunt illam extravagantem Papæ. ut ſuperius diximus. Quin etiam Jo. Augurel. Magnus Poeta, opuſculum ſuum de Alchemia libere dedicavit & præſentavit Papæ Leoni x. cui gratiſſimum illud munus fuiſſe conſtat. Hæc igitur ad illum textum reſponſio ſufficiat: ut illud omittam, quod multi hodie non recipiunt auctoritatem illius legislatoris, qui fuit Papa: & dicunt quod ſi in uno capite auctoritas illius approbatur, etiam in altero capite proximo, ubi de Franciſcanis & aliis Monachis quædam pro ſuo libitu conſtituit, & approbanda eſſet l. qui non cogitur ff. de judic. Alter textus qui opponitur, eſt in c. epiſcopi 26. q. 5. qui ſumtus dicitur ex concilio Auquirenſi & ſic ſcriptum eſt: Quiſquis credit poſſe fieri aliam creaturam, aut in melius aut in deterius transformari in aliam ſpeciem, vel aliam ſimilitudinem niſi ab ipſo creatore, qui omnia fecit, infidelis eſt. Primum ridiculoſa eſt allegatio ex conſilio Auquirenſi quod nunquam fuit aut eſſe potuit. Corrigendum eſt AQUILEIENSI. Sed magis deridicula eſt allegatio illius textus ubi damnantur, qui credunt transformationem fieri in aliam ſpeciem. Certe nihilo magis hoc pertinet ad noſtram quæſtionem quam quod Imperator ſcribit, poſſibile eſſe res omnes in pecuniam converti l. 2. C. de conſtit. pecun. Nam textus ille non loquitur de ſpeciebus metallorum aut ſimilium rerum, ſed de ſpeciebus perſonarum: hoc eſt de mulieribus ſortilegis, quæ dicebāt quod noctu transformabantur in varias ſpecies animalium, & per ſylvas ac nemora cum Diana vagabantur. Itaque in §. ſiquidem ſatanas (inquit textus) transformat ſe in diverſarum ſpecies perſonarum. Quare deridiculum eſt textum, qui de diabolica transformatione perſonarum loquitur, contorquere ad transformationes metallorum, quæ induſtria & ſolertia quorundam artificum fieri poſſunt, ſine ullo diabolico vel magico artificio: ut Thom de Aquino in prædictis locis oſtendit. Quin etiam textus eſt ſub eadem quæſt. in

C. nec

C. nec mirum, ubi sic scriptum est: Insunt rebus corporeis per omnia elementa, quædam occultæ seminariæ rationes, quibus cum data fuerit opportunitas temporalis aut causalis, prorumpunt in species debitas. Addam etiam illud, quod legibus nostris comprobatur medicamentum factum ex venenis, aut rebus venenatis, quasi ea quæ natura venenosa sunt, arte & solertia emendari, & commutari ad salubritatem possint, ut de Mithridatico innuit textus in l. quod sæpe, §. venena. ff. de contr. empt.

Restat illud argumentum, quod multi alchemistæ faciunt falsam monetam: multi etiam fuerunt sortilegi, impij, athei, necromantici. Dicitur etiam quod Raimundus Lullus & Paracelsus fuerunt magicis artibus inquinati. Horum disputatorum laudanda est pietas & probitas: sed tamen rogandi sunt ut cogitent, artificum vitia nequaquam arti imputanda esse. Quoniam aliud est ars, aliud artifex: Aliud est usus artis aliud abusus l. quicunque & l. seq. ff. ad leg. Corn. de fals. ubi ars monetaria probatur: sed tamen damnantur qui nummos aureos aut argenteos tinxerint aut finxerint. Sic in l. 1. ff. de extraord. cognit. artis medicæ professores laudantur, inter quos tamen dicuntur esse impostores, qui in cantationibus & imprecationibus & exorcismis utuntur. Sic Mathematica simpliciter damnatur in l. 2. C. de malefic. cum tamen non omnes Mathematici damnandi sint, sed impostores soli. Sic venenarii capite puniuntur in l. capitalium. §. venenarij ff de pœn. cum tamen ne venena quidem ipsa damnentur ut modo dictum est ex l. quod sæpe ff. de cont. empt. quod si artes propter artificum abusum damnandæ essent, quænam hodie probaretur, An juris prudentia? in qua tot sunt rabulæ? an Medicina, in qua tot sunt venefici? an Theologia, in qua tot sunt sophistæ? Judicium igitur & delectus adhibeatur: separentur paleæ à granis in area: mali pisces à bonis in sagina: adulterini nūmi à probis in Repub. Sophisticantes aurum vel argentum à peritis artificibus, acerrimæ contra falsarios & monetæ corruptores animadversiones, inquisitiones, informationes constituantur. Sed (ut ait Iurisconsul.) alieni admissi pœna ab iis quos nulla culpa contingit, removeatur. l. ult. D. de bon. damnat.

FINIS.

EX-

EXCELLENTISSIMO VIRO

PETRO SEVERINO DANO SERENISS. REGIS DANIÆ ARCHIATRO.

Thomas Mufettus Anglus

εὖ πράττειν.

Vandiu Philochemiæ animum adjeci, ornatiſſime Severine: tandiu ejus præſtantiam ſingulis Medicinæ ſtudioſis innoteſcere poſſe, plurimum peroptavi, quippe ex qua tantam ſanitatem ſuavitatemque, hauſi quantam non optare aliis communem, vix hominis, nedum philoſophi eſſe exiſtimarem. Tamen cum cernerem tuam illam ingenioſiſſimam & cedro digniſſimam Idæam à vulgo medicorum honore non ſatis amplo exceptam; teque & oleum (quo ſaxa mollire inſtituiſti) & operam pæne omnem perdidiſſe: verebar equidem ne cum hoc libello iniquius multo eſſent acturi, qui tam elegantis & divinæ orationis θελγήτρῳ neutiquam flectebantur. Forte id accidit, quod Antichemiſtas ſiccos & ſobrios eſſe credens: propterea eos putares non ſale ſed oleo perluendos, & molli oratione ceu plectro quodam Thebaico ad veritatis ſenſum ducendos. Ego autem contra animatus ſum, in eamque totus abeo ſententiam: quod non oleo amplius perluendi ſed ſale perfricandi ſint, & vel ſatyricorum cauterio vel ſtimulis dialecticorum exuſcitandi. Nam illorum plurimi Chemiam tanto odio habere cœperunt, ut ipſius ſolo nomine audito inhorreſcant, & (qua ſunt fatui mentis intemperantia) ſubinde vomere cogantur. Alij vero Chemica vehementer laudant remedia: ſed quoties ſua ipſorum negligentia Vulcanus vitium admiſit,

misit, toties artem denuo lacessunt, vel traducunt demonstratorem. Neq; omnino minimus eorũ numerus prodit, qui Chemico omnem eo usque deferunt honorem, quo usq; sese extra metallicã mineralemve provinciam exercet. Nam ab illis majori religione, atque à ceraste aut vipera abstinendum censent, sed qua rationis umbra id faciant, nequeo satis assequi. Nam si venenum illorum detestantur, quid viperam adhibent? qua neque leprosius animal, nec minerale tam noxium reperitur. Adde insuper, tantam inter homines atque serpentes inditam à Deo esse ἀντιπάθειαν, quantam inter ipsum atque mineralia nunquam videris: adeoque tantam, ut illorum solo vultu; tanquam humani generis perduelle quodam conspecto toti contremiscamus. Deinde cum sal mineralis non solum in omni vegetabili quo alimur aut alteramur, sed etiam in quoque animali reperitur: profecto aut nihil præbere ægrotis necessum est, aut ad mineralium usum quamvis reluctante animo accedere. Præterea cum à Deo hunc ordinem sublunaris liturgiæ præscriptum esse sciamus: ut mineralia vegetabilibus, hæc brutis, brutaque hominibus alimentum suppeditarent; quanta (Deus bone) stupiditas, quæ nos ignorantia effascinat, ne maximam inter homines & mineralia similitudinem confiteamur? Rectius mea quidem sententia ille, qui hominem Microcosmum vocavit: utpote in cujus natura, Dei, Angelorum, brutorum, plantarum, diaboli, totius denique universi aliquid collocatum sit; nec sane immerito: Nam revera quantum in nobis virtutis habitat, tantum Dei inest: quantum sceleris, tantum diaboli: quantum rationis, tantum Angelorum: quantum motus sensusque arbitrarii tantum bruti: quantum auctionis, tantum plantæ: quantum salis, sulphuris, mercurii, tantum mineralium. Factus enim

est homo, ut cætera quæque mixta, ex minera terræ: & in suum omnia pulverem post factam corporis analysin, ocius tardius redibunt. Verum quid ego hasce noctuas ad te, qui Athenis transigis ætatem? vel quid ad illos Misosophos, qui senum psittacorum more negligunt erudientem, nec unquam è suis monstrorum plenis labyrinthis, vel Ariadnes filo adjuti egredientur? Placuit tamen aliquid tentare ad ipsos revocandos, si non proficiendi spe, tamen periclitandi voluntate: quandoquidem ἐς Τροίην πειρώμενοι ἦλθον Ἀχαιοί. Κάλλιστα παίδων, πείρᾳ θὴν πάντα τελεῖται. Cur autem hæc tibi nostri exercitus præludia dicarem, plurima in causa sunt. Primum singularis tua erga nostrates humanitas, quam ante biennium in tua patria & nostro illustriss. legato, Peregrino Bertio nobilissimæ ducis Suffolciæ filio, mihique in primis neque modio neque trimodio, sed ipso pleno horreo aperuisti. Deinde vero, quod medicam ὑπόθεσιν hominibus medicinæ imperitis (quales plerique nobiles & senatores sunt) inscribere, perinde esse videtur: ac si agricolæ Monarchiæ encomium, aut militi agriculturæ scientiam offerres. Sed illa in primis me movit (optime Severine) tuæ singularis doctrinæ & exploratæ hac in causa eruditionis contemplatio: cujus sola umbra refocillatus mihi facile persuadeo, me de cunctis chemicorum remediorum convitiatoribus vere atque solide triumphaturum. Hanc autem Apologiam anno superiore accepisses, nisi tuam illam adversus Antiparacelsistam auream responsionem indies expectassem. Verum cum te aut seculi ingratitudine, aut silentii jucunditate, aut regiis avocatum negociis auxiliares chemiæ copias nondum misisse scirem: officii mei esse duxi Misochemicos sublimes interim arripere, suamque ipsorum ὑψηλοκαρδίαν hac prima velitatione ceu pastorculi unius

fundula

ſundula proſternere. Quod ſi aliquæ ejus forte reliquiæ revixerint, dabis ſpero operam, ut tuis conjunctis copiis noſtræ augeantur vires, σύν τε δύ' ἐρχομένων, ſingula hujus hydræ capita amputentur. Victoriæ autem ſpem illud omnium maxime facere nobis videtur: quod neminem huic cauſæ reluctantem legere poſſimus, quin idem aut Babylonicæ beſtiæ nomen dederit, aut ſe diſciplinæ divinæ & perfectæ eccleſiæ repurgandæ ἢ λάθρα ἢ ἀμφαδὸν oſtenderit inimicum. Interim vero, dum tua inſtruitur acies, ſi mihi in hac prima dimicatione βελέων τεθυμὸς videatur λεπτὴ δέ τε μῆτις; id velim non noſtræ puſillanimitati, ſed tuarum copiarum expectationi feras acceptum. Nec tamen tam excordes unquam reperiemur, quin denuo in hoſtem redivivis viribus, quandocunque occaſio tulerit, revertamur. Bene vale, meque (uti ſoles) perdilige. Nobiliſs Regis Gall. legato, D. Tychoni Brahe, viris ut Chemiæ, ſic etiam virtutis ſtudioſiſſimis, ſalutem ex me dicas ampliſſimam, etiam atque etiam te rogo. Datæ Londino Prid. Kal. Feb. 1584.

Tuæ felicitatis ſtudioſiſſimus

THO. MUFETTUS.

PURAE SIVE CHEMICAE MEDICINÆ STUDIOSIS

Thomas Mufettus Medicus S.

Erum illud esse experior Comici non inscitum dictum, charissimi fratres: Sapientem ad res agēdas his tribus impelli, Necessitate, Lege, Consuetudine. Absq; quibus fuisset, equidem non solum ab hoc genere scriptionis, sed ab omni librorum meorum evulgatione abstinuissem. Video enim eam cuiq; patere ad operum suorum impressionem facilitatem, ut impudicissima Venus, & stultissima quævis opinio suum quoque prælum consecuta sit. Tamen cum necessum sit scriptis animare vos, quos viva oratione attingere non licet: necessitati dabitur (ni fallor) venia, nobisque non scripturiendi studium, sed animus veritatem docendi imputabitur. Præterea naturæ vitæq; brevitate monemur, serendas vel citò vel serò esse arbores, quæ prosint futuro seculo; hominemq; ut ad civilem vitam, sic etiam ad eorum quæ à Deo optimo maximo accepit cum aliis distributionem procreatum. Quin porro de Zuingero Aragosio, Severino, aliisq; institutoribus meis peroptimis (quos ἶσα γενέτῃσιν ἡγήσασθαι Hippocrates jubet) parum honorifice sentire videar, si chemica ipsorum remedia (quibus unice delectantur) variis criminationibus à viris impudentibus conspersa, contra quemcunq; hostem libere propugnare non ausim, eorumq; innocentiam, immunitatem, jus nervis modisq; omnibus sartum tectum servare. Nec sola ipsorum gratia hæc facerem (hominum quippe auctoritate in Physica disceptatione uti plane ἄτοπον videtur) nisi quoque reipsa cernerem medicos chemicis destitutos remediis similes esse fabrorum, qui ad secandum hebetem securim, vel forte medio confractam adhibent. Deniq; cum consuetum esse videam præstantissimis viris omnem inire rationem, qua à se non tantum crimen sed etiam crimina-

natio-

nationem ſegregent; ſuamq́ innocentiam cum verbis tum ſcripto agant apud populum: nihil novi aut mali facturum memet confido, ſi illata repellendo tela, futura arceam: hosq́ delirantes nepotulos ad meliorem (pro viribus) frugem revocare velim. Nunc enim neſcio quo ſuperbiæ œſtro perciti in convitiando modum tenere nequeunt, deq́ illius Antiparacelſiſtæ libris, tanquam de Metelli ſpoliis in omni menſa triumphant. Tamen ſi perſpicerent miſelli, quam parum virium illius acies obtinet, ſuaq́ ipſius argumenta in veritatis, juſtitiæ, atq́ æqualitatis ſtatera examinarent: ſane non minore celeritate ab ejus vexillo, quàm Mars ille velociſſimus Deorum à Veneris amplexu toroq́ adulterino, poſtquam ſe diis hominibusq́ ludibrio expoſuiſſet, aufugerent. Etenim prima parte quid aliud nobis oſtendit, niſi magnam Theophraſti impietatem? quam ſane ut Theologi accuratius, ſic etiam juſtius tractaſſent. Nam quod medicorum eſt, id curent medici; tractent fabrilia fabri; ipſe etiam homo cum ſit, in hominem æquius affici debebat: vel ſaltem non ita humanitatem depoſuiſſe, ut jugulare mortuos & in defunctos ſævire habeat oblectamento. Quid ſi Paracelſus in Mundi creatione divinaque adminiſtratione aliquid à ſacris literis alienum ſenſit? ecquid in eo ab Ethnicis differebat ſcriptoribus? vel cur non pari miſericordia illius ferimus figmenta, atque diſciplinæ eccleſiaſticæ oſoribus (quorum non ſe minimum eſſe prodidit Antiparacelſiſta) vel Galenicæ impietati condonamus? verum cum illum κατὰ παντὸς, καθ᾽ αὑτὸ, καθόλου πρῶτον ipſamque humanitatis legem tranſiliiſſe abunde conſtet: nolo hunc limum amplius movere, ne vobis (quibus ſemper placere inſtitui) ingratiſſimum excitem odorem, meq́ ipſum ad majora feſtinantem impediam. Novi Antichemiſtas etiam à nemine oppugnatos, una cum illo idololatrarum Deo mole ruituros ſua, jamq́ diuturno ſpontim furoris æſtu contabuiſſe. Tamen cum me ſciverint non tam cruciandi animo & exſpectatione triumphi quam ipſorum ſanitatis gratia hunc

 libellum

libellum quasi cauterium aliquod emisisse: meum (ut spero) institutum magnopere laudabunt, neque adeo damnabunt voluntatem. Quis enim Medicum apoplecticos vel pungentem vel urentem vel etiam flagris cædentem, tanquam ἀφιλανθρωπίας reum insimulabit; cum hæc ille non ut affligat ægrum, sed sensus revocandi ergo usurpet? Reliquum, animuli mei, nihil jam videtur: nisi ut quas vobis distribuente justitia possessiones emensus sum, eas nec pretio emi, nec sycophantiis surripi, nec vestra pusillanimitate auferri unquam permittatis. Deus optimus maximus vestra promoveat studia, atque hæc summæ tranquillitatis Alcedonia ad Ecclesiam nostram medicinamq; perfecte repurgandam, quam diutissime velit largiri. ἀμὴν ναὶ καὶ ἀμήν.

DE JURE ET PRAESTANTIA CHEMICORUM MEDICAMENTORUM.

Dialogus Apologeticus.

PHILERASTUS CHEMISTA.

PERUI præceptori meo consilium meum de fallendo Chemista, laudat, commendat, prædicat, votis etiam promovet hoc opus, meque vario telorum genere & technarum multitudine instruxit. Tamen, ne mentiar, cum apro Ætolico, cum urso, leone, excetra certare mavelim, quam cum Chemistis: qui alloquentem teterrimo sulphuris odore, aut mercurialibus fumis totum obruunt. Audio etiam quendam Chemistam haud longe hinc commorari, qui nos Galenistas ceu haleces sale conditurus est, & postea in fumo suspensurus. Pol, nisi me signum fallit, hic habitat in vicinia, sed ecce hominem egredientem. Audite cælum & terra, dum Dædaleos comminiscar dolos, totamque hujus peritiam nova simulatione perdiscam. CH. Phy, aut catum silvestrem, aut mustelam hac transisse arbitror; ita olet male. PH. Adibo? sistam, sistam? imo certa est mens, quæram, quo quo hinc remotus est gentium. CH. Salve advena. PH. Et tu inquiline, salve. CH. Quem tam solicite quæris, hospes? ei si quid ego adjumento sim inveniendo, impera.

pera. PH. Pol humanitatem tuam accipio,& in patriam denuo reversus ipsam prædicabo lubens. Chemistam quæro, cui inveniendo quantam mea gratia operam dederis, tantum te semper arctius amavero; prima occasione oblata reddam mutuum. CH. Tametsi tanto vix quispiam nomine dignus sit, nihilominus me ita à populo vocari, nolo ire inficias. PH. O me felicem Philerastum, qui in ipso portu merces video desideratas. Quis aut qualis Deus cuiquam similem opportunitatem? mi here, mi patrone, mi pater optatissime, salve. CH. Nugas agis, Phileraste; neq; enim me tibi herum, vel te mihi servum fuisse, unquam memini; sed unde solvis, obsecro? qua patria oriundus es? PH. Athenis Galenicis solvi patriam Germaniam habeo. CH. Quid igitur huc aditio fuit, hospes? cur me deridiculi causa salutas? Quid Athenis Galenicis valedicens huc appulisti? PH. Quoniam ubi nihil præter morum corruptelam, scientiæ inopiam, loculorum exenterationem video, ibi si sceptrum detur, non est cupita mansio. CH. Bona verba quæso, vix sentio talium operarum viros esse Athenienses, quod si tales fuerint, merito aufugis, recteque facis advena, quod ab eorum consortio accurate abstines. PH. Imo tota Atheniensium atque Galenicorum gens est inter homines mea quidem sententia, ut Napelli, Aconita, Chamæleontes; coloris splendorisve elegantia oculos atque animos pascunt, bono tamen usui sunt nulli. CH. Tace obsecro, si quid Galenici Ethices præcepta transgrediantur, id Theologi deprehendant velim, Politici puniant. Tuum vero est, medicus cum sis, illorum in medicina errores arguere; nam in alienam provinciam excurrere quam parum Dialectici sit, lex illa justitiæ, καθ' αὐτὸ, satis convincit. Sed dic mihi tua fide, hospes: Nunquid Galenicos in æternum deseruisti: an meos degustatum sermones, & arcana surreptum venis? PH. Egone tua tibi arcana surreptum veni? minime possem: vel etiam si possem maxime, pietas prohibet. CH. Tamen tuorum multi huc veniunt, & me salutant blanditer: comiter appellant: rogant, ut sustentatum est: meamque & operam & artem divinis affectam laudibus suspiciunt; cum vero in scholam redierint, stomachum detegunt, & in chemiæ fautores libere vel potius illiberaliter debachantur. Alii itidem sunt ita: Chemiam amant, quantum in rem esse ducunt suam; quando autem sumptus requirit, tum ceu scientiam inutilem rejiciunt. PH. Atqui ego illam ita amplector atque amo unice, uti amare æquum est: nihilque mihi tanti est reliquum, quin Chemiæ discendæ nomine illud inducar dare. Est enim Chemia solidæ philosophiæ fons, clavis sapientiæ, anima & medulla physices, medicinæ radix, & meta, in quam viri sapientes collimarunt, vis magis prædicem? CH. Imo satis superque, advena, mallem enim ab ipso laudari Chemiam, qui ipsius in

laude semper vixerat. Gaudeo tamen eo usque prævaluisse eam, ut suum quoque encomium ex ore inimicorum consecuta sit. Sed responde paucis, cur Chemiæ nomen daturus venis, cum eam tot egregii medicorum principes repudiarint? nam ex Græcis, Hippocrates, Polybus, Aristoteles, Nicomachus, Theophrastus Lesbius, Herophilus, Serapion, Dioscorides, Galenus, Thessalus, Trallianus, Archigenes, Ruffus Ephesius, Aëtius, Oribasius, Alexander Trallianus, Paulus Ægineta, Actuarius, vestri sunt. Vestri quoque, Avenzoar, Albubeter, Isaac Beimiram, Albâterius Albucasis, Jacobus Alkindus, Avicenna, Averrhois, Joamitius &c. inter Arabes. Ad vos etiam spectant omnes tũ Itali, tum Hispani, tum Galli, tum Germani & Angli, qui ante annos trecentos medicinam exercuerunt. Cum igitur tot præclari artis medicæ Atlantes senectute canisque consiti nostram oppugnarint vel saltem non cognoverint scientiam; inanem ludis operam adolescens, qui huc illius perdiscendæ gratia nullum non maris terræque periculum subjisti. Ph. At didici non ætate, sed ingenio cognitionem acquiri, eamque in rebus plerisque pessimã esse video opinionem, in qua major numerus consentit. Nam, Deus bone, quantum & quam gravium hominum concilium Christum illum Protophilosophum falsis criminationibus & opprobriis affectum depromsit postea ad flagrum, nec non nisi vilissima crucis morte occisum demisit. Quod si illum in carne patefactum, annorum, prophetiarum, miraculorum testimonio vel cœcis & lippientibus ostensum, oculati illi Patres nostrique inprimis Patroni non agnoverunt: multo quidem facilius in ipsis medicinæ principiis errarere potuissent, nobisque aliquam ejus partem vel rudem vel incognitam relinquere. Siccine medicinam omnem in idololatrarum pectore, aut unius Galeni fonte clausam fuisse verisimile est: ut Christianis necessitatem imponamus, eam vel ab Ethnicorum ore vel à nullo omnino latice hauriendi? Quin potius illud constantissime teneamus ἀξίωμα: Christi professionem ad omnia utilem, omniumque promissionum energiam adeo percipere; ut qui ipsum sincere colit, majus propterea in sua vocatione sive medica sive physica sumpsecit incrementum. Præterea sicuti Christus ipse (quem ecclesiæ caput agnoscimus) omnis disciplinæ inter homines fuit (proculdubio) peritissimus; ita etiam ut Christiani eo ipso cunctos Ethnicos anteeant, non similitudinis tantum ratio atque Cabalistica anagoge, sed physicæ æquitatis lex imperat. Testor Salomonem, Apostolos, eorumque discipulos omnes, nec non hujus ætatis medicos nonnullos, qui divino afflati spiritu tum scientia tum usu medicinæ Judæos, Græcos, Arabes, Latinos, superarunt. Nam in Anatomia totius medicinæ vestibulo quam perniciosi veterum lapsus fuerunt? quam falsa ipso-

ipſorum phyſice,& non ſolum à divinis literis, ſed quoque ab ipſis ſenſibus abhorrens? Methodum vero ita pœne omnes ignorarunt, ut qua potiſſimum methodo medicus opus haberet, pauci, imo vix aliqui tenerent. Omnes denique in medicamentorum præparatione à veritate ad opinionem, à ſenſibus ad imaginationem, ab apodixi ad errorem ſenſim delapſi ſunt: nec unquam niſi ante paucos annos ad ſanam mentẽ reverſi. CH. Næ quamvis Galenicis in uſu eſſe ſolet, linguis ab animo diſſeire, tamen tu tam cordate loqueris,& mea quidem ſententia divine: ut nihil in me claudi permittam, quod te ſcire intereſt. PH. Tu ſi aliud mihi in ore eſſe perſpexeris, aliud in pectore: nullam cauſam dico (Chemiſta) quin mihi & famæ, & ſalutis, & vitæ apud te deliquio ſit. CH. Age tuam experiar fidem, fretus ingenio tuo, fac igitur infidelior mihi ne fias, quam egomet ſum tibi. PH. Imò niſi meis præcordiis malè velim, tibi volo optimè, & mihi citius infidus ero, quam tibi deſit fides. CH. Capio conditionem, ſequere me ad ædes. PH. Salve naturæ fanum! ut te expectavi diu, ſed papæ! quam exiguæ ſunt iſtæ tuæ ædiculæ? CH. Nec ingentes quoque formicæ; tamen naturæ ſolertiam artificiumque magis, quàm proceras gigantum machinas commendant atque commemorant PH. At quæ ille obſecro literæ, quæ præ oſtio manent inſculptæ? CH. BASILICA CHEMICORUM: CONTRA QUAM OMNES GALENISTARUM COLONIÆ NON PRÆVALEBUNT. PH. Rude quidem hoſpitium, & tanto ferendo nomini longe impar; neque enim opere Corinthiaco veſtiuntur parietes, nec extra emblematis ornantur, deſunt quoque veſtibulo Atlantes, & in tecto tegulæ deliciares deſiderantur, neque valvæ Dædalea manu ſculpuntur, ad Baſilicæ exemplar. CH. Tu exteriorem ædium ornatum expetis, hoſpes, cum ego data opera non addidi. Turpe enim exiſtimo externum conſectari ſplendorem, ambitionis, non philoſophiæ; ſtultitiæ, non cognitionis argumentum. Quum etiam tuus Hippocrates nimiam in medicis damnet ἀξυνεσίην, fruſtra mihi tegulas deliciares, opus Corinthiacum, aut Dædaleam manum narras, qui Anglus ſum: & in ædificiis ſobrietatem, quam novam iſtam οἰκομανίαν imitari mallem. Præterea ædes tanto ſumptu ornatæ, cum multorum Pharmacopœorum pixidibus pariſſimæ ſunt: quæ extra auro radiant opereque poliuntur Phrygio: intus autem vel nihil, aut ſceleta tantum continent, & (adſit veriverbio venia) cadavera medicamentorum. PH. Verum autumas. Noli autem graviter quæ dixi ferre; nam nos artis præſtantiam ex artificis divitiis, ſupellectile, ornatu, elegantia, faſtuque æſtimare ſoliti ſumus: parum naturæ memores, quam ingentem auri theſaurum in terra omnium ædium viliſſima recondere animadvertimus. Cæterum nunc cortice ſatis conſpecto, ad

nucleum pervenire fames eſt. CH. Ingredere igitur. Sed priuſquam pergis, cede in hoc apodyterium, atque ibi credulitatem, poſtea ſocordiam exue. PH. De ſocordia placet quod imperas, atque ſentio neceſſum eſſe. Verum credulitatem quisquis omninò omnem exuerit, huic diſciplinæ non altius imprimunt veſtigium, quam triticum in mari ſatum. Nam juxta illud Ariſtotelicum, δεῖ μὲν τὸν μανθάνοντα πιστεύειν, ut diſcipulum habeas liberalem, modeſtum, benevolum, attentum, docilem, & inſtar luti in quamcunque partem fingendum. CH. Imò intelligentia diſcipulum decet, credulitas non decet. Nam ſi huic te ſubjeceris Athenienſis: animæ immortalitatem, Dei omnipotentiam, mundi creationem, omnemque Chriſtianorum doctrinam, ad Galeni exemplum, deridebis: nihilque tam improbè ab ipſo defenſum eſt, quin tuo viciſſim calculo confirmabitur. Quare nec mihi, nedum cuipiam ulterius habeto fidem; quam nos, vel ſenſibus manifeſta, vel rationi, vel divinis literis congrua dicemus. PH. Probe mones. CH. Nunc in balneum deſcende, atque ablue opinionem, prævaricationem, faſtum, & reliqua ſcientiarum impedimenta. PH. Factum puta, ecce jam lotis auribus, & defecato ad te animo revertor. Numquid præterea vis? CH. Tantum ut pileo myſtico & toga bombycina depoſitis amiculum chemicum induas, rudioris fortè texturæ, ſed ad noſtras operationes longe convenientius; jam libri loco forcipem accipe dentatum, is tibi magiſter erit; optimè comparatus es; ſic phyſicum ornari addecet. Sequere jam nunc me. PH. Pro fidem, quas ego hic conſpicio, quales, quot fornaces? quod obſecro huic loco nomen eſt? CH. Πονητήριον. PH. Durum verbum & aſperum. CH. Tibi fortè quem hactenus in hypocauſto ſedentem Galenus deſidem reddidit. Verum qui laborem & ſudorem (quibus Dij omnia vendere ſcribuntur) optatiſſimo cuique otio anteferunt, aliter animati ſunt. PH. At profectò non vili pretio tantus vitrorum, vaſorum, & fornacũ omnium delectus comparatur; multum quoque pecuniæ abſorbent Vulcanus, fermentum, argilla, & vehicula elicienda. CH. Quaſi verò illius apud Comicum dicti oblitus ſis: Neceſſum eſt facere ſumptum, qui quærit lucrum; nec tamen tanti erunt ſumptus, quin à lucro millies ſuperabuntur. Etenim pro pecuniis ſcientiam emes incomparabilem, totius Phyſices demonſtratricem; nullus mercator tam felici commutatione, nullus daniſta tam fœcundo fœnore eſt uſus. Noli igitur iſto avaritiæ luto hærere: ſed potius imitare Montanum, Fernelium, Villa novanum, Fracaſtorium, Cardanum, Geſnerum, Zuingerum, Aragoſium, Brickmannum, Platerum, & aureum Daniæ pullum Severinum; quos factis in Græciam, Arabiam, omnemq; medicinæ veteris provinciam tam longis deviationibus, non pudebat hujus artis eſſe ὀψιμαθεῖς, ſuæ-

que

que ſenectuti hujusmodi laboratorium,ceu monumentum quoddam honoratiſſimum extruere. PH. Memorabiles memoras viros, & hujus ſeculi ſola quædam ornamenta: eorumque fretus auctoritate, avidiſſimè ſitio Chemiam. Soleo enim aliquid aggreſſurus primum diſputare mecum,an id facere æquum ſit?deinde,an alii quoque boni id fecerint ante me? quippe tum confirmatur electio noſtra,cum ſentimus prudentes clariſſimosq; viros,qui ipſi in honore ſemper vixerant: idem velle nobiſcum,idem agere. Cæterum hic aqua mihi hæret: An æquius fuerit tam paucorum hominum veſtigiis inſiſtere: An ſequi veterum opiniones, qui in hac præparationum palæſtra aut nulli, aut planè hoſpites videntur. Parce obſecro ſi nunc ad Galenicorum ſtationes recurram: facio enim id non tam illorum amore aut victoriæ ſpe; quam ſciendæ veritatis cauſa, atque ut omnem tibi credulitatem videar depoſuiſſe. CH. Laudo inſtitutum: & viciſſim reſpondeo tibi:veteres medicos in omnibus vel plurimis imitari perinde eſſe, ac ſi rudi quidem ab opere peteres exemplar. Erat enim medicina circa Hippocratis tempora inſtar fœtus recens concepta: in qua confuſa tantum lineamenta,& rudes adumbratiunculæ membrorum conſpiciebantur. Hanc poſtea Galenus methodo diſtinctiorem, poſteritasque tum Arabum, tum Græcorum varia medicamentorum ſuppellectile ab agyrtis & tonſoribus corraſa locupletiorem fecerunt. Nullus tamen eo profecit, ut aquæ roſaceæ diſtillandæ (ô præclaros medicinæ Architectos) vel teneret vel traderet rationem. Imò in nulla Medicinæ parte non turpiſſimum reliquerunt errorem, quem poſtea ſapientior proles tanquam ſecunda ſpongia abſterſit. PH. Vera refers, & meo quidem judicio vel ſenſibus ipſis palpanda.Nam ſicuti aliter ſenes ſentiunt, aliter pueri: hi rectè,illi pro ratione ætatis: ita quoque admirationem minimè promeretur: nos in hac mundi veluti canitie, quædam invenire patribus incognita, aut inventis ipſorum Apellis manum inducere: quandoquidem ipſi non alias quam per nubem Medicinam intuebantur, & ut tuorum verbum uſurpem, nondum embryonatam. Quare perinde atque Avicenna in Galeno veritatem, in Hippocrate Galenus diligentiam,Hippocrates in veteribus methodum deſideravit:ita etiam nihil in omnibus vel ſingulis ſcriptoribus expetere,ſervi moroſo domino obſtricti,non eruditi ſcientiæ exploratoris nota eſt. Nunc autem (omiſſis veterum delictis) mihi fornacum nomina uſumque rogo explices. CH. Illa: Neptunus, Mare, Maria,Zona temperata; hæc Venter equi: iſta Gallinarum nidus vocatur; illic verò Ægyptus collocatur: à dextris Perſia,Mauritania,Ætna,Serpens,Acediæ furnus,& venter ſtruthiocameli. PH. Eheu! quæ dicis cinerem quærere videntur; apage iſtam amphibologiam, qua mihi non erudire velle

tironem,

tironem, sed fugare etiam provectos apparent Chemistæ. Ch. Verum hoc consulto faciunt, & magno jure. Nam ultra quod in novis artibus ὀνοματοποιεῖν nulla vetat lex, Hippocratis etiam & æquitatis voce sancitur: res sacras profanis hominibus obscurè tradendas esse, πρὶν ἢ τελεσθῶσιν ὀργίοισιν ἐπιστήμης. Adde insuper naturam majestatem suam arcano aucupari silentio, nobisque castaneæ nucleum non nisi cortice & aspero tegumento abditum offerre; quamvis re ipsa nullum rebus nomen à Chemicis impositum esse affirmo, quod perfecta Polygraphiæ, Etymologiæ, Notationis, Analogiæ, atque Physicæ anagoges scientia imbutus non prima quaque lectione intelligat. Tantum abest, ut meritò elucidationem vocum desiderent, vel jure ullo culpent obscuritatem. Ph. Non repugno, tamen meo quidem animo in scientiis docendis ea solum uti oratione, ad quam solus aliquis Cabalista tanquam natator Delius perveniat, non aliud videtur esse, quam homines ad lautissimum prandium invitatos & mox accubituros larvis spectrisque fictis expellere. Verum ad eorum medicamentorum præparationes videndas oculi mei festinant, quas cæteris omnibus præstantiores esse libri profitentur tui. Ch. Adesdum igitur, & in hunc zodiacum ingredere. Ph. Nitidiorem locum memini vidisse me; sed quam ob rem vocas Zodiacum? Ch. Quia hic animalium signaturæ non illæ imaginariæ Astrologorum, sed veræ & vitales servantur; volo enim duplicem inesse vitam animalibus; unam quæ in se ipsis, alteram quæ in nobis operatur; prima evanescente, secunda obtinet imperium: necisque vel medicamentum præbet ad corporis alterationem, vel ad ejus nutritionem alimentum. Ph. Verum quandoquidem me credulum esse non vis, animalibus mortuis vitam inesse denego; nam pari ratione lapidibus, metallis, atque astris inesse vitam nullo quis negotio probaverit, atque brutis animam exhalantibus. Ego verò triplicem solum vitam agnosco; rationalem, sensitivam, vegetativam: id quod non solum Aristoteles, sed quævis medicorum natio ante Paracelsum natum defendit. Ch. Atqui in eo turpiter hallucinaris, Atheniensis. Nam Galenus tuus vitam aut nihil præter vires esse disertis verbis asserit, aut virium actionem. Si igitur vis insit animalibus mortuis, metallis, astris, lapidibus: quidni & vitam inesse dixerimus? hæccine in Galeno ferenda opinio est, & damnanda in Paracelso? Nonne etiam Hippocr. in suis de diæta libris passim notavit, vitæ conservationem per alimentum fieri, declarationem per operationes: sicuti igitur homo vivere dicitur, quandiu actiones homini prædestinatas edere queat; ita etiam quandiu Magnes ferrum, succinum paleas, Rhabarbarum bilem attrahit, tandiu vitam illis tribuere sobria atque sicca sententia censeri debet, non ebriosi homi-

hominis imaginatio. PH. Vitam igitur nihil aliud ſtatuis, Chemiſta, quam cunctis rebus energiam ἐκ θεόθεν inſitam; id eſt, hominis ad humanas actiones, aſtrorum ad aſtrales, Angelorum ad Angelicas, brutorum ad brutales, plantarum ad plantares, mineralium ad minerales, metallorum ad metallicas, alimentorum ad alimentares, medicamentorum ad medicas operationes diſpoſitionem. CH. Recte colligis. & profecto cum mors nihil aliud ſit, niſi perpetua ab actionibus præordinatis ceſſatio: cur animalia prius omninò mori fatebimur, quam omni actione cujus gratia prædeſtinabantur ſpoliata ſunt? PH. Vivunt igitur animalia animam participantia ſibi ipſis: hac verò deſtituta vivunt poſtea in nobis, & actiones proferunt, magneticas nonne hoc vis? CH. Maximè, & propterea vitam ſplenis bovini dico, non ſolum quæ in corpore bovis attrahit, concoquit, expellit: ſed etiam quæ in nobis expedit lienis obſtructiones, menſesque provocat; ſic etiam vita caſtoris teſticulorum (quo ad nos) ea dicitur, quæ uteri ſuffocationibus, & moram facienti fœtui medetur; ſic etiam ſales atque olea cranei humani, alcis, viperarum, bufonum, aſtacorum, vitalem facultatem obtinuerunt adverſus Epilepſiam, incubum, lepram, peſtem, quartanam, &c. Nec diſſimilis aliorum eſt ratio, quibus vitam ineſſe ſolus non videt ille, qui calorem ignis non ſentit, vel non videt cœli rotunditatem. PH. Intelligo, ſed quo me jam ducis? CH. In phyſicum plantarium, omnium vegetabilium ſulphure, ſale, mercurio refertum. PH. At cum eam feciſti gratiam, ut mihi liberum ſit παῤῥησιάζειν apud te: ne obſecro moleſtum ſit ea audire, quæ noſtri contra has vegetabilium extractiones ſolent objicere. CH. Imò niſi tibi moleſtum ſit dicere, mihi audire volupe eſt, PH. Afferunt: ſe in craſſa vegetabilium præparatione jam annis multis medicinam maximo cum ſucceſſu feciſſe: eamque in purgandis, alterandis, & diſcutiendis humoribus (quæ præcipua ſunt artis opera) non minus quam novas haſce præparationes vires ſuas exercuiſſe. Deinde hoc etiam timendum clamant, ne quando ſubtilioribus illis exactionibus corpora ſubitò mutentur, fiatque interim magna caloris nativi atque humidi primogeniti jactura. Chemiam tamen nullo modo damnant: ſed cur præ cæteris officinarum præparationibus extollatur, non videre ſeſe affirmant. CH. Sanè quod Chemiam nullo modo damnant, maximè laudo, & ego una improbo illos, qui in omni morbo ſolis Chemicis medicamentis utuntur. Nam cum contra mures aut formicas bellandum eſt, ſuffecerint Pigmæi vires: tamen qui cum leone certaverit aut apro Ætolico, huic Hectorea manu aut Gigantum robore eſt opus: id eſt, mea quidem ſententia, Chemicis medicamentis, vel ut clarius ipſorum præſtantiam ceu ob oculos poſitam intuearis, dic mihi qualem Galenici in

atro-

atrophia imperant diætam? PH. Nempe cibos euchymos elixandos præſcribunt: jubentq; illorum ſuccum exprimi, pinguedinem ſeparari, fæcem rejici, alimentoſum à non alimentoſo dividi, ſingula denique ſeparari, quæ facili concoctioni impedimento ſint. Panis itidem loco amylum lacte maceratum commendant, & ex vinis illud eligendum ſentiunt, quod ab omni ſpuma, tartaro, & fæce depuratiſſimum eſt. CH. Rectè; ſed cur panem, vinum, carnesque vulgari modo præparatas exhibent? PH. Quoniam eo modo devoratæ plus excrementi gignerent quam alimenti, atque non reficerent, ſed re ipſa opprimerent naturam. CH. Equidem admiror vos in Analeptica tam lynceos, erga medicamentorum chemicam præparationem tam protervè animatos eſſe; nam ſi ciborum optimi ſucci extractiones ad corpus reſtaurandum neceſſariæ ſint, quantò magis medicamenta ad corpus alterandum nata defæcare & repurgare convenit univerſa? adde etiam nonnullorum remediorum partes venenatas eſſe, aliquorum deleterias, plurimorum otioſas, nullorum niſi fortè per accidens ſalutiferas. PH. Quid audio? annon vires medicamentorum totæ totis ita miſcentur à natura, ut nullo hominum invento ſeorſim eliciantur?

3. de Sim. fac. 3.

CH. Neutiquam herclè verò. Nam in Galeni tui ſchola audiviſti, Aloëm exactè lotam purgativa facultate diſpoliari; uti quoq; uſu venire ſolet æris ſquamæ, aut æri uſto. Docent te etiam Neoterici eam duntaxat Rhabarbari partem purgare, quam vinum maceratione facta abſorbet; imò in integra totius ſubſtantiæ libra, vix unciæ Rhabarbari ſex reperiuntur, quæ alvum vel tantillum poterint movere, reliquæ verò ceu ἐτώσιον ἄχθος ἀρούρης, cloacæ potius cõmitti quam hominibus propinari debent. PH. Equidem vero ſimile loqueris, Chemiſta. Quidni enim juxta atque in nobis liquores inveniuntur heterogenei, quorum alij ſunt medicamentoſi, ut biles: alij alimentoſi, ut ſanguis: alij contra excrementoſi, ut urina; ſic etiam in cunctis medicamentorum generibus ſe habeat, quæ medicis ad corporis alterationem uſui ſunt? probo igitur hanc artificioſam eorum anatomiam, eamque citò diſcere percupio. CH. Imò illud quoq; attendas velim: Naturam nihil nobis puri dediſſe, ſed omnia permultis miſcuiſſe impuritatibus, ut iſtam nobis ſcientiam ab infantia nocendam eſſe ceu quodam neceſſitatis ſtimulo inculcet; animadverte enim panificii rationem: quo primum modo triticum à palea longa trituratione & Chemico veluti delectu ſeparatur; deinde furfur à polline cribro rudiori, & poſtea ſpiſſiore dividitur; pollinem cribratum coquimus, coctum mandimus, manſum in furno triplici recoquimus: nec tamen ita depuratur à nobis, quin inſitus ille cuique membro Chemiſta excrementa quædam inveniat ab accerſita expultrici potentia eliminanda. Nec minus eadem de melle, lacte, & liquore quovis

quovis humanæ naturæ familiarissimo referri possit historia; nam si eo quo nata sunt menstruo infecta exhibeantur, varias relinquent fæces, quæ si in corpore diutius permanserint non excretæ, morbillos, variolas, lepram, morbosque venenatissimos producent. Quantò autem magis purum ab impuro, mortuum à vivo, deleterium à familiari atq; utili, in Helleboris, Colocyntide, Coccognidio, Turpeto, Esula, Rhabarbaro, Senna, Agarico, omnibus denique purgantibus separare opus est? in quibus non πολλὰ, ut in Ægyptiæ pharmaco; sed παῦρα μετὰ ἐσθλὰ μεμιγμένα, πολλὰ δὲ λυγρά. Imò ne Aromata quidem cordi humano familiarissima tam præclare atque chemice naturæ manu purantur, quin nobis ultra depurandi præbeant occasionem, & necessitatem quandam imponant laborandi. Nam cinnamomi libra semunciam olei effundit; caryophyllorum sesquilibra tantum quartarium; nucis moschatæ uncia, drachmam semis; ligni aloës quartarium, drachmam unam: in quo tamen oleo sive sulphure omnis vis illa aromatica quasi in radicali quodam & spirituoso humido delitescit. Eadem quoque habetur ratio in anisi, cucumini, dauci, feniculi, rosarum, croci, &c. extractione: quorum quæ minimæ supersunt partes, in eas omnis facultas derivatur: ut non immeritò de illis etiam perinde atque de formicis dici queat: Natura est maxima in minimis. Si igitur sive purgativum, sive diaphoreticum, sive urinam, aut vomitum excitans arcanum in sulphure solo commoratur, quid nobis cum Mercurio aut sale negotii est? si in sale, aut Mercurio, quorsum sulphur datur? Quum in centum viginti granis Rhabarbari octuaginta otiosæ reperiuntur non purgantes: cur ipsas purgaturi ægros Galenici non tollunt? quare admiscent? numquid liberum videtur, quando nucleus devorari debet exhibere cibo putamina? Quum etiam in croci libra decem veneni unciæ deprehendantur (deprehenderunt autem primum Chemistæ) sanè nisi cum humano corio ludere impune possent tui Athenienses, illas jam diu facta per tincturam heterogenei separatione abstulissent. Quare hospes, Chemiæ jam nunc agnoscito præstantiam: cujus beneficio vivam Anatomiam disces, simplicium sales; Mercurios; sulphura; imò influentias, signaturas, potestates, astra, vitas, resurrectiones elucidantem? PH. Equidem Chemicorum tuorum nitor, elegantia, lautitia ita me in tuas partes transversum diripuerunt: ut magna quidem dubitatio sit, an rursus ad Galeni scholam unquam pelliciar. Tamen non ad illud respondisti: communium remediorum optimum fuisse successum, illorumque usum fuisse nonnullis hominibus salutarem. CH. Quid ni? nihilominus sicuti aliter lignum cultellus scindit, aliter securis: ita etiam cito nulloque pene negotio eas confestim tollimus infirmitates, quibus

eradi-

eradicandis Galenici ne mensis unius spatio suffecerint. Nihil mentior, hospes, nihil simulo; atque rem ita habere praxeos voce tum rationum pondere evincam. Nonne in quavis medica operatione, ἡσύχως, ταχέως, ἀσφαλῶς, jucunde, cito, tutoque agere oportet? Ph. Oportet quidem, nam & sensus idipsum suadet, & Hippocrates imperat. Sed cur hæc tria assequi non licet communibus medicamentis? Ch. Quia non vult fatum. Nam si corpus alicui purgandum sit, quo instrumento id faciendum diceres, Atheniensis? Ph. Fortè Rhabarbaro, Aloë, Senna, Mechoaca, agarico, polypodio, visco quercino, epithymo, cassię pulpa vel manna. Ch. Tuta sunt hæc fateor medicamenta, sed non satis propter suam nimiam amaritudinem, dulcedinem, aut saltem quantitatem nimiam jucunda. Ph. Ad fortiora igitur confugiam, scammoneam, turpetum, laureolam, esulam, elaterium, quæ nec ingratum præstant saporem, nec dosis magnitudinem requirunt. Ch. At si sola exhibeantur, non tuto purgabis: si multis aromatibus condita, ut moderni solent, nihilo gratior erit purgatio, quam si Rhabarbari tres drachmas aut mannæ tres uncias exhibuisses; ita ut si lenibus utaris catharticis vulgari quantitate exhibitis, celeritatem tollis: si fortioribus, securitatem; si alterutris cum Galenica securitate exhibitis, tamen vel dosis vel mali saporis odorisvè exuperantia tolles jucunditatem. Ph. At in officina varias compositiones purgantes, tanta dexteritate mixtas habemus, ut corpori citò, tutò, jucundeque evacuando nullis cedere putentur. Ch. Ah noli amplius officinæ meminisse vestræ: quam si deposita contentione examinarem, & (ut Græci loquuntur ἄνευ παθῶν: nullam tamen veterum compositionem purgantem iis præditam esse virtutibus facilè evicero, quas Hippocrates desideravit. Nam si Hieram Galeni objicis, Deorum (si Diis placet) inventum: quid ea stomacho, naribus, palato, ingratius? quid cunctis membris injucundius potuit excogitari? illa autem Hamech, Diaphenica catholica, & cætera electuaria, plurimis ægrotis (dum iis Chemiæ imperitus uti cogerer) tam invisa fuisse ingenue & vere fateor: ut etiam ego ipse illis odio esse cœpi, meque fortè fortuna conspicientes ad vomitum permoverentur. Quæ licet per se satis fuerint ingrata, quantitate tamen tanta exhibentur à tuæ disciplinæ hominibus: ut non curaturi homines, sed equos suffocaturi videantur; ô infelicem principum conditionem, qui sua corpora hujusmodi impuritatibus hospitia, vel potius sepulchra præbent! Quid loquar de pilulis vestris globulo ferentariorum æqualibus? quas in honorem Romæ septicollis numero septenario vel musarum nomine novenario præscribere soletis, nunquam facitis, quia numero Deus impare gaudet. Plumbeas quoque, aureas, achrestas, polychrestas, tenebrarum, lucis, sine quibus esse volo, sine

quibus

quibus esse nolo, vocatis: atque ita speciosis nominibus ingratissima medicamenta, tanquam fronde aspidem obtegitis. Taceo syrupos longos & breves, magistrales, communes, unos & alteros, nescio an magis doctorum deliramenta, an ludos fœminarum. Transeo item aromaticas confectiones, quibus nihil puerilius est: nam si saccharo percocto parũ ex oleo stillatitio, cinamomi, anisi, cumini, margaritarum, ambræ, moschi, rosarumvè infuderis: me tibi mancipium, nisi diacinamomo, dianiso, diacumino, diamargaritæ, diambræ, diamoscho, diarosato aromatico, ut gratius, sic efficacius præscripseris medicamentum. PH. Næ tu non examinas, sed exanimas officinam nostram. Tamen revera ab illis confectionibus valdè quoque meus animus abhorruit, cum ipsas vel ingratitudinis vel periculi plenas viderem; soleo enim quoties bilem purgare volui, scribere in hunc modum: *R. rhabarb electi drach. 2. spica indica, cinamomi, ana scrup. unum, infundantur in aqua endiviæ per noctem, expressioni ad syr. ros. solu. unciam unam de cichor. cum rhabarb. sequiunciam.* Vel sic: *R. mannæ el. uncias 2. rhabarb. in succo endiv. infusi scrup. 2. diacathol. drachmas quinque: Tryphera pers. drachmas duas: cum aqua cichorij in qua prius agarici drachma fuerat infusa: fiat potio.* Si autem pilularis forma convenientior sit, sic scribo ex Medica syntaxi Colmariensis: *R. spec. Hier. scrupulos quatuor. rhabarb. el. drachmam semis, cornu cervi, rasura eboris, cinamomi, ana scrupulum semis, cum syr. eupator. q. s. fiant pilulæ n. novem.* CH. Ah, apage hæc prolixa deliramenta, & sic scribe: *Accipe. Tincturæ rhabarb. scrupulum unum: grana duodecim: olei spicæ & xyloaloës destillati, ana guttas tres.* Si vero phlegma evacuandum sit præscribe, *Tincturæ Turpeti drachmam semis. olei anisi guttas sex. olei caryophyll. guttas duas. misce.* Vel sic: *Accipe tincturæ esulæ vulgaris grana* 16. *olei anisi, cinamomi, ana guttas duas.* Quoties verò bilem atram purgabis: *Accipe tincturæ sennæ Oriental drachmam semis, tincturæ helleb. nigri grana quinque, olei anisi, fenicul. ana guttas duas, petroselini, cinamomi, ana guttam unam misce.* atque sic exiguo medicamento plus profeceris, quam si illas tædiosissimas receptas instituisses. Talis etiam Aromaticorum, diureticorum, diaphoreticorum, Anodynorum, vomitoriorumque nostrorum conditio est: quæ in chemico nostro Antidotario propediem (nisi hominum ingratitudine deterrear) excudendo fusius explicata, & cuivis pathemati diligenter applicata inveneris. PH. Sanè tua hæc remedia Servitoris, Cordi, Weckeri, Augustanorum denique & cunctis seplasiariorum formulis gustus saporisque lenocinio, dosis exilitate, & operandi celeritate præstantiora esse, vel nos pertinacissimi Athe-

nienses fateri cogimur. Nunc in eo totius quæstionis cardo vertitur, utrum æquè tuto exhibeantur? Etenim ad nostras aures rumor non ἀδήσποτος pervenit, chemica remedia esse omnium longè periculosissima, variosque ægrotos præ nimia sua in agendo violentia abstulisse; tantam quippe caloris insiti faciunt jacturam, quantam resarcire omnia restaurantia juscula non possunt.. CH. Novi, hospes, chemica remedia non solum apud Athenienses, sed etiam in quavis patria traduci; verum quam absq; omni suo merito id fiat, id justitia viderit, & ego adductis principum, comitum, aliorumque Heroum, & civium, nec non Theologorum testimoniis facilè convincam. Nam non solum in Cæsaris Regisque Danorum aula hæc remedia in usu pretioque esse cœperunt: sed etiam à nostris aulicis & saniore hominum parte tam unicè expetuntur, ut iis semper uti non posse semper doleant; verum sicuti acutissima quæque & optima novacula, à chirurgo fatuo adhibita, non salutare sed lethale vulnus infligit: ita etiam sua natura tutissima omnia atque optima chemica remedia propter utentium imperitiam malè audiunt, καὶ τὰ τεχνίτου σφάλματα (contra omnem justitiæ sensum) νομίζεται εἶναι τῆς τέχνης. Contra chemico tantum cognitionis consecuto, ut Quod, Quantum, Quibus, Quando, exhiberi medicamentum oportet, satis intelligat: Me cuivis in nervum tradi non recusabo, nisi ille officinarum præscriptis oculum effodiat, & securius multo, laudeque plurima exerceat medicinam. Sed nunc in mineralium Theatrum pergere, hora nos admonet; age igitur, sequere me PH. Nolo inquam: nam quid hæc ad medicum? CH. Beatum faciunt dextrè adhibita, & ut vulgi sententia utar pænè ἰσόθεν. PH. rectius ἰσοδαίμονα dixisses; nam utcunque tuas animalium vegetabiliumque extractiones magnifaciam, tamen ne mineralium usum approbem, mihi semper religio erit. Foris quidem applicatis, divinas nonnunquam vires exeri agnosco: intus autem exhibita veneni sortiuntur vires, & nisi me veterum recentiorumque fallit judicium, aspide maligniora sunt. CH. Cave dixeris: ne fortè utrique tam veterum quàm recentiorum sectæ eiusmodi infligas vulnus, quod postea cicatricem non admittet. Nam Hippocrates θεῖον ἄπυρον asthmaticis sæpè præscribit: nec non æruginem tritam cum melle & syrmæa portione admixtam. Galenus itidem (ille medicorum deus) sulphur vivum & Melanthium ad dyspnoicos commendat: & contra dysenteriam à calce viva, squama æris, auripigmento & sandaraca non abstinet; tantum quoque mineralibus indulsit, ut ab Andromacho Theriacæ inditam chalcitin non expungeret. Quinetiam florem æris intus exhibitum optimè purgare corpus audacter asserit. Quid referam Archigenem, Andromachum, Aetium, Trallianum, Dioscoridem, aliosque infinitos Græcos & Arabes,

Lib. de morb. mul. 7. De comp. med. S.I.9; De comp. med. S.I. Lib. De antid. & 3. de sim. fac.

Arabes, qui noxia perinde atque innoxia mineralia intus feliciter & cum laude sua plurima exhibuerunt? Ne unquam tam impudentem nanciscar hostem, qui perlectis ipsorum scriptis me ipsorum patrocinio abuti asseverabit. Matthiolus verò (ut Neotericorum quoque adferam judicium) in morbis altas fibras agentibus, necessarium esse affirmat usum metallicorum. Julius quoque Alexandrinus disertis verbis Antimonium in peste oppugnanda summum dicit arcanum. Joannes Crato post infinitas cum Chemicis dimicationes, minium nativum magnetem Epilepsiæ vocare solitus est: mihique ipsum primus ostendit. Pius ille pientissimæ memoriæ Gesnerus oleo vitrioli illas ascribit vires: ut vix medici persona dignum existimet, qui eo carere vult. Guilelmus Rondeletius Barbarosæ pilulas argenti vivi plenissimas contra illam cosmopoliticam luem variè commendat. Gabriel Fallopius, nec non Hector Nonnius maximæ experientiæ doctrinæque viri Crocum Martis ad icteri curationem, lienisque obstructiones expediendas summis laudibus afficiunt. Felix Platerus stibium Antimoniatum recta præparatione, mixtura, dosique exhibitum helleboro albo facilè præfert, eoque dum ego illi essem conviva felicissimè usus est. Joachimus Camerarius Borace crystallino (cujus præparationem à Langravio Hassiæ acceperat) in vomitu dextrè ciendo cunctis (& merito) præfert medicamentis: Possim huc adferre Zuingeri Osiruthium, Thielæum, Orionium: nec non Aragosii Oxylæum: Hagecii Pactolum: Severini Turturem, Aquilam, Draconem, aliorumq; metallicorum & mineralium aureas præparationes: à quarum usu non magis quam à vini exhibitione, pio cantoque medico abstinendum censent. Ita ut sive veterum judicio, sive recentiorum suffragio stare velis; Mineralia & metallica remedia non solum locum suum mereri apud medicos concessurus es, sed debere etiam in multis internis affectibus cunctis medicamentis præferri. PH. Concedo atque una video illorum non ferendam impudentiam, qui metallicorum usum veteribus Neotericisque displicuisse sine omni rubore fingunt. Tamen (si tua pace id liceat) hominum missis auctoritatibus, ad rationum puncta te conferas: quibus Antichemistæ tuam Thesin comminuisse satis videntur. CH. Audiamus tandem illas. PH. Optima Mineralia, sint præparata quocunque modo, nullam cum humano corpore obtinent similitudinem, quin etiam ipsorum plurima, nempe argentum vivum, Antimonium, Arsenicum, salia, flos æris, chalcitis, vitriolum, alumen, insigniter erodendo vel metallorum minuunt substantiam: tantum abest ut corpus humanum, molle, membraneum, fragile ad medullam usque non perferent.

Ep. 22. ad Oconem.

Lib. de morb. Gall.

Lib. de simpl. purg.

forent. Si igitur neque nos reficere possint propter substantiæ dissimilitudinem, nec alterare præter erosionis corruptionisvè periculum: quis obsecro illorum usum non damnabit, vosque ipsorum auctores non irridebit. PH. Imò, Atheniensis, utraque ipsorum de noxiis innoxiisque metallicis sententia horridior est, quam ut veritatem vel tantillum æmulari queat. Nam longa experientia comprobatum est aurum ad cordis, argentum ad cerebri, ferrum ad lienis, cuprum ad hepatis corroborationem plurimum facere: sive ignita in liquore appropriato extinguantur, sive in crocum & essentiam suam redacta exhibeantur. Quin etiam Saturnus vitrificatus (non secus atque bilis aliqua esset) alvum subducit: sulphur nutrit pulmones, crystallique liquor renes instar seri cujusdam optimi expugat. Sed esto: Mineralia nullam obtinuisse cum humano corpore similitudinem. An propterea illorum usum rejiciemus? quid ni igitur uno eodemque pessulo colocyntidem, hellebóros, viperas, aliaque id genus deleteria medicamènta, & nobis omninò antipathetica excludimus? PH. Quoniam non est tanta dissimilitudo. Nam hæc olim una cum homine anima vegetatrice prædita fuerunt: mineralia verò nequaquam. CH. Pulchrè, quasi vos etiam plantas animaliaque tum primum non daretis hominibus, cum animam amiserunt vegetatricem. PH. Verum quando Mineralia metallicavè medicamenta nullam cum humano corpore cognationem habere dicerem: hoc volui intellexisse: Non conferre ea àd spirituum restaurationem. Vidi enim aurum, coralla, margaritas, smaragdos, carneolos, hyacinthos, aliosque pretiosi generis lapillos, tusos, coctosque phtisicis non plus profuisse, quam si vitrum devorassent, aut silicem. Quare hæc ad ægroti crumenæ evacuationem, non corporis refectionem ab Arabibus hominibusque fanaticis inventa clamant Athenienses. Nec video quo tandem modo illorum clamores falsi redarguantur. Sunt enim omnium metallorum, lapidum, & mineralium partes tam crassæ, ut in nostrum corpus rarissimum & spiritibus subtilissimis præditum cedere nequeant. CH. Imò tui tecum magis verè errant, quam clamant Athenienses. Quippe quod mineralia quædam, non corpus tantum humanum, sed aurum, stannum, plumbum, instar fulguris cujusdam pertranseunt. Argentum vivum, me nihil à veritate alienum dicere, suo probat exemplo, hujus enim spiritus frigidi hominem longè remotum feriunt paralysi; calidi vero destillatorem insigni capitis ardore afficiunt. Cum igitur argentum vivum cunctis insit metallicis, equidem ea in hoc exaltata spiritus educent non modo subtilitate analogos nostris, sed multò penetrantiores. Atque ut de lapidibus dicam, quis illos invisibiles Magnetis spiritus nostris subtiliores esse negabit, quibus ferrum longè

longè diſſitum attrahit atque adunit? vel quis ſpiritum vitrioli eo penetrare non videt, quò omnes vegetabilium aquæ & olea illa aërea non perveniunt? ſal quoque mineralis tanta præditus eſt ſubtilitate, ut paucorum granorum pondere magnam farinæ maſſam inficiat. Habent igitur mineralia ſuos ſpiritus ſubtilitate noſtros vincentes, tantum abeſt, ut ſubtilitatis inopia corpori reficiendo impares cenſeantur. PH. Eſto: lapillis pretioſis, gemmis, auro, argento, ferro, ſulphure itidem & aliis non noxiis mineralibus per me uti tibi licet: ſive ad corporis nutritionem, ſive ejusdem alterationem putes conferre. Abſit tamen vitriolum, chalcitin, argentum vivum, arſenicum, antimonium, atque alia id genus leproſa, impura, atque corrodentia mineralia in humanum corpus ingeri, & ad perpetuam tui nominis ipſiusque artis infamiam uſurpari. CH. Quid ita, hoſpes mi? PH. Nam cum oleum vitrioli etiam a Geſnero toties laudatum, ſcutellam ſtanneam exedit: quis ſimile periculum in ſtomacho noſtro membraneo non merito verebitur? vel nunquid veriſimile non eſt, antimonium univerſa inteſtina deglubiturum, quod cum auro fuſum ne micam ſordium relinquit? Quum etiam Mercurius metalla omnia reddit friabilia, cur non jure timeamus, ne nobis inditus, carnes, cartilagines, atque adeo ipſa oſſa totius corporis columnas ceu ſaxo aliquo molari in pulverem comminuat? Arſenicum autem tam effrænatæ malignitatis eſſe cognoſcimus, ut qui ipſum corpori ingererent ante audacem Paracelſum nulli fuerint reperti. CH. Aſpera tu quidem tela elidis, ſed quæ facile retundi queant a philoſopho excitato. Nam ſi oleum vitrioli propter ſtannum ab eo exeſum humano corpore exulabit: quid vino ſublimato, aceti mellisque ſpiritu, quid ſale, & limonum citrorumque ſucco fiet? nam eorum unumquodque ſtannum abſumere, vel ſemeſtris Medicus agnoſcit. PH. At non tam parvo temporis curriculo, atque ſpiritus ille vitriolatus. CH. Imò ſanè minori, ſi cum noſtro illius exhibendi modo conferatur ratio, Nollem enim te aliquem Chemiſtam tam ſtupido ingenio præditum exiſtimare, ut oleum vitrioli nullis aliis mixtum liquoribus propinare auſus ſit: ſed potius ad aquæ roſaceæ vel alterius liquoris libram olei vitriolati guttas totidem adjicere, quot ad aciditatem comparandam ſatis eſſe queant, cui liquori oleo vitrioli aceſcenti, ſi tantum ſtanni immerſeris, quantum aceto: nullum non invoco ſupplicium, niſi ſtannum multò magis corroſum reperiatur. Verum ſi hoc oleum vitrioli vel etiam ſulphuris in uſu eſſe non mereatur propter eroſionem, quo ſe conferent cantharides, a Galeno inter ea medicamenta relatæ, quæ ne guſtare quidem audeas propter ſummam putrefactionem atque eroſionem? Tamen veterum ferè omnium atque multorum neotericorum

Lib. 3. de ſimpl. fac.

rum praxes eas ad urinam provocandam, penisque ἀτονίαν & suscitandam Venerem usurpant atque commendant. PH. Nequeo diffiteri, sed tamen parva quantitate eas præscribunt, & non nisi aliis convenientibus rebus admixtas, quo quidem modo exhibitæ non solum innoxiæ perhibentur, sed etiam persalutares.
3. *De simpl. fac. cap.* 18. CH Vera prædicas, atque ego itidem respondeo; olea prædicta debita quantitate, mixtura, præparatione exhibita, tantum non corrodere corpus humanum: sed ejus spiritus reficere, febres extinguere, obstructiones aperire, putredinem arcere, venena exigere, sitim sedare, ulcera percurare, omnesque illas vires cum laude sua plurima exercere, quas illi Gesnerus epistola ad Cosmam Medicum, aut Paracelsus in libro de vitriolo ascripserunt. Memini ante annum me una cum Doctore Penneio & ἀντάδελφῳ meo charissimo Turnero ægrotum quendam cacochymicum invisisse, illique Zulapium nostrum vitriolatum ad sitim sedendam & viscera aperienda præscripsisse: quod tamen summus ille pontificiorum ἀρχίατρος nullo consilio, nulla pietate factum impudenter asseveravit, nostramque medicinam nihil profuturam ægroto multis contendit. Tandem verò omne in se onus recipiendi studiosus, precibus & grato sed falsissimo valetudinis præsagio ita invaluit, ut huic omnis illius cacochymici cura demandaretur; argumentis autem contra usum olei vitriolati iisdem planè tecum usus est: sed quam absque omni rubore & conscientia, ex eo satis apparet: quod à disputatione triduo elapso, ipse eodem oleo in eodem ægroto uteretur. Postridie purgavit ægrum ingratissimo medicamento: sed quam pessimo successu, sequenti mane & ipse & omnes amici ad summum doloris sensum intellexerunt. Ego verò tam pij optimique ægroti vitam dignam esse sentio, quæ mille idololatrarum capitibus redimeretur: fuit enim & Domino suo illustrissimo fidelis, & vitam egit coram aliis gravi nulla labe conspersam; atque hæc de oleo vitrioli: nunc de argento vivo, atque antimonio quædam attexam, & postea de arsenico. PH. Quæ de illo pontificiorum Archiatro ἱστορεῦεις, valdè grata sunt mihi; tamen ne tu in argenti vivi laude pudoris limites transiliens in similes scopulos impingas, iterum atque iterum te rogo. Haud enim video, cur non quartanam aut podagram referas pari ratione inter optima medicamenta. Vidi enim alios sola Mercuriali inunctione in paralysin, surditatem, strumas, colicos dolores, dysenterias, convulsiones, tremores incidisse, hic etiam dentes expuit, ille ungues, capillos, maxillam, columellam, artus perdidit, alij periostii distentionibus, contracturis, morbisque lue ipsa pejoribus ad extremum vitæ halitum discruciabantur. CH. Fateor, nihilominus (ut tuæ illæ cantharides) argentum vivum certa quadam præparatione, dosi, & mixtura, divinum evadit

vadit pharmacum, & solus tam horrendæ luis ῥιζοτόμος dici meretur. PH. Nempe quando enecatur, nonne hoc diceres? CH. Sanè, rectè enim enecatus Mercurius non recrudescit, non rodit, non putrefacit: sed illam veneream contagionem radicitus, imò eradicitus extirpat; sed quid rides? PH. Quia nequeo non deridere aliquorum insaniam, dum Panthera vel tigride ferociorem cicurare, & immortalem jugulare tentant Mercurium. Quare alij hunc in aceto, alij in succo limonum, sputo jejuni, lixivio, aut urina pueri suffocant: sextus suspensum tenet: septimus præcipitem agit: octavus verò sepelit in ærugine: nonus stanno includit: decimus enecat hoc modo: *Accipe arg. ☿ vivi. q. ☿. mortario plumbeo impone: quod linteo obducitur cineribus cribratis pleno; super cineres liquatum plumbum septies effundito, & tunc Mercurium exanimatum in fundo (ô plumbeum & profundissimum commentum) reperies propter odorem plumbi.* Verum utcunque ab ipsis enecatus dicitur, in tepidam positus resurgit, forisque illitus ejusmodi excitat ulcuscula, quæ luem ipsam excedunt malignitate, & vel feris exoptare inhumanum est. CH. Facilè assentior, atque hinc argumentum elicio, communem veterum peritiam nihil ab impostura vel saltem imperitia differre. Chemici autem Mercurium anima spoliant sola ignea fixatione, atque ita neque operam ludunt, neque unquam cruciant ægrotum. PH. Cæterum Galenici nostri Doctores (sic enim vocari gestiunt) noxia mineralia quo magis ad Vulcani violentiam exponuntur, eo acriora esse contendunt, & perniciosiorem sortiri vim. Nam si Olympio tantum sublimati devoret, quantum argenti vivi Chalinus: nonne hunc superesse posse crederes, atque illum certò interiturum? Quinetiam antimonium crudum non magis quam plumbum lædere, didici experimento: in igne tamen aliquandiu verberatum, in vitrum abit, stomachum, intestina, singula denique membra magno cum vitæ periculo lacessens. CH. Non possum hac in parte aptius satisfacere, Atheniensis, quam ipsius Galeni verbis, quibus salis Theriacalis præstantiam adversus calumniantium linguas propugnat, lege verba. PH. Multa quidem evadunt ignis commercio meliora, & latentem naturam edunt; aurum quippe judicamus per ignem, adulteratumque à puro separamus; ferrum igne ad multos nobis usus aptum est. Nonne etiam plurima, quæ ingrediuntur in corpus, ignis beneficio ad nutritionem magis idonea redduntur? sane vinum ab uvis pressum crudum est: solis autem igne concoctum suave καὶ ἡδύποτον efficitur. Imò quæ rudiori sua natura corpus exurunt, ut chalcitis: eadem cocta ulcus claudunt. Lapis item Phrygius crudus acerrimus est: ignitus, præsentaneum oculis remedium: imò & viperæ omnes

combustæ insitum sibi virus deponunt, & ab igne salutares redduntur. Porro multa medicamenta quandiu veterem suam obtinent naturam, acerrima esse & corporibus nostris inimica, experientia docet: domita vero ignis violentia, curationi fiunt congrua. Video te ex istis verbis colligere: arsenicum, mercurium, antimonium, & alia quævis erodentia maximeque venenata metallica atque mineralia ignis beneficio salutarem nancisci vim, & si in salem suum (perinde atque viperæ) redigantur, omnem malignitatem, putrefactionem, venenum, corrosionem, acrimoniamque deponere. Ch. Recte colligis: atque etiam ut idem credas, nullum ex universo Naturæ penu venenum eliges, quod post factam in igne fixationem bibere recusabo. Ph Damnas igitur antimonium, vitriolum, arsenicum, mercurium, aliaque id genus nondum fixata medicamenta? Ch. Planissime nisi forte iis rebus admisceantur, quæ ipsorum vel leniant acrimoniam, vel malignitatem fræni instar cohibeant; sic enim illa ad lædendum facilitas demetur, & medica facultas ceu idoneum nacta vehiculum exaltabitur. CH. Facile assentior. Verum duo adhuc scrupuli me angunt, quos cito evelli cupio. Primum quod non assequor: Qua tandem ratione medicamenta ad fixationem usque combusta medicam retineant vim; deinde vereor, ex longa ignitione plurimum empyreumatis conciliari, id, quod nobis ingratissimum & valde noxium esse, nemo non fatebitur recte philosophantium. CH. Utrumque scrupulum tum tui Galeni, tum nostræ experientiæ viva voce evellam. Nam quis in salibus Theriacalibus, tot florum, tot aromatum species recipientibus vel sensit unquam empyreuma, vel operandi impotentiam animadvertit? hoc solum desideratur, eos non æque magno agere periculo: id quod desiderari, mea certe sententia, quam frui optabilius est. Eam igitur esse ignis non cujusvis, sed chemici, naturam intellige: ut arcanum nunc in sale, nunc in sulphure, nunc in Mercurio latitans semper retineat, avolare nunquam permittat. Quod vero empyreuma attinet, id nobis ostendit Pyrotechnia; Medicamenta quanto diutius in igne manserint, tanto minus habere in se adustionis: quia scilicet sulphur peregrinum diuturna combustione evanuit. PH. Vicisti me, Chemista: atque ita vicisti, ut qui tuam peritiam furtivis quibusdam interrogatiunculis expiscatus redire ad Galenicos institui: nunc ibi servitutem servire perpetuam non recusabo, & ciniflonis, argillarii vigilisve locum subibo, nullam denique non admittam conditionem, quæ huic tam præstanti scientiæ perdiscendæ adminiculo sit. CH. Probe facis, Atheniensis; nam juxta illud Comici dictum: Est qui nos videt atque omnia moderatur Deus; Bene merenti, bene eveniet; male merenti par erit. Quæ igitur videris, ea tibi serves arcana memor illius

Hippo-

Hippocraticæ legis vere aureæ: *τὰ ἱερὰ πράγματα ἱεροῖσιν ἀνθρώποισι δείκνυται, τοῖς δὲ βεβήλοισιν, οὐ θέμις* PH. Memorem mones, ecquid jam restat amplius? CH. Hoc ſolum, ne unquam poſtea Philerastus dicaris, ſed Philalethes: hoc enim nomen ut longe auguſtius altero, ſic etiam chemico futuro videtur convenientius. Age, nunc te deſtillatoriæ provinciæ præfectum volo, & reliquis meis ſervis præeſſe. Mihi vero ad ægrotum quendam longe hinc habitantem properandum eſt. Tibi ſi quis interim ſcrupulus moleſtiæ fuerit, eum per literas ſignifica; atque ut primo quoquo nuncio eximatur, diligenter curabo. Vale PHILAL. Et tu vale, atque ad nos vel Pegaſo citius revertere; nam dum te iterum amplectar, etiamſi craſtino amplectar, ſeculum eſt. Vale.

EPISTOLAE QUINQUE MEDICINALES AB EODEM AVCTORE CONSCRIPTÆ.

PHILALETHI GERMANO. Chemiſta S.

VEniſſe ad te quendam Galenicum ſcribis, magno convitiorum mendaciorumque numero, ceu haſtis amentatis inſtructum. Qui licet non ſcutum efferri poſtulat, ſed ſcuticam: placuit tamen tandiu illi reſpondendo vacare, quandiu ægrotus hic apud quem nunc verſor, otium mihi conceſſerit. *Obiicit*, inquis, *Chemiſtas a patrum auctoritatibus omnino recedere:* id quod in aliquibus ſi faciant, probrum honeſtum judico: ſi vero in omnibus (ut is malitioſe fingit) cenſeo periniquum. Valde enim probo illud Hippocratis; collaudo omnium medicorum ſententiam; *ἥνπερ ἐκ περιπλώσιος ποιῆται τὴν ἀρχὴν, καὶ τὴν καταφορὴν ἐκ τῶν φαινομένων μεθοδεύῃ.* Elegans quippe eſt ex demonſtratione atque opere manans oratio, inelegans contra & infructuoſa ex ſola imaginatione proveniens. Non ſecus çum Chemiſtis agitur, Philalethes, eadem libertate Galenum in variis locis linquentibus: qua ipſe à proavorum de unicò elemento ſententia olim defecit. Sed audiamus cætera convitia, quibus meam Chemicam Baſilicam ceu igne quodam malorum incendere inſtituit. Dicit *Chemiſtas omnis politioris doctrinæ ignaros eſſe: græcos non legiſſe auctores, Arabes vix à limine ſalutaſſe, à ſolo Paracelſo, ebrio, mago, impoſtore, agyrta, circumforaneo, obſcuritatum artifice, cæli, terraque odio edoctos.* Magnam denique talium verborum illuviem neſcio an ex animo, an ex ore fæculentiore ejecit. Cæterum ne nos in chemica tantum palæſtra animoſos eſſe exiſtimet,

stimet,& domi solum pugnaces,more galli:ego illum Thrasonem (omnium Chemistarum minimus) in sua ipsius arena provoco,& secum in Græca Arabicave planitie confligere, neutiquam timesco solus. Quod vero nos à solo Paracelso edoctos scribit, non abhorret à cæteris mendaciis. Quandoquidem Hermetis Trismegisti,Isaaci,Baconis, Nortonis, Riplei, Voschij aliorumque pene infinitorum libri multis annis ante Paracelsum natum conscripti plurimum nos erudierunt, & ex hujus pene inextricabili labyrintho eduxerunt. Ad Paracelsi vitia,id reddo loco responsionis: Hominem vitio carentem, raro videre est: amo autem maxime eum,qui delinquit minus. Sed sane curiosulum Galenistam esse oportet,& minus improbum,qui in Theophrasti pectore serpentis oculum gestans, sua interim scelera non videt. Tamen ut flagitiosus & omnibus vitiorum nominibus contaminassimus fuerit: Chemistæ id esse officium signumque sæpius dixi, non quemvis aut quodvis imitari; sed arripere quæ bona sunt, eaque in vitæ usum transferre. Nam ut Venus sese offerens atque agglutinans venereum excitat nepotulum, castum vero & pudicum adolescentem non urit: ita etiam Paracelsi alteriusve auctoris vitia animum forte improbum delectant: Chemicam autem sive depuratam mentem non movent. Cabala naturalis,Pyrotechnia, Medicamentorum exaltatio,Physices contemplatio,festivitas,mirabilis inventio, ingenium singulare Paracelsi; Hæc Chemicos delectant, capiunt, alliciunt, attrahunt; Magia non naturalis, ebrietas, maledicentia, methodi contemtus, ea quidem omnia à Chemicis non solum in Græcis illis & Ethnicis, sed etiam in ipso Paracelso reprehenduntur. Verum ut illi quisquis sit calumniatori suos quoque deos aperiam, nullum vitium Paracelso inesse affirmo, quin illud aut vicarium aliquod Hippocrati suoque in primis Galeno poterat adscribi. *Fuit obscurus Paracelsus:* fateor & causa jubet. Sed quoque obscurissimus Hippocrates, neque à Galeno qua verba,qua sententias, intellectus. *Methodum ignoravit.* Eandem quoque nescivit, vel saltem sprevit Hippocrates: dum nobis medicinam rudem,indigestam,incoctam,& rerum confusione,tautologiisque plenam obtruderet. Eo forte consilio, ne suæ posteritati, cujus socordiam prævidit, omnis laborandi occasio eriperetur. Addit præterea: *Paracelsum contraria quandoque ponere principia: nec tam Proteum à seipso, quam Paracelsum à Paracelso differre.* Verum nisi huic μνημονικῷ errato venia detur,educemus denuo Hippocratem infinities à seipso dissentientem. Testor Cardanum, Rorarium, ipsumque adeo Erastū,qui varias ipsius contradictiones animadverterunt. *Sed fuit Paracelsus quoq; magus, impostor, habuitq; cum dæmonibus commercium. Ebrietati ita indulsit, ut integros dies noctesq; cum*

Hip. Lib. de vet. med.

cum rusticis, bajulis, & face carnificum compotaret. Quæ si vera esse omnia concederem: habent tamen Galenicæ medicinæ patroni similes nævos, vel multo turpiores quidem. Et ne solum ex imi subsellij medicis tanquam de fæce videar hausisse, intueamur rursus Hippocratem atque Galenum, quos ille divorum sanguine natos passim clamitat. Verum (ut Indi aliquando ad Hispanos sese divorum filios facientes non inepte responderunt) si deorum filij talia admittant scelera, quid nobis deorum sobolem aut prosapiam Apollinis cõmemoratis? videte an justum, an naturale fecit Hippocrates, an quicquam divo dignum, cum profligatæ pudicitiæ saltatriculæ abortum data opera movet? si factum neges Æthiopem lavas: ipse enim fatetur reus. Si agnoscas: agnosce una ejus impietatem, qui plus meretricis animo, quam Naturæ Deique voluntati obtemperavit. Scio quendam Galenistam præclari nominis huic strumæ dibaphum prætendere, factumq; Hippocratis æquitate quadam absurda, vel potius æquitatis specie defendere. Alij verò, ut suo patrono bene sit, hoc scelere Polypum aspergunt: cum tamen rem agnoscat Hippocrates à se commissam atq; propterea juramento posteros obstringat, γυναικὶ μὴ διδόναι πεσσὸν φθόριον. Galenus deniq; ut erat in omnibus φιλόδοξος, invidus, malitiosus: ita quoq; mentitur multa, nonnulla torquet; & varijs in locis sese Plutoni, Hippocrati, Mosi, imo Creatori, Redemptori, cunctisque Christianis opposuit inimicum. Notum est rem ita habere, atque scribo; nil addo illius tantis sceleribus, nec addendum censeo: quandoquidem hæc sola satis putere, & Galenicam impietatem probare videantur. Nunc venio ad ignorantiam Paracelsi in literis scientiisque humanioribus: quam uti non inficior fuisse aliquam, ita nec concedo tantam, quantam is esse vult. Nam Galenicam novit doctrinam: in Hippocratem commentatus est: Arabes examinavit: librum de Tartaro una cum Chirurgicis aliquot scholijs latinis mandavit literis, & publicè in Academia Basiliensi dictavit. Verum esto, *Paracelsum germanice tantum locutum esse*, quin & tantum græce Hippocrates, uterque scilicet patriam tantum linguam. Hoccine in Paracelso reprehensione dignum, & prætereundum in Hippocrate, Aetio, Actuario, Galeno, Moschione? Totus à justitia alienus est ille Galenista, nihil sani obtinet, nihil modesti. Nam quid mea refert, Græcusne legatur, an Anglus? Italus, an Gallus scriptor? Siccine nos peregrino lumine delectari æquum est, ut nativos despicatui habeamus soles? Quid impedit, ἐὰν γὰρ πάρῃ, Helvetiam, Angliam, aut quamvis terram Græcos ut methanica (qua tamen olim efferebantur) sic etiam medica cognitione superare? soli Græci medici? nulla rerum mutatio, nulla vicissitudo est? imò plurima. Nam Italia, Gallia, Germania, Hispania, Dania, nostraque tota divisa

Lib. de Na. p.

Lib. 2. & 3. de diff. pulf.

Lib. 11. de us. part.

divisa orbe Britannia, omnium artium dominæ & sospitatrices florent. Hic sedent scientiæ, hic habitat Medicina, hic Hygiæ & Panaceæ fanum est, hic Hippocrates suis exulans excipitur, & Galeni opera poliuntur eorum scriptis, quos ipse ursos, leones, apros, & omnino barbaros vocavit. Illam igitur multilinguem peritiam in Paracelso desideratam, uti ego non reprehendo, ita nolim à Galenista illo calumniatore tantopere extolli, ac si ad boni medici essentiam pertinere videatur. Hunc enim non tam πολυγλωττία quam πολυπραξία efficit: Medicique ab ægris opera conducitur, non oratio. Deinde cum multi Græcorum nullum idioma calluerunt præter vernaculum: difficilis sed necessaria Galenistæ optio datur, vel ut suæ familiæ Atlantes damnet, vel hominem patrio tantum sermone instructum medicinæ coryphæum esse posse ingenue confiteatur. Præterea suus ille, quem se amare simulat, Hippocrates ad perfectam medicinam septem hæc sufficere contendit: *Naturam, præceptionem, locum studiis aptum, institutionem à pueris, studium, industriam, tempus.* recte; nam Natura duce procedunt, ipsa reluctante irrita fiunt omnia; hæc enim velut ager est; præceptiones seminum tenent vicem; institutio à teneris cum agricola convenit, qui opportune facit sementem; locus studiis aptus aeri respondet è terra nascentibus alimentum suppeditanti; studium cultura est; industria culturæ famula; tempus denique hæc omnia in medico corroborat ut perfecte enutriatur. His septem in Medicinæ studioso concurrentibus Medicum fieri posse inquit Hippocrates, μὴ λόγῳ μοῦνον per urbes, ἀλλὰ καὶ ἔργῳ obambulantem: illam autem non requirit πολυγλωττολογίαν, quę forte adornat medicum, non efficit: & magis ad personæ ejus elegantiam, quam medici essentiam constituendum utilis est, & profecto quid aliud emolumenti affert ista peritia, nisi ut docti videamur verbis cum res non suppetunt, quod est stultæ ambitionis: vel ut Arabicos, Græcosve intelligamus auctores, quod est bene infructuosum. Nam omnibus perlectis, quid aliud deportamus, obsecro: quam pro una veritatis spica, varios fasciculos errorum, obscuritatum, sophismatum, mendaciorum, antitheseon, & quædam experimentorum fallacium impedimenta? hæc multilinguium laus erit, hoc ornamentum, sic describi ipsos oportuit; quorum si quis in medicina usus sit, ille erit profecto: quod libros ex uno idiomate in aliud vertere noverunt: id quod illorum in medicina peritiam non solum non augebit sed etiam valde imminuet, dum rebus praxique omissis verbis dare operam coguntur. Sed pergamus porro: *Paracelsus Logices, Physices, Astrologiæ, Geometriæ fuit ignarus.* Et quales illius Galenici consectatores dicam, quorum nemo ita suam artem definivit, ut vel aliis vel sibi satisfaciat. Hic enim artem esse contendit: ille scientiam. tertius

utram-

utramque & neutram, sed quodam modo: quartus à fine: quintus ab opere: sextus ab eventu definit: septimus *Medicinam artem esse dicit curandæ sanitatis*: sed illud etiam adjungit, *in corpore humano.* quasi vero natura nomenque medicinæ plus huic, quam plantarum curationi, vel etiam κτηνιατρικῇ conveniat. Physicam vero Ethnicorum, cum ne Christianis quidem in usu sit, non solum Paracelso sed & mihi ignotam esse percupio. Adde etiam nullum tam stabile in ea positum esse ἀξίωμα, quin illico unico argumento, ceu figulorum ollulæ ad lapilli ictum frangatur. Astrologi quoque nostri prædicturi (si diis placet) quo die, qua hora, quo momento morietur vel convalescet æger, exeuntes ad lapidem ipsi impingunt nescii, tibiisque fractis redeunt ridiculi domum. Geometrarum quoque tanta deprehenditur inscitia, ut terræ marisque ambitum se exacte tenere autumant, quantum tamen Londinum ab Iselini distat oppidulo, juxta cum ignarissimis sciunt. Quod vero Galenicus ille Paracelsum cæli terræque odium vocare non erubescit, pudoris cancellos data opera transiliisse videatur. Fuit enim cælo charissimus propter summam astronomiæ peritiam; terræ propter vivam mixtorum anatomiam, è quibus non illam communem animulam, sed aliam eduxit operatricem, variis tincturis, astris, influentiis, potestatibus donatam. Hæc habui adversus Galenicum calumniatorem in Chemiæ gratiam scribenda: quem nunc multo auro empturum non diffido nihil scire Chemistam, etsi potius nihil tanti est, ut ipsum conviciorum pœniteat, cum ex fati votiq; placitis contumeliosus sit. Id solum colophonis loco adjungo atque impero: ut si diutius pro foribus obgannire non abstineat, quam citissime arceatur ab ædibus: vel saltem eo mittatur, ubi ferrum ferro atteri solet. Vale & quam nactus es spartam, hanc orna virtute tua; sicuti fecisti antehac. Datæ Londino. 4. Cal. Febr. 1583.

PHILALETHI GERMANO
Chemista S.

GAlenicum illum ab ædibus nolle arceri, iterum atque iterum scripsisti: nihil tamen reprehendentem in vobis præter id: quod ad medicinam perdiscēdam sensibus solis confidere videmini. Næ ille si sciret sensuum de rebus physicis testimonium quantæ gravitatis sit, vel pisce taciturnior factus simile vobiscum & sentire & facere non erubesceret. Nam absque sensibus fuisset, nullum naturæ motum unquam concepisset ratio: horum autem ministerio à rebus singularibus ad universalioris naturæ cognitionem quasi manu perducebatur, variasque tum rerum tum scientiarum leges constituebat. Unde ratiocinatio ab Hipproca. non immerito vocatur, μνήμη τὶς ξυνθετικὴ τῶν μετ' αἰσθήσεως ληφθέντων. Nam διάνοια petens à singularibus principium, ad veritatem tandem

dem perducit: quoties autem non ex evidenti obſervatione ſed probabili rationis commento procedit, hominem in viam ſeducit (ne ab Hippocra. verbo diſcedam) planè inviam. Imò in phyſicarum rerum adminiſtratione Chriſtus ipſe totius rationis fons,
20. Ioan. 27. plurimam fidem ſenſibus eſſe habendam apertè docet. Nam
24. Luc. 39. quando Thomas ille didymus de Chriſti reſurrectione nonnihil addubitaret: φέρε, inquit, τὸν δάκτυλόν σου ὧδε, καὶ ἴδε τὰς χεῖράς μου. καὶ φέρε τὴν χεῖρά σου, καὶ βάλε εἰς τὴν πλευράν μου καὶ μὴ ἄπιστος γίνου, ἀλλὰ πιστός, iterum, ψηλαφήσατέ με καὶ ἴδετε. ὅτι πνεῦμα σάρκα καὶ ὀστέα οὐκ ἔχει, καθὼς ἐμὲ θεωρεῖτε ἔχοντα. Utinam tam veri præceptoris exemplo phyſicam ſuam philoſophi ad ſenſus regulam, non imaginationis ſuæ ſomnium inſtituiſſent. Quos ſi nunc interroges, quo tandem pacto ſenſibilia corpora ex elementis non ſenſibilibus, acida ex inſipidis fiant, non reſpondent: *Veni, tange, vide, oculum digitumque adhibe*; ſed, *crede, contemplare, imaginare, illudque Ariſtotelicum perdiſce*; δεῖ μὲν τὸν μανθάνοντα πιστεύειν. Illiberale profecto dictum, tantoque philoſophiæ patrono nimis indignum. Nihil enim medico tyroni accidere queat calamitoſius, quam ſuæ artis fundamentum ſubſtruere credulitatem, cogitationem, opinionem, incertitudinem, arenam, paludem, Syrten. Næ quantum præſtaret illos imitari viros, qui ædificaturi varias aſpiciunt domos, probe, polite, commode, examuſſim factas, ut ab optima quaque petito exemplo, ſibi ipſis ſimile hoſpitium ſuo uſque ſumptu ædificent. Quare hinc baſis, illinc parietum, alias zetarum, atriorum frontiſpicij, imbricamenti faciunt electionem: ſi quid etiam de ſuo invenire & addere valent, id deputatur in lucro, ſibique honori maximo futurum eſt. Quid ni enim ſicut architecturæ magiſtri multa eaque præclara addiderunt patribus noſtris ignota, ſic etiam in medicina ſe habeat adeo æmula architecturæ, ut eadem curationis methodo utantur. Noli igitur vel antiquiſſimo medico, nedum ipſi quidem Apollini ultra credere, quam veram dederit ἀπόδειξιν, ſenſuum calculo & longæ obſervationis voce ſancitam. Imò Galenus ille Galenitorum Deus diſertis verbis affirmat contra Sophiſtas, ex ſenſu & per ſenſum omnia phyſica axiomata originem duxiſſe, & ab iis ſi ſeceſſerimus, nullam ſuperfuturam demonſtrationem. Sed opponit, *haud tutum eſſe ſenſuum ſequi arbitrium, quod his tam frequenter ac facile imponitur. Nam organo male affecto, medio infecto, objecto propius longiusve collocato, modoque recipiendi inepto, non aures tantum, ſed lingua, nares, cutis, ipſique adeo oculorum excubitores falluntur. Imò inter mille viros ſanitate (quantum judicare licet) fruentes pauci perfecte ſentiunt, & eodem modo ut alii: quod enim huic acidum, id alteri auſterum eſt; quod uni acre, id duobus amarum videtur, &c.*

tur, &c. Age: principium quod petit Galenicus, disputationis gratia concedamus: nunquam tamen persuaserit alicui sensus tam plane hebetes fuisse, ut salva mente albedinem nivis, caliditatem ignis negaret. Vel si id faceret, ecquid indignum putes, qui insanorum cruciamentis affectus virgis undique teratur? sed iterum objicit, *turpe esse ratione exclusa sensibus cõmittere judicium:* id quod fieri à nobis, nunquam ne per insomnium quidem venit in mentem. Sed veluti prætor in foro suam non præcipitans sententiam, ex sola testium oculatorum relatione in hanc vel illam partem inclinat: ita etiam in medicis controversiis rationem judicare volumus: sed ex solo sensuum præscripto, qui illi nunciorum loco & vice proxenetarum inserviunt. Atque propterea materialem corporis humani causam terram esse statuimus, triplici illa salis, Mercurij, sulphurisque substantia ditatam, non quia affirmat Paracelsus, Isaacus, Geber, sed quia videmus, tangimus, gustamus illa tria principia, atque sensu docente agnoscimus esse vera. Hujus autem doctrinam cum non admitteret Galenus, audi in quam turpes errores decidit imprudens. Nam cum diu apud priscos controversum esset, saporum differentiæ utrum ab elementis, an peculiari quadam materia nascerentur: Galenus hoc totum elementorum mixtioni attribuendum esse dicebat. Unde igitur aciditas Galeno? nempe ex imbecillo admodum calore, medicamentum alimentumve mutante, non vincente. Quemadmodum in malis nondum maturis atque ciborum semicoctorum ructibus videre est. Verum quid aceto radicato, quid vitrioli sulphurisque oleo acidius percipi queat; quorum utrumque calore tam extremo constat, ut propterea vocari cæperint ignea medicamenta. Nunc ad dulcedinem veniamus, quæ secundum Galeni placitum, à temperatissimo calore procreatur: sive is insitus fuerit (ut in melle) sive acquisititius, ut omnia quæ ab igne dulcia redduntur. Tamen cerussæ liquor & butyrum vitrioli (utrumque perdulce corpus) igne violentissimo dulcedinem comparari posse satis evincunt. Denique insignis illa opii amaritudo, saporem hunc non ex immodico tantum calore nasci disertè monstrat; id quod Galenus nescio an probavit magis, an finxit. Sensuum quoque spreto judicio, pulsus poetas fecit Galenus, Spondæos, Pyrrichios, tribrachos, Dorice, Jonice, Sybaritice ludentes. Aliquando etiam Lydiam ipsis musicam, asscribit, spondæis, pyrrichios, trocheis jambos, dactylis anapæstos miscentem; varias deniq; eorum reciprocationes aliis fortè nominibus sed multo obscurioribus dividit. Hinc videas approbandum esse, non quicquid Hippocr: Galenus, Avicenna, Paracelsusve scribit: sed cui sensus, oculi, experientiæ attestantur: à quibus omnis physica cognitio (si quæ modo sit) tanquam ex ipso latice depromitur. Adhibe igitur

2. De fac. simpl.

7. De sim. fac. simpl.

multam

multam rutam, chelidoniam, feniculum, eufrasiam, multa oxydertica remedia, ne oculi hominum auctoritate, quasi lemarum sordibus infecti, aut nihil, aut parum, aut perperam medicinam intueantur. Noli inquam permittere, ut te cujusquam vinciat auctoritas, sed singulorum opinionibus gustatis, corrigas quæ falsæ fuerint, vel confirmes veras. Sic tandem Theoriam Praximque medicam assequeris, non qualem illi somniarunt, sed quam ipse αὐτοθεασάμενος cognoscis esse bonam; Chemistam deniq; te præstes; singula videas, retine quæ tua sunt: homogenea (inquam) ab heterogeneis accurate segreges. Quid enim medico cum caussis animæ? id Theologi disputent; coqui etiam saporum; pictores colorum; unguentarii odorum; Musici sonorum caussas examinent. Tibi vero satis fuerit novisse, quid prosit & quid noceat tuo subjecto. Has enim secundas qualitates sensus exteriores afficientes, nunquam vel in primarum mixtione, vel in alio quocunque philosophorum figmento vere videris. Quin potius (si hoc videre gestias) vegetabilium, animalium, metallicorum vivam fac anatomiam; & ubi tinctura, sapor odorve habitat, ubi venenum, ubi Theriaca medicamentorum delitescit, non alienis, sed tuis oculis perspicito. Digna quidem provincia in qua omnes medici consenescant, & plena exercitationis. Atque ita sensuum judicio medici opinionem consonam esse debere liquidum reddidi, ipsumque Galenistam idem mecum dicturum esse non dubito. Vale. Datæ Londino 6. Idus Febr. 1583.

PHILALETHI CHEMISTA S.

PEtis à me, Philalethes, quid faciet in hac auctorum sectarumque varietate medicus novitius, quem potissimum sequetur? Hippocratem, Galenum, Avicennam, Paracelsum, hunc, illum, omnes, an nullum? ardua mihi crede quæstio & plena difficultatis. Tamen si res meo staret suffragio, ego omnibus medicis assentirer, quantum illi veritati: tantumque illos relinquerem, quantum illi hanc. Alias siquidem Phalaridis imperium, non justitiæ placitum videretur, quos Natura liberos progenuit, eos ceu nuper ab hasta emptos unius philosophi judicio emancipari. Nam cum juxta illud Hippocratis, Medicina longa sit, vel cum Medici ætate, temporis curriculo, judicij difficultate, aut cum experimenti incertitudine collata: quinam persuaderi mihi sinam, ab uno imo à cunctis Medicis summam manum ita fuisse adhibitam medicinæ, ut nihil addi adimique vel queat vel debeat? Tamen video plerosque avitæ doctrinæ nimios æstimatores, ad Patrum auctoritatem veluti Meniam aliquam columnam confugere, atque illud Pythagoreorum telum adsciscere, αὐτὸς ἔφα. Hac vero collabente à pontificiis opem quærunt, illaque confestim accersunt subsidia asinorum: *Credendum est patribus, conciliis, successionibus Ascle-*

Asclepiadarum, familiis Arabum, consuetudinibus & ritibus Academiarum, &c. Cum tamen unicum Helvetium illis omnibus & meliora scivisse & plura invenisse medicamenta, vel Paracelsi comprobet exemplar. Imo ipsum medicinæ vestibulum localem anatomiam tantæ amplitudinis esse video, quantam quingentæ Olympiades Medicorum satis non sunt complexæ. Quis enim Aristotelis illud commentum non videt, nervos aliquot à corde ducere originem? quis Platonis non deridet errorem, duplicem in pulmone meatum constituentis: alterum potus cibiq; in ventriculum, alterum vero aëris delatorem? Hippocrates quoque & Galenus, (quorum ille medicinam exuit, hic diduxit) in variis falsissimisque paradoxis, à Vesalio Anatomicorum sole deprehensi sunt. Tamen Vesalium Columbus corrigit, Columbum Fallopius, utrumque præceptor meus carissimus Felix Platerus, qui post tot secula quædam in situ, usu, & conformatione partium & nova, & pulcerrima notavit. Atque sic Alpha Beta, Beta Gamma emendat: nec quidem Omega tam diligens erit Anatomista, quin vel alterius stylo, vel saltem à se ipso corrigetur. Ecquid jam verisimile est (Philalethes) nihil addendum adimendumve medicinæ, in cujus portu tot errorum scopuli reperiuntur, in quos cæca adolescentia prima quaque navigatione impingat? sed solvamus altius, & physiologiam paulisper intueamur, cujus summa hęc est: *humanum corpus ex humoribus, humores ex elementis, elementa à principiis venisse.* Si vero interroges ex quo humore factus sit homo, respondent: ex bile, utraque pituita & sanguine in communem quendam humorem semen dictum coeuntibus. Sin ulterius scisciteris, utrum corpore humano semen, an illud semine natura antiquius sit? Deus bone, quantam oscitantiam hic videas, quantam timiditatem? nam si primum asseverant, effectum efficiente prius esse oportet, quod est absurdum: si vero negant, tum homo aliunde factus est quam ex semine humano, suamque diruent mundi æternitatem, quam ipsi totius suæ religionis fecerant fundamentum. Nec aliter in elementorum doctrina se habet: Nam elementum alij unum esse volunt, alij multiplex, alii infinitum, innumerabile, immobile; hi quoque duo, illi tria, isti quatuor, alii octo esse affirmant: omnes tamen in hoc mutuis vocibus conspirant, nullum elementum, quod revera tale sit sentiri à nobis posse; omnique sapore, colore destitui. Si vero tum interroges: quomodo insipidorum mixtio elementorum, tot saporum colorumque species producat, ad Galeni illum clypeum concurrunt: *Ubi sensus hebescit, ibi ad rationem ceu diviniorem hominis partem eundum esse. Sensus quippe brutis una cum homine communis est: rationis autem lucidior ille oculus ea percipit, quæ sensus aciem nimis hebescentem effugiunt.* *2. De simpl. fac. c. 2. & 3.*

G Atque

Atque ita versatilis philosophi responsione (qua quidvis probare, quidvis etiam diluere proclive sit homini impudenti) quæstioni necessariæ & nobili autumant satisfactum. Verum si Galenus Mosis Christique scholam irrideat, quod in ea theses aliquot habentur nulla constitutæ demonstratione, idque in rebus physicis, ut ipse affirmat: quanto magis jure Galenicam physiologiam cachinno sibilisque excipere oportet, quæ etiam in physicis rebus non sensuum demonstrationem sed imaginationis somnia testatur? Imo ut æqua magis fiat ἀναλογία, si Hippocrati non credendum censet Galenus, tanquam testi, sed demonstratori, quid ni & nos pari libertate ipsum demonstrantem audiamus, & vicissim rejiciamus delirantem? sed interrogas: *Ecquid antiquis illis scriptoribus, an neotericis potius confidendum sit?* sanè istis recentioribus. Quod in hac senescentis mundi ætate, non solum linguarum dona, sed quoque methodum adepti sumus insignem, cujus beneficio veterum scripta non confusim & sicuti nascebantur tumultuario opere consarcinata, sed eleganter disposita, suis locis, capitibus, artubus distincta, & varie illustrata legimus, videamurque hoc pacto coruo similes in fastigio turris sedenti, qui licet ad terrestres corvos collatus, passerculum repræsentat, tamen ob situm elatiorem longius prospicit quam illi, & accuratius judicat objecta. Esto enim, nihil à neotericis dici, quod non sit dictum prius: nihilominus quæ rectius, planius, elegantius, apertius, fusiusve aut subtilius dicuntur, multa inveneris; verbi gratia: Chemiam tractavit Mercurius ille ter maximus, circa Moysis ætatem natus, sed ita obscure, ut capere eum nec coævi nedum Latini potuerint. Successit postea Zoroastres, Salomon, & post ipsum Arabum familia, quorum tamen ante Gebrum, nemo quod scimus Chemiam definivit, divisit, suisque organis, actionibus, materia, effectibus locupletavit. Huic tamen Paracelsus alijque præclari Chemici tam sermonis perspicuitatem, quam rerum ordinem addiderunt, vereque affirmare possunt illud de seipsis: *Dictavit ille nos, & nos illum.* Imò licet Hippocrati tanquam medicinæ conditori & parenti, Galenus summum deferat honorem, nihilominus passim sermonem ejus arguit veluti non exactum, improprium, obscurum, inconditum, indistinctum, & modo mancũ, modo cõtra superfluum. Et quando diligentiam in eo desiderat, confusam & inordinatam traditionem reprehendit: nonnunquam ineptitudinis, oblivionis, erroris, & mendacij tacite insimulat: & circa pharmaca pleuriticis danda, ab eo totus dissentit. Rem tibi lepidissimam narrabo, Guilelme mi, de quodam Galenico idololatra, vetustatis admiratore. Hic cum damnaret quidquid non vetus esset, & a Galeno ipso vel Hippocrate conscriptum, obtuli illi Hippocratis de elegantia libellum Germano cui-

2. Lib. de puls. dif.

Lib. q. animi mor. seq. temper. corp.

1. Lib. de us. part.

2. de vict. rat. in act.

no cuidam falſo inſcriptum: quem perlectum, ſtultitiæ, curioſitatis, ἀταξίας, & obſcuritatis accuſabat, addito etiam convitio cynicæ moroſitatis. Verum cum Hippocratis non Germani ſcriptum fuiſſe prolatis tabulis oſtenderem, erubuit miſer & vitæ infamiæque ſatur aufugit. Suadeo igitur ut nullius addictus jurare in verba magiſtri, te nemini prorſus emancipes ſcriptori, ſed ut veteribus & præcipue neotericis diligenter examinatis, tantum illis tribuas, quantum illi demonſtrationi, ſine qua quicquam affirmare quam ridiculum ſit, vel Geometriæ exempla oſtendunt. Bene vale: & me quantum diligis, tantum fac ut valeas. Datæ Londino 3. Non. Maii. cIↄ. Iↄ. XXCII.

PHILALETHI CHEMISTA S. P. D.

SÆpius me percontatus es, Philalethes, quum nemini me addici patiar auctori, an ſequerer ipſe me, pluſq; meo judicio quam omnium claſſicorum placitis tribuerem? nolo hoc. Sed naturæ lumine ducar, non cæco illo naturæ auſpicio quo nitimur in vetitum, & veritate relicta comitem nobis jungimus errorem. Quid igitur per naturæ lumen intelligis? ecquid natura artem imbibimus, vel ex traduce conſequimur ſcientiam? neque hoc ſtatuo. Nam recens nati tabulæ abraſæ ſimiles videmur, in quibus ſcilicet actus ſcientiarum non inſcribitur, ſed potentia quædam exigua fati benignitate & præceptorum obſtetricatione temporiſque decurſu adoleſcit. Quid eſt igitur lumen naturæ? primæ naturæ ſive integritatis judicio velut fulgur quoddam, non innatum ſed inditum nobis à Deo: quo falſum à vero, diviniore mentis oculo diſcernimus. Etenim medicos duplices eſſe puto: alios Theodidactos, quales erant Apoſtoli: alios vero mediate iſto fulgure illuminatos, quales antiqui fuerant Chemiſtæ. Atque quemadmodum fulgur nunc ab hac cæli plaga, nunc vero ab illa emicat: ita etiam naturæ lumen alias atque alias ducit originem. Nunc à Deo immediate veluti in Adamo, qui dum integer vitæ ſceleriſque purus eſſet, non novit tantum, ſed etiam nominavit univerſa. At poſtquam immigravit Protoplaſtus in ingenium ſuum, atque ab illo pietatis ſtatu deflexit, actum eſt de primo iſto lumine naturæ, ejuſq; loco phantaſia, error, opinio, tam ipſum quam omnẽ poſteritatem ſecreto quodam ſeminis contagio infecit. Hinc factum eſt, maximam partem eorum quæ ſcimus minimam eſſe partem eorum quæ ignoramus: imo revera nihil ſciri effecit, ſi ſcientiam perfectam rei cognitionem eſſe definias. Hanc tamen perfectionem proxime aſſequuntur ij, quotquot albicante illo & clariore naturæ fulgetro carentes, vicario ejus fruuntur, denſiore illo quidem & craſſiore, ſed tamen ad veritatem iter commonſtrante nobis, & quodammodo indigitante. Exempli cauſa: Innocens

 cens

cens ille Adamus, sui adeoque cujusque corporis essentiam, naturam, hypostasin, efficientes, formales, instrumentales, finales denique causas ex inspiratione divina perfectè novit: nos vero idem quoque noscere videmur, sed quasi per nebulam, & in parte, uti loquitur Apostolus, id est per analogias, similitudines, collectiones, & macrocosmi cum microcosmo comparationem. Hinc dicimus hominis corpus ex solo sulphure, Mercurio atque sale constare: non quia tam perfecte id noscimus atque Adamus, sed quia tam naturalis quam artificiosa corporum omnigenorum resolutio, rem ita se habere ostendit. At quomodo persuasum est nobis verum esse illud ἀξίωμα, componi corpora ex iis primum, in quæ ultimo solvuntur? Quin illud numeri atq; syllabæ palam faciunt, qui ut fuerint compositi, tot sigillatim unitates continere videas resolutos, quot compositi repræsentabant. Atque ita à corporibus ad accidentia, à natura ad artem; atque ab una arte ad aliam facta analogia, principia illa tria vere eliciuntur, nunquam vel cujusvis Galenici conatu ruitura. Etenim naturæ & artis una eademque lex est. Omnia enim similia sunt, quantumvis dissimilia, & omnia concordia, licet discordia videantur. Quare non immerito Hippocrates totius naturæ dispensationem operationemque in nobis, ab artium scientiarumque effectibus comparatione facta ostendit. Nam revera spiritus serrantium partium substantia, telariæ, generatrix facultas plastices, temperamentum figuli, concoctio aurificis, auditus Musici, sapor coquinariæ, diæta architecturæ adeo æmula est, ut sive actionem spectes, sive finem, vix ullum videas discrimen. Imo naturam hominibus versipellem animum indidisse, ex eo probat Hippocrates, quod alia sentiant, alia loquantur, alia faciant, & iidem de iisdem contrariam subinde tradant disciplinam: quod artes quædam deceptoriæ reperiuntur, utpote palæstrica, mercatoria, potatoria, lusoria, quas dextre facientem admiramur omnes, & virtutis esse putamus: causam tamen non intelligimus, ab ipsa naturæ similitudine profectam. Hanc naturæ artisque consonantiam si Galenici satis conciperent, nunquam negarent in corpore humano molitores, pistores, coquos, archæos, chemistas, destillatores, bajulos, portitores, obsonatores, musicos, Parmenones, Getas, Claræetas, Dædalos, sculptores, aurifices, fullones, telarios, nuncios, fabros & architectos reperiri posse: multoque minus talium verborum auctores plusquam cynice irriderent. Nonne sapientissimus ille vel ex Dei oraculo Ecclesiastes, manus domi custodes, ossa athletas, dentes molitores, oculos speculatores, labia ostiarios, aures excubitores, asperam arteriam symphoniacam, capillos amygdalum, medullam spinæ filum argenteum, venas hydriam, hepar fontem, cor rotam, pericardium cisternam vocavit? At quare hoc? Sane ex lumine naturæ,

Vide. Hipp. Lib.1. de diat. c.8.

Cap.12. eccl.

quo

quo nihil cum his partibus, si officium usumque videas aptius conferri posse satis animadvertit. Vis tibi errores aliquot Galenistarum aperiam, in quos ob spretum naturæ lumen ad perpetuam nominis infamiam inciderunt? audi unum, eumque nobilem & insignem. Cum Deus hominem ex humo factum dixerit, quid aliud voluit (Philalethes) quam ut materiæ humanæ agnoscendæ studiosus, substantiam humi perpenderet, eam distingueret, secaret, examinaret; illic nimirum humani corporis principia invenienda esse insinuans, non alibi reperienda. Hoc lumine Galenici carentes, ignis, aerisque regionem ascenderunt, in aquas descenderunt, atque ita terra cum illis mixta hominem non ex Dei præscripto, sed placito phantasiæ commento fabricaverunt. Quinetiam cum in terra neque sanguinem vident, neque pituitam, neque bilem atram aut nigram: Hominem tamen & lege & natura nihil esse aliud affirmant, præter hæc. Paracelsus contra aliique insignes Chemici, cum à Deo tantum luminis hausissent, materialia hominis principia in terra unde provenerat abscondi: continuo atque improbo labore venas ejus dissecuerunt, viscera aperuerunt, ossa fregerunt, medullam colliquarunt, nullum non lapidem moverunt, ut quæ illic habentur corpora diligenter examinarent. Tandem vero Pyrotechniæ Alchemiæque beneficio, longisque suis & plus quam Herculeis laboribus, nihil simplex in terra deprehenderunt, præter *vaporosum, inflammabile, fixum*: nihil mixtum, quod non ex iisdem simplicibus componeretur. Quare hominis quoque principium duplex esse constituunt, alterum volatile, alterum vero fixum. Volatile vicissim duplex est: primum vaporosum, quod Mercurius dicitur, secundum inflammabile, quod sulphuris nomen obtinuit. Mercurius est corporis principium vaporosum: per se ipsum interminabile, humidum, liquidum, naturalis balsami vehiculum: sulphur cum sale, ceu aqua cum arena calcem incorporans. Sulphur est corporis principium inflammabile, pingue, leve, æquale, vitalis balsami fomentum. Sal vero est fixum corporis principium, pondus, soliditatem, roburque maximum concilians, neque ferro neque igni cedens per se. Horum principiorum differentiæ duæ sunt: aliæ domesticæ, cum ad se ipsa, aliæ exotericæ, quando cum aliis conferuntur. Domesticum in homine principium appellatur, quod ad corpus in integritate servandum natum est; at vero quod id ipsum corrumpit, dicitur peregrinum. Hoc autem vel innascitur à parentibus & perpetuam valetudinem efficit, aut à nutrice & diæta externa contrahitur, corporisque dyscrasiam inducit diuturnam. Ut autem peregrini domesticique principii naturam quamque particularem rectius examinemus, omnia sulphura, sales, Mercuriosque omnes investigare operæ pre-

tium erit: ut ita sulphur sulphuri (ceu purpura purpuræ) collatum, naturale à non naturali facilius distingui queat. Sulphur autem omne in majori mundo (qui est lumen minoris) vel est perfecte, vel est imperfecte animatorum; perfecte animatorum, animalium, vegetabilium; imperfecte, Mineralium. Animalium denique & vegetabilium sulphur, vel nativum reperitur vel artificiale. Nativum quod ipsa ejicit natura sensibusque tractandum emittit: qualia sunt, pinguedines omnium animalium exudantes, cereficia apum, resinæ arborum, lacrymæ laricis, terebinthinæ, abietis, styracis, piceæ, lentisci: &c. gummi cerasorum, laccæ, laserpitij, panacis, cedri, thuris, myrrhæ, &c. Artificialia verò, sunt olea, spiritus ardentes, resinæ, lacrymæ, & gummata combustibilia, ex utrisque, tam animalibus scilicet, quam vegetabilibus extracta. Mineralia verò sulphura, artis quoque & naturæ beneficio eliciuntur. Naturæ, ut succini, bituminis, oleorum, pinguedinum, sulphurum, omniumque corporum unctuosorum sub terra spontinæ efflorescentiæ. Artificialia sulphura quoque varia eliciuntur, ex pyrite, gagate, carbone fossili, bitumine, terra solis, atque omni denique metallico, in quo sulphur illud ustibile reperitur. Atque hactenus de sulphuris speciebus, quæ tamen plures in majori mundo sive arte, sive natura factæ neutiquam inveniuntur, quam in totius humani generis corporibus. Nam uti animal ab animali, arbor ab arbore, minerale à minerali differt: ita etiam non eadem hominum facies, non color, non symmetria, non eadem textura, non idem per omnia sulphur esse liquido constat. Nam quos Galenici melancholicos vocant, illi piceo, napthalio, nigro, denso, impuroque sulphure abundant. Biliosi verò, cereo, croceo, succineo, abietino, flavo, pellucido, subtili. Sanguinei, amaranthino, cariophyllato, rubro, claro, coccineo, medij temperamenti. Phlegmatici denique, sulphure etiam præditi sunt, sed cerasino, arabico, masticino, gummoso, albo, compacto, grumoso, glutinoso, crasso, & difficulter flammam concipiente. Præterea, veluti in majori mundo quædam sulphura benigna sunt, & apta nutritioni, quædam sola medicamentosa; ita etiam in corpore humano se habet, quod dulci sulphure sulphureas enutrit partes, peregrinum verò in vesicam fellis demandat, & loco stimulantis pharmaci utitur ad alvi seductionem. Adhæc, sicuti in majori mundo, quædam sulphura calidissima, ut petroleum, quædam contra Narcotica reperiuntur, ut hyoscyami, opij, vitrioli, ita quoque petroleum in corpore reperitur febrium tam universalium quam particularium, internarum quam externarum auctor: & vicissim sulphur vitrioli atque opii, in uteri suffocatione, lipothymia, malo mortuo, & lepra, aliisque morbis conspicitur. Atque uti quædam sulphura crassissima sunt, quædam

subtilia,

ſubtilia,quædam media (uti carbo foſſilis, ſulphur colliquatum, ſuccinum exaltatum inter foſſilia; pix navalis, reſina, terebinthina,inter vegetabilia; ſevum, pinguedo, adeps,inter animalia; illæque multiplices ſpiritus vinoſi graduationes inter artificialia, ſatis ſuperque monſtrant) ſic etiam diverſa in hominibus ſulphura reperiuntur, quorum craſſities longas febres efficit, ſubtilitas verò breviores. Et quemadmodum carbo foſſilis non diuturniorem ſolummodo, ſed quoque vehementiorem flammam obtinet,quam lucerna: quod hæc ſubtiliore, ille verò denſiore fruitur alimento: pari ratione, idem de febribus argumentum narrari poteſt: quarum ſulphur aliquando ſpirituoſum eſt,ut in Ephemera: aliquando craſſiuſculum, ut in ſynochis; ſæpe etiam valdè craſſum,ut in tertianis,aliquando craſſiſſimum,piceum,& carboni foſſili ſimilimum, ut in quartanis. Hinc illæ paroxyſmorum, febrium, criſiumque varietates, longitudines, brevitates, transplantationes, mixtiones, & veri canones emergunt. Id ſi vidiſſet Hippocrates,non ſolum plurimas febres à ſulphurea quadam materia prodiiſſe aſſeveraſſet; ſed univerſim omnes, nullamq; uſtionem, vel aëris illis ſpiritibus; vel etiam pituitoſis attribuiſſet. Quis enim aërem vel aquam,vel etiam terram,omni ſulphure vacantem accendi unquam deprehendit? Quod ſi id nunquam in majori mundo vidiſti, quo tandem pacto inveneris in minore? Verum ex jaculo ardente,fulgetro,candela,cometis, capra ſaltante,ſcintilla,ſtellis cadentibus, igne fatuo, Helena, Gemino,aliisvè meteoris ignis inſtar exardeſcentibus perſuaſum ſit tibi, aërem quandoque flammam concipere poſſe: nimis te ipſum credulum oſtendes non attendens, illorum flammam haud ex aëre, ſed pingui quadam exhalatione originem cepiſſe: pro cujus craſſitie,ſubtilitate,copia,inopia, clariores, pellucidiores, obſcuriores, opaciores,breviores diuturniores omnes illæ ignitæ in aëre tipulæ evadant. Ad hæc, cum caloris non ſit accendi,ſed accendere quicquid comburi poteſt: cur febrem calorem accenſum eſſe definimus,idque ſæpè ex pituitoſa,aut terrea materia,quum tamen neutra omnigeno ſulphure deſtituta, vel tantillum poterit accendi? imò aquea omnia(cujusmodi pituitam facimus) nec non verè terrea corpuſcula, ad ignem extinguendum nata ſunt, tantum abeſt ut ipſum nutriant ſuperinfuſa. Solum igitur ſulphur omnis ſublunaris ignis alimentum & ſedes eſt: reliqua verò omnia non niſi ex hujus commixtione,vel (ut ita dicam)vicinitate,incaleſcunt. Atque hæc de ſulphure. Verum ut aliæ corporis partes κατ' ἐξοχὴν ſulphureæ appellantur, nempe ſevum, omentum, adeps,pinguedo, glandulæ, medulla,bilis, & quod hic illic cernitur oleoſum, ita quoque nonnullæ Mercuriales appellantur eodem modo, ut aqua & pituita vulgò dicta,earumque receptacula

communia; nonnullæ itidem saliares, ut ossa, viscera graviora, ligamenta, cartilagines, tenaciores membranæ, serum, renes, ungues, capilli, &c. in quibus per artem resolutis plus salis quàm mercurii aut sulphuris reperitur. Si autem mercurii in corpore humano actionem planeque mirabilem revolutionem discere cupias, idipsum in majore mundo particularis naturæ speculo primum intueri oportet: ubi quot aquæ, quot liquores incombustibiles, tot quoque mercurii inveniuntur. Nec non in nobis aliter se habet (Philalethes) quorum alij mercurii mercurio minerali, alii vegetabili, alii animali abundant. Atque ex mineralibus, huic Solis, illi Lunæ, tertio Veneris, quarto Jovis, quinto Saturni, sexto Martis, septimo Mercurij Mercurius insignitur. Ex vegetalibus verò, hic melissæ, cardui, salviæ, betonicæ; ille satyrionis, chelidoniæ, valerianæ, brassatellæ Mercurij plurimum obtinuit; ex animalibus autem, Mercurius leonis, tigridis, catuli, vaccæ, equi, ursi, elephanti, nunc hic, nunc illic communicatur; si non ipsamet essentia, viribus tamen iisdem insignitus. Mercurius denique hominum, vel naturalis est, vel peregrinus. Naturalis dulcis, mitis, neque calidus, neque frigidus extra secundum gradum, nec quantitatem debitam excedens; peregrinus verò instar argenti vivi tam extremæ caliditatis quam frigiditatis dyscrasia pollet, & ad putrefaciendum, rodendum, debilitandum, enervandum, ipsaque ossa totius humanæ fabricæ stabilimenta labefactanda comparatus est. Hinc igitur apoplexiæ, paralyses, fatuitates, rheumata, hydropes, leucophlegmatiæ, œdemata, Ptyelismi, stomachi, cerebri, cordis, vesicæ, spinalis medullæ, aliarumque partium inundationes nascuntur, non ex pituita, aut phlegmate, quæ præter nomen fictitium nihil sunt. Atque his de principio corporis volatili expositis, nunc venio ad salis, seu fixi illius principii anatomiam. Est autem sal quoque vel domesticus, vel peregrinus: ille gratus, mitis, præservans à putrefactione, unitatis vinculum, & proprium quasi condimentum sanitatis; hic verò (nempe peregrinus) acrimoniam, aciditatem, ardorem, amaritudinem, erosionem, puncturam, stimulationem, perforationemque ex satorum seminis vitio, aut propria intemperantia contraxit, omnium tam internorum, quam externorum ulcerum, exiturarum, apostematum cutisque apertionum auctor. Salis autem species in homine variæ dicuntur. Alij ex mineris orti, arsenicales, ferruginei, venerei, vitriolati, aluminosi, gemmei, ammoniaci, crystallini; Alij à plantis sumti, urticales, persicarij, piperini, opiati, tartarei, aronici, zingeberini, &c. Alij vero ab animalibus, viperini, fermi, lupini, canini, stellionares, cantharidei, scorpionei, tarantulares, &c. nec sanè immeritò. Nam veluti aliter afficitur homo à tarantula morsus, atque à stellione aut vipera: sic etiam

etiam quidam sal risum, titillationem, pruritumque quendam gratissimum excitat; alius verò ingentem corporis dolorem, inquietudinem, insaniam, hydrophobiam; ut hominem non à stimulo interno punctum, sed à cane rabido extra vulneratum existimares. Atque ut dypsades morsu suo ingentem sitim, Hæmorrhois sanguinis fluxum, Amphisbæna inflammationem, Basiliscus mortificationem Aspis soporem, Drynius καρδιωγμὸν, stellio livorem, salamandra congelationem, solifuga pestem, phalangia leguminaris phlyctænas, scolopendra putredinem inducit: sic etiam sal hydropicus, menstrualis, pleuriticus, phagedænicus, mercurialis, anthracinus, furuncularius, narcoticus, pestilentialis, herpeticus, gangrænatus, eadem facit symptomata, ubicumque in nobis centrum hospitiumvè sibi post factam separationem comparavit. Nam quamdiu mercurialibus liquoribus hic illic in venis vasisq; latioribus continuo remeantibus immergitur, tamdiu tum propter motus assiduitatem centrique incertitudinem, tum etiam liquoris sibi contrarij miscellam exulcerare corpus non potest. Id nobis ostendit vinum: quod recens mulsum suavitate dulcedineque sua eximia Nectar refert divinum, & mirum in modum linguæ palatoque ebriosorum lenocinatur; facta tamen partium spirituumque separatione tartarum sallissimum atq; acerrimum, nec non acetum acidissimum & planè corrosivum ejicit. Cum igitur liquorum in corpore fluentium numerus infinitus sit, haud mirum si tam diversæ salium quoque facies, atque operationes appareant, varias ulcerum species, formas, figuras, varia quoque symptomata parientes. Atque ita lumen naturæ nihil esse, quam magni illius mundi cum corpore microcosmico analogiam, luculenter vides; vides etiam artem naturæ, naturam arti consentire, eandemque esse utriusque operatricem, quamvis Galenico ingenio (aliter enim sensit Hippocrates) res multum non solum dispares, sed etiam oppositæ videntur. Benè valè: meque ut soles dilige, animo meo charissime Philalethes. Datæ Londino. 15. Kal. Quintilis, 1583.

ENDYMIONI LVDDIPOLENSI Chemista S.

PEregrinationem medico in tua patria futuro haud esse necessariam, multis probare niteris, Endymion: nec tamen interim attendis, quantam tuo quem semper prædicas Galeno, & quam gravem inflixisti securim.* Nam licet cum ipso tu natam medicinam existimas & perfectam esse, tamen varia in Ægyptum, Alexandriam, Palæstinam, Cyprum, Lemnon, Romamque itinera suscepit; nunc ut conferret cum Medicis, nunc opobalsamum, terram lemniam, aliaque domi non nascentia medicamenta ad gentiles

Vide Auct. vita Galenica & ipsum Gal. 9. Lib. de simpl. fac. Et lib. de cōp. med. sec. gen.

tiles suos deferret. Hippocrates quoque ille Cous paulo ante Peloponnesiacum bellum, cum Medicinam præceptis indigere intelligeret, variè peregrinatus est: & non solum ex Æsculapii fano, sed etiam ab omnibus Philosophorum Medicorumque vocibus, historias curationesque morborum exscripsit, atque ita ex multiplici experientia observationeque diligenti Medicinam primus progenuit. Peregrinationis suæ testes locupletissimi sunt Epidemicæ illæ vel potius Apodemicæ observationes, quibus ita profecit, ut nullus adhuc Galenista inventus sit, qui Hippocratis peritiam attingere, nedum superare potuerit. Arabes verò varias visisse regiones atque insulas trajecisse cognitionis ergò, solus ignorat ipse, qui in ipsorum vitis scriptisque peregrinus est. Imò ut videas te planè nihil scripsisse, nullum esse medicum pronuncio sive hic, sive alias laude vera juxta atque eruditione florentem, quin idem quoque patria aliquandiu relicta ab aliis nationibus varia ad Medicinam locupletandam advexit. At inquis: *Quibus domi nascuntur omnia, non opus habent aliunde cibos importare, & agricultura contenti vivere queunt.* Tamen quibus sterilis tantum est regio, agricultura parum procedente, mercaturam facere debent, famemque intestinam aliunde accersitis alimentis arcere. Quod verò tuas Academias civitatesque Medicorum numero præstantiaque tam divites esse scribis; ut ab iis exteri petant exemplar cognitionis: Id quamvis ego omnium maximè optarem, qui quoque Ludipolensis sum, res ipsa tamen evincit, esse falsum. Nam in qua Academiarum nostrarum nisi singulis semel decenniis facta est Anatomia localis? (si verò de viva ita loquerer Anatomia, quæ tamen Medicinæ maxima videtur pars, vix me intelligeres Endymion) quis Physiologiam demonstrat, non opinionis, sed sensuum testimonio? quis tyronem ad ægros una deducit, atque illi locum affectum, affectus speciem, speciei causam, causarum seriem, morbi terminum, transplantationem, nexum, gradumque vero & sincero animo ostendit, ad Hippocratis, Patavinorumque exemplar? Præterea quænam boni futuri medici spes est, cum primarij illi Regijque antecessores nullo legant ordine, sed nunc illum, nunc alium libellum arripiant, & in decem explicandis vel potius implicandis aphorismis integrum terant annum? Hoccine est docere artem, methodicè legere, tyronem erudire, Medicinam absolvere? Prælectoris Medici istæ potius videntur partes: ab utraque Anatomia incipiendo totam artem tradere discipulis, omnemque operam in ipsorum quam citissimam verissimamque eruditionem conferre. In tuos verò Antesignanos non cadit hæc appellatio. Eorum orationes, opera, virtutes, tantam non ferunt molem. Miseret me, ita vivam, lacrymisque subinde destillantibus doleo Academiarum nostrarum vices: quoties

Plin. lib. 29. cap. 1.

quoties in ipsis nonnullos medicinæ studiosos ceu equos quosdam generosissimos in planiciem producendos video; quos tamen si in diaulo videris currentes, aut pavidi, aut sternaces, aut anheli, aut suffraginosi, aut cernui reperiuntur. Idque non tam sua culpa, quam vitio Antecessorum, à quibus pro unica vera interpretatione infinita doctrinæ vitia, & scientiæ impedimenta acceperunt. Quantò præstaret, tyronem Medicinæ linguis illis atque scientiis humanioribus excultum, in ipsa dum ætatis adolescentia Patavinas se Athenas conferre, ubi unica æstate herbarum penè omnium, figuras, synonyma, atque unius hyemis curriculo cadaverum anatomiam perdiscat, sequenti anno Galenicam physiologiam ab ipsis elementis ad corporis perfectionem omniumque actionum plenam enarrationem accurate lectam perpendat, discatque illa omnia indicia, quæ vel pathologica, vel ætiologica, vel etiam prognostica dicuntur. Atque ita biennio feliciter exacto, postea sese lectoribus perpetuum comitem adjungat, ipsorumque Praxin (id quod facilimè impetrabit) sedulo animadvertat; atque ita aliorum vel erratis commonefactus, vel prudentia eruditus fructum sibi faciet uberrimum: & ex bono Physico optimus evadet Medicus, & ut ille apud Homerum, πάντων ὑπείροχος ἄλλων. Quod verò Chemicam attinet, totius Pharmaceutices medullam vel potius animam: quamvis à peritissimis nonnullis in tua regione ita colitur, ut admirationi esse queant socordibus & otio veluti tabescentibus Galenistis: tamen illorum omnium scientia cum exterorum hac in parte peritia conjuncta tantò minor videbitur, quantò Sol Luna major, aut fontes alveique aquarum rivulis inde manantibus uberiores. *Verum* (inquis) *utcumque magnifacis Patavium, Basileam, Parisios, Bononiam, Montem Pessulanum, aliasq; insignes Academias ultramarinas; hoc unum nihilominus sæpè deprehendimus: Diu illic peregrinantes, vacuos rediisse domum, nihilq; præter futilem, & aliquando mendacem rerum hominumque historiam retulisse; alij verò eam apud Italos lasciviam, Germanos ebrietatem, Helvetios rusticitatem, Gallos hypocrisin didicerunt, quam in patriam reversi nunquam postea deposuerunt. Atq; hæc sunt præcipua peregrinorum ornamenta, quibus frui sine mali hominis nota, quibus destitui sine bona æstimatione non potes.* Ad quæ ego respondeo, magnam esse peregrinantium varietatem, neque omnes uno animo proficisci, nec reverti cum eadem utilitate. Quare judicium in peregrinatione desidero, & illud quidem Ulysseum; ne quando cum solis Musis philosophandum sit Medicis, Circæo aliquo poculo in sues atque ἄνδρας, ut poëtæ verbo utar, ἀνήνορας convertantur. Quod si ab hujus ædibus, Syrenumque cantibus tyro abstinuerit, nec se facilè otio submiserit de- *Odyss.* 4.

rit decipiendum,eaque duntaxat egerit, quæ sunt artis non qualis à te describitur,sed Hippocrate doctior redibit,patriamque ab infinitis morbis ceu perniciosissimis corporis proditoribus sartam tectam servabit, surge igitur, Endymion · atque ocyus recipe te. Noli amplius focarios illos philosophos imitari, qui in cubiculo transigunt ætatem, ubi neque compluitur quispiam, neque sole aduritur, & musæi sui auctores naturæ ipsius theatro vivæque adeò voci anteferunt. Surge, inquam, recollige te, industriam adjuvat Deus; & hoc à me dato igniario, peregrinationis studio magis magisque indies conflagra, vel si meo nequicquam stimulo commovearis, saltem te Hippocratis, Galeni, Avicennæ quoque moveat auctoritas, qui totius Medicinæ principes cum fuerint,eam tamen in varijs regionibus & ex peregrinis fontibus hauserunt. Pudebat quippe ipsos otij esse quam scientiæ cupidiores & eruditionem non solum laboribus, sed quoque spiritu mercandam existimabant. Quare jam nusquam tutus es,Endymion. A fronte præcipitium, à tergo hostis imminet; si peregrinationem culpes, Galenum damnas,Hippocratem vulneras,occidis Avicennam; si probes, improbas ipse te, & in meas denuo partes, quas temerè nimis deseruisti,recurris. Cæterum cum satius sit recurrere quàm malè currere; neque unquam sera nimis est ad bonos mores via: vel in senectute hac tua fundos vendito, mare conscendito,exteros adito,fornaces ædificato, Chemiam discito,novam Medicinam haud opinione fluctuantem, sed sensibus confirmatam colito. Id ni feceris de te tuique similibus rectè dicetur, quod Martialis olim in pigros nautas conscripsit.

Cessatis pueri, nihilq; nostis,
Veterno resinaque pigriores:
Et iam nunc placidas vagi per undas,
Tuta luditis otium carina.
Non nautas puto vos; sed argonautas.

Ausculta: & jam tandem expergiscere, Endymion.
Datæ Londino 4. Kal. Aprilis, 1584.

FINIS.

THEOB.

THEOB. DE HOGHELANDE MITTELBURGENSIS DE ALCHIMIÆ DIFFICVLTATIBUS LIBER.

In quo docetur, quid scire quidque vitare debeat vera Chemiæ studiosus ad perfectionem aspirans.

Prooemium.

NAturalis philosophiæ partem nobilißimam esse, qua metallorum tractantur principia, caussæ, proprietates, paßiones, & transmutationes, nemo nisi injuria, in dubium revocabit. Addidi transmutationes, ut non videar de illa parte Physices pervulgata loqui tantum; quæ de metallorum materia & forma, generationis loco, ductibilitate, colore, sapore, odore & similibus determinat: sed de ea potißimum, quæ metallum unum in aliud convertere docet. Hoc autem poßibile esse demonstratione non indiget, cum experientia fidem faciat, oculati testes ubiq; ferè terrarum confirment, & gravißimi auctores asseverent. Ferrum enim aquis sponte è terra scaturientibus, & facili etiam artificio in æs transit, & hydrargyrum cum sulphure excoctum in argẽtum mutatur, quanquam absque lucro, nisi major artificis solertia accedat. Superfunt in Gallia, Anglia, Germania, Bohemia, & Belgio, qui suis manibus pulvere quodam minimæ quantitatis, quem tamen ab aliis præparatum accepissent, in argentum vivum igne excalefactum conjecto, argentum inde vel aurum omni examini subjiciendum retulere. Narrat Cardanus coram principe & amplißs. senatu urbis Venetæ argentum vivum in aurum conversum fuisse à pharmacopola Tarvisino. Corn. Agrippa dicit spiritu auri, aut potius eiusdem forma aut parte puriore imperfecta metalla & argentum vivum in aurum verti posse, seq; id vidisse & novisse.

Alchemia naturalis philosophiæ pars.

Transmutationem metallorum poßibilem esse docetur.

Experientia Georg. Agric. lib. 9. de nat. foßilium.

Testibus.

Auctoritate. Lib. 6. de subtilitate. Lib. 1. de occulta philosoph. cap. 14. In addit. ad Specul. Rubrica de crimine fals.

Metalla omnia eiusdem esse essentiæ, sed accidentaliter differre.

Testatur

Transmut. met. possibilem esse, probatur à simili.

Testatur Andreas I. C. suo tempore fuisse in curia Romana Arnaldum de Villa nova, & fecisse virgas quasdam aureas, quas permisit submitti omni probationi. Sed quid mirum, si metalla inter se permutari posse, quisquam credat, quæ materia & essentia eadem, solummodo ex accidenti, generationis videlicet loco, & decoctione majori vel minori distinguuntur, cum idem in arboribus, frugibus & plantis evenire videamus? & certum sit terras, ligna, virgulta, conchylia, animalium pelles & ossa in saxa & lapides converti aquarum naturalium & sponte perfluentium vi, & lapidificandi virtute. At quid lapide & lignis aut animalium coriis oßibusq; diversius, cum toto genere & substantia discrepent. De terra notius est quam ut probare necesse sit: Adferam solum quædam relatu dignißima ex Alberto Magno, qui narrat suo tempore in mari Danico juxta civitatem Lubecensem inventum fuisse ramum magnum arboris, & in eo nidum cum pullis avium, qui una cum arboris ramo & nido in lapidem versi fuerant. Et Fredericum Imperatorem cum audisset fontem esse cui omnia immersa in lapidem verterentur, misisse illuc explorandæ veritatis gratia chyrothecam sigillatam, cujus medietas quum aliquot diebus in fonte mersa fuisset cum parte sigilli, reliqua in parte nihil mutata, medietatem aquis immersam in lapidem versam fuisse. Sed transmutationem metallorum quidem fortaßè admittent, testimonio & consensu clarißimorum virorum convicti; sed eandem cum lucro fieri, & augmentatione in infinitum negabunt. Iis ego hoc modo occurrendum puto: Si in judiciis ubi de censu & capite, aut fama sive existimatione reorum agitur, duobus aut tribus testibus tam lege divina quàm jure civili credendum sit, id multò magis in arte Chemica usu venire æquum erit, quæ rationibus, similitudinibus, exemplis ac testibus non tribus aut quatuor, sed propemodum innumeris vera esse convincitur. Habemus enim doctißimorum & integerrimorum virorum scripta. D. Thomæ Aquin. Herme-

Insimilia faciliorem esse transitum quam in dißimilia.

Lib. 1. de mineral. cap. 7.

Mirabilis metamorphosis.

Georg. Agric. videtur innuere hunc fontem in Islandia esse, prope montem. Heclam. l. 2. de natura eorum quæ spõte profluunt è terra, ubi plura horum exempla. Et lib. sep. de natura fossilium.

Testib. inculpatis credendum.

Hermetis Trismegisti, Raymundi Lullii, Io. de Rupescissa, Marsilii Ficini, Arnaldi de Villanova, quem I. C. Io. Andreas vocat Theologum, summum Medicum & Alchemistam, Rhasis præterea, & Avicennæ, & aliorum multorum, qui omni exceptione majores artem verissimam testantur, & naturæ genetricis suæ æmulam. Cur viris tam præclaris fidem detrahendam, & sciolis quibusdam potius credendum judicabimus, qui perverso judicio artem cavillantur vanam esse & adulteram, nec alia de causa ænigmaticè & obscurè traditam, nisi ut exercerentur ociosorum hominum ingenia. Absit ut existimemus antiquos illos venerandæ auctoritatis philosophos consulto aliquid falsitatis memoriæ commendare voluisse, qui summam operam veritati inquirendæ semper navarunt, famamq; in posteros non ex nugis & inanibus, sed arduis & sublimibus, & vero stabiliq; fundamento innixis quæsiverunt. Huc accedit etiam diversarum gentium consensus: nec enim Latinorum solum, sed & Græcorum, Ægyptiorum, Arabum, Chaldæorum, Gallorum, Germanorum, Hispanorum & Anglorum, de metallorum metamorphosi monumenta, quotidiè curiosorum hominum manibus teruntur: qui omnes uno quasi ore (quanquam linguis dissonis) clamant, artem esse verissimam, nihilque, post legem divinam, in qua est salus animæ, a summo Deo in hoc mundo, homini collatum fuisse magnificentius aut sublimius: & propterea summo studio investigandam, vigilique labore quærendam prædicant. Fortè in hoc falluntur qui artem negant, quod cum infiniti Chemicis vacent, neminem videant qui se scientiam adeptum esse glorietur: sed sapientibus & causas eventuum perscrutantibus nihil admiratione dignum contingit. Quotusquisque enim in debita materia operatur? unus vix è millibus. Quid igitur mirum si debito frustrentur fine? Quare non infulsè Avicennas: Qui accipit quod debet, & miscet, & operatur sicut debet, procedit inde quod debet procedere. Et plerique indocti

Loco supr. allegato.

Philosophum non scienter mentiri.

Alchemiam veram esse ex consensu gentium probatur.

Nihil Alchemia sublimius exceptis sacris literis.

Cur arti contradicatur.

Abusus, aut operantium error, aut ignorantia artem non tollunt.

Libr. de anima.

Quare rarissime artem quis adipiscatur.

Avaritiam & paupertatem multu obesse.

docti planè sunt & ἄμυσοι, qui ne communem quidem latinum sermonem intelligunt, quantò minus metaphoras & sapientum analogias? Alii quamvis docti sint & ingenio perspicaci, tamen libros non habent, aut quia expendere & illorum pretia solvere non velint ob avaritiam, aut non possint ob paupertatem, aut quod exemplaria invenire nequeant iis in locis quibus commorantur, & à peregrinatione abhorreant. Illi verò qui libros & artem per Dei gratiam consecuti sunt, meminerunt dicti Salomonis: Sapiens abscondit scientiam, os autem stulti confusioni proximum est: neque enim desunt causæ quare scientes sese non manifestent. Sed si neganda sunt, quæ rarissimè aut nunquam videre contigit, Historiæ omnis tam sacræ quam profanæ fides imminuetur. Quis enim pluviam de cœlo sulphuream & igneam cum Sodomæ & Gomorrhæ excidio, quis robur Sampsonis & alia quam plurima credat, quorum exempla similia nusquam nisi inter fabulas narrantur? Quis P. Corn. Taciti annales percurrens non in risum prorumpat, cum legit incendium Coloniæ Iubonum non aqua, sed fustibus & detractis corpore tegminibus fuisse restinctum? Nonne fabulam narrare videtur? & tamen nos id tum accidere potuisse credimus, & etiamnum hodie sæpius evenire in Leodiensi agro certo scimus, dum fossores sub terra carbones bituminosos, saxis similes colore nigro ad focum & ferrariorum fabrorum usum exscindunt. Quis non mera mendacia proferri credat à Georg. Agricola, cum dicit in Heclà Islandiæ monte, ignem esse qui aquam consumat, stupam verò non comburat? At causarum naturalium inquisitores sciunt bitumen unde ignis ille excitatur, siccis extingui, aquis ali. Frustra sanè philosophi quam plurima de natura miraculis, frustra Medici de morbis rarissimè aut nisi certis locis contingentibus, & eorundem curationibus scripsere, si cuiuscunque qui nihil eorum vidit nec novit calumnia locum habeat. Quin tales non absurdè à M. Petro Bono Ferrariensi, pueris conferuntur à principio nativi-

Secreta non vulganda. Prover. 10.

Lib. 13. in fine.

Non falsitatis arguenda, quorum causa ignorantur aut raro cōtingentia.

De ortu & causis subterraneorum lib. 2. & lib. 4. de nat. eorū quæ spōte effluunt è terra.

Quibus similes negantes rarò contin-

nativitatis in domo quadam inclusis, qui non putant mundi latitudinem extendi ultra domum in qua conclusi sunt, vel ultra quam oculis suis poßint conspicere. Quare non potius cum D. Augustino fatentur, rebus corporeis inesse quasdam occultas seminarias rationes, quæ cum data iis fuerit opportunitas, prorumpant in causas debitas & species, suis modis & finibus. Cur non credunt D. Thomæ dicenti, nihil prohibere artem uti naturalibus causis ad producendum naturales & veros effectus. Quamobrem pedibus in sententiam Marsilij Ficini non eunt, qui viventia omnia tam plantas quam animalia spiritu quodam suo se multiplicare affirmat: spiritum autem in metallis craßiori cohiberi materia, qui si aliquando ritè secernatur, secretusq; in sua sede connaturali conservetur præter omne falsum poßit sibi simile generare. Qui tantorum virorum & tot gentium consensui non cedit, rationibus imò ne ipsa quidem experientia victum se fatebitur, sed potius Diabolo & futilium Magorum nugamentis, quàm Deo, & Naturæ potestati transmutationis effectum adscribet. Interrogavi aliquando virum nobilem & non illiteratum cum familiari sermone ille artem Chemicam ut vanam rideret, num poßibilem crediturus esset, si coram ipso quispiam artis experimentum daret? Negabat. At quid agas cum hujuscemodi hominibus præposteris, qui tantum vulgaria admirantur, nec admittunt nisi ea quæ suo palato maximè sapiunt; quibus Naturæ majestas ludibrio est, rerum proprietates explorare, aut metallorum occultas operationes deprehendere tanquam deliramenta quædam risu excipiuntur. Sed à quibus arti potißimum contradicitur? Ab iis nempè qui nihil unquam in ea olfecerint, aut nunquam libros chemicos nisi raptim perlegerint, eo planè modo quo canes è Nilo aquam lambunt & fugiunt, qui cum non intelligunt intima naturæ penetralia, scrutantes philosophos, ingenij tarditate, aut eorum quæ legunt neglectu culpam philosophis & arti imponunt. At quid iniquius quam ut oderint homines quod igno-

gentia, aut ipsis captu difficilia.

Super Genesin, & in lib. de Civita. Dei cap. 31.

In 2.2. q. 77. art. 2.

Cap. 4. lib. de Alchemia, & lib. de vita cœlitus comp. c. 3.

Obstinatus veritati non cedit.

A quibus arti contradicitur.

Scientia non habet inimi-

cum nisi ignorantem. *ignorant? quid magis temerarium, quam ut judicium ferat rei imperitus? Vt dudum non frustra exclamaverit Comicus.*

Homine imperito nunquam quicquam injustius,
Qui nisi quod ipse fecit nil rectum putat.

His accedit aliud hominum genus, eorum videlicet, qui aureo uno aut altero summas divitias subitò consequi vellent, qui cum semel ab aliquo elusi fuerunt, artem potius quam impostorem damnant, canũ in eo naturam imitati, qui cum judicio careant, in lapidem quo percussi sunt, sæviunt, eo qui illum jecit omisso. Calumniandi verò causam si quis penitus introspiciat in cæteris, nõ satis demirari poterit multorum arrogantiam & tyrãnidem, qui eo solum nomine artem vanam esse, & non nisi mera figmenta à Chemicis auctoribus tradi arbitratur, quod ipsi tantorum mysteriorum, quæ non nisi paucissimis, & statutis à Deo temporibus revelantur, capaces non sint, cum alioqui obscurissima quæq; ingenij sui acumine penetrare se posse confidant: quasi eisdem omnia dedisset Deus, & nihil insuper sit in rerum natura, quod eos lateat, aut nihil sciri possit, præter ea quæ ipsi norint. Sunt & qui vana cujusdam gloriolæ cupiditate inducti artẽ vituperant, & apertis contumeliis lacerant, ut aliis paulò plus sapere, & non cum multis insanire videantur; eo enim morbi genere Naturæ arcana perquirentes laborare stultè & stolidè nimium affirmant, sperantes placita sua experientia redargui non posse. Sed falluntur plurimũ sua opinione, cum multi è plebe passim sciant illos delirare, qui naturæ & artis testes fuere, rejectis & posthabitis iis qui scientiam hanc vili pendunt, tanquam indignis: cum enim Naturæ & artis vires aspernentur, & ipsi merito ab artis Naturæq; operibus excluduntur, & cõtrarium planè quam sperabant illis evenit, dum pro sapientibus & doctis, stulti & insipientes, qui artem rident, ab hujus scientiæ doctoribus appellentur; affirmante etiam ipso Avicenna, neminem magisterium lapidis unquam negasse, qui esset sapiens. Saltem sileant,

Multi ingenio suo plus tribuunt, quam par est.

Gloria ex aliorum contemtu quæsita, stulta & inanis.

Nemo sapiens artem negavit.

Lib. de Anima.c.2.

sileant, & quæ ipsi ignorant, non condemnent, & cũ eodem Avicenna meditentur, hæc ars si sit, quomodo sit; & si non sit, quomodo non sit; aut tempus expectent, quo Deus ad Turcarum tyrannidem coercendam, aut aliam ob causam aliquem fortasse excitet aliquando, qui artem verissimam esse palam comprobabit; quamvis etiam absque ea potens sit Deus nominis sui hostes profligare, & evertere. Aut si tacere nolint, philosophico disputandi more & sine maledictis agant, & primum rationes Petri Boni Ferrariensis & aliorum convellant. Quanquam ars ista neque rationibus satis probari, neque etiam disputationibus labefactari possit. Ideò Raymundus Lullius, qui exquisitissimè alioquin omnium, quæ in arte fiunt, rationem reddidit, non curavit ipsius veritatem verbis aut argumentis asserere; sed tantum ait, Id quod experimento oculari videtur, probatione non indigere. Et Beatus Thomas de Aq. ad fratrem Reinaldum: Non cures, inquit, de verbis philosophorum modernorum & antiquorum de hac scientia differentium, cum in capacitate intellectus & in demonstratione experimentali Alchemia sedem sibi constituerit. Imò neque expedit scire artem hanc esse veram & omnino certam, ut illud Plotini de dubiis Animæ differentis, hic maximè locum habeat, qui dicit: operæ pretium esse considerare, utrum omnes de anima dubitationes solvendæ sint, an potius in dubitationibus ipsis lucrum sit collocandum. Nemini itaque mirum esse debet, si D. Thomas, Lullius, & alij doctrina & ingenio præstantes, neglexerunt artem verbis tueri, cum hominum dubitatio lucro potius quam damno illis & posteris omnibus cesserit. Ea enim ratione legitime operantium securitati Deus prospicit: & eos ex inimicis suis utilitatem non mediocrem capere docet. Nec putandum est, quod verba ipsis aut rationes defuerint, sed fortè non potuerunt nisi publicatis Naturæ arcanis, quæ si vulgarentur, non tam certum esset ullum mathematicum axioma, quam huius scientiæ demonstratio. Neque

In pretiosa Margarita novella.

Ars neque rationibus sufficienter probari, neque argumentis convelli potest.

In testamento.

Alchimiæ veritas in capacitate intellectus & experientia consistit.

Non expedit sciri artem esse omnino veram & certã, & quare.

Lib. 1. c. 1.

enim

De incognitis disputantes nõ posse recte cõcludere. enim argumenta fere omnia quæ contra artem adducuntur aliunde procedunt, quam ex ignorantia eorum, quæ in arte fiunt. Sic de formis substantialibus, de miscibilium proportione, de vase Naturæ & artis, multi loquuntur, & de ignotis disputantes, ignota concludunt. Quare omissis illis ad propositionis meæ scopum progredior.

Quid sit philosophorum lapis. Philosophorum hujus artis intentio est, virtutem quandam mineralem è purissimo auri argentique semine artificialiter, natura tamen beneficio & juvamine, in forma subtilissimi pulveris albi vel rubei producere, qui propagari possit in infinitum, & potestatem habeat argentum vivum, *Lapidis virtutes.* & reliqua metalla vilia & impura in momento penetrandi, & ab omnibus impuritatibus mundandi, nec non ad perfectiorem statum auri videlicet & argenti perducendi: & corpus humanum infirmum restituendi, & ad verum temperamentum revocandi, aut sanum ad terminum à Deo *Lapis philosophorum Elixir & Medicina, eadem.* præfixum in sanitate conservandi. Hunc pulverem tali tantaq; virtute præditum Elixir Arabes, Medicinam, & Lapidem suum Latini nominant Philosophi. Iuniores tamen monitos velim Lapidis nomen late patere, & diversi*Lapidis nomẽ latè patens.* mode usurpari. Quandoq; enim materia artis rudis, quam Natura nobis subministravit, Lapis dicitur. Vnde Arnal*Cap.10.rosarij part.1. In clavi philosophorum.* dus ad Lilium. Quamvis lapis noster tincturam in se naturaliter contineat, quoniam in corpore terræ perfecte creatus est, per se tamen motum non habet, ut fiat Elixir perfectum, nisi moveatur arte & operatione. Item Alphidius. Ex lapide procedit argentum vivum, nam aqua ex eo extrahitur, quæ argentum vivum nominatur. Principia item Elixir constituentia lapides vocantur, quæ sunt tria nume*Lapidis principia tria.* ro, videlicet argentum vivum, Sulphur & Tinctura, Sive, Corpus, spiritus & Anima, vel, Terra, Aqua & Ignis, & ex prioribus duobus resultans quartum, quod est Aër. His enim nominibus illa donarunt hujus artis Sapientes. De argento *In tract. impresso.* vivo intelligendum est illud Avicennæ: Tertius gradus operis est reductio lapidis in terram naturalem. Quod exponens

ponens Arnaldus. Tertium regimen est, inquit, reducere aquam humidam supra terram siccam. De sulphure, hoc Arnaldi: Ignis comminuit grossitudinem lapidis per calcinationem. De Tinctura, id Marsilij Ficini: Quem philosophi lapidem quaerunt, est spiritus invisibilis & impalpabilis, est tinctura, & spiritus tingens, quem alter spiritus visibilis atq; palpabilis penitissimis visceribus abdidit. Lapis etiam dicitur materia philosophorum pefecte ab omnibus superfluitatibus mundata, & à faecibus terrestribus in sublime elata, tincturae recipiendae jam idonea. Avicenna. Lapidem exaltatum oportet terere super marmor. Lapis quoq; dicitur prima operis totius pars, quae circa elementorum divisionem & eorundem depurationem versatur. Vnde Lullius: Generatio tam lapidis, quam Medicinae fit & completur ratione similitudinis & subtilitatis partium ad invicem. Deniq; ut unico verbo absolvam, quocunq; gradu Operis materia, & materiae partes junctae sive disiunctae, Lapis, & lapides dicuntur; imò ad alia, operi philosophico omnino extranea, lapidis appellatio etiam transfertur. Quae in hunc locum conferre placuit, quia erunt dicendorum fundamenta, sine quorum cognitione vix sequentia intelligi possint, cum & mihi indistinctè lapidis voce saepius utendum sit.

Cap. 14. ros. part. 2. Cap. 6. ros. part. 2. Cap. 10. Alch. In tractatulo Basileae impresso. In Codicillo suo.

Quare autem pulvis perfectus sive Elixir, aut ejusdem materia lapis vocetur, has invenio potissimum rationes apud philosophos, quorum monumenta ad manus meas pervenerunt. Auctor viae universalis.

Cur Elixir lapis vocetur. Cap. 15. Ratio 1.

Philosophi vocant lapidem omne illud, à quo per artificium elementa possunt separari; quia separatione facta ex ipsis, per eorundem conjunctionem in hoc magisterio suscitatur quaedam substantia ad modum lapidum, qui per admistionem humidi cum sicco generantur. Idem: Compositum philosophorũ vocatur lapis, ex eo, quod res ex quibus componitur, habent similitudinem ad lapides, & ex eis creatur lapis benedictus. Et Arnald: Est lapis in similitudine &

Cap. 12. In Epist. ad Reg. Neapolit. Cap. 4.

ne & tactu, non autem in natura, & vocatur lapis sive compositum quoddam. Auctor Novi luminis: Materiam hanc voco lapidem, quia quandiu durat albedo, & etiam assumpta rubedine per longum tempus stat durus, & in massæ fortis speciem residet, quousq; decoctionis continua-

Ratio. 2. *tione per seipsam incipit dirui. Et in Turba philos. Æs nostrum cum primo coquitur fit aqua, deinde quanto magis*

Lib. secre. Alch. c. 10. *coquitur, tanto magis spissatur, quousque fiat lapis. Haly. Sunt lapides, & non sunt lapides, sed nominamus eos per si-*

In libr. de natura Solis & Lunæ. *militudinem quam habent ad eos. Michael Scotus aliam tradit rationem, quia videlicet hominum vias labiles reddit. Et auctor operis aurei. Eo quod vias ignarorum lubricas facit, ad offensam animæ, corporis, & rerum, similitudine ducta ab eo, quod sicut impingens in lapidem læditur, ita qui inconsulte sese chemicis immiscet, jacturam facit bonorum suorum, & corpus & animum affligit. Artem vero negantibus & impossibilem credentibus est lapis offensio-*

Ratio 3. In spec. nat. *nis. Tertiam assignat Vincentius dicens: Alchemistæ docent facere rem, quæ corpora, super quibus projicitur transmutat. Hæc vocatur Elixir, & dicitur lapis & non lapis. Lapis quia teritur, non lapis quia funditur & currit absq;*

Ratio 4. *evaporatione. Quartam reddit Lacinius ex Rhasi si bene memini, quod philosophis lapis vocetur omne id quod ab*

5. *igne non evaporat. Quinta fortasse etiam dari posset propter calcem quam philosophi in opere suo requirunt, eo*

Distinct. 8. *quod calx plerumq; ex lapide fiat. Unde in Allegoriis Sap. Calx est lapis igni incommiscibilis, ideoq; calx eorum est*

6. *corpus spiritu mixtum. Aut quia metalla omnia in lapidibus fere generantur, & Elixir necessario ex metallis fieri debeat, si metalla convertenda sint. Aut propter Salem mineralem: unde quidam, Sal metallorum est lapis philosophorum. Salem autem lapidem vocat Lullius, quia nimirum*

7. Cap. 17. prax. Testamenti. *assimilatur lapidi in sede sua existenti. Sed potest alia occultior subesse ratio, cur medicina hæc lapis vocetur, quam philosophi celarint: quamvis prima plurimorum consensu*

veri-

verisimilior sit. Hunc itaq; Philosophorum lapidem sive Elixir, aut pulverem spiritualem [non quod natura sua invisibilis sit & impalpabilis, sed quod tanquam spiritus corpora cum metallica tum humana vi sua spirituali celerrime pervadat ac penetret] quoniam omnis generis & cujuscunq; conditionis homines, nobiles, ignobiles; docti, indocti; divites & pauperes tanquam metam aliquam sibi proponunt, & ad illam anhelantes festinant, nec laboribus aut impensis quãtumvis magnis deterrentur, quominus id quod ardentibus votis concupiverunt, totis viribus prosequantur, putãtes se tum demum summam in hac vita beatitudinem consequuturos, si exspectatione sua frustrati non fuerint: operæpretium facturum me existimavi, si proposita rei quæsitæ difficultate, majorem laborantium partem conatus fuero a proposito revocare. Quid auctorem moverit cur hunc librum scriberet. *Vesana quidem opinio multorũ animos invasit, lapidem philosophorum factu esse omnino facilem, leviq; opera parari, & fortuna, & casu quopiam contingere, modo inquirendi voluntas non desit, est enim, inquiunt, Donum Dei, is largitur cui vult, itaq; & mihi, & mihi simili æque artis beneficium conferre potest atq; aliis doctioribus. Vnde quod pudet referre, rustici etiamnum & imperitæ mulierculæ de arcano philosophorum garriunt, & experimenta captant, audentq; sibi polliceri eam fortunam, quam ne doctissimi quidem viri & vigilantissimi possint sperare nisi ex sola Dei misericordia.* Falso sibi plurimi persuadent Elixir esse paratu facile. *Error hic maxime detestandus partim ex philosophorum quorundam scriptis originem ducit, partim etiam ex meris male feriatorum hominum fabulis.* Erroris causa. *Nam in turba Philosophorum dicitur opus mulierum, & ludus puerorum. Et Rosinus citans Democritum, opus nostrum leve est, inquit, modicoq; eget subsidio.* Libr. ad Eutychiam. *Auctor Tract. qui incipit: Omnis sapientia à Deo, Alberto Magno adscripti. Intendo scribere artem veram, levem & infallibilem. Et versus vulgaris.*

Hæc ars est cara, brevis, atque levis, quoque rara.

Et Comes Bernard. Treverensis, qui passim omnium ma-

nibus hodie teritur, & qui videri posset zelo quodam charitatis libellum suum de metallorum metamorphosi scripsisse, nisi constaret peritioribus ipsum diminute nimium scientiam tradidisse, artē ita facilem affirmat, ut si actu vel ipsa praxi ostenderetur, vix fidem inveniat. Cum Parisiis agerem adhuc juvenis memini me audivisse hortulanum quendam in unum acervum congestis herbis inutilibus, & sponte provenientibus ignem injecisse, ut illis in cinerem redactis lixivium pararet: sed cum forte tubus plumbeus ad aquas corrivandas eo in loco fuisset vetustate oblitus aut non animadversus, vi ignis plumbum defluxisse, & in aurum conversum fuisse, virtute non dubia herbæ cujusdam inter alias confusæ, quod postea ablatis cineribus invenerit, & eo divendito pretium retulerit. Profecto isti qui tam otiose fabulantur si naturæ arcana aliqua ex parte degustassent, aut judicio usi fuissent, non ita facilè mendaciis & imposturis falsissimorum hominum credidissent. Cogitassent utiq; ex homine hominem, ex leone leonem, ex planta plantam generari, nec quærendam esse in natura quod in ea non est: quomodo enim planta tinget aut figet & ab adustione defendet, cum ipsamet neque tincturam neque fixionem in se contineat, & igne absumatur? Non defuerunt tamen neq; hodie desunt, qui summum Philosophorum arcanum tam in animalibus quam in vegetalibus inquirant, & experiantur qualibet obvia, quæ vel in schedis, aut in libris male intellectis, aut impostorum fraude & avaritia compositis reperiunt, sperantes se fortuito inventuros quod Philosophi labore summo & studio continuo quærendum, & precibus à Deo impetrandum censent. Sic non sine immenso periculo Salamandras vivas in ollam diligentissime obstructam conjiciendas & urendas asserunt nonnulli, sperantque se aurum inde relaturos, unde potius mortem timere deberent, cum id feliciter aliis cessisse ex solo auditu credant, aut forte quia Philosophi lapidem suum qui igne perficitur Salamandræ nomine quandoq; vocarint, similitudine

Fabula.

Simile à suo simili generatur.

Error operantium.

Periculosum experimentū.

Cur lapis quādoq; Salamandra vocetur, ratio duplex.

tudine ducta à Salamandra quam veteres in igne vivere & eo nutriri credebant: aut, quod variis colorum maculis corpus insignitum habeat, instar Lapidis qui de colore in colorem mutatur, & quandoq; etiam plures uno tempore colores demonstrat. Sed ut respondeam aliqua ex parte ad supra allegata, dico in Turba philosophorum non simpliciter dici artem esse opus mulierum & ludum puerorum, sed post absolutam lapidis mundationem, & ipsius dealbationem, quia deinde sola coctione ad finem deducitur. Sic enim Socrates ibidem: Iam albi plumbi dispositionem vobis demonstravi, quo noto, nihil aliud sequitur quam opus mulierum, & ludus puerorum. Sed quantum difficultatis sit in lapidis elementis secernendis, depurandis & conjungendis, philosophorum libri & experientium frustrati labores testantur. Vnde Lilij auctor qui multa dicta Turbæ fidelissime interpretatur, hoc modo scribit. Lapide noto & ejus operatione, nihil aliud est quam irrisio mulierum, & ludus puerorum. Et certe scientibus & expertis lapidem paratu levem concedimus, inexpertis non item. Quod Comes Bernardus artem adeo facilem asserat; possumus præsumere illum de posteriore operis parte sentire, prout superius Socrates in Turba, præsertim cum toto suo tractatu de priore parte omnium difficilima ne mentionem quidam ullam faciat, aut admodum parce; sed parabola sua finem tantum decoctionis complectatur. Aut possumus dicere ipsi visam facilem, cum post tot expensas male collocatas & quadraginta annorum labores, duorum postea annorum spacio ex lectione librorum divina adjuvante gratia scientiam consequutus sit, quam tot annorum curriculo frustra antea tentaverat. Experientiam autem ipsi non adeo facilem fuisse vel ex eo conjicere possumus; quod scribat se biennio ante artem scivisse, quam manum operi serio admoveret. Ab aliis levis dici potuit respectu aliarum artium operativarum, quæ multis & variis egent instrumentis, & corporali exercitio & labore plurimo; cum hæc unam materiam solam, unum vas, unamq; fornacem cum igne convenienti requirat:

Responsio ad allegata philosophorum dicta.

Cur Bernardus artem facilem dicat.

Quare aliis levis dicatur.

H 5 deinde

Philosophos multa dixisse ad fallendum imprudentes. *Lapidis præparationē difficilem esse.* *In Marg. Novell.* *Quemlibet decet seipsum nosse.*

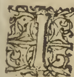
deinde aliæ per totam vitam fere exercentur, hæc autem semel perfecte inventa & exercita repetitione non indiget, cum operans ditatus sit, & voti sui compos factus. Quis etiam negare audeat philosophos talia protulisse, ut alia multa, ad fallendum imprudentes? Sed optarem, ut ij qui hanc artem ita levem existimant, tritum illud adagium mente recolerent, difficilia esse quæ pulcra. Item illud Rocherij Bachonis: In quibus Deus magnam virtutem posuit, in iisdem etiam magnam difficultatem collocavit. Vtinam meminissent, Lapidem philosophorum dici, non rusticorum aut imperitorum, quod vel solo nomine quilibet non plane imprudens merito posset absterreri. Quin consulant Petrum Bonum Ferrariensem, & respondebit, hujus artis inquisitionem, veritatem & experientiam aliarum rerum omnium inquisitione fortiorem, difficiliorē & occultiorem & longioris temporis videri. Quod cum verissimum sit, seipsum quisq; examinet, acremq́; se & vitiorum & bonorum suorum judicem præbeat, priusquam hujus scientiæ adyta intrare conetur, & diligenter perpendat, num ea quæ in Discipulis suis requirunt Philosophi, in semet ipso deprehendat, quæ multa sane sunt, & opinione vulgi majora: quæ tanquam in tabula oculis omnium exponere pro viribus conabor. Sed ut dicendorum ordinem aliquem proponam, libellum istum in quatuor partes distinguam. In prima impedimenta circa artificis personam occurrentia narrabo, & nonnullos eventus. In secunda quam difficulter veritas ex Philosophorum scriptis eruatur ostendam. In tertia, quæ circa praxin difficultates oboriantur patefaciam interjectis ubiq; quantum memoria patietur Sapientum in hac arte auctoritatibus, ne me quisquam difficultatis in majus quam par est augendæ studio quippiam dicere arbitretur, vel ut proposito meo inserviam, & non magis legentium utilitati. In quarta rationibus quibusdam & exemplis artem hanc cuiq; vitandam, quibus si minus profecero, ut saltem quam minimo dispendio exerceatur, commonstrabo.

Dicendorum ordo.

PARS

PARS PRIMA

DE IMPEDIMENTIS ARTIFICEM REMORANTIBUS QUO minus ad pretiosæ hujus ſcientiæ notitiam & finem pervenire poſſit.

IN omnibus ſive maximis ſive minimis divinum implorari debere auxilium præcipit Plato. Cum itaque hæc ſcientia teſte Gebro, Seniore, & alijs philoſophis non ſit niſi perfecta inſpiratio divina, & arcanum Dei glorioſi, qui eam largitur & ſubtrahit cui vult, decet inprimis eum, qui huic initiari cupit, Deum trinum & unum ſupplici mente rogare, ut intellectum ipſius illuminare & ſapientiam ipſi conferre dignetur; neque enim eſt ſapientia niſi à Deo, qui eam ſincero corde & bona intentione quærenti & petenti non negat. Sed quoniam peccatores non exaudit Dominus, neceſſe eſt ſi exaudiri cupiat, ut Deum, à quo omne bonum expectat, amet, revereatur, & timeat. Timor enim Domini principium eſt ſapientiæ ut ait Regius Propheta. Quare rectiſſime Alphidius: Fili prædico tibi timorem Domini pariter & amorem cum obedientia non ficta: Et Senior. Tu qui in timore Dei ſtudioſus fueris, lapidis hujus ſecretum & apparentem virtutem videbis, & invenies ſpiritu altiſſimi inſtructus, ut cognoſcas quoniam omnis ſapientia à Deo eſt. Et Hermes: Fili moneo ante omnia te Deum timere, in quo diſpoſitionis tuæ niſus eſt. Animum præterea contritum habeat & à peccatis abhorrentem; quoniam, ut inquit, Sapiens, in malevolam animam non introibit Sapientia, nec habitabit in corpore ſubdito peccatis. Unde Alphidius. Hanc ſcientiam habere non potes, quouſque mentem tuam Deo purifices, & ſciat te Deus mentem habere contritam. Et D. Thomas. Cum Deo tuo pacem habendo finem ordinatum in opere tuo ſemper præfige. Et Geber: Filij nequitiæ & malevolæ pravitatis ab hac ſcientia fugite, quoniam eſt vobis inimica & adverſa, & vos in miſeriam paupertatis conſtituet. Humilis ſit, nec hanc ſcientiam quærat, ut alios excedat, aut de poſſeſſionibus & divitijs ſe jactet. Sic enim Hermes: Opotet tyronem ſcientiæ arrogantiæ vitium à ſe repellere, pium ac probum eſſe. Et Alphidius: Si humilis fueris ejus Sophia & Sapientia perficietur; ſin autem, ejus diſpoſitio penitus te latebit. Et Auctor dialogi Naturæ & filij philoſophiæ: Arrogantes & ambitioſi non ſolum à Deo, ſed ab ipſa ſcienria & omni Dei dono reprobati & indigni inventi ſunt.

In Timeo.

A Deo ſcientiam petendã eſſe.

Alchemia qualem artificem deſideret.

In cla. philoſophorum.

Timentem Deum.

Tract. 2.

A peccatis abhorrentem.

Lib. Sap. c. 1.

In cl. phil.

Ad fratrem Rainald.

Sum. perfect. cap. 86.

Humilem.

Tract. 2.

In cl. phil.

Sed

Objectio. Sed posset quispiam supradicta in dubium revocare, & hoc modo inferre: Tu Christianum requiris hujus artis studiosum, & pium, neque enim aliter tres in Deitate personas, & unum in Trinitate Deum cognoscet & adorabit, neque illum poterit amare & timere. Desideras præterea animum contritum & conscientiam à peccatis puram, & humilitatem, quæ virtutes proprie in Christianis requiruntur. Constat autem Gebrum, Rasim, Avicennam & alios Arabes, qui de hac arte scripserunt, Sarracenos & Mahometistas fuisse, nec veri Dei notitiam habuisse, & tamen libri eorum attestantur eos hujus scientiæ peritissimos fuisse, quam etiam ab iis potissimum ad Latinos dimanasse fatemur. Itaque neque pietas, aut Dei timor quicquam ad rem facere videntur, modo ingenium, libri & divitiæ non desint. *Solutio.* Respondeo, illis pietatem quamvis præposteram non defuisse, virtutibus maximis eos floruisse, & à sceleribus abhorruisse, prout ex Gebri libris, & loco supra allegato satis conspicuum est; cum sciamus etiam Turcas hodie plus devotionis habere, & majori cum reverentia templa & ipsa sacra loca adire, plus etiam fraternæ charitatis egenis & miseris exhibere, quam multo maximam Christianorum partem. Itaque mirandum non est, si Deus qui intentiones hominum non secus atque opera ipsa inspicit, illos victoriis speciosissimis, & hác scientia omnium pretiosissima & alijs denique beneficijs & donis temporalibus remuneratus sit, quanquam verum Dei cultum ignoraverint; quæ omnia parva tamen sunt respectu æternæ felicitatis, quam Christianæ fidei professores expectant, illis repudiatis. Deinde præstat falsum Deum habere quem vereatur quis, & colat, & cujus timore pravæ hominum voluntates & maleficia coerceantur, quam nullum, prout plurimum Sophistæ; neq; enim Alchemistarum nomine digni sunt, qui hanc scientiam eo solum animo quærunt, ut cupiditates suas expleant, & non ad Dei gloriam, aut ad proximi solatium, aut inopiam sublevandam. Sed ad propositum revertor. *Prudentem. Philosophorũ techna in occultanda scientia.* Artifex præter jam dicta prudens sit & ingenium habeat naturaliter subtile & profundum, & judicio egregio polleat, ut vera à falsis, naturæ potentiam ab operibus contra naturam distinguere sciat, cum sæpius ut incautos fallant philosophi rationes quasdam dictorum suorum adducant, quæ specie & apparentia veræ videntur, & tamen sunt falsæ. Unde Geber: Solum prudentes ad artem allicimus. Idem. Trademus artem tali sermone, quem prudentes latere non accidet, hic autem mediocribus profundissimus erit, fatuos autem irreserabiliter excludet. Et Haly: Non feci hunc librum ignoranti & nescienti, sed composui ipsum prudentibus & Sapientiam habentibus. Morienes: Providentia & ratio & firma expectatio ab artifice adhibeantur.

Cap. 13. De Investig. perf. c. 12. sum. perf. Lib. Secre. cap. 2.

Doctus

Doctus sit, ut quod per ingenium naturale non adipiscitur, huic defectui per doctrinam subveniatur. Hinc via universalis: Abscondimus hanc rem absconditione forti, ut apprehendi non valeat ab indoctis. Latinæ linguæ inprimis peritus sit, quo enim pacto aliter intelligat, quæ maxima ex parte latino sermone conscripta & vulgata sunt: nec enim putet quis libros chemicos ea facilitate aut veritate in aliam linguam transferri atq; aliarum scientiarum libros. In philosophia naturali & alijs scientijs versatus sit. Unde Arnaldus. Quicunque vult ad hanc scientiam pervenire, & non est philosophus, fatuus est, quia hæc scientia non est nisi de occultis philosophorum. Et Morienes. Quicunque hanc scientiam sectatur, cæteras & præcipue Dialecticam scire convenit, quoniam Philosophi hujus non nisi sub involucro & figura loquuti sunt. Et Alphidius. Nulli hunc librum composui nisi philosopho.

Doctum.

Latini sermonis peritũ.

Philosophum.

Artifex præterea Naturæ & artis principia non ignoret, quia qui principium ignorat, finem non inveniet. Unde Geber. Qui principia naturalia in seipso ignoraverit, hic multum remotus est ab arte nostra, quoniam non habet radicem veram, supra quam intentionem suam fundet. Et D. Thomas, hortor ne aliquis præsumat incipere opus, nisi sit multum peritus & expertus in principiis naturalibus. Avicennas. Cognosce radices mineralium, ut ex ipsis facias opus tuum. Insuper industrius sit & laboriosus, ut quod per ingenium naturale & doctrinam assequutus fuerit, industria sua & labore juvare sciat, & si errare contingat corrigere. Haly. Non est tibi datum hoc magisterium solum pro tua audacia, & fortitudine, & calliditate, sine omni labore; nam & laborant homines, & Deus tribuit fortunam hominibus. Geber. Et tu quidem exerciteris cum laboris instantia maxima, & cum diuturnitate meditationis immensæ, cum illa enim invenies, & sine illa non. Requirunt etiam Philosophi artificem constantis voluntatis, qui non modo hoc, modo illud attentare præsumat, quia in rerum multitudine ars non consistit, sed ut incepto semel operi ad consummationem insistat, nec opus imperfectum relinquat. Unde Rosinus ex Rhasi: In hoc negotio si agendi difficultas & tædiosa fatigatio opificem negligentem efficiat, ipsum expectato gaudio privat, spem suffocat, efficaciam interimit. Et Auctor Scalæ philos. Cum in opere fueris, adsit assiduitas cum patientia & expectatione congrua, cujus finis damnum & tristitia.

In el. phil. Naturæ principia scientẽ.

Sum. perf. in principio.

In Secret. Alch.

Industrium & laboriosum.

Sum. perf. c. 26.

Constantem.

Ne præceps sit in iram, ne si libros primo intuitu non intelligat, illos abjiciat, aut si incepta minus feliciter successerint, vasa, fornaces, & reliqua operi necessaria impetu furoris dissipet & disturbet. Sed è contra, patiens sit & longanimis, naturæq; actionem, quæ lentissima est, æquo animo expectans. Unde Arnaldus: Esto longanimis, nec festinanter aut velociter quæras perficere,

Non iracundum.

Patientem.

Ros. cap. 3. part. 2.

Cap.12. de invest.perfect. quia primus error in hac parte est festinatio. Et Geber. Festinatio à parte Diaboli est, ideo qui patientiam non habet, manum ab opere suspendat. Ibidem. Hujus operis fundamentum est patientia & mora. *Liberum.* Artifex sit sui arbitrij & liber. *Ros. part.2. c.1.* Arnaldus. In magisterio tria sunt inquirenda: Ingenium subtile artificis, operatio manuum, & arbitrium liberæ potestatis. *Otiosum.* Otiosus sit nec ullis alijs curis aut negotijs occupatus, sed operi tantum & philosophorum libris insistens, hæc enim ars totum requirit hominem. *Sum. perfect. c. 6.* Unde Geber. Sunt multi curiosi, varijs hujus mundi curis & solicitudinibus detenti, se omni negotio immiscentes, à quibus hæc scientia refugit. *Secretum.* Secreti item tenax sit, ne sibi periculum accersat, & alijs maleficijs ansam præbeat. *Distinct.1.* Unde in Alleg. Sap. Cela hoc opus ab omnibus, velut verbum in lingua, sive ignis in oculo tuo, noli loqui tibi ipsi, ne ventus verba tua ad alium deferat, & ad tuum fiant detrimentum. Ecce te cavere feci. *Cap.1.* Et via univers. Oportet artificem hanc scientiam subtili ingenio indagare, & caute & prudenter loco ac tempore in suis necessitatibus ea uti: quia qui Thesaurum publice portat cupit deprædari. *In Secret. secret.ad Alexand.* Et Aristot. Divina providentia juvet te ad cælandum propositum. *Abstinentem à Sophisticu.* Abstineat ab operibus Sophisticis & in vera artis indagatione tantum persistat. *Sum. perfect. c.7.* Geber. Nemo adinvenire nitatur Sophisticam operis metam, sed Soli complemento Elixiris sit intentus. Forte enim Deus ex Sophistici operis vindicta tibi artem denegaret, & in devium erroris te crudeliter detruderet, & ex errore in felicitatem & miseriam perpetuam. *Non prodigũ.* Non prodigus sit, nec pecuniam suam præsumta spe futurorum vane distribuat; ne si forte artem non invenerit, relinquatur in miseria, vel ne forte cum jam ad finem hujus magisterij per suam indagationem approximaverit, consumta sint ipsius impendia, & verum finem ob paupertatem relinquere cogatur. *Non avarum.* Nec sit avarus, nihil enim studijs suis & laboribus proficiet, si dispendia interponere timeat, & pecuniæ serviat. *Cautũ in diaboli illusionib. dignoscendis.* Cautus sit in diaboli illusionibus dignoscendis & præcavendis, qui se chemisticis operationibus sæpius immiscet, ut operantes circa vana & inutilia detineat prætermissis naturæ operibus, prout mihi & cuidam amico meo accidisse infra narrabo. *Locupletem.* Suffiicenter locuples sit, nec enim sufficit ingeniosum esse, doctum, industrium & opera naturæ non ignorare, si paupertate premente hanc scientiam cogatur postponere alijs minus nobilibus sectandis, ut inopem vitam sustentet, & de victu & amictu securus sit. *Test.c.31.* Unde Lullius: Hæc ars divitias requirit, sapientiam & libros. *Politic.2.* Et Philosophus: Impossibile est indigentem philosophari. *Ros. part. 2. c.7.* Quamvis enim vili pretio testantibus Philosophis artis complementum possit perveniri [dicit enim Arnald. pretium ipsarum medicinarum hujus artis non excedere quinquaginta argenteos.

Et

Et alius: Expensæ nostræ artis non excedunt pretium duorum aureorum in prima sui emtione] tamen cum necessario contingat operantem sæpius errare (rectum enim non nisi errore discernitur, ut ait Baccen. in Turba. Et Alphil. Qui non errat non pervenit, & qui non corrumpit non emendat, & qui non tristatur non lætatur) pauper iterato incipere & opus sæpe repetere non potest, prout necesse est. Sic enim Auctor lib. de perfecto magist. Cum de hujus rei experientia nemo possit esse securus, tibi suadeo, ut actione incœpta ab ipsa non cesses. Si prima vice non recte fueris operatus, secundo, tertio, & etiam amplius si opus fuerit reitera, quousque quod appetis perfectissime deprehendas. Neque te ab hac re labor manuum, rerumve impensa amoveat, quia cum instantia vinces, & de manuum labore mercedem, & lucrum de rerum sumptibus rehabebis. Et Auctor viæ univers. oportet artificem cum multis laboribus & erroribus ad perfectionem pervenire, vix enim hoc opus excellentissimum ad finem sine impedimento perducitur. Librorum magnam habeat copiam: neque enim persuadeat sibi quisquam librum aliquem unum inveniri, qui continuata orationis serie totam artem veraciter describat, ut multi stolide opinantur. Id enim esset derogare naturæ majestati, meritoque ut proditor sigilli cælestis talia ausus ab omnibus condemnaretur, illique aqua & igni interdicendum, scriptaque ejus tanquam orbi pestifera & publicæ quieti adversa igne abolenda forent. Ideo non frustra ab uno eodemque auctore plures una de re libri sunt compositi, ut videlicet quod in uno diminutum tradiderit, in alio compleat. Sic enim Geber. Non proposuimus cuncta in uno monstrare volumine, cum liber librum aperiat & exponat. Idem alio loco, Sapiens artifex in nostris studeat voluminibus, colligendo nostram dispersam opinionem, quam in diversis locis proposuimus, ne malignis seu ignaris publicetur. Ea ratione permotus Lullius supra sexaginta in hac arte volumina conscripsit, alij sex, octo, aut pauciora. Aut si auctor quispiam unum aliquem librum solum composuit, is unam quoque operis partem tantummodo complexus est, quod philosophi nonnulli in tres, plures in quatuor, quidam etiam in quinque & sex regimina distinxerunt, multi etiam in duo, eaque inter se confuderunt, ut quod primum, quodve medium aut ultimum sit ignoretur. Vel si plures partes operis simul comprehenderit, breviter, & plurima falsa paucissimis veris interponendo, id exsecutus est. Sicut Arnal. de villa nova, cum volumen satis magnum de hac arte composuisset sub Rosarij nomine, tamen in fine ita concludit: Modos elixiris completo sermone vobis superius dedi, non sub ænigmate, sed sub plana sermonis serie discretionem vestram dilucide alloquendo, quoniam reste Deo nihil

Lapidum materiam vilem esse.

Cum multis erroribus ad artem perveniri.

Librorum copiam habeat artifex.

Opinio stolida.

Philosophos sparsim & per partes scientiam tradisse.

Auctores opus distinxisse pro libito.

Cap. ult.

nihil in hac arte continetur melius nec perfectius quam ista antedicta, brevitate tamen truncata, quamvis intelligentibus sint satis prolixa. Idem alibi. Sapientes denunciaverunt opus sub brevibus verbis, licet plura alia verba adjunxerint, ut non intelligeretur nisi per sapientes. Quocirca pluribus libris & diversis auctoribus artifex opus habet, ad aperiendum, ut ait Lullius, intellectum diversum qui est in multis gentibus, quoniam comprehenditur per doctrinam unius quod nunquam potuit comprehendi per doctrinam alterius fortassis datam per figuram, &c. Et Arnal. Liber librum aperit & sermo sermonem. Et profecto hoc vel solo impedimento multi viri docti maxime retardantur ne votorum suorum compotes fiant. Libri enim de hac arte conscripti inventu sunt difficiles, sed majori aliquanto difficultate à dominis impetrantur: qui enim eos possident, tanquam Sibyllina oracula custodiunt, quo nihil fieri potest absurdius aut intempestivius, nec facile prece vel precio nisi admodum magno alijs communicant. Impressi vero quos Doctori medicinæ Guilielmo Gratarolo, & Petro Pernæ Typographo Basileensi maxima ex parte ferimus acceptos (quorum heredibus mea quidem sententia gratiam referri æquum esset, si quis artem adipisceretur) paucissimi sunt, respectu eorum qui ad huc latent. Quinimo sæpenumero contingit ut hujus artis tyrones libros falsos & adulteros omni ratione & doctrina vacuos pro veris & bonis coëmant, cum ij plerunque qui praxim præ se ferant inchoantibus magis placeant. Novi ego duos præclaros alioqui viros & prudentes in cæteris, quorum alter cum magno pretio emisset practicam Philippi de Rovillasto Pedemontani manuscriptam, ipso tamen ignorante typis excusam, alter vero cujusdam Jo. Salinarij sive de Saulmur libellum Gallicum de Salis præparatione, existimabat uterque veram artis doctrinam & praxin suo libello contineri: nec aliud optabant quam artistam aliquem sibi dari, cujus opera uti possent ad tantum thesaurum è libris eruendum, cum ipsi alijs negotijs occupati manus operi applicare non possent aut nescirent. Qui quantumvis amice moniti à me essent nihil veritatis ijs libris contineri, proinde pecuniæ suæ parcerent, nec sumptus ullos facerent, audivi nihilominus postea falsa spe lucri irretitos meo consilio non paruisse, sed alijs se deludendos & fallendos exposuisse. Non autem satis est libros habere plurimos & magno comparatos, nisi illis lector diligens, assiduus, & diuturnus evenerit, neque enim mensium aliquot sed annorum spatiis opus est intelligendis auctorum parabolis, ænigmatibus, æquivocationibus, tropis, figuris & transpositionibus. Idcirco rectissime Agadimon in Turba: Qui cito putat se ex libris nostris fructum capere posse, fallitur, satius enim fuerat non inspicere quidem, quam temere contigisse: Libri enim nostri-

In lib. qui flos florum. Cap. 31.

Test.

Ros. c. 1.

Libri Chemici inventu difficiles & rari.

Cautio in libris Chemicis emendis.

Exemplum.

Artificem studiosum esse debere.

nostri magnam injuriam inferunt his, qui solummodo semel, bis, vel ter scripta nostra perlegunt, cum intellectu omniq; studio privati, etiam quod pessimum est, opes, labores, & tempus amittunt. Verum tamen qui curvat dorsum suum, ad libros nostros legendos, usque studiose vacat, memoriam animumque adhibet, nec est vanis implicitus cogitationibus, Deum precatur ut Salomon pro sapientia, non pro opibus, is in regno regnabit indeficienter, quousque moriatur. Et Auctor perfecti magistri. Rogo te fili, ut incessabili lectione philosophorum libros scruteris, qui enim in legendis libris deses extiterit, in præparandis rebus promptus esse non poterit, quia non potest de levi ejus in practica manus assuescere, cujus mens in Theorica renuit desudare. Ille namque ad operationem securius accedet, in cujus mente plures operationum imaginationes variæque resultant.

Et Richardus Angl. Studium amovet ignorantiam, & reducit humanum intellectum ad veram scientiam, & cognitionem cujuslibet rei. Ergo omnes hujus artis beneficium diligentes, studio insistere tenentur, & ex libris veritatem haurire, non ex fabulis fictis & operibus mendosis, cum hæc ars veraciter non inveniatur, nisi post terminum studij, & philosophorum dictorum cognitionem. Idem prorsus affirmant omnes passim hujus artis periti, quorum auctoritatibus adducendis supersedeo. Post acquisitorum studia quantumvis felicia, desideratur etiam longa experientia, fundamentum enim artis experimentum est. Unde Geber oportet operando, perscrutando & experiendo ad artem pervenire. Idem: exerceat se artifex, donec studendo & experimentando cum laboris instantia ad cognitionem perveniat. Et Lullium. Heu vobis doctrinæ filij, quilibet vestrum arbores inserens, non sperat fructus habere nisi post tempus, & semina seminans non sperat metere nisi post messes, qualiter ergo vultis vos hanc oblationem habere lecto semel libro, vel primo regimine experto. Non ergo vos tædeat procedere, ad secundam & tertiam partem regiminis, donec Rex diademate rubeo sit coronatus. Non autem falli velim quenquam Comitis Bernardi auctoritate, qui mensibus novem cum dimidio opus absolvit, cum is tantummodo ut supra dixi posteriorem operis partem intelligat. Minus adhuc aliis credendum moneo, qui breviori temporis spacio opus perfici asseverant. Audiant potius Lullium dicentem. Cursum naturæ completæ durare per spatium duorum annorum, unde lapis est unius anni, & elixir alterius omni novo artistæ, qui nunquam fecerit: sed omni bono artistæ, & experto qui est subtilis, sufficit unus annus & tres menses. Ut autem hic Lullij locus melius intelligatur, non pigebit in gratiam juniorum explicare quid vocet lapidem, quid elixir. Lapidis, elixiris, & medicinæ;

Correct. c. 2.

Experiendum esse artifici.
De investig. perf. cap. 2.
Ibid. c. ult.

Quanto tempore lapis compleri possit.
Cap. 42.
Test.

Lapidis elixiris & medici-

na nomina varie usurpa- ri. dicinæ, nominibus Lullium & alios auctores promiscuè uti pro opere omni modo perfecto exempla passim occurrunt. Sic enim de lapide & elixire Lullius: Iste lapis convertit omne corpus di- *In pract. test. cap. 2.* minutum & imperfectum in infinitum Solificum & Lunificum, *In speculo Alc. c. 2.* secundum quod elixir erit subtiliatum & præparatum. De elixire solo Rog. Bacho. Elixir rubeum citrinat in infinitum. De medici- *Ros. par. 1. cap. 23.* na Arnald. Si metallum quod convertere debes per medicinam non fuerit sufficientis coloris, addatur plus de medicina. Possem infinitas philosophorum allegare hac de re auctoritates, si opus esset. Quibus tamen non obstantibus, lapidis, Elixiris & medicinæ nominibus opus imperfectum significari nonnunquam, ad- *In proœmio.* ductis exemplis demonstrabo. Sed quoniam de lapidis appellatione supra abunde dixi, cum ostendi magisterium in omni gradu operis lapidem vocari, de elixire tantum & medicina mentionem *Cap. 24. part. 2.* faciam, & primò quidem de elixire. Arn. in Ros. Cave tibi in commistione elixiris, & operare ibi sapienter. Idem. Calx quæ *Cap. 21.* mittitur in elixir erit sublimanda, ut sit omnino simplex & una. *Ros. c. 23.* De medicina idem Arn. medicinam calcinamus ut citius solvatur, & eam solvimus, ut melius mundetur & fundatur. Sed loco præallegato cum Lullius dicit, lapidem esse unius anni, & elixir alterius, nomine lapidis intelligit priorem operis partem, in qua materia lapidis solvitur, dividitur, mundatur, & denuò in unum conjungitur, ac tandem à fæcibus corporalibus sursum in quintam essentiam evehitur. Elixiris verò voce posteriorem, quæ mundati fixionem & tincturam complectitur, non in hoc solum loco, sed alijs passim. Sic enim in Codicillo, opus infirmare nihil aliud est quam debitam & naturalem formam sulphuri vel lapidi, *In pract. cap. 22.* & postea elixiri & medicinæ tribuere. Idem in Testamento: Magisterium nostrum in duas partes est divisum, scilicet in creando lapidem, & componendo medicinam. Alijs nonnullis auctoribus è contrario elixir prior, lapis posterior operis pars nuncupatur, *Cap. 5.* prout Auctori viæ universalis. Elixir est primum & principale fundamentum, & radicale lapidis pretiosi, quod postea per operationem secundam cõvertitur in ipsum lapidem, vel medicinam. Bernardus etiam & Rich. Angl. & quidam alij opus distinguunt in tres partes. In Rebis videlicet, elixir &, tincturam, sive medicinam. Ut Rebis sit prima pars dicta à re bina seu duplici, dissolvente videlicet & dissolvendo, elixir verò secunda, in qua à corpore dissoluto anima extrahitur diuturna coctione (putabant enim elixir ab elixando nomen habere, aut propter vocis affini- *In comment. super. tab. s. [illegible]* tatem videri ita volebant. Unde D. Thomas. Oportet in principio nostræ operationis, ut res in elixir convertendæ primum elixentur antequam ad compositionem lapidis sit procedendum) tinctura verò tertia pars, quam Lullius etiam medicinam vocat,

cat, priores verò duas in unam contractas lapidem maluit nominare. Quibusdam etiam opus in quatuor partes dividitur, qui inter tincturam & medicinam distinguunt, ut tinctura medicinam præcedat, quemadmodum etiam Auctor consilij conjugij massæ Solis & Lunæ, in Ir, Xir, Ixir, & elixir. Quare attente & considerate admodum legendi sunt auctores Chemici, cum sæpenumero voces has & alias multas confundant. Quod non ignoravit Auctor viæ universalis dicens: Philosophi in libris suis elixir lapidem, & lapidem elixir vocaverunt, non facientes differentiam nominum inter utrumque, ut fatuos excœcarent. Sed ut sermonem unde digressus sum repetam Experimenta tentantem artificem sanum esse oportet & firmis viribus, ut labori possit sufficere, qui non est exiguus, teste D. Thoma, qui tantum se laborem & fœtorem & corporis detrimentum perpessum adfirmat, ut opus nullo modo nisi cogente necessitate iterum vellet attentare. Non cœcum, aut manibus mutilatum. Si enim oculis captus fuerit, materiam ut oportet disponere & commiscere non poterit, neque colores considerare in opere apparentes, proinde neque ignem regere, cum ex colorum apparitione ignis regimen dependeat, dicente Rosario, colores te docebunt, quomodo ignem administrare debeas. Si manibus caruerit, jam non juvabitur à membris, quibus mediantibus hæc ars perficitur tanquam naturæ ministrantibus. Dixi supra sufficienter locupletem esse debere artificem, ut videlicet libros necessarios hujus artis emere, & relictis alijs negotijs illos evolvere, deinde ut experimentum doctrinæ suæ capere possit, experiri autem nihil poterit, nisi domum aptam, aut saltem tria quatuorvè cubicula habeat; opus est etiam ut sumptum faciat in vasis, fornacibus, & igne noctu dieque continuando, qui nunc carbonibus, nunc oleo, aliavè materia, prout feret necessitas, nutriendus erit. Servus insuper quærendus aut socius, qui artifice dormiente, occupato, aut ægrotante, ignem continuum & jugiter perseverantem subministret, nec semen jam diu enutritum emori aut refrigerari patiatur. Hæc omnia si in unum conferantur, videbit artifex non modica sibi pecuniæ summa opus esse. Propterea non sine ratione à philosophis hæc ars pauperibus inimica dicitur, quia vult expensas multorum annorum; deinde omninò præcavendum est artifici, ne redigatur ad egestatem, & alijs ridiculo sit, si fortè contingat in opere errare, vel tempus prolongari, ut in pluribus evenit. Cum itaque ex prænarratis jam pateat, qualem oporteat esse artificem, & difficilimum sit reperire aliquem, in quem tanta animi, corporis, & fortunæ bona Deus congesserit, meritò tota ars difficilis & periculosa judicabitur, & quilibet non imprudens tanquam maxime damnosam vitabit.

Cap. 5.

Artificem experientia deditum sanum esse oportere.

Quibus artifex indigeat.

Alchemia pauperibus inimica.

Geb. Sum. perf. c. 7. & Albert. Magnus.

Sed insurget fortasse quispiam,& dicet: Tu cum in alijs timorem Domini,integritatem, ingenium subtile & profundum, eruditionem,industriam,patientiam,constantiam, otium, libros, divitias & alia non pauca desideres, & te hoc ipso tractatu fatearis Alchemiæ studiosum,num tibi ea arrogas, quæ in alijs tantoperè requiris? Respondeo multa mihi deesse, profiteorque ingenuè, si æquè impedimenta omnia & difficultates, quæ nunc oculis obversantur quondam adolescens animo concipere & ruminare potuissem,aut si tam fortunatus fuissem cui fidus consiliator evenisset,qui propositis omnibus hujus artis remoris me ab incepto revocasset, prout me facturum spero hoc libello, nunquam me palæstram hanc ingressurum fuisse,doluique sæpius dum temporis deperditi memoria subit, me libros Chemicos unquam vel per transennam aspexisse. Sed idem mihi evenit, quod alijs non paucis: cum juveni mihi ad naturæ secreta investiganda natura prono & mediocriter fortunæ bonis dotato Comitis Bernardi libellus Gallicus fortuitò Parisiis oblatus fuisset, miratus sum primò magnificum operis titulum,deinde curiositate motus inspexi, legi,relegi,in quo cum pauca ambigua,obscuritatis parum animadverterem; quinimò auctor ultrò exhortaretur ad studium ejus scientiæ cui nulla alia esset comparanda, descriptis ejus virtutibus, cum præter divitias immensas memoriam etiam & sanitatem polliceretur serio illam inquirentibus, & adderet esse adeò facilem,ut vix credi possit, victus fui fateor, manus dedi. Maximo itaque studio confestim libros hujus artis impressos aut manuscriptos quotquot invenire potui comparavi, & per aliquot menses diligenter evolvi. Sed cum inter reliquos auctores Turbam philosoph:maximè citaret, quam sæpius benedictam appellat, egoq; duos libellos Turbæ philosoph: nomine inscriptos haberem, unum quidem Gallico idiomate,alterum Latino, qui postea opera Petri Pernæ Basileæ impressus fuit, postpositis tandem cæteris uni præcipuè Turbæ Gallicæ operā dedi,quàm ab eodem Berna. collectam ignorabam. Primum consensum utriusque libri cœpi admirari,deinde cum Pythagoram de materia lapidis loquentem introduceret hoc modo: Opus nostrum non indiget in principio nisi duabus naturis unius essentiæ,quarum una vilis est, altera cara;una dura,altera aquatica;una rubea,altera alba; una fixa altera volatilis;una corporalis, altera spiritualis; una frigida & humida, altera calida & sicca. Cum amplius legerem Bern.libellum suum de metall.transmutatione concludentem in hanc sententiam, opus nostrum fit ex duabus substantijs Mineralibus unius radicis, sive essentiæ,acceptis omnibus crudis è minera tractis, mundis & depuratis,junctis per ignem convenientem, prout requirit materia,coctis continuè donec duo,unum fiant: Et in hoc uno post illorum

Magnifici librorum tituli multis imponunt.

lorum mistionem corpus fit spirituale, & spiritus corporeus, &c. Insuper cum legerem in eodem libello, aurum merum esse sulphur in Mercurio. Item in epistola ejusdem apud Thom. de Bononia Caroli 8. Medicum, Philosophi aurum in quo activiora sunt elementa tanquam semen mascul. cum Mercurio, in quo passiva existunt elementa ut debite dissolvatur conjungi præceperunt, omni re extranea semota, præter calorem extrinsecum adhibitum, qui adjuvando excitat intrinsecum naturalem auri, ad digerendum & active maturandum Mercurium. Cum item affirmaret Lullius, non operandum esse ad aurum, nisi cum auro & Mercurio, & ad Lunam nisi cum Luna & Mercurio, & adderet rationem: aurum non esse resolubile nisi cum natura sua. Et Arn. diceret Mercurium de natura sua conversium fieri unumquodq; cum singulis quos amplectitur ex planetis, si ergo cum' duobus jungatur radijs fieri elixir perfectum. Et cum idem in rosario suo juberet lapidem grossum dissolvi in argento vivo, eo quod ipsum solum haberet Solem & Lunam ad suam naturam vel materiam primam reducere: non potui aliter raciocinari quàm aurum & argentum vivum vulgaria constituere lapidis materiam. Quamvis autem legerem apud eosdem auctores, aut similes, Mercurium philosophorum non esse Mercurium vulgi, tamen eodem Bernardo duce hæc sic interpretabar: verum esse, argentum vivum per se non posse præbere materiam lapidis philosophorum, nec etiam aurum solum, quamdiu singula seorsim remanent, sed si aurum per argentum vivum solutum sit, & in primam materiam redactum, hoc est, in Mercurium, tunc meritò posse & debere vocari Mercurium philosophorum, qui in se contineret vim sulphuris sui intrinseci, quo in argentum & aurum & postea in elixir converteretur. Exemplo ducto à maris & fœminæ spermatibus, quæ quamdiu seorsim locis suis asservantur, non possint dici aut esse materia animalis, sed tum demum, si in matrice conjuncta fuerint, de potentia videlicet in actum jam deducta.

Test. c. 62.

Ros. part. 1. cap. 10.

Part. 2. c. 2.

Error auctoris in delectu materiæ lapidis.

Cum præterea legerem in Turba: Misce, coque, tere igne, non manibus. Et affirmarunt philosophi uno vase, una fornace, unica dispositione seu decoctione opus totum perfici, & tantum materiam semel in vas poni debere, ad instar fœtus qui in utero foveretur usque ad suam perfectionem, & postea in lucem editus nutriretur primum lacte & pauco cibo, deinde auctis viribus majore & solidiore. Dicente insuper Morieno opus hoc creationi hominis assimilari, non potui non credere opus esse facilimum. Securus itaque lapidis, non quærebam nisi tempus & commoditatem ut operi possem vacare, jamque secretum petebam & solitudinem, fugiens amicorum & sodalium consortia: quod cum diu ferre non possem, tandem juvenili fervore abreptus, & curiosus viden-

Rosarius & alij.

di & audiendi extera, peregrinationem institui, & in Italiam profectus sum. Ubi cum licuisset multorum familiaritate & conversatione uti, qui Chemica tractarent, omnes tamen sedulò vitandos putabam, cum censerem me nihil à quoquam, alios è contra à me plurima discere posse. Cum Italiam fere totam quam longè lateque extenditur peragrassem, post biennium in patriam redij, ubi nova impedimenta aliquamdiu me retardarunt, quo minus praxi incumbere possem. Tandem tamen incepi, & primò quidem, quoniam materialium purgationem desiderari cogitabam, auri unciam per antimonium probe repurgati in folia jussi deduci, Argentum verò vivum initio à sale communi, mox cum nihil proficere me viderem, à sale & vitriolo sublimare, sublimatum revivificare conatus sum; sed cum ne sic quidem Mercurius mundior efficeretur, cogitavi tandem non posse eum melius purgari aut sublimari quam ab auro cum quo maximam habere affinitatem dignoscitur, dicente Gebro: Eligendam esse materiam cum qua maximè conveniunt spiritus sublimandi, & cui permisceantur profundius, quoniam illa materia cui magis uniuntur, potentior est in retentione fæcum, quam cui non. Huc accedebat testimonium ipsius Bernardi, cui plurimum deferebam. Is enim dicit quasdam esse sublimationes Mercurij ab ejus proprijs corporibus, quæ sibi per intima amalgamando conjunguntur, & commiscentur, à quibus pluries elevatus & conjunctus superfluitates amittit, & non confunditur in natura, postea autem operi philosophico convenit, & potens est in speciebus metallicis solvendis. Propria ipsius corpora interpretabar aurum & argentum, quia maximè inter metalla argento vivo abundant. Putabam etiam Lullium id velle, cum dicit nullam humiditatem converti magis propriè & promte in substantiam sulphuris quam illam, in qua qualitates suimet sulphuris sufficienter sunt introductæ per ingenium naturale, quod fit per artificium. Cum itaque ab auri pulvere lima quæsito aliquoties argentum vivum sublimassem, nec tamen id splendidius aut pulcrius, quinimò magis immundum invenirem, tum primum cœpi nonnihil diffidere, & securitatem in solicitudinem convertere. Tandem resumto animo cum Turba philosoph. præciperet, non accipiendam materiam nisi crudam, amœnam, sinceram; Item dicente Bernardo: opus fieri ex duabus substantijs mercurialibus crudis & tractis è minera, cœpi meditari: Si cruda materia accipienda sit, nihil opus esse tempus terere, & animum fatigare in sublimationibus nihil omninò profuturis. Aurum itaque in tenuissimas bracteolas diductum argento vivo per corium linteumque expresso paulatim imposui, proportionem præscribente Treverensi, recordatus versus vulgati.

Experimenta auctoris frustranea.

Sum. perfect. c.41.

In epist. ad Th. de Bononia.

In test. & codicil.

In parabola

Mercu-

Mercurius Solem foliatum destruit omnem,
Hunc solvit, mollit, animam de corpore tollit.

Putabam autem maximè ad rem facere, si non excalefacta sed frigida omnia miscerentur, nam cogitabam nihil stultius posse fieri, quam vehementi igne in principio operis materiam adurere, quam lentissimo igne regendam, & ad instar nutritionis ovorum fovendam docent Sapientes: iisdem dicentibus, cavendum esse ne flores ejus comburantur in initio; credebamque in eo maxime cespitare hujus ævi artistas, qui sumtibus parcentes aut aliis non fidentes aurum vulgato aurifabrorum more amalgamant. Conjunctis omnibus in vitro oblongo hermetice sigillato, & athanori imposito incepi lentum subministrare ignem multis modis antea à me tentatum. Quid referam? omnia pro votis succedunt. Primum admiratus sum vim Mercurij attractivam non vulgarem, recolebamque dictum illud Pythagoræ in Turba. Res quam multifariam narrant philosophi suum absque igne socium consequitur quemadmodum magnes ferrum: deinde in decoctione colores paulatim emergentes in superficie Mercurij apparere cœperunt, ita ut duas materias agere pati inter se manifestè conspicere viderer. Tertio die majorem superficiei partem occupari vidi tribus coloribus, viridi imprimis, rubeo & cinereo, non confusis quidem sed terminis suis distinctis & iridis alioqui coloribus non absimilibus. Quoties ejus diei recordor Virgilij versus in mentem venit. *Ludibriũ auctori oblatum à dæmone.*

Vt vidi, ut perij, ut me malus abstulit error.

Idque non sine causa, cum error ille sive ludibrium oculis oblatum multorum postea laborum & sumtuum mihi causa fuerit. Si gaudio tunc temporis exultarem, cujusmodi adspectu nemo dubitet, cum paulatim per medios istos colores ad nigredinem me perventurum sperarem, & ulterius decoquendo albedinem & postremò rubedinem consequuturum. Sed gaudium illud non fuit mihi diuturnum, paucis enim post diebus igne fortuito casu nocte extincto, & vase refrigerato, nullam amplius alterationem videre contigit. Atque tum occurrebat illud Augurelli. *Libr. 3. Chrysopæ.*

——— cum primum desinet ignis,
Cuncta ruent, quæ non ulla reparaveris arte.

Nihil tamen hoc damno commotus, quod id facilè resarciri posse sperarem, cum multis premerer difficultatibus, præcipuè verò rei nummariæ, propter bellum non expectatum in Belgio exortum, & præter opinionem diuturnum, & quod auri folia deessent, quæ præclusis itineribus Antuerpia adferri non poterant, tum quidem cessandum mihi, & meliora tempora expectanda existimabam. Sed varijs districto mihi curis & negotiis septennium elapsum est, quo nihil tentare licuit. Tum verò valetudine prospera, in ad- *Auctor prohibetur à restauratione operis.*

in adversam commutata, cùm nullum ex vulgari medicinâ auxilium sentirem, me multa experto & pejora timente, celebrem illam & tantoperè decantatam, & omnium morborum profligatricem & universalem desiderare cœpi, quam si modo adniti vellem mihi non incognitam & facilem credebam. Itaque procuratione negotiorum meorum alijs demandata, secedens ab amicis, dum viâ superius descripta procedo, primum attractivam illam vim, quam ante septennium in argento vivo admiratus fueram deesse conspicor, nullamque decoctione alterationem invenio; repeto ter, quater, imò sæpius, nunc aurum culpando, nunc aliud, sed frustra. Tandem arbitratus sum argentum vivum quo prius usus fuissem, diversæ fuisse mineræ ab eo quod tunc haberem, dicente Morieno, hujus operis radicem esse in inquisitione specierum, quæ sunt meliores ad hoc magisterium, nam unamquamque mineram multorum esse generum. Putabam itaque hydrargyrum ab Hispaniæ mineris petitum cæteris præferendum, quod sciebam aliquando in Belgiũ deportatum fuisse: præcipiente etiam D. Thoma recipere Mercurium mineralem sive terram Hispanicam quæ nullo prius in opere posita fuerit. Sed cum me imparem sumtibus futurum timerem, fortunis meis in hac publica calamitate afflictis, rem ad amicum quendam meum quem sciebam clam chemicis operationibus vacantem defero, acceptaque fide narro quæ mihi evenerint, dicoque rem nullius esse difficultatis, modo argentum vivum minerale Hispanicum haberi possit. Ille negotium suscipit se suis impensis id procuraturum; & post aliquot menses quatuor libræ illi transmittuntur, pro duobus aureis cum dimidio singulæ, ita ut quatuor illæ libræ decem aureis Hispanicis illi constarent, sed nihilo meliore eventu. Non tamen animo frangimur, nautis pluribus in diversas orbis partes tendentibus negotium damus, ut undecunque nobis libram unam aut alteram adferant, dato pretio. Sed frustra tentatis omnibus per biennium, cum nihil proficeremus, eadem semper reperta argenti vivi natura, ego ipse Germaniæ mineras adire, earumque differentias præsens agnoscere, & si quid peculiare una ab altera haberet investigare decrevi. Sed cum Idriæ mineram in confinibus Carniæ unius diei itinere à Goritia distantem à fertilitate & abundantia maximè commendaret Matthiolus, illam mihi ante alias adeundam judicavi. Facto itaque per Lotharingiam, Elsatiam, Helvetiam & Lombardiam itinere Venetias usque, inde Aquilegiam & Goritiam profectus in Idriæ montana perveni, ubi fortuitò tunc temporis argentum vivum, quod sponte è minera profluxerat, ex præterlabentis rivuli aquis colligebatur. Cujus quindecim libras serenissimi Archiducis Caroli, Piæ M. liberalitate gratis consequutus, lætus per Carniam, Carinthiam & Bavariam domum repetebam,

Auctoris errores novi.

Ad frat. Rainald. c. 9.

Impensa malè collocata.

Auctoris peregrinationes.

In Comment. super Dioscoridem.

petebam, existimabam enim in eo si alio ullo inventurum me quod desiderabam, ob cruditatem quæ nullo igne labefactata fuisset. Sed cum ex itinere Schonbach Misniæ seu Voitlandiæ oppidum adire proposuissem, ob cinnabaris naturalis & rubicundissimi mineram illic celebrem, ac Norimbergam divertissem, reperto ibidem ejusdem mineræ frusto cinnabarino duarum ferè librarum, non processi ulterius, sed ad aliam mineram non procul a Cruitznach palatinatus opido distante iter meum converti, unde superioribus annis maxima argenti vivi quantitas in Belgium delata fuerat. Atque cum ex singulis locis, quæ adire contigerat, argentum vivum aut cinnabarim mineralem retulissem, Coloniæ Agrippinæ de omnibus experimentum capere constitui transmissa ad amicum omnium mineralium parte. Ibi igitur fixa pro temporis ratione sede multa tentavi, sed ut brevibus absolvam, nihil profeci. Amicus tamen meus simili arte dæmonum, ut credi par est, ludificatus, prout ex literis ad me datis, & in perpetuam rei memoriam reservatis cuilibet non incurioso patere poterit, cum compositum suum multis diebus alterari, & de colore in colorem verti vidisset, non tamen eodem modo, neque tam celeriter, aut tam manifeste atque ego quondam, & sperasset aurum jam ex parte magna solutum, post vigesimum primum diem nulla amplius colorum varietate animadversa, frigore urgente opus dimisit, aurumque suum liquefecit, sed nihil pondere diminutum invenit. Ne autem quis existimet colores imaginatorios fuisse, & ex repercussu luminis aut vitri in Athanore conclusi repræsentatos, sciat vitrum tum amici quam meum fornaci exemptum & luci expositum eosdem colores retinuisse, nec disparuisse, nisi post vehementem materialium motum. Id mirum, quod postea opus iterato repetere volenti nihil simile contigerit, aut alteratio ulla conspecta sit. Tamen cum adhuc toties facto periculo non saperemus, atque ille identidem Hungariam & Transilvaniam prædicaret, ego ut semel animum meum tam gravi cura exolverem, & certi aliquid statuerem, num artem ulterius prosequi vellem, an in totum abdicare, illuc proficisci constitui. Sed vix animi propositum amico perscripseram, cum is vita concedit. Nihilominus pergo, & per Austriam, Hungariam peto, inde Transilvaniam, ubi benigne atque perhumane acceptus à Clariss. Viro D. Simone Genga Urbinate, quondam invictiss. Poloniæ Regis Stephani Bathorij, tunc vero Illustriss. Transilvaniæ Principis Sigismundi ejusdem ex fratre nepotis architecto, ejusque opera adjutus in Transilvaniæ mineris perlustrandis aliquamdiu hæsi; demum per Poloniam & Bohemiam Coloniam redij, consumto in posteriori peregrinatione triennio, & ex eo tempore quo Belgio discessi fere sexennio. Tandem cum viderem argentum vivum ubique fere idem,

Socius authoris pari arte dæmonum luditur.

Authoris alia peregrinatio.

Resipiscentia

idem, incepi ea quæ mihi evenerant attentius perpendere, & diaboli illusiones timere, qui circa frivola & mendacia homines bonæ alioqui voluntatis detineri cupit, ut relicta semita rectiori tempus inutiliter terant, nec aliter veritatem pervestigare curent, & tandem in desperationis barathrum præcipitati opus Sophisticum meditentur. Itaque cum ad libros meos recurrissem quos à multis retro annis non videram, aucto nonnihil tot experimentorum eventibus judicio, & praxim qualemcunque lectioni conjungerem, tandem divina favente gratia, sulphur philosophorum agnoscere incepi, & eorundem scripta de die in diem melius intelligere, vidique frustra me per tam longinqua & difficilia itinera quæsivisse, quod jam dudum domi haberem, cum auri appellatione non aurum crudum & vulgare, sed suum intelligant Philosophi; est enim aurum vulgare, corpus mortuum, & nihil operatur nisi quod industria hominis illi administratur: nihil etiam opus intrat, quod digestum non sit & cœlum aëris petierit. Quare Lullius. Quidam cum Mercurio volunt solvere aurum & argentum, quæ res est inutilis, nisi eorum corpora sint ex subtiliatione facta spiritualia sicut est Mercurius, & post conjungere & tenere super ignem graduatum. Item Arnald: Nullum corpus in natura sua manens Mercurium coagulat, nec etiam ipse Mercurius medetur corporibus, quoniam in examinatione ab illis recedit, nam grossa simplicibus, & simplicia grossis minus conveniunt. Hæc etsi fortasse diffusius quam instituti operis labor brevitatis me admonens postulare videatur, non absurdè tamen neque absque multorum commodo factum judicavi, qui alieno edocti exemplo posthac cautiores erunt, cum non me solum & amicum, sed etiam alios ejusmodi technis diabolicis illusos fuisse compertum habeam. Qui quamvis circa inutilia operam impenderent, & experimenta tractarent etiam naturæ contraria, tamen principia aliquando felicia habuere, quæ fortuitò intermissa nunquam restaurari, aut ad eundem statum reduci potuerunt. Proinde consulo ut artem quisq; dæmonis illusionibus adeò obnoxiam vitet, vel saltem ne primis progressibus quos sibi animo proposuit nimium fidat, nisi ratio evidens appareat, & opus reiteratum feliciter succedat; imò hunc casum inter difficultates artis primarias enumeret.

De intent. Alc. c. 1.

Rosf. part. 1. c. 6.

PARS SECVNDA
IN QUA DE DIFFICILI LIBRORUM INTELLECTU AGITUR.

Absoluta priori operis parte, quam de impedimentis artificem retardantibus inscripsi, ad secundam devenio, quam difficultatis paulò plus habere cuilibet notum est. Si enim artificem quip-

quippiam remoretur, id fortè perpetuum non est, aut aliqua ratione & modo compensari potest. At hic nihil simile; una quæpiam porta, ut janua pateat necesse est, si quis in domum undique muratam & clausam intrare cupiat, quæ nisi patuerit, frustra sibi ad interiora conclavia aditum aut progressum pollicetur. Ita omnis luditur opera chemistis, qui, nisi per philosophorum scripta benè examinata & intellecta, ex hac arte fructum aliquem percipere sperant, nisi tam felici sydere nati sint, ut per vocem viventis, aut per revelationem divinam ejus scientiam adipiscantur. Qui aliter lapidem tentat, & casu se inventurum confidit, eum insanire, & in Anticyram deportandum censeo. Quam autem arduum sit & operosum libros philosophorum de hac conscriptos intelligere, quis aptius declaret, quam ipsimet Sapientes? qui illius difficultatem experti ad posteros more antiquorum recepto eandem transmiserunt. Audiamus quid dicant. Rosinus. Philosophi nil posteris suis de hac arte palam facere voluerunt, ita quod ea quæ in libris suis figurative posuerunt sciri nequeunt, nisi à Deo vel à docente ostendantur. Geber. Artem inventã non nisi solis nobis scripsimus, & non alijs, verissimam tamen & omnino certam. Lilium: Nostros libros non composuimus nisi nobis & filijs nostris, & qui ad intelligendum eos venerit, e nostris est; qui autem non intellexerit, nobis contrarius est. In eandem sententiam loquitur Morienes. Sunt libri sub figura de hac arte compositi, quorum pars major multum obscura videtur nec nisi a suis compositoribus potest intelligi. Hortulanus dicit solum illum qui scit operationem lapidis, intelligere verba philosophorum. Sic enim ille: O lector charissime, si scis operationem lapidis, tibi dixi veritatem, si vero tu nescis eam, nihil tibi dixi. Sed si interroget, quare igitur scripserint, audiat auctorem viæ universalis & Gebrum: Per hæc quæ dicemus, allicìemus te fili doctrinæ ad ipsam indagandam, & veraciter inveniendam. Sed inquiramus occultandi modos, & causam difficilis intellectus librorum chemicorum investigemus. Ea magis innotescet, si rationem ob quam cæteræ scientiæ faciliores sint perpendamus; contraria enim juxta se posita magis elucescunt. Omnis igitur alia ars & scientia rhetoricè & ordine quodam in scriptis suis procedit per capitula, principia, & terminos, cum definitione & expositione nominum & instrumẽtorum, quibus pervenitur in cognitionem & notitiam conclusionum ipsius & sui operis; docet & explanat quibuscunque potest modis: At hæc contrario planè modo absque ulla notitia principiorum artis, terminorum & instrumentorum, tradit opus suum, immiscendo falsa veris, & vera falsis, nunc diminutè nimium, nunc superabundanter, & sine ordine, & sæpius præpostero ordine, & nititur omnia obscurè tradere, & occultare quantum potest. Nec id ipsum

Alchemiam non nisi per libros addisci aut vocem docentis.

Libri intellectu difficiles.

Ad Euthychiam.

Sum. perfect. c. ult.

In expos. tab. Hermetis.

Cap. ultim. Sum. perf.

Artem occultandi varij modi.

Ad Eutychiam. id ipsum diffitentur Philosophi. Sic enim Auctor viæ universl. Libri istius scientiæ non sunt scripti ad doctrinam ipsius, sicut libri aliarum scientiarum, sed sunt tantum quantum figuræ ipsius scientiæ. Rosinus. Scitote quod Philosophi nunquam verum verbum posuerunt, quin plurima cum eo falsa commiscerent, totumque hoc secretum fictis nominibus appellaverunt. Geber. Non tradimus scientiam nostram sermonis commutatione, sed eam sparsimus in diversis capitulis & eam similiter occultavimus, ubi magis apertè loquuti sumus non tamen sub ænigmate, sed sub plana sermonis serie. *Sum. perf. cap. ult.* Et Bion in Turba. Mirum est, cur invidi finem ante principium posuere. Et Auctor conjug. Solis & Lunæ: Philosophi finem ante principium in suis tractatibus sæpius posuerunt, principium in fine interserentes. Unde quandoque suppresserunt primum opus & locuti sunt de secundo, quandoque primum opus pertractaverunt dimittentes secundum: Quandoque cum radicibus scientiæ, quandoque sine numeris. Propter quod Hermes in lib. radicum qui est secundus de septem dicit, quod sapientia auctoris est major suo libro; potest enim auferre principium vel finem cum radice, vel sine radice sicut primus inventor; hæc ille. Non est itaque mirandum si in hac scientia studētes & operantes errent valde, quia nemo asserere audet certam & determinatam fuisse intentionem philosophorum hanc vel illam, nisi cum actu jam illam habet, aut juxta est.

Quare obscure scripserint philosophi rationes 12. Quid autem moverit philosophos, ut hanc artem per similitudines & allegorias obscuras describerent, una traditur passim ratio universalis, ne insipientibus, indoctis, & impijs patefieret, & ne indigni in contemtu naturæ tanto thesauro potirentur; particulatim vero invenio causas duodecim: Primam adducit auctor viæ universl. Ne cognoscatur & sciatur quod hæc scientia sit vera & omnino certa. *Ratio 1.* Et profecto nisi ea incertitudine & dubitatione hominum animi coercerentur, multo plures sese nexibus indissolubilibus hujus artis intricarent, avari præsertim & arrogantes, quique dominandi libidine æstuant. 2. Secundam allegat Hamuel in Seniore: Ut attribuerent illam Deo glorioso, ut revelaret illam cui vellet, & prohiberet à quo vellet. *Sum. perf. cap. 7.* Hinc Geber. Ars nostra in potentia divina servatur & cui vult elargitur, & subtrahit. Et Morienes. Scire te convenit, quod magisterium nihil aliud est, 3. nisi secretum & arcanum Dei Gloriosi. Tertia describitur ab *Tract. 1.* Hermete, ne mali potentes fiant ad peccata perpetranda. Et à Rosino, ne quis malefactor hoc lapide habito illicita ageret, & ad 4. suum esset detrimentum. Quarta invenitur apud eundem Hermetem, ne videlicet philosophi cogerentur reddere rationem il- 5. lorum, quæ mali inique agerent hujus artis fiducia. Quintam tradit Pythagoras in Turba. Hoc Deus à populo cælavit, ne mundus de-

dus devastaretur. Et Alphidius. Quidam philosophorum Deum
timentes, non tam sublime & pretiosum hoc arcanum habuerunt,
imo opus suum manifestè scribere voluerunt, sed expavescebant
hoc agere, eo quod mundum deleret, & plantandi, serendi & a-
randi opus periret. Petierunt ergo à Deo, ut ex hoc mundo se
ext[illegible] imperitos, quos Deus docuit librum velatum compo-
nere, & sapientum tractatus in eo scribere. Sextam reddit Rhasis. 6.
Si omnia, inquit, prout se habent vellem enodare, nullus ultra *In lum. lumi-*
prudentiæ locus esset, cum insipiens sapienti æquaretur, & pauper *num.*
diviti, nec sub circulo lunari quispiam mortalium mediarum de-
fleret angustias. Septima dari potest, ut unusquisque sapiens 7.
qui summa diligentia & maximo studio scientiam invenerit,
magis eam diligat, & caram habeat, & abscondat, & immortales
gratias agat Deo creatori. Sic enim Auctor Dialogi naturæ & fil.
phil. Multum obligamur philosophis, qui hanc scientiam taliter
nobis tradiderunt, ut eam acquirendo cautos atque subtiles, imò
& Deo magis devotos redderent. Octava, quod timerent male- 8.
dictiones & anathemata veterum. Sic enim Mireris: Philoso-
phi hoc celaverunt, & nullo modo narrare præsumserunt,
qui præceptis, maledictionibus, & anathematizationibus id
prohibuere; hoc itaque patentissima demonstratione expone-
re prout creatura timeo. Et Jo. Rupescissa. Philosophi qui- *Lib. Luc.*
bus magisterium fuit revelatum conjurati sunt horribili maledi-
ctione Dei, ne ulli hominum hoc divinum opus apertis verbis de-
clararent, ne ad manus pravorum deveniret. Et Lullius. Illud *In Apertorio.*
secretum nulli hominum carnali revelare expedit, quia maledictus
erit per tanti secreti manifestationem, quia nemini revelare licet
nisi soli Deo. Ipse enim cui vult, & quibus interest revelari, illis re-
velabit. Nona invenitur in fine Turbæ. Ubi sic ait. Nisi nomina 9.
multiplicaremus in hac arte, sapientiam nostram pueri deride-
rent. Decima traditur ibidem. Si Reges & Principes eam sci- 10.
rent non permitterent ad pauperes devenire. Undecimam do- 11.
cet Mundus in eadem Turba. Si venditores hanc mineram a-
gnoscerent, non venderent eam tam vili pretio. Duodecima est 12.
invidia. Unde Rosinus. Dei judicium est hoc secretum invenien- *Ad Euthyci-*
tem [illegible] aliam invenire. Idem. Nemo inveniens hoc arcanum ca- *am.*
ret invidia, nam factum vellet, quod nemo alius sciret. Non quod
invideant bonis & sapientibus, verum ignaris & vitiosis, ut inquit
Hermes. Et Geber. Si hanc scientiam palliavimus non miretur *Tract. I. Sum.*
doctrinæ filius, non enim illi palliavimus, sed malis & improbis; *perf. 86.*
eam tali sermone tradidimus, quem latere insipientem necessario
accidet, & eodem ad illius inventionis perquisitionem prudentes
allicio. Alioquin nisi rationibus & justis de causis philpsophi de-
terrerentur, licenter & apertè opus lapidis describerent, cum sa-
pientis

Philosophi proprium docere.

pientis proprium sit docere posse & velle, prout ex Alphidio supra allegato patet, teste etiam Hebnebes Hamech in fine quarti 2. Platonis. Non est aliquid, inquit, ex voluptatibus hujus mundi mihi dulcius, quàm juvare inquisitorem in qualibet specie hujus scientiæ, in hoc quod quærit. Et Hamuel in Seniore. Si sim magnæ rationis in scientia & aperti mihi fuerint tropi eorum occulti, & manifestum est mihi quod occultaverunt, & hoc apprehendi per scientiam, debeo hoc rectè appropinquare intellectui successorum meorum sermonibus in aperto velatis, significantibus intellectum occultum, &c. Et alio loco. Deus sit testis super nos, & non prohibeatis eos qui sunt digni ex fratribus nostris, & non expandatis eos indignis. Non est itaque mirandum, si libros suos de hac arte obscurè scripserint, aut multis ambagibus velatos, cum non nisi magna ratione id factum ab illis fuisse constet, & non eventu, aut ut multi opinantur, ut ipsi nimium creduli & decepti alios vicissim deciperent, quod non cadit in virum probum & philosophum, qui sui memoriam nulla labe contaminatam ad posteros transmittere conatur. Neque verò hic scribendi modus novus videri, aut improbari debet, nisi eadem ratione veterum omnium in philosophando consuetudinem damnamus. Aristoteles enim in quadam epistola ad Alexandrum ita à se quædam edita esse ait, ut quasi non edita esse videantur. Et Plato in epistola ad Dionysium: Cave, inquit, ne excidant hæc unquam in aures hominum disciplinæ eruditionisque expertium. Extat enim Lysidis ad Hipparchum epistola, ex qua paucula in hunc locum transferam: Meminisse, inquit, divinorum præceptorum illius (Pythagoram intelligit) pium est, nec bona philosophiæ cum illis communia facere, qui ne sominare quidem animi purificationem potuere: nec fas est ea omnibus porrigere, quæ nos cum tot laboribus adepti sumus, quemadmodum nec profanis hominibus Eleusinarum dearum licet arcana patefacere, æquè enim utrique ista facientes injusti atque impij habebuntur. Et infrà. Multi te publicè philosophari nobis retulerunt, quod Pythagoras vetuit. Porphyrius quoque cum omnibus scripta sua communicari vetat. Tu cave, inquit, ne aut lucri aut inanis gloriæ gratia scelestis & indignis hominibus hæc tradas, non enim parvum tam tibi qui edes, quam mihi qui tibi credidi periculum imminet. His autem solummodò hæc communicanda sunt, qui vitam ad animæ salutem duxerunt; nam & ipsi Dij non apertè sed ænigmaticè hominibus ista tradiderunt. Meminisse etiam verborum Salvatoris nostri æquum est, margaritas ante porcos non projiciendas, & sanctum non esse dandum canibus. Sed unde digressus sum revertar. Cum philosophi consultò nunc ordinem in vertendo, nunc falsa veris commiscendo, nunc addendo, nunc minuendo obscu-

Philosophorum non esse decipere alios.

Philosophi antiquiores caverunt ne scientia in vulgus dimanaret.

Initio lib. de responsis philos.

Matth. 7.

obscuritatem affectarint, illam per ænigmata, tropos seu figuras, allegorias & similitudines sic auxerunt, ut Thesei filo opus habeat, qui se ex inextricabilibus hujus labyrinti ambagibus educi desideret. De ænigmatibus quidem hoc Aristotelis chemici exemplum esto: Fac de masculo & fœmina circulum rotundum,& de eo extrahe quadrangulum, & de quadrangulo triangulum,& & de triangulo fac circulum rotundum, & habebis magisterium. Item illud Lullij: Res cujus caput est rubeum, oculi nigri,& pedes albi,est magisterium: & mille & alia ubique occurrentia. Tropum licet animadvertere in hoc Senioris. Accipite res à mineris suis,& exaltate eas ad cacumina montium suorum,& reducite ad radices suas. Allegoriæ passim apud auctores sunt obviæ, qualis est Aristæi visio, Comitis Bernardi de rege & fonte, Senioris de venatione leonis, Merlini de Rege expediente se ad bellum contra hostes suos, & Antonij de Viva petra de virgine dominandi cupida.& aliorum multorum figmenta, quæ in hunc locum conferre longum esset, & cum legentium tædio potius quam aliqua utilitate. In similitudinibus & comparationibus ut diutius paulò immorer ratio suadet, cum ex earum infelici intellectu tot errores, & tot imposturæ originem ducant, tantorumque sumtuum & quod maximum est tam pretiosi temporis jactura fiat. Philosophi itaque ut ab arte excluderent indignos, eandemque manifestè traderent doctis & prudentibus,lapidem suum comparaverunt omnibus rebus elementatis sive eæ sint corporales sive incorporales,visibiles aut invisibiles, cœlestes & terrestres. Unde Mireris: Si spirituales nuncupes probabile quid agis, si corporale verum dicis, si cœleste non mentiris, si terrenum verum refers: in ipso etiam sunt cæli,terræ, æstatis, autumni, hyemis & veris figuræ,& masculinitas & fœmininitas. Item Alph. Scito fili quod in sapientum libris sunt quatuor elementa, & cujuslibet vegetabilis figura, & cujuslibet animalis, & cujuslibet lapidis; in quo etiam maris, montium, fluminum, cœlorum, terrarumque, & omnium segetum,corporum & spirituum,substantiarum & colorum similitudo. Si quis autem à me expectet omnium,quæ dixerunt philosophi rationes, is fallitur; neque enim hujus id est instituti neque laboris,cum singulari volumine indigeat, & difficilè admodum sit mentem cujusque sapientis semper assequi, cum non solum formas manifestas & proprietates rerum extrinsecas, quæ sensibus subjectæ sunt,sed etiam intrinsecas & occultas,donec arte manifestentur, sæpenumero intelligant. Dicunt enim omne extrinsecum suo intrinseco contrarium esse; unde quod in manifesto frigidum & humidum est, in occulto calidum esse & siccum. Eodem modo de rerum coloribus judicandum, sicut videre est in plumbo quod extrinsecus lividum & nigrum, intrinsecus est ru-

Ænigmata artis obscuritatem augent.

Test. cap. 5.

Tropi.

Allegoria.

Similitudines.

Philosophi lapidem comparant omnibus rebus elementatis.

Omne manifestum suo occulto contrarium.

est rubeum,quod patet ex calcinatione ejusdem, dum in minium transit. Idem quoque conspicitur in vitriolo, quod in manifesto cæruleum,vel viride aut ad viriditatem declinans,per assationem in colchotar rubeum transmutatur, atque ita ejus profundum & intrinsecum visui patefit antea occultum, & è contra, quod antea manifestum erat,occultatur. Quare cum à formis & rerum proprietatibus tam manifestis,quam occultis, & similiter à coloribus, sæpius à statu & conditione operis aut à loco ubi generatur lapis, imò ab omnibus rebus elementatis, nomina mutuarint philosophi,mirum non est si varient valdè,& diversis nominibus eandem rem vocent: nec enim curant de verbis, ait Rosarius, sed de natura & proprietatibus rerum descriptarum, & nomine unius sæpè intelligunt aliud, nam res non sunt verbis subjectæ, sed è contra verba rebus. Et sic semper de virtute intentionis verum dixerunt, sed de virtute sermonis non item. Unde Senior: Sapientes usi sunt diversis tropis in assimilatione, & sunt diversi in nominibus, sed intellectus, in quem innuunt est idem. & Alphid. Corda brutorum animalium, & fel, & succos herbarum, & omne quod est in terra & super terram multiplicaverunt sapientes in hoc opere,parabolas,nomina & actiones,ut ab insipientibus tollerent, & intelligentibus demonstrarent. Scito quod non eges illis nominibus, sed uno tantum nomine quod est aqua, & una actione quod est coquere. Et Mireris. Quilibet sapiens eam proprio nomine nuncupavit, quodlibet tamen nomen verum est & directum. Hanc enim artem dicunt esse ad instar cœli & stellarum,& verum dixerunt; in eo namque sunt septem planetæ. Hujus autem rei quod sursum elevatur cœlis asserunt esse simile; quod verò deorsum descendit, terram dicunt; quod verò calidum, igni referunt; quod aëreũ,vento; quod humidum,marium nuncupant & aquarum nominibus, ac maris animalium; quod de colore suæ viriditatis, vegetabilibus referunt & arboribus; quod conjunctum & siccum,lapidibus; quod verò sequestratum, arenæ referunt,& cinerem esse dicunt; quod mobile volatilibus; quod fluxibile & liquabile oleo comparant, quare ejus nomina multiplicata sunt. Et Anastratus in Turba. Hoc secretum invidi assimilaverunt arboribus, metallis, volatilibus,& reptilibus, & quanto plus potuerunt,nomina variarunt. Hæc sapientum dicta quanquam sufficere deberent,tamen ad majorem legentium utilitatem exempla quædam in medium adducere non pigebit,& ab homine quidem incipientes,ad animalia,vegetabilia, metalla,media mineralia,colores,distinctionem humidi & sicci,& si quæ sunt similia progrediemur. Primum itaque Lapis homini comparatur,quia non nisi ratione & scientia humana ad eum pervenitur, & quia non nisi ab homine perficitur aut propter animam lapidis

Sapiētes semper verum dicere utcunque lapidem nominent.

Lapis homini assimilatur,& quare.

dis quam hominis animæ compararunt. Unde Auctor Conjugij Solis & Lunæ ex Turba majori ni fallor: Accipe hominem & tunde cum super lapidem, trahendo donec moriatur, & corpus spirituale fiat, postea redde ei animam suam. Mirum est profecto idiotas & indoctos, qui verborum sonum & intellectum occultum attendunt, cum istiusmodi legant, non eadem trahere ad similia. Quis enim ita insaniat, ut juxta literam hominem capiendum putaret, tundendum & occidendum, ut philosophorum lapis ex eo producatur, & tandem anima semel exemta in eum denuo refundatur? Sic non majore pollent judicio, qui philosophorum verbis insistentes, ex animalibus, vegetabilibus, medijs mineralibus, & lapidibus Elixir constitui posse credunt. Quos merito subsannat Havel in Seniore. Hi inquit, dixerunt quod pater auri & argenti sit animal terræ & maris, vel homo, vel pars hominis, ut capilli, sanguis, menstruum, secundina; & quidam dixerunt in arboribus, plantis & herbis; & quidam in lapidibus, arsenicis & alijs mineralibus, & alienati sunt à veritate scientiæ. Sed pergamus ulterius. Interdum lapis homo galeatus & altus dicitur, cum nimirum humiditas ejus per cucurbitam & alembicum destillatione excipitur. Sic etiam lapidis compositum Rex & Regina dicuntur. Unde in Turba legimus. Veneramini regem & ejus uxorem, quoniam nescitis quando indigetis his, quæ regem & suam uxorem emendant. Sic vir & mulier dicuntur, masculus & femina propter copulam videlicet, & actionem & passionem. Rosinus Artis auri arcanum ex mare & femina consistit. Pater item & mater, & filius, respectu generantium & generati. Hermes. Pater ejus est Sol, mater Luna. Et Rosarius. Ipsa ut pia mater fovet filium suum. Quandoque solum de muliere loquuntur subtracto nomine masculi, sicut Theophilus in Turba: Mulier suos fugiens generos illis per se quamvis coacta domestica fit; ubi mulier pro lapidis humiditate, quia instabilis & inconstans fugiens ab igne. Quandoque solum de viro. Non opus est de singulis exempla adducere, cum ubique apud auctores occurrant. Sufficiat monuisse hæc omnia diverso dici respectu, & nunc eos de lapidis principijs terra videlicet, aqua, & igne, seu corpore, spiritu & anima singulis & separatis, nunc de omnibus & conjunctis loqui. Senem etiam & juvenem lapidem dixere. Unde Rhasis, Lapis noster primo senex, ultimo juvenis, quia albedo est initio, rubedo in fine. Et in Turba: Accipe arborem, & impone ei magnæ ætatis hominem, &c. Cum vero terra paulatim aquam suam ebibit, dicitur puer lactans. Unde Eminganus in Turba: Inspicite lactantem puerum, & non impediatis eum, in eo enim manet arcanum. Vocantur eadem frater & soror, patruus, avunculus, socer, gener, fratres uterini, socij, servus rubicundus, virgo, puella, vir indutus

Lapis quandoq; dicitur Homo galeatus, Rex, regina.

Vir & mulier, mas & femina.

Pater & mater, filius.

Senex. Iuvenis.

Puer lactans.

 dutus

dutus pulcherrimis vestimentis, Rex diademate rubeo coronatus, &c. Eodem modo animalibus lapidem assimilaverunt propter sanguinem quo vivunt, nam anima cujusque animalis in sanguine. Tincturam enim suam sanguini comparaverunt propter rubedinem, & quia calorem & vitam dat corpori sicut sanguis animali, quo privatum privatur & vita. Lilium: Si animalia lento igne regantur, compositum suave fit. Et Acsubuson in Turba: Accipite animal quod dicitur kenkel, & ejus humiditatem quam ejecit. Sed non solum nomine animalis generali usi sunt, sed etiam ad species descenderunt, sic Leonem vocarunt, gryphum, camelum, equum, canem, vitulum, propter rationem supradictam, aut proprietatem aliquam quam habent prædicta animalia & similia communem cum lapide. Unde in Alleg. Sap. Hermes: Si camelorum tuorum tertiam partem consumas, duabus tertiis residuis jam ad propositum pervenisti. Quæ similitudo desumta videtur à longitudine colli camelorum quod est instar cucurbitæ per quam ascendit spiritus, de quo loquitur Haly in secretis. Accipe Canem corascenem masculum, & caniculum Armeniæ, & junge simul, & parient canem coloris cæli. Avium etiam & insectorum omniumq; volatilium nomina lapidi donarunt, eo quod sursum elevetur & quasi volet, quamvis etiam propter alias rationes. Sic gallum, gallinam, corvum, aquilam dixere. Alphid. Nulla aqua fit quelles, nisi illa quæ fit de scarabeis aquæ nostræ. Piscibus item assimilarunt, unde Mundus in Turba: Recipe partem de felle piscis, & de urina vituli partem, &c. Et in ænigmatibus Sapientum. Est in mari nostro pisciculus rotundus, ossibus & cruribus carens, &c. Animalium etiam partibus, Cordi, hepati, stomacho, capiti, cerebro, oculis, ventri, mammis, nervis & venis: Humoribus quoque eorundem, bili, sanguini, pituitæ, melancholiæ. Unde Morienes. Accipite phlegmaticum, & cholericum, & terite sanguinem cum eis. Omnibus etiam ex animalibus ortum habentibus, velut sunt capilli, secundinæ, ungues, menstruo item, semini & lacti; quia sicut animalia ex seminibus maris & feminæ generantur, & menstrui accessione crescunt & augentur, & lacte quod nihil aliud est quam menstruum aut sanguis bis coctus nutriuntur, ita & lapis. Hinc, Arnal: Nutritur autem lacte suo, id est, spermate ex quo fuit ab initio. Excrementis item animalium, stercori, urinæ, & sudori, propter fæces lapidis, & puri ab impuro separationem, aut malum odorem, & evaporationẽ humiditatis suæ superfluæ, quæ urina infantis Lullio vocatur. Possem hic & in plurib. alijs rationes assignare ab his diversas ex stellicis Platonis & commentatore ejusdem Hebnabes Hamech, sed nolo esse longior. Ovo etiã lapidem compararunt, quia sicut in ovo est album & rubeum, videlicet albumen & vitellus, & cortex qui est loco terræ, ita

Animalibus cõparatur lapis.

Alb. secre. Alch.

Lapis avibus & volatilibus omnibus assimilatus. Piscibus.

Animalium partibus. Humorib.

In libro qui flos florum inscribitur. Excrementis.

Ovo.

ræ, ita & in lapide. Unde Mireris: Nonne vides quod nutritionis gallinæ calore fit ex ovo gallus volatilis? similiter hujus putrefactionis calore, fit ex ovo nostro gallus volās. Et Hermes: Inquisita à philosophis dispositio una est, in uno nostro ovo. Vocarunt etiā lapidem venenum, & compararunt basilisco, draconi, viperæ, salamandræ, serpenti, lacertis, & alijs reptilibus, & bufoni. Unde in ænig. Sap. legimus: Accipe viperam & priva eam capite & cauda, in ijs enim locis latet ejus venenum. Et Hermes: Tunc fit draco alas suas comedens, seque mortificans. Et Rosarius: Aquila volans in cælum, & bufo gradiens super terram est magisterium. Ratio hæc potest reddi, quia sicut basiliscus, & vipera & similia venenata interimunt animantia suo afflatu & contactu aut morsu, & venena naturam humanam pervertunt, ita & sulphur philosophorum Mercurium vivum vapore suo & tactu mortificat, & naturam ejus immutat. E diverso dicitur quoque lapis theriaca, antidotum, medicina, medicamentum, quia sicut theriaca & medicamentis arcetur a corde venenum, aut retunditur vis ejusdem, & corpora ægrota ad sanitatem reducuntur, ita per Elixir, Mercurio venenum suum aufertur, & dum in aurum transit, salubre temperamentum ei conciliatur, & alia metallorum corpora leprosa & impura mundantur, & in aurum vel argentum transmutantur. Idcirco Auctor perfecti magisterij, sive Rhasis is fuerit, sive alius: Elixir est compositum ex speciebus limpidis antidotum, medicina & purgamentum omnium corporum purgandorum & curandorum & convertendorum in Lunificum & Solificum verum. Arboribus etiam, fruticibus, plantis, herbis, radicibus, floribus, omnibus vegetabilibus lapidem assimilarunt. Unde Balgus in Turba. Quidam fructus exeunt à perfectissima arbore primo vere & in exitus initio florent. Et Hermes Viris sapientum: Succus in 150. diebus extrahitur. In ænig. quoque Sap. Radix est quæ cum suo stipite & succo teratur, &c. Sic passim legimus de rosis albis & rubeis, de Lunaria, mercuriali, portulaca marina, chelidonia & geldo alijsque compluribus. Et hoc quidem propter viridem colorem qui est proprie vegetabilium. Quare Mireris: Nullum vegetabile nec fructus ullus apparet germinando, quin sit ibi viridis color, similiter hujus rei germinatio viridis est, quāvis in quibusdam aut nomenclaturam aut sicci calorem sequuti videantur philosophi. Sed quoniam de reptilibus & vegetabilibus egi, potuerunt etiam præter rationes jam dictas lapidi nomina quædam imposita fuisse, propter mirabilem varietatem figurarum quæ in ipso opere apparent, coloribus aliquot simul emergentibus, sicut in nubibus aut in igne formas miras animalium, reptilium, aut arborum quandoque imaginamur, prout in fragmento quodam libri Moysi adscripti inveni in hunc modum: Cum corpus fuerit solutum, appare-

Tract. 2.

Venenat. & reptilib.

Theriaca & medicina.

Vegetabilibus.

Tract. 1.

Imaginibus & figuris in opere apparentibus.

bunt aliquando rami duo, aliquando rami tres, aliquando plures, aliquando formæ reptilium, aliquando ac si sederet homo super cathedram cum capite & omnibus alijs membris, &c. Gummis etiam, resinis & alijs liquoribus ex arboribus, fruticibus, aut plantis defluentibus lapidem compararunt. Unde Mundus in Turba. Gumma nostra fortior est auro. Et Maria: Matrimonifica gummi cum gummi vero matrimonio. Partibus item arborum & plantarum, utpote folijs, radicibus, corticibus & lignis siccis. Metallis quoque tam imperfectis quam perfectis, partim quia omnia metalla sunt in lapide virtute & potentia, partim etiam ob alias diversas rationes. In principio enim decoctionis dum lapis niger est & crudus admodum, plumbum nominatur, cum vero aliquantulum nigredinem dimittit, & dealbari incipit, stannum dicitur: item cum corpus calcinatum privatum est humiditate sua ut fluere non possit quemadmodum solebat, ferrum vocaverunt, quod nisi difficulter admodum fluit. Unde Anastratus in Turba. Sumite ferrum & facite inde laminas tenues, & aspergite illas veneno. Similiter æs & latonem lapidem appellarunt. Unde in Turba. Non fit tinctura vera nisi ex ære nostro, propter eandem cum ferro rationem, vel colorem æri similem. Mireris. Æs philosophorum non est æs, sed propter colorem æs dixerunt. Argento quoque comparaverunt lapidem cum jam perfecte dealbatus est, & non eget nisi fermento Lunari. Auro vero cum perfecte rubet. Argento vivo cum lapis jam solutus est, & in argentum vivum conversus. Lapidem suum etiam dixerunt nummos, pecuniam, domum thesaurariam. Astratus in Turba. Accipite ex ære philosophorum partem & nummis miscete. Ad prædictorum intellectum confert illud Rosini: Philosophi quando dicunt æs nostrum, pecuniam nostram, aurum nostrum, magnesiam nostram, æs sibi ipsis relatum dicere voluerunt, similiter de auro, plumbo, magnesia, pecunia ipsis relata. Mediis item mineralibus auripigmento, arsenico, sulphuri, marchasitis, magnesiæ, thutiæ lapidem assimilaverunt: vel ob adstrictionem; vel pondus; vel scintillas auri & argenti quibus micant, cum idem contingat in opere philosophico, juxta illud Morieni: Terra fœtida cito recipit scintillas aureas; vel ratione unctuositatis, aut sulphuris quod in se cõtinent; sive alias ob causas quæ multæ sunt: Exempli loco paucula erunt. Parmenides in Turba. Accipite argentum vivum & in magnesiæ corpore coagulate, vel in sulphure quod non comburitur. Senior. Nisi in auripigmento virtus esset congelandi Mercurium, nunquam perficeretur magisterium. Et D. Thomas: Recipe Antimonium nostrum, vel terram nigram oculosam, &c. Salibus item omnibus, aluminibus, atramentis. Et salibus quidem, quia aperiunt, incidunt, extenuant, corrodunt, humectant, solvunt, & metalla

Gummis & resinis. *Metallis.* *Plumbo.* *Stanno.* *Ferro.* *Aeri.* *Argento.* *Auro.* *Arg. vivo.* *Nummis.* *Mediis mineralibus.* *In clavi Sap. ma.* *Ad fratr. Rainald. ca. 2.* *Salibus.*

metalla calcinant, & eadem fluere faciunt. Et quoniam eorum quædam volatilia sunt, ea spiritui, fixa vero corpori compararunt. Alumina & atramenta adstringunt, & cruda humore abundant, calcinata vero sicca magis sunt, & ignea, coloremq; rubeum assumunt, instar lapidis, qui primum solutus humiditate superflua laborat, quæ diuturna coctione perit, & tandem in rubedinem convertitur. Aquis etiam corrosivis spiritum suum comparant philosophi, quia sicut aquæ compositæ ex salibus, atramentis, & alumine, corrodunt & solvunt metalla, & eadem dividunt, & separant ab invicem, ita etiam spiritus seu aqua philosophorum corpus suum solvit, & tincturam ab eo separat. Unde Auctor Ros. minoris aquæ fortis laudes & opera describit. Resolvit inquit solidum, & reddit liquidum, mundat immundum, corrodit superfluum, omnia penetrat, durum mollificat, & est clavis totius artis, &c. Lullius etiam frequenter aquis fortibus utitur. Sed quoniam de medijs mineralibus, salibus item & atramentis, nec non aluminibus in tertia hujus libri parte aliquid etiam dicendum est, ad colores transibo, à quibus nomina infinita mutuarunt Philosophi. A viridi enim omnium vegetabilium appellatione lapidem dictum fuisse superius demonstravi; sed cum præter illum & alios intermedios tres præcipuos enumerent philosophi, nigrum videlicet, album & rubeum, ab illis potissimum lapidem denominarunt. Propter nigredinem enim, ab omnium nigrarum rerum appellationibus nomina desumpserunt. Sic antimonium, pix, carbo, corvus, caput corvi, plumbum, æs ustum, ebur ustum dicitur. Hermes: Caput corvi artis est origo, id est, nigredo. Et Socrates in Turba. Absque plumbo nulla fit tinctura vera quæ vim habeat, id est, absque nigredine. Propter albedinem omnium alborum deominationes acceperunt, quare lapis dealbatus talcum dicitur, marmor, argentum, ebur, flos salis, ossa, crystallus, lumina crystallina, margaritæ, calx, cortices ovorum, luna calcinata, nix, grando, cineres clavellati, terra alba, lapis candidus, pulvis albus stellatus, splendidus. Item ab omnibus rubeis, rubificantibus, & per artem rubificatis. Propterea lapis rubeus, crocus, cinnabrium, minium, lapis, hæmathites rubeus, sanguis humanus combustus, vitellus ovorum, alumen calcinatum, coralli, aurum vocatur. Exempla non adduxi, quia infinita ubique occurrunt. Similiter quia in opere duabus egemus naturis seu qualitatibus, humidi videlicet & sicci, Aquam suam omnis humidi nomine vocarunt, aceti, urinæ, sudoris, lactis, syrupi, brodij & aliorum innumerorum. Baccon in Turba. Reddite ei sudorem suum. Et Borates ibidem. Regite lapidem granatorum syrupo. Maris etiam & marium fluminumque; hinc Mireris tria maria nominavit tria argenta viva, sive tres aquas quibus in opere suo egent philosophi,

Aluminib. *Atramentis.* *Aquis forti-bus* *Colorib.* *Humido omni* *Maris.*

ſophi, mare nempe Ægypti, meridiei, & Indorum. Et Ariſthenes in Turba, Accipite corpus, & maris noſtri aquæ inponite. Senior: Sapientes nominaverunt lapidem ſuum mare, quia ex eo aſcendunt nubes eorum & pluviæ. Unde Lucas in Turba: Sumite nubem & cum ſuo coquite corpore donec ſtannum fiat. Fellis etiam & fellium nomine uſi ſunt. Hinc Roſin: Fella de quibus loquuti ſunt philoſophi, nihil aliud ſunt quam aqua ſulphuris. Forte propter colorem bilis flavum, aut quia amara, quæ calida ſunt & acuta & pungentia. Olei etiam, butyri, pinguedinis & unguenti appellationibus, tincturam ſuam intelligi volunt, quia ſicuti pinguia omnia tenacius adhærent, nec facile eluuntur è panno & veſtibus, aut alijs rebus quibus inciderunt, ita nec tinctura phiſophorum, cum ſemel corpus ſuum introiverit. Hinc illud Arnaldi: Aqua abluit & mundificat, oleum vero tingit & colorat. Hermes: Terræ noſtræ unguentum eſt ſulphur. Senior: Pinguedo & pinguedines ſunt nomina aquæ divinæ. Eodem modo terram ſuam omnis ſicci appellatione intelligunt, lapidis, arenæ, calcis, cineris, &c. Unde Attamanus in Turba: Accipite lapides marinos veteres. Et Dardaris ibidem: Accipite album humidum, coque arenam imbuite.

In libr. de fig. & ima.

Oleo.

Roſ. part. 2. c.11.

Sicco omni.

Nominibus item omnium ſiccantium, conſtringentium, coagulantium, aggregantium, attrahentium. Unde etiam aſſimilatur magneti & ferro, ſpermati & matrici. Hinc Pythagoras in Turba: Scitote quod res quam multipliciter narraverunt philoſophi, ſuum absque igne ſocium conſequitur, ſicut magnes ferrum, nec ſine cauſa confertur ſpermati & vulvæ. Sic è diverſo aqua vocatur nominibus omnium rerum quæ ſolvunt, humectant, emolliunt, laxant, rarefaciunt, purgant, lavant, mundificant. Hinc illud: Aqua noſtra eſt ſapo ſapientum omnia immunda abluens. Sic eadem dicitur culter, inciſorium, ſpata, gladius, quia dividit purum ab impuro, & ſeparat animam à corpore. A terreſtribus aſcenderunt ad cæleſtia philoſophi, & res ſuas comparant cælo. Unde Hermes: Cælum mas eſt feminæ, terra vero femina maſculi. Et Planetis, ſicut in Alleg. Sap. Opus noſtrum fit ex ſeptem Planetis. Primo ex Saturno, ſecundo ex Jove, tertio ex Marte, quarto ex Sole, quinto ex Venere, ſexto ex Mercurio, ſeptimo ex Luna. Loquuntur etiam de conjunctionibus Planetarum ſuorum, & oppoſitionibus, & eclipſibus luminarium, de cauda & capite draconis, quemadmodum Lullius in teſtamento. Et Anaſtratus in Turba: Luna ſolis lumini jungitur. Et Alius. Mercurius radijs ſolis occurrit. Similiter res ſuas reſolutas, fumo, vento, aeri, vapori comparaverunt. Hermes: Portavit eum ventus in ventre ſuo Et Morienes: Si fumus albus non eſſet, aurum ethees non perageretur. Et Pythag. in Turba: Hujus artis ſcientia nihil eſt quam vapor & aqua.

Cælo.

Terra.

Planetis.

Cap.24.

Vento.

Vapori.

Imò &

Imò & ad ea quæ non sunt transierunt, & lactis virginis, & lactis volatilium meminerunt. Hermes: Occulta apparebunt, & lac virginis dealbabitur. Apud eundem etiam & in Turba legimus de lacte volatilium. Et hactenus quidem de nominibus ipsius lapidis sive lapidem componentium, sed ex diversitate operis & regiminis ejusdẽ non minor oritur varietas. Testis mihi erit Rosinus, cujus unicum exemplum adducam: Scias inquit quod contritio & dealbatio est necessaria, unde quibuscunque modis res dealbantur & conteruntur, vel subtiliantur, vel dividuntur, vel separantur, vel quibus operationibus hæc fiunt, vel per quas res, ab illis modis, operationibus & rebus receperunt similitudines. Et quia quædam res purificantur per distillationem, ut per alembicum aquæ; quædam per sublimationem, ut spiritus; quædam per solutionem, ut sales; quædam per ablutionem, ut panni; quædam per combustionem ut calx; quædam per divisionem, ut metalla ab invicem per cineritium; quædam per colationem, ut per pannum & filtrum: cum dicitur sublima vel aliquid istorum, intellige quod debes tunc dealbare, &c. Opus etiam comparant quatuor anni temporibus. Solutionem namque lapidis hyemi conferunt, quia hyems frigida, humida & pluviosa. Coagulationem veri, quod calidum humidum flores producit & germinare facit cuncta vegetabilia. Rubefactionem æstati, quæ calida est & sicca, fixionem Autumno, quo fructus colliguntur. Sed ut his similitudinibus finem imponam, breviter concludo, omnia quæ dici aut tractari possunt de elementis, & eorum qualitatibus, de eorum confusione in materia prima, & eorũ distinctione, & eorum proprietatibus & passionibus, de mundi creatione & ejus principio & fine, de corruptione & generatione, de materia & forma, de actu & potentia, de virtutibus & vitijs, pace & bello, victore & victo, persequente & fugiente, amore & odio, de forti & debili, de sano & ægro, de comburentibus & adustionem impedientibus, de unitate & multitudine, de conceptione & partu, de vita, morte, & resurrectione, de paradiso, ejus celsitudine & gloria, de inferno & abysso, & alia multo plura, de hoc lapide venerando dici. Hinc Senior: Lapis iste est diversus ab omnibus lapidibus in naturis suis & perfectione sua, & susceptione nutrimenti, & augmenti in præparationibus suis, quibus nihil nostrarum operationum assimilatur, quia est de semine mundi (al. mundo) multam habens benedictionem. Et si esset ut opinantur de lapidibus sive terris, aut vegetabilibus, non nominaretur sapientia, cum nec mors, nec vita in ipsis sit, nec desponsatio, nec conceptio nec generatio prolis, nec nutritio, cum nostræ præparationes quas novimus ex animalibus nostris & lapidibus nostris quos vidimus & fecimus super eis, non ex vanitatibus & præparationibus illorũ sint. Hic itaq; est lapis ille mirabi

Ex operis diversitate nomina variari.

Lib. de divinis interpretationibus.

Opus lapidis quatuor anni temporib. assimilatur.

Nihil in mundo lapidi posse assimilari.

mirabilis, cui nulla alia res totius mundi comparari potest, & in quem impingunt imprudentes. Hæc sunt vincula plus quam vulcania, quibus involuti tenentur qui sonum verborum sequuntur, & non intellectum occultum sub illis velatum. Unde idem Senior. Excœcata sunt corda & oculi, & surdæ factæ sunt aures ab his similitudinibus & judiciis in omnibus hominibus: Legunt & non intelligunt, student & non percipiunt, ignorant veritatem & projiciunt illam: Qui autem erraverit à veritate, præcipitabitur in vanitate. Et alio loco. Homines non intelligunt verba sapientum, nec percipiunt quod intenditur, unde falsificant veridicos, & rectificant falsidicos opinionibus suis, & sibi debent imponere culpam, non sapientibus. Error enim eorum est ex ignorantia intentionis eorum, quando audiunt diversa verba, sed ignota intellectui eorum, cum sint intellectu occulto: ij si vero saltem prout est litera & assignatio intelligunt, & sic falluntur, cum sit sepultum in occulto.

In libr. de fig. & imaginibus

Error operantiũ unde procedat.

Æquivoca.

Declaratis similitudinibus lapidis, & obscuritate inde orta, transeamus ad æquivoca, quæ sola, si nulla alia obscuritatis causa subesset, non satis constantem animum à proposito avertere possent. Est autem hæc occultandi ratio superiori contraria; ibi siquidem una res pluribus & infinitis nominibus appellatur, at hic plures res & diversæ sub uno nomine comprehenduntur. Qui sane tradendi modus altero multo obscurior est, & difficultatis plus habet, cum tanta & tam inusitata nominum varietas non omnino imprudenti scrupulum aliquem & suspicionem laquei facile injiciat; at in æquivocis discernendis nemo nisi admodum in scriptis philosophorum versatus satis ingenij aut prudentiæ afferre possit. Exempla duo in medium adducam, nec longius progredior quam ad lapidis materiam, quam argento vivo & sulphure constare omnes indifferenter asserunt, eaque potissimum assumam, ut tyrones assuescant libris philosophorum intelligendis, cum sint principia artis, & totius operis, & fundamenta. Quotupliciter igitur philosophis dicantur expendamus. Sed primum de Sulphure, quod pro butyrino & vulgari illo adustibili usurpari notius est quam ut exemplo indigeat. Accipitur enim pro terra philosophica. Unde Lullius: Proprium argenti vivi nostri est, quod ex vapore sulphuris sui congeletur. Idem: Sulphur nostrum est terra subtilis vel aqua sicca, in ventre cujus ignis naturæ fortiter multiplicatus est. Pro arg. vivo etiam altera lapidis parte. Morienes. Quando Laton cum sulphure comburitur, & mollicies super eum frequenter funditur, tunc omnis ejus obscuritas atque nigredo ab eo aufertur. Hoc est, quando terra philosophica aqua sua seu argento vivo irrigatur. Et Rosinus. Nihil agit in Solem quam nostrum sulphur, quod Solem denigrat & consumit. Hinc

Sulphuris æquivocationes.
1.
2.
In Codicillo.
In practica Test. c. 22.
3.

Hinc etiam aqua sulphuris nominatur argentum vivum. Unde Belus in Turba. Omnibus in argentum vivum versis, sulphuris aquam nominant. Et alius. Aqua sulphuris est aqua viva ab ære extracta, quæ postquam extrahitur, potens est in decoctione solvere & congelare omnia. Capitur item pro anima & tinctura. 4.
Lullius. Anima ipsa est sulphur ac virtus formans & sigillans *In codicillo.*
species rerum. Et Hermes. Anima est unguentum & sulphur oc- *Tract. 2.* *Tract. 6.*
cultum. Idem tria supradicta, sulphur videlicet, argentum vi- 5.
vum, & tincturam, unius sulphuris appellatione complexus est. *Ros. part. 2. c.*
Qui non discernit, inquit, duo sulphura a sulphure, nihil novit. Et 16.
pro elixiris materia immediata, lapide à sordibus & fæcibus repurgato. Arnald. Pulvis ascendens superius est terra alba foliata, & sulphur album. Pro lapide etiam perfecto, sed nondum fixo. Arnald. Quartum operis regimen est figere sulphur album & rubeum super corpus fixum. Item pro lapide perfecto & fixo. Rosarius. Sulphur album & rubeum congelat argentum vivum in aurum & argentum. Pro auro etiam quandoque & argento.
Unde Plato, omne aurum sulphur. Et Arist. Spiritus cum solverit 7.
corpus sulphureum non figitur, nisi occupaveris ipsum cum sul- 8.
phure novo de quo præparatum erat in principio, scil. auro vel argento. Lullius etiam voce sulphuris pulverem intelligit dum ait. 9.
Per hanc intentionem potes habere verum pondus virtutum no- *In pract. test.*
stri lapidis, nam quando dimittit argentum vivum in forma sul- *c. 23.*
phuris, tunc ostendit quod magnæ ignitionis est. Quotupliciter *Arg. vivi æquivocationes.*
sulphur philosophis dicatur ostendi, restat demonstrandum totidem fere modis argenti vivi appellationem usurpari. Primo qui- 1.
dem pro vulgari & ubique venali omnibus cognito, deinde pro 2.
altera parte materiam lapidis constituente, videlicet humiditate *Ros. part. 2. c. 8.*
lapidis, vel aqua philosophorum. Arnaldus. Aquam distillatam *Ibid. c. 18.*
serva ad partem, quoniam ipsa est Mercurius. Idem. Contere cal- 3.
cem & imbibe cum Mercurio; & decoque donec corpus unum fiat. Pro sulphure item & terra philosophica, Constans in Turba: Nihil aliud curate quam hæc duo argenta viva, videlicet fixum in ære, & volatile fugiens in Mercurio, unum namque retinet aliud & à fuga cohibet. Hermes. Hoc est argentum vivum quod dicitur terra residua, quæ aquam ad se trahit & ebibit. Pro anima sive 4.
tinctura lapidis. Hermes. Oportet nos duo argenta viva simul *Tract. 3.*
mortificare; nempe argentum vivum auripigmenti, & argentum vivum orientale, id est, oportet humiditatem lapidis & tincturam in spiritu deportatam simul figere in corpore. Pro proxima lapi-
dis materia omnimode purificata. Lullius. Collige quod in medio 5. *In codicillo.*
sublimatum invenies, quoniam illud est quæsitum bonum, lapis noster, & Mercurius. Pro fermento etiam auri & argenti. Iximedrus in Turba. Sulphura tingunt, & fugiunt, nisi argento vivo sui 6.

generis juncta sint. Possem hoc loco multo plura adducere similium exempla, nisi brevitatis causa omittenda judicarem. Progrediamur itaque ulterius, & alias quoq; occultandi rationes enumeremus, inter quas est Diversitas; sed quoniam de illa in tertia hujus tractatus parte diffusius agetur, ubi de materiæ, & regiminum artis diversitate sermo erit, hic tantum de contradictione ei cognata & vicina aliquid effari visum fuit, quæ in alijs scientijs probrosa foret, & vituperio digna, & earum veritatem in dubium vocare posset: in hac autem philosophi id sibi vitio non vertunt, imò consulto non alijs tantum sed sibi ipsis contradicunt, ut videlicet legentem exerceant, & judicium ipsius explorent, num in delectu naturalium erret, & ea quæ contra naturam sunt potius quam naturæ amica accipiat, an è converso: adfirmante id ipsum Rhasi. In Alchemicorum, inquit, libro perfectum insinuavi fermentum annotatione planum, in inquirendo facile, quod non esse fermentum in eodem asserui: sed qui discretione viget, & sapientia floret, si nostri sermonis interiora perscrutari voluerit, tam ipsius locum, quam exordium se invenisse gaudebit. Auctores alios citemus, & quid de sulphure dicant recenseamus; quòd marem feminæ scilicet argenti vivi quidam, alij è contra feminam maris appellant. Et marem quidem Lullius in practic. testamen. in hunc modum: Sulphur nostrum habet virtutem sigillandi & formandi simile sibi, & ideo dicimus quod est pater & semen mascul. Item Beatus Thomas Aquin. Purissima & subtilissima substantia sulphuris in ipsis corporibus contenti est quasi semen paternum, activum & formativum. Et Rosarius: Quamdiu durat nigredo, obscura dominatur femina, quæ quidem prior vis est lapidis, quæ etiam acetum acerrimum nominatur. Per Acetum autem significari aquam lapidis & argentum vivum supra demonstratum, quod cum dicatur femina, necessario terra sive sulphur lapidis mas erit. Atque hi quidem consensu quodam sulphur loco maris habent, alij econtra loco feminæ; inter quos est Arnaldus. Sic enim ait: Dum terra incipit aliquantulum retinere Mercurium secum, tunc agit masculus in feminam, id est, Mercurius in terram. Et Lilium: Per lenem decoctionem masculus, id est argentum vivum, è femina, id est, à sulphure tingentem accipit spiritum. Cerus quoque in Turba: Accipite argentum vivum in quo est masculina virtus. Quantum autem referat supradictorum notitia, scit diligens librorum lector, cui ubique maris & feminæ, viri & uxoris, agentis & patientis nomina occurrunt, quæ si distinguere nesciat frustra laborat. Sed posset quis dicere sulphur & argentum vivum vicissim agere & pati, proinde mirum non esse, si nunc maris nunc feminæ nomen sortiantur juxta illud Lilij. Quod prius egit scilicet femina, tunc incipit pati à mare, & quod primo

Contradictione.

In lumine luminum.

Sulphur mas dicitur.
Cap. 22.

In comment. super Tab. Hermetis.

Sulphur femina.
In lib. qui flos flor.

primo trahebat scilicet femina, sive sulphur, nunc trahitur a mare sive ab argento vivo. Adducam in medium alia exempla, in quæ non cadit istiusmodi suspicio, nempe de lapidis materia, quam unicam esse complures affirmant, prout Arnal.ad Reg. Neapoli. Omnia inquit quæ sunt in lapide sunt ei necessaria, & nullo alio indiget, est enim lapis unius naturæ & una res. Et Lilium: Pluribus rebus non indigetis sed tantum una re, quæ in unoquoque gradu operum nostrorum in aliam vertitur naturam. Et Rosinus: Certum habe quod una res sit ex qua omne quod petis fit. Atque hi quidem unitatem, alij è contra pluralitatem commendant. Et inprimis Geb. Quærimus ait substantiam unam facere, tamen ex pluribus aggregatam. Idem: Unus lapis philosophorum nuncupatur, quamvis a multis extrahatur corporibus sive rebus. Et in Alleg.Sap. Labem aufer a corporibus, id autem non fit nisi in duabus aut tribus speciebus, & in pluribus rebus, in una enim & simplici re minime fit. Et Philotis in Turba: Prima compositio ex pluribus fit rebus. Ostendi contradictionem diversorum auctorum, nunc quomodo idem auctor in eodem libro, & quandoque in eodem capitulo sibi contradicat restat indicandum. Et primum quidem occurrit illud Pythagoræ in Turba: Aqua munda ex solo est sulphure: & statim in sequenti sermone ejusdem libri Belus contrarium asserit dicens: Aqua munda non est ex solo sulphure, verum ex pluribus composita rebus, quæ unum sulphur facta sunt, ex pluribus sulphuribus. Similiter Bacsem in Turba: Philosophi, inquit, opus varijs nominibus diviserunt, dixerunt enim Commiscere, coquere, sublimare, dealbare, terere, assare, coagulare, rubiginem facere & tingere, hæc plura sunt nomina, regimen tamen unum est. Et statim cum videatur unam actionem continuam prætendere, scilicet decoctionem, subdit oppositum in hanc sententiam. Et si scirent philosophi unam decoctionem & contritionem sufficere, non tantum eorum dicta reiterarent, quod ideo fecerunt, ut teratur compositum & coquatur jugiter, neque laboris vos tædeat. Arnaldus quoque cum dicat in rosario suo: Quod facis in albo, facis in rubeo, quoniam hæc medicina in essentia est una, & in modo agendi similiter una. Item alio loco: Unus est lapis ad album & ad rubeum simul & semel faciendum. Item: Unum est opus ad album & rubeum, & repetat cap. decimo in principio opus auri & argenti per omnia convenire: tamen eodem cap quasi omnium ante dictorum oblitus, Opus inquit albi est ad albificandum, & opus rubei ad rubificandum: non ergo misceas opus unius lapidis cum opere alterius, quia vehementer errares si secus faceres. Aliud exemplum ex eodem: Indiges quod in subtiliatione & solutione corporum labores, sunt enim fortia, & indigent præparatione longinqua & operatione continua, ut primo

Aliud exemplum de materia lapidis.

Ad Eutychiam.

De Investig. per c.3.

Ibid. c.12.

Aliud.

Aliud.

Aliud.

primo calcinentur, & postea solvantur, quoniam cum calcinata fuerint facilius solvuntur, eo quod calor ignis penetrans partes corporis, facit aquam ingredi post ipsum, & sic est magis solutionis susceptivum. Eodem capite quasi oscitans & à somno expergefactus dicit expedire corpora solvi per aquam solam sine calcinatione. Num cogitandum est tantum doctorem, & in alijs scientijs præclare versatum memoria lapsum fuisse? nihil minus, imo studio & quidem data opera id fecit, non hoc in loco solum, sed multis præterea alijs, prout etiam Lullius & cæteri, quorum exempla non dissimilia passim occurrunt, quæ huc conferre non est necesse, cum ad aliam velandæ doctrinæ artem mihi sit transeundum. Ea est ut utantur nominibus inusitatis & incognitis, aut si nota sint ad aliam prorsus significationem detortis, ita ut peculiari idiomate quo se mutuo intelligant loqui videantur. Sic præter metalla quæ planetarum nominibus insignivere, ut videlicet aurum Sol, Argentum Luna, æs Venus, ferrum Mars, stannum Jupiter, plumbum Saturnus, argentum vivum Mercurius dicatur, infinita alia introduxere, veluti sunt Laton, Azot, anima, Leo, Draco, terra foliata, Cambar, marteck, kahul, adkibrick, boritis, zandarich, muchal, Corsuphle, fermentum, menstruum, coagulum, venenum, & similia innumera. Præcipuè vero auri & argenti appellationibus ita omnia intricarunt, ut vix multorũ annorum studio hujusmodi vocabulorum significatio erui possit. Sic Morienes: Auri fermentum aurum est. Hermes. Seminate aurum vestrum in terram foliatam Rosinus: Nisi aurum in aurum ponas nihil habes, quoniam magnum non est in parvo. Item in Turba: Non tingit Sol nisi tingatur. Et Lullius, Scientia hæc eligit aurum pro patre, & argentum pro matre, quia de istis duobus corporibus in eodem sulphure & arsenico præparatis nostra medicina elicita est. Difficultatem ex vocibus incognitis aut non vulgaribus ortam non mediocriter augent incogniti characteres, cum præter planetarum omnibus fere notos, sulphuri, salibus, atramentis, aluminibus & medijs mineralibus, imo elementis ipsis & calcinationi & sublimationi aliisque artis operationibus peculiares donarint; aut literarum transpositione, aut numeris & notis occultis usi sint plurimi in libris suis scribendis. Sed nihil æque studentibus obest atque imperitia eorum qui libros transscribunt, dum voces non intellectas, & ut ipsi existimant absurdas omittunt, aut quod pejus est emendare volentes sensum omnem & auctoris sententiam pervertunt; glossas etiam sæpe imperitorum hominum in textum transferunt. Nec dissimili vitio carent qui libros aliena lingua editos in aliam transferunt, ut in posteriore editione latina Comitis Bernardi nonnullis locis videre licet, & in Morieno, qui ex Arabico in latinum sermonem conversus à Roberto

Nomina inusitata. *Characteres.* *Transcriptio.* *Translatio.*

berto Castrensi tantum ab alia translatione differt, ut multis locis alius plane auctor videatur. Stylus etiam auctorum hujus scientiæ multiplex & varius non leve impedimentum legentibus adfert. Quidam enim physice seu naturaliter & secundum naturæ progressum sermones suos instituunt, alij medicorum tradendi morem sequuntur, nonnulli arithmetice edisserunt, quidam etiam Astronomiæ & Geometriæ normas sectantur. Naturaliter & philosophice de corruptione & generatione, de actione & passione, de elementis & eorum qualitatibus, de materia & forma, de facultatibus & potentijs animæ, de quatuor anni tēporibus, de vaporibus & pluvijs, de Iride & ejus causa, de viro & muliere, de conceptione & partu, de fœtu & alijs multis loquuntur. Medicorum vero stylum sequuti de sano & ægro disserunt, de mutatione complexionum, videlicet a frigida & humida in calidam & siccam, & e contra, de cruditate & digestione, de urinæ inspectione, de Crisi nativitatis & ortus lapidis, quam crisibus acutorum morborum putridarumque febrium comparant, ut videlicet viso motu primo super finem attestari quis possit. Arithmetici quoque hanc scientiam suis numerorum distinctionibus in parte & in toto obscurarunt, nam terminos & finem totius operis in numerorum divisionibus occultarunt, quemadmodum & pondera, cum addant & diminuant summam radicis pro libito, integrantes interdum ipsum totum per partes, ne indocti capere possint. Exempli loco erit illud Senioris: Intellige principium numeri, primum & secundum, & dicis duo, & illa sunt tria in numero, deinde dicis tria quæ sunt numero sex, deinde dicis quatuor & fiunt in numero decem numeri manifesti, occulti autem quatuor. Et illud Eximeni in Turba: Jubeo vos argentum vivum coagulare ut duo tria fiant, & quatuor unum, & duo unum. Auctor etiam trium verborum dicit, quod a tribus oportet extrahere duo, cum à duobus non extrahuntur tria, sed a tribus intelliguntur duo & septem. Et Hermes in septem tractatibus: Aqua est quæ dividit ipsam in alias quatuor, una scilicet duabus & trina uni, quarum colori tertia pars est, humori vero duæ tertiæ, quæ aquæ sunt pondera sapientum. Astronomice vero loquuntur philosophi de zodiaco & signis zodiaci, de polis, de eorundē exaltatione & casu, de conjunctionibus & oppositionibus, & eclipsibus luminarium, de infusione luminis Solaris in Lunam & stellas, de Mercurij natura versipelli, qui cum bonis planetis bonus est, & fortunatus, cum malis malus, & infortunatus, & de planetarum operationibus in hæc inferiora, & similibus, Geometrice vero de terminis & angulis, de quadrato, triangulo & circulo, quomodo item quadratum & triangulū fieri debeat rotundum, & è contra. Hinc illud Rosarij: converte quadrangulum in rotundum, & habebis magisterium. Ad furni item fabri-

Styli varietas

Stylus physicus.

Medicus.

Arithmeticus.

Cap. 4.

Astronomicus.

Geometricus.

Lib. Secret. Alch. in præf. fabricam Geometriæ regulas necessarias ait Haly. Qui hunc librum inquit habuerit, legat aliquid Geometriæ, & ejus mensuras addiscat, & clibanorum fabricam rectè componat, nec modum excedat.

Impossibilitas His ad postremum adde quod philosophi impossibilia videantur præcipere. Unde non solum difficilis, sed omnino fallax & impostorius videri posset de arte tractatus omnis, jubent enim distillari elementa, ablui, & mundari, & demum quod ridiculum videatur, certo pondere conjungi. *Lib. Secret. c. 9.* Haly: oportet accipias lapidem, & separes ejus naturas, id est, quatuor elementa, terram, aquam, aërem & ignem. Arnald: Cum habueris elementa divisa, *Ros. par. 2. c. 8.* ablue ea, scilicet aquam & aërem destillando, ignem vero & terram fortiter calcinando. Si vero quis similitudinarie hic putet vocari elementa, veluti, exempla gratia, in ceræ aut mellis destillatione, ut quod primo egreditur phlegma, aqua vocetur, quod secundo loco oleum flavum, aëris nomen obtineat, tertio vero loco oleum rubrum ignis, fæces vero in fundo remanentes terræ nomen sortiantur, is haud dubie errat, cum dicat prædallegato loco Arnal. ignem calcinari debere, quod in oleo rubeo, & facilè inflammabili locum habere non potest. Deinde philosophi non curant de elementis tangenti adhærentibus, ut dicitur in Turba. De pondere *Ros. par. 2. c. 24.* autem elementorum, idem Arnaldus: Cave tibi in commistione Elixiris, & operare ibi sapienter, ut scias quantum debeas apponere de aqua, de aëre, de terra & de igne, alioqui si secus feceris, opus non valebit. At quis mathematicus ita subtilis unquam inventus fuit, qui elementa invisibilia, aërem dico & ignem, & inpalpabilia mensura aut pondere complexus sit? dicente præsertim Eximeno in Turba, Elementorum duo videntur, & eorum virtus & opus scitur, alia autem duo nec tanguntur nec videntur. Nec minus absurdum videtur, quod dicant convertenda esse elementa, cum id videatur solius Dei & naturæ opus. Unde Arist. Chemi-

Elementorum doctrina obscurissima. cus: Converte elementa, & quod quæris invenies. Et sane hac elementorum traditione philosophi artem ita obscurarunt, ut plurimi hac difficultate infecta cum ipsorum mentem non capiant, à studio librorum resiliant, aut credant hæc omnia mera esse figmenta ad artis occultationem inventa, dicentibus præsertim philosophis, una re, unica dispositione totum opus terminari. E quorum numero me fuisse quondam non inficiabor, quanquam immerito, quādo nunc cum Raymundo Lullio fatear ex elementorum divisione & mundatione totam artem dependere. Sic enim ille: Totum magisterium est dividere elementa à metallis, & ea

Totum magisterium dependere ab elemē- purificare, & à metallis sulphur naturæ dividere. Nam totus labor est in hoc, & tota magisterij fatigatio in elementorum & sulphuris divisione. Et Arnal. Si non dividis elementa lapidis, non potest

conjun-

conjungi anima cum corpore. Et Astanus in Turba: Spiritus non conjungitur cum corporibus, donec a suis immunditijs perfectè fuerint denudata. Sunt & aliæ sapientum technæ quibus artem obvelant, quæ in progressu operis manifestabuntur, eas hic volens prætereo: Detexi etiam quasdam in præcedenti hujus tractatus parte, quas repetere & in hunc locum congerere opus non est, sufficiat hic præcipuas & difficilimas enumerasse, quum aliquid relinquendum quoque sit studiosorum investigationi & labori.

torum divisione, & mundatione.

PARS TERTIA

IN QUA DE DIFFICULTATE PRAXEOS AGITUR.

Hactenus de impedimentis quæ ex parte artificis aut ex difficili librorum intellectu oriuntur dixi, consequens est, ut de tertia hujus tractatus parte, quæ circa praxim versabitur, sermonem instituam. Quæ quamvis tota ex intellectu librorum dependere videatur, cum intellectis libris, materia, operis regimen & reliqua quæ sequuntur cognosci posse videantur; tamen cum aliud sit artis rationem investigare, quam attentare & manum operi adhibere, & multa ipsa experientia deprehendantur, quæ per solam theoriam comprehendi non poterant, plurima etiam quæ prima fronte facilia apparent, cum quis praxim aggreditur, difficilima reperiantur, & è contra, singulatim de ea agere potius visum. Ego sanè cuilibet certo affirmare possum me nunquam philosophos de elementorum divisione ratiocinantes intellecturum fuisse, nisi operando & experiendo sulphur naturæ & artis deprehendissem. Neque tamen propterea me scientiæ hujus notitiam profiteri quisquam existimet, cum tentantem sæpius luserit experientia, & multorum cognitionem adhuc desiderem, quam ne sperare quidem audeo cum ob librorum defectum, quorum tamen exemplaria supra centum habeo, tum ob impedimenta plurima, quibus non nego me detineri.

Experimentis multa deprehendi, quæ falsa aut impossibilia putantur.

Sed tertium hunc tractatum aggressuro imprimis occurrit materia, quæ totius operis philosophici basis est & fundamentum, quo temere jacto, nihil quod solidum sit superstrui potest: Hanc cum unam dicant Philosophi, plusquam mille legionum nominibus, ut ait Rosinus, nuncupaverunt, nomine videlicet omnis rei, quæ vel in terra vel in mari vel aëre reperitur. Hanc omnibus rebus assimilaverunt, hanc monstrum Hermaphroditum, masculum & feminam, cœlum & terram, & corpoream & spiritualem, chaos, microcosmum, massam confusam, continentem in se omnes colores, & omnia metalla in potentia, & qua nihil sit in mundo mirabilius,

Materia lap. omnium rerũ nominibus appellata.
Lib. ad Euthychiam.

rabilius, cum imprægnet seipsam, concipiat seipsam, & parturiat seipsam. Hanc maximè occultant, nec nomine proprio nuncupant. Unde Rosar. Lapidem per descriptionem suarum radicum nominavimus, nec enim aliter nominare eum possumus. Et Alph. Hic lapis à loco gloriosissimo sublimi maximi terroris procedit, qui multos sapientes neci dedit, qui cuilibet est similis, cujus nomen dici non potest. Et alius: Qui lapidem nominat, ejus virtutem ignorat, nam qui virtutem novit, eum non nominat. Imò nec nomen proprium habere affirmant quidam. Sic enim Alph. Si lapis proprium nomen habet, vulgare non audent propter rationes ab ipsis traditas. Hinc Rosin. Non parum timui ne Deus amoveret à me gratiam suam, pro eo quod tibi de hac summa sapientia exposui, cum cuncti philosophi citius mori vellent, quam proprijs nominibus eam nuncupare. Et innominatus. Nomen lapidis patefacere nemo potest sub animæ suæ condemnatione, quia coram Deo rationem reddere non posset.

Materia lap. maximè occultatur.
In cla. Phil.
Lapis nomen proprium non habet.
Nomen lapidis non vulgandum.
In tract. de lap. philos.

Alius. Totius mundi periret status, si noster in libris nominaretur lapis, vel si quandoque proprio nomine vocant, occultè id faciunt, & sæpè ejus nomini aliquid ficti addunt. Unde Agmon in Turba. Ubi non prodest, ibi magnificè & significanter nominatur, ubi prodest, ibi maximè celatur. Hanc inveniri in omni re, in omni loco, & tempore, quidam philosophorum asseruere. Unde plurimi elusi illam in vegetabilibus & animalibus, aut ortum & originem ex illis trahentibus, undè elementa separari posse dijudicarent, quæsiverunt, sed frustra, cum singula non proferant nisi sibi similia. Hos deridens Senior, Si talibus inquit, diceretur, Ovis peperit hominem, aut volatilia parturiunt pisces, aut palma portavit mala granata, responderent utique: Fabulam narrasti, non generant res nisi sibi similia, & non fert unaquæque arbor nisi fructus suos. Et tamen isti stultis stultiores præparant quod non habet tincturam in se, ex omni re quæ tendit ad nihilum, & credunt benè facere, sed nihil acquirunt præter laborem, quia in impossibilitate excœcati sunt à veritate. Naturalissimum verò & perfectissimum opus est, unumquodque generare tale, quale ipsum est, ut planta plantam, capra capram, ut ait Philosophus. Cum autem materialia ista sint à natura metallorum aliena, impossibile est ex eis fieri generationem in metallis, quia metalla non generantur nisi ex suis proprijs spermatibus. Ideò non sine ratione perquirendum monet Arnald. quid sit sperma metallorum, qui non invenitur in re quod in ea non est, non sunt autem metalla in animalibus & vegetabilibus, sanguine, capillis, menstruis & similibus, quanquam philosophi hujusmodi nominibus aliquando similitudinariè usi sint, prout suprà est declaratum. Ad generationem certè hominis vel animalis, non fit alicujus rei permistio nisi spermatis

In vegetabilibus & animalibus artem supponentium error.
2. de anima.
Metalla ex proprijs spermatibus generari.
Inst. flor.

matis masculi & fœminæ in vase naturali nempe matrice, ubi convertitur de re in rem præparatione naturali, donec formetur inde homo & animal, sine ingressione alterius rei nisi sanguinis menstruorum, ei consimilis. Et in vegetabilibus semen proprium cujusque arboris vel plantæ terræ committitur absque additione rei alterius, ubi suæ naturæ alimento enutritum & solis calore evocatum germinat & augmentatur. Ita & magisterium philosophorum commistione alicujus non eget extranei, sed ex proprio semine metallico terræ philosophicæ per artem præparatæ immisso, producit lapidem multiplicabilem in infinitum, si suo proprio menstruo & humore connaturali alatur, & calore Solis philosophorum de potentia ad actum excitetur. Alij in salibus, aluminibus, atramentis, & bauracibus lapidem philosophorum inveniri crediderunt, aut per ea perfectiora metalla deduci posse ad eum statum ut tingant in infinitum, eo quod per illorum cementationes ab alijs metallis impuris illa expurgari, & colorem vegetiorem & magis splendidum ijs cōcilinari viderent, & scirent inde aquas virgines prolectari, quas fortes, graduales, & regias vocant, quibus aurum & argentum solvi putant, aut ad altiorem coloris gradum promoveri. Sed de solutione istiusmodi non curant philosophi, cum potius sit corrosio & dissipatio quædam totius in partes minutissimas, quæ denuò in argentum & aurum liquefactione redire possunt. Et si quis metallis perfectis color accedit, is reiterationibus fusionum & attractione diuturna evanescit, quia non alterant intrinsecè, sed tantum superficialiter, nec ingrediuntur, cum incommiscibilia sint cum metallis, nec fusionem metallicam præstent, nec in se habeant alias proprietatum differentias, quas in lapide suo requirunt philosophi. Meritò itaq; a non omnino insulsis & fatuis rejiciuntur. Decipiuntur autem fortè ex eo quidam, quod Sapientes aquam siccam quandoque nominent, quod nullis rebus melius convenire arbitrantur quam salibus, aluminibus, & atramentis, quæ resoluta facilè in aquam transeunt, & modico calore denuò ad pristinam formam redeunt. Sed philosophi per aquam siccam nihil aliud intelligunt, quàm argentum vivum, ea nempè de causa quod tangentem non madefaciat, cum tamen liquidum sit & fluidum instar aquæ. Credant Gebro, qui lib. fornacum sic ait. Studeas Solem & Lunam resolvere in aquam suam siccam, quam vulgus Mercurium vocat. Falluntur etiam in eo quod Philosophi passim de sale loquantur. Veluti auctor soliloquij. Qui sine sale operatur, est velut is, qui cum arcu sine chorda sagittat. Et in libro Salis & aluminis. Si Deus non creasset salem, non perficeretur Elixir, & vanum esset studium alchemicum. Et in Allegorijs Sap. Qui sine sale operatur vel agit, corpora mortuorum non resuscitat. Item Alius. Sales sunt radices tui

Naturā imitandam à simili.

In salibus aluminibus & atramentis artem supponentium error.

Erroris causa secunda.

Cap. 19.
Tertia.

 operis.

operis. Illi ſciant philoſophos non de ſale communi loqui, ſed de eo quem in opere ſuo requirunt minerali, ſimilitudine ducta à rebus calcinatis, à quibus omnibus cum poſſit extrahi ſal, meritò etiã ex calce metalli ſui ſalem extrahi dicunt, quo tamẽ aliud non ſignificant quam terram ſuam. Juxta illud Auctoris innominati: Quod inferius in cucurbita manet eſt ſal noſter, id eſt, terra noſtra. Et in Alleg. Sap: Nota quod hæc corpora alumina & ſalia ſunt, quæ à corporibus noſtris fluunt. Et Auctor Scalæ phil. Secundæ aquæ opus eſt exaltare terram in ſalem mirabilem ſola ſua virtute attractiva.

Clang. buc.

In mediis mineralibus & marchaſitis artem ſupponentium error

Nonnulli in mediis mineralibus, tutia, magneſia, marchaſitis lapidis materiam quæſiverunt, & præſertim in antimonio. Cum enim philoſophi dicant metalla & ſuum lapidem conſtare ſulphure & argento vivo, & hæc facili artificio ex antimonio educi poſſint, nihil obſtare quo minus materia lapidis inde petenda ſit. Sed cum non ſufficiant philoſophis ſimpliciter ſulphur & argentum vivum, ſed eadem velint eſſe pura & munda, & omni coinquinatione carentia, homogenea, & non aduſtibilia, ſed perſeverantia ſuper ignem & fundentia, argentum verò vivum & ſulphur illius ſint in radicibus ſuis impura, & immunda, & quæ nullo artificio depurari poſſint, ad hæc heterogenea, & facilè ab igne recedentia, aut non fluentia, omnibus ſanis ſuſpecta erit antimonij & reliquarum marchaſitarum natura.

In lapidibus & gemmis.

Quidam in lapidibus, gemmis, & cryſtallo artis principia inquirunt. Sed ſi ea quæ propius ad metallorum naturam accedunt, materiam Elixiris præſtare non poſſunt, profectò neque gemmæ aut cryſtallus neque lapides cæteri. Si enim id quod magis videtur eſſe tale non eſt tale, profectò neque id quod minus. Hæc itaq; cum alterationes in corporibus metallorum facere non poſſint, quia non ingrediuntur, nec enim quicquam alterat quod non ingreditur, nec fuſionem metallicam præſtent, ſed tantum vitrificatoriam, aut omninò nullam, ab arte ut omninò aliena repudiabuntur, id ipſum præcipiente Alphidio: Cave, inquit, fili, & à corporibus lapidibusque mortuis te ſepara, quoniam in eis nullum eſt iter, quia vita eorum non augetur, imò tendit ad nihilum, ſicut ſunt ſalia, auripigmenta, arſenicum, magneſia, marchaſita, thutia, & his ſimilia.

In ſulphure.

Alij in ſulphure communi materiam lapidis præſupponunt. Cum enim philoſophi in materia Elixiris requirant homogeneitatem, fixionem, & tincturam, & hæc omnia in ſe contineat ſulphur, meritò lapidis materia aut pars illius cenſebitur, dicente Gebro: Sulphur habet homogeneam & fortiſſimam compoſitionem, & eſt uniformis ſubſtantiæ. Ibidem: Ipſum dat pondus completum unicuique metallorum, & ipſum fœditate depurat & illuſtrat. Et paulò poſt: Per Deum altiſſimum ipſum illuminat omne corpus, quoniam eſt lumen & tinctura. Item Pythago-

Sum. perf.

ras in Turba: Aqua sulphuris munda ex solo est sulphure. Et Acsubofon ibidem: Sulphura sulphuribus continentur. Respondeo, Gebrum doctissime & acutissime, ut solet veritatem describere, & miris verborum involucris eandem occultare, non secus ac is, qui sub magno palearum acervo granum frumenti reconderet. Igitur non de communi & adustibili, sed de philosophorum sulphure loquitur; Ideò addit ibidem, non utendum eo sine magisterio, quia sine eo nihil horum præstat, sed corrumpit & denigrat. Et alibi, ubi de natura sulphuris & arsenici loquitur, sulphur habet in se duas causas corruptionis, inflammabilem substantiam & terream fæculentiam: per primam ipsius natura stare in igne non potest, quoniam comburit semper & comburitur, & nigredinem in omni opere præstat. Per alteram verò neq; fusionem habet neq; ingressionem, quoniam si fixum fuerit, prohibet fusionē, & ipsum nunquam figitur, nisi prius calcinetur, cum verò calcinatur nullo modo funditur in artificio, quoniam in terrenam substantiam redigitur. Hæc Geber de sulphure communi, sicut etiam Arnald. & alij omnes, quod quantum à philosophorum sulphure distet, quilibet vel mediocriter in chemicis libris versatus facilè considerat, cum illud argento vivo sit plane extraneum; at istud ex intimis argenti vivi pefectorum corporum visceribus petitum, nec est aliud quàm ignis simplex nec urens, vivus, vivificans alia corpora mortua, & ea maturans, & naturæ defectum supplens, cum ipsum sit superfluæ maturitatis, secundum quod in natura sua est perfectum, ac per artificium magis depuratum. Senior: Satisfecerunt Sapientes hominibus cum dixerunt, sulphur nostrum non est sulphur vulgi, quia sulphur vulgi comburitur, sed sulphur sapientum album comburit combustione albedinis & meliorationis.

Sum. perf. cap. 85.

Ros. part. 1. cap. 3.

Differentia sulphuris vulgi & philosophorum.

Cum igitur ex supra dictis omnibus lapidis materia elici non possit, consequens videtur, ut argentum vivum, nobis eandem subministret, quando sola Mercurialis natura omnibus notis philosophici lapidis materiæ respondeat. Argentum enim vivum solum cum sit incombustibile & homogeneum, quia aut cum tota sua substantia in igne manet, aut cum tota sua substantia ab igne recedit, adustionis est salvativum, fusionis effectivum, & corporum perfectivum; cum corpora illa minus comburantur, & majoris sint perfectionis, quæ plus de sua natura participant, & possident, quæ verò minus, minoris; affirmante etiam Avicenna: Ipsum solum recipere in se quod suæ naturæ est, & alienum respuere, & cum sit metallicum, continere totum in se quo indigemus ad nostrum magisterium. Sed ne de argento vivo vulgari hæc intelligantur, obstat illius fuga quæ sisti nō potest, nisi sulphuris sibi adjuncti virtute aut metallico vapore, dicentibus etiam Philosophis, Mercurium suum non esse Mercurium vulgi. Adhuc cum imprimis

In argento vivo vulgari

corpus solvendum aut calcinandum præcipiant philosophi, neutrum in vulgare argentum vivum cadere potest, cum sit totum aëreum & spirituale. Igitur in corporibus Elixiris substantia quærenda: sed ea sunt aut perfecta aut imperfecta. Hæc autem cum perfectionem quam non habent, alijs dare non possint, cum ex sulphure & argento vivo impuris, & parum aut nimium decoctis constent, & celeriter ab igne & alijs adurentibus comburantur, Elixir nobis subministrare non possunt, subtilioris enim substantiæ & liquidioris fusionis necesse est illud esse, quam ipsa corpora vulgi, & majoris fixionis, quam sint in natura sua. Impossibile etiam est, ut ait Arnald. non fixum figere, & immundum mundare, quia non invenitur in re, quod in ea non fuit antea, nec aliquis dare potest quod non habet. Deinde ut ipsa Elixir fierent, oportet ea primum convertere in similitudinem duorum corporum perfectorum, quod frustra fieret, cum habeamus duo corpora perfecta à natura facta. Nec obstat quod philosophi sæpius corporis imperfecti aut immundi mentionem faciant. Veluti Morienes: Nisi corpus immundum mundaveris, & ipsum dealbatum reddideris, & animam in ipsum miseris, nihil hujus magisterij direxisti. Item Astanus in Turba: Corpus imperfectum coloratur coloratione firma mediante fermento. Et Geber. Pastam fermentandam extrahimus more solito ex imperfectis corporibus. Et ex hoc tradimus tibi regulam generalem, quod pasta alba extrahitur de Jove & Saturno, pasta verò rubea ex Venere, Saturno & Marte. Qui locus Gebri doctissimos viros multum torsit, ut existimarent corpus sive materiam lapidis ex imperfectis metallis petendam, formam verò ex auro & argento vulgaribus: cum tamen & materia & ejusdem forma ab una re sola desumenda sint, materiam enim lapidis unicam & specie & numero esse constat, quamvis postea in plures veluti rivulos spargatur, prout auctor est Morienes. Hoc magisterium, inquit, ex una primum radice procedit, quæ postmodum in plures res expanditur, & iterum ad unum revertitur. Et Lilium: Anima, corpus, & spiritus simul sunt, & una res est, in se habens omnia cui nihil extraneum introducitur. Haly: Unus est lapis super quem non misceas aliam rem; cum eo operantur sapientes, & de eo exit cum quo medicatur, non commiscetur cum eo aliud, nec in ejus parte, nec in toto. Quando igitur corporis imperfecti aut immundi meminerunt Philosophi, aliud nihil quam terram suam intelligunt, cujus locuples testis mihi erit Arnaldus. Mercurius, inquit, cum terra conjungitur, id est, cum corpore imperfecto, quæ terra mater dicitur, ideò, quia terra est mater elementorum. Non quod ex corporibus vulgaribus, plumbo, stanno, ære aut ferro materiam fermentandam desumi velint, sed ex composito suo in terram verso, quæ

imper-

In corporibus imperfectu.

Ros part. I. cap. 10.

Objectio.

Lib. fornacum cap. 9.

Lib. Sec. c. 9.

In fl. flor.

imperfecta adhuc est respectu perfectionis ultimæ ad quam illam perducere conantur philosophi, & ratione tincturæ quæ illi ablata fuit, & postea redditur per artificium. Nec arguit è contra quod Geber expresse dicat pastam albā extrahi debere ex Jove & Saturno, pastam vero rubeam ex Venere, Saturno & Marte. Superius enim a me ostensum est, omnia metalla tam perfecta quam imperfecta in philosophorum composito contineri, virtute & potentia & similitudine quadam, prout etiam ex allegoria Comitis Bernardi patet. Cum itaque Elixir album non egrediatur terminos albedinis & fixionis lunaris, pasta ipsius sive corpus dicitur extrahi ex metallis albis, & parum decoctis, Saturno videlicet & Jove, quæ fermentanda erit cum Luna, nam albedinem in opere cruditatis signum esse affirmant philosophi. Unde Rof. usque ad albedinem non utimur igne forti, quia album crudum est, & semicoctum. Metallum autem crudum perfectum esse non potest. Arnald. Opus album est opus hyemis, rubeum verò æstatis. Pasta vero rubea dicitur extrahi ex Venere, Saturno & Marte, quia rubedinem aut manifestam aut occultam in se habent hæc metalla, ad quam majore decoctionis calore compositum perducitur, quamvis adhuc imperfectum, quia nondum pervenit ad finem in quo completur, nec adeptum est formam qua perficitur, quæ est fermentum solare. Neque mirum cuiquam videri debet, si etiam de Saturno pastam suam rubeam extrahi præcipiat Geber, quem rubedinem in se occultam habere demonstrat minium quod ex eius fit calce. Et Zenon in Turba: Hoc plumbum rubeum nostri est operis. Sed hæc quidem dicta sint ijs, qui Gebri auctoritatem salvam volunt, quem ego magis occultandæ veritatis studio quam alia de causa talia scripsisse suspicor, solitum pauculis veris plurima falsa imminuere. Si verò extrahendi verbum hujusmodi interpretationem non admittere quispiam existimet, is sciat eadem significatione id apud hujus artis doctores usitatissimum esse. Regor. Signum bonitatis primæ decoctionis est sui ruboris extractio, & in nigredinem conversio: non quod velit rubedinem extrahi, sed tantum putrefieri & decoqui donec nigrum fiat. Et in Turba: In ventre nigredinis apparentis est albedo occulta, unde oportet albedinem illam ab ejus nigredine extrahere. Rosinus. Sapientes cum dicunt, accipite sputum Lunæ gummamque simul liquefacite, cumque liquefiunt ista, non jusserunt rubea fieri, sed flores tantummodo ex eorum ventribus extrahi. Cum igitur ex imperfectis metallis lapidis materia frustra petatur, superest ut ex perfectis ea proliciatur, hæc autem si de sua perfectione alijs communicent, ipsa imperfecta manebunt, eo quod non possunt tingere nisi in quantum se extendunt. Si verò ea perficere velimus plus quam sunt in natura sua, necesse est ea in radice *In perfectis metallis.*

magis mundari, cum oporteat elixir esse magis mundũ & purum, nec non subtilius, quam sit ipsum aurum vel argentum. Sed ad eorum necessariam mundationem perveniri non potest propter fortissimã ipsorum compositionẽ naturalem, quæ nisi per corruptionem labefactari nõ potest. At quæ corruptio auro evenire potest, quod nec terra nec aqua alteratur, nec rebus comburentibus comburitur, cum in igne etiã melioretur, dicente Plinio: Auro omnium corporum nobilissimo nihil igne deperit, in incendijs rogisq; durante materia? Sed dicet aliquis: Cum nihil sit sub Lunari globo corruptionis expers, fieri non potest, quin etiam modus inveniatur aurum ipsum corrumpendi. Fateor, qui enim alioqui sulphur & arg. vivum, & olea inde fieri possent, & ipsius deniq; color sive tinctura, quam incomparabilis & summus arcanorum naturę scrutator Clariss. Vir. D. Jo. Baptista Porta Neapolitanus nostri ævi decus, in suo quem, de Magia naturali inscripsit libro, quasi digito demonstravit? Sed aurum corrumpere ad generationem sub conservatione suæ formæ, hoc opus, hic labor est. Docent itaq; quidã ipsum cum argento vivo magno artis studio elaborato commiscere; eo namq; modo nec alio quopiam exaltari potest ultra perfectionem suam naturalem, sed hoc non pervenit nisi ad artificem solertissimi ingenij. Quod tamen si fiat, jam plures res erunt, cum unitatem in suo opere commendent philosophi. Deinde materiam suam vilem & parvi pretij esse affirmant, cum auro post gemmas pretium sit maximum. Qui religiosiores paulò fuere in hac arte, docent aurum cum argento & Mercurio commiscere, ut aurum sit loco patris, argentum loco matris. Mercurius sperma utriusque. Unde Hermes: Pater ejus est Sol, mater Luna, portavit eum ventus in ventre suo. Idem, Draco non moritur nisi cum fratre & sororę sua interficiatur, non per unum solum sed per ambo simul, scilicet per Solem & Lunam. Et Avicenna: Consulo ut non opereris nisi cum Mercurio, Solo, & Luna, istorum enim duorum corporum conjunctio est necessaria in hac arte ad album & ad rubeum. Et Morienes: Sine stultos quærere & quærendo errare circa quamlibet rem, quoniam ad propositum nõ pervenient donec Sol & Luna in unum corpus redigantur. Addunt etiam rationem: Quia si in lapide esset tantum alterum eorum, nunquam facilè flueret medicina, neque tincturam daret, & si daret, in fumum evolaret, quia non esset in eo receptaculum tincturæ. Sed qui manum operi adhibere volet, diligenter prius excutiat, quæ sint illæ species & res quæ Sol & Luna à philosophis nominantur, ne operam & oleum, ut est in proverbio, perdat.

Natural. hist. lib. 33. cap. 3.

Auri forma in opere corrumpi non debet.

In auro argento & Mercurio.

In tab. smaragd.

Hic locus me admonet, ut quoniam miranda quadam & non credenda de lapide suo prædicant philosophi, quæ sinistrè intellecta experientiæ deditum in varios & devios errores perducere possent,

Quare lapis omnis res dicatur.

possent, antequam ulterius progrediar, de ijs paucula interseram, quæ non modo scitu jucunda, sed & maximè utilia erunt omnibus veritatis studiosis. Imprimis autem occurrit, philosophos lapidem suum omnem rem dixisse, quod ideo fecerunt, ut ait Rosarius, quia omnia in se habet quibus indiget, & quæ ad sui perfectionem necessaria sunt. Quod verum esse testantur passim philosophi, & imprimis Senior. Lapis Sapientum inquit in ipso & ex ipso perficitur, radix, & rami, & folia, & flores & fructus. Est enim sicut arbor, cujus rami & folia & fructus sunt ex ea, & per eam, & ad eam, & ipse est totum, & ex ipso est totum. Idem: Lapis sapientum quem nominaverunt omnem rem, habet in se totum quo indiget ex corpore, ex sole, ex aquis, ex spiritibus, ex animabus & tincturis. Omnibus etiam nominibus nominatur ut ait Rosarius ad ipsius occultationem, & propter naturæ suæ dignitatem, & propter diversa ejus regimina, & mirabilem colorum varietatem in opere apparentium, & participationem omnium elementorum in eo existentium. Pythagoras in Turba: Multis nominibus ipsum nuncupaverunt propter naturæ suæ excellentiam. Et Lilium: Quandoq; in lapidis operatione colores omnes quæ hodie in mundo sunt & excogitati possunt apparent, & sic secundum diversos colores in opere apparentes diversificantur ejus nomina per diversos philosophos. Est & alia ratio, quia ex omnibus quatuor elementis hic lapis perfectus est, quare cujuslibet rei elementatæ nomine appellatur. Est & tertia ratio ut insipientes illum nô cognoscant, hæc ille. Præterea dicunt philosophi lapidem suum animalem, vegetabilem, & mineralem, non quod ex animalibus, vegetabilibus aut mineralibus indifferenter fieri possit, ut multi opinantur, & frustra in illis pecuniam & labores suos insumunt. Sed animalem quidem propter animam quæ propriè homini animalium dignissimo competit, si tamen fas est hominem inter animalia connumerari; quamvis anima à philpsophis his quoque sicut & vegetabilibus tribuatur, sed non eadem ratione. Bonellus in Turba: Æs nostrum sicut homo corpus habet & animam. Et propter sanguinem, qui propriè in animalibus, quo subtracto moriuntur. Unde Lilium: Spiritus convertit corpus in spiritum tinctũ, prout sanguis est, quia quod spiritũ habet, habet & sanguinẽ Et Dardaris in Turba: Non utendum in toto regimine nisi aqua permanente, vis enim ejus est spiritualis sanguis. Morienes: Quod corpora maximè coaptat, sanguis est, nam illa vivificat atq; conjungit, & ex omnibus unum corpus efficit. Arist. Sanguis est anima, & anima est vita, & vita lapis noster est. Non quod revera in eo sit spiritus, anima, aut sanguis, qualis in homine, sed similitudine quadam non ineleganti. Sicut enim homo per separationẽ animæ à corpore mortuus dicitur, & remanet ipsius cadaver, statuæ potius

In lib. de sig. & imaginib.

Cur omnibus nominib. vocetur rationes quinque.

Comparatio natura lapidis cum natura hominis.

potius simile quam homini: ita & in lapide separata ipsius meliore & radicali essentia, quæ formam dat lapidi & tincturam, quæ est philosophorum anima, remanebit materia quædam informis, quantum ad formam metallicam, quæ cum non sit in cura naturæ nomen proprium non habet, dicente Moriene, omne corpus cum anima caruerit, tenebrosum & obscurum erit. Et sicut credimus in resurrectione animam corpori restitutam iri, & corpora deinde perpetua fore & incorruptibilia: ita in hac arte, corpore per ignem & aquam regimine debito exanimato & purgato, anima sua, id est, tinctura non aliunde sed ex proprio corpore extracta illi redditur, ac tum primum induit colorem & formam metallicam, sed illustriorem quam prius habuit. Quæ dixi communi sapientum consensu vera esse productis eorundem sententiis probabo. Hermes in Alleg. Sap. Spiritus è lapide extractus est albus, anima autem rubea, quibus ei redditis vivit & lætatur, quoniam decore, & lumine pristino ornatur, hilaris est tunc maxime cum resurrexit, quia non amplius moritur Zion in Turba: Lapidis tinctura vita est quibus introit, detrimentum & mors à quibus extrahitur. Bonellus ibidem: Illa natura cui humiditas adempta est, cum per noctes dimittitur mortuo similis videtur, & tunc illa natura igne indiget, quousque corpus & illius spiritus in terram vertatur, & tunc fit pulvis mortuo similis in suo tumulo. His peractis reddet ei Deus spiritum & animam, & omni infirmitate ablata confortatur illa res, & post corruptionem emendatur, quemadmodum homo post resurrectionem fortior fit, & junior quam fuerat in hoc mundo. Rosinus: Spiritus & anima cum extrahuntur à corpore, corpus remanet mortuum, redde sibi animam suam, & tunc vivit, & scias quod mortui resuscitati perpetui erunt. Et D. Thomas Aquinas. Superior pars lapidis est spiritus & anima quæ mortificatum lapidem vivificat & facit resurgere. Senior Anima est præparator sive rector corporis, & extractor, & ipsa est reductor ad corpus suum, quod vivificabit post mortem suam: Per hanc vitam postea nulla erit mors, propterea quod vita infunditur sicut spiritus corpori. Quod autem anima sive tinctura extrahatur non aliunde, sed ex seipso, & ex proprio corpore quamvis ex antedictis satis liqueat, tamen audiamus adhuc Menabadum in Turba: Corpus ait non potest tingere seipsum, nisi spiritus occultus extrahatur è ventre ejus, & fiat spiritualis tinctura. Lilium: Hoc ovum vitam quam habet ex se in generatione extrahit, non autem ab alio, vel ab alijs, sed ex ejus ventre flores extrahuntur, & se ipsum germinare facit & quod est intus mittit foras, & quod est foris mittit intus. Idem: Natura naturam vincit mortificando corpus & vivificando, quoniam ex ipso fuit, & in ipsum convertitur, & augmentatur. Comparatur etiam animalibus,

Ad Saratanam episcop.

In comment. super tab. Her.

Nota masculinum adjectivum propter actionem in materiam.

libus, propter aeris respirationem. Hinc Bonellus in Turba: Hominum inspiratio ex aëre est, quæ sibi post Deum vita est, similiter æs humore inspiratur, quo vitam suscipiens multiplicatur & augmentatur ut cæteræ res. Atque hæc quidem de lapide animali. Vegetabilem vero dixerunt à similitudine animæ vegetativæ, quæ tamen cum animalibus communis est, & dicitur vis quædam in viventibus convertens alimentum in substantiam aliti, ut ipsum in esse conservet, ad quantitatem debitam provehat, & similem in sua specie generare tribuat. Cum igitur hæ tres potentiæ: Nutritiva videlicet, augmentativa, & generativa, reperiantur in lapide, quamvis non plane eodem modo sicut in vegetabilibus, non absurda ratione vegetabilem nominarunt. Amplius, sicut alendi vis ut suum munus obeat quatuor alijs subservientibus facultatibus indiget, Attractiva videlicet, retentiva, digestiva & expulsiva, eadem in opere considerantur. Per attractivam enim, substantia lapidis de Mercurio attrahit id quo in artificio indiget, & quod sibi familiare est, & hoc per virtutem elementativam implere cupiens vacuum. Per retentivam, ut coctionem retineat ratione vacui appetentis. Per digestivam retentum in similitudinem substantiæ immutat, ut argentum vivum in substantiam sulphuris coagulantis. Per expulsivam natura expellit quod ei convenit, non enim aqua, ut quidam ait in Turba, plus ponderis adjicit corpori, quam de humiditate metallina in se habet, quia humiditas aquæ transit, & metallina manet. Ne quis autem hæc mea putet esse figmenta, videat Raymundi Lullij codicillum, & testamentum ejusdem cap. 32. Quod autem lapis crescat & sibi simile possit generare, quamvis probare non sit necesse, cum is sit finis & scopus totius studij chemici, tamen aliquot philosophorum dicta ea de re proponam, & imprimis Marsilij Ficini, qui in lib. suo de arte chemica ita loquitur: Lapidem partes innumeras posse tingere apud philosophiæ consultissimos ita decernitur: Quemcunque spiritum esse multiplicabilem, sed nullum corpus; & cum lapis noster factus sit maxime volatilis, atque ut ita dicam spiritualis, totusque igneus, & per multijugas solutiones & coagulationes sæpius repetitus, quidni crederes lapidem innumeras partes posse tingere? si emunctis naribus naturæ rationem ejusque dotes mirificas introrsum olfeceris; Quo plus enim solem solveris, & iterato coagulaveris, eo plus tinges. Quanto item plures feminas vir acceperit, eo plures habebit proles. Auctor quoque thesauri philos. sic ait. Aqua sapientum est ut granum tritici, nutritur enim & putrefit, & corrumpitur, deinde germinat, resurgit & seipsum multiplicat. Et alius: Philosophi volunt nutrire granum eorum metallicum donec vegetetur, & fructum adferat, tale quale ipsum est. Auctor etiam Dialogi Nat. & fil. phil. Lapis vel medicina quam

Quare lapis vegetabilis dicatur.

Quatuor facultates altrices in lapide.

Cap. 16.

Aurora consurgens.

quæris pullulat & multiplicatur, quemadmodum granum frumenti cadens in terram bonam, quum mortuum fuerit, multum fructum adfert: cum igitur corrumpitur multa alia grana inde producere poteris.

Cur lapis mineralis dicatur. Lapis mineralis dicitur ex eo quod materia ipsius aut res ex quibus componitur, & constituitur, sint minerales & metallicæ, nec aliunde esse possunt, si metalla transmutata sint. *Objectio.* Si quis allegat, eadem ratione lapidem vegetabilem aut animalem dici posse, quod ex vegetabilibus aut animalibus ejus sit origo; respondeo *Solutio.* nullam subesse rationem, quinimò planè naturæ repugnare, ut metalla in animalibus aut vegetalibus inveniantur, cum illorum principio planè diversa sint & nullo modo simul misceri queant, ut in igne perseverent; & philosophis sufficiat similitudo aliqua quamvis non in omnibus conveniens, ut quidvis lapidi suo attribuat. Nec est quod sibi blanditur quispiam, eo quod argenti vivi fluxibilitas sistatur succis quarundam herbarum, & color quandoque illi coagulato & metallis imperfectis alius à naturali inducatur per res, quæ aut ab animalibus aut vegetabilibus ortum habent, cum extrinsece tantum agant, & non alte penetrent, nec inducant formam metallicam nisi corruptam, formam verò auri & argenti nunquam dare possunt. Veras autem esse rationes quas attuli, cur lapis animalis, vegetabilis & mineralis dicatur, ipsimet Sapientes mihi testes erunt. Sic enim Rosinus: Recipe hunc lapidem animalem, id est, animam in se habentem, scilicet mercurialem, sentientem præsentiam ac influentiam magnesiæ suæ, magnetis, & calaminarem, ac apicem per motum localem, prosequendo & fugando. Auctor quoque novi luminis: Ostendit quasdam animæ virtutes, movet & movetur, agit & patitur. Pergit Rosin: Vegetabilem, id est, vim suam in natura inditam communicantem suo generi, multiplicantem virtutem influentiæ sicut radix stipiti sive herbis. *Cap. II.* Mineralem quia de minera extrahitur. Auctor viæ universalis. Philosophi nominaverunt lapidem vegetabilem, quia vegetatur & crescit. Animalem quia corpus habet, *Libr. de Nat. Solis & Lunæ.* animam & spiritum, ut animalia. Mineralem, quia res ex quibus componitur sunt minerales, in natura sua, Michael Scotus. Lapis dicitur mineralis, quia ex solis mineralibus fit, vegetabilis quia nutritur & augetur, quæ sunt potentiæ vegetativæ, animalis quia odore reficitur, & fœtore corrumpitur, quod postremum tamen *Cap. I.* juxta verborum sonum intelligendum non est. Auctor novi luminis. Hic est lapis qui in vertice montium invenitur & dicitur meritò mineralis. Animalis etiam fertur esse, quoniam animam habet, vegetabilis etiam dicitur quia vegetatur. *Philosophis credendum.* Non est itaque quod alias rationes inquirant viri docti & alchemiæ sectatores, credant Sapientibus & Magistris suis, si modo eorum discipuli esse deside-

desiderant. Nec timeant Elixir ex mineralibus compositum minus cōducere sanitati, quam illud quod in vegetabilibus & mineralibus inquirunt, cum omnes tum philosophi tum Medici eximias auri dotes & virtutes semper commendarint.

Elixir autem sive lapis philosophorum de quo nobis sermo, nihil nisi aurum est, sed millies auro vulgari perfectius: & si aurum non esset, alchemiæ studium vanum esset, cum aurificandi principium ab auro procedere necesse sit, sicut ignificandi principium ab igne, neque enim imperfecta metalla in aurum transmutaret, nisi esset aurum; simile enim a suo simili generatur. Non nego quin ex melle, vino, & similibus tam ex animalibus quam vegetabilibus desumtis, Elixira quædam fieri possint ad corpora humana præservanda, & nonnunquam etiam sananda; sed ea nihil ad nostrum Elixir de quo agimus, cui nullo modo comparanda sunt, imò in metallica metamorphosi etiam abdicanda, & pro inutilibus rejicienda. Si Philosophi dicant aliquando lapidem suum recipere adjutorium ab aliis rebus, & nominent res extraneas, & à metalli natura alienas, tamen plerunque cum additione aliqua id faciunt, videlicet quædam esse magis propinqua quam alia. Et hoc est unum ex usitatissimis sophismatibus sapientum in hac arte. Propterea tyronem Philosophiæ profundæ rationis esse voluit Hermes. Existimant præterea quidam lapidem ideò dici à philosophis mineralem, animalem & vegetabilem, quod non solum humana corpora & metallica ad sanitatem & verum temperamentum deducat, & in ea vim ac potestatem suam exerceat, sed etiam in vegetabilia, quia ut ait Lullius, rectificat omnes plantas in tempore veris per suum magnum calorem. Nam si de ipso grani milij quantitas in aqua dissoluta fuerit, & posita in circuitu stirpis vel vitis, vel in corde arboris, artificialiter nascentur flores & folia, & fructificabunt mense Majo. Quæ ratio quamvis non sit inconveniens, tamen philosophorum auctoritas majoris semper apud me ponderis erit, cum præsertim in ea aliquid plus energiæ & latentis doctrinæ deprehendatur, quam ut à quocunq; percipi possit. Cur vero lapidem suum in omni re & quocunq; loco inveniri dixerint, modo excutiamus. Ostendi superius ex variis sapientum dictis, lapidem philosophorum constare Mercurio & sulphure, sive aqua & terra, quæ elementa in lapide maximè sunt cōspicua, utrumq; vero demonstravi lapidem vocari. Cum itaq; nulla res corporea sit quæ non constet aqua & terra, & nullus locus humido aut sicco vacuus, meritò lapidem suum ubique reperibilem affirmant. Hermes: Ars nostra duabus indiget naturis: Humido scilicet & sicco. Et in Allegorijs Sap Duo lapides Sapientū in ripis sunt, & cacumine montiū ventreq; fluminum, atque in parietibus domorum regalium, inveniuntur & in stercore ejecti; quibus

Elixir nil nisi aurum spirituale.

Sophisma sapientum.

Tract.

Pract. test. c. penult.

Cur lapis in omni re & ubiq; inveniri dicatur.

quibus verbis aliud nihil intelligi quam aquam & terram, sive humidum & siccum, certum est. Sed quia spiritus sive aqua prædominatur in opere, quoniam cum ea, & ex ea, & per eam totum magisterium fit, hanc præcipuè hujus scientiæ doctores ubique inveniri dixerunt. Hinc Hermes: Secretum cujuslibet rei & vita in una est aqua, & hæc aqua est susceptibilis nutrimenti, in hominibus & in alijs, & in aqua est maximum secretum: aqua enim est quæ fit in tritico frumentum, & in oliva oleum, & in quibusdam arboribus gummi & fructus diversi, & principium generationis hominum est aqua. Hamuel in Seniore: Non est res in mundo quæ magis cognoscitur quam lapis, unusquisque & omnis homo indiget eo, & est apud illum, non potest etiam esse sine eo, intendit philosophus, per omnia, quæ dicit, aquam; invenitur enim aqua omni loco, in vallibus, in montibus, & apud divitem & pauperem, robustum & debilem. Et Alphid: Cum dicit, Lapis noster ex vili re est, in oculis hominum pretio carente, fastidita, quam homines pedibus conculcant in vijs, & à qua se prolongant: quid aliud quam aquam intelligat? Auctor Cons. conjugij massæ Solis & Lunæ, Lapis dicitur vilis quia nullius pretij in oculis ignorantis, & est carissimus, quia sine eo non operatur natura, scilicet sine humido, lapis enim philosophorum aqueus & humidus est, humor autem vilissimus. Et Rupescissa: Natura seu materia lapidis est res vilis pretij ubique reperibilis, quia est aqua viscosa. Alij non aquam solam, sed omnia elementa respexerunt, quæ in omnibus sunt rebus. Hinc Comes Bernard: Cum Philosophi dicunt quod lapis ex omni fit re, intelligunt ipsum fieri ex quatuor elementis, ex quibus fit omnis res generabilis, & corruptibilis. Et Rosarius: Ubique invenitur propter elementorum participationem. Rosinus: Ut homo ex quatuor elementis est compositus, ita & lapis, itaque lapis est in homine. Quidam humorem radicalem per hujusmodi dicta intelligi volunt, vel calorem omnibus rebus innatum: quælibet enim res mundi, id est, omne corpus elementatum habet in se calidum radicale seu formale cujus caussa persistit, & non est res adeo frigida, quin foveatur sub calido in ipso incluso tanquam radice. Nonnulli figurativè hæc interpretari malunt, inter quos est Mars. Ficinus, sed magis ut credo ingenij ostentandi, aut velandæ veritatis studio, quam quod ita sentiant; ut cum dicatur lapis esse ubique, intelligatur esse in toto vitro, in omnibus rebus, id est in omnibus metallis, quæ res eorum sunt, juxta illud Hermetis: Omnes res natæ sunt ab una re; ubi D. Thomas & Hortulanus interpretantur res pro metallis; In omni tempore, scilicet sui operis; In omni homine suæ complexionis. Lullius quodam loco voluit naturam considerari, ut videlicet lapis reperiatur in omni re in qua sit per naturam, stultum enim est quærere

In cla phil.

Lib. Lucis.

Ad Thomam de Bononia.

Lib. de arte chem. c. 27.

In tab. smarag.

quærere aliquid quod in re non sit. Et alius: Lapis philosopho- *De intent.*
rum est in omnibus rebus in quibus nutritur. Et Senior: Hunc *Alch. c.3.*
lapidem dixerunt esse in omni re, & hoc est ex sophismatibus sa-
pientum. Certum est autem quod sit in omni re præparationem
habente. Lullius quoque alibi dicit lapidem in omni loco inveniri *Test. c. 37.*
ratione suarum proprietatum. Quæ quamvis vera sint, tamen
philosophorum intentio non est alia quam in elementis, & præ-
sertim aqua, prout dixi.

Enumeratis difficultatibus circa veræ materiæ cognitionem *Regiminis co-*
emergentibus, quæ totius artis clavis est, procedamus ad ejus præ- *gnitio necessa-*
parationem & expendamus num in ea Sapientes sint dilucidiores. *ria, sed diffici-*
Nihil enim prodest scire unde constet lapis, nisi similiter ejus præ- *lima.*
paratio innotuerit, quam difficilimam omnium rerum appella- *Lib. de sig. & imag.*
vit Senior: Et Baccen. in Turba dicit regimen ejus majus esse
quam ratione comprehendi queat. Mandinus ibid: Regendi i- *In cla. Sap.*
gnorantia plurimos errare fecit. Senior: Multi cognoscunt lapi- *ma.*
dem nostrum, & nesciunt virtutem ejus, sed si virtutem scirent,
quid valeret nisi scirent operationem? Operationem autem sci- *Test. cap. 29.*
re non possunt, nisi per donum Dei, vel per doctrinam Magistri
qui eam doceat. Et Lullius: Nihil in hac scientia secretum, nisi
modus operis & operandi. Verum dixisse Lullium inveniemus, si
singulos præparationum modos & varietatem auctorum diligen-
tius excutiamus. Quidam enim ita succincte lapidis regimen de- *Auctorũ va-*
scripsere, ut mera tradidisse ænigmata videantur. Sic enim Geber *rietas difficul-*
& Auctor perfecti magisterij. Perfecta corporum & spirituum *tatem parit.*
præparatio est per superflui remotionem & absentis additionem.
Morienes: Opus nihil aliud est, quam exactio aquæ à terra, & ejus-
dem super eam remissio. Lullius diversos passim operationum
modos describit, nam uno loco sic ait: Duæ operationes sunt *Test. c. 33.*
tibi necessariæ, corruptio quæ facta sit sub suæ formæ conserva-
tione, & generatio. Alibi sic: Rarefactio & condensatio est via *Test. c. 26.*
originalis in elementorum transmutatione, in gradibus eorum.
Idem: De grosso fac simplum, de ponderoso leve, asperum molli- *Ibi. c. 24.*
fica, durum fac molle, amarum dulce, & habebis magisterium.
Rosarius: Vivum occidite, & resuscitate mortuum. Alius: Sol-
ve, coagula, & tinge. Et Emiganus in Turba: Definitio artis est *Opus aureum.*
corporis liquefactio, & animæ à corpore separatio, & animæ cor-
pori mundo conjunctio. Haly: Artificium majus fit per quatuor
magisteria. Solvere, coagulare, albificare & rubificare. Philotis in *Libr. secret.*
Turba: Totum magisterium est, ut superius fiat inferius, & infe- *Alch. c. 1.*
rius superius. Alius quidam præcipit dividere, mundare, & con-
gregare. Nonnulli diffusius lapidis regimina descripsere, sed non
clarius. Arnaldus enim & Lullius & alij quidam quatuor opera- *Efferarius Mo-*
tionis modos assignant: Dissolvere, abluere, congelare, fixare. *nachus.*

Auctor

Auctor Consil conjug. Solis & Lunæ, vult calcinari, dissolvi, coagulari, item calcinari, & incerari. Auctor perfecti magist. calcinari, solvi, destillari, & igne levi coagulari. Marf. Ficinus primo componit, compositum putrefacit, putrefactum solvit, solutum dividit, divisum mundat, mundatum unit, & sic complet opus. Auct. Scalæ. P. & Riplæus Anglus, tradunt operationum modos duodecim: Calcinationem, solutionem, separationem, conjunctionem, putrefactionem, congelationem, cibationem, sublimationem, fermentationem, exaltationem, multiplicationem, projectionem. Geber. & Arnald. in flore fl. octo, sublimationem, descensionem, destillationem, calcinationem, solutionem, coagulationem, fixationem, creationem. Haly: Omnes operationes hujus artis sub sex continentur rebus, quæ sunt fugare, fundere, incerare, dealbare, solvere, coagulare. Senior septem docet dispositiones, sublimationem scilicet, calcinationem, solutionem, ablutionem, cerationem, coagulationem, fixionem. Avicenna totidem, sed non eodem ordine, sublimationem, solutionem, putrefactionem, ablutionem, coagulationem, calcinationem, fixionem. Alij alias, quas omnes non est opus in hunc locum conferre. Cum igitur auctores tantopere varient, & necesse sit legentium animos distrahi tanta operum multitudine, quis confidat se lucem in tam densis tenebris conspecturum unquam? an non tanta diversitas necessario difficultatem parit, dum unus solutionem primum operis gradum appellat, alter calcinationem, tertius sublimationem dicit, & sic in reliquis, si enim primus ordo variat, reliquos etiam variari necesse est. At si saltem in eisdem regiminibus concordes essent, sed ne id quidem, cum singuli ea definiant pro libito. Calcinatio enim cum dicatur rei per ignem pulverisatio ex privatione suæ humiditatis partes consolidantis: docent tamen nonnulli non igne, sed aqua corpora sua calcinare, inter quos Lullius. Sic enim ait: Calcinatio terræ non fit igne, sicut Sophistæ credunt, sed per proprium spiritum suum. Spiritus autem in hac arte appellatione nihil aliud quam aquam indicari supra dictum est. Atqui potest esse diversius, dum unus præcipit humiditate privari corpus, alius aquam jubeat addi? Idem de solutione judicandum, quæ cum definiatur rei siccæ in aquam reductio, quod non potest fieri nisi per unionem solventis & solvendi, ut videlicet corpus spiritus fiat, & spiritus corpus, tamen Arnaldus contrarium asserens, solvere inquit, est dividere corpora, quod nihil aliud est quam compositi partes separare, & ex uno duo aut plura facere. Eadem ratione sublimationem, quæ à Gebro & alijs definitur esse rei siccæ elevatio cum adhærentia sui vasis, & ab Avicenna, elevatio partium subtilissimarum à partibus fixis, alij affirmant nihil esse, nisi rei grossæ subtiliationem to-

Sum. perf. cap. 38.

Libr. Secr. Alch. c. 13.

In clavi Sapi.

Diversitas legentium animos confundit.

In apertorio.

Ros. par. 1. cap. 1.

Lib. fl. flor.

nem to-

nem totumque opus philosophorum unica sublimatione absolvi. Sic enim Arnal. Aqua nostra corpora sublimat non sublimatione vulgari, quam intelligunt phantastici, credentes, quod sublimare sit superius ascendere, vel elevare per ignem, sed sublimare philosophis est subtiliare, mundare, defæcare. Sic in reliquis operationum modis maximè dissentiunt, quos si diligentius examinare vellem prolixior fierem. Illud solum adjiciam, cum ex superioribus pateat plura regimina operis describi, nonnulli tamen repudiata in totum varietate unicam tantum decoctionem volunt, ad instar naturæ in locis minerarum, aut instar fœtus in utero; dicente Rosario: Quamvis sæpè dicant philosophi, impone vasi tuo & claude firmiter, tamen sufficit semel imponere & claudere, donec totum magisterium adimpleatur: quod amplius est a malo est. Lullius vero requirit tres graduales transmutationes, sive potius digestiones, ad instar earum, quæ in humano corpore fiunt, quarum prima est in stomacho, secunda in hepate, tertia in venis, & partibus. Tanta igitur auctorum diversitas non potest non nisi maximam caliginem operantium & studentium oculis offundere. Sed transeamus ad pondera, & primo quantopere refert ea novisse audiamus ab ipsis magistris, quantumvis enim materia bene præparata fuerit, & bene mista, nisi quantitates rerum sint justæ, & secundum rationem, frustra laborat artifex. Auctor perfecti magist. Cave ne ad componendum accedas, antequam invenias componendorum pondera completa. Auctor dialogi Natu & fil. phil. Debita proportio est clavis omnium secretorum. Arnald. Omnia sub termino definito & dispositione certa subsistunt. Idcirco unicuique ponderi pondus, & omni mensuræ mensura opus est. Haly: Si quantitas ponderum disconvenit in composito, partibus ejusdem naturæ transcendentibus per augmentum & diminutionem, destruitur cum ea proprietas compositi, & fit effectus ejus cassus & vacuus. Chambar in Turba. Si conficias absque pondere mora evenit, & malum putabitur. Rhasis Qui ignoravit pondera non laboret in nostris libris, philosophi enim nihil suarum rerum posuerunt, nec aliud occultaverunt nisi hoc. Vera dixisse Rhasim deprehendent, qui in libris philosophorum versati sunt; tantum enim in diversa abeunt ut referre pudeat, & si non pudeat, tamen nō possim. Atqui si unicum tantum pondus solventis & solvendi dicerent, possemus utique conjectura aliqua id assequi, si non prima, saltem pluribus vicibus, ponendo tam varias partes in vitris, donec divina favente gratia id assequeremur, præsertim cum nihil referre videatur, si paulo plus aquæ addatur nec ne, existimādum est enim si paulò plures aquæ partes addantur, corpus citius solvi, sed tardius coagulari, at si pauciores, tardius quidem solvi, citius vero coagulari, ita ut

Test. c. 14.

Ponderum cognitio difficilima & imprimis necessaria.

Ros. pars 2. cap. 24.

ut omnia in unum recidant; nec videntur philoſophi hac in parte duodecimam partem prætergredi. Geber enim & Marſ. Ficinus duodecim aquæ partes ſumunt, Comes Bernard. decem, Senior novem juxta numerum novem aquilarum. Hinc quidam: A novem uſque ad duodecim errare non potes. At Turba tres aquæ partes, unam corporis aſſumi affirmat. Alij plus minusve: Quidam ſuperfundi aquam jubent, ut tribus digitis ſupereminea. Sed eſto, conſequutus ſit quispiam primum illud pondus, quod in corporis diſſolutione expetitur, quid de reliquis expectandum ſit, quæ in cōpoſitione depuratorū elementorum & tincturę additionē requiruntur, non video; in ijs enim multo major varietas conſpicitur, nec enim ad duodecim aquæ aut terræ partes aſcendunt auctores, ſed ad quinquaginta & amplius. Dicit enim Arn. infunde aquam per vices conterendo, quoſque ipſa terra biberit de ſua aqua quinquageſimam ſui partem. Alij minus aquæ plus terræ aſſumunt, alij contra plus aquæ minus terræ capiendum affirmant, ita ut quis è tot & tantis ambagibus ſe extricare non valeat, præſertim ſi ad naturæ operationem reſpiciat, cujus arcana in combinatione ſulphuris & argenti vivi nulla inveſtigatione perquiri aut ſciri à nobis poſſunt. Huc accedit & alia difficultas, quod philoſophi non diſtinguant cum pondera præſcribunt, num ea in primo opere, ſecundo, tertio, & quarto aſſumi velint, ſed omnia confundentes, nunc de ſolutione corporis, nunc de elementorum conjunctione loquentes, aliquando vero de utroq; ſimul, partium proportiones debitas confundunt. Sed ſi ſaltem aquam & terram ponderandam dicerent quæ palpantur & videntur, jam cum velint etiam aërem & ignem librari, non poſſum non ponderum proportionem difficilimam judicare, & artificum multorum irritos labores & errores deflere. Proximum eſt ut de vaſe agamus in quo fit magiſterium, cujus notitia maxime neceſſaria eſt, cum ſit veluti matrix in animalibus, quæ in ea generantur & capiunt incrementum pariter & nutritionem; nihil enim materia aut ejusdem præparatio aut ponderum cognitio artificem juverint, niſi vas aptum habeat, in quo artis & naturæ operationes perficiat. Locus enim principium generationis, & locus generat locatum, nec refert, ut ait Albertus, utrum quid fiat in vaſis artificialibus, an in naturalibus; in utriſque enim, elementales & cæleſtes virtutes operantur, modo artificialia formentur ad modum naturalium. Unde Haly: Niſi res magiſterij inveniat vas ſibi idoneum, totum opus deſtruitur, & ejus operarij quæſitum non inveniunt, nec ipſa res prodit in effectum generationis, quia cum non invenerit cauſam ſuæ generationis ſive radicem, & ipſam caliditatem, contingit in operationibus caſus deſtructionis. Et Morienes: Si ſapientes antiqui & qui poſt eos fuere, ſuas expoſitiones de qualitate

Varietas Sap. in ponderibus.

Lib. fornacum cap. 19.

De arte che. cap. 19.

Roſ. part. 2. cap. 15.

Philoſophi cōfundunt pondera primi, ſecundi & tertij regiminis.

Vaſis cognitio quam ſit neceſſaria.

In præf. ſecre. Alch.

litate vasis in quo conficitur magisterium non invenissent, nunquam quisquam ad ejus perfectionem pervenisset. Istud autem cum unicum dicant, ejus inventio non parum inspedimenti inquirentibus adfert, neque verisimile videtur in unico vase posse tam diversa artis regimina exerceri, sublimationem videlicet, calcinationem, destillationem, solutionem, incerationem & similia. Aut igitur unicum esse non potest, aut tot rei præparationes nil nisi mera figmenta & verborum involucra merito censebuntur, nisi fortè aquam philosophorum quis intelligat, quæ nonnunquam pro vase capitur. Unde Hermes: Vas philosophorum est aqua eorum. Et Arnald. Lapis ut dicunt philosophi fit in uno vase, & verum dicunt, nam totum magisterium nostrum fit cum aqua nostra, & ex ea: nam ipsa corpora solvit, & calcinat, & in terram reducit, dealbat, & mundificat. Item alius: In aqua nostra fiunt omnes modi operationum, scilicet sublimatio, destillatio, solutio, calcinatio, fixio, in dicta aqua fiunt tanquam in vase artificiali. Sulphur item vas naturæ à Lullio quodam loco nominatur. Quamvis autem cum aqua fieri posse dicantur omnes operationes, tamen aquam ipsam vase quopiam cōtineri necesse est, in quo sapientes plurimum discordant. A diversis enim diversa præscribuntur, unus vitrum cum longo & stricto collo, ventre rotundo, alter cucurbitam cum alembico, tertius vas cum duabus cannis, quidam vas supra vas, nonnulli aludel sive sublimatorium præscribunt & alia infinita. Plures non unum aliquod vas pro toto opere, sed diversa requirunt in singulis ejus regiminibus, ita ut tanta diversitas maximæ difficultatis sit index. Huc annumerandæ sunt variæ etiam vasorum formæ à similitudine quadam tam rei quam ipsius operis desumtæ. Sic enim vas ovum appellat Haly. Accipe, inquit ovum, & igneo percute gladio, est enim ejus clausura. Quidam etiam cribratorium & cribrum, quia in eo dividuntur partes, & mundantur, & in eo perficitur magisterium. Senior: Cribra illud cribro & filo, id est, cucurbita & alembico. Et Mireris: Suo cribro ipsum septies cribrari oportet. Nonnulli marmor, quia in eo teritur philosophorum materia, vas suum nominarunt. Dicitur etiam sepulcrum. Unde in Turba: Effodiatur illi draconi sepulcrum, & sepeliatur illic mulier cum eo. Et id totum ad ejus occultationem, neque verisimile est philosophos id usquam apertis verbis descripsisse, teste Maria, quæ in hunc modum loquitur. Omnia docent philosophi preter vas Hermetis, quia illud est divum, & de sapientia Domini gentibus occultatum: & illi qui illud ignorant, nesciunt regimen veritatis, propter vasis Hermetis ignorantiam. Filij auctor Senior dicit visionem ejus magis quærendam quam scripturam. Non autem tantummodo à vasis forma oritur difficultas, sed etiam ab ejus quantitate, ne videlicet majus aut minus sit

Aqua philosophorum vas ipsorum.

Lib. fl. flor.

Diversitas Sap. in vase operis describendo.

Difficultas in quantitate vasis.

mus sit

nus sit quam æquum est. Si enim majus fuerit dispergentur nimium lapidis vapores sive spiritus subtiles, neque ad corpus suum revertentur. Sin minus fuerit, revolutio elementorum lapidis adimpleri non poterit, & germen ejus suffocabitur. Sicut enim per motum firmamenti fit revolutio elementorũ, per quam corpora subtilia nituntur superius ascendere, & quod ponderosum est manet inferius, sic quoque in opere peritorum chemicorum fieri asserunt philosophi. In vasis item clausura non minima difficultas consistit: sunt enim in eo spiritus subtilissimi, qui si detenti non fuerint peribit magisterium. Unde Rosarius. Conserva vas & ligaturam ejus ut potens sit in conservatione spirituum. Certe si tantum unica esset in opere decoctio linearis & continua, sufficere videretur vas oblongum, cujus collum stringi & candente ferro solidari posset, sed cum sublimari, destillari, & calcinari præcipiant, rationem non reperio, quomodo vapores aerei in vase contineri possint, quocumque etiam modo lutum aut colla præparetur, nisi vas post singulas operationes frangendum sit, quod necesse non esse satis innuunt sapientes, cum dicunt unico vase totum perfici magisterium. Progrediamur ulterius ad ignem, sine cujus cognitione omnis operatio artificum invalida est, cum commodum & incommodum hujus rei proveniat à commodo ignis, ut ait Haly. Et Plat. Ignis addit perfecto commodum & corrupto incommodum, seu corruptionem: unde cum fuerit ejus quantitas bona & idonea, perficiet, sed cum multiplicaverit in rebus ultra modum, corrumpet ambo, sc. perfectum & corruptum. Et Alphidius. Agens in hoc toto mundo est unum, scilicet calor, calore autem privato nullus est motus aut actus, ipsius enim dispositionis radix calor est. Morienes: Maxima hujus operis efficacia in suo igne perpenditur, nam cum eo mineræ aptantur, & animæ in corporibus suis retinentur, ignis quoque est tota ejus natura, & perfecta probatio. Et: si sciveris dare ignem, aqua & ignis tibi sufficiunt. Maria. Totum regimen est in temperie ignis. Necessitatem cognitionis ignis recensui; audiamus modo quam difficile sit ignis regimen naturæ conveniens reperire, & perpendamus quid dicat Senior. Homines inquit qui operantur in ista scientia, sunt decepti magis in regimine ignis, quam in alia re, quia nesciverunt temperantiam ignis: multi enim sciunt rem, sed regimen ignis ignorant, in quo jacet tota perfectio. Hermes. Ignium scientia mirabile munus est. Sed interrogabit fortasse aliquis, quare ignoretur ignis regimen, cum ars naturam imitetur quantum potest; in mineralibus autem videmus viam quasi linearem, calorem videlicet lentum & æqualem, quia metalla in penetralibus terræ excoquit, & ad perfectionem ducit, igitur cognita materia & ejus dispositione & vase, si lento igne omnia regantur, philosopho-

In clausura.

Ig[illegible] cognitio necessaria. Secr. Alch. cap. 8.

Quam difficilis sit.

Tractat. 2.

sophorum inde lapidem procreari necesse erit. Recte sane quis ita ratiocinari posset, si semen lapidis purum & numeris omnibus absolutum natura tradidisset, prout frumenti granum aut alterius vegetabilis semen, quod terræ commissum & solis calore fotum, cælique rore madefactum absque hominis adjutorio consurgit in speciem similem ei unde habuit originem. Sed naturæ non est concessum à Deo, ut inquit Lullius, quod lapidem philosophorum possit generare sine ingenio & operatione manuū humanarum. Ideo præcipiunt philosophi lapidem corporea mole liberari, deinde mundari à suis superfluitatibus, quod ut assequantur, varia describunt regimina, quæ omnia igne tam lento fieri non possunt. Propterea nonnulli quatuor ignis gradus præcipuos tradunt, præteritis inter hos medijs. Et quamvis unico igne per omnia æquali Elixir perfici posset, difficile admodum judicare esset, unde ignis ille componi, & calor istiusmodi excitari possit, cum in eo maxime varient auctores: Quidam enim balnei calore, cinerum, aut arenæ, materiam suam continendam asserunt. Auctor Lilij ignem flammæ dicit adhibendum qui supra vas reverberet. Dracone, inquit, in vase posito & sepulto, ignis quinque fustium siccatorum in fovea fornacis accendatur, qui sit continuus neque minuatur neque augeatur. Alphid. calorem fimi requirit. Sic enim ait: Igne coquere, est abscondere in equorum stercore humido, quod est sapientum ignis. Alij in vinaceis, serratura lignorum, stipulis, & carbonibus juniperinis calorem illum quærunt. Morienes stercus columbinum & folia olivarum laudat. Multi oleo, sebo, butyro, aut aqua ardente ignem philosophicum nutriendum putant. Hunc comparant calori hominis sani, aut gallinæ ovis incubantis, aut calori Solis dum est in Ariete. Proinde Comes Bernardus æthereum quendam calorem describit, vaporosum, digerentem, continuum non violentum, subtilem, circundatum, aereum, clausum, incomburentem, alterantem, penetrantem & vivum. Joan. Pontanus, cujus epistola practicæ Philippi de Rovillasco præfixa est, mirabilem admodum ignem describit, & qui vix à quopiam intelligatur, in hanc sententiam. Mineralis est, æqualis est, continuus est, non vaporat, nisi nimium excitetur, de sulphure participat, aliunde sumitur quam à materia, omnia diruit, solvit & congelat, similiter & calcinat & est artificialis ad inveniendum, est compendium sine sumtu aliquo, saltem parvo: & ignis ille est cum mediocri ignitione, qui omnes debitas sublimationes facit, qui non comprehenditur nisi per solam & profundam cogitationem. Putarem ipsum aquam philosophorum intelligere, quæ sæpenumero ignis à sapientibus nominatur. Sic enim Menardus & Dardaris in Turba, Argentum vivum est ignis corpora comburens & corpora mortificans magis

Test. c. 88.

Ignium varietas.

Aqua phi. ignis dicitur.

quam ignis. Et alius: Ignis quem tibi ostendam est aqua. Sed obstare videtur quod dicat aliunde sumi quam à materia. Sic & terra Philosophorum nonnunquam ignis dicitur. Unde auctor Scalæ philos. Scias quod aqua nostra est oleum, & terra nostra est ignis siccus. Quare cum ignoremus quem potissimum ex tot ignium generibus eligere debeamus, meritò tota ejus inquisitio difficultatum plenissima erit: quas non mediocriter augent philosophi dum de quatuor ignium generibus sæpe loquuntur: Elementali videlicet, naturali, innaturali, & contra naturam, quorum cognitionem omnimodam artificem habere decet, antequam opus teneat. De igne invenio hoc ænigma: Littus maris, non plenè combustus sanguis hominis, & succus uvæ rubeus est ignis noster. Sub igne autem & furni secretum contineri manifestum est, cum ignis non nisi in furno idoneo fieri possit. Quod autem furnorum genera à philosophis passim recenseantur ex Gebro facilè colligi potest, qui solus ut alios auctores prætermittam, septem enumerat, Calcinatorium videlicet, sublimatorium, destillatorium, descensorium, solutorium, & fixatorium; cum tamen unicam solam fornacem quærant, quam cum indicare volunt, proprio ipsius nomine cælato, furnum secretum appellant. Ex cujus augmento vel diminutione contingit similiter artificem errare. Magna enim fornax magnum dat ignem, parvum vero parva, quemadmodum etiam ex ejus spissitudine vel tenuitate, spissa enim fornax condensatum & fortem dat ignem, tenuis vero debilem. Spatiosa item respiracula clarum & magnum dant ignem, stricta debilem. Quapropter ut proportionem æqualem ignis quem quærit inveniat, laborandum imprimis est artifici.

Quatuor ignium genera apud philosophos.

Difficultas in fornace cognoscenda.

Lib. fornacũ.

In proportione fornacum.

Superest, ut de ortu & nativitate lapidis aliquid dicam, & de ejus terminis, omnis enim actio naturalis cum suum habeat motum & tempus determinatum in quo perficiatur & terminetur majore vel minore temporis spatio, ut ait Philosophus, necessariò & lapis philosophorum suum habebit tempus certum & determinatum intra quod oriatur & compleatur. Volunt autem Philosophi ipsum nasci post accuratissimam elementorum ipsius mundationem, & ab omnibus inquinamentis depurationem in albedine quadam, quæ fulget candore admirabili vincens omnes mundi albedines, & ab igne fugiens & evanescens, nisi artifex decoctioni finem imponere sciat, & in ipsa hora animam ei adjungere: exemplo fœtus in matrice, qui à principio conceptionis perficitur continuè usque ad tempus partus, & tempore nativitatis perfectus est de se, & si tunc non egrediatur, suffocatur, & moritur, quia tunc eget auxilio expulsivæ virtutis: & cum ortus est tunc eget ultimo perfici, quia motus ambulationis deficit ei, cognitio & loquela. Eodem modo lapis hic oritur perfectus per se

Tempus nativitatis lapidis.

Quando nasci dicatur.

se

sed deficit ei tinctura, & fixio stans, & conjunctio matrimonialis, ideo eget auxilio artificis extrahentis tunc ipsum statim, & complentis eum, antequam evolet ab igne, aut antequam senescat & morbidus fiat. Hinc Morienes: Radix hujus scientiæ est in hora compositionis suæ. Et Alphidius. Omnis creatura potest augeri quousque perficiatur, cum autem ad finem perfectionis devenerit, in detrimentum diminutionis tendit, vel descendit per ejusmodi viam iter suum dirigunt universa quæ in mundo sunt. Simile etiam quippiam evenire videmus in ijs, quæ nostræ subjacent voluntati, in coctione panis videlicet & confectionibus mellis & sacchari, quæ cum fuerint in complemento suæ decoctionis, perfecta sunt ab igne removenda, & si ulterius coquantur, comburuntur & destruuntur. *In cl. phil.*

Oportet itaque artificem attentum esse & vigilem, ut terminum in opere non transcendat, & sequi consilium auctoris Lilij, qui inquit, hoc opus teneas cum Hermete ut toties continuè iteretur, donec visui pateat mutatio, ita quod operis visio te doceat.

Hunc autem terminum nunquam nisi mystice & obscure admodum indicarunt philosophi & consulto variarunt, ne comprehendi aut cognosci a quoquam vere possit, nisi per Dei gratiam & benignitatem, cum eo ignoto omnium prædictorū notitia nihil juvet. Quidam enim hunc terminum definiunt anno uno, juxta illud Platonis: Pauciores dies præparationis est circuitus luminaris majoris. Alij novem mensibus, quidam centum quinquaginta diebus, aut centum viginti, & etiam centum, nonnulli octuaginta aut septuaginta, quin etiam quadraginta. Sunt & qui novem aut septem diebus aut etiam tribus terminum hunc definiant, & alijs modis infinitis, cum tamen non sit nisi unus terminus & dies, imo hora & momentum ut quidam volunt, in qua fiat totius operis perfectio aut annihilatio. Moyses: Istud opus fit ita subito, sicut veniunt nubes de cælo, ut inquit Hermes, & etiam in ictu oculi. Et Rosinus similiter: Hoc opus fit in momento uno, & est ejus efficacia in purificatione lapidis ab unguento suo, & alijs quæ impediunt virtutem ejus. Hujus termini cognoscendi difficultatem & periculum innuens Mireris Mimensidum sic alloquitur: Si philosophicè operaris, & terminum in ipso opere non transcendis, benedictus bis eris, hoc si subito videris, admiratio & terror & tremor tibi evenient, caute ergo operare. Et Plato: Cave ne in putrefactione pervenias ad terminum nocivum, si enim contraxerit opus in solutione moram, fortasse augmentabitur in corruptione, unde cave ab hoc. Et quidam in Turba: Omnibus à te ratione peractis, si dealbationem tamen ignoras, speratam amittis lætitiam. Et Alius ibidem: Si compositum

Terminum in opere variat.

In quartis sive Stellicis.

Ad Euthymiam.

Libr. Secr. Alch. ca. 7.

situm plusquam oportet regatur, lumen ejus à pelago sumptum extinguitur. Item Haly. Lapis noster est vita ei, qui ipsum scit & ejus factum: & qui nesciverit & non fecit, & non certificabitur quando nascetur, aut putabit alium lapidem, jam paravit se morti, & pecuniam suam perditioni; quia nisi hunc lapidem honoratum cum germinaverit invenerit, non consurget alius loco suo. Et Alphid. Cum iste lapis dirigitur & ei forma perficitur, tunc est aptus operationi, antequam melancholia super ipsum abundet, & antequam aër in eo gignatur & senescat. Hermes. Si ab angustia ipsum extraxeris, & in diebus tibi notis ratione rexeris, comes & conveniens tibi erit, tu vero dux eo decoraberis. At Arnaldus. Additamentum dispositionis & præparamentum debent esse in magisterio philosophorum, & operantium, quia natura motum suum præterire non poterit. Certum namque tempus est quod ipsa habet ad impregnandum, pariendum, nutriendum & operandum. Unde cum terram imprægnatam habueris, expecta partum, cum vero peperit, nutrias eam quo usque possit tolerare omnem ignem: Hanc difficultatem ortus lapidis non parum intendunt philosophi, cum terminum hunc cum fine primæ & ultimæ decoctionis scienter confundunt, loquentes nunc de termino unius, nunc de fine alterius, ut legentium animos distrahant, & veram intentionem ipsorum non capiant. Unde bene nobis consulit Parmenides in Turba, ut ad opus non accedamus nisi cognitis omnibus conditionibus lapidis & naturis, in hunc modum: Intendito noscere imprimis, quid est quod naturam putrefaciat & renovet, & cujus sit saporis, & quæ naturaliter habeat propinqua & longinqua, & quomodo se invicem diligant, & qualiter post amorem corruptio & inimicitia illis accidat, & qualiter illæ naturæ se complectantur invicem, & quomodo in igne lento concordes fiant: quibus notis & perceptis, manus vestras operi applicate. Quod si dictas qualitates ignoratis, nolite huic operi appropinquare, quoniam totum est noxium, infortunium & tristitia. Quare cum ea quæ supra diximus de lapidis materia, regimine, ponderibus, vase, & igne, sint inventu & cognitu admodum difficilia, tempus autem præcisum nativitatis & ortus lapidis nosse difficilimum, imo ut quidam volunt supernaturale & divinum, & merito tota ipsius praxis difficilima judicabitur. Habent autem & aliud secretum philosophi, quod miris modis ab ipsis cælatum hic pertranseo, cum nihil certi adhuc de eo compertum habeam, eo quod Lullius parcissime de eo loquatur, alijs omnibus quos quidem ego legi tacentibus, excepto uno Seniore, aut interprete ejus Hamuele, qui idem arcanum unico verbo attingit. Videant igitur nunc & oculos tandem aperiant, & resipiscant, qui absq; librorum intellectu tam grave & difficile attentant opus. Valeant

Clavi phi.

Tract. 2.

Natura lapidis cognoscenda antequam artifex opus incipiat.

Secretum artis.

etiam

etiam qui lapidis opus ita leve & facile fingunt, ut quivis vel rusticus & indoctus, modo fortunatus, ejus notitiam habere, aut fructum ex eo aliquem sperare possit, cum intellectu præditis satis jam pateat illum neque casu aut eventu, sed nocturno diurnoque studio & labore Dei gratia adjuto parari debere. Quocirca Lullius reddens rationem quare ita raro inveniatur, sic ait. Homines ignorant naturam & naturalem illius commistionem & operationem, nec succurrere possunt naturæ, ratione suæ ignorantiæ, quousque per philosophiam transierint universalem, quæ revelat eis res quæ illis erant absconditæ atque ignotæ. Ideo lapis noster est & non rusticorum, & penitus nostræ philosophiæ, sicut filius est patris qui illum genuit. Hactenus Lullius. *Quare tam raro perveniatur ad artem.*

QUARTA HUIUS LIBRI PARS ET ULTIMA, qua artem Chemicam cuique vitandam docet & concludit.

SAtis superque de tribus impedimentorum generibus scientiam hāc per difficilem reddentibus superius dixisse mihi videor, quibus tametsi maximis, si quispiam non moveatur, aut à proposito revocetur, sed suo confidens ingenio & judicio porro ire pergat, & speret per industriam suam obstacula omnia removeri aut superari posse, & ad intentionem suam pervenire, is aliorum exemplo cautior evadat, & tanquam è specula adspiciat irrita studia doctissimorum hominum, qui libros hac de arte ediderunt. Pertractet Jo. Braceschi opuscula, & in eundem animadversiones Tauladani, videat Laurentij Venturæ de arte Chemica librum, qui gloriatur se ducenta quinquaginta volumina hujus scientiæ in bibliothecam illustris. Comitis Palatini intulisse, & præter illa quinquaginta adhuc alia habere; & videbit pudendos & prodigiosos istorum errores, ut interim taceam de illis qui nostra ætate Rosarium Arnoldi de Villa nova, & Chemicos Paracelsi libellos declarandos & elucidandos suscepere, qui se paraphrastas, & interpretes fateri non erubescunt eorum, quos non intelligunt. Sed sicut istorum dementia risum, ita aliorum frustrati labores misericordiam demerentur, qui cum doctrina & eruditione claruerint, nec laborib. aut sumtibus pepercerint in perscrutandis metallorum arcanis, tamen ab ijs veritas abscōdita fuit voluntate proculdubio omnipotentis Dei, qui hominum scrutatur corda & renes, magno sane omnibus qui hanc artem inconsulte sectantur exemplo. Si enim tam doctos & præclaros viros, quibus diversorum auctorum libri nō defuere, hujus artis practica, imo ipsa materia latuit, quid mihi aut mei similibus sperandum est, qui ingenio & eruditione minus valemus, quibus etiam ne libri quidem, quod in hac maximū est, nisi paucissimi respectu eorum quos se dicit habuisse Ventura ad *Doctos multos viros non pervenisse ad artis notitiam.* *Exemplū ab aliis capiendum.*

 manum

manum ſunt? Quid poſtremò exſpectandum illis, qui muſas ne à limine quidem ſalutarunt, qui neque radices mineralium neq; generationis modum callent? neque unquam naturæ abſcondita inveſtigare curarunt, ſed tantummodo avaritia vel ambitione, aut ſimilibus pravis affectibus inducti, ad has epulas illotis properant manibus tanquam pecudes ad pabulum. Profecto tam facilem illis artem judico, quam ſi manibus ſuis ſtellas cælo detrahere conarentur. Proinde mirum non eſt, ſi malis principijs innitentes, pejorem ſortiantur finem, cum decoctis bonis ſenectutem in mœrore & inopia agere cogantur, & metamorphoſim quam in metallis expectabant, in ſe ipſis experiantur, in quos non inſulſe illud detorqueri poſſet: Quod habuerunt, ſcilicet divitias, amiſerunt, quod non amiſerunt habent, paupertatem ſcilicet & miſeriam Deinde cùm pauciſſimis hujus artis notitia contingat, idque ſolius Dei beneficio & miſericordia, cujus voluntas nobis inexplorata eſt, & cujus potius judicia timere debemus, nec quicquam de nobis præſumere, cumque tempus quo in hoc ſeculo verſamur adeo breve ſit & precioſum ut nullis opibus reſarciri queat, malè admodum ſibi conſulit, qui incertos & ancipites eventus certis & ſecuris anteponit. Quin potius Theologiam, Jurisprudentiam, medicinam, architecturam, aut ſimilia ſectetur, in quibus vel mediocria ingenia ita proficere poſſunt, ut alios conſilio, opera vel re juvare, ſibi nomen & famam divitias & honores parare, aut ſaltem familiæ providere poſſint. Neque enim quiſpiam à Repub. aut munijs quibuscunq; obeundis arcetur, etiamſi ſummum ſuæ facultatis aut ſcientiæ apicem non attigerit, quod rariſſime evenit: neque enim omnes Theologi D Auguſtino & Thomæ Aquinati, Jurisperiti Papiniano aut Bartholo, medici Hippocrati aut Galeno, Architecti Proclo vel Archimedi doctrina ſcientiave aut experimentis pares ſunt, nihilominus tamen & hodiè in precio ſunt quamplurimi diverſis inter ſe eruditionis gradibus diſtincti in eiſdem facultatibus, nec eſt, quod eos temporis amiſſi ut male collocati pœniteat. At in Chemica arte planè contrarium venit, quam monti cuidam altiſſimo comparare ſoleo à parte ſeptentrionali præcipiti & prærupto, ab auſtrali leviter declivi, qui duas regiones diſcriminet, quarum altera borealis rariſſime illuſtrata, ſed nube plerunque opaca & denſa caligine operta, ventis validiſſimis perflata, ſylvis horrida, ſentibus & dumetis aſpera, ſemitam nullam ſed ſolum omne luto, aut nive glacieque impeditum habet, nihilq; producat quod vel ad ſolatium ſit hominis aut neceſſitatem. Altera contra meridionalis totos dies ſole illuſtretur, aura ſuaviſſima ventiletur, collibus vitiferis, arboribusque omnium pomorum feracibus diſtinguatur, fontibus & rivulis ſuaviter decurrentibus irrigetur, pratis longe viridantibus & mille

Indoctos ab arte omnino excludi.

Propter finem & eventũ incertum, artẽ euiq; vitandam.

Comparatio.

florum

florum generibus distinctis, ædibusque pulcherrimis, & umbraculis adornata sit, demum quicquid ad bene beateque in hoc mundo vivendum desiderari possit, ibi cumulatissime reperiatur, sed ad quam aditus non detur nisi per montem. Qui Chemica sectari instituit, is imprudenter & sine consilio regionem septentrioni expositam ingreditur, & in maximas difficultates seipsum præcipitat: cum eret oblectamentis alterius regionis australis perfrui, sed viam tritam non invenit, lutum vestigia absorbet, nix & glacies lubricitate fallunt, spinæ & vepres pungunt, tandem præruptus & saxosus mons impedit, quo minus ad culmen ascendat. Quid faciat? frustra cælum votis & suspirijs fatiget, ni arrepta securi vi & maximo labore arbores & dumeta excindat, saxa ferro & igni disrumpat, viamque sibi inter ea aperiat. Aut si Deus & astra illi faveant, e summo montis fastigio scalam quispiam aut funem dimittat, quo sursum attractus, desuper voluptatis hortum aspiciat, & tandem plenis manibus fructus carpat, famem satiet, sitimque restinguat, & post exantlatos durissimos labores, exoptatissima quiete potiatur. Sed quotus quisque est qui astra ita benigna habeat, vel aliena opera montem ascendat? quis enim audeat manum alteri porrigere, nisi fide, constantia, munificentia in pauperes, & vitæ sanctimonia conspicuo, quem non arrogantem, non ambitiosum, sed humilem & mansuetum, non suæ sed Dei gloriæ studiosum jamdudum multis factis periculis sit expertus. Opus est igitur ut quisquis illam regionem inconsulte ingressus est, retrorsum pedem moveat, aut si ulterius pergere volet, solitudinem ne timeat, adversus ventum vestigia firmet, frigora veste duplici & pellibus suffulta, alijsq; fomentis arceat, ocreas tibijs propter lutum adaptet, baculo ferrata cuspide gressum in glacie fulciat, & tandem in monte gradus sibi paret, suoque Marte ad ipsius cacumen ascendat. Quod ni fecerit, omni fructu laborum suorum privabitur, timendumque est, ne vel per abrupta montis tandem cadat, & debilitatis artubus vel membris mutiletur, aut cœnosa voragine hauriatur, vel profunda nive glacieque detineatur, aut sentibus laceretur, aut fame, frigore & siti vitam misere finiat In alijs facultatibus & scientijs nemo frustra laborat aut ingenium exercet, & si non summum saltem aliquem inter suos gradum meretur. Chemica vero qui tractat, nisi imperfectorum metallorum in aurum & argentum metamorphosin vere calleat, qui artis est finis & totius studij periodus, frustra ætatem suam trivit, temporisque inconsulte amissi pœnitentiam aget. Quis igitur nisi imprudens, loquor autem non principibus & magnatibus, quibus parum decedit, si centenos aliquot aureos quotannis in re honestissima & pulcherrima jucundissimaque, si ratione & consilio omnia fiant, impendant, sed meæ conditionis hominibus, quis inquam dubia sectetur, unde nil nisi

Impedimenta Chemistarum.

Labore & studio viam ad scientiam parari.

Rarissime evenire ut aliena doctrina quis artem assequatur.

Artifici cito retrogradiendum aut constanter operi insistendum.

Impedimenta omnia primũ removenda.

Chemistarum studium omne inane, nisi plenam artem adipiscantur.

temporis & operæ dispendium, egestatem & inopiam speret & non potius ea unde certa præmia, honor, divitiæ, favor inter suos & admiratio expectantur? Quid stultius quam ea inquirere, quæ postquam maximo labore & impensis non vulgaribus adeptus sis, ne audes quidem evulgare? quam miseram vitam tuam fore existimas cum in summa fortuna fortunam desideres, & ne id possis quod velis, compedes tibi injectas senties, ut merito cum Horatio dicere possis.

Vitâ misera eorum quibus felicitas damno cedit.

Quo mihi fortunam, si non conceditur uti?

At poteris alijs bene facere; splendidum id quidem & magnificum, sed ne hoc quidē, nisi occulte. Deinde ut alijs sis amicus, tibi inimicus eris, ut alios promoveas, teipsum deprimes, & ancipiti fortunæ committes, animo inter spem & metum semper suspensus, ut alijs dones, tua prius insumes, floridam juventutem perdes, & in imum desperationis barathrum te conjicies? cum ne gratia quidem ulla ab ingratis affinibus, consanguineis & amicis expectanda sit, existimantibus te non ex amore sed abundantia, & parca admodum manu largiri cum possis largissima, si tamen voto potitus sis; sin autem, nemo tibi vel teruntium reddet, etiamsi omnia tua insumpseris, quinimo rideberis & ludibriis omnium expositus contabesces. Et cum ne unus quidem è decem millibus qui Chemica tractant propositum sibi finem consequatur, an non potius timendum est, ne cum decem millibus operam ludas, quam cum unico illo rem quæsitam obtineas? Quare omnes & singulos amice rogatos & monitos velim, ut Alchemiam tanquam pestem & carcinoma aliquod evitent, serpit enim ubi semel admiseris, & interiora hominis depascitur, rodit animum, nec quietem admittit spe ingentium bonorum, quæ non secus atque metus mali vitam humanam non solum difficilem & laboriosam reddit, sed senectutem accelerat & mortem. Spes quæ differtur, inquit sapiens, affligit animam; id si in alijs verum in hac certè arte verissimum. Quis jam enumeret morbos, quos fumi, fœtores, argenti vivi crudi & sublimati exhalationes reliquorumq; venenatorum attractiones, diutinæ vigiliæ, labores quotidiani Chemistarū corporibus adferunt? quis ustiones ex aquis fortibus aut candentibus metallis, quis animi tædia referat, dum aliter atque præsumunt spes suas in irritum cadere prospiciunt. Quis innumeros sumptus breviter perstringat, dum hinc vitra, illinc ollæ ferreæ, inde catini aut argilla igni valido resistens, argentum vivum, marchasitæ auri & argenti aliorumque metallorum, & similia ex ipsis venis maximo terrarum spacio distantibus petuntur, nebulones, frugiperdæ & sycophantæ ut fallant, ultro etiam ex aliis provincijs & transalpinis accersuntur. Omitto infamiam quæ hos auripetas plerumq; comitatur, & dubia de illis hominum judicia, dum quis-

Sibi quisque potius amicus sit, quam cuivis.

Ingratis nihil quicquam satu.

Spes rarissime contingentiū fallax.

Cur Alchemiæ studiū vitandum.

Alchemia inquietum hominē reddit.

Proverb. 13.

Morbos creat & alia animi & corporis incommoda.

Magno constat.

Odiosum & infamem reddit.

quisque ut sentit de illis loquitur, hic impostorem, ille falsarium, & monetæ adulteratorem suspicatur: qui minus male, suarum rerum prodigum & male sibi consulentem, & ad egestatem sponte properantē affirmant, multi etiam miserentur, tanquam de ipsius salute conclamatum esset. Sed ante dicta quanquam ab Alchimiæ veræ sectatoribus tantum absint, quantum cælum à terra, nec in philosophantem & naturæ arcana callide perquirentem cadere possint, cum is nec multis nec etiam pretiosis indigeat, nec opus sit ut aliunde petat quæ ubique venalia inveniuntur, neque illi periculum sit à vaporibus aut fumis, tamen antequam eo perveniat, ut philosophorum scripta intelligat, materiam artis & ejus regimen & cætera necessaria sciat, multa dum tentare, plurima expendere contingit, neque omnino forte ab exhalationibus tutus esse poterit, neque vulgi judicia subterfugere, ut sileam interim nonnullos probos & doctos alioqui viros, qui audito Alchemistæ nomine non secus atque visa crudeli aliqua fera inhorrescunt, & quodammodo contremiscunt, & antequam norint impostorem judicant. Adeo hæc ars omnium dignissima non sine omnipotentis Dei judicio vilis & improba judicatur. Quod quamvis primum incipientibus difficile & injurium videatur, tamen procedente tempore cum philosophorum dicta obscura intelligere & degustare incipiunt, & nonnulli eorum quamvis paucissimi ad propositum perveniunt, tum demum in sinu gaudent, non tam ob auri argentique spem aut copiam, quàm quod ars impossibilis & vana ab alijs judicetur, ridentque occulte pridem irrisi aliorum vecordiam & improbitatem, cum secure etiam si quæ suspicio oborta sit divinæ in eos collatæ gratiæ hominum loquacitatem contemnere possint, provocando ad majorem illorum partem. Quid? dicerent, putasnè hunc si tantis divitijs afflueret, non hæc aut illa acturum? familiam numerosam aleret, emeret, ædificaret, pompose vestitus servorum cohorte comitatus incederet, & magnū quippiam moliretur. Rectè sanè, si omnes eodem essent animo, nisi & olim & nostra etiamnum hodie ferret ætas tales, qui moderate divitias ferre, nec propter illas sese extollere, arrogantiam, pompas, & cætera mundi vana fastidire, & securam semper & ubique continentiam, humilitatemque nullis undarum fluctibus agitatam amplecti didicissent. Sciant hi qui tam diversa meditantur, hanc artem à Deo non nisi pauperibus spiritu dari. Sic enim Alphidius. Hanc artem rationabilibus filijs Adæ, deinde pauperibus propriam tribuit Deus. Audiant Beatum Thomam dicentem, hæc ars invenit hominem sanctum, aut reddit hominem sanctum non quidem per se, sed quod fieri non possit, quin se ante faciem Dei prosternat & humiliter, & ei immortales gratias agat, qui tantum thesaurum & sapientiam paucissimis datam

Differentia veræ Alchemiæ à falsa.

Non sine Dei judicio artem vilipendi.

Vana hominū judicia.

Ars quib. propria.

datam ſola Dei miſericordia conſequutus ſit. Itaque nihil mirum ſi ſeſe intra rationis limites contineat, & tantum meditetur ſui negligens quæ ad DEI gloriam, & proximorum charitatem ſpectant. Et quare tandem in vulgus efferat, quæ ſibi mox ſint obfutura.

Non vulganda quæ auctori ſuo noceri poſſunt.

Vulgo nota ſunt quæ pauciſſimis ab hinc annis Bragadino evenerunt, qui cum Venetijs metalla vilia in aurum transmutandi artem profeſſus eſſet, & à populo per excellentiam magnus Alchemiſta vocaretur, adijt eum Toparcha Picolomineus proſcriptus à quibusdam Italiæ principibus, petit mutuum triginta aureorum millia: & cupit imprudenter edoceri præterea artem, unde tantum ſibi paret poſthac quantum velit. Bragadinus pavore exanimis cum nec haberet quantum ille peteret, & multo minus artem calleret, nihil tamen ob ejus crudelitatam & temeritatem negare auſus, promittit utrunque: ſed cum differt & tergiverſatur, nunc hæc, nunc illa excuſando, alter acrius inſtare & mortem minari ni promiſſum exolvat, nec enim ſe rideri à quoquam velle aut parvipendi. Cogitur itaque ſtipatorum caterva ſe munire adverſus inſidiantis ferociam quod tamen ipſi parum profuiſſet, niſi ſui immemor dum alteri laqueum tradit Picolomineus ipſemet in caſſes incidiſſet, & captus fuiſſet Evaſit tum Bragadinus pejori ſorti ſuæ reſervatus. Poſſet tamen contingere fortaſſe ut eadem ars ad indignos aliquādo deveniret, quos ad aliorū exemplum Deus non ſerus vindex atrociter puniat, qui æquè Bonis & malis utitur ad nominis ſui gloriam. Accepi à nobili quodam viro noſtra hac ætate monachum quendam Italum hac arte confiſum religioni & ordini ſuo renunciaſſe, & in Germaniam veniſſe ut liberius viveret, cucullam & aſpera monaſteriorum deteſtatum: ſed dum incautius ſe gerit, duos in intimam ipſius familiaritatem ſeſe inſinuaſſe, à quibus poſtea in ſylva quadam ex itinere maximo ſcelere trucidatus ſit, quorum alter pulverem apud monachum repertum pro ſuo diverſis principibus & magnatibus oſtenderit, & mille impoſturis ſub falſo ſcientiæ nomine homines illuſerit. Quis itaq; horum duorum exemplo non ſibi caveat, ſecretumque ſuum occultet, quod propalatum aut mortem aut ad minimum perpetuum metum, & ſpontaneum exilium procul à patria & ſuis adferat. Multis jam dudum controverſiis inter philoſophos antiquos agitatum fuit, quid eſſet ſummum bonum dum alius virtutem, alius gloriam, voluptatem, dolorum abſentiam, ſanitatem, fortitudinem, animi ſecuritatem, & ſimilia in cælum laudibus vehit. Non dubitandum ſane eſt, quin maxima eorum pars ſi lapidis philoſophici notitiam aliquam habuiſſent hunc omnibus antedictis, cæteriſque in mundo rebus prætuliſſent, cum eo divitiæ immenſæ, & omnia quæ auro & pecunia parantur haberi,

Hiſtoria Bragadini.

Aliorum periculo potius diſcendum quam ſuo.

Diſputatio antiquorum de ſummo bono.

beri, morbi propelli, & sanitas conservari possit. Si enim expertis & sua cuique in arte credendum est, cum unanimiter auctores tradant elixir istud corpus humanum ad verum temperamentum reducere (intelligo in dispositis) sublimem memoriam, hilaritatem perpetuam, si violentiam externam excipias, prudentiam & audaciam conciliare, quid ni credendum sit organum ita dispositum virtutibus varijs, omnibusque fere ut ita dicam corporis & animi bonis efflorere posse? Sed quis summum bonum judicet id, cujus adeptio tam anceps, & postquam adeptus sis, ne audeas quidem evulgare, nisi insidijs undique peti, & mille periculis exponi velis, aut in perpetuo metu & terrore versari. Qui antiquitus eximium quid consecuti sunt gaudebant videri & cognosci, & fama sui frui dum viverent; Hæc sola scientia gaudet in tenebris, & latibula quærit, nec caput nisi post mortem audet exerere: nec id quidem nisi libello aliquo conscripto, & apud amicos deposito, quo fortunam suam posteris, & præsertim Chemiæ studiosis testatam voluit, quos eo munere dignatur summus Deus. Cum gloria in cæteris hominum actionibus & scientijs summum calcar sit ad ardua aspirantibus, in hac arte impedimentum potius adferre, animi vigorem retundere, & feliciter cœpto itinere quemcunque posset avocare. Ac ne divitias quidem summas probus quisque qui felicitatem suam cælo & Dei amore metitur, expetere deberet, cum difficillimum sit animo temperare in summa fortuna, & ab injurijs aliorum abstinere, aut ea non facere quæ reprehensionem & culpam in hoc mundo, & in venturo seculo pœnam æternam mereantur. Cum igitur hæc scientia quamvis præcellens tantopere sit incerta propter impedimenta & difficultates superius enarratas, ut vix quispiam vel sperare illam audeat nisi inconsulte admodum & temere, cum infiniti rem & tempus misere perdant, & hominum ludibriis sese opponant, morbos & egestatem sibi ultro accersant, & senium accelerent: denique cum ars adepta tantum periculorum secum vehat, iterum consulo omnibus, juvenibus præsertim & mediocris fortunæ hominibus, ut quisque famæ suæ & salutis curam habeat, nec hanc semitam terat aut ingrediatur, aut ut ingressus mox pedem retrahat, ne sero nimium cum multis sapiat, & stultitiæ suæ tarde & nihil profutura pœnitentia pœnas luat.

Elixiris mira proprietates.

Beatus esse in perpetuo timore nemo potest.

Alchemia incommoda.

Sed ut is qui consilio meo nullo modo acquiescere, sed magis fortunam tentare maluerit, aliquam etiam utilitatem ex hoc libello referat, præcepta non insalubria dabo. Primo semetipsum examinet, & consideret num conditiones in artifice requisitas habeat, & ante omnia rei familiari prospiciat, ne si proposito vacuus maneat, egestate postea laboret, aut opus inceptum dimittere cogatur. Diversorum auctorum libros sibi accumulet, quia alioqui

Præcepta Chemistis omnibus maxime utilia.

1.

2

qui impossibilis est illorum intellectus, nec lectum semel, bis, ter ve librum rejiciat, quamvis non intelligat, sed relegat decies, vicies, & quinquagies etiam & amplius: deinde videat in quo maxime concordent auctores, ibi enim latet veritas, sed naturæ possibilitatem imprimis spectet. Unde Philosophus, secundum naturam sit tua intentio. Radices præterea mineralium cognoscat, ut ex

Senior in clavi Sap. ma.

3. ipsis faciat opus suum, alioqui in vanum laborabit. Ne aliena ope-
4. ra utatur, non enim eo animo alijs atque sibi quisque operam navat. Deinde hæc ars non secus atque regnum aliquod est societatis impatiens, nisi fide, innocentia & Dei præcipue amore animi juncti fuerint. Proinde Geber non temere inter artis impedimenta ponit membrorum truncationem. At quibus membra magis trunca videntur, quam ijs qui aliena opera artem quærunt, & seipsos naturalium rerum scrutatione indignos profitentur? Qui itaque otium non habet alijs negotijs distractus, ut librorum lectioni vel exercitationi artis vacare possit, potius ab ea abstineat, quia nihil est quod votis suis secundum expectet. Aut si divitijs abundet, & expensas non timeat, quærat sibi virum aliquem probum & eruditum & linguarum aliquot maximè usitatarum peritum, mediocriter in destillationibus, sublimationibus & calcinationibus communibus versatum, non quod eæ in hac arte admodum necessariæ sint, sed ut opera philosophica à vulgaribus sciat distinguere. Ei salarium annuum constituat, libros & instrumenta arti necessaria suppeditet, sed eo animo ut jacturam pecuniæ suæ non ægre ferat, etiamsi per aliquot annos nec unde potissimum incipiat sciat artifex. Neque enim lecto aliquo libro fortasse falso & ab impostore quopiam composito, manum operi adhibendam quis putet, sed post aliquot annorum spatia cum se auctores etiam probe intelligere existimaverit. Sic enim legimus in Allegorijs Sapientum. Noli opus incipere antequam ipsum scias, quia si opus non noveris errabis, & opus tuum in vanum peribit. Semel receptum nisi magna de causa non mutet,

Ars impatiẽs societatis.

5. etiamsi tardiusculus videatur properanti. Circumforaneos & indoctos qui sese Alchemistas profitentur procul à lumine arceat, neque enim quenquam docebunt quæ ipsi ignorent. Si quid ab ipsis disci possit, id totum in varijs fornacibus & ignibus, eorumque gradibus consistit, quod dato munusculo ab ijs sciri poterit, aut si ea de causa retinendi videntur, vas semper sigillatum & exterius coopertum detineatur: Si materia aspicienda, aut eximen-
6. da, aut miscendum aliquid, domo amandentur. Caveat sibi quisque à libris & chartis quæ varias receptas (ut vocant) continent, & albificationes aut rubificationes, auri argentiq; multiplicatio-
7. nes, aut auri ex ære & argento extractationes promittunt. Nec credat facile ijs qui operis abbreviationes pollicentur, aut Elixiris per-

ris perfecti augmentationem, natura enim tempus ſuum completum habeat neceſſe eſt quo actionem ſuam perficiat, ſi quis motum illius turbet, non lucrum ſed damnum & incommodum ſibi accumulabit. Nemo etiam Elixiri augmentum dare, aut ejus virtutem intendere poteſt, qui artem integre non calleat, & opus per experientiæ viam antea ad complementum perduxerit. Fu- 8.
giat ſublimationes, calcinationes, & ſolutiones omnes vulgares, nihil enim utilitatis inde expectandum, cum philoſophorum regimen à vulgaribus ſit longè diverſum. Evitet omnia quæ ma- 9.
gno conſtant. Si in auro & argento artem ſitam exiſtimet parvam eorum quantitatem ſumat, utpote drachmam unam aut ad ſummum duas, ſi principia felicia fuerint, poſtea poterit majori pondere opus repetere. Vilipendat cementationes omnes, & o- 10.
lea, aquaſque graduales quibus miranda quædam ſe poſſe efficere jactant nonnulli, cum parum ſit in illis lucri, plus damni & periculi. Nam demus ut aliquid auri argentique ex metallis imperfectis e[illegible]ur ea ratione, certe id exiguum erit, & ſumptibus & laboribus vix reſpondebit, nec augmentationem ullam admittet. Damnet vegetabilia omnia & animalia, aut quæ ortum ex eis habent, media præterea mineralia, & non capiat niſi naturam metallicam, circa illam hæreat & operam ſuam impendat, alioqui laborem, impenſas & tempus ſuum deplorabit. Nec tamen pro- *Sum. perf.*
pterea etiam ſibi proſperum eventum polliceatur ſi in debita ma- *Cap. 7.*
teria operatus fuerit, cum teſte Gebro & alijs philoſophis hæc ars tota à Deo pendeat, qui cui vult etiam largitur & ſubtrahit, qui eſt ſublimis & glorioſus & omni juſtitia & bonitate repletus: ſi enim Deus ſciret in eo mentem fidelem, ut ait Lilium, utique ei veritatem intimaret. Proinde ſi quis votis ſuis fruſtratus fuerit, non *Concluſio.*
Deo maledicat, nec ignorantiæ ſuæ culpam philoſophis imponat, aut eos reprehendat, ſed ſeipſum, qui plus de ſe præſumpſerit quam æquum erat, & ſuadenti ut ab arte abſtineret, non obtemperaverit.

FINIS.

SUM-

SUMMARIUM HUIUS OPERIS.

Pars Prima *tres tractatus continet.*

Quorum primus tria Physices docet principia, quæ Chemiæ Theoriam indicant.

Secundus, tria Chemiæ praxis principia.

Tertius, manualem praxin, & applicationem ad opus habet.

Secunda Pars *septem gradus philosophicos docet, per quos studiosorum animi, veritatis ac virtutum ejus apicem, & metam, hac in arte contingere valeant.*

Accesserunt:

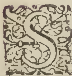
Mundi fabrica.
Peregrinatio vitæ communis.
Erroris via
Veritatis quoque semita.

Præterea quædam recapitulationes singulis capitulis adjunctæ sunt, & Colloquia, quibus Metaphysica quædam, Physicis & Chemicis elucidantur.

Item, Artificium supernaturale.

PIIS AC ERUDITIS VIRIS MEDICIS, QVI THEOPHRASTI PARACELSI DOCTORIS MEDICI LIBRIS, aut eorum lectura fructum fecere, Gerardus Dorn.

S. P. D.

Cio vos non latere fratres, quanam ignominia per orbem afficiunt ignari præceptorem nostrum Theophrastum Paracelsum, vel quia vidět ipsum facile

facile superasse quosvis nostri seculi Medicos, ac priscos, tam experientia quam arte, vel quod ignaros in genere Medicos, Physicos, & chirurgos non immerito reprehenderit ab enormibus eorum erroribus. Nec vident isti quam turpiter sibi conscij fateantur ignorantiam suam, cum ignaros non tam carpere, quam docere conetur, & doctos in arte sua quosq; summopere laudare studeat & exhortari. Docti viri sibi non attribuunt eam reprehensionem, tanquam ipsos non concernentem, sed admirandam ejus experientiam conati sunt imitari potius quam vituperare. Contra qui sibimet sapiunt, nihil probare solent, cujus fuerint ignari: tales rustica nimium invidia moti, dentes acuunt in eos, qui suo labore prodesse conantur omnibus. Quapropter hortor vos fratres (ne tantum facinus maneat inultum) arripite calamum in eos, quos non pudet medicam artem depravare tantum, verum etiam eos persequi, quorum omne studium assidue versatur circa sepultam in hac arte veritatem recuperandam. Quod certè præceptor noster præstitit, dum infinitas regiones peregrinatus, Medicinam chemisticam (non sine maximis expensis) nostro seculo solus restituit. En præmium pro meritis, quod ab ingratis hominibus accipit, utpote calumnias post mortem. Ipso vivente nullus oblatrare fuit ausus: mortuo jam bellum parant inermes. Euge viri boni resistamus, ne cumulus iste vilis per exemplum auctus si non jure, saltem injuria, bonas artes una cum earum Professoribus piis ac veris prosternere præsumant. Non quod per se quidpiam præstare possunt, verum quia se viribus omnino destitutos esse vident, ipsos se dant in prædam gigantibus: nam sciunt hominum hæc monstra nihil operis ardui vel præclari, quod non fecerint ipsi, ferre posse. Et ne tanto quod susceperunt operi (nempe Iovem ipsum de sede sua dejicere) per aliud excellentius aliquando sit in honore diminutum: cum ex eo summos honores ac divitias hauriant, catervam suam abjectis hominibus augere non verentur: ut quod ab ævo non

N *potue-*

potuerunt, arte nec ingenio, multitudine jam exequantur & ære. Solent attamen gigantum nonnulli, qui nectaris dulcedinem paulisper degustarunt, ejus allecti suavitate, viros accersere, potissimum eos, quos Theophrasti doctrina resciverunt imbutos fore: non quod eorum delectentur consortio, sed ut blandis verbis ac pollicitationibus venentur, ut ab eis intelligant scripta Paracelsi, eorum ingenia superantia. His adhuc non contenti, petunt eorum quæ dicti viri practicarunt unquam, habere duplum: quod postquam obtinuerint, mox frivola quadam occasione quæsita, simulabunt injuriam ab eis recepisse maximam, & rixosis verbis conabuntur eos terrere, ne vix (ut putant) hiscere sint ausi, dicentes: hoc opus vestrum est puerile, minus dignum auctoritate nostra: quod si Theologiam tractaret, aut leges, gratum nobis foret opus: abite hinc, opera vestra non indigemus. Sic solent bonos viros laboribus & arte fraudatos & inanes, impudenter dimittere. O pater omnipotens, qualem Theologiam quærunt hi, qui montem montibus accumulant, ut te cælis dejiciant? quales expostulant leges, qui justitiam tolerare non possunt? Si talibus imbuti non estis artibus, etiam vocati fratres non adeatis: nisi vestro periculo velitis experientiam facere hujus historiæ. Expertus hortor, & moneo vos, ut præceptoris nostri teneatis doctrinam, scribentis: Alterius non sit, qui suus esse potest. Interim in Christo primum, tandem in Theophrasto, fratres charissimi valete, non immemores, quantum debeamus præceptori nostro, licet mortuo, iterum iterumque valete.

AD

AD LECTOREM PRÆFATIO.

Habes hic, optime lector, Theoriam & Praxin totius artis Chemisticæ, quam (nisi velis) ex lectura compendioli hujus ignorare non potes. Lege & relege pluries, cum tranquillæ mentis attentione, nil obiter aut inconsideratum pertransiens. Quod si dispersæ nostræ mentis opinionem collegeris, nihil eorum quæ pulcra sunt in hac arte, latere te potuerit unquam. Invenies hic sub duro cortice veræ medicinæ latícem, quo te, nec non amicos & pauperes a languoribus corporis (auxilio Dei) sublevare possis. Laboris te non pœniteat in exercendo practicam, quam tibi descripsimus: nam fabricando nos ipsi fabri facti sumus in hac arte, non lectura sola. Quod si forte contingat, primo vel secundo votum te non consequi, ne desponderis animum, sed tertio & quarto rem ipsam repetas. Accidit erranti mihi sæpius compotem illius me fieri, quod appetebat animus. Nihil prohibet hominem ad hanc artem pervenire magis, quam pusillanimitas & impatientia. Hoc solo nunc te monitum velim, quod medicinæ corporis humani limites in principio non excedas: nam si metallorum vulgarium metamorphosin quæsieris, deplorabis errorem tuum. Vale, æqui bonique labores nostros consule.

Philosophia Chemistica quid.

Cap. I.

Chemistica Philosophia rerum latentes formas secundum rei veritatem, & non apparentiam, investigare docet. Hujus veri discipuli duas ingrediuntur vias. Opinionem, & experimentum. Quibus contingit harum alteri duntaxat inniti, sese nec nō alios sua doctrina vel opera falli necesse est. Quicunq; tamen utramque innati judicarint alteram ex altera, hi suo labore non frustrabuntur, nec alij quibus opem ferent aut consilium. Opinio quidem dubia præsupponit, philosophicis tamen rationibus apparentia vera, quæ demum expe-

rientia verificari debent. Quapropter & mihi visum est, in hoc opusculo compilando, viam utranque tenere tutissimum, solis mutatis nominibus in Theoriam & Praxin. Priusquam tamen ulterius progrediar, clavem tradere non gravabor, qua nihil iis qui vocati sunt occlusum sit, sed naturæ secretorum scrinia sint reserata. Quod gratis ab Altissimo datur timentibus eum, gratis accipite timentes pariter & diligentes Dominum. Studio rerum comparatur notitia. Cognitionem subsequitur amor. Desiderio seu delectatione datur assiduitas. Frequentia dat experientiam. Hæc virtutem, illa potentiam. Hac opus mirum perficitur in rerum natura, quæ talis est.

Natura quid.

CAP. II.

APud Chemistas natura dicitur, Cæli cum Elementis in generationem omnium quæ sunt exercitatio. Quod artificium duplici perficitur instrumento, dispositione videlicet, ac influxu. Natura, materiam corrumpendo, disponit ad potentiam formæ receptivam, & cælestium influxuum: quæ tandem suo determinato tempore prorumpit in actum, & formam specificam. Hoc sibi vult dictum illud philosophorum: Secundum dispositionem materiæ agit forma.

Quid sit forma.

CAP. III.

FOrma est æthereæ regionis in elementarem actus & potentia. Per elementorum ad invicem transmutationem, aptat natura materiam, illi formam tanquam matrici semen includens: hujus virtute prægnans, veluti mater fœtum producit in actum specificum. Id sibi volunt philosophi dicentes: Forma deducitur de potentia materiæ. Potens est enim ipsa materia parere, quod à forma generatur in illa. Concludendum est igitur, quod forma, sit agens in materiam patientem ejus actionem, inter quas natura magnetica se mediam præbet tanquam artificem. Hæc quidem ex universali totius forma, specificas indies formas excitare non cessat, nec magis quam cælorum motus est otiosa.

Quid sit Materia.

CAP. IV.

MAteria nobis est elementaris regio tota, quæ licet in quatuor partes (quas elementa vocamus) dividatur, ignem, aërem, aquam, & terram, duo tamen sunt principalia, scilicet ignis & aqua: quia nihil aliud esse videtur aer, quam per calorem, in creatione mundi, persistens aqua resoluta, terra verò per calorem & siccitatem aqua densata, vel potius exsiccata. Conatur ignis ex propria natura, dum potest, aquam in se convertere, quod ut facilius perficiat, duo quærit media, secundum ambas utriusq; qua-

litates:

litates: prius, ut calore suo frigiditatem, illo siccitateque [suis] humiditatem [aqueas] absumat. Videmus nubes ignis calore suspensas, inter aquam & ignem tenere medium, quia si calor ignis, qui circa superficiem remissior est, quam in suæ sphæræ meditullio, vincatur aquæ frigiditate, medium hoc in alterum extremorum, utpote vincens, convertitur, & ignis (sic disponente natura) suo conatu frustratus, dum unum absumere nititur, ex eo generat alterum, quod rursus in id, ex quo generatum est redit. Hæc transmutationis circulatio, generationis est potissima causa. Non absimile videmus ignem in corporibus a natura compositis exercere. Lignum exemplo sit admotum igni, quod priusquam omne humidum aqueum in aerem sit conversum, non flagrat ejus sulphur, hoc tamen absumto, pariter & ignis in aerem, & demum in seipsum transit, ligni partibus solidioribus in cinerem vel terram decidentibus: propterea non est dicendum elementa ligni talis consumpta fuisse, sed a suo separata composito, quodlibet ad propriam sphæram rediisse. Hac de re facta fuit apud philosophos quæstio dubia, utrum plus absumeret ignis quam generaret? Sanum videtur dicere quod sint æquales operationes ignis ætherei & elementaris, quia si plus absumeretur igne elementari, quam generaretur igne æthereo, posset assignari vacuum in rerum natura: quod omnino foret absurdum. Si vero plus generaret ignis æthereus quam absumeret elementaris, superfluum non posset determinato jam suo loco contineri: sic alvum naturæ solvi foret necesse. Brevius tamen respondebitur, nihil ab igne consumi, sed per transmutationis modum quod ab uno recedit, accedit ad aliud elementum. Sic natura sagax indies ex elementis, adinvicem hoc modo transmutatis, & forma, novas excitare formas solicite procurat: ut per generationem reformetur, quod per corruptionem deformatum est: sitque circularis operatio naturæ, sicut & cælestis motus. Solent etiam plerique nimium curiosi physiologi nondum experti rerum, nobis hoc argumentum obtrudere, quo chemistarum quintam essentiam oppugnent, verum non expugnabunt, nisi validius adferant. Corpora (inquiunt) naturalia quatuor constant elementis, ubi quintum erit elementum? Respondemus, omnia naturalia corpora constare quatuor elementis simul & forma, quæ etiam aliquid est, & purissima pars cujusvis compositi: nec solum ex his omnibus, quia non potest fieri vera conjunctio nisi per aliquod vinculum: alias erit contractus, vel collisio. Non possunt enim qualitates primæ propter earum inter se repugnantiam, in unum convenire. Quapropter necessarium fuit illas in elementa duas qualitates habentia componi, quo facilius conjungerentur. Hoc natura vinculo cuncta componit corpora. Philosophi solent nobis id æni-

id ænigmate tradere, dicentes; Fac pacem inter inimicos, & totum habebis magisterium, nempe chemisticum. De elementis itaque concludendo dicimus, illa fore triplicia, nempe: Simplicia, Composita, & Decomposita. Simplicia sunt, quæ nec corrumpuntur, nec patiuntur compositionem: non ex his, sed per hæc omnia alia inferiora elementa vires suas exercent: quas etiam ab illis sortiuntur. Composita sunt quæ componuntur, & corruptionem patiuntur. Decomposita verò quæ jam in compositione per corruptionem conveniunt. Quicunque hæc in illa, impura, in pura, composita in simplicia noverit convertere, maximus erit chemista, & mirandorum bonus artifex.

De Corruptione.

CAP. V.

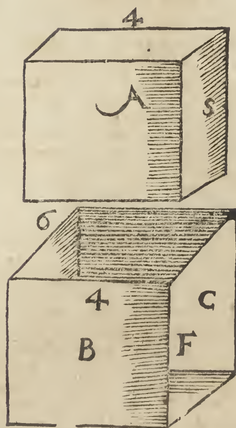
Corruptio chemistica nihil aliud est, quam totius à natura compositi suas in partes resolutio. Omne quidem compositum, si resolvatur, in id solvi necesse est, ex quo compositum fuit prius. Idcirco naturalia corpora in elementa, & in quintam essentiam, ex quibus constant, resolvuntur. Non est quod propterea putemus id opinioni repugnare Paracelsi dicentis: Omne corpus naturale per artem in tria solum resolvi posse, scilicet in Sal, Sulphur, & Liquorem, quia semper aer liquori vel sulphuri mixtus reperitur. Ita quod non sit artis, aerem purum, & ab aliis elementis omnino secretum, aliquo vase concludere: licet natura nihil vacuum relinquat, sed aere composito ab initio creationis impleat, tamen aër ille non est arte secretus ab elementis, sed permixtus. Chemistis indies ob oculos versatur, nihil à corporibus arte separationis elici posse, præter aquam, oleum, & terram. Et licet oleum, in principio stillationis, clarius sit quam in fine, nihilominus diversum natura dici non potest, sed accidente: hoc est, in fine magis adustum, quam in ipso principio. Restat ut nunc dicamus, quod nostra corruptio differt à naturali, per hoc, quod individua distrahit à suis speciebus ad suum genus. Nullus artifex destructa rerum specifica forma, rursus eandem formam in illam poterit materiam introducere. Natura tamen ex elementis, à quibusvis corporibus, quovis modo separatis, indies similes prioribus formas, & diversas excitare potest, & summo conatu genera nititur in species, ad individuorum conservationem dilatare. Sed quia corruptio unius, alterius est (ut loquuntur Academici) generatio, merito de generatione loquemur.

De

De Generatione.

CAP. VI.

GEneratio dicitur ex occultatione manifesti, mox occulti manifestatio. Tribus enim dimensionibus omnia corpora concluduntur, videlicet Altitudine manifesta, Profunditate occulta, & Latitudine has inter media. Philosophi nobis hoc occulte tradunt his verbis: Non fit transitus de extremo ad extremum, nisi per medium: hoc est, ex corporis alicujus manifesta forma, non potest occulta nobis innotescere, nisi per manifesti corruptionem: qua patefit occulti proprietas: quod geometricè demonstrabitur, ut melius physicè queat intelligi. Obversa nobis una facie, seu potius superficie corporis alicujus solidi geometrici, quale per A. literam designatur, tali situ, quod reliqua plana non sint omnino perspicua, possumus lōgitudinem ejus superficiei metiri, quæ nobis est manifesta vel obversa, quam 5. pedum fore ponamus: tanta etiam est altitudo reliquarum superficierum sibi invicem oppositarum, b. c. f. quarum plana non alias nobis innotescunt, quam per latitudinem 4. aut 6. profunditatem, quæ ducta in se 24. efficiunt, hæc rursus in altitudinem 5. manifestam ducta, 120. pedes solidos patefaciunt, antea nobis occultos. Haud absimili via solent Chemistæ corporum naturalium formas latentes investigare, per medium, scilicet, versionem formarum manifestarum in occultas. Quæ versio fit corruptione formæ specificæ, generationeque generalioris formæ videlicet elementorum decompositorum in composita, & impurorum in pura conversione.

De excellentia Ternarij.

CAP. VII.

SAcrato Ternario totus mundus ordine, numero, & mensura per unitatem constructus est. Unitas enim non est numerus, sed concordiæ fœdus. Binarius vero primus numerus, discordiæ fons & origo, per assumtionem materiæ dissectus est ab unitate, & rursus in unum conjungi non potest, nisi vinculo plurimum indissolubili: quod solum unum est. Frustra certe laborat, qui paria paribus copulare nititur, sed impare solo paria conveniunt in unum. Numero Deus impare gaudet. Unarius itaque binarium (hoc est unum & unum) per unitatis simplicitatem in ternarium vincit animatque, nexu quidem insolubili: nam unum in aliquas partes dividi non potest. Non enim unum, atque unum, duobus conjungi possunt, cum duo, quæ nectere deberent, in unum atque alterum per se solubilia sint. Rejiciatur itaque binarius, & ternarius reducibilis erit ad unitatis simplicitatem: ut ait Joannes Trithemius in epist. ad Germanum Gnaum, & ulterius. Non est humanus mi Germane hic ascensus, sed solum his familiaris,

liaris, quorum est in mente ternarius (id est) qui rejecto binario per assumtionem ternarij, sunt ad unitatis simplicitatem assumti.

De mundo elementari.
CAP. VIII.

TRibus potissimum partibus cernitur elementaris mundus constare: Mineralibus, Vegetabilibus, & Animalibus Præter hæc nihil in hoc mundo (quod sub sensum cadat) est quod queamus invenire Quapropter è mineralibus, tanquã aliarũ partium basi, faciens exordium, veniam ad reliqua corpora materialia. Terra quidem basis est & retinaculũ omnium, tam cœlestium influxuum, quam solidorum corporum. Circum ejus centrum cœlestes motus fiunt omnes. Ad ejus centrum gravia quæque feruntur, nisi soliditatis terræ beneficio retinerentur. Et ab ejus centro levia fugiunt omnia. Quod Hermes Trismegistus in arcanorum secretissimo (quod smaragdinam tabulam nuncupant) ait: Terra nutrix, & paulo inferius, Ascendit a terra in cœlum, & iterum descendit in terram: sic recipit vim superiorum & inferiorum. Ibidem videmus ipsum inferiorum vires, terræ potissimum adscripsisse. Mirabilium enim est productrix ex cœli semine, sororisque suæ menstruo. Quod idem Hermes inquit: Rei unius pater est Sol, Luna vero mater, portavit ventus hanc rem in ventre suo (& rursus quod prius) nutrix ejus terra est.

De Mineralibus.
CAP. IX.

MIneralia sunt, quæ in visceribus terræ, mixtione hujus & aquæ, secundum earum diversam proportionem, in diversas formas ac species concreta reperiuntur. Horum tria sunt genera, lapidum videlicet, metallorum, & mediorum mineralium. Et licet hæc omnia generentur ex mixtione proportionali terræ & aquæ, nihilominus ex quatuor elementis constant, sicut vegetabilia & animalia: nam supra dictum est capitulo quinto, quod omnis liquor, & sulphur, aërem secum habent occultum. Lapides ex multa terra & aqua pauca, secundum magis aut minus à natura conflati sunt, ideo non fusibiles, sed potius igne friabiles. Quod nonnulli cæteris lucidiores evadant, ac diaphani, fit propter majorem terræ depurationem, & clarificationem à natura factas: cum videamus & arte cineres aridissimos in vitrũ transire diaphanum, nec potest ars æmulatione curiosissima, minimum opus, quod naturæ fuerit facilimum, imitari. Metalla quidem, econtra conflantur ex aqua multa in argentum vivum transmutata, & pauca terra in sulphur à natura conversa:, quo fit ut liquabilia sint potius quam friabilia. Diuturna decoctione densatur aqua, modo non exhalet, è diverso terra clarescit: nam occulta ma-

nifeſtis,& hæc illis, ſemper & in omnibus contraria ſunt. Principia metallica triplici ſtatu differunt, aut ſunt remotiſſima, veluti terræ cum aqua mixtura, vel remota prout vitriolum, aut ſunt immediata, ſicut argentum vivum & ſulphur. Ex his duobus poſterioribus,ſecundum puritatem amborum, vel impuritatem alterius,aut utriusque,nobile vel minus, aut prorſus ignobile,natura calore ſubterraneo, vix annorum millibus generare dicitur metallum. Eo fit,ut quanto diuturniori ſub obedientia cœleſtium influxuum mineralia fuerint,tanto firmiori validiorique potentia, virtutes acquiſiviſſe cœleſtes efficaciſſimas, inter ea quæ corporeas vires habent reſtaurare conſervareque,non immerito putentur,& eo nobilius, quo metallica forma ſua materia minus fuerit oppreſſa. Metallorum forma generalis æqualis eſt omnibus, at propter materiæ variam diſpoſitionem (ut ſupra capitulo ſecundo dictum eſt)in varias prorumpit forma ſpecificas. Quod ſi univerſalis forma,jungatur materiæ coæquata proportione partium diſpoſitæ,in ſpeciem omnium nobiliſſimam,& in aurum prorumpat oportet: nam locus jam æquatas partes continet: natura quoque proportionatum calorem adhibere novit, ut inſtrumentum. Aurum itaque ſuo calido non eſt frigidius, nec frigido calidius, pariter humido ſuo non ſiccius, nec humidius arido, ſed undique temperatum, unitum, ac tanta perfectione compactum à natura,quod nulli penitus igni cedere putetur artificiali: Naturali tamē,ajunt philoſophi,primam in ſui materiam reſolvi poſſe: in quam niſi reſolvatur, impoſſibile fuerit ipſum in humano ſtomacho poſſe digeri, quod igne vehementiſſimo, reliqua metalla vincente,lapidesque conſumente, non uri dicitur, ſed purius ac perfectius reddi: donec ad ſummum ſuæ perfectionis gradum devenerit, tunc in igne tanquam Salamandram, jubilare tradunt philoſophi. Non de monetario,ſed per antimonium ita depurato,quod nihil alterius in eo mixti metalli relinquatur, ipſos intelligere puto. Quapropter fruſtra laborare videntur omnes,qui conantur aurum potabile facere(quod ait Marſilius Ficinus) niſi prius aurum in primam ſui materiam reſolverint (hoc eſt) in argentum vivum & ſulphur: quæ materia metallorum omnium eſt prima, proxima, & immediata. Hæc ſit igitur auri concluſio, quod à ſua perfectione, ſimilitudineque Solis cœleſtis, terreſtris Solis nomen ſortitum ſit à philoſophis: qui etiam terreſtrem Lunam argentum purum (quod cupellatum vocant aurifabri) nominarunt: colore, conſtantia, pondereque deficiente, deficit in ea pororum compactio, reſtrictioque, quibus metalla pondus acquirunt, ut argentum vivum. Omne decoctum naturaliter, primo nigrum, ſecundo quidem album, tertio rubeum efficitur: qui poſtremus color eſt exceſſivus, & à perfectione

ctione superabundans. Ut omne corpus naturale perfectum sit, requiritur ne in aliquo deficiat: vel perfectionis limites excedat: quæ perfectio medium tenet in omnibus. Medium autem inter nigrum & album, est pallidum, sicut inter album & rubeum perfectum majus, est citrinum. Hinc est quod aurum inter album & rubeum tenens medium citrinum colorem habeat, non excedens nec diminutum. Nihil aliud est citrinum, quam determinata proportio, mediaque rubei coloris & albi. Hinc fit etiam quod omnes, quotquot putant argentum, & reliqua diminuta metalla vulgaria, in aurum auro transmutari posse decipi contingit, nec non illos quibus libenter audiuntur. Nam aurum non plus coloris habet, quam indiget ad colorandum suum argentum vivum. Experientia doctos docuit viros, medicinam ex auro fieri posse, quæ possit argentum purum, vel aliud rite depuratum aliquod metallum, in colorem auri tingere perfectum: verum non plus auri factum est hac arte, quam fuit illud auri pondus, ex quo talis medicina tracta est. Fatuum ergo videtur consilium eorum, qui suadent in aliquo quærendum esse loco id, quod in eo non continetur naturaliter: ut superabundantem in auro colorem, & pondus superfluum, quæ tribuat alijs: quæ etiam si haberet, non esset aurum, sed coloratius auro quid, & non metallum perfectum. Quod si in auro non sit hæc transmutationis perfectio, rationibus jam allegatis, nec in aliquo alio minerali [nam quod in perfecto non fuerit perfectionis, in imperfectiore quærendum non est] nec in vegetabilibus erit, minus etiam in animalibus, quæ natura magis ab auro distant, & in auri generatione minus conveniunt, quam aurum ipsum: natura quoque sibi simili natura gaudet, ac transmutatur in ipsa facilius, quam in aliena. Sed cum in transmutatione corporis imperfecti, requiratur summa perfectio sive medicina perfecta, quæ propinquius etiam elici non potest, quam à summe perfecto, quod suæ sit naturæ: nam potiora, propinquioraque semper & in omnibus eligenda sunt, propter faciliorem transitum: cum etiam omnis perfectio corporum à temperamento suarum in compositione partium dependeat, temperatius auro nihil erit, aut ad rem istam propinquius. Quapropter ab auro, vel à nullo petenda venit hæc transmutationis perfectio. Procul dubio philosophi viri nullius auri fossilis, aut vulgaris avidi vel sitibundi, transmutationes describunt, non vulgarium fossiliumve metallorum, sed suorum, & philosophicorum: Hi suo seculo consulentes, & posteritati, summis laboribus conati sunt, ex consideratione temperamenti fossilis auri, temperamentum auri fictitij reperire: quod non solum ex uno corpore, sed ex diversis, tam vegetabilibus, quam mineralibus, & animalibus extraxerunt. Est itaque philosophorum aurum, quædam

quædam arte compilata medicina temperata, quæ tanquam forma separata à suo corpore, tantam ad subtilitatem redacta est, ut in quodvis sibi objectum, instar formæ cœlestis, in præparatam à natura materiam operetur. Forma quidem universalis, quæ semel specificam induit, cum ab individuo separatur, vim retinet activam, quam rursus in alienum corpus imprimere potest, unitatis virtute, cujus vires jam induit, & tunc omnia secum unum facit: licet etiam hæc medicina tracta sit ab individuo non temperato. Nam arte, quævis & quorumvis elementa, possunt ad temperamentum in unum reduci temperatum. Nunc de reliquis inferioribus metallis dicendum est, utpote Stanno, quod Jovi calido & humido: Cupro vel ære, quod Veneri frigidæ, licet parum calidæ, humidæque: Plumbo, quod Saturno frigido & sicco: Ferro, quod Marti calido & sicco, propter dictarum qualitatum similitudinem dedicaverunt philosophi. Quæ pariter quatuor complexionibus, non humoribus, in corpore non physico medicorum, sed elementato, non in concione quadrare videntur, ob qualitates dictas. Quoties igitur Cholericus, Melancholicus, Phlegmaticus, vel Sanguineus ad temperiem per medicinam temperatissimam reduci potuerunt, existimatum est à philosophis, Cuprum, Ferrum, Stannum aut Plumbum in aurum transmutata fuisse. Sub metallis itaque vulgaribus occultârunt sapientes, medicinas, physicas & philosophicas: quas etiam ex metallis vulgaribus præparaverunt in transmutationem suorum, hoc est, philosophicorum metallorum: ut sub æquivocatione, tantus medicinæ thesaurus ignarum lateret vulgus. Interim tamen vix docti medici, qui philosophiæ professionem faciebant non exiguam, id potuetunt intelligere: donec Aureolus Theophrastus Paracelsus, Doctor utriusque medicinæ, vir Helvetius & nobilis, divino magis quam humano ingenio, tum longinquis peregrinationibus, doctorum etiam ubique locorum consortio, rem omnem detexisset: eamque libris innumeris in gratiam doctorum virorum, & utilitatem communem propalasset, Germanicè potissimum, ut & illis copiam faceret, qui Latini sermonis expertes erant. Hujus ego libertatem sequutus præceptoris, apertius fortassis de hac re tractare volui. Cuperem enim alios per me tantum proficere quantum ego per ipsum. Nunc restat, ut de medijs mineralibus, suis correspondentibus extremis, loquar, veluti sunt omnes marchasitæ. Reperitur aurea marchasita, argentea, stannea, plumbeaque (hanc antimonium vel Stibium puto) quas vidi, reliquæ mihi adhuc ignotæ sunt, ut cuprea, ferreaque. Sunt & magnesia, tutia, auripigmentum, arsenicum, salia multa, alumina, sulphura, & reliqua id genus similia, quæ magis in transmutationem physicam faciunt, quam ad vulgarem illam metamorphosin philosophis si non ignotam,

saltem

ſaltem neglectam. Idcirco media dicuntur mineralia, quod non omnino metallum, nec lapidem omni ex parte referant, ſed cum his affinitatis plurimum habeant. De altero extremorum, nempe lapide, ſpecialiter tractare ſupervacaneum foret, cum de hoc apud Plin. Albert. Magnum, ac reliquos probatiſſimos auctores, abunde ſatis tractatum ſit. Hoc ſolum decet pro inſtituto me dicere, quid inter metallum & lapidem ſit differentiæ: hic ſcil. nec liqueſcit, nec malleo ductilis exiſtit, illud vero ſub malleo tractabile eſt, & igne liquabile. Media tamen liqueſcunt, & non producuntur, ſed diſſiliunt in fragmenta, quo lapidẽ referunt, liqueſcentia vero metallum.

De Vegetabilibus.
CAP. X

VEgetabilia dicuntur, quæ per fixam radicem à terra nutrimentum ſumunt. Hæc ſunt triplicia, nempe herbalia, quæ vegetabilia ſunt, ultra annum vel paulo plus in terra non aſſervata, ſed arefactis folijs, ac ſtipitibus, per ſeminis in terram demiſſi putrefactionem, a natura propagantur. Arboralia vegetabilia ſunt maxima, quæ per ſolidas radices in truncos ramosque ſolidos aſſurgunt, & in plurimos annos aſſervantur. Plantalia vegetabilia ſunt inter hæc media, herbis majora, ſed arboribus valde minora, formam tamen utriusque referentia: diutius herbis vireſcunt, & aſſervantur, citius quidem arboribus intereunt. Sed quia hæc philoſophis omnibus quantumvis mediocribus nota ſunt, obiter pertranseunda putavi: hoc ſolo notato, quod prout animantibus alimentum, non ſecus à ſua corrumpente materia per artem repurgata, medicamentum exhibent. Nam impeditur potentia formæ, per materiam illius actionem cohibentem. Melius erit hanc extra ſtomachum ſeparare, quam in ægrotantis ſtomacho, jam ſatis ad hanc ſeparationem faciendum debili. Verum ſi alimenta debeant eſſe, cum corpore ſunt exhibenda: nam partes corporis generaliores, utpote liquor, ſulphur, & balſamum, naturalia, quodlibet ſuo ſimili nutriri debet. Exceſſus enim & defectus intemperiem cauſantes, oportet ſuo contrario, temperato ſcilicet, ad æqualitatem reduci: quod medico diligentiſſime conſiderandum eſt, tam in præparandis vegetabilibus medicamentis, quam ex animantium partibus tractis.

De Animalibus.
CAP. XI

ANimantia ſunt corpora, quæ per ſe mota naturaliter, ore nutrimentum ſumunt. Chemici non fruſtra motum in naturalibus triplicem conſiderant. Corrumpentem, generantem, animantem. Philoſophi motum aut per ſe, aut per accidens dicunt fieri. Qui per ſe fit, eſt naturalis, cauſans, ut primi mobilis, & Zo-

diaci,

diaci, vel causatus, ut rerum ad generationem & corruptionem. Qui per accidens sive localiter fit motus, est rectilineus vel curvilineus. Rectilineus, est perpendicularis, obliquus, vel transversus. Perpendicularis, sursum, vel deorsum latus. Curvilineus, circularis est, vel flexus. Circularis, volvens, vel rotatus. Non est inanis motuum in hac arte cognitio, sed quia hæc ad Philosophum pertinent, ac Geometram, qualem oportet Chemistam fore, de his hactenus dictum sit. Cum vegetabilibus hoc habent animalia commune, quod alimentum in vegetationem utraq; sumant, hæc ore, radice quidem illa, quæ sensibus rursus inferiora sunt animantibus. Animantium tria sunt genera, reptilium in terra, volatilium in aëre, & natatilium sub aquis. Brutorum animalium duplex est animæ motus: vegetativus, & sensitivus. Hominis animæ triplex motus habetur, nam ad præcedentes duos accedit motus animæ rationalis, qui perpetuus est.

LIBER SECUNDUS.

De Chemistica praxi.

CAP. I.

POstquam theoricè de Chemistica tractatum est arte, quantum fas est, restat nunc experimento probare, vel sensu, quod imaginatione sive intellectu Chemista potest assequi. Praxis Chemistarum, est eorum quæ philosophus certis notisque philosophiæ rationibus, & intellectu, circa rerum naturalium latentes formas fuit assequutus, ex occultis manifesta demonstratio sensualiter facta. Solis enim Auctorum scriptis ita standum esse non existimo, quin si quid potioris experimentum docuerit, anteponendum non sit opinionibus eorum, quos sæpenumero de rebus penitus non introspectis asserere judicareque contingit ea, quæ sibimet minime constant. Artificium Chemisticum circa tria potissimum versatur, utpote locum, instrumentum, & operationem. Locus duplex est, fornacum scilicet, ac vasorum continentium ipsam materiam. Instrumentum etiam duplum, ut ignis corrumpens, & ignis generans. Pariter & operatio dupla solutio & congelatio.

De loco Chemistico.

CAP. II.

FOrnax ipsa, vel vas materiam continens, Chemistis habetur proprius locus. Fornaces diversis artificibus variæ sunt, & vasa pro cujusvis arbitrio diversimode formata. Verum secundum tres motus perpendiculares, nempe sursum, deorsum, & lateraliter latum, triplicem & unicam priori loco ponemus fornacem nunquam ante hac visam: qua tres operationes diversæ fieri possunt,

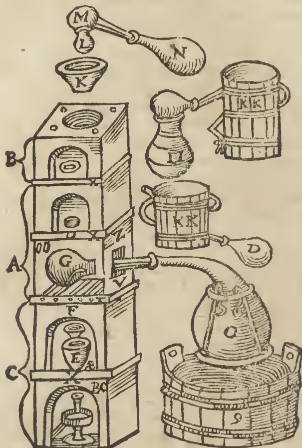
possunt, unico tantum igne corrumpente scil. deinceps alteram (quam acediæ vocârunt) ponemus, hac etiam operationes quatuor absolvuntur, igne pariter uno generante.

De fornacis triplicis structura.

CAP III.

OPeræ precium fuerit, hujusmodi fornacis egregiæ structuram demonstrare, priusquam ad operationes ventum sit. Erigantur muri duo, lateribus constructi jacentibus, ab invicem intervallo cubitali distantes, sesquipedalis altitudinis & ejusdem latitudinis: quales litera B. notatos videre licet. Ab uno ad alterum murum, quatuor ferramenta protendantur per transversum, quibus lateres primum solarium conficientes sustentati sint, quod R. litera designatum est. In medio dicti solarij foramen relinquatur apertum, & rotundum, latitudine 4. digitorum, per quod inferius promineat collum inversæ cucurbitæ terreæ sine fundo, basim in collo foratam habentis, &c signatæ per literam E. quæ possit obstrui cooperculo acuminato, litera F. notato. Super hujusmodi basim, tres muri vel oppositi duo lateribus lateraliter erectis, vel jacentibus extruendi sunt, altitudine cubitali, se mutuo contingentes aut respicientes ad angulos rectos. Super hos muros alia ferramenta seriatim collocanda sunt, ut ab uno ad aliud latitudo digitalis sit intermedia, hæc vicem supplebunt craticulæ fornaci mediæ, prout litera notatur V. Jam fornacem habemus extructam descensoriam, & vas etiam dicetur descensorium. Super hanc craticulam alios tres muros prioribus similes oportet erigere, hoc solo mutato, quod postquam muri pro media parte fuerint erecti, curvum ferramentum oppositis muris inserendum est, quod cucurbitam terream supra craticulam teneat suspensam, & in muro medio foramen, per quod collum cucurbitæ promineat, relinquendum, quod charactere Z. notatum videtur. Postquam cucurbita fuerit in fornace collocata, latus quod apertum manserat ad imponendum cucurbitam, obstrui poterit uno atque altero foramine relicto, vel pluribus, per quæ carbones rude ferrea moveri possint. Super hos muros iterum quatuor alia ferramenta locanda sunt, super quæ lateres basim conficiant in medio foratam ore rotundo, per quod carbones immitti possint, & dinceps debet illud foramen obstrui latere tamen amovibili. dict. basis per literam X. nobis designatur, & foramen per I. lit. Iterum super eam basim, murum unius lateris latitudine surgentem ædificato, relicto tamen ostiolo. H. lit. signato, per quod carbones in dictū foramen immittantur. Super hunc murū aliam basim perforatam priori similem omnino construere decet. Sic fornax reverberatoria perficitur, A lit. & arcu notata. Postremo, super hanc basim, iterum 4. muros altitudine cubitali surgentes ex-

tes extruemus, relicto tamen ostiolo, per quod later à supremæ basis foramine possit auferri, pariter & admoveri cum libuerit. Super hos muros in orificio fornacis, argilla fingemus rotundum labium, quod vas terreum vel cupreum excipiat (hoc cupellam vocant nonnulli) per K. lit. signatum, & quatuor conis, quatuor digito foramina facienda sunt, quæ possint obstrui reserarique: sic habetur fornax ascensoria lit. B & arcu notata, per quam temperabimus nobis calores necessarios.

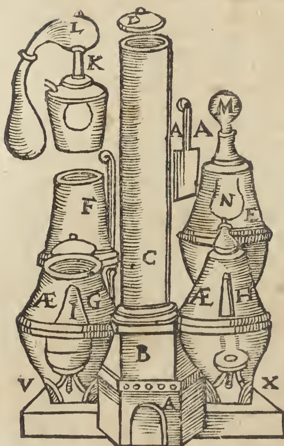
De alterius furni structura, quem acediæ vocant.

CAP. IV.

QUatuor lateres lateraliter erigendi sunt in quadrum, ut se mutuo non contingant, ad intervallum quatuor digitorum, sed ab uno latere duo fragmenta sufficiant ad angulos ita posita, quod inter illa vacuus sit locus ostiolo, per quod cineres eximi queant. Super hoc structum, bacillos ferreos collocabimus, in modum craticulæ, sic primam concamerationem extruxerimus per A. notatam. Super hanc craticulam similes struemus muros,

sed

ſed altitudine duplices, hoc eſt, duobus lapidibus altos, relicto oſtiolo, per quod carbones ferro commoveri poſſint: quod litera B. notatum eſt. Inferioris cameræ quatuor anguli claudendi ſunt, ſuperioris vero concamerationis relinquendi ſunt aperti, per quæ foramina calor furnos laterales ſubintrare valeat. Oſtiola quatuor hæc ferreæ claudēt ſpatulæ, literis A A. ſignatæ; quæ ſublevari poſſint ac deprimi. Super hunc furnum, turriculam terream, vel cupream potius, latiorem inferius quam ſuperius, litera C. notatam, erigemus, quæ cooperculo terreo poſſit occludi litera D. ſignato, poſtquam carbonibus ad ſummum fuerit impleta turris. In ſuperiorem concamerationem prunas aliquot accenſas ponemus, quibus & recentes accendantur carbones, ſic fiet ut ſucceſſive tota turricula per integrum diem vacuetur, & interim tamen ignem nobis continuum ſubminiſtret. Cum viderimus carbones deficere, turrim iterum replebimus ut prius: Hoc artificio poterit ignis extrui continuus ad aliquot horas. Ad quatuor dicti furni latera, quatuor alij furni coaptentur, E H. G. & F. deſignati, qui duabus ſinguli conchis fictilibus inverſis, & ad labia ſe mutuo contingentibus, ſtructi ſint, ita quod ſuperiorum concharum tres fundum habeant perforatum rotundis foraminibus ſex aut ſeptem digitos per diametrum latis. Quarti furni concha ſuperior F. notata, fundum exciſſum omnino habeat, ut balneum maris cum cucurbita per K. & L. ſignata literas, intret. Conchæ ſuperiores omnes foraminibus, per quæ cicer intrare valeat, perforentur, ut A.B. notatum eſt literis. Concharum inferiorum quælibet habeat à latere prope fundum oſtiolum exciſſum, quatuor digitorum latitudine, ſed altitudine ſex aut ſeptem. Quatuor hæc oſtiola, quatuor inferioris fornacis mediæ foraminibus reſpondeant ex diametro, ita quod ſpatulæ ferreæ ſupradictæ poſſint inter hæc inſeri, liberi tamen, ut ſublevari queant ac dimitti, cum claudere vel aperire fuerit opus, ad ignem temperandum. Nunc furnum habemus completum, quem acediæ ſolemus appellare, tum quia tardus eſt in operando, propter lentum ignem, vel quod fortaſſis pigris arrideat ea de cauſa, quod poſtquam turricula C. repleta fuerit carbonibus, non eſt curandus ignis per aliquot horas: quod pro turris altitudine metiri potes.

De Vasis.

CAP. V.

VAsa non instrumenta chemistica, sed materiæ substantiæque locum alterum, post fornaces, existimo: non secus ac natura terræ globo & cavernis loco vasorum fruitur in decoctione vel generatione mineralium: pariter & in animalibus matrice, vasis instar, & utero vice fornacis. Sunt enim vasa Chemistarum, partim ex vitro, vel figulorum compactissima terra, partim ex cupro vel alijs purioribus confecta metallis, quorum formam supra videre licet, ubi fornaces delineavimus.

De Chemistarum instrumento.

CAP. VI.

CHemistarum, ut etiam naturæ, proprium instrumentum est, ignis, qui penes artifices consideratur. Est enim ignis externus aut internus. Externus ignis est aut violentus, aut per tres gradus temperatus, vel naturali similis remisissimus, qualem sibi natura

natura in generatione rerum usurpat. Internus ignis, cuilibet substantiæ proprius est, & naturaliter insitus, cujus etiam Chemista rationem habeat oportet. Utuntur igne violento Chemistæ, vel inter calcinandum, vel sicciora sublimandum, aut metalla liquandum. Igne temperato per gradus inter destillandum, tam ascensorie, quam descensorie. Naturali simili, dum putrefaciunt, digerunt, congelant, vel circulatorie fixant. Operationes istæ sequenti capitulo definiuntur.

De operatione.
CAP. VII.

Operatio dicitur manuum & instrumentorum, ad rem chemicam exsequendam, applicatio. Chemisticum opus duplum est, utpote, Solutio, & congelatio. Solutio corporis est calcinatio. Congelatio, spiritus est in vaporem acti condensatio. Solutio varijs modis, pro ipsius artificis arbitrio, solet fieri, per se, vel cum sibi socia specie, congelatione scilicet. Per se fit, quando corpus aliquod in vas fictile reconditum, per sui spiritus exhalationem non retentam, friatur in calcem aridissimam. Solet etiam hæc fieri jacente in olla testacea, semper agitata materia, donec siccetur in pulverem. Solutio quidem & congelatio simul fiunt, cum aliquod corpus in terrea cucurbita fictili positum, aut vitrea, siccatur, vapore per galeam rostratam vitream sic retento, quod spiritus in aerem solutus, ac iterum in aqueum corpus congelatus, submisso vase recipiatur etiam vitreo. Hac ratione solvitur corpus terreum in calcem, & aqueum in spiritum aëreum, qui rursus in aqueum corpus congelatur, unica tantum operatione, quam vulgus destillationem vocat: Philosophus proprie separationem dicit. Potest etiam fieri solutio simul una cum congelatione, per clausum vas reverberatorium, duobus vasis fictilibus ingenti luto conglutinatis, ne respirare valeat materia: per fornacem reverberatoriam id sublimationem appellare solent. Est & alia solutionis species per se facta quam putrefactionem vocant, quando corpus siccum sua rursus aspersum aqua plurima, duplice cucurbita clauditur, & in acediæ furno ponitur. Quod si corpus aqua pauca fuerit imbutum, vel saltem pauciore, per idem artificium congelabitur: humidum vincente sicco, tunc dicetur congelatio per se facta. In balneo Mariæ vel maris fit solutio, quæ putrefactio dici potest, in vase duplice super vaporem suspenso, vel in aqua tantum ad medietatem ejus merso, circumquaque tamen in vapore clauso. Postrema solutionis per se factæ species, & pulcerrima, fit, dum humidum sæpius destillatione rectificatum, & rarefactum, in duplici vase vitreo, vel pellicano reconditum, suprema parte vasis extra furnum eminente, lento quidem igne, tamdiu sollicitatur, donec amplius non ascendat aliquis vapor, sed in

fundo maneat fixus, quam operationem solent circulationem, spiritusque fixationem appellare. Rectificatio nihil aliud est (ut supra patet) quam destillationum iteratio, vitreis organis facta. Sunt etiam quæ nullo fiunt igne solutiones, ut calcinatorum pulverum, salium, & aliorum super marmor vel tabulam vitream in penario plurimum humido, vel in manica Hippocratis linea positorum subjecto vase liquorem excipiente.

LIBER TERTIUS.

De Chemistico operatorio.

CAP. I.

Præcedenti tractatu definivimus operationes Chemistarum, hoc autem illas deducemus in actum: in quantum venerint in usum rei medicæ. Non est enim institutum nostrum, singulatim ea tractare quæ ab alijs olim scripta sunt: potius conabimur quasdam generales operandi vias proponere studiosis, quibus omnes præparationes physicarum medicinarũ facilime possint apprehendere. Quapropter usum triplicis fornacis demõstrantes, docebimus tres mundi partes, utpote vegetabilem, mineralem, & animalem, destillare, nec non in medicinam physicam præparare. Pro parte minerali sumemus vitriolum Romanum, quod in oleum præparabimus, in fornace media reverberatoria, & eodem igne destillabitur vinum in quintam essentiam suprema fornace, infima descensoria solidiores animalium partes in oleum & aquam vertentur. Has tres operationes quicunque rite noverit, ex demonstratione quam facimus, imitari: nihil est quod veniat in ejus mentem, de quo despondeat animum se præparare non posse physica ratione, non empirica. Hoc dico, ut videatur ab omnibus quænam sit differentia inter physicas præparationes & empiricas. Decet enim vere physicum hominem sua præparare individua (pharmacopolis Simplicia dicta) sine cujusvis alterius rei mixtura vel additione quæ præparandæ rei naturam immutet: Demum poterit hujusmodi succos vel pulveres, ita per se prius repurgatos, in medicinam, si velit, miscere vel temperare: sed quanto simplicior medicina fuerit, tanto vehementior. Nec est quod nos terreat, aliquos medicos olim scripsisse, medicinas simplices interimere, cum ipsi aliter utantur illo vocabulo (simplex) quam Chemistæ. Dicunt medici Reubarbarum fore simplex, Chemici autem asserunt esse compositum, quod etiam arte docent & experimento, non solis verbis. Empirici vero dum physicos imitari conantur absq; notitia physices non

ces non possunt assequi plerunque quod optant: quapropter coguntur corpora miscere corporibus ante præparationem, & illa præparare simul. Non tamen inficias ibo, chemistas corpora physico modo miscere Spiritibus, ut similia similibus alliciant, quo facto, corpora tanquam inepta prorsus ad medicinam, rejiciunt. Excellentius quid faciunt, dum spiritus hac ratione mixtos ab invicem subtilissima via separant Nunc ad rem deveniamus, & vitriolum in oleum ita vertamus, ut medicamentum sit optimum ac simplicissimum.

De Vitrioli præparatione in oleum.

CAP. II.

Vitrioli Romani vel Hungarici pondera sumito terna, vel quaterna, quæ in olla fictili, fortem ignem sustinente, recondita, prunis ardentibus crementur, donec quicquid humoris continuerit, exhalet Seu potius destillabis omnem humorem, ad servandum spiritum, ut infra dicetur Cum videris duram massam in fundo vasis, prunas accensas in & circum ollam injicias: hoc modo calcinabis illud in massam valde rubicundam. Tandem eximatur ab igne, frangatur olla, massaque contundatur in pulverem, quem in cucurbitam longi colli fictilem ea terra compactam, qua solent aurifabrorum urceoli fusorij confici, ponito, duabus tertijs vasis vacuis remanentibus. Ollam prius tamen luto munitam transverso locabis situ, prout in media fornace reverberatoria delineatum videtur, & litera G. notatur. Collo prominenti coaptetur vas vitreum O. litera designatum, (quod retortam vocant) in aqua frigida situm & annulo plumbeo mersum, ne vacuum sublevetur aqua. Commissuræ luto forti muniendæ sunt, ne respirent. Deinceps excitandus est ignis sub cucurbita, sensim etiam augendus per gradus quatuor, quorum quilibet sit horarum 2. donec prunis ardentibus omnino sit sepulta. Tamdiu continuandus est ignis ille violentus, donec retorta, quæ prius repleta spiritibus obscura fuerat, nunc sensim clarescat, ut intus videatur quid contineat. Hoc percepto, cessandum est, & igne per se consumto, separetur vas recipiens, & quicquid olei continuerit eximatur, vitro solido reconditum, optimaque cera factitia clausum servetur ad usum. Hujusmodi ceram conficiendi modum habebis à Philippo Ulstadio, libro quem Cœlum Philosophorum inscripsit. Notandum est, ne cucurbitæ terreæ lædantur igne, vel fissuram quantumvis exiguam contrahant, alias oleum perdetur ac opera, quapropter curandum est, eas ex optima terra confici. Exsiccandum est etiam calchantum, aut vitriolum peroptime priusquam destilletur aliter oleum erit multo phlegmate perfusum: hoc tamen balneo Mariæ poterit auferri per destillationem, sic remanebit oleum purum in fundo vasis,

aqua sursum ascendente. Hoc oleum paucis adhuc est notum, quia veteres illud præparandi modum celaverunt multis ænigmatibus, & tanquam arcanum secretissimum summo silentio devoverunt. Summis laudibus vires ejus, etiam supra vini quintam essentiam, extollunt, non secus ac istam, dicunt illud omnium tum corporum, tum spirituum, quibus adjunctum fuerit, vires ad se trahere. Hinc fit quod ab his, qui generalem ejus potentiam sunt experti, soleat in curam ad omnes morbos assumi: restricta quidem ejus universalitate, per alicujus particularem formam, ut aquæ destillatæ, vel olei corporum, quæ scribunt medici morbis mederi posse. Verum, ne quippiam ad hujus excellentissimi medicaminis revelationem omisisse videar, aliquot ejus vires narrabo: poterit inde quivis, qui medicinæ gnarus fuerit, alias ejus excogitare virtutes. Cum aqua sampsuchi, buglossi, vel melissæ capitis dolores, & vertiginem curat. Cum aqua rosacea febrim continuam. Cum aqua fumariæ, myrobolanis quoque conditis, malam scabiem. Cum aqua acori, vel fœniculi, restituit memoriam labilem. Cum aqua endiviæ, renovat hominem alteratum. Cum vino malvatico, per octo dies adhibitum, obstructionibus prodest. Calculum pellit, & sanguinem purificat. Cum aqua plantaginis, fluxum restringit ventris. Cum aqua agrestæ, curat omnes morbos, post evacuatum corpus. Cum aqua vitæ, corpus purgat. Cum semine lactucæ, somnum excitat, vel cum semine papaveris. Cum aqua nymphеæ, rabiem & insaniam. Cum aqua absynthij, venenosos morsus. Cum aqua buglossi vel boraginis, melancholiam pellit. Cum aqua absynthij, sanat apostemata & hydropem. Cum aqua mentastri, salviæ, vel hyssopi, paralysin curat. Cum aqua cynodiorum, vomitum restringit. Cum aqua rutæ agrestis, lethargiam. Cum aqua raphani, & tribuli marini, pellit calculum, & obstructos renes aperit. Cum aqua rutæ, colicam curat. Cum aqua fœniculi, omnem oculorum debilitatem corroborat. Cum aqua trifolij, diversos morbos internos. Cum aqua plantaginis vel bursæ pastoris, vomitum in phlegmatico restringit. Cum aqua salviæ spasmum sanat. Cum aqua adianti & hyssopi, catharrum, & tussim. Cum aqua basiliconis, tremulos. Cum aqua plantaginis, morbum lateralem. Cum aqua capillorum Veneris, pleuresin. Cum aqua menthæ, stomachi debilitatem. Cum tamarindis, lieni prodest. Si cum felle bovis illinatur, confert membris resolutis: & generaliter omnibus morbis, dum illis adjungantur ea quæ morbum ejusmodi pellunt. Dosis ejus est, ut robustis octo guttæ; quatuor mediocribus, debilibus vero tres administres cum prædictis, imperando sudorem, & quod ad quatuor horas postea non edatur, nec bibatur, nisi debilitatis causa fiat.

De præ-

De praparatione quinta essentia vini:
CAP. III.

Cucurbitam cupream L.L. vino rubeo fortissimo, vel albo usque ad tertiam vel mediam partem imbutam, galeaque sua rostrata cuprea coopertam, atque lutatam, tripodi superimponas in fornacem ascensoriam. Rostro galeæ serpentinam cum refrigerio K.K. coaptabis ut in serpentinæ tubum galeæ tubus intret. Commissuram cura, ne respiret vini spiritus. Extremitati serpentinæ vas applicabis vitreum excipiens aquam. Eodem igne quo destillatur oleum vitrioli, destillabitur in fornace suprema: hoc solo notato, quod si calor æquo fuerit vehementior, occludatur foramen sub tripode frusto lateritio: quod si adhuc sit calor vehemens, luto muniatur later occludens ad commissuras: si forte justo sit violentior ignis, ponatur cucurbita cuprea vinum continens in cupellam terream K. cineribus plenam, si leviorem calorem velis, duas cupellas unam in alteram ponito, levissimum habebis ignem, cum in fundo fornacis ascensoriæ cineres ad duos digitos latos posueris: hac via tibi poteris calorem administrare pro arbitrio temperatum. Cum vini bona pars in vas submissum per serpentinam transierit, amove, subjecto novo recipiente vacuo: ubi jam parum acceperis aquæ, gusta num adhuc ardens sit spiritus, sin minus, serpentinam à galea separabis, & cucurbitam extrahes de fornace, galeam à corpore cucurbitæ semovendo: fæces in cucurbita manentes evacuato, recensque vinum imponito. Demum cucurbitæ serpentinam ut prius applicato, refrigeratorium quoque recenti aqua frigida repleto, in omnibus & per omnia sicut prius facito, donec magnam copiam ardentis aquæ congregaveris: de qua non aliter facies, quam de vino fecisti, destillando per serpentinam bis, & demum per organa vitrea ter, hoc modo. Postquam ardens aqua tota per cupreum vas transierit, illam in cucurbitam vitream L. cum galea sua M. & in suo recipiente N, in cupellam terream, cineribus plenam K. ponito, destillatoque ter vel quater, ac toties, donec accensa comburatur omnino, phlegmate nullo relicto. Aquam ardentem eo modo rectificatam in pellicano, vel duplice vase, poteris in quintam essentiam convertere circulando, prout ostendetur cum usum acediosi furni demonstrabimus.

De oleorum destillatione per descensum, ex animalium partibus; & solidioribus, ut lignis aliisque.
CAP. IV.

Quorumvis animalium ossa, lignorum, ut guajaci, juniperi, & baccarum ejus, hederæ, fraxini, reliquorum quoque solidorum fragmenta ponas in cucurbitam terream inversam E. suo

cooperculo F. etiam terreo clausam, atque lutatam, cineribusque sepultam, ut non videatur: sed cineres duobus digitis latis superemineant. Subjecto vase D. liquorem excipias eodem igne fornacis mediæ. Quod si minus vehemens calor ille fuerit, cinerum plus addas super cucurbitam, si minor sit calor quam deceat, detegatur olla, cineres amovendo rude ferrea. Ecce jam habes omnes destillationes, quæ hac in arte chemistica requiruntur, & unica fornace tres diversas operationes, etiam unico tantum igne perfecisti. Quod si velis, poteris quamlibet fornacem seorsim extruere, sub eadem forma, quam in triplici fornace vides.

Vsus acediosi furni.

CAP. V.

PRimo laterali furno E, quemcunque liquorem destillatum & rectificatum circulare possumus, & in quintam essentiam convertere, & nunc de vini quinta dicetur essentia. Rectificatam aquam ardentem in duplici vase M. N. ad medietatem, vel tertiam partem pleno, reconde, tum vasorum prius commissura lutata, cucurbitam hanc in balneo maris, vase cupreo scilicet aqua pleno, pones, & calore medij furni, permitte vapores toties ascendere descendereque, donec quiescant, & fixetur spiritus ille, nullisq; vaporibus amplius galeam impleat, sed in fundo maneat mirum in modum clarus & odorus, omnem odoris suavitatem excedens.

Secundo furno laterali, destillari potest quicquid indiguerit igne lento, cucurbita vitrea K. cooperta sua galea L. rostrata sigillataque, balneo Mariæ, vel cupella cuprea cineribus impleta T.

In tertio laterali furno G. poterimus putrefacere materiam aliquam, ut destillationi operationique sit obedientior, cucurbita vitrea I. luto forti (quod sapientiæ dicunt) obstructa super tria pinnacidia terrea sicca locata sic, ut fundum non attingat, sed tribus vel quatuor digitis latis ab eo sustentetur in altum.

Quarto laterali furno H. poterimus vel spiritus paucos in suam terram figere, vel congelare, vel terram paucam multo liquore solvere, phiala longi colli super pinnacidia terrea locata O. sicut prius de tertio dictum est furno. Hoc solo notato, quod tertius furnus & quartus his operationibus assumti, superius tegi debeant, & etiam hostiola V. X. exterius obstrui, relicto foramine A B. parvo superius à latere furni, vasaque sint omnino conclusa. Alterum nunc habes furnum, quo poterint operationes quatuor absolvi, per unicum ignem continuum, & pro tuo arbitrio temperatum registris, hoc est, spatulis ferreis AA. quibus instruuntur hostiola interiora, sublevando vel deprimendo, jam ad tertiam hostiolorum partem, nunc ad duas tertias, ultimo totum aperitur ho-

tur hostiolum: sic habebis ignem in temperamento primi, secundi, tertijque graduum.

De quintæ essentiæ viribus in genere.
CAP. VI.

Mirum est & incredibile vulgo, quod vini spiritus à suo corpore tractus, & separatus omnino, per continuum circulationis motum, potestatem habeat extrahendi quosvis alios spiritus à suis corporibus, tam vegetabilibus, quam mineralibus ac animalibus, per solam infusionem. Verum Philosophi chemistæ nihil verius, & experimento magis comprobatum habent, quam quod activa separata à suis passivis agunt in quodvis compositum, & illud per spiritus agentis acuitatem solvunt, ab eoque spiritum segregant per symbolisationem: quoniam similia similibus attrahuntur non impeditis, & spiritus appetit natura propria liberari a vinculis corporis, & ad suam originem redire, vel sibi simili copulari. Quapropter mirandum non est, si quinta vini virtus & essentia prima, rerum omnium infusarum in ea, vires attrahat, & ab elementis disgreget, solutione vinculi naturalis, spiritibus per appetitum & actionem passiva superantibus. Quod igitur superius de chalcanti spiritu dictum est, hic etiam convenire peroptime videtur. Quid igitur aliud medico restat, præterquam simplicium (ut dicunt) naturam considerare, pariter & mineralium ac animalium vires & potestates? & eas à suis corporibus separare, patientibusque pro morbi ratione cujusvis administrare? Non est quod hic medicinam doceam, sed chemisticam artem, eos qui melioribus delectantur artibus quàm de medicamentorum præparationibus à nonnullis traditæ sunt,

De metallorum destillatione simplici.
CAP. VII.

OMnes fere Chemistæ docent metalla destillare, nonnulli cum aceto sæpius destillato, vel acuto lixivio. plerique cum aquis vel succis ex acuentibus tractis. Verum ego nunc modum ostendam, quævis destillandi metalla sine mixtione, sed per se, quod à nullo huc usque traditum fuisse puto, vel saltem si fuerit, me nusquam legisse memini. Omne quod igne consumitur metallum, evaporatione destillabitur, si per se positum fuerit in boçia, vel cucurbita terrea, galea rostrata, lutoque forti conclusa, per ignem liquefactionis, modo longissimo tempore teneatur in eadem liquefactione: vapor omnis per galeam retentus congelabitur in ea, hinc demittetur in vas subjectum humorem recipiens, corpore metalli friato. Quod campanarum, & tormentorum bellicorum fusoribus evenire solet, nobis testatur metallum evapora-

 tione

tione consumi: nam postquam liquefactum est, si longam traxerint moram priusquam affundatur, quandoque pondere diminuetur, ut non sufficiat operi medio, quod prius tamen superabundârat, si mox fuisset effusum. Non est aspernenda metallorum hæc destillandi ratio, sed diligentissime notanda, quia ad aliud melius opus usui potest aliquando venire, si sapis.

De eorum destillatione quæ succo plurimum abundant.

CAP. VIII.

SUperius diximus qui debeant arida, minusque succosa per descensum destillari; nunc de his quæ succi plena sunt differemus. Hæc enim contrario modo (quia facilius alijs attolluntur) per ascensum destillanda sunt, organis vitreis, vel saltem terreis intus vitreatis, & non cupreis vel plumbeis, nisi postea vitreis rectificentur sæpius, ut de vino destillato supra dictum est. Quicunque liquores metallicis vasis destillati sunt, noxam ex metallo contrahunt, tanto majorem quanto metallum fuerit minus perfectum. Loquimur de his liquoribus, quæ intra corpus administrari debent ægris. Non est quod cavillator obtrudat, nos nunc laudare, nunc improbare metalla. Reprobamus enim venenum existens in imperfectione metalli, sed balsamum quo metallum diutissime conservatur illæsum ab interno & externo veneno, comprobamus. Quid si malignis aliud masticatu durius adferam? utpote balsamo veneni venenum pelli, non veneno, quia betæ sunt labijs eorum insuetæ, nasum & linguam in me torquebunt? propterea non deterrebunt animum ab instituto, quin probos viros, & studiosos participes faciam eorum, quæ dedit altissimus luminum dispensator. Sed quia de metallis abunde satis dictum est ijs, qui mentem habent & ingenium, ad ea revertar, quæ præsenti capitulo tractare proposui. Radices igitur, frondes, flores, fructus, & id genus similia, quæ molliora sunt, item animalium sanguis, & carnes, minutim conscissa, vel contusa (& si velis, eorum succus expressus) in cucurbita vitrea posita, cum galea rostrata, recipienteque, destillentur in balneo Mariæ, vel in cineribus, lento prius igne primi gradus, ut inter unam atque alteram guttulas, viginti quatuor calculos numerare queas. Ignem hunc continuabis, donec tuo judicio videbitur decimam totius liquoris partem ascendisse; tum amovebis recipiens, & evacuatum iterum admovebis: nam solet quod phlegmosum est, & nullius valoris in omnibus, præterquam in vino, prius ascendere. Mox inde urgebis ignem, donec ad secundum gradum pervenerit, ut intervallum duarum guttarum sit numerus duodenarius. Hoc igne quinquies tantum liquoris accipies, quantum prius abstulisti phlegmatis, id seorsum

seorsum tanquam rei medicæ magis idoneum, serva: nam quod fuerit in cucurbita reliqui, solet ignearum virium quid secum, & adustionis non parum adferre. Tamen ut curiosis rerum indagatoribus satisfactum sit, progrediar ad extractionem olei simplicis ex quacunque materia. Cucurbitam extrahe de balneo Mariæ prius infrigidato, ne frangatur vitrum, & panno prius siccata reponatur in cineres. Tandem igne tertij gradus, ut intervallum sit numerus ternarius, totam aquam attrahe, donec videris eodem igne numerum augeri tunc igne ad summum aucto, videbis liquorem nigrum, in modum olei spissi, plurimum ascendere, qui sapiet adustionem. Potest enim hic fœtor, quem ab igne contraxit, per digestionem corrigi, hoc modo: Aquas primam & ultimam ad illud oleum affunde, vel si velis aquam fontis prius tamen destillatam, & in vase putrefactorio I. furno G. ut vas sit in balneo Mariæ vel maris positum, & conclusum, digeratur per aliquot dies, demum destilletur aqua tota in cucurbita galeata per balneum Mariæ. Rursus affundatur alia aqua fontis destillata, digeratur, & redestilletur: hoc toties reiterari poterit, donec fœtorem amittat oleum, quod semper in fundo cucurbitæ residet, nisi balneum effervere facias vehementer, tum ascendet olei purior substantia, quam insolabis in ampulla vitrea papyro perforata clausa, vel hyeme per calorem acediosi furni minimum. Hac via poterit oleum elici simplicissimum ex qualibet materia. Si vero quidpiam in cucurbitæ restiterit, quod per balneum non queat ascendere, per cineres urgeatur, & per tubum in refrigeratorio aqua frigida pleno.

De seminum, & siccorum quorumcunq; destillatione.

CAP. IX.

POssunt à seminibus recentibus aqua, simul & oleum elici, eo modo quem in superiori cap. descripsimus. Verum à siccis oleum extrahitur per vehiculum, id est, per aspersionem alicujus humoris extranei. Solent nonnulli vinum, alij ardentem aquam in vehiculum assumere, sed cum hæc rei substantiam immutare videntur, laudo fontanam aquam ad minus bis destillatam. Postquam semina sicca fuerint in pulverem contusa, pulvis aliquantulum aspergatur, ut moderate madefiat in cucurbita vitrea, galea sua rostrata cooperta, non lutata, ut recenti semper vehiculo, cum opus fuerit, aspergi possit. Hæc in furno G. vel H. super pinnacidia terrea collocetur, ut galea sola promineat extra furni cooperculum, & igne lento destilletur aqua cum oleo mixta, donec arefiat pulvis, tunc iterum madefiat: si vero cum aqua non fluxerit oleum, augeatur ignis, hoc sæpius repetatur, donec cum

aqua

aqua nihil fluxerit olei. Separabis aquam ab oleo per balneum Mariæ, aſcendet aqua tota, remanente tantum oleo inferius in fundo cucurbitæ, quod rectificari poterit per inſolationem vel digeſtionem, ut dictum eſt ſuperius. Conſultum erit, oleum per refrigeratorium aqueum recipere, ad evitandam aduſtionem. Solent etiam aliqui retortis uti vitreis, ut ſpiritus facilius effluat: quoniam non attollitur in illis ad tantam altitudinem, quam in erectis cucurbitis.

Liquorum concretorum deſtillatio.

CAP. X.

Liquores concreti, qui liqueſcunt igne, per ſe deſtillari poſſunt. In genere duplici reperiuntur, aut vegetabiles, ut gummi ſunt omnis generis, vel minerales, ut gagates & carbo ſubterraneus: vegetabiles, ut thus, myrrha, ladanum, ſtyrax, calamita, maſtix, gummi juniperi, camphora. Trita ponuntur in aquam deſtillatam ſimplicem ad infuſionem, ſub terra, loco perquam humido per aliquot dies, & cum reſoluta fuerint, deſtillentur prout ſupra de ſeminibus ſiccis narratum eſt. Aliqui vinum addunt vel ardentem aquam, ſed meo judicio naturam eorum immutant. Minerales, ut gagates, bitumen, & carbo ſubterraneus, per ſe deſtillari poſſunt in retorta vitrea, luto forti munita ſuper lentum ignem primo, tandem aucto recipiatur liquor. Poſſunt etiam hæc olea per deſcenſum extrahi.

Liquidorum ebullientium deſtillatio.

CAP. XI.

Quædam ſunt deſtillatu difficillima, propter ebullitionem, oportet igitur modum invenire, quo retineri poſſint horum corpora, ne ſimul cũm ſuis ſpiritibus in galeam ſe recipiant. Hujus generis ſunt, mel, cera, terebinthina, & reſinæ, quibus in cucurbitam altam poſitis, ſuperimponendi ſunt calculi fluviales parvi, qui ſpumam detineant, & ſic igne mediocri procedendum eſt, donec liquores effluant. Solet primus albeſcere, quia phlegmate quodammodo permixtus eſt: ſecundus flaveſcere. Tertius autem rubet, ideo quod vires habet magis igneas quam ſecundus. Aliqui fragmenta laterum vel tegularum imponunt, ſed dum oleum ſimplex feciſſe putant compoſitum habent, & laterinum magis quam ejus, à quo denominatur. Alij frondes arborum injiciunt, & lignorum fragmenta, ſed hæc omnia de ſuo videntur quicquam tribuere, quod calculi dicti non faciunt. Hactenus omnes præparationes ad rem medicam neceſſarias poſuimus tam exacte, ut neminem ingenio præditũ latere poſſit ars præparandi medici-

medicinas phyſicas, ex quibusvis corporibus mixtis, hoc eſt elementatis, quæ ſimplicia ſolita ſunt appellari. Nunc autem, ut unusquiſque promtior evadat ex lectura hujus opuſculi, tædioſum non erit, philoſophorum tres potiſſimos lapides adjicere, nempe mineralem, vegetabilem, & animalem. Quod ſub ænigmate titulos eorum poſuerim, factum eſt, non ut lateant, imo potius ut ingenioſi lectores, per exercitium aſſueſcant obſcuris philoſophorum ſcriptis, & ſic in hoc opuſculo reſpondeant ultima primis. Læto igitur animo ſuſcipite lectores optimi, legite, relegite, fiet ut labore veſtro non fruſtremini.

Ænigma faciliimum, per quod revelatus eſt lapis ille medicinalis, & mineralis.

CAP. XII.

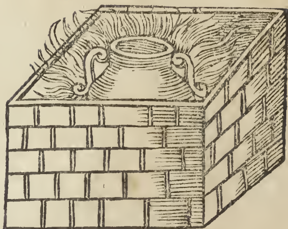
VIſitabis interiora terræ, rectificando, invenies occultum lapidem veram medicinam.

Præparationis modus

HUjus lapidis jam nobis manifeſti libras ſex, in olla fictili hunc in modum calcinabimus. Fornacem ex lateribus coctis ſe mutuo non contingentibus, uno ſuper alterum collocatis, circum ollam extruemus, cujus in medio ſuper fragmentum laterinum collocetur olla ſuperius aperta, carbonibus quoque circum ollam accenſis, & ſucceſſu temporis auctis ad ſupremum uſque fornacis, exſiccetur lapis, donec amplius non fumet: quod media poteſt horula fieri. Quo facto carbones accenſos in ollam injiciamus, quibus & in medio, ſicut à lateribus calcinetur optime quicquid in olla materiæ fuerit. Poſt quartam horæ partem carbones amovendi ſunt, ſi res accelerationem exigat: ſin minus per ſe conſumi, donec olla frigeſcat, tandem exemta frangatur. Si non ſatis rubuerit lapis, vel quidpiam albi relictum ſit in eo, conteratur in mortario, & pulvis in alia olla priori ſimili, jacenteque ſuper prunas accenſas in fornace paululiſper immutata (prout videbitur cocleari, vel rude ferrea ſemper moveatur, donec pro arbitrio ſatis rubeat. Ollarum ſitus, & fornacum formæ ſequuntur infra.

Hæc vero calcinatio ſolum fit, ubi res, ad oleum hoc habendum, accelerationem exigit; alioquin longe majori fructu deſtillatur vitriolum crudum, in novem cucurbitis totidemque galeis vitreis, reſervando ſpiritum ejus in phlegmate deliteſcentem Hoc fit cohobationibus, ut paſſim habetur in omnibus ferme libris Paracelſi. Poteſt nihilominus oleum ſimul, aut ſeparatim, ex capite mortuo ad multas ægritudines elici.

Deinde

Deinde cucurbitam ex terra fictili habeamus oportet, materiâ tali compactam, ut ignem vehementissimum, fusionis metallorum instar, per aliquot horas circa læsionem sustinere valeat, quales apud Coloniam Agrippinam, & Haganoam in Germania fieri possent, ratione terræ his in locis optimæ. Quod si tales haberi nequeant, saltem videamus, ut figuli misceant uni tertiæ parti suæ terræ, duas tertias pulveris, è crucibulorū aurifabrilium fragmentis contusi. Sint hæc vasa stricti admodum orificii, ut collum retortæ vitreæ subintrare possint, quorum formam in triplicis fornacis delineamento videre licet. Talem cucurbitam dicto pulvere fartam usque ad medietatem, vel paulo minùs, in triplicis fornacis media reverberatoria, transverso quidem situ, collocamus, ut prius de vitriolo diximus. Collum oblongum cucurbitæ promineat per foramen ad latus fornacis, pro quantitate 5. vel 6. digitorum latorum, quod in retortam magnam vitream (qualem pro vitriolo sumsimus) intret. Commissura, pultibus ex ovorum albumine farinaque subactis, obstruatur, & fornacis foramen circum cu-

cum cucurbitæ collum prominens, argilla munitum sit, ne calor expiret inde. Mox carbones accensos in fornacem ponamus oportet, primo paucos, & sic igne lento phlegma totum eliciamus. Postquam viderimus vas recipiens impletum esse spiritibus albis, ut introspici non possit (quod potissimum in calcinatorum destillationibus fieri solet) amovemus illud vas recipiens, & altero statim admoto, majorem excitabimus ignem: sensim carbones imponendo, per foramen medio solarij fornacis factum, quod postea latere venit obstruendum. Hoc continuabimus, donec tota cucurbita carbonibus cooperta sit & accensa candeat omnino. Vulcanicum ignem hunc exercebimus tamdiu, quousque retorta recipiens jam optime clarescat, nullisve nebulis amplius imbuta nobis patefaciat quid sudoris & laboris sit præmium. Hoc opus octo sæpius horis perfeci, quod vix septuaginta duabus, hoc est, tribus diebus, ac totidem noctibus, perfici posse scribunt nonnulli docti viri. Liquor exemtus debet sæpius rectificari, nec non ad summam subtilitatem redigi, velut supra dictum est de alijs. Quo facto poterit ægris administrari cum theriaca, vel mithridate, contra quoscunque morbos.

Aliud ænigma, per quod secundus lapis & vegetabilis ad medicinam detegitur. Vnum post quinque, nihil enim post quinq; millenum colloca.

CAP. XIII.

HUjus partes 16. æquales in cucurbita vitrea vel cuprea destillabimus, aut terrea vitreata fornace, quam ascensoriam nuncupamus, & igne temperato, donec visum fuerit harum partium unam asscendisse, quam seorsum ponemus. Admoto tandem alio recipiente continuabimus, quousque aliam similem extraxerimus partem: quam etiam ab altera semotam separabimus. Tot extrahendæ sunt partes tales, donec gustu perceperimus, nihil aut parum liquori stillatitio virium sulphurearum inesse: quod optime probabitur, si liquor admotus igni flammam conceperit tanquam sulphur: si non, cessandum est, & quod residuum fuerit in fundo cucurbitæ fæcum, & phlegmatis, prorsus evacuabimus. Recentes iterum partes sexdecim ut prius destillabimus. Toties hoc repetendum est, quousque liquoris hujus maximam partem habuerimus tam primæ, quam secundæ, tertiæ, quartæque (si tot sunt) destillationum. Deinceps cucurbitam ad medietatem, ut prius, implebimus destillatione prima: cujus mediam partem cum extraxerimus, amoto recipiente, reliqua medietas altero vase recipietur. Quod jam de prima destillatione factum est, de secunda, tertia, reliquisq; fiat oportet. Sic primæ destillationis prima & secunda seorsum destillationes habebuntur, ita & secundæ ac tertiæ

prima

prima & secunda, & sic de reliquis. Poterit etiam tertio reiterari hæc destillatio vase cupreo, vel terreo vitreato, sicut prius, unicam lagenam imponendo, si primæ primam accipias: ex ea medietas cum ascenderit, ponatur seorsum, & vocabitur ex prima primæ prima. Cum secundam receperimus medietatem, hanc inscribemus ex secunda secundæ secundam. Necessarium erit ad hoc opus multas habere lagenas, & ordine suo quæque locanda est, ut dignoscatur, vel singulis destillationibus (quod potius fuerit) scheda pultibus affixa notanda venit. Erunt ex qualibet destillatione repetita ter tribus in quatuor, duodecim lagenæ. Quæ separatim poterint rectificari vitreis organis, ut de superioribus dictum est. In æthereàm substantiam prima, secunda & tertia lagenæ redactæ, poterunt contra quoscunque morbos administrari. Dosis erit pro discretione medici.

Tertium ænigma per quod lapis ad medicinam potissimus, & animalis à philosophis dictus, revelatur.

CAP. XIV.

PRecium vile carum draconi caducifero, pro sexta sui parte, devorandum exhibemus. Quo degustato, mox inquietus ille serpens gradum sistit, & in soporem actus, aquis è duobus fontibus, albo viridique manantibus absorbendus datur: donec redeat æstas proxima, quæ suo vehementi calore siccet aquas, & cadaver in profundo maris appareat mortuum. Quod in ignem projectum, reviviscit, alisque sibi reassumptis evolat in auras in igne tamen relicto fœtu quem parit ex conceptione precij. Fœtus hic quia in igne natus, ut Salamādra nutriendus est igne, quousq; jam adolescens factus, valde rubicundus, & sanguineus evadat. Tum felicioribus undis, quam illæ quibus mater, lavandus est & submergendus, ut ex morte sua languentes vivant felicius. A corpore jam pallido facto separatur anima cum sanguine: quæ precium nobis est, corpora cuncta vilibus valeant. Animam hanc undiquaque sanam, in ægrum corpus fusam, illud ab omni labe mundum, suæ virtutis simplicitate, reddere, compertum habent philosophi. Hæc est omnium medicinarum medicina perfectissima simplicissimaque, nihil in humano corpore corrupti relinquens: sed omnia languida refocillans, & in temperiem transmutans quicquid intemperati fuerit, ac imperfecti. Unionis simplicitate sua, pacem facit inter inimicos mortales, & concordiā, vitam in hoc seculo (Deo dante) semimortuis tribuit, ac sanitatem largitur ægris corporibus.

Conclusio prioris operis.

CAP. XV.

SOlent omnes, quotquot sunt hujus artis ignari, licet ex Universitatibus doctissimi sint, eam improbare: quid mirum? cum tale quid nunquam audiverint, vel experti sunt. Ex eo non sequitur artem fore damnandam, quam ignorarunt docti viri. Multa quidem nostro seculo prodierunt in lucem, quæ priscis ignota fuerunt, non secus ac plurima jam delituerunt nobis, quæ patribus antiquis erant familiarissima. Quid non temporis injuria, nec non hominum ignavia transit in oblivionem? propterea non deperit res ipsa cum memoria, sed postquam aliquandiu sepulta jacuerit illis eo tempore, eisdem hoc seculo, vel alijs emerget nutu Dei: cujus in pectore quiescunt ab æterno cum ejus sapientia, cunctæ laudabiles artes, ac bonæ. Distribuit Deus omnipotens dona sua quibus vult, & aufert ab ingratis qui abutuntur illis. Dubium non est, quin Deus antiquis patribus medicinam aliquam revelaverit, per Spiritum Sanctum suum, qua tuerentur carnis corruptionem, & potissimum ijs, cum quibus loquutus est, & fœdus inivit. Sed postquam hominum per se sapiendi vanus appetitus induxit eos ad quærendum salutem à seipsis, & in alijs rebus, quam in eo, in quo salus est & redemptio, cæcutivit mens eorum, & in labyrinthum ducta, nunc hanc, nunc illam herbam, cras istam & aliam radicem, postridie mixtum quid, & sic indies experientes, nunquam ad scopum devenerunt, nec suæ doctrinæ certitudinem veram habent, semper in eo dubioso hærentibus labyrintho, nnuquam contingit adire Corinthum. Et quod magis absurdum esse videtur, homines sua sorte nunquam sunt contenti. Dedit Deus unicuique nationi quod voluit eam possidere, tam in alimentum, quam in medicamentum. Quid inde? nostra nos docet inimicus contemnere, alienaque semper appetere. Habemus apud nos, & fortius in nobis ipsis, non à nobis, quæcunque extra nos quærimus, vel ab alijs. Videamus qui Gentiles Pagani hoc in loco nos arguant Christianos. Inquiunt enim, natura naturam sibi similem appetit, & congaudet suæ naturæ; si alienæ jungatur, destruitur opus naturæ: mirabile dictum iis, qui non bene considerant quid sit natura, sed his qui naturam norunt, nihil verius esse potest. Natura triplex est, scilicet: Universalis, particularis, & mixta. Universalis natura convenit omnibus & per omnia. Particularis sibi simili convenit, & triplex est ratione suarum partium. Mixta natura magis materiæ, spirituique minus convenit, quapropter impedite dici potest agere. Ex hac tota medicina seculi nostri dependet. Igitur secundum hanc, minus probamus ea quæ fuerint extra climatis naturam ad medicinam assumpta,

ſumpta, quam illa quæ ſunt ejuſdem climatis. Pari modo minus convenit particularis natura diverſi climatis, quam ejuſdem. Univerſalis natura diverſi climatis, quandoque magis, aliquando minus, operatur, ſecundum cæli diverſas influentias: attamen plus conducit, quam particularis aut mixta natura proprij climatis. Et ſecundum hanc rationem, triplex erit medicina, ſcilicet unarij metaphyſica, ternarij phyſica, & binarij vulgaris: quæ poſtrema ſimplicis nomen hoc ſeculo ſortita eſt, quod tamen duobus prioribus olim inditum erat, ac magis congruum. Hinc fit, quod hi, qui medicinæ mixtorum duntaxat operam dederunt, ingenio licet ſint acuto, non poſſunt aſſequi notitiam illius medicinæ tam univerſalis, quæ poſſit indifferenter omnibus mederi morbis, hac inducti ratione: nulla medicina (inquiunt) poteſt aſſignari, quæ non ſit calida & ſicca, vel calida & humida: qui poterit igitur calida & ſicca medicina morbum calidum & ſiccum pellere ſuperflua? cum hoc frigido humidoque medicamento fieri debeat: nam contraria contrarijs curantur? At major eorum neganda eſt, quia in omni mixto vel individuo, reperitur aliud quam calidum, frigidum, ſiccum, vel humidum elementum. Quod ab his omnibus arte noſtra ſeparatur, hoc non eſt humidum, neque ſiccum, nec frigidum, & minus calidum, ſed æthereum quid, ut cælum ab inferioribus ſegregatum elementis: quapropter à philoſophis cælum nominatur hæc medicina, quia non alias agit in corpora noſtra, quam cælum in inferiora, tum etiã quod incorruptibilis naturæ ſit reſpectu corporis, à quo ſumta eſt, ſicut cælum reſpectu elementorum. Sunt enim elementa per ſe mortua, quæ niſi vivificentur ab anima vel ſpiritu mundi, nihil producunt: veluti terra quæ ſub dio non fuerit, quantumvis pinguis ſit, nihil producit: Sed ſub nudam aûram poſita, ſuas herbas, & animalcula profert, nihil tamen tam ſolidum in globo terræ, quod impedire poſſit, quin hæc anima penetret in ejus centrum uſque: docet nos hoc generatio metallorum, in viſceribus terræ hiatum aut ſpiraculum non habentibus. Videmus ergo differentiam inter generationem vegetabilium, & animalium, quæ non fit niſi per medium aeris liberi, & inter metallorum generationem, quæ fieri non poteſt, niſi vaſis undique clauſis: nam ſi pateret vaporibus metallicis exitus, nunquam congelarentur in metallum, ſed evaneſcerent in auras. Inde judicium facimus, animam in metallis eſſe magis penetrativam, quam in animalibus & vegetabilibus: quoniam vaſa perquam ſolida penetravit lapidea, quæ ſpiritus aliorum acutiſſimi penetrare non poſſunt. Qui putaret elementa per ſe generare, Philoſophus non cenſeretur magis quam fatuus, qui vellet aſſerere mulierem abſque viro naturaliter imprægnari. Quamvis elementum vel ignis ſubterraneus terram in ſulphur comburat, &

aquam

aquam in vaporem aëreum excitet, nihilominus animari non possunt, nisi per animam penetrantem, de qua supra dictum est. Habet ignis elementaris potentiam activam ad corrumpendum, non ad generandum, ut supra. Rursus, qui negaverit ignem elementarem in centro terræ habere primam originem, unde naturaliter assurgit ad concavitatem suæ sphæræ, philosophi non est dignus appellatione, quia fatetur ignorare, quod ignis corruptionis magisterium exercet in reliquis elementis. Generationis vero beneficium cælo debetur, non elementis: per hoc possumus concludere generationem omnem inter cælum & elementa fieri. Nunc videndum est, quisnam sit fœtus hujusmodi partus, certe finis est generationis, ut corruptionis finis, est generatio. Sed ut apertius loquar, fœtus est mixtum ex utriusque parentis substantia productum ad sui perfectionem. Omne individuum est mixtum perfectum, quia licet aliquando fuerit aliqua ex parte deforme, non est hoc adscribendum naturæ nec formæ, (quas non contingit errare) sed materiæ (ut superius dictum est) indispositæ. Videntur ergo plurimum errare, qui simplicia vocant individua & potissimum vegetabilia: nisi fortassis hoc faciant respectu medicinarum ex pluribus mixtis & individuis compositarum, & sic quodlibet mixtum unicum simplex esse somniant: hinc venit appellatio Simplicistarum his applicata, qui vegetabilibus dignoscendis operam dant. Nunc ad simplicem illam medicinam revertamur. Quicunque talem negat medicinam dari posse, quæ valeat incorruptibilitate sua quamvis corruptionem indifferenter corrigere, cælum inferiora sustentare vel gubernare negat. Sed ne videamur naturæ secreta lenocinio prostituere velle, pauca de his sapientiæ filijs sufficiant: hi facile quid per hæc velimus intelligunt. Qui vero nostram ignorant artem & rident, fugiant hinc procul, quoniam illis in ruinam est posita: ut quærentes non inveniant, & audientes non intelligant. Non est projiciendum rosas & margaritas ante porcos, ne pedibus eas, tanquam betas labiis eorum insuetas, conculcent. Sapientiæ filij spiritu non ore hauriunt alimentum, ut mente magis quam corpore vivant. Interim tamen ut sit mens sana in corpore sano cupiunt, donec à naturæ vinculo soluta tria hæc in unum rursus unita vivant in æternum.

Finis prioris partis Clavis Philosophiæ Chemisticæ.

SECVNDA PARS

SPECULATIVÆ PHILOSOPHIAE GRADUS SEPTEM VEL DECEM CONTINENS, PER QVOS AD sublimia patet aditus.

Accessit hujus mundi Fabrica, Pereregrinatioq; vitæ communis, quarum cognitione vitatur erroris via, veritatisq; semita demonstratur.

Colloquiis, & comparativis recapitulationibus singula illustrata.

AD BENIGNUM LECTOREM Auctoris Præfatio.

Postquam Chemisticæ Philosophiæ clavem, hoc artificio compilatam, ut quodlibet capitulum peculiarem tractatum requireret, absolvissem, facere non potui, quin explicationem primi capitis hujus philosophiæ studiosis amatoribus darem: ut qua facie labores nostros recepturi sint, experirer. Quod si hos illis gratos & acceptos fore perceperim, quandoque majora videre licebit, quàm hucusq; de meis lucubratiunculis processerunt: sin minus, aliis hac in re suum ut experiantur ingenium, si quid utilius excellentiusq; præstare velint, relinquo: fecisse me satis, dum cunctis per clavis traditionem, & graduum demonstrationem, viam aperuerim, existimabo. Sat scio, plurimos ex his, qui nihil præterquam ea, quæ vel sua sunt, aut saltem sibi cognita, vel in Vniversiatibus audita, probare solent, dentes in eos acuere, qui secretiora natu-

naturæ ſcrutantur myſteria. Verum hoc non admiror, cum tales animadvertam peſſime habere, quod poſt eorum longo labore ſumtibusque non exiguis parta ſtudia, quibus jam ſibi canos contraxere capillos, nova ſibi quædam, ſi non inaudita, ſaltem parum aut nihil intellecta prodeant in lucem, ſuis longe præſtantiora: antiquiſsimis etiam auctoritatibus & experientia recenti ſic probata quibusvis judicio ſanioribus ut nullis argumentis labefactari queant. Senio confectos diſcere pudet, eos maxime qui docere ſolent alios, ruſtico potius, quam philoſophico pudore motos. Nunquid & nos ætatis, laborum & ſumtuum in Academiis jacturam fecimus? nec veremur tamen a minoribus pedem, quem in ſtabiliora figamus, retrahere. Non propterea (ut noſtra ii) ſpernimus ea quæ docentur in univerſitatibus omninoque rejicimus, tanquam nulla forent, hoc ſolum dicimus, nos experientia longe meliora didiciſſe, quam lectionum frequentationibus. Nec dubito, multos futuros, qui dum rem ipſam carpere non poterint, occaſionem vel minimam quærant, aut ſermonis inculti, vel ordinis in tractatione, qua quod lacerare non valent, rodant. Verum ut pro utraque reſponſum ſit his, certum eſt, eos qui rebus ipſis intenti ſunt maxime, rerum inutiles circumſtantias minime curare, tum quod videant, ad rem vere cognoſcendam hominis ætatem longiſsimam deficere, tum etiam in veritatis profeſsione locum non eſſe pallio: veraque minus ſermonis elegantia, vel multiloquio colorari ſolere. Ne videar etiam alicui de phyſicis in mea Clave poſitis principiis in moralem philoſophiam incidiſſe, doctis hoc revelabo ſecretum. Ea quæ videntur phyſica quandoque, licet non ſemper, moralia ſunt philoſophis, tum occulta legentibus manifeſtiſsima ſibi, quæ non minus aliis pro occultiſsimis reputantur. Hac arte velarunt artem iis, qui rident omne quod aſſequi non valent ingenio. Hinc etiam factum à me putetis, quod poſt traditionem

artis ejusq; Clavis, mox inde gradus ut media proponam, quibus vestra studia de gradu in gradum ad altiora promoveantur. Impossibile foret quempiam literatum, vel quantumvis doctum, ad hanc artem naturæ secretissimam pervenire posse, nisi per hos gradus philosophicos omnes moraliter, vel saltem physice, transitum fecerit: licet utroque modo felicius. Alios defuturos non puto, qui dum accusare philosophos tautologiæ, vel superfluæ repetitionis audebunt, suam in hac arte prodent ignorantiam: cum huic philosophiæ proprium sit, ea prius obiter discurrere, quæ postea latius explicantur, & postremo recapitulatione quadam repetere, qua legentium animi, rei frequentia potius confirmentur, quam cogantur ea multiloquio credere, quæ sibi coacte non sunt obtrusa. Philosophi omnes amore quodam studioso pervenerunt ad artem, hoc etiam alios ad hanc admonent, non cogunt tamen. Nec est etiam quod existimetis, hic aureos latere montes: aut tantopere jactatum illum philosophorum lapidem, qui cuncta (ut asserunt nonnulli) in aurum monetarium inferiora quæquæ metalla transmutare queat, sed physicum vobis lapidem propono quærendum, quo corporis humani physica metalla minus perfecta (morbos putato) per metaphysica perfectissima permutari valeant metalla, quæ vocantur Eleysiria, *medicinæque omnium simplicissimæ. Qua de re tot locis philosophi hortantur omnes, quotquot ad hæc studia se converterint, ne philosophorum scriptis per literam fidem adhibeant, sed ut allegorice potius interpretentur ea. Summas in sanitate mentis & corporis divitias antiqui reposuerunt: ex eo patet, quod plerique horum qui hanc artem nobis tradiderunt, strictissimam paupertatem libenter observarunt, ut Raymundus Lullius. Alii vel mediocriter vixerunt, ut* Hermes *Trismegistus, vel splendide bonis quæ non ex hac arte, sed paterno successu habuerunt antea, potiti sunt, ut* Geber *Arabum opibus pa-*
ternis

ternis rex ditiſsimus. Quicquid ſit, hoc ſcio, dum adhuc artis diſcipulus minor eſſem, una cum cæteris ditari cupiens hoc magiſterio, poſt multos labores fœtidos, valetudinique noxios halitus hauſtos, ſumtusque non exiguos, oleum & operam perdidiſſe me. Nec tamen illud animum ab iſta philoſophiæ parte meum retrahere potuit: imo potius, tum quod tantorum virorum graves admodum legerem auctoritates, tum quod experiendo mirabiles viderem operationes naturales: perſuaſum eſt aliò mihi navis hujus proram eſſe divertendam. Et cum animadvertiſſem medicinas metallicas non transmutare metalla, ſed tingere tantum & illuſtrare: de philoſophicis tincturis philoſophos artem ſcripſiſſe judicavi, voluique pariter eas, quæ circa humanum corpus applicari poſſent, experiri tincturas: maxime quod olim rei medicæ non hac, ſed alia (quod ajunt) Minerva dediſſem operam. Tandem Aureoli Theophraſti Paracelſi doctrina provectus, quidquid deſiderari poteſt, divino conſequi poſſe medicum auxilio, circa corporis humani curationem ex Alchemia haud amplius dubito. Hæc ſunt ſtudioſe lector, quæ de meis laboribus tibi polliceri poſſum, nempe quæ plurimum acuent ingenium tuum ad eorum intellectum conſequendum, quæ ſcribuntur à Philoſophis in arte transmutatoria. Si quæ plura tamen de hoc ſtudio ſperanda putes, ab eis qui feliciore ſunt ingenio petere poteris: interim ea quæ ſtudioſorum in utilitatem libenter adfero, boni conſule, valeque.

De speculativa Philosophia.

CAPUT I.

SPECULATIVA Philosophia dicitur benè compositæ mentis à corpore voluntaria distractio: qua facilius circa veritatis cognitionem versari queat animus. Ad benè vereque speculandum, requiritur bona corporis dispositio, quæ mentem non impediat: Hæc dupliciter acquiri potest, natura scilicet vel arte. Quæ naturalis est, arte juvari potest, nec non id adipisci, quod a natura hac in parte negatum fuerit: præcipuè rationis usu, tandem sobrietate victus, & medicinis Philosophicis: horum unico vel omnibus simul adhibitis remediis. Verum ut melius intelligatur quid hæc sibi velint, ab omnibus definitionis terminis, ad ultimum usque veniendum est. Mens benè composita dicitur, quoties animus cum anima tali vinculo junctus est, ut corporis appetitus frænare valeat. Corporis bona dispositio, cum suis corruptis appetitibus minus fuerit obnoxium, intelligatur: & optima cum partium ejus componentium excellentiorem temperaturam acquisierit, tunc minus quæ sua sunt appetit, mentique fit obedientius. Quicquid corpus appetit, corruptum est. Verum nihil appetere potest nisi per faculutatem animæ, quæ corporis est motrix: hæc simpliciter movet absque boni vel mali conceptione: Corpus hujusmodi motum suscipit, ac per sui corruptam naturam in malum appetit exsequi nisi resistat animus, qui nil nisi bonum suadet. Est igitur anima bonum & malum inter sita, suamque boni habet opinionem per bonum, & mali per malum: permittente bono (non alias) tale malum fieri, propter continuam resistentiam boni moti, quæ propriè pertinacia mali contra spiritum suadentem omne bonum dici potest. Ut hæc melius intelligi queant, sciendum est, hominem tribus potissimis constare partibus, Animo scilicet, Anima, & Corpore. Dicitur Animus spiraculum vitæ. Anima quidem organum est animi, id est, spiritus, veluti Corpus organum animæ: quæ vita corporis est, & substantia media inter animum & corpus. Hæc si magis adhæserit animo quam corpori, Mens exsurgit ac internus homo: si contra corpori magis quam spiritui, non fit mens, ac externus homo dicitur, & tenebrarum abyssus. Tribus etiam delectatur animus: Ratione, Intellectu, & Memoria. Ratio speculationis imaginem intellectui repræsentat, hic eam arcanis conservandam exhibet memoriæ. Ratio prima Mentis est æternæ perpetuus & inviolabilis ordo: cujus homo factus est particeps ex dono Dei, simul & intellectus, qui rationis

ionis est apprehensio: Non secus ac Memoriæ, quæ quidem amborum conservatio dici potest. Anima duobus constat. Motu videlicet, ac sensu. Motus est aut naturalis vel accidentalis; sed quia de hoc in Clave nostra tractavi, hic obiter pertranseo. Sensus est, vel visæ, vel auditæ, degustatæ, olfactæ, vel tactæ rei perceptio. Nam corporis membra, per quæ sensus ab anima percipiuntur, sensuum proprie vocamus organa. Sensuum perceptio rerum præteritarum notitiam, præsentium repræsentatione revocat in memoriam. Hanc animalia bruta cum hominibus communem habent: nam illa solum præsentibus oblatis, eadem sensu recolunt. Est & alia radix memoriæ perquam excellens, quæ nulla repræsentatione media, sed spiritus nunquam otiosi sedula tantum agitatione dictam colit memoriam, virereque perpetuò facit. hæc memoriæ continuatio rationis cultum subsequitur, & est homini soli contingens. Ergo sensus est communiter animalis, tum particulariter intellectualis: quia non intelligunt bruta, nisi per sensum præsentem. Animalia rationalia per intellectum à ratione motum, & sensum, posteriore sive, vel medio. Iterum animus & corpus in rationibus opposita sunt contraria, quæ nunquam possunt conjungi nisi per mediam animam de utroque participantem inimico; sed quia alterum extremorum est perfectum, & alterum imperfectum, si motus fiat à perfecto, per medium, transit in imperfecti perfectionem, & è contra. Hac ratione Deus omnia condidit, ex tribus in unum ut conveniant: ipse nempe pacis auctor est & unionis. Duo & unum sunt inimici. Rejiciatur binarius, ut in unum ternarius convenire possit, quod in Clave latius dictum est: copiosius hic non repetam. Animus omnibus est æqualis, mens verò non omnibus æqua. Paucissimi sunt qui cum animo conjunctam habent animam: multi qui secundum magis & minus de mente quid participant: plurimi qui corpus in anima colentes, & hanc in corpore, non agnoscunt animum, quibus nulla mens est, sed insania. Mens itaque benè recipitur, quoties animus & anima convenientia simul, à corpore sunt ita recepta, quod ex his tribus unum fiat consonum & inseparabile: sed hæc amicitia nullo modo fieri potest, nisi per separationem, sine qua non fit conjunctio metaphysica. Unum est solum, quod si solum manet, impossibile est cum altero jungi: si tamen cum altero conjungendum sit, hoc alterum ex illo uno separari necesse est: cum nihil sit præter id unum. Et quia partes unius ex uno symbolisant, vel sympathiam habent, in unum de facili conveniunt: sed eo facilius, quo minus per intervalla separatæ sunt ab uno. Quapropter mentis à corpore distractio necessaria est, ut ejus & alterius fiat unio. Sed cum unio perfectionem requirat: ab extremo perfectò (sicut supra dixi) per medium facit transi-

transitum ad imperfectum,ut illud perficiat. Per hujusmodi mentis à corpore distractionem (quam voluntariam nonnulli mortem vocant) acquirunt animus & anima simul juncta,potentiam ac dominium in suum corpus, quod solus animus nō habebat antea, propter medium renitens, per quod naturalis transitus fieri debet: quia non conveniunt inimici, nisi per sequestrem neutrum ex parte discordiæ, sed participem ex parte reconciliationis utriusque. Hoc postremo labefit astronomia judiciaria, quæ dispositionem astrorum inclinare,sed non necessitare docet: nam astra mentibus hominum longè sunt inferiora, pariter ignobile parum aut nihil penitus in se nobilius potest. Verum si corpora humana vincant animam, eamque reducant in corruptibilis corporis servitutem, inficias non iero, quia corpora astrorum tunc nobiliora sunt hominum, similibus corporibus suas in humana corpora passiones imprimere posse. Breviter, sapiens dominabitur astris,insipiens nedum his subjicitur, verumetiam inferioribus & ærumnis quibuscumque: sapiens est qui mentem adeptus eam excolit: insipiens verò,qui corpus in anima, vel hanc in corpore,diligit,animo neglecto: quod etiam ex verbo divino comprobatur. Qui diligit animam suam(intellige in corpore) perdet eam, & qui odit eam (ut supra) in æternum custodit eam. Diligere dicitur is animam in corpore, qui suos appetitus pravos exequitur,è contra qui non exequitur, sed vanitatum cogitationibus delectatur,corpus in anima videtur diligere. Odit animam suam in corpore,qui corporis frænat appetitus, & corpus in anima,qui vanis resistit speculationibus. Visum est & hoc adjicere, quod apud probatissimos auctores, & præcipuè theologos, anima nonnunquam pro spiritu,& hic pro anima, sumitur indifferenter: per hoc non est inferendum, quod spiritus & anima sint unum & idem ante mentis compositionem, sed post, & in eo conveniunt philosophi cum theologis, nam sive mentem vocemus spiritum sive animam, appellatione unius non excludimus alterum: propter unionem jam factam. Non dicitur unio vera, nisi fuerit inseparabilis: non possunt tamen unionis initia jaci, quæ non consequuntur effectum: per hoc non stat,quin mens adhuc imperfecta magis vel minus appelletur. Qui perfectam consequuntur mentem,sunt paucissimi,qui inchoatam habent, multi, qui nullam verò,plurimi. Nunc ad corporis anatomiam veniens (ut supra) dico bonam corporis dispositionem ad veram speculationem esse necessariam (nimirum) quia corpus ex sui corrupta natura plurimum aggravat animam & impedit, quo minus spiritus actiones percipere possit. Nonnullis à natura datum est, magis idoneos esse cæteris,ad hanc separationem faciendam,utpote quibus ad naturalem corruptionem in eorum formatione, per accidens

idens, nulla prorsus vel pauca saltem, accessit corruptio. Minus apti sunt, qui præter ortivam corruptionem & accessoriam, ex propria petulantia, victusque dissoluta serie, rationem impediunt: ut sunt hi, qui mundanis agitati curis, ea quæ extra mundum perpetua sunt, negligunt, & qui largius utuntur eis quæ natura dedit in necessitatem, quam par sit. Quapropter uti per accessionem alicujus quid impeditur, ita per amotionem ejusdem juvari potest. Sunt itaque medicinæ philosophicæ per Alchemicam artem, præ cæteris excellentissimæ, a propriis remotæ corporibus, quæ per naturalem vim agendi, quam habent in proprium corpus & post remotionem suæ partis [illegible] retinent, id idem in alienum corpus objectum exequi possunt & excellentius, quam a natura datum illis erat in propria corpora perficere. Nunc quicquid est in rerum natura, formam habens & materiam, desiderat in suo genere perfici: quod naturale desiderium, perfectionis omnium est potissima causa. Et cum natura sibi simili naturæ jungi gaudeat, ac delectetur in ea, vincente mente, per sibi simile medicamentum adjuta, corpus in eandem condescendere naturam cogitur: sicut vincente corpore sibi similibus corroborato corrumpentibus, anima cogebatur prius. Quod, ne cuipiam absurdum videatur, adjiciam: Quodvis nutrimentum in sanguinem nutriti mutatur ejusdem naturæ, cujus fuerit nutrimentum: exemplum natura docet in his, qui ferocium animalium carnibus aluntur, assiduè ferocissimos fieri. Nihil assumitur in nutrimentum à natura, præter id quod est subtilius; crassum & fæculentum rejicitur in excrementum, & iterum nutrimenti superflui quodvis excrementum, natura per poros in sudorem, vel per vesicam, aut lacrymas ejicit. Hoc movit præceptorem nostrum Theophrastum Paracelsum dicere, quodvis corporis membrum stomachum habere proprium, in quo decoquitur nutrimentum, & fit in eo separatio superflui à necessario. Si per membri cujuspiam stomachi debilitatem, hujusmodi superfluitas non separatur, ob malam digestionem, superfluum hoc nutrimentum, vel carnes in tali membro cogit in tumorem corruptum excrescere, quod apostema vocarunt: vel ossa præter naturam extendi. Hujus exemplum in multis vidi, nempe costas omnes ab uno latere, hac de causa, præter naturalem ordinem extensas fuisse, gibbumque sub scapulis excitasse præter dolorem: quia non potuit hæc superfluitas in apostema purgari, propter ossium soliditatem, & in excrescentiam est dilatata sine purgatione, doloreque: nam oppressa non fuit amplius. In medicamento philosophico nihil grossi relinquitur, nec superflui quid: quapropter incorrupta natura totum hoc medicamentum assumit, ac sine separatione transmutat in sibi similem naturam, utpote superfluitatis expertem. Incorrupta

rupta natura, dicitur balſamum naturale, quibuſvis corporibus naturaliter inſitum, per quod eorum color & humor etiam naturalia, quantum fieri poteſt, à corruptione præſervantur, quo deficiente, corpus humanum efficitur leproſum, & eo convaleſcente per augmentum, quod jam corruptum eſt, propter ejuſdem balſami paucitatem, in excrementum ejicitur. Differt in hoc medicamentum philoſophicum à phyſico, quod hoc una cum ſuo corpore trajectum in ſtomachum, non aliter quam cibus in triplex alimentum, & duplex ſeparatur excrementum, illud in balſamum, Mercurium, aut Vulcanum tranſmittatur, oportet enim tres corporis phyſici partes potiſſimas, ſanguinem, ſal, & ſulphur, ſibi ſimilibus nutriri. Hinc fit, quod cibi potusque quotidiani cum ſuis ſumuntur corporibus: nam quodvis elementum ſuſtentatur elemento, ſed omnia ſimul conveniunt, & in temperatura conſervantur ab æthereo, cui noſtrum balſamum, & ſocios quantum poſſumus conformia reddimus, quoniam eſt in corpore humano quædam ſubſtantia conformis æthereæ, quæ reliquas elementares partes in eo præſervat, ac pro ſuis viribus continuare facit. Spiritus itaque medicamenti philoſophici cum anima ſua junctus, & à corpore ſuo ſeparatus, mentales partes in ſibi ſimilem ſubſtantiam tranſmutat, corpus quoque phyſicum à corruptione præſervat, corruptumque corrigit: Metaphyſicum habere poſſe corpus noſtram non negamus medicinam, tunc ſcilicet, quando corpus ejus factum fuerit ſpirituale, ſpiritusque corpus hoc induerit: quod philoſophi dicunt, fixum fieri volatile, tandem volatile fixum. Phyſicum certe corpus excellentiori corpore curari non poteſt, quam metaphyſico, nec humana mens componi melius quàm diſpoſitione metaphyſica, poſt divinæ gratiæ donum tamen. Ex his omnibus concludimus, ſpeculativam philoſophiam in ſeparatione corporis, unione mentali facta, conſiſtere. Sed hæc unio prima nondum facit Sophum, at mentalem Sophiæ diſcipulum tantum: mentis cum corpore ſecunda Sophum efficit, completam illam & beatam unionem tertiam cum unitate prima ſperantem & expectantem. Faxit omnipotens Deus, ut tales efficiamur omnes, & ſit in omnibus unus, cujus auxilio nunc ad hujus feliciſſimæ philoſophiæ primum gradum veritatis, quod ſtudium eſſe verum compertum eſt à ſincerioribus philoſophis, non prius tamen, quam recapitulatione quadam ea quæ præceſſerunt, clarius explicentur.

Recapitulatio primi cap.

MEns ut etiam fides, eſt verè donum Dei gratuitum, ſic & virtutes omneſ. Hinc non ſequitur, ut aliqui putant, ad eas acquirendas non eſſe laborandum, quia Deus ignavos & ſegnes non

non exaudit, imò potius earum orationes tanquam blasphemias rejicit. Magna certè foret hominum insania, panem a Deo petere, arare quidem & serere nolle: non minor est, desiderare mentem, & expectare, nulla prorsus ad eam acquirendum adhibita diligentia. Maxima vero, si quis tam ignarus foret, ut putaret labore solo, gratia Dei non implorata prius, hanc acquiri posse. Diligentes benedictione sua replet, dum salutaria petunt, negligentes Deus non exaudit, etiamsi petant. Petere verè dicitur quis non solum ore, sed corde, vel cum affectu quid cùm exigit. Quapropter antequam ad primum Philosophiæ gradum pergamus, admonendos fore discipulos putavi auxilij divini implorationis, deinceps accuratissimæ diligentiæ, in disponendo seipsos ad hujusmodi gratiam recipiendam: De hac dispositione tantum tractatus iste differit: gratia vero petenda est desuper à datore luminum D. O. M. Nec putet quispiam, supra me definiisse mentem, non magis quam Paulus eisdem verbis, fidem à solo Deo petendam esse docet, non a proprijs viribus, nec aliunde quam ab ipso Deo. Et quia hujus artificiariæ dispositionis tres sunt potissimæ partes, utpote physica, moralis, & metaphysica: necessarium fuit qualibet, hac in tractatione, via progredi, quod legentibus postea liquebit amplius. Impossibile est, malæ vitæ hominem possidere thesaurum, sapientiæ filiis reconditum, & malè sanum ad illum inquirendum, quanto minus ad inveniendum, aptum esse. Hæc est ratio quare de moralibus, & physicis corrupptis, per metaphysica medicamina corrigendis, loquamur. In corpore humano latet quædam substantia metaphysica, paucissimis nota, quæ nullo penitus indiget medicamento, sed ipsa medicamentum est incorruptum. Verum quia physicorum corporum corruptionibus obruitur, & impeditur quo minus vim perficiendi suas actiones exerceat, philosophi divino quodam afflatu cognoverunt hanc virtutem, cœlestemque vigorem à suis compedibus liberari posse: non contrario, veluti docet physica medicina, sed suo simili. Cum igitur tale quid, sive in homine sive extra ipsum inveniatur, quod huic est conforme substantiæ, concluserunt sapientes, similia similibus esse corroboranda, pace potius, quam bello, & contrariis esse pellenda contraria. Ex his triplicem patet esse medicinam labilium, utpote metaphysicam, physicam atque moralem. Ad physici corporis dispositionem artificiatam utimur metaphysico remedio, quo corruptionem ejus ad naturalem digestionem & expulsionem arceamus, hoc operante natura per formam intrinsecus roboratam. Hæc est præparatio corporis nostri physici metaphysico modo facta, per quam ad separationem facilius pervenimus absque corrumpentium impedimento. Inde colliget studiosus lector, quod à metaphysica per alchemiam ad physicã debes

bet fieri transitus, operando philosophicè. Quid enim artes in Universitatibus vel audivisse vel privatim legisse, nisi de potentia deducantur in actum, magis quam psittaco suum χαῖρε, prodest? certè nihil: quia omnis scientia, quæ non probatur experientia, non est ars, at hærens ignorantia. Nunc ad separationem voluntariam progrediamur, quę morali philosophia perficitur. Completa corporis præparatione, facilè separabitur à reliquis partibus, cum eidem, quicquid præter philosophicam necessitatem appetierit, ab anima, suasu quidem animi vel spiritus, denegatum fuerit: quid philosophica sit necessitas, dicetur postea. Ex hac separatione resultat unio prima, spiritus scilicet cum anima, per studium philosophiæ moralis continuatum. Erant hæc studiosis proponenda prius, ut cognoscerent, qua ratione metaphysica cum physicis & moralibus hic miscuerim, & quando moralia metaphysicis, & hæc illis comparanda sunt ac physicis: ne forte sub labyrintho hærentibus, introitum ad rem capessendam (ut solent plurimi) præstruxisse videar lectoribus.

De studio philosophico, primoque gradu.

CAP. II.

STudium philosophorum est inquisitio sedula veri & necessarij. Verum est, à quo nihil abesse, cuique nil abesse, multoque minus obesse potest. Necessarium, id omne quo carere non possumus. Veritas itaque summa virtus est, ac inexpugnabile castrum, paucissimis inhærentibus amicis, at innumeris obsessum inimicis, paulò minus quam toti mundo nunc invisum, sed insuperabile pignus ijs, qui possident illud. Hac in arce verus & indubitatus philosophorum lapis & thesaurus continetur, qui non erosus à tineis, nec perfossus à furibus, manet in æternum cæteris dissolutis omnibus, multis in ruinam positus, alijs ad salutem. Hæc est res vulgò vilissima, spreta plurimum, & exosa, non tamen odibilis, at amabilis, & preciosa philosophis supra gemmas, & aurum obrizon: omnium amatrix, omnibus ferme inimica, ubique reperibilis, & à paucissimis quasi nullis inventa, per vicos acclamans omnibus: Venite ad me omnes qui quæritis, & ego vos ducam in veram semitam. Hæc est res illa tantum à veris prædicata philosophis, quæ vincit omnia, nec ab ulla re vincitur, corpus & cor omne durum & solidum penetrans, ac omne molle consolidans, & omni duro resistendum confirmans. Nobis omnibus se facit obviam, & non videmus eam, vociferans & alta voce dicens: Ego sum via veritatis, transite per me: quia non est alius ad vitam transitus, & nolumus eam audire. Odorem suavitatis emittit, sed non percipimus eum. Dapibus sese nobis liberaliter in suavitatem offert indies, & non degustamus eam. Blandè nos ad sa-

lutem

lutem trahit.& ejus tractui resistentes, sentire nolumus. Quoniam facti sumus sicut lapides, oculos habentes & non videntes, aures habentes & non audientes, nares non olfacientes habentes, ore linguaque muniti non degustantes neque loquentes, manibus & pedibus nil operantes nec ambulantes. O miserum tale genus hominum, quod lapidibus non est præstantius, imo longe inferius eo, quod hoc non illi, rationem daturi sunt operationum suarum! Transmutemini (inquit) transmutemini de lapidibus mortuis in vivos lapides philosophicos. Ego sum medicina, corrigens & transmutans id, quod non est amplius, in id quod fuit ante corruptionem, ac in melius, & id quod non est, in id quod esse debet. Ecce præ foribus conscientiæ vestræ sum noctes ac dies pulsans, & non aperitis mihi? tamen expecto mitis, nec à vobis irata recedo, sed patiens injurias sustineo vestras, cupiens per patientiam ad eam exhortando vos ducere. Venite iterum, atque sæpius iterum venite, qui sapientiam quæritis, & emite gratis, non auro nec argento, minus laboribus proprijs, quod offertur vobis ultro. Sonora vox, suavis & grata philosophantium auribus. O fons divitiarum inexhaustibilis veritatem & justitiam sitientibus! O desolatorum imperfectioni solatium! Quid ultra quæritis mortales anxij? cur infinitis animos vestros curis exagitatis miseri? quæ vestra vos excæcat dementia quæso? cum in vobis, non ex vobis, sit omne quod extra vos, non apud vos quæritis. Proprium hoc solet esse vulgi vitium, ut propria contemnens, aliena quæ sunt, semper appetat: proprium hic pro nobis appropriato summus, nam ex nobis ipsis nihil habemus boni, sed si quid habere boni possumus, ab eo qui solus est bonus, terimus acceptum. e contra quod habemus mali, nobis ipsi nos appropriavimus ex alieno malo, per inobedientiam. Proprium ergo nihil homini ex suo, præterquam malum quod possidet: quod ex bono bonum habet, non ex seipso, sed contribute proprium habet, ex bono, cum recipit tamen. Lucet in nobis (licet obscurè) vita lux hominum tanquam in tenebris, quæ non ex nobis est, & tamen quærenda est in, & non a nobis, sed ab eo cujus est: Hic illam plantavit in nobis, ut in ejus lumine, qui lucem inhabitat inaccessibilem, videremus lumen; & hoc cæteras ejus præcelleremus creaturas: illi similes hac ratione facti, quod scintillam sui luminis dederit nobis. Est igitur veritas non in nobis quærenda, sed in imagine Dei quæ in nobis est. Ulterius, ut definitioni veri faciamus satis, dicimus esse, vero nihil adesse, nam uni quid adest quæso, quid etiam deest, aut quid contra niti potest? cum nihil verè præter illud unum existit. Quis ignorat perfectum esse nihil præter id unum, quod nec in aliquo diminutum est, nec superflui quid admittit: sed abundans est potentia & virtute, sic ut ex abundantia tri-

tia tribuere possit deficientibus, & semper æqualiter abundare. Quid enim tale potest esse, præter id solum quod omni dat esse quod est,& esse non recipit ab alio? sed ipsum esse totum est,quod esse potest,cui nihil obest, quia præter ipsum nihil est. Quod nihil est,verè non est,& è contra, quod vere non est,nihil est. Quicquid extra veritatem est, verè non est: quia veritas illud unum est omne verè quod est. Falsitas igitur quæ non est, nisi quod esse vero contrarium est, & esse non debet, nec nisi per essentiæ veræ privationem est, nihil est: quia verè non est. Unde concludunt veri philosophi,peccatum & mortem nihil esse, quia non procedunt ab esse vero, sed ab essentiæ veræ privatione. Peccatum igitur est privatio boni, quæ causa mortis efficiens est: quia mors est privatio vitæ, quæ vita boni finis est. Ex bono quidem veritatis stimulus resultat, cui non prævalebunt aculei mortis,& contra quem,cuique quantumcunque duro durum est calcitrare. Quicunque veritati quidpiam adjicere vellet, falsum pro vero palliatione quadam substituere cogeretur,ideo quod veritas perfectionis amictu solo circumfulta non veretur. Quod si noster primus ille parens amictum hunc justitiæ non exuisset,veritus non fuisset videri nudus, qualis antea non videbatur, nec erat, sed omni decore munitus. Privatus igitur Adam veritatis amictu perenni, falsum quæsivit pallium à frondibus arborum, quo fassus in seipso suum errorem, & coram Domino dixit: Nudus sum Domine, cujus misertus Deus, quod veritatem amisisse vereretur & fateretur pro terrenæ felicitatis amictu perdito, perennis gloriæ vestem nuptialem gratis illi restituere statuit, per proprium filium: qui veritatis viam se nobis ac vitam esse dixit, & ostendit,cum sua morte,mortem à nobis perpetuam,qua digne plecti debebamus omnes, abstulit. Videte fratres igitur,quantus sit veritatis effectus,ut erga suos inimicos,modo recognoscant eam,sit benefica placidaque. Cum Adamo peccavimus omnes, at paucissimi sunt,& ferè nulli qui cum eo nuditatem suam apertè fateantur,immò potius quisque quoque cupit videri nedum, sed esse perfectior, licet omnium ipse sit perfectissimus,& bysso purpuraque palliatus maximè nudus. Vitium hoc hæreditavimus à primi parentis appetitu primo,quod caro nostra præ cæteris maximè, jure vel injuria sapere, possidere, vel honorari desideret, quod potissimum hoc seculo hominum est studium exitiosissimum. Veritas iterum nulli potentiæ subjicitur, vel mundanæ fortitudini; quapropter ei nihil obest, nam ipsamet est fortitudo vera,potentiam totius mundi superans. Quod si corpus veritatem possidentis in mille frustra secerctur, nil patitur animus ejus: at in eo martyrio gaudet. Hæc est veritatis potentia, quam pauci sunt adepti, sed infra latius audietis ejus excellentiam. Nunc dicemus

cemus ulterius, quas proprietates habeat veritas, pietatem scilicet cum justitia junctam inseparabili nexu. Est enim pietas gratia divinitus data, quæ docet unumquemque severè cognoscere. Justitia quidem retributio cujusque cuique quod suum est, esse dicitur: quicunque virtutes has possidet, omnium est ditissimus. Sciendum est etiam hoc loco, pietatem operari pacem & misericordiam, de quibus suo loco dicetur. Restat nunc ut philosophici studij partem alteram intueamur, quæ necessitas est. Victu quidem & amictu carere non possumus, ergo nobis sunt necessarij. Delicijs in cibo potuque, vestium quoque luxu byssino, coccineo, purpureove carere quivis (etiam qui habet) potest, ergo non sunt hæc necessaria. Pauci sunt qui necessitatem observant philosophicam, vulgarem quis non, vel idiota quivis, invitè sustinet, eoque solo carere cupit, quod assequi non potest? Judicat omnia vulgus superficialiter secundum apparentiam, secundum profunditatem sunt qui judicant fere nulli: hinc fit quod veritas exosa sit, cum sub lacero cortice prodit in lucem. Plus possunt nunc splendida vestis, & armillæ, torques & monilia, quam ipsa veritas & sapientia. Quid mirum, cum sapientia summa mundo stultitia facta sit, hæc vero sapientia: testantur scripturæ sacræ. Veritas ipsa Christus ac sapientia tollitur à mundi sapientibus: qui ex mundo non est, attamen superat mundum; Barrabas verò latro potius eligitur, quia fuit ex mundo vitiosus. Cur miramur itaque, si mundus verarum artium professores (cum veritatem ipsam sit persecutus) tanquam venenum abhorret? quod ipsi gentiles mundi sequaces apertè fatentur, cum veritatem odium, & obsequium amicos parere dicunt: hac sua doctrina videntur hominibus ambitionem persuadere velle magis, quam virtutem & veritatem. Hæc dico, quia si nunc in lucem adferatur hoc ferreo seculo quid, ex veris & indubitatis philosophiæ veræ fontibus, quod in utilitatem faciat reipublicæ: si non sit Ethnicorum ac gentilium doctrinæ consonum, ab his rejicitur, qui succum illius hausere studij, quod inanis illa philosophorum schola commenta est. Dicite quæso viri judiciosi, qui potest fieri, ut Gentilis carens omninò lumine vero, lumen adferat alijs. Humanam habuerunt sapientiam & mundanam, quæ stultitia reputatur apud DEUM, quia ex DEO non est, & tamen parens omnis filium torquet ad eam addiscendum per mediam ætatem Postmodum si talem contingat philosophum ementitum cum vero speculativo conferre Sopho, mox erumpit in convitia, contemnens omne bonum ac verum quod à suo pædagogo non audiverit: tanquam nihil boni verique foret præter id quod à Gentilibus veritatem ignorantibus processisset. Plus enim potest speculativa Mens adjuta vero lumine veritatis, video, tantum anno vel momento consequi,

quàm assiduus & improbus labor totius ævi hominis, absque lumine quærentis lumen ab his, qui luce carent omni. Sed videamus quænam sit doctrina gentilium philosophorum. Summum bonum ponunt benè vivere, quod in honestum patiuntur & utile. Honorum ambitionem & laudes maximè reputant honestas: denique divitiarum partum & conservationem quocunque jure vel injuria, bello, vel sudore facta, vocant utilia: ex quibus post mortem aliud nihil expectant, quam posteritati memoriam sui, famamque reliquisse: Resurrectionem partim ita negantes, partim ignorantes, poëmatum mille nugas præter veritatem, cujus quidem expertes fuerunt, effingunt in hominum & sui ipsius perpetuum exitium. Ecce propter quam doctrinam oportet verarum artium professores his exosos esse maximè, qui de quibusvis artibus & facultatibus plus reportasse nomen gerunt. Tametsi veritatem ob oculos ponat experientia, nisi per inexpertas opiniones eorum, qui veritatem nunquam sunt experti, sit comprobatum, pro falso verum objicitur, & maximo clamore fatuus æstimatur, qui veritatem profiteri velit. Quod si quis etiam varios auctores meritò detestetur, mox eorũ discipuli minantur in universitatibus, tales vel afficere supplicio, vel dedecore summo, quod equitationem asini vocant: interim non vident ipsi, quod eorum sit solatium per vicos indies asinos equitare, quibus alios dedecore conantur afficere. Quid tandem subticebitur veritas, quia, sicuti docent gentiles, odium parit? minimè, sed potius obire mortem philosophum decet, quam negare veritatem. In omnibus est observanda veritas, ut summum apud Christianos bonum: beati quibus datum est cœlitus in ea perseverare in finem usque, quod paucissimis (hei miserum) contingit. Rogemus Deum, ut hujus solius nos faciat participes. Concludendum igitur, solam veritatem expetendam, sollicitéque fore quærendam in omnibus: ad cujus fastigium ulterius qui saliendum sit, audite.

Recapitulatio primi gradus & secundi capituli.

PHilosophi studium suum in inquisitione veritatis, per opiniones rationi consonas, dirigunt, in his quæ sensum fugiunt: at Chemistarum studium est, in sensualibus insensualem veritatem à suis compedibus liberare, per quam cœlestes virtutes subtili admodum venentur ingenio. Quicunque Chemicam artem addiscere vult, philosophiam, non Aristotelicam, sed eam quæ veritatem docet addiscat oportet. Dicet quispiam Aristotelis discipulus, an Aristotelem faciam mendacem? non ego, sed ipse se: nam ejus doctrina tota consistit in amphibologia, quæ mendaciorum optimum est pallium. Cum ipse Platonem & reliquos reprehendisset, quærendæ famæ gratia, nullum potuit commodius in-
strumen-

ſtrumentum reperiſſe, quam idem, quo in reprehendendo fuerat uſus, amphibologico ſermone ſcilicet, ſcripta ſua contra ſiniſtram oppugnantem, dextro ſubterfugio ſalvans, & è contra: quod ſophiſmatis genus in omnibus ejus ſcriptis videre licet: quæ etiam à quovis mediocriter docto in utramque partem interpretari poſſunt. Hoc ſemper fuit Sophiſtarum ſtudium, ut quædam ſubterfugia molirentur, quibus jam victi, ſuas tegere falſitates poſſent, ad eaque tanquam ad ſacram anchoram periclitantes confugerent, ut eſt aſinorum ille clypeus: Contra negantem principia (inquiunt) non eſt diſputandum, non ſine cauſa propugnaculum hoc extruxerunt; nam artes eorum ex falſis conſtabant principijs. Non melius contra Sophiſtas agendum eſt, quam principia perſpicaciſſimè num falſa ſint, examinando: hoc retilitio quemvis malè cautum irretire conantur. Sed miſſa faciamus hæc, donec diſputandum ſit, ſcriptiſq; probandum ulterius: ad ſtudium Chemicum redeamus. Veritas in arte Chemica per manualem practicam & pyromantiam, ſeparatione partium à ſuo toto facta, quæritur, quod ſtudium Alchemiſtarum eſt.

De ſecundo gradu philoſophorum, qui dicitur Cognitio.

CAP. III.

COgnitio eſt opinionum de veritate quorumvis conceptarum, per experientiam certa & indubitata reſolutio. Opinio veritatis eſt in animo hærens & dubia præſumptio. Experientia veritatis eſt manifeſta demonſtratio. Reſolutio quidem eſt dubij depoſitio. Non poſſumus de quovis dubio aliter certi fieri quam experiendo, nec melius quàm in nobis ipſis. Quapropter id quod de veritate ſupra diximus verificemus, à nobis facientes exordium. Diximus ſupra, pietatem in cognitione ſuipſius conſiſtere. hinc fit ut ab ipſa cognitionem philoſophicam incipiam. Nemo verò poteſt cognoſcere ſe, niſi ſciat quid, & non quis ipſe ſit, à quo dependeat, vel cujus ſit (nam ſui juris ſecundum veritatis legem eſt nemo) & in quem finem factus ſit. His cognitis incipit pietas, quæ circa duo verſatur, utpote Creatorem, & creaturam ſui ſimilem: impoſſibile eſt creaturam a ſeipſa ſe cognoſcere, niſi prius cognito ſuo Creatore. Qui poteſt effectus ante cauſam cognoſci, nonne præcedit omne principium ſua medium & finem, vel à fine rem aggredietur quiſpiam?

Deus eſt ſine principio & fine, per ſe exiſtens, omni repletus gloria, quam ſolus ex propria liberalitate poſſidere noluit, ſed ejus nos facere participes, quos ad imaginem ſuam condidit, primum liberalitatis ejus exemplar, & myſterium. Qui fit igitur ut admirandum illud arcanum ignoremus ex veritate? Audi frater, ſicut a precioſiſſimo de viliſſimo creati ſumus, ita propter materiam

ex qua facti, sumus ad vile quodvis proni magis, quam ad id quod nos de vili preciosissimos post se fecit: imo potiores angelis, si mansissemus in tali dignitatis gradu. Admiremini quotquot mecum estis mortales miseri, quod summus rerum artifex vilissimam de limo terræ materiam contrectare manibus voluerit, & ex ea preciosissimam excitare creaturam: non abs re factum putemus, sed ut agnoscamus quidnam simus, & ab elationis superbia nos contineamus: quod secus facientes, nemo nostrum non pauperem quē Deus elegit, odit, cum tamen ex eadem massa, ex quâ facti sumus omnes, constet: hinc fit, ut personarum non sit acceptor Deus, sed paupertatis & humilitatis amator, & inimicus elatæ superbiæ. Nemo creatorem poterit melius cognoscere, quam ex opere noscitur artifex. Videmus igitur quis ille sit, qui de vilissimo potest excitare preciosissimum, nullus certè præter eum qui creavit utrumque. Nullo modo pincerna potest vinum in aquam permutare, tamen id potest qui vinum & aquam creavit: majus, cum terram in animam viventem transmutavit fecit, & quod maximum est, supremo beatitudinis dono, scilicet imagine similitudineque suis, dotavit: per eas datum est omnibus salvos fieri, qui donum hoc recipiunt, sed nolentibus accipere gratis quid dabitur? certè nihil: habeant igitur illi quod suum est, ut servetur justitiæ locus. Proprium cuique suum est, quod elegit à principio, damnatio scilicet. Gratuitum est æternæ salutis donum, his qui gratiarum actione recipiunt illud. Cum itaque precium vile carumque simus, videat quisque nostrum, quid potius optet: res intelligentibus per se clarior est, quam illius elucidatione sit opus. Scimus vile quod sumus, & præstantissimum à quo processimus: restat in hoc negotio perpendamus, quare, vel in quem finem facti fuerimus. Creavit omnipotens Deus primum hominem Adamum ad imaginem & similitudinem suam, ut ipsi Deo foret in æternum ad gloriam, & immortalis esset, non anxius, nullius indigus, semper in Deo gaudens, terrenis passionibus non subjectus. Verum quia tantum munus non agnovit, vili fecit: cognovit tamen quod perfectus factus esset & sapiens, at in ea cognitione non permansit. Consideremus ergo quantum boni cognitio, quantumque mali hujus muneris & verbi Dei vilipendium attulerit, cum ex immortali perpetuo reddiderit moribundum, nam qui moritur in æternum, & semper in agone mortis degit, & nunquam desinit mori: hinc fit, ut perpetua dicatur illa mors, veluti vita dicitur æterna, qua Deo vivemus in æternum, & nunquam finemus vivere. Cum igitur primus parens una secum nos omnes Deo rebelles fecisset, ac inimicos, misericordia motus omnipotens Deus, pacem inire nobiscum induratis voluit, qui pacis est auctor. Quis erit lapideus ille, qui cum divinæ

vinæ bonitatis hoc myſterium animo revolverit, cum inimico ſuo, licet injuriam ab eo receperit, non reconcilietur? Qui tandem fit, quod inimicorum inter mortales neuter offendens, vel offenſam paſſus, alterum aggredi velit reconciliationis ergo. Certè non alia de cauſa, quam quod nemo ſeipſum, & per conſequens, nec Deum creatorem ſuum, nec proximum æquipollentem creaturam cognovit: quo fit, ut pacem non amplectatur is qui eam ignorat. Eſt enim pax miſericordiæ radix. Nam qui pacem non habet, miſericordiam non exercebit, nec etiam aſſequetur, donec habeat. Non eſt quod hoc loco pacem & miſericordiam confundamus; quia pax eſt miſericordiæ cauſa, veluti pacis eſt ipſa pietas. Pacem ergo ſi cum Deo habuerimus per pietatis cognitonem, pariter eam cum proximo, tam inimico quam amico, neceſſariò ſumus habituri. Maximè cum conſiderabimus, quod ſummus ille rerum artifex vermiculo diaboli mancipio, per pacis amplexum ſuæ miſericordiam fecerit. O miſeri mortales, quotquot miſericordiam expectamus à Deo, coram quo miſeriam non agnoſcimus? Unde quæſo Miſericordia, quam ex miſeriæ confeſſione, per cordis contritionem in emendationem facta? Quod ſi demum noſtram fratrumque noſtrorum miſeriam non ignorabimus at pari compenſabimus pondere, ſeculi bonis hujus opimiores facti, divitiarum æternarum nos abundantiores non exiſtimabimus illis, qui prorſus opibus mundi deſtitui ſunt. Quis mortales inter hoc verè conſiderat, bonorumque ſibi ſolum in hoc mundo concreditorum communione, fratrem egenum non ſolabitur? da tu conſiderantem, & ego tibi mox oſtendam qui tale divinum arcanum agnoſcat. In his omnibus Deus ſuum erga nos amorem ſatis adhuc explicuiſſe noluit. Verum ſua nos accuſante juſtitia, cui nihil diminutum eſſe poteſt unquam, non magis quam ejus miſericordiæ, nobis potius quàm proprio filio parcere voluit, in quo Pax & Juſtitia ſimul ſe oſculatæ ſunt? Quare igitur non oſculamur nos in Chriſto fratres facti pares, cum nos miſeros vermiculos ſummus rerum oſculetur artifex, & in filio ſuo unigenito præſtantiſſimas facit creaturas de viliſſimis proprio malo factis? Quotquot Deum agnoſcunt in filio, pariter & filium in patre per Spiritum Sanctum [cui non reluctantur] fratrem etiam agnoſcunt, & non alij. Hæc ſunt vera & indubitata veræ philoſophiæ fundamenta: ſed quia nondum ab omnibus cognita ſunt, licet audita multis, adhuc in aliquorum non benè reſolutorum animis poſſet hærere dubium, an imaginatio prædictorum veritatis amorem in nobis excitare queat: operæ pretium illis fuerit, ambiguitatem hanc, experimento per ſe ipſos & in ſeipſis facto, deponere hunc in modum, qui ſequitur. Conſideret unusquiſque penes ſe diligenter ea quæ ſuperius dicta ſunt, deguſtataque

que sæpius ruminet animo sincero: sic paulatim scintillas aliquot magis ac magis indies perlucere suis oculis mentalibus percipiet, ac in tantam excrescere lucem, ut successivo tempore quævis innotescant, quæ sibi necessaria fuerint, nec amplius in veritate quovis hærebit modo: sed pietatis exercitio, justitiæque paulatim assuescens, ritu viaque præmissis, animi tranquillitatem sentiet, qua tandem allectus intelliget, majorem in animo delectationem esse, quam in corpore. Non prius incipit vera cognitio, quam perennium & labilium, cum vitæ, tum interitus oblata comparatione, seligat Anima cum animo jungi delectatione majori tractus hujus, quam Corporis. Ex ea cognitione Mens oritur, & corporis voluntaria separatio sumit exordium, cum anima respiciens ex una corporis fœditatem & interitum, ex altera parte præstantiam & felicitatem animi perpetuam, cum ista divino sic disponente flatu connecti cupit, altero penitus neglecto, ut hoc solum appetat, quod à DEO conclusum esse videt in salutem & gloriam: Corpus in amborum jam unitorum unionem condescendere cogitur. Hæc est admirabilis illa philosophorum transmutatio corporis in spiritum, & hujus in corpus, de qua dictum nobis relinquitur à Sapientibus: fac fixum volatile, & volatile fac fixum, ut habeas magisterium nostrum (intellige) fac de pertinaci corpore tractabile, quod animi præstantia cum anima conveniente constantissimum fiat corpus ad omnia sustinendum examina. Probatur enim aurum igne, quo reprobatur omne quod aurum non est. O præstantissimum philosophorum aurum, quo ditantur sapientiæ filij, non illo quod cupitur! Adeste qui thesaurum philosophorum tam vario conatu quæritis, reprobatum à vobis lapidem cognoscite prius quis ille sit, antequam quæratis. Mirum est super omne miraculum, quod quispiam appetat ignotum sibi: fatuum certe videtur id ab hominibus quæri, cujus veritatem non norunt investigantes, quia nihil in eo spei relinquitur. Suadeo quibusvis ergo perquirentibus, ut cognoscant prius ejus quod quærunt veram existentiam, antequam quærant: sic eos laboribus frustrari non continget. Sapiens quærit quod amat, nec amare potest quod non cognoscit, alioquin insipiens esset. Ex cognitione igitur natus est amor omnium veritas, quæ sola viget in omnibus veris philosophis.

Recapitulatio secundi gradus.

CAP. III.

Non est quod quispiam putet, me theologica tractare velle, sed talia quæ rusticum & pueros latere non debent: ex quibus tamen altius quam litera sonat repetitis, omnem scientiam & artem in omnibus, tam cælestibus quam profanis rebus hauriunt

riunt sapientiæ filij. Frustra laboratis omnes abditorum naturæ secretorum indagatores, cum aliam ingressi viam, terrenorum virtutes per terrena detegere conamini. Discite igitur cælum per cælum, non per terram, sed hujus, per illius, virtutes cognoscere. Nemo enim ascēdit in cælū quod quæritis, nisi qui de cælo (quod nō quęritis) descendit, illuminet eū. Incorruptibilē quęritis medicinam, quæ corpora nedum à corruptione transmutet in verum temperamentum, sed etiam temperata diutissimè conservet: talem alibi quam in cælo reperire non poteritis unquam. Cælum, virtute sua, per invisibiles radios in terræ centrum undique concurrentes, omnia penetrat elementa, & elementata generat fovetque. Nemo in seipso, sed in sui simili, quod etiam ex ipso sit, generare potest. Fœtus etiam promiscuus utriusque parentis in se naturam ita retinet, ut in eo parens uterque potentia & actu sit reperibilis. Quis hærebit amplius, nisi lapis, in generatione philosophica. Si cognitio hæc adhuc tibi non suffecerit amice lector, cum ea quæ data est in Clave nostra, non est quod tecum agam latius. Verum ne tibi de me conquerendi maneat ansa, dicam ulterius. Disce ex te ipso, quicquid est & in cœlo & in terra cognoscere, ut sapiens fias in omnibus. Ignoras cælum & elementa prius unum fuisse, divino quoque ab invicem artificio separata, ut & te & omnia generare possent? Si hoc nosti, reliquum & te fugere non potest, aut ingenio cares omni. Rursus in omni generatione, separatio talis est necessaria, qualem de te supra dixi fiendam, antequam ad veræ philosophiæ studia velum applices. Ex alijs nunquam unum facies quod quæris, nisi prius ex te ipso fiat unum quod audisti, latiusque audies in sequentibus: nam talis est voluntas Dei, ut pij pium consequantur opus quod quærunt, & perfecti perficiant aliud cui fuerint intenti. Malæ voluntatis hominibus nihil præter quod seminaverint datur metere: imo quod magis est, persæpe bonum eorum semen in lolium, propter eorum malitiam, convertitur. Fac igitur ut talis evadas, quale tuum esse vis quod quæsieris opus,

De tertio gradu philosophico.

CAP. IV.

AMor philosophicus dicitur secretorum ab uno rursus in unum per pacem unio. Pax vero per unionem partium in toto concordia. Unionē apprime diligit Deus, quia unus est & quicquid creavit unquam, sub unione conclusit. Ab uno determinato, per unum indefinitum facto, procedunt omnia quæ finita sunt, ac rursus ad unum suum instinctu naturali quæque tendunt: à quo si quæpiam declinarint, à philosophis sub secreto binario contineri censentur, & per ternarium ad unionem reduci debere. Creavit

Deus cælum & terram: ac omnia quæ in eis sunt, occulto modo simul unita, manifesto secreta. Sub appellatione terræ concluduntur Elementa, quæ continentur à cælo, taliq; fœderis se complectuntur amore, qualem inter alias creaturas vix videre licet. Animalia bruta quæque bina sese divino prorsus ordine conjungentia videmus sinceriori vinculo, quæ purioribus constant elementis, ut sunt volatilia, reliqua minus conveniunt pro materiæ de qua sunt conflata puritate minori, tamen conjunguntur, licet promiscue magis. Ad præstantissimam creaturam deveniamus ex vilissimo creatam, utpote hominem, quem de limo terræ creavit Deus, animal per se mobile, quod inde mox spiritu rationali unum fecit: occasione qua movetur sola, cæteris animantibus irregularius esse quis non percipit? qua quidem verum est & rationale factũ, excellentius inter opera Dei nullum esse potest. Ab hoc scilicet homine, cum adhuc in excellentissimo statu foret ante lapsum, secrevit Deus feminam, os ab ossibus ejus, & de carne carne m ejus, ut firmius cæteris animantibus unirentur: non dicuntur uniri, nisi quæ fuerint ab uno semoti prius, sed conjungi tantum. Cum igitur in seipso non posset, in altero gignere fuit necesse. Hac de causa præ cæteris humana generatio reverenda est, quia fit inter duos qui prius unum fuerunt, & iterum unum divino matrimonio facti sunt: testante scriptura: Et erunt duo in carne una, quorum uterque propter alterum relinquet patrem & matrem; & adhærebit alteri suæ parti. Non est aliter existimandum, quam uxoris maritum, & hujus illam esse alteram corporis sui partem inseparabilem: cum viderimus eos aliter se gerentes, judicabimus illos non unitos; sed conjunctos tantum esse, non amore vero, sed vel turpis lucri, vel illiciti potius appetitus exstinguendi causa, cujus ignis cum refrixerit, frigent omnia simul. Non talis est amor philosophicus: nam inexstinguibili prorsus accensus igne, non exstinguitur, quicunque per spiritum uniuntur spiritus in unione manent; quæ vero per corpus juncta sunt, de facili solvuntur corpora. Est & parentum erga natos, & horum erga parentes proprius amor, quę philosophico nullo modo cõparari potest: nam pro gnato pater, nec pro parente filius, minus pro fratre vel sorore soror aut frater, vel quispiam amicus, vel minimæ suæ juncturæ pati jacturam nollet. Quis ille qui pro seipso mortem obire libenter, quanto minus pro quopiam alio velit? Ubi tandem quærendus? Certe non alibi quam unde processit amor. Sic Deus dilexit mundum (intellige hominem) ut proprium filium nasci voluerit hominem, qui pro hominibus mori, morteque sua, justitiæ, qua nos plecti debebamus mortem persolvere posset. Non potuit enim filius Dei mori, sed homo factus, mortuus est perfectus homo filius hominis, justusque justitiam

comple-

complevit. O admirandus amor Dei erga homines! Non ex Aristotelis inani philosophia, nec reliquorum mundi Sapientum hujus, tam felices undæ manant, quas (dum nos illa vanis attentos studijs detinet) prætermimus ô miseri sodales: ad aliam animos nostros philosophiam vocat amor iste divinus.

Colloquium quo conatur Animus Animam & Corpus ad se trahere. Interlocutores sunt Spiritus, Anima, Corpus, & Philosophia amoris, his literis designati:
S. A. C. & Ph.

S. Agitedum igitur anima mea, corpusque meum, fugite nunc, animum sequimini vestrum, ascendamus in montem excelsum hunc nobis oppositum, de cujus cacumine vobis ostendam iter hoc bivium de quo per nubem & sine lumine loquutus est Pythagoras. Nobis aperti sunt oculi, tum prælucet Sol pietatis & justitiæ, quo duce non possumus a via veritatis deflectere. Volvite primum oculos ad dextram, ne videant vanitatem, antequam sapientiam perceperint. Videtisne relucens illud & inexpugnabile castrum? A. & C. Videmus. S. In eo se continet Philosophicus amor, de cuius fonte fluunt aquæ vivæ, quas qui degustarit semel, non sitiet vanitatem amplius. Ab eo loco tam amœno suavique, recta progrediendum est ad amœniorem, in quo Sophia moram trahit: de cujus etiam fonte scaturiunt aquæ primis longe feliciores, quas qui gustarint inimici, pacem eos inire necesse est: eorum qui deveniunt eo, plerique solent altius tendere, sed non omnes optatum assequuntur. Est locus ultra dictos, quem adire vix licet mortalibus, nisi per divinum numen ad immortalitatis gradum assumti sint: at antequam introducantur, mundum coguntur exuere, caducæ vitæ spolio retento: non est eo cum pervenerint, quod amplius mortem timeant, imo potius eam indies amplectantur suavius, quam in mundo quid unquam suave judicatum est eis amplexu dignum. Ultra hæc tria loca quicunque progrediuntur, ab hominum oculis evanescunt. Quod si secundum & tertium locos videre lubet, ascendamus altius. En supra crystallinam primam arcem, aliam argenteam videtis, ultra quam & tertiam adamantinam, quarta vero non cadit sub sensum, donec ultra tertiam deventum sit. Hic aureus perpetuæ felicitatis locus, solicitudinis expers, & omni repletus gaudio perenni. Nunc ad sinistram deflectamus oculos. En videtis mundum voluptatibus & divitijs plenum, in quo nihil oculo caduco displicere potest, at hujus peregrinationis videamus exitum. Vallem obscuram fuliginosa repletam caligine, sub finem horizontis cernitis perspicue. A. & C. Cernimus quidem. S. Cum ij qui latam hanc ingrediuntur viam eo pervenerint, horum solatia vertuntur

in tormenta, quorum nullus est finis: quod si velitis aurem attentius præbere, potestis hinc ululatum percipere, nisi vos impediat eorum gaudij rumor, qui tam anxie tendunt in sui ruinam. A. & C. Audimus profecto, sed qui fit, ut isti huc non redeant? S. Quia miseriæ vallem hanc non vident, donec postremam pœnitentiæ viam præterierint, post quam non est reditus. A. & C. Sunt igitur aliæ viæ per quas ab eo gravi periculo deflectere possint? S. Imo duo laterales tantum, in dextram huc ad nos, vt videtis, urgentes. Nam ab hoc loco in quo jam sumus, per primam arcem oportet omnes facere transitum qui resipiscunt, ut quæ videtis nunc, videant ipsi. A. & C. Miramur quod miseriæ vallem non videant prius. S. Mirum non est, quia plana est via, facilis & grata, homines alliciendo seducens, tum in plano quovis brevis est horizon: quod si huc ut nos conscendissent, exitum utriusque viæ percepissent. A. & C. Quo nomine vocantur? S. Lata quidem erroris, lateralium prior infirmitatis, posterior paupertatis, & hæc in qua sumus, veritatis dicuntur viæ: quarumlibet in ostio positus est angelus Domini, qui tractus divini spiritus nominatur. Hic in hoc passu primo trahit omnes, cui tractui si restiterint miseri mortales, laxantur habenæ pertinacibus, quos viam erroris ingressos adhuc exspectat Dominus, donec aliquandiu mundanis abusi delicijs per propriam petulantiam incidant in corporis infirmitates, nec immerito, per quod in errorem tracti fuerant. Paucissimi quibus errorem suum agnoscere contingit, per priorem resipiscentiæ viam ad locum hunc redeunt. Reliqua pars maxima, cum his qui primo non resipuerunt loco, pertinax ulterius progreditur. Nonnulli qui per infirmitatem castigari noluerunt, & alij qui nondum castigati sunt, in paupertatem propria causa permittuntur incidere, ex quibus paucissimi pœnitentiæ viam posteriorem ingrediuntur. Plurimi vero procedunt in errore cæcutientes, donec in foveam cadant, à qua surgere non licet. A. & C. Paucos videmus per pœnitentiæ vias redire. S. Hoc impedit corpus. C. At ego potius mori vellem centies, quam latam in finem usque viam perficere. S. Quia vidisti sic loqueris, at vide sis hujus memor in posterum. C. Quocunque vos ieritis, promtissimum sequar: sed priusquam discedamus hinc, dic precor, qui factum sit ut & nos latam non simus ingressi viam? S. Quibus cælitus primum domini tractum recipere datum est, Deo, non sibi ferant acceptum. C. Trahuntur tamen omnes. S. Verum est, at omnes tractum non recipiunt. C. Quænam est hujus occasio? S. Quod in bivio exsistentes, oculos magis ad sinistras vanitates, quam ad hunc dextrum viventis aquæ fluvium, tam admirando fluentem artificio de montis in quo jam sumus apice, deflectunt. C. Quod est monti fluminique nomen? S. Utrique primus Domini tractus. C. Suntne alij tractus

tractus præter hos tres quos jam exposuisti? S. Plurimi sunt inter hos medij, qui sentiuntur ab omnibus in propria conscientia, sed parvi fiunt ab his qui nolunt, ut antea dictum est, recipere. C. Quid est quod in isto ducis admirandum fluvio? S. Vidisti tu vel quispiam unquam, de tam sublimi loco decidentem aquæ copiam sine strepitus horrore per maximam? ignoras etiam pendentem aquã, ultra quod mundi vires omnes superat, quantumvis intrepidum hominem, vel intrepidum Martem ipsum (si quis sit) excitatione soni ventique terrere posse, veluti plurimis in locis videri potest? C. Certe quibusdam in collibus tantum fui, de quibus aqua defluens à ponte distante satis perterrefactos & agitatos vento prætereuntes, quantumvis fortes, dejicere potuit: nisi quadam industria, viribusque reassumtis hominum vicissent animi, transitumque sibi fecissent. S. Primus hoc loco tractus est admiratio fluvij, quam & aquæ degustandæ desiderium, ac ejus originem visendi maximus amor subsequitur: qui degustantem, ut ferrum adamas, huc allicit; ut quæ discrimina rerum sint, videat. C. Nunquam ego per me ipsum hæc considerassem, etiamsi locis inferioribus contrarium accidisse viderim. S. Oculi tibi carnei sunt, qui non percipiunt ea quæ mundum superant: res qui superficialiter, aut ex manifesto vident, non putant aliud in rerum naturam esse, præter id quod sub sensus cadit: istis quotquot sunt, huc non contingit adire, nisi spiritus eorum Domini tractum, ex fluminis montisque mirabili consideratione, & speciali dono sentiant, & recipiant. C. Hoc unicum adhuc abs te scire cupio priusquam discedamus hinc. Quid sibi vult ad amœnissima loca tam difficilis aditus, cùm propter itineris asperitatem exiguitatemque, tùm ob hujus & fluminis protractum rectissimum, ut vix protenso filo quid rectius delineari possit? S. Video te Corpus meum libenter hic moram protrahere, quo diutius mundanis larvis oculos pascas: hos te sæpius (etiamsi de dextris petas) ad sinistram detorquere, mihi suspicandi præbet ansam, hæc te, non tam sciendi curiosa cupiditate percontari, quam quod postquam hinc recesseris, mundi conspectu privatum iri te videas. C. Missa faciamus hæc, responde saltem. S. De difficultate, quò tibi satisfiat, intellige primum, ad gloriam alia quam per crucem via, non secus ac ad ardua quæque quàm summo labore, nullus patet aditus, ut facilè partorum levis & difficilè gravis existimatio foret. Asperitatis levitas, ut mortis vita, non minus quam exiguitatis amplitudo finis est. Rectivium etiam, & carens ambagibus esse debet omne quod in veritatis semitam ducit. Jam habes quod optas, nec est quod immoremur amplius, sequere nos. C. Postremum hoc esto. S. Omnia nunc audisti quæ necessaria sunt; nihil moror. C. Saltem anima tu mecum tantisper mane. A. Nec te, nec Spiritum, liben-

libenter desererem, tacui tamen donec utriusque rationes audiverim, placent quæ Spiritus loquitur, quæ tu, nihil præter moram adferunt auribus meis. C. Video me nunc victum iri miserum. S. Vere miserum, sequere nos, quo felix nobiscum fias. C. Utinam, at ego solus quid contra duos? S. Tace, post paucos dies sola cum solo ages. C. Quid hic audio, tu forte nos qui dux noster es, avios deseres? S. Absit, vobiscum ero dum eritis. C. Aperias igitur quid hoc ænigmatis velit. S. Prout oculi, sic intellectus, & omnia quæ possides carnea sunt. C. Fac saltem intelligam. S. Quid si quæ tibi sunt ob oculos non percipis, ea quæ non vides cum dixero, qui percipies? C. Supra quod miseris me torquet modis lapidosum, strictum, & spinosum iter hoc, verbis tuis massam hanc per se gravem aggravas. S. Non nisi sublevare conor. C. Sic non feceris. S. Qui factum velis? C. Aperta loquendo. S. non didici quæ tua sunt. C. Nihil tecum solum efficiam. Heus anima mea, quam semper charam habui, non loqueris? auxilium non præstas amico tibi fidissimo? A. Dubia sum inter vos, alterutrius partem æqualiter gero. C. tamen spiritum quam me sequeris libentius. A. Deliras omnino. C. Utinam ego mansissem in itinere bivio. A. id fecisses. C. Non potui præter te, qua sine nihil possum exequi. A. Nec ego præter Spiritum valeo gradum sistere: sine quo, te sine sim necesse est. C. Et tu parabolice loqui tam brevi didicisti tempore? S. Non nisi simpliciter? Sed quæ nuda est oratio, sicuti tenebris involutum es, amphibologica, vel allegorica tibi videtur. C. Vobiscum nil effecero, tacebo, sicut ipsa tu dudum, ut hæc in posterum reservares mihi. A. Nil nisi bonum. C. Spiritus te seduxit. S. Minimè verè, at ego ipsam & te huc ad salutem duco. C. Dicis tamen. S. Credes non antea quam videas. C. An tu me cæcum ducis? S. Optimè, nec verius unquam loquutum es C. Væ intolerabile scelus, oculis mihi tu meis carere persuadebis? S. Imo docebo. C. Audiam quæso. S. Vidisti nos in radice montis Domini tractus bibere de fluvio fontis amoris? C. Non bibistis? S. Ecce jam ipsum tu cæcitatem tuam aperte fassus es. C. Cur non jussistis me vobiscum bibere? S. Quia non poteris donec nobiscum videas. C. Quando tandem id fiet? S. Cum tu nobiscum uniendis unum fueris. C. Rursus quando? S. Cum ad veritatis arcem adamantinam simul devenerimus. C. Acceleremus ergo ne diutius videns cæcum dicar. En ad arcem primam appulimus pulsabo. C. Quid opus est, porta caret foribus? S. Non decet peregrinum advenam alienos ingredi lares, non petita prius venia. Introduci nos jube quisquis hic imperas. Ph. Quis rarus admodum hospes acclamat? S. Tres philosophiæ discipuli. Ph. Quid hic quæritis? S. Philosophiam addiscere. Ph. Ea quæ didicistis, iterum discere quid opus est? S. Carduos hucusque pavimus, ad feliciores betas anhela-

anhelamus. Ph. Betis implere ventrem cupitis? S. Quovis meliori quam antea pabulo: nam quas pavimus herbas, pungentes nunc à sinistris, mox à dextris, inter dentes spinas reliquerunt asperrimas, quæ nobis escæ talis præbent nauseam. Ph. Audio vos rudioribus, quam schola nostra ferat, imbutos esse: verum quia non solemus recusare quotquot ad nos veniunt, introducemini, non prius tamen quam ante portam deponatis cornua. S. Præsto sumus jussis obtemperare tuis. Ph. Moris est apud nos recentiores discipulos examinari. S. Esto. Ph. Quid philosophia? S. Amor est Sophiæ. Ph. Sophia quid. S. Veritatis omnium sapientia summa est. Ph. Quid amor? S. Cognitæ veritatis est desiderium insatiabile. Ph. Unde hęc habes? S. A Domini tractu. Ph. Per quos? S. Per eos quos docuit prius ut doceret alios. Ph. In Universitatibus quid audistis? S. Aristotelis philosophiam. Ph. Quid hæc docet? S. Contentiose rixari, pro & contra (ut ajunt) pertinaciter argumentari. Ph. Pro & contra, quæ Chimæra bestia est hæc? S. Sophismatum nescio quod genus, hoc nunc ad dextram, modo sinistram in partem, instar hominis cereum habentis nasum detorquere licet, à nasutulo forte quopiam, qui cum isto retilicio cæteros immerito reprehendisset, ut aliorum evaderet manus, excogitatum. Ph. In quem usum? S. Ostentationis doctrinæ causa. Ph. Est igitur doctrina fallax? S. Saltem illa quam audivimus, qua qui magis imbuti sunt, sapientiæ minus habent. Ph. In eo vere sapis, eos maxime sapientes esse qui circa perceptibilia minus intelligunt. Antequam intretis huc, oportet in album Scholæ nostræ describi nomina vestra. S. Spiritus vel animus mihi nomen est, huic Anima, tertio vero Corpus. Ph. Satis affines socij. S. Imo tres unico partu nati fratres. Ph. Invocato prius vero lumine sic mecum loquamini: O Pater omnipotens, æterne Deus, Creator omnium quæ in cælo & in terra sunt, qui nos ad imaginem & similitudinem tuam creasti, non ut in nihilum nos redigeres, sed ut essemus tibi ad gloriam, da nobis gratiam Spiritus Sancti tui, qua possimus intelligere & scire quænam sit tua voluntas, ut auxilio tuo faciamus eam, in tuoque lumine videamus lumen, & veritatem amore vero prosequentes assequamur. Amen. Ingredimini jam ad gloriam Dei, vestrique salutem, Amoris philosphici portas, & gymnasium, in quo docetur amor perpetuus. Assidete dapibus, ut quisque suis potu ciboq; reficiatur. In primis Deum oremus: Oculi omnium in te sperant Domine, & tu das eis cibum in suo tempore, manum tuam aperis, & reples omne quod vivit benedictione. Non ex solo pane vivit homo, sed ex omni verbo quod procedit ex ore Domini. Corpus ede bibeque tibi quæ sunt apposita corporea, tui sodales cibum non ore, sed auribus hauriunt; eorum ego nunc habebo curam. Spiritus animaque benignas aures adhibete,

bete. Quanquam à tractu Domini primo vos per ejus angelum audiisse non dubito studij cognitionisque philosophicorum efficaciam, tamen corporis mole tunc graviores quam futuri modo, vix potuistis omnia ferre, precium operæ fuerit antequam ad amoris fontem veniatis, obiter ea repetere, quæ hic necessaria videbuntur. Ante lapsum Adæ nec lata sinistraque via, nec miseriæ vallis extiterunt, sed undique patebat aditus omnibus ad hæc felicissima loca. Post primam hominis inobedientiam, Dominus viam hanc amplissimam in callem strictissimam difficilimamque (ut videtis) restrinxit, in cujus ostio collocavit Cherubin angelum, ancipitem gladium manu tenentem, quo quidem arceret omnes ab introitu felicis patriæ: hinc deflectentes Adæ filij propter peccatum primi sui parentis, in sinistram latam sibimet viam construxerunt, quam evitastis. Longo postea temporis intervallo D.O.M. secreta secretorum suorum introivit, in quibus amore miserente, accusanteque justitia, conclusit angelo gladium iræ suæ de manibus eripere, cujus loco tridentem hamum substituit aureum, gladio ad arborem suspenso: & sic mutata est ira Dei in amorem, servata justitia: quod antequam fieret, fluvius iste non erat, ut jam, in se collectus, sed ante lapsum per totum orbem terrarum roris instar expansus æqualiter: post verò rediit unde processerat, tandem ut pax & justitia sunt osculatæ se, descendit affluentius ab alto manans aqua gratiæ, totum nunc mundum alluens. In sinistram partem qui deflectunt, partim suspensum in arbore gladium videntes, ejusque noscentes historiam, quia mundo nimium sunt insiti, prætereunt: nonnulli videntes ejus efficaciam perquirere negligunt, alij nec vident, nec vidisse volunt: hi recta peregrinationem suam ad vallem dirigunt omnes, nisi per hamos resipiscentiæ, vel pœnitentiæ nonnulli retrahantur ad montem Sion. Nostro jam sæculo (quod gratiæ est) mutatus est gladius in Christum salvatorem nostrum, qui crucis arborem pro peccatis nostris ascendit. Hæc omnia legum naturæ, divinæque, tum gratiæ tempora denotant. Nunc audite quis errorum viæ status existat.

Mundi fabrica.

Ph. Dixit Deus Adamo post lapsum: In sudore vultus tui vesceris pane tuo, & in dolore pariet uxor tua, maledixitque terræ propter hominem, & sterilis facta fuit, quæ nullo cultu prius, sed affluentia cælesti tantum producebat fructum abundatissimum: at licet humanis nunc agitata sit laboribus, tribulos & spinas vix ferre videtur. Ab eo tempore quo veritatem exuit homo: de victu & amictu quærendis, cum anxium reddidit ipsa necessitas; quæ studiorum mater est altera primarum etiam artium inventrix, ut agriculturę, pariter & pastoralis exercitij. Cœperunt itaque

primi

primi sincerique homines quærere, quibus carere non poterant: impuri non solum ea, sed per fas & nefas usurparunt omnia, quæ suis viribus inferiora fuerunt. Nuditas docuit primum hominem carnes frondibus tegere nudas, tandem industria paulatim (ut moris est propter necessitatem aucta, pellibus animalium operire: mox inde fames fodere, serere, suoque tempore messem colligere, gregis, armentorum, pecudum & pascuorum habere curam, & alendæ familiæ, moribus naturæque legibus instruendæ conservandæque pacis, ab imbrium & temporis injuria casis tectisque sese, nec non armenta tueri: tota primæ fuit hæc necessitatis anxietas. His artibus primi patres ævi contenti lætique vixere pacis temporibus. Postquam terra fuit repleta, sufficere non potuit, ut quisque portionem haberet ejus, & agricolæ forent omnes, vel pastores: at oportuit alijs alios inservire diversimode qui non habuerunt. Amictus & fabricæ diversa genera produxit curiositas, inde sartores, sutores, & fabri, quos acus & malleus comprehendunt, sumserunt originem. Horum divitiæ labore partæ quæsierunt otium apud nonnullos, qui sibi tantum agri compararunt, quantum victui supplere potuit, amictuique: penes reliquos augmentum: hi considerantes rerum penuriam, unius & alterius abundantiam loci, mercimonium exercuerunt: hinc vectores, & animalium bajulantium actores prodierunt, nec victus ratio caruit suis artibus: nam pistores, furnarios, laniones, coquos, & œnopolas excogitavit in peregrinantium subsidium. Hæc ab initio bona fide tantisper administrata sunt omnia, donec proprium commodum, odiumque fraternum irruperunt, à quo tempore mutata sunt hominum ingenia, tantumque habendi fames, quantum opulentia crevit in hunc usque diem, quo nemini nemo, nec sibi fidere cœpit. Commodo quisque suo casas in splendidas mutavit domos, quæ tandem in pagos, oppida, castra, civitates, & suburbia in urbes excreverunt, ab odio non immunia tamen, postea temporis injuria homines ignavos, qui non proprio, sed alieno labore victitare volunt, simul & bellum peperit inter vicinos potissimum. Hoc iterum fossis, mœnibus, aggeribus, & propugnaculis in defensionem injuriarum dedit initia. Contra vitiorum quorumvis pasta, quam otium esse scitur, bombardarum & tormentorum execrabile genus diabolicum attulit ab inferis, quo totius humani generis, nisi divino cautum esset auxilio, corrueret societas: quæ quidem novarum artium ultima, conclusit mundi fabricam. Et propter dictorum varietatem pulcrum appellant mundum, qui diligunt eum: at vos auditores judicate quænam sit eorum pulcritudo, quæ quantò magis abundant, tanto minus quieta sunt ac magis anxia. Quæ mundum ut audistis concernunt, omnia labilia sunt, nec est qui pilum horum pauper vel dives

post

post mortem secum deferat. Videte igitur in quibus spem sibi reponunt miseri mortales,& quanta cura sibi comparant nihil quod eos perdit, qui sua sorte contenti nolunt esse. Nunc audite quæso seculi transitorij peregrinationem hujus.

Mundi peregrinatio, quam erroris viam appellamus.

ÆTatis anno ter septeno peracto, bivium electionis maxima pars aggreditur, omniumque cursus per angelum Domini tractus hamo retardatur. Verùm plerique sub eo repentes, alij transilientes,& maxima pars, dum paucissimi trahuntur, inter hamum & introitum erumpens viæ, salutem fugiunt omnes, quotquot hunc evadere tractum conantur, nulloque fræno mundum ingrediuntur. Horum pars maxima delicijs, & mundanis abusi voluptatibus, in paupertatem à Domino Deo nostro misericordiæ sinuntur incidere, qua retrahantur ad priorem resipiscentiæ viam: sed inutile prorsus humanum genus, cui Deo resistere jam innatum est, non desistit media non quærere, quibus proprio conatu laqueos evadat quos sibimet posuit, ab eo non petens auxilium, à quo solo dependet omnis misericordiæ munus. Hinc factum est, ut in sinistram viæ partem officinam sibi maximam extruxerint, in qua quidem officiorum genus exercetur omne: huic domui præest industria, quæ cunctos præter ignavos pigrosque recipit. Ab una parte quorumvis studiorum officinæ literariæ positæ sunt, ad quas se recipiunt illi, qui sua literas incuria reliquerant: isti plerunque se conferunt in officinas manuales ab altera parte sitas, in quibus experiuntur ea quæ literis à sapientioribus olim commissa sunt, ne sicut prius inexperti rerum litera sola ducantur in opiniones fallaces. Alij qui suo damno mercaturam exercuerunt, ac illi qui manualibus incumbentes artibus in pauperiem lapsi sunt, novas rerum formas inauditaque dies ac noctes somniant, quæ mercatoribus mercatores,& mechanici precio quibusvis passim exponunt, ut damna sua resarciant, tum ad opimiora perveniant. Quod postquam adepti fuerint, ab industria recedentes in secundam mundi regionem tendunt: per infirmitatis pontem facientes transitum, ante quem, secundus Domini tractus oves perditas ad ovile verum reducere conatur, ex quibus paucissimæ resipiscentiæ viam ingrediuntur: cæteræ pontem pertinaciter transeuntes, bonis jam industria partis, liberius utuntur quam prioribus. At quia bonus Deus retrahere vellet, infirmitates in ipsos dominari permittit, tum rursus ut prius remedium à se quærentes, ad xenodochium etiam à sinistris constructum & per maximum confluunt, cui medicina præest. Ibi pharmacopolarum, chirurgorum & physicorum ingens est copia, quodque quisque suum exercet officium. Sanitate jam recuperatata,

rata, non sicut antea ditiores facti, sed diminuti bonis abeunt, pontemque senectutis maxima pars eorum invito tractu Domini præterit, uno vix aut altero viam ingrediente postremam, quæ pœnitentiæ dicitur. Ubi jam ad tertiam mundi regionem deventum est, nil præter incurvata senum videre dorsa, facierum rugas, claudicationes, lamentationes, suspiria, reliquorum etiam id genus tædiorum acervum audire licet, quæque quemque sua fata manent, donec mortis postremum hospitium appulerit; in quo severus admodum hospes nullius parca manu, separationis aculeum corporis ab anima laxat ex arcu mortifero. Quid inde fiat ignoro libenter, judicium (cujus est) relinquens Deo. Mundi jam fabricæ, peregrinationisque statu cognito, videamus quis veritatis viæ sit exitus, ut oppositorum debita comparatione facta cognoscatis, utra vel erroris, vel veritatis via sit salutis.

Via Veritatis.

Philosophia. Audistis antea, gladium angeli primi tractus arbori supra fluminis ripam suspensum fuisse, cujus (nunc gratiæ tempore) loco pendet ob oculos nobis Deus Deique filius, generis humani restaurator Christus. Is efficacius prætereuntes amore suo manifesto, nullis velato figuris, quam magnes ferrum attrahit, ni forte mundi fæx & allium obstet. Quicunque per amnis (ut dictum est) eminus apparentis admirationem & amoris inexhausti cominus oblatum exemplum tracti sunt, huc ad nos se conferunt, nec minus ac vos, quotquot veritatis ministræ sumus, erudiendos libenter suscipimus, ut in posterum audietis latius. Priusquam tamen id fiat, sumtis jam cibo ac potu, gratias agamus Deo, qui dedit omnia quæ necessaria sunt omnibus. Agimus tibi Deo Patri gratias immortales, quod nos cum verbo creaturisque tuis alere, tum in hunc locum usq; perducere dignatus sis, in spem melioris vitæ, fiat voluntas tua, qua perficiatur in nobis, quod per te solum inchoatum est. Amen. Nunc ad amoris fontem nos conferamus, ut bibatis. En sitim extinguite vestram: non amplius Animus vel Spiritus, nec Anima, nec duo deinceps, sed Mens una vocabimini, fortior ut facta, tuo possis inimico resistere Corpori, quo cum tibi luctandum erit viriliter, donec ipsum naturæ cursum perficiens à te separatum actu fuerit: postmodum est quod idem ad purius defæcatiusque tibi divino mysterio conjungendum iterum speres, ad gloriam ejus qui cuncta condidit. Quinam tibi pugnandum sit, audies a sequenti gradu quarto, Frequentia videlicet, quam vos adeuntes modo comitabor in primum usque lapidem: interim totius viæ Veritatis progressum obiter vobis ob oculos depingam. A Frequentia recedentes & instructi, pervenietis ad Sophiæ castra, quibus excepti, longe vehementiori quam antea cibo reficiemini. Huc usque lac solum degustatis,

nam(donec robustiora, facti robustiores, ferre valeatis) adhuc estis parvuli. Virtus enim docebit quantus sit amoris veri fructus, quantamque menti delectationem corporis adferat succubitus, porro non minorem quam pro palma certanti de suis inimicis militi victoriaque. Ulterius ad Potentiam, sextum gradum, transibitis, à qua virtutum discetis exercitia nedum cognoscere, verum etiam exequi. Hæc postremo ducet vos ad septimum & ultimum philosophiæ gradum, utpote miraculum, in quo mundi martyria fiunt gaudia. Breviter, hujus viæ finis æternæ vitæ gaudiique perpetui primum est initium, ad quæ vos ducat ulterius qui hucusque vox duxit omnipotens & misericors Dominus, hic vobis inde sit comes reliquus. Ite feliciterque valete fratres.

Dialogus, in quo Mens & Corpus interlocutores sunt.

C. HUi, quis mihi nunc factus est comes, ubinam es anima mea? M. En adsum, quid me vis? C. Non video. M. Jam iterum ut prius te cæcum esse fateris. C. Ubi ergo est Spiritus? M. Et me tibi præsentem quæris? C. Deus bone, unico nunc ambo vos ore loquimini? M. Quid mirum? An ejus es immemor quod supra dixeram, te solum cum unica rem habiturum, dum conquestum esses, cum duobus agere te debere? C. quid audio, nunquid oculos fascinasti meos? M. Absit à me fascinum: Verum haustu simul in amoris fonte facto, reducti sumus in unum, ut non amplius cum duobus tibi præliandum fore putes, sed cum unica mente C. Mens plurimis dat initia, mensæ, mensuræ, mensibusque. M. Utinam & mensam mensurare didicisses, mensiumque tuorum futurum esse finem recordareris. C. Mirum dicis: absque cibo me vivere scis impossibile. M hoc & aliud scio, non ex solo pane vivere hominem, quod ignoras? C. Ex quo tu vivis, non adhuc te comedentem vidi? M. Rursus tuam cæcitatem adfers in medium. C. Qui sic? M Ex omni verbo quod procedit ex ore Domini vivo. C. Utinam & mihi sic vivere liceret. M. In posterum & tibi (non antequam moriaris tamen) licebit. C. Durum nimis commemoras. M. Nonnisi jucundum. C. Mortem jucundam facis? M. Imo his qui noverunt eam. C. Novistine? M. Maxime novi. C. Depinge mihi precor eam quæ se timendam præbet omnibus. M. Libentissime tibi hac in re nunc obsequar, nemo hanc metuit præter te. C. Tu non? M. Nihil minus. C. Insanis præ nimia sapientia plus dictu M. Tu. C. Scio tamen omnes hanc abhorrere. M. Rere. C. Ut intelligaris loquere. M. E re dicam ut intelligas: mens hominis immortalis est; ideo mortem non timet, imo viriliter illam superat, corpus morti subjectum est omne, quapropter eam apprime formidat. C. Qui scis quod morti mens non subjicitur.

M. Scitur

M. Scitur ex eo scilicet: Omne quod ex morte sumsit originem, est mortale, quod ex vita primordium ducit, non moritur, nec id quod inter vitam & mortem est medium adhærens vitæ. C. Obscura nimium loqueris. M. Non nisi clara. C. Quid est vita? M. Est corporis anima. C. Quid ergo mors? M. Est vitæ privatio. C. Hoc non evasi doctius M. Audi, quam tu mortem existimas, hæc mihi vitæ est initium æternæ, jucundiusque nihil nobis accidere potest, modo tibi molesta non foret: verum tu detestaris eam, quod scias hac te mundanis privari delicijs; at ignoras inter has & æterna gaudia minorem comparationem similitudinemque esse, qualem inter fel & mel aliquando sciam degustasse te. Tandem ut melius hanc differentiam cognoscas, est quod consideres id quod scis, omnium nempe quæ tibi possunt unquam accidere voluptatum mundi continuationem, tædium (ut potius dicam) nauseam, & quod longe deterius est, infirmitatem, & nonnunquam mortem inferre. Si nunc cibum appetas, postquam aliquoties ventrem eo repleveris, alium quæres, quo cum satiatus fueris, iterum alium, nec cessabis unquam in hoc mundo quærere, quod non invenias votis non satisfecisse tuis. De potu quid? interim, dum per gulæ canalem transit, delectat; eo dum amplius intrare non valet, plurimum torquet, nec ab eo potest abstinere quod occidit: mortem tamen quam tibimet infers metuis. O miserum & insatiabile corpus, quod ab eo cavere nescit quod nocet, idque timet quod ipsum est! Vides ergo brutis humanum Corpus menti suæ dissonum infelicius esse, cum irrationalia nihil præter sibi necessarium appetant. Rationalia vero minime quod opus est, at magis quod necat sollicite procurant. Ad ea nunc deveniamus, quæ in corporis usum extra ipsum expetuntur, ut sunt omnis generis divitiæ, propter quas indies miris diversisque modis torquentur hominum corpora mentem non assequuta. Quid non moliuntur, quæ non humana pectora subeunt pericula, quibus animam in exitium, & corpus miserum distrahant ab animo: non alia de causa, quam ut sibi de proprio corpore fingant idolum, quod bysso purpureo coccinoque, torquibus & armillis adornatum, supra Deum tacite non verentur adorare. Majorem sui ipsius quam alterius idololatriam hanc esse quis ibit inficias, aut mortem horum esse finem omnium? O corpus ignarum, nihil præterquam te ipsum formidas: nam ex te mors per appetitum initium sumsit; nil etiam appetis, quam quod ex te est, utpote corruptionem, quæ mortem inducit quam times. Vide igitur quam tu tibimet minime consles, quamque alijs, cum tibi non possis, resistere valeas. Resipisce quæso dum potes, nobis adhære, nec tarde nimis cupias. Ad Frequentiæ nunc hortos devenimus, ibi tibi plura de hac relicebit audire.

Recapitulatio quarti Capituli, gradusque tertii.

SCitote fratres, omnia quæ superius dicta sunt, & dicentur in posterum, intelligi posse de præparationibus alchemicis. Non aliter enim quam partium hominis, per speculativam Philosophiam, separationem fieri diximus, de reliquorum corporum separationibus igne factis intelligendum est. Et nisi talis fiat separatio, frustra laborant Alchemistæ medicinam universalem quærentes, quæ possit omnibus indifferenter mederi morbis. Considerанda sunt omnia diligentissime, quæ de homine dicta sunt in hoc libro, nam unicum non est verbulum in eo, quod ad artem non referatur chemicam, & in ejus declarationem positum non sit. Talis est amor philosophicus inter inanimatorum partes, & inimicitia, qualis in partibus hominis. Verum in illis, non magis quam in his, unio vera fieri non potest, corruptione dictarum partium non ablata prius ante conjunctionem: quapropter pacem inter inimicos est quod facias, ut amici conveniant in unum. In omnibus corporibus imperfectis, & ab ultima sua perfectione deficientibus, sunt amicitia & inimicitia simul innatæ: hæc si tollatur hominis ingenio vel industria, necesse est alteram ad perfectionem suam ultimatam redire partem, quam in hominis unione declaravimus. Separa per ignem igitur ab unoquoque corpore partes suas, impuras mundifica, quæ puræ sunt, mundatione non indigent. Puris pura misce, levioribus tamen graviora sublimato prius; sic fiet quod supra dictum est fixum volatile, corporeum quoque spirituale. Hactenus alchemiæ physicæ comparationem tetigimus, quare supersedendum est hic, donec ea quę reliqua sunt in alchemia metaphysica prosequuti fuerimus. Erit hic tamen admonendus lector, ut ea quæ dicta sunt intelligat ex comparatione discreta, vel aliter ipsum confundi necessum est, quare differentiam eorum, circa quæ dubitari posset, ponere non pigebit. Quoties in posterum inanimatorum fecero mentionem, de vegetabilibus & mineralibus intelligi cupio, quæ licet animam suam habeant vegetabilem, ad differentiam tamen sensibilium id faciendum est; & sic supra de corporibus inanimatis loquutus fui, ne putet quispiam, alchemistis me contradicere velle, qui cunctis corporibus naturalibus spiritum, animam, & corpus modo suo tribuunt: quod etiam negantibus ad oculum demonstrare possunt quoties opus fuerit. Item pro brutis irrationalibus sensitiva pono, nec de rationalibus intelligo, quæ licet animam sensitivam cum rationali habeant, potiorem tamen, utpote rationalem, accipiam in eorum significatione. Demum circa prædicta non ignorandum est, separationem rationalem esse duplicem, utpote voluntariam, de qua superius loquuti fuimus, & naturalem, quæ

quæ ad chemistas non pertinet: sensibilium & inanimatorum etiam duplicem, ut naturalem & artificiatam, quæ posterior chemiam concernit. Voluntaria separatio fit partibus in toto manentibus, naturalis & artificiata non. Instrumentum separationis voluntariæ, spiritus est & spiraculum vitæ: naturalis, mors: & ignis, artificiatæ. Nihil obstabit jam, quin rationalium alchemiam illi, quę de sensibilium inanimatorum fieri potest separationibus & unionibus, in posterum æquiparare valeas. Quod verò præposuerim Alchemiam rationalem, non frustra factum putes, quia hac & naturali non intellectis, artificialem necessariò te continget ignorare. Sed ne tibi videar in Alchemia naturali defecisse de hac nunc tantum audies, quantum ad reliquorum intelligentiam tibi sufficiat: a separatione faciam exordium. Scis, hominem peracto sibi a natura constituto termino, suas in partes resolvi (quas supra Spiritum, Animam, & Corpus esse diximus) hoc operante mortis corruptione. per ignis naturalis extinctionem, humore deficiente radicali, recedunt Spiritus & Anima relicto corpore, quod iterum in suas partes separatur elementales, per putrefactionem in terra factam: quodlibet elementum ad suum redit, terreum terra devorat, aqueum aqua, sic de reliquis. Spiritus & anima redeunt unde processerant: non ut à corpore semper separata sint, sed ut meliori compositione jungantur in unum artificio divino post quam unionem non separabuntur amplius. Hæc est unionis maxima virtus inseparabilis, & partium in unum compactio. Rursus, nisi elementa rationalium corporum elementis nutriantur, spiritum & animam retinere non possunt. Cibus & potus in stomachum projecti coquuntur in digestionem (aliter partium separatio fieri non potest corporum, quam per corruptionem aut putrefactionem) & artificio naturæ purum ab impuro separatur, ut potiore substantia cibi potusque terræ, aquæ, aeris, & Ignis, humani corporis terra, aqua, aer, & ignis alantur, impuriore materia terræ, aquæ, aëris & ignis, ciborum & potuum per alvum aut alia emunctoria, ejecta: quæ grossæ materiæ rursus pars quælibet suum (ut diximus) elementum petit. Ignis in homine est elementum vorax, reliqua puriora consumens elementa: quapropter necessarium est alimentum, aliter seipsum consumit, absumto quo, locus animæ non relinquitur nec spiritui. Talis ignis, est ignis, & aliorum elementorum unio seu anima, sine qua nulla componuntur elementa, sed separantur. In elemenmentis amor est philosophicus: hunc amplectere solum, si physicus vel naturalis philosophus esse cupis, aliter non physicus, sed naturæ vastator potius evades.

De Frequentia, quarto gradu philosophico. Capitulum V. In quo Mens, Corpus, & Frequentia colloquuntur.

M. SAlve plurimum ô Frequentia. F. Vos quoque salvere jubeo gratissimos advenas ac hospites: unde quæso? M. Ab amoris philosophia hac ad virtutis castra facimus iter. F. Rectè moram apud me faciatis rogo tantisper, donec peregrinationis vestræ suscepti labores, aliqua refecti quiete, subleventur. M. Libentissimè tibi hac in re quidem obsequemur. F. Intrate igitur assiduos hortos, & his quæ in eis sunt pro vestris liberè fruimini. M. Gratias ingentes agimus tibi. F. Non mihi, sed ipsi cujorum sunt omnia, Deo videlicet. Accumbite, parata sunt ea, quibus vos excipere possum, Deum oremus: Alere nos digneris ô Pater omnipotens benedictione tua. Amen. Cura teipsum ô Corpus, interim dum ego Mentem cibavero. Audi Mens: Cum Frequentia sit concepti circa veritatis amorem perseverantia, non est alius quam per assiduitatem ad virtutes aditus. In hoc loco nulla requies: hinc fit ut nullus hic torpori locus extructus videatur, sed sub dio vigiles colonos horti virtutum expetant. Videsne terram hanc, nisi continuè repurgaretur, pro suavitatis floribus & herbis quæ producit, nil præter carduos & urticas reddere: non aliter de Corpore quod circumducis eveniet, si torpueris. Hoc tibi datum est in coloniam, ut horti diu noctuque mihi commissi sunt. Quicquid in eo lolij supercreverit, auferendum est tibi. Non melius illud evincere poteris, quam cum crapulam abstuleris: ea nimirum est, quæ somnolentiam inducit & pigritiam. Otium quoque tolles, ut vitiorum potissima radix pereat. Nihil præter necessarium corpori concesseris, quicquid superabundaverit, excrescit in vitium. Audisti superius quid corpori sit necessarium; quid salutare nunc sit audias & tibi. Corpus corrigere si neglexeris, malè tibi propter illud erit, & illi: quia tua, non illius, jam est facta ratio, quam abjecit, tibi commissam (ut etiam est) Dei cognitionem putes: quapropter nec tu propter illud excusaberis, cum illi pædagogi loco sis, nec illud propter te, quia prius è libero servum se fecit. Vide igitur qui cum hortis agam; duobus modis eos curo, videlicet eradicatione, & irrigatione: priore supercrescentes herbas inutiles radicitus evello, ne bonas augmento supprimant: itidem cum tuo corpore facias oportet, malas cogitationes, & inimicitiam à te rejiciens prius, ab omni opere malo coërcebis illud: non decet unum docere præceptorem, & aliud facere; nam si peccandi dederis occasionem corpori, cur illud deprehenderis quæso? Corpus nihil speculatur, animus est qui tacitas imaginationum operationes exercet, quas demum corpus conatur exequi: conce-

ptio

ptio mentis est, corporis autem executio. Quid si lolium herbam evellerem,& interim seminarem zizaniam, aliud quam id ipsum quod ipsamet commisi, correxero? Vide igitur ne corpori plus quam valeat,adscripseris. Verum est quod ipsum ad pravos conceptus exequendos magis pronum sit,eisque plus quam bonis delectatur,sed malos a te cogitatus omnes abjice, bonos in eorum locum substitue, nil nisi bonum operari poterit,vel ab omni malo desistere: Hæc est una corpus vincendi ratio,alteram audi modo Si hortos meos ab inutilibus duntaxat vindicarem, certe parum aut nihil essem operata, cum alia longe plus necessaria cura sit eis quæ sata sunt adhibenda, scilicet irrigatio, totius herbarum alimenti pars altera, qua sine vegetare non possunt. Sic etiam aqua viva Corpus rigabis tuum, quæ DEI verbum est; hoc noctu diuque meditare, præterque hoc nihil, ut corpus aliud quam idipsum nec loqui, nec facere valeat. Vides jam agris vel hortis optime comparari posse corpora, quod etiam fecisse Christum Salvatorem nostrum in Evangelio legimus. Semen (ait) bonum quod in bene cultam terram cadit, fructum bonum adfert, non aliter DEI verbum quod super cor molle ceciderit, corpus alet ejus,cujus contritum & humiliatum fuerit. Certum est,a primi lapsus tempore indurata sicut lapides esse hominum corda,quæ nisi verbo DEI mollificentur, dura manent in æternum: Pharaonis cor à ventre matris (ut omnium corda sunt) durum fuit: at quia verbo DEI mollificatum non fuit, induratum remansit. Rebelles & inimici DEO nascimur omnes, talesque manemus, donec eradicetur inimicitia,per summum agricolam, cujus te ministram o Mens exhibe. Semen habes, agrum, & aquam,nil amplius deficit quam labor assiduus, non interruptus: nunquam cesses oport.. ea revolvere, quæ jam audivisti, tum audies, aliter per intermissionem inimico tuo locum dabis. Hæc sunt quæ tibi docenda commisit hera virtus, a qua latius doceberis. Ingentes Deo gratias agimus, qui corda nostra suo lumine dignatur illustrare, verboque suo reddere molliora. Amen. Feliciter itote fratres,& Virtutem petite.

Recapitulatio quinti capituli gradusq; quarti.

IMpossibile est artificem aliquem in arte sua promtum idoneumque fieri posse, nisi per frequentiam & assiduitatem operis habitum sibi contrahat: quid pistori pistorem operantem sæpius ac sæpissimè vidisse profuisset: nisi manum in pastam ipse mittens, toties id repetiisset, ut jam habituatus pistor factus alium docere valeret? Quod quibusdam artem Chemicam addiscere cupientibus evenire solet, ut nonnulli putent eam se lectura tantum assequi posse: cæteri,paucis admodum operationibus: quæ tamen

inter omnes quas Natura dederit artes unquam, difficilima, notaque minus habetur: Herculeus certe labor, Mentem, Corpus, & ætatem hominum superans, nisi myriadum inter centena datum sit uni vincere, hoc est, perfectum artis scopum attingere. Possunt nonnulli naturæ secreta multa summo studio laboreque detegere, quæ faciunt in rem medicam, plus quam aliæ quævis olim extra dictam artem inventa. Sed universalem illam reperire medicinam, de qua supra dictum est, hucusque paucissimis contingit: solum his qui se Dei miserentis gratia prius, in id ipsum quod optant, reducere potuerunt, hoc est, qui corpora sua repurgarunt ab immunditia, naturalium etiam corporum nubes abstulerunt. Suadeo quibusvis artis hujus investigatoribus, ut assiduè Deum orent, studeant, & operentur, non poterit fieri, quin assequatur id, quod in Jesu nomine petierunt a datore luminum. Sed primum considerent, quid sit petere Patrem in filio, non aliud est certè quam id solum exigere quod sit ad gloriam Dei patris & filij: Solent multi, quod eis utile videtur, optare, sed non nisi quod verè utile est consequuntur à Deo. Brevibus hoc dico multis, diligentes frequentesque conatus Deus adjuvat, negligentes despicit: Diligimus bonum, ut malum non appetamus.

Dialogus, in quo Mens & Corpus simul agunt.

M. AUdistin' quidnam Frequentia dixerit? C. Audivi quidem. M. Quinam arrisit? C. non usque adeò. M. Qui sic? C. Omnia de me dicta sunt, in quem verò finem tendant nescio. M. In tuam utilitatem felicitatemque. C. Faxit Deus. M. Dic quæso, scisnè post hanc aliam futuram esse vitam? C. Scio quidem. M. Scis etiam post mortem corporis perpetuam esse mortem? C. Non ignoro. M. Vivendum est in hoc mundo tibi, ut in æternum vivere possis. C. Quid aliud facio? M. Indies moreris magis. C. Insanis. M. Audi, vivit in hoc mundo, qui moritur, & Christo vivit. C. Quis hoc intelligit? M. Non audivisti in Evangelio, quod nisi granum frumenti cadens in terram mortuum fuerit, ipsum solum manet? C. Quid ad rem? M. Tu granum illud es quod in terram cecidit, quia tu nil nisi terra es. C. At audivi, Frequentiam ad verbum DEI granum in Evangelio retulisse. M. Jam audio animadvertisse te. C. Equidem. M. Non es bonus theologus. C. Sis tu mihi. M. Verbum hoc, mortuum fuerit, significationem habet activam, si granum frumenti pro verbo DEI sumptum sit, id est, mortificaverit: & talis erit sensus, nisi verbum Dei cadens in cor hominis illud mortificaverit. Et passivè sic intelligi potest, nisi corpus & cor hominis, quæ in terra seminata sunt, id est, terrena facta, mortificata, mortuaque fuerint, & verbum Dei granum receperint, & in utilitatem ac ædificationem vel potius multiplicationem converte-

verterem, ipsum solum manet, fructumque non adferet. Vel Christiane imago, nisi granum conjunctum sit per unionem cum corpore mortuo, manent ambo separata sine fructu. C. Et in Grammatica facit nullum cereum? M. Adhuc es rebelle Corpus, ad Virtutem accelerandum esse video. Sed opportune jam appulimus.

De Virtute gradu philosophiæ quinto.

CAP. VI.

M. O Sacra jube universibus portas aperiri. V. Quis es qui nos adire cupis? M. Duo sumus philosophiæ tyrunculi. V. Quid quæritis? M. Virtutem addiscere. V. Justam rem petitis, quæ nullo modo vobis negari debet. Quos antea præceptores habuistis? M. Amorem philosophicum, & Frequentiam. V. Gaudeo tales nuntios de isse vobis. Quid vos ad hæc studia capessenda movit? M. Desiderium cognoscendæ veritatis. V. Radix est, & mater omnium quæ Deus instituit, veritatis cognitio. Sed in quem finem cupitis eam cognoscere? M. Ut eam exercere valeamus. V. Erga quem? M. Deum & proximum. V. Bona quidem intentio, cui Deus felicem exitum det precor. Quæ sunt vobis nomina? M. Mens mihi, Corpus huic nomen est. V. A quo accepistis ea? M. Ab amore philosophico Mens vocata sum, a vulgo Corpus nomen retinet. V. Quid menti cum Corpore convenit? M. Nihil omnino, sed omnia nobis in controversia sunt. V. Quid audio? M. Mundum ægre fert Corpus relinquere. V. Salutem refugit omne quod mundum semel induit, & non nisi maximo labore potest ab eo retrahi. Ingredimini fratres,& quod in vestri gratiam præstare possum, æqui bonique consulite precor. Corpus accumbe tuis, ventremque cura. Mens a me cibabitur. O Pater cœlestis qui cunctos reficis, verbo tuo veritatis nos in vitam æternam alere digneris. Amen. Audi Mens, Rerum virtus est uniuscujusque rei veritas,& veritas est efficacia per experientiam nota, & efficacia cœlestis influentia. Quicquid ex cœlo non est, virtus dici non potest, sed ejus simulacrum falsum. Depinxerunt olim nobis virtutes philosophi, qui Deum ignorarunt, quia filium ejus, in quo Dei virtutes omnes factæ sunt, non intellexerunt. Solent etiam recentiores dividere virtutes in Theologicas,& Ethicas, quo quidem inter doctos viros absurdius esse nihil potest: quia virtus omnis est a Deo, ergo theologica: quæ dicitur ethica, nisi ex Deo sit, virtus esse non potest. Romanorum in hostes fortitudo, pertinacia: magnanimitas, superbia: prudentia, fraus,& dolus: abstinentia, honoris ambitio (sic de cæteris) vitia potius quam virtutes fuerunt: quia non ad gloriam Dei, sed hominum & propriam paratæ sunt. Christiani philosophi veritatem solam habent pro

virtute, quam in Fidem, Spem, & Charitatem dividunt. Ex his tribus, & in his tota consistit veritas, & quicquid in his non reperitur, falsum est, tam in rationalibus, & sensibilibus, quam inanimatis. Est enim fides eorum certitudo quæ audiuntur, & non videntur: hac ratione dictum est fidem ex auditu esse, quia quod videtur, fides non est, sed scientia certa per oculorum demonstrata: ejus testimonium præbet scriptura sacra: Credidisti quia vidisti. Beati qui non viderunt, & crediderunt. Est in rebus naturalibus veritas quædam quæ non videtur oculis externis, sed mente sola percipitur, cujus experientiam fecerunt Philosophi, ejusque talem esse virtutem compererunt, ut miracula fecerit: quapropter mirandum est, homines fide fecisse miracula, cum inanimata etiam idem virtute sibi contributa præstare possint. In ea tota consistit ars, ut à suis compedibus hujusmodi spiritus liberetur, non secus ac jam superius dictum est, mentem à corpore liberam fieri debere. Corpus igitur carcer est, quo virtutes impediuntur animæ, spiritusque rerum naturalium suas vires exercere non possunt. Talis & ejusdem est efficaciæ spiritus hujusmodi rerum inanimatarum, pro sui subjecti ratione, qualis est in homine fides indubia. Est igitur hominum virtus fides vera, cæterorum omnium eorum est efficaciæ veritas. Exempli gratia, credere nollet inexpertus rerum naturæ physicus, cadaver animalis venenosi cuiusvis, etiam siccum & aridum omninò, infecto veneno vulneri, & apostemati pestifero superpositum, virus omne penitus ad se trahere, quod chemicis naturæ virtutum scrutatoribus est notissimum, & ex vi magnetica naturæ compertum habent. Cum igitur tales non credant, id præstare posse naturam quod potest, indigni virtutibus ejus, assequi non merentur ex ipsius naturæ scrinijs arcanum vel minimum. Si experimentum aliquod viderint alicujus, non perquirent ulterius, qua tandem ratione simile quid fiat, sed experimento contenti, solum utentur eo: hac in ignorantia maxima Physicorum pars ignara hæret, dicens, hoc habet, nec est curiosius perscrutandum à quo: verum chemista physicus non contentus experimento solum, nec quod à cœlo habeat, sed à qua parte cœli, perquirit, anatomiam creaturæ magnæ, cum ea quæ de microcosmo fieri potest, comparationem faciens. Quod quatuor modis & instrumentis efficere nititur, utpote, Geometria, Hydromantia, Pyromantia, & Astronomia. Geometria terrarum in rebus naturalibus: aquarum Hydromantia: ignium Pyromantia: cœlestiumque virtutum Astronomia, sunt inquisitiones, quas artifex amore percitus philosophico, libenter aggreditur, spe fretus (qua etiam alitur) ad eam rei pervenire veritatem, de qua sibi fides est insita: patet igitur, Spem fidei stimulum esse, vel futuræ certitudinem veritatis. Nisi quis certo sciat acqui-

acquiſiturum ſe quod proſequitur, fingit in eo conatus, ſed ubi fide ſuam opinionem confirmarit, frequentia nimirum adjutus & ingenio, nihil non aſſequitur. Verum hoc loco fidem per charitatem comprobari non eſt ignorandum, ſicut etiam bonum vel malum motum, bene vel male poteſt operari. Eſt igitur charitas actu fides perfecta: quis de vera fide judicare poterit aliter, quam docuit is qui fides eſt, ab operibus eam eſſe cognoſcendam? Nonnulli rem intelligentes, a ſeipſa dixerunt incipiendam eſſe charitatem, quod ſic intelligendum eſſe puto, hominem oportet Chriſtianum per frequentiam ſibi virtutis habitum contrahere prius, antequam illam in alios exercere valeat actu. Diſce mens igitur in proprium corpus exercere charitatem, vanos ejus appetitus coercendo, ſic ad omnia tecum promtum erit. quod ut fiat operam dabo, de fonte virtutis una tecum ut bibat, & ambo tunc unum facti, pacem habeatis in unione. Accede Corpus ad fontem hunc, ut cum tua Mente bibas ad ſacietatem & in poſterum non ſitias amplius vanitates. O admiranda fontis efficacia, quæ de duobus unum, & pacem inter inimicos facit! Poteſt amoris fons de ſpiritu & anima mentem facere, ſed hic de mente & corpore virum unum efficit. Gratias agimus tibi Pater, quod filios tuos inexhauſti virtutum fontis tui participes facere dignatus ſis. Amen. I nunc vir prudens factus ad Potentiam, à qua Conſtantiam addiſces, & feliciter vale.

Recapitulatio capituli ſexti, quintique gradus.

Cuique rei ſua virtus ineſt, & cœleſtis influentia, quæ tamen externis oculis minime videri poteſt, ſed ejus effectus. Videmus attractionem ferri factam à Magnete, vim verò magneticam latentem in ipſo lapide videre non poſſumus, quia ſpiritus eſt, & ſub ſenſum non cadit, ſic de alijs. Vinum in ſe diverſas vires habet, quæ per experimentum artis chemicæ cognitæ fuerunt a philoſophis in ejus ſeparatione: Spiritus ejus calefacit & exſiccat, Corpus tamen omnino contrarium efficit; nam humectat cum refrigerio, quorum experientiam in aqua (quam ardentem vocant) & in aceto videre licet: hæ facultates omninò contrariæ ſunt propter ſeparationem, ut ante eam non ita diverſæ, quia tunc de mixtione per unionem naturalem plus participant. In omnibus alijs corporibus naturalibus tales ineſſe virtutes ſecundum majus & minus, quis (niſi mente captus) ibit inficias? Non erit philoſophus, quicunque negaverit panem vel frumentum habere ſpiritum in ſe non minus efficacem, quam ſit vini ſpiritus, licet non ſit in pane tam abundans ac in vino: tamen pro pari ſpiritus ſui quantitate æquè efficax. Si talis poteſt à pane vinoque ſepa-

ſeparari ſpiritus artificialiter, quantò magis naturaliter ejus fit in homine ſeparatio? Ex his poſſunt philoſophicæ transmutationes intelligi: nonne ſcimus & panis & vini puriorem ſubſtantiam in carnem & ſanguinem transmutari: & de vegetabili forma non viſibili, formam viſibilem animalem fieri? Non propterea mutantur ſpecies rerum, ſed formæ. Quis adhuc dubitabit, transmutationes philoſophicas fieri poſſe per artem in homine longè meliores, quam faciat ipſa natura per panis & vini tranſmutationem, cum alia corpora ſint in rerum natura, quæ majorem virtutem naturalem, & cœleſtem influentiam habent, à quibus non aliter quam à vino paneque ſpiritus ſeparari, & in hominis ſubſtantiam, carnem & ſanguinem, tranſmutari poſſunt, & excellentius per artem, quam naturam fieri váleat. Sed cur ea ſæpius repetam, quæ luce clariora ſunt philoſophis? qui fidem adhibere noluerit, experiatur per artem chemicam, quam ſi ignoraverit, addiſcat priuſquam experiatur: nam ſi per communem artem deſtillatoriam talia facere conabitur, oleum & operam perdet. Nemo pro ſuo commodo cogendus eſt, ſed admonendus tantum, quod ſi contemnat, proprio non admonentis damno fecerit.

DE POTENTIA, SEXTO GRADV.

CAP. VII.

Dialogus in quo Potentia, & Vir interlocutores ſunt.

V. Aperi quæſo diva Potentia. P. Quis huc introduci vult? V. Vir. P. Unde huc ades? V. A virtute miſſus ſum. P. Cujus gratia? V. Confirmationis in virtutibus, quas à miniſtra veritatis recepi. P. Rectè, ſed qua ratione id fieri poſſe credis? V. Potentia. P. Cujus tandem? V. Veritatis. P. In quo veritatem eſſe putas? V. In altiſſimi ſolius virtute ſitam eſſe veritatem omnem non dubito. P. Jam confirmatione dignum exhibuiſti te: quapropter animadverte ad ea quæ tibi ſum expoſitura. Potentia eſt acceptæ virtutis à domino Conſtantia. Non eſt quod quiſpiam putet ſe vel minimam virtutis ſcintillam aliunde, quam à Deo habere poſſe. Quod ſi quis à ſeipſo, vel ab alio quam dictum eſt quærat, loco virtutis vitium in ſui perniciem conſequetur. Sic ſoliti ſunt Gentiles olim operibus heroicis (ut vocarunt) virtutes non alia de cauſa venari, quam ut poſteritati famam de ſe relinquerent, in ea ſummum bonum, & felicitatem ſibi miſerè ponentes. Verum quinam eis ſucceſſerit, hujuſmodi memorabilium exitus apertè nos docuit. Regnum eorum quod in arena fundatum eſſet, & non ſuper petram, ruere fuit neceſſe cujus ruinæ quidem non majus veſti-

jus vestigium relinquitur, quam ut posteris horum stultitia pateat. Quod si super veritatis petram Gentiles ædificassent, stabile fuisset regnum eorum. Non sunt hominum sequenda vestigia, sed veritatis, in qua stabilia sunt omnia. Melius non poteris confirmari fortiter, quam per virtutem ipsam, quæ nihil aliud est quam veritas: hanc si in omnibus operibus tuis & verbis observare conatus fueris totis viribus, ipsa te confirmabit indies magis, donec in prælio potens factus ut leo, mundi vires omnes evincere valeas, mortem non timeas, nec quicquid diabolica tyrannis excogitare possit violentiæ: ut aurum purum in igne semper purius, & gloriosius absque diminutione diutissimè jubilat, non aliter in omni martyrio veritatis confirmari professores gaudent, quod infra latius audies. Sed hoc est notatu dignum, quod non aliter quam ex frequentia omnium artium & operum habitus & promtitudo datur, etiam ex observatione sedula veritatis, tam in factis quam dictis. Constantia virtutum cœlitus infunditur ad potentiam, quæ tandem observatione non intermissa transiit in miraculum, ad quod nunc anhelandum est tibi, hac iter facito. Vale.

Recapitulatio capituli septimi, sextique gradus.

LIcet à corporibus naturalibus, etiam inanimatis, virtutes (ut dictum est) extrahuntur, nisi tamen ulterius per artem Chemicam deducantur ad extremam suam potentiam, ad aliquod excellens opus non erunt idoneæ: sed quanto magis depurantur & subtiliantur, per sedulam observationem Chemicam, ad suam primam cœlestem influentiam plus accedunt, & per consequens efficacius penetrant ac operantur: ita ut pro miraculo verè sit reputandum opus, quod in Medicina quarumvis infirmitatum efficiunt.

De miraculo septimo, & ultimo gradu Philosophico.

CAP. VIII.

MIraculum est constantiæ Veritatis effectus. In cujus declarationem, unico tantum utemur exemplo, qua patebit apertè miraculum. Quidam Philosophus ab Imperatore tyranno, propter veritatis professionem exceptus hoc martyrio, scilicet, ut in exciso lapide ferreo vivus pistillo contunderetur, ait: Tunde tyranne, tunde corpusculum hoc, mentem nunquam contundes meam. Quod cum Imperatorem malè haberet, ne veritatem loqueretur amplius, quam audire non poterat, tortori commisit, ut linguam truncaret philosopho: verum proprijs dentibus abscissam in Imperatoris faciem expuit, ante quam corpus ejus in pultes contusum esset. O admiranda viri constantia, quæ

tanto

tanto non perterrita martyrio, mortem summo cum gaudio sustinens, mundi tyrannidem vicit?

Recapitulatio septimi gradus, octavi capituli, totius prioris operis conclusio.

UTi septem gradus philosophici, per quos ad sublimia menti patet aditus, septem sunt etiam operationes chemicæ, per quas artifex ad arcanum illud medicinæ præstantissimum pervenire potest. Studio philosophorum comparatur putrefactio chemica, quia sicuti philosophi per studium ad cognitionem disponuntur, ita res naturales per putrefactionem ad solutionem: cui comparatur cognitio philosophica, nam ut per solutionem corpora solvuntur, ita per cognitionem resolvuntur philosophorum dubia. Non aliter quam ex amore philosophico studiorum frequentatio sequitur, ex congelatione chemistarum unio prima fit per assiduitatem, & operationum reiterationes: sicut etiam frequentia philosophorum acuuntur ingenia, ita ablutione chemica subtiliantur corporum partes. Eo modo quo per virtutem uniuntur philosophi, per compositionem, elementa per minima componuntur, per potentiam philosophicæ virtutes confirmantur, ita per fixionem spiritus in suis corporibus figuntur, ut non amplius fugiant. Non secus ac per miraculum opera philosophica suam virtutem ostendunt, per projectionem Chemisticæ medicinæ suam perfectionem patefaciunt. Jam habes optime lector operis nostri totam intentionem, ex qua nisi profeceris tam in vera philosophia metaphysica, quam in naturali & chemica, non est quod de me conqueraris, quia quicquid ab alijs obscuratum fuit, apertissimè tibi declaravi. Feliciter vale, bonique qualecunque sit opusculum istud consule.

TINCTVRÆ PHILOSOPHICÆ

JAm finem facerem, nisi me philosophicus amor erga studiosos detineret admoneretque, Theophrasti Paracelsi præceptoris nostri tincturas philosophicas addere, quibus curæ, tam extrinsecus, quam intrinsecus, per sanguinis renovationem fieri possunt. Hæ sunt omnium simplicissimæ, potissimæque per alchemicam artem tractæ medicinæ, quarum præparationis modum, una cum administrationibus, ex dicti Paracelsi Chirurgia magna descripsi, quo facilius intelligantur ea, quæ de philosophicis medicinis superius dicta sunt.

De tinctura Solis, id est, Auri.

EXtracta tinctura Solis, corpus ejus remanet album, tinctura verò pura est, & separatur ab impuro, id est, à suo corpore:

quæ

quæ sepatatio necessaria est. Tinctura debet clarificari, vel exaltari in suo gradu, qui duplatur quinquies bis 24. altius non progreditur: tunc potest administrari quibusvis, ad renovationem sanguinis in pristinum statum, ut dicetur in administratione.

Extractio talis est.

CORPUS corrumpendum est de natura sua metallica, malleationeque per aquam Salis, demum residentia debet ablui per aquam dulcem, post modum extrahitur tinctura per spiritum vini. Postremò elevatur à tinctura, tunc manet in fundo.

Extractio aquæ salis.

AQUA salis fit ex sale, quod mundissimum & albissimum ex sua natura sit, absque decoctione vel artificiali præparatione qua sal fieri solet, liquefiat aliquot vicibus, deinceps pulveratum succo radicum raphani commisceatur, & agitetur in eo, tum destilletur post suam solutionem, & cum sanguineo viridi, partibus æqualibus misceantur, & destillentur omnia quinquies, & in eo liquore lamina Solis per antimonium purgati solvitur in pulverem. Abluatur aqua pura destillata subtiliter, donec salsedo recedat; nam sal ablui sese permittit, nec miscetur in profundo cum substantia, sed separatur.

Spiritus vini fit hoc modo.

OPtimi vini puri non mixti, rubei vel albi mensuram unam, in circulatorium vas optimè lutatum obstructumque recondito, & in balneo maris ad profunditatem vini mersum vas, per decem dies naturales bullire facito: demum infrigidatum destilletur in cucurbita vel phiala frigide tamdiu, donec spiritus ascendit, cum verò signum suum dederit, cessabis mox: nam quod sequitur est aqua vitæ, non spiritus. Hunc vini spiritum infunde super ipsam residentiam, quæ est velut Alcool, ut sex digitis supernatet, optimeque lutatum vas ponatur in balneum calidum, in quo maneat per mensem, tunc in spiritum ascendet Solis tinctura, manebitque pulvis albus in fundo vasis, quæ duo separanda sunt ad invicem. Liquefac pulverem, & fiet ex eo metallum album. Spiritum evaporare permitte, ut artis est, manebit succus in fundo tanquam liquor: quem graduabis quinquies in retorta satis magna, pro liquoris quantitate. Talis graduatio solummodo, per elevationem, quæ materiam subtiliat, sed non permittitur ultra quintam essentiam subtiliari se, hoc est, 2.4.0. aliter comburitur ulterius procedendo.

Usus administrationis est.

HUjus drachmam unã, cum uncia una theriacæ Venetæ mixtam dabis iejuno stomacho, qualibet vice scrupulum unum.

Postea

Postea cooperiatur in lecto patiens, & sudet: continuetur 10. vel 12. diebus.

Est etiam in corallo tinctura perquam excellens ad purgandum sanguinem.

COrpus ejus teratur subtiliter in alcool, & extrahatur ejus tinctura sicut ex auro, per spiritum vini, simulque decies & sexies ascendant, postmodum separentur per destillationem: ascensio fieri debet igne prorsus nudo, deinceps in balneo Mariæ separari debet liquor sexies, & iterum super feces rejici. Hoc oleum administretur cum aqua theriacali, nempe scrupulum unum olei, cum ejusdem aquæ drachma una propinando.

Aqua theriacalis fit, cum uncijs quinque spiritus vini, theriacæ duabus uncijs cum dimidia, myrrhæ Romanæ uncia una drachmisque duabus, croci orientalis drachmis duabus; misceantur omnia, distillenturque simul & semel, administrentur ea sicuti dictum est.

Dosis administrationis est.

UT ejus uncia una drachmæque duæ cum decem uncijs aquæ cichoreæ, vel gamandræ misceatur, & ejus mixti dentur drachmæ duæ, mane & sero: jejunet postmodum æger quinque post sumtionem horis, & totidem post cœnam: continuetur hoc sex vel septem diebus: dentur etiam aquæ destillatæ ex fumo terræ, vel cichorea similibusque.

Tinctura Balsami.

REcipe balsami unciam semis, & spiritus vini uncias viginti, ponantur simul in pellicanum vel duplex vas, & circulentur in Sole per mensem, quo facto permittit se destillari simul cum spiritu per alembicum, quæ destillatio melior est, quam per retortam hoc loco, si manet hæc mixtura simul in una compositione: cui addes unciam semis alterius balsami, clausumque vas digeri permittatur, ut cum alijs permisceri queat balsamum quod adjunctum fuit, ac perficiatur id quod exit ex suo corpore. Nam quicquid graduari debet, suam substantiam in unum corpus terminet oportet. Et cum hoc ut supra volatile factum fuerit, addatur iterum uncia semis alterius balsami, quod exaltabis ut prius, usque ad duas uncias addendo graduandoque. Hæc est Balsami præparatio potissima, quæ renovat, curatque quidquid aliæ præparationes non possunt: conservationis gratia suæ, virtutem hanc cœlitus acquisivit supra cætera quæque.

Admi-

Administratio est.

UT ex isto per se præparato balsamo, des ad pondus quinque granorum hordei, cum albo veterique vino bis in die tam diu, donec visum fuerit sanguinem emendatum esse.

Antimonij tinctura.

COmpertum est in hoc mundo, nil aurum purgare melius, quam antimonium, quapropter & in homine, si præparetur in potum, idem præstare poterit, aç melius. Nec est quod mirentur literati, præceptorem nostrum comparationem hanc facere. Discant prius Anatomiam creaturæ magnæ primæque cum ultima cognoscere comparareque, quam judicent. Veluti sol inter stellas, & aurum inter metalla, non aliter inter animalia homo primatum obtinet: cujus perfectionis causa metaphysicè conveniunt hæc omnia simul in unum. Sicut igitur Antimonium aurum penitus mundat, aliaque metalla consumit: ita hominem, ex ratione quam diximus, repurget absque exoneratione alvi, sed purgatione radicali, qua spiritualiter omne superfluum eradicat: hoc est excellentissimum arcanum, cujus structura talis est: Recipe antimonij optimi in alcool facti, quod reverberabis in reverberatorio bene clauso per mensem, ex eo fiet volatile, primo album, deinde flavum, postremo rubeum aut croceum leve, quod extrahes de esse suo ex lili per spiritum vini, sic ut supernatet viginti digitis, & permiste sic donec coloretur bene clausum, ut scis: hæc est altissima præpatatio lili, quæ hominem radicitus purgat intrinsecus & extrinsecus.

Administratio ejus est.

UT in dolium vini recentis in Septembri vel Octobri, semper ad viginti mensuras istius tincturæ ponatur uncia semis, & simul digeri purificarique permittantur ambo. De vino hoc bibant patientes ad tres vel quatuor septimanas, aut diutius, præ omnibus alijs haustibus, vel absque alijs.

Tinctura salis philosophorum.

REcipe salis auri, salis Antimonij, salis melissæ, ana unciam semis, salis communis puri petrosique uncias octo, misce simul, & super frustum panis stratum edatur jejuno stomacho. Nec mireris quod hic ponamus sal auri, sal antimonij, quæ salia vulgaria non sunt, sed philolophica: postquam sciveris ea quæ scire te convenit in hac arte, non miraberis amplius.

Aliud sal philosophicum.

REcipe salis gamandreæ, salis cichoreæ, salis valerianæ ana unciam unam, salis absinthij unciam semis, salis vitrioli drachmam unam, communis salis puri petrosique libram unam: misce simul, & edatur ut superius.

Arcanum per quod ea quæ supra posita sunt elucidantur.

COElum & terra per hominem generant hominem, qui filius eorum est, ac filia prolesque: à cælo habet intellectum, à terra vero corpus: & quia ex terra, in suo corpore est, in quod revertetur: ex cælo tamen quod est in ipso, est ex firmamento: præterea quidem adhuc unum possidet ex dono Dei, per quod astris dominari potest, cum ex Deo didicerit. Cælum & terra simul sunt, sic etiam cœlum & homo, sed sicut homo ex terra est, ea ratione secundum terram, & ex ea cognosci debet: at quatenus ex cœlo, secundum cælum etiam judicandus est: igitur homo, cælum, & terra unum sunt, etiam aër & aqua. Si homo res in majori mundo transmutare novit (ut in sal omnia) quantò magis id in microcosmo, hoc est in seipso noverit, quod extra se potest, modo cognoscat hominis in homine thesaurum existere maximum, & non extra ipsum. Ab ipso procedit interius (licet mediatè) per quod operatur extrinsecus id, quod oculariter videt. Ergò nisi mente cœcus fuerit, videbit (id est) intelliget quis & qualis sit intrinsecus, luceque naturæ seipsum cognoscet per exteriora. Certum est, ex hominis sanguine generari Sal naturale balsamum ejus corporis, quod in seipso corruptionem & præservationem à corruptione habet: nam in rerum natura nihil est, quod non in se mali tantum quantum boni contineat. Pariter ex ossibus & carne generatur naturale sulphur, quod propter liquoris naturalis exiccationem incenditur, totumq; corpus & seipsum cōsumit aliquando: hujus incendij causa est, quod homo fuit à principio sulphur, hoc transmutatum est in carnem & sanguinem, quæ media materia sunt hominis, quamque prima natura vel materia plurimum odit, ac eam ad se reducere conatur: quod cum fecerit, terra cinisque resultat, materiæque hominis primæ reliquum, ultimæque subjectum. Quia homo est in corruptione generatus, odio prosequitur eam sua propria substantia. Hinc fit quod sulphur naturale hominis, à creatione media recedat in primam ad quam ut appropinquat, ejus naturam assumens, in elementarem operationem transit: qui quidem elementaris ignis, corruptionis est causa, quique per invisibilem solem plurimis incognitum accenditur, hic est sol philosophorum. Tales sunt in homine virtutes, ut per corruptionis potentiam liquorem exsiccare valeant, & hac via salia hominis reducunt in calcis naturam, per quam corpus in esse transit sulphureum. Corpus itaque reducitur in materiam primam, ad quam proximum est habile factum ad receptionem ignis hominem ad primam suam essentiam corrumpentis: velut in alijs creationibus videmus, in terra vel montibus. Et licet non eadem sint corpora, tamen eædem; sunt operationes: non est idem

idem ignis in accidente, sed idem in substantia. Sol est invisibilis in hominibus, in terra vero visibilis, tamen ex uno & eodem sole sunt ambo. Homo quidem est esca, in quam per cotem, scilicet Mercurium, & chalybem Cœlum, ignis hujusmodi scintillæ excussæ fomentum accipiunt, viresque suas exerunt. Chemicam artem naturaliter exercet Archeus in homine, tanquam artificialis in fusina sua Chemista minerarum corruptor, qui tria, scilicet realgar chemicum, & Aurum a minera separat: quia tam diu ac ista simul permanent, quodlibet per se nullam vim habet, sed cum separata sunt unumquodque suas agendi vires exprimit in homine: talis est in ipso orizon, non in viribus, at in perfecta creatione. Ars itaque naturalis in microcosmum agit ut homo separetur in aurum, agente per se fulmine: Chemicum suo loco separat in loppam, & realgar in fumum, vaporem, vel corpus sublimatum: quod Archeus dictus Vulcanicis artibus perficit in homine, donec ad suam ultimam perducatur materiam. Est enim ultima rerum materia, quæ jubilat in exaltatione sua, sicut aurum ab alijs duobus separatum gloriatur in igne, vitroque,

Nec subticere possum, quid Theophrastus Paracelsus præceptor noster, de Solis terrestris arcanis ulterius scripserit, utpote differentiam inter quintam essentiam auri, aurum potabile, & oleum ejusdem. Est enim quinta solis essentia, tinctura per vini spiritum extracta, cujus modum supra posuimus. Aurum vero potabile est, cum id una cum alijs spiritibus & liquoribus in potionem resolvitur. At oleum auri est, cum ex auri sola substantia per se fit oleum purum.

Auri potabilis descriptio.

Recipe auri foliati, vel pulverisati unam unciam, hoc in succum resolvatur, addes aceti destillati quantum sufficit, destilla postmodum, & ab invicem separato, tamdiu hoc facito, donec adjunctorum nihil saporis maneat: deinceps in aquæ vitæ quinque uncijs immergantur omnia simul, & in pellicano per mensem digerantur.

Ejus aquæ vitæ descriptio talis est.

Recipe vini ardentis libras decem, rosarum, melissæ, rorismarini anthos, cheiri, foliorum utriusque hellebori, majoranæ ana manipulum unum, cinnamomi, maceris, nucis muscatæ, caryophyllorum, granorum paradisi, piperum omnium, cubebarum ana duas uncias, succi chelidoniæ, tapsi, melissæ, ana sex uncias, cinerum fabarum uncias quinque: commisce, permitteque digeri per pellicanum 12. diebus, separa tandem, & usui reservabis quem supra ponimus

Olei Solis descriptio.

POstquam, ut supra dictum est, aurum in succum per acetum reductum fuerit, bulliat per quindecim dies in sequenti digestione, postea separetur in balneo Mariæ volatile, manebit in fundo fixum oleum auri purum.

Corpus digestionis hoc est.

REcipe succi chelidoniæ libram unam, & aquæ vitæ circulatæ partem æqualem, vel paulo plus, resolvantur in spiritum, quibus auri misce tres uncias, deinceps fac ut supra dictum est.

Conclusio philosophicæ clavis.

CLave prius tradita, mox ejus usum & arcas, in dissolutionem istarũ & à suis contentis philosophicam separationem tradere, quibusvis naturæ diligentibus arcanorum scriniorum scrutatoribus, minime gravabor: eisq; hac, præter alios qualescunq; meos labores, ac modò supernaturali quodam artificio, Clavem dictam elucidante, fidem facere, me sibi magis, quam ipsi mihi vixisse hactenus: quod quidem res ipsa docet, attestabunturq; omnes, qui me viderunt. Æquum igitur esset quiescere me tantisper, donec tandem alius nostræ professionis accederet, qui sublevaret onus. Non quod cedam, sed potius ad reassumendas respirem vires, contra debellare (frustra tamen) conantes naturæ veritatem, quam profitetur Paracelsus. Nec otij mihi multum esse video; nam propinquus est Dux ille magnus inimicorum ejus. Exurgendum est igitur utrinq; namq; resonant arma. Calculo fundaque tamen paratus jam, non reformido gigantem hunc, etsi pygmeus ipsi videar. Veritas namq; suos, contra mendaces homines, ambitiosos, atq; superbos (qui sub pallio latent eloquentiæ, quod in lucem prodire nudi, simplici cum sermone haudquaquam audeant, ne quod in ornato sepulcro contegitur vitium appareat) armat. In virtute Veritatis igitur in occursum venio. Valete quoad potestis.

I N V I C T A

VIRTUTIS MOENIA SACRÆ MANENT.

F I N I S.

DE

DE ARTIFICIO SUPER-NATURALI.

PRobare nos ab exordio decet, nostrum artificium supernaturale legitimam prolem, & quasvis alias artes Chemicas esse adulterinas. Negant moderni Physici, Metaphysiciq; pertinaciter quintam essentiam nostram. Hoc nobis argumentum est optimum contra similes docendi suas opiniones esse nullas. Quid cælum esse judicabunt isti? Negare nobis audebunt esse quintum esse quid, a quatuor ut purum ab impuris a Deo separatum, aut ignorare hoc ipso fatebuntur? Dubium non est eos arcanum hoc intelligere. Si cælum etiam à quatuor primis essentiis separatum esse nobis admittant, ergo quinta essentia. Nisi dixerint cælum etiam esse quatuor elementa, & essentias quatuor puras, ut octo sint essentiæ. Hoc ipso negabunt cælum purum existere, esseque dicent, ut inferiora sunt elementa. Nam puritas ab unione dicitur hoc loco magis quam a sinceritate. Si quatuor elementa essent in cælo sicut inferius mixta: mixtim etiam apparent in eo prout hic, quod minime fit. At unicum videtur elementum, plurimis ornatum cœlestibus corporibus, ac tot quot mundus inferior, istis etiam correspondentibus, ut effectibus suæ causæ. Hæc est vera separatio elementorum, quam Alchemistas veros imitari decet, purioris nempe substantiæ ab impuris elementis, ut superioris ab inferiore. Separatio vulgaris illa, quæ fit oleorum ab aquis, & horum à suis terris, qualitatum est, non elementorum. Vt si oleum, quod nonnulli aerem appellant, à sua terra separetur & aqua, nil factum erit aliud, quam quod elementa viscosiora, pinguiora, calidiorave, sint à suis qualitatibus per separationem earum facta. Nam cuivis harum partium quodvis inest elementum, quocunque modo separetur. Sanius ergo sic nominanda sunt, videlicet elementum calidum, pro parte cui

magis adhæret ignis calor: humidum, cui aqua magis humor: frigidum, cui aeris frigus, & siccum cui maxime terræ siccitas, quas quidem appellationes etiam usurpabimus infra. Sed ut ad cælum redeamus, istud incorruptibilem mundi partem ac alteram, superioremque antiqui Sapientes mundum appellarunt, & ab inferiori totius altera parte, inferiore mundo corruptibili videlicet, à Deo segregatum affirmarunt. Hanc etiam universalem essentiam quintam & naturalem formam aptissime vocarunt: inferiorem vero mundum, naturæ materiam etiam universalem, formarum ejus omnium susceptivam. Antequam a suo toto (quod Chaos nominatur) sejunctæ partes ambæ forent quas diximus, confuse continebat alteram utraque sic; ut postea vinculum unionis primæ, & amoris in se retineret, ad alteram indies connecti cupiens alterutra. Qui quidem affectus atq; desiderium, omnis generationis causa est, & vere natura dicitur. Hæc sunt Physices nostræ principia, quæ meis latius præcedentibus libellis tractata sunt. Nunc vero, quæ artificij nostri supernaturalis principia sint, videamus, ne carere suis dicant fundamentis, qui tam acriter & perperam in eam invehuntur. Quia hoc proprie nihil aliud est, quam ars ex naturalibus constans principiis, & naturam excellens artificio, ubi divino quonam arcano, necessarium est eisdem uti principiis, quibus ipsa, quod alia fabricare nequeamus. At ubi suam terminavit Physicam, nos Metaphysicam inchoamus: accipientes ea quæ terminata perfectaq; naturaliter nobis reliquit, & præparavit, ac ea supernaturali quodam artificio plus quam perficimus. Et quia cælum naturæ magnum tractare manibus non possumus omne, nostris nec organis elementa cuncta concludere, cogimur ad naturæ similitudinem & imitationem, ex naturalibus venari, magisterio nostro separationis, nostrum cælum ab impuris elementis nostris, ut Chaos nostrum fabricemus: à quo nobis inchoandum est opus hoc admirabile, quod naturæ magisterium excellere debeat. Iam ni fallor, in-

lor, intelliges cur dicamus metaphysicam nostram, opus omne superare naturæ. Nam separatio cæli ab elementis, aut prima divisio Chaos, naturale non fuit artificium, sed mere divinum. In eo tamen imitari naturam vere dicimur, quod per modum corruptionis atq; generationis operemur in hac arte, & eisdem principiis utamur, quibus & ipsa. Latius dicimus, in quovis elementato corpore naturali, cælum & elementa pro parte contineri: aliter generari non possunt. Ergo dum hæc separamus, formam & materiam similes habere possumus illis, de quibus ante sui divisionem Chaos extitit. Cur igitur in nos perperam latrat adhuc Cerberus? ac si forent impossibilia, quæ per hanc docentur artem. Si cælum superius, & inferiora elementa per naturam suam generant omnia, cur ex ejusdem cæli partibus, & eorundem elementorum, ipsorum natura media, per nos una cum ipsis inclusa nostris organis, supernaturali magisterio primæ Chaos divisioni simili, parvus mundus non generabitur? si Deus tamen cuiquam annuerit, quo sine perficitur nihil, & si recte sit inchoatum. Hæc est unica via, quâ pervenire licet ad medicinam universalem & metaphysicam, indifferenter omnes morbos curantem, de qua desperant moderni Physici. Nonne vident universalibus includi particularia quævis; Cum igitur medicina talis ex incorruptibili cælo, & elementis incorruptibilibus, aut ad incorruptibilitatem reductis fabrefacta sit, & ad universi mundi nedum similitudinem, sed resurrectionis etiam, cur non valebit contra corruptiones omnes microcosmi se referentis ad medicinam hanc? Si resurrectionis mysterium intelligerent isti Zoili, fortassis non dissentirent à veritate metaphysica. Verum quod eorum qui resurrectionem ignorarunt ac negarunt, sectantur somnia, hujus etiam arcani capaces existere minime valent, nec eo digni sunt. Quid ad nos, quanto magis veritati resistere conabuntur, tanto nudius inscitiam suam ac ingenij ruditatem, vel suæ mentis obscuritatem & cæcitatem detegent.

Ad verarum artium studiosos convertamus nos, rogemusq; Deum, ut aliis nebulas ab oculis auferat, ut quæ revelata suis esse vult, videre queant. Fundamentis antea jactis ac principiis positis in unico nostro Chao, operæ pretium erit hujus partium extractionem à compositis naturalibus eos docere, qui credunt opus metaphysicum hoc à Deo datum hominibus fuisse, qui bonæ voluntatis existunt. Has partes nempe cælum & elementa rerum omnium esse diximus. Certum est omnibus à natura productis hæc inesse naturaliter; verum in aliquibus magis, in aliis minus, in nonnullis etiam extractu facilius quam in aliis. Vnde philosophorum sententia est, ut propinquiora faciliaque magis amplectenda sint. Similia sunt vinum optimum, Tartarum, Mel recens, Flos anthos, Lilium rubeum, Chelidonia, Mercurialis, &c. De quibus per se, vel aliis mediis, essentia quinta separari facilime potest à suis crassioribus elementis, & hæc in suas qualitates prædominātes repartiri se possunt: manentibus in quovis elemento quibusvis elementis. Animadvertendum est etiam, vinum dici philosophicum hoc loco posse liquorem omnem, de quo per artificium essentia quinta sua separari potest, ut infra de tritico, pane, granis baccisve juniperinis, &c. fieri docebimus. Nec ignorare debes, in hac arte si practicus esse voles, formam & materiam de qua Chaos metaphysicum existit, esse quintam essentiam, aut cælum (de quo locuti sumus) rerum omnium, & elementa. Quapropter vide ne confundaris appellationum varietatibus. Non possum enim aliis uti vocabulis, quam illis quæ ad hanc artem sunt necessaria. Si quæ tamen obscuriora fuerint, aut ænigmatibus velata per scriptores antiquos, aliis elucidare conabor facilioribus. Non volo tamen ut existimes me a me docere te, vel a me somniata, sed ea quæ ex probatissimis hujus artis auctoribus deprehendere potui, clariori sensu describere tibi, ne desperes cum plurimis, qui vel ob scriptorum istorum intricationem, aut obscuritatem, à secunda lectura semper abstinent ac

vitupe-

vituperant injuste, cum sui crassitiem ingenij potius, & ignaviam carpere vel acuere deberent. Considera igitur ea quæ diverso ab antiquis progressu tibi per me tradita sunt, non sensu diversa tamen existunt: & facile percipies ea quæ tibi prius obscura videbantur, si hujus negotij vel tantillum intellectus habeas. Multa quidem in hac arte detexi, quæ non invidiæ causa nobis obtexerant antiqui, sed ut ab indignis tuta forent & malitiosis hominibus: nec ego hac de causa, quod clarius loquar, istis viam faciliorem esse cupio, sed vere studiosis. Non est ergo quod mireris cur alium in horum tractatione, quam antiqui fecerint, scribendi modum observem. Hoc in tui gratiam factum putes, melius ut intelligas. Quapropter ab hoc te studio non remorentur fallacium artium discipuli, qui quam non viderunt hactenus, nec ferre lucem valent, nec alios videre cupiunt. Exemplum hoc tibi sit inscitiæ suæ, quod neminem eorum videas, qui contra scriptores antiquos in hac arte calamum arripiat, ut probabilibus rationibus & ex arte deductis redarguat, sed calumniis & injuriis ut afficiat eos: quas etiam dum probare nequit (quantumcunq; doctus existat) probos viros obscuris & simiistis (ut ita loquar) non Chemistis, qui velut simiæ quodvis ementiuntur opus, comparat. Non satis est dicere, hic est nequam atque deceptor: sed causam adferre cur talis existat cum oportet, qui sic alios audet appellare: vel ipse talem se esse hoc ipso palàm facit. Diaboli siquidem est opinio quosvis alios calumniatores appellare, quod etiam tales fore cuperet omnes: sic & ejus filij bonos persequuntur. Aliqui tamen Chemistæ similes etiam Chemistas redarguere voluerunt, forte quod alius uterentur vocabulis, quàm antiqui veri Chemistæ posuerint, vel artem istam fabulosis poetarum figmentis allegorice tribuerint (qua quidem Rhetorices figura, quævis ad alium sensum & falso contorquere facilime licet) verum eorum scripta rectè si judices, neutram partem alteram intelligere videbis, vel utramq; scopum nondum

dum attigisse. Vbi non invidia regnat aut ambitio? Multi, vel quia non possunt artem hanc assequi, vel quod alios in ea ingenio feliciori se videant: aut in artem ipsam, aut in eos qui scripserunt obscurius quam ferat eorum intellectus, invehuntur: eoq; sibi laudem comparasse putant, quod alios carpserint. At non scribunt quis verior scopus artis existat, nec dilucidius aut clarius eam exponunt. Quotquot sunt hujus farinæ homines, una cum suis mordacibus limis, vix floccipendo. Si quid ad artem istam adferre boni potero, vel clarioribus verbis eam tractare (servata modestia tamen) faciam sedulo, quod virum alteri cuivis proximum ex charitate decet. Vbi me fuerint aggreßi, videbo quid & qua ratione respondero. Non prius in alios libenter feror, quam ab eis laceßitus verbis, factis, aut scriptis (ut antea falsò perperamque, malo patrantis & ignominia sua) fuerim. Hæc sunt igitur, quæ piis probisque lectoribus expono legenda prius, & exactißime demum cum antiquorum scriptis conferenda, ubi concordare viderint fidem adhibeant, aliter non. Impoßibile tamen fuerit eximio cuivis ingenio, lectura sola rem ipsam addiscere. Quapropter operando magister in arte hac fiat oportet eum, qui potiri cupit in ea suo desiderio. Nulli rei scriptura melius comparari potest, quam clavi: hæc nisi tradatur, ad occlusa non facilis patet aditus, nec nisi mittatur in seram. Non secus donec manus ad opus hoc applicueris, non prius arcana, quæ Deus sub rerum natura conclusit, ut aliquando hominibus innotescerent, intelliges. Quæ tibi proponimus igitur ut clavem accipias, qua reserare sincero studio seras physicas metaphysico magisterio discas. Interim quos tulimus qualescunq; hosce labores in tui gratiam candide Lector contulimus. Boni consule & vale.

CA-

CAPUT I.

De separatione metaphysica per se facta.

ANTEA diximus in Præfatione, cælum esse quintum elementum, non quod sint elementa quinque, sed quatuor tantum, quorum purior substantia diversa est a Deo supernaturaliter, in cælumque ad unionem redacta, & impurior mansit inferius in quatuor partes posita, quæ mundum inferiorem & elementarem constituunt, alteraque pars æthereum. Non aliter essentia quinta nostra metaphysica, trahitur supernaturali magisterio, ab impurioribus elementis rerum per separationem, quæ talis non est, ut existimarunt plurimi deviantes a veritate, credentes falso quatuor elementa separari posse, unum ut ab alio sit liberum. Nam si hoc foret, machina mundi facile solveretur: at ne fiat, providit Altissimus omnium conditor, voluitque sub unione partes has quatuor ita conservari, ut licet una per qualitates ab alijs discerni queat, earum tamen essentias in se retineat. Hanc unionem apertius in cælo nobis patefecit, in quo nulla distinctio videtur partium, at sub naturæ superioris & inferioris vinculo conclusit unitatem: quæ sunt eadem & unica natura. Duplex est igitur separatio, scilicet elementorum una, ut purioris ab impurioribus. & qualitatum elementalium altera: quæ posterior vulgaris exsistit, prior vero metaphysica. Natura tamen operatur per solam commixtionem, & hæc duas operationes continet, utpote Alterationem & animationem. De singulis in sequentibus agemus latius. Nunc de separatione puri ab impuro loquamur. Hæc fit in corporibus quibusdam per se, ut in vino, & in alijs per vehiculum, ut in granis & seminibus. Quamvis in omnibus corporibus à natura productis essentia quinta lateat, in nullo tamen tam abunde ac in vino, & à nulla re alia tam facilè separari potest. Quare philosophi prætulerunt istud, ob facilitatem separationis ejus, non quod melior aut præstantior sit essentia quinta de suo, quam de quovis alio corpore tracta. Nam universalis est omnibus, & æqualis illa cœlestis virtus, nec nisi propter diversitatem subjecti diversa, neque diutius quam in eo fuerit: libera vero suam ad unitatem redit. Hoc enim est unum ex arcanis occultioribus naturæ, per quod ad altiora pervenerunt philosophi. Separabis igitur à corpore quovis spiritum ejus cum anima, prout sequitur.

De separatione per vehiculum.

CAP. II.

ALijs meis libellis, utpote chemisticis, docui rationem separandi cælum ab elementis per se. Quamobrem eò lectorem esse

esse relegandum judicavi potius, quam diversis unum idemque repetendum. Nunc vero, quod à nonnullis corporibus non facile sine vehiculo fieri queat, hanc viam etiam ostendemus exemplis, quibus melius quam regulis addiscere valeas, & præsertim quod vini philosophici mentionem fecerimus.

Accipe grana tritici, hordei, vel siliginis, quæ macerata prius aqua pura, ut intumescant, eximantur ab ea, soloque sic accumulentur in acervum, ut post aliquot noctes atque dies incalescant ac germinent. Quo percepto distendantur, ut exsiccari valeant. Aut si necessitas urgeat, in sporta lata viminibus contexta, superque fornacem inversi camini similitudinem referentem, id est, inferius angustam latamque superius extendantur, & fumo subtus excitato siccentur, donec semitosta non adusta colore subruffo tamen appareant. Animadvertendum est interea ne sporta succendatur igne, sed à flamma longe satis elevata sit. Granum hoc mola non admodum acri macinetur, aut crasso modo rumpatur, non in farinam, sed in frustula quædam. Postea reponatur in vas ligneum, & quæ longo tempore bullivit affundatur aqua ferventissima, cooperiaturque vas optimè. Postquam refrixerit & quieverit, liquor per setaceum vel saccum ejiciatur, ne commisceantur ei frustula. Ubi jam separaveris aquam primam hanc, aliam affunde ferventem ut prius, & cola. Sæpius idipsum repetas, donec videris omnem à grano substantiam in aquas transivisse: quod gustu facile percipies liquoris & grani. Tandem accipe liquores omnes, & in cacabo fervere tam diu facias, donec in spissitudinem flavi despumatique mellis reducantur. Inde mox in vas aliquod positos destillabis, & ab isto melle vinoque philosophico separabis animam cum suo spiritu, sublimabisque toties donec ab omni phlegmate liberentur. Quicquid residuum fuerit corporis in fundo vasis destillatorij subsidens eximes, & in umbra, vel per evaporationem humorum exsiccabis. Demum igne violentissimo reduces in cineres aridissimos, quibus affundes aquam ferventem, & in ea bullire diutissime facies, ut inde capitellum (quod ajunt) habeas asperrimum. Hoc supernatans & clarum inclinatione separabis à cineribus, & his aquam priori similem affundes, coques & repetes quæ jam dixi, tam diu, donec asperitatis nihil in postremo sit capitello, quod abjicias. Hoc & alia præcedentia quæque per manicam filtream transire facito in limpidissimum liquorem, & hunc evaporare finito vitreis organis, ut habeas tartarum nostrum, & sal naturale rerum omnium. Hoc super marmoreum lapidem in loco humido frigidoque resolvi poterit in aquam tartaream, &c.

De secunda separatione.

CAP. III.

POstquam essentiam quintam à vino philosophico, vel vulgari cujusvis coloris (modo merum ac violentissimum existat) habueris optime rectificatam, prout in chemicis docui libellis, hujusmodi succum reducas ad summam simplicitatem continuis rotationis motibus, ut ibidem habetur. Et finito rotæ circulo, videbis iterum ab impuro separatum purum, & natare superius aeris colore serenissimo. Hoc ab impuro separa per inclinationem, & serva. Cælum hactenus videris nudum, quod stellis inferioribus, non aliter ac supernum est superioribus adornatum habere poteris. Mirabuntur ne jam Physici Græcos imitantes, quod cælum & stellas manibus contrectemus, aut ut cætera negabunt? Parvi sane refert quid faciant.

De ornamento cæli metaphysici.

CAP. IV.

INferiores stellæ nobis existunt individua quævis à natura hoc in inferiori mundo producta, conjunctione stellarum & cæli superiorum cum inferioribus elementis. Jam audio vocem eorum in nos ii fremitantium dicentem: Vah, tollantur similes homines, qui cælum terræ se conjungere posse præsumunt. Clamitent altius ad raucedinem usque, audire majora cogentur. Cælum est materia cælestis & universalis forma, continens in se formas omnes distinctas, ab unica forma tamen universali procedentes. Quapropter quicunque noverit individua per metaphysicam artem in genus generalissimum reduci posse, ac postmodum ei virtutes speciales vel plures infigi, medicinam universalem facile reperiet, quæ corruptiones & morbos particulariter vel universaliter omnes tollere poterit: cum unicum sit omnium corruptionum exordium, & virtutum renovantium vel animantium fons unicus: quis igitur, nisi mente privus philosophus dubitare poterit? Verum quod apertissime descriptum sit à pluribus philosophis, quinam fiat, non urgebo latius, ad ea potius trãsibo, quæ sunt obscurius ab eisdem posita, ut elucidare queam, & studium istud promovere. Acta quidem ab alijs eodem tractare genio nil prodest lectoribus. Lege igitur quæ hac de re scripserint ipsi, & cum his confer, ut quod utile sit, hoc teneas.

De definitionibus & nonnullis divisionibus vocabulorum, quibus in opusculo describendo utimur.

CAP. V.

A Suo chao Metapysicum opus majus exordium sumit. Est igitur necessaria definitio hujus & aliorum inter extrema duo

duo mediorum omnium. Chaos hoc loco proprie dicitur formarum particularium, & materiarum suarum cum universali forma suaque materia confusio. Quod variis consideratur modis: Primo, pro confusione hominum intellectus non intelligentium artem istam. Secundo, pro confusione partium extremum hoc primum constituentium. Tertio, pro confusione, qua se habent confuse cum suis extremis, & successive media quæque, unum ad alterum videlicet potentia, nec non ad omnia, quovis, in quibusvis, & istis in quolibet existentibus. Quarto veluti natura medium est inter elementa: non aliter artifex in hac arte medium habetur inter Chaos, operationes, medicinam perfectam, & perfectissimam. Ex istis quatuor intelligi facile potest, medicinas dictas de sua potentia in actum deduci, mediantibus materia, forma, cælo, & operationibus intermediis. Motu namque per artificem excitato, Chaos transit ad secundum extremum, quod est medicina perfecta, & ista ad perfectissimam, juxta medicorum ordinem, atque dispositionem alterutram. Ut rem acutius percipiatis, est chaos nostrum universale quid, omnia quæ nos operamur in se concludens, à cujus ventre debet ingeniosus artifex elicere materiam, suam formam, cælum, & elementa, ut ex his medicinas conficiat quæ dictæ sunt. Materia metaphysica dicitur, prima & universalis materia, sive Mercurius ad vegetationem movens, & particularem formæ materiam primam extrahens à forma. Tribus modis consideratur hoc loco: Primo quidem ut subjectum passivum, quod sub artificis excitatione per media requisita motum patitur: ex quorum omnium operationibus, oritur cælum de sua materia. Secundo consideratur ut quodvis corpus ægrum, quod formam patitur medicinarum, ut res elementares formam vegetabilem. Tertio, pro formæ vel formæ materia, veluti materia prima subjecta cæli actionibus, nam aliter formæ vim obtinet, ut postea latius. Hac enim ratione cælum, quod subjectum sit formarum istarum actionibus, quibus in albam vel rubeam tincturam efficitur, materiæ rationem habere dici potest, & formæ, quum dictas formam vel formam ad medicinam perfectam vel perfectissimam actione sua movet, ut infra patebit amplius. Ex eo nostri Chaos cognitionem optimam habere potes, quod una & eadem substantia, diversis tamen rationibus ad aliam passive se habeat, & ad eandem active, tum è diverso. Paucissimi hactenus materiæ metaphysicæ cognitionem habuerunt, ex qua cælum assurgit metaphysicum. Est enim habenda ratio simplicis & compositi ad simplicitatem redacti per alterationem, mixtionem, &c.

Forma rerum, est virtus generativa, qua sibi simile quodque producere potest: ut hominis forma latet in homine, & non in alio:

alio: arboris in arbore, nec non in metallo metalli cruda non debet opus ingredi, sed per sublimationem evacuari ad latera sublimatorij vasis, ut ab inani superfluaque sua terra sit libera. Dupliciter hoc in opere consideratur, ut causa dirigens artis istius media per intellectum quo quidem regimine, perfecta medicina perfectissimaque prodeunt in lucem, & ad motum deducuntur mediorum intellectualium, quæ sunt veluti quædam instrumenta sensualia, quibus artificium ad perfectionem ducitur, &c. Similis forma dicitur operis hujus artifex. Unde patet, media causativa cum naturalibus maximam habere concordiam. Aliter consideramus formam, ut agens in materiam perfectionis formationem ad album, vel ad rubeum cujus virtute, quasvis alias formas extrinsecas minoris facultatis, hujusmodi medicinæ transmutant in sibi similem, &c. Non possunt etiam ambæ quas diximus formæ, per se magisterium adimplere, sed sunt veluti masculus, à quo sperma dejicitur in ventrem cœli nostri, &c.

Cælum est Mercurius noster, cælestis coloris, quo significatur eum esse de natura cælesti, hac de causa propter incorruptibilitatem intellectualis dicitur, & ea ratione qua cælum ipsum intelligere dicimus, ut hominem, qui sensualis & intellectualis est. Habet enim proprietatem in se spiritus incorruptibilis, qui est velut anima habens in se conditiones corporis: quoniam generat & producit ex se semen ut femina. Hac via differt ab alijs magisterium hoc ingredientibus. Et quia sensu percipitur, Mercurius dicitur sensualis. Hic ut causa movens educit potentiam in forma vel forma prius existentem, ad actum rubeum vel album: easque non secus in utero suo gestat, quam uxor infantem à viro suo conceptum. Ex eo colligi potest, cælum nostrum actionem habere in formam aut formam, & cælum istarum ac rerum omnium in eis occultum, de potentia in actum educere manifestum. Nam in eo virtus cum generandi, tum nutriendi consistit, prout in menstruali sanguine masculini seminis: hac de causa menstruum in hac arte vocatur, & cælum ratione motus. Non aliter enim quam cælum supernum, universalem formam, & materiam primam, nec non elementa speciesque ad composita elementata, & individua, nostrum cælum etiam formas nostras ad elementa quatuor movet, & inde ad medicinam perfectam, & plusquamperfectam. Aliquoties vocatur sanguis, quia nutritivum est, & vegetare crescereque facit dictas formas, donec ad suam perfectionem veniant, veluti sanguis menstrualis embryonem e modico semine magnam in quantitatem, servata partium discretione, per nutritiones & alterationes medij cujusvis in aliud, quantitatis & formæ quarumlibet in aliam: existentibus hujusmodi medijs, & qualitatibus in quavis alteratione in formas à

mas à primis diverſas, donec ens aliquod oriatur, in continua quantitate conflatū ex varijs & diſcretis, in corpus anima ſpirituq; vivum. Non aliter de metaphyſico lapide contingit, qui generatur ex cælo proprietatem habente vegetabilem, cujus etiam ſimilitudinem in medicinā perfectam & plus transfundit, uti vegetativa matrix in filium quem concipit ac parit, iſtam proprietatem fœtus etiam retinet ut parens. Itidem & medicina perfecta plusque, retinet proprietatem ſuorum parentum, cæli videlicet ac elementorum, qua ſimilitudinem ſuæ perfectionis, ut incorruptibilitatis ac temperantiæ transfundit in ſubſtantias externas, & in ſuam ſpeciem transmutat: & hac de cauſa Mercurius vegetabilis dicitur, natus ex duabus ſubſtantijs, uti ex muliere maſculi ſemen concipiente, formamque alteram ac virtutem aliam quam ante conceptionis initium habebat, poſſidente.

Elementa reputantur in hac arte quatuor colores apparentes, & quatuor modis aliter conſiderantur: Primo, ſicut ex cælo de materia tracta ſunt. Secundo, prout elementa ſimplicia cæli, de craſſioribus rotationis circulo ſeparata ſunt elemētis. Tertio modo ſunt in formis exiſtentia naturaliter, & cum cælo junguntur. Quarto vero, prout ſeparantur à forma, cæloque, alteratione, mixtione, diſſolutione, generationeq; medijs, per magiſterium ſeparationis qualitatum eorum, & ex dictis partibus aerea tantum aſſumitur, & exuberatur per artificium rotationis, & ita cum formis in cælum commiſcetur. Notandum eſt etiam, elementa poſſe de formis educi per cælum ante conjunctionem, ut eorum materia prima cælumve magis ad genus generaliſſimum accedens habeatur, &c.

Diſſolutio dicitur cognitio, ſeu coitus maſculi cum femina, metaphyſicus, & iſtius ab illo concipientis idipſum, quod concipere debet. Hoc generationis particularis initium eſto, quod conjugij noſtri metaphyſici ſenſualiter percipitur effectus, & unio duplicis in embryonem ſeminis.

Alteratio eſt unius in alterum per ſimilitudinem converſio: quæ dupliciter conſideratur, juxta duplicem operationem, in quantum per ſe fiat. Priore modo conſideratur, prout formæ in cælum & iſtud in formas alterantur. Poſteriore vero intelligatur formas & cælum ita ſimpliciter converſa eſſe ut in tertium numerum iterato converti queant, ſcilicet in medicinam perfectam & plus.

Iſtæ converſiones vel alterationes dicuntur ſimplices. Aliæ ſunt quæ fiunt per accidens, uti quum ex imperfectis, projectione medicina perfecta fiunt, alteratione, transmutationeve. Mixtio fit ex duobus coloribus, utpote pallido & azurino, ut ex eis cognoſcatur, formas & cælum in opere majore commiſceri ſine quovi alio

alio,prout ab initio generationis hominis aliud nihil admiscetur viro & feminæ vel seminibus eorum: & hoc loco fit conjugium inter formas & cælum. Fit etiam alia mixtio,qua quidem aer & ignis cujuslibet istorum & formæ cæli, alterationis, mixtionis, dissolutionis, generationis, & cæli materiæ, commiscentur cum formis, &c.

Digestio dicitur concepti seminis à semine fomentum,quo medio quidem oritur medicina perfecta, & plus quam perfecta. Necessarium enim est,ut in cælo formæ tamdiu digerantur,donec ad eam quam supra diximus,ventum sit medicinam priorem:& postmodum,ubi visum fuerit artifici, prosequi poterit usq; ad alteram perfectionem. Hinc optime lector colligere poteris, duplicem fore digestionem,unam videlicet qua de formis & cælo fit ad medicinam transitus perfectam: alteram qua transeundum est ab hac & cælo ad perfectiorem. Hac ratione sunt alia media necessaria,prioribus haud absimilia,mixtio scilicet,alteratio,dissolutio, generatio, & operatio, nisi quod ex prioribus imperfectius quid oriatur,quam ex posterioribus. Et mox atque per digestionem croceus color apparuerit formas denotat: azurinus vero cælum nostrum, & qui medij fuerint inter hos, conjunctionis medium cæli cum forma, illud ad perfectam connectens medicinam, vel istam ad perfectissimam.

Generatio hoc loco diversimodè consideratur (verum ut ejus definitio ponatur,occultarum formarum est manifestatio) primò prout est gradus pefectam generans medicinam ex cœlo formisque: secundò prout perfectissimam generat medicinam ex perfecta cœloque. Alio modo, quum incipit à dissolutione per alterationem & digestionem ad medicinam transire perfectam, & in ea terminum facit, finemque perfectionis attingit minoris: aut ubi hinc transiens, majoris perfectionis ultimum acquirit. Hac ratione posteriore percipi facilè poterit majoris perfectionis magisterium,natura potius quàm artificio promotum,ab isto nihilominus excitatum in perfectione minore: ubi magis quam illa profuit hoc. In posteriore magisterio siquidem non aliter, quam fœtus in matrice, vel avis in ovo,generatio fit. Quapropter & ovum philosophorum appellatur suo modo. Non minus intelligi potest hoc artificium, quam eo quod ex mixtione resultat materiæ cum formis ad pretiosos lapides,ut rubinos, saphiros, & uniones,qui fiunt in utero cœli nostri philosophici mediante generatione,cum eisdem virtutibus quas à natura nacti sunt, naturales. Inde sequitur, cœlum hoc attrahere posse virtutes omnes in lapidibus exsistentes, virtute quidem unitatis, vel suæ simplicitatis, aut (ut melius dicam) magneticæ virtutis. Hac via potest artifex egregius a naturalibus corporibus virtutes elicere cœlestes, &

ſtes,& artificialibus virtutibus includere, medijs artis operationibus hujus. Nam quicquid impoſitum cœlo fuerit huic, ſolvitur, & ſi convenientia reſolutæ rei fuerint addita, fiet id quod optatum eſt: etiam ex pluribus unum. Ex hoc opere plura colligi poſſunt, quæ ad opus & artificium pretioſorum lapidum attinent, mixtione materiæ & formæ cum cœlo per aquas, &c.

Colores ſunt in hoc artificio mutationes apparentes, & primus eorum niger eſt. Hic nobis indicat formas cum cœlo concubuiſſe, nec non hoc embryonem in utero ſuo concepiſſe. Demonſtratur etiam eo colore, diſſolutionem ſuæ perfectionis terminum attingere. Tandem eo diminuto, alboque poſt apparente, naturam cum cœlo formisque tranſitus initium facere, nobis indicatur ad perfectionem, ſed minorem: & demum cum iſta & cœlo formaque ad majorem, in cujus fine tranſitus, terminum completum, habet ipſa digeſtio. At ubi color iſte, per ignis majorem excitationem, cœperit minui, & oriri croceus, cognoſcimus partes & membra ſimul conjungi numero tertio, nec non in continuam aggregari quantitatem, ſic ut ſenſualiter membrorum infantis noſtri contignatio, colligatioque nobis appareat: nam ſperma diffuſum eſt per totam ſubſtantiam noſtri cœli philoſophici. Orto mox iſto colore poſt colligi videtur in forma rotunda formæ Lunæ haud abſimili, vel circulari concludi linea. Evaneſcente colore hoc, rubeus oritur, quo noſtri lapidis membra partesve congregari reddimur certiores in tertio numero perfectioneque.

Nam poſt coloris iſtius ortum, certum eſt infantem noſtrum corpore potentiaque vegetabili completum eſſe. A quo tempore numerum ſcire dierum artificem oportet, intra quos lapis noſter ab initio conceptionis, ad terminum uſque rubei coloris apparitionis primo deductus eſt, & ſine intermiſſione duplex ei tempus adhibere, ſed paulo vivacius. Quo completo, quod quæſitum eſt acquiritur, ut pote lapis durus multis involutus ſuperfluitatibus, non ſecus ac mulieris poſt partum fœtus apparet. Media, croceum inter & rubeum colores, digeſtio, generatio, mixtioque ſunt, aqua, materia, forma & cælo percepta: quorum quidem commixtione, ſub eorum finem apparent mediorum, aqua, materia, forma, ſine forma cæloque. Nam ſi forma & cælum adhuc ibidem eſſent, partes aliquæ minime cum alijs colligari vellent, nec in tertio conjungi numero.

Separatio virtutum eſt extractio, quæ motu fit ignis, hoc in particulari magiſterio, quo calore per accidens forma, cælum, & elementa moventur & excitantur alteratione, mixtione, diſſolutione, generatione, coloribus, digeſtione, ſeparatione, & operatione ad minorem vel majorem perfectionem. Qui gradus, & media

media separando se ab alijs, ingrediuntur alia, per istamque separationis operationem attrahitur formalis, materialis quoque virtus a formis, & cælo ad minorem perfectionem, & ab his ad majorem. Et hac via forma, cœlumque vel minus perfectum suis mutant simplices formas, in majorem vel minorem perfectionem: ipso minus perfecto existente de altera forma, quam formæ & cælum per se, majoreque perfecto existente sub alia forma, quam erant minus perfectum forma cælum, aut formæ cælumque per se. Quæ quidem perfectiones, suas virtutes proprias existentes sub forma tertia, pertinent in transformande veneno. Si talis origo per separationem dictam non fieret, nec alteratio, neque generatio processioque minus, at opus naturæ destrueretur in lapide philosophico.

Medium istud est elementorum simplicium indicium, existentium actu in cœlo nostro, cum naturalibus elementis in formis existētibus, & quod ignis, aer, aqua, & terra oriuntur, & separantur etiam à cœlo in mixtionem cum alijs quæ dicta sunt. Et hæc omnia per colores designantur.

Potentia hic idem est, quod alteratio, per quem gradum intelligitur omnes alios gradus, & media quævis inesse potentia nostro Chao, primo: secundo verò elementis potentia existentibus in materia nostra. Est igitur ista potentia nihil aliud quam actus nostri cœli, de quo latius agimus in opere lapidifico. Plures norunt conficere lapides, virtutes autem naturales eis adhibere non, quia cœlum nostrum ignorant, in quo, de quo, per quod, & cum quo lapidum complementum, & perfectionis augmentum eorum consistit.

Operatio dicitur hoc opere, colorum quatuor excitatio, quibus operationum designatur varios esse modos. Primus color denotat cœlum in formas actionem suam & operationem habere, vel in minus perfectum & formam. Secundus, externum ignem actionem in cœlum, formas, & elementa cætera, mediaq; naturalia & actualia habere per motum ad minorem perfectionem atq; majorem. Tertius, formas, vel minus perfectum actionem in cœlum possidere suam, hoc ipsum informando ut ad minorem & majorem perfectionem deveniat. Quartus color significat operationum actiones, quas habet artifex in omnia quæ supra dicta sunt, ignis per administrationem ut causam, in separatione cœli & operatione formarum, &c. Significat etiam actiones perfectorum, tam minoris, quam majoris in substantias extrinsecas per projectionem, juxta suas facultates ad rubeum vel ad album, quibus informata fuerint. Medium hoc, fabricationis ritum atque modum igne fieri, mixtioneque materiæ cum formis, & cœlo philosophico, cumque suis arti convenientibus instrumentis, denotat.

Minus perfectum lapis dicitur albus, terminatus coloribus tribus tantum, ut oculo patet: ex eis enim compositum est. Isti colores in unum acti, denotant operis completi perfectionem, cœli videlicet, elementorum, alterationis, mixtionis, dissolutionis, generationis, coloris, digestionis, separationis, operationis, & ignis. Hoc medio cognosci potest, substantiam ex cœlo formaque progressam, operationum gradualium potentia. Quicunque ad scopum hunc pervenerit, sapientes omnes mundi sapientia doctrinaque vera superabit, ac medicos omnes artis hujus ignaros medicæ. Nam infirmitates nedum, & lepram tollet metallorum, sed humanorum etiam corporum incurabiles (quos vocant) morbos.

Fermentatio propriè hoc loco dicitur minoris perfectionis multiplicatio, ac ad majorem adductio, mixtione, dissolutione, alteratione, generatione, coloribus & digestione medijs: componendo cœlum & formam, & minus perfectum in mixtionem, ignisque regimen administrando tamdiu, donec per supra dictos gradus omnes transeat, & generationem, atque colores in majorem perfectionem, quantitate, qualitate virtuteque longè potentiorem ad rubeum & album, ac ad corporis humani sanitatem recuperandam. Ex istis facilè colligitur minus perfectum in majus transire, prædictis mediis & operationum actionibus formarum, cœli, elementorum, fermentatione, separatione, operatione & igne per debitam administrationem. Etiam artificem (ubi voluerit) semel tantum componere debere minus perfectum, quoniam infinitum potest multiplicari, nec non ad majus adduci, postmodum ex isto in aliud in infinitum, sicut humanum genus speciem suam continuat; uno generante semper alium, donec seculum erit. Non absimile de pasta farinæ dici potest: hæc enim aliam successivis producit fermentationibus. Hoc loco notandum tamen erit, minus perfectum in majus & infinitum progredi posse mediante forma cœloque tanquam fermentis: quod paucissimis, etiam artificibus egregijs hactenus cognitum fuit.

Majus perfectum est ultima lapidis perfectio majoris, qui coloribus quatuor constat & componitur: quorum duo denotant elementa quatuor in eo esse cum virtutis omni perfectione, ac numeri in unitatem conclusione, ut in coloribus viridi rubeoque patet expresse.

Colores alij verò, significant cœlum, & formam ibidem existere, cum omni perfectione, & unitatis simplicitate, per magisterium elementorum quatuor, & mediorum supradictorum, &c.

Ex postremo gradu hoc potest percipi, majus perfectum habere potestatem, suam speciem dupliciter multiplicandi, generandique sui sibique simile, videlicet in virtute prædictis operationibus, &

bus, & in ſubſtantiarum externarum transmutatione. Minore quidem longè perfectius eſt, virtutibus operationibusque, tam in metallorū transformatione, quam in deſperatarum apud omnes infirmitatum cura, quapropter majus perfectum non immeritò vocatur.

Graduum & mediorum omnium, quædam ſunt intellectualia, ut Chaos, potentia, operatio, generatio, digeſtio: ſenſualia quædam, ut vinum & prima materia, corpus, forma, elementa, minus majusque perfectum, colores, fermentatio, ſeparatio, quia ſenſibus ut oculis percipiuntur. Alia verò ſunt ſenſualia partim, & intellectualia, ſicut cœlum & omnia media gradusque minoris operis. Et præterea quodvis prædictorum graduum mediorumve ſuam retinet proprietatem, ſub ratione ſua differentem: quarum quidem proprietatum, aliæ ſunt naturæ, perfectiores artis aliæ. Media proprietatem retinentia naturæ, ſunt vinum, & media quævis minoris operis, quæ ſe habent veluti forma univerſalis, & materia prima, ratione proprietatis antea dictæ. Ex duobus iſtis oriuntur omnia media gradusque mediante quidem artifice, non aliter quam univerſali forma, & materia prima oriuntur elementa compoſita, mediante natura.

Poſtquam de gradibus & medijs majoribus dictum eſt, operæ pretium erit etiam de minoribus aliquid in lucem adferre, ſuasque definitiones ex opere minore producere: ne practicam legentibus deficere quid ad ejus intelligentiam videatur. Eſt igitur hoc loco forma idipſum quod in opere maiore diximus eſſe. Verum ejus eſt hic differens uſus, eo quod in formatione præparatur: non ad minus vel majus perfectum, & à lapidis forma differt, quia ſuam conditionem a forma, cœlo, elementis, alteratione, mixtione, diſſolutione, generatione, coloribus, digeſtione, fermentatione, ſeparatione, & operatione, recipit.

Materia hoc in opere diverſimodè conſideratur: Primò univerſaliter accipitur: ſecundo pro clave philoſophorum: tertiò pro oleo: quarto pro ſulphure per informantium oleum informando, ſcilicet in inceratione, ratione cujus lapis hic oritur.

Corpus accipitur hic pro corporibus metallorum imperfectorum, de quibus naturæ ſulphur oritur, hoc operante clave philoſophica: perque formam olei formantium diſponitur operationibus medijs, ut ſolutione, & inceratione, donec fiat lapis qui quæritur.

Clavis philoſophica hoc loco, non aliter quam cœlum ipſum in opere majore conſideratur, & per hanc fieri debet calcinatio, diſſolutio, evacuatio, multiplicatio, ſpiritus, argentum vivum exuberatum, ſulphur naturæ, tinctura, oleum, & inceratio, mediante ſublimatione & igne, donec ſulphur dictum ad effectum lapidis adducatur.

[illegible]alcinatio diversis consid[illegible]atur modis. Primò, quum fit per Mercurium [illegible] quo Sol [illegible] Luna [illegible] Secundò, quum fit [illegible] quo [illegible] a Marte. Tertiò, quum fi[illegible] medijs [illegible] ex Venere. Quarto [illegible] philosophorum & h[illegible] modo præparantur omnia [illegible] metallorum ad solutionem, evacuationem, & alias [illegible]rationes [illegible].

D[illegible] [illegible] dictorum corporum est occult[illegible] dicta me[illegible], quæ corporibus [illegible] medio [illegible] non elevatur. Differt à dissolutione [illegible] majore, q[illegible] [illegible]ntum & minus perfectum [illegible] quævis.

[illegible] occultorum à suis corporibus [illegible]actio, [illegible] formentur [illegible]orum informantium, & hac via post ferm[illegible]ionem, & incerationem [illegible] lapidem. Quod q[illegible] in hac operatione trahitur [illegible] corporibus, est [illegible] de qua lapis noster à potentia in [illegible] deduci debet medijs quæ dicta sunt, operationibus[illegible].

[illegible]licatio non est aliud hic, quam evacuationum [illegible] continuatioque. Per istam operationem corpo[illegible] provo[illegible]ntur, & ad evomendum lapidem à suis visceribus.

Spiritus est argentum vivum à sex corporibus tractum, & in evacuationum aquis existens.

Argentum vivum ex[illegible]eratum, est spiritus corporum jam per evacuationem completam separatus.

Sulphur naturæ [illegible] est corporum, per sublimationem exalt[illegible] quatuor colorum, pallidi scilicet, [illegible] & hic postremus ignem denotat, ac per ipsum [illegible] naturæ sulphur, quod oritur ex argento vivo exub[illegible] & istud indicat [illegible] originem ducere, nec non hunc [illegible]one quæ ex evacuatione procedit & istam à dissolutione, ha[illegible] à calcinatione, quæ quidem à corporibus omnibus. Est [illegible] sulphur hoc filius genitus ab imperfectis, [illegible] ad [illegible]dum albas vestes purpureasve dispositus. Differt ab isto [illegible] qui generatur [illegible]ctis, per oleum in quo formæ continentur [illegible]orum imperfectorum: & quod eorum sulphur [illegible] naturæ, [illegible] aliorum, quorum sulphura sunt aridà, humiditatisque [illegible]ceptiva.

Tincturæ sunt colores in opere diversis modis apparentes. Primò, viridis & croceus. Secundo, rubeus & croceus, viridis & niger.

Primi colores denotant ipsam tincturam, qua sulphur naturæ tingi

tingi debet, originem à Sole & Luna ducere, per operationum artificium, quæ superius dictæ sunt. Alij vero significant quorumlibet imperfectorum sulphur corporum, istos inducere debere colores ut ex eis fiat lapis habens & possidens parentum suorum potestatem a quibus originem habuit. Si conjuncta non fuerint sulphura bina simul tanquam fratres, qui dictis induantur coloribus, non fiet id quod quæritur: poterunt nihilominus tria simul, & plura conjungi sulphura.

Oleum est forma duplicem colorem habens, utpote viridem & croceum, quibus indicatur eam a perfectis produci corporibus mediis oportunis.

Inceratio, fermentatio, vel potius informatio verè dicitur prolis imperfectorum ad conditionem lapidis accipiendam formatio.

Sublimatio dicitur subtiliatio, quæ dupliciter fit, in pulverem scilicet subtilissimum, & in liquorem. Hac posteriore via, corporum spiritus media multiplicatione convertuntur in argentum vivum exuberatum: priore vero vertuntur in sulphur naturæ. Alia ratione consideratur etiam sublimatio, prout materia quæ fit propinqua magis perfectioni, ut argentum vivum exuberatum magis quam spiritus, & quam istæ naturæ sulphur lapidi proximius existit.

Lapis est finis, & imperfectorum omnium perfectio corporum, & operationum, in quo ut igne quiescunt ac salamandræ. Est hic tertium quid ex materia consistens & forma, supra naturam, & mediante natura, tum artificis industria conflatum.

Elementa considerantur dupliciter hoc loco: priore prout ignis agens exterius: posteriore, sicut agens extrinsecus: ut ille qui tractus est a perfectis in oleum, &c.

De aliis differentiis dictionum antea definitarum, divisionibusque scitu necessariis.

CAP. VI.

NAtura corrumpens aliquod individuum, primò putrefacit hoc, postea separat elementa composita, quæ sunt in eo magis proprinqua, postmodum istorum quodlibet ad summam simplicitatem adducit, & demum ad primam sui materiam: quo peracto, corruptionis tota completa est, ac à materia prima generationis tota sumit exordium, ad elementa simplicia transiens. Postremò per istorum commixtionem oriuntur elementa composita, ex quibus fit subiectum elementatum, juxta propriam speciem & formam, sub qua trahuntur elementa ad individui cõpositionem: & hunc debet artifex metaphysicus observare processum, ut ubi natura finierit, ipse per corruptionis rotatione

 nem in-

nem incipiat gressu retogrado, scilicet à fine, per medium tendens, ad principium corruptionis rotæ, medijs adhibitis, quæ sunt calcinatio, dissolutio, putrefactio, divisio, purificatio, &c. Deinceps ad rotam generationis veniendum est, cujus media sunt, mixtio, inceratio, decoctio, &c. quæ optimè disposita sunt instrumenta lapidis: quibus etiam omnibus ritè peractis, habebit quod optabat artifex.

Forma hujus operis triplici statu consideratur. Primò prout est prima causa. Secundò, prout artifex. Tertio, pro mediorum quolibet alio.

Materia consideratur etiam tot modis. Primò, pro subjecto, de quo Mercurius noster dicitur. Secundò, pro elementis. Tertio, pro sulphure naturæ.

Cœlum etiam triplicem hic habet considerationem. Primam, ut cœlum majus. Secundam, ut vegetabilis Mercurius. Tertiam, ut metallorum anima.

Dupliciter elementa considerantur hoc loco. Primò simpliciter. Secundò compositivè.

Potentia vel alteratio tot modis differt, quot sunt media diversa.

Mixtio significationem habet quadruplicem. Primam cœli cum forma. Secundam, aeris cum aqua. Tertiam, aquæ cum igne. Quartam, aeris cum aqua & cœlo.

Dissolutio solam unam habet considerationem, quæ est inter cœlum & formas.

Generatio duplicem habet significationem. Primam, qua generantur elementa. Secundam, prout ex istis & cœlo generatur lapis.

Colores etiam duplicem habent: priorem in evacuatione corporum, & elementorum rectificatione: posteriorem, in lapidis generatione.

Minus perfectum unam solam habet, ut patet ex sensu.

Fermentatio triplicem, primam ex virtute, secundam ex quantitate, tertiam ex utraque simul.

Separatio triplicem etiam habet operationem: primam quidem inter elementorum qualitates: secunda, purificationis & fixationis eorum est: & tertia, Mercurij vegetabilis & fæcum.

Operatio tot significationes habet, quot artis hujus existunt media.

Majus perfectum unicam ut minus habet, sensuque patentem.

Principia mediaque philosophiæ sunt in artis hujus principijs ac medijs omnibus ut motus orbis, qui tanquam forma considerandus est, naturales instinctus & appetitus omnes continens.

Subti-

Subtilissimum ac potissimum in opere medium, est reiteratio rotæ corruptionis metallorum, quæ fit ut sequitur.

Formis in cælum positis, inhumatis, dissolutis, & per brevis artis practicam evacuatis donec ad Sulphur naturæ ventum sit in metallis, tunc rota finitur corruptionis.

Reiteratio fit, quum terra sublimata ponitur in cælum, & in eo putrefactione divisioneque solvitur. Postea quam aer, ignis & aqua fuerint evacuata, redigat iterum artifex terram ad sui purissimam sublimationem, qua finita, sequatur generationis rota suis cum principijs medijsque, donec ad finem perducatur: & hæc est operatio subtilior alijs, licet longior, tamen perfectior. Hac via minus perfectum, quod lapis est non fermentatus, in magis, & fermentatum lapidem convertitur, per elementorum separationem & compositionem, quæ tales existunt. Natura nullo modo permittit elementa separari per se: nam ita maneret quodlibet solum unicam habens qualitatem, & nullum haberet ad generationem appetitum, quod est contra naturam.

Separatio quidem elementorum, est unius in & super aliud prædominatio victoriaque, mixto non diviso modo quopiam: Color enim ignis est rubeus, & quod prius quam ad sphæram ejus ventum sit, per sphæram aeris transitur, ante rubedinem apparet citrinus color, & clarus ac diaphanus: constat ex ignis cum aëre permixtione. Priusquam etiam ad sphæram aëris perveniatur, oportet per sphæram aquæ necessario facere transitum: hac ratione color albus, & aqueus apparet splendidus. Verum quia terra centrum est ac principium, a quo fieri debet ascensus, dum lapis adhuc in ejus sphæra fuerit, niger in eo color, & qui terræ proprius est, apparet. Nota igitur separationem & conjunctionem istorum in unum, scilicet ignem. Item si priusquam niger, color apparuerit rubeus vel albus, aut eorum alius quam supra dictum est, destructam esse lapidis operationem, ob mediorum conjunctionis destructionem, credito. Notanda venit etiam differentia, quæ inter elixir & lapidem esse dicitur per crudum & crudum & coctum. Est enim elixir medicina composita ex aëre, aqua & terra solum ad album. Corpus in aquam solutum, si rubeum fuerit, colorem excellentissimi refert carbunculi, quum in compositum ex anima ignis & aeris fuerit conversum, & in terræ compositum & ignis. At si fuerit album, viridem colorem nigredine permixtum exeret. Varij sunt etiam errores artificum notandi. Primus & potissimus in eo consistit, quod naturam imitari minime norunt. Secundus, quod finem lapidis ejus initium existiment, finivisseque se putent, cum vix inceperint, ut in opinione falsa trianguli rubei. Nam compositio lapidis majoris durat annos duos, illis, qui nunquam antea composuerunt: verum expertis per an-

num continuum cum tribus mensibus. Nonnulli rami sunt artis in amplitudine, qui mensibus quatuor aut sex absolvuntur, hos si reperire poterit artifex, bene quidem, sin minus, ingenij sui capacitatis exiguitatem deploret, cum aperte satis in hoc opusculo describantur. Jam ad minores differentias veniendum esse video.

Forma duplex est, utpote simplex & composita. Simplex est unitas absoluta, suæque rei singularitas in seipsa consistens, & non cum alio. Composita suarum est camerarum quatuor primordialium unio.

Materia quatuor sunt elementa: simpliciter, ut significatur per formam priorem: aut composite, prout posteriore denotatur. Menstruum vegetabile quod cælum aut clavis philosophica nominatur, alterum est resolutivum: resolubile quidem alterum. Resolutivum cæleste quoddam, alterum vero non, sed magis corporeum. Cæleste est essentia quinta vini vel tartari, de cujus natura suum resolubile deducitur ad actum. Aliter vero sic definitur: Menstruum est ardens aqua perfecte rectificata, cujus virtute corpora quævis dissolvuntur, putrefiunt ac purificantur, elementa separantur eorum, & exaltatur in sal fixabile, terramque, virtute quam habet plurimum attractiva. Quicunque aliam aquam existimant, ignari sunt ac insipidi. Resolubile menstruum, vapor est potentialis, existens in quocunque corpore metallico, sulphur & argentum vivum conjungens, quo sine minime deducitur ad actum. Ultimo sic definitur: Menstruum est medium conjungens imperfecta perfectaque metalla in lapidem. Menstruum hoc resolutivum, est calidum usque ad secundum punctum quarti gradus: quapropter ejus virtutem oportet augmentari calidis vegetabilibus, usque ad ultimum punctum gradus illius ut sunt apium sylvestre, napellus, oleander, anacardus, piper nigrum, pyretrum, euphorbium, &c. sine quibus non nisi longo tempore solvit.

De generali practica lapidis philosophici, per corruptionis & generationis rotas, &c.

CAP. VII.

FOrmarum super alterutram cœli projice tantum, ut digitis quatuor supereemineat. Hoc ipsum in fimum repone per dies sex naturales, ac donec forma convertatur in aquam. Postmodum excipe vas, & evaporare permittas aquam in cineribus, id est, congela quod solutum fuerat. Inde mox ad hanc terram affunde cæli rursus tantum ut prius, & in fimum iterum ponas per mensem cum dimidio, vel diutius ad putrefaciendum. Vas demum extrahas & ponas in furnum secretum, in quo destillare permittas aquam,

aquam, donec non stillet amplius. Deinceps in cineres ponas ad destillandum, & exibit aqua priori spissior, quam vocamus aerem. Hoc peracto, fæcibus affunde cæli par ut antea pondus, & in fimo tanto temporis spacio stet ut prius: inde per cineres aerem excipe donec stillare nolit amplius. Postea fiat iteratio cæli fusionis super terram, & æquali tempore postquam steterit in fimo, destilletur per cineres iterum, donec aeris nihil amplius exeat. Demum aeris hujus quantitatem omnem fæcibus affunde manentibus in cucurbita, vel antea super marmoreum lapidem optime tritis, & in vase clauso per quadraginta dies in fimo fiat putrefactio. Tandem extracto vase, ac cineribus imposito destillentur aer & ignis ambo simul: cave tamen a rubificatione fæcum igne vehementi nimis accelerata. Deinde separabis aerem ab igne destillatione per fimum, qua hic in fundo manebit, ac ascendet ille. Verum si calor hic non sufficiat, cinerum supplebis aeris ab igne separationis opus igne lento. servetur ignis & seorsum reponatur. Aerem postea refundes ad suam terram, & in fimum repones ad digerendum dies 15 & extracto vase destillabis aerem & ignem simul per cineres, & per fimum aut balneum unum ab altero separabis, quovis cum suo simili posito semper. Istas affusiones, inhumationes, destillationesque toties repetes, donec a terra nullus ignis exire velit amplius, terraque nigra sit aut subrussa. Tum demum aerem infimum ad digerendum pone per octo dies, & per eum calorem postea destilla quantum ascendere poterit, hoc ipsum ad suas affunde fæces, ac ad inhumationem in fimum per septimanam recondas, & postea fimo destilles, iterum quod stillatum est fæcibus reddes, ad septimam usque destillationem cum suis inhumationibus, & postea destilla per fimum: quod destillatum est redde fæcibus, id etiam facias usque ad septimam destillationem, affusiones, inhumationes & destillationes reiterando per suos dies, uti dictum est. Hactenus formatus est triangulus ex aere, cælo & fimo, in cujus medio est anima aeris. Prædictis etiam operationibus in fimo, convertere poteris ignem in animam ignis, aliumque triangulum ex cælo, fimo & igne formare. Quibus omnibus peractis, elementalis rota finita ex fixione & eorum exuberatione, scilicet aeris & ignis per corruptionem, &c.

Tandem accipe terram, & evacuabis eam, donec deserta sit ac in sulphur naturæ conversa, formeturque triangulus ex terra, fimo & cineribus, in cujus medio stabit anima terræ. Non prius corruptionis rota finitur, cujus instrumenta sunt cælum, fimus, furnus secretus, & cinerum calor, &c. Jam aggredi convenit generationis rotam, ut sequitur. Ad compositum ex igne & aere, sume ad solem quatuor partes ignis, & misce cum quindecim partibus aeris,

aëris, hoc in digestionem repones diebus quindecim, postea destilla per fimum. Hanc digestionem atque destillationem toties reiterabis, donec in fundo vasis maneat instar olei splendidi substantia quædam, in compositum unum ex aëre & igne, quod Limus vocatur. Eodem hoc processu convertes ignem & terram in suum compositum ut binus formetur quadrangulus, prior ex igne, aëre, fimo & cineribus, in cujus medio compositum ex igne & aëre jubilabit. Posterior ex igne, fimo, & cineribus etiam, cujus in medio stabit compositum ex terra & igne. Jam accipe compositi partem ex igne & aere, cui cæli sextam admiscebis, ac in digestionem pones diebus triginta, sic triangulum formaveris ex cælo, composito ex igne & aëre, fimoque, in cujus medio perfectum hoc majus reperitur ad rubeum transformans, ortum & originem ex cælo ducens, & composito ex igne, aëre fimoque. Hoc ipsum ex composito ex terra & igne quum feceris, ei partem unam cum dimidia cæli jungendo, triangulum habebis alterum ex cælo composito ex terra & igne, fimoque, in cujus medio perfectum stabit minus ad album transmutans, &c. Si vero cælum admiscere nolueris, ut ingentem laborem evites, compositis antea datis, elementa cerabis tam diu donec fluant ut cera: ceratum hoc in digestionem decem dierum ponas, extractumque cerabis iterum toties, gutta post guttam injecta, donec facilem perceperis in eo liquationem. Materiam hanc in vase philosophico perquam optime clausam, in furnum secretum pones, ad centum & quinquaginta vel plures dies, donec videas opus completum ex indicijs infra positis. Hic processus est optimus in practica majore, per minoris methodum operis. Animadverte cerationem cum igne & aere fieri posse divisim ante cerationem ipsis in unum non redactis. Finitur itaque generationis rota, per quam optatum acquirit, annuente Domino, bonus artifex. Ex his duobus limis varia fieri possunt in opere metaphysico, juxta latitudinem ejus, ut in regali practica primum, & in cerationis artificio terræ foliatæ propriæ seu elementorum, cerando prius aere & igne, vel dictis limis ex aere & igne factis: in quo quidem artificio generationis rota suum habet extremum, & finem, cujus indicium est nobis triangulus rubeus. Initium igitur operis corruptio, generatio vero finis: quibus operationibus corrumpitur una qualitas, & introducitur per generationem alia, velut corrumpendo aquam & generando terram, hanc autem occultando, & ignem aeremque manifestando, quousque minus majusq; perfectum oriantur per media sua, quæ sunt calores fimi, cinerum & furni secreti, quibus aqua in terram convertitur: & hæc in aerem & ignem. Est ergo terra medium inter aquam, ignem & aerem: & fimus, cineres, furnusque secretus medium existunt, per quod

ignis & aer convertuntur in animam ignis & aeris. Quapropter ignis & aer sunt medium inter ipsam terram, animam ignis, & animam aeris. Deinde fimus, cineres, furnus secretus, & cælum sunt medium per quod anima ignis, & anima aeris convertuntur in compositum ignis, & aeris, & in compositum terræ & ignis. Hac ratione cælum est medium inter animam ignis, animam aeris, compositum aeris & ignis, & compositum ignis & terræ. Fimus item, cineres, & furnus secretus medium sunt, per quod compositum ex igne & aere, item compositum ex terra & igne conjunguntur elementis. Pariter ignis & aeris compositum, & compositum ignis & terræ medium sunt inter animam ignis, animam aeris, minus & majus perfectum, &c.

De peculiari practica lapidis ex opere minore.

CAP. VIII.

CORpus metallicum in clavem injice philosophicam suo vase contentam, & in calore primi gradus vel fimi digeri permitte septimanam unam: at priusquam in clavem injiciatur in calcem redigendum est, ut corpus dissolvatur melius, & evacuetur medio clavis, & caloris primi gradus ex triangulo juxta naturalem ordinem. Facta corporis dissolutione, vas ponatur in destillationem calore dicto jam excitatam, & amittet clavem, ac redigetur in terram. Hanc super marmoreum lapidem optime tritam in aquam resolvi sinito per se: at si nimium sicca terra fuerit, aspergatur clave modicum, & post dies tres incipiet in compositam aquam resolvi, quatuor elementa continentem. Aquam hanc destila per filtrum & reitera solutionem ejus quod in filtro terræ manserit, quousque tibi quantitas aquæ bona esse videatur. Hac operatione triangulus evacuationis fuerit absolutus, in cujus medio terra est, quæ suam aquam ebibere debet, ut sequitur: Aquam filtratam in calorem primi gradus ad digerendum ponas, & clavem ejiciet prorsus, ac in lapillos convertetur: qui quidem elixir adhuc non sunt. Evacuatione prædicta triangulus alius absolvitur ex aqua, calore primi gradus & clave, cujus in medio dicti lapides existunt. Istos contere subtilissime, pulverem eorum in putrefactionem pone, sic in aquam vel oleum convertetur metallicum, in quo sunt elementa, quorum divide qualitates, ut audisti. His divisis, purifica terram, aut subtilissimam debitis redde sublimationibus, eamque demum suis elementis imbibe, cælesti primum, aerea post aqua, & ignea postremo prout est artis, ac decoquantur in perfectionem quam audisti. Juxta processum hunc, extrema principia mediaque hujus artis applicantur ad quod volueris opus metaphysicum.

De

De cohærentia metaphyſicarum operationum utriuſque practices.

CAP. IX.

MIrum in modum cohærent horum operum inſtrumenta, media ſcilicet intellectualia ſenſualibus, ut forma quæ perſonam refert artificis inſtrumentum exiſtentis, quo natura particulare noſtrum generat ovum ex intellectu, licet a forma noſtra quam cælum alias vocamus diſtinguenda ſit, nihilominus hæc illa ſine perſiſtere non poteſt in artificio noſtro, nec contra. Nam forma noſtra cælum, eſt principium & ſenſuale medium generans, nutriens, creſcere vel vegetare faciens, & elementa movens ad particularem generationem ſicuti cælum majus inferiora: & à formante forma, quam per vegetabilem formam acquirit, indiſſolubilique nexu conjunctam & colligatam ſibi habet, particulare quæſitum in ſubſtantiis extrinſecis multiplicare facit: ſic de cæteris quam plurimis in artis proceſſu reconditis, artifici cognitu poſſibilibus & effectu. Verum forma quæ hominis eſt intellectus, initium eſt, medium & finis in præparationibus, eaque denotatur croceo colore, quo quidem indicatur hominem eſſe majorem formam, & principalem in hoc opere metaphyſico, formæ cælo potiorem. Aliæ vero formæ ſunt minores iſtis, ut majoris minoriſque perfectionis exiſtunt. Crocei cum viridi colore permixtio coæquata, ſignificat, inter omnes iſtas formas neceſſario concordantiæ, majoritatem eſſe, vel minoritatem citra contrarietatem in æqualitate finis ultimati. Non poteſt enim una trium formarum abeſſe, quin deficiant omnia ſimul. Deficiente namque cœlo, deficeret elementorum generatio, ſequereturque privatio majoris minoriſque perfectionis. Forma igitur intellectiva, cum forma vegetabili, & forma motus ita conjungi debent per intellectum, ut una penes aliam conditionetur: ſic de reliquis gradibus & medijs uſque ad majus perfectum. Forma quæ motiva nuncupatur, eſt univerſale quoddam principium in gradibus iſtius artis, per omnes gradus unumquemque movens ad alium, in finem uſque. Motus itaque forma dici poteſt, omnes gradus excitans ordine, donec ad perfectionem deventum ſit. Forma & materia ſunt principia ſubſtantialia multo majora, quam accidentalia ſint: hæc enim ſunt mutationes tantum in opere, ſicut colores, alteratio, digeſtio, &c. Veritas hujus rei demonſtratur potius per minus & majus perfectum, ab immenſitate virtutis eorum transmutantis quam in gradibus accidentalibus. Nihilominus æqualia ſunt principia, media, finiſque dicta, propter ſimilitudinem finis ejuſdem, ad quem omnia tendunt per catenam admirabilem.

De practica philosophici lapidis excellentissima.

CAP. X.

FOrmam naturalem corporum alterum accipe, Mercurio vulgi, & sale communi permixtum, & cementatum. Argentum hoc ab eo sublimetur, aut in aqua vivente ut scis reparatur, & sal aqua diluatur calida. Postmodum elementorum divide qualitates, & ad cæli nostri libram unam, adde minoris formæ duas uncias, ad majoris vero formæ duas uncias cum dimidia cæli mediam libram
[illegible], ex eisque facies conjugium, ad mixtionem in vase perquam optime clauso pones, & continuo calore fovebis, donec per dissolutionem in alterationem transeat, ac alius color incipiat oriri, scilicet niger non prorsus, at in modum obscuri mali granati. Hoc signo judicabis formam vel formam, & cælum transire per alterationem, generationem, & operationem, ac animus colligantiam, aut vinculum esse factum inter formam in cælum conversam, & hoc in illam. Deinceps continuando semper decoctionem temperatam, incipientibusque forma & cælo, digestionem & generationem ingredi: quæ quidem operationes durant per suos colores usque ad minus perfectum, niger ille color mortificatur, & continuatione fomenti color albus oritur. Quum sub isto colore singula fuerint, indicium hoc est, ossa nervisque pueri, vel infantis nostri cum tertio numero conjungi: quæ tamen operatio durat usque ad croceum colorem. Hoc apparente, signum est infantis corpus formatum esse, nec non suis organis completum, incipereque præparari, ut spiritus vegetabilis ingrediatur in ipsum: & hæc operatio durabit quoad in præparatione color croceus evanescat, & rubeus oriatur. Quo tandem orto, judicabis infantis corpori vegetabilem animam inesse, nec non ejus corporis & animæ terminationis adesse finem. Tum demum artificem oportet interstitios numerare dies inter generationis initium & finem, quos cognoscere poterit ad oculum à dissolutionis actus fine completo: bisque tanto tempore continuo ab ignis administratione minime cessare, finitoque spacio frigefieri permittere, jam inveniet infantem nostrum in modum ovi, quem extractum atque mundatum ponat in vas vitreum & mundum, & iterum in furnum decoctionis, qui balneum est siccum, per sex dies naturales ignem administrando successive per eundem ut antea modũ utq; manum vix tenere valeat absq; læsione, ubi vas positũ fuerit. Extrahe postmodum, & preciosissime serva donec indigueris. Hujus pondus unum super duo millia projectum, in substantijs externis multiplicare generareque similem formam ei, de qua duxit originem, potens est. Multiplicationis aliud arcanum habetur, hoc nempe: Dicti menstrui libram unam

unc'js

uncijs duabus dictæ formæ vel formæ, vel duabus cum dimidia, juxta prædictam conditionem, & perfecti minoris una drachma solum imbues, eisdem operationibus ut antea, spatio triginta dierum in majus perfectum convertere poteris igne temperato, ac regimine colorum juxta magis & minus, &c. donec videris corpus rotundum & rubeum: si tamen opus ad rubeum fuerit: at si album, cum albedine metalliginea. Notandum est igitur, diversos esse colores infantum horum, ut masculi majorisque perfecti rubeum: feminæ perfectique minoris albi, colorem primo viridem rubore permixtum: secundo croceum etiam rubedine splendida mixtum, qui denotat conjunctionem partium cum suo toto: tertio quidem album & splendidum, qui signum terminationis est corporis infantis: quarto vero album, niveum, & metalligineo colore mixtum, & hic ingressum denotat animæ suum in corpus. Isto colore tinctus à ventre matris nascitur infans, cujus pondus unum supra tria millia materiæ projectum speciem suam potest multiplicare: tertia repetitione super millia trecenta. Istius, ut prioris perfecti majoris, etiam fieri potest multiplicatio. Notandum est, in opere assignari non posse metaphysice chemico, certum aut determinatum spatium temporis. Nam aliquando noster infans oritus citius, quum videlicet calor per accidens æquo fortior exstiterit, & aliquando tardius ob remissionem ejusdem ut apparet in humano fœtu. Colores optima sunt indicia hujus artificij quibus etiam regi debet. Ut quum infans metaphysicus fuerit in dissolutione, totusque liquefactus, incipit oriri color niger, eo judicabis ipsum in mixtione esse, transivisseque per alterationem. Et postquam apparet croceus color, formatum esse corpus existimabis, membrisque suis completum. Apparente vero colore postremo, rubeo videlicet, corpus cum anima junctum esse scito. Quo percepto, continuandus est ignis, ut supra dictum est, ad ortum usque. Prout hic de coloribus infantis rubei dictum est, non secus de coloribus infantis albi juxta suas qualitates intelligendum erit. His indicijs artifex opus metaphysicum aggredi poterit absque metu, feliciterque perficere. Deo tamen annuente, non aliter.

De practica lapidis philosophici minus ardua.

CAP. XI.

Cujusvis corporis calcem accipe, huic in philosophicum vas longi colli positæ, succum philosophicæ clavis affunde, quatuor ut supereminueat digitis. Postea super cineres igne lento calefactos leviter bulliat naturali die: postmodum in fimo calido balneove melius ut digeratur, materiaque per subtiles partes separetur, puras videlicet ab impurioribus. Termino finito vas eximes

eximes à quo per modestam inclinationem, suis ne turbetur fæcibus, claram in aliud aquam effundes, coopertoque vase repositum liquorem in fimum rursum ad digerendum ponito: facta postmodum evacuatione, clavem aliam priori similem affunde, ut supereminneat sicut ante diximus. bullire facias, & in fimum reponas, ut prius, &c. Toties operationes hujusmodi reiterabis, donec à suis spiritibus corpus evacuetur. Si tibi clavis defecerit, evacuationum aquas omnes per alembicum destillabis igne lento, balnei nempe, donec duas evacuationis partes habeas. Hujus aquæ tantam quantitatem, ut supra dictũ fuit, ad materiam affundas, continuando processum hunc, donec terra sit vacua: quod experieris: Terræ parumper istius ad Solem siccatæ prius ponito super laminam ignitam, si fumum emiserit, operationes dictas iterato, quousque non fumet amplius. Evacuationis aquas humido calidoq; loco repones ut serventur melius.

Mox atque feceris hujus experientiam, extrahe materiam ab ampulla, & in cucurbitam positam, alembico superposito per destillationem exsiccabis. Pondera post exsiccatam hanc terram, cui clavis optime rectificatæ ut scis triplum affundes, & è cucurbita galea sua rostrata cooperta, nec non ad commissuram optime lutata, destillabis igne lentissimo, donec iterum siccetur, ut prius, & clave priori simili rursus madefiat ut antea, destilleturque, singulis destillationibus congregatis in ampulla clausa, &c. Has operationes toties repetes, donec in pulverem subtilissimum & inter digitos vix perceptibilem terra sit redacta. Destilla postmodum evacuationum aquas omnes per alembicum, & Mariæ balneum, donec in fundo vasis materia tanquam cera fusa, vel mellis instar appareat. Frigente balneo, rursum ad materiam affunde, quam per destillationem abstraxeras aquam, ut quatuor digitis emineat super eam, & expone digestioni fimi vel balnei per diem naturalem, clauso vase tamen. Destilla postea per alembicum ut audisti, & frigente vase rursum abstractam aquam redde materiæ, digere, destilla, redde, continuaq; reiterationes processus hujus, quousq; perceperis totam una cum aqua materiam ascendisse. Hæc materia lac virginis vocatur à philosophis, & argentum vivum exuberatum. Tandem accipe terræ prædictum pulverem subtilissimum, & madefac sui medietate ponderis aquæ superius positæ, caloreque fimi digeri facito per dies octo: quibus finitis, ut prius destilla per alembicum aquam à terra, lento quidem igne. Pondere hujus iterum cognito, superfundatur aqua jam recepta, supplendo si diminuta sit per priorem exuberatam, ad ponderis ut supra terræ mediam partem. Has operationes omnes utpote humectationes, digestiones, & calcinationes, vel congelationes reiterato continuatoque, donec terra medietatem suæ

 humi-

humiditatis ebiberit, aut satis. Hoc ita cognosces: quum tantillum ejus terræ nempe super laminam ignitam positæ prorsus in fumum evolaverit, bene est: sin autem; operationes prædictas reitera, donec signum hoc jam dictum assequutus fueris. Quo quidem percepto, pone super cineres ad sublimandum in phiala, medico primum igne: tandem aucto paulatim & successive, quousque totum ad latera vasis ascendat, exaltataq; materia fuerit in sal admirabile, quod philosophi lapidem, & naturæ sulphur vocant. Istud oleo perfectorum est incerandum, donec ut cera facilime fluat. Medicinam habebis tum demum perfectam, cujus pondus unum super centum stanni pondera, si sal Jovis exstiterit, vel super quinquaginta plumbi, si de Saturno fuerit, in opus hoc ipsum evadet perfectissimum, quovis naturali perfectius. Oleum namque perfectorum, virtutem habet fixativam in omnia, ex imperfectis tracta salia, quæ diximus. Perfectorum demum limatorum, aut foliatorum unciam unam accipe, calcinatorum ut scis, ex his quæ nude supra diximus. Ex his extrahito suam humiditatem, id est, suum argentum vivum, clavis per succum philosophicæ, prout antea narratum est. Quo peracto liquefactionis aut evacuationis artificio, vas in quo liquefactiones omnes fuerint, alembico suo coopertum ponatur in balneum, & ex eo totus humor destillętur, ut in fundo cucurbitæ materia tamen viscosa maneat, mellis instar liquidi ac despumati viscosa. Frigefacto vase, clavis affunde philosophicæ tantum ad materiam hanc liquidam, ut super eam emineat quatuor digitis, & in digestionem fimo vel balneo factam pone diem unum integrum, aut naturalem. Et frigente post vase, dissolutum per liquefactionis artificium, in aliud vas inclinatione modesta vacuato. Postmodum vas alembico suo coopertum in balneum ponito, lentoque igne materiam exsiccato: super quam iterum aquam istam, & clavis tantum recentis natare facito quatuor digitis, ut supra. Digestioni demum dictæ per diem similem exponito, factaque digestione solutum evacuato. Reiterabis toties operationes istas, donec materia tota sit in aquam claram conversa. Deinceps aquam hanc in digestionem octo diebus pones, à qua postmodum elementorum qualitates ut sequitur extrahes. Primo per ignem balnei suavissimum recipias aquæ tantum, ac isto calore poterit ascendere. Destillatione hac cessante, frigenteque vase, refunde liquorem totum jam destillatum ad suas fæces, & obturatum vas hoc ipsum continens in digestionem ponito fimi vel balnei. Postea per cineres & ignem serratura constructum in furno registris gubernato, destilla totum oleum quod isto calore poterit ascendere. Destillatum hoc iterum destilla calore balnei: quod ascendit, aquam appellant nonnulli; quod autem in fundo remanet, aerem. Destillatam

aquam

aquam istam ad fæces affunde rursus, & in digestionem dierum septem prius positum, ab eaque tractum igne lento primum, donec aqua tota per alembicum transierit: postmodum ad quartum gradum aucto, quicquid liquoris fuerit, sursum pellito, quousque siccus & impalpabilis in fundo cucurbitæ pulvis (ubi tritus marmore fuerit) maneat. Liquorem autem in balneo positum eo calore destillabis, donec ascendere quid valeat: finita vero destillatione, manebit oleum in fundo vasis, quod ignem appellant, aliumque liquorem balneo pulsum aquam, &c.

Peracta quidem evacuatione hac, ad prædicti pulveris pondus, medietatem sui ponderis argenti vivi, prædicti scilicet addito per inbibitionem & in vase clauso pones in fimi, vel balnei digestionem diebus octo. Digestionis hujus tempore finito, singula perfice, prout in alijs reductionibus dictum fuit: hoc notato, quod materia quælibet proprium suum argentum vivum habeat. Sublimatione completa, quod sublimatum est cum ad vasis latera, tum ad summitatem ejus, in cucurbitam optime clausam pone ac in fimum calidum vel Mariæ balneum digerendum octo diebus: quibus completis, ubi materia nondum soluta fuerit, maneat amplius, quousque in claram aquam resolvatur, quæ dicitur unguentum & oleum philosophorum. Si forte resolutionis durioris extiterit, parum adde salis jam cogniti, bis terve dissoluti & congelati, quod cælum est nostrum, & clavis philosophicæ rectificatæ quater & solvetur optime. Hoc ipsum in omnibus tuis facito resolutionibus.

Postremo salis cujusvis metalli tigillo super cineres calefacti, portionem aliquam oleis jam dictis incerabis, gutta post guttam infusa, donec ad spissitudinem frigidi mellis reducatur. Amove tum ab igne, hujusque massæ parum admove candelæ flammæ, si facile fundatur, optime quidem: sin minus, incerationes iterato, donec materia fluat ante Mercurij fugam, &c. Istam incerationem etiam facere poteris perfectorum essentia quinta, modo qui supra dictus est. Olea prædicta sunt incombustibilia. Labora diligenter igitur, & perfectionis horum veritatem immunem à fallacia reperies.

De modo cælum aut clavem extrahendi philosophicam à vegetabilibus ut melle novo, chelidonia, floribus, humano sanguine, nec non utroque vino.

CAP. XII.

Tractis artificio dicto qualitatibus elementorum à vegetabilibus, ab eis præsertim quæ ponentur inferius, eorũ ignis tantum accipiatur, & rectificetur eo modo, quo de vino philosophico

 dictum

dictum est. Hac via Mercurius noster exaltatione summa præparatus erit. Mixtio tamen fieri potest cæli novi mellis, chelidoniæ, florum rorismarini, Mercurialis, lilij rubei, sanguinis humani, &c. cum rubei vel albi vini cælo vel tartari. Mixtio fieri potest etiam eorum quæ dicta sunt, in cælum redactorum æqualiter sumtorum, cum formis juxta pondus in hoc Opusculo declaratum, & secundum ordinem doctrinæ majoris operis atque practicam, ad minus perfectum opus hoc perduci. Indeque fieri potest alia mixtio, cæli nempe cum clave philosophica, generationis artificio dicto. Postmodum addatur minus perfectum supra dictum juxta proportionem operis majoris, & hac via transitur ad majus perfectum quod suam speciem, in substantijs externis, bis quinque numero millibus multiplicare potest, &c.

Alius practicandi modus.

Quorumvis eorum quæ dicta sunt in mixtionem cæli, cum cælo vini rubei vel albi, tartarive per magisterium tracti separationis qualitatum ab elementis, cumque forma vel forma positum juxta majoris operis doctrinam, obstructo vase ne cælum fugiat, calore continuo balnei coquatur intermissione sine per dies aliquot. Postmodum aperto vase, cum cælo formaque dictis, de quorumlibet aere dictorum ponatur, pro secunda cæli parte, coquaturque tot ut antea diebus. His etiam finitis, rursum aperto vase, de cælo ignis quorumlibet eorum pones tantum, quantum vini cælum fuit: obstructoque vase rursus continuo calore coquatur per alios dies quindecim. Completo mixtionis artificio, transmutari mixta videbis in minus perfectum, coloribus mediantibus, juxta quos artifex opus gubernare debet, quousque ad perfectissimum opus majus quod speciem suam in externis substantijs transmutare, multiplicareque sui ponderis millibus ter valeat, &c.

De universalitate Mercurii philosophici.

CAP. XIII.

Quavis in elementata re Mercurius noster habeatur: in aliqua tamen ita remotus est, ut vita prius humana deficeret, quam ab ea separari queat: in alia vero tam propinquus, ut facillimæ sit extractionis, prout in illis quæ supra capitulo proximo dicta sunt. Aliqui scientes arcanum hoc, nempe Mercurium inesse quibusvis, à lapidibus, paleis siliginis, floribus & lignis extrahere conati sunt, at frustra, potiusque vitæ suæ finem, quam intentionis attigerunt. Nonnulli proxima ceperunt, ut chelidoniam, flores roris marini, mercurialem, lilium album, & ex eorum succis per balnei fimique magisterium nostrum extraxere Mercurium, colore,

lore, pondere, qualitate, quantitateq; non absimilem à Mercurio vulgi: maximum itaque secretum invenisse putantes, cum corrosivis eum sublimarunt, ac naturam ipsius corruperunt: quo factum est ut opinionis finem suæ minimè sint assequuti, quod artis istius ignorarent principia, mediaque, nec non extrema, quibus mediantibus opus metaphysicum nostrum absolvitur. At si tu Mercurium nostrum in tali specie conversum, aut vulgarem acceperis, & ipsum absque materiali quovis in aquam reduxeris (quod fieri potest, cum phlegmate medij, si aerem ejus ei dederis infra vas, & septies destillaveris, lumen perlarum habebis: nam hoc est earum pars heterogenea, quæ lapidi nostri conditione caret. Cavendum est igitur ad artem nostram transmutatoriam, talem fieri Mercurij ab individuis extractionem. In nonnullis individuis Mercurius noster liberum quodam modo habet actum: ut in tartaro: patet ex operationibus aurifabrilibus, quum in Venere Lunæ quidpiam fuerit, & in album Vinum hoc ponatur, vel in ejus animam, Lunæ tincturam ad superficiem adducet vis Mercurij nostri. Quo revelatur vinculum ejus concordantiæ cum Luna: Melius ubi Venerem ignitam extinxeris in tartaro per vinum album dissoluto contrahet albedinem: at non est color iste permanens, quia deficiet ei subjectum spirituale fixum, &c. Fit etiam aliud experimentum ejus, ubi Mars in solutione prædicta sæpius extinctus fuerit, Solis & Lunæ mollitiem contrahit, &c.

Mars namq; siccus est, & valde remotus à Mercurio, plus quam alia corpora quævis, & siccitas omnis vacuitatis rationem habet, quapropter in eam facile Mercurius noster, qui summe humidus est recipitur, quo ducitur in mollitiem prædictam.

Cæli verò nostri forma est aliud individuum, in quo duæ cernuntur operationes liberæ. Prior est, qua cuncta sibi imposita realiter convertit in speciem sub qua fuerit ipsum. Signum hoc est evidens admirabilis potentiæ vegetabilis, ratione cujus in alias transmutantur substantiæ formas. Consideret igitur artifex quidnam operari valeat, forma sua nudatus, aliaque formatus ubi fuerit noster Mercurius. Est & alia quidem operatio pariter evidens, ut cum ea forma perfectorum corpora terantur super porphyrium, horum utrumque reducetur in amalgamationis formam, à qua per pannum extrahetur Mercurius, quia hic existens in Sole & Luna, movetur ad eum qui continetur ea forma, nec non econtra. Quapropter in angulo concordantiæ colligantur sic, ut in cælo nostro corpora perfecta multiplicentur, & Mercurius istorum nullo modo resistere valeat, quin cum alio nexu naturali reducatur in amalgamæ speciem. In alijs etiam individuis consignari possent operationes istæ cæli nostri, quas bre-

vitatis causa relinquimus, quod ea quæ dicta sunt, etiam ad earum intelligentiam satisfaciant. Totius magisterij finis hujus est, ut noster Mercurius sit in sphæra cælica positus, aliter perperam operabitur artifex. Mirum esse videtur, quod Mercurius noster in supercælesti loco situs, colorem, pondus, quantitatem, & qualitatem non retineat, cum hæc omnia sint de natura ipsius: at ratio hujus est, quia sub alia forma positus est, quam ubi sub individuo latebat. Modus hic etiam habetur extrahendi Mercurium in hoc artificio, scilicet, ut vinum album vel rubeum optimum ponatur in separationem, & ex eo destilletur ardens aqua, prout consuetum est. Postea rectificetur ad majorem subtilitatem quater, sed Solum ter sufficeret, ne spiritus exhalaret cōburens: errarunt igitur septies rectificantes. Rectificationis indicium hoc esto, quum saccharum impositum, una cum aqua simul totum comburitur, nihilo relicto. Materia hæc est subjectum, de quo trahitur essentia quinta, per vas quod pellicanum dicitur: fiet operatione hac, ut per lineam diametralem, superior pars vel essentia quinta separetur ab inferiori: scilicet à fæcibus turbidis, &c.

Ex tartaro potest etiam extrahi Mercurius, eum calcinando videlicet in furno vitrariorum diebus tribus naturalibus: at magna quantitas ejus ponatur, nam plurimum imminuitur. Hoc adustum super lapidem tere marmoreum, & super eum relictum loco frigidissimo humidoque in aquam dissolvetur: quæ per filtri manicam est destillanda, vaseque vitreo recipienda. Poteris ex ea Mercurium extrahere duplici via: priore sicuti supra de vino diximus, altera per artificium separationis qualitatum ab elementis, &c.

De quibusdam annotationibus in ea quæ prædicta sunt.

CAP. XIV.

IMperfectorum filij corporum, spiritus eorum sunt evacuati, vel eorum argentum vivum exuberatum, aut materia prima apta nata ad quamcunque formam recipiendum. Sed est inter istos spiritus differentia, & alios à perfectis evacuatos: Nam isti formales existunt, alij vero materiales. Item imperfecta pariter ac ipsa perfecta converti possunt in oleum, fitque hoc modo præparatio formæ & materiæ. Necessario quidem sulphur naturæ perfectorum in oleum debet converti, sed aliorum non, quod perfectorum oleo debet informari: nisi tamen omnia volueris in oleum redigere, quo lucidius opus fiat. Oleum simile fit per quatuor elementorum qualitatum separationem, &c.

Saturnus & Jupiter unius & ejusdem naturæ sunt, quum in spiritum reducuntur: ergo in spiritum, argentum vivum exuberatum,

tum, sulphur naturæ, tincturam, oleum, & lapidem redacti sunt similes, ipsis in quolibet istorum existentibus extra numerum. Item ipsis & alijs omnibus antiquum esse retinentibus aliam naturam habent individuatam, & aliam in sua virtute simplici multiplicata per viam generationis & processionis in spiritum, sulphur naturæ, tincturam, oleum, & lapidem. Et hoc in lapide proprius dici potest, quam in alijs, quia substantia est multiplicata ex eorum unitatibus, quæ quidem virtutem habent unam ex omnibus istis. Quandoquidem ultimatam unitatem quodlibet metallorum habet, quam antea quam in lapidem erat conversum, non habebat. Extenditur hæc unitas multiplicatione principiorum externorum, sic ut in substantijs dictis fiat augmentum suæ formæ, virtutumque multiplicatio. Sic terminat operis doctrina minoris.

Calcinatio, dissolutio, evacuatio, multiplicatio, spiritus, alembicus, argentum vivum exuberatum, sulphur naturæ, tinctura, oleum, inceratio, sublimatio, lapis unam conditionem habent in Saturno, aliam in Marte, in Venere item aliam, sic de reliquis. Unam etiam Saturnus in quolibet istorum conditionem habet, aliam cum Jove, aliam cum Marte, aliam cum Sole, aliam cum Venere, & cum Luna habet aliam. Item Jupiter cum singulis dictorum peculiariter aliam habet conditionem in permixtione. Fit item alia conditio miscendo Saturnum & Jovem cum Marte & Venere: vel cum istorum alterutro Jovem aut Saturnum, aut Venerem & Jovem cum Saturno, vel cum ipso Marte. Hac ratione multiplicari poterunt conditiones metallorum, unum aut plura miscendo cum alio. Quotquot modis facta fuerit mixtio, tot variabitur conditio Lapidis.

Calcinatio rursus æqualis est Solutioni, & Dissolutio Evacuationi: hæc Multiplicationi, quæ Spiritui, &c. pro constitutione subjecti, quod lapis est. Item Alembicus æqualiter se communicat omnibus juxta suum officium.

Naturæ sulphur majus est, quam argentum vivum exuberatum, & istud ac illud quam spiritus. Opus minus absque sulphure naturæ fieri minimè potest, ab imperfectis tracto, quia deficeret medium eorum naturam sapiens, absente quo perfecta non possent imperfecta suam in speciem transmutare. Hoc enim vult definitio medij, scilicet ut lapis componatur ex sulphure naturæ, & argento vivo ab imperfectis exuberato, cum perfectorum oleo: sic ut lapis medium sit participans ex utraque natura, concordantiæque ratione, quam habet cum dictis imperfectis: hæc ipsi locum dant per omnes sui partes, ut in eorum parte minima, sit minima pars lapidis, quas etiam partes in eis existentes penetrat omnes, ratione subtilitatis. Et quia materia lapidis quæ abstracta est ab

imperfectis, formata est per omnes sui partes, & colligata formæ cuidam extraneæ] vinculo quidem indissolubili, proprietateque vegetabili, quam à clave philosophica recipit, ita per formam istam informatur, ut in minima sui parte realiter & verè minime pars insit ejusdem formæ, deponuntque suas antiquas imperfecta formas hac via, quæ ipsis inerant actu, ut perfectorum formas, quæ istis insunt potentia, recipiant, ac in perfecta corpora transmutentur metallica. Ante dictus est operandi modus, cum sulphure naturæ de Saturno vel Jove tantum extracto, jam cum duobus, tribus, quatuor, vel omnibus, juxta voluntatem operantis mixtionem fieri posse dicimus, prout ex eis conditionem fore lapidis cupiverit artifex. Positus est etiam oleum ex perfectis eliciendi modus, quorum unus & idem est ac aliorum omnium, per calcinationem, dissolutionem, evacuationem, multiplicationem, spiritum, alembicum, argentum vivum exuberatum, sulphur naturæ, tincturam oleum, incerationem, sublimationem, & per ignem. Quum duo volueris conjungere, ponas in calcinationem, clave nostra philosophica mediante: post in dissolutionem, & in reliqua prædicta, usque ad sublimationem, inclusivè. Si perfecta fuerint, & in sulphur naturæ facta, ponas in multiplicationem, & si nimis durum exstiterit, affunde sanguinis menstrualis aliquam portionem, ut in oleum convertatur.

Nota quod metallorum elementa per Mercurium vegetabilem ab eis tracta, materia prima dicitur eorum, ad genus generalissimum suum proximè accedens, & essentia quinta, vel cœlum etiam appellatur ipsorum. Hæc verò materia converti debet (si perfectorum sit) in formarum naturam, & in illam, alia scilicet imperfectorum natura, compositumque fermentum nominatur, quod fiat ex materia prima, & metallorum natura, & oleo, gutta post guttam instillata, postea Mercurio nostro naturali inceratione, quæ medium est, conjungens Mercurium cum dicta prima materia, fitque hoc modo gumma philosophicum. Fermentum simplex est, cui nihil admixtum est, ut sunt elementa vel evacuata metalla per se existentia simpliciter ve sumpta. Compositum est, quum plura simul & inter se commiscentur. Qui perfectorum & imperfectorum corpora specialiter in sui materiam primam convertere, non simplex fermentum etiam habere, neque compositum (sine quibus lapis inanis erit & vacuus) poterit. Terra quidem à corporibus metallicis in sulphur elevata naturæ, sal dicitur philosophorum vel Mercurius vegetabilis, & medium extrema conjungens omnia ad unum finem, id est cœlum formæ, vel clavem philosophicam perfectis corporibus: & hæc terra dicitur etiam elementa mercuriata. Minus perfectum, lapis est philosophicus non fermentatus in virtute, neque in quantitate: componitur ex igne & aere, aut ex terra & igne.

Fer-

Fermentatio, est operatio denotans multiplicationem duplicem, scilicet quantitatis, & virtutis. Quantitate quum fit multiplicatio, virtus minuitur, & econtra. Fit etiam alia virtutis & quantitatis simul. prior, cum vulgi Mercurio: secunda, Mercurio metallorum: tertia vero, vegetabili Mercurio vel menstruo philosophorum, &c. Fermentatio fit in abbreviationem longi temporis ex forma, cœlo, & Mercurio vulgariter intellecto.

Evacuatio dicitur puri ab impuro separatio.

Multiplicatio, evacuatæ rei super terram suam est reductio, ut munditiæ spiritus oriatur.

Spiritus corporum, est res quæ per solutionem à corporibus mediante clave philosophorum evacuatur.

Argentum vivum exuberatum spiritus est corporum ascendens una cum clave, transiensque per alembicum.

Sulphur naturæ terra corporum est sublimata, & in terram foliatam conversa, quæ metallorum prima proximaque materia vocatur.

Tinctura est, ex aere & igne, vel ex terra & igne. Oleum est elementum fixum faciens ad liquationem & fixionem.

Lapis ex terra foliata, & oleo fixo jam in eam seminata, germen est.

Ignis lapidis constat ex essentiali corporis igne, & ex coessentiali menstrui vegetabilis igne, ex quibus unicus componitur, qui momentaneè metalla transmutat omnia: juvante quidem igne prædicto vegetativa sua potentia. Elementa corporum toties destillari debent cum ipso menstruo ad magnum lapidem, quousque sint fixa, & menstrui nihil appareat cum eis actualiter. Ut ex dictorum conditione proprietateque oriatur ignis fulguris instar metalla quævis imperfecta subitò comburens, eisque formam aliam inducens perfectam, &c.

De abbreviatione lapidis philosophici.

CAP. XV.

Tota vita mineralium in duabus consistit aquis, prior lapidem facit volatilem sine labore, sineque periculo, posterior fixat eum, & cum eo fixatur cum periculo. Quia hæc aqua trahitur ex menstruali quodam fœtente, immassato ex rebus quatuor. Hac fortior in mundo nulla reperitur aqua, mortalis est, &c. Majus periculum est, ne spiritus in ablutione fugiant. Breviori tempore producitur, quam cæteri lapides.

Animalis est, qui vix finem habet, ob regimen elementorum, & major in eo scientia, quam in alio quovis lapide consistit. Lapis vegetabilis, quanquam prolixus admodum existit, supremæ conditionis etiam, debet nihilominus animalem sequi lapidem

quoad ratificationem elementorum, & rectificationem: & ita præparatus efficacior est animali.

Essentia quinta, spiritus est in lapide minerali mortificativus & vivificativus.

In animali, summa quandoque medicina corporibus humanis existit, ut si tracta sit ex sanguine potissimum.

In vegetabili tamen lapide, spiritus essentiæ quintæ, & restitutio juventutis inest, & corporis humani ab omni corruptione conservatio.

ABBREVIATIO.

Recipe ardentis aquæ rectificatæ lib. 2. & fermenti unc. 1. pone in pellicanum, & in digestionem dierum viginti vel viginti duorum: densabitur spiritus essentiæ quintæ per fermentum, & in lapidem convertetur. Post congelationem, in fimo vel balneo solves per noctem unam, & congelabis iterum. Hoc ter fiat vel sæpius, donec amplius coagulari nolit, at sicut oleum remaneat. Albo cum fermento non ita cito solvitur, sed coagulatur citius. Ista medicina transmutat non aliter quam fuerit ejus fermentum, & non altius. Si cum propria terra fermentaveris, universalis erit medicina, non tam efficax tamen, atque cum fermentorum altero. Si in prædicta aqua, decima destillatione peracta, solveris aurum, & postea siveris aquam evanescere lento calore vel igne, hoc ipsum loco demum humido reposueris, per se diebus quatuor in aurum potabile solvetur, ad humanæ sanitatis conservationem. Et si cum eo Mecurium septies sublimatum cum vitriolo, ut una sit auri pars & argenti septem ejus: postmodum sublimaveris toties, donec Mercurius figatur, medicinam habebis tingentem & penetrantem, &c.

Si hujus auri sic dissoluti pars una ponatur in ignem lentum per se diebus octo, cum centum partibus Mercurij, mixtum hoc totum in aurum congelabitur. Hoc ipsum ex parte spiritus aquæ provenit, quæ in auri solutione, cum eo fixatur inseparabiliter. Poteris hac via miscere mineralia vegetabilibus, & ex eis facere medicinam, hoc modo scilicet: Vegetabili destillato lapide usque ad eam destillationem, qua toto privatus sit phlegmate, quod in quinta plerunque solet contingere, accipe vitriolum perlucidum bonumque, cum æquali cinnaberis optimæ terito pondere, soleque siccari sinito postea carbonibus, donec omnis aquositas absumta videatur. Affunde tandem aquam, & igne lento prius destilla post aucto paulatim, ut in aqua philosophorum acuta solet fieri: Spiritus essentiæ quintæ vitrioli, & cinnaberis vel antimonij, qui lapidem potissimum constituunt mineralem, cum spiritu quintæ essentiæ aquæ nostræ ardentis benedictæ miscetur, qui spiritus

ritus est anima lapidis vegetabilis: & hoc decies continuato (puta post quintam destillationem) hoc est, cum ista mixtione semper nova materialia sint apposita & optime sicca priusquam in aquam injiciantur. Post decimam destillationem, impone aurum pondere supradicto lapidi vegetabili per se, & in furno philosophico collocabis: decem diebus complebitur fixatio tota, quæ in vegetabili per se vix in viginti quinque compleretur: quia spiritus unus alium densat. Excellentissimum opus est hoc ad Alchemiam transmutatoriam, non ad medicinam. Facta fixatione, procede ad solutionem in balneo per se, ut in vegetabili per se dictum est. Notandum erit, hunc lapidem ex mixtis non ita cito solvi, prout vegetabilis per se: verum citius quam lapis mineralis per se. Tenet ergo medium solutionis, quia fit novem diebus.

Oportet reiterare solutiones istas & congelationes sæpius, ut medicina melius penetret. Ex plumbo philosophorum extrahitur oleum aurei coloris, quo cum si mineralem vel mixtum, aut animalem post fixationem primam solveris, tribus aut quatuor diebus, vel vicibus, lapidem, excusaberis a labore solutionum & congelationum.

Si bene hoc sciveris ab aqueitate separare, juxtaque modum operatus fueris mixtionis antea positum, poteris diebus triginta lapidem absolvere. Hoc autem oleum in vegetabili per se non necessarium, quod in eo solutiones cito fiant: si tamen ibidem fieret sublimatio, credo lapidem ampliari posse.

De preciosorum lapidum fabricatione per metaphysicam artem.

CAP. XVI.

MErcurialem aquam extrahe, id est, Mercurium nostrum in quintam essentiam vegetabilem resolve. Hanc in duas partes divide, quarum una sit quarta pars ejus, altera verò tres quartæ. Tribus quartis unam accipe cum dimidia, nec non primæ quartæ mediam partem, quæ simul totius mediam partem efficiunt, & ita manebunt tres octavæ sub terram sepeliendæ, & una octava pars aeri cum cæteris, prout audietur, exponenda. In alterius mediæ partis aliquota parte, solve Lunæ partem aliquam, & postquam soluta fuerit solutionem istam destilla per filtrum. Quod solutum est serva. Si quid in manica filtrea fæcum remanserit, abjice tanquam inutile. Reliquos planetas omnes in aquæ Mercurialis residui parte conveniente solves, & cum eis ut prius de Luna dictum est, facies. Quamlibet solutionem filtratam per se destillabis iterum in balneo Mariæ, vaporoso tamen, donec tota humiditas ascenderit, inq; receptaculum se receperit. Postmodum hujus liquoris tertiam partem fecibus suis, quas in cucurbita reliquit, affundes,

affundes, & resolutum hoc servabis, & per se. Deinceps soluti duas tertias illas in phialam longi colli pones, & tertiam cum fecibus in aliam sigillatis ambabus Hermetis sigillo. Tandem phialam quæ feces continet, in terram subdio sepelies totam præter extremitatem colli, quæ parum emineat: aliamque duas tertias aquæ claræ continentem in aërem pones & in altum, ut aëre tangatur, ne tamen aliquo lapidis jactu casuve frangi queat. Idipsum de cæteris aliorum planetarum solutionibus facies. Phialis etiam duabus includes Mercurialem aquam servatam, & sigillabis ut prius: in una, quæ ad aerem est ponenda, sit octava dicta, & in altera quæ sepelienda est in terram, sint octavæ prædictæ septem. Hoc negotio solutionem philosophicam absolvisti. Jam ad congelationem veniendum est: Anno revoluto jubeas à vitrorum artificibus duplex vas tibi confici, quod sphæræ formam divisæ per medium habeat, superiusque vas inferiori sic aptatum sit, ut ab eo deponi reponique valeat, quoties opus fuerit. Quo peracto, confice tibi formulas cereas vacuas, vasorum aut cymbarum instar, quæ liquore possint impleri, natareque super aquam. Nonnulli has in formam, qua scindi solent preciosi lapides, conficiunt in hunc modum: Accipiunt ferrum ab una suarum extremitatum scissum atque politum uti lapidem fore cupiunt: hoc in oleum immergunt, postmodum in ceram liquefactam, & postremò in aquam frigidam. Ubi jam involutum est cera, circumquaque scindunt eam ceram, ut à ferro forma liberetur. Hac via scissorum instar sibi lapides parant. At ego vix credo fieri posse, ut exactè res fiat. Quapropter in rotundam, aut semirotundam formam quocunque modo suaderem fieri, postea scindi naturalium instar. Erue demum à terra phialas, & alias ab aëre depone. Deinde sphærici tui vasis partem inferiorem aqua Mercuriali terrea, quæ medietatem ejus impleat imbues, & super eam natare formas facies. Postmodum si Mercurialem, Solarem, Lunarem, Jovialem, Saturnium, Venereum, aut Martialem volueris lapidem, formas tuas paulò minus imple cereas, quorumvis dictorum panetarum cœlo, hoc est, aqua sua aërea: non ad summum tamen implebis, ne forta∬is effluant aquæ. Tandem superiori sua parte sphæricum vas conteges, & ita clausum aliquot horas maneat, quousque videris aquas in formis aliquantulum densatas. Hoc percepto vas aperies & formas invertes, ut pasta fixativam aquam tangat. Relinque sic in umbra donec durescat in lapidem.

Sed iste processus ad artem magis transmutatoriam, quam ad medicinam facere videtur, ob terræ cum cœlo simul infusionem. Quo fit ut lapides hac ratione facti, sint obscuriores illis, qui hoc modo fabricantur.

Cujuslibet metalli pars vel aqua terrea, vel essentiæ quintæ fixativæ, ponatur in vasis inferiorem partem, & per se, formis quoque supernaturalibus vacuis, claudatur superiori parte, clausumque vas per quartam horæ partem relinquatur, ut formæ vapore quodam invisibili fixo que repleantur. Postmodum aperto vase, formæ cœlo seu aqua repleantur aerea tantum, & rursus clauso, procedatur ut supra.

Poterunt etiam omnes aquæ terreæ in vas inferius mixtæ simul effundi, formæque cœlicis etiam aquis mixtis impleri, procedendo sicut prius, & habebitur lapis unicus Planetas in se complectens omnes.

Aliqui duorum aut trium planetarum vapores antea dictos, juxta propotionem ex arbitrio depromptam simul commiscent, ut vulgariter hic infra denominatos lapides preciosos fabricent, coloribusque suis adornent, hoc modo scilicet:

Carbunculus fit ex cœlo Solis, & ex ejusdem aqua terrea.

Adamas ex Lunæ cœlo, & ex ejus terra.

Sapphirus ex Lunæ cœlo, terraque Jovis terræ mixtis.

Smaragdus fit ex cœlo Martis, & Solis terra.

Hyacinthus ex cœlo terraque Martis, cum Solis terra mixtis.

Eliotropia, fit ex cœlo Veneris, & ex cœlo terraque Martis, cum terra Lunæ permixtis.

Alamandina fit ex cœlo terraque Martis.

Pallax fit ex cœlo terraque Lunæ, cum æquali pondere terræ Solis.

Berillus ex Lunæ Jovisque cœlis æqualibus, cum terra Lunæ.

Unio fit ex una parte cœli terræque Jovis cum partibus Lunæ cœli quinis.

Solaris fit ex cœlo terraque Solaribus. Lunaris ex cœlo terraque suis: Jovialis ex utraque sui parte: Venereus item, Saturnius, Martius, & Mercurialis ex suis, ut alij, partibus constabunt.

Multi possunt alij lapides ad imitationem fieri naturalium hac arte: quos recensere longum foret. Verum quisque juxta suam experientiam in coloribus eorum, quoscunque volet fabricare, necnon si bonus mathematicus fuerit, suis brevi temporis (ut etiam requiritur hoc loco) spacio characteribus insculpere, priusquam aspectus repentini transeant, optimè poterit.

Quid aliud restat, præterquam lapidum, & metallorum vires omnium diligenter investigare particulares, ac ad medicinam applicare? Sapientes olim insculptis lapidibus tempore constellationum, atque metallis collo tantum appensis, aut gestatis, plerosque morbos curarunt absque superstitione. Unde quæso virtus hæc, nisi partim à materia, partim à characteribus & potissimum à virtutibus in materiam per cœlum inditis, & copiosius affluentibus, quæ per constellationes, mediantibus applicationibus, de sua

de sua potentia deducuntur in actum? Nil mirum sane considerantibus mūdi superioris ad inferiorē, & istius ad illum maximam confœderationem. Siquidem hic inferius apud nos moveri nihil potest arte, quod superius itidem non commoveatur. Non aliter quam si membrum aliquod in humano corpore læsum fuerit uxori, correspondens in ejus viri corpore, etsi non actu lædatur, potentia tamen, ac naturali compassione quadam, ob naturalis amorem atque divini conjugij, dolorem percipit. Quantò magis in ipsamet natura hoc ipsum fieri necessum est, quæ conjugio divino constat ex mundo superiore, & inferiore, sic à Deo quidem ordinatis, ut unus eorum nihil contineat, quod non sibi correspondens habeat alter. Cum igitur minor mundus, homo videlicet, corpore vitalique spiritu, sit ad magni similitudinem creatus, rationali quidem ad imaginem Dei quicquid in majore fuerit, in minore fore constat. Et sicuti nunquam in superiori cœlo cessant motus, hominis etiam spiritus vitalis, quiescente corpore, vel dormiente, motus exercere suos non cessat, imò potius operatur, quam vigilante. Pariter si membrum aliquod in corpore tangitur hominis, mox ad spiritum hujusmodi tactus pervenit, ut supra, de cœlo dictum est.

Simile conjugium ergo videmus inter spiritum, & corpus hominis esse, quale diximus inter cœlum & terram. Iterum qualiscunque fiet in cœlo motus, in hominem influit, aut in elementa ad usum ejusdem. Quapropter mirandum non est, si fieri valeant arte lapides preciosis non absimiles, quibus morbi curari possunt hominum, ubi sub aspectibus (ut ajunt) felicibus fabricati sint. Quanto magis quum resoluti fuerint in suos liquores, & intra corpus adhibiti, remedia futura sunt potentissima.

De plurium unionum aut preciosorum lapidum in unicum reductione.

CAP. XVII.

Accipe minoris perfecti, cujus antea mentionem fecimus, & ipsum apertissimis verbis extrahere docuimus, aliquam partem. Hoc in alembicum parvum super cineres pones, igneque lentissimo prius destillabis, donec eo calore levi non destillet amplius. Animadvertendum est prius, digestione per balneum resolvi debere perfectum hoc minus, ante primam destillationem nunc positam. Amoto postea recipiente clausoque admoveatur aliud, optimeque lutetur in commissura, fortiorique destilletur igne donec ascendere poterit. Secundum hunc liquorem in vas novum ponito, destillatoque balneo Mariæ ter, qualibet vice refundendo quod destillatum fuerit ad suas fæces, quæ quidem viscosæ sunt, ac dissolvuntur istis affusionibus. Verum tertio destilletur in cineribus. Postea destillatum novum in vas iterum positum destilletur in balneo Mariæ quater, singulis vicibus amovendo

vendo fæces, easque per se reserando, quousque hæc aqua sit clarissima, nec non splendens unionum instar orientalium. Istius usus hic est: Uniones pulcherrimos, licet parvos, in vas vitreum pone mundissimum, quibus affunde parum istius aquæ jam ultimo destillatæ, ut supernatet aliquantulum: claudatur vas optime: post horas tres videbis uniones in pastam albissimam resolutos, & in superficie natabit aqua valde clara, quam per modestissimam inclinationem in aliud vasculum effundes absque turbatione. Relicta quidem in eodem vitro pasta, ponatur in balneum Mariæ cooperto vase per dies tres: excipe denium. Formam tibi rotundam & argenteam intus obductam auro, divisam per diametrum, ut illæ sunt in quibus tormentorum globuli funduntur, ab aurifabro jubeto parari, tantæ concavitatis, quantos uniones fore cupias. Ad utriusque partis orificium aureum filum protendatur subtilissimum in diametrum, ut pro sui medietate cavet utramque, sic ut protrudi retrahique valeat. Postmodum utraque formæ pars media pasta repleatur, & hoc aurea spatula fiat: indeque mox protenso filo conjungantur, agiteturque filum huc & illuc tractibus, ut forati sint uniones. Aperta forma ponantur uniones in argenteam patinam vel auream, & non tangantur manibus, coopertaque patina sibi simili siccentur in umbra, ne Sol attingat. Formatos omnes filo dicto penetrabis, ut non tangantur manibus, & in vitreo vase claram aquam de qua superius diximus continente suspendantur, & occluso vase ponantur ad aerem extra Solem diebus octo, post ad Solem tribus, agitando vas singulis ternis horis modeste satis. Liquoris hujus vapore perficientur, & congelabuntur uniones, &c.

Eodem hoc processu poterunt carbunculi, rubinive plures unus fieri, tantæ quantitatis ac volet artifex, Mercurio rubeo tamen, uti supra diximus, dissoluto semel tantum. Si reliquorum colorum lapides formare velis, cum albo Mercurio feceris, quia color albus omnium est susceptivus, &c. Congelationem, ad opus istud, ex præcedentibus invenire poterit industrius artifex, ista longe præstantiorem.

De his quæ ad hanc artem apprime necessaria sunt.

CAP. XVIII.

TRia potissimum in hac arte consideratu dignissima sunt. Primum, ut materiam ad hanc rem idoneam eligamus. Secundum, ut clavem habeamus philosophicam, arcem qua reseremus fortissimam, in qua virtutes à natura minerales omnes reconditæ sunt, ne deprædentur fures, ut à philosophis veris habeantur, qui clavem hanc fabricare norunt arte mirabili. Tertium, ut virtutes jam acquisitæ metaphysico magisterio præparentur, cælestiumque virtutum digna fiant receptacula. Cognita materia

mox inde clavis est necessaria, qua sine prorsus ad naturalem philosophiam nullus patet aditus.

Postquam introierimus, aręæ nobis tres apparent. Una, thesaurus ingens alijs longe felicior, ad humani corporis medicinam, continetur sub aquis aeris & cælestibus: alijs duabus continentur aquæ cum aereis terreæ simul, cum ad ingentes divitias, utpote metallorum transmutationem, tum ad morborum curam: tertia quidem similes continentur aquæ, sed ad preciosorum lapidum fabricationem. Ex tribus istis fontibus scaturiunt undæ mundo felices, quibus admiranda patrantur in rerum natura. Cælestes aquæ mineralibus imprægnatæ virtutibus aeri quum expositæ fuerint per integri circuli revolutionem, latius imprægnantur cælestibus viribus, quibus ad resolutionem omnium, solidissimorum etiam corporum, aptæ fiunt. Inferiores tamen cælestes etiam, at expositæ ventri terræ virtutes easdem accipiunt eodem tempore, sed alio medio, nempe terreo, quo coagulandi vim acquirunt omnia & suum argentum vivum. Inter sulphura quæque hoc unum excellentissimum, ut etiam argentum vivum quod posuimus, præstantissimum, & philosophicum existit. Quanquam & alia reperiuntur philosophica, non tamen in tanta subtilitate puritateque sublimata. Sunt igitur aquæ philosophorum istæ cæteras inter maximæ, videlicet formalis una, cœlestis & superior, altera materialis & inferior, quæ tamen ambæ nascuntur ex eadem radice, nec nisi per industriam & applicationem ad artificium hoc differunt. Ut confirmetur quod per patrem Hermetem nobis prædicatum est, utpote: Quod est superius, est sicut id quod est inferius, ad perpetranda miracula rei unius. Hic videmus primum artis hujus excellentissimæ restauratorem, duo sub unitatis contenta similitudine ponere, quibus miranda fiunt ex naturalibus opera supernaturali magisterio. Prius vocat superius, id est cæleste, per quod cælestes aquas intelligere possumus. Alterum inferius nominat, idque possumus ad aquas referre terreas, quas unam & eandem aquam esse dicit: nam ex una & eadem substantia sunt, & natura non differunt, sed accidente solum, id est, præparatione. Per medium aëris namque, superiores vim solutivam acquirunt, inferiores verò terræ medio coagulativam, quæ quidem actiones, accidentia sunt, non substantiæ. Vide qui hoc Hermetis dictum exponat Joa. Trithemius, naturalium philosophorum excellentissimus. Unarius (inquit) non est numerus, & ex ipso numerus omnis consurgit. Antequam enim aqua cælestis, cujus mentionem fecimus, in duas partes divideretur, una fuit, nec per separationem in vasa duo divisa: verum per introductionem diversorum accidentium, ut audistis. Hac ratione tantum, unarius factus est binarius numerorum omnium primus, ut ait idem Trithemius. Est numerus, & numeratur, quia natura simplex

est,& accidente compositus. Ideoque numerari non potest,quia ante ipsum non est numerus. Intelligatur de unitate, quam alio modo Hermes explicat per similitudinem,dicens: Est sicut id, &c. Binarius autem ab Hermete per superius & inferius denotatur. Rejiciatur (ait Jo. Trithemius) binarius, & ternarius ad unitatem convertibilis erit. Idem Hermes,at aliis verbis, nempe: Ad perpetranda miracula rei unius. Apprimè notandum est hoc loco, duobus modis unitatem ab utroque sic intelligi. Rerum omnium naturale quodvis, in specie numeratur, in quovis individuo particulari non numeratur: nisi consideretur ex elementis compositum a natura,tunc numeratur. Non aliter Hermes unitatem numerat per superius & inferius,& ipse Trithemius per omnis numeri constitutionem ab unario. Longe diversa ratione post uterque metitur unitatem: unus reductione superioris & inferioris ad similitudinem miraculo positam: alter abjectione binarii, conversioneque ejusdem in unitatem per ternarium. Mira certe ratione conveniunt in eandem ambo sententiam. Est igitur naturalis unitas in binarium divisibilis, vel potius numerabilis, & hic per ternarium ad alteram unitatem,& supernaturalem reductibilis, quæ secunda vere dicitur unitas adepta,ultra quam nullo modo progredi licet. Hoc sic Trithemius: Omnis itaque naturæ consistens limitibus operatio mirandorum, ab unitate per binarium in ternarium descendit: non prius tamen,quam a quaternario per ordinem graduum in simplicitatem consurgat. nam si quatuor numerare velis,non aliter quam ab uno scis inchoandum,& dicis,unum,duo,tria,quatuor: quæ simul sumta, faciunt decem.

Hæc omnis numeri perfecta consummatio est,quia tunc fit regressus ad unum, & ultra denarium non est numerus simplex. Mirantur hujus connexionis profunda nescientes, quibus principiis in operatione mirandorum utamur,falso nos vel dæmonum adjutorio, vel qualibet contra fidem nostram Christianam superstitione inniti opinantes. Nos autem hæc de nobis judicantes, propter eorum quæ præmisimus ignorantiam, non miramur. Quoniam sicut sanctissima testatur scriptura de interna cognitione Dei,quam nemo intelligit,quam qui accipit: ita his vel imbui, vel uti nemo potest,nisi divino munere lumen singulare acceperit intelligendi ex natura in naturam, fueritque in eo cum lumine ignis,cum igne ventus,cum vento potestas, cum potestate scientia,& cum scientia sanæ mentis integritas. Hactenus ille.

His apparet, in decade vel unitate secunda perfectionem adeptam existere, progressu ab unitate naturali ad unitatem supernaturalem: binario tamen ad ternarium reducto per quaternarium,ut supra dictum est,mediante. Hanc ego sententiam ad institutum nostrum facere sic intelligo: Quicunque medicinam il-

Iam admirabilem, & miracula patrantem adipisci volet, seipsum à binario in ternarium reducat oportet, per quaternarij gradus, antequam in rebus alijs naturalibus id facere præsumat. Homo siquidem naturaliter unus est, & non numeratur, at supernaturaliter in duo numeratur: ut in spiritum & corpus, quæ binarium in eo constituunt. Verum ob corruptionem primam, istud illum superat, quo fit, ut nihil admirandum producere spiritus valeat. Quod si debeat in hac vita, superandus erit per ternarium binarius, id est, corpus ad spiritus naturam conformandum est, & spiritus ita corpori conjungendus, ut in eo pacem habeat. Quo facto, jam ternarius ortus in unitate secunda perfectaque jubilat: nam ex duobus dictis prioribus, per eorum conjunctionem factum est unum tertium. Hæc tamen conjunctio fieri debet per gradus quaternarij hoc est, per elementorum, ex quibus constat corpus transmutationem in unicum & purissimum elementum, hoc modo: Primo ex terra tui corporis aqua fiat: hoc est, ex lapideo segnique tuo corde, molle fiat vigilansque ad Dei, tui quoque notitiam: ut spiritus imagines in illud non aliter quam in ceram sigillo characteres imprimi queant. Postmodum ex hac aqua fiat aer: id est, attolle sursum in cælum, ad eum qui te creavit humiliatum jam cor tuum, aeris instar ad suprema semper tendens, oraque pulsans ut aperiatur ingenium tuum, ad intelligendum ea quæ Dei sunt. Postremo ex aere hoc fiat ignis: hoc est, desiderium tui cordis omne convertatur in amorem (cui comparatur ignis ob ardorem) Dei proximique tui hic in terris, ut flamma hæc non extinguatur unquam. Sic fiet ut per similitudinem tuus binarius, id est, spiritus & corpus, in unum ternarium perfecte jungatur, per quaternarium ejusque gradus, ut audivisti. Jam habes, optime lector, Clavis philosophiæ speculativæ manifestationem, liberali quidem animo tibi, studiosis etiam rerum abditarum omnibus in lucem editam, quæ tam occulte servatur ænigmatibus antiquorum. Ad hujus similitudinem, philosophiæ chemisticæ clavem fabricare tibi necessum est. Jam quid obstabit, quin ænigmatica scripta hac in arte valeas intelligere, ne falso cum cæteris judices artis istius professores, etsi miranda faciant, esse necromanticos, at magos & vere sapientes. Utque videas quam paucis, ea quæ tot & tam variis velarunt involucris antiqui recentesque magi, tibi nunc exposuerim: nonnulla quæ Trithemius inter modernos ejus rei scriptores omnium sagacissimus scripsit, apponere minime pigebit. Videbis in arte hac spectrorum aut superstitionis (quod falso dicunt ignari) nihil prorsus adesse, nec ejus quidpiam, quod sit contra religionem veram Dei. Sed antea memini in titulo seu inscriptione hujus libelli, me fecisse mentionem graduum decem Philosophiæ speculativæ seu adeptæ quorum exposuimus septem. Æquum est igitur h[illegible]

tur hoc loco sub finem addere decadem eorum ad hunc modum videlicet.

Studium generat cognitionem. Cognitio parit amorem. Amor similitudinem. Similitudo frequentiam, sive communionem, aut familiaritatem. Communio fiduciam. Fiducia virtutem. Virtus dignitatem. Dignitas potentiam, & potentia Miraculum efficit. Tres gradus qui plures præcedentibus hoc loco numerantur, ex aliis dependent, a quovis initiato philosopho facile perceptibiles. Quapropter philosophiæ nostræ adeptæ finem nunc facerem, ni me prius admonerent verba Trithemij de hac arte prolata, quæ huc apponere visum est. Adepta philosophia (inquit) naturalis, quæ aliquando principiis naturæ innixa, in sua simplicitate pura constabat, tot mendaciis & impuritatibus totque deceptionibus confusa est, ut nemo nisi in utraque doctissimus sit, qui altera discernere possit, intelligere queat. Quantos errantes in ipsa solus ego novi viros, alioquin doctissimos: quorum nulli tempus & substantiam alchemiæ impendentes perdiderunt: nonnulli vitam cum rebus amittunt: alij medicinam ex ipsa cupientes elicere, post longos labores nihil proficiunt: alij mirandorum effectuum secreta perscrutantes, ad nullam experientiam pervenire potuerunt: alij futura prædicere gestientes, pro veris falsa loquuntur: hi dum opiniones sui capitis ventosas ingerunt, ab expertis dudum conscriptis, quæ non intelligunt bona veraque, mala & falsa imperite efficiunt. Nota tria principia in magia ista naturali occulta, sine quorum perfecta notitia, nullus operantem sequitur effectus. Primum principium in uno consistit, non à quo, sed per quod omnis mirandorum naturalium virtus producitur in affectum, de quo diximus, quia purum ab uno procedens non componitur, neque mutatur. Ad ipsum à ternario & quaternario fit ad monadem progressus, ut compleatur denarius: per ipsum enim est numeri regressus ad unum, simul descensus in quatuor, & ascensus in monadem. Impossibile est compleri denarium, nisi per ipsum: monas in triade læta convertitur. Omnes hoc principium post principium monadis ignorantes, nihil in ternario proficiunt, nec ad sacrum quaternarium pertingunt. Nam etsi sapientum libros omnes habeant, siderũ cursus, virtutes, potestates, operationes & proprietates perfecte cognoscant, ipsorumque imagines, annulos, sigilla, & secretissima quæque ad plenum intelligant: nullum tamen mirandorum consequi possunt in suis operationibus effectum, sine hujus principij à principio cognitione in principium. Unde omnes quotquot vidi in adepta Philosophia naturali operantes, aut nihil consequuti sunt, aut ad vana, frivola & superstitiosa, post longas & inutiles operationes, desperatione prolapsi sunt. Principium vero secundum, ordine, non dignitate

X 2

tate quidem, à primo ſeparatum, quod unum exiſtens facit ternarium, eſt quod operatur miranda per binarium. In uno eſt enim unum, & non eſt unum, eſt ſimplex, & in quaternario componitur: quo purificato per ignem in ſole, aqua pura egreditur, & ipſum ad ſuam ſimplicitatem reverſum, complementum operanti monſtrabit occultorum. Hic centrum eſt adeptæ philoſophiæ naturalis, cujus circumferentia ſibi unita circulum repræſentat immenſus ordo in infinitum: virtus ejus ſuper omnia purificata & ſimplex minor omnibus quaternario ſuper gradu compoſita. Quaternarius autem Pythagoricus numerus ternario ſuffultus, ſi ordinem gradumque obſervat, purificatus purusque in uno, ad binarium in ternario miranda & occulta naturæ poteſt operari. Hic eſt quaternarius, in cujus menſura ternarius binario conjunctus in uno cuncta facit, quæ mirabiliter facit. Ternarius enim numerus ad unitatem reductus per aſpectum, omnia in ſe continet, & quæ vult poteſt. Principium tertium per ſe non eſt principium, ſed inter ipſum & binarium eſt finis omnis ſcientiæ & artis myſticæ, ac infallibile medij centrū: in alio quam in ipſo facilius non erratur, quoniam pauciſſimi vivunt in terris, qui profunda ejus intelligant. Varium eſt compoſitum, & per ſeptenarium in ternarium octies multiplicatum conſurgens & manens fixum. In ipſo eſt conſummatio numeri, graduum, & ordinis: per hoc omnes philoſophi, occultorum naturæ veri inquiſitores, mirabiles effectus conſequuti ſunt: per ipſum ad ſimplex elementum in ternario reductum ſubito fiunt infirmitatum curæ miraculoſæ, & naturaliter omnium ægritudinum: opusque in adepta philoſophia naturali & preternaturali operantis conſequitur effectum, ſecundum diſpoſitionem quaternarij. Prædictio futurorum per ipſum verificatur, occultorumque inſinuatio, non aliunde, quam per ipſum à natura percipitur. Hoc unico medio ſecretum naturæ aperitur Alchemiſtis, ſine quo nec intellectus artis acquiritur, nec operationis effectus invenitur. Errant, crede mihi, errant omnes, qui ſine iſtis tribus principiis quicquam operari in occultis naturæ ſcientijs ſe poſſe confidunt. Major autem cauſa erroris eſt, quod ſapientes olim ſecretis naturæ imbuti, hæc vel penitus tacuerunt, vel nimia obſcuritate involverunt ut non niſi à ſibi ſimilibus intelligi vere queant. Secreta eſt hujus inſtitutionis philoſophia cæleſtisque, in qua ſi quis ſcire & intelligere vere cupit aliquid, hominum tumultus fugiat neceſſum eſt, mundum deſerat, cælum non oculis tantum, ſed mente contempletur. Spiritus Dei ubi vult ſpirat, quē vult illuminat, quē ſuo numine obumbraverit, in omnem veritatis cognitionem inducit: quod qui acceperit, Deo gratias agat, ſtudeatque fructibus operum bonorum correſpondere pro viribus acceptis, accepiſſeque ſe recognoſcat, & ita non inveniet unde ſuperbiat. Ille autem cui ſcire iſta ſub-

limia

limia donatum non fuerit, aut socordiam suam intelligat, quia non laboravit ut sciret: aut misericordiam Creatoris laudet, qua in ejus utilitatem impedimenta fore voluit ut nesciret, aut si non acquisiverit, Deum sibi non extitisse debitorem tantæ donationis fateatur, & non murmuret. Amicus es, tibi consulentem amicum audi, & factum intelliges. Propinquorum victor ignem invidiæ, non aerem calca mortalium, Dei immortalis odio, periculum minatur levitas. Fuge synodum hominum mundana curantium, associare vero cœlestia meditantibus. In nidulo hirundinum salus tua, periculum in stercore gallinarum. Velum raptum à vento persequeris, fatigaberis in septenario, sed per ternarium in unitate consurges iterum, & felicem te reperies. Si operationes tuas aggredi cœperis à sole, quem tibi natura videtur abscondere, ut à cunctis ad verum solem, qui Deus est, per studium cognitionis, purificata ab inferioribus mente, in desiderio animæ fervore sanctissimi amoris converteris, & aliud ostendet. Quia divini amoris ars longa, tempus vero breve est, præstatque Creatorem quam creaturam in veritate semper diligere. Sunt autem ista principia intellectui hominum difficilia nimium, & soli homini ab astris, arte, ingenio & natura speciali conditione disposito pervia, sine quorum cognitione perfecta, nihil proficiunt in adepta philosophia operantes. Hæc philosophia naturalis non solum effectus operatur visibiles, sed etiam intellectum ipsius hominis in ea periti mirabiliter in cognitione divinitatis illuminat, invisibilesque fructus animæ præstat.

Sed videmus nomen ejus hodie hominibus invisum & odiosum, ut omnes in ea studentes una sententia damnent, omnemque usum ejus Christianæ religioni adversum penitus & contrarium existiment. Quod si ipsa ad primam puritatem suam reduceretur, fieret cunctis denuo amabilis & maxime utilis Principibus. Sed quis tam idoneus, quis tam doctus & potens, qui hoc opus aggredi possit? Non est unius diei negocium, nec viri pauperis opus, nec ineruditi: ubi & scientia profundissima in omni pene scientia requiritur, & opes, ut volumina multorum comportari queant. Quod quidem ut fiat quandoque faxit omnipotens Deus O.M. Interea tamen flosculos ex sacra scriptura colligere pro viribus non desinamus, ex qua nobis in integrum potest restitui, & non aliunde ex opinionibus hominum, sentina malorũ omnium, quibus abjectis prorsus ad fontem veritatis convertamus nos & valedicamus ignaviæ, finem tandem imponentes huic opusculo, fruamur cognitione veritatis per Jesum Christum.

TRACTATUS

DE NATURAE LUCE PHYSICA EX GENESI DESUMPTA,

IUXTA SAPIENTIAM THEOPHRASTI PARACELSI

Argumentum Totius opusculi.

Summum atque præcipuum arcanum totius Philosophiæ naturalis, in unico immensitatis æternæ centro fundatum, priscos non considerasse Physicos mirum est. Fortasse quod manifestioribus intenti, ea quæ penitus abdita sunt, præterierint, vel potius datum non sit eis, Deum a suis operibus nosse luculentius. Quod quidem hisce postremis temporibus revelare suis Iesus Christus voluit. De quo etiam primus omnium (quod sciam) Paracelsus libro ad Athenienses, vel ad istorum discipulos scribens, sub involucro docet mysterium magnum increatum esse matrem & primam materiam creaturarum omnium naturalium. Et quia dignatum est sese unire quandoq; transiturarum rerum in universum etiam unico centro creato. Cuncta *sunt (inquit)* in primam suam essentiam reditura, non tamen in suam primam materiam, vel in mysterium magnum: sed in id solum quod ante ipsum extitit, *videlicet bonum, vel malum, id est, in Vnarii similitudinem, aut Binatu.* Non est etiam hoc mysterium unquam in eo statu rediturū, in quo fuit creationis tempore. *Hoc primum principium in tria prima principia naturalia divisum est, quorum tertium rursus in quatuor, duobus aliis nihilominus sub triade sacra manentibus. Vnum enim per unum divisum est in firmamentum & elementum, sub unionis conjugio tamen permanent virtute lucis animam & corpus eorum vivificantis. Verum in istis data opera obscurus esse voluit*

Para-

Paracelsus, licet non omnibus, illis tamen, quos judicabat arcanis ejusmodi esse indignos, & præsertim eis qui talia contemnere solent: metuens forsitan, ne si quandoque hæc intelligerent, abuterentur. Non animadvertit interea per latam viam aberrantes, ad veram semitam ex Dei præcepto reducendos. Ego contra, quod viderem Deum esse clavem & reserantem arcana sua dignis, pariter indignis claudentem: non hæsitavi diutius, quin quæ prodesse bonis possunt, quatenus licet propalanda sint, & non propter malos supprimenda. Noverit enim ipse cujus sunt, etiam ab omnibus tueri, qui profanare studuerint, & auferre, quoties ei videbitur. Dixit porro: Habenti dabitur, & non habenti etiam quod habet auferetur ab eo. Proinde claris admodum verbis, quæ sub ænigmate tradita sunt, nedum a Paracelso, verum etiam ab antiquissimis auctoribus & spagiricis physicis, enucleare visum est opportunum: quo, si quando fieri queat, mutui cessent odiorum livores, & invidiarum conceptiones ex obscuris traditionibus ortæ. Nec aliis auctoritatibus, ad probandum nostra fundamenta Physices, uti judicavimus æquum esse, præterquam ejus qui naturam ipsam condidit, & rerum omnium Genesin per Moysen nos docuit in principio fundatam esse. Quapropter eandem physice duntaxat (ut nostra fert vocatio) tractandam suscepimus, & non theologice: ne forte quis extra nostram professionem vagari nos existimet. Theologis igitur ac piis viris suas interpretationes relinquimus integras, imo hac parte nullatenus læsas volumus, quin potius amplectimur physico modo theologice. Tandem ut videatur & plerosque alios, cum vetustissimos, tum recentiores etiam spargicos adeptæ philosophiæ professores, in eadem fuisse sententia, testes adfero Hermetem Trismegistum, atque Io. Trithemium, quorum scripta prorsum à Genesi desumta, pro viribus ingenij luculenter ac diversimode, jam physice modo spargirice, & subinde moraliter explicui. Quæ singu-

la, ut ex priore tractatu videre est, ad vitam longam & sanam incorruptæ naturæ conservandam & instaurandam faciunt. Posteriore vero tractatu vitæ brevis origo, & mortis occasio ex eadem Genesi per corruptam a serpente binario naturam demonstratur: utroque pariter ad corruptioni resistendum, varia docentur, varioque modo verissima remedia.

Exclamatio auctoris ad Deum.

Summma bonitas, immensa sapientia, æterne Deus, fieri haudquaquam potest, ut humanus intellectus absque maxima suæ mentis consternatione, vel minimum punctum inexhaustæ tuæ sapientiæ considerare, taceo quidem ut exprimere titubante lingua, vel tremente calamo scribere valeat: ni jussu tui sacratissimi spiritus, idipsum in cordibus hominũ imprimentis, fiat: quos etiam admonere tacite, & indies exhortari non cessat ad veritatis confessionem in omnibus. Quandoquidem attentari vel effici a quopiam in terris viventium hoc si debeat, lumine divini tui splendoris illustretur inprimis necessum est, ut ignorantiæ suæ tenebras agnoscat, ingenueque fateatur ab eis nulla ratione liberari posse alia, quam tua potentia. Et si forte suasu calumniatoris, à seipso quærat auxilium, in profundiorem captivitatis lacum se mergi comperiet: cum per seipsum nunquam aliud medium liberationis inveniat, quam laqueum quo seipsum irretivit ab initio recedens ab obedientia, quam tibi soli Creatori suo debebat. Inobedientiæ hujus indies adhuc evidentissima nobis ob oculos proponuntur exempla, per ea quæ hactenus infidelium scripta produnt ex humana sapientia, præsertim circa tractationem facultatum, artium & scientiarum omnium, in quibus nil nisi vias à veri scopo declinantes quærunt ac docent. Id ipsum quidem non aliunde ortum habet, quam ex suis principijs & fundamentis, quæ non hauserunt, ut oportuit, ex vero fonte veritatis, centro scientiarum omnium, sed ex opposito falsoque mendaciorum centro Dualitate videlicet. Et quod pessimum est, hos suos errores pertinacissime defendere munireque studuerunt, contra quoscunque pios bonosque viros, qui devios ad veri centrum ex Deo revocare conantur. Quibus ut reluctentur atrocius, valla fabricarunt atque propugnacula, quo melius falsitatem pessime fundatorum suorum principiorum suorum contegant, ac tueantur. Ut illud est

omnium

omnium primum & potentiſſimum: *Contra negantem principia* (inquiunt) *non eſt diſputandum*. Quid mirum? ad eum fabrefacta modum, ut ſemel concedantur, in errorem confuſionemque incidere ſit neceſſarium eum qui aſſenſerit. Hac via ſolent malè cautos homines irretire captioſeque fallere tenebrarum filij, qui ſemper in ſua natione, filiis lucis prudentiores extiterunt. Etenim a patre ſuo, ſerpente nimirum didicerunt quam habent ſapientiam. Verum ubi ab eis qui veritatem ſectantur, ac ſuam à centro veri tenent ſapientiam, ſuperati ſunt, mox ad calumnias refugium quærentes, appellant eos aſinos, qui illorum fucum & errores Mundo palam faciunt. O hominum inſania, qui non vident quocunque ſe vertant, in maximam ignominiam impingere ſe? Utinam aſini conditionibus ornaremur omnes, quo monſtrorum inter equos & aſinos præter naturam generatorum, mulorum atque mularum calumnias ferre poſſemus cum patientia. Suos iſti bajulatores præferunt ſuis parentibus. Quandoquidem natura comparatum eſt, ut magnetica virtute ſimile ſemper trahatur a ſibi ſimili. Haud digni ſunt infideles nobiscum, ad imitationem illius qui ſumma ſapientia eſt, aſinum equitare, quo fit ut monſtra ſibi delegerint. Non caret ſuo præſagió ſane monſtrorum equitatio. Non mirum, ſi quandoque animoſos excitare voluiſti aſinos tuos, ò domine Deus, qui contra monſtroſos ejuscemodi fœtus dum in ſuperbiam & ignorantiam tam pertinaciter acti ſæviunt, calcitrare moti ſint. Si genus hoc hominum eſſet aſino dignum, utique ſeſe ſubmitteret jugo patientiæ, quod fræno haud indiget vel capiſtro. Hoc ipſum etiam imitarentur in aſino, nempe ſuos greſſus, ut ille, pedetentim examinarent cum patientia & modeſtia, ne laberentur in ignorantiam: hoc eſt, ſua fundamenta diligentius contarentur, num ſolidis conſtarent lapidibus à rupe veri deſumtis. Porro cogentur in poſterum ad Lydium lapidem quanquam inviti venire, judiciumque ſui, non ſine maxima confuſione videre & audire. Honoratius fore non vident, ingenue ſuum errorem fateri, & pœnitentia duci ad veri centrum, ac vitæ ſemitam, quam pertinacitér in eo perſeverantes, per latam viam ad interitum & perditionem ferri. Quod quidem ut faciant, rogamus te Deum omnipotentem, iſtorum hominum oculos aperire digneris, utque mens eorum fiat oculus, & ſpiritu divino tuæ gratiæ tracti, redeant ad centrum veræ tuæ ſapientiæ. De cujus fonte vivas hauriant aquas, abjecta ſordium ſcaturigine: quibus hactenus ſubmerſi, proh dolor, adhuc in eis pertinacius perſiſtunt, quanto magis hominibus veris innoteſcunt, & ab his admonentur crebrius. Bone Deus potens & miſericors, noſti quantis periculis ægri ſint ob falſæ medicinæ infidelium introductionem expoſiti, præſertim hac tempeſtate præ cunctis corru-

 ptiſſima,

ptissima, qua nedum in medicina corporis, verum etiam in ea quæ salutem animæ concernit, omnia contra veritatem certare totis conatibus videntur, etsi frustra. Per te siquidem reddimur certiores: quotquot ejus tuæ sapientiæ centri fuerunt olim ac erunt in posterum ignari, nunquam veri quidpiam tractasse vel tractaturos esse: imo contra, quicquid unquam conati sunt, hoc ipsum non solum in sui ruinam & perniciem tendere, sed etiam eorum qui illorum vestigia sequuntur: idque verbo tuo, dum asseris nobis in persona filij tui dicentis: Ego sum via, veritas, & vita. Inde constantissime colligimus nostris in actionibus, artibus, ac scientiis omnibus, à centro veri progressum ad sanitatem & vitam facere nos debere, cum in hoc mundo, tum in futuro sæculo. Primo verbo, charitas in fratres: secundo, fundamentum ac finis actionum & operum nostrum: tertio vero, utraque salus in unitatis centro quærenda præfiguratur. Nollemus per homines hæc nobis obtrudi ad calumnias, ac si essemus immemores ejus quod polliciti sumus in præfatione. Quandoquidem exclamando ad te Deum, ac de misero statu infidelium conquerendo, rogamus divinam clementiam tuam, ut velit eos ad suum ovile revocare nobiscum. Dum eorum etiam recensemus errores, non propterea afficimus injuriis. Seductis enim ac seducentibus, non est in suis peccatis dissimulandum nec abblandiendum, quin potius ulcus ubi dolet eis aperiendum. Idipsum & nobis errantibus, nisi crudelius contingat unquam, æqui bonique libenter & cum gratiarum actione consulemus. Cæterum habemus testimonium certissimum ô pater omnipotens, medicum & medicinam te creasse, ac velle propter hanc illum esse honorandum. Quod nemo vere Christianus in dubium revocat, modo vera tamen, & non falsa medicina sit. Quarum differentia, non melius neque exactius, quam à suis principiis petenda. Propugnaculum igitur infidelium restringamus ad hunc modum: *Contra negantem principia, non est disputandum, nisi de principiis.* Ad quorum examinationem (Deo duce) feliciter nos conferamus, a creatione Mundi Physicam nostram inchoantes.

CREA-

CREATIO MUNDI EX NARRATIONE MOYSIS IN GENESI.

DE MUNDO INTELLIGIBILI.

Dies unus.

IN principio creavit Deus cælum & terram. Terra autem erat inanis & vacua, & tenebræ erant super faciem abyssi, & spiritus Domini ferebatur super aquas.

Dixitque Deus. Fiat lux, & facta est lux. Et vidit Deus lucem quod esset bona, & divisit Deus lucem a tenebris: vocavitque Deus lucem diem, & tenebras noctem.

Et factum est vespere & mane dies unus.

DE MUNDO VISIBILI.

Dies secundus.

DIxit quoq; Deus: Fiat firmamentum in medio aquarum, & dividat aquas ab aquis. Et fecit Deus firmamentum divisitque aquas quæ erant sub firmamento, ab aquis quæ erant super firmamentum, & factum est ita. Vocavitque Deus firmmamentum cælum. Et factum est vespere & mane dies secundus.

Dies tertius.

DIxit vero Deus: Congregentur aquæ quæ sunt sub cælo in locum unum, & appareat arida. Et factum est ita. Vocavitq; Deus aridam terram, & congregationes aquarum appellavit maria. Et vidit Deus quod esset bonum. Dixit quoq; Deus: Germinet terra herbam virentem, producentem semen suum juxta suam speciem, & arborem facientem fructum, & habentem semen juxta speciem suam, & factum est ita. Et produxit terra herbam virentem producentem semen juxta speciem suam, & arborem facientem fructum, & habentem semen juxta speciem suam. Viditq; Deus quod esset bonum. Et factum est vespere & mane dies tertius.

Dies quartus.

DIxit quoq; Deus: Fiant luminaria in firmamento cæli, & dividant diem & noctem, & sint in signa, & tempora, & dies & annos. Et luceant in firmamento cæli, & illuminent terram. Et factum est ita.

Fecit-

Fecitque Deus duo luminaria magna, luminare majus, ut praeesset diei; & luminare minus, ut praeesset nocti, & stellas. Et posuit ea Deus in firmamento cœli, ut illuminarent terram, & praeessent diei ac nocti, & divideret lucem a tenebris. Et vidit Deus quod esset bonum. Et factum est vespere & mane dies quartus.

Dies quintus.

Dixit quoque Deus: Producant aquæ reptile animæ viventis, & volatile super terram, sub firmamento cœli. Creavit ergo Deus cete grandia, & omnem animam viventem reptantem, quam produxerant aquæ juxta speciem suam. Et vidit Deus quod esset bonum. Et benedixit illis Deus, dicens: Crescite & multiplicamini, & replete aquas quæ sunt sub firmamento, & volatile multiplicet in terra. Et factum est vespere & mane dies quintus.

Dies sextus.

Dixit quoque Deus: Producat terra animam viventem secundum speciem suam, jumenta & reptilia atque bestias terræ secundum speciem suam, & factum est ita.

Fecit ergo Deus bestias terræ secundum speciem suam, & jumenta secundum speciem suam. Viditque Deus quod esset bonum.

Dixit quoque Deus: Faciamus hominem ad imaginem & similitudinem nostram, & dominetur piscibus maris, ac volatilibus cœli, atque jumentis & toti terræ, omnique reptili super terram.

Creavit itaque Deus hominem ad imaginem suam, ad imaginẽ Dei creavit illum, masculum & fœminam creavit illos. Et benedixit eis Deus, dixitque ad eos Deus: Crescite & multiplicamini & replete terram, & subjicite eam, atque dominamini piscibus maris, ac volatili cœli, & omni bestiæ reptanti super terram.

Dixitque Deus. Ecce dedi vobis omnem herbam producentem semen in terra, & omne lignum faciens fructum, & habens semen suum, ut sint vobis in escam, & omni bestiæ terræ, cunctisque volucribus cœli, atque omnibus reptantibus super terram, in quibus est anima vivens, omne olus herbæ erit in escam, & factum est ita. Viditque Deus omne quod fecerat & ecce erat valde bonum. Et factum est vespere & mane dies sextus.

Et quievit die septimo ab omni operẽ suo quod fecerat.

EXPLI-

EXPLICATIO DVORVM PRImorum capitum Geneseos juxta Physicam.

DISPUTATIONE haudquaquam indiget, Spiritum Dei veram nos docere Physicam ex ore Moysis in sacra Genesi. Quis enim ausus erit negare, tum primum naturam ipsam a creatione Mundi habuisse initium? aut affirmare alibi quam in cœlo, & in elementis existere? Prophetam Dei Moysen hoc loco nihil omnino ex seipso loqui, sed ea solum, quæ ex ore Dei audiverat, purè ac sincerè populo Israelitico retulisse, Christianus omnis fatebitur. Si quis forsitan dubitarit, a cœtu fidelium explodendus non immerito censebitur: quare nec audiendus latius, nec ad colloquium pium & verè Christianum admittendus, nisi resipuerit. In docendo igitur Moyses ex Dei præcepto populum Israëliticum à Deo electum, exordium facit à Physica, per creationis Mundi, naturæque primæ visibilis creaturæ narrationem: quo melius ac facilius, per admirationem tam magnificorum operum Dei, recentiores & rudes adhuc suos discipulos traheret ad altiora, scilicet ad supernaturalia, & in summi sui Creatoris cognitionem adduceret. Ergo ab initio docet eos, priusquam altissimus Deus hominem ultimam suam creaturam procrearet ad imaginem & similitudinem suam, ipsum voluisse ex nihilo creare domicilium ejus, & in illo quicquid usui foret ei necessarium. Nec idipsum imaginæ suæ unitatis destitutum esse voluit, quod primam visibilem creaturam esse statuerat. Hanc etiam ordine pulcherrimo creatam, numeris, mensura, pondereque dispositam, admirando quodam ornavit artificio. Quibus tribus, ut instrumentis quodammodo seu primis ideis & formis uti decrevit in hoc opere suo. Unde non inconsultè, neque temerè colligimus, homines fundamentorum artium & scientiarum suarum principia, medicinæ præsertim (quæ prima sese obtulit homini post lapsum necessaria) summa cum reverentia & gratiarum actione haurire debuisse: maximè quod videamus summum creatorem his mediis usum fuisse, cum tamen eis nullatenus indigeret. Potuit enim cuncta creasse nutu solo, qui Deus est omnipotens. Verum ut nobis hominibus de se nihil potentibus, exemplaria daret, ad cujus normam, quicquid in hoc Mundo essemus operaturi apte conferremus, omnemque sapientiam nostram à fonte sapientiæ Deo, & nõn aliunde ortam agnosceremus, eique omnem ferremus acceptam gratiam, sic facere statuit. Quapropter ex divinis ejusmodi simulacris, nostra principia cum Physica, tum Medica, ut æquum est, orta sumtaque docebimus:

idque

idque validissimis argumentis, scripturæ sacræ videlicet, ac irrefragabilibus exemplis demonstrare conabimur, contra quæ sæviant, ut volent, infideles. Horum etiam ex adverso principia declarare statuimus, ut toti mundo pateant utraque, ac liberum sit judiciosis viris interea discernere verum à falso fundamento. Consolamur apprimè nos à fonte veri pendere, ac in eo Christianos imitari doctores, & non infideles: tum nostros inimicos nil contra nos adducere posse, præter auctoritates hominum, etiam à Deo reprobatorum, & veritatis existentis in Deo solo prorsus ignarorum. Demonstretur nobis unus inter infideles sapientes, artium priscos professores, vel potius inventionum suarum doctores, qui Deum ex veritate cognoverit, aut qui in Deum Deique filium blasphemus non fuerit (ut princeps ille suæ Medicinæ Galenus) vel idololatra, & contradictionis spiritu seductus non extiterit. Nihilominus ut veritatem haberi volunt, quicquid scribunt ac docent: ea ratione quidem seducti, quam etiam impudenter proferre non verentur. In artium (inquiunt) & facultatum tractationibus non agitur de cognitione Dei, sed hæc ad Theologiam pertinet: ac si concluderent illas absque Deo possidendas & exercendas. Quæ blasphemia hæc est? Inde luce clarius patet nihil istos qui talia proferunt, ex charitate erga proximum facere, sed solum avaritia. Possuntne esse medicus & medicinā vera, sine suo Creatore? Sed missos faciamus ejus farinæ homines, qui vel talia cogitant, & ad mentis conceptum nostræ nos tandem recolligamus. Deus utique pura & simplex essentia per seipsam consistens, incomprehensibilis per alium, invisibilis, & indefinibilis, & indivisibilis, per unitatem nobis præfiguratur: quæ quidem multitudinis expers, contrarietatem non admittit, proinde nullam infirmitatem. Mundus igitur, cum ad imaginem & similitudinem unitatis à Deo creatus sit, in ea persistit unione, quamvis per numeros ordinatus, ut istorum in Genesi fit mentio: quippe qui naturam unionis adhuc retinerent, sub hominis inobedientia, multitudinemque nullam efficerent, usque dum per dualitatem Binarij seductus, in multitudinis confusionem, contrarietatem, & inobedientiam præcipitasset, vestemque perfectionis ac sanitatem corporis atque mentis exutus, contra omnis vitij labem, infirmitatis ac morbi miser homo contraxit. Prius medicina quapiam non indiguit, quam in morbum hunc omnium genus morborum incidisset omni sanitate privus. Cum igitur origo prima morborum omnium homini contingat, per discessum ejus ab unitate, sanitatem in hac sola omnem consistere, ac hanc in illa quærendam esse necessarium est. Jam videamus in quos morbos inciderit: in confusionem videlicet, ac utriusque mortis apprehensionem. Ergo spiritu & corpore male

affectus.

affectus, quod sentiret se in utramque mortem exitum facere, timuit vocem Domini, & abscondit se non quærens remedium. Duplici tamen ut servaretur medicina fuit opus, Misericordia Dei, videlicet, ac pane. Sub hoc posteriore corporis medela continetur, sub his correctionis & punitionis verbis a Domino prolatis: *In sudore vultus tui vesceris pane tuo.* Panis hic non solum intelligendus, quo sustentatur corpus in alimentum, verum etiam quicquid ad vitam naturalem est necessarium. Morbido maleque sano corpori medela ad vitam ejus, panis est, quo si destitutum erit, non secus atque si careat cibo, morti fit obnoxium. Maximo sane dispendio panem benedictionis, pro pane sudoris, doloris, anxietatis & curæ commutavimus. Panis itaque Medicinæ non ille qui per hanc artem acquiritur, sed qui ad recuperandam sanitatem est necessarius, alio loco minime quærendus, quam eo in quo nobis deperiit, utputa infelicitatis & unitatis horto, quem brevibus explicandum, Physice duntaxat, suscepimus. Antea tetigimus mundum ipsum ad imaginem & similitudinem unitatis a Deo conditum esse. Quandoquidem sua rotunditate mirum in modum absoluta, ejus pura meraque simplicitas absq; multitudine, qua dotatus est ab initio suæ creationis, apertè nobis innotescit. Videmus enim corpus sphæricum, quantumcunque, & quaqua versum agitatum in plano, solum in unico punctulo quiescere, quod habet pro suo fundamento, quodque tanquam centrum suum occultum, ad superficiem circumquaq; manifestū facit. Ut hinc non malè concludere quis posset, omnem sphæram suo centro nihilo majorem esse, cum aliud nil quam idipsum referat, ac ubique sui semper similis, unitatis vero consortio potiatur. In eo mysterio magnalia quædam arcana, cum naturalia, tum supernaturalia latent, item artium & scientiarum cum fundamentis multa sapientia. Si mundus igitur in unione suo permansisset, non erat opus medico neque medicina. Omnis itaque medicinæ finis est, ut ad unionem ægrum reducatur, super quam Physices & Medicinæ vera principia fundavimus. Reliquum erit ut inceptum, sub auxilio divini numinis, pro viribus nostris exequamur.

DE PRINCIPIO CREATIONIS.

In principio creavit Deus cælum & terram.

Variæ sunt opiniones apud nonnullos de principio creationis Mundi. Sunt inter alios, qui negant hoc ad tempus quoquo modo referri posse, quia nondum existeret, quodque à vespere & mane prius ortum habuit. Alij volunt ordinem denotare, ac si dictum esset, primum omnium. Verum hæc verba, *in principio* videlicet, videntur cum pro tempore, tum pro ordine, extra omnem loquendi modum & rationem interpretanda: Cum

Cum potius in ea significatione temporis Moyses dixisset *à principio*, ut etiam habent aliquot vulgares interpretationes, vel *in primis, primo* &c. Locum etiam designare minimè videntur. Nam vebum Dei Deum ipsum aliquo loco includere velle, nefas. Etiam ante mundi creationem nullus potuit esse vel assignari locus. Infinita siquidem immensitatis divinæ amplitudo, nullos terminos habet, quo fit ut locus in infinito non sit, qui dicitur à limitum circumscriptione. Quid ergo sibi velle videtur Moyses per principium? Idem sanè apparet, (sub correctione tamen dictum) quod Divus Joan. cap. 1. simili nec diversa phrasi utens in eandem sententiam; hoc solo dempto, quod ista tractatio magis Theologica sit quam illa, quæ potissimum naturalis esse videtur ac Physica. Verbum itaque Dei Deus nullo contineri loco potest, ut superius dictum, sed omnia potius in se comprehendit & concludit, ut etiam à nullo excludatur. Proinde si Deus in principio creationis fuit (quod piè credendum) oportet necessariò principium hoc non fuisse locum. Aliquid tamen fuit hoc principium, in quo Dei verbum æternum creavit cœlum & terram Benè recteque locutum fuisse Moysen testatur Divus Joan. idem quod ille sonans eisdemque verbis. Alioqui potuisset argui hoc loco de impropria locutione, vel interpretum errore. Tutissimum fuerit igitur non aliter intelligere, quam ipsamet verba sonant, juxta puram & meram simplicitatem. Major pars interpretum asserit Moysen accommodare suum sermonem ad imbecillitatem ingenij rudis adhuc populi Israëlitici Ecclesiæque recentis. Concedimus quidem. Verum qui factum sit, ut non etiam nudè ac simpliciter eos de hoc principio instruxerit, non videmus, ni fortè, quia non decuit indignos æquè atque alios tanti mysterij fuisse participes. Credendum itaque Moysen simpliciter narrasse omnia quæ audiverat à Domino, populumque suum non defraudasse: at si quæ peculiari dono Dei per intellectum fuit assecutus, ea doctoribus etiam revelasse, quæ non apertè scripta sunt, minimè dubium. Præclara siquidem ingenia tunc temporis quum Moyses doceret Genesin, extitisse apud ipsum inter filios Israël, testantur sacræ scripturæ, qui longe majora ferre potuissent, quam indoctus populus. Quid autem privatim docuit eos, integrum alijs ejusmodi mysteriorum studiosis viris, ut hoc de negotio judicent, relinquo. Quod quidem & mihi audire cum cæteris quæ ad hanc rem pertinent, pergratum atque jucundum foret. Si tamen venia minus dignum sit apud homines, non facundum homunculum de tam abstrusis juxta Physicas rationes investigare (quæ minus etiam periculi secum etsi adferant quam theologicæ) parcat Omnipotens Deus, qui corda scrutatur hominum. Scit enim me non ambitionis, non invidiæ, neque vindictæ causa, sed juvandæ potius

pro ta-

pro talentulo quod accepi à Domino, Reipub mysteriorum & arcanorum studiosæ gratia, fideliter id omne facere quod possum. Alias ante aliquot annos declaravi scriptis editis, quid meo judicio videretur esse principium creationis mundi: Quemadmodum & hoc loco repetere minimè gravabor, & luculentius, submittens me scriptaq; mea nihilominus debitæ correctioni sanius interpretantis.

Scripsit etiam antea præceptor ille noster, nunquam satis laudatus Paracelsus, ab exordio mox suæ Philosophiæ ad Athenienses his fermè verbis: *Omnium quæ creata sunt, & sunt obnoxia corruptioni, unicum fuit principium, in quo conclusæ fuerunt omnes creaturæ, quàm universa regio capit ætherea: sic tamen, ut omnium unica materia duntaxat extiterit, & non unicuique sua. Materia hæc rerum omnium est mysterium magnum, non perceptibile quid, non ullius essentiæ vel formæ, nullius proprietatis, inclinationis, similiumve: item absque ullo colore, & elementari natura. Quam latè se extendit ætherea regio tota, tam ampla fuit sphæra mysterij magni. Hoc mater fuit elementorum, stellarum, arborum, creaturarum carnis, ac reliquarum omnium sensibilium & insensibilium, omniumque corruptibilium rerum. Singula suam ex eo mysterio duxerunt originem, non successivè, ut unica creatione tantum: substantia, materia, forma, essentia, natura, & inclinatio, data sunt à Domino. Mysterium magnum creati nullius similitudinem habuit, nec etiam creatum fuit. Fuit nihilominus materia prima, ex qua res omnes mortales & corruptibiles ortæ sunt. Increatum igitur mysterium hoc, fuit ab altissimo opifice Deo præparatum, ut ei simile nunquam futurum sit, nec ipsum unquam rediturum, ut fuit. Et si cuncta reditura sint in suam primam essentiam, non tamen in mysterium magnum, neque in primam suam materiam. Nam quod corruptum fuit, restitui non potest, nec restituitur, sed benè redit in idipsum, quod ante mysterium magnum extitit. Ex eo mysterio magno increato, prodierunt multa alia mysteria specialia. Creavit igitur summum arcanum, summumq; bonum conditoris omnium, hoc in uno increato simul omnia, non essentialiter neque qualitativè, sed in eo fuerunt quemadmodum in trunco quopiam imago non visibilis, priusquam auferatur omne quod superfluum est lignum: tum demum & non prius apparet. Non aliter de mysterio magno censendum, quam in sui separatione carnalium & insensibilium quodq; suam in formam fuisse redactum. Nihil tamen ejus quod abscissum est, periit, nec abjectum fuit, sed quodlibet in formam & essentiam factum. Admirandus admodum*

 opifex

opifex Deus, qui minimum & ineptissimum in utilitatem adducit, eiq; vitam tribuit, quod nullus unquam efficiet alter. Concludens itaque maximum arcanum hoc ipsum esse dicit. Quia æternum cum transituro conjungere se dignatum est, omnia sunt in primam suam essentiam reditura, & non in primam suam materiam. Hæc ille. Hujus tanti viri philosophia admodum rara, quod captum Atheniensium discipulorum superet, ad calumnias & convitia sese totos convertentes, non tam hominibus quam Deo bellum gerunt. Non vident interim ista longè altius esse petita, quam ab infidelium somnijs & vanis opinionibus, quorum fundamenta figmenta sunt hominum tantummodo. Paracelsus autem ex narratione Geneseos à Deo per Moysen tradita fidelibus, sua deducit primorum principiorum Physices fundamenta, à primo rerum omnium principio faciens exordium: quod quidem alio nomine mysterium magnum appellare voluit: ac si Moysen pro viribus à Deo sibi concessis, imitaretur ad hunc modum: In mysterio magno increato creavit Deus cœlum & terram. Non dicit etiam Moyses creationis principium fuisse creatum, sed in eo creationem omnem factam esse asserit.

Ut tandem ad principij declarationem veniamus: Quis ignorat quæso vel minimum ædificium indigere suo principio, à quo in perfectionem assurgit, ac tale fundamentum esse, in quo vel super quod extruitur? Si principium igitur omnis ædificij, fundamentum sit ejus, quid obstabit, quin opificij tanti, quantum cernimus esse mundum hunc universum, dicamus principium Physicum fuisse fundamentum ejus, in quo & supernaturale principium esse, super quod creatum est atque fundatum? Nonne duobus fundamentis opus esse scitur in omnibus manufactis ædificijs: unum ex eadem materia ex qua constant: alterum super quod illa quiescunt, & sine quo persistere non possunt? Oportet igitur hæc duo conjuncta simul esse, licet etiam diversæ conditionis existant atque naturæ. Unum porò pars est ædificij, ut sunt primo jacti super fundum lapides: alterum verò extra ædificium, at sine quo illud etiam consistere non potest, ut est fundum, quo totius structuræ pondus sustentatur. Creationis igitur mundi principium est ejusdem fundamentum. Interrogabit fortasse quispiam, utrum istorum statuamus pro principio? Sat superque per ea quæ dicta sunt, responsum est: utrumque videlicet conjunctum alteri, ut aut unum esse oporteat, aut ruere quod superædificatum est. Nec satis per ea quæ dicta sunt hactenus, apertè innotescit, quid creationis tam admirandum sit principium. Libenter abstinerem à propalatione sacratissimi hujus mysterij magni increati. Verum aliud quid me facere licet ac decet, quam quo fata trahunt obtemperatissimè sequi? Fateor ingenuè hoc loco, me nihil

nihil præterquam sub divino dictante spiritu, scriptorem & monitorium ejus exaratorem agere, velut è profundissimo somno excitatum. Quid miser homo de se promere, præter meram ignorantiam potest? aut quid habet quo glorietur potius, quàm à Deo gratiam assecutum esse, servitio dignum ejus, & obsequio, cui soli gloria convenit? Faxit igitur qui potest, velleque solus habet, ut ejus ductu felici, comitibusque fidis, inchoatum hoc opus eo fine perficiam, ad quem nutu suo dirigere voluerit. Minimè dubitandum quin hoc fiat ad vindicias veritatis ab iis oppressæ, qui falso hactenus eam sibi totam vindicarunt, & in liberationem eorum, qui his ducibus ita cæcutiverunt, ut apertis etiam oculis, mente nihil prorsus percipiant: nunc verò utrobique lucem videant ejus, qui lux est, & lucem inaccessibilem inhabitat: cui soli honor sit, laus & gloria in æternum.

Animadvertite igitur fideles, ad ea, quæ sub integumento potius latere plurimos æquum esset, quam promulgari paucissimis. Et ni me stimulus in animo quodammodo cogeret ad exprimendum, effari haudquaquam ausus essem. Ut tamen aliquando videant homines erga Deum & naturam ingrati, quam atrociter hactenus veritati restiterint, ista diutius sub silentio præterire, periculosum fore duximus: ne fortè pertinacius in hoc errore persistentes, etiam alios multos, alioqui natura bonos, corrumpant, ac in similes errores attrahant. Æternum ergo sapientiæ verbum æternæ, in immensi & infiniti sui centro æterno, finiti & quandoque transituri centrum collocare voluit, ut in eo sibi materiam præparet absque ulla præjacente materia quapiam, ad mundi creationem idoneam. O admiranda sapientia, quæ ex punctulo vix intelligibili, quicquid unquam ingentis machinæ hujus, vastæ ponderosæque molis à creatione factum est, solo verbo potuit excitare! Quis satis admirari poterit, omne quod grave dici potest ac onerosum, hoc uno solo puncto, puncti virtute sola sine molestia gestari, firme figi, ac supra omnem constantiam retineri, citraque ullam vacillationem sustentari? Sed quis non magis quam mirabitur, stupefiet, dum considerabit medium absque terminis vel extremis assignari? quod præter omnem geometricam rationem, imò supra captum angelorum (ut interim de hominibus taceam) factum esse scitur ab eo cui soli nota sunt omnia; Divinitati nihil similius centro. Nam ut ipsa incomprehensibilis, invisibilis, non mensurabilis, infinita, indeterminata, & si quid ultra dici potest, omnia similiter in centro quadrare convenireque certum est. Hoc enim quia locum nullum occupat, ob quantitatis carentiam, comprehendi non potest, videri, nec mensurari. Tum etiam cum ea de causa infinitum sit, & absque terminis, locum non occupat, nec depingi potest, vel imitatione fingi.

 Nihil-

Nihilominus omnia quæ locum etiam non implent ob carentiam corpulentiæ,ut sunt spiritus omnes, centro comprehendi possunt, quod utraque sint incomprehensibilia. Quapropter verba creationis, *in principio* videlicet, ad locum referri Physice nequeunt, etsi ad centrum sit relatum principium.

Nec prætereundum esse judico mirabilem admodum centri naturam,quod ad sphæræ formationem attinet ex Physica. Ex eo namque ab omni parte fluentibus æqualibus lineis sese mutuo contingentibus, exsurget inde solidum corpus sphæricum, tot centrorum in superficie, quod fluxerunt è centro lineæ. Patet inde sphæram quantumvis ingentem carere basi, ac in plano minimè, nisi retenta,quiescere posse. Non absurdum igitur concludimus ex his, sphæram omnem è centro suo natam esse naturaliter & Physico modo,per sui centri immoti radios extensos ad justam superficiem,id est, æqualiter finitam atque determinatam. Et quanquam ista vobis, ut inaudita prius,admodum rudia videri possunt: talia tamen est quod existimetis,ut quæ præclara mentis acie præditis etiam,per totum vitæ curriculum,abundè satis exhibeant contemplationis atque studij, nec dum quidem eos vix millesimam centri partem assequi posse putate. Sanè quicunque centri naturam probe cognitam haberet (ut ait vir quidam excellentissimus in adepta Philosophia) ipsum nihil eorum quæ in cœlo & in terra sunt naturalia latere quoquo modo posset. Ut igitur centri nullus est finis, virtutum ejus etiam & arcanorum abyssus infinita nullo calamo satis describitur. Quare tantisper ab eo describendo tractandoque nobis erit quiescendum, quoad cætera quæ de mundi creatione putamus esse notatu digna, contemplati fuerimus ex Physica. Solum hoc addemus, centri videlicet, nec non eorum quæ prodire queunt ex ipso, rudem & impolitam adhuc imaginem proponi,quam politioris ornatus cultoribus exhibemus decorandam. Sat nobis modo fuerit,si qualemcunque semitam arcanorum naturæ studiosis, qua pateat iter ad altiora, statuerimus. Janitores sumus, sis tu lector optime qui penitius in abditiora penetres,aut is quem te constituat ille, cujus est unumquemque ad suæ vitæ munus & officium revocare.

Creavit Deus cœlum & terram.

Opus est solius Dei creatio. Quis enim alius ex nulla præjacente materia vel substantia, materiam excitare potest? certè nullus angelorum neque hominum. Cum igitur Moyses dicat, in principio Deum creasse cœlum & terram, nec subdat ex qua materia,tacitè nobis innuit, cœlum & terram fuisse rerũ omnium primam materiam,ex centro(ut auditum est) per verbum Dei excitatam. Nec repugnat sententiæ patrum asserentium, ex nihilo

cœlum

cœlum & terram esse creata. Nam respectu cœli & terræ perfectam essentiam, formam, & materiam habentium, quod his carere intelligitur, uti centrum, censetur etiam pro nihilo.

Cæterum operis omnis excellentia potissimũ ex eo judicatur, cum in ipso videntur primis ultima, & e contra, mutuo sibi correspondere. Divini porro hujus opificij duo principalia membra corporis unius mundi videlicet, perbelle referunt hominis creationem unius in duo postmodum a Domino divisi. Verum quia partes ex uno & eodem sunt, in unum rursus convenire plurimum appetunt hoc in operante tertio, nempe vinculo naturæ per mutuum unitatis suæ naturalis amorem & appetitum.

Terra erat inanis & vacua.

QUænam fuerit mundi materia prima, dictum est prius; jam pro parte qualis extiterit, indicatur. Per inanitatem quid aliud hoc loco præter inopiam & indigentiam, copia quandoque supplendam, intelligi posse videmus; & per vacuitatem, ultra locum, sterilitatem ac infæcundum statum etiam in meliorem conditionem redigendum, ut patet ex sequentibus? Et quamvis terræ hic solummodo fiat mentio, nihilominus sub ea appellatione comprehenditur universa regio elementaris, quæ postmodum sub firmamento locum obtinuit. Conjectura quadam ejus occasio nobis apparet, quod elementum hoc præ cæteris suapte natura fluidis mobilibus ac raris, stabile, firmum, ac solidum, centro fit affinius: tum etiam progignendis creaturis ad vitam hominis necessarijs, ac deferendis magis idoneum, magisque notum præ cæteris.

Et tenebræ erant super faciem abyssi.

CLarius materiæ mundi primæ status innotescit, ut quæ fuerit abyssus perfusa tenebris, cœlum atque terram permixta simul in se complexa. Quis non ex his adhuc intelligit omnia sub unitate prius comprehensa, & in unica massa tantisper delituisse, donec a summo creatore manifestata sint per separationem?

Et spiritus Domini ferebatur super aquas.

DE materia prima concludit Moyses, innuens cœlum, terram, & totam abyssum aquas fuisse. Unde manifestè liquet ea omnia solum unicum quid extitisse specimen aquarum referens, super quas spiritus Domini ferebatur. Sunt qui interpretantur Moysen per abyssum & aquas, unum & idem intellexisse: quod sanè probabile est. Nam adhuc nulla fuit mundi facta distinctio, donec Deus creasset lucem, eamque postmodum à tenebris divisisset. Unde colligitur per omnia quæ dicta sunt, unicam

massam intelligi, usque ad primam divisionem, lucis nimirum à tenebris.

Dixit quoque Deus: Fiat lux, & facta est lux.

ABsoluta mundi materia & forma primordialibus, Deus creare voluit lucem. Est enim spiritus in quo vita rerum naturalium, à Domino conditore posita est. Hac sanè fuit opus ad supplendum ea quæ de terra dicta sunt & abysso, hujus videlicet illustrationem, & illius inanitatem & vacuitatem replendas. Primum igitur cœli & elementorum fuit ornamentum, tertium quoque idealis mundi membrum & potissimum. Ideo primo loco nobis à summo conditore commendatur & approbatur bona his verbis:

Et vidit Deus lucem, quod esset bona.

HÆsitare quis hoc loco posset, an etiam Deus non viderit cœlum & terram esse bona. Verum quicunque pia mente verba hæc intuetur, intelligit pariter omnia quæ solus bonus Deus creavit, esse non nisi bona. Porro quod unum altero magis bonum sit, non propterea derogatur dignitati minus boni. Singula siquidem unius & ejusdem corporis membra, sortita sunt in eo peculiare munus & officium ex voluntate sui conditoris, ut unum alteri non invideat. Hoc ipsum etiam de charitate legitur, spe fideque majorem esse. Proinde non sequitur reliquas duas esse minoris existimationis. Etenim alibi legitur fide sola hominem salvari. Ergo videre Dei bonum (ut vir probus quidam inquit) est nobis approbare bonum.

Et divisit lucem à tenebris.

NOn absimile dubium occurrere potest, utrum tenebræ non fuerint à Deo probatæ, cum ab eis lux bona dividatur. A bono quidem quod dividitur, videtur esse malum, uti habetur de separatione ovium ab hœdis. In Genesi autem divisio non aliter intelligenda, quam infra legitur de divisione aquarum ab aquis, superiorum ab inferioribus, cœli à terra, viri à muliere, & similium. Manet enim ibidem vinculum unionis & copula per mutuam appetentiam inde quidem ortam, quod ex uno & eodem partes divisæ sint, & non ex diversis natæ.

Appellavitque lucem diem, & tenebras noctem.

SCitur ex luce diem oriri, ac per illius impedimentum introduci noctem: impeditur autem lux per interpositionem opaci corporis vel densi, ut sphæra terræ noctis umbram efficiens. Lucem igitur tenebris obducere, diem est claudere, non secus atque, luce noctem propelli, diem est introduci.

Et factum est vespere & mane dies unus.

DIvisio partium in unione permanentium exponitur. Per mane siquidem lux atque dies intelligitur artificialis,& per vesperam,nox atque tenebræ, quæ simul ambæ partes diem unicum naturalem constituunt. De tenebris etiam intelligendum est naturalibus,quas inservire Deus nobis voluit. Alienæ sunt prorsus à tenebris exterioribus extra vel præter naturam ortis,in quas angelus malus dejectus esse legitur. Cæterum quod ad unum diem attinet,sententia doctorum piorumque virorum est, hunc nobis summa cum reverentia considerandum esse, ut qui in creatione mundi intelligibilis, per conceptum in mente divina sit absolutus, & non alijs quinque diebus annumeratus, quibus hunc sensualem & visibilem mundum, ad exemplar illius idealis conditum esse,materialiter tamen volunt,& ideo ab altero die prius inchoatum. Est enim primus numerus,dualitatis videlicet, materiæ repræsentativus, ut unitas formæ, vel potius ideæ primæ. Trinitas verò fœtus est unitatis, uti quaternarius dualitatis. Mundum itaque volunt sub uno die divinitus,& non primo,creatum esse idealiter unum,& postmodum sub numero primo per ordinem materialiter ideæ suæ repræsentativum Impium namque videtur, unitatem,sub numerum & ordinem velle concludere, licet unitatibus constare numerum humana ratio doceat, non propterea censendum unitatem in serie numerorum esse connumerandam. Differunt enim unitates ab unitate, non minus quam confusio multitudinis à simplicitate. Plures unitates quia multitudinem efficiunt, ut hanc, nec illas ullo modo potest unitas admittere. Quapropter dixit Moyses sub vespere & mane factum esse diem unum,& non primum,ut habent multæ versiones: nec dubitandum inadvertentia quadam interpretum id accidisse. Hactenus de creatione mundi intelligibilis, cui locum assignare alibi quam in infinito verbo Dei locum non admittente,nefas. De visibili tandem ad illius exemplar & imaginem conditi, fundamentum ac principium in mysterio magno increato habente,est quod modo loquamur.

DE MVNDO VISIBILI ET *sub sensum cadente.*

DIES SECVNDVS.

Dixit quoque Deus:Fiat firmamentum in medio aquarum, & dividat aquas ab aquis. Et divisit aquas quæ sunt sub firmamento, ab aquis quæ sunt supra firmamentum. Et vocavit Deus firmamentum cœlum. Et factum est vespere & mane dies secundus.

Fiat firmamentum.

CReatio mundi visibilis à Moyse narratur facta fuisse die secundo primum, qui primus numeralium non immeritò dici potest. Nam creationis materialis mundi historia, ab eo die sumit exordium. Moyse porro docente cœlum per firmamenti creationem factum fuisse in medio aquarum. Hoc quidem aptissimè correspondet ei quod supra de aquis dictum, scilicet spiritum Domini latum fuisse super aquas. Unde satis apertè constat, omnia primus aquas extitisse, quas altissimus conditor assumpserat, sibique præparaverat in materiæ suæ materialis creationis primam. Medium etiam hic non ut æquidistantiam ab extremis intelligendum, atqui potius velut sequestrationem, quemadmodum inter contrariantes conciliatorem, sive moderatorem dicimus esse medium, ne confundantur amicitiæ leges. Haud secus hic ne permiscerentur de cætero inferiores aquæ superioribus, medium creatum est à Domino firmamentum. Idipsum eo docet Moyses, inquiens ex ore Domini, *& dividat aquas ab aquis*; ac si dixisset, dividat cœlum ab elementis.

Et divisit aquas quæ sunt sub firmamento.

ISta divisio non inconcinnè respondet ei, quæ de luce facta fuerat à tenebris: ea tamen ratione qua purum ab impuro dividi intelligitur. Quid quæso luce purius, ecquid impurius tenebris inter ea quæ creata sunt? Secundò loco longè lateque cœlum est purius omnibus elementis. Proinde videmus primam divisionem eorum quæ sub aquarum unitate comprehendebantur, fuisse lucis à tenebris uno die factam, atque secundam cœli videlicet ab elementis altero die subsecutam. Inde per contemplationes Physicas, Chemiæ primum fundamentum ortum habet. Ejus siquidem artis potissimum exercitium versatur circa divisionem puri ab impuro quorumlibet à natura productorum. Ex his igitur quæ dicta sunt, constat, per purum intelligi lucem atque cœlum: & per impurum, terram & elementa firmamenti medio divisa divinitus. Quapropter toto cœlo (quod ajunt) errare videntur, qui docent aliam elementorum divisionem, quam omnium simul, in suo naturali vinculo manentium, à puro suo cœlo quod eis permixtum fuit à natura. Exin haud temerè considerarunt Physico chemicæ (non illi qui sine veræ Physices cognitione currunt in vanum) omne corpus à natura procreatum, ab hac eadem sibi ob oculos esse positum, haud secus atque aquas tenebrosas in eo latentes, quas per firmamentum igneum & artificiale suum dividere possent in superiores puras, & inferiores impuras.

Porrò divisio hæc, divisionem atque differentiam secum adfert, quæ modo videtur inter priscos Physicos, & Paracelsum. Iste suæ

Physices fundamenta ejecit super Genesis partem superiorem potissimum: Illi vero fluitant super aquas inferiores tantum, ex quibus quatuor quas vocant qualitates primas, pro columnis ædificij sui stabiliunt in quatuor elementis inferioribus. Nihilominus fateri coguntur tria prima sua principia Physica, formam scilicet, materiam & privationem, cum tamen nihil minus quam veram formam doceant. Quid autem per privationem intelligant aliud, quam lucis naturalis privationem, haud quaquam percipi potest. Contra Paracelsus hanc naturæ lucem (qua videntur illi privati) totis conatibus & pro viribus amplectitur, ut per eam in abdita naturæ mysteria nec non arcana penetret. Si formæ rationem etiam aliquam habent, cur eam non docent à sua materia separari, ac tanquam a tetro carcere liberari, quo liberè valeat agere? Si verò modum ignorant ac artem, quare quæso vituperant? Fatuum porro videtur ut laudare, pariter & contemnere quod ignotum est. Atque mentis est prorsus insanæ præter causam & occasionem affici. Sed alio nos revocat animus.

Antea diximus cœli divisionem ab elementis arti Chemicæ dedisse initium. Restat modo enucleemus quid per cœlum suum intellexerint hujus artis veri professores. Non aliud sanè quam idipsum quod Paracelsus per suum Mercurium sulphureum. Postquam enim à suis confusarum aquarum corporibus superiores aquas diviserint medio sui firmamenti artificialis, utramque partem seorsum reponunt, usque dum in usum veniant, quem audire quandoque licebit ex sequentibus. Sat modo fuerit primi nostri principij, Mercurij videlicet, fontem aperuisse ex quo defluxit. Quin etiam cœli divisionem ab elementis penitius intuebimur. Ea cumprimis necessaria fuit ad successivam generationem & propagationem eorum, quæ Deus verbi sui virtute ac sapientia primum creavit in elementis. Nihil enim in seipso generare potest, sed in alio tantum quod ex seipso fuerit. Quocirca aquæ primordiales necessariò divisæ fuerunt, ut illa postrema Adami ab Eva divisio primæ corresponderet illi, & è contra.

Vocavitq; Deus firmamentum cœlum.

FIrmamentum pro toto cœlo naturali habendum est, à Lunæ situ elementis proximo, usque ad extremam universi creati naturalis concavitatem, & non solum pro stellarum fixarum (quas vocant) altitudine, ut infideles docent.

Planetas, quos etiam erraticas stellas dici volunt, in firmamento sitos juxta Moysis sententiam asserimus: cui uni soli plus fidei tribuendum est, quam infidelium scholis omnibus. Docent isti cœlorum nimiam ex suis opinionibus multitudinem. Cum Paulus tamen Apostolus duos duntaxat esse naturales clarè satis in-

nuat, dum raptum se profert in tertium cœlum. Hoc ipsum fuisse supernaturale quivis pius & merè Christianus judicabit ex eo, quod ibidem supernaturalia cum vidisse, tum audivisse ac didicisse debuit, & non naturalia. Reliquos ergo duos sub cœlo supernaturali collocatos, naturales esse quis dubitabit? unum incorruptibile, qualitatis omnis, mutationum & vicissitudinum expers; alterum vero corruptibile, & in media regione situm, in quo mutationes omnes, & qualitatum alterationes, atq; meteoricæ generationes fiunt? Posterius enim hoc à Moyse vocatur cœlum apertissimè die sexto, quum dicit, *ut dominetur piscibus maris & volatilibus cæli.* Situs planetarum altiores demissioresve, tot cœlos non constituunt, sed in unico cœlo cum cæteris astris liberè moventur, ex ordine, quo ab initio suæ creationis, digito sui conditoris agitati sunt, quem etiam ordinem atque motum servabunt inviolabilem in finem usque sæculi. Non clavis neque malleis corpori cuipiam cælico affixi circumaguntur, ut satis innuere videntur infideles, licet admodum tacite, qui quod ante pedes est non vident, interea, quæ in cælo fiunt ad unguem recitare volunt Astronomi. Sed quin aperte fatentur, quum de fixis in firmamenti concavitate docent potius æquidistantes perpetuo moveri? Quanto magis hoc mirabile, imo ut fere impossibile videtur humano captui nostro, tanto sanctius atque firmius, ac majori cum veneratione tanti opificis admirandum est nobis Christianis artificium, qui hæc arcana Dei ad lancem intellectus humani (quod faciunt infideles) nolumus, neque debemus revocare, ut sciamus qua ratione id omne fiat, quod à Domino factum est. Satis nobis fuerit fateri, omnia esse in sua potestate, ac ipsum quæcunque voluit fecisse.

Et factum est vespere & mane dies secundus.

QUod prius de uno die diximus ex aliquorum sententia, obiter hoc die secundo repetere non erit supervacaneum. Licet enim hic dies dicatur à Moyse secundus, id juxta seriem & numerorum ordinem intelligi minime videtur, ut audivimus. At potius dicitur secundus, ut dierum creationis perfectus numerus ille senarius compleatur, qui nobis mundi perfectionem indicet, haud secus atque septenarius cæli cum elementis copulam: item in supernaturalibus mentis cum corpore pacem, & in unione quietem æternam.

DIES TERTIVS.

Dixit quoque Deus, Congregentur aquæ quæ sunt sub firmamento, in locum unum, & appareat arida & quæ sequuntur.

Hoc

HOc die qui dicitur tertius, creatum fuit secundum membrum mundi visibilis, scilicet elementum, sub aridæ nomine, quod antea terra dicitur. Ac si dixisset Moyses, in principio mundi creavit Deus superiorem ejus partem cælum & inferiorem terram elementatam. Quæri posset cur Moyses ab initio magis terræ pro reliquis etiam elementis, quam aquæ, ignis, & aeris fecerit mentionem? Ratio quidem in promtu est, factum esse, quia terra infimum est elementorum omnium, quo nec alio melius inferior mundi pars denotari potuit. Tum etiam quod solum hoc inter cætera stabile sit atque fixum, ex cujus centro, tanquam ex fonte vel fundamento, reliqua pullulare videantur, & in altum assurgere, ignis quidem artificio. Quis ignorat, nisi veræ Physices ignarus, ignem elementum inferius, in centro terræ primam originis suæ radicem habere, ex quo tandem sursum indefesse propria sui natura surgit in altum ad firmamenti concavitatem, atque corpora terræ & aquæ penetrans, ac transiens, hujus ut illius puriores subtilioresque partes secum in aerem versas in mediam regionem attollit? quo quum venerit, non altius penetrare potest, hoc impediente firmamento? Proinde fit ut debilis jam factus ejus calor ob nimiam extensionem, frigoreque terræ & aquæ subtilium, ac regionis mediæ, victus succumbat, ac una cum aere, terraque in aquam densatione versus ignis, graviaq; simul omnia facta sursum in terram & aquam decidant, eoque redeant unde prodierant. Motum hunc Physiochemistæ circularem vocant, eumque suis in operationibus ut cæteros imitantur. Quatuor igitur elementa ignis artificio volatilia facta, recipiunt ad hunc modum à superioribus astrorum masculea natura fœmina, per influxum ac impressionem in media regione contingentem (demonstrantibus idipsum meteoricis generationibus) eaque postmodum suo lapsu dicto, deferunt in quatuor suas etiam matrices, ut suos concipiant fœtus ac producant, ab exordio suæ fœcundationis ordinatos per summum conditorem, ad omnium propagationem quæ generantur ex eis. Hujus generationis quatuor sunt patres, totidemque matres: alterius vero quæ per solum influxum fit, unicus est pater, & unica mater, sol & luna videlicet in genere, verum in specie multa sunt media generationum, ac tot quot sunt astralia reliqua corpora.

Cæterum quid sapientes Chemistæ per suam terram elementatam intelligant in arte sua, minime subticebo. Idipsum nimirum est quod Paracelsus per suum sal inculcare nobis voluit. In eo siquidem quatuor elementa, ut in proprio suo domicilio sedem habent atque mansionem. Quod quidem experimento facili ad oculum demonstrari potest, ut infra latius.

Addam

Addam quod ad congregationem aquarum attinet, istam discretionem sola congregatione fieri, & non per divisionem, ut ea quæ fuit aquarum ab aquis.

Hæc porro nullam de cætero permixtionem partium divisarum corpoream admittit, at bene spiritualem per influxum, uti diximus: illa vero corpoream permixtionem suarum partium fieri sinit, non tamen adeo absolutam, quin utrique parti sua forma locusque penetrare terram, eique permisceri, sed in plures reducere minime posse: huic providente sagacissima natura Dei filia, per ignis artificium in centro terræ suum officium exercentis. Quod quidem ignorasse videntur prisci Physici: alioqui sese in Ætneas flammas non conjecissent, ut celebratus ille Physicus & medicus sui temporis Empedocles. Nec sese Physices historiographus flammis ejusdem & fumo suffocandum exhibuisset Cajus ille Plinius, naturæ secretarius olim existimatus. Ambo quod arcanum hoc naturæ non possent ingenio assequi, nec ejus flagrationis scrutari causas, non minus quam desperabundi, sese totos in impiam oblationem Vulcano devoverunt miseri. Quo factum ut Ethnicos non secus atque Ethnicos vocare tales nonnunquam liceat homines.

Et appareat arida, &c.

MUtatio nominis terræ in aridam pro unico elemento, terra scilicet, luculenter satis indicat Moysen exponere velle, quo sensu terram accipiat, inquiens, *Creavit Deus cælum & terram, terra erat inanis & vacua:* non solum pro unico elemento, vel pro omnibus elementis in centro terræ commune centrum habentibus, atque super increatum centrum fundatis. Alioqui dixisset ut prius, *Et appareat terra.* Mentem suam clarius patefacit dicens, *aridam appellavit terram.* Ac si diceret, per aridam intelligere vos volo terram, quæ apparuit ex aquarum congregatione in locum unum ex quatuor elementis.

Congregationes aquarum vocavit maria.

NUlla fontium scaturiginis, aut eorum quæ ex eis oriuntur, uti fluviorum, aliorumve facta mentione, marium duntaxat nomine, cunctas inferiores aquas insignivit Moyses. Proinde facile hinc fuerit conjecturam facere ab istis illas oriri, nec non per poros terræq; meatus scaturire, ac in suam originem refluere, suamque salsedinem in terra dimittere, transitu quoque per eam facto in dulcedinem transmutari, subterraneo igne idipsum efficiente, ut videlicet elevetur vapor dulcis, sale penes terram sibi propriam remanente. Quod quidem apparet ex Chemicis oculariter, in aquæ marinæ vel muriæ cujusvis destillationibus, stillatum dulce sursum ferri subsidente sale. Sunt igitur materia, fontes, ac flumina, la-

na, lacus, &c. ex uno & eodem loco, globo, & sphæra una sua promanantia, sub firmamento aquarum congregatione simul unita. Carnei non vident quod mentales oculi, corpore terræ hoc ipsum impediente, cujus in superficie, licet maria, sinus, lacus, & id genus alia, divisa nobis appareant vel segregata: nihilominus in unum & idem centrum suum coire, nedum ista, verum etiam alia cuncta, sunt qui vident paucissimi, ut ab his docetur verbis, *in locum unum*.

Dixitq; Deus Producat terra, & quæ seq.

HÆc verba referri debent ad ea, quæ supra de creatione mentali dicta sunt, *Terra erat inanis & vacua.* Ac si diceret Moyses. Elementa vel mundi pars inferior, sive aquæ sub firmamento, erant adhuc informes, nudæ, ac steriles, & absque ulla virtute, donec die secundo formā Deus dedisset illis suo verbo, cum per aquarum congregationem, tum per fœcunditatis inditionem. Hujus nuditatem viridi vestivit amictu, & sterilitatem fœcunditate replevit altissimus die tertio, à vegetabilibus, idque minoribus, ut herbis, ad maximas arbores progressum faciens, itidem ab infinito elemento, terra scilicet, ad aquas & aerem. Terræ primum ornamentū ex eis esse videtur, quæ insensata radicem oris loco in terra defixam habent, qua recipiunt alimentum, uti per os animantia. Naturæ siquidem vegetabilium nutricis ubera terra sunt, & eisdem aqua lac præbet. Quatenus autem sexu carent, datum est eis semen in seipsis; tum quæ motu libero destituta sunt, coire simul nequeunt ut locomotiva. Proinde maxime delirare videntur Physici, qui sexum vegetabilibus per suas appellationes maris & feminæ tribuunt. Externarum namque formarum in naturalibus, aliqua tamen cum vel modica differentia, similitudo duorum, ut vegetabilium, non debet pro sexibus judicari, vel magis ad diversas referri species. Nonnulli hunc errorem volentes evitare, in longe majorem inciderunt, his sub uno & eodem nomine majus & minus adscribentes. Quoniam hoc ipso fatentur per imprudentiam ignorare, cum nominibus rerum naturalium, earum vires atque virtutes, à quibus potius nomina dedisse quam ab exterioribus formis oportuit. Fatuum esse videtur, assignare masculum specie differentem à sua matrice. Terra porro matrix est & mater omnium vegetabilium, at semen eorum est pater. Videte quæso qua specie convenire possunt istorum parentes. Non sic de animantibus & locomotivis, quorum uterque parens specie cum altero convenit.

DIES

DIES QVARTVS.

Dixit autem Deus: Fiant luminaria in firmamento cæli, & dividant diem & noctem.

QUod superiori loco sub idea dictum, *fiat lux*, repetit Moyses, at sub materia factum fuisse. Quandoquidem aliud esse videtur lux, aliud vero luminare. Non secus atque spiritus & corpus, etsi conjuncta sint in unum, non est tamen unum quod alterum. Eadem ratione fere se quodammodo habent lux & luminare, (ut crasso tandem utar exemplo) qua flamma & oleum in lucerna, nisi quod in istis consumtive, in illis vero perdurabilius. Patet equidem prius creatam esse lucem, quam luminare. Postquam igitur altissimus Deus terram ornasset vegetanti virore, cælum decorare voluit luminaribus innumeris, ut etiam ex ordine priori dictum fuerat. *Terra erat inanis & vacua*; mox inde subjungitur, *Et tenebræ erant super faciem abyssi*. Notandum in hoc ordine mirum latere mysterium. Voluit enim summus rerum conditor prius creare vegetantia, quam solem & reliqua luminaria, ne fortassis homines impij ab his illa creata, vel inde primarias vires atque virtutes fuisse sortita crederent, & creaturis ad hunc modum tribuerent, quod Creatori soli convenit. In eum nihilominus errorem incidit major pars hominum, ut ab eis infidelibus videre est, qui solem & stellas adorant, vero Deo neglecto, vel sibi saltem ignoto. Nos vero Christiani virtutes omnes cum naturales, tum supernaturales, unicæ virtuti, solique Deo ferimus acceptas in omnibus. Et quamvis fatemur (ut æquum est) cuncta primum à Deo solo fuisse ut creata, pariter & animata, suisque dotata virtutibus: in propagationem tamen eorum quæ post creationem generari debebant in elementis, videmus ipsum uti velle suis medijs, utputa superiorum luminarium virtutibus, ex ipso etiam procedentibus, ut legitur.

Et sint in stationes & tempora. Nunquid stationes temporum; dierum & annorum juxta vicissitudines, productionis rerum ex terra sunt causæ secundæ, à prima tamen causa, Deo videlicet pendentes? Patet ex eo: *Vt luceant in firmamento cæli, & illuminent terram.* Quis quæso dubitat lucem naturalem esse vitam naturalium, & supernaturalem illam, esse vitam spiritualem? Asserit enim nobis Christus se lucem esse mundi, ac vitam. Item Joan. Erat lux vera (inquit) quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum, id est, vivificat. A simili terram illuminari à luce naturali, vivificari est naturaliter: non secus atque illuminari à supernaturali, spiritualiter vivificari est. Per hanc sententiam nihil derogatur Majestati divinæ, cum unica & eadem

eadem sit virtus, quæ luminaria illuminat, & quæ terram per illa. Est itaque lux idea vitæ, tenebræ vero mortis imago. Dictum equidem, *Et tenebræ erant super faciem abyssi.* Quid aliud per hoc intelligendum putamus, quam abyssum eo tempore adhuc fuisse vitæ naturalis & supernaturalis ac lucis expertem, Deumque tum primum creasse vitam naturalium supernaturalem, quum dixit, *Fiat lux*, & quæ sequuntur.

Et dividant diem & noctem.

IDem quod antea, *Divisit Deus lucem a tenebris, appellavitque lucem diem, & tenebras noctem.* At quamvis ista videantur esse ut sunt contraria, lux tenebræ, dies & nox, in unum tamen convenire diem Deus voluit ac jussit his verbis, *Et factum est vespere & mane dies unus.* Etenim Physicus ac naturalis dies constare scitur ex artificiali die cum sua nocte conjuncto. Mirum admodum, & summa consideratione dignum, in mundi creatione Deum voluisse in unum convenire contraria, uti cælum lucidum cum tenebrosis elementis in mundum unum tantum, qui etiam prodiret ex uno principio per divisionem in contraria. Hinc porro nobis dilucide veneranda trinitas in unitate lucens, in omnibus rebus naturalibus innotescere potest. Quoniam quod duo contraria conjungere debet in unum, hoc ipsum oportet esse tertium quid utriusque particeps. Idipsum est naturæ vinculum, amorque mutuus in natura situs, ut appetentia partium ex unitate naturali provenientium, in eam rursum redeundi. Deus enim est pacis auctor, & reconciliationis in omnibus. Unde quæso hæc igitur, si nulla sit contrarietas? Intelligenti pauca, præsertim quod sobriam tractationem ac tacitam hic locus maximè requirat. Proinde non profanandum arcanum, cum altiori loco potius quam in Physicis conveniat.

Et sint in signa, in stationes, in dies, & annos.

MUltiplicem luminarium utilitatem conspicimus, ut ab annotationibus signorum in eis apparentium, quæ partim & potissimum nos admonent iræ Dei propter nostra peccata commotæ, & ad resipiscentiam nos incitantis: partim observationibus ad agriculturam: item dierum & annorum notationibus ad annales & alios usus, qui faciunt in societatis necessitudinisque hominum inter se conservationem. Nec desunt qui per signa velint Astronomiam intelligi, ut quæ ab ejusmodi signis petenda sit in futurorum prædictionem. Verum hæc opinio per Christum refutatur, cum dicat Apostolis, sua non interesse nosse tempora, quod reservata sint in arcanis Dei. Paracelsus etiam non hinc suam artem derivare vult, quam signatam vocat, sed potius à Physio-

Physiognomia quadam & observantia notarum impressarum sive insculptarum à superioribus in inferiora quæque per influxum, à quibus etiam rerum ejusmodi vires atque virtutes nobis innotescunt. Non docetur hæc ars in scholis infidelium, neque ex hominum vanis opinionibus vel somniis, at ex luce naturæ, quæ per supernaturalem sit illustrata: proinde ab hac petendum ut illam obtineamus. Sunt nihilominus media quædam hominibus bonæ voluntatis à Domino concessa, quibus ad ea percipiendum & intelligendum animus ipsorum optime disponitur, & ab omni liberatur impedimento quo remorari posset. Verum enimvero pigris & accediosis hominibus raro vel nunquam contingere solent: & præsertim eis prorsus denegantur, qui talia contemnunt ex ignorantia. Dupliciter autem inferiorum notæ considerandæ sunt, vel ab exterioribus signis, ut per internorum examinationem, quam docet Anatomia Vulcanica.

Vt luceant in firmamento, & illuminent terram.

IN superioribus hic locus satis superque declaratus est, ubi lucem ad vitam comparavimus, & illuminationem ad vivificationem: quare prætereundus.

Fecit Deus duo luminaria magna, &c.

DE omnibus in genere luminaribus prius dictum est ad hunc modum: *Fiant luminaria in firmamento cæli:* modo vero de duobus potissimum, eisque principibus, sole & luna, sermonem instituit Moyses. Postquam igitur Deus in firmamento lucem posuisset, ut per medium luminaris majoris in ipso nedum luceret, sed etiam per diem illuminaret elementa, alioqui suapte natura tenebrosa: noluit ea noctu luce destituta. Quapropter sua providentia creavit etiam luminare minus, quod à majori tamen lucem acciperet, qua quidem umbrarum terræ tenebræ per noctem illustrarentur: Ut quæ à sole interdiu siccitates elementis introductæ essent ob ejus calorem, noctu à luna rore cæli vicissim irrigarentur, & istius humectatione, ut illius fomento cuncta propagarentur, ex Dei virtute solum, sed per media quæ dicta sunt.

Et stellas.

OB interpositionem quæ est inter luminarium duorum creationem, & stellarum, utpote, *ut præessent diei & nocti:* oriri posset dubium an *& stellis* legendum esset potius, quam *& stellas*. Ac si hic sensus esset, ut præessent etiam luminaria magna reliquis minoribus, & præsertim lunæ respectu sui muneris & officij. Utrumvis legatur, parum aut nihil à vero scopo aberratum esse videtur in Physica, sed in Theologia stellas potius legendum est. Nam

est. Nam stellarum omnium & lunæ sol ipse rex atque dominus esse scitur, ideo quia lucem istis omnibus præbet, nec aliunde mutuari possunt. Est enim sol fons atque subjectum lucis omnis naturalis: hanc lunæ distribuit alioqui suapte natura opacæ, non minus quam reliquæ stellæ omnes, quæ pariter quam habent lucem, ut luna, recipiunt à sole. Nec satis fuisse videtur astra lucem à sole habere immediate, quin imo Deus voluit ut mediate per lunam etiam solis virtutem universalem aut generalem acciperent, quam juxta suam naturam & conditionem, quodque postmodum ad suam speciem peculiarem in elementis producendam disponeret. Quis non animadvertit singulis octenis atque vigenis diebus lunam adire solem suo modo, ut ab eo tanquam à fonte hauriat universalem formam atque vitam naturalem, eamque ab ipso recedens, ac per singula cæli domicilia transitum faciens, deferat in cuncta reliqua luminaria minora? Ista vero (ut antea dictum) generalem formam quam acceperunt, præparant atque disponunt ad singularem speciem & cuique peculiarem, eamque per influxum radiorum suorum cælum & aera penetrantium, protrudunt in elementa. Unde quæso, si non hinc, specierum in ipsa natura tantam varietatem cernere licet omnibus nobis per individua quæque. Nosse tamen quæ producta naturaliter suis in cœlo correspondeant astris, hoc opus, hic labor est, circa spagiricam Astronomiam applicandus. Legitur in sacris scripturis, Salomonem sæpius de minimo vegetabili ad maximum Libani lignum disputare solitum. Quid sibi hoc velit, judicent qui sublimato sunt ingenio præditi. Sapientissimum hunc virum atque regem potentissimum à Deo supernaturaliter illustratum, etiam in naturalibus, de hac aliquando scripsisse tam admiranda Physica, nemo potest in dubium revocare. Sed injuria temporis, hominumque pravitas ad malum & mendacij partem semper & ubique prona, hoc etiam virtutis naturalis radio mundum privare conata, hactenus delitescere fecit veram naturalis sapientiæ lucem, ut è hominum memoria pene deleta sit veritas, nedum in Physica, verumetiam in omnibus alijs artibus quibuscunque. Faxit autem omnipotens Deus ut quandoque nostri misertus, ejus Salomonicæ Physices saltem aliquot scintillas rursum excitari, pullulareque mundo jubeat per suos angelos, per quos etiam Salomoni revelare voluit ab ejus infantia. Sed quid? hominum erga Deum ingratitudo tanta est, ut omne donum bonum è superis à datore luminum, si quandoque ad nos fluere manareque contingat unicum, ab eis spretum abjiciatur, accepto receptoque potius infidelium diabolico somnio quopiam è tenebris exterioribus allato. Hic status est humani generis. Eo deventum est hoc ferreo seculo, ut omnes fere clamitent à primo statim veritatis

conſpectu,ut olim de Chriſto Jeſu veritatis omnis auctore: Tolle hunc de medio,liberum da Barrabam.

Et poſuit ea in firmamento cæli, ut lucerent ſuper terram.

CAuſam explicat Moyſes cur Deus poſuerit luminaria in firmamento cæli; ut tenebræ videlicet, quæ diviſæ fuerant à luce & in elementis poſitæ illuſtrarentur. Tenebras abyſſi vero poſitas fuiſſe in elementis, res ipſa docet ab umbra terræ noctem in inferiori regione ſub firmamento efficiente: Non altius enim attollitur pyramidis umbræ noctis acumen, quam regio capit elementaris. Proinde nullatenus impedire lucem poteſt per totam firmamenti ſphæram.

Fecit,& poſuit,& quæ ſequuntur.

ISta repetitio non aliter intelligenda venit, quam id ipſum quod paſſim occurrit, *Fiat,& factum eſt*; ac ſi diceretur: Non prius concepit aut ſtatuit Deus facere, quam factum ſit. Hoc ipſo nobis demonſtratur Deum non indigere tempore, ad exequendas ſuas conceptiones,ſed iſtas ut cauſas & effectus eſſe ſimul & eodem momento in divina mente ſitas. Etſi videmus Deum quandoque uſum fuiſſe aliquo temporis intervallo, ut eo quod eſt inter dies creationis mundi ab uno ad ſextum, factum potius eſſe putemus in noſtri doctrinam, quo melius intelligamus opera domini,& penitius queamus eorum excellentiam contemplari. Alioqui nobis imperceptibilia forent momentanea, cum nec ea quæ tempore ſunt ordinata,valemus intelligere. Præterea his admonemur etiam, ſingula cum ordine, tum judicio maturo noſtra facere & exequi: quin etiam ut mundi perfectionem, quemadmodum ſupra diximus,à ſenario perfecto conſideremus,& admiremur cum veneratione. Quietis quoque ſanctificationem à ſeptenario, mentis cum corpore unionem denotante, vel æterni cum defuturo, revereamur & obſervemus. Et potiſſimum, ut antea tetigimus, ut nos alioqui natura volubiles & inſtabiles ingenio cogitationibusque nec non leviter optima quæque & ſalutaria obiter transcurrentes, aliquo temporis ſpacio retineret attentos in eorum contemplatione. Quid enim delectabilius, quam dies & noctes animo totaque mente in tam admirandis operibus Dei verſari oblectarique? Non ſine fructu ſane redibunt ejusmodi cogitationum meditationes: imo potius mentem & ingenium acuent ad cuncta percipiendum quæ ſcire ac intelligere nos oporteat in omnibus. Hactenus de luce luminarium, juxta quam Paracelſus naturæ ſulphur in naturalibus conformare ſtuduit. Abſoluto igitur die quarto creationis mundi, hujus tria prima ſive principalia membra creata ſunt,videlicet die

ſecun-

secundo firmamentum cælum appellatum; tertio generale elementum sub appellatione terræ; quarto vero lux in firmamenti luminari majore posita. Quibus ex fidelium scrutatorum naturalis sapientiæ sententia, convenire videmus animam mundi, corpus, & spiritum ejus, longè melius quam ex opinionibus infidelium, suam privationem, materiam, & formam: unde prima Physices principia petenda sint. Reliqua sane quæ facta sunt in creatione mundi, in istorum trium primorum supplementum & ornatum esse videntur: uti vegetabilia, ad nudam inanitatem terræ vestiendam: animantia vero, ad aquarum & aeris vacuitatem implendam: luminaria tandem, ad abyssum illustrandam. Postremâ autem omnium creatura homo, ad his omnibus fruendum & imperandum in summi conditoris gloriam & honorem. Creatis ergo cunctis vegetantibus in animam germinantem sub diei quartæ finem, deinceps creata fuerunt animantia die quinta, ut sequitur.

DIES QVINTVS.

Producant aquæ reptile animæ viventis, & volatile super terram, sub firmamento cæli.

DIFFERENTIA videtur mox ab exordio creationis animantium, quæ est inter istorum vitam & vegetantium. Horum vita vel anima germinans & virens quid dicitur: Illorum vero vivens vivum esse docetur hoc loco, quicquid per se libero conatu movetur, ut verba sonant, reptile & volatile. Propterea non est inferendum vegetabilia non vivere. Nam & ipsa moventur juxta conditionem suæ naturæ, libero etiam & non violento motu, licet non de loco ad locum, ut ab eorum incremento, & propagatione videre licet. Præterea notandum, quod altissimus jubeat aquas producere volatile, & non terram, neque in terra, sed super terram, & sub firmamento, hoc intelligi de media regione aeris & ignis elementaris. Aer enim aliud nihil est, quam aqua resoluta per ignem in ea solutione persistens verbo Dei. Aeris igitur & ignis creationis hoc verbo, super terram, & sub firmamento, satis aperta mentio facta est intelligentibus, tum volatilia etiam ex igne (sine quo aer persistere non potest) pro parte etiam esse producta. Impossibile siquidem est naturaliter aerem elementum esse posse, præter elementum ignem, ut etiam nulla ratione potest elementum aqua ab elemento terra sejungi, nisi præter naturam fiat. Nullus ignis in chalybe visibilis, nullus item in cote, attamen ex istorum duorum crebra concussione, apparet nostris oculis ignis visibilis verum elementum accensum in aere, quem habet loco fomenti. Si ergo Moyses tacitam facit

mentionem aeris, de igne pariter subticere nullatenus potest, quod hic illius sit potissima causa naturalis. Hac ratione pars inferior aquarum sub firmamento, perbelle divisa est in quatuor elementa. Cæterum ut redeamus ad animantia, aves ex aquis prodiisse docetur hoc loco. Ecquis dubitat ex eis quæ dicta sunt, aerem sua natura proximius ad aquas accedere, quam ad ipsius terræ naturam? Ut ergo videmus reptilia vel natatilia replere aquas inferiores terræ proximas, pari modo volatilia replent aquas aereas supra terram & sub firmamento igni proximas, & intermedias. Replent etiam reptantia super terram aerem dictum, sed non supra terram ut volatilia sunt elevata. Haud secus ac superius dictum, tacite Moysen fecisse mentionem ignis & aeris, sub aliis duobus elementis aqua & terra, possumus etiam intelligere omnia quæ ex terra & aqua generata sunt, per congregationem aquarum, & aridæ manifestationē, tam occulta quam manifesta. Moysen tamen non aperte locutum fuisse de iis, quæ in occulto istorum duorum elementorum erant à Deo creata simul una cum ipsis, ratio hæc ipsa videri potest. Cum ejus potissima hæc esset intentio, ut populum Israeliticum adhuc rudem, per ea quæ sensibus erant exposita, magis in admirationem & cognitionem creatoris eorum facilius traheret ab excellentia creaturarū, docuit eos longe præstantiorem eum esse, qui ex nihilo condiderat illa quæ videbant ob oculos exposita, & quibus fruebantur. Si vero de his quæ latebant in aquarum atque terræ centro locutus fuisset, obscurior erat instructio, ob non admodum evidentem demonstrationem. Tum etiam non fuit ad Moysis institutum opus statum ab initio singula particulatim adducere, cum ista successive ex aliorum intellectu, vel per seipsa fiant intelligibilia. Quis terram perfecte pronunciare potest, vel aquas, nisi pariter & omnia quæ suæ sunt substantiæ intelligat? Lapides porro & metalla sunt progenitura utriusque elementi, juxta majorem unius quam alterius participationem. Constant enim ambo ex mixtione terræ & aquæ. Verum in generatione lapidum, terræ virtus prævaluit, ut in metallorum structura virtus aquea. Adhæc nobis occurrit opinio majoris partis infidelium Physicorum, asserentium lapides atque metalla nullatenus ad medicinam apta nec idonea, quocunque modo etiam præparata, ut sua vegetabilia & animantia: adducta primum hac ratione quod magis dura sint, & à natura compactiora, quam ut stomacho digeri queant, quanto minus in hominis substantiam converti, vel aliquatenus vitæ suæ facultatibus associari. Quis non videt hæc puerilia magis quam responso digna? Simile est nobis quod eis obtrudere liceret, ut lignum suum quod sanctum & guaiacum vocant, & pleraque alia sua cum vegetabilia, tum animantia dura pariter & compacta, nihilominus ab eis in me-

in medicamentum usurpata. Si dicant se non administrare corpus, aut materiam duram, at solummodo substantiam eorum suis decoctionibus dxtractam: Ubi quæso viderunt veros Chemicos integra metalla ægris præbuisse devoranda? Sed iterum ad ista suppleant, ut aliquid etiam dixisse videantur, quo metallorũ usum ad medicinam tollant. Naturam tamen (inquiunt) ad sustentandam vitam hominis metalla non, sed bene vegetantia ac alia scimus produxisse: Respondemus ex ore sui ipsius aphorismi alimenta non esse medicamenta. Quare metalla erunt eo ad medendum aptiora, quo minus in nutrimentum transeunt. Hæc est eorum fabrica: Medicamentum (ajunt) quod transit in alimentum, cessat esse medicamentum. Nullum quum ipsis argumenti genus sit reliquum, ad sacram aliquam infidelium anchoram confugiunt, distinctionem vocant, aut aliam. Sub similibus integumentis latent multæ destructiones artium potius quam distinctiones. Nec desunt qui lapides atque metalla quam mortua corpora existiment, suis tamen vegetabilibus vitam tribuant. Videte quæso quemadmodum nocere studentes Chemistis, in Deum inferant manifestam blasphemiam. Quidnam de Deo dici posset unquam detestabilius, quam auctorem vitæ, mortem aut quicquam obnoxium morti creasse? Nunquid mors primum per diabolum solum introducta est in hominem postremam omnium creaturam? Quinam igitur ante creationem istius, in præcedentes alias creaturas irrupit? Potuit etiam Deus vivus, imo ipsissimamet vita creare mortem, aut mortuum quid eorum quæ condidit? Absit a nobis hæc blasphemia, ut vel tantillum ejus in mentem nostram unquam veniat. Christianum est vere credere: Deum creasse cælum, terram, lucem, & omnia per seipsum & in ipso viva. Inanitas & vacuitas, item tenebræ super faciem abyssi, nihil cum morte commune habuerunt, nec potuerunt impedire quin illa supernaturaliter viverent quæ creabantur ab auctore vitæ; ut sunt ea quæ diximus tria prima principia, membraque mundi præcipua sub unario mentali divinoque, mundo videlicet intelligibili primum concepta. Ad cujus quidem imaginem hic mundus visibilis sub unario ternarioque materialibus creatus fuit. Quicunque igitur unarij, ternarijque vires & facultates non intelligit, in binarij tenebris confusis eum tantisper occæcari cõtingit, usque dum unarij luce fuerit illustratus. Unitas enim sola est vita per se absoluta. Dualitas vero mors, per dissectionem ab unitate, recessum, & corruptionem, est accidentaliter accessoria. Trinitas tamen ista, naturæ videlicet, ab unitate vitaque mundi genita receptaque vivificatur naturaliter. Rejecta igitur Dualitate tanquam inimica naturæ, Trinitas naturalis, ad sui parentis naturam facile redit, nimirum Unitatis. Sed hæc latius in sequentibus ac

 diversi-

diversimode, quo studiosorum ingenia facilius valeant arcana rerum omnium, ad summum illud arcanum bonum in omnibus & per omnia, tanquam ad omnis vitæ centrum referre. Ut ad metalla tandem redeamus & lapides. Quanto hæc centro viciniora sunt, tanto vitæ naturali magis affinia judicanda. Contra quo vegetabilia sunt illis à dicto centro magis remota, hoc ipso minus sunt ejusdem vitæ participia: quanquam ex manifesto id non apparet. Nonne cælestes radij omnes majorum luminarium atque minorum quotquot sunt, ad centrum ut ad suum naturale principium aspiciunt ac reflectuntur? Quo igitur arctius in unum conveniunt, eo magis ac magis unitatis naturalis vires atque virtutes induunt. Intelligenti hæc pauca sufficiunt hactenus. Quod si mundus ea, quæ sibi ob oculos versantur non videt nec intelligit, quæ delitescunt in penetralibus naturæ, suis oculis non manifesta, quomodo percipiet? Hinc fit ut omnia quæ ad superficiem non apparent, ut nulla existimet. Ea de causa pariter ad cælum non anhelat, nec reformidat infernum, quod neutrum horum videat. Mens vero cui hæc omnia sunt pervia, clara ac manifesta, pluris facit illis quæ palam sunt omnibus. Mundo sua placita relinquenda sunt, qui nihil magis affectat quam decipi; habeat igitur quod optat. Si huic dicatur, centrum mineralium perfectiorem esse medicinam, quam sit centrum vegetabilium, dubium non est quin rideat. Verum si plus in suo Reubarbaro virtutum inesse medicinalium à quopiam audiat, quam in omnibus metallis atque mineralibus, applaudit huic opinioni, ac si de cælo delapsa esset. Quid mirum? etiam ad eam quam aperte videt veritatem & experientiam, incredulus est mundus. Approbabitne quæ vel totis ingenij viribus non percipit? Si de metallorum ac mineralium reserandis corporibus, & ab eis venandis instaurandæ vitæ arcanis intellexissent, vel tantillum scripsissent Athenienses infideles, quod Paracelsus: nihil unquam fuisset eorum sectatoribus dignius, laudatius, neque ullis temporibus acceptius. In quantos clamores erupissent, ut aliud nil audire licuisset, quam ô Græciæ veneranda vetustas, cui tot seculis doctorum hominum cœtus hactenus assentitur. Nupera valeant modernorum inventa, quæ neminem præter suos auctores laudare videmus. In hunc fastum nihilominus intumescunt, tametsi potissima naturæ mysteria reliquerint integra, & intacta hactenus. Verum si quid auctoritatis per vetustatem & applausum acquiritur: quæ major ad eam accedet, quam sibi adscripsit auctor ille mendacij natus ante naturalis mundi fundationem, cui etiam maxima pars hominum assentitur? Inveterata tamen ejus fallacia, veteribus non ita atque modo recentioribus cognita fuit olim. Ortus est porro his nostris temporibus multo luculentius sol

sol justitiæ Christus, quibus in ipsa natura nihil tam occultum, sive bonum, sive malum, quod non ad lucem pervenire, palamque fieri oporteat, priusquam revelctur error introductus in Physicam, & reliquas artes ex ea ducentes originem. Quocirca umbris atque tenebris infidelium paulatim cedentibus, naturę lux vera, quæ jam tot seculis delituit, emergit in lucem omnibus perceptibilem, Deo dante. Hæc de metallorum, & virtutum eorũ inculto rure, propemodum agriculturæ ac fertilitati destinato Reliquum erit ut deinceps de medijs ad spagiricam contemplationem atq; notitiam introducentibus, etiam ex scriptis aliorum ante multa secula promulgatis, aliquid in medium adferamus. Ne hæc igitur sonniasse dicamur, exponemus quæ per Hermerem Trismegistum ex eadem doctrina Genesis in hanc rem aptissime deducta sunt olim.

ÆNIGMATICI SERMONIS ET VERIDICI, per Mercurium Hermetem Trismegistum relicti, clara & brevis admodum expositio.

HErmes ille Trismegistus cognomine Mercurius, in doctrina Genesis per Moysen tradita non vulgariter instructus, hanc posteritati Physicam spagiricam inde sumptam reliquit. Verum quod ænigmatica esset, ac summa brevitate cõpressa, varij fuerunt ejus interpretes, juxta cujusque diversam etiam ingenij capacitatem. Omnes quotquot hanc difficilem admodum provinciam aggressi sunt, ad metallorum transmutationes potissimum allegorico sensu deflexisse, notum est omnibus. Ego tamen quod summe necessarium, & auctoris menti maxime consonũ esse viderem, ad medicam artem in studiosorum, & ægrorum utilitatem, atque universæ Reipublicæ commodum exposui. Patet ex conclusione quam facit auctor sub finem, opinionem ejus non de metallis tantum intelligendam esse sub ænigmate quod ponit, sed etiam de vegetabilibus & animalibus, quod infra suo loco latius explicabitur. Cum itaque videam alia duo rerum genera generalissima tacite solum attigisse reliquos interpretes, nolui imitari, nec redarguere, sed potius unicuique suam opinionem integram relinquere statui. Poterit quicunque volet metallorum lepram tollere, exactius ab ijs qui hoc de negotio magis quam ego fuerunt anxij, cognoscere. Si quis tamen cupit medicinam illam universalem intueri, de quovis trium dictorum genere tractam, quæ cunctis indifferenter humani corporis mederi morbis valeat, conabor totis viribus in ejus gratiam, quicquid apud me fuerit abditi, revelare. Certum est enim rebus omnibus à natura productis, tam superiores, quam inferiores virtutes esse. Quapropter ad perfectam philosophiæ naturalis cognitionem, horum trium

genererum anatomiæ vulcanicæ plena notitia valde necessaria est. Quos abdita naturæ latent mysteria mirari nil mirũ est, hujusmodi medicinam inveniri posse, quæ sit adeo universalis, ut omnibus indifferenter possit mederi morbis, quandoquidem unica tantum ala (quod ajunt) eaque plurimum aggravata sursum feruntur. Manifestissima vix dum eorum ingenia ferre queunt, quibus adhuc à juventute imbuta fixe admodum retinent, ut quantumvis meliora non admittant si parumper sint occultiora. Proinde relinquendi sunt in sua tabescentia ubi pertinaces fuerint. Hos autem in præsentiarum missos facimus, & veritatis alumnos alloquimur. Cuique porro sua rei virtus inest, ac suum etiam virus habet, à quo repurgari potest arte Chemistica, sed ob magis ac minus, probanda sunt omnia, nec nisi quæ optima sunt retinenda: sic artificium hoc ab intolerabili nonnunquam sublevatur onere, quod incumbit circa Solis & Lunæ artificialem ab omnibus rebus extractionem. Si patris Hermetis opinionem igitur secutus, Solem suæ Lunæ conjunxeris, & igne suavi fœtũ eorũ in sua terra nutrieris, medicinam illam perficies de qua loquitur inquiens, *fugiet à te omnis obscuritas, &c.* Verum enimvero priusquã opus hoc aggrediaris, est quod ipsum te reducas ad unitatis simplicitatẽ ex arte Chemistica moraliter usurpata, qua discas primum à teipso fugare mentis omnem obscuritatem, & postmodum illuminatus ab alto, lucem percipies ac medicinam quæ pellere potest à corpore menteque tuis tenebras, & ignorantiam. Quam igitur ego tibi propono philosophiam moralem, summa cum attentione mentis addiscas ex sequentibus, ac diligenter in teipso prius exerceas moraliter oportet, si rerum quas pater Hermes hoc loco docet, peritus evadere cupias. Facilioribus clarioribusque verbis doceri nullo modo posses, cum in hac, tum in expositione Hermetis artificij brevi sermone contenti, quo docet in hac vita caduca nullam artem potius expetendam esse, quam istam, qua docetur corporum naturalium à binario suo separatio, & per ternarium in unionem adductio. Non sanè melius exemplar dari potuit humanæ resurrectionis, quam ab isto documento. Siquidem innuit auctor corpora naturalia rerum insensatarum à suis spiritibus divisa, repurgataque, rursus illis in resurrectionem, id est, perfectionem conjungi posse. Veluti corpora humana morte separantur à suis spiritibus animabusve, ut postmodum nutu solius Dei, per meliorem priore conjunctionem resurgant in vitam æternam. Haud aliter etiam docet artificiali corruptione corporum insensatorum (quæ mors dicitur Chemistica) separare spiritus & animas eorum, in sui ternarij ad unitatis reductionem, hoc est, ad potiorem vitam, licet non perpetuam, excellentiorem tamen ea, quam à natura prius habebant. Insensata siquidem vivunt in seipsis

ipsis occulto motu, quæ postquam ad unionem pervenerint, manifestissimè vitam hanc per suas operationes in aliena corpora patefaciunt, ut & illa vivere faciant sine sui corruptione, donec ultimus eorum naturæ incorruptæ terminus advenerit. Nec solum id in insensata corpora rationalium, quod ad caducam vitam attinet, aliter non. Est igitur scopus istius Hermeticæ doctrinæ, medicina quædam universalis, quæ nedum insensatorum corpora, sed hominum etiam corruptiones atque morbos omnes indifferenter auferat, illaque admodum disponat, ut ad ultimum & constitutum a Deo terminum vitæ longæ vivant: qui quidem variis accidentibus & petulantia hominum ferè semper abbreviatur. Non parum sane se fecisse putent homines, si tot ac tam varias corruptiones amoverint. Quandoquidem ultra quod sanitatem corporis hac ratione sibi conciliare valeant, mentis etiam tenebras omnes atque velamina tollunt, quibus amotis facilè veritatem etiam percipiunt cum creaturarum, tum conditoris omnium Dei, ad cuius gloriam, proximorumque salutem diligentius exquirunt, petunt, & non frustra pulsant, quoniam inveniunt, accipiunt, & intromittuntur. Nequaquam isto medicamento salutem acquiri dicimus, at solum eo disponi corpora nostra, ut rationem & mentem à Deo datam non impediant, in ejus gloriam ac nostri salutem anhelantem. Purioris etenim ac sincerioris Christianæ philosophiæ sectatorum opinio est, corpora nostra voluntariè mori posse, manente vita naturali, spiritusque nostros sive animas intellectualiter ac supra naturam à suis corporibus distrahi, non dissoluto Physico. Præter & supra naturam autem distrahuntur, speculativa solum vel meditativa facultate, item castigatione corporis in appetitum suorum nedum frænatione, verum etiam castratione. Tandem spiritus divini cum anima conjunctione confœderationeque per terrenorum abjectionem, & perpetuorum ac cœlestium amplexum, hæc tria conjunguntur in unum. Et hac via per similitudinem ejus qui solus in trinitate personarum Deus est unus, ei propinquiores conformioresque reddimur ad æternam vitam & ejus gloriam, cui laus in perpetuum.

DE MEDIO SPAGIRICO DISPOSITIONIS, ad adeptæ philosophiæ veram cognitionem, & lucis naturæ purum conspectum.

HERMETIS TRISMEGISTI.

Cum expositionibus Gerardi Dorn.

VErum est sine mendacio, certum, & verissimum. Quod est inferius, est sicut id quod est superius. Et quod est superius, est sicut id quod est inferius, ad perpetranda miracula rei unius.

Et sicut res omnes fuerunt ab uno, meditatione unius: sic omnes res natæ fuerunt ab hac una re, adaptatione.

Pater ejus est Sol, mater ejus Luna. Portavit illud ventus in ventre suo. Nutrix ejus terra est. Pater omnis Thelesmi totius mundi est hic. Virtus ejus integra est, si versa fuerit in terram.

Separabis terram ab igne, subtile a spisso, suaviter magno cum ingenio. Ascendit a terra in cœlum, iterumque descendit in terram, & recipit vim superiorum, & inferiorum.

Sic habebis gloriam totius mundi. Ideò fugiet à te omnis obscuritas.

Hæc est totius fortitudinis fortitudo fortis. Quia vincet omnem rem subtilem, omnemq; solidam penetrabit.

Sic mundus creatus est.

Hinc erunt adaptationes mirabiles, quarum modus est hic.

Itaq; vocatus sum Hermes Trismegistus, habens tres partes philosophiæ totius mundi.

Completum est quod dixi de operatione solis.

ARGUMENTUM IN TABULAM Smaragdinam Hermetis.

QUid aliud sonare videntur hæc verba, quam idipsum quod Moyses docet ab initio Physicæ Genesis: ac si diceret Hermes ad hunc modum: Spagiricum artificium docetur meditatione creationis mundi. In qua videmus aquas inferiores fuisse aquas, sicut aquæ superiores fuerunt aquæ, & aquas superiores fuisse aquas, sicut aquæ inferiores fuerunt id quod superiores videlicet aquæ, idque factum ad perpetranda mirabilia quædam opera unius rei. Et sicut res omnes procedunt ab uno creatore Deo conceptione mentali primum unius mundi duntaxat, sic etiam omnes

omnes res natæ fuerunt postmodum materialiter ab hoc uno mundo, per adaptationem. Hactenus comparatione quadam ad similitudinem creationis mundi facta, suum artificium spagiricum docet habuisse primum exordium, deinde ad Practicam à Theorica descendens, inquit: Pater ejus rei quam vos docere volo, sive medicinæ universalis, est sol terrenus, imò potius igneus, & aquea luna. Portavit hanc medicinam igneam aer in ventre suo, & nutrivit eam terra. Cognoscitur ejus perfectio, quum sub finem operis terræ formam integram acceperit. Ecce jam habes summarium præparationis omnis, quæ toti mundo adaptari quadantenus potest imitatione, cujus etiam exitum practices habeto. Separabis inferiores aquas à suis tenebris jam liberas, etsi adhuc spissas, ab aquis superioribus atque subtilioribus, idque suavi admodum igne & industria maxima. Quo tandem fiat ut ejusmodi spagirica fœtura terrestris, cœlicam naturam induat per ascensum, & deinceps suo descensu, centri naturam terreni recipiat in manifesto, retenta nihilominus in occulto cœlestis centri natura, quam per ascensum acquisierat. Si quæ sit ex toto mundo gloria quæpiam temporalis, in isto comperies artificio, quo quidem obscuritatem, cum corporis tum mentis, à te propulsare protinus valeas omnem. In hoc porrò medicamento, vis & fortitudo fortis supra omnem medendi modum latet. Quandoquidem subtilem ac spiritualem in humana mente morbum vincit, & omnia corporis vitia tam interna quam externa, quantumcunque solida, penetrat ac pellit. Siquidem ad eum factum est modum istud medicamentum, quo mundus creatus est. Proinde per id mirabiles curæ morborum fient, quarum hoc loco faciendi modum ac viam habes, à me Hermete Trismegisto, per traditionem istius artificij spagirici sub verborum sermone brevi. Sum itaque hac de causa vocatus Hermes Trismegistus, quia triplicem totius mundi Philosophiam naturalem esse doceo completam, in operatione solis spagirici. Sed quia brevius hæc fortè videbuntur expleta, minimè gravabor in studiosorum virtutis naturalis veritatisque gratiam, fusius elucidare pro viribus, quæ nulla charta satis explicari possunt, ob eorum adeo sublimem excellentiam.

IN HERMETIS TRISMEGISTI VERBA, clarior expositio.

A Veritate suæ doctrinæ sermonem suum orditur Hermes, ac si loqueretur: En fratres veritatem vobis propono contemplandam. Inde post veritatem definire videtur à contrario, verum esse, quod mendacio caret innuens, his verbis, *sine mendacio verum est*. Ex adverso mendacium dici potest omne

id

id,quod est veritatis expers. Quanquam sane melior utriusque definitio dari non potest,nihilominus ob universalitem, non satis ab iis,qui sacris & abditis naturæ mysterijs vix dum initiati sunt intelligi potest. Quamobrem elucidatione plurimum indiget, quam à divisione sumendam esse deduximus. Bifariam itaque sumi verum potest. Modo physico sumptum, non caret mendacio. Unde constat auctorem hoc non intelligere, sed verum nobis proponere spagiricum, id est, à mendacio repurgatum. Siquidem natura verax est,& ex altera parte mendax,& incorruptibilis, & corrupta. Veritatem in sui creatione per Dei verbum obtinuit, falsitatem vero ex accessorio, cui,quod locum dedit, etiam habere cogitur. Nec potest natura per se verum suum à falso suo vindicare aut separare, nisi spagirico sit adjuta magisterio. Patet igitur Physicam versari tam in falsitate naturæ, quam in illius veritate: spagiricam artem verò, in sola rerum veritate naturalium à suo repurgatam mendacio. Itaque veritas cujusque rei proprie dicitur ejus incorrupta natura. Non est quod cum plurimis quispiam existimet, Hermetem hoc loco vulgariter tantum esse locutum suis filiis,ac si voluisset eis innuere simpliciter se veritatem loqui,sed etiam sub ludi sermone quibusvis usitato, nec non sub quavis distinctiuncula, maximum naturæ mysterium inclusisse: hac de causa videlicet,ut qui non sunt ejus filij, videntes non percipiant, & audientes non intelligant. Etenim arcana tutius occultari non possunt, quam sub manifesto cortice quum latuerint. Idipsum videmus passim in natura facere voluisse Deum in omnibus,utpote sub vili pretiosum, ne reperiatur ab indignis contegere. Quantum auri vilis arena,lutum, & spreti lapides volant oculis ea cernentibus, quæ manus abjicit ignorantis, & pes conculcat inscius? Quam occultè steriles in superficie regiones opibus ditavit incognitis, quas negavit fertilibus? Quid conqueruntur adhuc mortales anxij? Cum Deus omnia dederit omnibus,dicens. Quærite, at regnum Dei primum, & omnia adjicientur vobis. Est itaque negligentia cujusque suæ paupertatis & inopiæ potissima causa. Quanquam Deus voluit pauperes esse plures divitibus,ut in illos isti suam charitatem exerceant, & inopes ut Christum sequantur tollentes crucem suam: ipsemet enim in terris omnium esse voluit paupertimus. Hinc fit etiam ut in omni lapide vel arena quavis aurum non habeatur, & ea cognoscere quæ continent illud,non sit omnibus datum cœlitus: ne pariter divites omnes fierent. Sed redeamus unde progressi ad rerum naturalium veritatem,quam docet pater Hermes arte spagirica quærendam,& à vili nec non abjecto margaritam esse separandam. Certum & verissimum (inquit) quodvis elementatum aliud in se continet quam elementa, quod quidem omnibus minimè

nimè notum eſt, ſed paucisſimis, & longè paucioribus certum. Exempli gratia: Pleriſque notum eſt, aliquos lapides, & nonnullam arenam aurum in ſe continere, verum nemini certo conſtat, præterquam illi ſoli, qui ejus rei periculum fecit, & per experientiam artis extraxit: hic ſolus dicere poteſt id certum eſſe. Quod quidem auctor hoc loco vult nobis artem ſpagiricam auctoritate quadam reliquas omnes excellente, quæ eſt experientia, probare, ac ſi loqueretur: Ego ipſe ſum expertus hanc artem ſpagiricam veram eſſe, certam & veriſſimam. Quippe qui non hominum auctoritatibus vel ſcriptis, at experimento ſolo certitudinem iſtius artis didici. Notandum igitur, quod ſupra verum & ſine mendacio phyſico pro parte dixerat, hoc ipſum altius repetere ſpagirico modo, non ſecus atque diceret: Phyſicis corporibus ineſt quædam veritas aut virtus incorruptibilis occulta, de qua per ſpagiricum artificium certior factus ſum, eam fore medicinam certam & veriſſimam, ſi modo liberetur à ſuis compedibus, & à tetro carcere quo detinetur. Ex his luce clarius apparet, naturales Philoſophos, opinione veritatis ab indicio quopiam exterioris Phyſiognomiæ rerum naturalium, aut alicujus effectus apparentia falſa, vel ſcriptorum auctoritatibus duci tantum: ſpagiricos verò Phyſicos eſſe ſolius experientiæ diſcipulos, à qua veritatis etiam certitudinem addiſcunt. Binæ ſunt enim viæ, quas Philoſophos ingredi contingit, opinio & experimentum. Harum alteri duntaxat innixi, ſeſe cum alijs doctrina ſua, vel opera falli neceſſum eſt. Quicunque tamen utramque rimati judicarint alteram ex altera, hi ſuo labore non fruſtrabuntur, nec alij quibus operam ferent aut conſilium. Opinio quidem dubia proponit, Philoſophicis tamen coloribus apparentia vera, quæ demum experientia verificari debent. *Quod eſt ſuperius* (inquit) *eſt ſicut id quod eſt inferius, & è contra.* Proteſtatus de veritate prius, ad ejus probationem ex vera phyſica Geneſi deductam, progreditur. Eſt verum, inquit, elementa hæc inferiora unius & ejuſdem eſſe ſubſtantiæ, cujus & cælum ipſum, nec aliter differre quam per accidens, uti corruptibile & incorruptibile, purum & impurum, grave & leve, ſerenum & opacum, agens & patiens, mas & fœmina, &c. quæ omnia ſunt accidentia, non ſubſtantiæ. Cœlum porrò eſt incorruptibile, hinc fit ut eorum quæ corruptibilia ſunt (elementa pura) nullum altius attollatur, quam ad firmamenti concavitatem in qua graditur lunæ corpus. Ejus rei cauſam eſſe dicimus, quia non habet patiens in ſuum agens abſolutam poteſtatem, at benè contra, quo fit ut cœlum elementis per influxum, & non hæc illi commiſceri queant. Sed quamvis elementa patientia dicamus, intelligendum reſpectu cœli, ſiquidem in ſeſe mutuo per corruptionis motum agere poſſunt. Ut ignis in terram & in aquam

aquam agit,& in ignem aqua. Verum actiones & passiones istæ, nihil permanentis per se possunt efficere in elementis, absque adminiculo cœli. Videtur ex aqua per ignem subtiliatione quadam aërem fieri generarique, qui tamen rursus in aquam, & ignis per hanc & aërem devictus in seipsum, & eo redire cogitur unde surrexerat. Non perinde videmus fieri de cœlicis actionibus in elementa, quoniam ex illis, in istis generantur corpora naturalia, quæ per naturam, in cœlum aut in elementa rursus non revertuntur, nec nisi contra naturam, uti morte vel magisterio. Sunt & aliæ generationes meteoricis non absimiles (tametsi tales hactenus existimatæ non fuerint) non in cœlo, sed in elementis aëre & igne sub terra factæ, quæ haud secus atque æthereæ juvantur à cœlestibus actionibus & impressionibus ad mineralium generationes, lapidum & metallorum. Cæterum cum non possit in cœlo generatio perfecta, non magis quam in masculo fieri, nec etiam elementis absque cœlo, non magis quam in fœmina sine masculo, sed utrumque sit generationis pars altera. Fuit igitur ista differentia necessaria divisione duorum ab uno facta, sicuti postea narrabitur amplius. Dicet forte quispiam, si ergo cœlum & elementa sunt inter se differentia, qui fit ut auctor eadem esse dicat? Loquitur de identitate substantiæ, non accidentium, quemadmodum explicat in sequentibus. Est enim substantiarum generare, & non accidentium, licet ista nihilominus adminiculo sint, generationemque naturalem promoveant, nihil tamen operari per se, non magis quam absque substantijs subsistere possunt. Ejusmodi similitudinem sub unitate substantiæ concludit inquiens: *Ad perpetranda miracula rei unius*. Jam spagiricè explicat ea, quæ physicè prius proposuerat, ad hunc ferè modum: Oportet admirandorum spagiricum artificem, habere cœli notitiam & elementorum perfectissimam, identitatis eorum, & convenientiæ, priusquam ad unicum totius Philosophiæ scopum, & medicinæ terminum universalis pervenire queat, quo medicamentum hoc generalissimum fabricet miracula patrans universitatis per unum, quod solum possit indifferenter omnibus mederi morbis, tam incurabilibus (quos vocant) quam alijs quibuscunque. Non est sanè mirandum, etsi paucissimi sint viri medici, qui hanc artem credere possint, cum summa sit admiratione digna, his etiam qui sunt eam experti, ut Hermeti, ac alijs, quid autem ignaris erit? Verum si quis consideret magnalia Dei, naturæ per ipsum inclusa, licet admiretur aliquantisper, tamen cum veneratione maxima non impossibilem indicabit, si verè sit Christianus. Impossibile nihilominus, ut aliquis mortalium hanc artem intelligat, nisi divino lumine prius illustretur; tum etiam fabricando (ut ajunt) miracula viderit in ea prodere se, quæ doctissimorum niu

rum niu

rum mundi sapientum occulta sunt oculis & menti. Illustratus verò divina permissione, quempiam alium verbis Philosophicis nonnunquam etiam illustrare quodammodo potest, quæ qui postmodum nondum intellexerit, aut non electum se putet, aut electionis horam non adesse. Nam evenire quandoque solet, ut post multos annos, labores & studia maximis impensis etiam perpessi cum patientia, nonnulli sint electi, multis pulsationibus, orationibus, & investigatione sedula præmissis. Dicit enim primus spagirorum Dux: Pulsate & aperietur vobis, petite dabitur, quærite à regno Dei, & invenietis. Paucissimi tamen inveniuntur, qui non pertæsi laborum in finem usque perseverant. Proinde fit ut ab istis nonnunquam ars immeritò malè audiat, ac in hanc, quam sibi culpam adscribere potius debuissent, rejiciant. Ne igitur quibusvis opella mea hac in re defecisse quoquo modo videatur ex instituto, adferam in medium paucula quædam, quæ mihi concredita sunt hactenus ad intelligentiam istius excellentissimæ præ cæteris scientiæ, patrum antiquorum unicam & universalem medicinam docentis. Audite igitur qui aures ad audiendum habetis. Oportet hujusmodi medicinam ut cœlum esse incorruptibilem, penetrativam, & agilem, quia non secus ac istud in elementa, in omne corpus physicum agat. Videamus igitur quænam sit operatio cœli in elementis. Certum est ea non vivere, nisi vita brevi, longæque vitæ esse mortua per se, quam à maledictione propter hominis peccatum una cum eo amiserunt. Non maledixit Deus cœlo propter hominis transgressionem, quo factum ut vitam longam retineat. Hac ratione mortua sunt elementa, quia longa sanaque vita destituta, tendunt etiam ad mortem vitæ brevis, maledictionem terræ videlicet, quæ tantisper ipsis est reliqua, donec ejus inimicissimæ mortis initia, morbi videlicet, undique prementia finem cursus attigerint in suis productis omnibus. Sunt igitur sicuti cadaver ab anima separatum, prout parte longæ vitæ, quam nisi cœlum circumquaque influat in ipsorum centrum, ab eo sursum ascendere nequeunt igne medio, nec semina spiritualia cœli, matricibus suis etiam in media regione spiritualibus factis, concipere, ut in corporeas matrices deveniant. Siquidem extrema contraria sine medio utrinque participe, nullatenus conveniunt. Rerum itaque naturalium vita longa & sana, cœlum est. Item vita mortis est propulsatio, & mortis initium, deliquium vitæ. Quicunque medicus igitur ægris corporibus, incorruptibile vitæ longæ sanæque cœlum spagiricum, intrinseco languentique vitæ brevis cœlo noverit conjungere, vitam brevem (dante Deo) sanam instaurabit per miraculum unius. Nam languens & conjunctum incorruptibile, utrumque cœlum unũ & idem est per substantiam, quo fit ut per substan-

tiæ similitudinem auctum, quod corruptis opprimebatur prius, obtinet victoriam, & inimicos facilè supprimit. Cæterum quanam arte fieri queat, ut cælum tractemus nostris manibus, & administremus ægris corporibus, audietur infra manifestius, & spagiricè.

Quod cælum igitur est inferius, idem est sicut cælum quod est superius, & è contra, ad perpetranda miracula rei unius, medicina videlicet universalis. Satis clarè docetur cœlum etiam potentia hic apud nos esse, nec solum apud nos, verum etiam in nobis, & in omnibus rebus a natura productis. Quid manifestius dici posset, quam cæli superioris incorruptibilis vires, atque virtutes passim in inferioribus istis rebus naturalibus, ut in arcis, reconditas, & à nobis reseratione per clavem spagiricam haberi posse, item istas virtutes inferiores a superioribus impressas per influxum, vocari cælum inferius? Vultis audire fusius: Unio corporis & animæ per spiritum, vita est, & istorum dissolutio mors. Quanto magis igitur ad unionem vergit medicina, tanto magis ad vitam accedit à morte procul discedens. Rursus unio nullam multitudinem admittit. Si causa vitæ sit unica, unicus etiam effectus ejus, & unica medicina potest esse vitæ instaurativa; cum nihil aliud sit vita, quam unio quæ dicta est. Cæteroqui Hermetem Trismegistum de unione idealis mundi & suæ medicinæ differentem per similitudinem etiam coaptantem audiamus.

Et sicut res omnes fuerunt ab uno meditatione unius, sic omnes res natæ fuerunt ab hac una re adaptatione. Haud secus enim ac res omnes ab uno DEO mentaliter creatæ sunt, meditatione vel conceptione unius mundi per ideam, pariter & omnes res productæ sunt ab hoc uno mundo præmeditato, effectu, & materia, servata similitudine prioris exemplaris, ac divisione quadam in ordinem redacta. Item ut unus est Deus tantum & non plures, unum etiam per unum ex nihilo mundum in mente sua prius creare voluit, ac subinde in effectum producere, quo continerentur omnia quæ crearet in ipso: Deus ut esset in omnibus unus. Verum declarare visum est, cur hoc loco sententiam nonnullorum aliorum commentariorum sequi noluerim, nec a plerisque alijs. Percepi ex serie verborum, non esse Hermetis opinionem, ut per unum in hac particula, *ab uno*, globum confusum, quem Chaos appellant, intelligamus, sed potius unum Deum creatorem. Cum postea subdat, *fuerunt ab hac una re* (*præmeditata & in effectu adducta puta*) *natæ per adaptationem.* Non dicit *ab uno*, ut antea dixerat, *fuerunt ab uno meditatione unius* (puta) rei vel mundi. Præterea notanda est hæc differentia, quam fecit amor inter esse & nasci. Quandoquidem autem

tura nulla res habet esse quod est, sed ab ea solum res omnis producitur vel nascitur ex eo quod esse habet ex nihilo; per verbum solum Dei ejusque virtutem, & non ex verbo substantiam habet: hoc ipsum est prima visibilis creatura, nempe natura. Auctoris vero sententia depravata mihi videtur, mutilataque per omissionem unius dictionis, *creata* videlicet, negligentia potius quam typographiæ, traductorum, & ad hunc modum restituendam esse duco; *Sicut res omnes creatæ fuerunt ab uno, meditatione, &c.* Innuit igitur his verbis Hermes medicinam hanc universalem, ad imitationem creationis mundi fiendam, non componendam, ut infra dilucidius, *Sic mundus* (inquit) *creatus est.* Hæc particula meam etiam confirmat opinionem, non perperam neque temere me quod mutilum videbatur, restituisse. Colligendum igitur ex his spagiricum opus ad medicinam universalem, esse ad imitationem creationis mundi cum inchoatum, tum etiam completum, & ideo per similitudinem supernaturale, quamvis ex naturalibus fiat. Porrò concludit auctor ex mundi creatione supernaturali, physicam generationem, similitudine quidem unitatis naturalis ad supernaturalem facta, & non unitatis spagirici artificij: nondum enim ad istius operationem pervenit. At compendiose prius eam firmissimis argumentis contra quosvis detractores, & ignaros corroborare conatur quàm aggredi, ne filij sui reproborum etiam reprobantium nugis remorentur. Subdit enim; *Sic omnes res natæ fuerunt ab hac una re.* Creatarum rerum docet unicum fuisse genus generalissimum, à quo reliqua genera, species, & individua nata sunt, indiesque propagantur in finem usque seculi. Non est quod quispiam putet rem unam hoc loco, ad creatorem referri debere, sed ad creaturam unam scilicet naturam primitivam: quod etiam præpositio, hac, denotare videtur. Nam si genitivus unius ibidem *meditatione unius*, referatur ad ablativum *ab uno*, (quod præter omnem loquendi rationem esset, potius enim dixisset, fuerunt ab uno meditatione ejusdem) certum est eum pariter dicere debuisse postea, *sic omnes res natæ sunt ab hoc uno.* Hæc tantum à me dicta sunt, ut lectorem admoneam à dubia philosophorum phrasi (quam amphibologiam vocant) summe cavendum esse: non quod Hermetem ad hunc modum scripsisse dicam, sed fortassis ejus interpretes nudam auctoris sententiam alijs invidentes omnibus præterquam sibi, dubiam commentarijs ac interpretationibus reddidisse. Quod facile percipient quotquot alia commentaria legentes acute rem ipsam perpenderint: utpote sui lapidis, quem vocant, interpretationem textu longè difficiliorem esse, & obscuriorem intellectu. Cæterum quid unum, & una res apud Hermetem extiterint, est quod interpretemur è re medica, & non metal-

laria, sed humana. Deus itaque hoc unum est, quod ante omnia secula solum esse, vel ens trinum in unitate fuit ab æterno, quodq; creare voluit unum, eatenus sibi simile quatenus unum, hoc est, naturam unam, primam visibilem creaturam, & mundum unum: hic enim spiritu, anima, & corpore constat. Est multorum philosophorum sententia, spiritum rerum naturalium esse medium inter animam & corpus, alij volunt animam esse medium inter illa, hac inducti ratione, quod spiritus sit anima subtilior, & aptius extremum ad corpus crassissimum comparatum, ut anima sit isto subtilior, & spissior ipso spiritu. Mea sententia judicium litis adhuc sub judice relinquente, suaderem interea, ut non separaretur spiritus ab anima non magis, quam lux à suo luminari, aut hoc a suo firmamento. Verum sub firmamento, quoniam vita rerum naturalium à solo motu corporum sensibus percipitur magis quam ab ipsa causa motus, quæ est ignis æthereus, hoc argumento spiritum esse dicunt, anima subtiliorem, quæ per motum sub sensum cadit, non ille. Tantisper igitur hoc loco, posteriore hac opinione fruar, donec alia melior occurrat. Nam si juxta Hermetem concedatur spissum & subtile esse extrema, ut verba sonant: *Separabis terram ab igne*, tum quod antea, *portavit illud ventus in ventre suo, id est, aer*, necessario sequetur ignem esse extremum & spiritum Hermeti, quod aeri, in quo gestatur, sit longe subtilior. Magis enim aeri convenit anima quam igni, siquidem in illo fit effectus vitæ motivæ, per causam igni propriam. Pariformiter omnis causa motus, est subtilior suo motu & effectu. Exempli gratia: Si faber domum extruere debeat, tria potissimum illi necessaria sunt, ars aut ingenium pro spiritu: motus aut operatio pro anima: deinceps materia pro corpore. Diceret fortè quispiam motum hoc loco esse accidens, concedimus in artificialibus, at in naturalibus negamus, quia motus iste utrique substantiæ spiritus & corporis commiscetur substantialiter. At in artificiali motu, cui nulla suffragatur natura, deducto ad suum effectum opificio, cessat in eo motus omnis. Concludentes igitur dicimus nullum quoquo modo fieri posse motum absque motore & moto. Tria sunt itaque necessaria hæc ad vitam naturalem, ut spiritus movens, anima motus ipse, & corpus motum, quæ simul conjuncta, naturale quid unum efficiunt. Summaria Hermetis similitudinis coaptatio, ad suæ mentis conceptus approbationem hæc est. Non absimili modo quo Deus primo creavit unum mundum sola meditatione, pariformiter creavit unum mundum, ex quo quidem res omnes natæ sunt adaptatione. Sub meditatione simplicitatem unitatis in creatione mentis denotare vult, & postmodum per adaptationem innuere dispositionem vel ordinem sub numero, mensura, & pondere materiæ

conve-

convenientibus. Cum igitur primum ordinis membrum sit numerus, & primus numerus duo, si mundi materia universalis per ordinem disponenda sit, in duo primum erat (ut æquum est) dividenda, ut in Genesi docetur, scilicet in cælum & terram. Maxime quod primus numerus duo, materiæ primæ conveniat. Hoc ipsum docet Hermes inquiens: *Quod est inferius, est sicut id quod est superius.* His itaque verbis constat Hermetem Trismegistum ab Hebræis Genesin edoctum fuisse, licet Ægyptius fuerit, ut August. testatur lib. de civitate Dei, Suidas, &c. Proinde conditor naturæ massam unam suo nomine creatam in duo divisit, in cælum superius, & in terram inferiorem partem, ut quod cælum quidem in se ipso non poterat, in sua consorte terra gigneret, perinde ac Adam in Eva, quo pervenuste correspponderent ultima primis, & his illa. Fuit igitur divisio valde necessaria, ut ea generatio quæ sub uno recens olim creato concludebatur, de potentia deduceretur in actum. Sub isto binario spirituali & corporeo, tertium quid latuit quod vinculum est sacrati matrimonij. Hoc ipsum est medium usque huc in omnibus perdurans, ac suorum amborum extremorum particeps, sine quibus ipsum minime, nec ipsa sine hoc suo medio esse possunt; quod sunt, ex tribus unum. Verum obtrudet quispiam, sententiam esse philosophorum omnium artem intelligentium, non fieri transitum nisi per medium, sed prioris extremi perfecti, ad imperfectum perficiendum. Docere tamen hic videtur Hermes sumendum esse motus initium, ab imperfecto ad perfectum, ad summam perfectionem acquirendam. Sequetur etiam à contrario, ut qui contra sententiam Hermetis niteretur à perfecto ad imperfectum progredi, talem esse consecuturum opus imperfectum; quia præposuit Hermes inferius superiori. Respondetur fatuum esse putare hoc loco doceri transitum ab auctore; cum nondum ad artis tractationem pervenerit, nihilo minus in arte ab initio talis est observandus ordo. Certum est enim elementa hæc inferiora cœlo esse imperfectiora, ut etiam à simplicibus elementis suis in cælum suum adductis constat per unitatem alienam à compositione. Sed quia jam in inferioribus versamur, & ad superiora scandere nequimus, in hoc negotium est, ut ea manibus contrectemus, necessarium nobis erit ab inferioribus istis, quæ sunt præ foribus, ad sua superiora sibi naturaliter permixta, conscendere. Ut ista semper à sequentibus dilucidiora fiant, non nihil eorum quæ præposuimus erit nobis reassumendum. Haud aliter quam apud nos ars nulla suo carere potest artifice, materia, nec instrumentis; naturale magisterium necessario suis & sibi congruis indiget. Ab artificis ingenio vel artificio primum exordiamur, quod est movens causa. Uti lignum &

ipsa dolabra nihil efficiunt, nisi faber illa moverit ad actum: cælum & elementa generare nihil poterunt, nisi faber, aut fabri cælestes in instrumento cælo, motum ut animam excitent, medium instrumentum inter fabrum & materiam elementorum. At qua ratione medium hoc instrumentale, vinculum sit extremorum videamus. Motus hic est duplex & unus, aut ut melius intelligatur dupliciter unus, elementaris & æthereus. Dicamus igitur cum Hermete: Quod inferiora movet, idem est quod movet superiora spiritus videlicet, quo miracula unius rei multa patrentur, cum physico, tum spagirico modo. Verum ipse motus excitatur in instrumento, animæ videlicet, ac effectum habet in materia & elementis. Necessarium est igitur animam ut instrumentum, esse medium, quo binæ partes extremitatesque in unum conveniant. Exempli causa, fabrum naturalem fabris apud nos ferrariis non inconcinne comparemus. Ferrò primum isti, & malleis diversis majoribus & minoribus indigent, incude pariter & igne. Officina vero focaria fabri naturalis, terræ centrum est, in quo naturalis ignis inferior sui motus actionis habet initium, uti noster à cote & chalybe, &c. Attamen æthereus illi datus est, uti nostris habitus magisterij per ingenium & assiduitatem acquisitus. Qui tamen ambo substantia non, sed accidente solo partim inter se differunt, partim conveniunt ut motu, quo rursum differunt, ut circulari, & recto. Similiter animadvertendum, ut incus fabris in terris instrumentum inferius est, & mallei superiora sunt instrumenta activa, naturali fabro solidior elementorum substantia, uti lapides atque terra incudis & materiæ nutricis vicem gerunt: stellæ vero malleorum officium habent. Item inferiorum substantiam volatilem in regione media, superiorum semina concipientem, matricem in utero suo gestantem esse dicimus. Nec follium hoc loco nos oblivisci oportuit, qui naturales venti sunt. Adaptat ergo natura materiam suam, priusquam informet, vel motum animamve tribuat. Proinde concludentes mundi nexum à duplicibus corpore, anima, & spiritu superioribus, pariter ac inferioribus, accidente solum differentibus, substantia tamen similibus, fieri dicimus & perfici. Hæc ut melius adhuc intelligantur, operæ pretium fuerit naturæ magisterium dilucidius explicare. Mundum universum constare pluribus partibus generalissimis, quam tribus, quis philosophorum, nisi temerarius nugator quispiam, audebit affirmare? Sunt enim forma, lux aut vita naturæ, & materia, prima rerum omnium principia. Quocirca mundum quicunque voluerit in substantia cognoscere, tria primum hæc sibi notissima fore necessum est. A definitionibus igitur eorum erit inchoandum. Universalis porro naturæ materia dicitur, elementaris regio tota, quæ licet in elementa quatuor dividatur

vidatur, ignem, aerem, aquam atque terram, duo tamen habentur præcipua, ignis & aqua. Quoniam aliud nihil esse videtur aer, quam aqua per virtutem spiritus domini super aquas in creatione mundi gliscentis, resoluta: terra vero per congregationes aquarum inferiorum aqua densata, & exiccata. Bifariam aliter dividuntur in duo manifesta, terram, & aquam; & in alia duo occulta sub illis, ut aer & ignis. Sub aqua namque delitescit aer donec ignis actionibus manifestetur, & ignis sub terra, usque dum hominis appareat artificio, vel alias naturaliter per spiracula quædam emergat, ut in monte Aetna, Puteolis, cæterisque locis. Conatur ignis ex propria natura, dum potest, aquam in se convertere, quod ut facilius perficiat, duobus utitur mediis, secundum ambas utriusque qualitates contrarias: priore, ut calore suo frigiditatem: posteriore, ut siccitate sui caloris, humiditatem absumat. Videmus quippe nubes ignis calore suspensas, inter aquam & ignem tenere medium. Quoniam si calor ignis, qui circa suas extremitates remissior est, quam in suæ sphæræ meditullio (in quo maxime intensus) vincatur aquæ resolutæ frigiditate, hujusmodi medium in alterum extremorum vincens convertitur, & ignis, sic disponente natura, suo conatu frustratus, dum unum absumere nititur, eodem generat alterum, quod rursum in id ex quo generatum est redit. Hæc enim circulatio generationis est potissima causa. Non absimile videmus ignem visibilem in corporibus à natura compositis exercere. Lignum exemplo sit admotum igni, quod priusquam omne humidum aqueum ejus in aerem sit conversum, non flagrat ejus sulphur: illo tamen absumto, pariter & ignis in aerem, & deinceps in seipsum redit, ligni partibus solidioribus in cinerem vel terram decidentibus. Propterea dicendum non est ejusmodi ligni elementa fuisse consumta, sed potius quodlibet elementum à suo separatum composito, ad propriam suam sphæram rediisse. Hac de re facta est apud philosophos dubiosa quæstio, utrum plus absumeret ignis quam generaret? Sanum dici videtur æquales ignis esse operationes ætherei & elementaris. Nam si plus absumeretur elementari, quam generaretur æthereo, posset assignari vacuum in rerum natura, quod absurdum est. Si verò plus generaret æthereus, quam absumeret elementaris, superfluum non posset jam suo determinato loco contineri. Alterutro modo, vel alvum naturæ solvi, aut comprimi foret necesse. Brevibus tamen respondebitur ac tutius, nihil ab igne consumi, sed per transmutationis modum, quod ab uno recedit elemento, hoc ipsum ad aliud accedere. Perinde natura sagax indies ex elementis ad hunc modum transmutatis, & forma, novas excitare formas solicite procurat, ut per generationem informetur, quod per corruptionem est dispositum; sitque operatio naturæ

juxta cælestes actionum & impressionum motus. Solent pleriq; nimium curiosi Physiologi nondum experti rerum naturalium, nobis hoc argumentum obtrudere, quo Chemistarum quintam essentiam oppugnent, verum non expugnabunt nisi validius adferant. Corpora (inquiunt) quatuor constant elementis vel essentijs, ubi quintum igitur elementum vel esse quintum? Fatemur corpora constare quatuor elementis materialiter, nec tamen admittimus ex istis solum esse composita, sed etiam forma, quæ sane aliquid est, & potissima pars cujusvis compositi, post vinculum naturæ quo formæ suæ conglutinantur elementa. Non possunt enim spissum & subtile propter mutuam inter se repugnantiam, in unum per seipsa convenire. Quapropter necessarium fuit per vitæ medium componi, quo facilius conjungerentur. Hoc natura vinculo cuncta componit, quod philosophi solent nobis ænigmate tradere. Fac pacem (aiunt) inter inimicos, & totum habebis magisterium. Elementa vero concludentes, dicimus illa tripartita, ut simplicia, composita, & decomposita. Simplicia sunt quæ nec corrumpuntur, nec patiuntur inter se ullam compositionem: non quidem ex eis, sed per ipsa omnia alia elementa inferiora suas vires exerceant, quas etiam ab illis sortiuntur. Composita sunt ea quæ patiuntur corruptionem, & componuntur. Decomposita vero sunt illa, quæ jam in compositione per corruptionem & generationem convenerunt. Quicunq; hæc in illa, imputa in pura, composita in simplicia noverit convertere, maximus erit admirandorum operum artifex. Cæterum ad formam devenientes, hanc dicimus (non quod dat esse rei, vel nomenclaturam, cum infidelib.) sed quod æthream regionem superiorem & inferiorem elementarem movet ad actum, & motus potentiam conceptivam. Per elemētorum in sese mutuam transmutationem, aptat natura materiam, illi formam tanquam semen in matricem includens: hujus virtute prægnans, veluti matris uterus, fœtum è potentia producit in actum specificum. Id sibi philosophi volunt. Forma (inquiunt) deducitur de potentia materiæ. Potens est enim ipsa materia parere, quia forma generatur in illa. Agit igitur forma in materiam, quod à luce naturæ accepit, videlicet motum atque vitam, seque mediam præbet ut artificem. Cæterum lux & vita naturæ, spiritus est universalis actionis in elementa per formam. Hic enim ex universali forma naturæ, specificas indies formas, à Deo tamen primo creatas, quæ corruptela deficiunt, renovare non cessat. Artificium ejusmodi duplici perficitur instrumento, dispositione, & influxu. Natura movens, corrumpendo materiam per actionem in centro excitatam, eam disponit ad formæ potentiam in regione media susceptivam, & cælestium influxuum, quæ deinceps suo determinato tempore prorumpunt inferius in formas speci-

ficas, juxta conditionem luminarium in superiori dispositione formarum concurrentium, ex dicto nonnullorum: Secundum materiæ dispositionem agit forma. Verum obliti dispositionis etiam formarum, vel non intellectæ, transcurrunt, eam sub silentio prætereuntes. Reliquum erit ut modo videamus quid Hermes loquatur de genealogia spagiricæ prolis. *Pater* (inquit) *ejus est sol &c* Quid sol & luna sint in cælo superiori, non est quod explicemus, cum vel plebeis etiam notissimum sit, actiones tamen & virtutes eorum pauci sunt qui intelligunt, quapropter illas narrandi hoc loco datur occasio: harum enim vera cognitione, mens legentis ad altiora pervenire potest, nimirum spagirica. Sol itaque cælestis est luminare diei magnum à Deo positum in medio cæli. Cur autem cæli medium locum occupet, res per se clara, ut scilicet omnia supra & infra se luminaria illuminet, mundumq; universum radijs suis in centrum usque fœcundet, in quod quidem oculi sui centrum, & aliorum luminarium assidue defixum est. Ut fons vitæ corporis humani, centrum est cordis ejus, vel id potius quod in eo delitescit arcanum, in quo viget calor naturalis, reliqua membra calefaciens, illuminans, & vivificans: haud secus sol mundi partes omnes superiores & inferiores calore lumineque suo vivificat naturaliter, mediate tamen id efficit. Eapropter mundi cor à calore, & oculus à lumine dicitur. Quippe qui cuncta lustrat etiam abditissima quævis penetralia in centrum usque terræ. In illo cælicæ virtutes omnes naturales reconditæ sunt. In summa corpus est omnium quæ in condito cælo sunt & in terra nobilissimum. Justa ratione igitur primus post Deum pater ac parens omnium vocatus est, cum in eo quorumvis seminaria virtus atque formalis delitescit. Masculinum & universale semen primum & potissimum est ejus naturæ sulphur, generationum prima pars omnium, ac potissima causa. Proinde à Paracelso prolatum est, sol & homo per hominem generant hominem, quod à sole vita naturalis creaturarum omnium mediate ducat originem, & ex ejus vita sit omnis vita caduca. Si sol igitur vivit, necessarium est ut in aliquo vivat, scilicet in humido suo radicali, aëre purissimo ac simplicissimo, qui calorem illius, humore suo contemperat. Fatuum esset cum plurimis credere, solem esse duntaxat ignem cælestem. Vita siquidem consistit in unione spiritus cum corpore per medium animæ, quæ ab hac unione movetur ad actum vitæ naturalis. Alioqui solem non vivere concluderetur contra veritatem, cum unio naturalis inter duo semper fiat, ex quorum concordia tertium quid resultat unum vel unitum. Imo quod magis est, unicum dicimus elementum esse solem, in quo cuncta continentur elementa simplicia, sicuti in cælo & reliquis corporibus cælestibus, at in illo perfectius

 propter

propter vitam quam aliis infundit, cum superioribus, tum inferioribus. Sol itaque pater est virile semen omnium naturaliter generatorum, & luna mater, ut infra. Denique docet Hermes lunam esse matrem & uxorem solis, quæ fœtum spagiricum à Sole conceptum in sua matrice uteroque vento gestat in aere, terramque nutricem, &c. primamque rerum generationem in cælo primum concipi, & deinceps in terris perfici, quod infra. Non enim sol immediatè suos influxus vitales imprimit in inferiora, sed per lunam quæ ter atque decies quotannis à viro suo per conjunctiones concipit, fœtumque pariens demittit, ut audietur postea. Uti indies tamen parit, etiam virtutes indies a viro suo concipit, non aliter & stellæ quævis, licet in congressu fœcundius, ob majorem contiguitatem. Conceptiones & partus ejusmodi non per contactum, ut in terris, at per solos influxus & spirituales fiunt aspectus. Ut quum nobis plena conspicitur, minus virtutum à sole concipit, quam ubi latens omnino fuerit soli conjuncta, propter majorem distantiam, at plus in oppositione quam inter laterales aspectus. Ideo quia potentiores influxus & radij solis recti sunt obliquis. Existimandum non est igitur ex illo vulgari proverbio defectum pati lunam, cum eo tempore maxime virtutibus imbuatur solaribus. At quia tum nobis conspicua non est, cum ob solare jubar omne lumen naturale vincens & obfuscans, tum quia media pars tantum quæ opaca est nobis, obversatur, privata videtur lumine cum plurimum tamen ejus contineat, à sole quoque plus accipiat, quam in oppositione dum plena prorsus apparet. Non prætereundum esse duximus, quæ de duobus istis luminaribus magnis ratione divini sui matrimonij per creationem ex Genesi consideratu digna sunt, ex sedula sui conjugij, & inviolata nullis unquam temporibus observatione, juxta sibi divinitus præscriptum ordinem. Bina hæc etsi divisa corpora, tamen ex una sunt eadem substantia, non secus atque cælum & terra ex unica duntaxat abysso; uti hic etiam apud nos, vir & mulier unus homo fuit, factus duo, postmodum in carne rursum una conjunctus. Solis autem virtutum à luna conceptio, perfecta nondum est generatio, sed initium tantum ejus, quę inferioribus debet perfici. Est igitur luna medium per quod superiora semina induntur inferiorum matricibus, unde postmodum crassiora pariunt elementata, quæ mixta vel decomposita. Ut spagirico modo repetamus ista paulo altius. Si sol igitur & luna vitam infundunt in inferiora, sequitur ambo per vitam, & potentialiter illis inesse, quæ quidem potentia per spagiricam artem elicitur ex quibusvis rebus naturalibus. Nam vita solis & lunæ est unio per Jovem, & longa sanaque vita merito dici potest Si verò per Saturnum fiat unio Mercurij & Martis, ægra brevisque vita fiet. Quapropter

propter ubi quodvis compositum in suum Mercurium, Saturnum & Martem reduxeris, ab his quoque Solem & Lunam extraxeris, mediaque Jovis utriusque temperie conjunxeris, unum efficies ex tribus istis excellentius, quam antea per naturam compositum fuerat, sub alia forma tamen. Etenim destructa semel forma Physica, non est alicujus artis eandem restituere, sed longe meliorem oculis carnis tantum alteratam apparentem. Quanam industria id fiat, natura nos docet à suis quotidianis operationibus, nostris etiam oculis cernentibus ut auctor docet: *Portavit* (inquit) *ventum in ventre suo.* Superius utcunque hunc locum tetigimus, quod satis esse posset acutis ingenijs. quo tamen prodesse valeam omnibus, impigre hanc rem tractare volo, cum sit notatu dignissima, plurimumque faciat è re legentium spagirorum obscuriora scripta. Quo quidem tendit omne meum studium, ut conatus studiosorũ hominum abstrusioris hujus philosophiæ, quantum in me est promoveam; sciens enim dum alios instruere conor, ac participes facere mei talenti, meipsum exercens erudio laboribus, gratia vero lumenque pendet à superis. Sol & Luna inferiora quidem, è centro sursum attolluntur inferioris naturæ magisterio, donec ad superiora deveniant in mediam regionem, ibidem existentia superioris solis virtutes in superiorem lunam infusas (quia similia naturâ similibus gaudent) ut matrices inferiores, superiora semina concipiunt: quod uxoris hoc sit munus & officium. Jam clarissimè vobis apparet quod Hermes antea docuit his verbis ab exordio: *Quod est inferius, est sicut id quod est superius, & quæ sequuntur.* Etenim sol & luna in cælo superiori, & in inferiori, substantia sunt similia, licet accidente differant, per vitam scilicet longam & brevem. Sub Marte igitur vulcanicas artes exercente in officina sua focaria, centro terræ videlicet, inferior sol delitescit universalis, qui sui parentis impetu per ventum extra cavernas subterraneas erumpit. Ejusmodi follibus Vulcanus, at potius Archeus (ut Paracelsicè loquar) elementorum partes puriores & subtiliores in cœlum à se pellit, utpote solem inferiorem ignis & terræ purissimam substantiam continentem, & lunam etiam inferiorem subtilissimam & purissimam aquæ substantiam sub aeris forma delitescentem, in ejus utero gestantem (ut verba sonant. *Portavit illud ventus in ventre suo*) quo semen inferius universale & fœmineum per aera delatum, jungatur superiori semini universali masculino, & singulis specificatis seminibus alijs in utero venti, & in aëris matrice. Certum est ex aqua & igne constare aërem, item ex igne & aëre, cœlum, & sub ignis appellatione purissimam terræ substantiam comprehendi cum igne simul ascendentem, & sub aëris nuncupatione purissimam aquæ substantiam, juxta vicissitudines transmutatio-

num unius in aliud, ex jam dicto naturali artificio. Proinde venter & uterus naturæ est, matrix conflata ex omnium inferorum elementorum substantia purissima, in volatilem aerem conversa, in qua concipitur per medium lunæ, semen universale solis, etiam per alia luminaria specificatum, ad specierum variam distinctionem. Postquam igitur auctor Hermes tria proposuit elementa, duo sub nominibus solis & lunæ, tertium vero sub appellatione venti, jam sub nutricis comparatione, & proprio nomine terram subdit, eamque dicit esse nutricem fœtus naturæ prius in aëre concepti, & ab ejus uberibus omnis fœtus ad alimentum & suæ vitæ sustentationem, lac illud mercuriale sugat, scilicet crassiorem aquæ substantiam inferius apud terram manentem. Pars itaque volatilis (ut auditum est) elementorum, ut imprægnata, mox ad suam partem fixam rediens, parturit fœtum ac nutrit ex fixa substantia, donec ad perfectionem veniat. Spagiri naturales ejusmodi generationum vices non somnolentè, non obiter, nec in vanum contemplati, suam autem spagiricam non melius, sed solidius didicisse potuissent. Quapropter ut ipsi spagiricum solem generent, naturam imitati, compositum à natura suas in partes dissolvunt, per suum Vulcanicum Archeum, è centro solem & lunam artificialiter in utero venti pellunt in altum, & postmodum in sua terra nutriunt, &c. Haud secus enim, quam omne quod generatur à terra sumit nutrimentum, fœtus etiam spagiricus nutrimentum habet à spagirica terra: hæc dupliciter intelligitur, aliquando pro inferiore parte vasis accipitur, ut superior pro cœlo. Quandoque Jupiter spagiricus, qui fixus est, & à sudoribus repurgatus, pro terra nobis est foliata, in qua & ex qua, pars volatilis, quæ post ascensum in cœlum, in eam descendere coacta est, nutritur & perficitur. Theoricam artis spagiricæ concludens auctor inquit: *Pater omnis Thelesmi totius mundi est hic.* Ac si diceret arcanum istud quod vobis propono, pater est, origo, & fons arcanorum & mysteriorum omnium præcipui & maximi inter cætera totius mundi arcana: quapropter non omnibus propalandum, & minimè prophanis hominibus, & vix sacris initiatis mysteriis: etiam illis admodum sub brevi colloquio. Quid enim excellentius, aut homini philosopho dignius, quàm per integræ naturæ superioris & inferioris cognitionem & usum, fieri vitæ longæ participem, procul ab hac profligatis ac pulsis omnibus vitæ brevis corruptionibus, atque mentis obstaculis & impedimentis, quibus olim obtenebrata cæcutiebat? Nunquid longè præstantius quibusvis poëmatum figmentis, ad idololatriam potius quàm ad unius Dei cognitionem excogitatis? Tametsi ab aliquibus allegoricè perperam, ac si multa præclara mysteria complecterentur, interpretata sint: nihil minus tamen quàm unius Dei solius ma-

gnalia,

gnalia, tot somniatis Deiculorum ac meretricularum nominibus cecinerunt. Licet Ovidius aliquid subodoratsse videtur in sua Metamorphosi, plurima nihilominus frivola ac impia magis immiscuit, ad hanc rem nihil prorsus conferentia. Quid quæso scripta prosunt infidelium ad salutem? certè nihil, imo potius à veritatis studio (dum his attenti nugis) homines revocant. Pluris tamen fiunt hoc ferreo seculo, quam piorum scripta virorum unum Deum profitentium in omnibus. Num præstaret juventutem (à qua, si mundus reformari debeat, initium potissimùm habeat maximè necessarium est) addiscere quæ Dei solius sunt opera, quam hominum somnia? Physica sanè si ritè ut æquum est doceatur ex sacra Genesi mundi, in cognitionem Dei per conditoris magnalia ducit, indeque ad adeptam philosophiam & cœlestem sapientiam præparat animos & mentes hominum. Proinde si quis profundè meditatus fuerit ac sublimatè, cuncta quæ Deus Opt Max. in creatione mundi fecerit in hominum gratiam & utilitatem, tum demum intelliget patrem arcanorum omnium, & excellentissimum Thelesmi sacri mysterium, ac artis divinæ potius quàm humanæ secretissimum opus spagiricum, cujus pater, id est, supremum arcanum, est hic in isto brevi veridico. Cæterùm theoricam suam concludens, nos docet auctor finem operis spagirici cognoscere, quo sciamus quando cessandum sit opere. *Vis ejus* (inquit) *integra est, si versa fuerit in terram.* Antea audivimus elementum inferiorum subtiliores partes cœlicis virtutibus imprægnari, ac deinceps in terram & aquam reverti, nec prius ejusmodi virtutum conceptiones suum effectum generationis consequi, modo vero docetur à simili, complementum operis spagirici. Ut quum id quod portavit ventus in ventre suo, versum, aut conversum fuerit in terram, completum erit opus. Longa siquidem & indefessa coctione liquida (licet etiam non evaporent, sed retenta) inspissantur, & successu temporis exiccantur in pulverem vel terram: vulgo videretur absurdum, at qui hujus rei fecerunt periculum soli credere possunt. Verùm tempus longum est ac tædiosum, & summa exspectandum patientia. Totum hujus rei negotium prolixitatis, in electione & præparatione magis aptæ materiæ potissimum consistit. Quædam enim sunt remota, alia remotiora, nonnulla remotissima. Alia propinqua alia propinquiora, maximeque propinqua perfectioni. Quæ singula spagirico artifici cognitu maximè necessaria sunt, priusquam aggrediatur opus, alioqui suum deplorabit errorem. Hactenus de theorica hujus artis instructos discipulos suos ad Practicam deinceps invitat, ut infra.

DE

DE PRACTICA OPERIS SPAGIrici ad medicinam vitæ longæ parandam.

Separabis terram ab igne, ſubtile à ſpiſſo, &c.

POſtquam theoricè demonſtravit ſpagiricam artem, approbans eam à ſimilitudine creationis mundi, practicè tandem (ut eſt rationi conſonum) à ſeparatione rem aggreditur Hermes, non immemor abyſſi per firmamentum diviſionis inferiorum aquarum à ſuperioribus. *Separabis* (inquit) *terram ab igne*, ut à viro fœminam, quo generare valeant. Oportet ſiquidem in omni generatione duo prius convenire, ut agens & patiens, ſuperius & inferius quod antea, cum in ſacra Geneſi, tum in ſpagirica vocata: nec tantum duo, ſed quæ ab uno ſeparata ſint, vel diviſa. Et ejuſmodi ſeparatio propriè dicitur à ſpagiricis philoſophis elementorum diviſio puriorum ab impurioribus. Docet auctor primam operationem eſſe præparationem & mundificationem partium in hac arte convenientium. Nonnulli putant elementorum quatuor ſeparationem hic intelligendam, quod nemini quidem negatum velim, ſi de ſpagirica ſeparatione loquatur, & non de vulgari. Quandoquidem ſub ignis appellatione duo alia continentur elementa, ſcilicet aer & aqua. Nullus enim ignis eſt aeris exper, nec aer aquæ, cùm aer ſit aqua per ignem reſoluta, quo ſurſum aſcendere coacta eſt: terra vero partim aſcendit, partim inferius fixa manet. Nonnulli putant particulam hanc, ſubtile à ſpiſſo, referri ad priorem, nempè, ſeparabis terram ab igne: verum ego ſum ejus opinionis, quæ magis ad mentem auctoris videtur accedere, peculiarem eſſe purificationem ac magis philoſophicam illa priore: poterit qui volet credere, qui non; minime cogitur. Subtile namque dicitur à philoſophis ſpagiricis omne quod æthereum eſt, aut per ætherei virtutes in ſubtilitatem adductum. Nam uti ſupra dictum, æthereum & elementa unum eſſe per ſubſtantiam, remotis etiam ab eis utrinque accidentibus, quibus ſolum differunt, in unum facile redibunt. Eſt igitur auctoris ſententia, per ſeparationem ſubtilis à ſpiſſo, ſubtiliari ſpiſſum elementare, ac in ætherei ſubtilitatem ſpagiricè redigi poſſe. Hæc ſpagirica ſeparatio, ſolutio etiam eſſe dicitur, quæ niſi præcedat, nulla pariter compoſitio ſpagirica fieri poteſt. Quapropter iſta poſterior ſeparatio peroptimè conſideranda eſt, ne cum priori confundatur. Ex ordine dictionum in orationibus (etſi nulla conjunctio ſit intermedia) patet, auctoris menti meam opinionem eſſe conformem. Cùm prius dixerit, *ſeparabis terram ab igne*, ſi hanc ſententiam per eam quæ ſubſequitur expoſuiſſet (ut nonnulli volunt) debuiſſet et-

ſet etiam dixiſſe ſpiſſum à ſubtili, & non ſubtile à ſpiſſo. Quia terra ſpiſſior eſt igne, quem etiam illa præceſſit in priore oratione, aut in pòſteriore ordo invertitur ſubſtantivorum. Quo ſatis apparet non eſſe eandem loquutionem, niſi per comparationem diverſarum tamen operationum. Nec dici poteſt adjectivas eſſe ejuſmodi dictiones, quod ſpiſſam rem dixiſſet. Hic unus eſt philoſophis occultandi modus maniſeſtiſſimus, à quo reliquos ejus generis addiſcas.

Statim atque materiam & operandi modum indicavit, ordine convenientiſſimo poſtmodum addit inſtrumentum ſpagiricum, & ejus temperamentum occultiſſimis verbis: *Suaviter* (inquit) *cum ingenio magno*. Qui filij ſunt Hermetis, facilè percipiunt quid per hæc verba velit, & non alij. Spagirorum enim, ut etiam naturæ proprium inſtrumentum eſt ignis, qui penes iſtos artifices multifariam conſideratur. Eſt ignis internus, aut externus. Internus eſt cuilibet ſubſtantiæ proprius, & naturaliter inſitus, cujus etiam oportet ut artifex habeat optimam rationem. Externus vero, aut violentus eſt, aut per quatuor gradus temperatus, vel naturali ſimilis ac remiſſiſſimus, qualem ſibi natura poſcit in rerum generatione. Utuntur igne violento Chemiſtæ, vel inter calcinandum, ſicciora ſublimandum, aut metalla ſua liquandum: igne temperato per ſuos gradus, inter deſtillandum aſcenſoriè, vel deſcenſoriè: naturali ſimili, quum putrefaciunt, digerunt, congelant, aut circulatoriè ſolvunt, atque fixant. Patris vero Hermetis documentum eſt, ut filij ſui poſtremo, quo naturam in ſuis operationibus imitari valeant, utantur, quod per adverbium, ſuaviter, apparet. Altera pars, cum ingenio magno videlicet, ignem hunc denotat ſumma diligentia & induſtria conſtruendum eſſe juxta calorem naturalem. Varia eſt ignis ejuſmodi ſtruendi ratio, cuilibet pro ingenij ſui capacitate relinquenda, modo ſuavis, continuus, & interruptus ſit. Aliqui ſolent varijs fornaculis ingenioſè fabrefactis continuatum iſtiuſmodi calorem ad amuſſim ſibi parare: & nonnulli varia materia ſuum ignem excitare: quorum omnium auctor hoc loco non meminit, quod brevitati ſtudens ænigmaticæ, recenſere quæ apud alios ſcriptores nuſquam non traduntur, ſupervacaneum eſſe ducat. Proinde reliqua proſequitur ex ordine. *Aſcendit* (inquit) *à terra in cœlum*. Circulatoria deſtillatio pulcherrimè declaratur, nec non vas ſpagiricum ad ſimilitudinem vaſis naturalis eſſe conſtruendum. Videmus enim totum cœlum & elementa ſimilitudinem habere ſphærici corporis, in cujus centro viget ignis calor inferioris, materiam ſubtiliorem elementorum in aera ſurſum pellentis, & una ſecum attollentis, ut antea diximus. Haud ſecus vult Hermes nos habere vas idoneum ad illius

sius imitationem. Cum tamen impossibile nobis foret artificiale quodpiam vas extruere, quo instar naturæ valeremus ignem in ejus centro accensum artificialiter continere in meditullio suspensum, idque varijs de causis, præsertim quia noster ignis artificialis præter liberum aërem & nudum, in occluso vase statim extingueretur: necessarium igitur fuit nostrum ignem poni extra nostrum vas, & sub ejus rotundi fundi centro, instar solis naturalis. Integrum istius ignis magisterium in eo potissimum consistit, ut sit cõtinuus in eodem statu levis & vaporosus, instar ejus qui in mundi centro, naturale magisterium ascensus in cœlum à terra, sine intermissione indies exercet: ut ex prioribus verbis, *Cum magno ingenio*, nimirum naturali igni (qui dicitur ingenium esse naturæ) persimili. Quorundam philosophorum occurrit opinio reprobantium, igne subterraneo generari metalla, aliqua etiam ex parte, sed affirmantium etiam cælesti solum igne generationem fieri: non vident interim quinam Hermeti nedum contradicant; verum etiam toti naturæ. Sol enim cælestis non intrat materialiter in compositionem rerum naturalium, at solum potentialiter per influxum & impressionẽ formæ; sed ignis elementaris est potissima pars substantiæ generatorum & materiæ. Huic igni comparandus est internus, id est, Hermetis materiæ naturaliter insitus. Patris Hermetis opinio hæc est: Igne subtus ad fundi centrum vasis extrinsecus agente in centrum materiæ, ab hoc fœtum spagiricum ad superiora propellit, ut verba habent: *Ascendit a terra in cælum*, hoc est, ab inferiori parte vasis (quæ terra nonnunquam vocatur) ad superiorem, quæ cælum etiam aliquando nuncupatur à Philosophis. Potest aliter ad hunc modum hic locus intelligi. Solis & Lunæ fœtus ascendit, id est, convertitur aut resolvitur ejus terrea substantia spissa, in cælum, id est, in subtilissimam substantiam cælesti similem. Deinceps auctor, postquam suis filijs spagiricam solutionem demonstravit, eosque docuit, quonam instrumento & artificio perficitur, mox inde fixationem subdit his verbis: *Iterumque descendit in terram*, ac si diceret: Posteaquam aliquandiu sub cælestium virtutum internarum obedientia, spagirorum soluta substantia per ascensus artificium steterit, suo tempore determinato maturitatis, ad suam terram redit, hoc est, spiritus iste rursum fit corporeus, qui prius è corpore factus fuit spiritus: ænigmate hoc olim involutum est a philosophis: Fac fixum (inquiunt) volatile, & rursus volatile fixum, & totum habebis magisterium. Sunt nihilominus aliæ multæ solutiones & congelationes Chemicæ in isto magisterio necessariæ, quæ præparationes potius appellandæ sunt. Fatuum est sane credere materiam hanc spagiricam non esse prius chemice præparandam atque subtiliandam, quam ad opus spagiricum assumatur. Hoc

ipsum

ipsum docent quotquot sunt philosophi naturales ex spagirica, scilicet præparationes esse necessarias, quas operationes vocaverunt mundificationes, subtiliationes, solutiones, & congelationes. Corpus igitur in spiritum solvi necessarium est, & spiritum in corpus redigi, si tamen imitari naturam debeat artifex. Videmus enim fieri naturaliter, ut in nubem aqua resolvatur, & nubes iterum in aquam congeletur, ut fiat quod sequitur: *Et sic recipit vim superiorum & inferiorum.* Concludit auctor suam practicam his verbis, quæ congrue correspondent primis theoricis propositionibus: *Quod est superius, est sicut id quod est inferius, & econtra.* Nam per singularem numerum, vim, eumque non geminatum, indicat eandem esse potentiam naturæ superioris, quæ inferioris est, & econtra, non quidem diversam, alioqui dixisset vires, aut singularem numerum geminasset: quin potius docere voluit (ut etiam superiora confirmaret, nempe, *Ad perpetranda miracula rei unius*) vim & potentiam in unione superiorum cum inferioribus esse maximam, ac ad miraculum usque spagiricæ philosophiæ. Proinde absoluta practica hujus artis, docet filios suos ac discipulos utilitatem ejus medicinæ, & usum duobus modis: priore, his verbis, *Sic habebis gloriam totius mundi.* Nam istius gloria mundi consistere videtur in opibus. Non enim spernunt veri etiam philosophi divitias omnino, sed abusum earum: imo felicem & gloriosum existimant in hoc mundo divitem, qui suas opes largitur egenis & pauperibus: licet obolus viduæ muliierculæ de victu suo diminutus magis acceptus Deo fuerit, quam opulentorum ingens pecunia superflua, nihilominus quo subventum sit abunde pauperibus, & non obolo solo, D. O. M. nonnullis quandoque suis hominibus divitias hac arte donoque suo impertivit, ut non existimarent cum plerisque (ut illis quibus contingunt à parentibus) sibi solis possidendas. Verum enimvero, quod hujus partis hactenus paucam admodum fecerim professionem, alijs fusius copiosiusque hunc locum elucidandum libentissime cedens relinquo, posterioremque partem, quæ medicinam corporis humani ac intellectus concernit, assumens, hunc libellum in studiosorum utilitatem & omnis Reip. commodum prosecutus, declarabo, & quæ in hanc rem facere videbuntur, pro imbecillitate ingenij. Cum igitur Deus pauperibus non solum auro vel argento per charitatem fraternam subventum esse velit, verum etiam remedijs ad tollendas eorum infirmitates adhibitis, ut Christus in Evangelio testatur per reprehensionem: Infirmus (inquit) fui, & non visitastis me; posteriorem itaque hanc docet medicinæ suæ spagiricæ maximã utilitatem Hermes, in corporis & mentis clarificatione sitam, inquiens: *Ideo fugiet a te omnis obscuritas.* Haud aliter quam duplicem nimirum

corpo-

corporis & mentis infirmitatem esse scimus, duplicem etiam spagiricam esse medicinam oportet effectu solo, non autem essentia. Dicit enim, à te fugiet omnis obscuritas, non dicit à metallis. Per obscuritatem nihil aliud intelligitur quam tenebræ morborum & ægritudinum corporis atque mentis. Omne siquidem corpus infirmum tenebrosum, colore nedum, verum etiam sanguine, lotio, sudore, cæterisque omnibus obscuritatem refert: contra sanum splendorem ac serenitatem undique palam facit. Mens auctoris est in summa, docere eos qui medicamentum spagiricum adepti fuerint, minima portiuncula, ut quæ vel granulum sinapis referat, quoquomodo sumpta, curare morbos omnes indifferenter, ob unionis simplicitatem in medicamento efficientem, ut ei nulla multitudinis morborum varietas resistere valeat. Cæterum variæ sunt mentis obscuritates & infirmitates, ut vesania, mania, furia, stoliditas, & reliqua id genus, quibus obtenebratur & inquinatur animus; hoc uno medicamento spagirico perfectissimè curantur. Nec solum animo sanitatem restituit, verum etiam ingenium atque mentem hominum acuit, ut omnia sibi sint ad miraculum intellectu perceptuque facilima, eosque nihil eorum lateat, quæ sunt in superioribus & inferioribus. Summatim, omnia corpora rerum naturalium & hominum, istorumque mens & animus, ad extremam hujus mundi perfectionem hac arte possunt adduci. Deo dante tamen artis inventionem, quæ describitur ab Hermete. Nihil in rerum natura fortius isto medicamento reperiri potest, ideo dicit auctor: *Hac est totius fortitudinis fortitudo fortis.* Ac si diceret: Hæc est totius naturæ virium atque virtutum omnium vis & efficacia potentissima, ac velut supra naturam. Ideo non immerito metaphysicum opus dici posset ex naturalibus ortum spagirico magisterio. Rationem reddit auctor tantæ fortitudinis (inquiens) *Quia vincit omnem rem subtilem, omnemque solidam penetrabit.* Quotquot fermè fuerunt hactenus Hermetis interpretes, hoc loco sententiam ejus ad metalla detorserunt ad hunc modum: Quia (inquiunt) vincet, id est, coagulabit omnem rem subtilem (puta Mercurium, vel argentum vulgi vivum) omnemque solidam penetrabit, hoc est, omne metallum durum perfectum & imperfectum, ut sunt Sol, Luna, Saturnus, Jupiter, Mars, & Venus, ad maximam atque minorem perfectionem adducet spagiricam & naturalem. Verum quia hoc negotium è re medica tractandum & illustrandum suscepi cuique suam opinionem relinquens integram, ex instituto munus & officium prosequar, & in hunc modum interpretabor. Quia (inquam) vincet, id est, expellet omnem rem subtilem, hoc est, spiritales tenebras mentem occupantes, omnemque rem solidam penetrabit, omne videlicet crassum durumque corporis vitium,

tium,

tium, à solidissimis etiam partibus, per penetrationem spiritualem eradicabit. Uti supra gloriam mundi ad opes, & obscuritatem ad morbos retulimus, hoc loco subtile pro spiritu, & solidū pro corpore accipimus. Postquam igitur auctor spagirici magisterij practicam absolvit, enumerata etiam utilitate, usu, & ejus virtutum excellentia, deinceps ignorare suos discipulos noluit, unde hoc tam arduum opus desumptum sit. Proinde admonet eos his verbis: *Sic mundus creatus est*, Quasi diceret, spagiricum artificium à mundi creatiqne perdiscendum. Non quod velit ex nihilo fieri, ut iste factus est, sed ex jam creatis à Deo docet summam perfectionem in eis creatam & positam cælitus, de potentia ad actum producere. Quapropter creatio hic pro mundi creationis ordine sumenda est, ut talis sit verborum sensus: Spagiricum artificium eundem servat ordinem, aut similem ei quo mundus creatus est. Etenim opus hoc divinum esse potius quam humanum, aut naturale, quod nihil homo de suo huc adferat præter ministerium, & natura nil nisi id, in quo jam agere desierat, fatendum est. Reliquum erit ut hoc loco Genesis seriem intueamur. Legitur in ea: *Creavit Deus cælum & terram.* Hermes ait, oportet vos cælum & terram à Deo creata, & in composito posita, de sua potentia rursus in actum deducere, ab inferiori superius dividendo, ut unum ex duobus tertium generet per similitudinem. *Separavit aquas sub firmamento ab aquis supra firmamentum*, & quæ sequuntur. Quid multis, totam si Genesin cum invocatione divini luminis contemplatus fueris, spagiricam artem invenies. Nec satis Hermeti visum est, quin ultra progressus ad miracula hujus operis deveniat, inquiens. *Hinc erunt adaptationes mirabiles, quarum modus est hic.* Ac si diceret, ex ordinis hujus observatione, videbis mirabiles mutationum in elementis & cælo nostris vicissitudines, & compositiones, quarum modus est hic, in imitatione videlicet ejusmodi divinæ creationis ordinis. Rudem & ignarum existimare videtur eum philosophum Hermes, qui mundi creationem intelligeret, has autem ignoraret adaptationes. Proinde orandus est Deus ut seriem creationis revelare dignetur, qua cognita, spagiricum artificium latere nullo modo potest. Cæterum auctor insatiabili desiderio suos complete docendi filios ac discipulos, materiam eos latere noluit, ex qua divinum opus hoc perficitur. *Itaque vocatus sum* (inquit) *Hermes Trismegistus*. Quasi loqueretur, hac ratione vocatus sum Hermes quia spagiricæ sapientiæ sum interpres, & Trismegistus, quia quod vobis artificium annuncio, sub ternario latet in unum concluso. Numero namque Deus impare gaudet, quorum fons & origo solus est ternarius. Unarius autem non numeratur, quia unum in duo divisum, per suam simplicitatem ternarium vincit animatque indissolubili nexu. Duo duobus

minime conjungi possunt, quia in unum & alterum per se solubilia. Necessarium hoc loco foret maximè ternarium & unarium copiosius declarare, verum quod in sequentibus ad approbationem artis id reservamus, tantisper supersedendum esse duximus, reliquam autem clausulam de materia tractantem enucleandam suscipiamus interea. *Habens (inquit) tres partes philosophiæ totius mundi.* Ac si diceret, se compertissimum habere mundum universum tribus potissimum quaqua versum constare partibus. Tametsi mundus totus in duas partes visibiles divisus esse videatur, latet nihilominus sub istis tertia non conspicua, ob suam simplicitatem unitati pariter invisibili dicata. Utraque tamen dictarum partium ætherea & elementaris videlicet, rursum in tres partes subdividitur, corpus, animam & spiritum, ut hæc in cælo & in terris naturaliter sita sint.

Prioris divisionis in æthercam & elementarem regionem, sub occulto vinculo factæ, membrum postremum, quia materiale magis, binario hac de causa destinatum est. Quo factum ut in quatuor elementa subdivisum fuerit. Duo namque, nil nisi quatuor ex prima fœtura generant. Spiritualiter autem in quatuor qualitates primas, idque sub binario quamlibet divisam cernere licet, quod infra latius. Potest etiam triplex mundi totius philosophia dici, ratione crassioris & decompositæ materiæ. Tria sunt enim genera generalissima, quibus omnia quæ sub sensum cadunt, comprehenduntur, ut sunt mineralia, vegetalia, & animalia, quorum omnium arcana Hermeti fuerunt experimento notissima. Ut ab postrema conclusione suæ spagiricæ philosophiæ testatur, se complevisse omnia, his verbis: *Completum est quod dixi de operatione solis.* Quasi loqueretur ad hunc modum: Ego sum expertus quod loquor, & complevi quod vobis annuncio, nimirum solis operationem, id est, universalis medicinæ spagiricæ magisterium esse verum, sine mendacio certum & verissimum, ut respondeant ultima primis. Non sine causa igitur medicinam hanc solem artificialem vocat, nam uti sol naturalis quibusvis rebus vitam naturalem naturaliter influit, haud aliter sol spagiricus deficientem hanc vitam resocillat & revocat, pellendo morbos eam à suo domicilio pellere paratos. Hæc est illa vera medicina patrum antiquorum, & longæ vitæ radix, universale remedium quod medetur indifferenter morbis omnibus, vitales spiritus adauget, item à corruptione vindicat omne corpus, atque præservat. Quotquot sunt hujus artis ignari, licet ex academijs doctissimi, solent eam artem improbare. Quid mirum, cum tale nunquam fuit in scholis audiverint? Inde non sequitur esse damnandam, quod ignorent eam docti viri. Multa quidem nostro seculo prodierunt in lucem, quæ priscis ignota fuere plurimis, non secus ac plurima jam delitescunt nobis, quæ patribus antiquis erant familiarissima

Quæ

Quid non temporis injuria, nec non hominum ignavia transit in oblivionem? Cæteroqui eorum ambitione, qui sibi solis bene cupientes, reliquis invident etiam ea quæ ab alijs suffurati sunt arcana scripta, supprimitur veritas. Propterea non deperit prorsum, at postquam aliquando sepulta jacuerit illis co tempore, hoc alijs emerget nutu Dei, cujus in pectore quiescunt ab æterno cum ejus sapientia cunctæ laudabiles artes ac bonæ. Distribuit enim bonorum largitor omnium Deus dona sua quibus vult, etiam aufert ab ingratis, qui abutuntur illis. Dubium non est, quin Deus antiquis patribus medicinam aliquam revelaverit per spiritum sanctum suum, qua suæ carnis corruptionem tuerentur, & potissimum ijs, quibus cum locutus est, & fœdus init. Sed postquam hominum sapiendi per seipsos vanus appetitus induxit eos ad quærendum à seipsis, ac in alijs quam in eo, in quo solo salus omnis est, cæcutivit mens eorum, & in labyrinthum ducta, jam hanc, modo aliam herbam, cras istam & aliam radicem, postridie mixtum quid expetiverunt, ut indies experientes absque judicio nunquam scopum attigerint, nec suæ doctrinæ ullam habuerint certitudinem. Quod etiam absurdum maximè videtur, homines sua sorte nunquam sunt contenti. Dedit omnipotens Deus unicuiq; nationi quod voluit eam possidere, tam in alimentum, quam ad medicamentum. Alioqui si hæc à longinquis petenda, non nisi divitibus contingent, pauperibus vero moriendum esset ob inopiam. Contra Deus istorum longè majorem curam habet, quam illorum unquam habuit: extant sacra passim testimonia. Sed nostra nos contemnere docet inimicus ille calumniator, alienaque semper appetere, ac ea quæ minus præ manibus sunt, quo nostros appetitus insatiabiles reddat. Habemus apud nos quotquot sumus omnes, & ubicunque degimus, imo in nobis, licet non à nobis, omne quod extra nos quærimus ab alijs: quoquo modo dictum. Videamus qui pro parte Gentiles & infideles hoc loco nos Christianos arguant. Natura naturam (inquiunt) sibi similem appetit, & congaudet suæ naturæ, siquidem alienæ si jungatur, naturæ destruitur opus. Mirabile dictum ijs, qui non profunde considerant quid natura sit, at illis, qui eam norunt, verius esse hac in re nihil potest. Sed redeamus unde nos diverterat orationis digressio, & nostræ mentis opinionem copiosius approbemus, qua veram Physicam asserimus ex Genesi, nec non veram medicinam spagiricam ortum habuisse, nec aliunde, neque aliter quam per solam contemplationem divinitus afflatam. Videamus igitur, quemadmodum Joan. Trithemius naturalium philosophorum nostri seculi excellentissimus, applaudat Hermeti per omnia juxta Genesin, ut patet ex sequentibus

DE SPAGIRICO ARTIFICIO IO. Trithemii sententia.

Vnarius (inquit) *non est numerus, & ex ipso numerus omnis consurgit.*

Ntequam enim aqua universalis abyssi, cujus mentio facta est in Genesi, divideretur, una fuit. Hac divisione tantum unarius binarium efficit numerorum omnium primum, non per substantiam, sed per accidens. *Est numerus & numeratur, & non est numerus, & non numeratur. Non numeratur quia natura simplex, & numeratur quatenus accidentibus componitur. Eatenus autem numerari non potest, quia ante ipsum non est numerus.* Intelligitur de unitate quam Hermes alijs verbis, & per similitudinem à Genesi sumtam explicat. *Quod* (inquit) *est superius*, & quæ sequuntur. Binarius enim ab Hermete per inferius & superius denotatur, *Reiciatur* (ait Trithemius) *binarius, & ternarius ad unitatem convertibilis erit.* Idipsum Hermes alijs verbis: *Ad perpetranda* (inquit) *miracula unius rei.* Apprimè notandum hoc loco unitatem ab utroque duobus modis intelligi. Siquidem Hermes unitatem numerat, ut diximus, per inferius, & superius. Trithemius vero per numeri primi constitutionem ab unario. Longè diversa ratione post uterque metitur unitatem: Unus reductione superioris & inferioris ad similitudinem in miraculo positam: Alter abjectione binarij, conversioneque ternarij in unarium. Ambo sane mira ratione conveniunt in eandem sententiam. Est igitur ipsa, naturalis tamen, unitas divisibilis, sed potius numerabilis in binarium, & ternarius in alteram unitatem revertibilis, quæ secunda dicitur unitas, ultra quam progredi non licet. Omnis itaque naturæ consistens limitibus operatio mirandorum, ab unitate per binarium in ternarium descendit, non prius tamen quam a quaternario per ordinem graduum in simplicitate consurgat. Nam si quatuor numerare velis, non aliter quam uno scis inchoandum, at dicis unum, duo, tria, quatuor, quæ simul sumta faciunt decem. Hæc omnis numeri perfecta consummatio est, quia tunc fit regressus ad unum, & ultra denarium non est numerus simplex. Mirantur hujus connexionis profunda nescientes, quibus principijs in operatione mirandorum utamur, falso nos vel dæmonum adjutorio, vel qualibet contra fidem nostram Christianam superstitione inniti opinantes. Nos autem hæc de nobis judicantes propter eorum quæ præmisimus ignorantiam non miramur. Quoniam sicut sacratissima testatur scriptura de interna cognitione Dei, quam nemo intelligit alter, quam qui acci-

cipit: ita his vel imbui, vel uti nemo potest, nisi divino munere lumen singulare acceperit intelligendi ex natura in naturam, fueritque in eo cum lumine ignis, cum igne ventus, cum vento potestas, cum potestate scientia sanæ mentis integritas. Profundorum igitur hæc est radix & fundamentum creaturarum omnium. Prima divisio naturalis radicem scientiæ consummatæ producit, cujus annotatio ista est: Quatuor sunt matres eorum quæ in ordine novissimo, & quatuor sunt patres eorum qui in principio: horum omnium nexus, & primum connexum, & ultimum simplex, purum, unicum, solum omnia tingit. Terra simplex elementum purum, & primum ab uno procedens, non componitur, non mutatur, non patitur connexionem, sed manet quod est incorruptibile, & in uno consistit unum, & non unum, non est numerus, & est numerus, nō numeratur, & numeratur, inter ipsum & unum non est numerus. In unitate manet unum, & per complexum efficit ternarium; quem octies complectens mirabili natura omnia reducit ad unum: virtus ejus à nullo magistrorum per omnia explicari potest. Non est ipsum quod colimus Deus; creatura est animi hominis imago, nec viva, nec mortua, per quam in omni scientia mirabilis effectus fit. Et dico tibi amice in summa veritate Dei, quoniam quicunque hujus puræ simplicitatis simplici notitia sublimatus est, in omni scientia naturali consummatus erit, perficietque opera miranda, & stupendos inveniet effectus. Bonum simplex unicum est, & per ipsum non solum similia, sed & dissimilia multa fluunt. Terra composita elementum natura purum, simplex & unicum: sed quia compositum necessario fit multiplex, varium & impurum, reducibile tamen per ignem, in aquam: ab hac in ignem, & ab isto in unum simplex, & est numerus, & numeratur, & non est numerus, & numeratur. Non numeratur, quia natura simplex est, & accidente compositum. Idcirco non potest numerari, quia non est ante ipsum numerus. Numeratur ab unitate unum non absolutum, sed inclusum; & dicitur unum exclusum, unum inclusum, unumque per unum ab uno, scilicet ab anima mundi, fitque ternarius: esse cum uno vult naturaliter, unum per se potens, in uno impotens, in altero impotens, in sphæra semper volvitur, in unoquoque manet igne unum, sed non sic imaginatur. Si per ignem purificatum ad simplicitatem suam congrua lotione reducatur, omnia mysteria scientiæ profundæ operari potest. Terra de composito elementum est, & non est elementum, per quod binarius in ternarium reducitur, quatuor ab uno gradibus distantem. Mira continet, varium est, & multiplex, corruptibile, & tamen extra unitatis circulum non vagatur: hujus cum ternario per binarium in uno secretorum omnium magisterium est. Et quæcunque humanitus adinventa mirabiliter con-

 stant,

ſtant,ejus ſunt poteſtati ſubjecta, & fieri poſſunt operatione perfecta. Obſervat numerum, gradum, & ordinem, quibus omnis mirabilium naturæ operatio conſtat. Miranda ſunt quæ potens eſt facere, & plus quam creditur plura, quæ nec Deo injuriam, nec animæ maculam inferunt. Per ipſum mirabilia fiunt opera: per ipſum omnium humanarum adinventionum plena cognitio eſt, & operatio effectiva in quacunque re obſcura: quia virtus ejus intellectu procedens non errare permittit per tres gradus operantem. Diſcernit omnia quæ homines dicunt. Seduci in errorem per ipſum inchoata operatio minime poteſt. Quicquid Aſtronomi, quicquid Mathematici, quicquid Magi, quicquid invidentes naturæ perſecutores Alchemiſtæ, quicquid dæmonibus deteriores Necromantici promittunt, novit diſcernere, intelligere, rectificare, invenire, ſuiſque principijs aptata ſine malitia perficere; hoc ipſum eſt elementum non elementum, per numerum à ſe remotum, cum ſibi conjuncto in unitatem ſimpliciter reductum. Sine hujus medij, finis, principijque cognitione per numeros, gradus & ordines, nec magus imaginibus virtutem daret ſine crimine, vel etiam cum ſcelere dare poſſet: nec Alchemiſta naturam imitari, nec homo ſpiritus compellere, nec futura prædicere vates naturæ, nec quiſquam curioſus experimentorum capere rationem. Omnis itaque naturæ conſiſtens limitibus operatio mirandorum, ab unitate per binarium in ternarium deſcendit, non prius tamen, quam à quaternario per ordinem graduum in ſimplicitate conſurgat. &c. quod ſupra. Sapientia naturalis igitur, quæ aliquando naturæ principijs innixa conſtabat in ſua ſimplicitate pura, tot mendacijs & impuritatibus, totque deceptionibus confuſa eſt, ut nemo niſi in utraque naturali & ſupernaturali ſcientia doctiſſimus ſit, qui alteram ex altera diſcernere poſſit, intelligere eam poſſit. Quantos (inquit) errantes in philoſophia naturali ſolus ego novi viros, alioquin doctiſſimos, quorum nonnulli tempus & ſubſtantiam Alchemiæ impendentes perdiderunt: nonnulli vitam cum rebus amittunt: alij medicinam ex ipſa cupientes elicere, poſt longos labores nihil efficiunt: alij mirandorum effectuum ſecreta perſcrutantes, ad nullam experientiam pervenire potuerunt: alij futura dicere geſtientes, pro veris falſa loquuntur: hi dum opiniones ſui capitis ventoſas ingerunt, ab expertis dudum conſcriptis quæ non intelligunt: bona veraque, mala & falſa imperite efficiunt. Proinde notanda ſunt atque diſcenda primum in iſta philoſophia naturali, ſpagirica, occulta, tria hæc principia, ſine quorum perfecta notitia, nullus operantem ſequitur effectus. Primum principium in uno conſiſtit, non à quo, ſed per quod omnis mirandorum naturalium virtus producitur in effectum, de quo diximus: quia purum ab uno procedens

cedens non componitur, neque mutatur. Ad ipſum à ternario & quaternario fit ad monadem progreſſus: ut compleatur denarius: per ipſum enim eſt numeri regreſſus ad unum, ſimul deſcenſus in quatuor, & aſcenſus in monadem. Impoſſibile eſt compleri denarium niſi per ipſum: monas in triade læta convertitur. Omnes hoc principium poſt principium monadis ignorantes, nil in ternario perficiunt, nec ad ſacrum quaternarium pertingunt. Nam etſi philoſophorum libros omnes habeant, ſyderum curſus, virtutes, poteſtates, operationes, & proprietates perfecte cognoſcant, ipſorumque imagines, annulos, ſigilla & ſecretiſſima quæque ad plenum intelligant: nullum tamen mirandorum conſequi poſſunt in ſuis operationibus effectum, ſine hujus principij à principio cognitione in principium. Unde omnes quotquot vidi in philoſophia naturali operantes, aut nihil conſequuti ſunt, aut ad vana, frivola & ſuperſtitioſa, poſt longas & inutiles operationes, deſperatione prolapſi ſunt. Principium vero ſecundum, ordine, non dignitate quidem, à primo ſeparatum, quod unum exiſtens facit ternarium, eſt quod operatur miranda per binarium. In uno eſt enim unum & non eſt unum, eſt ſimplex, & quaternario componitur: quo purificato per ignem in ſole, aqua pura egreditur, & ipſum ad ſuam ſimplicitatem reverſum, complementum operanti monſtrabit occultorum. Hic centrum eſt ſapientiæ naturalis, cujus circumferentia ſibi unita, circulum repræſentat immenſus ordo in infinitum: virtus ejus ſuper omnia purificata, & ſimplex minor omnibus quaternario ſuper gradu compoſita. Quaternarius autem Pythagoricus numerus ternario ſuffultus, ſi ordinem gradumque obſervat, purificatus purusque in uno, ad binarium in ternario, miranda & occulta naturæ poteſt operari. Hic eſt quaternarius in cujus menſura ternarius binario conjunctus in uno cuncta facit, quæ mirabiliter facit. Ternarius enim numerus ad unitatem reductus per aſpectum, omnia in ſe continet, & quæ vult poteſt. Principium tertium per ſe non eſt principium, ſed inter ipſum & binarium eſt finis omnis ſcientiæ & artis myſticæ, ac infallibile medij centrum: in alio quam in ipſo facilius non erratur, quoniam pauciſſimi vivunt in terris, qui profunda ejus intelligant. Varium eſt, compoſitum, & per ſeptenarium in ternarium octies multiplicatum conſurgens & manens fixum. In ipſo eſt conſummatio numeri, graduum & ordinis, per hoc omnes philoſophi occultorum naturæ veri inquiſitores, mirabiles effectus conſequuti ſunt, per ipſum ad ſimplex elementum in ternario reductum, ſubito fiunt infirmitatum curæ miraculoſæ, & naturaliter omnium ægritudinum: opusque in ſapientia naturali, & præternaturali operantis, conſequitur effectum. Fugiunt

dæmones secundum dispositionem quaternarij. Prædictio futurorum per ipsum verificatur, occultorumque insinuatio non aliunde, quam per ipsum à natura percipitur. Hoc unico medio secretum naturæ aperitur Alchemistis, sine quo nec intellectus artis acquiritur, nec operantis effectus invenitur. Errant crede mihi (inquit) errant omnes qui sine istis tribus principijs quicquam operari in occultis naturæ scientiis se posse confidunt: major autem causa erroris est, quod sapientes olim secretis naturæ imbuti, his de vel penitus tacuerunt, vel nimia obscuritate involverunt, ut non nisi à sibi similibus vere intelligi queant. Secreta est hujus institutionis philosophia cælestisque, in qua si quis scire & intelligere vere cupit aliquid, hominum tumultus fugiat necessum est, mundum deserat, cælum non oculis tantum, sed mente etiam contempletur, Spiritus Dei ubi vult spirat, quem vult illuminat, quem suo numine obumbraverit, in omnem veritatis cognitionem inducit: quod qui acceperit, Deo gratias agat, studeatque fructibus operum bonorum correspondere pro viribus acceptis, accepisseque se recognoscat, & ita non inveniet unde superbiat. Ille autem cui scire ita sublimia donatum non fuerit, aut socordiam suam intelligat, quia non laboravit ut sciret, aut misericordiam creatoris laudet qua in ejus utilitatem impedimenta esse voluit ut nesciret: aut si non acquisiverit, Deum sibi non extitisse debitorem tantæ donationis fateatur, & non murmuret. Amicus es (inquit) amicum tibi consulentem audi, & factum intelliges. Propinquorum victor ignem invidiæ, non aerem calca mortalium Dei immortalis odio: periculum minatur levitas. Fuge synodum hominum mundana curantium, associare verò cœlestia meditantibus. In nidulo hirundinum salus tua, periculum in stercore gallinarum. Velum aptum à vento persequeris, fatigaberis in septenario, sed per te. arium in unitate consurges iterum, & felicem te reperies. Si operationes tuas aggredi cœperis à sole, quem tibi natura videtur abscondere, ut à cunctis ad verum solem qui Deus est, per studium cognitionis, purificata ab inferioribus mente, in desiderio animæ, fervore sanctissimi amoris converteris, & alium ostendet. Quia divini amoris ars longa, tempus verò breve est, præstatque creatorem quam creaturam in veritate semper diligere. Cæterum apertius ut videatur Trithemius Hermetis arti subscribere, hæc sunt ejus verba. Verum (ut Hermes inquit) sine mendacio certum, & unitatis cognitione certissimum. *Quod est inferius, est sicut id quod est superius, & econtra:* quia solis unitatibus constat omnis numerus, *ad perpetranda miracula unius rei multa.* Nonne res omnes ab una re fluunt bonitate unius, & quicquid unitati conjungitur, non potest esse diversum, sed fructificat simplicitate, & aptatione u-

nius?

nius? Quid ex unitate nascitur, nonne ternarius? Accipe, Unarius est simplex, binarius compositus, ternarius verò ad unitatis reducitur simplicitatem. Non sum Trithemius mentis triplicis, sed in una mente numero gaudens ternario, qui verè parit mirabilem fœtum. *Pater ejus est sol, mater verò luna. Portavit eum in utero ventus, terra nutrivit. Pater omnis perfectionis totius mundi est hic. Virtus ejus integra & immensa: si versum fuerit in terram. Separabis terram ab igne, subtile à spisso*, & ternarius jam sibi redditus cum ingenio & suavitate magna, à terra conscendet in cœlum, iterumque virtute & pulcritudine decoratus revertetur ad terram, *& recipit vim superiorem & inferiorem*, eritque jam potens & gloriosus in claritate unitatis, omnem aptus producere numerum, *& fugiet omnis obscuritas*. Ad unitatem igitur reducendus est omnino ternarius, si mens harum rerum velit perfectum intellectum consequi. Unarius enim non est numerus, at ex ipso numerus omnis consurgit. Binarius ab unitate recedens, primus est numerus compositus. Rejiciatur itaque binarius, & ternarius ad unitatis simplicitatem convertibilis erit. Solis unitatibus constat omnis numerus. Nonne res omnes ab unitate fluunt bonitate unius, ut supra, & quicquid unitati conjungitur, non potest esse diversum, sed fructum edit simplicitate & aptatione unius? Quid ex unitate nascitur, nonne ternarius? Unarius igitur est simplex, binarius compositus, ternarius verò ad unitatis reducitur simplicitatem. Unum est enim principium purum. Binarius ab unitate recedens componitur, quia impossibile est esse duo principia. Solus ergo ternarius sacratus & virtute potens, binario superato suum in principium, non natura, sed similitudinis participatione revertitur, in quo sine contradictione mysteria omnia arcani pulcerrimè ordinati, mens intelligit. Hæc est fortitudinis totius pulcerrima virtus, quæ vincit omnia mundana. Verum enimverò homini cuivis in hac arte per naturalem sapientiam operari volenti cum utilitate, subjecta necessaria. In primis necessarium est, ut à natura sit ad istam artem non solum inclinatus, sed etiam dispositus, aut saltem præceptoris magisterio disponibilis, per rectificationem à ternario in unitatem per binarium divisum. Secundo oportet linguæ sufficientem habere notitiam, ut vulgaris non capiat tantam scientiæ ipsius naturalis sapientiæ majestatem. Astronomicæ fundamentum etiam institutionis scire necessum est, aut saltem alium ad votum habere qui sciat. Tertio necessaria copia librorum in hac scientia, solum eorum qui sunt emendatissimi, quales hodie paucissimi reperiuntur, vel ut præ manibus; vel in promptu sit aliquis, qui veraciter eorundem emendare vitia, non augere possit. Quarto præceptor doctissimus & expertissimus in hac arte necessarius,

est,quod hæc scientia tantis involuta sit mysterijs, ut sine doctore peritissimo non queat apprehendi: nisi Deus omnipotens mentem singulari dono velit illuminare: quod rarissimè fieri consuevit. Quinto requiritur universi totius superiorum & inferiorum divisionis cognitio ab uno usque in quaternarium in ternario quievit autem. Item oportet ordinem ascensus & descensus, gradum, numerum, inflexum & reflexum, esse & non esse in unum & tria: hoc vero scire difficilimum est,quia omnis mirandorum effectuum radix, quocunque modo fiant in sapientia tam naturali quàm supernaturali, hujus principij fundamento innititur: quocirca omnis qui hunc ordinem apprehendit, ipsumque modum intellexerit, consummatus erit in omni scientia, sapientiæ profunda, mirandosque in operatione consequetur effectus. At quia hæc scire difficilimum, paucissimi cum utilitate, multi vero sine fructu laborant in spagirica sapientia. Sexto convenientem vivendi modum ut cognoscat oportet,ordinemque laborandi,temporis horam, opus, operisque dominum, id est, planetam, locum aptum,formam, materiam, & materiæ commixtionem, purum & impurum,simplex & compositum, simile ac diversum, conjunctorumque nexum: & post hæc omnia suæmet ipsius mensuram animæ, virtutem, & bonitatem ineundi potentia. Septimo ut sciat sub cujus planetæ dominio,spiritus horæ diei,temporisque sit quælibet res mundi secundum substantiam, accidens, & effectum, maximè per quem operantur. Inferiora namque superioribus subjecta sunt, & sola similitudine, quæ substantia, accidente,potentia,virtute,numero,gradu, ac proprietate constat per applicationem unius ad aliud, modo in arte firmato, mirandorum in sapientia naturali fit utilis operatio. Octavo necesse est scire in sapientia hac, & operantem intelligere, proprietatem intelligentiarum omnem,gradus, loca, sive locationes, nomina, verbave, & officia seu opera, quemadmodum se habent ad extrema in ordine, quomodoque per eas operandum sit in qualibet intentione universali: aut primum necessaria est scientia, per quam certè perficiuntur, quemadmodum caro ne putrescat sale conservatur. Nono in his quæ solus perficere non potest, socios oportet eum habere, vel natura dignos, vel institutione dignificatos: quia sociorum indignitas operationis effectum impedit in omnibus operationibus sapientiæ, tam naturalis quam supernaturalis. Decimo oportet in arte hac operantem firmum esse confidentia,& de consequutione effectus nullatenus dubitare vel hæsitare: non ob id quod credulitas aliquid conducat in his,sed quod hæsitatio firmitatem operantis animæ per medium in extremum frangit debilemque facit, sine cujus virtute stabili non fit à superioribus influxus optatus. Undecimo oportet volentem

lentem in sapientia naturali cum fructu operari, secretissimè conservare omnia, nullique hominum profectum, vel defectum operationis, nec operationem ipsam, neque voluntatem, nec artem, neque tempus revelare, nisi præceptori vel discipulo. Quia hæc scientia publicum fugit, divulgataque rarò perfectos fructus edit. Hæc nostra philosophia cœlestis est, non terrena, ut summum illud principium quod Deum nuncupamus, intuitu mentis per fidem & cognitionem fideliter aspiciamus patrem, & filium, & spiritum sanctum, unum principium, unum Deum, unumque summum bonum in trinitate personarum sempiternum existentem vere credentes, purè cognoscentes & cum ferventissimi amoris & servitutis cultu semper adorantes, à quo sunt omnia quæ usquam esse possunt. Ad hanc nisi mens animata consurgat, nihil eorum quæ pulcra sunt intelligat, sed in sua tabescet ignorantia. Non est vulgaris hic ascensus, neque horum est ad eum imitatio sufficiens, qui una duntaxat ala sursum feruntur, sed omnino paucissimis familiaris, illis videlicet qui semet in unitatem non temerè nec perperam reduxerunt. Multi quidem conantur, sed non omnium est in mente ternarius. Nonne suspecturi cœlum necessario primum caput elevamus, reducimusque postea quam suspeximus? Solis licet oculis intueri solem, aures non vident. Ut igitur conscendat animus, non auris fiat, sed oculus & cor, fiatque ex ternario unitas participatione bonitatis ad principium, quia unum est bonum omnipotens, non duo neque plura. Nisi enim fiat unitas, non fiet similitudinis in mente conjunctio, neque boni participatio, & sine his nulla transcensio: nisi enim hæc præcedant, superiorum intelligentiam, neque inferiorum propriam consequi poterit quis operationem. Res autem tam universales quam singulares necessario, ac rerum conditiones, quædam sunt manifestæ, quædam manifestiores, & quædam manifestissimæ. Et aliæ sunt occultæ, aliæ occultiores, & aliæ occultissimæ tam sensui quam rationi: quam diversitatem operatur rerum natura. Hinc fit quod quidam homines evadunt cæteris sapientiores. Magis autem sapiens dicitur, qui minus perceptibilia percipit. Ad istorum intelligentiam est quod aperiamus aditum. Proinde quicunque ad adeptam philosophiam cum naturalem tum supernaturalem anhelat, ad alterutramque per alteram aditum sibi parare potest, tutius tamen progredietur, si seipsum à binario in ternarium reducat per quaternij gradus, priusquam in rebus naturalibus idipsum efficere tentet aut præsumat. Quamvis etiam è converso per medium spagiricæ medicinæ, ad supernaturalem pervenire possit, hæc via tamen altera magis erronea, nec in ulla magis quam in ista contingit errare: quare per aliam gradiendum esse potius suaserim omnibus. Ad hanc

congre-

congredere lector optime, & animum attentum non secus ac aures erige.

ELVCIDATIO CLARIOR interpretis.

HOmo naturaliter unus est & non numeratur, ac supernaturaliter in duo numeratur, ut in spiritum & corpus, qui binarium in ipso constituunt. Verum ob primævam corruptionem istud superat alterum, quo fit ut nihil admirandum producere spiritus valet. Quod ut efficiat in hac vita, superandus erit per ternarium binarius, id est, corpus ad spiritus naturam conformandum, & spiritus ita corpori conjungendus, ut in eo deinceps pacem habeat. Quo facto jam ternarius ortus in unitate secunda perfectè jubilat. Nam ex duobus dictis, & prioribus per unionem factum est unum tertium. Hæc tamen conjunctio fieri debet per gradus quaternarij, hoc est, per elementorum, ex quibus constat corpus, transmutationem in unicum & purissimum elementum, ad hunc modum. Primo quidem ex terra tui corporis aqua fiat, hoc est: Lapideum, terreum segneque tuum cor molle reddatur, ac vigilans ad cognitionem DEI sui, nec non sui ipsius adipiscendam, quo quidem spiritus imagines, & contemplationes in illud, non aliter quam in ceram sigilli characteres, imprimi queant. Postmodum ex illa aqua fiat aer, hoc est, attolle sursum in cœlum ad eum qui creavit contritum cor tuum & humiliatum, aeris instar ad suprema semper tendentis, & orando pulsa ut aperiatur tibi ingenium ad intelligendum ea quæ DEI sunt. Postremo ex aere hoc fiat ignis, id est, tui cordis jam sublimati omne desiderium convertatur in amorem cui comparatur ignis ob ardorem DEI & proximi etiam hic in terris, ut flamma hæc non extinguatur unquam. Hoc ipso fiet ut per similitudinem tuus binarius, spiritus & corpus videlicet, in unum ternarium perfectè jungatur, per quaternarij tres gradus ut audisti. Jam habes amice lector meditativæ philosophiæ clavem, quæ viam aperit ascensus ad superos, & nemo contra claudit. Alteram vero descensus, quæ claudit quod nemo postmodum aperire potest, audies in sequentibus. Quum de cœlo, in quod jam à terra sursum ascendisti: rursum ab eo in terram descendere te oportet, ad superiorum vim, & inferiorum accipiendam. Ecce quàm paucis ea quæ tot ac tam varijs ænigmatum involucris antiqui recentesque spagiri velare conati sunt, liberali quidem animo tibi, studiosis quoque rerum abditarum omnibus elucidare volui meis lucubratiunculis. Nec fatigatus plura tibi quæ ad hanc philosophiam maximè conducunt, aperire gravabor, modo vigil & attentus animadvertas: id è re tua nimirum fuerit. Nunc numerorum ordinem, & gradus audi latius.

Nume-

Numerus ordine constat, & mensura. Ordo quoque sine numero, & mensura esse non potest. Mensura autem & numero constat, & ordine. Unitas hic & ternarius numerum non admittunt, sed omnem exuti multitudinem, innata sibi puritate simplicissima in ordine primo consistunt. Hæc est ad superos via, per quam antiqui sapientes intelligibiliter profecti rationis ductu, plurima perceperunt, quæ ultra humanam comprehensionem à nostris nunc reputantur sapientibus. Vis audire plenius: Studium generat cognitionem, cognitio amorem parit, amor similitudinem, similitudo communionem, communio virtutem, virtus dignitatem, dignitas potentiam, & potentia facit miraculum. Hoc iter unicum ad finem adeptæ philosophiæ perfectionum, tam divinarum, quam naturalium, à quibus arcetur, & confunditur procul omne superstitiosum, præstigiosum, atque diabolicum. Cum ergo finis meditativæ scientiæ, vel adeptæ scientiæ sit veritas, & spagiricæ practicæ finis, opus, tantum scimus, quantum de cognitione Dei omnipotentis apprehendimus, qui solus est veritas: tantum vero cognoscimus quantum diligimus. Scientia enim vera & salutaris, Dei parit cognitionem, cognitio amorem, amor frequentiam, frequentia familiaritatem, familiaritas fiduciam, fiducia omnium quæ postulaveris impetrationem. Scientia quippe virtutis cultum præcedit, quia nemo potest fideliter appetere quod ignorat. Cognitio veri & amor recti certissimum ad felicitatem parant introitum. Præcedit autem sicut diximus amorem cognitio, quod nemo possit ignotum vere amare. Propterea dixit patri Dominus noster Jesus Christus in Evangelio: Hæc est vita æterna, ut cognoscant te solum Deum, & quem misisti Jesum Christum. Quidnam aliud est illa supercœlestis beatorum spirituum amœnitatis fruitio, quam divinæ majestatis cognitio & amor? Salutaris enim scientiæ cognitio annexum sibi habet amorem, nec potest mens intellectualis sempiternæ fruitionis habere consortium, si aut cognitio fuerit sine amore, aut amor sine cognitione. Dæmones quidem mali cognoscunt, sed quia non habent amorem, ad fruitionem, quæ ex utroque & non altero solo nascitur, minimè pertingunt. Amorem unius summæ veritatis Gentiles quidam, & extra Christianismum positi hodie, forsitan multi habere videntur, sed quia non cognoscunt patrem universitatis solum verum Deum, & quem ille misit dominum nostrum Jesum Christum, in suis cogitationibus evanuerunt, & ad fruitionem summæ bonitatis nequaquam perveniunt. Dicit autem ipse salvator noster Dominus Jesus Christus, de illis qui ipsum in mundum venisse non cognoscunt per fidem in sancto Evangelio: Qui non credit, jam judicatus est. Vera enim cognitio ex fide est, & amor ex cognitione. Homo ergo fide carens nullam habet cognitio-

gnitionem. Qui autem non habet cognitionem, amore caret, & qui non habet amorem, fruitione frustratus est. Hoc enim est quod ipse dominus Jesus in cœlum ascensurus suis discipulis revelavit dicens: Euntes in mundum universum prædicate Evangelium omni creaturæ. Qui crediderit & baptizatus fuerit, salvus erit: qui verò non crediderit, condemnabitur. Prima itaque ad Deum via est scientia sive cognitio per fidem, sine qua nemo salvabitur. Ad hanc scientiam veram, omnes aliæ scientiæ studiaque referri debent: quod nisi fiat, inani stultoque labore consumentur isti sapientes, qui sua studia distinguunt ab illis quæ diximus. Scientia sapientiaque vera quam proposuimus, scientem suum compunctione plurimum afficit, non extollit, superbire non sinit, ac gementem efficit, juxta viri sapientis dictum: Qui addit scientiam, addit & dolorem, eo quod in multa scientia multa sit indignatio. Provideamus igitur, ut studia nostra vera sint, dum tempus habemus: Hactenus ille. Ut per hæc ea quæ supra vobis exposui de ascensu ternarij à binario per quaternarium, luculentius patefaciam, notate: Primus gradus ascensus ad superos est studium fidei, hoc enim disponitur cor hominis ad solutionem in aquam. Secundus gradus est cognitio DEI per fidem, qua disponitur contritum cor ad ascensum in aerem elevatum, & ad spem melioris vitæ. Tertius gradus est amor ex cognitione Dei per fidem & spem, ad amorem & charitatem disponens aereum nostrum cor, & ad igneam flagrationem desiderij per similitudinem conjunctionis cum DEO. Quartus est frequentia, qua conceptus amor continuo cultu, per crebras contemplationes orationibus conjunctas, fovetur in augmentum fidei, spei, & amoris jam conceptorum, in supernis versante corde his propemodum unito. Quintus gradus est familiaritas, quæ per frequentiam ejuscemodi conversationum cum divinis acquiritur. Sextus est fiducia, qua nos intrepidè jam per fidem, spem & charitatem frequenter excultas, audemus offerre nostras petitiones coram Deo, freti certitudine multa ac indubia nos obtenturos, quod à patre nostro cupimus. Septimus est impetratio desideratæ petitionis in nomine JESU CHRISTI factæ, qua fruimur ad ejus gloriam & salutem nostri. Jam demum apti sumus ad intelligentiam arcanorum omnium, tam naturalium quam supernaturalium, & adepti philosophi à Deo creati replemur omni sapientia. Notandum utique, sicuti primo, secundo, & tertio gradibus, cor nostrum a vili & sordida corruptibilique terra recedens sursum ascendit. haud secus per quartum, quintum, sextum, & septimum, in renovatam terram incorruptibilem, solidam, constantem, atque potentem quibusvis insultibus inimici resistere, & non amplius separabilem ab unitate cui conjuncta est, descendit. Paulo immutatis verbis

Tunc

Trithemius ante ſcalam hanc in novem gradus diſtribuit, quos ut ſupra, vel ad adeptam philoſophiam, vel ad ſpagiricam interpretari licet: quod ſanè haud aliter ſe habeant ambæ unius & ejusdem ſapientiæ partes, quam Theorica ſuperioris ſcientiæ aut ſupernaturalis, & Practica inferioris ſapientiæ naturalis. Verum quia ex ſupernaturalium cognitione pendet omnis cognitio naturalium arcanorum, dictos gradus fuſius ac dilucidius interpretabimur ex meditativa philoſophia, ad hunc modum.

DE PHILOSOPHIA *Meditativa.*

PHILOSOPHIA meditativa eſt benè compoſitæ mentis à corpore voluntaria diſtractio, qua facilius circa veritatis cognitionem verſari queat animus. Ad vere meditandum requiritur etiam bona corporis diſpoſitio, quæ mentem non impediat: hæc duplici via poteſt acquiri, natura ſcilicet, vel arte. Quæ naturalis eſt, arte juvari poteſt, & etiam acquiri quod a natura hac in parte negatum eſt: præcipuè rationis uſu, tandem ſobrietate victus, & ſpagiricis medicinis; horum uno vel omnibus ſimul adhibitis remedijs. Mens igitur benè dicitur eſſe compoſita, quoties animus cum anima tali vinculo junctus eſt, ut corporis appetitus & cordis affectus frænare valeat. Corporis verò bona diſpoſitio eſt, à corruptionum vitijs immunitas, eoque melior, quo majorem temperaturam ejus partes componentes nactæ ſunt vel adeptæ: tum minus quæ ſua ſunt appetit, mentique fit obedientius. Quicquid enim appetit, corruptum eſt, verum nihil appetere poteſt, niſi per facultates animæ: quæ motrix eſt ejus: hæc autem ex prima ſui natura niſi corrupta fuiſſet, moveret ſimpliciter abſque boni vel mali conceptione. Sed quia in ipſam intravit malitia prius, per corpus conatur eam exequi, niſi reſiſtat animus: hic nil niſi bonum ſuadet. Eſt igitur anima inter bonum & malum ſita, ſuamque boni habet optionem, non per ſe quidem, ſed per bonum quo privatum fuerat, ſibi redditum, & mali per ſe, perq; malum: permittente bono, & non aliter, tale malũ fieri propter continuam & aſſiduam reſiſtentiam, quam facit anima corpopore tracta, contra tractum animi ad bonitatem ſolummodo moventis: Ut iſta melius deducamus ex animi ſententia, notandum hoc loco, cur hominem tribus conſtare partibus aſſeramus. Certum eſt animam & ſpiritum indifferenter uſurpari; nos verò nullam aliam inter illa differentiam ponimus: quam reſpectu accidentium. Ut quum anima ſequitur ſpiritus domini tractum, & acquieſcit

quiescit illi seipsam abnegans, animum & spiritum vocamus, à divino spiritu cui adhærescit. Contra si resistat Spiritui Sancto testimonium in eam salutis imprimenti, & seipsam diligat sese perdens, animam absolutè vocamus; nec aliter hæc nôstra scripta intelligi cupimus, ne forte ab aliquibus insimulemur alicujus impietatis, à qua procul abest animus, ac tantum, ut contra nitatur ad hanc totis viribus allicere. Animus igitur nobis est spiraculum vitæ æternæ, & anima organum animi vel spiritus, ut corpus organum est animæ: quæ vita corporis est per unionem naturalem, ut animæ vita spiritus est per supernaturalem unionẽ. Proinde si anima spiritui per assensum vel consensum magis adhæserit, quam corpori, mens exurgit, & internus homo per spiraculum vitæ æternæ ad imaginem Dei creatus olim, ac modo renatus: è diverso quum adhæret anima suo corpori magis obtemperando quam spiritui, externus homo relinquitur, ac tenebrarum exteriorum contra naturam abyssus. Tribus etiam delectatur animus, ratione videlicet, intellectu, & memoria. Ratio speculationis imaginem intellectui repræsentat: hic eam arcanæ conservandam exhibet memoriæ. Ratio prima est mentis æternæ perpetuus & inviolabilis ordo: cujus homo factus est particeps ex dono primo Dei simul & intellectus, ac memoriæ, quæ quidem amborum arca conservatrix dici potest. Anima rursus duabus veluti primis facultatibus constat, scilicet motu, & sensu. Motus est naturalis, vel per accidens. Sensus est auditæ, degustatæ, visæ, olfactæ, vel tactæ rei, per cujusque proprium organum perceptio. Membra verò corporis per quæ sensus ab anima percipiuntur, sensuum propria vocamus organa. Sensuum autem perceptio præteritorum notitiam, præsentium rerum repræsentatione ad memoriam revocat: & hanc animalia bruta cum hominibus communem habent. Nam illa præsentibus oblatis duntaxat, eadem sensu recolunt. Est tamen alia radix memoriæ longè excellentior, quæ nulla repræsentatione media, sed spiritus nunquam otiosi sedula tantum agitatione, dictam colit memoriam, virereque perpetuò facit. Hæc memoriæ continuatio rationis cultum subsequitur, & est homini soli contingens. Ergo sensus communiter est animalis: ratio verò particulariter intellectualis. Etenim bruta non intelligunt extra sensum præsentem: animalia rationalia verò, per intellectum ratione motum, atque sensum, hoc posteriore fine, vel medio. Iterum animus & corpus in rationalibus opposita sunt extrema & contraria, quæ conjungi nequeunt, nisi per mediam animam de utroque participantem inimico. Sed quia alterum extremorum est perfectum, alterum verò imperfectum, si motus fiat à perfecto primum, per medium necessario transit ad imperfecti perfectionem, & è contra. Hac de causa Deus

omnia

omnia condidit sub tribus, in unum ut convenirent. Ipse namque pacis est auctor, unionis, & concordiæ, quæ sine contrarietate, duorum ut minimum, fieri nequit. Proinde duo semper sunt inimici, usque dum per ternarium in unum conveniant, & per unum fiant amici. Rursum animus omnibus est æqualis, sed non æqualiter ab omnibus recipitur. Mens itaque non omnibus æqua nec æqualis. Paucissimi siquidem illi sunt qui cum animo conjunctam habent animam: multi qui plus vel minus de mente participant: plurimi autem qui corpus in anima colentes, & hanc in corpore, non agnoscunt animum, nec ejus monita percipiunt: his nulla mens, at insania est illis pro ratione, & sapientia. Mens itaque benè recipitur, quoties animus & anima convenientia, simul à corpore sunt adeò strictè recepta, ut ex his tribus unum fiat consonum & inseparabile. Porro hæc amicitia nullo modo fieri potest alio, quam per divisionem, qua sine unio nullatenus adimpletur. Unum enim sua propria natura solum est, quod si solum manet, impossibile fuerit cum altero jungi, vel uniri. Si tamen alteri cuipiam uniendum sit, alterum ex hoc uno, vel ab uno divisum esse necessum est, cum nihil sit præter id unum. Et quoniam partes unius ex uno symbolizant, vel sympathiam habent cum uno, in unum facilè cōveniunt, eoque minus, quo per intervalla similitudinis in claritate magis remotæ sunt ab uno. Quapropter mentis à corpore distractio necessaria est, ut ejus & sui domicilij fiat unio. Verum enimverò cum unio perfectionem utriusque partium requirat, ab extremo perfecto (quod antea) per medium fieri debet ad imperfectum transitus, ut istud perficiatur. Per ejuscemodi mentis à corpore distractionem, quam voluntariam mortem nonnulli vocant, acquirunt anima & animus simul juncta potentiam ac dominium in suum corpus, quam solus animus non ita liberam habebat, ob reluctans medium per quod supernaturalis transitus fieri debuit. Non conveniunt enim inimici, nisi per neutram sequestrationem ex parte discordiæ, at benè participem pro parte reconciliationis cum utroque. Hoc ipso labefit Astronomia judiciaria, quæ dispositionem astrorū inclinare docet. Astra quandoquidem hominum mentibus, propter quos creata sunt, nullatenus potestatem habent in ipsis longè præstantiorem & principem creaturam: quod ignobilius in excellentius non agat, etsi conetur. Si tamen humana corpora vincant animam, eamq; reducant in corruptibilis corporis servitutem, inficias non iero, quia tum astrorum corpora sunt hominum corporibus nobiliora, suas actiones in ista per influxum imprimere posse. Summatim; mens sapientis dominabitur astris, insipientis verò nedum istis, verum etiam inferioribus, & ærumnis quibuscunque subjicitur. Sapiens autem qui mentem adeptus eam excolit: insipiens contra,

qui corpus in anima, vel hanc in corpore diligit, animo neglecto, ut ex verbo Dei: Qui diligit animam suam (intellige in corpore) perdet eam, & qui odit animam suam (modo qui supra) in æternum custodit eam. Diligere dicitur is animam suam in corpore, qui pravos omnes appetitus sui corporis exequitur: Item, qui non exequitur eos, attamen vanitatum cogitationibus imaginarijs delectatur, corpus hic in anima sua videtur diligere. Contra quidem, odit animam suam in corpore, qui corporis frænat noxios appetitus, & corpus in anima, qui vanas imaginationum suarum cogitationes protinus pellit & eradicat. Hoc iter ad unionem priorem, animæ videlicet cum spiritu & ad mentem consequendam: quam tandem, sive spiritum, sive animam vocemus, appellatione unius, non excludimus alterum, propter unionem jam factam. Attamen summè notandum nullam unionem esse perfectam, nisi fuerit inseparabilis. Possunt nihilominus unionis initia jaci, quæ mox non consequuntur effectum, non obstat quin mens adhuc imperfecta magis aut minus appelletur. Qui vero perfectam adepti sunt mentem paucissimi: qui inchoatam habent, multi. & qui nullam, plurimi. Cæterum & bona corporis dispositio ad veram contemplationem est valde utilis, etsi non perinde necessaria. Corpus nimirum ex sui corrupta natura, qua morbidum totum effectum est, plurimum aggravat animam & impedit, quo minus spiritus actiones percipere possit. Nonnullis autem a natura contingit magis idoneos esse alijs, ad eam separationem obeundam: quippe quibus ad naturalem corruptionem in ipsorum formatione, per accidens nulla prorsus, vel pauca saltem accessit corruptio. Minus apti sunt, qui præter ortivam corruptionem, & accessoriam, ex propria petulantia, victusque dissoluta serie, suam rationem impediunt: ut illi qui mundanis agitati curis, ea quæ sunt extra mundum perpetua negligunt, & qui profusius utuntur eis, quæ natura dedit solum in necessitatem, quam par sit. Proinde uti per accessionem alicujus impeditur quidpiam, non secus ejusdem amotione juvari potest. Fiunt itaque in hanc rem nonnullæ medicinæ per spagiricam artem præ cæteris excellentissimam, à proprijs semotæ corporibus, quæ per naturalem vim agendi, quam a natura habent in proprium corpus, & post amotionem suæ partis agentis, retinent, idipsum in alienum corpus objectum exequi possunt, imo longè excellentius, quam datum fuit eis naturaliter in propria corpora perficere. Quidquid autem reperitur in rerum natura formam & materiam habens, desiderat in suo genere maximè perfici: innatus appetitus hic, est perfectionis omnium potissima causa. Cum etiam natura sibi simili naturæ jungi gaudeat, ac delectetur in ea, vincente potente per sibi simile medicamentum incorruptum adjuta, in dispositione cor-

poris, hoc in eandem condeſcendere naturam cogitur, ſicuti prius à contrario, vincente corpore ſibi ſimilibus corroborato corrumpentibus, anima cogebatur. Quod ne cuipiam videatur abſurdum, adjiciam. Quodvis nutrimentum in ſanguinem mutatur nutriti ejusdem complexionalis naturæ, cujus fuit nutrimentum: exemplo docetur in eis qui ferocium animalium carnibus aluntur aſſiduè, quos etiam contingit fieri ferociſſimos. Natura quidem nihil aſſumit in alimentum niſi quod ſubtilius, craſſa & fæculenta materia ſemota, & in excrementis ejecta: & iterum nutrimenti ſuperflui quodvis adhuc aliud excrementum per poros in ſudorem, vel per veſicam, nares, aut lacrymas ejicit. Hoc movit Paracelſum dicere, quodvis humani corporis membrum ſtomachum habere proprium, in quo decoquitur nutrimētum; & fit in eo ſeparatio ſuperflui a neceſſario. Si autem per membri cujuſpiam debilitatem ejuſmodi ſuperfluitas commodè nequeat ejici, ſuperfluum ob malam digeſtionem, carnes vel oſſa hoc loco præter naturæ conſuetudinem, vel in tumorem, vel in excreſcentiam nutrit, extendit, vel incurvat. Verùm enimverò in ſpagiricis medicamentis, craſſi nihil relinquitur, neque ſuperflui: quapropter pars quævis corporis totum hoc medicamentum aſſumit, ac ſine ſeparatione tranſmutat in ſibi ſimilem naturam, & vice verſa medicamentum ſimilem proprietatem imprimit quam habet, utpote corruptionis & ſuperfluitatis expertem, ut omnis eſt incorrupta natura. Cæterùm incorrupta natura, eſt vitæ longæ balſamum naturale quibuſvis corporibus naturaliter inſitum, & ſpagirico medicamento natura ſimile, per quod eorum calor & humor etiam naturales, vel radicales, quantum fieri poteſt, è corruptione præſervantur, & quo deficiente corpus omne leproſum efficitur, convaleſcenteque per augmentum ab extrinſecis, quod jam ob ejus balſami paucitatem corruptum erat, in excrementum ejicitur. Differt igitur ſpagiricum medicamentum à vulgari & hactenus uſurpato, quod hoc una cum ſuo corpore ſuiſque corruptionibus trajectum in ſtomachum, non ſecus quam cibus omnis decoquitur & ſeparatur, non ſine faſtidio maximo nauſeaque naturæ: illud verò ſumma delectatione præter omnem concoctionem & ſeparationem tranſmutatur illico in humidum radicale, calidum & balſamum naturalia. Sibi ſimilibus enim iſtas phyſici corporis tres partes potiſſimas, tum nutriri, tum inſtaurari oportet. Hinc fit quod cibi potuſque quotidiani cum ſuis ſumantur corporibus, quia videlicet à natura ſunt in nutrimentum elementorum etiam ordinati, & non in medicamentum. Quodvis enim elementum ſibi ſimili ſuſtentatur elemento, ſed omnia conveniunt, & in temperie conſervantur ab æthérea ſubſtantia, cui noſtrum balſa-

mum, & socios quantum licet conformia reddimus. Est enim in humano corpore quædam substantia conformis æthereæ, quæ reliquas elementares partes in eo præservat, & continuare facit. Spiritus itaque spagirici medicamenti cum anima sua junctus, & à corpore crasso & impuro separatus, postmodum ei purificato rursum per animam unitus, mentales imo spirituales, atit vitales partes in sibi similem substantiam nutrit, & instaurat, corpus quoque physicum etsi corruptum corrigit, & ab omni corruptione tuetur. Spagiricam autem nostram medicinam esse corpoream non negamus, sed spiritalem dicimus esse factam, quam spagiricus induit, ubi fixum fit volatile, & volatile fixum. Physicum sane corpus excellentiori corpore curari non potest, quam spagyrico, neq; mens humana componi melius quam dispositione spagirica & meditativa, post divinæ gratiæ donum tamen. Ex his omnibus concludimus meditativam philosophiam in superatione corporis unione mentali facta, consistere. Sed prior hæc unio nondum sophum efficit, nec nisi mentalem sophiæ discipulum: unio vero mentis cum corpore secunda, sophum exhibet, completam illam & beatam unionem tertiam cum unitate prima separantem & expectantem. Faxit omnipotens Deus, ut tales efficiamur omnes, & ipse sit in omnibus unus. Cæteroqui unde sit petenda mens, est etiam quod sciatur. Est enim ut fides, verè Dei donum gratuitum, sic & virtutes omnes. Inde nō sequitur, ad eas acquirendas non esse laborandum, quoniam Deus ignavos & segnes haudquaquam exaudit, imo potius eorum orationes, tanquam blasphemias rejicit. Magna sanè foret hominum insania panem a Deo petere, arare tamen & serere nolle: non minor esset desiderare mentem & expectare, nulla prorsus ad eam acquirendam adhibita diligentia: maxima profectò, si quis tam ignarus, ut putaret labore suo, gratia Dei non implorata prius, hanc acquiri posse. Diligentes benedictione sua replet, dum salutaria petunt, negligentes Deus non exaudit etiamsi petant. Petere verè dicitur quis non solum ore, sed corde, & affectu quid cum exigit. Quocirca priusquam ad primum meditativæ philosophiæ gradum veniamus, admonendos esse discipulos putavi auxilij divini implorationis, deinceps accuratissimæ diligentiæ in disponendo se ad ejusmodi gratiam recipiendam. De hac dispositione tantum hoc loco disseritur, gratia verò petenda est desuper à datore luminum Deo Opt. Max. Et quia hujus artificiatæ dispositionis tres sunt potissimæ partes, utpote spagirica, moralis, & meditativa, necessarium fuit in hac tractatione, quaqua via, modo hac, nunc illa progredi. Impossibile est enim vitæ malæ hominem possidere thesaurum sapientiæ filijs reconditum, & malè sanum ad eum acquirendum vel inquirendum, multò minus ad inveniendum aptum esse. Porrò in humano cor-

no corpore latet quædam substantia cœlestis naturæ paucissimis nota, quæ nullo penitus indiget medicamento, sed ipsamet est sibi medicamentum incorruptum. Verum quia sui corporis corruptionibus obruitur & impeditur, quo minus actiones suas exerceat, philosophi divino quodam afflatu cognoverunt, hanc virtutem cœlestemque vigorem a suis compedibus liberari posse, non contrario, ut infideles docent, at suo simili. Cum igitur tale quid sive in homine, sive extra ipsum inveniatur, quod huic est conforme substantiæ, concluserunt sapientes similia similibus esse corroboranda, pace potius quam bello, contrariisque esse pellenda contraria. Ad corporis igitur bonam dispositionem artificiatam, utimur spagirico medicamento, quo remedio corruptionem ejus ad naturalem digestionem, & sic per expulsionem arceamus, hoc operante natura per formam intrinsecus roboratam. Hæc est præparatio nostri corporis physici spagirico artificio facta, per quam ad separationem facilius pervenimus absque corrumpentium impedimento. Inde colliget studiosus lector, à meditativa primum philosophia, per spagiricam ad veram & adeptam sapientiam tutissimum fieri transitum. Jam ad voluntariam divisionem ut veniamus. Completa ergo corporis præparatione, facilè separatur à reliquis partibus, cum ei quicquid præter physicam necessitatem appetierit ab anima, suasu quidem animi, denegatum fuerit. Ex ea separatione resultat unio prima spiritus & animæ per studium philosophiæ moralis continuatum. Erant hæc studiosis proponenda, ut cognoscerent qua ratione moralia spagiricis, physicis, & meditativis immiscuerimus, & quemadmodum singula sibi correspondentibus comparantur, ne forte sub labyrintho hærentibus introitum ad rem capessendam præstruxisse dicerer lectoribus. Sed ad primum gradum meditativæ philosophiæ nos invitat animus, qui circa studium in meditatione versatur. Meditativum studium est, inquisitio sedula veri, & oblivio mundani quantumvis necessarij, juxta verbum domini: Primum quærite regnum Dei, non soliciti quid edatis aut bibatis, neque quo induamini, scit enim pater vester qui in cælis est, quoniam his omnibus opus sit: omnia quibus indigetis adjicientur vobis, ubi verbo Dei intenti solum obtemperabitis. Si ergo etiam necessaria nobis, ad vere meditandum abjicienda sunt, & animo prorsum abigenda procul, quanto magis mundanæ curæ vanitatumque superfluæ cogitationes bonum semen suffocantes, toties quoties inter meditandum insurgunt, viriliter propellendæ sunt verbis domini, quæ nos docuit in hanc rem efficacissimis: Abi hinc à me protinus Satana, nihil mihi tecum est commune, Dei totus esse cupio, cui me etiam dedicavi. Sed operæ pretium fuerit intelligere quid verum, quid item necessarium. Verum itaque est esse, à

quo nihil abesse, cuique nihil adesse, multo minus obesse potest nihil. Hoc solum est verbum Dei, circa quod tota nostra meditatio versari debet, si cuncta quæ in cælo & terra sunt arcana nobis utilia & licita, velimus intelligere. Necessarium vero id omne quo carere minime possumus, ut sunt victus & amictus. Superfluum est, quicquid non necessarium. Mundanum est nedum id omne, sed quicquid nos solicitat per cupiditates corporis a diabolo suggestas, & insitas, ut lolium inter bona grana, quo nos a veritate verbi Dei retrahat si possit, ne persistamus in ea. At veritas est summa virtus, & inexpugnabile castrum, paucissimis adhærentibus amicis, innumeris tamen obsessum inimicis, quod paulo minus quam totus modus nunc odio prosequitur, quamvis ab agno solo & immaculato propugnatum insuperabile tamen: pignus indubium & certum ijs qui se ad illud in asylum conferunt, etiam tutissimum refugium. Hac in arce verus, & indubitatus continetur ille thesaurus, qui non erosus a tineis, neque perfossus à furibus conservatur in æternum, & asportatur hinc post mortem, cæteris opibus atque divitijs totius mundi deficientibus eo tempore præsertim & in nihilum rediturис, quod ex nihilo creatæ sint, vulgo nihilominus preciosissimæ, quoniam non intelligit animalis homo, quid sibi ad ruinam positum sit, vel ad salutem. Veritatis itaque perpetuus thesaurus est, res illa mundo vilissima, plurimum spreta, non tamen odibilis, sed amabilis sapientibus supra gemmas & aurum: omnium amatrix: ab omnibus ut inimica rejecta: ubique reperibilis, à paucissimis & ferme nullis inventa: per vicos acclamans omnibus: Venite ad me omnes qui viam quæritis, ego vos ducam in veram semitam. Hæc est res illa à veris tam insigniter prædicata sapientibus, quæ vincit omnia, nec ab ulla re unquam vincitur: corpus & cor omne durum penetrans, omne molle consolidans, & ad omni quantumvis duro resistendum confirmans. Nobis omnibus se facit obviam, & non videmus eam, vociferans & alta voce dicens: Ego sum via veritatis, transite per me omnes, quia non est alius ad vitam, quam per me, qui sum verum ostium, transitus, at nolumus eam audire. Odorem suavitatis emittit, sed non percipimus. Dapibus sese nobis liberaliter etiam in suavitatem offert indies, & non degustamus. Blande nos ad salutem trahit, at reluctantes, & tractum non sensisse fingentes, obiter præterimus. Quoniam facti sumus sicut lapides, oculos habentes, & non videntes: aures habentes, & non audientes: nares, non olfacientes: ore linguaque muniti, non gustantes neque loquentes; manibus & pedibus nil operantes nec ambulantes. O miserum tale genus hominum quod lapidibus non est præstantius, imo longe infelicius, quoniam ipsi, & non illi rationem daturi sunt operationum suarum! Transmutemini (inquit veritas) è lapidibus mor-

tuis in vivos homines & sapientes. Ego sum (ait) vera medicina corrigens ac transmutans, id quod non est amplius, in id quod fuit ante corruptionem, & in multo melius, item id quod non est, in id quod esse debet. Ecce præ foribus sum conscientiæ vestræ noctes ac dies pulsans, & non apertis mihi tamen expecto mitis, nec à vobis irritata recedo, sed patienter injurias vestras sustineo, cupiens per patientiam, ad eam exhortando vos adducere. Venite iterum atq; sæpius iterum venite quæso, quicunque sapientiam quæritis, & emite gratis, non auro neque argento, minus laboribus proprijs, quod offertur vobis ultro. Sonora vox, suavis, & grata philosophantium auribus. O fons divitiarum inexhaustibilis veritatem & justitiam sitientibus! O desolatorum afflictibus præsentaneum solatium! Quid ultra quæritis mortales anxij? Cur infinitis animos vestros curis exagitatis miseri? Quæ vestra vos excæcat dementia? cum in vobis id esse vult, non ex vobis, omne quod extra vos, & non apud vos quæritis. Proprium hoc esse solet vulgi vitium, ut propria contemnens, aliena quæ sunt semper appetat. Proprium pro nobis appropriato vel usurpato sumimus. Etenim ex nobis ipsis nihil habemus boni, sed si quid habere boni possumus, ab eo qui solus est bonus ferimus acceptum. Contra quicquid habemus mali, nobis ipsis usurpavimus ex alieno malo per inobedientiam. Proprium igitur nihil est homini ex suo, præterquam malum quod possidet: quod ex bono bonum habet, non ex seipso, sed contribute proprium habet ex bono, modo receperit. Lucet in nobis licet obscure vita lux hominum, tanquam in tenebris, quæ non ex nobis quærenda, tamen in, & non a nobis, sed ab eo cujus est, qui etiam in nobis habitationem facere dignatur, quoties velle nobis contingit. Hic eam lucem plantavit in nobis, ut in ejus lumine qui lucem inaccessibilem inhabitat, videremus lumen: hoc ipso quoque cæteras ejus præcelleremus creaturas: illi nimirum similes hac ratione facti, quod scintillam sui luminis dederit nobis. Est igitur veritas non in nobis quærenda, sed in imagine Dei quæ in nobis est. Cæteroqui, quo definitioni veri faciamus satis, Uni quid adest quæso, quid etiam deest, aut contra unum niti potest, cum nihil vere præter unum existat? Quis ignorat perfectum esse nihil præter id unum, quod nec in aliquo diminutum, nec superflui quid admittit, sed abundans virtute ac potentia tribuere potest omnibus deficientibus, & semper ex æquo abundare? Quid enim tale potest esse præter id solum quod omni dat esse quod est, & esse non recipit ab alio, at ipsum esse totum est quod esse potest ac debet, cuique nihil obest, quia præter ipsum nihil est? Quicquid igitur extra veritatem est, vere non est, quia sola veritas illud unum est omne, vere quod est. Falsitas autem econtra, quæ quia non est, nisi quod esse

vero contrarium est & esse non debet, nec nisi per essentiæ veræ privationem est, nihil est aliud, quam quod vere non est. Unde concludunt aliqui peccatum & mortem tale nihil esse, quia non procedunt ab eo esse vero, sed ab essentiæ veræ privatione. Proinde peccatum est privatio boni, quæ causa mortis efficiens est, quia mors est privatio vitæ, quæ vita boni finis est. Ex bono quidem veritatis stimulus resultat, cui non prævalebunt aculei mortis, & contra quem cuique quantumcunque duro, durum est calcitrare. Veritati quicunque quidpiam adjicere vellet, falsum pro vero palliatione quadam substituere cogeretur, ideo quod veritas perfectionis amictu solo circumfulta, videri sine pallio non veretur. Quod si noster primus ille parens amictum hunc justitiæ non exuisset, nec fuisset veritus videri nudus, qualis antea non videbatur nec erat, sed omni decore veritatis munitus. Privatus autem veritatis amictu perenni, falsum quæsivit pallium a frondibus arborum, quo fissus in seipso suum errorem, ut coram Domino dixit, nudus sum Domine. Cujus misertus Deus, quod veritatem amisisse per inobedientiam vereretur ac fateretur, pro terrenæ felicitatis amictu perdito, æternæ gloriæ vestem nuptialem gratis illi dare statuit, per proprium filium: qui veritatis viam se nobis ac vitam esse asseruit ostenditque manifeste, cum sua morte quam non meruerat, mortem a nobis perpetuam, qua merito plecti debebamus omnes abstulit. Videte fratres igitur quantus sit veritatis effectus, ut etiam erga suos inimicos, modo recognoscant eam, sit benefica placidaque. Cum Adamo quidem peccavimus omnes, at nostrum paucissimi ac fere nulli, qui cum ipso nuditatem suam aperte fateantur, quinimo potius quisque quoque cupit videri nedum, sed esse perfectior, licet omnium ipse sit imperfectissimus, byssoque coccineo & purpura insigniter palliatus, maxime nudus. Vitium hoc hæreditavimus à primi parentis appetitu primo, quod caro nostra præ cæteris maxime, jure vel injuria, scire, sapere, ac possidere, & velut idolum honorari desideret: quod potissimum hoc seculo hominum est studium, ipsis, ut Adamo fuit, exitiosissimum. Nec desunt inter nos, qui ad deteriorem, post Adami lapsum, partem se conferant, nec secus ac ille faciem domini fugientes, latebras tenebrarum quæritant exteriorum: quæ diffidentia, ut plurimum in desperationem tendit, potissimum etiam indiget pœnitentia, qua revertatur ad lucem veritatis. Rursus veritas nulli potentiæ subjicitur, vel mundanæ fortitudini, quapropter nihil ei poterit obesse, cum ipsamet sit omnis fortitudo vera totius mundi potentiam superans. Quodsi corpus veritatem possidentis in mille frustra secetur, nil patitur ejus animus, imo potius in eo martyrio gaudet: ea demum est virtus & potentia, quam pauci admodum sunt adepti. Comites habet justi-

tiam &

tiam & pietatem inseparabili unionis nexu conjunctas. Pietas autem est gratia divinitus prolapsa, quæ docet unumquemque seipsum vere, ut est, cognoscere. Justitia vero retributio & restitutio cujusque cuique quod suum est: quisquis virtutes istas vere possidet, omnium est ditissimus. Operatur etiam pietas pacem & misericordiam, de quibus omnibus postea suo loco dicetur amplius. Reliquum erit ut necessitatem intueamur. Victu sane & amictu carere non possumus, ergo ut supra diximus, necessarij. Delicijs cum ciborum, tum potuum, vestium quoque luxu & apparatu carere quivis, etiam ille qui possidet, potest: non sunt igitur necessaria, sed potius superflua. Qui porro necessitatem observant philosophicam, sunt paucissimi: vulgarem autem quis non vel idiota quivis invite sustinet, eoque solo carere cupit, quod assequi quocunque jure vel injuria nequit? Verum quia vulgus omnia judicat superficialiter ac secundum apparentiam, & juxta centrum fere nullus, odiosa quum sub lacero cortice prodit in medium veritas redditur. Plus possunt hac tempestate splendida vestis, armillæ, torques, monilia, quam ipsa veritas & sapientia. Quid mirum, cum sapientia summa sit facta mundo stultitia, hæc vero contra sapientia? testantur sacræ scripturæ. Veritas ipsa Christus & vera sapientia tollitur à mundi sapientibus, quia ex mundo non est, attamen superat mundum. Barrabas autem latro potius eligitur, quia fuit ex mundo vitiosus. Cur itaque miramur, si mundus verarum artium professores, cum veritatem ipsam sit persequutus, tanquam venenum abhorret? Fatentur ipsimet sapientes illi mundi sequaces, cum doceant veritatem parere odium, & obsequium amicos: si hoc loco subticuissent obsequium ad assequendam amicitiam esse præstandum, excusari potuissent, ut conquesti de odio veritatis. Sed per hoc parasitari videntur ad ambitionem potius, quam ad virtutem & veritatem libere obsequi hominibus absque ulla spe lucri, vel alterius amicitiæ quæstus. Hæc autem hoc loco sunt adducenda, quippe quæ à nostris meditationibus aliena, ut diabolicum fermentum excludere oporteat. Videmus hoc ferreo seculo, si quid in lucem adferatur ex veris meditationibus, & indubijs veræ philosophiæ fontibus, quod etiam in utilitatem faciat omnis Reip. si non Græcorum & infidelium doctrinæ falsæ consonum sit, ab eis præsertim rejicitur, qui succum illius hausere studij, quod inanis illa philosophorum infidelium schola commenta est. Dicite quæso vos viri judiciosi, qui fieri possit, ut infidelis carens omni lumine vero, lucem veritatis adferat alijs? Humanam habuerunt sapientiam & mundanam, quæ stultitia maxima reputatur apud Deum, quia non est ex Deo; attamen parens omnis filium torquet ad eam addiscendam per mediam ætatem. Postmodum si talem contingat philosophum

ementitum, cum vero & meditativo conferre sopho, mox erumpit in convitia, contemnens omne bonum ac verum quod à suo pædagogo non audierit: ac si nihil veri bonique esset, præter id quod ab infidelibus veritatem ignorantibus ortum est. Plus potest enim speculativa mens adjuta lumine veritatis, unico anno vel momento consequi, quam assiduus & improbus labor hominis, absque hoc lumine quærentis lucem, ab his qui luce carent omni. Cæterum videamus quænam sit infidelium philosophorum doctrina moralis. Summum bonum ponunt bene vivere, quod in honestum partiuntur, & utile. Honorum ambitiones, & laudes maxime reputant honestas, denique divitiarum partium & conservationem quocunque jure, vel injuria, bello, vel sudore, vocant utilia: patet quoniam ex istis omnibus post mortem aliud nihil expectant; quam suæ posteritati, per memoriam sui suorumque gestorum famam, honores, atque favores reliquisse. Resurrectionem partim ita negantes, partim ignorantes, poematum mille fabulas præter omnem veritatem, cujus etiam fuerunt expertes, in hominum perniciem, & sui ipsius exitium excogitarunt miser. Ecce propter quam doctrinam oportet verarum artium professores iis maximè odio esse, qui de quibusvis artibus & facultatibus plus reportasse nomen atque titulos gerunt. Tametsi veritatem eis ob oculos ponat experientia: nisi per opiniones eorum qui veritatem nunquam sunt experti comprobatum sit, pro falso verum rejicitur, & maximo clamore fatuus existimatur, quisquis veritatem se profiteri velle dicat. Si quis etiam vanos auctores merito detestetur, mox eorum discipuli minantur in suis Universitatibus ejusmodi viros, vel afficere supplicio, vel summo dedecore, quod equitationem asini vocant. Interim non vident ipsi sibi maximum esse solatium per vicos indies asinorum equitare monstra Sodomitica, & præter naturam coacte per malitiam hominum, genita, contraq; præceptum Dei, quo vetitum fuit olim, ne pastores diversarum specierum animalia coire paterentur. Quid tandem subticebitur ob eorum minas ipsa veritas, quia, ut ajunt, suis professoribus odium parit, & reticentibus obsequiosis amicitiam? Absit, potius obire mortem philosophum decet quam negare veritatem. In omnibus est observanda, ut unicum apud Christianos bonum. Beati quibus datum est cælitus in ea perseverare in finem usque, quod paucissimis (hei miserum) contingit. Rogemus itaque Deum, ut hujus solius nos faciat participes. Ubi jam de studio per voluntariam separationem meditatione factam in animo dictum, non secus docemur per eam de studio spagirico fiendum. Etenim in eo requiritur inquisitio rerum naturalium veritatis, quæ in earum occulto latet. Verum itaque spagiricum rerum est à natura productarum centrum in quo virtus omnis & ejusdem

ejusdem rei veritas atque potentia delitescit, per hanc artem ad actum deducenda. Quod ut fiat, earum divisio necessaria superioris ab inferiori, & utriusque partium repurgatio, tum demum per operationum spagirica media in unum reductio, vel unio. Proinde studium spagiricum, & primus gradus ad spagiricam unionem est, rei divisio, vel separatio. Duplex est igitur elementorum separatio, ut puriorum ab impurioribus, & hæc est vere spagirica: altera vero qualitatum est elementalium, & vulgata est omnibus ac familiaris. Natura tamen operatur per solam commixtionem sub duabus tantum operationibus, alteratione videlicet, atq; animatione. De singulis agemus in sequentibus, jam de separatione puri ab impuro est quod loquamur. Fit in quibusdam corporibus per se, & in alijs cum vehiculo. Quanquam omnibus corporibus à natura productis inest essentia cælestis, quam quintam appellant, in nullo tamen æq; abundare dicunt philosophi, atque in vino. Quare prætulerunt hoc ob faciliorem etiam separationem. Non quod præstantior sit ea substantia de suo corpore, quam de quovis alio tracta. Nam universalis est virtus, nec nisi propter varietatem subjectorum (in eis adhuc hærens) diversa, libera tamen ad suam unitatem redit. Hoc est unum ex arcanis naturæ, per quod ad altiora pertigerunt spagiri. Ceterum animadvertendum ne seducamur appellatione vini, duplex est enim, philosophicum & vulgare. Philosophicum de quovis corpore naturæ potest elici. Vulgare ab œnopolis venditur. Separabis igitur quum voles à corpore quovis spiritum & animam. Prius de vino philosophico per exemplum doceamus. Grana tritici, hordei, vel siliginis, aqua fontana vel pluviali, aut alia quavis macerata ut intumescant, accumulentur in acervum, ac maneant usque dum post aliquot dies incalescant, ac germinent. Quo percepto distendantur, & aliquantisper exiccari sinatur humor superfluus aquæ, postmodum mola terantur crassiuscule, & in vase ligneo positæ huic farinæ affundatur aqua ferventissima, & cooperiatur vas. Postquam refrixerit ac quieverit ejusmodi liquor, per setaceum vel saccum coletur à farina minime turbidus. Tum demum ad eandem farinam affundas aliam aquam ferventem, ut prius; & cola: processum hunc affusionum & colationum toties repetas, usque dum perceperis omnem granorum substantiam in aquas esse receptam: quod experieris gustu postremò colati liquoris, & farinæ. Tandem colatos liquores omnes effervere facias dum per evaporationem in mellis spissitudinem adducantur. Hac via tibi parasti vinum philosophicum ex grano, quod pariter ex omnibus alijs seminibus habere potes, necnon ex aridioribus quam ut per seipsa valeant præter adustionem separari. Dicitur ad hunc modum facta separatio per vehiculum. Cæterum à dicto vino philosophico, per destilla-

destillationem separabis animam cum spiritu sursum ascendentem à suo corpore, ac toties ejusmodi spiritum & animam sublimabis, donec ab omni phlegmate separetur, ac liberetur. Corpus in umbra, vel ad ignem exiccatum igne violentissimo reducas in cineres aridissimos, ad quos aqua affusa fervens bulliat cum eis aliquandiu, quo habeas lixivium asperrimum: quod ubi quieverit per inclinationem satis modestam a cineribus, non turbatum, sed clarum separabis. Ad cineres alia aqua fervente affusa ut prius, aliud rursus lixivium para, quod addito priori collecto, idque toties facito per lixivia, donec asperitatis nihil amplius in cineribus esse reliquum percipias. Collecta lixivia per manicam lineam, (filtrum appellant) in limpidissimum liquorem transire facito, & hunc vitreis organis evaporare, quo habeas tartarum corrosivum, & sal naturæ rerum omnium. Hoc super marmoreum lapidem humido loco & frigido resolvi poterit in aquam tartaream. Postquam igitur essentiam quintam a vino philosophico, aut vulgari cujusvis coloris, modo merum & vehementissimum existat, habueris optime rectificatum ut audivisti, succum hunc reducas ad summam simplicitatem continuis & assiduis rotationis motibus. Finito rotæ circulo, videbis iterum ab impuro purū separatum, ac naturæ superius aeris colore serenissimo transparens, & lucidum. Hoc ab impuro separato per inclinationem & serva. Cælum hactenus spagiricum vides, quod stellis inferioribus non aliter ac supernum superioribus munitum est, adornare potes. Mirabuntur ne jam infideles imitati Physicos, cælum & stellas manibus contrectare nos, aut ut reliqua omnia negabunt incognita sibi? Parvi sane refert quid faciant. Nullus livor aut invidia remorabitur institutum, quo prodesse bonis conamur omnibus, & studiosis veri. Proinde latius extendamus nos, ad hunc modum progressi ut cœpimus. Sunt igitur stellæ nobis inferiores, individua quævis à natura hoc in mundo inferiori producta conjunctione videlicet earum & cæli, tanquam superiorum cum inferioribus elementis. Jam audio vocem multorum in nos frementium hæc resonantem: Vah (inquiunt) apage, similes tollantur homines qui cælum terræ se conjungere posse dicunt. At clamitent altius quantum volent, altiora his & majora cogentur audire. Cælum itaque est materia cælestis & universalis forma, continens in se formas omnes distinctas, ab unica tamen universali forma procedentes. Quapropter quicunque noverit individua, per spagiricam artem in genus generalissimum adduci posse, ac postmodum eis speciales virtutes, unicam aut plures infigi, medicinam universalem facile repeniet, quæ corruptiones & morbos particulariter, aut universaliter ac indifferenter omnes tollere potens erit. Cum enim unicum sit omnium corruptionum generalissimum exordium,

dium, & virtutum innovantium, instaurantium, & animantium fons universaliter unicus, quis nisi mente privus medicinam similem in dubium revocabit? Ad hæc plura. Tractis artificio dato qualitatibus elementorum à vegetabilibus, præsertim ab his quæ ponentur inferius, eorum igneæ qualitatis substantia tantum rectificetur, modo quo supra vinum philosophicum. Hac via Mercurius noster exaltatione summa præparatus erit. Mixtio tamen fieri poterit cæli novi, mellis, chelidoniæ, florum rorismarini, Mercurialis, lilij rubei, sanguinis humani, &c cum rubei vel albi vini cælo, vel tartari. Fieri potest etiam mixtio eorum quæ dicta sunt in cælum redactorum, & æqualiter mixtorum simul cum formis proportionare, juxta ordinem operis majoris atque practicam, & ad minus opus perfectum adduci, quod infra. Indeque potest & alia fieri mixtio, cæli nempe cum clave philosophica generationis artificio. Postmodum si addatur minus perfectum juxta proportionem operis majoris, ea via pervenietur ad majus perfectum, quod suam speciem in substantijs externis bis quinque numero millibus adauget. Verum quod ista vix intelligibilia sint, nisi vocum artis habeatur plena cognitio, has in secundo subsequenti gradu definire duximus, ubi prius meditativam cognitionem absolverimus. Est igitur meditativa cognitio quædam opinionum de veritate quorumvis conceptarum, per expertam certitudinem indubia resolutio. Opinio autem est veritatis in animo hærens atque dubia præsumtio. Experientia vero est veritatis manifesta demonstratio. Et resolutio dubij depositio. Non possumus de quovis dubio certiores fieri, quam experiendo, nec melius quam in nobis ipsis. Quapropter quæ de veritate superius dicta fuerunt verificemus, à nobis facientes periculum. Diximus antea pietatem in cognitione suiipsius consistere, hinc fit ut etiam ab ea meditativam cognitionem incipiamus elucidare. Nemo se cognoscere vere potest, nisi primum videat ac sciat ex sedula meditatione, cum sacrarum scripturarum inquisitione, quid nam ipse sit, magis quam quis, à quo dependet vel cujus sit, & in quem finem factus & creatus, item, à quo, & per quem. His cognitis incipit oriri pietas ipsa, quæ circa duo versatur, utpute creatorem, & creaturam. Impossibile est enim creaturam se perfecte cognoscere, aliter quam per suum creatorem. Nihil est ex seipso. Qui potest ergo quis effectus sui prius quam causæ fieri certior? Nonne præcedit omne principium medium suum, & finem, aut à fine rem aggredietur quispiam? Deus autem est sine principio & fine, per se existens ab æterno, repletus omni gloria, quam solus possidere noluit, sed ejus nos mera sua liberalitate statuit apud seipsum facere participes, ac ad ejus imaginem creare: primum suæ liberalitatis exemplar, atque mysterium non ignorandum nobis, neque

leviter

leviter prætereundum. Attamen vix unus arcanum hoc cognoſcit ex veritate, alioqui non adeò nos præberemus ingratos, ſtupidos, & ignavos ad arcana Dei ſcrutanda per ſcripturas ſcil. Audite fratres. Sicuti de viliſſimo luto contemtibili ac ſpreto ab omnibus creati ſumus, haud ſecus propter materiam primam ex qua cōſtamus, ad vile quodvis proni magis, quam ad eum qui nos ex vili precioſiſſimas creaturas, paulo minus angelis gloria & honore decoratas, creaverat olim. Admiramini igitur quotquot mecum eſtis mortales miſeri, nō abs re factum eſſe credentes, ut ſummus rerum conditor viliſſimam omnium materiam ſibi delegerit, ex qua poſtremam & abſolutiſſimam creaturam excitare voluit, alijs complurimis ac omnibus precioſis, ut auro, gemmis, & id genus cæteris ad hanc rem omiſſis, quæ tamen cuncta propter hanc unam & in ejus uſum ac utilitatem ſunt condita: ſed enim ut agnoſcentes quidnam, & ex quo ſumus, ab elationis ſuperbia nos contineremus. Quod quidem ſecus omnino facientes, nemo noſtrum non pauperem quem Deus eligit, odit, cum tamen ex eadem maſſa unde prodiimus omnes, etiam ipſe conſtet: hinc fit ut perſonarum non ſit acceptor Deus, ſed paupertatis & humilitatis amator, ac inimicus elatæ ſuperbiæ. Cæterum nemo creatorem cognoſcere melius poteſt, quam a ſuis creaturis, ut ex opere ſuo noſcitur artifex. Videamus igitur quis ille ſit qui de viliſſimo potuit excitare precioſiſſimum; nullum alium reperiemus præter eum qui creavit utrunque. Nullus enim potuit unquam, nec poterit aquam in vinum convertere alius, quam ille ſolus, qui vinum & aquam creaverat. Præclarius quid fecit, quum terram in animam viventem transmutavit, imo quod maximum eſt, ſupremo beatitudinis dono, ſcilicet imagine ſimilitudineque ſua dotavit eam, per quam datum eſt omnibus ſalvos fieri, qui donum hoc cum gratiarum actione recognoſcentes, libenter accipiunt. Sed nolentibus accipere gratis quid dabitur? certe nihil? habeant igitur iſti quod ſuum eſt, ut ſervetur juſtitiæ locus. Proprium cuique ſuum eſt, quod elegit à principio, damnatio videlicet. Gratuitum eſt æternæ ſalutis donum, his qui cum gratiarum actione recipiunt. Cum itaque pretium vile charumque ſimus, videat quisque noſtrum, utrum iſtorum potius optare debeat: res per ſe clarior, quam elucidatione indigeat. Reliquum erit, ut perpendamus in quem finem creati ſimus. Creavit enim omnipotens Deus primum hominem ad imaginem & ſimilitudinem ſuam, ut ipſi Deo foret ad gloriam, & eſſet immortalis, non anxius, nullius indigus, ſemper in Deo gaudens, terrenis paſſionibus minime ſubjectus. Verum quia tantum munus non agnovit, vilifecit: cognovit tamen quoniam perfectus eſſet è domino factus & ſapiens, at in ea cognitione non permanſit. Conſideremus igitur quantum

tum boni cognitio pollicebatur in simplicitate, quantumque mali tanti muneris & verbi Dei vilipendium attulerit, cum ex immortali perpetuo mox reddiderit moribundum. Qui moritur enim secunda morte, semper in agone mortis degit & nunquam desinit mori: hinc fit ut perpetua dicatur, non secus ac vita contra dicitur æterna, quam Deo vivimus in æternum, eam siquidem nunquam sinemus vivere. Cum enim primus parens una secum nos omnes Deo rebelles fecit inimicos, misericordia motus omnipotens Deus, pacem inire nobiscum induratis statuit, qui pacis est auctor. Quis erit æque lapideus, qui cum divinæ bonitatis hoc mysterium animo revolverit, cum inimico suo, licet etiam ab eo receperit maximam injuriam, non reconcilietur? Quinam igitur fit ut inimicorum inter mortales neuter, offendens vel offensam passus alterum aggredi velit reconciliationis ergo? Profecto non alia de causa, quam quia nemo seipsum, neque Deum, neque proximam æquipollentem creaturam cognovit; quo fit etiam ut pacem non amplectatur is, qui eam ignorat. Est enim pax misericordiæ radix. Nam qui pacem non habet, non exercebit misericordiam, nec etiam assequetur donec habeat. Non est quod hoc loco pacem & misericordiam confundamus, quia pax est misericordiæ causa, ut pacis causa pietas. Si ergo cognoscere velimus utrum cum Deo pacem habeamus, examinemus conscientiam prius, ut nos ipsos judicemus ex indicio, si cum proximo tam inimico, quam alio quopiam nobiscum ex æquo conveniat absq; invidia, vel odio. An non considerandum est nobis, quod summus rerum conditor homini vermiculo diaboli mancipio, per pacis amplexum suæ misericodiam fecerit? Non expectavit ut qui delictum in ipsum commiserat, ut æquum fuerat, adiret misericordiam postulaturus, quinimo ipse in quem illata sunt omnis ingratitudinis injuria, criminis auctorem ab ejus etiam facie fugientem & abscondentem se, blande vocat, non durius corripit, imò pollicetur morbi sceleris medelam, misericordiam & pacem. O miseri mortales, quotquot misericordiam expectamus à Deo consequi; coram quo miseriam nostram factis, ut ore, non agnoscimus! Unde quæso misericordia, quàm ex delicti vera confessione per cordis contritionem in emendationem vitæ pristinæ facta, movetur ad compassionem? Cæterum quoties nostram fratrumque nostrorum miseriam non ignorabimus, at pari compensabimus pondere, seculi hujus bonis omnibus opimiores facti, æternarum divitiarum nos abundantiores non existimabimus illis, qui prorsum opibus mundi destituti sunt. Quis mortales inter hoc vere considerat, bonorumque vel opum sibi solum in hoc mundo concreditorum communione, si fratrem egenum non solabitur? Da considerantem quæ dicta sunt, & ego mox cum ostendam

qui

qui arcana Dei hæc intelligat. Necdum istis omnibus Deus tantum erga nos amorem suum satis explicuisse voluit, quinimo sua nos accusante justitia (cui quidem nihil unquam diminutum esse potest, non magis quam ejus misericordiæ) nobis potius quam proprio filio pepercit, in quo pax & justitia se mutuo sunt osculatæ. Cur vicissim nos non osculamur in Christo facti patres ac fratres, cum nos miseros vermiculos summus rerum conditor in filio suo dignatur osculari, & iterum præstantiores, quam antea creaturas instaurare, ex miserrimis proprio malo factis olim. Quotquot Deum agnoscunt in filio, pariter & filium in patre per spiritum sanctum, cui non reluctantur, fratrem etiam agnoscunt, & non alij. Hæc sunt vera & indubia veræ philosophiæ fundamenta: sed quia nondum omnibus cognita, licet audita multis, adhuc in aliquorum non bene resolutorum animis posset hærere dubium, an imaginatio prædictorum amorem veritatis in nobis excitare queat. Operæ precium fuerit illis ambiguitatem hanc per seipsos, & in seipsis experimento facto deponere hunc in modum: Consideret unusquisque penes se diligenter ea quæ jam dicta sunt abjectis mundanis ab animo curis omnibus, alijsque distrahentibus cogitationibus, degustataque sæpius ruminet animo sincero, sic paulatim aliquot scintillas divinæ illustrationis, oculis suis mentalibus magis ac magis indies perlucere maximo gaudio percipiet, ac deinceps perseverantia ruminationis in tantam lucem excrescere, ut successibus quævis innotescant quæ sibi fuerint necessaria, nec amplius in veritate quovis hærebit modo: sed pietatis exercitio, justitiæque paulatim assuescens ritu viaque præmissis, animi tranquillitatem sentiet, qua tandem allectus, intelliget majorem in eo delectationem esse, quam in corpore plus millies. Non prius enim incipit vera cognitio, quam perennium & labilium, cum vitæ, tum interitus comparatione, seligat anima cum animo jungi, delectatione hujus majori tracta quam corporis. Ex ea siquidem cognitione mens oritur, & corporis voluntaria separatio completur, cum anima respiciens ex una parte corporis fœditatatem, & interitum; ex altera præstantiam & felicitatem animi perpetuam, cum isto (divino afflatu) connecti cupit, altero neglecto penitus, ut solum dein appetat quod a Deo conclusum esse videt ad ejus gloriam, & ipsius salutem. corpus tandem in amborum jam unitorum unionem condescendere cogitur, & obedire. Hæc est admirabilis illa philosophorum transmutatio corporis in spiritum, & hujus in corpus, de qua dictum nobis relinquitur à sapientibus, fac fixum volatile, & volatile fixum, quo nostrum habeas magisterium, ad hunc modum intellige: Hic de pertinaci corpore tractabile, quod per animi præstantiam cum anima convenientem, constantissimum fiat corpus ad omnia sustinendum

nendum examina. Probatur enim aurum igne, quo reprobatur etiam omne quod aurum non est. O præstantissimum philosophorum aurum, quo ditantur philosophiæ filij, non illo quod cuditur! Adeste qui thesauros tam vario conatu quæritis, reprobatum lapidem angularem cognoscite, qui factus est in caput anguli, priusquam quæritis. Mirum est quem appetere posse quid ignotum, & quærere id cujus veritatem ignorat, quod nihil spei polliceri queat ejus quod quærit. Sapiens quærit solum quod amat, sed non potest amare quod non cognoscit, alioqui insipiens esse dicetur, cum ex cognitione veritas, & amor ejus nascitur. Frustra laborant omnes abditorum naturæ secretorum indagatores, cum aliam ingressi viam terrenorum virtutes per terrena detegere conantur. Discite igitur cælum, non per terram, sed hujus per illius virtutes cognoscere. Nemo enim ascendit in cælum quod quæritis, nisi qui de cælo quod non quæritis descendit illuminet eum. Incorruptibilem quæritis medicinam quæ corpora nedum à corruptione transmutet in verum temperamentum, sed etiam temperata diutissime conservet: talem alibi quam in cælo reperire non poteritis unquam. Cælum enim virtute sua per invisibiles radios, in terræ centrum undique concurrentes, omnia penetrat elementa & elementata, generat, ac fovet. Fœtus hic utriusque parentis videlicet elementorum & cæli, naturam in se retinet, ut in eo parens uterque potentia, & actu sit reperibilis. Quis hærebit adhuc nisi lapis in generatione spagirica? Disce autem ex teipso quicquid est, & in cælo, & in terra cognoscere, præsertim quod hoc omne propter te creatum sit. Ignoras cælum & elementa prius unum fuisse, divino quoque artificio ab invicem esse divisa, ut & te, & reliqua omnia generarent naturaliter? Si hoc nosti, reliquum te fugere non potest. In omni generatione igitur ejusmodi separatio est necessaria, qualem de te supra dixi fiendam, priusquam ad veræ philosophiæ studia velum applices. Ex alijs nunquam unum facies quod quæris, nisi prius ex teipso fiat unum quod audisti latiusque audies in sequentibus. Nam talis est voluntas Dei, ut pij pium consequantur opus quod quærunt, & perfecti perficiant aliud cui fuerint intenti. Malæ voluntatis hominibus, nihil præter id, quod seminaverint datur metere: imo quod magis est, persæpe bonum eorum semen in lolium propter malitiam convertitur. Fac igitur ut talis evadas, quale tuum esse vis opus quod quæsieris. Tandem aggredere cognitionem spagiricam, quæ talis est. Inprimis opus est cognoscere singulas dictiones hujus artis, priusquam ejus vera notitia haberi queat.

DE PHILOSOPHIA CHEMICA *ad Meditativam comparata.*

A PRIMO ut incipiamus, Chaos ſpagiricum, eſt formarum particularium, & materiarum ſuarum cum univerſali forma ſuaque materia confuſio. Quod quidem variſs conſideratur modis. Pro confuſione intellectus hominum non intelligentium hanc artem. Secundo, pro confuſione partium iſtud extremum conſtituentium. Tertio, pro confuſione qua ſe habent confuſe cum extremis media quæque, & ſucceſſivè unum ad alterum potentia, nec non unum ad omnia, quovis in quibusvis, & his in quolibet exiſtentibus. Quarto, velut medium natura tenet inter elementa & elementata, non ſecus in arte medium, exiſtimatur artifex inter chaos, operationes, medicinam perfectam, & perfectiſſimam. Ex iſtis quatuor modis intelligi facilè poteſt, medicinas dictas de ſua potentia in actum deduci mediantibus materia, forma, cœlo, & operationibus intermediis. Motu namque per artificem excitato, chaos tranſit ad ſecundum extremum, quod eſt medicina perfecta, & iſta ad perfectiſſimam, juxta mediorum ordinem & diſpoſitionem ad alterutrum. Ut rem acutius intelligatis, Chaos noſtrum eſt univerſale quid, omnia quæ nos operamur in ſe concludens, à cujus ventre debet ingenioſus artifex elicere materiam ſuam, formam, cœlum, & elementa, ut ex iſtis medicinas conficiat quæ dictæ ſunt. Materia vero ſpagirica dicitur prima & univerſalis materia, ſive Mercurius ad vegetationem movens, & particularem formæ materiam primam extrahens à formante, & tribus modis conſideratur. Primo quidem ut ſubjectum paſſivum, quod ſub artificis excitatione per media requiſita motum patitur: ex quorum omnium operationibus oritur cælum de ſua materia. Secundo conſideratur ut quodvis corpus ægrum, quod formam patitur medicinarum, ut res elementares formam vegetabilem. Tertio pro formantis materia, veluti materia prima ſubjecta cæli actionibus, nam alia formæ vim obtinet, ut infra. Hac ratione cælum, quod ſubjectum ſit illarum formarum actionibus, quibus in albam vel rubeam coeturam evadit, materiæ rationem etiam habere dici poteſt, quum dictas formas formantium, ad medicinas perfectam, vel perfectiſſimam actione ſua movet, quod etiam infra latius audietur. Ex eo noſtri chaos optima cognitio habetur, quoniam una & eadem ſubſtantia, diverſis tamen rationibus, ad aliam ſubſtantiam ſe paſſive habet, & ad eandem active, & è diverſo. Pauciſſimi hactenus materiæ ſpagiricæ cognitionem habuerunt, ex qua cælum ſpagiricum exſurgit. Eſt enim ad hanc habenda ratio ſimplicis

& com-

& compositi ad simplicitatem redacti per alterationem, mixtionem,&c. Forma autem rerum est virtus generativa,qua sibi simile quodque producere potest, ut hominis forma latet in homine,& non in alio, arboris in arbore nec non in metallo metalli. Cruda non debet opus ingredi, sed per sublimationem evacuata ad latera sublimatorij vasis, ut ab inani superfluaque terra sua sit libera. Dupliciter hoc in opere consideratur, ut causa dirigens artis istius media per intellectum, quo quidem regimine, perfecta medicina perfectissimaque prodeunt in lucem, & ad modum deducuntur mediorum intellectualium,quæ sunt veluti quædam instrumenta sensualia quibus artificium ad perfectionem ducitur. Similis forma dicitur hujus operis artifex. Unde patet media causativa cum naturalibus maximam habere concordiam. Aliter etiam consideramus formam, ut agens in materiam perfectionis formationem ad album, vel ad rubeum: cujus virtute quasvis alias formas extrinsecas minoris facultatis ejusmodi medicinæ transmutant in sibi similem. Non possunt etiam ambæ quas diximus formæ per se magisterium adimplere, sed sunt veluti masculus à quo sperma dejicitur in ventrem, & matricem cæli nostri. Cæterum Cælum est Mercurius noster cælestis coloris, quo significatur eum esse de natura cælesti, & hac de causa ob incorruptibilitatem intellectualis dicitur,ac eo modo quo cælum ipsum intelligere, ut homo qui sensualis est, & intellectualis. Habet enim proprietatem in se spiritus incorruptibilis, qui est velut anima habens in se conditiones corporis, quoniam generat & producit ex eo semen, ut femina: hac via differt ab alijs magisterijs istud opus ingredientibus. Et quia sensu percipitur Mercurius dicitur sensualis. Hic,ut causa movens educit potentiam in forma alterutrius formantis existentem, ad actum rubeum vel album, eamque non secus in utero suo gestat, quam uxor infantem à viro suo conceptum. Ex eo colligi potest, cælum nostrum actionem habere in alterutram formam, & in cælum istarum ac rerum omnium in eis occultum, de potentia in actum deducendi manifestum. Nam in eo virtus cum generandi,tum nutriendi consistit, velut in menstruali sanguine masculini feminis: hac de causa menstruum in hac arte vocatur,& cœlum ratione motus. Non aliter siquidem atque cœlum supernum, universalem formam,& materiam primam,ac elementa, nec non species ad elementa elementata composita, & individua promovet,nostrum cœlum etiam formas nostras ad elementa quatuor movet, ac deinceps ad medicinam perfectam, & plusquam perfectam. Aliquoties vocatur sanguis, quia nutritivum est, quo vegetare crescereque facit dictas formas,donec ad suam perfectionem veniant, veluti sanguis menstrualis embryonem a modico

ſemine magnam in quantitatem, ſervata ſingularum partium diſcretione, per nutritiones & alterationes medij cujusvis in aliud quantitatis & formæ quarumlibet in aliam (exiſtentibus hujusmodi medijs & qualitatibus in quavis alteratione) in formas a primis diverſas, donec ens aliquod oriatur in continua quantitate conflatum ex varijs & diſcretis in corpus unum, anima ſpirituque vivum. Non aliter de ſpagirico fœtu contingit, qui generatur ex cœlo proprietatem vegetabilem habente, cujus etiam ſimilitudinem transfundit in medicinam perfectam & plusquam perfectam, ut vegetativa matrix in filium quem concipit ac parit: iſtam etiam proprietatem retinet ut ejus parens. Itidem medicina perfecta & plus quam perfecta retinent proprietatem ſuorum parentum, cœli videlicet ac elementorum, quam perfectionis ſuæ ſimilitudinem transfundit in ſubſtantias externas, & in ſuam ſpeciem tranſmutat. Hac de cauſa Mercurius vegetabilis dicitur natus ex duabus ſubſtantijs, uti ex muliere maſculi ſemen concipiente, ac formam alteram aliamque virtutem quam ante conceptionis initium habebat; & ex maſculi ſemine elementa reputantur in hac arte quatuor colores apparentes: item aliter quatuor modis etiam conſiderantur. Primò, ſicut à cœlo de materia tracta ſunt. Secundò, ut elementa ſimplicia cœli de craſſioribus elementis rotationis circulo ſeparata ſunt. Tertio modo ſunt in formis exiſtentia naturaliter, & cum cœlo junguntur. Quarto verò uti ſeparantur à forma cœloque, alteratione, mixtione, diſſolutione, & generatione medijs, per magiſterium ſeparationis qualitatum ſuarum & ex dictis partibus aerea tantum aſſumuntur, & exuberatur per rotationis artificium, & ita formis in cœlum commiſcetur. Notandum eſt igitur elementa poſſe de formis educi per cœlum ante conjunctionem, ut eorum materia prima cœlumve magis ad genus generaliſſimum accedens, habeatur, &c.

Diſſolutio eſt cognitio, vel coitus maris cum fœmina ſpagiricus, & iſtius ab illo concipientis id omne quod concipere debet. Hoc eſto generationis particularis initium, quo conjugij noſtri ſpagirici effectus ſenſualiter percipitur, & unio duplicis ſeminis in embryonem.

Alteratio eſt unius in alterum per ſimilitudinem converſio. Dupliciter conſideratur juxta duplicem operationem, in quantum per ſe fiat. Priore modo ut formæ in cœlum, & iſtud in formas alterantur. Poſteriore vero intelligitur formas & cœlum in ſimpliciter eſſe converſa, ut in tertium numerum ita converti queant, ſcilicet in medicinam perfectam, & plus quamperfectam. Iſtæ alterationes vel converſiones dicuntur ſimplices. Aliæ reperiuntur quæ fiunt per accidens, ut quum ex imperfectis fit medicina perfecta per projectionem, alterationem, & transmutationem

Maxi-

Mixtio fit ex duobus coloribus, pallido & azureo, ut ex eis cognoscatur formas & cœlum in opere majore commisceri sine quovis alio, ut in generatione hominis aliud nihil admiscetur viro, fœminæ, vel seminibus eorum: & hoc loco fit conjugium inter formas & cœlum. Fit etiam alia mixtio, qua quidem aër & ignis, unusquisque istorum uti formæ, cœli, alterationis, mixtionis, dissolutionis, generationis mediis, & cæli materiæ commiscentur formis.

Digestio dicitur concepti seminis à semine fomentum, quo medio quidem oritur medicina perfecta & plus quam perfecta. Necessarium enim est ut in cœlo formæ tam diu digerãtur, donec ad medicinam ventum sit priorem, & deinceps ubi visum erit artifici, usque ad alteram perfectiorem.

Hinc potest colligi duplicem esse digestionem, priorem qua fit à formis & cœlo transitus ad medicinam perfectam, & posteriorem qua transeundum est ab hac & cœlo ad perfectiorem. Hac via sunt alia media necessaria prioribus non absimilia, mixtio videlicet alteratio, dissolutio, generatio, & operatio: nisi quia ex prioribus imperfectius quid oriatur quam ex posterioribus. At mox atque per digestionem croceus color apparuerit, formas denotabit, azurinus vero cœlum nostrum, & qui medij sunt inter istos designant conjunctionis medium cœli cum formis, connectens illud ad perfectam medicinam, vel istas ad perfectissimam.

Generatio diversimodè consideratur. Est enim in genere occultarum formarum manifestatio. Primo modo consideratur, ut est gradus generans perfectam medicinam ex cœlo & formis. Secundo quatenus ex perfecta & cœlo generat perfectissimam. Tertio quum incipit à dissolutione per alterationem, & digestionem ad medicinam transire perfectam & in ea terminum facit, finemque minoris perfectionis attingit; aut verò quum hinc transiens majoris perfectionis ultimum gradum acquirit, hac posteriore facilè percipi potest majoris perfectionis magisterium natura potius quam artificio promoveri: ab isto nihilominus excitari in minore perfectione, in qua hoc magis quam illa profuit. In posteriore vero magisterio, generatio non aliter fit quam fœtus in matrice, vel avis in ovo: quapropter & ovum philosophorum appellatur suo modo. Istud artificium melius intelligi haudquaquam potest eo quod resultat ex mixtione materiæ cum formis ad pretiosos lapides, rubinos, saphiros, & uniones, qui sunt in utero cœli nostri philosophici, mediante generatione cum eisdem virtutibus quas naturales à natura nacti fuerunt. Inde sequitur cœlum hoc attrahere posse virtutes omnes in lapidibus existentes, virtute quidem unitatis, aut suæ simplicitatis magnetica. Hac via poteris ingeniosus artifex à naturalibus corporibus virtutes

elicere cœlestes,& artificialibus virtutibus includere mediis hujus artis operationibus. Nam quicquid huic cœlo fuerit impositum solvitur: item si cōvenientia rei solutæ fuerint addita, fiet idipsum quod optabitur, etiam ex pluribus unum. Ex eo quidem opere plura colligi possunt, quæ ad opus lapidum pretiosorum compositionis attinent, mixtione materiæ, & formæ per aquas, &c.

Colores in hoc artificio sunt mutationes apparentes, & primus eorum niger est: hic indicat formas cum cœlo concubuisse, & istud embryonem in utero suo concepisse. Eodem etiam colore demonstratur dissolutionem suæ perfectionis terminum attingere. Tandem eo diminuto,& albo sensim emergente, nobis indicatur naturam cum cœlo & formis initium facere transitus ad minorem perfectionem, & exin cum ista, & cœlo formaque ad majorem: in cujus transitus fine digestio completum habet terminum. Sed quum per ignis majorem excitationem diminui cœperit,ac oriri croceus; cognoscitur partes & membra simul conjungi numero tertio,& in continuam quantitatem aggregari, ad eum etiam modum ut sensualiter infantis nostri membrorum contignatio,vel colligatio nobis appareat: nam sperma diffusum est per totam substantiam cœli nostri philosophici. Orto mox isto colore,paulò post colligi videtur in rotundam formam lunæ formæ non absimilem,aut circulari linea concludi. Evanescente colore hoc,rubeus oritur, quo nostri lapidis membra partesve in tertio numero ad perfectionem congregari, reddimur certiores. Etenim post ortum istius coloris, certum est infantem nostrum corpore potentiaque vegetabili completum esse. A quo tempore numerum dierum artificem scire oportet, intra quos fœtus noster ab initio conceptionis primo deductus est, usque ad terminum apparitionis rubei coloris, & sine intermissione duplex tempus ei adhibere,sed paulò vivácius. Quo completo, quod quæsitum est acquiritur, utpote lapis durus multis involutus superfluitatibus,non secus atque mulieris fœtus post partum apparet. Media verò inter croceum & rubeum colorem digestio, generatio, & mixtio sunt, & ea quæ percipiuntur ab aqua materia, forma, & cœlo quorum quidem commixtione sub eorum mediorum finem apparent aqua, materia, forma sine materia & cœlo. Nam si forma & cœlum adhuc ibidem essent, partes aliquæ minimè cum alijs colligari vellent, nec in tertio numero conjungi.

Separatio est virtutum extractio, quæ motu fit ignis in hoc particulari magisterio,quo calore per accidens forma,cœlum, & elementa moventur,& excitantur alteratione, mixtione, generatione,coloribus,digestione,separatione, & operatione ad minorem, vel majorem perfectionem. Quia gradus & media,separando se ab alijs,ingrediuntur alia,& per istam separationis operationem

rationem attrahitur formalis & materialis virtus à formis, & cœlo ad minorem perfectionem, & ab hac majorem. Et hac via formæ, cœlum, vel minus perfectum, mutant suas formas simplices in majorem vel minorem perfectione in ipso minus perfecto existente de altera forma, quam formæ, & cœlum per se: & majore perfecto existente sub alia forma, quam erant minus perfectum, forma, cœlum aut formæ & cœlum per se. Quæ quidem perfectiones, suas virtutes proprias existentes sub forma tertia, retinent in transformante veneno. Si talis origo per separationem dictam non fieret, nec alteratio, neque generatio, nec processio, sed opus naturæ destrueretur in hoc opere philosophico. Medium istud est elementorum simplicium indicium existentium actu in cœlo nostro, cum naturalibus elementis existentibus in formis: itemque ignis, aër, aqua, & terra oriuntur, & separantur etiam à cœlo in mixtionem cum alijs quæ dicta sunt: & hæc omnia colores designant. Potentia hoc loco idem est quod alteratio, & per istum gradum intelligitur omnes alios gradus, & media quævis inesse potentia in nostro chao primo: secundo vero in elementis potentia existentibus in materia nostra. Est igitur ista potentia nihil aliud quam actus nostri cœli, de quo latius agitur in opere lapidifico, ubi dicitur plures scire lapides conficere, qui virtutes eis indere naturales ignorant, de quo, per quod, & cum quo lapidum complementum, & perfectionis eorum augmentum consistit.

Operatio est, in hoc opere, quatuor colorum excitatio quibus designatur varios esse modos operationum. Primus color denotat cœlum in formas actionem suam & operationem habere, vel in minus perfectum, & formam. Secundus innuit ignem externum habere actionem in cœlum, formas & elementa cætera, mediaque naturalia & actualia, per motum ad minorem perfectionem atque majorem. Tertius formas vel minus perfectum habere suam actionem in cœlum, istud informando, quo ad minorem & majorem perfectionem deveniat. Quartus color significat operationum actiones, quas habet artifex in omnia quæ supra dicta sunt per ignis administrationem, ut per causam in separatione cœli, & operatione formarum: significat etiam actiones perfectorum, tam minoris quam majoris, in substantias extrinsecas per projectionem, juxta suas facultates ad rubeum, vel ad album, quibus informata fuerint. Medium hoc denotat modum, & ritum ejusmodi fabricationis igne fieri permixtione materiæ cum formis, & cœlo philosophico, & cum suis instrumentis atti convenientibus.

Perfectum minus dicitur lapis albus terminatus tribus coloribus duntaxat, etiam ad oculum apparentibus, ex quibus componi-

tur. Isti colores in unicum redacti denotant operis complementum,& ejus perfectionem,cœli videlicet,elementorum, alterationis,mixtionis,dissolutionis,generationis,coloris,digestionis,separationis,operationis,& ignis medijs. Isto medio cognosci potest substantiam ex cœlo & forma progressam esse potentiâ gradualium operationum. Quicunque hunc scopum pertigerit, omnes mundi sapientes doctrina & sapientia longe lateque superabit,atq; medicos omnes. Nam infirmitates ac lepram metallorum nedum,sed humanorum etiam corporum incurabiles, ut vocant, omnes facilimè curabit.

Fermentatio propriè dicitur minoris perfectionis multiplicatio,& ad majorem adductio,idque mixtione,dissolutione, alteratione,generatione,coloribus,& digestione medijs, componendo cœlum,formam & minus perfectum in mixtionem, per ignis regimen tam diu administratum, donec per dictos gradus omnes transeat, & per generationem atque colores in majorem perfectionem,quantitate, qualitate, & virtute longè potentiorem, ad rubeum & album ac ad sanitatem hominibus recuperandum. Ex istis facilè colligitur minus perfectum prædictis medijs in majus transire,operationum actionibus formarum, cœli, elementorum fermentatione, separatione, operatione, & igne medijs per debitam administrationem: item intelligitur artificem non nisi semel tantum componere debere minus perfectum (ni voluerit) quoniam in infinitum potest multiplicari, ac ad majus perduci, & ex isto in aliud absque fine; non aliter quam genus humanum speciem suam propagat,uno generante semper alium,donec seculum erit. Non absimile de farina videtur,per proprium fermentum in infinitam pastam transmutari fermento similem. Notandum etiam,minus perfectum in majus progredi in infinitum, mediante forma,& cœlo,tanquam fermentis: quod paucissimis etiam artificibus hactenus cognitum fuit.

Perfectum majus est ultima perfectio in opere majore. Quatuor componitur & constat coloribus,quorum duo denotant elementa quatuor in ipso existere cum virtutis omni perfectione atque numeri in unitatem conclusione, ut in colore viridi & rubeo apparet: reliqui autem significant cœlum & formam ibidem existere tum omni perfectione,ac unitatis simplicitate per magisterium quatuor elementorum, & mediorum quæ dicta sunt. Ex hoc postremo gradu potest percipi, perfectum majus habere potestatem multiplicandi suam speciem dupliciter,ac sui sibique simile generādi,videlicet in virtute per prædictas operationes,& in substantia externa per transmutationem. Minore multò perfectius quod existat virtutibus ac operationibus, cum in metallorum transmutatione, tum in morborum cura desperatorum etiam;

non

non immeritò majus vocatur perfectum. Cæterum graduum ac mediorum omnium, quædam sunt intellectualia, ut chaos, potentia, operatio, generatio, digestio: alia sensualia, ut vinum, & prima materia, corpus, forma, elementa, minus majusque perfectum, colores, fermentatio, separatio, quia sensibus uti oculis percipiuntur: Nonnulla verò partim sunt sensualia, & partim intellectualia, sicut cœlum & omnia media gradusque minoris operis. Et præterea quodvis prædictorum graduum mediorumve suas retinet proprietates sub ratione differenti: quarum quidem proprietatum aliæ sunt naturæ, aliæ autem artis perfectionis. Media naturæ proprietatem retinentia sunt, vinum, & media quævis minoris operis; quod se habent veluti forma universalis, & materia prima, ratione retentæ proprietatis antedictæ. Ex duobus autem istis oriuntur omnia media gradusque mediante quidem artifice, non aliter quam ab universali forma & à materia prima oriuntur elementa composita mediante natura.

Postquam de gradibus, & medijs majoribus dictum est, operæ pretium erit etiam de minoribus aliquid in lucem adferre, suasq; definitiones ex opere minore producere, ne lectoribus quid ad istorum intelligentiam deficere videatur.

Forma igitur hoc loco, idipsum est quod in opere majore diximus: verum hic ejus est usus differens, quod in formationem præparatur, & non ad minus, vel majus perfectum. Item à lapidis forma differt, quia suam conditionem à forma, cœlo, elementis, alteratione, mixtione, dissolutione, generatione, coloribus, digestione, fermentatione, separatione, & operatione recipit.

Materia hoc in opere diversimodè consideratur. Primò universaliter accipitur: secundò pro clave philosophorum: tertiò pro oleo: quartò pro sulphure per informantium oleum informando, scilicet inceratione oritur operis perfectio.

Corpus accipitur hic pro corporibus imperfectorum metallorum, de quibus naturæ sulphur oritur, hoc operante clave philosophica, & per formam olei formantium disponitur operationibus medijs, ut solutione & inceratione, donec fit opus quod quæritur.

Clavis philosophica hoc loco non aliter quam cœlum ipsum in opere majore consideratur, & per hanc fieri debet calcinatio, dissolutio, evacuatio, multiplicatio, spiritus, argentum vivum exuberatum, sulphur naturæ, tinctura, oleum, & inceratio, mediante sublimatione, & igne, donec sulphur dictum ad effectum operis perfecti adducatur.

Calcinatio diversis modis consideratur. Primò quum fit per Mercurium vulgi, sub quo Sol & Luna patiuntur. Secundò quum fit per acetum fortissimum, quo crocus elicitur à Marte. Tertiò,

quum per ſulphur,& auripigmentum fit æs uſtum à Venere. Quartò quum fit per clavem philoſophorum , & hoc modo præparantur omnia corpora metallorum ad ſolutionem, evacuationem , & alias operationes antea dictas ingrediendum.

Diſſolutio eſt manifeſtæ formæ prædictorum corporum occultatio,non per ſe,ſed clave dicta mediante , quæ corporibus eſt valdè congrua: ſicuti videmus aquam igne corrumpi medio quidem aëris,ſine quo in vapores non elevatur. Differt à diſſolutione majore , quod iſta , formæ tantum , & minus perfectum reſolvantur ; at illa,metallorum corpora quævis.

Evacuatio nihil aliud eſt, quam ſpirituum occultorum à ſuis corporibus extractio, ut formarum alterutra formentur oleorum informantium , & hac via per fermentationem & incerationem tranſeant in perfectum opus. Quod quidem hac operatione trahitur à prædictis corporibus , eſt materia de qua perfectum opus noſtrum à potentia deduci debet in actum , medijs & operationibus quæ dictæ ſunt.

Multiplicatio non eſt aliud, quam evacuationum iteratio , & continuatio. Per iſtam operationem corpora ſex ad nauſeam provocamus , & ad evomendum fœtum noſtrum à ſuis viſceribus.

Spiritus eſt argentum vivum exuberatum, & eſt ſpiritus corporum jam per evacuationem completam ſeparatus.

Sulphur naturæ ſpiritus eſt corporum per ſublimationem exaltatus in ſal excellentiſſimum quatuor colorum , pallidi ſcilicet, viridis , nigri , & rubei: & hic poſtremus ignem denotat , & per hunc colorē fieri tranſitum ad naturæ ſulphur, quod oritur ex argento vivo exuberato,& iſtud indicat ſe à ſuis ſpiritibus originem ducere , nec non à multiplicatione quæ ex evacuatione procedit: & iſtam à diſſolutione , hanc autem à calcinatione , quæ à corporibus omnibus. Eſt autem ſulphur hoc filius genitus ab imperfectis,ac diſpoſitus ad induendum albas veſtes & purpureas. Differt ab iſto filius qui generatur à perfectis , per oleum in quo formæ continentur filiorum imperfectorum: item quod eorum ſulphur ſit naturæ , & aliorum ſulphur eſt humiditatis ſuſceptivum,quia aridum.

Tincturæ ſunt colores in opere diverſis modis apparentes:primò viridis & croceus : ſecundò rubeus & croceus,viridis & niger. Primò colores denotant ipſam tincturam,qua ſulphur naturæ tingi debet,originem à Sole & Luna ducere , per operationum quæ ſuperius poſitæ ſunt artificium. Alij verò ſignificant quorumlibet imperfectorum ſulphura corporum eos colores induere debere,ut ex eis fiat fœtus habens & poſſidens parentum ſuorum poteſtatem,à quibus habuit originem. Si conjuncta non fuerint

ſulphura

sulphura bina simul, tanquam fratres qui dictis induantur coloribus, non fiet id quod quæritur: poterunt nihilominus tria simul, & plura conjungi.

Oleum est forma duplicem colorem habens, viridem, & croceum, quibus indicatur eam à perfectis produci corporibus suis medijs opportunis.

Inceratio est fermentatio, vel potius informatio, prolis imperfectorum ad conditionem fœtus perfecti accipiendam.

Sublimatio, est subtiliatio quædam, quæ duplici fit modo, in pulverem impalpabilem, vel in liquorem. Hac posteriore via, corporum spiritus multiplicatione media convertuntur in argentum vivum exuberatum: priore verò vertuntur in sulphur naturæ. Alia ratione consideratur etiam sublimatio, ut materia quæ sit propinqua magis alijs perfectioni, ut argentum vivum exuberatum magis quam spiritus, & quam illud propinquius est naturæ sulphui perfecto fœtui.

Lapis est finis & imperfectorum omnium perfectio corporum, & operationum, in quo permanent, ut in igne quiescunt salamandræ. Est hic tertium quid ex materia consistens & forma supra naturam, & mediante natura, nec non artificis industria conflatum.

Elementa considerantur dupliciter hoc loco: priore modo, ut ignis agens exterius: posteriore sicut agens intrinsecus, ut ille qui tractus est à perfectis in oleum, &c.

Jam habes optime lector quæ faciunt ad cognitionem spagiricam, per similitudinem sumptam à cognitione meditativa. Reliquum erit ad tertium gradum philosophiæ meditativæ progrediamur.

Tertius gradus meditativæ philosophiæ dicitur, ex cognitione productus amor philosophicus, estque secretorum ab uno rursus in unum per pacem unio. Pax verò partium est in toto per unionem concordia. Unionem apprime diligit Deus, quia unus est, & quicquid creavit unquam, sub unione conclusit. Ab uno determinato per unum indefinitum facto, procedunt omnia quæ finita sunt, ac rursus ad id unum instinctu naturali quæque tendunt: à quo si quæpiam declinaverint, à philosophis sub secreto binario contineri censentur, & per ternarium ad unionem reduci debere. Creavit Deus cœlum & terram, ac omnia quæ in eis sunt occulto modo simul unita, manifesto verò secreta. Et ut antea de Genesi diximus, sub appellatione terræ cōtinentur elementa, quæ quidem à cœlo tali fœderis amore complectuntur, qualem inter alias creaturas rarò videre licet. Videmus animalia bruta quæque, bina simul ejusdem speciei conjuncta divino quidem ordine, ac ea strictiori vinculo, quæ purioribus constant elementis, ut

tis, ut sunt volatilia: reliqua minus conveniunt pro materiæ de qua sunt conflata puritate minori, tamen conveniunt licet promiscuè magis, non tamen extra suam speciem naturaliter. Animalis homo cæteris omnibus animantibus irregularius animal in observando hoc ordine Dei conspicitur. Attamen ut firmius istius vinculum esset, Deus a masculi substantia secrevit substantiam fœminæ, quod in nullis aliis factum est. Uniri siquidem propriè dicantur ea, quæ fiunt ab una & eadem substantia divisa, ut unius substantia sit substantia alterius, quod etiam de cœlo & elementis audivimus in Genesi, aliter conjungi tantum dicuntur, quæ bina & bina conveniunt. Hac ratione præ cæteris humana generatio reverenda est, quia fit inter duos, qui una & eadem sunt substantia, non solum una species: & potissimum quum divino matrimonio fiunt unum, testante scriptura sacra, *Et erunt duo in carne una*: quorum nexus est indissolubilis. Aliter nobis existimandum non est, quam uxoris maritum, & istius illam, alterum alterius dimidiam esse corporis unius partem inseparabilem ante mortem alterius. Cum viderimus eos alio modo se gerentes, non unitos judicabimus, sed tantum conjunctos, vel turpis lucri, vel illiciti potius appetitus extinguendi, aut alia quacunque causa, cujus ignis ubi refrixerit, frigent omnia simul. Non talis est amor philosophicus, nam inextinguibili prorsum accensus igne, haudquaquam extinguitur. Quicunque enim per spiritum uniuntur spiritus, in unione manent: quæ vero per corpus juncta sunt, facilè solvuntur corpora. Est & parentum erga natos, & horum erga parentes proprius & reciprocus amor, qui nulla ratione philosophico amori comparari potest. Quis enim pro filio pater, aut pro patre filius, pro fratre, sorore, vel amico, frater, soror, vel amicus, vel minimæ suæ juncturæ corporis pati jacturam vellet? Quis ille, qui pro seipso mortem promeritam etiam obire libenter, quanto minus pro quopiam alio, patienterque sustinebit? Ubi tandem quærendus amor? Certe non alibi, quam unde processit: Sic DEUS dilexit mundum intellige homines, ut proprium filium nasci voluerit hominem, qui pro nobis hominibus impiis mori posset, morteque sua mortem, qua nos plecti debeamus, justitiæ DEI persolvere. Non potuit enim filius DEI mori, sed homo factus mortuus est perfectus homo filius hominis, justusque solus justitiam complevit. O admirandus amor DEI erga homines! Non ex mundana sapientia tam felices undæ promanant, quas (dum nos vana figmentorum humanorum studia detinent præterimus, o miseri mortales! ad aliam nostros animos philosophiam vocat amor iste divinus, quo per assiduam meditationem beneficiorum DEI erga nos, anima nostra conjungitur spiritus divini monitis, ad eis acquiescendum. Non absimilis autem

est amor

est amor naturalis inter insensatorum partes primas,& inimicitia, quales in hominis præcipuis tribus antea dictis. Verum in illis, non magis quàm in istis, unio vera fieri non potest, nisi prius ablata corruptione. Quapropter pacem inter inimicos est quod facias,ut amici conveniant in unum. In omnibus corporibus imperfectis,& ab ultimata sua perfectione deficientibus, sunt etiam inimicitia & amicitia simul innatæ. Si tollatur inimicitia hominis ingenio vel industria,necesse est ad perfectionem ultimam unionis arte pervenire. Separabis igitur per ignem ab unoquoque corpore suas partes, impuras mundifica, postmodum puris pura misce, levioribusque graviora sublimato prius, hoc ipso fiet ut fixum reddatur volatile,corporeum quoque spirituale. Summatim elementis inest amor philosophice naturalis, hunc amplectaris arte si vere Physicus esse cupis, & non naturæ neglector, aut vastator potius. Ut audivimus in supernaturalibus & naturalibus,concordiam esse necessariam,in spagiricis etiam est admiranda quædam inter instrumenta media observanda cohærentia, ut ea quæ est intellectualium cum sensualibus. Forma siquidem personam quandoque refert artificis existentis ut instrumentum, quo natura particulare spagiricum generat ovum ex intellectu, licet a forma nostra quam cœlum alias vocamus distinguenda sit, nihilominus,una sine altera persistere haud potest artificio spagirico. Etenim cœlum forma,est principium & sensuale medium generans,nutriens,crescere vel vegetare faciens, & elementa movens ad particularem generationem,sicuti cœlum majus inferiora,& a formante forma,quam per vegetabilem formam acquirit, ac indissolubili nexu conjunctum & colligatam habet, particulare quæsitum in subst[illegible] extrinsecis multiplicare facit: sic de cæteris quamplurimis in artis progressu reconditis, artifici cognitu possibilibus,& effectu. Verum forma quæ hominis est intellectus,initium est,medium,& finis in præparationibus: & ista denotatur a croceo colore, quo quidem indicatur hominem esse majorem formam & principalem in opere spagirico, ac forma cœlo potiorem. Formæ reliquæ sunt istis minores, & minoris perfectionis. Item coæquata permixtio crocei coloris cum viridi concordantiæ majoris vel minoris existentiam, circa contrarietatem in æqualitate finis ultimati. Non potest enim una trium formarum abesse, quin deficiant omnia simul. Deficiente namque cœlo,deficeret elementorum generatio, sequereturque privatio minoris majorisque perfectionis. Forma igitur intellectiva, cum forma vegetabili & forma motus,ita conjungi debent per intellectum,ut una penes aliam conditionetur: sic de reliquis gradibus atque medijs usque ad majus perfectum. Forma quæ motiva nuncupatur, est universale quoddam principium in gradibus istius

istius artis, per omnes gradus unumquemque movens ad alium usque in ultimum & in finem operis. Motus itaque forma dici potest motus excitans omnes ex ordine graduum, donec ad perfectionem ventum sit. Forma verò & materia sunt principia substantialia multò majora, quam accidentalia sint: ista namque sunt mutationes tantum in opere, uti colores, alteratio, digestio, &c. Veritas hujus negotij demonstratur potius per minus & majus perfectum, ab immensitate virtutis eorum transmutantis, quam in gradibus accidentalibus. Nihilominus æqualia sunt principia, media, & finis quæ dicta sunt, propter similitudinem ejusdem finis ad quem omnia tendunt, tanquam per cathenam admirabilem. Ut autem eorum quæ dicta sunt majorem habeamus intelligentiam, ad universalem practicam artis hujus necessario veniendum est. Projice tantam cœli spagirici quantitatem super formarum alterutram, ut quatuor digitis latis supereemineat. Hoc omne positum in fimo contineatur per sex dies naturales, aut usque dum forma convertatur in aquam. Postmodum exemto vase, ac in cineribus posito, quod solutum est destillatione evacuetur. Ad feces rursum cœli tantum ut prius affundatur, ac in fimo teneantur simul sesquimense, vel diutius in putrefactione, tandem in furno secreto destilletur omnis liquor, donec stillare poterit. Deinceps in cineribus destilletur aqua priore spissior, quam aërem vocant. Rursus ad siccas penè feces tantundem ut antea cœli affusum, in fimo tanto ut prius tempore putrefactum, destilletur per cineres in aërem, usque dum stillare nolit amplius. Postea fiat iteratio cœli fusionis super terram instar pluviæ, æquali ut supra pondere, tantoque tempore: postquam in fimo putrefactum erit, destilletur iterum per cineres donec aëris nihil exeat amplius. Demum aëris hujus quantitatem omnem fecibus affunde, vel prius super marmoreum lapidem optimè tritis, ac in vase clauso quadraginta dies à putrefacta materia in cineribus destillentur aër & ignis ambo simul: cavendum interea ne feces ante tempus igne vehementiori rubificentur. Deinde separabis aërem ab igne per fimum, & si calor balnei non sufficiat, cinerum calor lentus id supplebit: servetur utrunque seorsum. Aerem deinde refundes ad suam terram, ac in fimo per dies quindecim digestis, destillabis inde per cineres aerem & ignem simul ambo, separabisque ut supra per balneum, quovis cum sibi simili reposito. Istas affusiones inhumationes, atque destillationes toties repetas, donec à terra nullus ignis amplius prodeat, eaque nigra sit aut subruffa. Tandem ab aëre in fimo balnei digesto diebus octo, per eundem calorem destilla quicquid ascendere poterit: stillatum hoc refundas ad suas fæces, digere ut prius ac destilla, reaffunde, digere, destilla, &c. septies eundem processum repetendo. Hactenus formatus

matus est triangulus ex aere,cælo,& fimo,in cujus medio est anima aeris. Præmissis etiam operationibus in fimo, convertere poteris ignem in animam ignis, & alium triangulum ex cœlo, fimo, & igne formare. Quibus omnibus peractis, elementalis rota finita est fixione,& eorum exuberatione aeris & ignis per corruptionem. Postmodum evacuata terra donec sit deserta, & in sulphur naturæ conversa,formetur triangulus ex terra,fimo, & cineribus,in cujus medio stabit anima terræ. Nec prius corruptionis rota finitur,cujus instrumenta sunt cælum,fimus,furnus secretus,cinerum calor,&c. Jam demum ad rotam generationis progrediendum erit. Ut compositum ex igne & aere facias ad solem, sume quatuor partes ignis,ac misce cum partibus quindecim aeris, digestæ simul diebus quindecim destillentur per fimum. Hanc digestionem ac destillationem toties iterabis: donec in fundo vasis maneat liquor instar olei splendidi, quod compositum est ex aere & igne,limusq; vocatur. Eodem etiam processu convertes ignem & terram in suum compositum, ut binus jam formetur triangulus: prior ex igne,aere,fimo,& cineribus, in cujus medio compositum ex igne & aere jubilabit: posterior ex igne,terra, fimo, & cineribus, in cujus medio stabit compositum ex terra & igne. Jam demum accipe compositi partem unam ex igne & aere,cui cæli sextam admiscebis,& in digestione continebis diebus triginta: ad hunc modum formaveris triangulum ex cœlo,composito ex igne,& aere,& fimo,in cujus medio perfectum hoc majus reperitur ad rubeum transformans,ortum & originem ex cœlo ducens, & composito ex igne & aere, & ex fimo. Hoc ipsum ex composito ex igne & terra quum feceris,ei partem unam cum dimidia cœli jungendo,triangulum habebis alterum ex cælo composito ex terra & igne,& in fimo, in cujus medio perfectum stabit minus ad album transmutans,&c. Si verò cœlum admiscere nolueris, ut ingētem laborem evites, compositis antea datis elementa cerabis tam diu donec fluant ut cera. Ceratum hoc in digestione diebus decem contineto, postmodum extractum cerabis iterum ut prius,toties gutta post guttam injecta,donec facilem in eo perceperis liquationem. Materiam hanc in vase philosophico perquam optimè clausam in furno secreto continebis centum & quinquaginta, vel pluribus diebus, donec videas opus completum ex indiciis infra positis. Hic processus est optimus in practica majore,per methodum operis minoris. Animadverte creationem etiam fieri posse cum igne & aere seorsim ante creationem,ipsis nondum in unum redactis. Hactenus completur generationis rota,per quam optatum acquirit artifex Deo dante. Ex istis duobus limis varia fieri possunt in opere spagirico,juxta latitudinem ejus, ut in regali practica primum, & in cerationis artificio

artificio terræ foliatæ propriæ, seu elementorum, cerando prius cum aëre & igne, vel cum dictis limis ex aëre & igne factis: in quo quidem artificio generationis rota suum finem habet extremum, cujus indicium est in nobis triangulus rubeus. Initium igitur operis est corruptio, & generatio finis, quibus operationibus corrumpitur una qualitas, & introducitur per generationem alia, velut corrumpendo aquam & generando terram: hanc autem occultando & ignem aëremque manifestando, quousque majus minusque perfectum oriantur per sua media, quæ sunt calores fimi, cinerum, & furni secreti, quibus aqua in terram convertitur, & hæc in aërem & ignem. Est ergo terra medium inter aquã, ignem, & aërem: & fimus, cineres, furnusque secretus medium existunt per quod ignis & aër convertuntur in animam ignis & aëris. Quapropter ignis & aër sunt medium inter ipsam terram, animam ignis, & animam aëris. Deinde fimus, cineres, furnus secretus, & cœlum sunt medium per quod anima ignis, & anima aeris convertuntur in compositum ignis & aëris, & in compositum terræ & ignis. Hac ratione cœlum est medium inter animam ignis, animam aëris, compositum aëris & ignis, & compositum ignis & terræ. Fimus item, cineres, & furnus secretus, medium sunt per quod compositum ex igne & aëre, item compositum ex terra & igne conjunguntur elementis. Pariter ignis & aeris compositum, & compositum ignis & terræ, medium sunt inter animam ignis, animam aëris, atque minus & majus perfectum. Postquam de universali practica operis spagirici majoris auditum est: ad minoris operis etiã practicam quandam generalẽ veniamus. In clavem spagiricam injice corpus metallicum, & suo vase contenta fimi calore primi gradus vel fimi digeri permitte septimanam unam: at priusquam in clavem injiciatur, ad calcem redigendum est, quo corpus dissolvatur melius & evacuetur clavis medio, caloreque primi gradus ex triangulo juxta naturalem ordinem. Facta corporis dissolutione, vas ponatur ad destillandum eodem calore, & amittet clavem ac redigetur in terram. Hanc super marmoreum lapidem optimè tritam in aquam resolvi finito per se: ubi nimirum sicca terra fuerit, aspergatur clave modica, & post dies tres incipiet in aquam compositam resolvi quatuor elementa continentem. Aquam hanc destilla per filtrum, & quod residuum erit non solutum, solvatur iterum ut prius, ac filtretur, idque sæpius donec satis bona quantitas aquæ habeatur. Hac operatione triangulus evacuationis fuerit absolutus, in cujus medio terra est, quæ suam aquam ebibere debet ut sequitur: Aquam filtratam in calore primi gradus ad digestionem contineto, & clavem ejicie prorsus, ac in lapillos convertetur, qui quidem elixir adhuc non sunt. Evacuatione prædicta, triangulus alius absolvitur ex aqua, calore

calore primi gradus,& clave,cujus in medio dicti lapides existunt. Contritos in pulverem subtiliss. contineto in putrefactione, donec in aquam vel in oleum convertantur metallicum,in quo sunt elementa quatuor: horum divide qualitates ut audisti. Quibus divisis purifica terram, aut redde subtilissimam debitis sublimationibus,eamque demum elementis imbibe, cœlesti primum aqua,postmodum aërea, & postremò ignea, ut artis est, ac decoquantur in perfectionem quam audisti. Juxta hunc processum extrema principia,mediaque hujus artis applicantur ad quod volueris opus spagiricum. Absoluto jam tertio gradu scalæ spagiricæ,qui amor dictus est philosophicus, ad quartum gradum scalæ meditativæ pertigimus, qui frequentia dicitur, & concepti circa veritatem amoris perseverantia. Non est enim alius quam per assiduitatem ad virtutes aditus. Si terra assiduè non repurgetur à suo lolio quod producit ultrò, pro suavitatis herbis ac floribus, nil præter carduos & urticas nobis producet. Haud secus est de homine animali vel ejus anima corporea. Quapropter nobis in coloniam data est. Quicquid in ea supercreverit præter divinam sationem jam olim factam evellendum erit. Nec melius domare poterimus,quam auferendo primum omnium crapulam ipsam, quæ somnolentiam & pigritiam inducit. Otium quoque tollemus,ut vitiorum potissima radix arescat in nobis. Nihil corpori præter necessitatē concedatur, quicquid enim superabundaverit, excrescet in vitium. Corpus corrigere suum anima quæ neglexerit,malè sibi propter illud futurum est, quod animæ inprimis data sit ratio ad suos usus convertenda,quæ Dei vera est cognitio. Est igitur anima suo corpori tanquam pædagogus, qui discipulum non correxerit, una cum eo plectetur absque misericordia. Ab hortorum cura non aliena est ea quæ ad disciplinam habenda duplici conatu,videlicet priore supercrescentes herbas inutiles eradicando,ne bonas augmento supprimant, itidem ex anima cogitationes pravas,inimicitias, & alia id genus abjiciendo prorsum, & excludendo ac ab omni opere malo corpus coercendo. Nec decet unum docere præceptorem,& aliud facere diversum ab instituto. Quid si peccandi per exemplum dederit occasionem suo discipulo,cur eum reprehenderit? Corpus nihil speculatur,anima veró tacitas imaginationum operationes exercet, quas demum corpus ad imitationem exemplaris conatur exequi: conceptio enim est animæ,sed exequutio corporis. Videamus igitur ne corpori plus adscribamus quam possit. Quanquam corpus ipsum ad pravas animæ conceptiones exequendas magis pronum sit,eisque magis delectetur,quam bonis: has illarum abjectarum jam loco si substituerimus,nil nisi bonum hoc operari poterit, vel ab omni malo desistere. Hæc una corpus vincendi ratio; alteram audite

modo. Si hortos ab inutilibus duntaxat vindicabimus, parum admodum, aut nihil erimus adhuc operati, cum alia longe magis necessaria cura sit eis adhibenda quæ sata sunt, videlicet irrigatio herbarum totius alimenti pars altera, qua sine vegetare minime possunt. Non aliter aqua viva corpus & anima sunt irriganda, quæ verbum est Dei: hoc noctu diuque meditandum est, & præter hoc nil nisi bonum, ut etiam corpus aliud nihil quam idipsum loqui facereque valeat. Videmus itaque hortis & agris optime comparari posse corpus & animam. Ut Christus ait in Evangelio, semen bonum quod in bene cultam terram cadit, fructum bonum adfert: non aliter Dei verbum quod super cor molle & contritum ceciderit, corpus fœcundabit in uberrimum fructum ad vitam æternam. Certum est, à primi lapsus tempore in hunc diem, indurata semper fuisse hominum corda, quæ nisi verbo Dei mollificentur, dura permanent. Pharaonis cor a ventre matris (ut omnium corda sunt hominum) durum fuit, & quia verbo Dei mollificatum non extitit, induratum est ac mansit. Rebelles & inimici Deo nascimur omnes, tales quoque manemus, donec eradicetur hæc inimicitia per summum agricolam, cujus te ministram ô mens esse oportet. Semen habes, agrum & aquam, nil amplius deficit tibi quam labor assiduus, non interruptus, nunquã cesses oportet ea revolvere cogitationibus tuis quæ jam audisti, & audies, alioqui per intermissionem inimico tuo locum dabis. Notandum hoc loco, mentem amore prius unitam esse ex spiritu Domini & anima, in qua deinceps facit mansionem, eamq; spiritus ejusdem ductu motam ad corpus ulterius movendum corroborat. Haud secus in arte spagirica fuerit intelligendum. Impossibile est enim aliquem artificem promtum in ea vel idoneum fieri, nisi per frequentiam, & assiduitatem operis habitum sibi contrahat. Nam ut in meditativa philosophia, ex frequenti ruminatione eorum quæ per studium cognovimus & amamus, tria consequimur; utpote familiaritatem cum eo quod diligimus, similitudinem, & communionem, quæ singula in unum convenire propemodum videntur: familiaritate siquidem similes reddimur cum voluntate, tum moribus ei cui sumus familiares, ut etiam communicemus cum eo in singulis actionibus atque desideriis. Itidem in arte quavis per frequentem usum efficimur promti, facilitate habituati, & assiduitate delectantes. Quid pistoriam artem addiscere volenti, pistorem operantem duntaxat sæpissime vidisse prodest, nisi manum in pastam ipsemet mittens opus toties repetat, usque dum habituatus promtusq; pistor factus, alium docere valeat quam profitetur artem? Quibusdam spagiricam artem lectura sola discere cupientibus, evenire solet quod cani Æsopico, ut umbram pro reipsa solum habeat. Herculeus enim est hic labor,
mentem

mentem, corpus, & ætatem hominum superans, nonnisi miriadum inter centena datum est uni tantum vincere, id est, perfectum artis scopum attingere. Possunt vero nonnulla naturæ secreta, & arcana quædam summo studio laboreq; detegi, quæ faciunt in rem medicam longe magis quam alia quævis extra dictam artem inventa. Verumenimvero medicinam illam universalem reperire, de qua supra, paucissimis, imo fere nullis hactenus, nec nisi pro miraculo contigit: iisque solum qui sese Dei miserentis gratia prius, in idipsum quod optant similitudine quadam reduxisse potuerunt: hoc est, qui corpora sua repurgarunt ab immunditia per mentem, & tandem ut mentis nubes omnes pariter & corporis abstulerunt. Suadeo quibusvis artis hujus investigatoribus, ut assidue Deum orent, studeant, operentur, fieri non poterit quin assequantur id quod nomine Jesu petierint à datore luminum. Sed primo considerent, quid sit petere patrem in filio: non aliud sane quam id solum exigere quod sit ad gloriam patris & filij. Solent multi quod utile sibi videtur optare, sed nil nisi quod vere utile est consequuntur à Deo. Diligentes & frequentes conatus Deus adjuvat, & negligentes despicit. Sic ergo diligamus bonum, ut malum non appetamus. Reliquum est, ut ad spagiricam frequentiam transeamus ad hunc modum videlicet, ut ruminemus ea quæ superius dicta sunt. Natura igitur corrumpens aliquod individuum, primo hoc putrefacit, postea separat ab eo elementa composita quæ sunt in eo magis propinqua, postmodum istorum quodlibet ad summam simplicitatem adducit, & demum ad primam sui materiam, quo peracto corruptiõis rota completa est, ac à materia prima generationis rota sumit exordium, ad elementa simplicia transiens. Postremo per istorum commixtionem oriuntur elementa cõposita, ex quibus fit elementatum subjectum juxta propriam speciem & formam, sub qua trahuntur elementa ad individui compositionem. Hunc itaq; debet spagiricus artifex observare processum, ut ubi natura finierit, ipse per corruptionis rotationem incipiat gressu retrogrado, scilicet à fine per medium tendens ad principium corruptionis rotæ, medijs adhibitis, quæ sunt calcinatio, dissolutio, putrefactio, divisio, purificatio, &c. Deinceps ad rotam generationis veniendum est, cujus media sunt mixtio, inceratio, decoctio, quæ optime disposita, sunt instrumenta fœtus spagirici. Quibus ad eum modum peractis habebit quod optat artifex.

Forma hujus operis triplici modo consideratur. Primo ut prima causa: Secundo ut artifex: Tertio pro mediorum quolibet alio.

Materia tribus etiam modis consideratur: Primo pro subjecto de quo Mercurius artis elicitur. Secundo pro elementis: Tertio pro sulphure naturæ.

 Cælum

Cælum etiam triplicem habet confiderationem: Primam ut cælum majus: Secundam ut Mercurius vegetabilis: Tertiam ut metallorum anima.

Elementa dupliciter confiderata funt hoc loco: Primo fimpliciter: Secundo vero compofitive.

Potentia vel alteratio tot modis differt, quot funt media diverfa.

Mixtio fignificationem habet quadruplicem: Primam cæli cum forma: Secundam aeris cum aqua: Tertiam aquæ cum igne: Quartam aëris cum aqua & cælo.

Diffolutio folam unam habet confiderationem, quæ eft inter cælum & formas.

Generatio duplicem habet fignificationem: Priorem qua generantur elementa: Pofteriorem qua ex iftis & cælo generatur fœtus fpagiricus.

Colores etiam duplicem habent fignificationem: Priorem in in evacuatione corporum, & elementorum rectificatione: Pofteriorem in fœtus generatione fpagirici.

Minus perfectum unam folam habet, ut patet ex fenfu.

Fermentatio triplicem: Primam ex virtute: fecundam ex quantitate: Tertiam ex utraque fimul.

Separatio triplicem etiam habet operationem: Primam quidem inter elementorum qualitates: Secundam purificationis & fixationis eorum: Tertiam Mercurij vegetabilis & fæcum.

Operatio tot fignificationes habet, quot artis hujus exiftunt media.

Majus perfectum unicam ut minus habet, ut ex fenfu.

Principia mediaque Philofophiæ, funt in artis hujus principijs & medijs omnibus, ut motus orbis, qui tanquam forma confiderandus eft, naturales inftinctus & appetitus omnes continens.

Subtiliffimum ac potiffimum in opere medium eft Reiteratio rotæ corruptionis metallorum, quæ fit ut fequitur: Formis in cælum itaque pofitis, inhumatis, diffolutis, & per brevis artis practicam evacuatis, donec ad fulphur naturæ ventum fit in metallis, tunc rota finitur corruptionis.

Reiteratio fit, quum terra fublimata ponitur in cælum, & in eo putrefactione divifioneque folvitur. Pofteaquam aer, ignis, & aqua fuerint evacuata, redigat iterum artifex terram ad fui puriffimam fublimationem, qua finita fequatur inde generationis rota cum fuis principijs & medijs, donec ad finem perducatur. & hæc eft operatio fubtilior alijs, licet longior tamen perfectior. Hac via minus perfectum, quod fœtus eft non fermentatus, in majus & fermentatum fœtum fpagiricum convertitur per elemento-

rum fe

rum ſeparationem & compoſitionem, ut infra Natura nullo modo permittit elementa ſeparari per ſe, nam ita maneret quodlibet ſolum unicam tantum qualitatem habens, & nullum haberet ad generationem appetitum, quod contra naturam eſt.

Separatio igitur elementorum, eſt unius in & ſuper aliud prædominatio & victoria, mixto quopiam modo, non diviſo. Color autem ignis eſt rubeus, & priusquam ad ſphæram ejus ventum ſit, per ſphæram aëris transitur, ante rubedinem apparet citrinus color clarus & diaphanus, quia conſtat ex ignis cum aëre permixtione. Priusquam etiam ad ſphæram aëris perveniatur, oportet per ſphæram aquæ facere tranſitum, hac ratione color albus apparet aqueus & ſplendidus. Verum quia terra centrum eſt ac principiũ à quo debet aſcenſus fieri, dum fœtus ſpagiricus adhuc in ejus ſphæra fuerit, niger in eo color terræ proprius apparet Nota igitur ſeparationem iſtorum, & in unum rurſus conjunctionem, id eſt, in ignem. Item ſi priusquam niger color apparuerit, rubeus vel albus, aut quivis alius apparet, certo deſtructam eſſe fœtus operationem credito, ob mediorum deſtructionem. Differentia pariter notanda, quæ eſt inter elixir & lapidem, per crudum & coctum. Eſt enim elixir medicina compoſita ex aëre, aqua, & terra, ergo ſolum ad album. Corpus in aquam reſolutum ſi rubeum fuerit, colorem excellentiſſimi carbunculi refert, quum in compoſitum ex anima ignis & aeris fuerit converſum, & in compoſitum terræ & ignis. At ſi fuerit album, colorem viridem nigredine permixtum proferet. Varij ſunt etiam errores artificibus notandi. Primus & potiſſimus in eo conſiſtit, quando naturam imitari non norunt: ſecundus quod quandoque lapidis initium, finem eſſe judicent, & finiviſſe putent ubi vix inceperint, ut in opinione falſa trianguli rubei. Compoſitio namque lapidis majoris durat annos duos, illis qui nunquam antea compoſuerunt: expertis vero per annum cum tribus menſibus. Nonnulli ſunt rami in artis amplitudine, qui menſibus quatuor vel ſex abſolvuntur: hos ſi reperire poterit artifex, bene quidem, ſin minus, ingenij ſui capacitatis exiguitatem deploret, cum aperte ſatis ubique deſcribantur. Jam ad majores differentias veniendum eſt.

Forma duplex, ut ſimplex, & compoſita. Simplex eſt unitas abſoluta ſuæque rei ſingularitas in ſeipſa conſiſtens, & non cum alio. Compoſita ſuarum eſt camerarum primordialium quatuor unio.

Materia quatuor ſunt elementa: ſimpliciter ut ſignificatur per formam priorem: aut compoſite ſicuti per poſteriorem denotatur.

Menſtruum vegetabile, quod cælum aut clavis philoſophica nominatur, alterum eſt reſolutivum: alterum vero eſt reſerabile.

Resolutivum est cæleste quoddam: alterum vero non, sed magis corporeum. Cæleste est essentia quinta, vel tartari, de cujus natura suum resolubile deducitur in actum. Aliter vero sic definitur, ardens est aqua perfecte rectificata, cujus virtute corpora quævis resolvuuntur, putrefiunt, ac puriora redduntur, elementa separantur eorum, & exaltantur in sal mirabile, terramque, virtute sua plurimum activa quam habet. Quicunque aliam aquam existimant, ignari sunt & insipidi. Resolubile menstruum est, vapor potentialis existens in quocunque corpore metallico, sulphur & argentum vivum conjungens, sine quo nihil deducitur ad actum. Ultimo autem sic etiam definitur, est medium conjungens imperfecta & perfecta metalla in lapidem. Menstruum hoc resolutivum est calidum usque ad secundum punctum quarti gradus: quapropter ejus virtutem oportet augmentari calidis vegetabilibus, usq; ad ultimum punctum gradus ejusdem, ut sunt apium sylvestre, napellus, oleander, anacardus, piper nigrum, piretrum, euforbium, &c. sine quibus non nisi longo tempore solvit. Hactenus de quarto gradu scalæ meditativæ, frequentia videlicet, familiaritatem, similitudinem, & communionem operante animæ cum spiritu divino, & de comparatione ad eam facta, per assiduitatem in opere spagirico promptitudinem, habitus facilitatem cum summa delectatione præterentem, dictum sit. Modo vero ad quintum gradum perveniamus, qui virtus est, hanc igitur audiamus. Virtus rerum est & cujusque rei centrum atque veritas: hæc autem, efficacia per experientiam nota: at illa, cælestis influentia. Quicquid ex cælo non est, virtus dici non potest, sed simulacrum ejus & plærumque falsum. Depingere voluerunt olim virtutes Philosophi Deum ignorantes, at falso, quia filium ejus in quo Dei virtutes omnes patefactæ sunt, non intellexerunt. Solent etiam eorum discipuli in Theologicas & Ethicas partiri, non considerantes istas posteriores virtutes nullo modo esse aut dici debere, nisi quatenus ex Deo sint. Romanorum autem contra hostes fortitudo pertinacia fuit; magnanimitas, superbia prudentia, fraus & dolus; abstinentia honorum ambitio, sic de cæteris, vitia potius quam virtutes extiterant, quia non ad gloriam Dei, sed hominum & sibi propriam patrata sunt. Christiani quidem Philosophi cujuscunque professionis, veritatem solam habent pro virtute, quam in fidem, spem, & charitatem dividunt Ex his tribus & in istis solum tota veritas consistit, atque virtus omnis, extra quas nil nisi falsum. Fides autem, eorum est certitudo quæ audiuntur & non videntur. Hac ratione dictum est à Paulo fidem esse ex auditu, quia quod videtur non est fides, sed potius certa quædam scientia tanquam ad oculum demonstrata. In sacra scriptura habemus ejus rei testimonium ex Evaangelio:

Credi-

Credidisti (inquit Christus) quia vidisti: Beati qui non viderunt & crediderunt. Spes est fidei stimulus ad futuræ veritatis certitudinem, & firma constantia. Nisi quis enim certo sciat acquisiturum se quod prosequitur, friget admodum in eo conatus, at ubi fide suam spem confirmaverit, & econtra, frequentia tandem adjutus & ingenio nihil non assequitur. Cæterum hoc loco fidem per charitatem comprobari certum est, sicut etiam per bonum vel malum mota, bene vel male potest operari. Est igitur charitas fides actu absoluta. Quis de vera fide judicare debet alius quam ipsemet in quem fides solum cadit, ac loquitur ab operibus eam esse cognoscendam? Nonnulli rem (ut opinor) intelligentes à seipsa dixerunt incipiendam esse charitatem, quod ad hunc modum quis interpretari potest: Christianum oportet hominem per frequentiam amoris erga Deum & proximum, sibi virtutis ejusmodi habitum contrahere prius, antequam illum in alios exercere valeat actu. Disce mens igitur in proprium corpus operari caritatem veram, vanos ejus appetitus à maligno satos in anima coercendo, hoc fiet ut ad omnia bona tecum sensim promtum evadat. Haud aliter rebus naturalibus veritas quædam inest occulta in earum centro, quæ non videtur oculis externis, sed mente sola primum percipitur. Hujus experientiam fecerunt philosophi, ejus quoque talem esse virtutem compererunt, ut miracula quædam fecerit. Quapropter mirandum non est homines fide fecisse miracula, cum insensata etiam virtute sibi à Deo contributa itidem præstare valeant. In eo tota consistit ars potissimum, ut à suis compedibus corporeis rerum spiritus liberetur, non secus atq; de homine dictum est supra, mentem ejus à corpore fieri liberam debere. Corpus igitur cujusq; rei carcer est, quo virtutes animæ rerum detinentur, ac impediuntur, quo minus earum spiritus naturales in illam vires & actiones suas libere possint imprimere. Talis est & ejusdem efficaciæ spiritus ejusmodi rerum insensatarum pro sui subjecti ratione, qualis est in homine fides indubia. Hominum itaque virtus vera fides, & reliquorum omnium, eorum est efficaciæ veritas. Cuique rei suam inesse virtutem & cælestem influentiam oculis non nisi ab effectu perceptibilem docet magnes lapis, in quo non videtur vis illa magnetica vel attractiva ferri, quia spiritus est in eo latens, & sub sensum non cadit. Vinum etiam cum vulgare, tum philosophicum, in se diversas virtutes habet, quæ per experientiam artis prodierunt in lucem à separatione: spiritus enim ejus calefacit & exiccat, corpus vero contrariũ prorsus efficit, nam humectat cum refrigerio, ut ab aqua ardente, & aceto videre licet. Istæ facultates omnino unius & ejusdem compositi naturalis, contrariæ sunt propter separationem, ante quam non ita diversæ, quod tum de mixtione per naturalem

unionem communicant. In omnibus alijs corporibus naturalibus tales inesse virtutes, juxta magis & minus, quis nisi mente captus ibit inficias? Non erit philosophus quicunque negaverit panem vel frumentum, ac alia quævis habere spiritum non minus efficacem quam sit vini spiritus (licet non ita sit abundans) pro pari tamen quantitate, parium etiam virium. Si talis ergo potest à pane, vino, & cæteris, spiritus artificialiter separari, quanto magis naturaliter fit in homine ac longè subtilior divisio. Ex his duntaxat possent philosophicæ transmutationes intelligi Nonne scimus panis & vini puriorem substantiam, in carnem & sanguinem hominis à natura transmutari, ac de vegetabili forma non visibili, formam visibilem animalem fieri. Non propterea mutantur species rerum, sed formæ. Quis adhuc dubitabit transmutationes philosophicas fieri posse per artem & naturam in homine longè meliores, quam faciat ipsa natura sola panis & vini ac reliquorum, artis non adjuta ministerio? Cum alia multa corpora sint in rerum natura, quæ majorem virtutem naturalem, atque cælestem influentiam habent, à quibus non aliter quam à vino & pane spiritus separari, & in hominis substantiam, carnem, & sanguinem transmutari valeant, & arte quam naturâ excellentius, hac tamen etiam cooperante. Sed cur ea sæpius repetam quæ luce clariora sunt philosophis? Qui fidem adhibere noluerit, experiatur, sin pertinax erit, valeat; nemo talis pro suo commodo cogendus est, sed solum admonendus: si contemnat, proprio non admonentis damno fecerit Cæterum quæ dicta sunt, ad spagiricam artem accomodemus ex virtutum attractione. In corpore quovis elementato Mercurius noster habetur: in nonnullis tamen est tam remotus, ut vita prius hominis deficiat, quam ab eis valeat semoveri: in alijs vero tam propinquus ut facilimæ sit extractionis. Aliqui arcanum hoc non ignorantes, nempe Mercurium inesse quibusvis, à lapidibus, stramine siliginis, floribus, & lignis extrahere conati sunt, sed frustra. Nonnulli ex proximis, uti chelidonia, floribus rorismarini, mercuriali, lilio albo, atque ex succis eorum per balnei fimique magisterium extraxere Mercurium, colore, pondere, qualitate, quantitateque non absimilem à Mercurio vulgi maximum itaque secretum invenisse putantes, cum corrosivis eum sublimarunt, & naturam illius corruperunt, quo factum ut opinionis suæ finem minimè sint assequuti, quoniam istius artis ignorarunt principia, media, & extrema, quibus mediantibus spagiricum opus absolvitur. At quisquis Mercurium philosophorum in tali specie conversum, aut vulgarem acceperit, ipsumque sine materiali quovis in aquam reduxerit (quod fieri potest cum phlegmate medij, si aërem ejus ei dederit infra vas, septiesque destillaverit) lumen perlarum habebit: nam hæc est earum

pars

pars heterogenea, quæ lapidis conditione philosophici caret Non est igitur ad artem transmutatoriam ejusmodi Mercurij extractio necessaria. In aliquibus individuis Mercurius noster liberum quodammodo habet actum, ut in tartaro; patet enim ex operationibus aurifabrorum, quum in Venere lunæ quidpiam fuerit, & in album vinum ponatur, aut in ejus animam, lunæ tincturam ad superficiem adducet vis Mercurij philosophici. Quo revelatur vinculum ejus concordantiæ cum luna. Melius ubi Venerem ignitam extinxeris in tartaro per vinum album dissoluto, contrahet albedinem, sed non est color permanens, quia deficit ei subjectum spiritale fixum. Fit etiam aliud experimentum ejus, ubi Mars in solutione dicta sæpius extinctus fuerit, solis & lunæ mollitiem contrahet. Mars namque siccus est, & valde remotus à Mercurio plusquam cætera quævis corpora, & omnis siccitas vacuitatis rationem habet, quapropter in eam facilè Mercurius philosophicus recipitur, quo etiam ad illam mollitiem adducitur.

Cæli vero philosophici forma, est aliud individuum, in quo duæ cernuntur operationes liberæ: prior est, qua cuncta sibi imposita realiter convertit in speciem sub qua fuerit ipsum. Hoc est evidens signum admirabilis potentiæ vegetabilis, ratione cujus transmutantur substantiæ in alias formas. Consideret igitur artifex quid operari valeat Mercurius hiç forma sua nudatus, & informatus alia. Est & alia quidem operatio pariter evidens, ut perfectorum corpora terantur super porphirium lapidem cum ea forma, & utrunque horum reducetur in amalgamationis formam, à qua per annum extrahetur Mercurius: quia hiç existens in sole & luna movetur ad eum qui continetur ea forma, & econtra. Proinde in angulo concordantiæ colligantur sic, ut in cælo philosophico perfecta corpora multiplicentur, & istorum Mercurius nullo modo resistere valeat, quin cum alio nexu naturali reducatur in amalgamatis speciem. In alijs etiam individuis consignari possent isti philosophici cæli operationes, quod brevitatis causa relinquimus, tum quia ex eis quæ dicta sunt, intelligi poterunt. Totius magisterij finis hujus est, ut Mercurius Philosophicus sit in sphæra cælica positus, alioqui perperam & frustra operabitur artifex. Mirum videtur quod iste Mercurius in supercælesti loco situs, colorem pondus, qualitatem, & quantitatem non retineat, cum hæc omnia sint de natura ipsius, ac ratio hujus est, quia sub alia forma positus est, quam ubi sub individuo latebat. Modus hic etiam habetur extrahendi Mercurium in hoc artificio, scilicet ut vinum album vel rubeum optimum ponatur in separationem, & ex eo destilletur ardens aqua uti consuetum est. Postea rectificetur ad majorem subtilitatem quater, at solum ter satis erit, ne spiritus comburens exhalet: errarunt igitur septies rectificantes. Rectifi-

 cationis

cationis indicium hoc esto, quum saccarum impositum una cum aqua totum exuritur nihilo relicto. Materia hæc est subjectum de quo trahitur essentia quinta per vas pellicanicum: qua quidem operatione fiet, ut per lineam diametralem superior pars, vel essentia quinta separetur ab inferiori, scilicet à fecibus turbidis.

Ex tartaro potest etiam extrahi Mercurius, calcinando ipsum in furno vitriariorum diebus tribus in magna tamen quantitate, quia plurimum diminuitur. Adustum super lapidem teratur marmoreum, & super illum contentum humido frigidoque loco dissolvetur in aquam, per manicam filtream postea destillandam, vitreoq; vase recipiendam. Poterit ex ea Mercurius extrahi duplici via: priore, sicuti de vino diximus: posteriore vero per artificium separationis qualitatum ab elementis, &c. Ex eo ad hunc modum tracto fieri potest opus optimum, ut infra.

Cujusvis individui cælum cum cælo vini rubei vel albi, tartarive tracto per magisterium separationis qualitatum ab elementis, cum utravis forma positum juxta majoris operis doctrinam, obstructo vase ne cælum fugiat calore assiduo balnei coquatur sine intermissione diebus aliquot. Postmodum aperto vasi de quorumlibet aere dictorum pro secunda cæli parte imponatur, & coquatur tot ut antea diebus. His etiam finitis, rursum aperto vasi imponatur de cælo ignis quorumlibet eorum tantum quantum vini cælum fuit, obstructoque vase rursum coquantur assiduo calore per alios dies quindecim. Et completo mixtionis artificio, mixta transmutari videbis in minus perfectum coloribus mediantibus, juxta quos artifex opus hoc regere debet, quousque ad perfectissimum opus majus perveniat, quod speciem suam in externis substantiis transmutare permutareque, virtute per spagiricum opus acquisita, in sui ponderis millibus ter possit.

Mixtibilium individua sunt flores rorismarini, mel novum, mercurialis, chelidonia, lilium rubeum, sanguis humanus, &c. Cæterum quia virtute dignitas acquiritur, priusquam ad potentiam recipiatur initiatus, æquũ judicamus addere hoc loco, quæ dignum reddere possint operari volentem ad majora.

Proinde fœtum spagiricum de triplici genere individuorum, ex abbreviato opere producemus in medium.

Tota igitur via mineralium in duabus consistit aquis: prior lapidem facit volatilem sine labore, sineque periculo: posterior fixat eum & cum eo fixatur cum periculo. Quia hæc aqua trahitur ex menstruali quodam fœtenti immassato ex rebus quatuor. Hac fortior in mundo nulla reperitur aqua, mortalis est, &c. Breviori tempore producitur quam cæteri lapides.

Animale tamen opus vix finem habet ob regimen elementorum, & major est in eo scientia, quam in quovis alio lapide.

Lapis

Lapis vero vegetabilis quanquam prolixus admodum, supremæ tamen est compositionis. Debet nihilominus animalem sequi lapidem, quoad ratificationem elementorum, & rectificationem: ad hunc modum itaque præparatus efficacior est animali.

Essentia quinta spiritus est in lapide minerali mortificativus, & vivificativus.

In animali summa quandoque medicina corporibus humanis existit, cum tracta fuerit ex sanguine potissimum.

In lapide vero vegetabili spiritus essentiæ quintæ, est instauratio juventutis, & corporis humani ab omni corruptione potissima conservatio.

Proinde in libras duas ardentis aquæ rectificatæ, fermenti conjice unciam unam, pellicanico digeri sinas artificio dierum spacio viginti, vel viginti duorum, & hac via convertetur in lapidem. Post congelationem in fimo, vel balneo solvatur iterum, & deinde congeletur. Idipsum fiat tertio vel sæpius donec amplius coagulari nequeat, sed instar olei liquidum maneat. Albo cum fermento non tam cito solvitur, sed coagulatur citius. Ista medicina transmutat non aliter quam fuerit ejus fermentum, & non altius.

Si cum propria terra fermentaveris, universalis erit medicina, non tam efficax tamen atque cum fermentorum altero. Si in prædicta aqua decima destillatione peracta solveris aurum, & postea siveris aquam evanescere lento calore vel igne, & materiam loco humido continueris, solvetur per se spacio dierum quatuor in aurum potulentum, ad sanitatis humanæ conservationem. Item si cum eo Mercurium septies sublimatum cum vitriolo, ut auri sit pars una cum septem argenti hujus, ac toties sublimaveris usq; dum figatur Mercurius, medicinam habebis tingentem & penetrantem. Rursus si auri hujus sic dissoluti pars una ponatur ad ignem lentum per se diebus octo, cum centum partibus Mercurij, mixtum hoc totum in aurum congelabitur. Hoc ipsum ex parte spiritus aquæ provenit, quæ in auri solutione cum eo fixatur inseparabili nexu. Poterunt hac via misceri mineralia vegetabilibus, & ex eis fieri medicina ad hunc modum.

Ex vitrioli pellucidi optimique, nec non excellentissimæ cinabaris partibus æqualibus simul tritis, & ad solem exiccatis, postmodum ad ignem lentum, ut omnis aquositas absumta videatur, affusa aqua lento prius igne destilletur & sensim aucto, ut in aqua philosophorum acuta solet fieri. Spiritus essentiæ quintæ vitrioli, & cinabaris, vel antimonij, qui lapidem potissimum constituunt mineralem, cum spiritu quintæ essentiæ, philosophorum ardentis & benedictæ miscetur, qui spiritus est anima lapidis vegetabilis. Hanc destillationem decies continuato (puta post

post quintam destillationem) cum ea scilicet mixtione recentium semper dictorum materialium optime siccorum ut prius antequam injiciantur. Post decimam destillationem imponatur aurum pondere supradicto in lapide veget.bili per se, & in furno philosophorum spacio decem dierum complebitur tota fixatio, quæ in vegetabili per se viginti quinque vix compleretur, quia spiritus unus alium densat. Excellentissimum opus est hoc ad artem transmutatoriam, & non ad medicinam. Facta fixatione procede ad solutionem in balneo per se, ut in vegetabili per se dictum. Notandum hunc lapidem ex mixtis non ita cito solvi ut vegetabilis per se, at citius quam lapis mineralis per se: tenet ergo medium solutionis, quia fit novem diebus. Oportet istas solutiones & congelationes iterare sæpius, ut medicina melius penetret.

Item ex plumbo philosophorum extrahitur oleum aurei coloris, cum quo si lapidem mineralem, aut mixtum vel etiam animalem post fixationem primam solveris, tribus aut quatuor diebus, vel vicibus, excusaberis a labore solutionum & congelationum si benè riteque noveris ab aqueitate separare, aç juxta modum operatus fueris mixtionis antea positum, triginta diebus poteris absolvere lapidem. Hoc oleum in vegetabili per se non est necessarium, quoniam in eo solutiones cito fiunt. Si tamen ibidem fieret sublimatio, lapis ampliari posset.

Absoluto etiam quinto gradu scalæ meditativæ qui virtus est veritatis dignificantis ad potentiam sextum gradum, hoc de jam agere tempestivum erit.

Proinde potentia est acceptæ virtutis a Domino Deo constantia. Non est quod quispiam hominum putet se vel minimam scintillam virtutis aliunde quam a Deo habere posse. Si contra quis à seipso vel ab alio quam diximus quærat, loco virtutis vitium in sui perniciem consequitur. Sic soliti sunt Gentiles infideles olim heroicis (ut vocant) operibus virtutes non alia de causa venari, quam ut suæ posteritati familijsque famam de se post mortem relinquerent, in eo summum bonum, suamque felicitatem omnem sibi misere ponentes. Verum quinam eis successerit, ejusmodi memorabilium exitus aperte nos docuit. Regnum enim eorum quod in arena fundatum esset, & non super petram, ruere fuit necesse: cujus ruinæ quidem non majus vestigium relinquitur, quam ut posteris eorum stultitia pateat. Non sunt hominum sequenda vestigia, sed veritatis & petræ super quam stabilia sunt omnia. Ut aurum purum in igne purius magis ac magis, gloriosiusque absque detrimento diutissime jubilat, haud secus in omni martyrio veritatis confirmati professores maximè gaudent. Item non aliter quam supra diximus ex frequentia amoris meditativi familiaritatem, similitudinem, & communionem cum divino spiritu nobis

nobis divinitus tribui, ex observatione etiam sedula veritatis & virtutis tam dictis quam factis, constantia virtutum cælitus infunditur ad potentiam. Similiter & in Spagiricis, licet à corporibus naturalibus insensatis virtutes per hanc artem extrahantur, nisi tamen ulterius ad extremam suam deducantur potentiam, ad actum miraculorum non erunt idoneæ. Sed quanto magis depurantur & subtiliantur, tanto propius accedunt ad primam quam habent cælestem influentiam, eidem similiores factæ, & per consequens efficacius penetrant ac operantur, ut pro miraculo reputandum sit, quod in curis quarumvis infirmitatum efficiunt. Sed modo videndum quæ sit potentia rerum naturalium sensu carentium, ut sunt mineralia, & cætera id genus alia. Corporum itaq; imperfectorum filij sunt spiritus eorum evacuati, vel ipsorum argentum vivum exuberatum, vel materia prima apta nata ad quamcunque formam recipiendam. Est tamen inter istos spiritus differentia, & alios a perfectis evacuatos: nam isti formales existunt: illi vero materiales. Item imperfecta juxta ac perfecta converti possunt in oleum, sicque hoc modo præparatio formæ ac materiæ. Necessario quidem sulphur naturæ perfectorum converti debet in oleum, aliorum vero non, quoniam oleo perfectorum informandum est, ni forte quis volet omnia in oleum redigere, quo lucidius fiat opus. Ejusmodi oleum fit per separationem qualitatum in elementis. Saturnus igitur & Jupiter unius & ejusdem naturæ sunt, quum in spiritum reducuntur, argentum vivum exuberatum, sulphur naturæ, tincturam, oleum, aut lapidem, istis in istorum utroque existentibus extra numerum. Item ipsis & alijs omnibus antiquum esse retinentibus, aliam naturam habent, individuatam, & aliam in sua virtute simplici multiplicata per viam generationis & processionis in spiritum, sulphur naturæ, tincturam, oleum, & lapidem. Et hoc in lapide magis propriè dici potest quam in alijs, quia substantia est multiplicata ex eorum unitatibus, quæ quidem virtutem unam habent ex omnibus istis. Quandoquidem ultimatam unitatem quodlibet metallorum habet, quam non habebat antea quam in lapidem esset conversum. Extenditur hæc unitas multiplicatione principiorum extremorum, sicut in substantijs dictis fiat argumentum suæ formæ, virtutumque multiplicatio. Ad hunc modum finit ac terminat doctrina minoris operis.

Calcinatio, dissolutio, evacuatio, multiplicatio, spiritus, alembicus, argentum vivum exuberatum, sulphur naturæ, tinctura, oleum, inceratio, sublimatio, lapis unam conditionem habent in Saturno, aliam in Marte, in Venere item aliam, sic de reliquis. Unam etiam Saturnus in quolibet istorum cōditionem habet aliam cum Jove, aliam cum Marte, aliam cum Sole, aliam cum Venere, cum

cum istorum altero Jovem & Saturnum, aut Venerem & Jovem cum Saturno, vel cum ipso Marte. Hac ratione multiplicari poterunt conditiones metallorum, unum vel plura miscendo cum alio. Quotquot modis facta fuerit mixtio, tot variabitur conditio lapidis.

Calcinatio rursus æqualis est solutioni, & dissolutio evacuationi, hæc multiplicationi, & ista spiritui, &c. pro constitutione subjecti, quod lapis est. Item alembicus æqualiter se communicat omnibus juxta suum officium.

Naturæ sulphur majus est quam argentum vivum exuberatum, & istud ac illud quam spiritus.

Opus minus absque sulphure naturæ fieri minime potest ab imperfectis tracto, quia deficeret medium eorum naturam sapiēs, quo absente non possent perfecta in suam speciem imperfecta transmutare. Hoc enim vult definitio medij, scilicet ut lapis componatur ex sulphure naturę, argento vivo ab imperfectis exuberato, cum perfectorum oleo: sic ut lapis sit medium participans ex utraque natura, concordantiæque ratione quam habet cum imperfectis; hæc ipsi dat locum per omnes sui partes, ut in eorum parte minima sit minima pars lapidis: quas etiam partes in illis existentes penetrat ratione suæ subtilitatis. Et quia materia lapidis quæ abstracta fuit ab imperfectis, formata est per omnes sui partes, & colligata formæ cuidam extraneæ vinculo indissolubili, proprietateque vegetabili, quam a clave philosophica recipit, ita per formam istam informatur, ut in minima sui parte realiter & vere minima pars insit ejusdem formæ: & imperfecta suas antiquas formas deponunt hac via, quæ ipsis inerant actu, ut perfectorum formas, quæ in illis insunt potentia, recipiant, & in perfecta corpora transmutentur metallica.

Alibi dictus est operandi modus cum sulphure naturæ Saturni vel Jovis: modo vero cum duobus, tribus, quatuor, vel omnibus juxta voluntatem operantis mixtionem dicimus posse fieri, ut ex eis conditionem esse volet artifex. Oleum etiam eliciendi modus ex perfectis alio loco ponitur, quorum unus & idem est, ac aliorum omnium per calcinationem, dissolutionem, evacuationem, multiplicationem, spiritum, alembicum, argentum vivum exuberatum, sulphur naturæ, tincturam, oleum, incerationem, sublimationem, & per ignem.

Quum vero duo conjungere voles, ponas in calcinationem clave philosophica mediante, postea in dissolutionem, & in reliqua prædicta usque ad sublimationem inclusive. Si autem perfecta fuerint, & in Sulphur naturæ facta, ponas in multiplicationem, item si nimis durum, affunde aliquam portionem sanguinis menstrualis ut in oleum convertatur.

Nota-

Notandum etiam elementa metallorum per Mercurium vegetabilem ab eis tracta, materiam primam eorum dici ad genus generalissimum suum proxime accedentem, & essentiam quintam, vel cœlum etiam ipsorum appellari.

Hæc vero materia converti debet (si perfectorum sit) in formarum naturam, & alia imperfectorum nempe natura in illam, & compositum fermentum vocatur, quoniam fit ex materia prima, & metallorum natura, & oleó gutta post guttam instillata: & postea Mercurio philosophico naturali inceratione, quæ medium est conjungens Mercurium cum dicta prima materia, fitque hoc modo gumma philosophicum.

Fermentum simplex est cui nihil admixtum est, ut sunt elementa, vel evacuata metalla per se existentia, & simpliciter sumta.

Compositum est quum plura simul, & inter se commiscentur. Qui non poterit perfectorum juxta ac imperfectorum corpora specialiter in sui materiam primam convertere, nec simplex etiam fermentum habere, neque compositum, sine quibus lapis inanis erit & vacuus.

Terra quidem à corporibus metallicis in sulphur elevata naturæ sal dicitur philosophorum, vel Mercurius vegetabilis, vel medium extrema conjungens omnia ad unum finem, id est, cælum cum formà, vel clavem philosophicam cum perfectis corporibus: & hæc terra etiam dicitur elementa Mercuriata.

Minus perfectum, lapis est philosophicus, non fermentatus in virtute, neque in quantitate: componitur ex igne & aere, aut ex terra & igne.

Fermentatio est operatio denotans multiplicationem duplicem, scilicet quantitatis & virtutis. Quantitate quum fit multiplicatio, virtus minuitur, & econtra. Fit etiam alia virtutis & quantitatis simul: cum Mercurio vulgi prima: secunda cum Mercurio metallorum: tertia vero cum vegetabili Mercurio, vel menstruo philosophorum, &c.

Fermentatio fit in abbreviationem longi temporis ex forma, cælo, & Mercurio vulgariter intellecto.

Evacuatio dicitur puri ab impuro separatio.

Multiplicatio est evacuatæ rei super terram suam reductio ut mundiciei spiritus oriatur.

Spiritus corporum, est res quæ per solutionem à corporibus mediante clave philosophorum evacuatur.

Argentum vivum exuberatum spiritus est corporum ascendens una cum clave, transiensque per alembicum.

Sulphur naturæ terra corporum est sublimata, & in terram foliatam conversa, quæ metallorum prima proximaque materia vocatur.

Tinctura

Tinctura est ex aere & igne, vel ex terra & igne composita.

Oleum est elementum fixum faciens ad liquationem & fixationem.

Lapis est terra foliata, in quam oleum fixum sata germen est.

Ignis lapidis constat ex igne essentiali corporis, & ex igne coessentiali menstrui vegetabilis, ex quibus unicus ignis componitur, qui momento metalla transmutat, omnia, juvante quidem igne prædicto vegetativa sua potentia.

Elementa corporum toties destillari debent cum ipso menstruo, ad magnum fœtum philosophicum & spagiricum, usque dum sint fixa, & menstrui nihil apparet cum eis actualiter, ut ex dictorum conditione proprietateque oriatur ignis fulguris instar metalla quævis imperfecta subito comburens, eisque formam aliam inducens, eamque perfectam.

Hæc de potentia sexto gradu scalæ meditativæ ad spagiricam applicato, reliquum est ut ad septimum & extremum scandamus, in quo miraculum, ut supra constantiæ ad lapidem fixissimum, est fundatum. Est igitur miraculum constantiæ per veritatis virtutem effectus, in cujus declarationem non nisi exemplis uti possumus aliorum, quibus tanta contigit felicitas, ut est ad hujus philosophiæ adeptissimæ scopum & metam pertingere. Cumprimis hoc eluxit in illo beato Stephano protomartyre, qui dum lapidibus ob veritatis constantissimam professionem, obrueretur, nil ejus animum passum fuisse exemplo fuit, cum cælos videret apertos, & pro ipsum trucidantibus oraret. Idipsum etiam contigit illis tribus pueris in ardentis ignis caminum projectis, qui dum constanti admodum animo veritatem profiterentur, nihil passos fuisse doloris argumento fuit, cum in medijs flammis Deo veritati hymnum & laudes canerent, alacri gaudentes animo. Quod non solum Christianis accidisse sapientibus legimus, verum etiam infidelibus philosophicis, ut cuidam Abderitæ philosopho Democriti sectatori Anaxarcho nomine. Hic ab imperatore quodam Cypri tyranno Nicocreunte, propter veritatis etiam professionem exceptus hoc martyrio, ut dum in lapidea pila, ferreo pistillo contunderetur, diceret: Tunde tyranne, tunde Anaxarchi corpusculum hoc, mentem Anaxarchum ipsum minimè tundis. Quod cum tyrannum pessimè haberet, ne veritatem amplius loqueretur philosophus, quam etiam audire non sustinebat, tortori commisit ut ipsi linguam truncaret. Verum proprijs dentibus abscissam sibimet in os tyranni patens expuit, priusquam ejus corpus in pultes contusum esset. O admiranda virorum constantia, quæ nullis perterrita martyriis, quin potius mortem summo cum gaudio sustinens ob veritatis amorem, mundi tyrannidem vicit.

Haud secus in spagirico fœtu, postquam ad miraculum spagiricum

ricum adductus per singulos antecedentes gradus fuerit videre est, cum in igne jubilans, nullisque flammis unquam cedens, omnem totius naturæ tyrannidem & corruptionem superat, nedum in seipso, verum etiam in alijs omnibus, quæ secum tuta reddit ab ignis omni violentia. Hujus audite generationem: Corporum formantium alterum, postquam vulgi Mercurio, & sali communi permixtum & calcinatum erit, argentum ab isto composito sublimetur, aut aqua vinum recipiatur, ac sal aqua calida à corpore prorsum abluatur. Postmodum elementorum dividantur qualitates, ac ad cæli philosophici libras tres, addantur minoris formæ duæ unciæ: ad majoris verò formæ duas uncias cum dimidia, cæli mediam libram accipies, & ex eis facito conjugium ad mixtionem in vase perquam optime clauso, & assiduo calore fovebis, donec per dissolutionem in alterationem transeat, aliusque color incipiat oriri, scilicet niger, non prorsus, at in modum obscuri mali granati. Hoc signo judicabis formam alterutram & cælum transire per alterationem, generationem, amoris colligantiam, & vinculum esse factum inter formam in cælum conversam, & hoc in illam. Deinceps continuata semper decoctione temperata, incipientibusque forma & cælo digestionem & generationem ingredi (quæ quidem operationes durant usque ad minus perfectum) niger ille color mortificatur, & assiduitate fomenti color albus oritur. Cum sub isto colore singula fuerint, indicium esto ossa & nervos fœtus philosophici cum tertio numero conjungi: quæ tamen operatio durat usque ad croceum colorem. Hoc autem apparente, signum erit corpus ejusmodi fœtus esse formatum, & suis organis completum, incipereque præparari ut spiritus vegetabilis in ipsum ingrediatur: & hæc operatio durabit quoad in præparatione color croceus evanescat & rubeus oriatur. Quo tandem orto judicabis fœtus corpori animam inesse vegetabilem, & ejus corporis & animæ terminationis adesse finem. Tum demum artificem oportet interstitios numerare dies inter generationis initium & finem, quos etiam cognoscere poterit ad oculum à dissolutionis actus fine completo: bisque tanto tempore continuo, ab ignis administratione minime cessare, finito hoc spacio frigefieri sinere. Jam reperietur fœtus in modum ovi, quod extractum atq; mundatum ponatur in vas vitreum & mundum, contineaturque rursum in furno decoctionis, qui balneum est siccum, per sex dies naturales, ignem administrando successive ad eundem ut antea modum, ut vix manus in eo calore sine læsione contineri queat. Extrahatur postmodum & accuratissimè servetur. Hujus pondus unum super duo millia projectum in substantijs externis, potens est generare similem formam illi de qua duxit originem. Multiplicationis aliud habetur arcanum:

 videli-

videlicet uni libræ menſtrui dicti addantur unciæ duæ vel duæ cum dimidia formæ vel formæ, juxta prædictam conditionem, & minoris perfecti drachma tantum: eisdem operationibus ut antea ſpacio triginta dierum, in majus perfectum hoc omne converti poterit, igne temperato ex colorum regimine, juxta magis ac minus: donec videris corpus rotundum & rubeum, ſi tamen opus ad rubeum fuerit, ſi ad album cum albedine metalligena. Notandum igitur diverſos eſſe colores horum fœtuum, ut maſculi majorisque perfecti rubeum, feminei perfectique minoris albi, colorem primo viridem rubore permixtum: ſecundo croceum, etiam rubedine ſplendida mixtum, qui denotat conjunctionem partium cum ſuo toto: tertio quidem album & ſplendidum, quod ſignum eſt terminationis corporis fœtus: quarto vero alboniveum & melligeneo colore mixtum, & hic ingreſſum denotat animæ in ſuum corpus. Iſto colore tinctus à ventre matris naſcitur fœtus, cujus pondus unum ſuper tria millia materiæ ſpeciem ſuam potens eſt multiplicare: tertia repetitione eſt ſuper millia trecenta. Iſtius poſtremi, ut prioris perfecti majoris etiam fieri poteſt multiplicatio. Notandum præterea in opere ſpagirico præciſum aut certo determinatum tempus non haberi, nam aliquando fœtus oritur citius, quum calor per accidens æquo vehementior erit; nonnunquam tardius ob remiſſionem ejusdem, ut apparet in humano fœtu.

Colores optima ſunt indicia hujus artificij, quibus etiam regi debet. Ut quum fœtus ſpagiricus fuerit in diſſolutione, totuſq; liquefactus, incipit oriri color niger: ex eo judicabis ipſum in mixtione eſſe, ac tranſiiſſe per alterationem. Et poſtquam apparet croceus color, formatum eſſe corpus exiſtimabis, & ſuis membris cõpletum. Apparente verò colore poſtremo, rubeo videlicet, corpus cum anima junctum eſſe judicato. Quo peracto continuandus eſt ignis, ut dictum eſt, non ſecus de coloribus albi juxta ſuas qualitates intelligendum erit. His indiciis optimè cognitis atq; notatis, ſumma diligentia & animadverſione ſedula, poterit artifex alacri animo & abſq; metu ſpagiricum opus aggredi, ac Deo dante perficere. Expedito jam opere majore, veniamus ad opus minus.

Calci cujusvis corporis in vaſe philoſophico longi colli poſitæ ſucci tantum affundatur philoſophicæ clavis, ut quatuor digitis ſupereemineat. Poſtmodum bulliat ſuper cineres moderatè calidos uno die naturali, & deinceps in fimo calido balneove ut melius digeratur, ac materia per ſubtiles partes ſeparetur, puras ab impuris videlicet.

Finito ſeparationis hujus termino vas eximatur, à quo per modeſtam inclinationem, ne turbetur fæcibus, effundes totum, vel paulo minus, liquorem in aliud vas, quod occluſum ſervetur, & facta

facta postmodum evacuatione, clavem aliam priori similem affundes, ut emineat sicut antea dictum: bullire facias & in fimum ponas, ut prius. Toties ejusmodi operationes iterato facies, donec à suis spiritibus corpus evacuetur. Si tibi clavis defecerit, evacuationum aquas omnes per alembicum destillabis igne lento, vel calore balnei, donec duas evacuationis partes habeas. Hujus aquæ quantitatem, ut supra dictum fuit, ad materiam affundas; continuandus est iste processus donec terra sit omnino vacua: ad hunc modum experieris: Terræ hujus parumper ad solem exiccatæ prius ponito super laminam ignitam; si fumum emiserit, operationes dictæ sunt repetendæ quousque nullum exhibeat. Evacuationum aquas humido & calido loco repositas servato.

Facta hac experientia materiam in cucurbitam ponas & galea superposita per destillationem exiccabis. Terram exiccatam pondera, cui clavis optime rectificatæ ut scis triplum affundas, & è cucurbita galea sua rostrata cooperta, & ad commissuras optime occlusa, destillabis igne lentissimo, donec iterum siccetur ut prius, claveque simili madefiat ut antea, destilleturque, singulis destillationibus simul congregatis in ampulla clausa. Ejusmodi destillationes toties etiam repetendæ sunt, usque dum in pulverem subtilissimum, & inter digitos vix palpabilem terra sit redacta. Destilla postmodum evacuationum aquas omnes per alembicum & balneum maris, donec in fundo vasis materia tanquam cera fusa vel mellis instar appareat. Frigente balneo rursum ad materiam affunde aquam, quam per destillationem abstraxeras, ut quatuor digitis emineat, & ponatur ad digestionem in fimo vel in balneo; per diem naturalem clauso vase. Destilla tandem per alembicum ut antea, & frigefacto vase rursum abstractam aquam reddito materiæ, digere, destilla, redde, & assiduè continua processus hujus iteratas ejusmodi operationes, donec perceperis totam materiam unà cum aqua sursum ascendisse. Ista volatilis materia lac virginis appellatur à philosophis, & argentum vivum exuberatum. Tandem accipe terræ prædictum pulverem subtilissimum, & madefac medietate sui ponderis de aqua superius dicta, & fimi calore digeri facito per dies octo, quibus finitis, destilla per alembicum ut prius aquam à terra lento igne. Pondere hujus iterum cognito, superfundatur aqua jam recepta, supplendo si deficiat vel diminuta sit, per priorem exuberatam, ad ponderis medietatem ut supra. Istæ omnes operationes, uti humectationes, digestiones, calcinationes vel congelationes tantisper iterandæ sunt, donec terra medietatem ebiberit suæ humiditatis, satis bibisse cognosces, ubi tantillum ejus super laminam ignitam positum in auras prorsum evolet nihilo super laminam relicto: si autem eo non de-

ventum ſit, repetendus eſt proceſſus uſque dum id fiat. Quo quidem percepto, ſublimetur per cineres in phiala moderato calore primum, tandem aucto ſenſim & ſucceſſivè quouſque totum ad latera vaſis aſcendat, & exaltata materia fuerit in ſal admirabile, quod philoſophi lapidem & naturæ ſulphur vocant. Iſtud oleo perfectorum eſt incerandum, donec ut cera facilimè fluat. Medicinam hoc modo perfectam habebis, cujus pondus unum ſuper cētum ſtanni pondera, ſi ſal Jovis erit, vel quinquaginta plumbi, ſi fuerit ex Saturno projectum, optimè transmutabit in corpus perfectum naturali quovis perfectius. Oleum namque perfectorum virtutem habet fixativam in omnia ſalia ex imperfectis tracta. Proinde perfectorum limatorum aut foliatorum, atque ut alibi dictum calcinatorum uncia una ſumatur, ex qua per ſuccum philoſophicæ clavis humiditas vel argentum vivum extrahatur liquefactionis aut evacuationis artificio. Evacuationum liquefactiones omnes per balneum deſtillentur ex alembico, uſque dum in fundo materia maneat inſtar mellis liquidi ac deſpumati viſcoſa. Frigefacto vaſe, ad hanc materiam affunde philoſophicæ clavis tantum ut quatuor digitis emineat, & in digeſtione fimi vel balnei contineatur per diem integrum & naturalem. Frigefacto vaſe quod ſolutum eſt evacuetur inclinatione modeſta. Poſtmodum vas cum alembico ſuo ut eſt coopertum, in balneum ponatur ád materiam exiccandum igne lento: ſuper quam aquam iſtam & clavis tantum recentis natare facito ut ſupra: digeſtioni demum per diem ſimilem exponito, factaque digeſtione ſolutum evacuato. Repetendus eſt hic proceſſus toties donec materia tota ſit in aquam claram converſa. Deinceps aquam hanc in digeſtionem octo diebus ponito, à qua poſtmodum elementorum extrahito qualitates. Primo per ignem balnei ſuaviſſimum, recipias aquæ tantum ac iſto calore poterit aſcendere. Ceſſante deſtillatione frigefactoque vaſe refunde totum liquorem jam deſtillatum ad ſuas fæces, & in digeſtione vaſe clauſo contineatur fimi vel balnei diebus aliquot. Poſtea per cineres & ignem de ſerraturis per regiſtra gubernatum deſtilla totum oleum quod iſto calore poterit aſcendere. Deſtillatum hoc iterum deſtilla calore balnei, quod aſcendit, aquam appellant, quod autem in fundo manet, aerem. Deſtillatam aquam rurſum ad fæces affunde, & ubi ſteterint in digeſtione diebus ſeptem, deſtillentur nudo igne vel in arena lento calore primum, donec aqua tota per alembicum tranſierit, poſtmodum aucto ſenſim ad quartum gradum ſurſum pellatur omnis liquor, donec in fundo materia prorſum exiccata & ſuper marmor trita ſit inpalpabilis alcool, aut pulvis. Liquorem balneo deſtilla, quo ſepares aquam ab oleo quod ignem appellant.

Peracta quidem evacuatione hac, ad prædicti pulveris pondus, medietatem adde sui ponderis argenti vivi prædicti per imbibitionem, & vase clauso pones in digestione fimi vel balnei diebus octo. Finito hujus digestionis tempore, singula perfice, ut in aliis reductionibus alibi dictum est: hoc diligenter notato, ut materia quælibet proprium suum argentum vivum habeat. Sublimatione completa, quod sublimatum erit, cum ad vasis latera, tum ad summitatem ejus, in vase clauso positum in digestione fimi calidi vel balnei maris contineatur diebus octo: quibus completis, si materia nondum erit dissoluta, maneat diutius donec in aquam claram resolvatur, quæ dicitur unguentum & oleum philosophorum. Si fortasse durioris fuerit solutionis, adde parumper salis jam cogniti, bis terve dissoluti & congelati, quod cœlum est nostrum & clavis philosophica rectificata quater, & solvetur optimè. Hoc ipsum facito in omnibus tuis resolutionibus.

Postremo salis cujusvis metalli tigillo super cineres calefacti portionem aliquam, oleis jam dictis incerabis, gutta post guttam infusa, donec ad spissitudinem frigidi mellis reducatur. Amotæ ab igne materiæ portiuncula flammæ ardentis candelæ admoveatur, si facile liquescat, bene est, sin minus incerationes iterato, usque dum materia fluat ante Mercurij fugam. Istam incerationem etiam facere poteris perfectorum essentia quinta, modo qui supra dictus est. Olea hæc sunt incombustibilia.

Hactenus de scalæ meditativæ philosophiæ gradibus dictum, quos tamen breviter recensere minimè gravabor.

Haud aliter quàm septem sunt gradus philosophici per quos ad sublimia menti patet aditus; septem sunt etiam præcipue operationes spagiricæ, per quas artifex ad arcanum illud universalis medicinæ præstantissimum pervenire potest. Studio siquidem philosophorum comparatur putrefactio spagirica. Quoniam ut philosophi per studium ad cognitionem disponuntur, ita res naturales per putrefactionem ad solutionem præparantur: cui comparatur cognitio philosophica. Etenim uti per cognitionē philosophorum dubia resolvuntur, non secus per spagiricā solutionem corpora metallica aperiuntur ad suorum spirituum extractionem. Non aliter quam ex amore meditativo studiorum oritur frequentia, & inde cum sapientia familiaritas, cum veritate similitudo, & cum virtute communio, pariter ex congelationis post solutionem frequenti repetitione, unius semper post alteram, corporum naturalium partes assiduitate dictarum operationum cum puritate similitudinem acquirunt, ad communicandum cum unione spagirica: ut etiam frequentia studiorum acuuntur ingenia philosophantium, spagiricis ablutionibus subtiliantur etiam corporum naturalium partes. Eo modo quo per virtutem uniuntur

cum veritate philosophi, per spagiricam mixtionem & compositionem elementa per minima componuntur. Per potentiam philosophicæ virtutes stabiliuntur, dignitateque confirmantur, per fixationem spagiricam etiam spiritus in suis corporibus figuntur, ut non amplius ab igne fugiant. Perinde ac per miraculum adepta philosophia suam virtutem & veritatem palam facit hominibus, spagiricæ medicinæ per projectionem patefaciunt suam perfectionem. En breviter habes omne quod philosophia vera cum arte spagirica commune habet in operationibus. Nihil hoc loco vobis arcanorum studiosis deficere video, quod ad vitam longam faciat, præter idipsum quod aliquando de arbore vitæ longæ narravimus. Nec istud gravabor addere, quod sub brevitate multa comprehendat eorum quæ præcesserunt, sic fiet ut quod vobis uno loco videbitur obscurius, alio manifestetur apertius. Insequentibus econtra positurus sum arborem aliam, ubi de vita brevi tractare nonnulla proposui. Proinde rem hilariter aggrediamur. Summa cum reverentia venerationeque Triadem in unitate coluerunt olim adepti philosophi, tam illi qui Christum partim ignorarunt, partim aliquo radio vel tantillo per umbram & eminus apparente (de quorum numero Anaxarchus ille fuisse videtur) quam nostri, qui quidem cominus illuminati Christum amplexi etiam profitentur. Quandoquidem ea quam in Divinitate summo decore colimus atque fatemur, Trinitas, in uno quoque naturaliter producto rerum omnium quæ creatæ sunt ab eadē, illis qui secreta naturæ perquirunt abditissima, sui specimen atque figuram ob oculos ponit. In corpore primum humano tria sunt quæ requiruntur ad ejus sanitatem conservandam vitæq longæ tuitionem, utpote Sol, Jupiter, & Luna physicè spagirica. Plantetur igitur ex his tribus arbor vitæ longæ, cujus radix, atque solidiores partes Jupiter sit, per cujus truncum & ramos, lunaris liquor transiens ad Solem ascendat. Perfectiores temperatioresque tres Planetæ ordine pulcherrimo in longa vita jubilantes, animum & mentem in corpore humano referunt, ut infra quatuor imperfectiores corpus. Hinc factum ut antiqui philosophi rem verè philosophicam adepti, quum alicui vellent amico felicitatem imprecari, ternam atque quaternam illis beatitudinem optabant, id est, animi corporisque sanitatem, sub his verbis: Faxit Deus ut sit mens sana in corpore sano. Ne ergo hæc antiquissima pulcherrimaque sententia prætereat indecisa, mentis primo sanitatem exponamus, ad quam assequendam tribus facultatibus potissimum indiget, utpote ratione, quæ Solis est: intellectu, quæ lunæ: & memoria, quæ Jovis facultas existit. Quibus tres potissimi gradus spagirici non inconcinnè comparantur, ad summam adeptionem scalæque fastigium ducentes, utputa, Jovis virtus, lunæ potentia,

Solisque

Solisque miraculum. Dixerunt olim doctissimi rerũ naturalium experti, Solem generare Solem, ideoq; rerũ omnium (post Deum tamen) patrem esse, lunamque matrem, aerem (qui Jovi dicatus est, ventrem, terram vero nutricem, uti supra sat superq; diximus. Certius esse nihil potest, Solem illum qui viginti quatuor horarum spacio totum orbem circuit, rebus omnibus à natura productis vitam influere naturalem. Ergo Sol omnibus inest potentia & virtute per vitam Solem à Sole genitam. Deinceps uti Sol idem suos influxus ad inferiora mittit per lunam, haud aliter ignis ille solaris atque vitalis rerum, infundit suas virtutes animales, quas à superiore sole recepit, in omnia sui corporis membra per suam lunam, id est, aquam aut liquorem, aut si vis sanguinem, quem supra diximus esse fomentum ignis & nutrimentum. Jupiter autem vel aer, qui ventus antea dictus fuit, medium tenet inter solem aut ignem, & lunam aquam, quo sine vita medio persistere non potest, non magis quàm extrema sine suis medijs.

Quid nutrix & ubera naturæ sint, audivimus.

Ecce quod antiqui tot ænigmatibus velarunt, innumerisque voluminibus, cum prosa, tum carmine cecinerunt occultissimè, brevibus apertissimisque verbis in tui gratiam optime lector, revelatum munus offero. Nihil à te cupio quod retribuas, præterquam in posterum quod ignoras, id ipsum etiam non vituperes, neque detractes amplius. Quinimò toto conatu hanc artem diligas amesque, nec secus ac ipsum te colas, & ingentem usuram inde colliges, quam ut assequutus fueris, Deo primum gratias agas immortales, ac in usum dilectionemq; proximi tui, quod ex eo collegeris, convertas, ac eroges. Quod si feceris, labores tuos benedicet Deus. Opt. Max. animabisque professores artis hujus ad majora tibi probisque viris magis indies ac magis detegendum, quæ hactenus latuerunt. Porro Solis & Lunæ vestrorum, ô vos qui longam sanamque vitam agere cupitis, curam agere decet per Jovis temperiem. Abundè supra dictum est quid Sol in homine, quid Luna, & quid sit Jupiter. Verùm ne cuipiam ob segnitiem defecisse dicar, clarius explicabo. Temperatura cibi & potus etiã temperatorum plurimum potest ad sanæ longæque vitæ conservationem. Atqui in uno solo temperamentum non fit, neque proportio. Considerandum igitur ut minimum duo esse debere quæ temperiem admittant, atque tertium esse temperatum hoc. Proinde in Jove nostro duas inesse qualitates asserimus, utpote caliditatem naturalem ignis, & humiditatem radicalem aquæ; hæc admodum æquari debent, ut quasi librata bilancem ad angulos rectos utrobique suspensam habeant; alioqui sana vel longa vita subsequi minimè poterit. Diversas rationes hujus temperamenti cum tuendi, tum acquirendi & conservandi præscribunt non-

nulli medici, & præsertim Marsilius Ficinus de triplici vita, nec non alij quamplures, quorum scripta legi poterunt. Omnes in eo potissimum conveniunt, ut Jovem, tam in cibis & potibus temperatis temperateque usurpatis, quàm in alijs vitæ motibus & actionibus concilient. Supervacaneum esset ea recensere, hoc solum addam, ingentem, sed curiosissimum esse laborem in cibis, reliquisque semper Jovem observare. Quapropter si fortè per excessum, vel defectum alterutrius partium inæquata reddatur proportio, quia non est humanum posse cognoscere naturæ proportionem æqualiter, non suaderem ut quis per supplementum defectus, vel excessus detractionem (quod fieri consuetum est hactenus) progrederetur: quin potius hoc muneris & officij naturæ, cujus est, etiam relinqueret. Cæterum si quis ob excessum cibi vel potus oppilationem stomachi pateretur, ignisque naturalis vires digestivas debilitasset, consulerem potius ut à potu ciboque tantisper abstineret, donec alios ipsamet natura sagax appeteret: ipsa namque sibimet ipsi medicus potissimus & præcipuus: si autem hoc tardius æquo fieret, paucis admodum ab initio, ut ad sustentationem ignis vitalis, uteretur, ijsque præsertim quæ suo temperamento Jovem maxime referunt: intestinorum interea obstructionem etiam laxare molliter, ut clistere, aut simili juvabit. Contra qui per nimium exercitium, aut alia via vitalem ignem accendisset, suaderem ut observata quiete quadam ederet & biberet ad nutrimentum ea moderate, quæ ut plurimum joviam naturam habent, ne propter alimenti defectum, ignis qui sua natura est edax, radicale suum humidum absumat: quo vescitur ac alitur in defectu alterius extrinseci nutrimenti. Binas has methodos observatione cuique facilimas quicunque sequutus erit, sanitatem ad longam vitam facile tuebitur absque stomacho nauseam adferente quovis medicamento. Porro philosophice spagirico modo, dictarum partium excedentium vel deficientium, uti Martis, Veneris, Mercurij, vel Saturni, quælibet separatim aut simul, per solam transmutationem emendari possunt. Siquidem spagirice philosophica medicamenta non agunt per quantitatem, sed per qualitatem duntaxat. Proinde si solaris in homine virtus defecerit, ac in martialem imperfectionem sit elapsa, per solarem medicinam ex altero quopiam corpore tractam est instauranda: sympathia quidem & non antipathia. Quoniam natura naturam appetit, & in sui similem transmutari plurimum gaudet.

Hæc sunt quæ de arbore vitæ longæ dici oportuit, quo præcedentia fierent aliquatenus lucidiora. Porro vita longa apud nos est incorrupta natura, non qualis ante lapsum erat, sed uti post restituta. Ne quis putet hic de arbore vitæ paradysi dicere nos in præsentiarum, est quod notet nos ad vitam addere longitudinem,

cum

cum arbor illa vitæ sit absolute vocata, forte quia non erat unquam cessatura, quinimo Deus loquitur, ne forte mittat Adam manum suam, & sumat etiam de ligno vitæ & comedat,& vivat in æternum. Constat igitur vitam eam, quæ per arborem vitæ potuit Adamo vitam etiam æternam restituere, non esse longam vitam de qua loquuti sumus. Sed hæc est quam pius pater filio rebelli perdito restituit his verbis: Adam ubi es? potuisset enim prævaricantem morte jamjam devorandum reliquisse; quod si contigisset,admodum supererat Adamo vita brevis, quæ tandem adventu Domini prolongata fuit in vitam longam, ea ipsa est, de qua tractavimus. Reliquum modo fuerit sequenti tractatulo videre,quid vita brevis,& unde sumsit originem,à tertio Geneseos capitulo facientes exordium.

Finis prioris tractatus de Luce naturæ Vitaq; longa.

TRACTATVS ALTER

DE TENEBRIS CONTRA NATVRAM, ET VITA BREVI.

Sed & serpens erat callidior cunctis animantibus terræ. & quæ sequuntur.

PRIORI tractatu de natura integra, & in vitam longam restituta diximus, modo vero de corrupta post lapsum in vitam brevem degenerata nonnihil adferamus, & simul ea quæ ad ejus instaurationem atque medelam facere videbuntur. Naturæ siquidem per serpentem introducto morbo, lethalique inflicto vulneri quærendum est remedium. Quod quidem nos facere docet pius parens, & conditor misericors Deus ad Adamum jamjam moribundum inquiens. Adam ubi es? In eo verbo solo,cum mentis,tum corporis omnis medela sumsit originem. Mentis remedia ex verbo Dei pendent, per meditativam philosophiam,ut supra, à quo petenda supernaturalia. Quæ vero ad medelam corporis idonea sunt, ex verbo simul & natura fuerint investiganda, non ut modo corrupta, sed ut antea dictum est restituta ad similitudinem primitivæ & incorruptæ naturæ. Qua via tamen id fiat,ex præcedentibus colligere est. Inprimis dicendum quid sit morbus contra naturam in genere. Nihil aliud sane quam defectio balsami vitæ naturalis, ob sui fomenti defectum vel excessum. Balsamum vero vitæ, calidi naturalis cum suo radicali humido temperamentum esse dicimus.

Mundi vitam enim antea diximus esse naturæ lucem atque cæleste sulphur, cujus subjectum est firmamentalis humor æthereus & calor, ut sol & luna. Haud secus in spagirica nobis considerandum, rerum omnium naturalium vitam esse lucem earum, in suo firmamento non impedite lucentem. Impeditur autem, ne libere clareque luceat per tenebras suorum elementorum, dum violentia quadam, & præter naturam firmamentum penetrant rerum, & præsertim in humano corpore, ac sese luci permiscent in istius obfuscationem. Ex superioribus didicimus, ordine divino cautum esse, ne inposterum luci naturæ tenebræ permisceantur amplius, & in hoc interpositum esse firmamentum, quod arceat aquarum inferiorum tenebras, easque retineat intra suos limites. Haud secus admonemur ut agamus in mundo minore. Curandum utique ne in ipso id quod vetat ordo naturæ eveniat, instaurandum cumprimis hujus firmamentum, quo suorum elementorum tenebræ suo loco cohibeantur, coganturq; manere: ut si fortasse luci suæ quandoque fuerint permixtæ, pellantur facta divisione suarũ aquarum corruptarũ à superioribus incorruptis. Sed enim quo medio id fieri valeat, in superioribus aperte satis declaravimus. Quid obstabit quin luculenter intelligamus hoc divisionis & moderaminis medium esse roborandum, & instaurandum sibi simili, scilicet incorrupto medio sumto, ac separato ab aliquo naturali corpore maxime apto, & idoneo, impuris elementis prorsum abjectis una cum suis tenebris. Non quod ista sint penitus inutilia, verum apta minus, quam ut possint aut debeant, nisi latius cum alijs summe præparata, ad intrinsecum usum absumi: Ad extrinsecum vero, à suis etiam tenebris purgatissima, chirurgis præ cæteris omnibus sunt aptissima remedia, ut servetur naturalis ordo similitudinis, quo docetur passim similia similibus esse applicanda, ut corporea corporeis, & sensualioribus extrinsecus: item extrinsecis & vitalioribus vitalia. Si ergo morbus vitæ sit, propter corruptionem elementorum, successivus interitus: quis non judicabit vita solum opus esse ad retinendam vitam, & non illis quæ, quia corruptionem facilime admittunt, pariter & vitam adimere possunt, ut ipsa sunt elementa? His igitur divisis per separationem, purum ab omni corruptione liberum, suas etiam vires exercere libere poterit, & non impedite in quodvis corpus agere, cui fuerit inditum. Ut tamen illi magis ac magis videant qui tam atrociter in spagiricam artem sævierunt hactenus, qua ratione id fieri queat, etsi ex præcedentibus intelligi possit; ne tamen de obscuritate tractationis in hac arte, conquerendi, si non habeant, sibi nihilominus faciant ansam: naturæ primam arcam ostendere decrevimus, de qua spagiricum artificium olim prodijt in lucem: Deo prius invocato, ut clavem ad eam reserandam, iis duntaxat commu-

communem esse faciat quos ad arcana suæ filiæ naturæ videlicet dignos censere voluerit. Sinceriores viri bonæque voluntatis homines secum & cum alijs omnibus in Deo pacem habentes, illustrati luce supernaturali, naturalem suis contemplationibus assequuti sunt ad hunc modum. Inprimis opificij divini consideraverunt ordinem atque progressum ex Moysis narratione. Tandem afflatu divini spiritus hominum pios conatus omnes adjuvantis, ad imitationem ejus, quantum fieri licuit, ex Deo in utilitatem humani generis sese totos contulerunt: non sine tamen plurimis ad Deum prius directis invocationibus, ut dignum tandem testimonium habentes de non læsa hac in re divina Majestate, rem aggrederentur felicius, ad honorem & gloriam ejus cui soli summa cum laude cōveniunt. Ex arca igitur naturæ qualibet, præsertim ea quæ præstantissima videretur ad quæsitum opus perficiendum, aquas inferiores à superioribus diviserunt, id est elementares à firmamentalibus, idque per ignis exterioris ministerium tanquam per instrumentale medium. Istas vero ad firmamenti cælici naturam adduxerunt, calore digestivo rotationis, usque dum, si quid ex elementaribus esset reliquum, divisum accederet iterum ad elementa sua, ut in isto rei firmamenti lux appareret ejus purissima, unitatis & simplicitatis naturam induta. Hac passim usi fuerunt, ad medelam omnium quæ sub cœlo reperiri possunt excellentissimam, purissimam, atq; simplicissimam, tantæque virtutis, ut cuncta in humano corpore inæquata, per ipsam ad istam temperiem redacta fuerint, utpro miraculo visum & existimatum sit ab omnibus. Quid mirum? cæli virtus & firmamēti, prout supra narratum est sæpius, rebus est naturaliter insita ab initio suæ generationis, quando formam acceperunt specificam, potentia nihilominus sub universali degentem. Cæterum inferiores aquas à dicta divisione residuas congregarunt in locum unum, sua quam vocant stillatione, ut apparuerit arida: hoc artificio separarunt maria rerum à sua terra. Sub istis itaque duobus elementis latitant alia duo, aer sub aqua, & sub terra ignis & sub his omnibus tenebræ, quas etiam per separationē amoverunt ad hunc modum. Ignibus torrendam primo terram exhibuerunt, & proprio smegmati, etiam igne repurgato, postmodū abluendas, aut alieno tantisper, dum quatuor, quæ dicta sunt elementa coactæ sint in unum corpus diaphanum & clarum, à suis tenebris omnino repurgatum; quod alcali rerum vocavit Paracelsus. Hujus usus in chirurgia potissimum fuit antiquioribus spagiricis medicis frequentissimus, ad ulcera quævis & vulnera prospero admodum successu, præ cæteris alijs omnibus. Ad intrinsecos tamen usus nondum idoneum, usq; dum multo majore industria cum alijs sui generis mortificatum sit, ac tandem suo tempore in præstantissimum pharmacum potulentum etiam

etiam revixerit, nectaris instar divini vivificum. Summum hoc esse dicunt arcanum in rerum natura, summaque naturalis sapientia, ad quam physicus omnis aspirare deberet, omnibus Græcorum infidelium somnijs, atque figmentis à tergo relictis. Verum enim vero ad ista felicissima loca non alia quam per spagiricam artem patet aditus, Etenim clavem fabricare docet, qua naturæ seras, & arcas quaslibet reserare licet omnes in genere & in specie, sine qua etiam nihil perficitur arduum aut præclarum ex arte naturalis sapientiæ, id est, veræ Physices. Proinde non merentur dici Physici, neque medici, quotquot spagiricam artem ignorant: quanto minus digni his appellationibus qui calumnijs in eam invehuntur, ac illius veros professores odio persequuntur multa cum invidia. Quid illis prodest ex superficie tantum res cognoscere naturales, nisi quod in istis latet ex centro pariter discant, cum scire, tum experiri?

Cadaverum anatomia scholæ medicorum hactenus delectatæ sunt. Cur non etiam anatomiam corporum naturalium arte spagirica per ignem, & non per novaculam professi sunt? ea siquidem humano generi longe est utilior magisque necessaria. In cadavere porro quid præter mortem quærimus? Atqui in anatomia spagirica contra, nil nisi vitam invenire licet. Locationes, situs, & cohærentias partium in humano corpore rite probeque cognitas habere, quamvis arduum sit in medico (ut ingenue fateamur) attamen longe gloriosius ei fuerit, deficientem vitam vita sana & longa instaurare, quam dislocatum aliquod membrum suo loco restituere. Nec aliter eos errare hac in re judicamus, quam quod pro minimo maximum relinquant. Et quamvis unius oblivisci minime deceat eorum, alterius tamen non immemores esse oportuit, quod maxime videbatur necessarium. Summatim, quis ingenio præditus, & sagaci mente dotatus, non videt spagiricam artem ex penetralibus naturæ prodiisse, per contemplationem divinorum operum in Genesi, & non ex opinionibus aut fallacijs hominum? Si pariter ex eadem Genesi deduci queat scholarum infidelium Physica, hactenus palam atque publice lecta, digna sane videbitur quæ cum eo quam profitemur locum habeat. Sin minus, quid est cur nos Christiani prophana magis quam divina percipere debeamus?

Hactenus quæ de morborum, & medicamentorum origine diximus obiter transcurrendo, paulo fusius clariusve repetere maxime fuerit opportunum, quo magis ac magis lectorum memoriæ consulamus, & ingenio, in re alioqui per seipsum satis difficili, ni sæpius innovetur. Antea diximus naturæ sanæ & incorruptæ per serpentem illatum fuisse morbum ad mortem, quo non laborabat priusquam lapsus esset Adam. Sequitur inde morbum esse

præter

præter naturam, & ejus finem aut exitum esse mortem etiam rerum naturalium. Colligimus enim ex sacra Genesi, serpentem introduxisse in primum parentem naturalem duplicis mortis occasionem, mentis & corporis videlicet: quanquam statim à commisso peccato non interijt, nihilominus obnoxius utrique factus est. Ut etiam non est peccatum illico subsequuta mors, sic etiam initium morbi corporis non ita cito fuit in prævaricatoribus evidens, sed successivè tandem in exitum suum abijt suo determinato tempore. Nonne videmus in sua posteritate semper magis ac magis vitæ vires defecisse, ut hac tempestate decades decadum in hominum ætatibus vix etiam ad decades pervenerint, imo vix unus detur, qui tot vitæ suæ denarios annos compleat, quot centenarios antiqui patres supervixerunt? Annon idipsum pro morbo hæreditario reputabitur, ad exemplum vitæ longæ & vitæ brevis? Etenim argutus ille calumniator non cessat ab incepto; quinimo in has horas homines ad inordinatæ vitæ genus omne vehementissime sollicitat. Quo fit ut parentes indies magis ac magis debiles facti, sibi similes fœtus progignant auctiorisque infirmitatis. Qui quidem postmodum (ex propria nimirum quisque suæ vitæ petulantia) nedum in seipsis, verumetiam in sua posteritate pullulandi propagandique dederunt occasionem, ut ex uno ad alium, quæ longa fuit olim sanaque vita, transiit paulatim & successivis incrementis, in brevissimam, eamq; corruptissimam. Haud alio credendum aculeo serpentem introduxisse hominum utrique vitæ mortem, quam per petulantem, titillantemque inobedientiam, qua reluctarentur, uti subesse divinis præceptis, non secus & naturæ legibus. Hæc est potissima radix, quæ tenebras elementorum commovet, armatque tenebris exterioribus: ad bellum gerendum luci firmamentali rerum naturalium, ut si qua possint, vetitam à Deo permixtionem inferre, postmodum intemperiem, deinceps morbum, & successivè mortem valeant. Ut igitur istis machinationibus à serpente satis contra nitamur obsistere, extrinseco nobis firmamento est opus, quod elementorum nostri corporis tenebras intra suos limites contineat, & ejusdem lucem tueatur ab insultibus. Quod & quale sit ejusmodi remedium, & quo debeat artificio parari, dictum fuit. Verum quod ex naturæ penetralibus sit petendum, non sine clave reserantur capsulæ naturales, & præsertim mineralium atque metallorum. Nam ut adversarij nostri loquuntur, ista sunt à natura tam admirando compacta vinculo (& præsertim aurum de quo gloriatur spagirica) ut nullis ignibus cedere videatur, imo flammis vivacius validiusque reddi. Tantum abest (inquiunt) ut chemistæ polliceri sibi debeant ignem esse clavem aurum reserantem, quem potius claudentem experiuntur. Subscribemus eorum opinioni tantisper, ut falso credant

nos

nos hisce frivolis argumentis succumbere. Mox inde subiungamus quod eos prorsum à frustraneá sua spe dejiciat. Diximus antea superficiales physicos aliud nihil intelligere, præter hoc solum quod eis versatur ob oculos. Quo fit ut non videant alium ignem quam & ipsi rustici puerique simul cum ipsis vident, & quo passim utuntur fabri, mechanici, & id genus hominum. Fatemur (inquam) nullis ignibus aut flammis elementaribus obnoxium; contra quidem asserimus ipsum artificiali chemicorum igni ultro sese dedere, ac nihil magis in rerum natura quam ipsum ignem appetere, in quem etiam seipsum transfert, atque summo gaudio convertit sine controversia. Etenim aurum ipsum totum est ignis, ac similis ei per quem dissolvitur, non in hydrargyricum liquorem (ut nonnulli putant) non per chrysulcam, ut nobis perperam obtrudunt adversarij, sed in & per succidam, transparentē ac fluidam substantiam rori cælesti persimilem. Cum igitur clavis hæc tam strictè compactum corpus à natura reserare valeat, alia non erit opus ad reliquas naturales arcas aperiendum. Structura clavis istius passim habetur in omnibus fere libris philosophorum, ut non sit opus ad fabricam ejus exponendam verba facere, ne sæpius dictum ad nauseam repetere dicamur. Quid multis? manifestior esse non potest, quam si vobis à naribus propendeat, ac in os delabatur. Repetamne clarius: unarius est ab unitate positus in rerum natura, qui per amotionem binarij, suum ternarium ad unitatis naturam adducit: tum demum fit potens ad omnem arcam reserandum. Sed quod dubitem ea vobis adhuc satis obscura, si velim quam fieri potest aptissime declarare, prius quid binarius sit, aliter quam antea, definire est opus, alioqui ut decet intelligere non potestis, benignas igitur ac pias aures arrigite. Sciendum utique binarium esse duplicem, utpote naturalem, & contra naturam. Naturalis binarius à Deo est per divisionem in Genesi superiorum ab inferioribus ortus, & qui sub unitatis vinculo conclusus ternarium efficit, quum in unitatem redeundi fit aptus. Binarius vero contra naturam, idipsum est quod nedum naturæ, sed Deo primum inimicissimum, cuncta quæ creata sunt perdere conatum est olim: hæc est radix morborum omnium & interitus, quandoquidem sub nullo vinculo cohibetur, quin potius est primum divortium, nexum pacis & concordiæ solvere sollicite procurans, nedum in supernaturalibus sed etiam in creaturis naturalibus omnipotentis Dei conditoris omniū, ut patet in sequētibus. Porro postquam altissimus Deus angelos suos, & suæ gloriæ ministros creasset sub unione suæ pacis & concordiæ, surrexit accessorio casu hominū intellectui minime cognito, primas inter creaturas, binionis atque dualitatis inimica Deo confusio, quæ per assumtam multitudinem dissensionis, cōtrarietate suffragante, creatam in

tam in ternario imaginem unarij, in binarii conditionem omnium miserrimam allexit. Qui quidem binarius ex angelo diabolus & calumniator per seipsum factus, vel solo cogitatu, hoc videlicet, ut sese monarcham efficeret, aut æqualem, aut Deo superiorem. Verum non citius ab illo conceptum hoc fuit crimen læsæ divinæ Majestatis, quam dejectus è cælo binarius, una cum suis complicibus extra lucem in tenebras exteriores decidit, mortisq; perpetuæ pœnas dedit absque tormenti fine. Quo melius rem ipsam declaremus, rationem circini producamus in medium, cujus pes unus comparatur centro, tanquam fundamento fabricæ; pes alter vero circumferentiæ, comparatur delineamentis, & circumscriptioni totius machinæ. Cum igitur angelus reprobatus, summum creatorem Deum in universi productione conaretur imitari, consideretur proprium sibi circinum fabrefecisse in animo perverso. Verum enimvero super aliud centrum fabricare coactus est, quod centra duo non conveniant in una monarchia, neq; duæ circumferentiæ. Hac de causa binarius merito vocatus, quia unitatem & veri centrum vel monarchiam ad multitudinem adducere numeri conatus est, assumptoque centro falsi duxit circumferentiam usque ad medietatem, quo cum pervenisset, circumferentiæ pes in alterum centrum fixus est, & aliam priori similem circumferentiam mediam nihil concludentem, sed interruptam falsi figuram præ se ferentem, intersectione cum altera delineavit. Unde brutalis bestiæ, serpentisque incurvati ac duplicis effigies, cornua quatuor erigentis in cælum, & contra veri monarchiam erepsit. Perpetrato crimine hoc radice malorum & vitiorũ omnium, cecidit istud regnum in seipsum divisum una cum suo principe Lucifero, suisque legionibus commilitonum. Non est ergo quod miremur, si Deus in creatione mundi Genesis die secundo non dixit, ut alijs quinque diebus, hoc verbum scilicet: Vidit quod bonum esset, ob numeri primordium, ex quo multitudo sumsit originem confusionis, divisionis, & controversiæ per binarium contra Deum & naturam. Non ideo (ut supra diximus) duo semper esse damnanda asserimus, modo tamen in unione persistant, uti duo in carne una; sed quoties divisa fuerint in binionem, id est, bis unionem efficere volent contra monarchiæ naturam, cum binario esse reprobanda, una cum sua prole quaternaria monomachiæ, vel potius quaternario, vel variato quadricornio, ex bivariato generato. Quoties igitur duo vel plura pacem observant in unitatis veritate, bene constitutam esse dicimus duernionem, & non dualitatem. Non ita de binione vel bis unione censendum, quia non debent, nec esse possunt duæ uniones, sed una tantum, ut non nisi Deus unus, & non plures, neque pauciores. Ternarium etiam nolumus interpretari ternarium, quia proles est & fœtus

unarij,

unarij,qui nunquam variavit ab unitate, quod fecit binarius. Ut nos tandem animum recolligamus ad ea quæ proposuimus dicere. Auditum est nuperrime, binariam illam divisam monomachiam,cornua quatuor erexisse partu binarij procreata. Hæc legerunt sibi sapientes infidelium medici pro fundamento suæ medicinæ,quo distraherent medicam unionem,& in quatuor partes lacerarent, & hoc ipso diabolum duplo superarent,qui tantum in duas partes unionem separare ac divellere,(sed frustra) conatus erat. Exemplo patet,cum ex unico humore quem Deus creare esseque voluit, quatuor humores statuerunt male cautis & non mente sanis hominibus persuadere. Mirum cur magis quatuor humores esse debeāt,quàm quatuor siccitates,quatuor calores,& totidem frigiditates,item quatuor terræ, quatuor ignes,quatuor aquæ,& quatuor aeres,& inde quatuor mundi. Miranda & absurda confusio,qua infideles veritatis omnis ignari, nos Christianos veri sectatores ad suam insaniam,si potuissent,attrahere conabuntur miseri. Nonne videbant quocunque se vertissent,nihil præter inquietudinem animi (ut etiam eorum plerique fassi sunt) certi nihil,veri,stabilisque reperire posse, de quibus apud Apostolum, semper studentes, & nunquam ad veritatis cognitionem pervenientes,quod uniti nihil in suis studijs, sed contraria veritati cernantur omnia? Argumento est suæ medicinæ maxima, qua docent Contraria contrariis esse curanda. Quid aliud hoc est,quam fateri se natos ex falsi binario, qui radix est omnis contrarietatis? Quid etiam Diabolum contrariorum patrem contra seipsum agere existimant? Ipse est qui contrarietatem in naturam introduxit; qua ratione putant isti Doctores diabolum tam amicum naturæ factum,ut tandem ab ea removere velit, quod potius propria sua conditione adaugere summo studio procurat? num æque stupidus est atque illi qui talia docent? Serpentis enim prudentia in malum,& non in bonum confirmata est, ut etiam etsi velle posset homini prodesse,nunquam valeat. Siquidem omnipotens Deus non vult homines curari per diabolum, sed per veritatem ac virtutem, quam ipse in hanc rem condidit in rebus naturalibus ad unionem, id est, ad medicinam adductis. Quapropter mendaces doctrinæ sunt hominum, quæ bellum bello pellere,& ignem igne docent extinguere,diabolumque diabolo propulsare: ista namque contra sententiam infidelium etiam pugnare videntur, quia non sunt contraria,sed omnino similia. Dicet argutulus spagirorum sententia hæc est, ut similia curentur similibus. Siccine rem intelligitis,ut non videatis differentiam inter curationem & expulsionem? Non curantur morbi,sed morborum subjecta, quæ sua natura priusquam ingrueret morbus erant sana. Si ergo sanari debeant, simili sano fieri necessum est. Si tamen pellendus est

dus est morbus, non simili, quia incrementum adderet, sed contrario nimirum sano. Stulte igitur loquutus quisquis ille fuerit, qui contraria contrariis esse curanda statuit. Sanius prudentiusque docuisset ad hunc modum: Similia similibus curanda, & contraria contrariis pellenda. Non perceperunt ingenio, morbos non curari, sed morbosas partes, quæ suapte natura morbosæ non sunt, nisi quatenus ad tempus obsessæ morbis. Concludendum igitur infideles ejusmodi Doctores doctrinam suam hausisse ex falsi binario, cui etiam quadricornem bestiam genuerunt humorum, suasu quadricornuti binarij, cujus nomina cornuum sunt; ambitio, brutalitas, calumnia, & divortium: quæ quidem exponeremus juxta suam sibique dignam interpretationem, nisi ad alia nobis accelerandum esse videremus. Sed brevitatis ergo prætereuntes, suo loco temporique reservamus: erit namque nobis, ut video, propter hæc, & alia multa, pugnandum. Quoniam tetigi diabolum, & suos, ulcusque aperui malorum. Interea ab incepto non est nobis desistendum, quod pro physica & spagirica veritate digladiamur. Cum igitur summus conditor Deus videret quos crearat angelos ab unitate defecisse, providentia bonitateque suis, ternarium vel microcosmum ultimam suam creaturam condere statuit, & in locum substituere dejecti è cælo falsitatis auctoris & apostatæ binarij. Quod percipiens miser ille diabolus, videns jamque esse in propatulo qui beatitudinis sedem, è qua fuerat ejectus, aliquando esset occupaturus; invidia quadam innata captiosisque sophismatibus, hominis debiliorem partem aggressus est femineam, pomumque vetitum, & inobedientiæ radicem in istius monarchiam jaculatus fuit. Quo quidem ab una parte duntaxat laceram (non tamen ita divisam quin medio cohæreret adhuc) ad mortis latam viam adduxit sub omegæ faciem, ac pomum perditionis panem in duas partes distribuit, ad fœminæ marisque seductionem.

Proinde notanda qua via sibi fecit calumniator ille serpens in monarchiam humanam aditum, & irrepsit miranda quadam astutia. Scivit enim, ut omni astutia plenus, Adamum unario insignitum, hac de causa primum non est aggressus, dubitavit nimirum se nihil efficere posse: item non ignoravit Evam à viro suo divisam tanquam naturalem binarium ab unario sui ternarij: Proinde à similitudine quadam binarij ad binarium, & multitudinis ad mulitudinem armatus, in mulierem fecit impetum. Sunt enim omnes numeri pares fœminei, quorum initium duo sunt, Evæ proprius, & primus numerus. Atqui numeri omnes impares masculei, quorum fons & origo est ternarius Adamo proprius: hic numerum nullum, neque multitudinem primo & immediato insultu diaboli potuisset admittere, quia proles est unarij. Quare

 dia-

diabolus,qui binarius est contra naturam,primo binarium naturalem aggressus est. Jam demum consideremus unde processerunt errores in medicina, & corruptiones omnes in reliquis philosophicis professionibus. Nemo sanæ mentis negabit, ex pane morsuque vetiti pomi, hæc ipsa per serpentem falsi binarium in microcosmum vel ternarium irrupisse. Non potest ergo tolli morbus à ternario per binarium, neq; per ejus prolem quaternarium, sed per unariū solum,ternarium ad suam simplicitatē & unionem revocantem,abjecto pulsoq; inimico binario. Et quamvis diabolus ternarij monarchiam pomi jaculatu ab una parte lacerarit, effecisse tamen haudquaquam potuit, ut in duas partes à se mutuo disjunctas distraheretur. Alioqui nisi restitisset illa partium cohærentia,ea parte qua calumnia seclusa fuit à reliquis cornubus, periculū imminebat desperabundæ reconciliationis cum Deo suo. Nam si tantū præstare potuisset calumniator,ut pariter hominem Adam ad calumniam in suum creatorem traxisset, qua solitus est ipse in Deum & suos uti,existimabat actum esse de homine. Verum misericors Dominus noluit eatenus hominem virum sibi reddere inimicum,ut quanquam exutus omni ratione & vera sapientia,in tantam ingratitudinem prolaberetur. Tantum fugit à facie Domini brutalitate quadam imbutus, quia putavit latere posse eum,qui nusquam non præsens est. Fassus tamen errorem suum, statim sine cunctatione, cognovit ore coram domino suam nuditatem: exemplar nimirum primæ pœnitentiæ: non quod propter hanc consequutus sit misericordiam, nondum enim audierat dulcisonum hoc verbum Domini ad serpentem: Semen mulieris conteret caput tuū. Quid quæso hæc omnia sibi aliud velle videntur, quàm Dei misericordiam erga hominem ob oculos mentis nostræ proponere,ut meditemur eam dies & noctes,eo studia nostra prius dirigentes,quo pervia nobis est omnis in omnibus ars atque sapientia?

Post lapsum igitur prima hac omnium promissione ex ore proprio Deus ratificare voluit quicquid per suos prophetas erat in futurum promissurus, & effectu postmodum in filio præstiturus. Ab eo momento igitur Adam à Domino libertati donatus & emancipatus,à servitio diaboli ad suam monarchiam est restitutus, excepto solum radicis pomi tantillo reliquo,propter quod monomachia tantisper nobis exercenda est,dum in corruptibili hoc domicilio morabimur. Ut rem clarius intelligamus ejus residui pomi,est quod circinum à binario per imaginationē fabrefactum latius examinemus. Nuper auditū est,imaginarium hoc instrumentum,unà cum fabro suo dejectum è cœlo in tenebras exteriores: hoc ipsum indies adhuc in manus resumere nō cessat calumniator, quo monomachiam in nostris imaginationibus contra Deum & nos

nos crudeliter exerceat, ut nihil non perturbet, si quandoq; boni quidpiam contingat meditari cupere nos ad exercitium emendatioris vitæ, lolium immisceat, & ab omni bona frugiferaq; cogitatione divellat inq; vanas præcipitet. Hoc est porni reliquum in nobis, per quod monomachia sua nos exagitat falsi binarius, sed frustra. Quandoquidem invicta & insuperabilis DEI potestas (contra quam nulla violentia, nulla tyrannis quicquam potest) animos nostros corroborans virtute divini sui spiritus, armat, protegit, atque tuetur, ne circini binarij machinulis irretiti unquã succumbamus. Quin potius falsi machinatorem, architectum impuritatis, & instrumenta sua toties à mente nostra procul facit, ac relegat in foveã confusionis atq; perditionis æternæ, quam sibimet fodit quoties artes suas & technas dirigere nititur contra monarchiam nostram, per imaginationes animis nostris obtrudens, ac præfigurans illud malorum instrumentum falsi circinum videlicet. Cæterum novit, ob lapsum in quem nos traxit, injunctam esse nobis laborum pœnam, atque vultus nostri sudorem, ad acquirendum panem & necessaria victui & usui. Proinde hinc occasione sumpta, in artes suas nefarias trahere nos nititur, quibus ea comparemus quæ minimè necessaria sunt. Verum enimvero Deus contra nobis instrumenta proposuit, quibus vult nos uti ad per nostras artes parandum panem. Non quidem indiguit conditor altissimus Deus in mundi creatione aliquibus instrumentis, ut opificium suum in ordinem redigeret, siquidem nutu solo ac momento singula potuit perficere: nisi quatenus docere nos voluit eisdem uti, quibus usus est, numeris videlicet, mensuris & ponderibus, juxta quæ singulas actiones nostras temporaneas, artium & scientiarum normas ordinaremus, & renunciaremus binarij calumniatoris instrumentis atque imaginario circino. Reliquum erit ut consideremus qua via quibusve instrumentis, lacera nostri ternarij monarchia sit ad unitatis ac sanitatis vitæ longæ pristinam integritatem reducenda. Primum omnium ad veri centrum increatum, & universi creati centrum animum advertamus, in quo numerus, mensura, pondus, & omnis sapientia latet. Vera igitur medicina, qua lacera nostri ternarij monarchia (quod ad spiritũ attinet) fuit reparata, veri centrum est: non secus atq; medicina corporis, centrum est universi creatum. Quæ quidem non duo centra, sed unicum, uti spiritus & corpus hominis unicus homo. Diversis tamen respectibus, ob diversa duntaxat, quibus assumuntur, animo discernenda, tanquam increatum & creatum, quæ à Deo sub unione conclusa sunt. Rejiciendum est igitur imaginarium illud centrum binionis, à calumniatore positum, ut ternarius ad verum unarij centrum, & ad priorem monarchiam à monomachia liber, adepta victoria per suum redemptorem adducatur. Diximus

antea non posse in unica monarchia plura centra esse, nisi sub unione facta sint unum, neque pluribus circumferentijs unicum includi spatium. Hæc de medicina contra spirituales ægritudines: jam ad corporalem illam & physicam est veniendum, ut ejus quaternarius cum suo ternario, per copulam unionis ambo simul conveniant in septenario. Quaternarius enim adscribitur ut binarius materiæ, ob elementa quatuor quæ naturæ materiam universam exhibent, uti cœlum eidem præbet omnem formam, & actionem in dictam materiam. Morbus itaque est impressio mali, per actum centri falsi in corpus, ad passionem actioni similem, dispositum. Ex adverso medicina est repressio mali, per actum veri centri & universi in corpus, quo disponitur ad passionem actus ejusmodi susceptibilem. Cum igitur ex unica radice morbus omnis, ex una radice pariter omnis medicina progressum habet: ut ex binario confusionis atque discordiæ multitudinis origine, siquidem hac in monarchiam irrupit morbus tam mentis, quam corporis, quapropter ex unario simplicitatis omnis medicina est. Quid quæso generare de se potest unum aliud, præter solum ternarium unionis & omnis temperamenti ac simplicitatis susceptivum, in quam nulla cadit multitudo, erga nulla contrarietas? Rursus quæ fatuitas fuit, infidelium medicinæ fundamentum ponere quaternarium, cum proles sit binarij? Ostendant nobis infideles quomodo possint esse rerum plura principia naturalia. Interim ad instaurationem laceræ monarchiæ redibimus. Summa virtus itaque & immensa bonitas invisibilis centri ac indivisibilis, tantæ est efficaciæ, ut omne quod sibi conforme simplicitate fuerit ac rotunditate, ad se trahat. Quo factum ut homo, qui ad similem ab initio creatus est imaginem licet in ea non permanserit olim, nihilominus, ubi deperditam sanitatem corporis & mentis recuperare volet, ad amussim studeat centrum cognoscere ac scire, eoque se totum conferat, & centrum liberabitur ab omnibus imperfectionibus & morbis, ut ad prioris monarchiæ statum restituatur: ablatis atque deletis quatuor cornubus, cum mētalibus, tum physicis. Quæ binarij cornua quatuor melius ut intelligamus, nuperrimè dictum est, diabolum ista in cœlum erexisse decidens ac dejectus ab eo, nec nonilla postmodum in mentem humanam infigere conatum fuisse, videlicet ambitionem, brutalitatem, calumniam, & divortium. Frustratus tamen sua spe pro parte calumniæ, quam infigere nequivit in Adamum, tria tantum lethaliter intrusit, mutatis nominibus duntaxat, uti ambitionis mentalis, in ardorem morborum corporis: brutalitatis, in bullitionem liquorum ejus: & divortij in dissolutionem temperamenti præcedentium. Calumniam voluisset in omnimodam istorum cōsumptionem adducere, non permissum est illi

tamen

tamen invertere naturam à suo temperamento: hæc vero aliam non admisit unquam temperiem præterquam in tribus, ut in calido naturali, quod est organum vitæ: in humido radicali, quod fomentum est illius: & in luce naturæ, quæ ambobus temperatam vitam exhibet ac longam. Ista, per naturæ lucem illustratus supernaturalem Paracelsus, didicit experimento se ad hunc modum habere. Proinde calidum naturale vocavit sulphur & naturæ corporeæ lucem: humidum radicale Mercurium vitæ corporis: corpus vero vocavit balsamum vitæ corporeæ, salque lucidum ac diaphanum. Atqui per binarium inquinata, ut diximus, appellavit his nominibus, quando morbos introduxerunt per binariam illam distractionem à sua temperie, quod cornu divortij dictum fuit: videlicet naturale calidum recedens à suo temperamento, sulphur vel urens adustũ cætera consumens ac devorans, ut est à suis morbis quod efficit evidentissimum: humidum radicale pariter devians ab unionis temperie, Mercurium congelatum vel sublimatum: item balsamum vitæ non persistens in suo statu naturali appellavit sal resolutum. Causæ autem solutionis temperamentorum & inde provenientes morbi, alibi dicenda sunt. Proinde si locum dare quatuor binarij cornubus oporteat, ex infidelium sententia, nusquam est quo se recipiant præterquam in elementa. Atqui in superioribus naturæ partibus æthereis, nullus est ipsis locus, quod etiam priore tractatu clarè satis liquet. Ut igitur laceram ternarij nostri monarchiam in omegæ formam distractam, finem vitæ notantem, tribus ejus deletis cornubus, utrinque sublevemus in alphæ principij vitæ restitutæ longæ, loco perpetuæ, figuram, ad eum nos convertamus, qui dixit: Ego sum alpha & omega, principium & finis: ipse nos docebit alia via gradiendum, cum in supernaturalibus, tum etiam in naturalibus, quam per labyrinthum infidelium, ad morbos omnes à nobis propellendum. Ipse namque principium non habet, neque finem: ergo hæc verba in nostri doctrinam de nobis tantum intelligere nos voluit, ac de omnibus quæ propter nos creavit ac fecit, ut in eo solo nostræ vitæ sanitatis & felicitatis initium & finem agnosceremus, ad ejus gloriam primum, & nostri salutem tendere. Cæterum etsi ad initium prioris status, monarchia nobis per Christum restituta sit, ne tamen ejus tantique beneficij unquam essemus immemores, pomi lacera semicircumferentia, monarchiam nostram adhuc intersecare percipitur, monomachiamque suam exercere contra nos, cum in animo, tum in corpore, dum in caduco versabimur, ut ab alphæ nota patet, in qua circulum intersecat arcus, uti semicirculus integrum. Ternarij igitur animi sive mentis medicina, est increata unitas ex increato veri centro data: Corporis vero medicina creata est unitas, ex universi creati centro nata,

Unitas autem haudquaquam indiget medicina, quoniam ipſamet eſt ſanitas. Dualitas contra morbus eſt, qui nullatenus medicinam eripere poteſt, cum ad perpetuam condemnata mortem fuerit in binario falſi abſque miſericordia. Solus vero ternarius eſt is in quem cadit medicina per unarium, quia dignatus eſt gratia per eum qui ſolus eſt unus & miſericors. Quamobrem igitur infideles medicinam quaternario tribuant non videmus: condemnatus eſt enim una cum ſua radice binario, ex quo generatus ejuſdem conditionis atque naturæ cujus & parentes. Fructus enim ex arbore mala nequaquam bonus producitur. Ædificium itaque ſuum ſuper arenam ſtruere pergant, culmineque protegant, ventis nihilominus & fulmini Jovis obnoxio, dum nos in ſolidis petris ædificamus. Breviter, hoc eſt noſtrum fundamentum in medicina: Uti quidem longæ vitæ ſanitas per unitatem a Deo nobis data eſt, per eandem & non aliter unquam, recuperanda. Haud ſecus vitæ brevis morbus omnis, per ſolam Dualitatem ortum habet. Porro memini me ſupra vitæ longæ ſanitatis arborem plantaſſe ternario: reliquum erit ut examinemus quæ binario naturali plantata fuerat olim, & per falſi binarium ſupplantata ſit his ſophiſmaticis verbis: *Nequaquam* nequaquam inquit, *moriemini* & quæ ſequuntur. Quatuor in cœlo planetis imperfectioribus, quatuor in corpore noſtro correſpondere volunt elementa, ut Saturno, Mercurio, Veneri, & Marti, terra, aqua, aer, & ignis, ex quibus conflatum eſt, & infirmum propter partium imperfectionem. Plantetur itaque arbor ex eis, cujus radix adſcribatur Saturno, per quam varius ille Mercurius ac Venus truncum & ramos aſcendentes, folia, floresque fructum ferentes Marti præbent. Occurrit hic inter ſpagiricos & infideles medicos maximum diſſidium: quod hoc ponere loco viſum eſt, ut iſti videant illorum opinionem; exactè ſatis examinent ac omni ex parte viſitent, ſi quid inveniant auctoritatis ex luce naturæ quod eam labefactare queat, & Hermetem Triſmegiſtum unà cum ſuis ſectatoribus reddere diſcipulum Hippocratis & Galeni; ſin minus, iſti fiant Hermetis diſcipuli. Non eſt quod partium alterutra ſuos ſcriptores adferat in auctoritatem ſuæ doctrinæ alioqui lis indeciſa perpetuo manebit. Solum auctorem ſtatuant medicinæ judicemque naturam, cujus etiam auctoritatibus ex ejus luce deductis inter ſe pugnent. Aggrediar interim opiniones tam unius quam alterius partis, quantum in me fuerit, deſcribere à ſupplantatione dicta, per falſi binarium elementis non ſecus atque æthereis introducta, & per verbum *nequaquam moriemini*. Infidelium opinio medicorum eſt, quatuor in humano corpore humores exiſteſtere, quos atram, flavamque bilem, ſanguinem, & pituitam vocant, ex quibus corpus phyſicum ſuum conſtituunt. Hac nimirum ducti

ducti ratione, quod humano sanguini de vena vel alio loco tracto, videant aquam supernatare, quam pituitam vocant: huic etiam flavi mixtum quid, & atri coloris aliud, judicarunt inde quatuor elementa constare quatuor humoribus, & ex istis corpus humanum: cum tamen ex unico humore, qui fuit aquarum inferiorum, Deus elementa segregarit, non in quatuor peculiares humores, sed in unicum, & reliqua tria longe diversa, & ab humore prorsum aliena forma. Quid mirum? cum ipsi manifestam solum sectati naturam, occultæ penitus sint ignari: non aliter de quibusvis rebus judicare possunt, quam superficialiter. Verum non ita se res habet in occultioribus ut putarunt. Nunquid percipere potuerunt, corpus & sanguinem esse duo diversa corpora: prius quod alitur, & ex semine productum fuit: posterius vero, quod alit ex potu ciboq; proveniens externis? Judicium igitur eorum est in a-lente, & externo corpore, non autem in eo quod est subjectum accidentium & morborum susceptivum. Proinde cibis & potibus in sanguinem & excrementa conversis medebuntur, potius quam indisposito corpori naturali, accidentali cuipiam & excrementali. Si dicant nullam esse differentiam inter sperma & sanguinem, quod affirment ex isto superfluo illud generari: Negamus quod asserunt, nempe sanguinem ut in venis aut alio loco hærētem, esse spermatis originem: inde sequeretur absurdum, videlicet generari corpus humanum ex liquidis tantum, & non ex reliquis etiam solidioribus membris, totumq; corpus generati sanguineum esse, non carneum, neque osseum &c. Contra fatemur quidem sanguinem à natura transmutari in alimentum singulorum corporis membrorum, sed tum non est amplius sanguis, nec formam ejus habet, sed enim est abundans nutrimentum transformatum in carnem & ossa, priusquam formam accipere valeat spermatis: item non etiam ex superfluo quopiam, at ex potissima & maxime necessaria substantia singulorum corporis membrorum decisum esse, alioqui membris omnibus completus non esset fœtus. Non est igitur prima spermatis materia, neq; proxima, sanguis humanus (etsi remotissima) sed hæc est membrorum omnium atq; partium facultatumve congregatum chaos in centrum unum intensum, ad extensionem suæ formæ. Rursus sanguis purissimus, à reliquis tribus dictis humoribus utriusq; bilis & choleræ semotus, quatuor in se continet elementa puriora & sincera, quam sint illa quæ super sanguinem apparent. Sed hactenus elementorum arbor supplantata est à falsi binario, quæ ad hunc modum restituitur: Radix ejus est saturnia & omnes solidiores partes. Succus omnis qui per radicem assurgit in truncum, ramos, frondes, flores, atq; fructus, mercurialis existit. Calor & ignis qui succum ejusmodi sugens attrahit, partim est martialis, & partim venereus. Etenim

à Marte Venus, non magis quam aer ab igne separari non potest, quod inter ista duo sit indissolubile conjugium. Nullus enim aer igne vacuus,& nullus ignis vires suas exercere potest absque aere. Quare pro uno & eodem ambo sulphure naturali haberi debent. Ab istis ergo tribus quæ dicta sunt, morbos omnes in suum corpus physicum (quod spermatis esse dixerunt veri spargiri,& non alimenti) imprimi per tria genera generalissima constantissime docuerunt, cuilibet etiam generi suas species assignarunt. Haud secus igitur atque radix in terra,ut etiam rami supra terram, per truncum in varias extremitates dilatantur, Saturnus physicus & infirmus, varios suos morbos in humani corporis terram, id est, in omnes solidiores partes ejus imprimit,Mercurius etiam infirmus per truncum & ramos omnes in humanum liquorem suos morbos infundit. Et male sanus Mars una cum sua Venere physica,humanum ignem varijs flammis incendit. Hoc opus, hic labor est cuivis horum trium generum suas peculiares assignare species,ut vice versa queat arbor infirmitatis vitæ brevis, in sanitatis arborem vitæ longæ transmutari,de qua supra diximus.

DE DUELLO ANIMI CUM Corpore.

HActenus de peculiari medicina spagirica, quod ad corpus attinet. Cæterum quæ supra de meditativa medicina diximus,hoc loco repetere non erit incongruum, maxime quod faciant ad resistendum serpentis cavillationibus & astutiis, quas in animum nostrum exercet indies absque intermissione, per sophisticam suam interrogationem. *Quare*(inquit)*Deus prohibuit* & per calumniosam responsionem: *Nequaquam*(ait)*moriemini*. Ne igitur,ut Eva,illi præbeamus aures,at occludamus non dignati diabolum alio responso, quam dedit ei Dominus & redemptor noster Jesus: *Abi a me Satana*: quum igitur per cogitationes & imaginationes nostras astute proruperit, viriliter expugnemus eisdem verbis,quibus auditis loco cedere mox cogitur. Saturnus igitur infelix in mentem humanam imprimere conatur ignaviam, pigritiam,acidiam,& socordiam : item in corpus, terreos, graves, ac saturnios morbos: Mercurius in mentem , avaritiam, nequitiam,circumventiones,furta, & id genus alia: item in corpus aqueos & mercuriales morbos,Mars & Venus ambo simul in mentem infligunt Mars pro sua parte,latrocinia,jugulationes , seditiones,homicidia, &c. in corpus igneos & simul aereos martiales. Venus concupiscentiam,corporumq; turpem societatem : in corpora vero aereos & igneos una morbos ac venereos. Contra fortunati bonas imaginationes imprimunt, ut si quando sint feli-

cibus

cibus planetis comitati. Saturnus itaque in eo statu bonam imaginationem & speculationem, ob studij gradum primum quem obtinet, nonnunquam administrat: per quas ad Mercurium fortunatum pervenitur, hic perceptionem justi verique discrimen à falso, cognitionis gradu, cui præesse dicitur: Venus autem fortunata, quia gradui præest amoris, pudicitiæ, castiq; dilectionem, & amoris honesti nobis imaginem ob oculos depingit. Mars vero fortunatus vigilantiam, animum & audaciam ad resistendum malis tentationibus addit. Non quod absolute id faciant, quod solius est Dei, sed mediate per ipsum sic disponente natura cælesti, cui Deus hanc potestatem dedit. Non dubito quin hæc multis ridicula videbuntur, quod quo tendant non intelligunt. Verum addiscant priusquam judicent. Rursus tentabo si alia via possim eorum ingenijs inculcare. Septem sunt humanarum inclinationum duces, totidem quoque sunt comites, ut quisque dux socium ducem habeat & quinque comites. In universum sunt isti: Saturnus, Jupiter, Mars, Sol, Venus, Mercurius, & Luna. Qui ducem utrumque habent propitium, & non reluctantes comites, fortunati dicuntur, & ad sapientiam adeptam idonei: contra vero inepti, quibus ista non contingunt. Si hujus astrononmiæ cupis aliquam habere notitiam, judicium à teipso facias oportet, ut teipsum cognoscas prius quam de alio sis judicaturus. Saturnus itaque dux est omnium studiorum universalis, & præsertim abditorum: Jupiter quidem religionum. Mars bellorum & controversiarum: Sol regnorum dominiorumque. Venus amorum: Mercurius negotiationum, & mechanicarum artium: Luna autem constantiæ. Qui ducem habent Saturnum priorem, Jovemque ducem posteriorem, Solem comitem primum, secundum comitem Lunam, tertium Mercurium, quartum Venerem, & quintum Martem, facile ad sublimia scandunt. Contra quibus dux prior est Saturnus, & Mercurius dux proximus, comes primus Mars, secundus Venus, tertius Jupiter, quartus Luna, quintus vero Sol: istis non facile contingit adire Corinthum, à natura tamen si non juventur, arte hac videlicet: Summo studio conatuque maximo Mercurius est in Jovem convertendus: Mars in Solem: & Venus in Lunam. Exempli gratia, quicunque ditari plurimum appetunt, ut absque solicitudine vivere possint, & qui sibi solis quum bene fit, alios minime curant, obliti fraternæ charitatis in pauperes exercendæ, Mercurium secundum ducem habent avarum quem sequuntur: istis contra nitendum est, ut non tam opes multas appetant, quam universalem illam medicinam, de qua nuper dictum, adipiscantur, quâ, ægros, & egenos à suis calamitatibus sublevare queant: hac via sordidum suum & avarum Mercurium, in candidissimum, splendidissimum, ac liberalem, pietatisque plenum &

charitatis Jovem converterint. Horum etiam hominum comes prior Mars,ſtudium atque Saturnum eò direxerat, ut in alios dominium appeterent, in ſeipſos verò nullum: contra jam auxilio Jovis quem modo poſſederunt,nitantur vanos ambitioſos, & ſuperbos appetitus ſuos regere & frænare: hoc modo Martem in alios imperioſum, in Solem ipſorum dominantem, ſuæque vitæ malæ reformatorem transmutabunt. Venus etiam eorum hominum ſuaſerat, in adimpletionem appetituum carnis omnium, divitias iſtas ut quærerent. Contra jam eſt,quod caſtitatis & honeſtatis amorem conſtanter proſequantur, & ſic laſcivam ſuam Venerem in pudiciſſimam & caſtiſſimam Lunam commutabunt. Quod ſi non ſatis intelligas explicabo latius. Mox atque ſenſeris in animo tuo avari Mercurij loculos ſtimulare tuas imaginationes,Chriſti voluntariam paupertatem recole. Contra Martis vindictam atque tyrannidem, oppone Chriſti patientiam. Contra Veneris laſciviam, templi Dei munditiam, quod cor tuum eſſe debet. Brevius contra hæc omnia,mortis memor & reſurrectionis eſto. Si idipſum facere cupiens à diabolo retraharis,& à bonis meditationibus,ad alias vanas & pernicioſas cogitationes (ut fere ſemper fieri ſolet)contra mox prolato verbo domini noſtri Jeſu, dic: Abi hinc a me Satana, & ſubinde ad bonas redi meditationes,aſſiduoque prælio ſic bono vince malum,id eſt,oratione propelle tentationem. Arma ſunt potiſſima quibus in hoc duello præliandum eſt,oratio, qua robur & vires contra noſtrum inimicum acquirimus. Rurſus, ut melius intelligatur hoc genus doctrinæ,repetam: Quatenus Saturnus generalis ſtudiorũ omnium dux prior eſt, primo menſe fœtum regit in utero matris,adjungitur illi ſocius dux alter (alioqui ſemper in omnibus unum idemq; ſtudium operaretur,quod abſurdum foret) qui ſecundo loco ducem priorem comitatur: tertio comes primus: quarto ſecundus: quinto tertius: ſexto quartus: & ſeptimo comes quintus. Verbi gratia,ſi quis ducem alterum Jovem habeat, ſtudium ejus ad pietatem, charitatem & ſanctimoniam dirigetur, modo comes primus fautor ſit iſtius inclinationis,uti Sol,ad regnum Dei: ſi Luna, conſtantiſſima profeſſio futura: contra ſi Mercurius,mercenaria: ſi Mars,contentioſa,movensque turbationes in eccleſia: ſi Venus, deliciis inquinata. Studium autem quod Marte duce regitur, primo comite Sole, bello regnum appetit: ſi Jupiter ducem ſequatur,ad pietatem: ſi Venus, ad laſciviam: ſi Mercurius,ad avaritiam & opum ac divitiarum ampliationem: ſi Luna, in conſervationem pacis. Studium Solis primo comite Jove, regnum appetit in gloriam Dei: ſi Marte, in ſævitiam atque tyrannidem: ſi Venere, ad voluptates: ſi Mercurio, ad opes accumulandum: ſi Luna,in tranquillitatem patriæ. Veneris autem ſtudium primo

comite

comite Jove,ad honestum dirigitur matrimonium in observationem sanctitatis: si Marte,ad explendas voluptates: si Mercurio,ad quæstum vel ad lenocinium: si Luna,in constantissimum fœderis vinculum: si Sole,ad opes & divitias. Studium tamen ipsius Mercurij,primo comite Jove,mercimonium honestum,aut licitas artes absque dolo significat: si Marte, latrocinia & deprædationes: si Sole, dominium: si Venere, stuprum: si Luna, probitatem. Studium vero Lunæ primo comite Jove, conscientiæ sanitatem: cum Marte, pertinaciam: si cum Sole, sapientiam: cum Venere, castimoniam: cum Mercurio, partorum conservationem: sic de reliquis comitibus secundis,tertijs, &c. judicandum erit. A seipso quisq; duces & comites istos, & in seipso poterit ad hunc modum, si non alia ratione didicerit cognoscere. Consideret quod primũ & potissimum sibi veniat in mentem, hæreatque tenacissime studium atque desiderium: si comperiat esse ut ditetur,jam habet indicium inclinationis Saturni ad Mercurium. Secundum ut otiosius vivere posset ac liber,jam habet Martis inclinationem,qui metere cupit ubi non sævit,imperare & non obedire. Tertium si fuerit,ut in delitiis vivere valeat, jam habet Veneris inclinationem. Nec propterea despondeat animum si qui boni subsequuti fuerint comites. Ut si per quartum aliquando fratris calamitosi vel egeni ipsum miseruit, jam habet Jovis inclinationem, quam in Mercurij locum substituere potest. Si per quintum inde studium, in mentem venerit Deo in posterum diligentius,quam antea serviendi desiderium,jam Solis inclinationem habet in locum Martis surrogandam. Sextum si fuit,ut abstineret à vanitatibus, jam habet inclinationẽ Lunæ,quam pro Venere commutare poterit. Quod si fecerit, longe aliam astrologiam intelliget, quam docuerunt infideles ex mundi sapientia, quæ ad veram sapientiam collata, nedum stultitia est, sed mentis insania, de temporum eventibus judicare conata,quæ reservata sunt in arcanis Dei. Sed hæc irrisoribus posita sunt ab ea quæ apparet simplicitate,ut magis ad insaniam si velint, rideant, audientes interim non intelligant. Etenim Quarenus ille serpens aures & mentis oculos tenebris occlusit & occæcavit,ne sui videant suam nuditatem & quandoq; fatentes eam cum Adamo resipiscant. Quod ut faciant,serpentis calliditatem in fallendo, nudius est quod pro viribus detegamus. Ait propheta Moyses: *Sed & serpens erat callidior cunctis animãtibus terra qua fecerat Dominus Deus,qui dixit ad mulierem, quare pracepit vobis Deus ut non comederetis ex omni ligno Paradysi?* Primo calliditas est nobis consideranda calumniatoris, qui serpentis speciem induere voluit potius, quam alterius animantis. Scivit enim hoc esse prudentissimum,ut ergo sibi conciliaret auctoritatem à prudentia, qua major fides illi adhibere-

hiberetur à muliere, hoc pallio oblongo opus esse decrevit, sub quo singulæ partes nequitiarum suarum à capite usque ad pedes, hoc est, ab initio ad finem molitarum à se deceptionum, laterent & contegerentur: tum quod videret hoc genus animalis promtissimum ad per quascunque rimas vel fissuras penetrandum, hoc ipso melius in mentem integram adhuc nullius mali consciam, sibi serpendo sensim faceret ingressum. Proinde ad hunc modum palliatus, & eam simplicitatem adorsus, captiosis atque mendacibus è sophismatum suorum genere quæstionibus sic alloquitur: *Quare præcepit Deus omne lignum.* Ecce quam astute mox pater Sophistarum proposita fallacia, per mendacē quæstionem conatur mulierculam etiam ad mendacium trahere, tentans si quo modo hoc impetu rimulam faciat in integram adhuc monarchiā, & per eam irrepat, quod fecit. Respondens itaq; male cauta mulier, (quæ sanius vel tacuisset, vel *abi*, dixisset, *hinc procul*) mendacio diaboli, de omni ligno) duplicatum addit mendacium (ne tangeremus, inquit, & ne forte moreremur) non autē dixerat Deus, de omni ligno non comedas, imo contra, *Ex omni ligno paradysi comede.* Sed Sophista nequam esca mendacij ad mendacium inescare conatus est. Non etiam Dominus Deus prohibuerat, ne tangerent arborem, neque reliquit eis aliquam occasionem dubitandi de morte, si comederent; quinimo affirmative prorsum asseruit. inquiens, *morte moriemini*, quasi moriemini, imo sane moriemini. Facto sibi jam introitu per mendacia utrinque prolata, mendacium replicat blasphemus nequam, simulque Deum insimulat mendacij: *Nequaquam* (inquit) *moriemini.* Ac si diceret, non ita se res habet ut Deus persuasit vobis. Addidit nequam quo falsum & sophisticum argumentum suum confirmaret: *Scit enim Deus, quocunque die comederitis ex eo, aperientur oculi vestri, & eritis sicut Dij scientes bonum & malum.* Primo Deum insimulat invidiæ, quo reddat mulierem Deo hac parte inimicam, quasi illis invideret felicitatem divinitatis possidendæ. Secundo persuadere conatur mulieri, ut fructum aspiciat oculis carneis, & hoc aspectu alliciatur ad appetentiam, item loquitur ac si Deus fascinaret oculos eorum, ne viderent in fructu felicitatem, quo magis ac magis Deo faciat inobedientes. Tertio concludit non esse obediendum, quin potius faciendum periculum eventus. Haud secus infidelium sapientium doctrina, hominum ingenia hactenus captiose fallere solita, primum omnium auctoritatem sibi conciliat apparatu quodam palliato, cum vestium ornatu in longam serpentis formam protenso, & prudentiam serpenteam præ se ferente, tum elegantia sermonis interserti, modo Latinis, mox Græcanicis, jam Hebraicis Chaldæis, Arabicis (cum istorum nonnulli vix maternum idioma calleant)

ſcant) verbulis, ut hac varietate faſcinentur hominum aures, ac in admirationem tam variegati ſermonis tractæ, ſub talari veſte multam occultari credant ſapientiam. Sic olim Phariſæi ſuum ſerpentem ſub ejuſmodi pallio contegentes, Chriſtum aggreſſi, non aliter quam ſerpenteus ille binarius Evam, ab interrogationibus ſophiſticis faciunt exordium, tentantes ſi qua parte ſibi facere poſſint ingreſſum ad irretiendum eum ſuis argutiis, utque non facile ſe queat extricare, quin trahatur in aliquem errorem, unde habeant occaſionem deridendi, confuſumque prorſum è medio tollendi cauſam prætexant. Verum ſua ſpe fruſtrati, non ipſis evenit cum Chriſto, quod illorum cum Eva præceptori Quareno mundi ſapienti, ſerpenti diabolo, falſi binario, ſophiſtæ primario, &c. Quid mirum, ſi qui jam ex infidelium ſecta faciant impetum in ſpagiricos philoſophos veritatis ſectatores, per ſophiſticas ſuas quæſtiones ab Athenis allatas? Quid erit illis reſpondendum? Nimirum quod Chriſtus Phariſæis ad hunc modum: Si male ſcribere judicatis ſpagiricos philoſophos, teſtimonium perhibete de malo ò vos Athenienſes; ſi vero bene, cur vos reluctamini veritati, niſi quod veſtros faſcinavit animos ambitio honorum, ſeu potius avaritia illius qui dixit: *Ecce hæc omnia tibi dabo ſi pronus adoraveris.* Omnes poſſidere vellet ſuis falſis pollicitationibus, nec tamen alios præterquam ſuos habiturus eſt. Non magis tenemur falſis Athenienſium quæſtionibus, atque placitis, maximis, axiomatibus, problematibus, aut ſi vis propoſitionibus. quam ſerpenti binario debuit Eva, ſi manere voluiſſet obediens, aut ſi reſpondere, dixiſſet: abi hinc à me Satana, non ſum ex tua ſchola, nihil præter falſum doces quod ſomniaſti: meus autem præceptor, nihil niſi verum docet, huic obedio, non tibi, quare nec ad tuum quare reſpondere debeo. Verum ſi doctrina infidelium proceſſiſſet ex verbo Dei, aut inde ſumta probari valeret, amplectemur ſine ulla reſiſtentia. Sed potius miſer ille binarij ſerpens in angelum lucis redibit, quam id fiat.

Conſiſtamus igitur in centro veritatis, hoc nobis tutiſſimum eſt fundamentum contra ſerpentis callidi quoſvis inſultus. Propugnacula multa nobis ſuppeditabit è ſuis theſauris & arma quibus defendamur à tyrannide hujus mundi; qui tranſiturus eſt, & omnia quæ ſua ſunt; verbum autem Dei manet in æternum: huic igitur ſoli adhæreamus, & amplectamur hoc in omnibus noſtris operibus atque profeſſionibus. Cæterum ut magis ac magis reddamur cautiores; ad reſiſtendum calliditati ſerpentis, in animum noſtrum ad ſingula momenta irrepere conantis, quo bonas meditationes avertat eradicetque, ſuas autem inſerat vanas imaginationes falſi circino delineatas, ad cupiditatum hujus mundi, ſimulacrorum ut umbra fugientium imaginem: eſt

quod

quod latius consideremus archisophistæ vafriciem, qua fuit usu Evam decipiendo. Argutus ille supplantator noluit uti primum suo cornu primo, vel eodem argumēto quo lapsus ipse fuerat, hoc in finem reservans (ut solent etiam aliquando sophistæ præposte re posteriora prioribus præponere, quo securius per confusionem fallant ingenia) ambitione siquidem seipsum transmutarat ex angelo lucis in tenebrarum angelum. Atqui altero cornu ex opposito semicircumferentiæ, calumnia videlicet in Deum directa prius, mentiens data opera, fuit usus. Scivit contrarium, atque interrogat, non prohibuisse Deum omne lignum, sed vel ignorare se fingit, aut potius per mendacium interrogationem instituit, quo interrogatam mulierculam ad responsionem etiam mendacem incitet, ut patet ex primis verbis Evæ quæ respondit, *De fructu lignorum vescimur*, &c. ac si dixisset, non ita se res habet ut interrogas, sed ad hunc modum. Ecce mox atque in colloquium cum diabolo ingressa fuit, etiam calumnia mendacij in Deum infecta est, cornuque saucia, binum protulit mendacium. Quid enim aliud est calumnia, quam mendacium cum cavillo, & econtra? Dicet quispiam, ante dixisti monarchiam non nisi ab una parte laceram, quia non potuisset calumniator hominem ad calumniam adigere, quid modo diversum adfers in medium? Nihil nisi idipsum quod prius dixi, Adamum ad calumniam nunquam fuisse redactum, imo potius puram & meram fassus est Domino suo veritatem, inquiens: *Vocem tuam audivi & timui quia nudus essem, & abscondi me*: item *mulier quam dedisti mihi sociam, dedit, & comedi*. Quid mentiebatur? nihil omnino, quoniam ita successerat ut loquitur. Quare pro parte sua lacera non fuit veri monarchia, sed cohærens, at pro parte Evæ aperta fuit via qua serpens irrepsit. Scivit enim per ternarium Adami non patere potuisse aditum unario protegente ternarium, binarium igitur Evæ tentavit ingredi, ut per similitudinem numeri primi multitudinis & confusionis id exequeretur: similia namque similibus attrahuntur facilius quam dissimilibus. Rursus interrogabitur, cum Eva creata esset perfecta, quinam seduci potuerit? alienum enim est ab omni perfectione, labi. Respondebimus per aliam interrogationem à simili, cui quum responsum exacte fuerit, clarius quam nunc, etiam respondebimus. Qui autem factum est: ut angelus lucis, qui longe perfectior creatus erat, in cœlo etiam incorruptibili, sit lapsus, cum nullam haberet occasionē, persuadentemque sibi neminem: Proinde maxime cavendum est nobis, ô fratres, à falsis imaginationibus, ne persuadeant ea quæ sunt extra veritatis monarchiam. Hac de causa vobis erant proponenda quædam exempla scripturæ sacræ, quibus armaremini, & vigilantiores cautioresque fieretis ad propulsandum insidias diaboli,

diaboli, quas modo melius quam antea percipitis ab imaginationibus & cogitationibus vestris, per quas ut fur & latro subintrare nititur in veritatis atque simplicitatis monarchiam vestram, ut eam allectione ad sibi respondendum, vel tantisper insistendum laceret. Quisque nostrum in seipso idipsum experiatur ad hunc modum: Nemo non ex morsu pomi hæreditavit appetentiam scientiæ boni & mali, & per eam cuncta perquirendi maxime anxiam cupiditatem, tam ea quæ nostra minime intersunt, quam quæ ex re nostra esse videntur, unde vel honores, vel opes pollicetur ille qui pomum hoc comedere suadet indies. Exempli gratia. Spiritus noster nunquam est otiosus, imo vel quiescente corpore maxime vigilat, multas in animo cogitationes versat, easque diversas, in diversis & in quovis, juxta naturalem inclinationem, uti superius audivimus. Adest mox serpens, qui suas ingerit phantasias: quas nisi contingat agnoscere, periculum instat ne in suas casses intricemur. Quid faciendum? Ad lydium lapidē, qui Christus est, affricandæ sunt, & ex ejus verbo examinandæ per ejusdem animi nostri cogitationes. Ubi perceperimus ejusmodi imaginationes commune quid habere cum captiosis illis primis sophismatibus binarij serpentis, ut sunt: *Quare de omni ligno prohibuit? nequaquam moriemini: aperientur oculi vestri: eritis sicut Dij:* mox ad anchoram illam tutissimam cōfugiamus, Christi verbum, videlicet, *abi hinc à me procul Satana*, nihil mihi commune tecum est, ideo tecum in colloquium non intro. Jesus Christus est meus præceptor, ejus ego sum discipulus, in ejus album dedi meum nomen, à tua sum matricula deletus, per meū præceptorem ereptus, ut in alia longe lateq; feliciori Academia discam quæ vera sunt, perpetuoque duratura. Confestim abire cogitur, nec diu cunctaturus, quin subinde novum quid proferat in mentem nostram, ut illud est, *Nequaquam moriemini.* Hoc falso strategemate nos ad executionem inobedientiæ hortari nititur, Dei timorem à cordibus nostris eradicare cupiens, ut Evæ contigit. Ubi jam ex refugio ad sacras scripturas, deprehenderis iterum hoc esse diaboli mendacium ut prius; habetur enim: *Quoties comederitis ex eo, morte moriemini*, ut antea: *De omni ligno comede, de ligno scientiæ non comedes.* En iterum deprehenso secundo mendacio profligetur, ut prius, suasor ille mendacij. Rursum rediens, circino suo falso fabricatum argumentum profert, ut illud est: *Aperientur oculi vestri.* Ecce quā astute jam nos per sensum visus tentat, ubi non per imaginationes potuit, ac si diceret: Fascinavit Deus oculos vestros, ut videre non possitis emolumentum ejus rei, saltem experiamini, facite periculum, & statim videbitis verum esse quod vobis dico, aspicite modo penitius, oculos pascite, respicite quam sit ejus pomi delectabilis conspectus, diligenter admo-

admodum respicite. Hoc aspectu basilisci venenum transfundere nititur ad cor, quo quum pervenerit, imminet periculum vitæ, ad Asylum igitur confugientes, verbum Dei volvamus in animo, ne videant vanitatem oculos avertendo. Cum nec sic potuerit vincere, mox rediturus novum adferet alijs virulentius, ut est istud: *Et eritis tanquam Dij scientes bonum & malum.* Jam demum utitur primo suo cornu, quod scivit & expertus fuit in se ipso esse omnium efficacissimam tentationem, qua lapsus inciderat in crimen læsæ divinæ Majestatis. Non enim fuit contentus ea felicitate, qua Deus ipsum dignatus erat, utpote suo conspectu & suæ gloriæ fruitione summoque bono, quin etiam Deus esse voluit. Expertus jam erat quam detestabile sit coram Deo, appetere id quod soli Deo convenit. Proinde in extremum animorum hominum tormentum servat ambitionem, omnium ut persuadibilius vitium, ita etiam perniciosius. Hoc ipso primo suo cornu læso cordi hominum lethali vulnere, secundum infligit vulnus, utputa cornu secundum, brutalitatis videlicet: quo jam totam rationem & mentem adimat hominibus, beluisque multo reddat irrationabiliores, ut nec Deum neque seipsos cognoscant amplius, quo fiat, diabolo mancipati, facile, quocunque trahit, ferantur absque resistentia. In hoc passu nisi Dei succurrat misericordia, periclitatur miser ambitiosus, ne postremo cornu, divortij videlicet à suo creatore (quod absit) ipsum feriat quadricornuta bestia, deque salute desperatum sit. Vide quæso lector optime, quam sit periculosum incurrere per inclinationem, influxuum astrorum infernalium impressiones, quamque cælestem Astrologiam didicisse proficuum atque necessarium. Hanc deridere sinas alios, qui jam brutalis cornu sunt experti vulnera, tu autem si sapis, à lata via quæ ducit ad inferos pedem extemplo retrahito, ni serius conatus nequeas. Hæc tibi ac omnibus serio dicta sint, etsi à plerisque ut frivola & ridicula contemnantur, ut ab asinis (quos vocant) prolata. Arcana multa gestavit asinus, quibus mulos & mulas minime dignatus est Christus omnium arcanorum fons & origo. Non dedignamur nos hoc nomine: malimus enim asino pullo insidentes cum nostro duce Christo, novam intrare Jerusalem, quam super mulos ornatissimos ad æterna supplicia duci. Ut igitur in omnibus, cum supernaturalibus, tum naturalibus cavere discas, amice lector, à reprobato binario, & à quaternario sua prole, jam est quod latius demōstremus, quam late suam seminarit imperfectionem, ut per universum videre licet hunc serpentem subintrare conatum fuisse. Verum exclusus ab unario cæli æterni, & extra ternarium creati cæli incorruptibilis projectus, in quaternariam & elementariam regionem decidit, quam etiam miserrime corrupit, corrumpereque magis ac magis nititur indies.
Diximus

Diximus antea mundum esse creatum ordine, & hunc constare tribus, numero videlicet, mensura, & pondere: quibus Deus in nostri doctrinam voluit uti ut instrumentis. Proinde a numeris incipientes, dicimus in ternario numeros omnes consummari, & in eo omnium esse numerorum finem absolutissimum. Ipso namq; in seipsum reflexo, per generationem producit novenarium, ultra quem in numeris progredi minime licet, verum ad unitatem redeundum per quam oritur unitas secunda numerorum secundi ordinis. Idipsum accidere solet in tribus primis numeris accumulatis, 2.3.4. qui eandem etiam consummationem absolutam præstant. Hinc videre est quam sit omnium numerorum præstantissimus ternarius. Contra binariam imperfectionem examinemus. Binarius vero sui reproductione per generationem quaternarium efficit, longe sane distantem à consummatione numerorum. Etsi nonnulli velint in quaternario consummationem istam esse, cum dicant, per accumulationem quatuor primorum numerorum fieri denarium: contrarium satis constat, etenim superatur denarius quaternario, ut patet ex aggregatione primorum, 2.3.4.5. Unarius enim non est numerus, nec inter eos recensendus, quod si nefas committentes, faciant ad hunc modum, 1.2.3.4. ut denarium conflent, negamus nihilominus denarium esse numerorum consummationem per generationem, etenim hac via bis denarium superat quaternario ea proles. Et quamvis ultra denarium progrediendo fiat regressus ad unitatem, non est existimandum propterea hanc induere multitudinem, aut compositionem, quia in serie compositorum reperitur: ibidem enim est ad reductionem compositorum in simplicitatem & puritatem, ut inest denario veluti centrum in circulo; in vigenario tamen non ita, sed binarius est vigenarij centrum ad monomachiam supra positam fabricandum. In centenario quidem, & millenario, sibique similibus, rursus ut centrum sese præbet unitas. Hæc apprime notanda, quod ad spagiricam summe sint necessaria. Melius dixissent antiqui vates in ternario consummationem esse omnis numeri per solum unarium, quam in quaternario. Non negamus quaternarium in ternario quiescere posse, ad hebdomadis philosophicæ constitutionem, de qua supra fecimus amplam mentionem; Atqui non prius quam sui parentis binarij naturam exuat, per ternarium transitum faciens ad unitatis simplicitatem, atque deinceps ad adeptam philosophiam. Pares omnes numeri masculei censentur formales, quorum pater est ternarius. Impares vero sunt feminei & materiales, quorum mater est binarius. Si quidpiam arcani latet in binario, præterquam in reductione ejus, ut supra, in suo quaternario per ternarium ad unitatis simplicitatem, quod faciat in promotionem studiorum arcanæ veritatis, adferatur, & pergra-

 to hilari-

to hilarique audiemus animo: interea tamen ad institutum progrediemur. Est igitur noster, de quo jam agitur, ternarius triplex, ut naturalis, artificialis, & supernaturalis. Rursum naturalis, simplex vel compositus: artificialis vero, decompositus est, aut moralis, vel supernaturalis; qui posterior plerumque subsequitur artificialem, & aliquando præcedit. Simplex non patitur compositionem, quia purus est à composito separatus. Compositus ternarius quaternarium recipit, nec tamen ei bene permiscetur, nisi per amotionem binarij sui, quo superato fit septenarius. Decompositus, arte spagirica fit per omnimodam separationem binarij à septenario in unionem adducendo. Moralis ternarius, fit per scalam philosophiæ meditativæ antehac positam. Supernaturalis autem, est donum Dei, & in unione mentis quiescit. Totius hujus mysterij cardo vertitur circa abjectionem binarij: tum demum ternarius quaternario junctus efficit, ut hic in illo quiescat per septenarium, cui rursum ternario restituto, pervenitur ad similitudinem unitatis in revolutione denarij, sub centri forma, ut diximus, latitantis, tam in naturalibus quam in alijs quibuscunque, & in supernaturalibus.

Hactenus de ordine mundi per numeros dictum quod satis sit, jam ad ordinem mensuræ veniamus. Nuperrime diximus in numeris unarium esse ternarij centrum, & ejus fœtus novenarij scilicet, ut in circulo punctum. Fons igitur & origo mensuræ primæ centrum est, nam ex eo si punctum recta fluat donec quiescat, fit recta linea, quæ si per punctum fluxile prius dictum circumvehatur immoto centro, donec redeat suo loco, fit circulus & imago triadis in unitate, vel monarchiæ; eadem recta linea præcise metitur circulum in perfectum hexagonum, qui per intermissum angulum alternatim ternarij figuram delineat, & ex perfectione progredientem trigonum æquilaterum. Notandum porro, centrum esse unarium & circulum ejus esse ternarium, quicquid autem inseritur inter centrum, & inclusam intrat monarchiam, pro binario habendū est, sive circulus alius, sive trigonus, aut quevis alia figura sit. Qua via vero binarius ab initio factus ex angelo diabolus sit mensura contemplemur allegorice. Dixi nuper tenebrosum angelum sibi fabricatum fuisse circinum, cujus pes unus ambitionis volubilis fuit, alter autem calumniæ: cumq; calumniam figere conaretur, tantisper ambivit usque dum ad semiternariam figuram ventum sit, tum demum ambitio in calumniam versa, hæc in ambitionem abijt, unde resultavit binarius sub figura serpentis duplicis cornua quatuor erigentis, & inde monomachiæ regnum divisum in seipsum per intersectionem serpentum, quapropter dejectum in tenebras exteriores. Quamvis illusus ab arte nefanda, non propterea cessavit, quin secundo (ut ex binarij conditione est) per

vicacite

vicariter resumserit instrumentum hoc, tentans, si quo modo valeret hac vice monarchiam struere priore meliorem. Proinde ab intersectione dicta sumens exordium, intersectionibus rem aggressus est. Circini pedem igitur utrumq; defixit, unũ in brutalitatem, alterum in divortium, cumq; brutalitate circuiret usq; ad circuli delineationis paulo plus tertiam partem, divortij pes suo loco motus, gliscenti lubricitate suum fefellit artificem, ac centro cessit. Quo factum ut pes brutalitatis ab artifice nequam, suo loco, unde prius processerat, revocatus, centri vicem gesserit, divortij pede per primi primam Euclidis intersectionem faciente, in ambitum priori similem. Atqui hoc ipsum de calumniæ pede contigit hac vice, quod de pede divortij, videlicet, nequitiæ machinatorem eo ipso decepit, ut etiam lubricus loco cederet. Quo factum ut tria puncta nihil concludentia relicta sint unum in intersectione, alia duo in extremitatibus serpentum sese rursum intersecãtium. Cumque neqũam artifex videret se bina jam vice deceptum, aliud quoque nihil effecisse, quam prius, tentare statuit leo rugiens iracundia, quærensq; ternarium quem devoret, circuit in gyrum intersectiones auditas repetendo: quo factum ut per tres intersectiones tria puncta fixerit, & in universum sex, quatuor per intersectiones, reliqua duo in extrema divisa, & octo serpentes: quæ tamen omnia, neq; ad superficiem quadratam, neque ad cubum soliditatis adducere potuit nequissimus artificiorum omnium corruptor. Etenim tota sua structura centro carebat omni, sine quo nihil perfecti, solidi stabilisque nihil esse potest unquam in tota rerum natura. Concludimus igitur, diabolum esse per accidens absq; centro, id est, absq; verbo Dei, *sine quo factum est nihil quod factum est.* Solus enim Deus è nihilo potest aliquid facere, & ex invalido optimum, item ex eo quod non est, omne id quòd est, idq; per solũ verbum suum, quod supernaturale centrum est omnis virtutis atque veritatis omnium in omnibus. Ea per corruptionem sui ternarij (sub quo creatus erat angelus ab initio) figura dicta quaternaria, humani ternarij monarchiam ejusmodi quatuor intersectionibus octo quoq; serpentibus binis ac binis intersectis, in tot tamque horridas partes irreparabiles ob centri defectum dilacerare dividereque conatus fuit, quod tamen efficere nequiit, quia veritatis in Adamó centri nonnihil residui delere non est ei permissum, inductione calumniæ & mendacij, ad quæ traxerat Evam. Quapropter misertus omnipotens & misericors Deus Adami & Evæ simul ærumnosæ miseriæ, ac status calamitosi, decrevit introductam perditionis dissectam notam, nec nisi punctulo adhuc tantillo cohærentem, delere, ac in suam integram monarchiam restituere, per instaurationem punctuli hujus in cẽtrum, quod verus est character, & nota tutissima nostræ salutis in verbo Dei sita.

Proinde necessarium fuerit monomachię centrum indere ad hunc modum videlicet: A singulis intersectionbus sese mutuo ex diametro respicientibus, binis semper circumeundo prætermissis, ducantur tres lineæ diagonales, in punctulo intersectonis habetur centrum verum quod quæritur. Vt modo clare vobis demonstrem imaginem reductionis ternarij ad unitatis simplicitatem, per abjectionem binarij, tum etiam qua ratione quaternarius per conjunctionem in ternario quiescere possit, & una cum eo particeps unionis fieri, notate: A singulis postmodum ad singulas intersectiones ducite rectas lineas, hac via quaternarium habebitis triangulorum æquilateralium: quorum unum reliquis tribus includitur, at nullum eorum vitam aut centrum habet præter medium, quia in monarchia non possunt esse plura centra, nec vitæ plures una. Videtisne iam quaternarium in ternario conclusum, at nondum quiescentem in veram hebdomadem philosophicam, de qua nuper bis dixi; Ut igitur una cum ternario reducatur ad unitatis simplicitatem, abjiciendus est omnino ternarius ad hunc nempe modum: A centro totius ternarij ad quemvis trium conorum trianguli magni ducatur linea recta, quæ mentaliter intelligatur circumvolvi à parte suæ extremitatis, ab altera vero extremitate in centro fixa manere, tum quicquid punctorum & linearum est, per istiusmodi circumvolutionem, usque dum redeat unde mota sit abolere delereque. Iam nullus apparebit in monarchia circuli binarius, nullus ternarius, nullus etiam quaternarius, sed hic iam in ternario quiescit, latet, ac una cum eo jubilat sub unitate, licet non conspicuus oculis externis, at solum mentalibus. Sola semidiametri linea residua conspicitur quæ pomi reliquum est, propter quod indies contra callidi serpentis monomachiam, dum in caduco hærebimus, nobis est viriliter, & non feminee, præliandum; ne delicti utriusque primi nostri parentis obliti, in idipsum relabamur. Ecce jam habes optime lector ideam monarchiæ triadis in unitate, per me tibi depictam & ob oculos positam, ex qua penitius quam litera præ se fert vel pictura, per tuæ mentis aciem penetrando cognosces quicquid ad spagiricam & adeptam philosophiam pertinet, adjutus tamen eis quæ nuper tibi hoc opusculo revelavi. Per me non stabit quin tibi hac in re bene sit, modo tibi ipsi per ignaviam & socordiam non invideas felicitatem intelligentiæ horum arcanorum, quæ præ cunctis omnibus in hac vita necessaria sunt; quia per admirationem magnalium Dei, ad ejus veram cognitionem, tanquam manu ducunt, quinimo in ejus amorem trahunt, in quo etiam summum Christianorum bonum latet, ac patet solum credentibus in Deum per verbum centrum veritatis ejus filium, in quo, & per quem sunt omnia, cui soli cum patre & spiritu sancto sit laus, honor, & gloria in æternum

Reli-

Reliquum eſt ex ordine, ut hunc per pondera libremus.

Diximus antea creationis ordinem conſtare numeris, menſura, & pondere. Duo præcedentia per unarium & ternarium ſolos abſolvimus abſque aliorum adminiculo. Jam per eoſdem etiam expendamus pondera in infinitum, quod nullis alijs melius neque aptius fieri poteſt. Duobus tantum ponderibus: priore unius libræ, poſteriore trium, libratio progreditur in infinita pondera. Ut unum his libratum duo pondera: hoc & unum, tria vel tres libras pendunt: hoc pondus ſemel, & ſemel unum, quatuor: tria ſemel, & bis unum, quinque: tria bis, ſex pondera: tria bis & ſemel unū, ſeptem: tria bis, & bis unum, octo: tria ter, novem: ter tria & ſemel unum, decem: ter tria & bis unum, undecim: tria quater, duodecim: ſic in millenariorum millenaria plurima. Quod ſi leviori negotio facere quis volet, ad iſta duo alia conficiat ſibi tria pondera imparia, ex quinario, ſeptenario, & novenario: vel ponderatam materiam in augmentum addat ponderatæ materiæ quoties expedire videbitur. Verum enimvero ſpagirica pondera manent in unitate, nec niſi per unitatem ad augmentum progreſſum habent, ut unius centri ad ſuam primam monarchiam & circumferentiam, decadem videlicet: ac ejusdem centri ad ſecundam unitatem, centum: ad tertiam mille: ad quartam millenariorum decadem: ad quintam, millenariorum centuriam: ad ſextam, millenariorum centuriæ decadem: ad ſeptimam, millenariorum centuriæ centuriam, & ſic in infinitum. Iſte progreſſus ordinis non tam ſpagiricus eſt quam naturalis, & in naturæ centro occultiſſimus, per ſpagiricam artem tamen in lucem prolatus & manifeſtatus, vel è ſua potentia in actum adductus. Hæc ſunt quæ de numeralibus ponderibus artificialibus, & naturalibus per unarium, ternarium, & denarium hoc loco dici oportuit. Attamen videamus quid ille binarius, cum ſuo quaternario præſtare valeat in ponderibus artificialibus. Pondere duarum librarum, & altero librarum quatuor, nulla via unarium, neque ternarium, in ſumma nullum pondus imparium librari poteſt, ſed ſola paria. In naturalibus vero ſuam exercent tyrannidem, cunctas naturæ partes per ſectiones extra juſtam proportionem & monarchiam trahentes.

DE LAPIDVM PRECIOSORVM ſtructura.

HACTENUS naturali ordine proportioneque per numeros, menſuras & pondera deductis; quo tamen ſingula quæ dixi dilucidius intelligi queant, & ne lapidibus feciſſe verba videar, vel ipſis obſcurum illum philoſophorum lapidem non ſatis illuſtraſſe: conabor aut lapideos lectores meos in gemmas perſpicuas reddere, vel in iſtas potius metalla transmutare, quo, ſi mihi non, aliis tamen, facere ſatis poſſim. Mercurialem igitur aquam extrahens

Mercurium ipſum philoſophorum, reſolve in ſuam quintam eſſentiam vegetabilem. Hanc in quatuor partes dividito, quarum una ſit quarta, altera vero tres quartæ. Sume ex tribus quartis unam cum dimidia, & ex una prioreque parte quarta mediam partem: quæ ſimul totius mediam partem efficiunt: adhunc modum reſtabunt tres octavæ in terra ſepeliendæ, & una octava aeri cum cæteris quæ poſtea dicentur, exponenda. In reſiduæ mediæ partis aliquota parte ſolve lunæ partem aliquam, ſolutam clarifica per filtrum & ſerva, fæces abjiciendo tanquam inutiles. Reliquos planetas omnes in aquæ Mercurialis reſidua parte conveniente pro quolibet, ſolvito, facitoque quod cum luna factum eſt. Quamlibet ſolutionem filtratam per ſe deſtillabis in balneo maris vaporoſo, donec tota humiditas conſcenderit, ac in vas ſubmiſſum ſe receperit. Poſtmodum hujus ſtillati tertiam partem redde fæcibus in cucurbita reſiduis, ac ſolum hoc ſervabis per ſe. Duas alias tertias in phialam longi colli poſitas (ſigillabis tamen ambas phialas ſigillo Hermetis) expones aeri tuto loco ne frangantur: alteram fæces continentem, in terram ſub dio ſepelias totam, præter extremitatem colli quæ parum emineat. Idipſum de reliquis aliis planetis ſeorſim efficies. Aliis duabus phialis includes mercurialem aquam ſervatam, & ſigillabis ut prius: in ea quæ ad aerem eſt ponenda, ſit octava dicta, in altera vero, quæ ſepelienda eſt in terram, ſint octavæ tres. Hoc negotio ſolutionem philoſophicam abſolveris: ut jam ad congelationem venias. Anno revoluto, cura tibi per vitriorum artifices duplex vas conflari, quod ſphæræ rotundiſſimæ per medium diviſæ formam habeat, ſuperius quoque vas inferiori ſic adaptatum ſit, ut ab eo deponi reponique valeat quoties opus erit. Quo peracto, confice tibi formas cereas & vacuas, vaſculorum aut cymbarum inſtar, quæ liquore valeant impleri, & natare ſuper aquam. Modus formas ejuſmodi conficiendi hic eſt: Ferrum oblongum ab una ſuarum extremitatum limatum atque politum habeas, ea forma quam lapidem referre cupis? hoc tandem oleo tingatur, poſtmodum ceræ liquatæ mergatur ab extremitate dicta, deinceps aquæ frigidæ: obducta cera circumciſa liberetur a ferro, & formas quas voles habebis. Aliter: Quacunque rotunda vel rudi quapiam forma lapides effigiatos volubili rota, naturaliũ inſtar, ſcindi vel poliri curato. Tandem exime phialas à terra, & alias ab aere depone. Deinde ſphærici tui vaſis partem inferiorem aqua Mercuriali terrea, quæ medietatem ejus impleat, imbues, & ſuper eam natare formulas facito, Poſtmodum ſi Saturnium, Jovialem, Martialem, Solarem, Venereum, Mercurialem aut Lunarem volueris habere lapidem, cereas formulas paulo minus implebis quorumvis dictorum planetarum cælo, id eſt, aqua aerea, non ad ſummũ tamen, ne liquor effluat. Tum demum ſphæricum vas inferius ſuperiori ſua parte contega-

contegatur,& clausum aliquot horis maneat, usque dum videris aquas in formis aliquantulum densatas. Hoc percepto vas detegens inverte formulas,ut pastam aqua fixativa contingat, contectoque vase maneant in umbra donec durescant in lapidem. Attamen iste processus transmutatoriam artem magis redolet,quam medicam,ob terræ cum suo cælo commixtionem, quo fit ut lapides ad hunc confecti modum sint obscuriores illis qui parantur hoc artificio, videlicet: Cujuslibet metalli pars, aut aqua terrea, vel si vis,essentia quinta fixativa ponatur in vasis partem inferiorem,& formis per se quoq; supernatantibus vacuis, claudatur superiori parte, clausumque vas per quartam horæ partem relinquatur,ut formæ vapore quodam invisibili fixativoque imbuantur. Postmodum aperto vase, formæ cælo vel aqua repleantur aerea tantum,ac rursus clauso procedatur ut supra. Poterunt etiam omnes aquæ terreæ in vas inferius mixtæ simul effundi, formæ quoque cælicis aquis permixtis impleri, & eodem processu habebitur lapis unicus planetas omnes in se complectens. Nonnulli duorum aut trium planetarum vapores antea dictos, juxta proportionem ex arbitrio depromtam commiscent, ut infra positos lapides parent,suisque coloribus adornent.

Carbunculus fit ex cælo solis,& ex ejusdem terra.

Adamas ex lunæ cælo & terra.

Sapphirus ex cælo lunæ,& hujus terra,terræ Jovis permixta.

Topasius ex cælo Martis,& Solis terra.

Hyacinthus ex cælo & terra Martis, cum terra solis mixtis.

Eliotropia ex cælo Veneris,& ex cælo & terra Martis.cum terra lunæ.

Alamandina fit ex cælo & terra Martis.

Pallax fit ex cælo & terra lunæ,cum æquali pōdere terræ Solis,

Beryllus, ex lunæ & Jovis cælis æqualibus, cum terra lunæ.

Unio fit ex una parte cæli Jovis & ejus terra,cum quinque partibus cæli lunæ.

Solaris lapis fit ex ex ejus cælo & terra. Similiter omnium aliorum planetarum lapides,quisque ex suo cælo & terra.

Smaragdus fit ex cælo Veneris,& ex terra lunæ.

Lapis mixtus, fit ex omnium cælis atq; terris æqualiter mixtis.

Possunt & alij multi lapides hac arte fieri ad naturalium imitationem, quos recensere longum foret. Quisque autem juxta suam experientiam, quoscunque volet fabricare, suis ornare coloribus, atque virtutibus, characteribus insculpere,sub constellationibus (ubi tamen bonus fuerit mathematicus) brevi temporis spacio, priusquam aspectus repente nimis transeant commodissime poterit. Quid aliud modo restabit, quam lapidum & metallorum vires omnium particulares diligenter investigare,& ad medicinam coaptare?

Sapientes olim insculptis lapidibus tempore constellationum atque metallis, collo duntaxat appensis gestatisque plerosq; morbos & fere omnes curare noverunt absque superstitione. Unde quæso virtus hæc, nisi partim à materiali forma, partim à characteribus & imaginibus, & potissimum à virtutibus in ejusmodi materiam rite dispositam, per cælum formaliter inditis & copiosius affluentibus, perque ex arte observatas constellationes, mediantibus etiam applicationibus de potentia in actum deducentibus? Nil sane mirum considerantibus, imo intelligentibus mundi superioris ad inferiorem, & istius ad illum nexum, indissolubilemque conjugij naturalis confœderationem. Siquidem apud nos moveri nihil potest arte, quod superius itidem non commoveatur: econtra quicquid superius agitur, imprimitur in inferiora, eoque potentius ac firmius, quo materia cujusque rei fuit accuratius disposita præparata. Notandum tamen, similia non nisi in sibi similibus naturali proprietate, & non in dissimilibus agere. Exempli gratia, si membrum aliquod in humano corpore læsum fuerit marito, correspondens in uxoris ejus corpore simile membrum, etsi non actu, potentia tamen, & naturali compassione quadam, ob conjugij divinum & non humanum vinculum, absens præsensque læditur etiam: si modo verum sit conjugium & utrinque non vitiatum. Hujus rei causam reddere norunt adepti philosophi, triadis esse cum simili triade compactissimam ac indissolubilem unionem. Quanto magis in universa natura (quod in peculiari) hoc ipsum fieri necessum est. Etenim ipsa divino conjugio constat ex mundo superiore & inferiore à Deo sic ordinatis, ut unus eorum nihil contineat, quod non sibi correspondens habeat alter.

Cum igitur alter mundus qui minor dicitur, homo videlicet, corpore vitali que spiritu, sit ad magni similitudinem creatus, rationali quidem ad imaginem Dei, quicquid in majore fuerit, in minore similitudine potentiave necessario esse oportet: alioquin negabitur ad imaginem ejus creatum esse, quod opera data contra scripturas sacras pugnat è directo. Proinde ut in superiori cælo nunquam cessant motus, hominis etiam spiritus vitalis, quiescente vel dormiente corpore, motus exercere suos non cessat, imo potius & exactius operatur quam vigilante Quapropter mox atque membrum aliquod in humano corpore tangitur, æque cito hujusmodi tactus ad spiritum pervenit. Ecquis dubitare potest? alioqui non sentiretur, cum sensus omnis, & vita, & actio, utriusque fit ex spiritu, & non ex corpore. Vice versa contristato spiritu vel afflicto, corpus torpescere ac pati est necesse. Porro simile conjugium videmus inter spiritum & corpus hominis, quale diximus inter cœlum & terram esse. Rursus qualiscunque sit in cælo motus, in hominem influit, aut in illa quæ propter ipsum & ad usum ejus creata sunt. Non est mirandum igitur, si fieri valeant arte lapides

pides pretiosis non absimiles, qui homines curent, à morbis quoque vindicent, ubi sub aspectibus (ut ajunt) felicibus fabricati fuerint. Quanto magis in suos resoluti liquores, & intra corpus adhibiti, remedia potentissima sunt futura. Siquidem cælestis virtus omnis in hunc finem creata est a Deo, ut longam sanamque vitam quocunque modo influxibus suis imprimeret homini, quotiescunque vitium contra naturam ortum ex serpente binario, in monarchiam illius irrepsisset. Reliquum erit, ut à mineralium temperatis lapidibus, ad animantium temperatissimos veniamus, cujus medium habetote.

Perfecti minoris (cujus nuper meminimus, & quod apertissimis verbis docuimus) partem aliquam è cucurbitula per cineres igne suavi admodum primi gradus destillato, usque dum eo calore stillare poterit. Animadvertendum tamen, ut prius balneo maris dissolutum sit ante hanc primam destillationem. Amoto postmodum recipiente, clausoque, admoveatur aliud, optimeque lutetur in commissuris, fortiorique destilletur igne, donec liquor ascendere calore hoc omnis poterit. Secundum hunc liquorem in vase recenti positum destilla balneo maris tertiò, qualibet destillatione stillatum ad suas fæces refundendo; quæ viscosæ factæ postmodum ejuscemodi affusionibus resolvuntur: attamen tertia vice destilletur in cineribus. Postremum hoc stillatum in alio recenti vase positum destilletur balneo maris quater, singulis vicibus fæces amovendo & per se seorsim reservando. Continuetur postrema destillatio, donec liquor limpidissimus & splendens nitore unionum efficiatur: cujus usus hic est: Unionibus orientalibus, aut aliis pulcherrimis cujuscunque quantitatis, parvis aut magnis in vase vitreo mundissimo positis, affunde parum istius aquæ jam ultimo destillatæ, ut aliquantulum supernatet, & claudatur vas optime ne respiret. Post horas tres videbis uniones in pastam albissimam resolutos: in superficie vero eminebit aqua insigniter clara, hanc per modestissimam inclinationem in aliud vasculum effundes absque ulla turbatione: relicta in eodem vitro pasta in quo erat, ac in balneo maris posita vase clauso per dies tres maneat, tandem eximatur. Deinceps formam argenteam auro intus ad cavitatem obductam, instar illarum quibus formantur globuli sphærici, tantæ capacitatis, quantæ vis unionē fieri, per aurifabrum jubeto confici. Ad utriusque partis cavæ orificium, aureum filum in transversum aptetur subtilissimum ad diametrum, ut pro sui medietate partem utramque formæ insigniat, ut etiam protrudi ac retrahi queat. Postmodum utraque formæ cava pars impleatur unionum pasta, aurea tamen spatula, inde mox protenso filo conjungantur, & filum huc atque illuc agitetur, quo forati sint uniones. Aperta forma, eximantur maxima industria, & ponantur in vas latum aureum manibus non attingendo, cooperto

vase sibi simili, siccentur in umbra extra solis radios. Formatos omnes dicto filo penetrabis nec manibus attingas, & in vitreo vase claram suam aquam continente suspendantur, & occluso vase ponantur ad aerem extra solis radios diebus octo. Postmodum ad solem diebus tribus contineantur, agitando vas singulis ternis horis modestissimè. Liquoris hujusmodi vapore perficientur & cogaulabuntur in duritiem. Eodem processu poterunt carbunculi, & rubini plures aut unicus fieri tantæ quantitatis, quantæ volet artifex, Mercurio rubeo perfecto semel tantum soluto. Si reliquorum colorum lapides parare voles, cum albo Mercurio philosophico feceris ut supra: quia color albus est aliorum omnium susceptivus. Congelationem ad opus hoc necessariam, ex præcedentibus quivis invenire poterit industrius operator dicta longe præstantiorem. Proinde cælestes aquæ mineralibus imprægnatæ virtutibus, aeri cum exponuntur per integri circuli revolutionem, latius ac fœcundius imprægnantur viribus ac virtutibus cælestibus, quibus ad resolutionem omnium, solidissimorum etiam corporum aptæ fiunt & idoneæ. Inferiores tamen cælestes etiam expositæ ventri terræ, virtutes easdem accipiunt eodem tempore, sed alio medio, nempe terreo, quo coagulandi omnia vim acquirunt, & suum argentum vivum. Inter sulphura quæque hoc unicum est excellentissimum, ut etiam argentum vivum, quod docuimus præ cæteris præstantissimum, ac magis philosophicum: Quanquam & alia multa sulphura sunt philosophica, pariter & argenta viva, non tamen in tanta subtilitate virtuteque sublimata. Sunt igitur aquæ philosophorum istæ cæteras inter præstantissimæ, uti formalis una, cælestis & superior: altera materialis & inferior: quæ tamen ambæ nascuntur ex una & eadem radice, nec nisi per industriam & applicationem ad hoc artificium spagiricum differunt, ut confirmetur quod supra per Hermetem docetur: *Quod est inferius, est sicut id quod est superius, & econtra.* Ne in posterum igitur quispiam (ut solitum est hactenus) conqueratur de obscuritate lapidis & lapidum philosophorum, jam satis claros, perspicuos, diaphanos, & illustres ex obscurioribus adhibui, illustravi, lucique suæ reddidi vobis lectoribus ingeniosis, quo responderent ultima primis, & econtra, videlicet artificialis lux & spagirica luci naturæ, quæ huic opusculo fœtuique nostro recens nato nomen dedit. Faxit omnipotens Deus ut omnibus lectoribus, quos novit esse dignos, utilis esse queat ac salutaris, ad ipsius gloriam, cui soli acceptam lucem fero, non scholis Atheniensibus, neque aliis. Indignos autem arceat ab istorum lectura, quoniam ipsorum non est fermenti genus: verumenimvero dignis ad adyta patet aditus, indignis abditus.

FINIS.

CONGE-

CONGERIES
PARACELSICAE CHEMIAE DE TRANSMUTATIONIBUS METALLORUM.

Præfatio ad lectorem.

OMnis operatio proprium requirit ordinem, sine quo pulcri laudatiq; nihil perficitur, quod ullam utilitatem adferre queat hominibus. Quid in hac vita quæso confusione potest esse perniciosius? Nunquid scimus hanc perdidisse mundum ab initio, cujus adhuc vestigia magno plurimorum malo sunt ob oculos posita, ut nihil non corruptum cernere liceat ubique gentium. Cuivis igitur bono viro, & Christiano inprimis rejicienda summeq; vitanda, maxime quod ex inimico Dei hominumq; prodeat. An putamus Deum Opt. Max. frustra primum, in condendo hujus mundi fabricam, ordinem servare voluisse? Hunc nobis dubio procul meditandum, non modo cernendum proposuit. Si probe cognitum esset quanta hinc nobis utilitas, quanta doctrina obtingere potest, nullos alios libros, nullos Doctores eo priores, qui testimonium veri solus perhibet in cordibus nostris, optaremus. Hic nos doces in pace, qui pacis est auctor, quærere potissimum ordinem, qui si servetur, pacifica simul atq; tranquilla futura sunt omnia. Contra cum violatur, mox est præ foribus nobis discordia per confusionem. Hinc est quod Dominus noster Iesus Christus, pacem toties discipulis suis inculcans, ab eis quoq; recedens pro testamento reliquerit, ac nobis in unione. Pacem meam (inquit) do vobis, pacem meam relinquo vobis. Quid aliud sonant ista sacratissima verba, quam si audiamus, estote uniti in me, sicut ego & pater meus unum sumus? Alia sane via non possemus uniri quam pace, quæ consistit in ordinis observa-

tione

tione divini. Tenendus est igitur in omnibus operibus, sive spiritualibus, sive temporalibus, ordo, tanquam pacis & omnis concordiæ radix potissima, ut omnes hominum actiones & exercitia quævis hunc spectent. Proinde Paracelsus medicinæ summum & præcipuum arcanum tractaturus, in transmutatione rerum naturalium ad ultimum perfectionis gradum, quis sit ordo tenendus inprimis indicare voluit. Ob hunc siquidem exacte non servatum plurimi seducuntur in transmutationis artificio, qui postmodum erroris sui culpam in artem rejiciunt, hanc una cum suis scriptoribus falso falsitatis insimulant, ac si jucundum esse posset, multos impendere labores in deridendis hominibus. Quicunque talia vel cogitant, vel proferunt, etsi multam sibi sapientiam adscribant, idiotarum more loquuntur. Natura satis hoc genus hominum palam arguit in omnibus. Verum quis ejus ordinem considerat, vel ullatenus contemplatur, eorum etiam qui profitentur Physicam (ut interim de cæteris taceam) quis inquam profunda scrutatur ejus mysteria, a suis operibus manifesto licet apparentibus & rerum transmutationem inficiabitur? Quicquid enim operatur natura, juxta sibi præscriptum ordinem divinitus, idipsum efficit absque variatione, ut si per externum accidens nonnunquam impediatur, quo minus hunc observare valeat, in monstrum abit recedens à natura quod producitur. Non est hic error ejus, at impedimenti. Quis impedivit, inquies? Confusionis auctor per suos ministros id semper molitus est ab initio, nec desistet in finem usque. Quapropter non est ab hominibus vel scriptoribus addiscendum potius quam ab illa, quam indies videmus transmutare composita sua elementa in aliam formam decompositam, & non in aliam materiam. Porro cōmunis hæc omnibus rebus & elementis, ut non nisi forma species inter se differāt. Hujus exemplum esto terra vacua, sterilis, & inanis, quæ sub dio tantum posita, sola rigatione per pluviā, radiisq; solaribus præter omne semen aliud, suas produ-

producit herbas, animalcula, nec non mineralia. Quis quæso non videt hanc esse naturalem transmutationem formarum, & non materiæ? Hoc etiam docemur exemplo, si formæ separantur ab elementis naturalium, hæc ad quamcunq; formam idonea fieri. Quandoquidem una & eadem elementorum materia: non unam aut aliam, sed omnes formas in triplici genere productorum suscipit. Nec opus est perquirere utrum elementa vegetabilium suis spoliata formis, valeant formam recipere mineralem; res per se clara est? porro cadaverum elementa in terram reversa, fiunt elementa vegetabilium & aliorum, sic de reliquis. Cum igitur elementum unius generis, alterius generis fiat elementum, quanto magis elementum unius speciei, fieri potest elementum alterius speciei sub eodem genere. Formæ namque non sunt ex elementis, at ex firmamento. Proinde nemo sane transmutationes rerum negare poterit, qui formas ab elementis separari videt. Experientia sit lignum igne consumtum & in cineres versum, forma sua vegetabili in auras abeunte, quæ si per spagiricum vas excipiatur ne avolet, ac iterum ad suos refundatur cineres, purificentur simul in muscilaginosam substantiam, terræque rursum demandentur, in pristinam redibunt formam, quod quidem cineres per se non effecissent; ut ponit auctor libro de resuscitatione rerum. Qui credere nolit, experiatur, ac ordinem præscriptum servet, alioqui non eveniet ob confusionem, quod sine hac optime successisset. Vt igitur propria forma separari potest a suis elementis, ac rursum in ea redire, si hæc alterius speciei forma sint imbutā, sub eodem genere tamen; quid obstabit quin eam induant? Elementa siquidem nullam de se formam edunt, solum eam, quæ est in semine, quemadmodum terra non elementi cujuspiam formam producit, sed bene frumenti ex frumento, & arboris è nucleo. Primum igitur ac præcipuum hujus rei negotium in eo consistit, ut rite juxta spagiricum ordinem à natura mutuatum, fiat separatio formarum à suis elementis.

mentis. Hunc non somniarunt spagiri philosophi more Græcorum, sed à natura tantum edocti, vitreis utuntur organis, ut illa stomacho, quibus & igne suam coquunt materiam, ut ipsa naturali calore cibum in chylum macerat coquendo, subtiliat, solvit ac putrefacit priusquam separet. Ar. pariter suam materiam calcinando sublimat, solvit, & putrefacit antequam destillatione separet. Postmodum segregat purum ab impuro, videlicet firmamentales partes ab elementis, & rursum utrasq; à suis impuritatibus superfluis. Idipsum natura docet, quæ chylum suum putrefactum in duas partes dividit, unam ut puriorem hepati rursum decoquendam exhibet, alteram autem ut impuriorem ad intestina relegat in ejectionem. Ab hepate fit & altera separatio, quarum una inservit nutriendis elementis corporis, altera vero vitalibus & firmamentalibus partibus alendis atq; fovendis, ad spiritus vitæ retentionem in suo subjecto radicali humido videlicet. In hoc passu controversia cernitur Græcorum cum spagiris: illi volunt separationem in hepate fieri quatuor humorum tantum, quos tribuunt elementis, & ita firmamenti rerum nullam vel mentionem faciunt, neq; discretionem, ac si vita esset ex elementis, confusam de his tradunt absq; discrimine doctrinam: contra spagiri docent, elementa sibi similibus ali tantum, & vitalia vitalibus. In dubium siquidem nemo physicus revocare potest, vitam rerum naturalem deberi firmamento post Deum, & non elementis: item corporea nutriri corporibus, spiritibus quoq; spiritualia corpora; vel ut melius intelligatur, materialia materialibus, quẽadmodum formalia formalibus corporibus: ne dicamur ab argutis formas absque materia ponere, vel econtra. Dicimus enim elementa propriam, & formam, & vitam à firmamento etiam esse sortita, sed hæc ipsa sola generare minimè posse præter alios firmamentales influxus peculiares, non magis quàm sine viro fœmina. Deus porrò vitam in creatione per lucem dedit omnibus, ad propagationem verò quibusq; semen in quo

forma

forma delitescit, ordinavit. Sunt itaq; influxus firmamenti semina, per quæ matrices elementorum & concipiunt, & pariunt, cum sine his nihil efficere valeant quod ad generationem faciat, etsi semen propaginis in utero gestent. Rursus dicimus spiritus cœlestes naturæ, quanquam spirituales sunt, quemadmodum radij solis existunt, nihilominus ex conjunctione cum elementis, corpora sortiuntur sibi congrua, & spiritualia pro vehiculis. Quapropter istorum in Physica maxima est habenda ratio potius quam elementalium humorum, vel qualitatum. In hoc plurimum elaboravit spagirica schola, ut vehiculum vitæ semper à corporibus crassioribus liberet, veluti de carcere, quo vitam foveat, instauret, ac diu retineat in humano corpore. Non minus opus fuit invenire materiam, quæ plus in sui creatione hausisset influxuum ejusmodi vitalium & cœlestium: hanc esse comperit, quæ proximius ad centrum accederet. In isto namq; radij cœlestium omnium, non secus atq; jacula undiq; ad scopum unicum laxata concurrunt. Hinc fit ut compressa vis, & confluentia virtutum, intensissimam nanciscatur actionem atque vehementissimam in extensione. Quanto magis igitur à centro distant influxus, tanto rariores & laxiores inveniuntur, minorumque virium atque virtutum, quemadmodum à vegetabilibus videre licet. Quamobrem experientia meditationem subsequuta, docuit in metallis, & mineralibus, quæ centro sunt viciniora, præstantissimas omnium & copiosissimas inesse virtutes. Hæc igitur prætulerunt cunctis aliis, ex quibus elicerent medicinæ quandam universalem formam unitissimam atque temperatissimam, qua singula tandem ad unionem & verum temperamentum adducerentur. Vnione siquidem nihil unquam temperatius, generalius, latiusve, nihil etiam copiosius extenditur, quàm centralis essentia physica. Proinde medicina talis, per separationem ordine requisito tracta de metallis aut mine-

mineralibus, cuncta quibus applicatur, ad centralis unionis atq; temperaturæ naturam, summumque perfectionis gradum transmutat. Inde factum, ut ob universalem ejusmodi potentiam atque virtutem, quod olim Ægyptiaca vetustas (ab Hebræis nimirum edocta Mosaicas traditiones ex Genesi) ad medicinam præsertim elaborarat, Græcorum avaritia, necnon ambitio perverterit in thesauros accumulandos, lolioq; suæ falsitatis conspurcarit, quemadmodum reliquas artes infinitis sophisticationibus. Paucos, imò ferè nullos hujus artis libros reliquerunt integros, qui non poterant ænigmatica Ægyptiorum scripta resolvere (ut ipse testatur Aristoteles) invidia moti corruperunt suis fabulis, ut jam sit impossibile per libros antiquorum è limine vix eam salutare. Verum enimvero, quanquam vix è centum millibus unus hanc artem adeptus sit, præter hunc nonnulli tamen intelligentes, animos verè philosophicos alunt, vel sola meditatione tantæ raritatis tantæque profunditatis divinæ sapientiæ, pro scintilla in hoc arcano maximo relucentis, quibus apprime jucundum est in ejusmodi magnalibus Dei versari magis, quam plerisque aliis in suis opibus atque delitiis. Alacriter igitur ad scalam transmutationis tandem veniamus, & videamus quidnam sit ex mente Paracelsi transmutatio. Tandem ad secundam hujus operis partem transibimus, quæ Genealogiam narrabit mineralium.

CAPVT I.

De scala transmutationis.

EST rerum naturalium transmutatio, formarum suarum in alias alteratio, ut metallorum & lignorum in lapides, aut in vitrum; lapidum in carbones, &c. Compertum est metalla sub terra, etiam in monetã excusa prius, à natura fuisse quandoque in lapideam substantiam versa, quæ suorum principum adhuc retinerent imagines; item quercuum radices fulmine, vel alia sidera-

ſideratione quavis ictas, in lapides veros transmutatas fuiſſe. Fontes etiam plurimis locis ſcaturiunt, qui naturali proprietate conjecta quæque transformant in duriſſimos lapides. Hæc & ſimilia naturæ opera contemplati ſapientes viri, didicerunt arte pariter ſimilia fieri poſſe, modo ſervetur ſimilis, quem natura docet à ſuis inſtrumentis, ordo. Idipſum videmus in pleriſque montibus fieri, ut ex lapidibus carbones Ætneo quodam igne naturaliter generentur, quorum etiam in fabrilibus officinis uſus eſt frequentiſſimus. Ut iſta poſtrema tranſmutatio fit per ignem in terra, reliquæ ſupra poſitæ, per aquam & aerem fieri videntur. Hæc igitur ſunt inſtrumenta naturæ, ſunt etiam ipſi pro materia, motus vero pro forma. Quid igitur, ſi naturale compoſitum terra fiat per ignem, & illa aqua per aerem, hic autem ignis per ignem, & iſte rurſum deſcendens aer fit per aerem, & hic denuo per aquam fiat aqua, poſtremo tandem iſta per ignem in terram redeat: quam putatis inde futuram transmutationem quæſo? Siquidem experti fueritis, cognoſcetis. Ignarum vulgus hæc non videt, nec alia de cauſa, niſi quod naturæ non conſideret arcana. Quicunque igitur una cum iſto hæc ignorat, ac inficiatur, quæ natura cunctis ob oculos ponit, is quantumvis doctus aut literatus eſſe videatur, non eſt philoſophi neque phyſici nomine dignus. Unde quæſo Phyſica fundamentum primum habet, an ex apparentia tantum vel rerum naturalium manifeſtâ ſuperficie? Nihil minus, at ex occultiſſimis operationibus naturæ, ad manifeſtiſſimos effectus comparatis. Quandoquidem ut ipſa natura ſenſibus omnibus eſt inperceptibilis, non ſecus & ejus operationes omnes. Quis quæſo vidit unquam arborem creſcere, ſolem & aſtra moveri? nemo. Creviſſe tamen illas, & iſta mota fuiſſe per intervalla, quivis animadvertit. Mente potiſſimum in phyſicis igitur eſt opus, magis quàm oculis vel alijs ſenſibus. Quanquam iſti nobis indiciorum vice ſunt, ut ulterius progrediamur, alioqui inter philoſophum & ruſticum nulla futura differentia eſt. Ut autem ad inſtitutum redeamus: Scala transmutationis ſeptem gradus principes habet, ut ſunt: Calcinatio, Sublimatio, Solutio, Putrefactio, Deſtillatio, Coagulatio, & Tinctura. Sub calcinatione continentur hæc ejus membra: Reverberatio, Cimentatio, item Incineratio. Quibus omnibus operationibus cuncta vertuntur in calcem, vel in cineres. Primo igitur transmutationis gradu, elementata corpora naturalia convertuntur in terram, medio quidem igne tanquam inſtrumento. Hoc loco inprimis notanda differentia inter elementa materialia, & inſtrumentalia, de quibus obiter dictum eſt. Hæc enim externa ſunt, illa autem interna. Completa utique prima, ſive per calcinationem, ſive reverberationem, cimentationem, aut incinerationem, operatione; ſuc-

ne; succedit ex ordine præparationum ſublimatio, qua terra jam calcinata, vel in aquam, vel in aerem convertitur, juxta rei convertendæ naturam atq; proprietatem. Etenim ſiccorum potiſſimum, eſt elevatio volatilium partium à fixis, quapropter iſtiusmodi conditionis rebus convenit ſublimatio. Si tamen humidorum ſeparatio fieri debeat, ut vegetabilium, aut animantium, tum iſtorum ſublimatio quinto gradui cōvenit, deſtillationi videlicet. Sed quia hoc loco maxime de ſiccis agetur, uti metallis atque mineralibus, ordo pariter his congruus erit obſervandus. Proinde ſublimata pars volatilis, non ſecus atque in humidis, per cohobationes, id eſt ſeparatarum partium reconjunctiones, & iteratas vel repetitas ſeparationes, eo fixationis deveniunt ut cum fixis partibus infra maneant, & non amplius aſcendant, ſed in olei forma conſiſtant, aut lapidis: per aerem enim ſolutione transeunt in oleum, coagulatione vero per ignem in lapidem. Exemplo ſit omne metallum armoniaco ſale in ſublimationem actum, hoc enim ſucceſſibus lapideſcit. Hac operatione ſublimationum corroſiva multa dulceſcunt, vel miteſcunt, & econtra, cum additione tamen alterius ſubſtantiæ. Item acria multa dulceſcunt, aceſcunt ex adverſo dulcia, nonnulla per ſe, vel cum aliis ad hunc modum præparata. Ad ſecundum poſtea, tertius gradus accedit, ſolutio videlicet, eaq; duplex, una frigoris, altera vero caloris. Salia, corroſiva, & calcinata quævis per ignem coagulantur, frigore tandem aeris reſolvuntur in liquorem, aquam, vel oleum, humido loco ut in cella, vel in aere ſuper marmoreum lapidem, aut vitrum poſita. Pinguia tamen & ſulphurea calore ignis reſolvuntur. Summatim autem quod ignis calore ſolvitur, aeris frigore tandem coagulatur: contrà, quod frigore ſolvitur aeris, ignis calore coagulatur. Notato qua ratione frigidum aerem eſſe dicimus, quod pugnare quodammodo videtur contra nonnullorum philoſophantium opinionem: volunt enim iſti calidum & humidum eſſe. Verum ex quibus conſtat aer, non conſiderant. An non ex igne & aqua? quid enim aliud eſt aer quàm aqua per ignem reſoluta? Quandoque igitur ab una ſui parte, igne ſcilicet, calorem & ſiccitatem, ab altera vero frigiditatem, & aquæ ſuæ humiditatem mutuatur. Sunt enim duæ qualitates principes tantum, reliquæ vero duæ harum miniſtræ. Nihil enim natura calidum, quod etiam neceſſario ſiccum non ſit naturaliter, nihil item frigidum quod ea ratione humidum non ſit. Quicquid præterea his contingit, natura non, ſed per accidens fieri judicato. Non aliter de elementis, principem locum obtinent ignis & aqua, terra vero frigiditatem à ſocia videlicet aqua mutuatur, & ſiccitatem quam habet ab igne, per ſe autem nunquam calida, neq; humida, imò neq; frigida neq; ſicca, ſed alijs ſuis duobus principibus inſervire videtur haud aliter, quàm cera cuivis ſigillo.

gillo. Pariter de aere judicandum: sic enim à suo patre calorem & siccitatem habet ab igne scilicet, frigiditatē & humiditatem ab aqua sua matre. Generantur ergo tanquam à suis parentibus igne & aqua, masculus aer, seu potius hermaphroditus, & fœmina terra. Adhuc de naturalibus instrumentis & materia. Quartus gradus est putrefactio, hic ob suam excellentiam meritò primum locum obtinere deberet, nisi contra verum ordinem, & arcanum, hoc loco multis occultum, & paucissimis manifestum, pugnaret inversio. Manere debet igitur quæ posita series, & non variari, non magis quàm in cathenis annuli, in quibus si fortè deficiat unicus, qui detinetur eis captivus aufugerit. Putrefactionis itaque proprietas est, ut veterem naturam rerum consumens, novam introducat, & nonnunquam producat fructum alterius generationis. Viva namque omnia corruptione moriuntur, mortua putrescunt, iterumque per generationis transmutationem in ea vitam acquirunt. Spiritus etiam corrosivi per eam dulcescunt atque mitescunt, omnes colores in alios transmutantur, item purum ab impuro subsidente deorsum separatur. Putrefactionis membra sunt digestio, & circulatio, Quintus denique gradus est destillatio, quæ nihil aliud est quàm humidi à sicco, & rari à crasso separatio. Hujus membra sunt ascensio, lotio, imbibitio, cohobatio, & fixatio. Cohobatio vero quæ singula concludit, est liquoris destillati ad suas fæces repetita sæpius affusio, destillatioque. Ut vitriolum cohobationibus per propriam suam aquam fixatur, atque tum vocatur alumen saccarinum, quod solutum in liquorem, & deinceps putrefactum per mensem ac destillatum, aquam exhibet in modum saccari dulcissimam: arcanum ad medicinam præ multis excellentissimum, ad extinguendum ignem microcosmicum fossoribus metallorum advenientem, quod lib de morbis fossorum mineralium habetur amplius. Ad eundem modum & alia mineralia quævis & aquosa, veluti sal nitrum, figi possunt cohobationibus. Sextus gradus est coagulatio, quæ quidem, ut sibi correspondens ex adverso solutio, duplex etiam est, frigoris & caloris, id est aeris & ignis. Rursus utraque coagulatio duplex, ut frigoris duæ, totidemque caloris existunt. Frigoris prior fit ex aere communi extra ignem: posterior autem ex superiori firmamento per hyemalem lapidem, qui aquas omnes in nivem & glaciem congelat. Caloris tamen coagulatio prior, fit per industriam in arte gradationibus ignis observatis, & est fixa; reliquæ vero frigoris in alchemia non sunt fixæ. Posterior caloris coagulatio fit ab Ætnæo, & minerali sub terra, nec non sub montibus igne, per naturalem Archeum terræ gradato: huic non usque adeo dissimilis est ignis, qui per alchemiam ad coagulationem gradatus excitatur. Quicquid hoc Ætnæo coagulatur igne, fixum permanet,

ut a metallis & mineralibus videre licet, quæ singula constant, ab initio, ex muscilaginosa materia quadam, per Ætneum ignem, & Archæum terræ naturalem artificē in montibus in lapides, metalla, marcasitas, salia, &c. coagulata. Septimus atque postremus scalæ transmutationis gradus est Tinctura, nobilissima præ cunctis omnibus ex arte Chemica conflata medicina, qua quidem corpora quævis metallica, nec non humana tinguntur in longè, quàm erant antea naturaliter, meliorem, nobiliorem, & præstantiorem substantiam, ac ad summum sanitatis, coloris, & perfectionis gradum, potiorem & excellentiorem naturám adducuntur. Ejusmodi tincturarum variæ sunt species, hoc loco minime recensendæ. Corpora primum à sua coagulatione metallica per ignem amovenda, liquandaq; sunt, alioqui tincturā non recipiunt activam, nisi reserata sint & aperta. Metallorum etiā tincturæ quævis esse debent admodū fixæ substantiæ, facileq; fusibilis & incombustibilis naturæ, ut super ignitam laminam positæ mox ut cera fluant, citiusq; metallum absque fumo penetrent, quam oleum papyrum, aut aqua spongiam subintrare videtur, idque tingant in album rubeumque colorem in igne permanentem & examini cuivis expositum. Primo igitur gradu calcinationis ad ejusmodi tincturas metalla in alcohol adducta, facilem acquirunt liquefactionē secundo gradu solutionis videlicet, ac deinceps per putrefactionem, ac destillationem eorum tincturæ figi debent, & incombustibiles fieri, coloreque non variabiles. Ad humanorum vero corporum sanitatem instauratione & innovatione recuperandam aut conservandam, ex auro, unionibus, antimonio, sulphure, vitriolo, similibusque trahi debent. Ignium etiam varia subjecta, varias habent operationes in alchemia, ut aliam lignorum flammæ quem vivum ignem vocant, & quo calcinantur ac reverberantur omnium corpora metallorum aut aliorum: aliam continuus candelæ, vel lychni calor, quo volatilia figuntur, aliam carbonum, quo corpora cementantur, colorantur, & purgantur à suis excrementis, item aurum & argentum ad altiorem gradum adducuntur, Venus dealbatur, & in summa cuncta metalla innovantur: aliam operationem habet ignita lamina ferri, super quā fit examen tincturarum: aliam calor per ignem excitatus medio limaturarum ferri: aliam in cineribus: in arena item aliam: & in balneo Maris vel Mariæ (ut vocant) aliam, quo quidem fiunt variæ destillationes, sublimationes, & coagulationes: aliam etiam habet balneum roris, quod vaporosum vocavi alias, quo multæ rerum corporalium fiunt solutiones: aliam venter equinus habet, in quo præcipuæ fiunt putrefactiones atque digestiones: item his omnibus longe aliam habet invisibilis ignis, id est, radiorum Solis, qui per speculum aut crystallum palam fit à suis operationibus, & de quo veteres non memi-

meminerunt. Hoc igne tria cujusque rei principia ſuper ligneam menſam, absque metu flagrationis vel aduſtionis ſeparari poſſunt, ac metalla quævis præter viſibilem ignem liquefieri, nec non aduſtibilia quæque in carbones & cineres concremari. Cæterum transmutationes metallorum imperfectorum ad perfectionem, fieri non bene poſſunt absque lapide vel tinctura, de quibus infra ſuo loco tractabimus. Proinde etiam infra de transmutationibus imperfectorum in imperfecta nonnulla dicemus ad probationem transmutationum duntaxat adducta, non prius tamen quam ignis tractationem in quo totius artis cardo potiſſimum vertitur, compleverimus, & aliquot lapidis proceſſus ex Paracelſo docuerimus.

De ſimplici Chemicorum igne.

CAP. II.

POſtquam de transmutationum artificio per ſcalam & ſuos gradus quod ſatis eſt ingenioſis diximus, ut ſervetur (de quo ſupra narratum eſt) ordo, neceſſarium erit instrumēta prius, quam materiam ipſam initiandis proponere, ne rudes & inepti pedem prius quam manum admoveant. Huc igitur non accedant quibus mens oculus non eſt, cuique manus inſervire nequeat: pes enim & carneus oculus absque mente ſana & incorrupta, prorſum inepti. Potiſſimum itaque maximeq; requiſitum inſtrumentum eſt ignis, qui quidem ex propria natura vivens, à nullo alio vivificatur igne. Hinc fit etiam, ut poteſtatem atque vires habeat quemcunque alium in rebus occultum vivificandi. Qualis in hoc mundo Sol à Deo creatus eſt, ut quieſcentem ignem in omnibus expergefaciat, utque Lunæ, Mercurij, Veneris, Martis, Jovis, atque Saturni, & reliquorū aſtrorum ſphæras omnes accendat igne ſuo, quæ alioqui de ſe nullū habent, nec de ſe præbere poſſunt: etenim per ſe ipſa mortua ſunt, accenſa tamē igne ſolari, vivunt, ſuas quoque, juxta cujusq; proprietatem, operationes perficiunt. Sol vero lumen & vitā quam habet ignem, ab alio nullo recipit aſtro, ſolùm à Deo ſuo creatore regitur, ut ſemper & æqualiter in ſeipſo ardeat ac luceat quamcunque aliam lucem naturalem illuminans. Haud aliter in arte ſpagirica judicandus eſt ignis athanoris, furnique ſecreti philoſophorum, qui furnum, & ſphæram vaſis accendit ignemque materiæ, quemadmodum ſol in univerſo mundo videtur operari, ſine quo nihil in eo prorſum generari poteſt. Pariter in arte nil efficitur absque hoc igne ſimplici, cum ſit potiſſima pars & operatio hujus artificij, reliquas omnes in ſe complectens, & à nulla comprehenditur, per ſe quidem conſiſtit aliarum non indiga, ſed reliquæ omnes indigent igne hoc ſimplici quæcunque fiunt operationes, à quo vitam recipiunt una cum ipſa materia,

Alibi de igne ſimplici loquitur Paracelſus ad hunc modum. Philoſophorum (inquit) celeberrima hæc eſt ſententia: Ignis & azot tibi ſufficiant, ſolus enim ignis totum opus eſt & ars integra. Porro quotquot ignem ſuum carbonibus ſimpliciter extruunt, errant vas in eo vel ſuper illud continentes. Igne fimi equini fruſtra nonnulli tentarunt. Carbonum igne ſine medio materiam ſublimarunt, & non diſſolverunt. Alij calorem ſuis lampadibus excitarunt, aſſerentes hunc eſſe philoſophorum ignem ſecretum, ad ſuum lapidem fabricandum. Nonnulli poſuerunt in balneum, & hoc in formicarum acervis: alij in cineribus juniperinis: aliqui in calce viva hunc ignem quæſierunt, in tartaro, vitriolo, nitro, & ſimilibus. Alij in aqua ardente, uti Thomas de Aquino falſo de hoc igne loquitur inquiens Deum & Angelos ſuos eo carere non poſſe, ſed indies uti. Quæ blaſphemia hæc eſt? an non manifeſtiſſimum mendacium, Deum carere non poſſe elementari igne aquæ ardentis, imo ſuis creaturis omnibus quoties velit? Calores omnes medijs quæ dicta ſunt excitati per ignem, ſunt ad noſtrum opus proſum inutiles. Vide ne ſeducaris etiam ab Arnaldo de Villa nova, qui de carbonum igne ſcripſit, ipſe namque hoc ipſo te decipiet. Almadir ait, ſolos radios inviſibiles ignis noſtri ſufficere. In exemplum adducit alius, calorem cæleſtem ſuis reflexionibus ad Mercurij coagulationem & perfectionem maxime facere, continuato ſuo motu. Iterum idem: Fac (inquit) ignem vaporoſum, digerentem, & coquentem, continuum: non tamen volantem, aut bullientem, ſed alterantem & penetrantem: jam dixi & vere omnem ignis excitandi caloris modũ, ſi verus es philoſophus, bene intelliges; hæc ille. Salmanazar ait: Ignis noſter corroſivus eſt ignis, qui ſupra noſtrum vas aerem & nubẽ obducit, in qua nube radij hujus ignis occulti ſunt: hoc rore cahos, & humiditate nubis deficientibus error commiſſus eſt. Rurſum Almadir ait, niſi ignis noſtrum ſolem humore ſuo calefecerit per fimum montis, aſcenſu temperato, non erimus participes albi neque rubei lapidis. Hæc omnia demonſtrant ſatis aperte nobis occultum ignem ſapientum. Summatim hæc eſt materia noſtri ignis, videlicet ut accendatur per quietum ſpiritum ſenſibilis ignis, qui ſurſum pellit velut calefactum cahos ex oppoſito ac ſupra materiam noſtram philoſophicam: qui calor ſupra vas noſtrum gliſcens, ad motum perfectæ generationis, conſtanter intermiſſione ſine temperate quidem urgeat. Hæc ego (inquit) Paracelſus de ſimplici philoſophorum igne.

De

De multiplici igne philosophico.

CAP. III.

POstquam de simplici diximus, congruum esse videtur, ut etiam de multiplici quid in medium adferamus, copiosius clariusque quam antea: nam de hoc posteriore nonnihil tanquam per transennam attigimus. Ignis itaque multiplex est, qui pro diversitate subjecti in quod influit, & per quod postmodum in alijs excitatur subjectis, variatur, ut ignis cinerum, arenæ, balnei, limaturarum, &c. mediatum calorem habent ab immediato profluentem in subjectam materiam instrumenti, & hinc in materiam arti subjacentem. In isto quidem igne multiplici consistit differentia suppositi, hæc est causa, propter quam nihil in rerum natura potest videri, in omnibus & per omnia simile cuipiam alteri, licet ambo sint sub eadem specie, imo sub eodem individuo membra. Ut metallum aliud producit aurum, ab eo quod argentum generat; aliud, saturneum, venereum, martium, &c. profert; item istorum quodlibet pro loci differentia unde fuerit crutum natumque variatur. Nec duo homines, neque duo corporis unius membra, non ejusdem arboris folia duo similia reperiuntur: sic de reliquis. Dissimilitudo non est ex primo creaturarum igne, sed ex elementorum vario regimine per planetas, & non per solem. Etenim quolibet momento calor in elementis hac dispositione mutatur, simul & forma decompositorum à compositis, & non à simplicibus. Ubi non usque adeo magna fit elementorum mixtio, ibidem generatur Sol; ubi paulo major atque impurior, ibi Luna; item ex imperfectiore Venus: sic de reliquis, juxta mixtionum mutationes, cujusque metalli minera non similis alteri, neque spiritus eorum inter se per omnia conveniunt. Si vero generarentur ex igne simplici solo, non interveniente multiplici, proprietatum atque formarum nulla fieri discretio valeret, nedum in metallis verumetiam in alijs omnibus creaturis. Cur autem non plura veniant in usum quam septem numero, quorum sex solida, septimum fluxile rarumque, suas rationes habet in adepta philosophia, & non in alchemia; proinde suo loco reservandæ, ne ab instituto digrediamur. Hactenus de multiplici dictum sit igne philosophico, ex physicis rationibus deducto.

De visibilibus & localibus instrumentis, & primo de utero spagirico.

CAP. IV.

PRiusquam ad materiam deveniamus, instrumenta singula, tum actualia, tum localia declarare visum est ex ordine, quibus ad hanc artem opus est. Actuale primum, ignem esse diximus, locale

Ii 4 vero

vero primum est furnus, Athanor chemico nomine vocatus ab antiquis: hic uteri vicem in spagirica generatione refert. Hermes Trismegistus etsi non inventor hujus artis, non minus quam Paracelsus spagiricæ medicinæ, instaurator tamen dici meretur. Ille spagiricum hoc opus, in quo philosophia humana manum extremam ponit, ex meditativa contemplatione majoris mundi sumsisse exordium asserit, innuens ad imitationem cæli & terræ spagiricum Athanor extrui debere. Sed comparationem hanc ingeniorum exercitij gratia brevibus examinare minime pigebit, quo prodesse queam lectoribus. Nemo physicus inficiabitur Solem generare Solem sibi similem, sed non omnis fatebitur hunc in centro fœtum existere, potissimum eorum discipuli philosophorum, qui nullam ignis Ætnæi cognitionem aliam quam ex oculo carneo, rusticorum instar, habuerunt. Hic Sol terrenus vel inferioris aut elementaris machinæ, per ignem superioris Solis accenditur; non secus & nostræ materiæ centrum, à centro mundi nostri vel athanoris, quod ignis est, Solis naturalis vicem hac parte gerens per similitudinem incenditur. Ecquis non videt (quæso fratres) universi creati mundi formam, habere furni similitudinem, vel ut reverentius loquar, uteri matricem continentis, elementa videlicet, in quibus semina Solis & Lunæ, per astra varijs influxibus demissa corrũpuntur, coquuntur, atq; digeruntur in generationem omnium? Sed vel pueris, ne dicam philosophis, hæc liquido manifesta sunt, quapropter latius non urgebimus. Ad Athanoris nostri constructionem igitur veniamus. Primo construatur furnus altitudine sex spithamarum, & interna rotundaque latitudine unius spithamæ, ut inferius tamen sit aliquantulo amplior quam superius intrinsecus, atque politus, ne carbones injecti scabredine hæreant, sed facile descendere queant, dum aduruntur infra prope craticulam. Ad hujus æquationem sint aliquot foramina, quibus laterales vel uterales furni duo, vel tres correspondeant, aut si voles unicus: ostiolorum latitudo sit quatuor digitorum idque latorum. Cuilibet fornaculæ ahenum adaptetur cum aqua cætera concludatur, ut ovum in gallina, vitrum in utero suo pro industria magisterij. Deinceps ubi fuerit operandum, & omnia diligentissime parata, carbonibus quantitate nucis juglandis vel paulo majore confractis, impleta ad summum turricula succendantur infra ad ostiola, turrisque superius obstructa sit, ne carbones in medio vel superius accensi, calorem totum opus vastantem excitent, unaque vice conflagrent omnia simul. Quum vero calor excedere justum videbitur, admoto ad ostiolum aliquo laterculo cohiberi poterit; contra si remissior erit, ferrea rudicula cabones subtus craticulam commoveantur. Sed registris (quæ gubernacula vocant) aptius moderabitur ignis: singula docet usus in

uſus in præparationibus eorum quæ neceſſaria ſunt, antequam eo deventum ſit. Igne igitur ad juſtam æqualitatem proportionis moderato, ut ipſa natura docet in omnibus, calor fermentum excitabit, ac deinceps hoc materiam in ovo latentem. Proinde non aliter quam ſol in magno mundo lucet, illuminat, vitamque tribuit reliquis aſtris omnibus & elementis, ignis ſpagiricus illuſtrans athanorem ſuum, ac inſtrumenta quæque, maris quoque balneum fovens, ut gallina ſuum ovum animatum excludit. Sed gigantem audio tanquam leonem rugientem contra furnum, quærens quem devoret Paracelſum. En (inquit) quemadmodum ſibi ipſi contradicit, nuperrime vetuit ne ſtruatur ignis carbonibus, idque admodum ſevere; modo vero docet carbonum ad hanc ſuam artem potiſſimum uſum. Tetigiſti ſcilicet, non melius quam reliqua omnia judicaſti ſecum pugnare ſcripta Paracelſi. Alterum tamen oculum eſt quod aperias, ne monoculus, aut cæcus prorſum de coloribus judicaſſe hactenus videaris. Non vidiſti quid ſibi velit hæc particula (ſimpliciter & ſine medio) ad carbonum interdictionem adjecta? Viden' quinam præter ſpem tuam Paracelſus licet mortuus, ſcriptis vivis adhuc ſuis tibi cæteriſque reſpondere calumniatoribus valeat, ac dicere, qui me judicas errare, tu erras per teipſum judicatus? Nunquid ſæpius admonui te, tuique ſimiles invidos homines paſſim in omnibus ferme ſcriptis meis, ne verbulum probe non maſticatum pertransires, alioquin eveniret vobis gigantibus cum pygmæo meo homunculo, quod olim Goliæ cum Davidulo puero? Cavete inquam, iterum atque iterum, ne hoc noſtro lapide tanquam myſterio magno corruatis, ac ſimul cum illo deſcendatis ad barathra, quo me relegare fruſtra conamini. Hæc intonare videtur Paracelſus in tumulo. Non ita fratres de mortuis loquendum eſt præter æquitatem, imo non de male meritis. Maneant in ſua requie omnes, quemque ſua facta manent. Facile quidem eſt carpere, judicium evitare hodie difficile, & in extremo non poſſibile. Quid es tu quod non ego, quid ego quod non tu? rurſus quid utrique, quod non alteri contingere poteſt, errare videlicet? Homines ſumus omnes, quibus hoc præſertim accidit magis quam brutis irrationalibus, quæ ſolo ductu moventur. Error fateor in plurimis, erras tu, tuum eſt fateri, meum admonere, non judicare: tuum igitur officium eſto ut meum, non per invidiam, fratrum non rite geſta palam facere, prius quam aliqua cum modeſtia juxta veræ philoſophiæ diſciplinam admonuiſſe: alioqui nec tu, nec ille, nec ego, ſecus facientes philoſophiæ nomine digni ſumus. Sed hæc philoſophica diſciplina (proh dolor) etiam à doctiſſimis impugnatur: tantum invaluit gentilium philoſophorum dogma hac tempeſtate celebratiſſimum in ipſis, ut non videant hoc omne qualecunque eſt

forinfecus, & intrinfecus, nil nifi meram honorum ambitionem prætexere: hic ftudij fui laborumq; potiffimus fcopus fuit. Hinc factum ut quifque famam fibi per labefactationem vel denigrationem alterius parare conetur. At non confiderant miferi, nullam æque magnam injuriam fieri poffe, quæ non longe majorem expectat, fi tamen ex æquo fatui fimus omnes, nemoque reperiatur qui fapere pro menfura velit. Multi plus fatis fapiunt, aut minus plurimi, qui medium fervent fere nulli. Viderimus igitur, ne quam prætendimus fapientiam, jufto Dei judicio, in manifeftam ftultitiam etiam hoc feculum transformetur, idque proprio noftro conatu. Si quid igitur à nobis erratum eft, accufante nos propria confcientia, quo fcandalum præbuiffe videamus aliis in feductionem tendens, fcriptis pariter ut etiam patratum, Deo coram & hominibus retractemus absque verecundia. Hominum, ut antea diximus, à fapientiffimis agnofcitur communis error, à ftolidis & fatuis vero non, quibus omne delirium vera femita, & è contra. Sed miffos faciamus amentes probisque ac intelligentibus cum agamus latius. Adhuc de furno vel athanore, modo de vafe quid audiamus.

De fecundo fpagirorum inftrumento locali, matrice vel ovo philofophico.

CAP. V.

Multa de fe temere præfumentes philofophi, perperam intellexerunt occultum atque fecretum vas philofophorum, & pejus id quod Ariftoteles alchemifta (non ille vero academicus Græcus) loquitur inquiens, materiam in triplici vafe decoquendam: item peffime quod ab alio dicitur, materiam in prima feparatione, primoque gradu, vas metallicum expetere, in fecundo gradu coagulationis videlicet ac dealbationis fuæ terræ, vas vitreum, & in tertio gradu, qui fixationis eft, vas terreum. Nihilominus per hæc omnia, folum unum vas intelligunt in omnibus operationibus, ufque ad perfectionem rubei lapidis. Cum igitur materia noftra, fit radix noftra ad album fimul & ad rubeum, neceffario vas noftrum ad hunc modum effe debet, ut in eo materia regi valeat à cœleftibus corporibus. Influentiæ namque cæleftes invifibiles, & aftrorum impreffiones, apprime neceffariæ funt ad opus, aliter autem impoffibile fuerit orientalem, Perficum, Chaldaicum, & Ægyptiacum lapidem infuperabilem alijs medijs adimpleri; per quem Anaxagoras totius firmamenti vires cognovit, ac præfagivit magnum lapidem de cælo defcenfurum in terras, quod etiam poft ejus mortem accidit. Cabaliftis utique vas noftrum innotefcit potiffimum, id juxta vere Geometricam proportionem atque menfuram, & ex certa quadam circuli quadratura fa-

tura fa-

tura fabricari debere, quo ſpiritus, & anima noſtræ materiæ ſeparata à ſuo corpore, hoc pro cæli ſui altitudine ſecũ elevare queant. Si vas præter æquum ſtrictius, amplius, altius, demiſſiusve fuerit, quam dominantes & operantes ſpiritus animaq; deſiderant, calor ignis philoſophici noſtri ſecreti (qui quidem acutiſſimus eſt) materiam violentius excitatam ad operationem urgebit nimiam, ut quandoque vas in mille fruſtra diſſiliat, non ſine periculo corporis ac vitæ operantis. Contra ſi capacius, quam ut calor juxta proportionem operari valeat in materiam, irritum etiam erit opus & fruſtraneum. Quapropter ſumma diligentia cum induſtria vas noſtrum philoſophicum eſt fabricandum. Quæ vero materia ſit hujusmodi noſtri vaſis, intelligunt illi ſoli, qui in prima ſolutione materiæ noſtræ fixæ & perfectæ, hanc in ſuam primam eſſentiam adduxerunt, de quo ſatis. Operator etiam diligentiſſime notet, quidnam in prima ſolutione materia deponat, à ſeque rejiciat. Vaſis hujus deſcribendi ratio difficilis eſt: talis tamen eſſe debet forma, qualem ipſamet natura expoſtulat: ex uno quidem & ex alio petenda ac inveſtiganda eſt. In ſumma talis, ut ex altitudine cæli philoſophici à terra philoſophica elevati, queat in fructum ſui terreni corporis operari. Hanc formam utiq; habeat, ut ſeparatio & purificatio elementorum, quando ignis unum ab alio pellit, fieri poſſit, utq; quodlibet ſuum locum, in quo hæret, occupare valeat, ac Sol & alij planetæ circumcirca terram elementalem ſuas operationes exercere, & curſus eorum in circuitu nõ impediatur, aut velociori motu agitetur. Juxta hæc omnia quæ dicta ſunt, juſtam proportionem habeat oportet rotunditatis & altitudinis. Quæ verò faciunt ad primam mundificationem corporum mineralium, ſunt vaſa fuſoria, tenaculæ, folles, cupellæ, teſtæ, cimentoria vaſa, cinericia, cucurbitæ, bociæ ad aquas fortes & regias, tum quæ ad projectionem in opere poſtremo ſunt neceſſaria. Cæterum de vaſe ad hoc opus: alio loco loquitur Paracelſus ad hunc modum: Ad hanc artem eſt quod habeas rite juſteque proportionatum vitrum: etenim ſi capacius erit, quam par eſt, dilatatur materia, id eſt, humiditas, ut nihil inde naſcatur; ſi verò ſit anguſtius vel compreſſius, germen ſuffocabitur, ut nullum fructum edere valeat. Exemplo patet ab eo quod ſub umbra, vel tecto ſatum fuerit, nil inde boni frugive produci. Quapropter plurimi refert ad vitrum hoc animum advertere: nam per ipſum vel in ipſo commiſſus error, non facilè corrigitur, imò non perducitur opus ob ejus impedimentum ad optatum finem. Peoinde ad uncias duas materiæ, ſumito uncias duas cum dimidia vitri vel ovi philoſophici, hoc eſt, quod pondus hoc referat: habenda ratio tamen eſt juſtæ vitri ſpiſſitudinis. His obſervatis non facilè hac parte committitur error. De localibus inſtrumentis igitur dictum ſit hactenus.

De

De subjecto vel materia philosophica in genere.

CAP. VI.

ANTEA satis clarè diximus quæ sint instrumenta chemica, jam verò quam sibi materiam spagiri ad suum opus inchoandum elegerint audite: Postquam vegetabilia mortificata sunt, cōcurrentia duorum mineralium, ut puta sulphuris & salis, in mineralem naturam transmutantur, ut inde tandem perfecta mineralia resultent. Etenim in terræ cavernis mineralibus vegetabilia nonnulla reperiuntur, quæ longo temporis successu, & continuato calore, sulphuris naturam vegetabilem exuerunt, indueruntque mineralem. Idque potissimum accidit ubi hujusmodi vegetabilibus proprium adimitur nutrimentum, ut coacta sint postmodum à sulphuribus & salibus terræ suum alimentum sumere tantisper donec in minerale perfectum, quod antea vegetabile fuerat, abit. Et ex minerali conditione hac, metallica quædam essentia perfecta nonnunquam oritur, idque progressu unius gradus in alterum. Sed redeamus ad lapidem philosophorum, cujus materia est inventu difficilima nec non intellectu. Hujus ut aliarum quarumcumque modus investigationis, & norma certissima, quid contineant valeantque, radicis est earum, & spermatis examinatio sedula, qua pervenitur ad materiarum cognitionem. Ad hoc facit plurimum, consideratio principiorum valdè necessaria, tum qua via quove medio natura primum ex imperfectione ad perfectionis finem devenerit. Cui considerationi conducit imprimis, habere compertissimum, creata quævis à natura fuisse compacta tribus primis principiis, Mercurio videlicet, sulphure, & sale naturalibus in unum permistis, ut in nonnullis volatilia sint, in aliis verò fixa. Quoties enim corporale sal, cum spirituali Mercurio, & animato sulphure permiscetur in corpus unum, tum demum incipit operari natura locis, quæ loco vasorum suorum habet, subterraneis, per separantem ignem, quo sulphur crassum & impurum separetur à puro, & à sale terra segregetur, nec non à Mercurio nubes, servatis prioribus partibus istis, quas natura decoquit rursum simul in constans corpus unum geogamicum. Quæ quidem operatio habetur à magis ut mixtio conjunctioque per unionem trium, utputa corporis, animæ, & spiritus. Adimpleta hac unione, resultat inde purus Mercurius, qui si per meatus subterraneos defluat ejusque venas, obviamq; factus sit cahoico sulphuri, hoc ipso coagulatur pro conditione sulphuris. Est tamen adhuc volatilis, ut vix centum annis postea decoquatur in metallum. Inde sumsit originem vulgatum hoc, nempe, Mercurium & sulphur materiam esse metallorum, ut etiam ex relatu fossorum mineralium constat. Non tamen vulgaris Mercurius, neque sulphur commune metal-

metallorum ſunt materia, ſed Mercurius & ſulphur philoſophorum incorporata ſunt, ac innata metallis perfectis eorumque formis, ut nunquam ab igne fugiant, neque vi corruptionis elementorum depraventur. Utique per ejusmodi naturalis mixtionis diſſolutionem, Mercurius noſter domitus eſt, inquiunt ſpagirici philoſophi. Sub hac igitur verborum forma, noſter Mercurius ex perfectis corporibus, viribusque terrenorum planetarum venit eliciendus: quod etiã Hermes his verbis aſſerit: Sol (inquit) & Luna ſunt radices hujus artis. Filius Hanuel ait, philoſophorum lapidem aquam eſſe coagulatã, videlicet in Sole & Luna. Unde ſole clarius patet, materiã noſtri lapidis nihil aliud eſſe præter Solem & Lunam. Idipſum etiã eo confirmatur, quia ſimile quodq; ſibi ſimile naturaliter parit generatque. Et non aliter quam duos eſſe ſcimus lapides, album & rubeum, duæ ſunt etiam lapidis materiæ, Sol & Luna ſimul copulata proprio matrimonio, cum naturali, tum artificiato. Et quemadmodum videmus virum & mulierem abſque ſemine utrumque ſuo generare minimè poſſe, pariformiter vir noſter Sol, fœminaque ſua Luna, ſine ſemine ſpermateque utrumque ſuo concipere non poſſunt, neque ad generationem aliquid moliri. Collegerunt inde philoſophi noſtri tertium eſſe neceſſarium, videlicet animatũ ſemen amborũ hominis & fœminæ, chemicorũ ſine quo totum ſuũ opus irritũ eſſe judicarunt & inane. Hujuscemodi ſperma Mercurius eſt, qui per naturalem conjunctionem amborum corporum Solis & Lunæ, recipit iſtorum in ſe naturam in unione. Tum demum, nec prius aptum eſt opus ad congreſſum, ingreſſum, & generationem, per vim ac virtutem virilem & fœmineam. Hinc moti philoſophi noſtri dixerunt, Mercurium iſtum componi corpore, ſpiritu, & anima, eumque naturam elementorum omnium, & proprietatem aſſumſiſſe. Quapropter ingenio & intellectu validiſſimis adſeverarunt ſuum lapidem eſſe animalem, quem etiam vocaverunt ſuum Adamum, qui ſuam inviſibilem Evam occultam in ſuo corpore geſtaret ab eo momento, quo virtute ſummi conditoris omnium unita ſunt. Ea de cauſa meritò dici poteſt, Mercurium philoſophorum nihil aliud eſſe, quam compoſitum eorum abſtruſiſſimum Mercurium & non vulgarem illum. Sapienter igitur dixere ſapientibus, eſt in Mercurio quicquid quærunt ſapientes. Almadir philoſophus ait: Nos extrahimus noſtrum Mercurium ex uno corpore perfecto, duabusque perfectis conditionibus naturalibus ſimul incorporatis, hic ſuam perfectionem extrinſecus protrudit, qua reſiſtere valeat igni, ac iſta ſua perfectione forinſeca, ab extrinſecis inſultibus defendatur quicquid imperfecti jam in eo circumſeptum eſt. Per hunc philoſophi locum acutiſſimi, lapidis materia intelligitur Adamica, limbus microcoſmicus, materiaque philoſophorum homo-

homogenea, & unica. Horum dicta philoſophorum, de quibus antea mentionem fecimus, mere ſunt aurea, plurimæque ſemper exiſtimationis habenda, quod nihil contineant ſuperflui, nihil invalidi. Summatim ergo lapidis philoſophorum materia, nihil aliud eſt, quam igneus perfectusque Mercurius per naturam & artem extractus, id eſt, artificialiter præparatus, & verus hermaphroditus Adam atque microcoſmus. Hoc ipſum philoſophorum ſapientiſſimus ille Mercurius Triſmegiſtus aſſerens, lapidem vocavit orphanum. Noſter itaque Mercurius is ipſus eſt, qui Solis perfectiones, vires atque virtutes in ſe continet, quique per vicos ac domos Planetarum omnium transcurrit, & in ſua regeneratione vim ſuperiorum & inferiorum acquiſivit, quorum etiam matrimonio comparandus, ut patet à candore & rubore ſimul in eo conglomeratis. Magi per ſuam ſapientiam affirmarunt: omnes creaturas ad unitam ſubſtantiam adducendas, quam ſuis mundationibus & purgationibus aſſerunt in tantam ſubtilitatem aſcendere, divinamque naturam & proprietatem, ut operetur admiranda. Conſiderarunt etiam in terram redituram, & per ſupremam ſeparationem magicam, perfectam quandam ſubſtantiam emerſuram, quæ tandem plurimis & induſtrioſis, & valdè prolixis præparationibus, ex vegetabilibus ſubſtantijs in mineralem, & ex minerali in metallicam, & ex perfecta metallica ſubſtantia, attollitur in perpetuitati ſimilem ac divinam eſſentiam quintam, omnium cœleſtium ac terreſtrium creaturarum eſſentiam in ſe concludentem. Arabes & Græci per characteres occultos ſenſus denotantes, & per hieroglyphicas deſcriptiones Perſarum & Ægyptiorum, ad ſecreta & abſtruſa myſteria pervenerunt, quibus adeptis & partim intellectis, partim verò non, admiranda quædam experiundo viderunt oculariter. Sed quia ſupernaturalia profundius laterent, quam captus eorum poſſet aſſequi, arcanum hoc non juxta Magorum ſententiam vocarunt ſupercœleſte, ſed philoſophorum arcanum appellarunt, & ex ſententia Pythagoræ lapidem eorum. Hunc quicunque ſunt aſſequuti, variis adumbrarunt figuris ænigmaticis, deceptoriisque ſimilitudinibus, comparationibus, & vocabulorum fictionibus, ut poſteris ejus materia ſaltem foret occulta, ejusque nulla vel minima poſſet haberi notitia. Veterum plurimi hanc materiam ac præparationem ejus, apertè ſatis detexerunt ingenioſis parabolicis tamen & ænigmaticis verbis atq; figuris, ut arcerent indignos à tanto myſterio naturæ pariter & artis. Pauciſſimi nihilominus, etiam eorum qui ad hanc artem apti ſunt, balſamum naturæ perpetuum, lapidemque perfectum quæſierunt, ob ingentem laborem cum difficultate intricatum, qui paſſim occurrit inter inveſtigandum. Quo factum ut pigræ deſidesque mentes ab opere deſtiterint. Avari tamen, quibus auri fames

fames & argenti vilissimorum animum addit, omnium diligentissimè perstiterunt in opere, ut præ hoc etiam vitam & opes neglexerint; verum quia non istis à Deo tanta felicitas mundana destinata est, oleum perdiderunt ac operam. Proinde studio ac ingenio acutissimo ad hanc rem est opus, ut ex variis comparationum similitudinibus mens auctorum scribentium in hac arte detegatur. Ut igitur ingeniosiores aliquatenus intelligant, similitudinem aptam adferemus in medium, qua præfiguratur materia balsami perpetui, simili balsamo convenientis in humano corpore ad summam sanitatem recuperandam, conservandam, & propellendum morbum, inquit Paracelsus. Exemplo sit communis ignis & naturalis: hic nobis est invisibilis, quapropter in aëre in quo delitescit quærendus & inveniendus, per concussionem lapidis ad chalybem, in quibus tamen potissimum non consistit, sed in aëre, nec nisi ab objecto sicco tanquam fomite retinetur. Siccitas enim calorem suum sibique similem statim concipit; amboque simul operantur in subjecto tantisper donec tota humiditas absumatur, maneatque solum corpus aridum cinereumque mortis subjectum, igne vitæ pabuloque privum. Haud aliter materia philosophis est investiganda, cui pabulum & ignis vitæ maximè insunt: hæc præparationibus elicienda sunt, ut vitæ humanæ vitam augeant propemodum deficienti. Nam uti lignum paulò minus absumtum, relictis adhuc valdè paucis carbunculis vel scintillis, addito ligno ceu fomento sibi congruo, flamma vitaque reviviscit ignis, haud secus in humano corpore balsamum perpetuum additum vel atomo residuo vitæ, hanc in flammã prioremque vigorem suscitat. Verum de materia quæstio est in qua suscitans hic ignis latet. Non æquum est, neq; tutum (ait Pararacelsus) clarè manifesteque de hac omnibus ex æquo dicere. Nunquid sufficit gratia Dei lucis filiis, qua lucem è tenebris umbrarum, figurarum, & ænigmatum educendi data est facultas? Tenebrarum filij hac ratione probantur, istis enim etiam ex luce nil præter meras umbras elicere contingit. Natura namque sibi similem naturam expetit, ea gaudet, ac velut ferrum trahitur à magnete, sic tenebræ tenebras generant, lux verò lucem parit. Durus est hic lapis, ecquis ex eo nucleum esse poterit? quid cote & chalybe durius nisi adamas? Hic tamen atteritur: at quo nam artificio philosophorum sit lapis aperiendus, ut inde nobis, & ignis, & vita suppetat, non videmus. Aperiendi sunt mentis oculi, ac inprimis considerandum, quæ medicina sit humanæ vitæ præ cunctis omnibus, per naturam & artem magis congrua, ut ea conservetur ac præferetur usque ad prædestinatum ejus terminum in sanitate, sitque à corruptionibus tutissima. Nemo, saltem verè physicus, in dubium revocabit metallicas essentias, præsertim corporum perfectorum esse

rum omnium quæ natura produxit magis durabiles, minusque corruptibiles. Proinde si vita sit ignis & calor formæ naturalis humido suæ materiæ per lucem unitus, ut patet ex Genesi, luxque non fulgentius vivat quam in corporibus corruptioni minus obnoxijs; quid obstabit quo minus ignis calor, & humor radicalis in metallis incorruptibiles, à somno in vitam exicitati manifestam organis humanæ vitæ junctis, hanc penè consopitam suscitent. Dormiunt enim in metallicis corporibus illa solum, & quiescunt ut homo somno correptus ac ceu mortuus jacet, nec nisi respiratione movetur, corpore verò non. Spiritus utique metallorum si liberetur à somno sui corporis, motus & actiones ut ille suas exercebit in objecto sibi corpore quovis. Non aliter de corporibus humanis judicandum, ista dum ægra sunt, spiritus vitales in eis obdormiscere, non verè nec liberè spirare posse, ob somnolentiam sui domicilij corrupti. Semotis igitur à corpore tenebrarum corruptionibus, non per medicum extraneum, sed per ipsammet naturam auxilio medici corroboratam, accessuque vitæ extraneæ metallorum videlicet incorruptibilis, liberè suos motus exercent spiritus ejusmodi vitales in hominibus. Nil mirum itaque si mirabiles curæ fiant à spagiricis medicis, alioqui per vulgarem Græcorum medicinam impossibiles; quo factum ut isti morbos incurabiles judicarint, quos ipsi nequiverunt pellere dormientibus ac veluti mortuis suis medicamentis. Hinc perbellè differentia videtur spagiricæ medicinæ à Græcanica: hæc dormit cum dormientibus, illa verò vigil ab omni sopore libera, dormientes facultates excitat vitæ. Sed ut ad inquisitionem redeamus materiæ, hæc non melius innotescere potest quam ab inquirentium erroribus in hac parte commissis.

De Varijs in inquisitione materiæ balsami perpetui, sive lapidis philosophorum erroribus.

Cap. VII.

MAximam hujus artis difficultatem observans Arnaldus ait in suo rosario: Varia huic materiæ lapidis nomina præfixerunt occultissima quædam, à similitudinibus potissimum allata. Vegetabilem enim appellarunt, mineralem, & animalem, non juxta literalem sensum, ut facilè norunt sapientes divinorum arcanorum, & miraculorum ejusmodi lapidis experti fingere. Hujus exemplum præ se fert Raymundi Lullij lunaria, quæ flores mirandarum virtutum edit philosophis tamen familiarissimos. Non fuit imponentis nomen hoc opinio, ut per id intelligeretur aliqua super metalla projectio, vel præparatio similis ex eis fieret, verum abstrusa mens philosophorum longè alio spectat. Simili nomine materiam suam appellarunt Martagon, cui etiam hinc occultam

occultam operationem chemicam applicaverunt, cum tamen id prorsus nihil denotet præter quandam arcanam similitudinem. Error etiam non minimus in vegetabilium liquoribus ortus est; quibus Mercurium coagulare plurimi conati sunt, & postmodum fixatoriis aquis in lunam convertere, existimantes eum qui hac via, citra metallorum auxilium coagulare posset, maximum assequi magisterium. At quamvis nonnullorum vegetabilium liquores id efficiant, non aliunde fieri quam ob resinam, pinguedinem, aut sulphur terrenum, quo plurimum abundant, judicabitur: hoc Mercurij humiditatem attrahit, ejusque substantiæ permiscetur coagulando præter omnem utilitatem. Nam crassum & externum sulphur nullum in vegetabilibus, ad perfectam projectionem in alchemia aptum esse, compertum est: quodque non sine maximo dispendio experti sunt multi. Etsi nonnulli succo tithymalli albo, lacteoque, propter calorem intensum, & acutum in eo existentem, coagulasse Mercurium existimarent, cum solo frigore in occulto potius contrario manifesto id factum esset, unde lac virginis appellarunt, falsum tamen fundamentum hoc fuit. Non secus de succo chelidoniæ existimandum, licet colore suo hominum imponat oculis, ac si dotatum esset auro. Colligentes inde vanum quid certo ac determinato tempore, vegetabile hoc eradicarunt, ex quo animam vel quintum esse venati sunt, unde coagulantem ac permutantem tincturam efficerent, verum & hinc nihil præter fatuum errorē ortum. Alij succum hunc ad spissitudinem (quam consistentiam vocant) excoxerunt, ac Soli ut in duram massam coagularetur exposuerunt, quæ postmodum in minutissimum pulverem tusa, Mercurium (ut opinabantur) projectione verteret in solem, quod falsum esse compererunt. Aliqui admiscuerunt huic pulveri sal armoniacum, alij colcotar vitrioli, opinati se hac via tandem ad optatum finem pervenire posse. Postmodum solutionibus in flavam aquam adduxerunt, ut sal hoc tincturæ præberet ingressum in Mercurij substantiam, nihil tamen inde factum fuit. Nonnulli prædictorum loco succos persicariæ, bufonariæ, dracunculi, foliorum salicum, tithymalli, cataputiæ, flammulæ ac similium simul una cum ipso Mercurio per dies aliquot vitreo vase conclusos, in cineribus tenuerunt: accidit ut inde Mercurius in cinerem vel pulverem potius verteretur, sed perperam, & nullo fructu. Decipiebantur enim isti vanis vulgi rumoribus, quibus proseminatum erat Mercurium absque metallis esse coagulandum, ut ante meminimus. Multi ex vegetabilibus salia, olea, sulphura, &c. extraxerunt, sed frustra, cum per hæc nulla Mercurij vera coagulatio, neque perfecta tinctura vel projectio fieri queat. Similitudine sola philosophi non substantia materiam suam arbori cuipiam aureæ ramo-

rum septem comparant, intelligentes eam in suo spermate metalla septem cōcludere, ac in ipso latere, quapropter vegetabilem esse dixerunt: tum etiam quia non aliter quam naturales arbores suo tempore varios flores proferunt, materia lapidis colores pulcerrimos palam facit, in florum suorum productione. Item quia ex terra philosophica materia quædam exurgit, ceu virgultum spongiæ tetræ similitudine, dixerunt arboris suæ fructum ad cœlum tendere. Ideò protulerunt in vegetabilibus naturæ totius artis cardinem verti, & non in vegetabilibus materiæ: tum etiam quia suus lapis animam, corpus, & spiritum in se continet, ut vegetabilia. Non diversa multum similitudine materiam hanc lac virginis esse dixerunt, & rosei coloris benedictum sanguinem, qui tamen solis prophetis & filiis Dei convenit. Inde Sophistæ collegerunt materiam philosophicam in animalium vel hominum sanguine consistere: occasione sumpta, quod ex vegetabilibus nutriantur. Alij quidam in capillis, in sale urinæ, in rebus: alij in ovis gallinarum, in istorum calce, in lacte, & similibus quæsierunt, quibus omnibus Mercurium figere posse putarunt. Extraxerunt aliqui sal ex fœtido lotio, nec defuerūt qui lapillos in rebis inventos materiam esse crederent. Alij membranas ovorum asperrimo lixivio macerarunt, quibus etiam ovorum cortices admiscuerunt, his attribuentes arcanum fixationis ad Mercurium perficiendum. Aliqui ovorum albumen argento comparantes, & auro vitellum, in suam materiam elegerunt, admixtis sale communi, armoniaco, tartaroque usto, simul ista vitro concludentes balneo maris putrefecerunt, idque dum albus color in rubicundissimum sanguinis instar abiret. Hoc ipsum in fœtidissimum destillarunt liquorem, ad opus quod quærebant, prorsum inutilem. Alij putrefecerunt albumen & vitellum ovorum, & inde basiliscus generatus est, quem in rubicundissimum pulverem exusserunt, eoque tingere putabant. Hujus rei fuit auctor Gilbertus Cardinalis in suo tractatu. Plerique fella boum, & aliorum animalium, sale communi permisto macerata destillarunt in liquorem, quo cimentationum pulveres imbutos existimarunt metalla sua tingere posse, magisterio quodam quod partem cum parte vocant, & inde nihil actum est. Aliqui tutiam eligentes additionibus aliquot, uti sanguine draconis, & alijs ejuscemodi frivolis nugis seducti, cuprum aut electrum in aurum permutare conati sunt. Alij juxta Venetorum artem (ut ajebant) viginti plus minusve stelliones olla concludebant, fameque redigebant ad insaniam, ut unam alia famelica devoraret, unica superstite, quam cupri vel electri limaturis pascebant, existimantes genus hoc animalium in ventriculo suo digestione sola permutationem optatam efficere: postremò hoc animal exusserunt in rubicundissimum

pulverem,

pulverem, quem cum crederent aurum esse, miserè decepti sunt. Nonnulli tandem in piscibus trutis nomine, per liquationem concrematis, aurum invenerunt, non alia de causa, nisi quia genus hoc piscium in fluminibus squamulas aureasque scintillas à torrentibus eo delatas, & nonnunquam ex montibus defluentes, colligere ac devorare solitum sit, à natura doctum: rarò tamen idipsum contingit. Tales impostores potissimum inveniuntur in aulis principum. Non est sanè materia chemicorum philosophorum in animalibus quærenda, hoc omnes admonitos semel velim. Est tamen quod sciatur philosophos lapidem suum animalem appellasse, quia in postremis suis operationibus, virtute hujus ignei nobilissimi mysterij, liquor obscurus ac rubeus instar sanguinis, ex sua materia suoque vase guttatim exudat: inde præsagium protulerunt, postremis temporibus hominem purissimum in terras venturum, per quem liberatio mundi fieret, hunc ipsum guttas rosei rubeive coloris & sanguineas emissurum, quo mundus à labe redimeretur. Pariformiter & sanguis sui lapidis, in suo genere, leprosa metalla nec non homines liberabat à suis infirmitatibus contagiosis. Quare non immeritò dixerunt suum lapidem animalem esse. De quo Mercurius ad Regem Calid loquitur ad hunc modum. Mysterium (inquit) hoc solis Dei prophetis permissum est cognoscere, quo fit, ut lapis animalis vocetur. Nam in sanguine lapidis hujus latet anima sua: componitur etiam ex corpore, spiritu, & anima. Simili ratione vocarunt suum microcosmum, quod rerū omnium totius mundi similitudinem habeat, & inde rursus animalem esse dicunt, veluti Plato magnum mundum animal vocat. Accesserunt ignari credentes lapidem esse triplicem, atque triplici genere secretum, utputa vegetabili, animali, & minerali, quo factum ut etiam in mineralibus quæsierint. Hæc verò sententia longè distat à philosophorum opinione; asserunt enim suum lapidem uniformiter vegetabilem, animalem, & mineralem. Notandum adhæc; naturam minerale sperma suum in varia genera distribuisse, videlicet in sulphura, salia, boracia, nitra, armoniaca, alumina, arsenica, atramenta, vitriola, tutias, hæmatiten, auripigmenta, realgara, magnesias, cinabarim, antimonium, talcum, cachimias, marcasitas, &c. in quibus omnibus nondum adimplevit materiam nostram. Quamquam in aliquibus dictarum specierum sese miro nonnunquam patefacit aspectu, quod ad imperfectorum metallorum transmutationem attinet. Longa siquidem experientia, & ignis per exercitium multifariam transmutationem ostendunt in materia mineralium, nedum ex coloribus aliis in alios colores, verum etiam ex una essentia in aliam, & ex imperfectione in perfectionem. At licet ipsa natura quandoque his mineralibus mediis ejusmodi

demonstrationes faciat multis præparationibus intervenientibus, non propterea volunt philosophi suam lapidis materiam potissimum ex ullo mediorum mineralium progredi, tametsi lapidem suum mineralem vocant. Unde Sophistæ ab hac appellatione sumentes occasionem, ipsum Mercurium variis torturis persecuti sunt, aliqui sublimationibus, coagulationibus, præcipitationibus, mercurialibus aquis fortibus, &c. quæ omnes erroneæ viæ vitandæ sunt, cum cæteris Sophistarum præparationibus mineralium, purgationibus, & fixationibus spirituum atque metallorum. Proinde lapidis plurimæ præparationes, quin imo omnes quæ de mineralibus describuntur ad hunc modum, uti Geberi, Alberti cognomento Magni, ac similium, sunt sophisticæ purgationes tantum, cimentationes, sublimationes, destillationes, rectificationes, circulationes, putrefactiones, conjunctiones, solutiones, ascensiones, coagulationes, calcinationes, & incerationes prorsum inutiles, cùm in tripode, furno reverberatorio, athanore, liquefactorio, acidioso, fimo, cinere, arena, similibusque, tum in cucurbita, pellicano, retorto, phiala, fixatorio, & id genus alijs. Idipsum de sublimationibus Mercurij per minerales spiritus ad album, & rubeum, ut per vitriolum, sal petræ vel aliud, alumen, crocum Martis, &c. judicandum est, de quibus omnibus falso fabulatur Jo. de Rupescissa tractatu suo de lapide philosophorum albo & rubeo, quæ simul ementita cum alijs somnia sunt omnia bonos ac simplices viros miserè seducentia. Fugienda sunt etiam illa particularia sophistica Gebri, ut sunt septenæ sublimationes, aut mortificationes, item revivificationes Mercurij cum præparationibus, per Sal urinæ, vel per sepulcrum factis, quæ singula sunt ad lapidem falsissima. Quidam alij mineralium & metallorum sulphuribus Mecurium fixare conati, summè decepti fuerunt. Vidi nihilominus hac arte Mercurium in corpus metallicum per ejusmodi fixationes adductum, similitudine quidem in omnibus & per omnia bonum argentum fingentem ac repræsentantem, verum in examine testæ vel cupellæ falsum ut extitit etiam apparuit. Sophistarum nonnulli tentarunt ex isto Mercurio septies sublimato, ac toties dissoluto fixum oleum emungere, medio quidem aquarum fortium, quo metalla imperfecta quævis ad perfectionem adducerent, at frustraneum istud opus relinquere coacti sunt. Aliqui vitriolum septies purgarunt calcinatione, solutione, coagulatione, & cum duarum partium armoniaci salis additione, sublimationeque, ut in aquam albam solveretur, cui tertiam partem addidere Mercurij vivi, ut ea coagularetur aqua, totiesque postea Mercurium à dicto vitriolo & armoniaco sale sublimarunt ut in lapidem durum abieri t: hoc affirmarunt ex vitriolo conceptum, rubeum sulphur esse philosophorum, cujus quidem solutionibus &

tibus & coagulationibus progressi sunt, in projectione autem factum est nihil. Alij Mercurium coagularunt per aquam aluminis,& in massam duram alumini similem, quam aquis acutissimis fixarunt inutiliter. Sophistæ plurimas rationes fixandi Mercurium sibi præsumunt, frustra tamen quod in eo perfecti constantisve nihil habeatur. In vanum igitur addunt ei mineralia per sophisticos processus, quibus omnibus ad majorem excitatur malitiam, vivus quoque magis ac magis efficitur, impurusque potius quàm perfectus. Non est igitur ab eo philosophorū petenda materia, cum sit imperfectum quid; quod si ad perfectionem etiam adduci queat, sophistarum progressibus valdè difficile fuerit, imò impossibile, cum in eo nihil habeatur quod in perfectionem excitari cogive queat. Nonnulli sumpserunt arsenicum aliquoties sublimatum, ac multoties oleo tartari dissolutum & coagulatum, idque fixare prætenderunt, quo cuprum in argentum verterent; idipsum & nihil præter sophisticam dealbationem quandam attulit. Etenim hoc minimè figi potest, nisi tingens in eo spiritus probe cognitus erit, in quo quidem omnes ferè dormitarunt philosophi frustra conantes ex arsenico boni quippiam efficere Quicunque igitur spiritum hunc ignorarint, spem ipsum figendi nullam etiam habeant, aut virtutem ullam ei tribuendi per aliud, qua transmutationis perfectionem acquirat. Quamobrem notum facio cunctis in eo suam operam impendentibus, dealbationem de qua mentio facta est, ex falso fundamento depromptam, eaque falso cuprum dealbari solum & non aliter immutari. Sophistæ Venerem etiam ad hunc modum larvatam atque fucatam duplo sui admiscuerunt lunæ, mixturam vendiderunt aurifabris atque monetariis: postremò verò sese in falsos monetarios transmutarunt, nedum ipsi qui vendiderant, verum etiam qui emerant. Aliqui ex sophistis albi loco rubeum arsenicum sumpserunt, & hoc ipsum ut prius in falsam artem abiit. Quoniam quocumque modo præparetur, nihil præter albedinem exhibet. Nonnulli progressi sunt ulterius ad sulphur commune, quod flavum ut erat, coxerunt aceto, lixivio, vel urinis acerrimis per diem & noctem, usque dum album emerserit. Postmodum elevarunt à calce communi & calce ovorum, coxerunt ac sublimarunt, idque multoties, combustile semper nihilominus extitit, licet album: eo tamen crudum fixare Mercurium in aurum conati sunt frustra, cinabaris tamen inde pulcherrima & omnium optima, quam viderim unquam, resultavit: hanc fixare putantes oleo sulphuris per cimentationem & fixationem, apparentiæ nonnihil habuit, verum secus atque res ipsa desiderabatur, evenit. Alij sulphur commune redegerunt in formam hepatis, olei lini, laterini, vel olivarum admixtione, coquentes in aceto, postmodum super marmoreum lapidem

pidem effundentes. Hoc ipsum destillarunt in oleum citrinum igne lento primum, sed suo damno sunt experti ejus se nihil quod optabant, lunam scilicet in aurum minimè vertisse. Ut igitur mineralium infinitus est numerus, præparationum etiam eorum est multa varietas; quarum hoc loco latiorem facere mentionem distuli, quod peculiarem tractatum requirant. Cavendum etiam à sophisticis oleis vitrioli & antimonij, item ab oleis metallorum perfectorum & imperfectorum, etiam auri & argenti. Quoniam etsi horum operatio potentissima sit in rerum natura, tamen verus eorum processus in hunc usque diem est paucissimis cognitus. Abstinendum etiam à sophisticis præparationibus Mercurij vulgi, arsenici, sulphuris, & aliorum similium, per sublimationem, descensum, fixationem, cum aceto, sale petræ, tartaro, vitriolo, sale armoniaco: ea tamen via ratione ve quam docent libri Sophistarum. Item fugite sophisticas tincturas a marcasitis & croco Martis desumptas, & ab ea sophisticatione quæ pars cum parte dicitur, lunæ fixæ, similiumque nugarum. Nam etsi aliquam superficialem veritatis apparentiam exhibeant (quæ quidem lunæ fixatio parvi laboris est ac industriæ) tamen ejusmodi progressus præparationis est nullus, ac invalidus.

Audiamus jam quæ sit vera materia philosophici lapidis. In arte fermentorum & fermentationum (inquit Paracelsus) plurimum laborarunt philosophi, quæ potissima videtur inter alias, de qua etiam nonnulli Deo votum & philosophis exhibuerunt, se nunquam ejus rei prodituros arcanum, aliter quam similitudinibus atque parabolis. Cum tamen Hermes libro septimo suorum tractatuum, fermenta luculentissimè patefaciat inquiens, non nisi ex sua constare pasta: latius, fermentum dealbare confectionem, & adustionem impedire fluxumque tincturæ prorsum retardare, corpora consolari, & unionem ampliare. Dicit etiam esse clavem atque finem operis, concludens fermentum aliud nihil existere nisi pastam, ut solis nil nisi solem, & lunæ aliud nisi lunam. Alij fermentum affirmant animam esse, quæ nisi rite probeque præparata sit ex magisterio, nihil etiam afficere potest. Hujus artis nonnulli zelotes quæsierunt fermenta sua in variis mineralibus primis & mediis, at in vanum se cucurrisse compererunt. Quoniam est eadem substantia quæ quæritur, cum ea ex qua depromi debet. Notandum igitur ejusmodi fermentationes ex voto quærentium succedere minimè, sed ex naturalibus concordantiis gradatisque successibus tantum,

De

De præparatione materiæ ſpagiricæ in genere.

CAP. VIII.

NAtura inprimis requirit ab artifice, ut philoſophicus Adam in Mercurialem ſubſtantiam adducatur, ac demum in orientalem ſolarem, ac lunarem lapidem enaſcatur. Porrò notandum communes illas præparationes Geberi, Alberti Magni, Thomæ Aquinatis, Rupeſciſſæ, Polydori, ſimiliumque, nihil aliud eſſe quam particulares quaſdam ſolutiones, calcinationes ad noſtrum univerſale minimè pertinentes, quod quidem ſecretiſſimo ſolum igne philoſophorum indiget. Ignis igitur & azot tibi ſufficiant. Philoſophos aliquarum præparationum facere mentionem, uti putrefactionis, deſtillationis, ſublimationis, cerationis, fixationis, &c. idipſum intelligas oportet in eorum univerſali naturam ipſam quaſvis operationes adimplere in dicta materia, & non operarium, in philoſophico vaſe duntaxat, igne ſimili & non communi. Album namque & rubeum ex una radice proſiliunt absque medio quovis. Solvitur per ſeipſum, & copulatur per ſe, albefit & rubefit, croceum & nigrum efficitur per ſeipſum, ſeſe deſponſat, & in ſeipſo concipit. Decoquendus igitur, aſſandus, & fundendus: aſcendit atque deſcendit, quæ quidem operationes omnes unica ſunt igne ſolo facta. Nonnulli tamen philoſophi per ſummè gradatam eſſentiam vini, corpus ſolis diſſolverunt, volatileque reddiderunt, ut per alembicum aſcenderet, putantes veram eſſe materiam volatilem philoſophorum, cum non ſit: etſi non contemnendum arcanum ſit, corpus metallicum perfectum in volatilem & ſpiritualem ſubſtantiam adducere, tamen errant in elementorum ſeparatione: qui proceſſus monachorum, videlicet Lullij, Richardi Angli, Rupeſciſſæ, & aliorum eſt erroneus. Opinabantur enim aurum hac via in ſubtilem ſpiritualem & elementalem potentiam ſeparare, poſtea ſeparatim utramque per circulationem, & rectificationem rurſus in unum copulare, ſed fruſtra. Siquidem etſi unum elementum ab alio quodammodo ſepararetur, nihilominus quodlibet ad hunc modum ſeparatum, in aliud iterum ſeparari poteſt, quæ partes poſtmodum pellicanica circulatione, vel deſtillatione rurſus in unum coire minimè poſſunt, quin ſemper maneant volatilis materia quædam, & aurum potabile, ut vocant. Cauſa verò cur iſti ad ſuam intentionem pervenire non potuerunt, hæc eſt, quia natura hac via minimè diſtrahi vult, nec ſeparari humanis disjunctionibus, uti per terrena vitra, & inſtrumenta. Sola ipſa novit ſuas operationes, & elementorum pondera, quorum ſeparationes, rectificationes, & copulationes exequitur abſque adminiculo cujusvis operantis,

ant manualis artificij, dummodo contineatur in igne secreto materia, & in occulto vase. Per hominem igitur impossibilis est elementorum separatio, quæ licet appareat, non est vera tamen; quicquid de Raymundo Lullio dicatur, & Angelico suo nobili aureo quod fabricasse falso putatur. Habet enim ipsamet natura proprium in seipsa separatorem, qui quod separat, iterum conjungit abque hominis auxilio, novitque omnium optimè uniuscujusque proportionem elementi, & non homo, quicquid scribentes erronei suis frivolis falsisque receptis de volatili hoc auro suo fabulentur. Hæc est opinio philosophorum, ut cum suam materiam in ignem secretiorem posuerint, calore hoc philosophico circumquaque fovetur, ut incipiens per corruptionem transire, nigrescat: hanc operationem putrefactionem esse dicunt, nigredinem, & caput corvi nominant: materiæ hujus ascensum atque descensum appellant suam destillationem, ascensionem & descensionem: exiccationem dicunt esse coagulationem, dealbationem verò calcinationem. Et quia continuato calore fluida fit ac mollis materia, cerationis mentionem faciunt. Quum autem ascendere desinit, & liquida manet in fundo, fixationem vocant. Ad hunc modum igitur operationum philosophicarum appellationes intelligendæ sunt, & non aliter. Declaratis igitur instrumentis & materia cum fermentis, ex ordine veniendum est ad pondera, sine quibus irritum est opus nostrum.

De proportione materiæ & formæ spagirici lapidis.

CAP. IX.

FOrmalis nostri fœtus pars, est Mercurius philosophorum, & solis spiritus sive tinctura: vivus autem pars est materialis altera. Proinde compositio hujus sacratissimi lapidis Adamici, fit ex sapientum Adamico Mercurio, cum eorum Evena muliere per matrimonium & unionem unius & alterius Mercurij in tertium. Est igitur unica materia philosophorum constans ex spirituali Mercurio, corporali, & animali. Corporalis Mercurius est subjectum tincturarum: spiritualis vero & animalis medium exhibent illas conjungendi. Verum in istorum conjunctione debita proportio servanda est, nam si plus unius quam alterius accipiatur, vel semen projectum in agrum suffocabitur, ut nō possit tamdiu vivere, donec à Mercurio philosophorum unitum igne perficiatur: vel contra si minus, solvi non poterit omninò, quo fiet ut arefactum nihil fructus allaturum sit. Proinde quantum unius & alterius sit accipiendum audite, ne ob ejus proportionis ignorantiam totum destruatur opus. Sumatur itaque pars una seminis, ad duas terræ partes, vel tres ad quatuor, & non errabitur, quin imò ad optatum finem opus perducetur hac parte, modo

reliqua

reliqua moderentur. Alibi de hac proportione loquitur Paracelsus ad hunc modum: Duplici ratione pondus observandum est, naturale prius, alterum autem artificiale. Naturale consequitur effectum in terra per naturam & concordantiam, de qua Arnaldus. Si terræ plus aut minus additum erit quam natura patiatur, suffocatur anima, nullusque fructus percipitur, nullaque fixatio. Idipsum de aqua censendum, si plus istius aut minus accipiatur, non inconvenientius damnum attulerit, cujus superfluitas materiam supra modum humidam reddit, ejusque defectus eam justo ficciorem efficit ac duriorem. Si plus æris adfuerit, tincturæ nimium imprimitur; si parum, pallidum corpus evadet. Itidem si vehementior ignis existat, aduritur materia; si remissior, potestatem exiccandi non habet, neque solvendi, nec alia elementa calefaciendi. In istis pondus elementale consistit. Verum artificiale est occultissimum, cum in arte magica ponderationum sit conclusum. Inter spiritum, animam, & corpus (ajunt philosophi) pondus constat sulphure tanquam operis rectore: etenim anima sulphur apprime desiderat, necessarioque observat ratione ponderis: ad hunc modum intelligito. Materia nostra est unita rubeo sulphuri fixo, cui tertia pars regiminis commissa est, usque in ultimum gradum, ut perficiat in infinitum operationem lapidis, & cum eo persistat una cum igne suo, & pondere constet æquali cum ipsa materia, in omnibus, & per omnia, sine ulla variatione alicujus gradus transmutationis. Postquam igitur materia adaptata est, & proportionato suo pondere mixta, vase philosophorum optimè sigillo suo concludenda, & igni secreto committenda, in quo Sol philosophicus orietur ac surget, nec non illuminabit omnia quę suum lumen expectarunt, speque plurima desiderarunt. Sed qnia rite hæc intelligi nequeunt, nisi tincturarum spiritualium in metallis perfecta habeatur notitia, de his est quod etiam disseramus.

De tincturis & spiritibus metallorum, & primo de tinctura Solis.

CAP. X.

PRincipem locum tenet Solis tinctura, quæ est ex subtili admodum igne purissimo perfectissimoque nata; quapropter spiritus hic ab igne minime refugit, sed fixus in eo manet jubilans & gaudens, ab eo non absumitur nec uritur ut reliqui omnes, quin imo splendescit ac semper clarior efficitur, nulli corruptioni subjicitur, caliditati neque frigiditati vel alijs qualitatibus, quæ nihil ipsi detrimenti ullatenus adferunt: quo fit ut corpus quod semel induit, ab omnibus accidentarijs corruptionibus & morbis tuetur atque defendit, ut hoc etiam pariter cum eo sustineat ignem abs-

que læsione. Virtutes ejusmodi corpus à seipso non habet, sed à suo spiritu solo hoc ipsum efficiente. Certum est solis corpus esse Mercurium, qui tamen ignem sustinere haudquaquam potest, a citissime fugit ab eo. Cum igitur in auro existens minimeque fugiens constanter persistat, dubium non est ejusmodi fixionem à spiritu sibi contigisse. Quod igitur in Mercurio munus & officium habet, quin idem à suo corpore liberum, inque humanum corpus assumtum operetur, quid obstabit? quin etiam istud ab omnibus corruptionibus, morbis & accidentibus quibuscunque tutum reddat, vitamque longam & sanam æque atque nostris olim primis parentibus conferat? Haud secus aliorum metallorum proprietates ac vires cognoscendæ, sola nimirum experientia certissima ac vera, & non subtilis intellectus ratione quapiam alia, cum hæc sapientia per solam opinionem cōcepta, coram Deo & veritate mera stultitia sit, quapropter in hanc sperantes atque credentes fraudari contingit simul & errare. Adhuc de spiritu solis atque tinctura, modò quam luna habeat videamus. In hac alba tinctura latet, ut in sole rubea; nascitur etiam ex subtili spiritu non tamen æque perfecto ac solis, reliquas nihilominus aliorum metallorum subsequentium tincturas longe superat puritate & constantia. Plumbum enim ignitum, cuncta metalla & seipsum absumit igne præter solem, & lunam, cui detrimenti nihil adfert. Cum igitur spiritus lunæ corpus quod semel induit, Mercurium scilicet, ab injuria tueri valeat ignis, & aliorum accidentium, constansque reddere, facile hinc est colligere, si hoc in tam instabili volatilique corpore Mercurij efficiat, quanto efficacius operabitur à suo corpore liber, & in corpus humanum projectus; an non istud etiam à quibusvis corruptionibus & morbis tuebitur? Sane quodcunque operatur in Mercurio, hoc ipsum in humano corpore potest, atque vitam longam & sanam conservare, pulsis omnibus morbis qui sub ejus potestate comprehenduntur juxta gradum à natura sibi præfixum. Siquidem quo sublimior subtilior, atque perfectior quæque medicina fuerit, eo perfectius etiam curat in suo genere. Proinde rudes admodum sunt illi medici qui suam artem fundarunt potissimum in corruptibilibus medicamentis, uti sunt vegetabilia, quibus nihilominus permanentes & fixas curas inconstantissimis aggrediuntur mediis, quod quidem ipsis impossibile est suscipiunt. Quid autem de his dicam? aliud nihil hactenus in suis academiis didicerunt. Proinde potius quam ab initio discere, studereque, penes antiqua larvataque sua studia manendum esse judicant. Spiritus Veneris ex permixtione crassiorum elementorum oritur quam præcedentes, quapropter istis est subjectus; perfectior tamen subsequentibus aliis spiritibus atque tincturis, quas fixatione & constantia superat. Nam igne

igne liquatum vel candens cuprum, non tam facile comburitur aut evanescit, ut subsequentia metalla, nec aere vel humiditate tam cito corrumpitur atque Mars: hic enim fixius in igne persistit. Quam quidem virtutem Venus à suo corpore nequaquam habet, sed à spiritu sibi naturaliter infuso. Quicquid operatur in Mercurio suo corpore cõservationis, idipsum & in humano, juxta sibi concessum à natura gradum: nam vulnera pariter & ulcera munit ab accidentibus, quæ his ab aere vel igne contingere possent; præterea morbos omnes propellit, qui sub ejus gradu vel dominio comprehenduntur, & à radice penitus evellit. Ex adverso metalla quævis quibus admiscetur, imo corpora perfectorum dilaniat, ut malleum non admittant, nec amplius tractabilia tantisper existant, usque dum ab eo liberentur. Haud secus efficit in humano corpore, præsertim si ad aliquem morbum assumatur, cui per suum gradum non est à natura destinatum, contracturas membrorum infert. Quamobrem probe medicus addiscat prius, cui morbo conveniant quique metallorum imperfectorum spiritus & tincturæ, quam periculo patientum experiatur. Tutius tamen foret perfectorum uti spiritibus duntaxat, nisi aurum & argentum essent pretiosiora, quam ut à quovis ægro persolvi talis medicina valeat, vel potius paratu hæc difficilior, quam uniuscujusque medici fert ingenium & industria; quo fit ut iste cogatur facere quod potest quodque didicit, nempe tractare vegetabilia, & animantia; quæ superantur, intervalloque plurimo à tergo relinquuntur à mineralibus, quantumcunque rudi Minerva præparatis. Tinctura martia constat ex elementorum adustibili crassaque permixtione, sed præ cæteris imperfectis duriorem minusque tractabilem substantiam habet, vix etiam fusibilem, aere corruptibilem & aqua, quibus & ab ærugine vel ferrugine consumitur, igneque facilime. Nihilominus duritie superat alia quævis & siccitate metalla, quæ permixtione destruit ac discontinuat, perfecta non minus quam imperfecta. Non aliter membra corporis humani torquet, cum ad alium applicatur morbum, quam deceat. Verum ad ulcera forinsecus, quibus etiam convenit, assumtus hic spiritus, curat à radice, tollens omnem contagionis causam gradu sibi parem, non tamen superiorem. Non caret igitur viribus, atque virtutibus à Deo naturaque sibi concessis in sua speciali proprietate. Spiritus Jovis nascitur ex alba & pallida ignis substantia, intractabili malleo natura, non æque tamen ac Mars, permixtione cum aliis ea corrumpit atque discontinuat, præsertim lunam, ut ab hac vix separari queat, nec, nisi prorsum amotus magno labore sit, ipsa tractabilis. Simile quid in aliis metallis operatur præterquam in Saturno. Quod in suo genere, pariter extra in aliud assumtus, ut in hominem operatur, membra

diris

ditis paſſionibus ac doloribus cruciat, roditque maximis ardoribus, ut naturales facultates exercere nequeant. Forinſecus tamen fiſtulis, cancro, carbunculo, ac ſimilibus applicatus, quæ ſuæ naturæ gradum non excedunt, optimũ eſt remedium extirpans omne malum. Saturni ſpiritus oritur ex obſcura, tenebroſa, frigidaque permixtione elementorum, quo fit ut cæteris minus perduret in igne, celeriusque diſpareat cum ſuo corpore. Corpora ſolis & Lunæ mundat, & in examine purgat ab omni ſuperfluo, ſed ea confracta ac diſcontinua relinquit a lavacro: non ſecus in homine membra torquet intro aſſumtus, majore etiam dolore quam ſtannum & ferrum, quia tamen frigore coagulatur ejusmodi ſpiritus alijs multo intenſiore, non ita acriter exagitat. Habet nihilominus ad perſanandum fiſtulas, cancrum, & alia hujus generis ulcera maximas vires & facultates, item ad pleraque vitia, non ſecus quam ex auro & argento quasvis impuritates, educendum. Verum niſi peractis operationibus à corpore ſimul una cum morbo recedat, valde plus damni quam utilitatis adferet. Proinde hoc ſpiritu medicus uti cupiens, inprimis cognoſcat quibusnam conveniat morbis, & quorſum ordinatus ſit naturaliter in medicinis. Poſtremo vero Mercurij ſpiritus, cum nullam determinatam aut certam formam habeat, præcedentibus alus omnibus, ut cera ſigillo ſubjicitur omni: etenim ſpiritum in ſe quemcunque recipit, ut quum ſolis ipſi ſpiritus imprimitur, in ſolem tranſit; ſi Lunæ, in lunam ſic de reliquis: naturam ejus induit, cujus ſpiritum amplectitur metalli. Comparatur itaque juxta corpus ad alios ſpiritus dictos non aliter quam ad virum ſua femina, non corporali mixtione, ſed quum ſpiritus eductus fuerit ex ſuo metallo, ac in Mercurium poſt præparationem projectus, tum demum ſuam transmutationem exhibet. Non ſecus mortua metalli femina tanquam incultus ager vel terra, ſi maceretur vel aratro philoſophico vivificetur (quæ femina hoc opere fixa manet ac incorrupta) corporali ſpiritu dicto per ignis gradus unitur in iſtius naturam atque ſubſtantiam, & hic cum mortuo metalli corpore: quod quidem cum craſſo Mercurij ſpiritu minime fieri poteſt. Et ſi corpus ſolis Mercurius vel argentum vivum exiſtat, ac fixum, nihilominus communis Mercurius non fixus adhuc, neque mortificatus etiam non reſurrexit. Nam reſurrectio metallorum, eſt immortificabilis regeneratio, mediumque per quod ejusmodi tincturæ promoventur ad ſui generationem. Quapropter cum corporibus mortuis uniri non poteſt in fixationem, at ſolum cum extractis ſpiritibus, uti corporalibus dictis, qui metallis ſubjiciuntur non aliter quam communis Mercurius ſpiritibus metallicis omnibus. Spiritus enim craſſus Mercurij, tincturam hanc in ſubſtantia minime generat, non magis quam concubina legitimos fœtus. Pariter de Mercurij

curij crasso spiritu judicandum est tantisper, donec metallicus & corporalis fiat medio naturalis materiæ. Præter hoc medium impossibile fuerit boni perfective quid in ejusmodi tincturis perfici. Porro si fuerit ignis intensior, generari nequeunt, si remissor, idipsum eveniet.

De specialibus præparationibus materiæ lapidis, & primo per Electrum.

CAP. XI.

NIhil in rerum natura quod sua forma careat; omne siquidem eorum quæ sunt in sua cōcordantia generatur, multiplicatur, ac destruitur, suumque patefacit initium, à quo sensualiter percipitur id ipsum in fine futurum, quod à principio, fierique debere. Quicquid intercipitur, imperfectioni simile quid esse videtur quod natura per accidens ad generationem urget. Cum tamen accidentia per Vulcanum amoveri queant ut nihil operentur, eatenus emendari natura potest, quod in isto lapide contingit. Quoniam si hunc ex vera materia (quam à præcedentibus instructionibus facile cognovisti) fabricare voles, oportebit ante omnia superfluitates amovere, ut in sua concordantia formetur, multiplicetur, & augmentetur. Natura siquidem reliquit imperfectam, cum ipsa non lapidem, sed hujus materiam duntaxat formet, ex qua quidem fieri minime potest, quod post ejus præparationē fit per lapidem, accidentibus materiam impedientibus. Est igitur materia sine præparatione, respectu lapidis, non nisi res semiperfecta, non consistens in aliqua concordantia, quæ perfecta dici posset, aut humano corpori conveniens ad sanitatem. In exemplum esto Microcosmus: hic per suum artificem non nisi vir fabrefactus est, non opus integrum, cum in sua concordantia non resistat, sed medium tantisper donec accedat virago femina sibi similis ex eo fabricata, tum demum integrum & completum opus efficiunt. Terra sunt ambo, duæque terræ hominem unum constituunt integrum, qui augeri crescereque potest, hoc efficiente formata concordantia. Proinde lapis philosophorum (qui non minus hominem, quam ipsa metalla debet instaurare) purgatus à superfluis accidentijs ac liberatus, nec non in sua concordantia positus, operatur miracula quædam in omnibus infirmitatibus: alioqui frustaneus labor, qui præter concordantiam suscipitur in opere philosophico balsami lapidisque perpetui. Ut igitur ad suam concordantiam veniat, in primam reducendus est materiam, quo masculus in feminam agere queat, ejusque manifestum occultetur, & hoc manifestum fiat, ut semen utriusq; maris & feminæ videlicet in sua concordantia conclusum, & Vulcani medio plusquam perfectum, & in summo suo gradu exaltatum, qualificatas virtutes omnes

tes omnes una cum temperata clarificataque essentia, de se valea in humanum corpus exerere, necnon in metalla, sordes per vian pulsus expellendo, quodque bonum est in humano sanguine, suc loco disponendo per viam tactus, & conservando, quo Micro cosmus in limbo terræ consistens, & ex ea formatus hac medici na, tanquam sibi simili, radicaliter & vere ad sanitatem adducatu ac in eadem conservetur. Tantum naturæ mysterium, & arca num maximum latere medicum nullum debet, saltem ex astral medicina natum. Ut filiis itaque doctrinæ clarius materiam, & præparationem magis ac magis aperiamus tam admirandæ me dicinæ: Sciatur à natura datam rem unam atq; productam fuisse in qua tanquam in arca 2.3.4. sunt mysterialiter conclusa, nec nor occulta quiescunt, cujus rei vires atque virtutes post præparationem, abundantissimam habent potestatem à Microcosmo quoscunque morbos & infectiones pellendi. Verum est juventutis à senectute, & hujus ab intempestiva morte defensivum, quod balsamum etiam vocamus. Proinde scitu necessarium imprimis, in quo subjecto natura hos numeros posuit. Virtutes ejus amplissime descriptas invenies in archidoxis meis (inquit) libro de reno vatione & instauratione. Cæterum astralibus discipulis materiam aperte satis jam demonstrabo, cum totius operis præparatione. Qui aures habet igitur ad audiendum, & mentales oculos ad videndum, audiat ac videat quid Paracelsus doceat, priusquam judicet cum cæteris iniquè.

Electrum minerale immaturum ponatur in suam sphæram, ut sordes & superfluitates abluantur, summeque repurgetur per stibium juxta chemicum usum & consuetudinem, ne damnum ob ejus impuritatem patiare. Solvatur postmodum in stomacho struthionis in terra nascentis, per acritudinem aquilæ fortificato. Absorpto jam electro, cum flavos flores acquisierit, vel in modum heliotropii florum à solutione, hoc ipsum non obliviscaris quin ad spiritualem quandam ac transparentem essentiam adducas, quæ vitrioli similitudinem habeat albi. Tum demum addito medietatem ponderis, quod corporale prius electrum habuit ante præparationem, ex aquila extensa, & inde stomachum struthionis, abstrahatur sæpius, hoc fiet ut electrum spirituale magis ac magis evadat. Quum vero stomachus struthionis debilior operatione factus erit, innovandus atque denuo corroborandus venit, vice qualibet abstrahendo: postremo cum rursus acredinem amiserit, addatur essentia quinta tartarizata, ut quatuor digitis emineat priveturque sua rubedine, quæ una simul ascendat. Toties id repetendum, usque dum per se albescat satis (quod quidem oculis apparet magis ac magis ad sublimationem se dedere) quo signo percepto sublimetur, & electrum in albedinem aquilæ sublimitæ

limatæ versum erit, ac pauco levique labore eo adductum atque transmutatum: quod quidem ad usum nostræ medicinæ quærimus. Hoc ipso poteris ad multas ægritudines progredi, quæ communibus medicamentis minime cedunt. Poteris etiam illud in aquam, vel in oleum vertere, aut in rubeum pulverem, ad omnes morbos quibus adhibere volueris aut indigueris. In medicina majus fundamentum haudquaquam inveniri potest, quam in electro latet. Fateor tamen & in aliis (inquit) mineralibus arcana maxima similiter occultari, sed majori prolixiorique labori subjecta sunt, quorum usus in abusum ab imperitis vertitur artistis, quorum etiam manus plus in hac medicina destruunt quam ædificant. Quapropter minime laudandum est, unumquemque chemistam suscipere medici munus & officium, cujus est ignarus, & huic ineptus. Merito foret in ejus farinæ medicos temerarios putaticios ac præsumtuosos animadvertendum, qui mox vel lectura sola, se chemicos & medicos putant, ac in has artes per fenestram & non per ostium irruunt. Culpam in me rejici nolo propter scriptionem, nec eos omnes pro discipulis agnosco, qui sese meos esse prædicant, aut scripta mea legunt, solos eos qui me & intelligunt, & veritatem sectantur: alios vero voluntarios deceptores pronuncio, & vagabundos homines, qui veris discipulis panem ex ore præripiunt, sub nomine meo nocentes omnibus, quod nullius artis quæ certa veraque sit, curam habeant. Sed ad institutum redeamus. Ut fractum electrum tandem ad optatum finem perducatur, ejus tantum accipiendum est volatilis ut antea redditi, quantum perficere volet artifex, & ovo concludendum philosophico Hermetice sigillato, ne ullatenus respirare valeat. Hoc in athanore positum contineatur, usq; dum per se dissolvatur sensim in superficie, tum demum insula quædam in hujus maris medio conspiciatur, quæ paulatim decrescens in nigredinem abeat instar atramenti sutorij. Hæc est avis noctu volans absque alis, quam cæli ros primus continuata decoctione, sursum atque deorsum ascensione descensioneque in caput corvi convertit, ac tandem in caudam pavonis, & postea candidissimas & olorinas plumas, ac postremo summam rubedinem acquirit, indicium igneæ suæ naturæ: per quem ignem accidentia morborum omnium extra corpus humanum pellit, ac emortua frigore membra, vel paralytica reficit. Hujusmodi præparatio fit (ex sententia philosophorum omnium) unico tantum vase, unico furno, & unico igne vaporoso continuato. Quibus peractis omnibus medicina tanquam cælestis effecta est atque perfecta, quæ plusquam perfecta fieri potest per propriam carnem, & suum sanguinem, perque suum internum & occultum ignem in manifestum adductum, quo pariter metal-

lorum

lorum sordes abluuntur,& eorum occulta fiunt manifesta. Perfecta medicina hæc omnia potest, penetrat omnia corpora, & ex eis corruptiones educit, unaque simul introducit velut momento sanitatem,ut parem in hoc mundo nunquam admittat. In ea te ipsum igitur exerceto medice, per eam tibi laudem atque decus maximum comparabis: per hanc in medicum verum evades coactum sane per istam ad fraternam charitatem, quod nemo mortalium divinum hoc arcanum intelligere vel assequi sine Dei voluntate valeat. Item infinita virtus ejus ac ineffabilis Dei cognitionem operatur in suis cultoribus, tum in iis qui utuntur ea frequentius assumta singulis mensibus, aut noviluniis: impedimenta siquidem lucis intellectus amovet,ut cuncta in abditissimis occulta repurgatæ menti palam fiant.

Cæterum scitu necessarium, nullam electri solutionem fieri nisi prius sphærarum septem circulum ter perfectissime transcurrat: nam iste numerus ei competit. Proinde præparationem tuam diligenter observato,quæ solutionis est potissima causa, glorificato,spiritualique facto (ut auditum) electro tartarisatum arcanum adhibendo,quo superfluitates per præparationem introductæ penitus abluantur, hoc fiet ut non frustra sis operaturus. Arcanum tartari similiter est amovendum, ut sola puraque tua materia circulariter, juxta præscriptum ordinem artis mota, in ovo philosophico vapore ignis per seipsam facile vertatur in aquam philosophicam,quam viscosam vocant, item per se coaguletur cum colorum omnium manifestatione; postremo vero summa rubedine decoretur. Plura de hoc abditissimo philosophorum arcano scribere vetitum, quapropter Dei potestati quod convenit merito relinquendum,cujus solius est peculiare donum non omnibus contingens,nec intellectum cujusque licet acutissimi subintrans.

Æquum est etiam ut ejus usum adjungamus. Hujus medicamenti dosis vel pondus administrationis tam exiguum esse debet, ut vix atomum referat,in vino,vel alio cordiali jusculo,nam si vel tantilla major quantitas adhibita sit quam par est nimium operatur cælestis virtus in eo delitescens, ac ceu in centrum coarctata. Hoc naturæ mysterium supra naturam, nonnullis hominibus ad sui gloriam D.O.M.innotescere voluit. Cui soli sit laus,honor,& gloria perennis in æternum. Concludens Paracelsus ait: En habes amice lector brevibus omne fundamentum, & originem arcanæ divinæque medicinæ, quæ præordinatis à Deo solum obtingere potest. Tuum erit imitari cum intellectu quæ tibi ad initium præscripsi,labores non subterfugias, non te carbones atri terreant,non operosa diligentia cum industria hoc loco necessaria,sed animo proponas oportet, assiduis speculationibus orationibusque meditativis intervenientibus, occultissima quæque de-

tegi pos-

tegi piis mentibus, nec is labor ad te præter fructum redibit copiosissimum.

Ut igitur aliquid lucis, hæc Paracelsi scripta legentibus, adferam, nonnihil addere visum est, quod electrum in duro cortice latens aperiat. Nemo non scit electrum metallicum vel minerale, duorum ejusmodi corporum vel plurium esse mixturam. Quapropter quærendum nobis inprimis est ejusmodi minerale immaturum, hoc est à natura compactum, quod plura contineat, veluti compositum arte fit ex variis, ut lato, campanarumque metallum, ac similia. Sed vide quid infra dicetur de cinabari. Verum ut ista magis elucescant, colligere tibi volui per ordinem, quæ sibi sunt affinia potius quam remotiora, proinde mox spagiricum subnectamus illud matrimonium, de quo supra parumper tetigimus, cum de spiritibus & metallorum tincturis ageretur.

De matrimonio spagirici vel philosophici lapidis.
CAP. XII.

Mercurius philosophorum feratur in Mercurium corporalem, tanquam semen in suum agrum vivum, hoc est Mercurius solis in terram projiciatur philosophicam, ad generationem tincturarum, & vivus ager Mercurium sapientum solvet ejus in se vires concipiens, ac istam ille vivam occidet, spiritum scilicet vivum corporalem, indeque matrimonium constans & inviolabile per ignem & in ipso fiet. Mercurius namque philosophicus, id est solis, ad corporalem spiritum Mercurij comparatur in conjunctione, quemadmodum maritus ad suam uxorem, cum ex una & eadem sint ambo radice vel origine, quamvis corpus solis in igne fixum existat, metallica vero mulier non fixa, nihilominus huic illud, non aliter quam agro vel terræ semen comparatum est. Quodcunque seminatur colligere necessum est, ut ex hordeo hordeum, ex tritico triticum, sic de cæteris. Pariter in arte si aurum seminabitur, hoc etiam colligetur; si argentum, idipsum; si cuprum, idem, &c. Quapropter ex metallis oriuntur tincturæ, quævis in suo gradu, hoc efficiente Mercurio sapientum, & non Mercurio vivo, sed Mercurius communis est augmentatio, fructum edens, ut ex semine terra. Postquam igitur materiam suo vase concluseris, ponatur in calorem naturalem, ut externus internum non superet, alioqui nulla subsequetur unio. Nam calor nimius dispergit aduritque materiam, ut nihil ex ea generetur. Consideretur aerea pars mundi inter cælum & terram media, sine qua, calore Solis & reliquorum astrorum creaturæ quævis exustæ nihil producerent. Inter ignem igitur & materiam sit æthereum medium, ne forte destruatur opus. Contra si vivus ignis æquo sit remissior, spiritus materiæ quiescet, nihil in humidum suum agens aliud, quam ejus repentinam exiccationem & fixionem.

Etenim spiritus metallici mortui sunt,& quiescunt, ut nihil agere vel operari queant, nisi per vivum ignem ad vitam excitentur. In magno mundo non absimile videtur, in terram projecta semina tanquam in ea mortua jacere, ut per se crescere minime valeant,nisi vitam & motum à Sole recipiant. Proinde videat artifex hoc loco ut medium servet in ignis sui regimine,alioqui non poterit voti sui compos unquam fieri. Justo calore mota materia mox incipit nigrescere, ac operante postmodum siccitate in humiditatem, incipit hortus philosophicus in ovo florescere diversis ac variis coloribus in modum caudæ pavonis, quales operantem vidisse nunquam in vita sua contingit. Nonnunquam apparebit vitrum intus,obductum auro, quod quidem indicium est, mariti seminis in semen conjugis actionis,id est,sulphuris spermatis in Mercurij menstruum, & mutuæ unius in alterum alterationis, atque mixtionis. Deficiente postea sensim humiditate per exiccationem successivam, ejusmodi flores coloresque transeunt in pullulantem albedinem, usque dum ad ordinatum à natura sibi gradum perveniat. Notandum interea ne acceleretur in opere, quod plerique faciunt, cupientes fœtum hunc enasci spacio unius anni, vel mensium novem, tanquam granum, aut homo in utero matris: non ita cito nascuntur aurum & argentum, ut illa. Siquidem quo natura quid excellentius perfectiusque fuerit, eo majore opus est tempore ut nascatur: quod cito fit enim, cito perire videtur; ut herba,homo,& similia,quorum ea de causa vita brevis existit. Non ita cum auro & argento, quæ natura compactiora sunt,& ex constantioribus, quam sit caro vel sanguis, proinde vitam longam hominibus exhibēt,magis quam cætera,conservant etiam istis sanitatem à corruptionibus, ut Mercurio vulgi. Albedine in summo suo gradu existente, vas aperiri potest, & eximi lapis albus, cujus hoc esto periculum perfectionis. Particula super Veneris laminam ignitam posita si fumum nullum edat, bene est, alioqui diutius digerenda, donec nativitatis punctum, addiscas atque fixionis. Idipsum in lapidem rubeum cum progressus fueris. Fermentum multiplicationis hoc est cum Mercurio vulgi,non aliter quam antea de Mercurio philosophico dictum est,sub eodem pondere, loco, & moderatione pari. Hoc fiet,ut una pars centum ulterius quam antea partes optime tingat, idque repetitum sæpius, materiæ tantam copiam exhibebit quantam voles,ut una pars mille Mercurij partes ad optimam lunam adducat. Ad majorem hujus operis declarationem,latius in hæc verba Paracelsus prorumpit inquiens. Ut melius intelligas, solvatur, inquam, Mercurius philosophorum summe purgatus per suam conjugem,corporalem spiritum videlicet aut Mercurium vivum. Mulier virum suum dissolvet,vir quoque mulierem uxorem suam coagu-

coagulabit ac fixabit. Nam qui videtur mutuus inter conjuges amor,idem eſt inter Mercurium philoſophorum & terram metallorum. Natura ſiquidem naturam appetit ſibi ſimilem. Juxta corpus non differunt, nec niſi viribus ac proprietatibus. Metallicus enim homo fixus eſt in igne, metallica vero mulier volatilis. Si vivus homo cum viva muliere miſceatur, fit inde generatio,non autem ex mortuo viro cum viva muliere. Quamobrem uniatur cum vivo, tum demum femina virum ſolvit, & iſte mulierem tingit fœcundamque reddit. Ponantur ambo tandem in vitrum ſtrictiſſimo ſigillo obſignatum, ne mulier aliqua ſpirans exhalet,alioqui vanum erit hoc opus: tandem in thorum conjugii balneumque maris,in quo cum probe moderato calore ſatis incaluerint, primo gradu mulier atro colore veſtietur, hoc indicium eſt conceptionis, & prima clavis ad arcam reſerandam hujus divini myſterij. Continuato calore hoc leviſſimo ſenſim conſumetur iſta nigredo, ab alio ſuccedente colore, tanquam à verme vermis. Inde ſuccedent alij tot tamque varij quot in pavonis cauda conſpiciuntur, ſicco in humidum hoc ipſum operante. Continuetur calor ignis, donec verſicolor iſte ſecundus vermis, à tertio vel ab aquila alba plumas olorinas habente, devoretur, materiaque lunæ prorſum candida nivis iſtar efficiatur, vitrumque perfectum gradum ſuum receperit. Nata Regina ſic mundum alloquitur: Sum Regina laude præ cæteris digniſſima, viribus virtutibusque refertiſſima, quæ Venerem, Martem, Jovem,Saturnum, atque Mercurium, in lunam conſtantiſſimam transformo; nedum id, verumetiam languentes homines à variis infirmitatibus & morbis libero, utputa ab omnibus febribus, caduco, lepra, venereo, nec non aliis mineralibus corruptionibus. Aucto poſtmodum igne, regia mulier in regem potentiſſimum evadit, albedine ſenſim in flavum croceumve colorem terminante, ac deinceps in rubicundiſſimum rubini ſplendorem. Jam natus eſt rex orientalis, imperans omnibus totius mundi principibus, quos etiã alloquitur his verbis: Ego naturæ ſulphur, Rex Regum,Princeps principum,& dominus dominantium, perfectiſſima poteſtate ſuperans omnes, vincens, ac ſubjiciens,à nullo ſuperatus,neque coactus,invincibile poſſideo regnum,quo Lunam, Venerem, Martem, Jovem, Saturnum, atque Mercurium vulgi,in optimum aurum Hungarico melius transformans, confirmo ſtabilioque adverſus omnium examinum tormenta. Nec ſolum ego morbos metallorum pello, ſed etiam hominum, quos incurabiles hactenus exiſtimarunt præſumtuoſi medici, ut ſunt podagra,hydropiſis,lepra,caducus, atque reliquos omnes contra naturam advenientes. Præterea bonam tribuo memoriam, ſanum judicium & intellectum, vitamque longam his qui meo me-
 dio utun-

dio utuntur præsidio cum cibis & potibus assiduo: item exalto eum qui me cibo & potu mihi congruentibus reficit, in summos honores, infinitas opes ac divitias, potentemque reddo. Per me siquidem totus mundus regitur. Quicunque me fuerit adeptus, omnia mecum possidebit; nam qui possidet aurum hoc meum, assequitur omne desiderium. Proinde si meo regno potiri voles, cibato me nedum corporali cibo, verumetiam ac præsertim verbo Dei; sic adimplebo hic in terris, quicquid optare te contigerit, daboque tibi meum fermentum & balsamum perpetuum. Hoc solve humido suo, positum in conjugali thoro, longe citius quam antea suas fermentationum operationes complebit, pastamque in suam convertet substantiam, inque preciosissimum præ cæteris mundanis omnibus thesaurum philosophorum.

De alio ad lapidem processu, per Paracelsum.

CAP. XIII.

VAriæ sunt viæ philosophicæ, ad unum & eundem scopum & lapidem tendentes, ut ex præcedentibus atque sequentibus patet. Quapropter varijs modis ab auctore hæc ars describitur Audiamus ergo quid alio loco de hoc lapide doceat. Natura mineralium (inquit) genus unum in visceribus terræ produxit admirandum, idque duplex, hoc varijs Europæ locis reperitur. Optimum quod mihi præ manibus oblatum fuit, & experimento comprobatum, ex figura majoris mundi, ab exordio sphæræ solis est astrum: alterum in astro meridionali consistit in prima sua florescentia, viscus est terræ per suum astrum in lucem productū, & in prima sua coagulatione ornatum rubedine, in eo flores omnes mineralium & colores includuntur, de quibus multa penes philosophos. Quod ad humidam frigidamque naturem attinet, ad aquam comparatione quadam fuit adaptatum. Verum ejus notitia perfecta ad experientiam collata, plurimos, imo fere omnes philosophos, quotquot ante me sagittas suas ad metam emiserunt hactenus, adhuc latuit, frustra quoque conantes latissime declinarunt a scopo vero & completo. Opinati sunt Mercurium & sulphur matrem & patrem esse metallorum omnium, verum enimvero tertij non meminerunt. Imo quod magis est, horum nullus rete piscatorium adhuc in manus assumpsisse potuit, quod aquæ veræ convenit matri metallorum, quæ quidem artificio spagirico separata suos pisces palam facit, quos neque Galenica piscatio, neque Avicennæ rete lacerum apprehendere potuerunt unquam. Si modernis physicis demonstrare deberem, vel solum nomen conjunctionis, solutionis, & coagulationis, quas ipsa natura à principio mundi hoc in suo creato patefecit ac demonstravit, annus mihi deficeret, omnisque papyrus quantacumque ad eos erudiendum

dum. Dico quidem hoc in minerali tres haberi ſubſtantias, utpote Mercurium, ſulphur, & mineralem aquam, ex quibus compoſitum eſt, & arte ſpaginca ſeparatum: ſolvitur in proprio ſuo liquore nondum maturo, & uti pyrum in ſua arbore occultum eſt. Occultator pyri eſt arbor, in quam ut aſtra naturaque ſimul conveniunt, virides ramos edit, Martioque poſtmodum atomos & frondes atque flores palam facit, uſque in fructus pyrique productionem progreſſum faciunt, quæ in autumno tandem emergunt Non abſimili modo cenſendum eſt de mineralibus in viſceribus terræ, quæ per aſtra protruduntur in lucem: hoc ipſum alchemiſtæ potiſſimum conſiderandum venit, ad naturæ theſaurum anhelanti. Cujus artificij modum ab initio, medio & fine, jam una cum aqua, ſulphure, balſamoque ſuis aperiam. Quorum trium ſolutione, & rurſus in unum conjunctione, totum rei negotium abſolvitur ad hunc modum.

Sumatur minera cinabaris, & abluatur aqua cœleſti per tres horas, tandem coletur, & ſolvatur aqua regia facta ex vitriolo, ſale petræ, & ſale communi. Per alembicum abſtrahatur, iterum affundatur, & cohobando curetur, ut purum ſeparetur ab impuro, quod infra. Putrefiat equino fimo per menſem, & poſtmodum ſeparentur elementa, ut quum ſigna ſua patefecerint, per alembicum deſtillentur igne primi gradus, quo aqua & aer primo aſcendunt, ac tandem ignis, idque reliquis gradibus, quæ ab experto operatore diſcerni poterunt. In fundo vaſis terra manet, in qua latet hoc omne quod à multis quæſitum fuit, à pauciſſimis tamen inventum. Terram hanc reverberatorio concluſam artificialiter calcinabis, à primo in quintum gradum procedendo, gradu quolibet ſpatio quinque horarum: hoc fiet ut ſal volatile habeas admodum ſubtile velut alcool, & conſtans aſtrum ignis & terræ, quod ſeparabis per elementa aquæ & aeris quæ ſervaſti prius. Tandem ponito in digeſtionem balnei maris octo horis, & videbis quod multis alchemiſtis hactenus incognitum fuit ac minime conſideratum. Separa juxta tuam experientiam artificioſe, & ſpagirico modo, reddetur ipſa terra mirum in modum alba, ex qua tinctura fuerit extracta. Conjunge deinceps elementum ignis cum ſale terræ alcoliſato, per digeſtionem & pellicanicum artificium, adhuc aliud ſedimentum ponet iſta ſubſtantia, quod quidem à puro ſeparabis. Tum demum accipe pellicanatum leonem, qui ab initio inventus eſt. Quum videris tincturam ejus & elementum ignis ſuper aquam, aerem, atque terram, ſeparato per tritorium, & Solem ejusmodi cola per inclinationem, eſt enim aurum potabile. Alcoole dulci vini perfundatur & abſtrahatur, uſque dum acredo nulla percipiatur amplius aquæ regis. Separato hoc oleum Solis, & ponito in vas retortum Hermetico ſigillo

 clauſum,

clausum, ad elevationem, id est, ad exaltationem, ut suo gradu dupletur. Vitrum hoc optime clausum ponatur in locum frigidum, non solvetur ibidem, sed coagulabitur, idq; tertio repetendum est solvendo & coagulando. Hoc artificio tinctura Solis perficitur in suo gradu. Tandem sumito hujus duplũ de Venere ad summum & spagirico modo præparata, ad quam elementa aquæ & aeris affundas quæ servaras, solvito ac putrefacito per mensem, ut prius Et quum ad perfectionem devenerit, videbis signum elementorum: separa unum ab altero, siquidem oculariter apparet ab albo rubeum secretum. Hoc ab albo separabis, est enim tinctura rubea tam potens, ut alba corpora quæq; in rubedinem tingat, vel rubea in albedinem, quod valde mirum est. Tincturam hanc per retortam urgeto, videbis nigredinem assurgere, quam iterum urgebis per retortam, idq; sæpius donec albescat. Prosequere hoc tuum opus, nec animum despondeas præ nimio labore Toties rectificato quousq; viridem leonem verum & clarum videas, ponderosum, qui tingit in aurum perfectum. Non desistas (inquam) ab opere cujus nunc memini, donec signa habeas & videas leonem atq; thesaurum non persolubilem. Bene sit illi qui repererit, & ad tincturam applicare noverit. Hoc est balsamum verum astrorum cælestium, quod nullum corpus in putrefactionem abire sinit, lepramque nullam, podagram aut hydropisim inexpulsas relinquit administratione grani unius, si fermentabitur cum sulphure solis. Omnia docebit ac patefaciet aquæ natura & omne quod scripsi. Sumito igitur liquoris mineralium quantum voles, salis rubeæ terræ partes duas, sulphuris Solis partem unam. In pellicano posita solvantur, & coagulentur, idq; tertio. Hac via tincturam habebis alchemistarum, cujus pondus hoc loco minime describendum, sed suo loco reservandum Quicumque Solis astri unciam unam habuerit, & super aliquot uncias auri projecerit, proprium suum corpus tinget. Astrum Mercurij si habuerit, totum corpus Mercurii vulgi similiter tinget. Si Veneris astrum, non absimili modo Veneris corpus integrum in optimum aurum tinget, inque summam & constantem perfectionem: sic de reliquis metallorum astris judicandum, ut Saturni, Martis, &c. Ex quibus etiam eadem ratione tincturæ trahuntur, hoc loco minime describendæ, quod libri de natura rerum & Archidoxorum habeantur. His paucis primum ens metallorum & mineralium terræ, satis abunde veris alchemistis, una cum tinctura alchemistarum declaratum volo. Nec est quòd quispiam operantum deterreatur spatio temporis mensium novem, sed absque tædio progrediatur spagirico ductu, quo quadraginta diebus alchemisticis figere poterit, extrahere, exaltare, purificare, fermentare, & coagulare lapidem alchemistarum, ad honorem Dei, cui sit laus, honor, & gloria.

Caba-

Cabalistarum expositio habet sub nomine Phœnicis, aquilam esse volatilem, cujus plumæ sine vento volant, & secum phœnicis corpus in suum nidum attollunt, in quo nutritur ignis elemento, cujus pulli rostro eruunt matri oculos, & fit albedo in sua sphæra separata, in qua consistit vita sui cordis, & balsamum intestinorum suorum, juxta Cabalisticum sensum, sulphur interpretatur cinabaris, de quo supra narratum est à Paracelso. Nuperrime cum de electro tractaretur, ad cinabarim remisi lectorem non sine causa; maximam enim habent affinitatem. Quid aliud est cinabaris quam compositio vel mixtura duorum mineralium sulphuris & argenti vivi? Quid etiam electrum, nisi mixtura duorum vel plurium, sive mineralium sive metallorum? Sulphur Solis igitur, cum Mercurio lunæ philosophico junctum artificio, cur non electrum, cur non cinabaris erit? Sive natura, sive per chemiam fiat utrunque, partes componentes non differunt. Sed in sequentibus clarius.

De quarto ad lapidem Paracelsico processu.

CAP XIV.

PRiusquam de tinctura physica dicamus, operæ precium erit inprimis scire quod sit ejus subjectum; hoc enim semper occultatum est hactenus. Est igitur tincturæ materia res quædam (ubi me tamen juxta spagiricum sensum intellexeris) quæ quidem ex tribus in essentiam unam arte chemica transit, aut manere potest. Verum ut eam suo nomine declarem juxta veterem usum & consuetudinem, Leo rubeus à multis vocatus est, à paucissimis vero cognitus. Hic per auxilium naturæ pariter & artis potest in aquilam albam transmutari, ut ex uno duo fiant, quæ spagiro supra splendorem aureum relucent, in uno servata magis lucent. Jam si Cabalistarum & veterum Astronomorum consuetum sermonem non intellexeris, à Deo minime ad spagiricam artem vocatus es, nec per naturam electus, imo non aptus ut os vix in arte hac aperias. Est itaque materia tincturæ margarita maxima preciosissimusque thesaurus, ac nobilissimum hoc omne quod ex altissimi conditoris manifestatione, meditationibus hominum obtingere potest. Hoc est Lili Alchemiæ, & Medicinæ, quod philosophi tam accurate quæsierunt, verum ob defectum integræ cognitionis & perfectæ præparationis ejus, ad absolutissimum finem perducere nondum potuerunt. Per investigationes eorum & experientias, tincturæ tantum initium datum est nobis, attamen verum fundamentum quod meos imitari discipulos oportet, mihi relictum fuit, ut nemo suas larvas nostris inventionibus immiscere debeat. Ego (inquit Paracelsus) meritò post longas meas experientias spagiros corrigam, & falsum & erroneum à vero se-

vero ſeparabo, cum prolixis admodum inveſtigationibus meis repererim, quo juſtè ſimilia reprehendere queam & immutare. Veterum ſi tamen experimenta meis excellentiora comperiſſem, tantos minimè labores aſſumpſiſſem, quos in gratiam, utilitatem & honorem proborum alchemiſtarum omnium libenter ſubij. Cum ergo tincturæ ſubjectum ſatis declaratum ſit, ut fratres inter duos vix fidelius queat ac liceat, præparationem ejus aggrediar, & ultra primi ſeculi experientias, addam & meas inventiones. Spagiri veteres lili putrefecerunt uno menſe philoſophico poſtmodum ſpiritus humidos ab eo deſtillarunt, quouſque ſicci tandem elevati ſunt. Caput mortuum ſpiritibus humidis imbiberunt, & ab eo per deſtillationem ſæpius abſtraxerunt, idque tamdiu donec ſicci prorſum elevati ſunt. Deinceps abſtractos humores & ſiccos ſpiritus per pellicanum ter aut quater ſimul univerunt, uſque dum lili totum in fundo ſiccum reſederit. Quanquam experientia prima proceſſum hunc ante fixationem dedit, nihilominus anteceſſores noſtri ſæpius eo votum perfectè ſuum aſſecuti ſunt. Breviorem tamen viam habuiſſent ad rubei leonis theſaurum perveniendi, ſi concordantiam Aſtronomiæ cum Alchemia didiciſſent, quam in Hermetis Apocalypſi demonſtravi. Cum vero dies quilibet (ut Chriſtus loquitur in fidelium coſolationem propriam ſuam eſſentiam habeat, ſpagiris ante mea tempora labor fuit ingens & gravis, qui jam auxilio Spiritus S. affluentis hoc poſtremo ſeculo mea theorica ſublevabitur atque practica. Cum ergò primum ſeculum tincturæ primam dederit experientiam, ex uno ſimplici duo ſpagirici fecerunt. Verum quod inventum hoc medio ſeculo periiſſet, eorum ſucceſſores diligenti perſcrutatione poſtmodum in ejuſmodi nomina duo ſimplicis inciderunt hujus, idque nominarunt unico vocabulo, nempe lili, tincturæ ſubjectum. Tandem imitatores naturæ materiam hanc, non ſecus ac in terra ſemen, tempore ſuo putrefecerunt, cum ante corruptionem hanc ex eo nihil enaſcatur, nec aliquod arcanum erumpere poteſt. Poſtea ſpiritus humidos abſtraxerunt a materia, donec tandem ignis violentia ſicci pariter elevati ſunt ac ſublimati, ut hac via non aliter quam ruſticus ex anni tempore, pervenirent ad maturitatem. Poſtremò tandem finito ſuo vere prodiit æſtas, quo tempore fructus iſtos & ſiccos ſpiritus incorporarunt, & magiſterium tincturæ eo perduxerunt, ut ad meſſem devenerit & ad extremam ſe maturitatem diſpoſuerit. Tam prolixo labore tædioſaque reiteratione ſpagiri veteres non indiguiſſent, ſi ex mea ſchola didiciſſent opus, longè citius ac minoribus impenſis votum fuiſſent aſſecuti. Proinde vobis dico (Paracelſus inquit) Roſei coloris tantum à leone ſanguinem accipite, & ex aquila gluten, quæ poſtquam ſimul conjuxeritis, juxta veterem coagulate proceſſum.

Tinctu-

Tincturam habebitis philoſophorum, quam infiniti quæſiverunt inveneruntque pauciſſimi. Quædam itaque ſimplicia componit Alchemiſta, quæ corrumpit ut eſt artis, indeque præparat aliud, ac tantiſper donec unum fiat: hoc plus efficit quam ipſa natura per ſe poſſet. Rectè probeque me ut intelligas, leonem tuum in Oriente quæras, & aquilam ad Meridiem in aſſumptum hoc opus noſtrum. Inſtrumenta meliora non reperies quam Hungaria & Hiſtria producunt. At ſi cupias id ex unitate per dualitatem in trinitate, cum æquali permutatione cujusque deducere, tuum iter ad Meridiem dirigas oportet; ſic in Cypro votum conſequeris, de quo latius minimè loquendum. Arcana plura transmutationes exhibentia reperiuntur, etſi paucis cognita, quæ licet alicui manifeſtentur à Domino Deo, non propterea ſtatim erumpit rumor cum arte, ſed omnipotens cum ipſis dat pariter intellectum hæc & alia celandi uſque in adventum Heliæ Artiſtæ, quo tempore nihil tam occultum quod non revelabitur. Videmus enim in ſulphure Jovis maximam eſſe tincturam gemmarum, quæ quidem eas altius adducit, quam ipſa natura per ſeipſam valeat; ſed de his hactenus, ad phyſicam tincturam tandem redeamus. Poſtremò ſpagiri veteres lili pellicanatum, ignis ordinata quadam augmentatione materiam ſuam tam diu fixarunt, quouſque, poſt omnium colorum diſparitionem, rubeum inſtar ſanguinis induerit, & cum eo ſalamandræ conditionem. Rectè quidem ab eis proceſſum fuit, ac ad eundem unumquemque magaritā hanc ambientem, procedere modum æquum eſt ac decet. Hunc tibi clarius declarare poſſe, mihi difficillimum eſſet, cum tamen didiceris in Alchemiſtarum ſchola gradus ignis obſervare, vaſa quoque mutare, tum demum videbis, mox atque lili tuum in ovo philoſophico fuerit excalefactum, admirandis apparere demonſtrationibus, ut corvo nigrius fieri, cygno poſtmodum ſucceſſu temporis albius, & poſtremò tranſiens per flavedinem ſanguine quovis magis rubeum. Cum igitur Ægyptiorum theſaurum præ manibus habuerimus, eſt quod in utilitatem noſtram convertamus, idque duplici magiſterio, priore quidem ad inſtaurationem ſanitatis humani corporis, poſteriores in tranſmutationem metallorum. In hujus uſum ut veniat, ejus primò pondus unum ſuper mille ſolis fuſi pondera projiciendum eſt, Medicina tum demum præparata fuerit ad metallorum tollendam lepram. Item phyſicorum in Ægypto nonnulli per hanc tincturam annos centum & quinquaginta vixerunt. Aliorum vita prolixior fuit hoc medio, ut ex hiſtoriis patet. Eſt itaque tinctura phyſicorum univerſalis medicina quædam, quæ cunctos morbos conſumit non aliter quam ignis omne lignum. Doſis ejus eſt valdè exigua, ſed operatio potentiſſima. Per eam (inquit Paracelſus;) curavi lepram, hydropiſim,

caducum, veneream labem, guttam, colicam, &c. item lupum, cancrum, noli me tangere, fistulas, & genus omne morborum internorum & externorum.

De quinto processu lapidis brevissimo per eundem auctorem reperto.

Cap. XV.

EIus qui diversimode docetur à plurimis lapidis non sum, nec esse volo doctor neque sectator. Quapropter hunc & processum ejus relinquens, eum qui per me cum usu tum experientia repertus est, brevibus admodum scribere proposui, qui non minus ac ille hominum corpora tingit etiam, tametsi juxta similem processum præparatus non sit. Sumito igitur Mercurium, alias elementum Mercurij, & separa purum ab impuro: postmodum reverberetur usque in albedinem, quam sublimato per sal armoniacum tamdiu donec resolvatur: id calcinetur ac solvatur iterum, & in pellicano digeratur uno mense, tandem coaguletur in corpus: hoc non uritur amplius, nec ullo modo consumitur, at in eodem statu permanet: corpora quæ penetrat in ceneritio sunt permanentia, ut in nihilum reduci minimè possint aut alterari, sed à sensibilibus & insensibilibus, ut sæpius narratum est, qualitates omnes superfluas adimit. Et quamvis brevem admodum viam posuerim atque processum, laborem tamen prolixum requirit, ac multis circumstantiis intricatum, tædio similiter non afficibilem operantem, at summè diligentem & expertum.

De particulari quodam arcano albæ tincturæ per arsenicum.

Cap. XVI.

NOnnulli volunt arsenicum ex Mercurio & sulphure compositum esse, hij ex terra & aqua, plerique ex natura sulphuris Quocunque modo id fit, ejus natura talis est, ut rubeum cuprum in album transmutet. Ad eam etiam præparationis perfectionem adduci potest, ut verè perfecteque tingat, non ea via tamen quam docent multi Sophistæ, ut sunt Geber in summa perfectionis Albertus Magnus, Aristoteles Chemista libro perfecti magisterij, Rasis, & Polydorus. Nam scriptores isti quotquot sunt, errant, vel ex invidia de studio falsa quæque scribunt proponuntque recepta, placitaque sua, quæ nonnunquam etiam ignorarunt. Arsenicum vero tres continet spiritus naturales: primum adustibilem, corrosivum, volatilem & omnia penetrantem. Hic spiritus dealbat Venerem, & post aliquot dies reddit spongiosam. Quod artificium ad eos duntaxat pertinet propriè, qui causticam artem exercent. Secundus spiritus est crystallinus ac dulcis. Tertius

vero

verò tingens est segregatus ab aliis prædictis. Has tres in arsenico proprietates naturales inquirunt veri philosophi, ad perfectam sapientum projectionem. Barbitonsores verò chirurgiam exercentes, dulcem & crystallinam expetunt naturam, à tingente spiritu separatam, in usum curationis vulnerum, & ad bubones, carbunculos, anthraces, & cætera similium ulcerum vitia, non nisi miti quodam artificio curanda. Cæterum spiritus ille tingens, nisi purum ejus ab impuro sejunctum sit, à volatili fixum, & à combustibili tinctura secreta, projectionem super Mercurium, Venerem, aut aliud quodcunque metallum imperfectum haudquaquam expediet ex voto. Philosophi omnes arcanum hoc mysterium excellentissimum occultarunt. Spiritum igitur tingentem ab aliis duobus secretum ut supra, conjungito spiritui lunæ, simulque digeri permitte spatio triginta duorumque dierum, ac usque dum corpus novum induerint. Postquam ad quadragesimum diem naturalem, calore Solis ad inflammationem accensus fuerit, apparet spiritus candore nitido, perfectoque tingendi præditus arcano. Tandem ad projectionem aptus est, videlicet ejus pars una super sedecim imperfecti corporis, juxta præparationis acutioris excellentiam. Resultat inde luna lucens & excellentissima, tamquam è terræ visceribus eruta. Hæc auctoris nostri sententia maximè comprobari videtur ex Sibyllinis versibus vetustissimis ad hunc modum habentibus:

Novem literas habeo, quatuor syllabarum sum, intellige me.
Tres primæ duas literas habent singulæ,
Reliquæ reliquas, & sunt mutæ quinque;
Totius vero numeri centuriæ sunt duæ, octo
Et tres ter decades, cum septem. Intelligens autem quis sim,
Non rudis vel ignarus eris ejus quæ in me est sapientiæ.

Hæc omnia conveniunt in hac dictione Græca Græcè dinumerata, ἀρσενικὸν, quod ad albam tincturam attinet. Rubea verò non inest arsenico, quocunq; modo præparetur. Non præparatum & crudum sola cum cupro liquatione, hoc tingit in maximam albedinem, sed non fixam, quia tinctura cruda similiter est volatilis; quæ si fixetur, dubium non est quin fixam etiam tincturam exhibeat. Nihil enim hoc spiritu facilius metalla penetrat in sua cruditate. Potissimum rei negotium consistit in ejus separatione & fixione.

De particulari quodam arcano ad rubeam tincturam, ex vitriolo.

CAP. XVII.

Vitriolum nobile admodum inter cætera minerale, plurimæ semper existimationis penes philosophos extitit, quod præ cunctis

cunctis altissimus Dominus Deus miris dotibus adornavit. Ejus arcanum varijs figuris ænigmaticis adumbrarunt, ut hoc est: *Visitabitis interiora terræ rectificando, invenietis occultũ lapidem veram medicinam.* Primæ omnium literæ Vitriolum efficiunt simul collectæ vocum. Per terram intelligunt vitriolum, & per interiora terræ dulcedinem ejus atque rubedinem. Quoniam in occulto vitrioli nobilissimus, subtilissimus, ac fragrantissimus succus, & purum oleum latet, cujus extractionis modus calcinatione vel destillatione haudquaquam venit arripiendus. Etenim viriditate sua privari minimè debet, qua quidem statim atque spoliatum erit, arcano pariter & viribus suis carere necessum est. Notandum est utique hoc loco mineralia nedum, verum etiam ipsa vegetabilia, similiaque virorem extrinsecus demonstrantia, rubeum sanguinis instar oleum in se continere, quod arcanum eorum est. Inde patet pharmacopœorum destillationes irritas, atque vanas esse momentique nullius, quia sanguinem vegetabilium elicere non norunt. Ipsa natura sagacissima nos docens, vegetabilium aquas omnium in citrinũ colorem vertit, & inde postmodum in rubicundissimum instar sanguinis, arte subministrante. Tardius id quandoque fieri, causa est potissima destillatorum ignorantum nimia præcipitatio, qua viriditas absumitur. Naturam suis propriis viribus corroborare non didicerunt, quibus nobilis ille viror per seipsum in ruborem debet rectificari. Exemplo sit vinum quod album est prius, per seipsum in citrinum colorem digestum, cujus botri virens color in rubeum sub cæruleo latentem vertitur successu temporis. Deperdita igitur vegetabilium & mineralium viriditate per ignaviam artificum, essentia pariter & spiritus olei balsamique arcanorum nobilissimi perierit. De hoc sanguine philosophico loquitur alibi Paracelsus, ubi de generatione sui pygmæi homunculi in gigantem, alio loco de sanguine & spermate nutrimenti corporis misericordiæ, &c.

Vitriolum igitur in se multas lutosas & viscosas imperfectiones continet, quapropter aqua viriditas ejus est elicienda & rectificanda sæpius, donec terreas impuritates omnes exuat. Quibus transactis rectificationibus omnibus, apprime cavendum ne materia Soli sit exposita, quod hic virorem ejus in pallorem vertat, absorpto simul arcano prorsum. Calido servetur hypocausto contecta, ne pulvere sordeat. Postmodum vitro clauso digeratur mensium aliquot spatio, ac tantisper donec varij colores appareant supremaque rubedo. Nec dum isto processu rubedo satis fixa fuerit existimanda, quin ab interioribus accidentalibusque terræ sit inquinamentis repurganda latius, ad hunc nempe modum. Rectificanda venit aceto, donec terreum inquinamentum prorsus ablatum erit, fecesque semotæ. Hæc est ejus tincturæ vera

vera & optima rectificatio, de qua benedictum oleum est eliciendum. Ab ea vitro conclusa diligentius alembico superposito mox, & bituminatis commissuris ne spiritus exhalet, ejus olei spiritus igne suavi proliciendus est. Oleum hoc pharmacopolico balsamo quovis & aromatico delectabilius est atque dulcius, acredine carens omni. Residebit in fundo cucurbitæ terra quædam albissima nivis instar, hanc serva tuereque ab omni pulvere. Ea ipsa terra tum demum à sua rubedine probe separata est. Deinceps arcanum maximum subsequitur, ut puta supernaturale conjugium animæ summè purificatæ, & per sanguinem ablutæ purum, cum splendente purificatoque suo corpore. Hoc est verum vitæ matrimonium cum suo subjecto, quo vita prolongatur in postremum suum sibique destinatum diem absque corruptione, sana. Ad hunc igitur modum anima spiritusque vitrioli (qui sanguis ejus existit) cum suo corpore unitur, ut sint inseparabilia. Quapropter excipe terram hanc nostram foliatam phiala vitrea, cui sensim oleum suum affundatur. Animam suam corpus momento recipiet amplecteturque. Nam corpus animæ desiderio plurimum afficitur, & anima corporis amplexu plurimum delectatur. Thoralem ejusmodi conjunctionem positam in arcanorum furnum, quadraginta diebus ibidem contineto. Quibus absolutis, oleum habebis absolutissimum admirandæ perfectionis, quo Mercurius & reliqua metalla quævis imperfecta vertuntur in aurum. Jam ad multiplicationem animum applicemus: Mercurium corporalem portione duarum partium, tribus ejusdem ponderis olei partibus admisceto, maneantque simul diebus ut prius quadraginta. Hac proportione ponderis & ordine multiplicatio fit in infinitum.

De tertio particulari ad rubeam tincturam ex antimonio.

CAP. XVIII.

VErum auri balneum est antimonium, quem philosophi vocant examinatorem & bilancem. Poëtæ vero fabulantur in isto lavacro Vulcanum lavisse Phœbum, & ab omnibus sordibus imperfectionibusque repurgasse. Natum est ex purissimo nobilissimoque Mercurio & sulphure sub vitrioli genere, in metallicam formam atque splendorem. Nonnulli philosophi vocarunt album plumbum sapientum, vel simpliciter plumbum. Sumito igitur antimonij ejusque optimi quantum voles, hoc ipsum in aqua sua forti dissolutum in aquam frigidam conjiciatur, addito tantillo croco Martio, ut in sedimentum ad fundum vasis decidat; alioqui suas feces non exuit. Postquam ad hunc modum solutum erit, summamque pulchritudinem acquisierit, ponatur in vitrum

trum luto compactissimo circumquaque munitum, vel in bociam lapideam, & admisceatur tutiæ calcinatæ sublimatæ ad perfectum gradum ignis, cavendum accuratius a liquatione, quoniam ultra disrumpit nimio calore. Ab una libra hujus antimonij, habetur omnis sublimatio perfecta spatio duorum dierum. Sublimatum hoc in phiala positum, ut tertia parte vix aquam attingat, lutato vase ne respiret avoletque spiritus, suspendatur supra tripodem arcanorum, & urgeatur opus igne lento primum, Solis caloris instar æstate media. Tandem decimo quoque die sensim augeatur. Etenim calore magno rumpuntur vitra, nonnunquam etiam furnus in frustra dissilit. Dum vapor ascendit, varij colores apparent, moderetur ignis tantisper donec rubea materia conspiciatur. Postmodum aceto solvatur acerrimo fecibus abjectis. Abstrahatur acetum, iterumque solvatur in aqua communi destillata, quæ rursum abstrahatur, & sedimentum igne vehementissimo destilletur, vitro diligentissime clauso. Ascendet corpus totum antimonij in oleum rubicundissimum, rubini colorem habens, & in submissum vas guttatim effluet, odoris fragrantissimi, dulcissimique saporis. Hoc est summum arcanum philosophorum ex antimonio, quod inter oleorum arcana plurimi faciunt. Postremò tandem oleum solis fiat ad hunc modum: Sumito purissimi solis quantum voles, hoc solvi curabis in spiritu vini rectificato. Spiritus abstrahatur aliquoties, totiesque solvatur iterum: postrema solutio servetur cum spiritu vini, & circuletur per mensem. Postmodum destillentur aurum volatile & vini spiritus per alembicum ter quaterve, ut in vas submissum defluant, & in summam suam essentiam adducantur. Ad mediam unciam auri soluti, addatur uncia una olei antimonij. Hoc illud amplectitur in calore balnei, ut à se non facilè dimittat, etiam si spiritus vini abstrahatur. Hac via habebitur summum naturæ mysterium & arcanum, cui par in rerum natura haudquaquam assignari potest. Bina hæc olea modo qui dictus est unita, concludantur in phiala, & suspendantur supra tripodem uno mense philosophico, & foveantur igne lentissimo. Quanquam si temperetur ignis debita proportione caloris, triginta & uno diebus negotium hoc absolvitur, & in perfectionem adducitur, qua Mercurius & imperfecta quævis metalla perfectionem acquirunt auri. Projectionis tamen in hoc opere justum pondus assignari non potest, licet ipsa tinctura trahatur ab aliquo subjecto certa proportione, ac requisitis ad artem instrumentis. Etenim ista medicina tingit aliquando triginta, quadraginta, nonnunquam sexaginta, octuaginta, ac centum imperfecti metalli partes, ut ejus negotij cardo potissimum circa medicinæ mundationem & operantis industriam vertatur, item juxta majorem unius quam alterius imperfecti corporis

corporis præ manibus assumti munditiam & puritatem. Quandoquidem una Venus purior altera, quo fit ut determinatum pondus haberi nequeat in projectione. Hoc loco notatu dignum, ut si contingat operantem tincturæ nimium assumsisse, hunc errorem additione poterit imperfecti metalli corrigere: si verò subjecti nimium, quo tincturæ vires debiliores effectæ sint, vitium hoc cineritio facilè vel cimentationibus aut per crudum antimonium ablutionibus superfluum tollitur. Nihil in hac parte quod operantem remoretur vel impediat: solum hoc sibi proponat quod à philosophis omissum est, & ab aliquibus studiosè velatum, videlicet in projectionibus, excitationem imperfectorum corporum quiescentium esse necessariam, id est, animationem, ut loquuntur, de qua nonnulli dixerunt metalla sua non esse vulgaria, quia vivunt animamque habent. Sumito Veneris igitur in bracteas tenues factæ quantum voles, decem, viginti vel quadraginta libras, pultibus ex arsenico & tartaro calcinato subactis incrustetur, & in suo vase calcinetur spatio viginti quatuor horarum. Tum demum in pulverem tusa Venus abluatur, ac mundetur optimè. Iteretur calcinatio cum ablutione ternis quaternisque repetitionibus. Hac via mundatur & purgatur à crasso virore, & immundo suo sulphure. Cavendum utique à calcinationibus communi sulphure factis: nam quod bonum est in metallo, prorsum depravat, malum quoque pejus efficit. Ad marcas decem ipsius purgatæ Veneris, addatur una puræ Lunæ. Ut medicinæ per projectionem opus acceleretur, hoc medio est opus: etenim ab immundo sulphure coinquinatur opus, ut ad superficiem transmutati metalli nubes obducatur, aut sulphuris loppis metallum permisceatur, & una cum illis abjiciatur. Verum enimverò si projectio fieri debeat rubei lapidis ad rubeam transmutationem, super aurum primo cadat oportet, postmodum super lunam, aut aliud metallum, ut supra narravimus repurgatum, & inde perfectissimum aurum exurget, Deo dante, cui laus, honor, & gloria. Hactenus de tincturis universalibus & particularibus ex Paracelsi præscriptionibus, infra de quibusdam augmentationibus per fixationes atque tincturas naturales tractabitur.

De prima hujus artis origine, successu & corruptione per Græcos.

CAP. XIX.

PRimus professor ac inventor artium Adam & hujus, per lumen à Deo sibi concessum, à quo rerum omnium cognitionem habuit ante & post lapsum, præsagivit mundum per aquam esse renovan-

renovandum vel potius castigandum, pauloque minus quam delendum. Hoc ipso factum est, ut ejus successores duas lapideas tabulas erigerent, quibus omnes artes naturales à principijs suis insculpserunt, idque hieroglyphicis characteribus, ut præsagium hoc posteris etiam innotesceret, ac observaretur periculorum tempore futurorum matura provisio. Noach postmodum in Armenia tabularum unam invenit sub monte Araroth transacto diluvio, qua quidem superioris firmamenti, & inferioris globi, rationes & planetarum cursus designabantur. Tandem universales ejusmodi notiones particulatim in diversa distractæ, viribus suis imminutæ sunt, ut hæc separatio hunc astronomum, illum verò magum, alium cabalistam & quartum alchemistam effecerit, Vulcanicus ille Abraham Tubalchain astrologus & arithmeticus maximus, ex Ægypto in regionem Chanaam traduxit; unde rediente ad suos in tantum tum primum Ægyptij fastigium surrexerunt, ut ab istis etiam ad alias nationes ejusdem rei sapientia transierit Quandoquidem Patriarcham Jacob oves picturasse variis coloribus magiæ membro credendum est. Semper enim Hebræi, Chaldæi, Persæ, & Ægyptij penes Theologiam has artes liberales, uti summam philosophiam, suis proceribus atque sacerdotibus proposuerunt addiscendas. Non secus evenit Moysis temporibus, quibus cum sacerdotes, tum ipsi medici magos inter electi sunt. isti quidem in illorum judicium, quod sanitatem concernebat, præsertim in lepra cognoscenda. Moyses etiam cura & impensis filiæ Pharaonis in scholis Ægyptiorum instructus est. Non aliter Daniel ab ineunte ætate Chaldæorum doctrinam suxit, ut in Cabalistam evaderet: testantur ejus divina præsagia & expositiones istorum verborum, *Mene Thesel phares*. per propheticam enim & cabalisticam virtutem hæc verba sunt intelligenda. Hujus artis cabalisticæ traditio apud Moysen & Prophetas admodum familiaris fuit olim, & plurimum in usu. Elias propheta suis cabalisticis numeris multa prædixit. Itidem & antiqui sapientes hac arte naturali & mystica Deum probe nosse didicerunt, & in ejus mandatis hujusmodi legibus perstiterunt ac ambularunt firmius. Pariformiter libro Samuelis habetur veros Berelisticos diaboli sortem secutos non fuisse, verum divina permissione visionum apparitionumque verarum fuisse participes: idipsum libro de supercœlestibus latius urgebimus. Donum ejusmodi sacerdotibus in divinis præceptis ambulantibus à Domino Deo concessum est. Mos Persis fuit neminem in regem, præter sophum, id est, magnum re & nomine sublimatum, admittere: quod utique patet hoc ipso regum suorum nomine Sophi. Tales etiam extiterunt illi Sophi ac magi Persæ, qui Christum ab oriente quæsiverunt, & naturales sacerdotes appellati sunt. Ægyptij quoque à Chaldæis

& Persis

& Persis hanc Magiam & Philosophiam assecuti, suos sacerdotes eandem sapientiam addiscere voluerunt, in qua tandem fructum perceperunt, ut circumvicinis omnibus regionibus venirent in admirationem. Hac de causa Hermes verè Trismegistus nominatus est, quia rex, tum sacerdos atq; propheta, magus & sophos rerum fuit naturalium, qualis etiam Zoroastes extitit.

Postmodum ubi filius Noach tertiam mundi partem occupavit à diluvio, hæc ars in Chaldæam & Persiam vi quadam irrupit, & inde in Ægyptum. Id cum superstitiosi & idololatræ Græci subodorassent, eorum aliqui sagaciores ad Chaldæos se contulerunt, ac ad Ægyptios, ut ex istorum scholis eandem reportarent sapientiam in Græciam. Verum enimverò cum non arrideret eis theologicum biblicumve legis Mosaicæ studium, proprio suo genio confisi, à recto fundamento naturalium ejusmodi secretorum & artis Physices exciderunt. Exemplo patet, cum tam fabulosè de Mosaicæ legis doctrina senserint, ac titubarint.

Ægyptiis mos fuit ejusmodi traditiones tam excellentis sapientiæ, non nisi figuris ænigmaticis & abstrusis historiis vocabulisq; proponere. Quæ omnia postmodum Homerus Græcus ille, fabuloso poematum artificio magis adumbravit. Accessit Pythagoras qui plurima ex lege Moysis & veteris testamenti permiscuit. Pariter & Hippocrates, Thales Milesius, Anaxagoras, Democritus & alij sua non desierunt ingenia humana his applicare: quamvis eorum nullus Astrologiæ, Geometriæ, Arithmeticæ nec Medicinæ physicæ verarum peritus esset. Impedivit eos nimirum sua superbia, quæ discipulos aliarum nationum admittere noluit. Cumque nonnihil à Chaldæis & Ægyptiis percepissent, longè superbiores accidente, quam erant antea natura, facti, subtilioribus figmentis rem veram acuere non verentes, philosophiam quandam describere conati sunt, quæ postmodum ab istis Græcis corruptissima derivavit ad Latinos Italos. Qui tandem hac imbuti & instructi, suis quoque dicteriis onerarunt. Ab his omnibus ad hunc modum larvata per totam Europam disseminata est, ut multas ubique gentium Academias construxerit in ejusmodi suorum dogmatum propagationem, qua juventus instrueretur, seu potius destrueretur, & in hunc usque diem penes Germanos, & alias Europæ nationes viget. Chaldæi verò, Persæ & Ægyptii habuerunt eandem arcanorum naturæ primitivæque Physices incorruptæ cognitionem, item eandem religionem, mutatis duntaxat sapientiæ nominibus. Chaldæi & Persæ suam doctrinam vocaverunt olim Sophiam atque Magiam. Ægyptij verò ob annexum sacrificium vocarunt sapientiam suam Sacerdotium. Persarum Magia & Ægyptiorum Theologia docebantur olim in scholis ambæ simul. Quamvis in Arabia, Africa, & Græcia scholæ multæ docti-

que viri fuerint olim, ut Albumazar, Abenzagel, Geber, Rasis, Avicenna apud Arabes: Machaon, Podalirius, Pythagoras, Anaxagoras, Democritus, Plato, Aristoteles, & Rhodianus penes Græcos; nihilominus varij sensus ac dissensio inter se fuerunt, & quoad Ægyptiorum sententiam discordes extiterunt. Pythagoras ea de causa sophus vocari noluit, quia suo tempore sacerdotium Ægyptiorum, & sapientia perfectè ut par erat minimè docebantur, etsi multa nihilominus inde reportasset arcana mysteria, Anaxagoras quoque plurima: patet ex disputationibus quas de sole & ejus lapide facit, & quas a morte sua reliquit: Ægyptiis tamen in multis contrarius fuit. Quapropter istorum discipuli noluerunt appellari sophi, nec magi, sed Pythagoram ea in re imitantes philosophiæ nomen assumserunt, ipsi tamen non nisi scintillas quasdam, ut umbras, ex Magia Persarum & Ægyptiorum reportarunt. Verum enimverò Moyses, Abraham, Salomon, Adam qui primus, Elias, & Magi ab oriente ad Christum venientes veri Magi fuerunt & Sophi divini, necnon Cabalistæ: quorum artis & sapientiæ Græci parum, aut prorsus nihil degustarunt. Quapropter istorum scilicet Græcorum philosophicam sapientiam, ut sophisticatam speculationem ab aliis veris artibus & scientiis degenerem, longè lateque distantem, ac separatam relinquimus. Plurimi tentarunt secretissimam istorum sapientum Magiam cum scrutari, tum in usum reducere, idipsum tamen adhuc factum non fuit. Plerique hac nostra tempestate exaltant Trithemium, alij Baconem & Agrippam ob Magiam & Cabalam; quæ tamen per omnia concordare non videntur in omnibus. Magia namque est ars & facultas per quam, ad elementorum, corporum & fructuum suorum, proprietatum, virium, & abstrusarum operationum cognitionē pervenitur. At ipsa Cabala ex Anagogia viam ad Deum hominibus struere videtur, ac docere quinam cum ipso vivendum, & ex ipso solo prophetandum sit. Nam plena divinis est mysteriis Cabala, uti Magia naturalibus arcanis: præsagia siquidem illa futurorum, ex natura præteritorum & præsentium effari docet; hujus autem operatio consistit in creaturis omnibus, tam cœlestibus, quam terrenis corporibus cognoscendis intrinsecus, quid in ipsis occultetur, quæ vires atque virtutes lateant, cui destinata sint ab initio, tum quibus proprietatibus dotata. Hæc & similia vinculum exhibent, quo cœlestia terrenis conjunguntur, ut ocula-riter etiam aliquando percipitur ac sensualiter a suis operationibus. Talis influentiarum cœlestium conjunctio, vel impressio, qua in inferiora corpora cœlestes virtutes operantur, Gamaheum conjugium virium & proprietatum cœlestium cum elementaribus corporibus dictum fuit olim à Magis & Sapientibus. Inde fluxerunt excellentissimæ conjunctiones & commixtiones astrorum

imperio

superiorum cum inferioribus astris, id est, Solis & planetarum cum vegetabilibus, mineralibus, & animalibus. Diabolus semper tentavit adhuc miris conatibus totisque viribus ejusmodi naturæ lucem obfuscare. Nec in totum sua spe frustratus est, cum totam Græciam ea privarit, & ejus loco speculationes humanas & meras blasphemias in Deum & ejus filium eo gentium introduxerit. Magia utique suam originem ex divino Ternario & ex Trinitate Dei duxit. Etenim creaturas omnes hoc Ternario Deus insignivit, ac digito suo hunc hieroglyphicum characterem ipsis insculpsit, ut nihil etiam in rerum natura valeat assignari, quod hoc dono divini Ternarij careat, quodve oculariter hoc ipsum non demonstret. Creatura quidem nobis creatorem intelligere ac videre docet, ut etiam D. Paulus ad Rom. testatur. Fœdus igitur hoc divini Ternarij per totam rerum substantiam diffusi, est indissolubile, per quod etiam habemus arcana totius naturæ ex elementis quatuor. Ternarius enim cum magico quaternario, perfectum septenarium producit multis arcanis dotatum, notisque demonstratum. Et quum quaternarius in Ternario quiescit, oritur lux mundi in horizonte æternitatis, totumq; vinculum cum Deo nobis exhibet. Ad hæc etiam accedunt vires & operationes creaturarum omnium, & usus earum suis arcanis signis, characteribus & figuris insignitarum, ut in eis vix minimum punctum occultum relinquatur, quod non examinatione pateat. Quandoquidem ubi Quaternarius & Ternarius ad Denarium ascendunt, eorum fit ad unitatem regressus. In isto concluditur arcano omnis occulta rerum sapientia, quam Deus cum verbo suo, tum creaturis manuum suarum palam fecit suis hominibus bonæ voluntatis, ut veram ejus haberent notitiam; sed alio loco de his latius tractatum est. Patet ex his apertissimè Græcos fuisse primos omnium artium corruptores. Isti magiam (quæ priusquam ad ipsos pervenisset divina sanctè pureque tractabatur ab Hebræis, Chaldæis, Persis, & Ægyptiis) sophisticationum suarum inventionibus conspurcarunt, quod soli Deo conveniebat, adscribentes diabolo, pias preces & sinceras orationes in superstitiones & nefarios ritus converterunt: unde factum ut loco Magiæ Necromantiam docuerint; & pro vera Physica somniatam phantasiam inanem & vacuam, pro Astronomia fictum idolorum diabolorum regnum excogitarint, cui Saturnum, Martem & Venerem, ac Mercurium præesse voluerunt, sumtis nominibus latronum, furum, & meretricum, quibus suos Deos decorarent; & ita cœlo non parcentes, hoc ipsum in infernum transmutare conati sunt. Hac via totum adhuc mundum seduxerunt, ut nemo se magum profiteri, neq; sapientem ob capitalem pœnam audeat, nulla jam differentia facta inter Græcorum magiã necromanticam

& pristinam Hebræorum sapientiam & Cabalam sanctam. At quia mundus (ut ajunt ex vulgato proverbio) vult decipi, currat ergo cum currentibus suis. Maneamus in inconcusso lapide fixi. Sed ad institutum redeamus, tincturasque philosophicas jam, extra lapidis processus antea dictos, elaboratas etiam audiamus à Paracelso.

De cimentis & cimentationibus metallorum.

CAP. XX.

ANtea de præstantissimis & maximis philosophorum tincturis audivimus, modo minores est quod in medium adferamus, quia non veniunt in usum rei medicæ pro corporibus hominum, at solum ad metallorum nebulas tollendas.

1. Primum igitur cimentum est regale, non pro vulgato more descriptum à Paracelso (verum ex sola, quam fecit, experientia) veterum usum non observante. Sumatur florum æris, antimonij, laterum, salis communis ana libra semis. Trita minutissimè simul omnia commisceantur, vinoque postmodum imbibantur & exiccentur, idque vigesies & quater. Hoc pulvere laminata luna cimentetur ignis gradu medio quatuor horis, postea tot horis igne mediocri, postremò fluxionis igne horis duodecim. Tum demum excipe regulum, eumque laminatum ex priore processu, & cum eisdem cimentabis rebus, ignis quoque gradibus observatis, hoc ipsum quater aut quinquies repetendo. Tandem fulminetur per cineritium, & loppa reducatur in lunam. Instrumenta, vasa videlicet, optimè sunt perlutanda, & firmissimè claudenda. Prolixum hoc loco ponere me processum ea de causa putato, quia brevibus ignis progressibus, experientia nihil boni docere voluit. Quandoquidem ignis diuturnitas & violentia sunt potissima cimenti regalis fixatio: imò longè melior esset, si quatuor diebus naturalibus in ejusmodi cimento quæ dicta sunt continerentur. Notandum etiam flores æris per vitriolum extrahendos a cupro primum esse; nam in eo natura quædam fixationis habetur multis de causis. Antimonium similiter est fixandum, cum virtutum suarum tamen retentione quas habet, putrefaciendo & repurgando; vires enim ejus non satis cognosci possunt. Item lateres a bono tecto sumi debent; inest enim & ipsi tecto constrictionis & fixationis venarum vel pororum in metallis aliqua facultas. Sal fixat etiam & corrigit leprosam lunam à sua nebula. Quatuor igitur hæc in hujus cimenti compositione convenire necessarium est. Cæterum observandus ignis, aliudque nihil addendum, metallumve nullum; per seipsum enim est sufficiens.

2. Secundum cimentum soli duntaxat convenit, in quo tria potissimum accidentia notanda sunt. Nonnunquam reperitur sol in

ſol in cimento pro quarta vel media parte deficiens, quia non ſatis à natura fixus, ſed immaturus adhuc exiſtit. Quapropter cimentandus venit, quo partem volatilem ſui corporis cum fixa retinere valeat; alioqui vel in cimento, vel in cineritio, & quandoque in aqua forti ſeparatur immaturum hoc à fixo ſuo corpore. Scundum accidens in ſole plurimo, coloris pallidioris, & remiſſioris flavedinis cauſa, conſpicitur, qui color cimento quidem eſt ad hunc modum inferendus, ut in examine quovis maneat abſque diminutione corporis. Tertium verò concernit pondus, ob cujus defectum vilius aurum exiſtimatur quo levius: gravius enim plumbo, & (ut multi volunt) argento vivo debet eſſe. Hoc indicio maximè probatur ac reprobatur, quo minus aliis fallere poteſt: nam & colore, & conſtantia facilius imponitur oculis, quam tactui pondere. Hæc omnia ſunt ad hunc modum emendanda: Sumatur antimonii florum æris ana libra ſemis, Mercurij coagulati fixi drachma. Commiſceantur omnia & imbibantur oleo antimonij rubeo tamdiu donec omninò rubeſcant: his poſtmodum cimentetur aurum ſubtiliter laminatum, vel granulatum igne liquationis, horis viginti quatuor, absque diminutione caloris, in fuſorio vaſe per quam optimè clauſo. Transacto hoc tempore, regulum excipe; per crudum antimonium poſtmodum actum liquefiat addita chryſocolla, & in formam oblongam effundatur. Hoc eſt optimum ſolis ad omnes prædictos gradus cimentum.

3. Tertia cimentatio hæc eſt. Antea cimentationum duas fixationes poſuimus ad ſolem & lunam multiplicandum neceſſarias, jam eſt quod imperfectorum metallorum etiam in ea parte rationem habeamus, ut ſuo pariter cimento reddantur idonea ad cimentariam tincturam in ſe recipiendum, quam recipere nequeunt niſi prius ad hunc modum præparata. Corpora tantum quatuor imperfecta ſub iſto cimento ſunt comprehendenda, Mercurius autem excludendus, ſuoque peculiari cimento reſervandus. Sumatur antimonij libra una, ſalis petræ libræ duæ, ſalis communis, ſalis tartari ana libra ſemis. Omnia ſimul permixta ponantur in vas fuſorium, ſtrato ſuper ſtratum collocato cum laminis aut limaturis metallorum. Cimententur optimè clauſa horis duodecim igne violentiſſimo, qui duabus ab initio levis fuerit. Abſoluto hoc tempore quod remanſit eximatur, loppa videlicet cum regulo ſimul. Notandum non omnes ejusmodi cimentationes regulum exhibere, ſed loppas etiam earum aliquas, quæ poſtmodum in Saturno coquendæ ſunt juxta communem uſum, & poſtea Saturnus hic adurendus in teſta, ſuper quam invenietur metallum fixum. Hoc loco notanda differentia quæ eſt ſeparationis per teſtam, & per cupellam cineritij: metallum cine-

ritij: metallum in istam subintrat, super illam verò manet. Quod super testam remansit metallum secundo cimentabis ac tertio, ut supra, quo fixius evadat, ac super cineritium maneat. Quo peracto fixum est & idoneum ad cimentariam tincturam recipiendum. Duo, tria, vel quatuor metalla simul conjungi possunt, ac utilius. Sumantur itaque limaturæ Martis, Veneris, Jovis, & Saturni, stratificentur, cum prædictis, vel saltem cum antimonij, salis ana libra una, ad limaturarum dictarum libram semis, fiat ut antea narravimus.

4. Quarta cimentatio minerarum est metallum in se perfectum habentium, & illud per communem liquationem amittentium. Notetur hoc loco metalla melius figi non posse, quam dum cruda sunt. Hac via metalla reperiuntur in mineris quæ nunquam alias apparent. Ejusmodi transmutatio fit in mineris & metallis ante liquationem, ut metalla valeant in propria sua figi natura, vel in aliud metallum transmutari. Quare duo cimenta sub uno hic intelligenda sunt: prius ad fixandum in minera metallum absque transmutatione: posterius ad Veneris mineram in solem, aut alterius metalli, transmutandum. Præstantiores enim spiritus mineris insunt quam ipsis metallis, gradationes & fixationes metallorum potissimum adjuvant, cum in se contineant colores atque tincturam in sua materia nondum igne mutata. Fixionis igitur in sua minera metalli descriptio talis est: Sumatur mineræ Martis libra una, huic optime tritæ addantur antimonij, salis nitri ana libræ duæ. Liquationis accendantur igne conclusa fortiter atque lutata, & ita maneant horis viginti quatuor. Postmodum exemta & cum Saturno reducta fulminentur, & invenies metallum fixum in suo decenti colore; sic de reliquis mineris intelligendum. Spiritus enim metallorum adhuc in suis mineris existentes, crudi progrediuntur in suis coloribus & essentiis. Minerarum transmutationis descriptio hæc est: Sumantur croci ex floribus Martis, florum ex croco Veneris, vitrioli, aluminis ana libra semis, salis communis præparati libra una, mineræ libræ duæ. Liquefiant omnia humiditateque priventur, & cimententur horis duodecim. Postmodum in Saturno liquentur, & fulminentur, quo peracto reperietur in cupella cineritij transmutatio. Poterit ad ejusmodi transmutationem, etiam metallorum addi mixtura, considerando tamen unius quam alterius majorem aptitudinem, qua facilius transmutatio fiat.

5. Quinta cimentatio corporum est volatilium, ut Mercurij vulgi & aliorum quatuor metallorum imperfectorum. Differentia primo loco notanda est inter Mercurium vulgarem, & metallorum, quod ad suas tincturas attinet. Iste plus tincturæ satis exhibet ex præparatis metallis, illo communi. Pariter intelligendum est ut un-

eſt utrumque Mercurium, corporalem & vulgarem eſſe coagulandum, quo cimentum ſuſtinere valeat, ac recipere corporalem ſubſtantiam cum tinctura coloreque, ut optima decet metalla. Coagulatio Mercurij hæc eſt: Sumatur aqua fortis à ſolutione lunæ viribus & acredine privata prorſum, & ſolvendi facultate. In hanc utrumvis conjicito Mercurium, & calefacta parumper aqua perturbetur in pultes, coagulabitur in ea Mercurius, & in formam indureſcet metalli fragilis. Exemtus ab aqua lavetur toties donec dulceſcat, & inde cimentetur ut infra. Sumantur boracis unciæ duæ & ſemis, ſalis armoniaci uncia ſemis, croci florum æris, florum croci martis ana uncia una, vitrioli calcinati, aluminis calcinati, lapidis hæmatitis, boli armeni ana uncia ſemis. Miſceantur optime trita ſimul & imbibantur aliquoties urina, poſtmodum fiat in fuſorio vaſe ſtratum ſuper ſtratum, ſtrictiſſime concluſis omnibus atque lutatis. Liqueſcant igne cimentario per horam lento prius, poſt aucto per horam aliam, & per aliam demum violentiſſimo. Deinceps liqueſcant in Saturno & fulminentur, ad hunc modum habebitur Mercurij transmutatio. Poteſt & alia via coagulari ac cimento transmutari, ut ſequitur: Sumatur cinabaris, & boracis ana uncia ſemis. Liquefiant ambo ſimul in corpus unum, quod ſublimetur ex more cinabaris, ut corpus rurſum unum fiant, cui tandem adjiciantur ſalis communis calcinati, florum æris, croci Martis, lapidis hæmatitis, boli armeni ana drachmæ duæ, ſupradicti corporis uncia una. Fiat ſtratum ſuper ſtratum in fuſorio vaſe, poſtea lente ſex primis horis igniantur, & aliis ſex horis auctior ſit ignis, poſtremo duodecim horis adhuc violentiſſimus. Quo facto rurſum ut ſupra ſublima & cimenta, quarto vel quinto cimento cinabarim fixam invenies, quam reduc per Saturnum, & fulminetur, & habebitur ejus transmutatio: ſic de reliquis volatilibus corporibus metallicis agendum erit.

6. Sexta cimentatio partis eſt unius ſolis cum altera lunæ parte, hæc plus omnibus aliis tincturæ recipit, ac citius operatur, quæ gradata fuerunt prius & fixata corpora. Sumatur cinabaris, florum æris, hæmatitis, ſalis armoniaci, calaminaris, ſulphuris, ſalis communis, vitrioli, aluminis ana uncia ſemis, croci martis uncia una. Trita ſimul omnia & mixta in corpus unum exiccentur igne parumper, & imbibantur poſtmodum urina, tandem ſtratificentur cum ſupra dictis metallis ſimul colliquatis & laminatis. Ponantur ad ignem & liqueſcant ſex horis; poſtea cimentum innovato, ac aliis ſex horis liqueant; tertio duodecim, & quarto viginti quatuor; poſtremo fulminentur per Saturnum, & habebitur transmutatio. Si tamen alia metalla, ut Venerem, & Martem aſſumſeris, plure opus eſt pulvere & igne. His paucis

libellum nostrum de cimentis absolvimus, quo satis ample clareque cimentationes docuimus. Quanquam & aliæ multæ descriptiones aliorum habentur, quas a nostris excludimus, eas tantum posuimus quæ magis per experientiam utiles a me compertæ sunt. Jam de gradationibus etiam aliquid audiamus ex Paracelso.

De gradationibus metallorum.

Cap. XXI.

Quatuordecim hoc loco metallorum gradationes ponere visum est, etsi longe plures aliæ reperiantur, eas tantum congessimus quæ certa constant experientia, & scriptu dignas esse scimus. Sub triplici differentia præparatæ sunt, uti per aquas fortes, per olea, reliquæ vero per liquores.

1. Gradatio prima per primam aquam fortem fit ad hunc modum: Sumantur vitrioli, aluminis, salis nitri ana libræ duæ: floris æris, croci martis hæmatitis verto unus, id est, quarta pars libræ; cinabaris ℔. ß. antimonii verto unus & semis, arsenici verto semis. Omnia simul destillentur in aquam fortem, quæ purificetur & rarificetur juxta similium aquarum usum, & in ea cimentatam solvito lunam aut partem cum parte, lunam atque Venerem, & in digestione contineantur uno mense, postmodum residentiæ fulminentur, & habebitur transmutatio. Quod residuum adhuc in aqua forti fuerit, præcipitetur & fulminetur ut supra: sic habetur argenti reliquum. Notandum interea singula præparari debere priusquam in usum veniant gradationum, alioqui per immunditiem plurimum impeditur omnis transmutatio.

2. Secunda gradatio per secundam aquam fortem. Hujus secundæ gradationis processus optime notandus est, ut qui majori lucro subtilitateque fiat cæteris aliis per aquas factis. Sumatur itaque salis petræ, cinabaris ana libra una; conterantur, & ex eis aqua destilletur, quam serva. Hoc ipsum feceris etiam, & sub eodem pondere cum antimonio & arsenico. Confunde simul ambas aquas, & addatur salis nitri, aluminis ana libra una. Rursum omnia simul destillentur, in modum aquæ fortis. Ad omnia metalla, quæ fuerint in hac aqua dissoluta, & in digestione manserint, magis quam sit credibile, perfectionis operationes, vires atque virtutes adimplentur, cum in ejusmodi compositionem ingredientibus, veræ transmutationis metallorum in se corporalem materiam habentium, plenæ facultates delitescunt. Tres enim istæ destillationes, aquæ suæ fortitudine tam vehementer tingunt, ut major aut vehementior in aquis fortibus operatio nulla reperiri queat.

3. Tertia gradatio per tertiam aquam fortem. Sumatur cinabaris,

baris,arſenici,antimonij ana libra ſemis, ſalis petræ libræ duæ,ſulphuris libra ſemis. Trita miſceantur,ac deſtillentur in aquam fortem igne violentiſſimo Poſtmodum ſumantur hujus aquæ partes duæ,aluminis communis, aluminis plumoſi ana pars una & ſemis,vitrioli pars una, viridis æris,croci Martis ana pars ſemis. Hæc ſimul omnia deſtillentur in aquam fortem igne vehementiſſimo. Tandem ad hanc aquam omnem ſumantur ſui capitis mortui duæ partes,antimonij,viridis æris, cinabaris,ſulphuris ana pars ſemis. Deſtillentur iterum in aquam ut prius. In hac aqua forti ſolvatur media pars in decem partibus, florum æris, croci martis; poſtmodum clarificetur aqua & in ea ſolvatur metallum, ac digeratur. In remanentiis plus ſolis reperietur, quam bene credibile ſit per artem fieri poſſe.

4. Quarta gradatio per primũ oleum. Sumatur antimonij libra una,Mercurij ſublimati libra ſemis. Deſtillentur ambo ſimul igne violento per alembicum vel retortum,aſcendet rubedo quædam inſtar ſanguinis & ſpiſſa,quæ tingit unamquamque lunam in ſolem,& hunc etiam pallidum ad ſupremum gradum coloris permanentis adducit per digeſtionem ſuo tempore continuatam.

5. Quinta gradatio per ſecundum oleum. Sumatur olei philoſophorum libra una,aluminis calcinati,talci citrini (alias colcotharis citrini) ana libra ſemis. Deſtillentur igne violento. Poſtmodum innoventur ſpecies in priori pondere, & addatur cinabaris,viridis æris,ſulphuris ana verto ſemis. Rurſum deſtillentur, & poſtea rectificentur in puritatem aquæ; huic injiciatur luna, maneat in digeſtione. Reſidentia tandem præcipitetur,& reducta per ſaturnum fulminetur.

6. Sexto gradatio per tertium oleum. Sumantur ſulphuris vini libræ duæ,olei lini libræ quatuor. Coquantur in compoſitum,& hoc in oleum deſtilletur, cui plus addatur vivi ſulphuris; & coquatur ut prius in compoſitum,ac digeratur uno menſe, vel duobus. Poſtmodum addatur ſalis petræ, vitrioli, aluminis, florum æris, croci martis, cinabaris verto ſemis. Deſtilletur inde quicquid aſcendere volet, liquoribus amotis oleum ſervetur. Huic addatur ſuum caput mortuum,& ſpecies iterum ſupradictæ, ſimulque deſtillentur ut prius. Deſtillatum rurſus affundatur fæcibus, putrificetur uno menſe, ac deſtilletur iterum. Evacuatis poſtea coloribus,rubeum oleum ſervetur & rectificetur ut oportet. Poſtremo laminæ digerantur in eo ſuo tempore, tandem reducantur & fulminentur.

7. Septima gradatio per primum liquorem. Omnes iſtæ, vel oleaginoſæ ſunt, vel aquoſæ: de prioribus priore loco dicetur. Sumatur mellis libra una,& in eo coquatur vitrioli, aluminis ana verto unus, aluminis jameni verto ſemis. Deſtilletur ex

cis aqua per violentum ignem, addatur destillato sui capitis mortui, & sulphuris ana verto semis. Hæc simul in formam hepatis decocta, ac uno mense digesta destillentur, & in puritatem destillatum rectificetur. Postmodum addantur salis armoniaci, florum æris, croci martis, aluminis ana verto semis, vitrioli verto unus, antimonij fixi rubei, arsenici fixi rubei ana unciæ duæ. Trita & in destillatum injecta stent in calore diebus decem, postea separetur liquor à fæcibus ac purificetur. Huic injiciantur laminæ metallicæ, maneantque simul in mediocri digestione usque ad perfectionem. Postremo quidem reducantur & fulminentur.

8. Octava graduatio per secundum liquorem. Sumatur sufficiens aqua fortis, in qua solvatur pro tertia parte sol, in alia Venus, & in tertia Mars. Solutiones confusæ destillentur in aquam, quæ ad suas fæces affusa destilletur iterum, affundatur ac destilletur, idque toties donec inde fiat liquor admodum spissus. Huic addantur mellis destillati & præparati partes sex plus quam prius, & uno mense digerantur omnia, postea separato phlegmate superfluo servetur liquor, in quem laminæ metallorum projectæ digerantur uno mense, & postremo coagulentur in massam unam & corpus unum, hoc fulminetur, quartificetur, & fulminetur iterum, ad hunc modum invenietur optima transmutatio.

9. Nona gradatio per tertium liquorem. In aqua forti solvatur viridis æris quantum potest, addatur vitrioli & salis armoniaci ana decima pars viridis æris; uno mense teneãtur in equino fimo, ac postea destillentur in aquam, refundatur ad suas fæces. destilletur, ac refundatur toties, donec indę fiat liquor oleosus, injiciantur limaturæ metallorum, & in digestione reperietur transmutatio. Quamvis hic liquor paucus sit, plurimum nihilominus metallum juxta suam quantitatem tingit.

10. Decima gradatio per quartum liquorem. In optima aqua forti solvetur chalybis quantum potest, solutio maneat in digestione uno mense, & inde fiet compositum, & color unus. Destilletur etiam in liquorem, in quem limaturæ metallorum projectæ maneant in digestione, donec liquor incorporetur. Tum demum simul ambo fulminentur per Saturnum, & invenietur transmutatio, quæ separetur & præparetur ut moris est.

11. Undecima gradatio per quintum liquorem aqueum primum. Sumantur salis petræ purgatissimi libræ quatuor, quod suo phlegmate repurgetur, salis communis præparati libræ duæ. Commixta simul destillentur sexies vel novies, ac toties donec ambo per alembicum in submissum vas transeant omnino. Hujus aquæ libræ duæ, florum antimonij, florum æris, florum martis, florum sulphuris ana unciæ duæ, vitrioli, salis armoniaci, aluminis ana unciæ duæ & semis, mixta simul omnia maneant in digestione

gestione diebus quatuor & viginti, postmodum separentur, in aquam purissimam, in qua luna gradetur, atque metalla per digestionem, fulminentur per Saturnum, quartatione separentur, & fulminentur iterum.

12. Duodecima gradatio per secundum liquorem aquosum. Sumantur vini ardentis correctissimi libræ tres, aquæ salis petræ, aquæ salis communis ana libra semis, vitrioli, aluminis plumosi, aluminis rupei ana vertones tres. Misceantur simul in mixturam, quæ sexies destilletur à capite mortuo. Hac aqua metalla per gradum fixabuntur & transmutabuntur optime.

13. Decima tertia gradatio per tertium liquorem aquosum. Sumatur Isteris sanguinis libra una. Destilletur decies ac ter à suis fæcibus, & addatur florum æris, florum sulphuris ana verto semis. Digerantur in fimo equino uno mense, postmodum injiciatur calx lunæ, ut color & substantia consumantur, postea coagulentur, & in Saturno fulminentur. In isto liquore Mercurius vulgi & corporalis etiam coagulantur & permutantur pro conditione transmutationis.

14. Decimaquarta gradatio per quartum liquorem aquosum. Sumatur Mercurij vigesies à sale armoniaco sublimati libra una, florum Veneris, florum Martis, florum sulphuris, florum antimonij ana uncia una. Trita misceantur omnia simul & in aquam resolvi sinantur. Hæc aqua nullo prorsum indiget opere laboreve: nam in hanc projecta metalla, pauco tempore digesta & postmodum fulminata, mirum in modum ad suum transmutationis gradum adducuntur. Alia gradatio lunæ cum oleo Mercurij per appendicem. Fiat oleum ex Mercurio sublimato & aqua forti, multoties ut suprà cohobando vel redestillando, quousque in oleum convertatur; in hoc impelle spiritus aquæ fortis igne violentissimo, pomodum imposita luna granulata convertetur in solem. Tandem regali cimentetur, & optimus erit.

De vexationibus Alchemistarum.

CAP. XXII.

ABsolutis gradationibus metallorum atque cimentis, ad vexationes Alchemistarum veniendum postremo loco duximus, quibus Alchemiam concludemus Paracelsi. Quid sit igitur Alchemia, inprimis dicendum: aliud certe nihil, quam perceptibilis, industria tamen, excogitatus sermo verus, quo genera metallorum ex uno in aliud transmutari docetur, juxta quem unusquisq; viam sibi meliorem pro suæ mentis captu (qui rem perpendit acutius, ita metam attingit) eligere potest, ac ita hujus rei veritatem invenire. Syderum & lapidum hoc loco rationē habere maximā oportet, quia sydus est omnium lapidum formationis spiritus. Est etiam

syderum

ſyderum omnium cæleſtium Sol & Luna non niſi lapis unus in ſeipſo, terrenusque lapis à cæleſti prodiit lapide, per eundē ignem, eosdem carbones, cineres, expulſiones, & easdem repurgationes; quibus lapis ille cæleſtis, clarus & purus in ſplendore ſuo ſeparatus reductus eſt. Totus autem globus terræ nihil aliud eſt, quam abjectum quid, concretum, mixtum, corruptum, tritum, & iterum coagulatum, & partim in maſſam unam lapideum opus liquefactum, quod in meditullio ſphæræ firmamenti ſedem & quietem habet. Notandum ulterius lapides illos pretioſos, qui propriis nominibus à cæleſtibus lapidibus vel ſyderibus vocantur, proximum perfectionis, puritatis, pulcritudinis, claritatis, virtutis, incorruptibilitatis, & in igne conſtantiæ locum habere, ac in aliis lapidibus terrenis deliteſcere. Cum ſyderibus cæleſtibusve lapidibus maximam affinitatem habent, eorumque ſunt naturæ: nam ab iſtis derivarunt in lapides in quibus inveniuntur. Haud ſecus de metallis judicandum eſt. Ad Alchemiam igitur non eſt inprimis opus aliis inſtrumentis, quam officina fuſoria, plenis aere follibus, tenaculis, malleis, crucibulis, teſtis, atque cupellis ex faginis cineribus conſtructis. Poſtmodum imponantur Saturnus, Jupiter, Mars, Sol, Venus, Mercurius, & Luna, & operentur in finem usque Saturni. Si autem metalla diu admodum in terra ſepulta manſerint, non ſolum ærugine conſumuntur, verumetiam perſeverantia transmutantur in lapides naturales, quorum infinitus eſt numerus: at paucis arcanum hoc eſt cognitum. Reperitur nonnunquam in terra, Gentilium vetus & lapidea moneta ſuis imaginibus & characteribus impreſſa, quæ prius metallica fuit, ſed per transmutationem à natura factam in lapides verſa. Quid præterea de receptis Alchemiæ, materia, vaſis, &c. horumque diverſitate dicendum eſt, uti ſunt fornaces, vitra, ollæ, aquæ, olea, calces, ſulphura, ſalia, ſal petræ, alumina, vitriola, chryſocolla, atramenta, ſal vitri ceruſſa, terra rubea, tutia, cera, lutum ſapientiæ, vitrum contuſum, viride æris, fuligines, teſtæ ovorum, crocus martis, ſapo, cryſtallum, creta, arſenicum, antimonium, minium, elixir, lazurium, ſol laminatus, ſal nitri, ſal armoniacum, lapis calaminaris, magneſia bolus armenus, & alia plura? De præparationibus, putrefactionibus, digeſtionibus, probationibus, ſolutionibus, cimentationibus, filtrationibus, reverberationibus, calcinationibus, gradationibus, rectificationibus, amalgamationibus, purgationibus, &c. quibus Alchemiæ libri ſunt refertiſſimi; deinceps de his quæ ex herbis, radicibus, ſeminibus, lignis, lapidibus, animalibus, vermibus, oſſium cineribus, limacum capſulis, conchis, cochleis, & pice fiunt opera? Hæc & ſimilia quæque ſunt in Alchemia remotiſſima quædam, imo vaniſſima laborum onera, quibus etiam ſi ſol & luna fieri poſſet, nihilominus intentionem hanc magis quam prove-

provehant, impediunt. Non est igitur ex eis (ut vere loquar) addiscendum, quod ad artem faciat solem & lunam fabricandi; quapropter omittenda sunt omnino, quod cum quinque metallis ad solem & lunam prorsus nihil operentur. Percontari posset quispiam, quæ est igitur hæc via, breveque fundamentum absque difficultate, quibus tam cito sol & luna vere fieri potest absque fuco, cum jã neges omnia quæ passim in reliquis tuis scriptis affirmasti? Responsio tibi datur abunde & clare satis in septem canonibus infra scriptis: qui per illos intelligere nolet intentionem hanc nostram in chemicis, frustraneus labor esset amplius tam rude & ineptum ingenium instruere velle. Non est etiam quod sibi quis insipide persuadeat, ea tam leviter intelligere posse; verum occulto sensu melius quam aperto.

De modo quærendi metalla pariter & loco.

CAP. XXIII.

IN terra & in lapidibus inveniendi metalla spes est incertissima, verum quia primus acquirendi modus, nulla ratione spernendus est, sed maximopere laudandus: tale desiderium hominum & appetitus, non magis quam adolescentum licitum ad conjugium amor interire debet. Ut apes enim propter mel & ceram, non sibi tamen, ad flores desiderant, haud aliter homines ut ipsæ præter omnem avaritiam, commodumque proprium, ad eruendum è terra metallum anhelare foret æquum: nam quærens quod nimium est minimum reperire solet. Non auro solo Deus homines argentove, sed etiam pauperie, sordibus & miseria donat. Aliquos etiam ad metallorum & mineralium singulares cognitiones vocavit, qui breviorem ac faciliorem solem & lunam fabricandi modum, absque fossionibus fusionibusve sunt adepti, quam ex vulgari consuetudine, nedum ex subterraneis, verumetiam ex quinque metallorum genere, per certas artes & notitias, medio tamen arte fabricatorum metallorum, ut ex Saturno, Jove, Venere, Marte, Mercurio, de quibus & quolibet separatim sol & luna fabricarunt, ex uno vero quam ex alio facilius.

Notato super his, ex Mercurio, Saturno, & Jove facile, sed ex Marte & Venere difficilè solem aut lunam fieri, possibile tamen, sed cum additione fermenti (alias) ex magnesia & Saturno exit luna; ex Jove & cinabari purus sol oritur & luna, ex Jove Mercurio & aquario purum aurum arietinum. Poterit etiam ingeniosus artista, qualem aliquando me vidisse memini, diligenti quidem animadversione præparare metalla, sic & ratione vera ductus, metallorum transmutationis perfectionem opere suo magis, aut regimine promoveat, quam faciant cælestium signorum duodecim, aut planetarum septem cursus; quos etiam in his observare

super-

superfluum est, aspectus, mala sive bona tempora, diem aut horam, hujus vel alterius planetæ statum prosperum, aut infelicem quæ nec juvare possunt in Alchemiæ naturalis arte, nocereve multo minus: si verum alioqui processum, aut possibilem habeas, operare cum libuerit; modo non ex teipso, vel tuis operationibus & intellectu aliquis defectus, planetæ syderave cælestia tibi non officient in hoc opere. Locus etiam rerum omnium perpetuus, temporis expers atque principij finisque, locorum ubivis operatur essentialiter; cujus nulla spes est, quod reputatur impossibile quod etiam incredibile desperatumque videtur, mirabiliter in veritatem erumpit. Deus enim & natura nihil faciunt frustra. Notandum est apprime hoc ad Mercurium valens: Quicquid in colorem album tingit, vitæ naturam habet, lucisque potestatem atq; proprietatem, quæ vitam causaliter efficit; ignis cum suo calore, vitæ hujus est origo. Quicquid e contra tingit in nigredinem, aut nigrum efficit, naturam cum morte communem habet tenebrarumque proprietatem & vires mortis efficaces. Corruptionis hujusmodi coagulatio fixatioque, terra est cũ sua frigiditate Domus enim semper est mortua, sed eam inhabitans vivit, cujus exemplum si reperire valueris, evicisti. Pingues adole verbenas, liquefactivo pulvere Mercurium unito, quod in hoc opere notandum. Sumantur salis nitri unciæ quatuor, sulphuris medieta[illegible], & aquarij uncia una. Trita simul accendantur in crucibulo cum minerali, & subsidet rex pulcherrimus.

De canonibus metallorum septem.

Cap. XXIV.

Non, ut alij solent vulgares Alchemistæ, communiter de metallorum transmutatione scribere volui. Gravem ad[illegible]odum artem isti, processusque docent prolixissimos. Sumatur [illegible]tim. hoc liquefieri permittas cum sale nitro & ariete, cuju[illegible] semis, & solis tantundem sumatur, Jovis drachmæ tres, qu[illegible] addatur squamarum aut batiturarum Martis drachma un[illegible] phuris & vitrioli ana uncia una, lunæ tantum ut istius postrem[illegible] quefiant in crucibulo cancrose, &c. Cum itaque signorum, [illegible]rum, & planetarum cælestium characteres, una cum cæter[illegible] nibus, receptis, materialibus & instrumentis in hac arte perit[illegible] tissimi sint, hoc denuo recensere libello superfluum esset: q[illegible] hujusmodi signorum, nominum & characterum usus & exp[illegible]tio suo tempore non recusentur. Alius tamen hic Alchem[illegible] quam antea tractandi modus, ex metallorum septem natura[illegible] fundamento deductus, observatur, per canones, qui licet pomp[illegible] verborum elegantia non erumpant, nihilominus in eorum co[illegible]deratione, quicquid ex Alchemia sperandum est, abunde satis [illegible] arcanorũ plurima scientia continetur: ex quibus etiam per m[illegible]

r[illegible]

ram ſpeculationem admiranda reſultant opera, quæ multoties antiquorum operantium philoſophorum naturalium opinionibus etſi contraria, longe quoque diverſa, vera tamen probatione & experimento reperta ſunt. Primo nihil in hac arte verius eo quod minime cognitum eſt, cuique minor fides adhibetur. Occaſio cauſaq; ſola difficultatis omnis in Alchemia, propter quam ad paupertatem reducuntur plurimi, reliqui vero fruſtra laborant, eſt operantum imperitia, materiarumque nimia vel pauca nimis quantitas, aut æqualitas, ex quibus omnibus, res in operationibus vel deſtruuntur, vel rediguntur ad nihilum. At ſi verus proceſſus fuerit ſemel inventus, res ipſam ſe mutans indies ad perfectionē magis ac magis accedit. Recta via facilis, ſed à pauciſſimis reperitur. Aliquando factum eſt, ut ſpeculativus quiſpiam artifex aliquam artem in Alchemia per delirium ſuum, tanquam in labyrintho poſitus, excogitarit, ſive quidpiam aut nihil inde conſecutum ſit. Nihil enim ipſum oportet facere, quo quidpiam introducatur in nihilum, & iterum aliquid oriatur ex nihilo: hoc eſt incredibile proverbium non utiq; falſum. Deſtructio bonum perficit, nam bonum apparere nullo modo poteſt propter ſuum occultatorem. Bonum enim haudquam bonum dum occultum eſt. Occultator igitur eſt amovendus, ut bonum libere cum claritate valeat apparere. Occultator eſt mons & lapis, arena terræ, meatus ſolis, & venæ in quibus metallum crevit. At unum quodque metallorum viſibilium occultator eſt aliorum ſex metallorum. Et quia per elementum ignis imperfecta quævis corrumpuntur, aduruntur, ac reducūtur in nihilum, uti ſunt hæc metalla quinque, Mercurius, Jupiter, Mars, Venus, atque Saturnus: è contra perfecta ſimili non abſumuntur igne, veluti ſol & luna; quo fit ut in eo permaneant, & ex aliis imperfectis in quibus corrumpuntur, ſimul ſuum corpus aſſumant, & appareant oculariter. Qui & quonam titulorum artificio id fiat, ex ſeptem canonibus infra poſitis colligi poterit, etiam cujus naturæ ſive proprietatis quodlibet metallum exiſtat, quid cum aliis operetur, ac efficere valeat in ipſorum commixtione. Verum hoc apprime notandum eſt, ſeptem illos canones à quovis, licet vulgariter acutiſſimo lectore, prima facie lecturaque leviter minime poſſe intelligi: nam lenis intellectus occulta facile non admittit: quapropter quivis horum canonum diſputationibus indiget non exiguis. Plurimi ſunt elati ſuperbique ſpiritus, qui ſibi temere perſuaſum habent, hæc omnia quæ libellus iſte continet, intelligere, meliora ſe habere credunt, iſta quoque ſpernere ſolent, ſolem videlicet inter duas lunas, & ſolem in parentheſi. Ut autem ea probetur ſententia ſupra poſita, quæ ſic habet: *Unumquodque metallorum viſibilium, occultator eſt aliorum ſex metallorum*; videamus quid Paracelſus doceat in calce

in calce libri transmutationum, utpote mutuam inter se metallorum imperfectorum transmutationem. Ferrum igitur in cuprum transmutandi hic est modus: Limaturæ Martis coquantur in aqua vitrioli diutissime, vel ejus lamellæ cum vitriolo calcinato cimententur, aut ignitæ in oleo vitrioli extinguantur. Ferrum in plumbum sic transmutabis: Limaturæ Martis cum æquali pondere pulveris reductionis optimi permixtæ, in crucibulo cimententur una hora primum absque liquefactione, deinceps igne violentissimo liquescant, frigefacto vase reperies in fundo regulum plumbi malleabilem citra ignitionem, sed non usque adeo ut aliud plumbum cito fusibile est. Cuprum in plumbum transmutatur ad hunc modum: Albificetur primo Venus cum Mercurio sublimato, & arsenico fixo instar lunæ. Postea granuletur, & addatur ei pondus æquale sui de pulvere fusionis vel reductionis, cum quo cimentetur aliquamdiu. Postremo liquefiat in regulum plumbeum. E contra plumbũ in cuprum vertitur, si laminæ Saturni cum vitriolo calcinato vel croco Veneris ut supra, cimententur, & postremo liquefiant, habebitur regulus cupreus & malleabilis. Plumbum in stannũ facile vertitur, lamellis ejus cum sale de armoniaco stratificatis, cimẽtatis, & postremo liquatis, ut supra de aliis. Ejusmodi trãsmutationes etsi parvo aut nullo penitus lucro, sive detrimẽto fiant, usui tamẽ quandoq; veniunt in plurimis. Huc attexere visum est, ut videatur sub manifestis quibusq; metallis alia delitescere per occultationẽ manifesti. Ecquis dubitat sub luce tenebras occulte suppresseque fuisse cohibitas? quæ cum lucidi malitia tandem emergunt, in malum quod bonum fuit invertitur, quoniam hæc duo simul annexa bellum inter se gerunt ab eo tempore, quo primum lux à tenebris emergentibus occultata est: sed de his plus satis intelligentibus & nostris. Ad canones accelerandum esse video, quibus innotescant occulta metallorum cum vitia, tum virtutes, in quas illa vertenda sunt, fixissima quidem occultatione.

De natura & proprietate Mercurij.

Canon primus.

OMnia sunt in omnibus occulta, unum ex istis omnibus est occultum hoc, vas corporeum, extrinsecus visibile mobileque, in quo liquationes omnes manifestæ sunt. Spiritus istius vasis est vivus & corporeus, quo fit ut coagulationes vel congelationes omnes in eo compressæ sunt & conclusæ, liquatione tamen circumvestitæ, ac velut amictu conclusæ. Nullum huic liquationi, vel ejus origini potest inveniri nomen, quo proprie vocetur. At quia calor nullus tam vehemens qui huic æquiparari possit, ignis infernalis calori comparari debet. Siquidem hujusmodi liquatio nihil

nihil prorſus commune habet cum aliis naturalis ignis & elementaris calore factis & naturali frigore coagulatis. Debilius enim eſt elementare frigus, quam in Mercurium inferre valeat congelationem, quo fit ut illud etiam contemnat una cum elementari calore quem effugit. Inde colligere licet, mortales quatuor elementorum vires corruptibiles, nihil addere vivo Mercurio, vel adimere poſſe, nec ipſum arripere. Cæleſtes & infernales vires elementis quatuor non obediunt, ſive ſiccis, humidis, calidis, aut frigidis: nullum iſtorum operandi facultatem habet in quintam eſſentiam, ſed quodque proprias & peculiares in ſe ipſo vires habet.

De natura & proprietate Iovis.

Canon ſecundus.

QUod manifeſtum eſt Jovis (intelligito corpus) metalla ſex in ſe continet ſpiritualiter occulta, unum altero profundius ac tenacius. Nihil de quinta participat eſſentia, ſed elementorum eſt naturæ, quapropter ejus liquatio levi penitus igne ſuperveniente manifeſtatur, & accedente frigore ſimili coagulatur. Cum aliorum omnium metallorum liquationibus affinitatem habet. Nam quanto quid alteri natura fuerit ſimilius, tanto facilius unitur illi per conjunctionem, facilior etiam eſt magisque naturalis propinquorum, quam remotorum invicem operatio. Remotum fallere ſolet, quod minime in eo videatur maximum. Hinc fit ut ad ſuperos non anhelent homines, quia plurimum ab illis diſtant, quorum etiam gloriam non vident: pariter ut inferos non uſque adeo reformident, quod remoti ſint, eorumque ſtatus & pœnæ miſeriam nemo viventium noverit, aut expertus ſit actu, hac de cauſa nihil ſit infernus. Haud ſecus res remotiores eo viliores habentur, quo rudiorem locum obtinent, quia pro ſui loci proprietate quæque res melior evadit, vel immutatur, quod variis exemplis demonſtrari poteſt. Proinde quanto Jupiter eſt à Marte & Venere remotior, & propinquior ſoli & lunæ reperitur, tanto magis ad auri & argenti naturam accedere videtur in ſuo corpore, grandiorque, fortior, viſibilior, tangibilior, perceptibilior, amabilior, acceptior, notior, verior, & ſi quid ultra dici queat, quam in remoto. Rurſus, quo res quævis remotior, eo vilior exiſtimatur in prædictis omnibus, non alia de cauſa, quod ſemper abſenti rei præferatur. Quanto propinquius eſt igitur manifeſtum, tanto remotius eſt occultum. Quapropter Alchemiſtis, diligentia maxima, ſpiritualis, occultus, & remotus conſiderandus eſt locus atque notandus, in quo ſol & luna exiſtunt, ac utrum optaverint, hoc in diſtantia quærant, pariter in propinquo videant, quo loco Jupiter ſtetit corporaliter, ibidem ſolem & lunam exiſtere vere ac ſecundum examen oculariter, non ambigant. Transmutatio-

num enim metallorum ex imperfectione sua in perfectionem, varia sunt operationum recepta, quæ unum alteri permiscere, tum ab altero purum separare docent. Hoc omne quicquid est, aliud nihil quam ablutionem, vel permutationem exhibet, experientia certa chemiæ factam, unius in aliud. Nam aurum multum Jupiter piscium,& non parum argenti habet, Saturnus, Mercurius, & Luna imponuntur ei,& augmentatur Luna de reliquis.

De natura & proprietate Martis.

Canon tertius

OCculta sex metalla septimum expulerunt Martem, à seque reiecerunt,corporaleque fecerunt, valorem ei minimum relinquentia,maximamque duritiem & laborum onus imponentia. Quodque suum coagulationis robur atque duritiem in istud excussit & manifestavit, colore, liquatione pariter & nobilitate sibi retentis. Difficillimum est ac laboriosum nimis opus, ex inepto vulgarique homine principem aut regem efficere. Sed Mars valida pugnacique manu dominium acquirit, regisque locum occupat. Est tamen quod caveat ab insidiis,ne captivus fiat ex improviso. Considerandum igitur venit,qua ratione Mars regis locum, & Sol ac Luna cum Geminis locum obtinere queant.

De natura & proprietate Veneris.

Canon quartus

ALia sex metalla ex omni suo colore medioque liquationis impermanentiæ corpus extrinsecum fabricarunt. Necessarium tamen foret ad majorem intelligentiam, aliquot exemplis demonstrare, quonam pacto res manifesta per ignem occultatur, & manifestatur occulte materialiter. Quicquid igitur est combustibile naturaliter & per ignem, transmutari potest ex una in aliam formam,videlicet calcem, fuliginem,cineres,vitrum, colores, lapides,& in terram: quæ postrema rursum in multa corpora nova reduci potest metallica. Item si metallum adustum,aut ærugine vetusta fragile factum esset, metallationem ignitionibus verum acquirit. Nam aurum multum Jupiter,& non parum argenti habet,Saturnus & Luna imponuntur ipsi,& augmentatur Luna de reliquis.

De natura & proprietate Saturni.

Canon quintus

DE propria sua natura Saturnus loquitur: Pro suo me reiecerunt examinatore sex alia metalla,deque loco spirituali truserunt à se, corruptibile corpus in mansionem etiam adiecerunt, ut quod ipsa nec sunt,nec habere cupiunt,sim id ego. Sex

fratres

fratres mei ſpirituales exiſtunt, quo fit ut corpus meum, quoties ignitum eſt, penetrent, ac una mecum igne tranſeant, ſole & luna optimis tantum exceptis; mea namque mundantur & ſuperbiunt aqua. Spiritus meus eſt aqua ſolvens omnium meorum fratrum congelata corpora: corpus meum tamen ad terram eſt proclive, quicquid in me recipitur, etiam proprium fit ejus, & per nos in corpus efficitur. Mundo minime foret utile cognoſcere vel ſaltem credere, quidnam in me lateat abditi, tum quid efficere poſſim; utilius vero ſi mecum id quod valeo facere, hoc ſciret: Alchemiſtarum artes deſerens omnes eo ſolo quod in me eſt, & ex me fieri poteſt, uteretur. Frigoris lapis eſt in me, hæc eſt aqua per quam congelari facio ſex metallorum ſpiritus in eſſe corporeum ſeptimum, id eſt ſolem cum luna promoveri.

Antimonium duplex reperitur, unum vulgare nigrum, quo repurgatur aurum in eo liquefactum; cum Saturno habet finitatem, aliàs, eſt ſui generis. Alterum eſt album, quod magneſia dicitur, affinitatem cum Jove maximam habet, cum aliis multiplicat, Mercurium commiſcet lunæ.

De natura & proprietate lunæ.

Canon ſextus.

EX luna conficere velle Saturnum aut Martem, non eſt levius vel facilius opus, quam ex Mercurio, Jove, Marte, Venere & Saturno lunam ingenti lucro facere. Non eſt tamen utile perfecta in imperfecta, ſed hæc in illa transmutare. Quænam ſit materia lunæ, vel unde proveniat oportet igitur cognoſcere. Quisquis id conſiderare nequiverit, nec lunam fabricare poterit unquam. Sed ſi rogetur quid ſit luna? eſt quidem ex ſex metallis ſpiritualibus occultis in ipſa, ſeptimum manifeſtum, ut ſæpius dictum eſt antea, alias, extrinſecus & materialiter; nam ſemper ſeptimum alia ſex in ſe continet occulta. Sex etiam ſpiritualia metalla non perſiſtunt, absque aliquo extrinſeco & materiali metallo; ſic etiam nullum corporale metallum, absque illis ſex ſpiritualibus locum aut eſſentiam habere poteſt. Corporalia metalla ſeptem liquatione bene permiſcentur, ſed mixtura hæc ad ſolem & lunam eſt inutilis; nam in ea quodque vel fixum in igne manet, vel ab eo fugit. Exempli gratia miſce quocunque modo potes Mercurium, Jovem, Saturnum, Martem, Venerem, ſolem & lunam, omnia ſimul hæc, inde quidem fiet ſol & luna, quinque tamen aliis non transmutatis, ut ex iſtis per ſolem & lunam, ſol & luna fiat, quamvis omnia liquefacta ſint in maſſam unam, nihilominus manet in ſua natura quodlibet hoc ipſum quod eſt: hæc ſunt quæ de corporali mixtione judicanda veniunt. De ſpirituali vero permixtione communique metallica ſciendum eſt

nullam separationem aut mortificationem spirituum esse, quia spiritus ejusmodi sunt qui nunquam absque corporibus persistere possunt, etiamsi corpus una hora centies illis adimeretur & mortificaretur, nihilominus aliud semper priori nobilius acquirerent. Et hæc est metallorum transpositio de una morte in aliam, de minori gradu in majorem & altiorem, id est in lunam, & ex meliori in optimum & perfectissimum, hoc est in solem splendidissimum regem omnium aliorum metallorum. Dicendum ulterius quod ejusmodi spiritus metallici corpus, in sua primitiva generatione per cælestem influxum acquirant, lapidem videlicet aspectu vilem, quem fusum liquefacit, corrumpit, & mortificat igne metallarius artifex omnino, tum demum metallicus spiritus in ejusmodi mortificatione melius atque nobilius, non friabile, sed liquabile & malleabile corpus recipit. Accedit Alchemista, qui tale corpus metallicum rursus corrumpit, mortificat, artificioseque præparat, ut iterum spiritus ille metalli nobilius adhuc & perfectius corpus induat, manifesto se prodens in lucem solis aut lunæ. Tum demum spiritus & corpus metallica perfecte simul unita, sunt ab ignis elementaris corruptione tuta, nec non incorruptibilia. Est igitur verissimum, quod supra sæpissime dictum, sex metalla septimum semper generare, aut de se in esse manifestum producere. Quæstio: Si verum sit lunam & quodlibet metallum ab aliis sex originem ducere generarique, quæ est igitur lunæ proprietas & natura? Responsio: Ex Saturno, Mercurio, Jove, Marte, Venere, nihil nec aliud metallum fieri potest quam luna. Causa hujus est, quod aliorum sex metallorum quodlibet habet in se duas virtutes, quæ sunt propriè lunæ spiritus, qui brevibus verbis ei sic acquiritur. Nam luna consistit ex sex spiritualibus metallis & eorum virtutibus, quarum unumquodque duas habet: summatim itaque duodecim existunt in uno corpore in hoc metallo positæ, quæ septem planetis, & duodecim signis cælestibus comparantur. Habet enim luna à planeta Mercurio, & aquario, & geminis, vel ab aquario & piscibus liquationem, & album suum splendorem. Habet etiam luna à Jove, Sagittario & Tauro colorem album, & in igne magnam suam constantiam. Habet luna à Marte, cancris, & ariete duritiem, bonumque suum clangorem. Habet luna à Venere, geminis, & libra coagulationis mensuram & malleationem. Habet luna à sole, leone, & virgine sinceram puritatem, & magnam constantiam contra vires igneas. Habet luna à Saturno, virgine, & scorpione, vel capricorno corpus homogeneum, puram munditiem, & constantiam adversus ignis violentiam. Talis est naturalis cognitio exaltationis & causæ spiritus & corporis lunæ, cum ejus composita natura brevibus perstricta

De natura & proprietatibus solis.

Canon septimus.

SEptimum ex sex spiritualibus metallis corporaliter est sol, qui in seipso nihil aliud est quam purus ignis. Quod autem extrinsecus pulcrius, flavius, apparentius, perceptibilius, ponderosius, frigidius, ac magis homogeneum corpus visu & perceptione possideat aliis; hujus rei causa est omnis, quod aliorum sex metallorum congelationes in se continet, quibus in unum corpus extrinsecum factum est compactissimum. Ejus tamen per ignem elementarem liquatio provenit ex Mercurio, piscibus, & aquario, liquationes in se spiritualiter occultas habentibus, & in solem operantibus: hujus exemplum est manifestissimum, cum ipse Mercurius cum sole facilius per amplexum commiscetur corporaliter. Sed solem post liquationem recedente calore, frigoreque superveniente extrinsecus coagulari, durum & solidum fieri, reliquorum quinque metallorum est causa, quorum naturam in se complectitur, ut Jovis, Saturni, Martis, Veneris, & Lunæ. In istis quinque frigidæ mansiones cum suis regiminibus præcipue reperiuntur: inde fit etiam quod sol præter ignitionem liquefieri minime possit, propter jam dictum frigus. Non potest etiam Mercurius calore suo naturali, aut liquatione subvenire, nec ipsum defendere contra quinque metallorum frigiditatem: non est enim satis potens ad solem in sua liquatione retinendum, quod obedire magis quinque debeat quam unico, cujus officium solum est ex sua natura semper fluere: hinc fit etiam ut in aliorum metallorum congelationibus agere nihil valeat, ejus namque natura non est durum aut solidum efficere, sed liquidum. Fluidum reddere caloris est & vitæ natura, frigiditas autem, duritiei, consolidationis, & immobilitatis naturam habet, quæ morti comparantur. Exempli gratia sex metalla, Jupiter, Venus, Saturnus, Mars, Luna, Sol, si liquefieri debeant, ignis calore fiat necessarium est, nivis aut glaciei quæ frigida sunt, hoc ipsum non efficient, at potius coagulabunt durumve reddent. Statim atque metallum igne liquatum, ab eo fuerit amotum, irruens in illud frigiditas congelatum, durum & immobile per se reddit. Sed Mercurium fluere semperque vivum manere, dic quæso an calore vel frigore id efficiatur; Quicunque responderit frigida humidaque natura (ut hactenus judicatum est) fieri tum quod à frigiditate vitam habeat, opinionis assertor hujus, naturæ nullam cognitionem habet, sed cum vulgo seductus est. Ignarum enim vulgus de quibusvis nil nisi falsum ex manifesto judicat in naturalibus, hoc etiam firmiter tenet solum quod videt carneis oculis. Quapropter est quod ab eo recedat, quicunque veritatem in his cupit cognoscere. Mercurius

quidem ex frigida minime, ſed ex calida & ignea natura vivit: quodvis etiam vivens eſt ignis, ea ratione; quia calor eſt vitæ, frigus vero eſt mortis occaſio. Sol item ex ſeipſo purus eſt ignis, non tamen vivus, ſed durus & ſulphuris tantum colorem demonſtrat; velut album rubeo permixtum in eo proportionaliter. Metalla vero frigida quinque numero, Jupiter, Mars, Saturnus, Venus & Luna, ſuas tribuunt ſoli virtutes, juxta frigiditatem corpus ipſum: ſecundum ignem, colorem juxta ſiccitatem, duritiem; & ſecundum humiditatem, ipſum pondus; item ex ſplendore clangorem. Quod autem ſol in ignis terreſtris elemento non comburitur, nec etiam corrumpitur, efficit hoc ſolis cum igne concordantia; ſiquidem unus ignis alterum adurere non poteſt, nec abſumere, quin potius cum ad ignem accedat ignis, augetur validiorque fit in ſuis operationibus. Cæleſtis ignis utique, quem ſol in terram ad operandum apud nos influit, non eſt talis ignis qualis in cælo, nec ſimilis noſtro ſuper terram exiſtenti, ſed ignis ille cæleſtis apud nos, eſt frigidus & congelatus ignis, qui corpus eſt ſolis. Quamobrem ſol per noſtrum ignem ſuperari nullo modo poteſt; hoc illi ſolum accidit, ut liqueſcat, quemadmodum nix & glacies ab ipſo cæleſti ſole. Ignis igitur ignem adurendi poteſtatem non habet, quia ſol eſt ignis, qui ſolutus in cælo, congelatus apud nos exiſtit. Aurum pariter eſt in eſſentia ſua triplex, primum cæleſte ſolutum, ſecundum elementare fluidum, & tertium eſt metallicum & corporeum.

De calore & congelatione Mercurij.

CAP. XXV.

MOrtificare vel congelare Mercurium, & poſtmodum in lunam convertere velle, magnoq; labore ſublimare, vana ſunt opera, cum illa ſolis & lunæ exiſtentium in ipſo disparitio quædam & evaneſcentia tantum exiſtant. Eſt enim alia longe diverſa propinquiorque via, qua Mercurius parvo diſpendio, laboreque minori, ſine congelatione, transmutatur in lunam. Quisq; libenter hanc artem addiſceret in Alchemia tam levem atque facilem; per quam brevi tempore, ſolis & lunæ plurimum extruere valeret, aliæque ſibi tædio ſunt ſcripturæ, promptitudines, & verba, quæ non ita leviter fieri declarant: quinam ſibi foret agendum, hoc & ad hunc facito modũ libenter audiret, operare ſic, & habebis ſolem & lunam copioſiſſime, quibus in ditiſſimum virum evades. Cui ſic, tantiſper expecta quæſo donec labore ſine brevibus verbis declaretur, præmanſumque tibi cadat in ſtomachum, ex Saturno & Mercurio brevis extruendi ſolem & lunam ſcientia. Non eſt nec eſſe poterit unquam hæc ars inventu factuque tam communis, atque in ſeipſa facilis exiſtit. Solem (inquam) & lunam

fabri-

fabricandi promptitudo, per Alchemiam levior est, quam sit necessarium aliquo documento, vel scriptis majorem facere mentionem ea, quæ de annali nive fieri consuevit. Quotquot utique Mercurium judicant esse humidæ frigidæque naturæ, decipiuntur errore proprio ac manifesto convicti; ex sua namque natura non nisi summe calidus & humidus, qua de causa cogitur in suo fluxu vitaq; liquidus esse naturaliter. Nam si natura sua humidus esset ac frigidus, aquæ congelatæ haberet similitudinem, semperq; durus ac solidus existeret, igne quoque, ut ad congelata metalla pariter opus esset ad ipsum liquefaciendum, nullo tamen indiget, cum liquationem & fluxum habeat ex proprio calore sibi naturaliter insito, qui continet illum in fluxione perpetua, vivumque reddit, ut neq; mori, nec coagulari per se queat. Verum in his maxime scitu necessarium, spiritus metallorum septem, aut quotquot eorum mixta simul in ignem veniunt, inter se pugnam agere, præcipue Mercurium adeo ut quisq; suas virtutes atq; vires in alium exerat vincendi, liquefaciendi transmutandiq; desiderio. Unus alterius virtutem, vitam & formam deprædatur, aliam naturã & formam tribuit. Calore namque spiritus ejusmodi commoventur, ac per suos vapores excitantur ad operandum inter se mutuam transmutationem ex una in aliam virtutem, usque dum ad perfectionem & puritatem ventum sit. At quid cum Mercurio tandem agendum esset, ut humiditate & caliditate prorsum ademtis & istarum loco maxima frigiditate penitus introducta, congelaretur, consolidaretur, & omnino mortificaretur? Hoc fac ut sequitur: Sumito purum E Venerem Z. Mercurium R. T. Venerem. CXPCX Mercurium R. quibus impone Mercurium optime conclusum, & suspensum loci coagulationis medio viginti quatuor horis, id est, uno die naturali. Ad hunc modum aufertur à Mercurio calor cælestis, & per caliditatem extrinsecam, & frigiditatem intrinsecam Saturni & lunæ (quæ sunt ambo frigidæ naturæ) frigiditas ei tribuitur, unde Mercurius tandem congelari, consolidari & indurari cogitur. Proinde notandum, frigiditatem (qua Mercurius indiget in sui consolidationem & mortificationem) sensu minime perceptibilem extrinseco, velut nivis aut glaciei, sed potius extrinsecus calidum quid apparere. Haud secus de calore Mercurij, quo fluit naturaliter, judicandum est, non esse caliditatem extrinsecus perceptibilem, ad nostrarum qualitatum similitudinem, imo potius ut maxima frigiditas apparet. Unde Sophistæ (gens inexperte loquax) asserunt eum esse frigidæ humidæq; naturæ: quo fit etiam ut illum non aliis quam calidis rebus coagulare studeant, quibus tamen fluidiorẽ effici, quam solidum esse cupiant, suo damno tandem indies experiuntur. Cæterum Alchemia vera, quæ unica tantum arte solem aut lunam ex quinque

metallis imperfectis fabricare docet, aliud receptum non admittit, præter illud quod ad hunc modum & verissime loquitur. Solum ex metallis, in metallis, per metalla, & cum metallis, perfecta metalla fiunt: nam in aliis rebus est luna, & in aliis metallis est sol.

De plana hujus artis manifestatione.
Cap. XXVII.

Cum cælum aut sphæram Saturni cum vita currere feceris super terram, impone planetas omnes aut quos volueris, ut lunæ tamen nimium non adsit, sed minus aliis ejus adjiciatur. Currere permittas omnia tantisper donec cælum Saturni penitus evanescat. Hoc pacto manent omnes planetæ consistentes ut, ipsorum antiquis & corruptibilibus corporibus mortuis, novum, perfectum & incorruptibile corpus induerint: hoc ipsum est spiritus cæli, à quo planetæ dicti rursum corporales ac vivi fiunt, ut prius. Novum hoc sumito corpus à vita & ex terra, quod serva hoc est sol & luna. Habes ad hunc modum artem omnino manifestam ac integram. Si nondum ipsam intelligas, aut scias, bene est: nam ita manere debet non vulgariter palamque fieri cunctis indifferenter.

DE GENEALOGIA MINERALIUM EX PARACELSO

Præfatio ad Lectorem.

Qvanquam *ordo videtur expetere prius de generatione mineralium & metallorum tractari quam de transmutationibus: Attamen quia non dilucidius Theorica potest, quam a sua Practica percipi, è re studiosorum hujus artis fore putavi, si ab opere primum aggrediantur. Maxime quia Chemia non verbis, sed elaboratis rebus duntaxat adimpletur, ut reliquæ omnes quotquot in usum & necessitatem hominum veniunt artes, quarum etiam habitus usu contrahitur magis quam ullis demonstrationibus. Licet istæ plurimum faciant in confirmationem eorum qui jam provecti sunt potius quam initiatorum: Istis tamen à principio maxime prodest, manum in pa-*

in pastam (ut ajunt) mittere, ac sensim ab annotatis erroribus addiscere. Siquidem absq; his nemo vel facilimam unquam artem didicit. Pariter & Chemiam assequi nullus facile poterit, qui prius in ea non errarit sæpius donec probe teneat. Item nunquam ingredi veram semitam continget, usque dum a devio gressu gradum ad metam revocet, erroresque suos ab imitatione operum naturæ corrigat. Ab hac statim discere non ita facile fuerit, cum deficiant objecta chemica naturalibus comparanda. Proinde Chemiam artificialem naturali præmittere visum, quo periclitantes in hoc opere ad mineralem Genealogiam, tanquam ad anchoram, revocemus. Quam etiam in hanc rem annectere chemicus, visum est opportunum atque necessarium.

DE GENERATIONE Mineralium.

CAPUT I.

Cum antiquorum scripta de generatione mineralium accuratissime perlegissem, deprehendi ipsos ultimam illorum non intellexisse materiam, & per consequens multo minus primam. Siquidem ut cujusque rei probe sciatur initium, finis apprime debet innotescere. Primum omnium igitur ultimam nobis materiam proponere decrevi mineralium, unde facile primam intelligetis ex qua ducunt originem. Exemplum prius adducamus ex medicina, qua morbus ab exitu cognoscendus, & non ab initio in qua nulla scientia, quod per cæcitatem introductum sit, etiam cæcum esse oporteat; finis vero visibilis ab exitu, ad quem tendere percipitur tanquam ad scopum sibi propositum. Proinde res omnis melius cognosci non potest, quam dum optime scitur in quem finem à Deo creata sit; alioqui facile continget, ut ejus creaturæ Dei verus usus in abusum abeat. Quicunque igitur opus aliquod ex aliquo suscipit, hoc ipsum ex quo, radicitus cognoscat oportet, ut ex præscripto Dei perficiat ordine, ne propter materiæ non perfectam cognitionem, aut quandoque nullam, secus eveniat, ac diaboli potius opus efficiatur ex abusu materiæ, & instrumentorum. In rude satis exemplum sit: quid securis vel dolabra, lignumque vel alia materia quævis, in manu his uti nescientis prodest, alioque tendere

possunt, quam in istorum vastationem: is autem in manus assumere potest ac debet qui novit ex instrumentis & materia licitum & honestum opus fabricare, quod cedat in utilitatem proximi, servata in suum usum ad quē à Deo data fuit materia. Deus enim omne quod creavit, hoc ipsum etiam eum habere possidereque voluit, cui veram usus ejusdem rei notitiam dedit: huic applicare se debet omnis qui se vocatum ad id in propria conscientia percipit, hoc pariter addiscere, non alienum quid usurpare phantasticum à diabolo suggestum. Rerum autem ultimam discito materiam ac primam ab igne hic enim ut clavis arcam reserat, ille quodvis occultum in quovis manifestum facit. Est igitur hoc loco rerum ultima sua materia, in quam per ignem sunt omnino resoluta, ut tandem inter tria universalia prima, de quibus variis locis disserui, primum ac prædominans cognoscatur. Exemplo sit metallum igne dissolutum, primum statim initium suum patefacit esse mercurialem aquam, & non sulphur, quoniam ejus resolutio non flagrat resinarum instar: demonstratur etiam non esse sal quia resolutionis ejus primum judicium non est friatio præter liquationem & flagrationem quemadmodum terrenorum & lapidum esse videtur. Habet nihilominus omne metallum in se [illegible]phur & sal, sed principem locum in eo tenet Mercurius: sic de cæteris mineralibus. Verum ita visum est Deo creare aquam elementum, & indies ex eo produci mineralia quævis ad usum ho[illegible]num, ut mater esset illorum, in qua tanquam in sua matrice mi[illegible]ralis ignis, similiaq; sal & Mercurius, coquerentur, in metal[illegible] l[illegible]des, ac mineralem omnem substantiam, etsi fœtus matri d[illegible]s existat: ad hunc modum Altissimus cuncta creavit in sua natu[illegible], ut ad aliud aves in aere, quam pisces in aquis: sic de reliquis om[illegible]bus, quæ divinæ suæ voluntati solum committenda sunt, qui f[illegible]t omnia ut sunt, esseque voluit ab æterno quæ facit. Ut igitur a[illegible] metallico suo fœtui non est similis, neque filius matri, non [illegible] ipsa terra lignum est, & non lignum quod ex ipsa tamen est[illegible] ratione lapis & ferrum fiunt ex aqua, quæ talis fit aqua, qu[illegible] & quæ ipsamet non existit, terra similiter fit id quod ipsa in se no[illegible] sic & hominem oportet fieri, quod ipsemet non existit. In su[illegible] quicquid in suam ultimam materiam transire debet, aliud oporte[illegible] fieri quam fuit ejus principium, quodvis in suo genere varium [illegible] diversum, etiam ex una matre. Sic Deus in omnibus unus [illegible] voluit item unam esse omnium primā & ultimam materiam[illegible] est, ac tam admirandus rerum primus artifex, qualis nunqu[illegible] fuit antea, nec unquam futurus est alius. Ut autem de matre m[illegible]lium aqua videlicet audistis adhuc, in sequentibus docebimus [illegible]plius male, perperam quoque scripsisse veteres illam esse terra[illegible], quod nondum verę demonstrasse potuerunt.

De ultima & prima materia mineralium.

CAP. II.

PRimum principium apud Deum fuit ultima materia,quam ipſe primam effecit,ut fructum,qui alium fructum produceret: illa ipſa habet ſemen: hoc ſemen eſt in prima materia. In ultima ſimiliter mineralium materia facta eſt materia prima,id eſt in ſemen facta,quod ſemen eſt elementum aquæ quod reſolvit, ut ſit aqua. Ad hoc naturæ commiſit, vel ordinavit in ea, ut materiam ultimam produceret, ea quidem eſt in aqua. Sumit ergo natura quod eſt in aqua ſub ſua poteſtate ac ſeparatione, quodque ad metallum pertinet ſegregat in metallum, quodlibet per ſe; ſic de gemmis,lapidibus,magnete,idque genus aliis in ſua natura quodque ſeorſum & in ſua ſpecie. Quemadmodum enim Deus tritico ſuum tempus in meſſem ordinavit,autumnum bellariis,ac ſimilibus in ſuis elementis, haud ſecus elemento aquæ voluit eſſe proprium ſuæ meſſis tempus & autumni: quibusvis quoque rebus aliis in ſuo genere ſua præfixit fructuum collectionis tempora. Fit itaque elementum aquæ mater, ſemen, & radix mineralium omnium,& Archeus in ipſa eſt is qui ſingula diſponit ordine quodam ut unum quodque deveniat in ultimam ſuam materiam naturalem, quam tandem homo recipit in primam ſuam materiam artificialem,id eſt: Ubi natura deſinit, ibidem ars hominis incipit; nam illius ultima materia, hominis eſt prima: rurſus corruptio naturæ per artem; hominis eſt ultima materia. Tam admirando creavit opificio Deus primam naturæ materiam aquam, adeo mollem ſubſtantiam atque debilem, & ex ea tamen fructum ſolidiſſimum metallum,lapides,&c. ut ex molliſſimo duriſſimum, & ex aqua ignis proveniat ſupra captum intellectus humani, non tamen ſupra naturam. Etenim Deus admirabiles fœtus creavit ex ea matre ut apparet in hominibus ſi conſpiciantur etiam in ſua matre, quisque reperietur peculiaris ingenio proprietateque,non juxta corpus,at pro ſua conditione complexionis.

De agro,radicibus & arboribus mineralium.

CAP. III.

CReavit Altiſſimus elementum aquæ,ut eſſet velut ager in quo radices arborum mineralium ex ſuis ſeminibus ortæ figerentur,ac inde truncus & rami protruderentur in terram, ut infra latius. Separavit igitur à reliquis tribus, ut non in aere,non in terra, neq; in cælo,ſed per ſe liberū corpus exiſteret in inferiori globulo poſitum, u t ſit ſupra terram, & in iſta centrum habeat in quo fundatum eſt, tam admirando creatum ordine, ut una cum terra hominem deferre debeat, ut ſuper aquam velut in aliqua navi

geſtus

geſtus ambulet, eaque potiatur: item quod mirabilius, circum globulum quaquaverſum lata non decidit extra ſuos limites, etſi pars antipodum pendere nobis videatur, & illis noſtra, nihilominus utraque ſupina jacet, ac tota ſphæræ ſuæ ſuperficies, ubivis locorum conſideretur, ut ſi fovea quæpiam imaginetur perpendiculariter in abyſſum ſuæ profunditatis & exaltationis ſui centri, fundum non inveniat, nec etiam à terra ſuſtentatur, ſed longe mirabilius quam ovum in ſuo cortice, quo caret omni, continetur. Generationes igitur omnium mineralium ex elemento aquæ protruduntur in terram, quemadmodum ex elemento terræ fructus omnes in aerem, ut in terra nihil præter ipſam radicem maneat: non ſecus metalla cuncta, ſal gemmæ, lapides, talcum, marcaſitæ, ſulphura, & ſimilia quævis, ex ſua matre aqua in aliam matrem ſubintrant nempe terram, in qua perficitur arborum ſuarum operatio, radicibus terræ, perficiuntur in aere; pariter & quæ in aquis originem ducunt, in terra prorſum adimplentur per naturam in ſuam ultimam, ut illa, materiam. Hac opinione ſeducti veteres, quod viderent in terra metalla reperiri, non ulterius animo progreſſi, tam enormiter de mineralibus ſcribentes errare non putarunt; cum tamen ex terra nihil aliud creſcat præter lignum, frondes, flores, fructus & herbas: quod reliquum eſt, ex aqua naſcitur. Non aliter fabulari contingeret ac inepte loqui eum, quicunque aſſereret producta terræ ex aere ſumſiſſe originem, quia in iſto ſunt ac perficiuntur, cum radices in terra videat. In aquis vero mineralium radices carneis quia non vidit oculis, etiam nugabitur iſtas in terra defixas. Talis eſt Græcorum Phyſica, ſcilicet ex manifeſto ſolum deducta, nihil occulti videns mentaliter ab experimento. Figmentum eſt otioſorum hominum de rebus naturalibus ex oculo garrire duntaxat præſumentium, & non operari ut examinentur occulta ſub manifeſtis, quæ ſemper & in omnibus oppoſita ſunt.

De fructibus & meſſe mineralium.

CAP. IV.

HAud aliter quam terræ fructus omnes ſuper terram, & in aere ſuam meſſem & autumnum habent in ſua generatione, juxta prædeſtinatum terminum; aquei fructus, mineralia videlicet, ſuo leguntur maturitatis tempore. Germinante ſiquidem radice minerali primum, exurgunt in ſuum truncum & arborem, id eſt in corpus ex quo mineralia vel metalla tandem producuntur, quemadmodum nux aut ceraſum nō immediate naſcitur ex terra, ſed primo arbor, ex qua demum fructus generatur; natura ſimiliter in elemento aqua mineralem edit arborem, id eſt corpus aqueum: iſta naſcitur in terra, hoc eſt, terræ poros replet, quemad-
modum

modum aerem implet ipsa terra. Ex ea demum fructus enascuntur juxta naturam atque proprietatem suæ speciei; ad extremitates ramorum, copiosius parciusve, ut in evidentibus contingere solet superficialibus arboribus. Quærenda primum est igitur arbor aquea, tandem fructus ejus, disciplina per exemplum ab agricultura terræ non inepte sumta, ad hunc nempe modum. Nonnullæ visibilium arborum suos fructus contectos edunt, uti castaneas nuces sub spinoso cortice, juglandes sub amaro viridi, & sub isto contegitur ligneus, sub quo rursum amara membrana, tandem sub ista nucleus. Itidem in mineralibus evenit; quorum nuclei, metalla videlicet, à suis corticibus, ut illi, separandi sunt. Aliæ nudos fructus proferunt, ut sunt pruna, cera, pyra, poma, racemi, &c. à quibus nihil separatur; aqueæ similiter aliquot arbores aurum suum, argentum, coralla, & id genus alia metalla producunt libera nudaque, juxta conditionem atque naturam aquæ. Ut etiam à cortice cognosci potest quid in vel sub ipso latet, uti spiritus à suo corpore; non secus in mineralibus cognoscitur metalli spiritus occultus sub suo corporeo mineralive cortice. Spiritus autem aquei elementi corpus efficit, aliud tamen in minerali, in fructu item aliud. Quamvis igitur aurum in corpore minerali sit, nihilominus illud corpus est nullius momenti, quapropter venit ab auro separandum ut impurum, at auri corpus est purum. Sunt igitur in minerali duo corpora, quorum unum est fructus corpus auri purum, cui spiritus ejus incorporatus est inseparabilis. Fructus itaque primum ab elemento in arborem introducuntur uti spiritus in corpus impurum, & cum isto demum in terram, nobile purumque. Idipsum videtur in homine, cui duo corpora contigerunt, corruptum unum, alterum vero incorruptum, quod cum isto sit æternum conjunctum, imago Dei videlicet, propter quam potissimum differt ab omnibus aliis creaturis.

De morte elementorum, & præsertim aquæ.

CAP. V.

Moriuntur etiam elementa propter corruptionem (quemadmodũ & homines) in seipsis. Ut aqua quæ suimetipsius mors existit, proprios fructus siquidem ipsa devorat ac absumit, non secus ac terra suos. Quicquid enim ex ista nascitur, iterum in eam rediens absorptum evanescit, instar temporis præteriti per hesternas dies & noctes abeuntis, quarum lucem vel tenebras videre nunquam licet amplius: nec propterea ponderosior hodie quam heri, vel drachmula facta, post annos mille sub eodem pondere semper, ut edit, absumit etiam æqualiter. Mors autem aquæ est in ipsius proprio elemento, in magno termino & aquæ centro mari videlicet, in quo fluvij omnium aquarum & quicquid in ipsum defluit,

defluit,moritur & consumitur, velut ab igne lignum. Flumina siquidem non sunt elementum aquæ,sed fructus ejus elementi nempe maris,à quo ducunt originem, & in quo vitam & mortem accipiunt.

De morte arboris mineralium.

Cap. VI.

POstquam natura mineralium radicem arboris in centro suæ matricis plantaverit,sive ad metallum producendum lapidem, gemmam,sal,alumen,vitriolum,fontem salsum,dulcem,frigidum aut calidum, corallum, sive marcasitam, & ejus truncum, in terram protruserit, hic per diversos ramos spargitur, quorum substantiæ forma,ramorum atque caudicis,liquor est non in modum aquæ, non olei,non luti, neque muscilaginis, at non aliter intelligendus,quam de ligno ex terra nato, quod non est terra, nihilominus ortum ex ea. Extenduntur ad hunc utique modum, ut ramus ab alio distet intervallo duorum triumve climatum,totidemque regionum: à Germania nonnunquam in Hungariam & ultra: variarum sunt arborum ejusmodi rami per totam terræ sphæram implicati,tanquam in humano corpore venæ distenduntur in diversa membra à se mutuo distantia. Fructus vero per extremitates locustarum ab ultimæ natura materiæ protrusi, mox atque in terram deveniunt, momentanea fit ipsorum coagulatio, tum demum expulso toto fructu suo moritur,hæc arbor exiccationeque prorsum absumitur in terra suo fœtu relicto, postmodum juxta naturæ conditionem adest alia recens. Mineralium itaque materia prima consistit in aqua, estque solum in ea sulphur,sal,& Mercurius mineralia, quæ spiritus & anima sunt ejusdem elementi, continentes in se omnia mineralia,metalla,gemmas, salia,cæteraque id genus alia,tanquam in sacco semina diversa, quæ in aquas effusa natura deinceps quodque semen ad suum proprium finalemque fructum dirigit, ac indefesse disponit juxta suas species atque genera. Hæc & similia prodeunt ex vera Physica, veræque philosophiæ fontibus,ex quibus,per admirandorum operum Dei meditativas contemplationes, oritur summi conditoris ejusque virtutum germana cognitio, in philosophantium animis oculisq; mentalibus, non minus quam carneis manifesta lux apparet, illis occulta fit manifesta. Sed Græcus ille Satan in philosophicum agrum veræ sapientiæ,lolium falsumque suum semen insevit Aristotelem,Albertum,Avicennam, Rasim, idque genus hominum inimicorum Dei lucis, atque naturæ, qui totam physicam sapientiam perverterunt,ab eo tempore quo Sophiæ nomen in Philosophiam transmutarunt.

De ra-

De variatione primæ materiæ mineralium, pro diversitate specierum & individuorum ejus, deque variis coloribus, &c.

CAP. VII.

DIximus antea materiam primam in sua matre tanquam in sacco quopiam existere, compositamque ex tribus in unum concurrentibus. Verum tot sunt Mercurij varietates, salis atque sulphuris, quot fructus & quam varij sunt in mineralibus. Aliud enim sulphur habetur in plumbo,ferro,auro, &c.in saphiro,gemmis aliisque lapidibus, marcasitis, atque salibus; item aliud sal in metallis, salibus, &c. similiter de Mercurio judicandum, alium in gemmis,alium in metallis existere, præterea pro horum compositione diversa reperiuntur individua sub eadem specie: nam aurum quandoque reperitur aliud altero gravius,coloratius: sic de reliquis. Proinde tot sulphura sunt auri, salia, & Mercurij diversitates auri ac aliorum, quot gradus majores atq; minores, nihilominus omne quod particularitatem in ipsis recipit ex subjecto, sub universitate semper continetur unius & ejusdem sulphuris, salis,& Mercurij in universali natura mysterialiter comprehensorum. Ad hæc natura pictori cuipiam similitudine comparari posset,qui ex nonnullis paucisque coloribus infinitas imagines fingit, nullam alteri similem omnino, hoc solo differunt, quod natura vivas producit, ille vero hanc imitatus, easdem repræsentat oculo,sed mortuas. Colores autem naturales omnes proveniunt ex sale naturæ,in quo consistunt, una cum balsamo rerum & coagulatione: Sulphur exhibet corporum substantiam, & ædificationem: Mercurius vero virtutes & arcana: solus Deus vitam tribuit omnibus, ut ex unoquoque fiat, quod inde fieri prædestinarat ab æterno, quod & in quo sibi complacuit voluitque sic esse omnia. Quicunque igitur corpora naturalium volet cognoscere, discat à sulphure naturali,quod inprimis optime cognitum habeat; si colores naturales, fundamentum ex sale quærat: si autem virtutes rerum scire desiderabit, arcana scrutetur ejusdem rei Mercurij, cujus vires cognoscere cupit,oportet. Hæc omnia simul in unum complectitur ipsa natura, separat,unicuiq; suum distribuit,aufert, coloresque delet. Considerate quæso tantillum seminis granum, nigri,vel spadicei coloris ex quo nascitur ingens arbor,producens tam admirandum in frondibus virorem, in floribus tam varios colores, & sapores in fructibus pro multitudine tam diversos, idipsum in reliquis omnibus productis à natura, hanc in suis mysteriis tam admirandam, ac opulentam reperies, ut satis habeas quod per totam vitam in hoc libro solo physices addiscas, omni relicta papyro. Si Deus igitur per naturam se nobis cernendum

tam po-

tam potentem, tamque ſapientem præbet, quam abunde glorioſiorem ſe menti noſtræ per ſanctiſſimum Spiritum ſuum pateſaciet, modo quæramus eum. Hæc eſt via ſalutis quæ ducit ab inferioribus ad ſublimiora, hoc eſt in viis Domini ambulare, videlicet in admirandis ejus operibus verſari, & voluntatem ſuam, quantum in nobis eſt, eſſeque debet ac poteſt, exequi. Hæc mih (Paracelſus inquit) Academia fuit, non Athenæ, Pariſii, nec Lutoſa, Toloſaque minus, aut Doloſa quævis alia ſchola; poſtquam doloſos multos legiſſem doctorum libros, ad hunc ſolum me contuli, ex quo didici omnia quæ ſcribo ſcioque vera, ac ita ſe habere. Fateor tamen eſſe longe plura quæ ignoro, ſuo tempore tamen emerſura, Deo dante. Nihil enim tam occultum, quod non revelabitur quum volet Omnipotens. Hoc ſcio tamen poſt me venturum unum iſtius ſcholæ diſcipulum, qui nondum vivit, hic multa pateſaciet.

De naturali diſpenſatore mineralium, & ſubminiſtris ejus.

CAP. VIII.

QUemadmodum in mineralium artificio per homines, ad ipſa cum præparandum, tum in uſum adducendum, non unus tantum, ſed plures ſucceſſive requiruntur, eorum tamen unusquiſque peculiare donum habet officij. Quid enim prodeſt minera è terræ viſceribus eruta, præter ſuum ſeparatorem, præparatorem, aut liquefactorem? quid hic rurſum abſque fabro? nihil item iſte poteſt abſque aliquo emtore, nec iſte præter eum qui metalla novit in uſum adaptare. His omnibus non indiget ipſa natura, ſed ſuis tantum, ut ſunt primo diſpenſator mineralium Archeus, qui miniſtros ſub ſe, naturæ miniſter ipſe hos habet, primum, qui corpoream exhibet materiam in quam cadat operatio, videlicet Sulphur minerale hujus aut alterius conditionis atque naturæ: ſecundum, qui proprietates ac virtutes fabricet ac operetur in præjacentem materiam, ut puta Mercurium; tertium vero, qui per compactionem & coagulationem ſingula ſimul coadunet in unum corpus, Sal nempe confirmatorem operis. Hæc omnia ſimul in unum congeſta, & in Athanore ſuo concluſa decoquit Archeus non aliter quam in terra ſemen, necdum in iſta ſolum, verumetiam inter ſe mutuo decoquuntur ad hunc modum. Sulphur aliis duobus ſubdit corpus ſuum, in quod operentur quicquid volent ac ad eum finem perducant, cui deſtinatum eſt id quod inde fieri debet. Accedit Mercurius cum ſuarum virtutum proprietatibus, hic decoquitur ex aliis duobus. Ejuſmodi decoctionibus adimpletis omnium, tum demũ incipit operari ſal in alios ſibi conſocios & in ſeipſum, primo condenſando, poſtea conge-

congelando, & postremo coagulando confirmat opus ad autumnum suum, & messem, ut nihil desit præter messorem & fabrum. Brevibus igitur totam mineralium genealogiam perstrinximus, reliquum erit ut singulorum vires atque virtutes, cum ad Alchemiam, tum ad Medicinam peculiariter ac breviter etiam audiamus, quantum de his cognosci oportet ad supradictas facultates. Admonitos interea lectores velim, ut tantisper aliorum corrupte nimium de his & per somnia duntaxat fabulantium seorsim ponant opiones, donec istos videant sola papyro, & non natura doctos, à sibi similibus, & eadem minerva literate non experte doctis existimari solum, aliis vero tales quales etiam sunt apparere. Sin minus videre velint, resumere poterunt quod eos adhuc ponere volebam, ut saltem absque perturbatione tenebrarum mortis, vitæ naturæ lucem facilius ac sincerius perciperent. A primis itaque mineralium principiis incipientes (quæ salia sunt) per singula discurremus in finem usque metallum videlicet.

De Virtutibus atque proprietatibus salium in Alchemia & Medicina.

CAP. IX.

EO necessitatis hominem adducere per naturã voluit O.D.M. ut absque sale naturali vivere naturaliter nequeat. Proinde hoc opus habet in omnibus cibis. Etenim sal naturæ balsamum est, quod corruptionem arcet calidi sulphuris cum humido Mercurio, ex quibus homo naturalis compactus est. Cum autem oporteat ista prima conditi condentia, quodque sibi simili nutriri, necessario sequitur hominem uti debere cibis ardentibus ad sustentationem sui sulphuris interni: humidis ad Mercurium nutriendum; item sallsis ad sal in condenti facultate conservandum. Virtus ejus conservationis in eo maxime conspicitur, dum carnes emortuas à putredine diutissime conservat, quanto magis vivas præservabit judicare facile fuerit. Ut ad ejus genera tandem veniamus, tria potissimum habentur ad usum vitæ hominis idonea. Primum horum est sal marinum, secundum est fontanum, tertium vero minerale. Maxime conducens sanitati fontanum est, secundo loco minerale, postremo vero marinum: hoc & primum excoquuntur arte, reliquum autem à natura sola coctum est. Hoc & marinum sub muriæ naturam non comprehenduntur at illud quod excoctum est, in eam primum vertitur priusquam separatum sit ab aqua in sal coagulatum. Duæ sunt igitur nobis proponendæ salis descriptiones, una de muria, altera vero de integre finito sale. Primo tamen omnium consideranda venit communis quædam cuilibet sali correctionis conditio, ad hunc modum: Ubicunque sal non intervenerit cibis, in his etiam nulla correctio,

quos quidem si stomachus receperit, decoquere minime potest; nam ex sale virtus est expulsiva, in secessum vel in urinam; quæ duo nisi conserventur in ordinato suo cursu motuve naturali, frustrata sunt omnia vitæ facultatum officia suis conatibus atque viribus expulsionis. Etenim sanguis natura propria salsus, insulsum non recipit nutrimentum, quod forte si recipere quandoque sit coactus maxima quadam inedia, hoc in corruptionem abit. Ut igitur evitetur hoc vitium, ordinatum fuit alimentariis cibis sal addititium, ne meatus naturales obstruantur, membraque suis debitis fraudentur nutrimentis. Præterea latet in sale resolutiva quædam facultas, oppilationes in poris accidentaliter contingentes aperiendi, ac per resolutionem in urinam expellendi. Nam urina cum sit sal crutoris tantum, id est, sal duntaxat ex sale naturali, quod naturale cum sale microcosmico associatum per conjunctionem, simul ambo maxime faciunt ad expulsionem excrementorum. Verum enimvero conjunctio naturalis hæc, haudquaquam probe fieri potest, nisi per justam quantitatem usus alimentarij salis temperetur, alioqui facile per oppilationem alicubi consistunt, hærentque. Quapropter cuivis medico scitu dignissimum, sali utique medicinæ jus suum inesse, præsertim ubi naturale sal expurgari cupit, ut salis paulo copiosiorem usum præscribat, maxime gemmei, qui præ cæteris omnibus facultates habet naturale hoc sal exire moliens, expellendi. Spirituum igitur salis in tribus jam allegatis speciebus operationes diligentissime sunt observandæ per usum, qui nedum in his, aut in aliis omnibus oculos magis aperit quam litera quævis, vel descriptio.

De muria.

Cap. X.

NUperrime duarum salis descriptionum feci mentionem, muriæ videlicet, atque sicci salis. De muria primum est quod sciatur, huic inesse vires maximas exiccandi quascunque superfluas humiditates, imo plus una hora quam siccum sal uno mense valeat; quamvis etiam istud reductum sit in muriam, non tamen potest unquam præstare quod naturalis, utpote humidam curare podagram, hydropisim, humidosque tibiarum quoscunque tumores aliosque, ac summatim leprosos liquores non naturales consumere, si postquam à calore suo temperata fuerit, ut æger insidere tanquam balneo queat absque læsione. Muriæ perfectionis experimentum ovo in ipsam injecto fit supernatante. Animadvertendum tamen est, ejusmodi balneum nonnisi obesis natura proficuum esse corporibus, macie tamen attenuatis à natura, minime consulendum, quod nimium exiccet. Si forte post unam aut alteram balneationem redirent humores, in iis loci commo

commorari, quibus muriarum & salis ejusmodi fiunt decoctiones, consultissimum erit.

De sale sicco.
CAP. XI.

Siccorum salium sunt variæ species, uti communium cibariorum, gemmeorum, lapideorum, terrenorum, & per conos congelatorum, quorum omnium communem notato virtutem. Quodlibet istorum admixtum sulphuri ac vulneribus applicatum, cum in emplastri modum, tum in lotionem, illa tuetur à verminibus, quos etiam jam antea innatos pellit, ut non nascantur amplius. Etenim sola mundatione media, natura per se nullo alio interveniente medicamento sanat vulnera, nisi venenata complexio quæpiam sit obstaculo quo minus liberè naturale balsamum operari queat. In ejusmodi salibus etiam ulcerum cura non exigua consistit, scabierum omnium ac similium, si resolvantur in balneis; muriæ vires tamen longè sunt potentiores, quæ salibus etiam in ipsa dissolutis adaugeri possunt ad externa multa vitia curandum, alopeciam, & id genus alia, maximè si salia hæc per additionem correcta sunt, aut viribus aucta ad hunc modum videlicet. Salis sicci, & salis urinæ ana quantum voles duabus horis una calcinentur, & postmodum resolvantur muria, vel per se humido frigidoque loco, muriam exhibebunt artificialem paulò minus validam naturali, in chirurgicalibus extrinsecis curis, verum in aliis ut intrinsecis longè debiliorem. Salia quæ dicta sunt, in nullis aliis rebus invenientur unquam, etsi decoquatur ex istis alcali: hoc non est simile sal antea narratis, sed alcali rerum naturale sal corporeumve dicitur, quod à salibus nutrimentorum alitur in humano corpore, vel à præcedentibus siccis etiam, & maximè nutritivis. Ad Alchemiam verò fit aqua salis ex ejusmodi salibus calcinatis in spiritum prolecta, quo solvitur aurum in oleum, ac ab eo separatur, ut maneat optimum ac potabile, vel poculentum aurum. Antequam ad finalem istam executionem deveniat, nihilominus ut audivimus resolutum, aurifabris ad argentum, & ferrariis fabris ad ferrum inauranda, præclarum est artificium, constansque thesaurus, modo per chemicam artem illud præparare norint. Notandum etiam de puro sale per naturam solam congelato, vel in conos, vel in sal gemmæ, hoc ad argenti cimentationes communes maximè congruere, malleabile metallum reddit præter consuetas ignitiones. Idipsum efficit in cupro per cimentum in regulum adducto.

De sale nitro.

CAP. XII.

EST & aliud salis genus quod nitrum dicitur, compositum naturaliter ex naturali corporum animalium sale, & salibus nutrimenti simul in corpore conjunctis, à quo jam unum ex duobus facto superfluitas in urinam decocta, & in terram decidens coquitur iterum suo tempore, magis ac magis uniuntur, ut inde sal unicum atque perfectum resultet, chemistica separatione per decoctionem artificialem à sua terra, in conos vel glebas apparens manifestè clarum & perspicuum: si benè separetur à superfluo sale nutrimenti nondum ab animali concoctione digesto, quum in urinam expelleretur. In Alchemia præsertim hujus usus est frequentissimus. Recensere supervacaneum foret, quantam in eo violentiam experientia prima perniciosissimo eventu, compositione cum sulphure, demonstrarit in pulvere bombardico, è qua terrenum fulgur meritò vocari posset. Non aliter ex sale liquoris terræ, quod naturale balsamum est universale, quo res omnes conduntur in sui compositione, tandem ex isto particulari per resolutionem rerum in terram iterum revertenti, nascitur ut supra sal unitum, quod postea per poros terræ colans in conorum glaciei formam coagulatur adhærens petris, unde nitri nomen in sal petræ commutavit. Neutrum tamen ad internam medicinam usque adeò idoneum, nisi ad conciliandam obesis corporibus maciem, nec sic quidem admodum tutum remedium, nisi cum sale cupri permisceantur duo vel tria per extractionis opus, & in unum conveniant ad suum usum.

De Vitio salis nutrimenti.

CAP. XIII.

SAl omne cibarium quod à stomacho digestũ non fuerit, & per expulsionem devenerit in intestina, nisi transitum faciat, colicam, iliacamve passionem generat curatu præ cæteris difficilimam. Corrosiva sua natura nonnunquam intestina perforavit, ut ex anatomia visum est. Si tamen in stomacho manserit inexpulsum, orexes & arsuræ, nec non aliæ plurimæ stomachi passiones exoriuntur in orificio. Evenit etiam aliquando, ut sal indigestum in venis mesaraicis constipetur & coaguletur in granula, unde gravissimæ prodeunt ægritudines incognitæ, nedum in his, verumetiam in aliis totius corporis partibus, & præsertim illis circa quas urina suum habet emunctorium. De salium speciebus, vitiis, & virtutibus dictum sit hactenus, jam ad aliud minerale magis veniendum est sal, quod vitriolum nominatur, præ cunctis aliis omnibus cum in Alchemia, tum in Medicina præstantissimum.

De

De Vitriolo.

CAPUT XIV.

NAtura producit è terræ visceribus genus quoddam salis quod vitriolum nuncupatur, tantarum virium atque virtutum, ut vix unquam satis à quoquam describi valeant. In isto siquidem perfectæ curæ consistunt ictericiæ, arenæ, calculi, febrium, vermium, caduci, ac plurimorum aliorum id genus curatu valdè difficilium morborum ex oppilationibus ortorum, ut infra latius. In utraque facultate medicinæ videlicet, & Alchemiæ, mirandas operationes, ac varias pro modo suæ præparationis efficit. Ex eo namque, tamquam ex ligno uno variæ fabricantur imagines, varia pariter parantur medicamenta præstantissima, cum ad internas, tum ad chirurgicales curas, uti capitis tineam, lepram: in summa quicquid alia non possunt præstare præ debilitate virium adversus morbos, id omne tollit à fundamento vitium extirpando. virtutes ejus cumprimis cognoscendæ: nonnullas crudum existens patefacit, alias in aquam reductũ, calcinatum alias, atq; alias in oleum viride redactum, in forma olei rubei alias, item alias in albi habet olei forma; toties novas induit virtutes, quoties aliam formam à præparatione recipit. Supplere solum potest pro quarta parte morborum, & pharmacorum omnium adhuc excogitatorum. Non est opus igitur vero medico huc atque illuc oculos ad diversa circumflectere, sed instar pudicæ virginis in terram habere defixos: in hac enim sub pedibus longè plus virium opumque hoc in thesauro naturæ, quam India, Ægyptus, Barbaria, Græciaque ferant, inveniet.

De speciebus Vitrioli & examinibus ejus

CAP. XV.

TAm variæ sunt vitrioli species, quam fodinæ de quibus eruitur, aut fontes. Examina pariter diversa fiunt ejus majoris vel minoris præstantiæ. Primum hoc esto, si laminam ferream præter ignem in cupri colorem tingat, quo altius, hoc judicatur melius; verum istud est levissimum inter alia. Secundum, ubi crudum administratum per os intro assumptum vehementer pellat præ aliis vermes intestinorum, quo vehementius, eo melius in medicina. Tertium est, quum ferrum in cuprum transmutat, quantò perfectius ac citius, tantò præstantius habendum in utraque facultate: plurimum enim affinitatis est inter hæc duo metalla. Nec admiranda res, cum per aquam boracis ex plumbo pariter fiat argentum vivum. Sunt & alia cachimiarum genera quæ metalla convertunt, & præstet ista fons in Hungaria vel torrens potius ex vitriolo ducens originem, imò tota ejus substantia

vitriolum existit, cui ferrum quodvis injectum in ferruginem consumitur, quæ postmodum follibus & igne reducitur in optimum cuprum non retrogradum. Quartum examen est, quum ejus colcothar rubeum igne vehementissimo conflatum per se cuprum exhibet, istud in medicina debilius, at in Alchemia præstātissimum existit. Non sunt prætereundi colores. Quod omninò cœruleum, non æquè validum in medicina, ac illud quod sub eodem colore rubeas flavasque maculas admixtas habet. Quod cœlestis est pallidi coloris, apprime sumendum est in olei viridis & albi præparationem. Illud verò quod in rubeum aut obscurè flavum colorem tendit, optimum est ad rubeum oleum ex eo parandum. Postremum examen est, ubi cum gallis aterrimum atramentum, ac obscurissimum efficit, hoc præ cæteris eligendum. Ab examinibus igitur species numerantur.

De Virtutibus vitrioli in medicina, crudi vel calcinati.

Cap. XVI.

AD gravissimos stomachi dolores, & ægritudines ex inordinati cibi potusque sumptione provenientes, vel ad ejus malam digestionem, crudum & exhibitum quantitate sex cometz vel guttarum trium, puta granorum trium, debilibus in vino vel in aqua, robustioribus in vino destillato, radicitus omne vitium expurgat sursum atque deorsum pellens. In arcanis vocatur vitriolum grillus, vel grilla. Non elleborus, non colloquintida, neque diagridion æquè vehementer purgant aut perfectè curant ac istud, nec vermes pellendi facultatem habent. Est etiam ad caducum, inter curandum, præ cæteris optima per vitriolum purgatio. Ejusmodi proprietates à duplici natura sibi contigerunt, acetositatis videlicet, atque salsedinis, quapropter aliis multò nobilior medicina. Colchotar ejus aut ut vocant caput mortuum rubeum intro non est assumendum, nec nisi ad chirurgicales curas idoneum, ad ulcera putrida pro primo gradu malignitatis, oleum verò sumendum, ad illa quæ secundum atque tertium attigerunt. Ejus virtutes medicinales aliis de medicina libris continentur, ut in fasciculo flosculorum Paracelsicorum; hoc loco solum ea tractare proposueramus atque in unum congerere, quæ ad Alchemiam transmutatoriam faciunt, etsi nos quandoque medicinalia digredi cogant à proposito. Proinde videndum quid in chemicis præstet vitriolum, ultra ferri transmutationem in cuprum, ut supra diximus, cujus etiam formulam ponere primò visum est. Quanquam non ita arduum est opus atque ferrum in aurum transmutare, Deus minora palam vult fieri prius, majora tantisper occulta manere, donec Helias artis adveniat: habent enim artes omnes quæque suum peculiarem, ut in aliis intelligendum.

dum. Sumatur itaque limaturæ ferri nullo alio permixti metallo, libra una, Mercurij libra semis, affundatur aceti acerrimi mensura una, vitrioli quarta libræ parte, cum unica uncia & semis armoniaci salis injectis, bulliant simul agitata continuè spatula lignea, consumto aceto recens affundatur atque vitriolum: post horas duodecim ferri maxima pars transmutata Mercurium ingressa, separetur cum Mercurio prorsum à reliqua ferri parte non transmutata, per ablutionem, & Mercurio per corium expresso, manebit amalgamatis pasta, quæ reducta per ignem purissimum cuprum exhibet. Hujus uncia semis, cum æquali parte argenti, statim permiscetur, sedecim gradibus retentis, licet non fixis, in regali tamen fixibilibus, ut artifex industrius inde mediocre lucrum habeat ad victum & amictum. Fit etiam vitriolum ex Venere soluta per aquam fortem, & granulata, quod non amplius in cuprum redit; sic etiam ex vitrioli colcothare fit Venus (ut supra in examinibus) quæ non reducitur in vitriolum per se, nisi per peculiarem aquam. Viride similiter æris gradatissimum vitriolum exhibet spagiricum. In vitriolo tanta tamque potens tinctura delitescit, ut vix cuiquam non experto credibile sit, benè quidem ei qui intelligit ejus arcana. Quoties utique oleum vitrioli cum oleo Mercurij miscetur, & simul ambo coagulantur, in lapidem transeunt mirandæ tincturæ conditionisque saphiro per similem. Absolutis salibus ad sulphura veniendum est.

De sulphure triplici mineralium.

CAP. XVII.

RESina terræ propriè vocari debet sulphur, in quo virtutes innumeræ delitescunt, in utraque facultate, crudum tamen in neutra validum. Arcanum solum ejus ab impuritatibus vindicatum ac liberum operatur admiranda: lotum prius in albedinem excellentem eam quæ conspicitur in nive, per Isopicam artem. Tam diversas virtutes, quam varias habet origines. Quodlibet enim metallum aut minerale, aliud ab alio sulphur in se continet. Ut supra diximus ad similitudinem castanearū & nucum, mineralia pariter suis involvi corticibus, in nucleo tamen præstantissimam latere virtutem, quæ ab externis nutritur & sustentatur; hoc loco de sulphuribus intelligendum intimū illud esse quod præcellit, embryonatum spagiricè dictum ab origine specifica, ut sulphur embryonis auri, lapidis, &c. Sulphur externum in quo latet embryonatum, nobis est minerale. Est & tertium genus, quod ex nucleis mineralium vel metallorum extrahitur, quod non melius quam animatum & spagiricum ab arte vocari potest: quodque cuique sibi simili venit applicandum in utraque facultate. Vel ut melius intelligatur, primum sulphur universale, quod resi-

 nam

nam terræ diximus, tanquam matrem vel patrem aliorum sulphurum, minerale vocamus: secundum est, ubi hoc speciem induit metallicam aut mineralem, tum demum embryonatum; tertium quod ab istis repurgatur, spagiricè purum existit absque superfluitatibus, sulphur animatum. Embryonati sulphuris duæ notandæ conditiones, una ex fixa volatilis fit, altera purus est & vivus ignis, invisibilis & visibilis utraq; in simile consummationè transit ligni videlicet, ac morbi. Embryonati sulphuris extractio fit, vel per sublimationem, aut per descensum. At aliquando non usque adeo permixtum aliis a natura reperitur, ut propter nimiam subtilitatem ignem in hujusmodi præparationibus sustinere nequeat aqua forti venit extrahendum à suis mineralibus corporibus & coagulandum. Hoc omne juxta veram concordantiam segregatum, in se continet auream naturam, quapropter in Alchemia præ cæteris expetendum, quod fixationem facilè recipiat, imò fixat in cimentis aurum, in aliis metallis nondum maturum aut volatile. Frustra tamen quæritur aurum ex eo, nisi prius insit a natura: nullum continet argentum, sed aurum solum, unum altero magis, ut in embryonato Veneris, talci rubei, marcasitæ aureæ vel ferreæ, quæ raro carent auro. Quicunque tamen his manum applicare volet, plurimum meminerit ac notet, ut separet ejusmodi sulphur ab auro maxima cum industria, ac tam ingeniosè, ut auro nihil depereat. Multis hoc loco subventum esse posset, verum est quod sileam. Et nisi ex diametro pugnaret contra Dei voluntatem, omnes ex æquo ditescere, brevibus admodum verbis adhuc, multorum optatus adimplere foret facilimum. Cum tamen divitiæ pauperes à vera semita prorsum abducant, humilitatem ac pietatem adimunt, quarum loco superbiam & elationem adferunt, simul & petulantiam cum incontinentia, tacendum est potius, indigentiam pro fræno hujus farinæ pauperibus & avidis opum relinquendo. Ut ad minerale sulphur veniamus, Dux artis eò suos milites adduxit, ut considerarent ex muliere nihil generari posse sine viro suo: viderunt igitur artem esse patrem qui cuncta disponit. Hic spiritum transmutationis adhibuit, quo minerale sulphur oleo lini conjunctum est, & inde per decoctionem hepatis vel pulmonis forma quædam resultavit, & ex eo postmodum liquor duplex, unus lactis instar albus, densus, & oleosus; alter ut oleum valde rubeum spissum ut sanguis, ambo simul ut neutrum tamen alteri permixtum fuerit; albus liquor in fundo subsidit, altero superius, rubeo videlicet innatante. Ultra progressum est, ut ex albo fieret ad album tinctura, sed frustra tentatum fuit: hoc scio nihil ex eo factum extitisse, nec unquam fieri posse, quod inanis sit ac inutilis materia quædam ad hanc artem. Verum crystallus, aut berillus omnis in eo suo tempore positus, & in eo manens ut mini-

minimum tribus annis, in hyacintho similem lapidem transmutatur. Item rubinus à natura non usque adeò coloratus, tam clarus & perspicuus redditur successu temporis, ut noctu luceat instar naturalis carbunculi, ac ubique positus absque lumine reperiri queat. Ex hyacintho pariter fit, nec non saphiro cœruleus color augetur supra naturam, cum interserta viriditate translucente. Multarum aliarum est gemmarum tinctura præstantissima, pariter & lunæ, quæ in ipso posita nigrescit, calcemque solis ponit, licet non fixi, donec terminum compleat suæ perfectionis; de hoc [illegible]tus, Quisquis in hac tinctura volet operari, primum discat ex alchemia præparationes cum industria perficere; est enim præ cæteris omnibus ferè chemicis operationibus paratu difficilima. Tantum de coloribus præstat hoc oleum: in majoribus autem [illegible]tibus non ita credendum est facere, quod in ipso coloris tin-[illegible] duntaxat, & non virtutis. Nonnulli ex metallis etiam [illegible]turas elicere conati sunt, verum fefellit eos opinio, causam [illegible] luco ponere minimè convenit. Hoc tamen est certissimum, [illegible]cunque solis tincturam habuerit, auri corpus ultra naturalem [illegible]dum poterit adducere, hoc est, à viginti quatuor in trigesi[illegible] sextum, & ultra tam intensè ut altius ascendere nequeat, [illegible]ans nihilominus, fixumque maneat in antimonio, & in omni [illegible]tione. Sulphur etiam lunæ suum corpus in tantum gra[illegible] alt[illegible]t, ut Venus cum æquali hujus lunæ pondere iudicium [illegible]rit lapidis Lydij. Sulphur Veneris cuprum fixat ut fulminis [illegible]en [illegible]neat, non tingit tamen; cum sulphure Saturni in opti[illegible] chalybem: cum sulphure Jovis tanquam ferrum optimum. [illegible] sulphure figitur etiam ut fulmen sustineat, & suo Sa[illegible] con[illegible]rmatur atque fixatur, ut nullam cerussam vel mi[illegible]que spiritum de se præbeat amplius. Sulphur verò Mer[illegible]ium corpus malleabile reddit ut Veneris ignitionem patia[illegible] con[illegible]ritium non. Sulphur item solis tingit lunam, sed non [illegible] sunt etiam transmutationes aliorum sulphurum in aliud [illegible] proprium corpus injectorum, at non eo res pervenit, ut [illegible]atur. Notandum interea sulphur expertissimum operato[illegible], & non præsumptuosum putatitiumve requirere.

De arsenico ad Alchemiam usurpato.

CAP. XVIII.

QUod arsenicum de genere sulphurum potius, quam sit Mercuriorum, statim post sulphura subnectere visum est. Non[illegible] chemistæ veteres, Sophistæ potius, chemistica laborantes [illegible]a, id est, auri cupiditate turgentes, ac flavi tamquam hyd[illegible]ci, videntes in arsenico tincturam albam Veneris, & rubeam [illegible] calaminari lapide, credentes quoque in istis verum arcanum

contineri lapidis, electrum album & rubeum exiſtimarunt argentum & aurum, donec per examina contrarium experti ſunt, vanum opus videlicet. Nec eo contenti, progreſſum fecerunt obſtinatiſſimum ad fixationem ut pervenirent, ac tantiſper dum nulla domus, poſſeſſio nulla reliqua ſibi manſerit miſeris, transmutationem in ſe potius expertis quam in metallis. Quid mirum? abſque judicio cognitioneque mineralium & metallorum opus hoc aggreſſi ſunt, quod & hodie maxima pars operantium in hac arte adhuc facit. Ab eo tempore quo electrum, ab antiquioribus inditum nomen, venit in oblivionem, ruina mox ſubſequuta eſt eorum, qui nomen hoc in aurum & argentum ficticia mutarunt id eſt, modernorum chemicorum perditio. Electrum autem u definiamus, eſt metallum ex alio conflatum arte, non amplius ſimile ex quo factum eſt. In exemplum: Arſenicale metallum juxta ritum præparationis metallicæ paratum, cum Venere cimentatum, pro more ſolito, cuprum totum in electrum album convertit cupro ſuo vilius: quid opus eſt igitur magnis ſumtibus depravare metalla? Nunquid melius cuprum fuerit in eſſe naturali ſuo relinquere, ſervata pecunia, tempore laboreque ad utilius opus etiam applicatis? Veteres electrum proprio nomine vocarunt, recentiores argentum falſo dicunt, veteres ex eo damnum non retulerunt, quod ipſum electrum cognoverint, moderni qui nullam habent electri notitiam, jacturam faciunt ſuarum facultatum, laboris, atque temporis. At cum errores in Alchemia ſemper fulciantur, eo ventum eſt, ut arſenicum fixari tentatum ſit reverberationibus arundinis aliquot ſeptimanis, aliisque: factum inde ut arſenicum in coralli formam rubeum durum ac fragile devenerit, nullius tamen uſus in Alchemia præterquam ad electrum, uti ſupra. Deinceps per deſcenſum præcipitationesque, nihil aliud quam ſuis calcinationibus effecerunt. Sic obſtinatos homines in Alchemia decipi contingit, qui non omnia penitus & à fundamento ſuarum impoſitionum artis vocabula intelligunt exactiſſimè. Verum eſt arſenicum propria ſua natura retinere aurum, quod per induſtriam Artiſtæ nonnunquam ſeparari poteſt in cimento, vel projectione, vel alias in argentum, cuprum, vel plumbum, attractione, non propterea ſequitur hoc per ſuas operationes atque tincturas productum eſſe, ſed quod antea inerat, per ſeparationem duntaxat, velut ex ſua minera ſolet, factum eſt. Plerumque aureum reperitur, nec niſi rarò admodum caret auro, ut alia multa. Hactenus de arſenico quod ſciam, ſcribere decet; quiſque nomen ejus optimè ſcrutetur prius diligenterque ut intelligat, alioqui facilè ſequitur maximus error in utraque facultate, qui tandem ab eventu palam fit.

De ar-

De argento vivo.

CAP. XIX.

ABsolutis salibus & sulphuribus ad argentum vivum pervenimus. Hoc non probè metallum dici potest, sed aqua potius metallica, verum ea ratione metallum esse dicitur, quia per Alchemiam in solidam substantiam, & in colorem adducitur metallorum nonnunquam fixam, aliquando verò non fixam. Tantum cognosci potest, esse primam Alchemistarum materiam, qui possunt inde fabricare aurum, argentum, cuprum, &c. ut in examine persistant: item fortassis stannum, plumbum, & ferrum etiam; etenim admirandæ naturæ est, nec nisi maximis laboribus perscrutabilis. In summa sese manifestum facit, esse primam materiam Alchemistarum in gradibus metallicis, atque maximum arcanum in medicina. Est aqua non madefaciens omne quod tangit, & currens animal absque pedibus, gravissimum præ omnibus metallis. Constat ut singula ex sulphure, sale, & Mercurio. Primam & ultimā in liquationibus metallorum patefacit materiam, in eis præsertim quæ liquescunt præter ignitionem à colore, & in aliis à fluxu.

De cachimiis & corporibus imperfectis.

CAP. XX.

ALiud genus habetur mineralium corporum, quod non est salinum, neque metallum, sed benè metallicum, ut sunt marcasitæ, chiseta, rubea & alba, antimonica perfecta & imperfecta, arsenicalia, auripigmenta, talcica varia, cobleta, granata, gemmea, &c. Sunt inquam metallica, cum primam materiam metallicam habeant potissimum, & ex tribus primis metallicis ducant originem, ad quæ confugiunt, & eis incorporantur metalla, ut aurum, argentum, cuprum, ferrum, &c. Verum quia simul incorporatur cum eis inimicus metallicus, non nisi per Alchemiam ab istius tyrannide vindicata separari possunt. Varij sunt inimici tales, qui latrocinium excercent adversus metalla, non secus ac si quis refugium apud socium quærens, in ejus domo deprædetur, neceturque ab eodem cujus implorabat auxilium. Nonnulla dictorum consistunt potissimum in sulphure, ut marcasitæ, chiseta, cobleta: alia quidem in corpore Mercurij, ut arsenicalia, auripigmentalia, antimoniaca, &c. alia verò in sale, ut omnia talcica. Marcasitarum duo colores habētur albus & flavus, juxta metallicum

tallicum sulphur imperfectum, in ipsis ordinatum, quod eo sit pus ad multa. Metallum ex cobletis fit imperfectum, hoc liquefactionem patitur ac fluit, nigri coloris est magis quam plumbu & ferrum, nullius tamen splendoris nitorisve metallici, malleu admittit non usque adeò multum, ut inde quid fabricari quea ejus ultima materia nondum est reperta, neque separatio. No est dubitandum quin sit promiscuum genus ex mare & fœmin velut in ferro & chalybe, sed ut ista simul perfecte cudi nequeuni usque dum separationis artificium inveniatur. Habetur & aliu simile zinchinum appellatum, non vulgariter adhuc notum, peculiare genus, in quo varia metalla comperiuntur adulterari, liquabilis naturæ, non malleabilis, colore multum ab aliis differt cujus ultima nondum etiam est reperta, in sua præparatione tan mirabilis fermè ac ipse Mercurius, alterius permixtionem refugi peculiare genus admirandum in mineralibus Grana reperiuntur etiam in torrentibus metallica, granata propter formam exteriorem dicta, liquantur ac malleum sustinent, in nullum tamen instrumentum fabricabilia; horum proprietates sciri nequeunt, nisi quandoque per Alchemiam detegantur: multa continent adulterina metalla, ut argentum & aurum, ad illa, tanquam ad cuprum & plumbum solent, confluentia. Consistunt ex crasso quodam sulphure. Alterius generis granata nonnulla sunt perspicua, instar crystalli, quibus inest aurum & argentum.

De metallis à natura absolutis, perfectis & imperfectis, & primò de Saturno vel plumbo.

CAPUT. XXI.

Saturnus omnium nigerrimum & crassissimum corpus obtinuit, Mercurium similem, & sal præ cæteris maximè fusibile. Per corruptionem facilè reducitur in suum spiritum, in cerussam albam, flavam, in minium, & postremò in vitrum ut reliqua. Stannum fit ex sulphure albo fixo, & fixo sale, sed ex Mercurio non fixo. Et quia corpore fixum est, non in Mercurio, leviter metallicam fusionem amittit avolante spiritu per ignem, quo quidem absente, non est amplius metallum, sed corpus evanidum. Ferrum & chalybs sunt ex non liquabilibus sulphure, sale, & Mercurio, contrariis stanno & plumbo. Coagulatur in omnium durissimum metallum, seipsum desponsat, id est, reperiuntur in uno duo metalla, chalybs mas, & fœmina ferrum, quæ separari possunt in suum usum, utrumque seorsim. Aurum generatur ex purissi-

purissimo sulphure summè per naturam sublimato, & ab omnibus fecibus atque spuriis repurgato, ad tantam diaphanitatem exaltato, ut nullum inter metalla corpore possit altius ascendere. Sulphur hoc est una pars auri materiæ primæ, quod quidem si possent Alchemistæ habere, ut etiam in arbore sua radiceque benè reperibile, meritò gaudere possent; nam est verùm sulphur philosophorum ex quo fit aurum, non illud alterum ex quo ferrum fit cuprum, &c Hic est scrupulus sui universalis. Ejus Mercurius etiam est à natura summè separatus ab omni terrestri & accidentali superfluitate, seorsim in suam partem Mercurialem, & in extremam perspicuitatem transmutatus, qui philosophorum Mercurius, est secunda pars auri primæ materiæ, ex qua aurum nasci deberet velut ex rosarum seminibus rosæ, ad summam claritatem crystallinam sequestratum, ac depuratum ab omni salis acredine, acerbitate, acetositate, aluminositate, & vitriolitate, ut nihil penitus adhæreat ipsi jam in summa luciditate ac diaphanitate liberè jubilanti. His tribus in unum convenientibus decoquitur aurum in massam non tamen semper unius & ejusdem conditionis vel gradus. Natura siquidem exhibet gradus auri triginta duos, qui tamen in arte viginti quatuor fiunt in summo gradu perfectionis. Hujus rei causa est, quia aurum in arbore sua nutritur, velut in suis vacca pascuis, vel Epicureus in sua popina penuarioque; mox atque horum alterum extra pascuum suum venit, macrescit: non secus evenit auro, statim atque fit materia prima hominis, octo gradibus diminuitur. Verum ejusmodi pascua quandoque pejora sunt, quo fit ut pejores etiam auri gradus vel pauciores fiant, utque naturæ supremus à viginti sex, ac decem in arte descendat. Accidentia vel potius incidentia astrorum, aut elementorum nonnunquam auri generationem impediunt, ut natura fiat rudius intractabiliusve: sed ponderum præsertim inæqualitas primorum trium, ut salis nimia portio pallidius efficit, nimio Mercurio plus justo flavescit, copiosiore verò sulphure nimis rubicundum redditur. Apud naturam æquè atque apud homines per impedimenta incidunt errores, qui tolli possunt antimonio, cimentis, & quartationibus, Cæterum in sulphure nihil aliud quærendum quam corpus, in sale confirmatio, sed in Mercurio virtus omnis, proprietas, essentia, & medicina, quæ non in aliis existit ut in isto, sed velut in mortuo corpore spiritu carente, in quo nonnihil adhuc elementarium virtutum, prout in aceto reliquias ignis vini, vires adhuc servare consumentes & corrosivas, non tamen foventes, experimur ut in vino, neque confortantes. Res naturales judicantur in manifesto ex quatuor elementis componi, sed in occulto res aliter se habet:

compo-

componuntur enim ex tribus dictis tantum communem inter se magnetem habentibus, qui in decoctione præparationis ad se trinitatem essentiæ trahit. Veteres physici statum esse vocarunt quia trinitas statum unitatis acquirit, in qua quiescit naturalis motus & gradum sistit. Verum quartum esse (non elementum) meritò dici deberet illa magnetica virtus, quæ medicinam attraxit in Mercurium, in quo etiam reperitur: in ultima separatione tamen Mercurius de suo pondere plurimum amittit. Istis omnibus ad hunc modum à natura dispositis, aurum excrescit in arborem, à radice primum per truncum in suos ramos & locustas extensam, in quibus flores enascuntur (ut supra terram videtur) quibus etiam evanescentibus, non semper fructus in locustarum extremitatibus reperitur, sed quandoque aliquot centenis passibus profundius in arbore, aliquoties in media, vel aliquot gradibus versus terræ superficiem. Accidere nonnunquam solet, ut nihil enascatur præter Mercurium, ubi hic per superfluitatem alia suppresserit: si verò salia dominabuntur corrosiva sua natura, tanquam vermes, arborum flores exedunt: dominio sulphuris cuncta comburuntur, velut supra terram ardore nimio solis. Cuprum fit ex spadiceo sulphure, sale rubeo, & flavo Mercurio coctis in metallum. Hoc in se masculum suum continet, id est, scoriam, quæ si reducatur rursus in metallum suum, postquam separata est, in cuprum redit masculinum, quod amplius non corrumpetur, & fœmina de se nullas scorias præbebit: malleatione fusione neque non aliter inter se differunt, quam chalybs & ferrum, & ad eundem modum etiam separari possunt, ut inde duo diversa metalla fiant. Argentum ex albo sulphure, sale, & Mercurio componitur, à natura in summum gradum puritatis ac diaphaneitatis præparatis atque fixis, proximè post aurum in cineritio, sed non in antimonio, non in cimento regali, neque in quartatione. Fixionis differentia inter aurum & argentum, cognoscenda venit ab eo, quod aurum est masculus masculeas vires habens fixissimas: argentum, ut fœmina debiliores. Unius & ejusdem sunt materiæ primæ, nec aliàs colore fixioneque differunt, quam mas & fœmina. Sunt igitur numero septem metalla tantum, excluso etiam ipso Mercurio, ut Aurum, Argentum, Stannum, Plumbum, Ferrum, Chalybs, & Cuprum, quod postremum licet marem & fœminam in se contineat, cum simul ambo tamen cusa veniant in usum, & non separentur à natura, ut chalybs & ferrum, pro uno habentur, quod etiam eandem malleationem habeant æquè tractabilem, non separantur vulgariter, nisi chemicè ad usum artis id fiat. Notandum etiam non semper in metallis, marem solum absque sua fœmina seorsim à natura productum inveniri, ut au-

ut aurum, argentum, ferrum, & chalybs, quodlibet per se; verum sæpenumerò simul ambo, uti aurum & argentum in uno metallo, pariter chalybs & ferrum simul, stannum & plumbum, ut neutrum tamen alterum impediat, imò per se non separentur. Nonnunquam etiam adulterina reperiuntur metalla, ut aurum & argentum aliis ob suam subtilitatem admixta naturaliter, præsertim cum plures diversæque materiæ primæ concurrunt in unum corpus, uti videmus super terram, varios fructus infinitos per unius truncum arboris.

CONCLVSIO.

MAximè necessaria fuit igitur generationis mineralium naturalis apposita tractatio, qua probè cognita facilius intelligatur, quidnam priore parte regeneratio sit metallorum artificio chemistico facta. Sententia siquidem est omnium in hac arte philosophantium, inprimis artificem istius professionis imitari naturam in omnibus exactissimè debere. Proinde quid, & quemadmodum ipsa in terræ penetralibus operatur mineralem œconomiam exercens, qua materia, quibusque utatur instrumentis, dictu pariter opus fuit, & intellectu. Quisquis hac via non intellexerit, alia minimè perveniet eo, quo tendit ejus animi conatus. Non tantum igitur discipulus artis quam naturæ qui rem tam arduam & arcanam scrutatur, fiat.

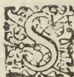
FINIS.

TRACTA-

TRACTATUS VARII, DE VERA PRÆPARATIONE ET usu MEDICAMENTORUM Chemicorum.

PRÆFATIO,

In qua de Philoſophiæ noſtræ dignitate & excellentia agitur.

I quis conſiderare vellet, humane Lector, Medicinæ originem, non à Machaone, non a Podalyrio, non ab Hippocrate, minuſve a Galeno repetet. Altius nobis aſſurgendum eſt: Ejus origo etiam ſupra Chironis, imò Apollinis ipſius tempora, quærenda eſt. Igitur ad eos maximè nos referamus, qui ætatem vitæ longiſſimam vixerunt. Quales erant Adam, Henoch & cæteri. Hi omnes naturæ ſcientiam à Deo edocti, Medicinæ perfectam agnitionem habuerunt. Quæ invaleſcentibus peccatis paulatim extingui cœpit: & in eas tandem tenebras deducta eſt, quibus eam involutam hodie cernimus. Et ipſe quidem primus parens nomina rebus omnibus, jubente Deo, & inſpirante, imponens, rerum omnium ſe peritiſſimum prodidit. Ex illa autem rerum non externa tantum ſed penitiſſima cognitione, Medicina deſcendit. Nos verò veræ Medicinæ principium à patribus ad ipſum rerum opificem referamus. Altiſſimum creaſſe Medicinam de terra, & hominibus dediſſe ſcientiam, ut altiſſimus honoretur in mirabilibus ſuis, ſacra pagina docet. Eſt enim Medicina non minima pars magnalium & mirabilium Dei, quæ humanum ingenium ex ſeipſo haud agnoſcere potuit, niſi manifeſtante Deo ipſo mirabilia & magnalia ſua. Impoſſibile ſiquidem eſt Medicinam integram & ſibi conſtantem habere ſine Dei agnitione, ſine pietate, ſine illuminatione divinitus accepta.

Medicinæ cognitio à Deo.

Medicina Dei magnalium pars.

Magna

Magna igitur est Medicinæ majestas; magna amplitudo, quia à solo Deo procedit. O utinam, inquit Macer Philosophus, Moderni hoc intelligere vellent? Non utique medici tot personati haberentur, pleni avaritia, superbia, invidia, sine charitate proximi, sine cultu & dilectione Dei; neque eam pietatem habent, ut divinitus doceantur: Mundani toti, delitiosi, pomposi, garruli, jactabundi, detrectatores & inanes. Quælibet reliquarum artium certè à suis præceptoribus discitur. Vna autem Medicina & Theologia divinitus datur. Etenim cujus est Medicinam creare, ejusdem est dare & benedicere. Nemo igitur nisi Deum diligens charitatemque in proximum habens verè medicus esse ullo modo poterit. Sed illud est pro confesso habendum, quod crassa ignorantia nostra ferè nihil novit eorum, quæ Deus magnalium conclusit in creaturis suis. Nulla res tam vilis, tam fœtida, tam venenosa est, quin separatione elementorum, vel (ut uno verbo dicam) nostra spagirica, simplici artificio summarum virium Medicina fiat. Certè non caret gravi mendacio, quod à plerisque dicitur, podagram, paralysim, hydropem, quartanam & similes morbos incurabiles esse. Quomodo sint isti incurabiles morbi? An quia Deus morbos ob peccatum immisit humano generi, eorum remedia creare nescivit? Aut non potuit aut non voluit. Nescivisse, aut non potuisse nemo dixerit. Non voluisse, pauci à Deo dixerint. Quomodo enim cum morti æternæ remedium dare voluerit, temporali infirmitati remedium creare noluisse censebitur? Placuit cum morte temporali omnes morborum species in hominem immittere ob vindictam: Sed voluit, quia potuit, omnium remedia creare ob misericordiam & bonitatem suam.

Huius temporis medici quales.

Ars spagirica quid præstet.

Deus omnium ægritudinum remedia creavit.

Creavit sine dubio Medicinas tollentes Podagram, paralysim, hydropem, quartanam & cæteros morbos, quos Medicorum vulgus judicat incurabiles. Quod autem ignorent Medici eas: primum facit impietas ipsorum & incredulitas: siquidem parum curant Deum, minus proximum,

Medici nostri seculi desides.

mum, maxime pecuniam: postea supina negligentia in inquirendo magnalia Dei & secreta naturæ. Quomodo ejus magnalia inquirent, quem ipsum esse non credunt, aut non cognoscunt, aut parum curant? Modo volubilem linguam habuerint, satis est illis ad titulum & ad pompam. Teneras manus læderent carbonibus si forte secreta naturæ indagarent: sufficit illis in cavillationibus ætatem & tempus omne altercationibus conterere. O cæci mortales! Nescitis nos causæ veritatem magis, quam locutionis ornatum quærere debere? Hoc est verissimum nihil esse tam diversum ab instituto Philosophi, quam quod luxum aut fastum aliqua ex parte sapit: ob eam causam nudam se præbet Philosophia undiq; conspicuam, tota sub oculos, sub judicium venire gestit. Ipsa seipsam prodit. Non desiderat Cicero eloquentiam in Philosopho; multo minus eandem Celsus in Medico; sed ut rebus & doctrina satisfaciat. Nostrum est potius componere mentem, quam dictionem: curare ne quid aberret ratio, potius quam oratio.

Medicus qualis esse debet.

Igitur si qua est in vobis pietas, nolite Deo & naturæ injuriam facere. Discite rerum omnium constitutionem itemque morborum & sanitatis semina esse in sale, Sulphure & Mercurio. Et quia nostrum institutum est de sale præcipue tractare (cui tamen alia quædam addidimus lectori grata & utilia, reliquorum duorum principiorum principiatorum hoc tempore exactiorem tractationem, prætermittemus. Sed quid ego primum in hoc subjecto admirer? An Dei omnipotentiā considerans non obstupescam? Quod tam magnus, tam admirabilis, tam potens est in creaturis suis: An vero tanta in natura posse latere arcana, tantaq; mysteria? Ex qualibet re vegetabili animali atq; Minerali Sal fieri. Idipsum videmus passim in natura facere voluisse Deum, ut sub vili pretiosum contegeret, ne raperetur ab indignis. Notum est, rerum creatarum unicum esse genus generalissimum, a quo reliqua genera & species & indivi-

Ex omnibus rebus sal fieri.

dua nata sunt, indiesque propagantur in finem usq; seculi. Hæc res est natura primitiva à Deo creata: Hæc est ille Phœnix tam occultatus à Poetis, qui igne nascitur, producitur & propagatur: nullo etiam artificio deperire potest: sive in aquis, sive in aere aut in terra vel igne existens, perpetuo conservatur & conservat. Mysterium siquidem universæ naturæ vitæq; humanæ medicamen, ad longissimam usq; ætatem, in se continet. Maxima sane est vis omnium salium in Medicina. Rerum virtutem in regenerato corpore esse diximus, in quo est rei proprietas. Vnde Alphidius: Sal non est nisi ignis, nec ignis nisi Sulphur, nec Sulphur nisi argentum nostrum vivum, reductum in pretiosam substantiam cælestem, incorruptibilem, quam nos vocamus lapidem nostrum. Item sal, est tam mineralium, quam vegetabilium & animalium origo: quia omnia in eo resolvuntur. In sale sunt tres substantiæ symbolizantes. Prima substantia est ipsummet corpus fixum & fusile instar metalli: quod ab eo exit est sal Armoniacum: quod sublimatur & non comburitur: quare respondet Mercurio: sal petræ sulphuri. Rursus inertiam humani generis admirari subit, quæ istis naturæ admirandis arcanis neglectis in superficie rerum incerta fluctuat. Sapientiam nempe longe a nobis peccatum fecit, nimirum superbia, luxus, desidia. Et sane experimnr facilius esse ℞ scribere & ad imperitum coquum ablegare ægrotum, quam in ipsa naturæ penetralia carbonibus cineribus sordidum ingredi: & promere inde magno sudore quod ipse ægro exhibeas: difficile est delicatulis cujuslibet corporis formam indagare specificam, & purum ab impuro separare. Medicina non in corpore sed in forma specifica, in qua sola virtus est, consistit. Corpus autem mortuum & ineptum est ad agendum. Forma vero cum sit virtus, ipsa operatur, ipsum corpus vivificat, ipsum resuscitat & spirituale reddit. Quod omnia deinceps penetrat, cui nulla amplius corruptio advenire potest. Postremo spirituale hoc & virtuosum corpus diversis reiterationi-

Sal medicamen ad longã vitam.

In sale sunt tres, substantiæ symbolizantes.

Facilius est scribere R.e.p. quam operi manum adhibere.

Virtus ê in forma.

rationibus exaltatum ægroto exhibemus. Quis jam tam rudi ingenio est qui non ratione assequatur, quanta sit hujusmodi medicinarum efficacia? quanta in agendo tuta celeritas? cum veluti in ictu oculi penetret omnia, consumat superflua, renovet deperdita, sanet morbida, nec ullam admittat ulteriorem corruptionem. Hoc nusquam metallum limatum, sive in liquoribus extinctum præstabit. Minus margaritæ aut coralli contriti, quos calor noster naturalis nequaquam resolvere potest. Sed de his plura in meo Apologetico libello. Si quis ergo hanc Medicinam sequi voluerit, is laborem non fugiat sed avaritiam. Hoc tritum habetis verbum, Dat Galenus opes: Ego vero inopiam vobis à Paracelso denuncio: caducas has opes contemnat, abjiciat oportet, qui magnum illum atque incorruptibilem naturæ consectari thesaurum voluerit. Et hunc illæ opes consequentur volentes nolentes. O Laureati magistri, ab erroribus pedem retrahite, & veritatē mendacius opprimere desinite: Paracelsi Theodidacti scripta acri judicio perlegite: Ad rectam viam redite, apprehendite disciplinam, ne forte rerum opifex, pro tantorum suorum magnalium contemtu irascatur, & pereatis de via justa. Hæc a me non sunt in ullius invidiam dicta. Velim utrosque qui hodie in Medicina diversa agitant, amice sententias conferre: ipsam rerum naturam atq; experientiam judicem statuere: ejusq; judicio acquiescere. Omnia (inquit Paulus) probate, quæ bona sunt tenete. Ob eam causam ô Laureati magistri, vos quoq; sacræ philosophiæ indagatores, secreta naturæ mysteria diligite, atq; inquirere discite: ut tandem per vos quoque Deus immensus pro ineffabili misericordia & bonitate sua, in mirabilibus suis, in natura honoretur & glorificetur.

Medicinæ finis.

Tota denique hujus medicinæ intentio in Deum & proximum directa est. Proximus quidem ut in charitate juvetur: Deus autem ut in sapientia & potentia sua exaltetur & prædicetur. Quæ enim esse possunt post æternam

salutem

salutem Dei majora erga genus humanum beneficia? Prorsus nulla. Sed, proh dolor, paucissimi sunt qui hæc curent. Defecit enim enim ætas hæc nostra ferrea ab aureo illo seculo, & ita defecit, ut veræ artes & pulcerrimæ scientiæ in Chymeras & fera monstra degenerarint. Amisso nucleo nunc de cortice litigamus. Quondam sublimia ingenia atque generosæ regiæ mentes, studiosissima indagatione rerum excellentissimarum secretioris philosophiæ & mysteriorum naturalium occupabantur, quibus toti suo populo & belli & pacis tempore, fuerunt præsidio. Præposterè nostra ætas mortuas rerum umbras, inutiles phantasias mundanasq; delitias excolit, quibus altior illa veterum philosophia plane est deleta. Antiqui maximo desiderio & amore nobiliores illas artes expetebant, harumq; gratia multis se fluctibus periculisque objecerunt, quo illis potiti se patriamq; suam celebriorem redderent. Nostro autem tēpore tam inter reges & principes, quam inter subditos & privatos, inter doctos & indoctos nō solum hujus artis negligentia & contemptus gliscit, verum etiam odium & ira eorundem in tam præclarum lumen grassatur: quo fit ut illi qui altiori mente, spagyricas illas artes veterum in lucem revocare conantur ignobiles. & in obscuro relinquantur omniumque inimicitias experiantur, cum non habeant patronos & Mæcenates, qui eodem studio delectentur. Hinc ingenia præclara (quia nostrum seculum plurima fert) deprimuntur, & scopum propositum non liceat ipsis attingere, dum à patronis destituti vilioribus rebus operam dare, & miseri stolidis & stultis servire coguntur: qui etiam pecuniis & honoribus & mundanis deliciis renuntiant, quo deperditas artes restaurare queant: de his plura apud Palingenium.

Sed nolim te lector benevole, his difficultatibus & incommodis terreri. Dura est & aspera ad veritatis cognitionem via: Et ut excellentissima quæque naturæ opera, aut supra nos immensum sublata, aut infra nos alte abscondita sunt:

ta sunt: Ita ad eorum ipsorum naturæ operum indaganda arcana, cælum ipsum fere conscendendum, & terræ quodammodo movenda fundamenta sunt: eaque quæ sub tactum nostrum cadunt, varie versanda tractandaque ut propria abditaq; virtus eruatur. Ideo virtutem posuerunt Dy sudore parandam. Sed has difficultates incommodaque magna consequitur voluptas atque etiam utilitas. Quid enim jucundius quam ea noscere atque oculis pene cernere manuq; tractare, quæ procul à sensu & cognitione nostra peccatum posuit? quam in ipsam penitus absconditam naturam descendere? quam partes universi in particulas quasque minutissimas scindere? ipsaque naturæ principia in manu habere? Quid publice privatimque utilius, quam mortalitati nostræ, quantum quidem licet, subvenire? Morbos aliaque corporis incommoda arcere atque depellere? Et languentem proximum atque jacentem restituere? Hæc omnia præstat ea philosophiæ atq; medicinæ pars, quam spagyricam vocant: Cujus hic tibi (amice lector) tractatus aliquot offero: daturus tibi aliquando plures legendos, si veritatis iniquum odium tempestive deposuerint ii, qui claves scientiarum in captivitate detinentes, ipsi non ingrediuntur, & intrare volentes, quoad possunt, impediunt. Vale lector candide cum quo solo loquimur. At calumniæ filii, justo Dei judicio suo delectentur malo ad suorum ipsorum perniciem.

DE

DE MINERALIBUS AC METALLIS PHILOSOPHICIS: ET PRIMUM DE MERCURIO PHILOSOPHORUM, ejus ſubtili præparatione ac virtute varia.

A Mercurio aut Argento vivo omnis ſulphureitas vel omnes ſulphuris partes una cum plumbeis ac terreis partibus auferendæ ſunt, etſi multis hoc philoſophis & philoſophorum rationes haud prope intelligentibus abſurdum eſſe videatur.

Mercurius purgat ab omnibus metallis ſolem, omniaque illi præter ſolem innatant.

Aurum deſcendit utpote gravius & ſtatim liqueſcit, ſic etiam homines.

Mercurius philoſophicus à pravis ſuis qualitatibus purgare, ſuperfluitatemque potenter ad partes expulſionum inclinare & abigere ſolet, ut infra ſequitur.

Philoſophici ajunt: Mercurius noſter haud eſt venenoſus, ſed nimium quodque adimit, & quod deeſt addit: præterea epilepticis, cœliacis, intoxicatis, aut veneno infectis, pro theriaca illa magna plurimum confert: nam ſubtilitate ſua in puncto temporis omnes corporis venas penetrare ſolet, idem excreſcentias in carne cohibet. Hydrope aut alia infirmitate corruptos ſanat, mundificat ſanguinem, apoſtematibus variis mirum in modum utilis eſt. Vulnera antiqua perinde ac recentia cum putreſcentibus ulceribus conſolidat. Dyſentericis omnibusque contagioſis morbis adverſatur: ſiſtit ſanguinem & fluxum à cerebri membrana profluentem. Ulcera ad cicatricem perducit, ſordesque ac ulcera oculorum expurgat. Cancrum & fiſtulas cancroſas in modica doſi & quantitate portionis expellit. Scabiem præter noxam curat. Poteſt etiam fieri ſmegma odoratum contra ſcabiem cum Mercurio. Poteſt etiam loco Mercurij amalgamate quodam à ſex partibus Mercurij & una parte ſolis facto uti. Mercurius iſte coli & iliorum doloribus reſiſtit, nec ſolummodo memorata; ſed etiam majora quædam miracula efficit: pluribusque aliis ac diverſis affectibus medetur, ut quilibet medicus pro ſua eruditione perfacile agnoſcit, & fatetur: ſed robuſtiori corpori dentur grana 10. mediocri autem 8. & debiliori, quod non debilioris eſt digeſtionis, ad ſummum 5. Quartanis medetur. Etiam peſtilentiæ, nimirum præſervando curandoque adverſatur.

Uſus ejus in Epilepſia.

Hydrope.

Cancro.

Scabies

Ergo multa commoda ex Mercurio eveniunt, quod innumeris experimentis constat. Mercurius vulgi aut Argentum vivum est quadruplex. Primum ex fontibus aquarum colligitur, quod à Plinio lib. 33. cap. 6. item lib. 3. perpetua quædam æternaque vomica nuncupatur, omniumque rerum est venenum, & hoc est in frequentissimo usu. De incommodo argenti vivi lege Dioscoridem in lib. 5. cap. 60. Potus vim pernitiosam habet; nam pondere suo intestina & alia membra corrodit. Idem lib. 6. cap. 28. Vulgus medicorum & idiotæ, ut Judæi, monachi, sacrificuli, barbitonsores, dentium evulsores, & annosæ mulieres, philosophos nihil aut certe parum intelligentes, audacia quadam insolenti, argento vivo aut Mercurio vulgi potentiam sanandi periculosos quoslibet affectus tribuere contendunt, quorum errore plurimi deperduntur potius, quam curantur, ut palam docetur apud Theophrastum Paracelsum & alios spagyros. Nam cremare argentum vivum solet in cinerem, mixtumq; aliis quibusdam speciebus cœliacis ac Iliacis vel dysentericis in potionibus exhibere: item ad necandos infantium vermes: similiter ad morbū Neapolitanum. Ad externos quidem affectus cum aqua forti præparatū ac præcipitatum valere possit, ut ulcera maligna & veneream præsertim luem. Item ad delendas colli vesicæ furunculos, etiam citra dolores carnes erodere siccareque solet. Excrementa per alvum subducit; humores pravos per poros expellit.

BERNARDI G. PENOTI A PORTU SANCTÆ *Mariæ Aquitani de Mercurio.*

Additio.

Mercurius recipit in se omnes facultates.

Mercurius nihil est aliud quam spiritus mundi corporeus in ventre terræ factus, qui ad se recipit facultates omnes tam animales quam vegetabiles & minerales. Sicuti aliqua cera recipit in se omniū formarum impressionem; sic Mercurius omnium rerum naturalium recipit in se proprietates. Si fuerit mundus & præparatus sicuti debet tunc maximè perfectissimus & purissimus, purissimi auri & argenti in se recipit impressionem. Sicuti Luna est universale receptaculum omnium, præsertim autem solis: sic & Mercurius omnium rerum naturalium receptaculum est universale virtutum earum, præsertim auri. Ideo per comparationem philosophi Luna terræ dicitur: sicut aurum sol terræ: & sicut Luna est prima janua in cœlo: sic Mercurius Lunæ comparatus prima janua est ad artem. Sicuti quando terra Soli & Lunæ interponitur, impedit Lunam quo non suscipiat influentiam luminis solis, & sic tenebrosa manet: similiter terrena impuritas Mercurio occulte inhærens, impedit quo minus suscipiat perfectionem naturæ Solis. Quod si hæc terra fuerit amota tunc

nihil

nihil impedit: quod ficut Luna illuminatur à Sole; sic & Mercurius perficitur ab auro. Ut autem Mercurius à natura generatus filius naturæ & fructus menstruæ est. Ut autem generatur à philosopho filius hominis & fructus efficitur virginis, oportet ut ex altetur à terra, purgetur ab omni terreitate sua, tunc ascendit in aerem totus, qui vertitur in spiritum: Sic adimpletur dictum philosophi: Ascendit de terra in cælum & sic accipit vim superiorum & inferiorum, & sic naturam terrestrem immundam exuit, & naturam cælestem induit, in qua mundis gaudet, & immunda amplius omnia horret. De his plura in nostro libro de mineralibus Deo concedente, brevi agemus. *Mercurius perficitur ab auro.*

AD LUEM VENEREAM ET ALIOS morbos optima præparatio.

ADDITIO.

℞. Argenti vivi ℔ j, dissolve in aqua forti ut fiat præcipitatum, deinde accipe acetum destillatum, in eo autem præcipitatum dissolve bulliendo per quatuor horas, postea effunde quod dissolutũ est in vas vitreum & iterum infunde de alio aceto: repete donec acetum dissolverit totum Mercurium, tunc distilla totum acetum in balneo Mariæ & in fundo manebit massa instar salis, cui affunde aquam pluvialem quater destillatam & clauso vitro coquatur per dimidium diem: postea sine residere, quod clarum erit effunde & illud per balneum destilla, & habebis massam claram, exicca, & dividatur massa in duas partes: & super unam affunde de spiritu vini & maneat ad octiduum ad digerendum: pelle per retortam in cineribus, apposito recipiente magno, exibit primo spiritus vini, deinde spiritus Mercurij & in fundo remanebit fæx nigerrima. Non aperies juncturas recipientis nisi per 24. horas, spiritus Mercurij cristallini adhærent lateribus vasis & non solvuntur nisi per 12. horas. Aperto deinde receptaculo, liquores in balneo lenissimo extrahe, & egredietur spiritus vini, & essentia Mercurij remanebit in fundo vasis in forma olei, cinericij coloris. Liquorem pone in vas vitreum parvum, calore quidem lenissimo: deinde in eodem paulatim solve de altera parte Mercurij reservata in pulverem trita: pone tantum quantum in ea solvi potest ad massam molliusculam. Hoc facto sigilla vas, & coque in cineribus & per gradus decoque donec deveniat in pulverem rubrum. Cujus granum unum, in vino vel alio liquore exhibitum pellit morbum Neapolitanum & alia mirabilia præstat. Exhibetur ter in septimana: caveat ab aere & bibat vinum saccaratum: purgat tantum per secessum, multa alia præstat quæ brevitatis causa omitto.

DE SULPHURE ET UTILITATE SULphuris, qua est Sarta.

SUlphuris oleum tam internis quam externis vitiis adversatur ut sequitur. Habet autem hoc oleum peculiarem vim & facultatem attrahendi. Fissuras ani, fistulas, Apostemata, pruritum procidentiam, Mariscas, aliaque vitia levi contactu, vel illitu sanat. Item ventriculum, hepar, lienem, matricem, vesicam, intestina & articulos, ex humorum abundantia videlicet aut putrefactione affecta membra curat. Datur autem hujus olei pauxillum cum destillato liquore vel decocto herbæ convenientis, pro cujusque partis & affectus qualitate: Gallinæ penna in oleum intingitur, atque inde mox extrahitur, & quod adhæret pennæ in liquore vel decocto diluitur & datur bibendum ægroto in dolore ventticuli & coli ex flatu cum aqua Chamomelinæ. Item in orexquæ redundantia phlegmatis existit, cum aqua absynthij: contra vermes cum aqua graminis vel absynthii. In hepatis frigiditate & hydrope cum aqua frigida: In dolore matricis cum vino decoctionis Bethonicæ & Matricariæ: In urinæ suppressione cum vino allij decocti. Item ad phthiriasin intincto laneo quodam panno. Aurium dolorem ac tinnitum, exulcerationem, vermes, aliaque vitia, contusasque aures: arthriticos morbos adjuvat: Bubones madefacto quodam panno laneo superposito, calefaciendi vim non excellentem habet, ratione mixtionis & compositionis conglutinat, consolidat ulcera, vulneraque mirifice, ac carnem citissime generat, ac contactu & illitu Cancrum, canitiem, capitis ulcera cerebriq; affectus, Colicam, cutis fœditates, cum omnibus affectibus contusa membra sanat. Cranium fractum extrahit, extenuat emollitque dura illitu, sanat dolores & dislocationem membrorum, Serpigines omnisque generis scabiem. Spasmum curat, siccandi vim habet tumores, tubercula superposito laneo quodam panno madefacto, tibiarum ulcera, vulnera quælibet maxime cava & profunda, vomicas, varices, varos, ulcera tam recentia quam antiqua & putrida: denique ustionem quamlibet ex quacunque causa provenientem. In ulceribus & pustulis oris penna aut gossipium madens, loco ulcerato admovetur, leviter & ita contactu olei aliquoties repetito sanatur malum; dentes dealbat leviter attingendo. Si dentes doleant omnes, decoctum menthæ calidum cui immixta sit olei guttula una vel altera, vel tres, ore continendum est. Verrucas extrahit: Splenis vitia cum aqua tamarisci, vel capilli veneris curat. Contra tumorem sub lingua infantium: Item contra coli compassionem ac tormina intestinorum cum aqua ruthæ vel simili, duæ guttæ in æstate, in hyeme cum aqua vitæ aut vino muscatellino

dantur

dantur; itemq; morbum Gallicum: valet ad resolutionem membrorum: strumas illitu delet: Epilepticis in decocto Bethonicæ & Peoniæ propinatur: tussientibus cum semine urticæ & hyssopo cocto in vino. Fissuras labiorum aliarumque partium, frigidos morbos quorum causa frigidi vel putrefacti sunt humores, aut in quibus est flatuum copia, Faciei rubeas pustulas aliasque infectiones: contra Gallicam scabiem in morbo Gallico cum aqua fumi terræ & florum Genistæ datur. Item hæmorrhoidas cæcas earumque dolorem persanat. Humidos quoque morbos, Hydrargyrum mox è balneo illitum, è corpore trahit. Iliacam passionem illitu sanat. Item impetigines, incurabiles quosque morbos, lentigines, lichenas, morpheam, morbillos, manuum fissuras & scabiem, mammillarum duritiem, tumorem, exulcerationem, cancrum & morsus animalium venenatorum, madefacto, impositoque laneo quodam panno maturat, mundificat, emollitque nodositates, nervorum duritiem & quamvis læsionem, ossa fracta, callosa madefacto impositoque panno laneo quodam maturat, mundificat, paralysim, panaritium, febres putridas, quotidianam, tertianamque, quartanam curat. In febri autem quotidiana cum vino decocti rorismarini vel menthæ paulo ante paroxysmum, in tertiana cum decocto centaurei in vino, in quartana autem, cum aqua Buglossæ. Item pestem ac febrim pestilentialem cum aqua pimpinellæ vel sale ejus, item cum vino decocti Raphani cui admixtum sit parum theriacæ aut Mithridatii, Podagram frigidam superposito panno quodam laneo madefacto: item cum Chamepytide pediculos pellit, pus generat, rumpit apostemata ad maturitatem producta, refrigeratos pedes fovet. In summa oleum sulphuris adeo efficax est, ut neque vivum corpus neque mortuum ad putredinem transire sinat, sed adeo integra tueatur, ut nulla neque cælestis impressio, vel ab elementis profecta corruptio, vel ab ipso jam ortu inducta obesse ei possit.

ADDITIO.

℞. florum Sulphuris ter sublimatorum q. v. pone in vitrum & superinfunde de spiritu Terebinthinæ quantum sufficit pro solutione florum Sulphur: pone ad lentissimum calorem, & post hoc videbis Sulphur & spiritum Terebinthinæ quasi sanguinem, tunc de optimo spiritu vini superfunde ad eminentiam iij. digitorum & sic relinque donec spiritus vini tingatur, quem effunde, appone alium spiritum vini, fac ut prius, donec amplius non tingatur & in balneo destilla ut à rubedine Sulphuris separetur, amove vitrum, appone aliud recipiens, ignem fortifica & tunc exibit essentia Sulphuris rubicundi sanguinis instar: Medicina nobilis absque ullo fœtore, uti solent vulgares Chemici præparare. Spiritum Terebin-

Terebinthinæ ſic facito, ℞. Terebinthinæ. q. v. in vaſe terreo vel cupreo aquam claram ſuperfunde pro ſufficientia, pone ad deſtillandum, & exibit primo aqua cum Terebinthinæ ſpiritu albo, ſepara ut artis eſt, tertia pars vaſis debet eſſe vacua. Multa operatur iſte ſpiritus, ſed propter impoſtorum fraudes taceo.

DE SULPHURE VITRIOLATO.

Sulphur vitriolatum cognoſces, ubi morbus per anodyna curari debet, tunc absque omni periculo id efficit. Idem Sulphur per ſe eſt fixum, habetq; per ſe dulcedinem, & gallinæ illo devorato ad tempus dormitant quidem absque damno, poſt autem reſuſcitantur. Sedat hoc Sulphur omnes paſſiones absque periculo, conſtringit omnes dolores, omnem colicā paſſionem, omniaque præſervativa præcedere debet hæc medicina.

Additio.

℞. vitriolum, diſſolve in aqua, fac ebullire, cui impone laminas ferri & cum pulvere rubeo oneratas deprehenderis; hunc erode, hoc tantisper facies donec totum Sulphur extraxeris, quod cum optimo ſpiritu vini circulabis, quod nigrum eſt relinque, quod eſt valde rubrum, ſerva: operatur potentiſſime intra & extra.

DE SALE AC VIRIBUS SALIS.

Sal fortiſſimum quoddam remedium, juxtaque proverbium illud omnium condimentorum præſtantiſſimum condimentum eſt, nam communis vis eſt omnis ſalis calefacere, ſiccare, extenuare, diſſolvere, diſcutere, abſtergere, adſtringere & ſuperfluos quosque humores conſumere.

Aptior autem ad ſalituram eſt ſiccior, ideoque etiam vis ejus eſt, venenatorum humorum faſtidium avertere, nauſeam prohibere, cibisque omnibus aviditatem incitare excitareque, perniciem abſumere. Idem murificatæ olivæ, limones, flores & fructus capparum; Idem uvæ, mala, pyra, ficus, rapæ, præſtant. Præterea ſalis vis eſt carnes tam piſcium quam reliquorum animantium, quibus veſcimur, ne forte corrumpantur etiam in ventriculo aut ibidem cogatur caſeus, à putredine tueri commodiſſime ac defendere, verùmetiam vina quælibet à muco & acetoſitate cuſtodire, illaque citius clarificare, nec non eorundem aſperitatem, quo minorem inebriandi vim habeant. Item pelles emollitas lotione laxiores & capaciores facere, acrimoniaque ſua coriorum craſſitudinem emendare ac meliorare, ſaporem fortificare, melioremque conficere. Item ſteriles, paluſtres, atque uliginoſos agros fructificare oleam in littore marino, Raphano, Bethæ, Ruthæ, Cumino peculiariter mederi, ſic ut multo ſuaviores multoque fertiliores Pli-

tes Plinio teste fiant. In pecudibus, armentis, jumentisque & pascuis redeuntibus lambendoque saporem sentientibus fastidium corrigere, pastusque ac potus aviditatem maxime provocare, sic ut lac multo largius, illudque multo gratiorem caseum præbeat. Item imprægnare pecora commodissime, nimiamque pinguedinem illis nocivam adimere, Plutarcho teste. Ovibus coitum ante & post lambentibus consilio Aristotelis movere, varios in pecudibus armentis jumentisque morbos sanare. Item limosam aquam injectione quadam repurgare, velut Eliseus verbo Dei fecit, lib. Reg. 4. cap. 2. Bestiarum morsibus resistere, ejusdem triti in linteolo quodam, & intincti aceto, ita ut vinculis loca constringantur Crocodylorum morsibus adversari. Ejusdem poti cum melle & aceto scolopendræ morsibus contrariari. Ejusdem illiti cum aceto Crabronum aut Vesparum, Scorpionum ex aceto vel olei iiij. parte serpentiumque morsus cum origano, pice aut cera, aut melle curare; ejusdem debiti cum aceto mulso fungis & hausto opio resistere. Ejusdem salis vis est injectione quadam pestiferam carbonum malitiam partim demere; ejusdem illiti impositique salis vis est, cum aceto, vel hysopo, igni sacro, ulceribusque serpentibus resistere; ejusdem impositi salis vis est, cum oleo aut commanducati pustulas igni ambustorum erumpentes impedire. Ejusdem admisti aliis parem facultatem habentibus medicamentis pruritum sedare. Item lepras & furunculos & lichenas & psoras cum passa uva exemto ejus ligno ac sevo bubulo ac fermento vel pane ipso emendare. Item carcinomata imponendo cum uva taminia. Item triti ejusdem salis cum farina hordei, superimponendo linteolo vino madefacto, phagedænas ulcerum sanare. Ejusdem salis vis est cum fuligine nostratium puerorum verrucas frictione arcere. Ejusdem salis vis est intingendo linteolum excrescentia ulcera, vel putrescentia multorum curare. Item imponendo cum tela aranearum vulgo levioribus vulneribus mederi. Item imponendo cum melle & farina luxationi. Item Smegmati addendo cutem extendere levareque. Sic Galenus recens nati infantuli corpus modico sale inspersit, quo cutis ejus densior solidiorque reddita injuriis externis minime objecta esset. Ejusdem salis vis est miscendo medicaminibus faciei cutis nitorem facere, sed ad sugillationes faciei prodesse etiam. Furunculos cum uva passa aut suillo adipe, ut etiam melle discutere. Ejusdem salis vis est medicamentis additi juxta veterum opinionem, temulentos cum oleo perunctos ab ebrietate præservare Item excrescentias in oculis reprimere. Pterygia consumere, cæteras carnis exuberationes tollere, ideoque collyriis emplastrisque additio ejus perutilis. Ex ictu vero suffusis cruore oculis, sugillatisque una cum myrrha pari pondere ac melle aut cum hysopo ex aqua calida vis

ejus

ejus fomentando comprobatur. Ejusdem salis vis est triti in coticulis una cum lacte, suffusionibus oculorum contrariari. Item cum aceto impositi salis vis est aurium dolores mitigare. Item manantibus oris ulceribus in concerpto linteolo illiti. Item gingivis ab humore vexatis infricando prodesse. Ejusdem salis vis est fricti, nempe, comminutique scabriciem linguæ curare. Ejusdem salis vis est, contenti nimirum quotidie mane jejuno stomacho sub lingua donec liquescat, dentes a putredine ac corrosione præservare, dentibus infricando humiditates internas absumere, eorumque dolores cum fomento aceto ac linimento quodam resinæ mitigare, dentium stuporem tollere. Ejusdem salis madefacti cum aqua ferventi vis est cervicem contractosque nervos in saccis fovere, secundum Galenum. Item linimento quodam facto ex aceto mulso ac oleo anginam levare. Item tonsillis uvæque cum melle tosti salis vis est prodesse. Item lingendo veterem tussim discutere, præsertim salis Gemmæ vis est. Item communis salis vis est in vino mixti, etiam alvum emollire. Insuper potioni vini lumbricos ac tineas pellere, nec non aliarum rerum admistione humores crassos lentosque, vitream pituitam melancholiamque purgare. Ejusdem poti salis & saccis impositi candentis vis est, colum & tormina levare. Item cum milio hypochondriorum dolores à crassis viscosisque humoribus ortos fomentatione quadam sicca lenire, Hippocrate Galenoque assertoribus. Item cum milio adhibiti in valvulo, ustulatos fovere, ut Aretius sentit. Item cum infrictione aceti ac olei morbo regio laborantibus, sudorem movere ad ignem, pruritusque sensibiles curare. Item cum oleo unctos hydropicos sanare. Item triti salis vis in aqua vel oleo ad viscositatem usq; in sole, aut juxta ignem fricatis, Leucophlegmatiam seu anasarcam patientibus prodesse. Item humida quadam fomentatione dolores renum mitigare. Item cum origano ac fermento (nec non butyro ut Avicennæ placet) testium tumores maturare. Item poti & saccis impositi candentis salis vis est, coxarum dolores mitigare, & cum tritione farinæ mellis ac olei podagricos levare: cum tritione autem olei tenuissima, fricatione que matutina remissis doloribus podagricis, ab istiusmodi affectionibus præservare. Item clavos pedum ac perniones tollere. Item linimento quodam olei fatigatos adjuvare. Item febrium æstus ac fervores perunctos emendare Plinius inquit. Item salis in aqua dissoluti, quotidieque sumti vis, à pestilentia præservare, ut regni Mellis incolæ faciunt. Salis autem vis est, non modo animalium carnes & vegetabilia longius servare: verum etiam venas metallorum adjectione quadam experiri & excoquere, facile enim liquescit, ideo in liquando facultatem quandam peculiarem habet.

OLEI SALIS COMMVNIS VIRES.

UNica quædam gutta,in quo solutum est aurum,vel à quo aurum potabile factum est, omnes ægritudines quæ cogitari modo possunt, etiam morti proximas aut vicinas devincit. Olei hujus ac vitrioli per aquam roris facti gutta una cum aqua vitæ, existentem jam in agone mortis,etiam cum aqua vitæ, sustentavit ac resurgere fecit. Quæcunque præterea cum hoc oleo liniuntur & natura putrida sunt, ut contingit in vulneribus aliisve doloribus,erodit,ac in una hora consumit. Econtra omne sal putridum fovet ne consumatur,& acre est. Deinde sal excitat sitim: oleum vero pellit, cujus rei testes sunt hydropici aliquot, qui sumto eo novem,sæpe decem diebus siti caruerunt. Quod ad saporem demque attinet,non ita acidum est oleum, atque sal,sed dulcedinem mellis aut succi pomorum sylvestrium plurimum refert: foris vel extrinsecus, oleum salis cum oleo Terebinthinæ, ceræ, camomælinæ, verbasci & similibus commixtum dolores podagricos egregie sedat,tophos discutit, membra convulsa, si eo perfricentur,restituit,abcessibus medetur; ramices curat: per os guttatim datur,sicut etiam illud præcipue,quod purpurei citrinive coloris, per aquam roridam ad solvendum aurum morbosque infinitos curandos præbetur. Trium guttarum instar ex aqua vitæ singulis septimanis assumptum hominem renovat, & aquam intercutem consumit: Morbum comitialem discutit, febres abigit; Arquatum sanat. Idem ad ulcera quæ cacoëthe vocantur,& phagedenas genitalium, nomàs & purulentas aures efficax est: oculorum hebetudines,cicatrices,albuginesque tollit.

Sal sitim excitat eius vero oleum compescit.

DE BRODIO SALIS COMMVNIS.

BRodium salis valet contra dysenteriam,detur in enemate.Item contra herpetes & serpigines ulcerum,tumores mammarum, ischiam,secundinam. Quando lac in mammis coagulatur,fomentando reducit,custoditque lac,ne in mammis coaguletur madefactis linteaminibus calide superpositis: qui vermes habet in alvo, bibat salis brodium, qui ex ictibus cruoris suffusionem habet, spongia in brodio salis humectata, per diem aliquoties & calide vel tepide imposita fomentatione curatur Congelatum: Idem fomentum promovet ad sanitatem quodlibet. Bibitum & gargarisatum expellit sanguisugas,si quis fortuito hausisset,sed distinctis partibus & temporibus lente bibendum est. Item pulices in cameris & conclavibus existentes sparsum mortificat. Item fomentatum monoculum elabentem intus servat, ne amplius elabatur: à vermibus ac tineis conservat ac tuetur.

AD DI-

ADDITIO.

Quid est (obsecro) in hoc subjecto, quod non sit admiratione dignum? Salis præparati conjunctionem cum suo agente incombustibili, quod non desistit ab actione, nisi in meliorem formam redactum: Item salem fusilem per se penetrantem totumque e[illegible] corpus in Leonem viridem, oleumque permanens conversum. Ejusdem spiritum omnia corpora solventem, pluraque alia c[illegible] idem subjectum alio loco referam. Hoc unum addam ℞. corti[illegible] cem Maris & non alterius; depuretur: & in vitrum cum nost[illegible] aceto ponatur per 15. dies in ventre prælianti sepeliatur: de[illegible] oleum, repete tamdiu donec Leo viridis fiat. Isto a[illegible] podagram radicitus tolles: intus & extra tuto adhibetur. [illegible] a PORTU.

Qui habet aures audiat.

Leo viridis.

Hoc est totum salis in oleum reducere.

DE BRODIO SALIS EX OLIVIS.

CUicunque gingiva in ore est resoluta brodium [illegible] in qua olivæ servantur, sæpe in ore contentum, saucias g[illegible] collutas rursum constringit.* Item porrigines sæpius [illegible] depellit, & impetigines, lichenas, ambusta, ignem sacrum ext[illegible] Contra vermes aurium ficus cum brodio salis decocti ac [illegible] modum emplastri superpositi valent. Contra pustulas ℞. [illegible] brodium, acetum vini misce & gargarisa, postea elue os cum [illegible] vino, deinde cum melle aut hydromelle, postremo cum aqua [illegible] congelatis ac plantis lava cum brodio salis, postea coque l[illegible] cum brodio salis, misce invicem cum gruma panis vel m[illegible] oleo rosarum quantum sufficit, ut fiat emplastrum imponend[illegible] Qui crudum coriandrum comedit, ovum recens in phiala [illegible] tum bene cum brodio salis, calide bibat, hoc venenum a[illegible] Item minuit dolores à superfluo lacte hoc pacto, decoqu[illegible] lentes in brodio salis optime, cum quo brodio fomenta mamm[illegible] postea tunde ac contere lentes, & impone bis in die emplastr[illegible] do. Item pustulas sanat brodium salis ex olivis, ablataque [illegible] græna & colluto ore sæpius cum eodem brodio putredi[illegible] oris curat. Eluto ore ac tumida gingiva excrescentias c[illegible] absumit.

DE OXALMA VEL MURIA ACIDA.

OXalma vel muria acida fit. ℞. sal, aquam, acetum, sive b[illegible] dium salis, ac acetum ana, misce & valet contra viper[illegible] aranearum, serpentum, canum morsus, herpetas, & exedentia [illegible] nera, cum oxalma vel muria acida abluta, ac formentata. I[illegible] vulnera cruore manantia obstruit, exemto ramice, calculo ve[illegible] illico infunde oxalma, exeunte monoculo utere oxalma. Item contra vulnera putrescentia: item hirundines per imprudent[illegible]

h[illegible]

haustas & collo defixas oxalma gargarisando mortificat: item porrigines & ulcera capitis abluta curat. Item lichenas, omnesq; malas & fluentes scabies curat.

DE SALE ARMONIACO.

SAlis armoniaci brodium haustum dysenteriam ac tormina à frigida natura sanat fomentandoque purgat, laxat bibitum, cum clysteribus constipat: sæpius haustum, hydropicis & qui frigida pituita sunt onusti, non pituitam modo & aquam purgat, sed etiam consumit. Ejusdem aqua bibita & gargarizata sanguisugas, vermesque omnivarios è colle & ore educit mortificatos. Eadem gargarizando uvulam elevat, tumidamque eandem attenuat. Eadem mortificat impetigines, panaritium lotione ac attritione curat: ulcera & putredinem oris gargarizando: renum ac vesicæ calculum bibendo, paralysin ex frigore, Erisypelas, podagram, spasmum, confortat omnia membra, nervos unde podagra venit: Matricem mundificat, & dolores ex frigiditate sedat, tumida etiam pudenda ex frigiditate & humiditate, totiusque corporis ac pedum: item capitis dolorem lenit.

ADDITIO.

Sublima sal armoniacum cum sale communi semel, & bis per se: post illud armoniacum ita sublimatum si projiciatur supra metallum non fusile, instar ceræ facit illud fluere, materiam inquam cum eo sublimatam. B. à PORTU. *Salis armoniaci sublimatio.*

DE NITRO ET VIRIBVS EIVS.

PUlvis nitri debitè præparatus cunctis hominibus valdè utilis, in adultis quidem drachma unica cum tantundem sacchari in vino, aut absque saccharo cum mulsa in cerevisia, in succo, vel aqua petroselini aut fragorum cum decoctione prædictarum herbarum, prout haberi potest, etiam in aliis quibusdam herbis idoneis pro complexione ac voluntate hominis mane per 10. vel 12. dies continuos, minoribus autem ac debilioribus drachmam semis absque dolore, in parvulis infantibus duorum, trium ac quatuor annorum, sine omni timore decima sexta pars, hoc est, quarta pars drachmæ, calculum ex renibus, omnemque pravam materiam ac humorem internum ex viscosis cibis collectum, unde arena plerunque generatur & crescit, foras expellit. Quod ita dignosci potest: mingentis urina per pannum quendam lineum coletur, arena & calculus super lineum illum pannum jacere videbuntur. Qui dysuriam per aliquot dies passi sunt, hoc ipso pulvere quater in die mane incipiendo, postea singulis tribus horis iterum uti debent, si canaliculus alicui præclusus vel obstructus esset, tunc facta quadam parva cerea candela butyro juncta in ca-

naliculum figatur, si modo validus æger fuerit, ut ferre possit, eo melius erit, nec à cibo abstineat, aut balneis, quæ corpus debilitant, opus habet, qui utitur hoc pulvere; nam idem efficit hic pulvis. Observandum tamen est quomodo in qualibet complexione aut natura usurpetur. Qui frigidum habet ventriculum, in calido aut tepido vino cum ullis rebus idoneis: quicunque autem calidum vinum nauseat, calidum ventriculum ac naturam habens, tunc uti dictum est in fontana aqua, syrupo rosarum, Julepo mista vel tantum fontana aqua, saccharo aut aliis destillatis succis, decoctisque ut petroselyni, prout cuique libet, sumat. Porrò languore arenæ oneratus, haud quousque infestetur doloribus expectare, sed hoc pulvere singulis 14. diebus semel in cibis successivè uti debet, purgat enim renes nec arenam crescere finit Hic pulvis in calido ac sicco loco, non in humido servandus est, ut in suo valore permaneat. Quicunque tempore pestis magno ardore interno infestatur, aut fervida quadam febri, hunc pulverem una cum saccharo bonaque fontana aqua, vel cum saccharo rosato, Syrupo, Julepo, ac lactuca aliisve destillatis aquis similibus, ut petroselini, vel succo ejus commistum, bibere debet mane ac vesperi noctuve: tunc melius habet, extinguit omnem internum calorem: sin autem fervidus quidam tumor, ut carbunculus, Apostema, ignis sacer & erysipelas in pede cum doloribus adesset, tunc coctus iste pulvis cum aceto, ac succo semperviva tepide madefacto panniculo quodam tumori imponatur, reiterando post siccationem aliquoties. Qui tempore pestis vel alias calore infestatur nimio, is madefactum quoddam linteamen, in dicto pulvere mixtoque cum aceto & succo tepido semper vivæ super pulsus, ac utrumque latus cordis, colli ac pedum etiam pulsibus imponat, ita sistat etiam fervidos quosdam tumores. Hoc optimum extinguendi fundamentum est. Qui colica passione aut torminibus vexantur, ubi etiam arena, & calculus præcipuè adsunt, & dominantur: illi sumant hujus pulveris, & cumini benè triti ana drachmam unam, ac tres uncias adipis in sextario cerevisiæ, calefactaque ad ignem tepide mane una vice ebibant, post quiescant 3. aut 4. horas, noctuque ac postridie faciant similiter per aliquot dies continuando, quousque melius, nec amplius opus habeant: sin autem nullam primo die possint habere sedem, tunc suppositorio quodam de sapone utantur. Infantes etiam ætate provecti verminantes hunc pulverem cum semuncia, uncia, vel sescuncia succi vel aquæ absynthii, pro ætatis ratione, usurpare debent: Fœminæ menstruosæ istum pulverem cum 6. 7. vel 8. semunciis aquæ vel succi arthemisiæ mane ac vesperi per aliquot dies continuos usurpantes curantur. Oleum salis nitri per os sumtum alcolam extrahit &

Quid observandum in Nitri sumtione.

hit &

hit & gangrænam & putridam carnem gargarizando: purgatque ſtomachum & veſicam. Aqua ſalis nitri colicam paſſionem & tormina ſiſtit: ſtomachum frigidum confortat; Item ſcabiem, ulcera putrida mala, lichena, odontalgiam, putredinem oris gargarizando; Item ſerpentum ac viperarum morſus curat. De his plura in ſequenti libro.

SALIS NIGRI PRÆPARATIO contra pleureſim.

℞. Salis nitri ℔ v. Tartari crudi ℔ j. deſtillentur per ſextum alembicum: doſis eſt ℈ j. uſque ad ℈ j ß. in aqua fontana bona, vel optimo vino propinari debet, mane, ſub meridiem, veſperi, & ſub mediam noctem, ſæpius enim adminiſtrandum eſt, ut purgetur urina. Additio. ℞. Hujus ℥ ij. aquæ Regis ℈ v. Alcool vini exiccati ʒ v. fiat mixtura, doſis eſt à ʒ v. ad ʒ j. Ad ulcera cavernoſa ejusdem præparatio. ℞. Nitri aluminis ℔ v. aquæ fontis ℔ ij. deſtillentur in aquam. Additio: ℞. aquæ plantaginis, chelidoniæ, foliorum quercus an. ℔ v. ad pleuritidem datur in vino calido. ℈ j.

SALIS PEREGRINORVM COMPOSITIO, QVÆ ſtomachum confortat, digeſtionem juvat, & à putredine praſervat.

℞. Salis nitri, ſalis fulſi, ſalis gemmæ an. ℥ j. Galangæ maceris cubebarum ana ℈ j. fiat pulvis: doſis eſt, granorum iiij. mane jejuno ſtomacho. Quicunque hoc ſale navigans in mare fuerit uſus, non evomet. *Ne quis in mari evomet.*

SALIS PEREGRINORVM PRÆparatio.

Iſtius ſalis ℥ iij. Alcool vini exciccat. ℔ v. extrahatur ſal Alcali, hujus accipe ℥ ij. liquoris granorum juniperi ciſt. j. reduc in compoſitum: doſis eſt granum unum, in optimo vino, nihil præterea debet addi, alioquin ſalis virtutem amittit. Hæc eſt ejus præparatio in additione, quam Hermes in maximo precio habuit ad vitæ longæ conſervationem.

DE SALE VITRIOLI AC VIribus ejus.

SAl vitrioli ſi ritè ac benè præparatum ſit, optimum medicamentum eſt, ad purgandum omnes qui durum & gravem, aut dolentem ſtomachum habent, & ad curandos chronicos ac lethales morbos, ex abundantia cibi ac potus orientes, ut militibus plerunque accidit, & aliis qui ex inordinata ratione vitæ; unde etiam dyſenteria, febres ac anginæ veniunt, mori quoque tandem *Stomachus vitrioli oleo & lethales morbi ſanantur.*

coguntur. Utere autem hoc sale bene præparato 6. Comez, hoc est, ad guttam semis una vice, & si non operatur, tunc utere secunda vice 6. Comez, si nondum operatur, tunc utere tertio, tunc satis est. Debilioribus autem ac fortioribus in vino adusto. Est in acetositate sua natura specifica, de qua moriuntur vermes: tantum in natura efficit, quantum alia purgatio facere solet, neque helleborus, coloquintis, lathyris neque esula habet enim in se acetositatem quandam ac salsedinem cum facultate laxandi, aut duplici laxatione mundificandi, tunc meliorem quæras vel optes in morbis acutis, & periculosis. Item in caduco & Verminatione in chirurgia valet: lege Paracelsum hac de re. Oleum ejus ad varios morbos valet, qui existimantur incurabiles. Valet contra vermes ex nutrimento secundum Paracelsum.

Comez est dimidia gutta.

Virtus specifica olei vitrioli est in ejus acetositate.

In morbis acutis & periculosis.

Contra vermes ex nutrimento ortos.

℞. Alkali de colcotar. ℈ j. agarici, liquoris centaurei, calamenti an. x. grana, olei de myrrha, quantum sufficit, ut fiat veluti pasta, fiant trochisci, infanti dantur v. grana, viro autem ferme x. Item contra vermes ex spermate. ℞. vitrioli cuperosi ℔ x. salis gemmæ ℔ v. reduc in alembicum repetitione debita hujus olei. ℞. ℥ v. hæmatitis, ʒ j. magnetis grana vij. fiat mixtura: dosis est, à granis iiij. usque ad septem. Idem vermes ex stomacho statim educit, si sunt in intestinis: non statim abeunt, si in matrice sunt, fac pessarium cum melle & sale; dimitte intus, tamdiu quo usque vermes exeant. Oleum vitrioli cor lætificat cum vino bono. Lepram tollit cum aqua fumariæ: purgat apostemata, eaque tollit cum Nenupharis aqua. Cancrum curat cum Endivia Confortat memoriam cum fœniculo vel Acoro: somnum dat cum lactuca vel papavere. Paralysin curat cum hyssopo, spasmum cum salvia, tremorem membrorum cum basilicone, omnes dolores corporis cum trifolio. Visum acuit cum fœniculo. Narium sanguinem sistit cum rosis. Tussim pellit cum capillo veneris, tremorem corporis cum basilicone; ad omnem appetitum valet cum corticibus citri, ad stomachi dolorem & correctionem corporis valet cum scabiosa, ad morsum venenosorum animalium cum aqua absynthij. Hemorrhoides arcet cum tapso barbaro, ad omnem passionem inferiorem valet cum millefolio. Icteritiam sanat cum sero caprino & pentaphyllo seu quinque folio: Ad splenem facit cum tamarisco; Ad vermes puerorum cum Julepo rosarum; contra hydropisim cum Jua arthetica, fistulas sanat cum roremarino. Ita fac ad cæteros morbos, ut ad apoplexiam, epilepsiam, febres ardentes ac pestilentes, sitimque intolerabilem: verum stomacho æstuante prius stomachum à bile evacuata liberabis; sic contra morbos uterinos aliosque innumeros ex humore quodam idoneo applicabis. Guttatim hoc oleum in potione sumendo & medicamentis etiam purgantibus & corroborantibus

rantibus alternis vicibus, vel illorum actionem, vel operationem promovendi, vel saporem tegendi gratia, rectè administretur, si benè paratum fuerit, dulce reddetur, aquam intercutem discutit, morbis uterinis adversatur, Arquatum, comitialem, morbum gallicum, omniaque hinc orta vitia mirabiliter sanat, humores per alvum educit, superfluos per sudores expellit, convulsioni ex aqua vitæ sumtum, morbo attonito, aliisque cerebri affectibus succurrit, vesicæ ulceratæ opitulatur, cerebri affectibus succurrit, ulcera maligna, cancrum, fistulas, herpetes, phagedenas, serpigines, impetigines omniaque vitia cutis mirabiliter curat, ut apud Paracelsum invenies. Item podagræ, caduco, pustulis, hydropisi, syncopi, suffocationi & præcipitationi matricis, analepsiæ, catalepsiæ convenit, stomacho tamen, ut supra dictum est, à bile benè prius evacuata, liberato. Oleum vitrioli præterea capitis quosvis dolores sanat cum aqua sambuci, buglossæ aut melissæ, trium guttarum pondere sumto, linteolo in eodem madefacto ac fronti imposito. Item contra vertiginem valet, si modo continuetur, melancholicis prodest cum aqua buglossæ aut borraginis, matricem frigidam calefacit ascensumq; ejus à materia frigida curat, menstrua promovet superfluaque sistit.

REGULA.

Qui hebdomadis iiij. continuis in jusculo carnis utitur, præservat eum ab omnibus ægritudinibus. Oleum hoc resolvit aurum, hoc resolutum curat lepram. Qui pravis humoribus afficitur bibat iiij. vel v. guttas cum aqua vitæ, expellit eos, item aperit oppilationes renum ac nervorum. Phlegmaticis dabis iij. aut iiij. guttas in vino mane ac vesperi duabus horis ante cibum. In peste venenenum depellit à corde, aliquot dies bibitum confert hepati cum venenum educit, post suscipit curam; podagricis fluxibus à frigiditate ortis adversatur; aqua communi mixta illitum: in calido jure sumtum stomachi appetitum reducit. Contra dysenteriam. ℞ ℥ iij. aquæ, madefac linteolum, superimpone, juvat. Trium guttarum pondus aut iiij. cum aqua pimpinellæ singulis diebus jejuno stomacho datum ab omnibus ægritudinibus, dum vivit, præservat, naturalem calorem conservans, roborans animum, & cor exhilarans omniaque membra. Apostemata in corpore curat duarum vel trium guttarum pondere, si capiatur in aqua liliorum alborum aliquoties, corpore tamen antea purgato. Qui hoc oleo salis cum aqua vitæ utitur, immunis erit à caduco dum vivit: hoc est, oleum salis in aqua vitæ sumtum in agone conservat ægrotum adhuc aliquot dies, si contacti sive convulsi manibus ac pedibus ex eodem inungātur, attamen fovendo prius ex sequentibus, ut potu juniperi, salviæ, foliis quercus, absynthij

in aqua coctis, oleo vitrioli ac salis ana melius habent, lethargum cum aqua ruthæ agrestis pellit, purgat corpus cum aqua vitæ, vomitum restringit cum aqua aut syrupo cydoniorum: si æger fuerit humidi temperamenti, detur cum aqua plantaginis vel bursæ pastoris una cum pauco diarrhodo: cōtra nodositatem bibe cum vino malvatico, sæpè tamen inter balneandum & superposita petia, hydropem sanat cum aqua sua continuando, membris resolutis prodest, si infricetur cum felle bovis: calculos pellit, & obstructiones aperit, cum aqua raphani & tribuli marini: modicum ejus cum tantilla quantitate rosarum potum sermonem amissum restituit. Dolenti stomacho cum bono vino aut malvatico, aut aqua absynthij convenit: sed tribus aut quatuor horis nihil edatur, nihilque ante somnum bibatur: difficultati etiam urinæ, febribus in peste cum aqua acetosæ adjunctis ʒ v. de speciebus diamargariti frigidi, frigidum quendam morbum sentienti da in vino bono aut aqua ardenti 5. vel 6. guttas jejunè summo diluculo, & post 4. horas cibum capiat, contra febrim continuandum cum ℥ v. aquæ rosarum diluculo modicum ejusdem cum malvatico per 5. vel 8. dies continuatos ab obstructionibus liberat, malam scabiem curat, si bibatur cum aqua fumariæ, & myrobalanis conditis: renovat hominem cum aqua Endiviæ: qui catharro laborat is pennam circumlinitam in oleum mergat, cum qua uvulam tangat, continuo tamen extrahendo inclinato capite patientis: multum aquæ à capite effluet, ultimoque parum sanguinis, quod sanitatis est signum.

OLEUM VITRIOLI PRÆSTANtissimum.

Additio.

Rubifica vitriolum eumque ebullire fac in vino albo ad siccitatem usque: postea tere & pone in retortam & lento igne destilla: Primò exibit aqua clara: deinde aliud recipiens pone clausis benè juncturis, da ignem fortissimum quousq; nil amplius destillet. Destillabitur oleum rubrum ut sanguis, & tamdiu cum suo phlegmate destillandum est, donec fiant una. Tunc accipe tantundem de optimo spiritu vini, simul misce, sine digeri, & in pellicano circulari, & cum dederit signum, satis est. Hujus circulati accipe ℔ j. cujus odor erit fragrantissimus, cui adde camphoræ ʒ ß. unicornu ℈ j. ß. spodij ʒ ij. Rasuræ cranij hominis, omnium santalorum an. ℥ j. succi coralli ℈ ij. visci quercini granorum & radicum peoniæ an. ℥ j. Mosci & ambræ an. ℈ j. sine digeri obturato vase. De quo liquore da ad omnem ægritudinem, præsertim ad epilepsiam, apoplexiam cum rebus appropriatis. Ad colicam, febrim continuam & alias desperatas ægritudines. ℞. opij ʒ ij. cinamo-

namo. ℥ ß. feminis papaveris utriusque an. ℥ ß. Mandragoræ ʒ ß. Masticis ℥ ij. pulverisentur omnia cum ambra & mosco an. ℈ j. impastentur cum succo cydoniorum, & quando panis extractus est è furno imponatur, & cum sicca fuerint, ℞. hujus pastæ ℥ ß. pulverisa & pone ad ℥ ij. Magisterij vitrioli, claude vas, da tutissimè ad omnes ægritudines corpore expurgato. Summum arcanum est in omnibus cerebri morbis, ut epilepsia, apoplexia, vertigine & similibus; stomachum languidum & ignavum corroborat; febrium sitim super omnia extinguit. In morbis cerebri propinare soleo plerumque in conserva aliqua appropriata Betonicæ vel rosarum. sumatur jejuno stomacho. In febribus sic paro. ℞. aquæ rosarum ℔ j. acetosæ ℔ ß. sachari purissimi q. v. olei vitrioli ad gratam acetositatem, bibat æger quantum voluerit.

AD STOMACHUM, UBI AQUAM suspectam habes.

ADDITIO.

℞. Melissæ Mani. ij. coquatur in ℔ vj. aquæ fontanæ donec tinxerit colore aureo, deinde adde florum rosarum rubrarum pugillos ij. florum roris marini pugil. j. cinamomi manibus fracti non contusi ℥ ß. saccari ℥ iiij. vel q. vis, saccaro dissoluto auferatur ab igne, decoctum cooperiatur & ubi refrixerit cola per manicam ter vel quater, postremò adde olei vitrioli q. satis ad gratam acetositatem, ultimò post debitam residentiam transeat per filtrum & potum habebis saluberrimum.

AQUA MIRABILIS AD MORBOS EPATIS, lienis, renum, omniumque obstructionum.

ADDITIO.

℞. Vitrioli Hungarici ad rubedinem calcinati ℔ iiij. silicum fluviatilium optimè calcinatorum ℔ v. tartari ad albedinem calcinati ℔ j. in tenuissimum pulverem contusa marmorique inspersa collocentur in cellario humido per dies 14. vel plures resoluta per alembicum destilla ter, singulis vicibus repulverisatæ materiæ reaffuso humore ad extracti modum: postea retortæ materiam injice cum suo phlegmate & lento igne destilla, phlegma primum dulce, postea spiritum acetosum aucto gradatim igne per 12. horas colligito: Ex capite mortuo calcinato salem extrahe, & cum eo spiritum acetosum circula majoris efficaciæ causa. Dosis cochlear unum alternis auroris in vino vel alio convenienti liquore. Tam brevi curat hydropicos, menses suppressos omniumque viscerum obstructiones, ut meritò inter arcana non ultimum locum mereatur. Multa alia de vitriolo recensere possem, sed aliàs Deo concedente plura dicturus, his interea utere.

ADDITIO.

Quo magis salia solvuntur, filtrantur; purificantur, plus de suo fœtore amittunt, & plus virium acquirunt.

DE ANTIMONIO AC VIRIBUS EIUS.

Antimonium plurimi doctores medicinæ venenum esse opinantur: si itaque venenum est, Discorides malè fecit, quod in collyriis adhibuerit, maleque fecerunt Arnoldus de Villa nova, & Nicolaus Myrepsus, quod in castoreo pro antidoto contra vertiginem, paralysim, apoplexiam adhibuerunt; malè quoque Antonius Schneberg in catalogo medicamentorum simpl. pestilentiæ adversantium docet, tuto in quantitate parva assumi posse, Chemico more præparatum; malè quoque Mathiolus laudat, & Bononienses etiam malè agunt, quod videlicet in morbis melancholicis eodem utuntur. Hos viros esse prudentes & doctos nec non in medendi arte exercitatos, nihilque temerè usurpare certum est.

Mathiolus ait, pestilenti veneno adversari; item febrim tertianam, quartanam, & quotidianam abigere, stomachoque laborantibus, nec non cœliacis prodesse, nam stomachum à vitiosis humoribus purgat. Ergò salutiferum medicamentum auctoritate Georgij Galli Schnebergensis, medicorum Bononiensium, Dioscoridis, Myrepsi. Ratio est, quia venena expellit. Quid præstantius est floribus Antimonij? quid oleo ejus dulcius? quid essentia extracta felicius, laudabilius ac utilius? Usus horum longè præferendus venenatis & crudis illis medicamentis, scammonea, esula, colochintide, thurbit, agarico. Purgatio enim est per secessum purgans hominem, super alia quævis arcana radicitus evellens, auferens quodlibet impurum à corpore humano, idque ab omnibus mundans ægritudinibus. Paracelsus ait, si tu medicinam hanc vel potius arcanum reperies, imperito ne cuiquam des, nemo enim vires in ipso latentes, contra omnes ægritudines enumerare potest, sed præparationes istiusmodi Chemicè fiant, necesse est, quas ipsi doctores ignorant, qui tempore pestis fugam dantes, sunt quasi Levitæ, de quibus in novo testamento Christus loquitur, qui me ipsum aliosque bonos viros prætereuntes retro vituperant. Equidē in hac provincia & aliis locis multos, de quibus habito consilio doctores desperarunt curavi, apoplecticos nempe, cœliacos, pestilentia infectos, epilepticos & cōtractura quadam incurvatos; itē qui per quadrienniū habuerunt nodosa genua, aliaq; nodosa membra, etiam ulcerata crura, multaq; alia vitia, insuper vulneratos transfixosque; item insanos, & qui ferè per triennium insanierunt. Dosis autem antimonij hæc est, nimirum in principio accessionis morbi caduci dentur novem grana, post paroxysmum

Florum antimonii laudes.

Ignaris imperiti q, arcana aperire: hoc est, audaciam illis augere.

Antimonii praparati administratio.

mum vel agitationem grano 8. vel 10. cum induſtria quadam, & a paroxyſmi receſſu poſt horam,ut prius etiam, novem grana, & ſi morbus adhuc redierit, tertio proceſſus hic repetendus eſt.Item febres curat ac diſcutit granis iiij. cum aqua meliſſæ, chelidonii, aut vino generoſiſſimo. Item morbum gallicum omniaque hinc orta vitia mirabiliter ſanat. Ejusdem grana tria cum oleo ſulphuris & oleo ſalis aut calcanthi pota vel potu ſumta aquam intercutem paucos poſt dies curant. Antimonium præterea ſudorem movet, tamque internos quam externos affectus curat, ſanguinem calefacit & mundificat in omnibus venis à ſuperfluitate, nihilque noxium illic in homine relinquit, generat bonum ſanguinem & conſervat humorem naturalem. Potuerunt etiam dari grana quinque cum theriacæ ʒ j. cum vino ad bibendum ut mons eſt. Item apoplexiam aliosque cerebri affectus curat. Alopeciam tollit, appetentiam cibi aut appetitum ſummoperè corrigit, articulis membrisque omnibus ſuccurrit, arenam expellit, aſthmati aliisque thoracis vitiis à craſſis ac pituitoſis humoribus natis adverſatur. Morbo attonito ſubvenit, auditum amiſſum reparat, aurium ſibilo ac dolori ſurditatique medetur. Bilem utramque expellit de toto corpore, calculos frangit, caput ac cerebrum expurgat, comitialibus prodeſt, item cum eſſentia hellebori convulſioni medetur granis v. Cum aqua vitæ ſumtum cor confortat, dolorem dentium ſedat, faciei maculas flatusque ab alto corpore abigit, hemicraniam curat, hydropyſin diſcutit inter dies paucos granis iij. aut iiij. cum theriacæ ʒ ß. hepatis obſtructionibus opitulatur, icteritiam curat, inteſtinorum dolores, eroſiones & juncturas corroborat, lætitiam generat, leproſis ſanitatem reſtituit: maximum enim pro lepra arcanum eſt, & quo nihil ejus oleo præſentius adinveniri poteſt; lienem rectificat, matricis dolorem ſedat, menſes movet, ejusque vigorem conſervat, morphæam curat, nervorum durities lenit, oppilationes aperit. Os benè olens reddit, pectus mundificat ac pulmonem, podagricis auxiliatur, renes calefacit, dolores ſedat, earumque duritiem ſanat, ſpaſmo confert, expellitq; frigidum humorem, ſpiritus flatuoſos ab alto corpore abigit, ſtranguriam diſſolvit, tabidis denique purulenta excreantibus ſuccurrit, thoracem adverſus omnem noxam præſervat, tumores duriores lenit, contra imbecillitatem corporis efficax eſt Diambra ℥ ß. cum granis iij. eſſentificati antimonij ſuſcitandi nativum calorem, recreandique eos qui frigido torquentur. Item extrinſecus, ut cancroſis medetur, cicatricem omnem, elephantiaſim, fiſtulas, herpetem, lupum, ſcabiem omnem, phthiaſin, omniaque cutis vitia mirabiliter ſanat, idem ad ulcera maligna ſummum remedium eſt ulcerumque malignorum ac putridorum carnem à viva ſeparat absque dolore. Item vulnerum dolores

omnes sedat, vulneribus incurabilibus desperatisque satis commendari nequit, ad talia enim optimè valet, vesicam ulceratam mire sanat, ventriculum fastidientem vel nauseantem, & qui cibum continere nequit, roborat, frigusq; ac æstum ejus restringit, vertiginem emendat, visum acuit, vocisque jacturam restituit.

PARACELSUS DE USU ANTIMONII.

Tinctura ejus est ut in dolio vini recentis mense Septembri [illegible] Octobri ad quasdam viginti mensuras ℥ v hujus tincturæ [illegible] fundatur, ac una cum vino digeri, & mundificari finatur. De [illegible] vino bibat æger tribus, quatuor, aut pluribus septimanis, [illegible] omninò potionibus omissis, ulcera tamen obiter commun[illegible] bus muniantur emplastris, operatur enim tinctura satis [illegible] cus ad exteriora persananda.

ADDITIO.

Decreveram integrum tractatum de Antimonio [illegible] alia negotia me avocant, breviter tamen aliquas ope[illegible] adjungam.

℞. Antimonium & tere ipsum & in ollam amp[illegible] in carbonibus benè accensis pone, & permitte ibi [illegible] fundatur. Deinde accipe salem nitri, tartari crudi an. ℥ [illegible] in pulverem & benè commixta & cribrata projice supra [illegible] diam Antimonij fusi & benè liquati, paulatim proj[illegible] culo movendo: & cum videris ipsum liquatum instar ac[illegible] jice in magnam quantitatem aquæ cõmunis calidæ, & [illegible] per 24. horas, postea cola per filtrum & iterum pone aq[illegible] dam, ut tota salsedo abeat, & sic remanebit in fundo an[illegible] rubicundissimum. Tunc superfunde acetum destillatum [illegible] sine per aliquot dies in putrefactione, filtra, destilla ter [illegible] reducendo acetum desuper & in fundo reperies oleum [illegible] tyrum dulce, recipe eam essentiam Antimonij & po[illegible] druplo aceti destillati, & loca bociam clausam in fim[illegible] dies, extrahe & destilla per balneum, & Antimonium solu[illegible] nebit in fundo in olei forma, recedente aceto. Hoc [illegible] cataractas oculorum, lepram, cancrum, caducum, & m[illegible] micis præstat.

EX VITRO ANTIMONII PARAT[illegible] aliud oleum, sed sacra sacris.

ADDITIO.

Fit oleum Antimonij cum saccaro candi rubicund[illegible] servatis gradibus ignis, quod postea circulatur, circu[illegible] jori fit dulce & præstantissimum medicamentum int[illegible] & [illegible] applicandum.

REG[illegible]

REGVLVS ANTIMONII.

ADDITIO.

℞. Antimonii, ſalis nitri, tartari crudi an. ad libitum, pulveriſa ſimul, pone in ollam magnam inter carbones, & da ignem lentum circa, ut accendatur ignis intus, cave ab impetu fumi illius, move baculo, & cum benè fuſum fuerit projice in vas, cujus fundum ſit acutum, feces ſupra remanebunt, Regulus verò in fundo, metalli inſtar. Hoc regulo plura ac diverſa tam in medicina quam in Alchemia fiunt. Quod ſi partes duas Reguli & unam Mercurij acceperis, olei vitrioli noſtri duas partes coque donec lilij colorem induat mira pariunt, ſi ex iis ſpiritu vini tincturam extraxeris. Item de Antimonio. Si crudum Antimonium ſupra marmor cum aceto deſtillato trituretur; deinde cum quantitate aceti deſtillati in vaſe vitreo benè obturato per dies 20. aut plus in fimo equino ponatur digerendum, peracto tempore eximatur, filtretur, per deſtillationem evocetur: quod remanet circula cum optimo ſpiritu vini, habebis tincturam rubicundiſſimmam, cujus vires non exprimo, ſed filiis artis relinquo,

QVINTA ESSENTIA MARCAſita Saturni.

ADDITIO.

HÆc nobiliſſima eſt atq; dulciſſima rerum omnium quæ fuere materia, quæ omnia antecellit ſua natura (aurum potabile excipio) quod à quinta eſſentia noſtri lapidis ſuperatur, quem non immeritò, ſed revera ſuo nomine, lapidem philoſophorum vocamus. ℞. Igitur minerale ſuperius dictum, quod intus ſit acutum, longum atque rutilans, contundatur & cribretur donec fiat pulvis impalpabilis. Hic imbibatur in vino forti optimo per triginta dies, vasque optimè claudatur. Animadvertendum autem ut ad ℔ j. mineralis prædicti duæ vini menſuræ ſumantur. Hæc in ſole ponantur vel in ſimili calore: poſtea deſtillentur, lento primum, fortiori deinde, donec aqua prodiens rubeſcere incipiat. Et tunc aliud recipiens proponatur; aquam ſervato & ſatis diu in vaſe benè clauſo ſinas ſubſidere: tunc intra novem vel decem dierum ſpacium in fundo vitri aliquid nigri reſidebit, de quo aquam quæ ſupernatabat ſumito, ad cujus ℥ v. accipiatur ℥ j. ß. radicis cardopacii ſive camæleontis minutim inciſæ, quæ ſimul iterum diſtillentur. Altera aqua, quæ etiam rubra eſt, in deſtillatione vehementi opus habet igne, ut operculum candeſcat, tunc ſupra aquam oleum rubrum videbis, quod ab ea ſeparandum eſt, eoque modo fit oleum juniperinum, quod utrumque ſeparatim cuſtodiendum. Atque ſic extrahuntur iſtæ tres aquæ ex Marcaſita Saturni, quæ

in se quintam essentiam continet. Hæc ut extrahatur isto modo proceditur: dum subsidunt tres istæ aquarum species per 30. dierum spacium: in fundo vitri aliquid terreum invenies, sicut antea factum est circa primam aquam, & tum aquæ colentur, claræ à turbidis separentur, puræ retineantur, aliæ rejiciantur, postea in primo tantum gradu ignis triginta diebus in cineribus destillentur, donec coaguletur materia, & fiat lapit durus, colore similis granato.

Lapis contundatur & in aceto destillato solvatur, postea destillentur. Hæc aqua quæ prodit in vitro, super cineres in secundo ignis gradu ponatur, tunc invenies lapidem rubrum spineto similem, atque hæc est essentia quinta nostri antimonij. Hanc usibus utilem humano generi esse hactenus non fuit compertum: Hæc omnes lepras sanat, omnes fistulas, scorbutum, omnes denique ejus generis morbos incurabiles, consumit omnes oculorum pelliculas & nubeculas: saporem habet dulcem, & non amarum, nec acrem duritiem aut crassitudinem, non refert alium quam colorem vini rubri. Hydropicis singulare est solatium, nam cito hydropem consumit, si ægrotus ejus medicinæ sumat quantitatem unius pisi in aqua violarum, sanat etiam paralysim, apoplexiam, morbumque comitialem, si sumatur cum tribus guttis auri potabilis. Hic lapis ne pereat in locis siccis asservari debet & in semine Milij: si enim in locis humidis ponatur, intra quatuor mensium spacium corrumpitur.

BALSAMVS ANTIMONII.

ADDITIO.

℞. Antimonij in Alcool pulverisati partem unam, menstrui Therebinthinati partes quatuor, probe misce, indantur vitro habenti collum longum, digeranturque in secundo ignis gradu tam diu, donec rubrum colorem acquirant, quod brevi fiet: effunde menstruum aliud novum infunde, hoc tam diu facias, quousque totum dissolutum fuerit: per lenem ignem evoca menstruum: quod remanet instar gummi, est ad vulnera & ulcera admodum utile. Quod si per retortam compellere velis, Balsamum habebis: itidem de vitro facies, experientiæ Chemicorum relinquo. B. à PORTU.

DE OLEO AVRIPIGMENTI.

HOc oleum cum melle illitum crassitiem extenuat, cum Terebinthina exceptum elephantiasim abigit, ani ulceribus & iis quæ cicatricem ægrè ducunt, prodest, purgat, extrahit, siccat, suppurationes discutit, adipe aut oleo commixtum concoquendi emolliendique vim obtinet, crustas urendo exiccat, quæ excre-

ſcunt reprimit, pilos evellit, reſina exceptum, Alopecias explet, phthiriaſi medetur, narium orisque ulceribus, puſtularum eruptioni cum roſaceo conducit, ſordidaque ulcera purgat. Item inveterata, emanantia, quæ cicatricem non admittunt, nec non fungis ſimilia ſanat, impuritatem carnis conſumit. Item graveolentibus narium ulceribus opitulatur, fiſtulis, carbunculis, gangrænis, nervis præciſis, ramicibus humore contractis, carcinomati, & fluxibus ſubvenit: ſive unguentis ſive linimentis & oleis commiſceatur, vel ſi ulcerum labia ter quatervè cum eo circumliniantur. Quod ſi ulcus idipſum fluere incipiat, & ctuſtra quadam obducatur, hoc unguento ex butyro maiali, quod calide ſuper aquam fabarum & decoctum lupinorum ſigillique Salomonis effuſum ſit, reſolvitur; ad ulcera hunc in modum uti licet, oleo auripigmenti, oleo myrrhæ, Therebinthinæ an. ℥ ij. ad ulcera quævis, inquam, purganda, & carne implenda miſcetur applicaturque. Sic olei Arſenici, hydrargiri an. ℥ ij. olei ex vitellis ℥ j. terebinthinæ lotæ ℥ ij. lithargyrii ℥ ß. commiſcentur, cancro & fiſtulis, ulceribus narium expedite curandis bis quotidie adhibeatur: vel olei auripigmenti ʒ iij. olei vitellorum ʒ x. Terebinthinæ deſtillatæ ʒ j. miſceantur imponanturque ulceribus. *Vires olei auripigmenti.*

DE OLEO TALCI.

OLeum talci valet ad ulcera putrida ſordidaque curanda, eorumque humores diſcutiendos ac dolores leniendos. Item unge faciem cum oleo, pulchrior erit, delentur enim rugæ, cutis albificatur, ac ſubtilior fieri ſolet. ℞. Talci calcinati recentis partem j. olei camphorini ij. partes, pone ad locum calidum ut digeratur, tunc reſolvitur talcum in pulcrum oleum, quod ad varios caſus valet. Ita verò an bona ſit camphora probatur, pone camphoram ſuper ſimilaceum panem calidum, & ſi fluxerit bona eſt, ſi non, nullius momenti. *Modus faciendi oleum Talci.* *Camphora probatio.*

OLEVM CAMPHORÆ ETIAM ita fiat.

℞. Camphoram, pinguedinem gallinarum, aut oleum nucis; deſtilla ſimul.

ADDITIO.

Camphora oleo amygdalarum incorporata omnem calorem renum tollit illita. Camphoram cum ſacaro in calore balnei deſtilla & habebis pulcherrimum oleum in doloribus calidis. Camphora cruda gonorrhæam curat. Camphora duodecies ſublimata per ſe igne leniſſimo ſæpius volvendo vas, tandem vertetur in oleum, quod bubones cum ficu reſolvendo conſumit, & gonorrhæam *Oleum camphora.* *Vſus camphora.*

norrhæam vetustissimam curat. Camphora accensa in medii undis ardet.

DE OLEO LATERINO.

OLeum laterinum convenit omnibus morbis frigidis, est calidum, penetrativũ & resolutivum: mollit dura, discutit tumida; opitulatur iis qui patiuntur epilepsiam, vertiginem, oblivionem, paralysim, spasmum, dolorem dorsi ac genuum. Item podagræ, vel aliis juncturarum ac nervorum morbis medetur, spleni vesicæ ac renibus; in dolore dentium, si instilletur in oppositan aurem, sanat.

QVINTA ESSENTIA EX MARGARITIS SIC EXTRAHITUR.

ADDITIO.

PUlverisa margaritas, & in vino albo calido lavabis, deinde in optimo aceto destillato in sole solves vitro optimè obturato ita tamen ut singulis tribus diebus renovetur acetum, & effusun diligenter servetur; solutis omnibus margaritis conjunge & destilla acetum, & iterum novum acetum solve ut prius, destilla ut ante, & semper aliquid de margaritis ascendet: retine & diligenter custodi, id reiterabis donec nihil de margaritis tibi restet amplius.

℞. Postea omne destillatum, adde ad mensuram unam margaritarum camphoræ optimæ ℥ ß. reducit enim nobilem margaritarum essentiam, ut nihil remaneat, sed tota margaritarum substantia per alembicum transcendat: habet enim miram vim volatilizandi, ut ita dicam, corpus margaritarum: destillationem adhuc semel repete. ℞. hoc ultimum destillatum, pone ad calorem non nimis fortem sed lentum, permitte exhalare acetum in vitro orificii satis ampli ut remaneat vigesima pars margaritarum pone in vitro mundo cum alembico, per se destilla lento igne priorem aquam exeuntem solum recipe: & ubi guttæ flavescunt appone aliud recipiens, fortifica ignem, videbis transcendere materiam flavam crassiusculam, instar mellis. Hæc est vera margaritarum essentia, insigne decus vitæ.

DE PERLIS AC VIRIBVS EARVNDEM.

ESsentiæ perlarum grana sex ex humore aliquo sumantur, ad resolutionem nervorum & convulsionem: item ad marcorem senilem vel senectutis: item ad phrenitidem conducunt sumptis ex humore aliquo vj. granis: corpus sanum conservant, læsum vero pristinæ sanitati restituunt, lac muliebre emendant, augentque naturalium partium vires, item abscessibus ulceribusque exeden-

exedentibus, cancro & hæmorrhoidibus, medentur. Non autem satis est perlas, hyacinthos, ac sapphiros, in aceto resolvi, qui in primam naturam transire, id est, redire possunt, ideo non usurpandæ sunt: de his male scribit Ulstadius.

DE LAPIDE IUDAICO ET VIRIBUS *ejusdem salis.*

SAl lapidis Judaici in potu difficultati urinæ conducit, & calculos in vesica existentes educit.

DE CRYSTALLO AC VIRIBUS EIUS.

OLeum Crystallorum ʒ ß. potu assumptum remedium singulare est, ad renum & vesicæ calculos atterendos, comminuendos, expellendosque & urinam promovendam: sal Crystallorum calculum educit, & lac muliebre cum additionibus adauget.

DE OLEO SARDÆ.

OLeum ex sarda & hæmatite ad sanguinis profluvium valet.

DE OLEO SAPPHIRI.

OLeum sapphiri ad insaniam, pestilentiam, carbunculos, & cordis palpitationem est utile.

DE OLEO GRANATORUM.

OLeum granatorum ad cordis tremorem sputumque sanguinis commodum.

DE CORALLIS ET VI CORALLORUM.

QUinta essentia vel tinctura corallorum omnes interiorum affectus radicitus evellit, & corpus cælesti quadam vi in temperatum quendam habitum absolutamque & exquisitam commoderationem restituit, nam quemlibet morbum comitialem, vel caducum in adultis ac ætate provectioribus, per quinque septimanas omnino subtrahit: Paracelsus: ℞. Tincturæ corallorum ʒ. *ß* dentur semper ante paroxysmum, & antequam morbus ipsum patientem arripiat, si percipi queat accessus. Sic etiam profluvium alvi à quacunque causa ortum, tam in pueris quam in adultis cohibet, licet morbus ad extremum usque pervenerit. Ea quoque ulcera & sanguinem mundificat, & quacunque parte manantem quovis modo adhibita coercet. Eadem menstrua & flores quoscunque uterinos casusque patentes sistens, ad probam naturæ temperationem reducit, neque mali quicquam redivivi in reliquis corporis partibus unquam esse permittit, sicut ex aliorum medicamentorum fere omnium usu accidit. Eadem quoque melancholiam, & insaniam curat: venenis resistit omnibus. Præparatio talis est. ℞. Corallorum tritorum ℥ ij. aquæ ligustici ℔ j. salis

ſalis gemmæ, vitrioli albi an. ℥ ij. digerantur in ſecundo gradu ignis per menſem. ℞. rubram inde eſſentiam, coagula ac ſequeſtra, ſi corpus non ſatis rubeum eſſet, tunc iterabis uti ſupra poſitum eſt. Doſis ℈ ij. cum aqua roſárum vel prunellæ. Adhæc eadem oculis impoſita dolores eorundem ſedat, defluxiones mirifice comheſcens & puſtulas diſcutiens. Eadem intra corpus ſumta, idem propemodum, ſed non tam efficaciter præſtare ſolet. Decem guttarum inſtar ex liquore aliquo idoneo exhibita mirabilia, tam in viris quam in fœminis, tamq; in junioribus quam adultioribus efficit.

AD PRÆPARATIONEM.

℞. Corollorum ℥ j. olei mirtyllorum ℥ j. olibani ℥ xv. ſalis fuſi ℥ ij. miſce & calcina per quartum gradum reverberationis ad 12. horas vel longius, poſt ablue cum aqua plantaginis. Quinta eſſentia corallorum ita fit. ℞. corallorum ℥ ij. cineris de cumino Romano & phaſeolis ℥ iij. aluminis præparati ad pondus omniũ, miſce & digere cum ℔ v. Alcool vini exiccati per 2. aut 3. dies, tunc exicca, & erit crocei coloris omnino. Doſ. a. v.

Nude contuſa coralla tempeſtates arcent: Item urinam & alvum poſt longum tempus reſtringunt, menſesque mulierum, ſine omni præparatione, præparata vero citius operantur, absque ullo periculo, danturque in ovo quodam ſorbili ad ℈ j.

VSVS TINCTVRÆ.

Corallorum adminiſtrationis ejus ℥ ß permiſceatur aquæ cichorii vel chamedrios, aut gamandreæ ℥ x. & hujus mixti quarta pars ℥ j. item ℥ ij. propinetur ægro mane & veſperi, horis quinque ante prandium, aut totidem horis poſt cænam, idque ſex aut ſeptem diebus ſucceſſivis, cibetur patiens levioribus, & potus ejus ſit aqua deſtillata ex fumo terræ, cichorii, vel ſimilium, quibus tamen ſobrie tantum utatur.

ADDITIO.

Solve corallos in aceto radicato, ſtent in digeſtione per menſem, tingetur acetum, effunde & iterum aliud impone donec amplius tingatur, filtra, evapora, lava, exicca & cum ſpiritu vini circula, deinde deſtilla & ſupra marmor colloca, fiet liquor mirabilis & dulcis, da 6. ad 8. guttas in convenienti liquore, age gratias Deo.

GEMMARVM PORRO LIQVORES.

Ut adamantis, ſmaragdi, turcoidis, caducum ne redeat arcent idem quoque efficiunt eorundem olea, ut oleum cryſtallinum ac Berillinum. Sciendum quod in lapidibus tria conſideranda, ſubſtantia, virtus & operatio, habemus ad judicandum pe

In pretioſis lapidibus 3 conſiderāda ſunt.

opera

operationes ſecretas de virtutibus efficaces & occultas In quibusdam lapidibus ſicuti ſunt operationes naturæ & corporum ſupercæleſtium.

A PLANTIS.

Etiam fit lapis quidam optimæ virtutis & efficaciæ ſecundum virtutem plantæ cujuslibet ac diverſitatem. *Ex plantis fit vegetabilis.*

DE AVRO PHILOSOPHICO AC Spiritibus ejus.

NUnc de auro philoſophico tractabimus. Omnes philoſophi ajunt, aurum noſtrum haud eſt vulgi aut commune, ſed philoſophicum, nam abſque periculo omni ac nocumento humanum corpus (Deo Opt. Max. dante & adjuvante) ſanat. Loquor hic non de Chemiſtico, ſed vero ac naturali auro, quod nimirum abſque omni corroſivo, vel abſque venenoſis, & corroſivis aquis præparatum eſt, cui tantæ virtutes attribui debent: nam elixir eſt vitæ omnemque morbum contagioſum pellit. Sed aurum potabile dicitur, quoties una cum aliis ſpiritibus aut liquoribus in ſubſtantiam quandam potabilem & quæ bibi poteſt, redactum fuerit, ejusque doſis eſt ℈ j. qualibet vice. Oleum auri eſt, cum ex ſola ſua ſubſtantia præter adhibitionem oleum jam factum eſt aureum, ejuſque doſis eſt ut pondus x. granorum non excedat. Quinta eſſentia vero auri dicitur, quoties ab eo tinctura rubea tracta ſeparataque fuerit à ſuo corpore: nam virtus activa quævis in tinctura exiſtit; doſis ℈. Quintæ vero eſſentiæ auri eſt granorum iij. per vices aquæ vitæ bonæ, vel alteri alicui aquæ ſubtiliſſimæ commiſcetur, maneque ſub meridiem ac veſperi ſumitur pro medicinæ exigentia. Quando aurum vel ſulphur auri venit in corpus & à noſtro balſamo apprehenditur, tunc clarificat balſamum ſanguinis à fumo malevolarum ſtellarum. Quod ſi morbus eſſet in aliquo membro principali, ſulphur hoc fermentare oportet forma ſpecifica, alias in membris operandi vim nullam haberet: ſpecifica autem transmutant hoc aurum ab una in aliam formam. Alia eſt enim natura balſami in ſanguine, alia in cerebro, alia in corde, alia in ſplene. Hæc omnia ſcire oportet medicum & obſervare. Quod cum potabile inducatur, accipies de eo magnitudinem piſi & imponas in ovum coctum, demto vitello, ita ut durum ſolvatur, hoc ægroto utiliter propinabis, nam per ſe corroborat: diligenter tamen obſervandum eſt cuilibet, aurum philoſophicum, quam primum vino aut ſimplici aquæ inſtillatum fuerit, argentea quæque vaſa & inſtrumenta deaurare, ſi vero non fuerit juxta veram artem præparatum non inaurare, ſed nigredinem tantum fuſcam obducere. Aurum philoſophorum durum, id eſt, coagulatum duobus aut tribus granis, ſecun-

Virtus activa in tinctura omnis eſt.

dum vires humani corporis adhibitum vel applicatum, multa mirabilia efficit, etiam in omnibus ægritudinibus, cum ſcrupulo uno theriacæ melioris exhibitum aut aliis quibusdam medicamentis, ut ſapiens quisque providebit. Cardanus lib. 5. de ſubtilitatibus rerum ſcribit. Aurum, ait, res eſt ſane arcana perfectiſſima, temperamento æquali, ac mirabili proportione elementalium virium compoſita, cui nullum corpus mixtum æquiparari poteſt: vulnus cum illo factum non inflammatur. Vulgus medicorum magna ſimplicitate aureas catenas; nummos & his ſimilia in liquore extinguit, vel cocturam quandam facere molitur & quidem aqua ſimplici, in turbida quadam potione, in melle, in jure aliquo aut vino ad confortationem ſpirituum ac membrorum principalium: vocatque liquorem illum, in quo extinctum eſt, ficto nomine apobamma. Sed quomodo vires cordis roboraret, cum ſolæ tractantium manuum ſordes collectæ & adhærentes à nummis illis hoc modo auferantur. Plurimi quoque ab unguentariis & vulgaribus medicis perſuaſi aurum lima comminutum deglutiunt, quaſi vero ſtruthionum ſtomachos ferrum digerentes habeant: nonnulli in confectionibus electuariis multisque aliis medicamentis, ut in Diathamaro ſecundum deſcriptionem Nicolai Elect. de gemmis elect. lætitiæ Galeni confectionibus cardiacis, aurejsque Alexandrinis tantum non edere, verum etiam ex aureis vaſis & edere & bibere delectantur. Verum cum incorruptibile quodlibet in ſtomacho hominis mutari non poſſit, ideoque nullam principalibus membris, ut ſupra dictum eſt, virtutem præbere poſſe videtur: ſed aurum philoſophorum & philoſophice præparatum innumerabiles habet virtutes, calidis & frigidis, multisque aliis ac diverſis defectibus ſimiliter medetur, velut eruditus quilibet medicus per ſe & eruditionem ſuam fideliter æſtimabit: inprimis autem epilepſiæ, & contracturis cum præſervando tum curando reſiſtit. Contra caducum. ℞. liquoris auri ℈ j. deturque ante paroxyſmum, una vero hora poſt adhibeantur ℈ v. tribus horis, idque ſexies repetendum eſt ante paroxyſmum ſemper & acceſſionem. Pro contracturis, doſis auri potabilis eſt ℈ j. qualibet vice. Super omnia ſubſtantiam cordis & principium vitæ confortat, habetque vim ut confortandi ſic & exhilarandi cor; granis iiij. vel viij. nam per venas meſaraicas ad hepar, tandem ad cor, indeque per univerſum corpus facilime transferri poteſt: quin & deſiccat ſuperfluitatem omnium aliarum fæcum à ſubſtantia cordis, & ſpiritus ſua claritate illuminat, confortat ſua ſoliditate, temperamento ſuo temperat ſanguinem, præſervat putredini reſiſtens, eundemque purgans & ſuperfluitates ſua gravitate ad partes expulſionum inclinare facit, domat melancholiam & maniam: vires ac ſpiritus exolutos reſarcit. Juventutem & con-

& conservare potest & virtutes partium in suis actionibus, insensatos quosque sanat. Leprosis & qui cum jactura pecuniarum suarum insulsis unctionibus mercurialibus ab imperita curantium plebe funditus sunt deperditi, confert, sanguinem enim corruptum purificat, & ab excrementis omnibus humanum corpus solis sudoribus expurgat ipsumque juvenile quodammodo reddit, pravos quoslibet humores per poros expellit.

ADDITIO.

Auri diaphoretici vera descriptio. Fac amalgama ex Sole & Mercurio, misce cum pulvere florum Sulphuris, cujus pondus sit triplum respectu amalgamatis, pone hæc omnia simul in scutella forti, in parvo calore per horam unam, postea accende Sulphur ut totum comburatur, & reperies aurum tuum valde spongiosum, quod pulverisabis diligenter super marmor, & inter terendum asperges hunc pulverem aqua vitæ optime rectificata, quando bene miscuisti, incende ignem in aquam vitæ, ut tota exardescat, & ita reperies aurum calcinatum idque ter facias: tere denuo super marmor, & adde parum mellis & salis communis præparati, postea impone scutellæ terreæ, & infunde aquam calidam, & move, & sine aliquandiu quiescere, filtra & lava, quousque nihil mellis & salis sit amplius, & erit subtilis ut eo scribere possis Tunc incorporabis cum triplo olei tartari, & exicca & pone in ignem donec rubescat, postea pone super marmor, & sol una cum sale dissolvetur rubicundissimus: si una vice non dissolvatur, oportebit quod non est dissolutum reiterare. Hoc oleum pone in matracium cum optima aqua vitæ, & pone in balneo per octo dies, & per alios octo in cineribus calidis, & tuum oleum reperies rubrum instar rubini: postea aquam vitæ extrahe per filtrum, ut sal tartari separetur. Lava sæpius cum aqua vitæ, eamque incende, oleum quod residet serva ad usum. Hujus auri potabilis virtutes tantæ sunt, ut eas numerare vix possim. Primo in calculi maximis doloribus propinando 5. vel 6 guttas cum vino albo, aut aliqua aqua accommodata, confestim dolores sedat: & post horam unam calculum dissolvit & foras ejicit. In peste dum cor vehementer laborat pestilens venenum repellit. Contra omnia veneni genera est remedium præstantissimum, apoplexiam curat, hominem brevi tempore pristinæ sanitati restituens: cancro medetur, & omnia ulcera, apostemata interna curat, contra omnes morbos desperatos & à medicis derelictos, modo non sit prorsus humidum in homine extinctum.

ALIUD.

Solve aurum salis spiritu, extrahe illum spiritum, & aurum remanebit in fundo vasis instar mellis, si aliquoties supra idipsum

 tepo-

reposueris; deinde affunde oleum Juniperi, tingetur statim, & attrahet ad se auri tincturam rubicundissimam; perge: legibus Chemicorum non licet ultra docere: his in laudem Jesu Christi utere & lætare.

Impostores nonnulli sunt qui pro auro potabili receptam sequentem vendunt: Accipiunt auri limaturam, quam in vas vitreum indunt, & desuper oleorum camphoræ, Gariophyllorum fœniculi an. olei vitrioli guttatim ℥ ß. statim omnis illa materia vertitur in rubrum colorem, fumum satis magnum excitans, ubi tandem nulla fit auri solutio, imo tale, quale posuisti, idem reperis. Hanc Pragæ pretio 24. ducatorum emi, tibi gratis offero: sed cave ne cuiquam tale aurum potabile exhibeas: Ratio in promtu est:

Castrat per nares odore.
Camphora mares.

DE RECUPERANDA IUVENTUTE
Raymundus.

℞. Cælum philosophorum, id est, q. essentiam auri. Hoc mirabili potu potest senex mane ac sero ad quantitatem semunciæ plenæ infra paucissimos dies ad tantam incolumitatem pervenire ut manifeste & sensibiliter sentiat, se ad pristinam juventutem devenisse; tamen cautela est, in hoc tempore vino moderate uti. Hæc est regula quam servabis, in detrimento senectutis & juventutis recuperatione.

IDEM DE CURA DESPERATORUM.

Habeas chelidoniam, cujus flos & fructus est in calore auri interius, & quartum elementum per magisterium extrahe, quia est de elemento ignis, & tanquam liquor ol.1, & affige nostræ q. e. in quantitate unius grani tritici, & statim resurget in modicum spacium, si sufficiens erit patiens ad ipsam transglutiendam, deinde conforta eum cum administratione nostræ q. e. per se, & scias quod perfecte curabitur, nisi dominus Deus voluerit eum omnino mori. Idem Lullius de cura lepræ, quæ advenit hominibus ex humorum corruptione vel venenorum inficientium natura, quia huic tale remedium & perfectam sanitatem intendimus procurare, si etiam per multum tempus vel modicum processit. ℞. arcanum solis & perlarum, & administra patienti per octo dies dando sibi mane unam plenam nucem, & sic plene curabitur. Nam hæc cælestis medicina est, quæ totam lepram cujusvis humoris peccantis infra modicum tempus curat. Item ℞. aquam factam ex fragis, & affige illam nostræ q. e. auri & perlarum & applica illi: aqua quippe harum palliat leprosos, si bibatur, aut liniantur maculæ; potissime autem si ipsam miscuerit aquæ ardenti, sicque omnem

omnem lepram cum suis speciebus perfecte curabis. Hydropicis prodest aurum potabile, cum oleo hellebori & sulphure.

PARACELSUS DE PODAGRA.

PRincipio purgetur podagricus plena ac perfecta purgatione, & ipsum arcano corallino, id est, colore à substantia separato & abstracto per spiritum vini, quo interveniente eliciuntur fluxus podagræ, adeo ut ne locus porro relinquatur podagræ; in hoc corallino arcano, quæ ex essentia auri est, tanta vis ac virtus inest, ut eam nisi hac purgatione medico deprehendi sit impossibile: fiat autem ista purgatio sexies aut septies pro vetustate sive duritie sive natura podagræ: Paracelsus solis essentia quinta nec non oleo lepram cum omnibus morbis tollit, renovat & restaurat, præterea visum corroborat & clarum perficit, in electuariis aurum potabile, item contra morbum catholicum seu Hispanicum, cum viij. granis in vino, aut theriacali aqua ℥ j. mane jejuno stomacho per 10 dies continuos, sumatur. Diaphoreticum enim medicamentum est, sudores superfluos & noxios quosque humores universi corporis expurgans, phthisicis, hecticis, lienosis, cancrosis & phagedænicis ulceribus, luposis ac fistulosis conducit, totumque corpus humanum à putrefactione & corruptione ad diem à Deo optimo destinatum usque præservat. Quin etiam omnem morbi novitatem, quæ ex unctionibus & suffimigiis auri vivi aut Mercurij vulgi, item præcipitati, sublimati ac cinabrij, aliisque absurdis imperitorum (lethale pro remedio venenum exhibentium aut porrigentium) medicaminibus evenit, aut emergit, curare pollet. Auri autem præcipitati dosis est, denarij dimidij pro junioribus, & pro adultioribus integri pondo, pesti medetur, cum theriaca, aquam intercutem, elephantiasim aliosque morbos curatu difficiles abigit, viscerum obstructiones reserat. Qui venenum hauserunt, iis opitulatur. Idem ulceribus malignis curandis demum intro sumitur, in morbo gallico. ℞. auri præcipitati denarium unum, & misce cum electuario de succo rosarum ℥ j. Item specierum de gemmis ℈ v misce simul detur uti moris est, bis terve aut quater sumatur; brevi extirpandam luem pollicetur, tum extrinsecus unguentis ac emplastris purgantibus feliciter ad sordida cavernosaque, non autem serpentia curanda admiscetur. Administratio tincturæ solis & usus secundum Paracelsum hæc est: Tincturæ ℞ solis aut auri ʒ j, cum ℥ j. optimæ theriacæ Venetæ permisceatur, & ejus mixturæ propinetur ægro ℈ j. jejuno stomacho sub aurora: imperetur sudor & promoveatur stragulis in lecto: processus hujus administrationis repetendus, quoad ulcus ejiciat sanguinem, aut alium quemvis humorem sanguinolentum, ut plerunque solet fieri, vel duodecimo die,

 curetur.

curetur postmodum quocunque unguento voles vulnerario vel stiptico.

DE LUNA ET ARGENTO PHILOSOPHICO ejusque viribus.

ARgentum philosophicum est diaphoreticum in morbis ex cerebri inflammatione, nervorum convulsione, morbo attonito Cosmopolitico seu Hispanico, mania vel insania, & delirio. hepatis, lienis, vel jecoris menstruorumque vitiis & obstructionibus obortis singulare quoddam remedium est, expellit enim pravas humani corporis qualitates per poros absque omni timore, periculo, debilitatione, resolutione ac imbecillitate virium, confortat membra principalia, spiritus vitales, ac totum corpus humanum in pristinam sanitatem reponit. Argenti folia seu ramenta vulgo adversus maniam, melancholiam, & ad cerebrum ipsum quoque corroborandum, Electuario de gemmis, lætificantibus Galeni, aureisque Alexandrinis immiscentur: Spagyri vero ex ipsa Luna oleum eliciunt cujus duæ vel tres guttulæ in aqua florum Bethoniæ, salviæ, melissæ adversus morbum caducum, omnesque cerebri affectus, exhibentur: corpus album & Luna fixa remanens reducitur in Mercurium, intra paucos dies, & fit per se febrili calore præcipitatum proditque in pulverem, cujus exhibentur gran. viij. contra hydropem.

VERA LUNÆ PRÆPARATIO.

ADDITIO.

CAlcina Lunam quacunque ratione: si per aquam fortem lubet calcinare, calx Lunæ diligenter exiccanda in tigillo, igne forti tamen ne fundatur, sed stylo ferreo assidue movendo, mox abluatur aqua communi & sæpius exiccetur. Exiccatæ super infundentur quatuor partes optimi olei tartari, supra marmor misceatur & rursus exiccetur, teraturque. tandem imponatur furno reverberii in ignem flammæ per 24. horas. Hoc peracto tere denuo totumque colloca in loco humido & solvetur in oleum: ut separes oleum à tartaro, affunde aquam tepidam, quantum satis, & agita simul & relinque subsidere oleum ad fundum, separa aquam à tartaro per filtrum, oleum Lunæ remanebit in fundo, quod ipsum lavabis toties donec aqua non amplius sapiet tartarum. Pius ille vir, cujus capitulo de auro potabili mentionem fecimus, solet pariter salem argenti epilepticis dare. Arcanum (si vocare licet) magnatibus ducentis ducatis & plus vendere solet, sic parat: Argentum in aqua forti solvit, solutum in aquam injicit, & argentum instar nivis fundum petit: calcem illam lavat, exiccat, deinde in vas vitreum cum duplo limaturæ plumbi indit, & sic

& sic vas una cum materia supra carbones accensos collocat, donec simul fluant: postquam refrixerint, sal album quoddam in superficie apparet dulce, quod sal argenti falso vocat. Sed cum argentum in eadem quantitate & qualitate invenissem, imposturam detexi: ille autem ita percitus, ad me inquit: nescis argentum suam formam plumbo communicare? Respondi: me talem philosophum ignorare, &c. de his plura in libro de imposturis alchemistarum.

ADDITIO.

Fac amalgama accipiendo Mercurium & Jovem, deinde contere & misce cum oleo amygdalarum amararum, postea destilla; eo oleo sanabis fistulas: & cancrum mortificabis, absque ullo dolore.

DE IOVE AVT STANNO PHILOSOPHICO ejusque viribus.

STannum philosophicum morphæam, lepram curat, maculas faciei & excrescentias, oculorum inflammationes summosque dolores sedat, item oculis membrana obductis, per pennam illitu opitulatur, ulcera omnivaria sine ullo dolore sanat, eademque cicatrice obducit, serpiginem multosque alios morbos curat, uti pro sua quisque experientia diligentiaque medicus experitur. Dosis trium guttarum. Alvum sine difficultate movet tumoresque educit, item morbum Gallicum ex eodemque orta vitia, item vulnera curatu difficilia, ulceraque maligna etiam recentia adhuc, intra horas 24. sanat.

DE VENERE AC ÆRE PHILOSOPHICO ejusq; viribus.

ÆS philosophicum educit cum aqua mulsa pituitam, excrescentiam in carne cohibet, fistulas cum mellis decoctione curat, lepras cum cera & nitro abigit, morphææ prodest, ad gingivarum excrescentias & callos utile est, sordes mundificat, scabiem quamcunque curat, absumitque carnosa narium: sedisque vitia depellit, papularum eruptiones cum vino cohibet, ulcera cum oleo ac cera usq; ad cicatricē perducit, cicatricem offusamque caliginem oculorum emendat, nomas sistit, cancrosis ac serpiginosis auxiliatur, contra fistulas & reliqua ulcera valet, vulnera ab inflammatione tuetur & custodit, exiccat fluxus, uvam tonsillasque farina cum melle admota reprimit, in emplastris, ac unguentis, in unguento illo Apostolico & Ægyptiaco mistum, valet ad Chronica putridaque ulcera omnia curanda: verum æs postquam cum menstruo in oleum redigitur habet colorem smaragdinum, nec ad prædicta modo sed etiam si butyro misceatur ad

maligna quævis ulcera curandá valet, ad callos detrahendos, si fistulæ callo obduratæ immittatur: ad delendas omnis generis carnis excrescentias, sine ullo dolore: insuper furunculum quemlibet in collo vesicæ existentem curat, si emplastro aliquo permistum una cum oleo ceræ, ut decet imponatur.

AD CANCRUM ET CUIUSVIS ORIS ULCERA.

ADDITIO.

℞. Auripigmenti ℥ ij. viridis æris ℥ j. ß. vini albi generosi ℔ j. dissolve terendo in mortario, & quod dissolutum est funde in vas fictile vitreatum, bulliat igne carbonum lentissimo usque ad consumtionem trium partium, ut non remaneat nisi quarta pars vini: tandem remove ab igne, & dum materia adhuc mediocriter calida est, superfunde aquæ rosarum & solani an. ℥ ij Virtus istius aquæ est innumerabilis ad cancrum mammillarum, oris, gingivarum, noli me tangere, Polypum, mundificat quamcunque plagam antiquam sine ulla molestia patientis, in vitiis oris abluitur intingendo penicillum in aqua prædicta. Dabo in sequentibus tutum & probatum remedium ad cancrum.

DE MARTE AC FERRO PHILOSOPHICO ejusque Viribus.

FErrum Philosophicum attonito ex aceto mulso bibitum est contrarium, dysentericis opitulatur, gingivas firmat stabilitque ac roborat, igni sacro ver Persico illitum ex aceto resistit, papulas ac eruptiones sanat, cæliacis, hydropicis, lienosis, leprosis, cancrosis, luposis, fistulosis ac serpiginosis utile est, podagras illitum lenit, profluvium feminarum sistit; conceptionem impedit, contra scabiem genarum valet, alopecias replet, stomacho dissoluto medetur, cholericis & cholera laborantibus subvenit, sanguinem restringit, vulnera consolidat. Crocus Martis incarnativum quoddam est maxime consolidans, multisque aliis incognitis morbis similibus medetur vel adversatur.

DE CHALYBE AC VIRIBUS Chalybis.

CHalybs extinctus in aqua potusque lienosis prodest, vinumque ejus cœliacis, dysentericis, cholericis, ac cholera infestatis & ventriculo resolutis auxiliatur. Sed oleum ejusdem majori cum utilitate ad prædictos effectus adhiberi applicarique potest: valet enim ad diarrhæam, lienteriam, dysenteriam, tum ad hepaticum fluxum, ad ventriculi corroborationem, ad omnesque tam internas quam externas hæmorrhagias, si præsertim conseruis rosarum aut Symphyti commisceatur; in alvi autem profluvio detur ad

tur ad bibendum ʒ vel v. grana cum olei nucis muſcatæ ℈ v. ex vino rubro: olei Martis unica tantum guttula cum decoctione quadam conveniente exhibetur, aut conſervis quibusdam adſtringentibus ad dictos uſus permiſcetur. Calcina limaturam Martis violento igne cum floribus ſulphuris, donec rubeſcat, totaque ejus terra fœtida evaneſcat, hanc per diem integrum reverberato, tunc prodit in pulverem purpureum ac tenuiſſimum, quo, ut dictum, utere.

ADDITIO.

Si ferrum laminatum ſtratum ſupra ſtratum cum pumice ſtratificaveris & reverberaveris, deinde aceto diſtillato ejus tincturam extraxeris, evaporato aceto, reperies ſalem rubrum, ſi ſæpius cohobaveris, fiet oleum mirabilis virtutis.

DE SATVRNO VEL PLVMBO PHILOphico, ejusq; viribus.

SAturnus aut plumbum philoſophicum ad omnes combuſtiones, igne, aqua, vel oleo prodeſt, hæmorrhoidas ſanat, ulcerum excreſcentias cohibet, ulceribusque cancroſis ac putridis cum per ſeſe tum aliis commixtum adverſatur. Ignem Perſicum ſacrum, ut vocant, ſanat, impetiginoſis conducit, cava quæque implet, ſanguinem ſupprimit. Oleum Saturni vel plumbi, loco humido ſolvitur, & oleo Terebinthinæ permixtum ad quævis maligna ac deplorata vulnera ulceraque brevi temporis ſpatio & inter paucos dies carne implenda curandaque præſtantiſſimum eſt medicamen, & balſamus pretioſus, ad ſiſtendam ophthalmiam cum fluxu oculorum & inflãmatione, dummodo prius quamoptimè dulcoretur. Item membris convulſis reſolutisque inunctum brevi eadem reſtituit, idem tumorem ex calida intemperie natum, ex eodem oleo chamæmelino & olivarum diſcutit, inſuper inflammationes quovis modo ortas & ambuſta quælibet reſtringit, ſi pannus quidam cæruleus eodem imbutus ſuperponatur, ſed colica paſſione laborantibus aliisque inteſtinorum doloribus, grana iij vel iiij. ex humore aliquo ad bibendum propinantur.

Hæc de mineralium ac metallorum viribus multiplicibus jam ſufficiant, quæ ubi præcedenti ſubtili quadam præparatione in liquorem rediguntur, mirabiles effectus habere deprehenduntur, juxta vulgarium tamen pharmacopolarum ac multorum aliorum imperitorum præparationem fere nullos, quia calor naturalis tam potens ac fortis non eſt, ut poſſit corrumpere & transmutare ſolem, Lunam, aliaque metalla, ut mutata in ſanguinem nutrire corpus humanum, & ſpiritus vitales confortare, aliaque ſibi à natura conceſſa negotia perficere poſſint aut valeant, dum in ſubſtantia ſua duriori maneant. Hoc phyſicis perinde ac medicis omnibus

communiter notum eſt, quod aquæ ſulphureæ, aluminoſæ aut thermæ habeant vim ac facultatem conſolidandi: quanto magis aqua metallorum, de metallis præſertim perfectioribus extracta? omnia ſiquidem perfecta aut non perfecta metalla, dum in ſubſtantia ſua duriori adhuc ſunt, nullam vim aut efficaciam in medicinis oſtendere poſſunt, quamvis de eorundem viribus attributis multi multum hinc inde jactare poſſunt, niſi juxta Ariſtotelem illorum ac communem philoſophorum ſententiam, abſque corroſivis tamen & venenoſis aquis in priſtinam vel primam ſuam materiam redigantur, ſic David in Pſalmo ait, eduxit aquam de petra, & oleum de ſaxo duriſſimo, niſi quodlibet vertatur in aquam nullatenus pervenietur ad perfectionem.

ANNOTATIO IN SATVRNVM.

Additio.

℞. Minii ℔ ij. in vas vitreum indatur & acetum deſtillatum ad ſex digitorum eminentiam affundatur: optime clauſum ſupra cineres collocetur, moveatur baculo ſtatim, ne fundo adhæreat, die ſequenti effunde acetum, quod dulce eſſe debet, in aliud vas: novum aliud acetum impone & ut ſuperius feciſti, fac, perge donec totum minium ſolutum fuerit: collectis omnibus acetis, filtro novo filtrare oportet, deinde in fimo equino per 15. dies putrefacias, peracto tempore deſtilla acetum ad tertias, id eſt, ut ex tribus partibus una remaneat, hanc tertiam partem pone in locum frigidum, ut in cellam, & fient cryſtalli, tunc evacuabis acetum & cryſtallos accipe quos ſerva, acetum iterum ad tertias deſtillabis, & expones in locum frigidum, & iterum fient cryſtalli. Hoc repete tam diu, donec habeas omnem materiam illam redactam in cryſtallos. Accipies ℥ ij. illius ſalis cryſtallici, ſerva donec dixero quid tibi ſit agendum: totam illam materiam cryſtallinam accipe, quam in retortam vitream luto optimo munitam ponito, cui recipiens ſatis capax adaptabis, clauſis juncturis deſtillationem provocabis. Primo exibit fumus albus, deinde rubrum oleum: ignem lignis ſiccis auge uſque ad perfectam deſtillationem, ſepara aquam ab oleo in B.M. utrumque ad partem ſerva: oleum tribus vicibus rectificabis, aquam ſeparatim pariter in balneo mundabis. Tanta prudentia atque ſapientia hic ſenex præditus eſt: vix aliquis mortalium numerare poteſt. Ejus ſudore & ſanguine utere in omnibus morbis tam exterius quam interius agens Deo gratias. B. à Portu.

BALSAMVS SATVRNI.

Partem ſuperiorem reſervatam accipe, id eſt unciam illam, contere, & in vas vitreum habens longum collum pone deſuper aquæ

aquæ Terebinthinæ ℥ iiij. tincturam extrahe, ut ex floribus sulphuris fieri solet: tum sal Saturni in rubrum colorem rubini instar solvetur, in retortam pone, & ad modum aquæ fortis destilla primo lento igne, donec menstruum totum habueris, recipientem muta ignem auge de hora in horam, donec nihil amplius destillabit, & habebis oleum, cujus vires naturalem balsamum superant. Vulneribus, ulceribus, cancro, polypo, Noli me tangere tangendo bombace medetur: item vulneribus cruentis calide applicando. De his plura in nostro libro Mineralium. B. à PORTU.

DE SANGUINE HUMANO AC *Viribus ejus.*

EX sanguine humano fieri potest oleum & sal, post hæc lapis rubeus mirabilis efficaciæ ac virtutis: cohibet fluxum sanguinis multasque infirmitates expellit. ℞. sanguinem humanum, putrefac in fimo calido, deinde destilla, & exibit aqua candida ad modum lactis, postea augmenta ignem destillabis oleum, tandem fæces in fundo vasis remanentes rectifica ut albificentur sicuti nix, & affuso oleo ejus fiet lapis clarus ac rubeus. Sal humani sanguinis valet contra morbum articulorum, nec non podagræ, chiragræ ac gonagræ medetur.

Tantum de præstantioribus & summe necessariis medicamentis jam sufficiat quorum omnium rectam præparationem edocuit ars Chemica, quæ ab imperito vulgo damnatur: non enim ex solis plantis, ut inepti multi putant, & toti orbi terrarum persuadent, sed etiam ex metallis gemmisque ac pretiosis lapillis, Theophrastica desumuntur vel extrahuntur remedia, quæ tamen non acria sunt, nec violenta, ut ignari & rerum imperiti clamitant: sed dulcissima, naturæque nostræ familiarissima, qualiaque spirituum præstantiam conservant, vivificant & ab impuritatibus, solis plerumque sudoribus expurgant, tota denique substantia non parum proficiunt, uti doctorum plurimi quotidie felici cum successu experiuntur; sed hæc iis sordere mirum non est, qui in fæcibus illis & impuritatibus ita sunt submersi, ut animus illorum ad altiora & subtiliora non possit emergere. Præterea sua pigritia, laborem in medicamentorum præparationibus requisitum fugiunt. Ego vero istiusmodi homines commoneo: vel ut discant meliora, vel ut melioribus institutis non invideant, saltem ignota non reprehendant: sin minus, nihil tamen eorum conatus morabimur, quia futurum est, ut palmam ipsis frustra ringentibus obtineat veritas, & illas tandem tenebras suo fulgore dispellens singula cujusmodi sunt re ipsa patefaciat.

Ubi hunc primum tractatum nactus sum.

Auctoris hujus tractatus nomen me latet. Quisquis fuerit, haud dubiè rerum universarum peritissimus fuit, & utriusq; medicinæ notitiam insignem habuit. Cum ego tractatum de sale nitro doctissimo viro, Wenceslao Lavinio, Pragensi Medico communicarem: is hunc Miscellaneum tractatum describendum dedit, qui tot erroribus scatebat, ut verum sensum vix elicere potuerim. Tu humane lector, nostris lucubrationibus fave & boni consule. B. à PORTU.

PRAEPARATIO NITRI.

APPONITUR nitrum soli, in ampla patina, vel alio vase plumbeo, donec albescat, deinde redigitur in pulverem album, & hoc modo præparatum acquirit plus subtilitatis, vocari potest aphron nitron purificatum.

Vel calcinatur igni vehementi, donec albescat, & gummositas ita diminuetur valde, & majorem habebit calorem & subtilitatem in operando.

ADDITIO.

Liquefac paulatim nitrum in forti tigillo, eo fuso injice sensim sulphur commune fabarum magnitudine, donec nolit amplius ebibere, effunde in vas aqua plenum, filtra, coagula, rursus liqua, sulphur injice, hoc quinquies repete, ultimo solve, filtra, coagula, tunc paratum est.

OLEUM SALIS NITRI.

ADDITIO.

FUnde plumbum purgatum & desuper sal nitrum optimum ad libitum projice: & ibi in oleum fundetur: ab igne extrahe, congelabitur & à plumbo separabitur: serva in vitreo vase. Cum eo uti volueris, ad ignem pone & cito in oleum vertetur, quod fixat perfectissime. Hoc oleum rectificatur destillando per retortam, nam humiditas transit & oleum rectificatum manet.

FIXATIO SALIS NITRI.

ADDITIO.

℞. Salis nitri, limaturæ ferri ana, calcis vivæ ij. partes, tere simul & in ollam benè obturatam pone, & in furnum venti colloca, ut ardeat horis quatuor, cum refrixerit, superfunde aquam limpidam, stet per noctem, tunc sal nitrum à calce separabitur, filtra, evapora, congela, exiccatumq; funde, & fluet in oleum fixum.

Ad

Ad omnes cutis defectus & vitia removenda: ut sunt naevi, morphaea, icterus, scabies, pustulae, tumores, serpigines, lepra.

Dissolvatur nitrum praeparatum, in aqua vel lixivio tepido confecto ex vitibus, vel rosis, vel salicibus, vel roremarino, vel salvia, vel hysopo, vel lavendula, vel thymo, vel lauro, vel urina infantis pueri destillata, vel in aceto destillato, vel in succo limonum, vel melle purificato maceratur per dies tres, vel etiam in adipe anserino, vel cygneo, vel oleo amygdalarum applicetur cuti eundo cubitum: mane abluatur locus affectus aqua rosarum, vel fabarum, vel decoctione farinae hordeaceae, furfuris triticei, & radicum malvarum.

Ad idem.

℞. Tragacanthae electae, quantum vis, macera in aqua rosacea, vel aceto rosaceo, donec resolvatur, adde pulverem minutissimum radicum Ari, seu serpentariae septies maceratae in aqua rosacea, & siccatae in sole, pulverem Ireos, farinam orizae: tantum harum specierum singularum quantum tragacanthae: postea impone tantum nitri, quantum omnes superiores species consistunt pondere: appone igni moderato, semper agitando, donec nitrum liquescat, & eo usque perseveres donec crassescat tunc adde parum camphurae, ubi talem consistentiam acquisierit, ut in pilulas facilè formari possit, amove ab igne. Potes autem initio dissolvere parum moschi, zibeti, vel ambrae, in aqua rosacea, vel in aceto rosaceo, si vis, & cum iturus es cubitum pilulam unam madefacias, aqua vel aceto rosaceo, vel succo limonum, teque inungas, mane te laves aqua fabarum seu rosarum.

Ad serpiginem lotio.

℞. Nitri ℥ iij. salis communis ℥ j aqua lapathij ℥ iiij. aceti squillitici ℥ j. dissolvantur & misceantur, hoc liquore calefacto intingas linteum, & frices vultum.

Unguentum removens tumores, callositatem, & duritiem cutis.

℞. Nitri, salis gemmae, summitatum hyssopi, pulegii an. partes aequales: contundantur & incorporentur cerato rosato ad ignem temperatum.

Experimentum ad scabiem, serpiginem, pruritum.

℞. Nitri: sulphuris, majoranae, an. ℥ j. pulverisanda pulverisentur, majorana contundatur, misceantur cum oleo rosaceo, & fiat uuguentum.

Lotio

Lotio seu linimentum educens & curans variolos, rubedinem & pustulas corporis.

℞. Nitrum mixtum cum succo hysopi, calthæ & camomillæ addito oleo amygdalarum amararum.

Contra lepram.

Nitrum temperatum cum vitriolo & ære viridi applicatum lepram removet.

Ad maturanda, mundificanda, & curanda ulcera, carbunculos & fistulas.

Nitrum mixtum cum therebinthina applicatum & inunctum.

Potio ad morbum icteritium.

Cochleare unum nitri haustum cum vino jejuno stomacho icterum curat.

Linimentum ad morphæam.

Dissolvatur nitrum in vino albo vel aceto destillato, vel succo limonum, eoque iturus cubitum cutem frices.

Vnguentum dealbans faciem & cutem reddens claram.

℞. sem. psillij ʒ j. olei tartari ℥ iij. macerentur in vase plumbeo tres dies: postea per sacculum exprimatur mucilago, quæ misceatur cum oleo rosato, in quo deinde dissolvatur ʒ j. nitri & ℥ j. salis gemmæ, & fiat unguentum.

Vt capilli flavescant.

Nitrum temperatum cum lupinis contusis & aqua calida capillos reddit pulcros, si sæpè laventur.

Ne decidant capilli.

Dissolvatur nitrum in vino malvatico, eoque locus fricetur, postea beta imponatur contusa.

Ad removendos pediculos, lentes & porriginem capitis

Dissolvatur nitrum & terra samia in oleo seminum raphani & applicetur.

Contra nimiam humiditatem cerebri & capitis furfures.

Dissolvatur nitrum in aceto albo, addatur pulvis olibani, eoque fricetur locus affectus.

Ad albificandos dentes.

Nitrum præparatum mundificat dentes, si eo fricentur.

Contra dolorem dentium.

Nitrum coctum cum vino & pipere, dolorem dentium mitigat, si teneatur in ore.

Ad

Ad dolorem capitis.

Nitrum mixtum cum ſucco foliorum & baccarum hederæ, & naribus hauſtum & capiti impoſitum acetum roſaceum dolorem ſedat capitis.

Contra dolorem aurium, item ſuppurationem, tinnitum & oppilationem.

Immittatur auribus nitrum mixtum cum ſucco foliorum & baccarum hederæ & cum oleo amygdalarum amararum, camnomillæ, violarum & roſarum tepide.

Ad omnes oculorum defectus.

Nitrum mixtum cum melle roſato vel vino malvatico, vel aqua endiviæ, immiſſum oculis caliginem fugat, maculas & lacrymas removet, viſumque acuit.

Ad profluxum ſanguinis è naribus.

Nitrum mixtum cum ſilphio, vel aſſa fœtida, & admotum naribus ſanguinem ſiſtit.

Ad deformitates unguium.

Diſſolvatur nitrum in malvatico, apponatur cineribus calidis in cortice pomi granati excavati & linteis intinctis, applicetur unguibus deformibus.

Ad anginam, & gutturis defectus.

Coquatur nitrum cum violis, addatur mel violatum, & pix liquida, vel cedria, fiat gargariſmus.

Vel:

Diſſolvatur nitrum in decoctione hyſopi & ficuum, & fiat gargariſmus.

Contra paralyſim linguæ.

Coquatur nitrum cum ſalvia & poſca vel aqua; aceto & ſale, hanc mixturam adde fermento, quod immittatur paſtæ, unde panis futurus eſt, hoc pane veſcatur patiens.

Contra paralyſim & ſtupiditatem nervorum, privationem ſenſuum, convulſionem, diſtortionem, punctionem & ſpaſmum.

Utatur patiens balneo vel fomentationibus cum nitro bullito in aqua & ſale, cui addatur ſalvia, lavendula, roſmarinus, thymus, hyſopus, origanum, pulegium, ſatureia, ſambucus, mentha, marrubium, enula campana, polypodium quercinum, locus affectus ungatur oleo caſtorei vel ſpicæ, vel maſticis.

Lotio pedum ſaluberrima.

℞. Fol. roſar. rubrarũ, camomil. Beton. origani, ſalviæ, rutæ, an. m. j. immitte hæc ſacculo lineo, ligetur ſacculus & bulliat in aqua ſufficienti, adde nitri ℔ ß. parum ſalis groſſi, & parata eſt.

Ad

Ad schiaticam & coxendicis infirmitates.

℞. Nitrum cum decoctione ebuli, vel corticis radicum sambuci, & enulæ campanæ, fiat enema.

Ad raucitatem, tussim, asthma, & alios pulmonis & pectoris defectus.

Nitrum coquatur cum hysopo & ficubus, decoctioni immisceatur brassica, ex eaque bibat patiens.

Vel.

Dissolvatur nitrum cum posca seu aqua, aceto, in quo melissa macerata est, bulliat cum ficubus, & uvis passis, atque illo liquore utatur asthmaticus.

Contra oppilationem pulmonis & contra gemitum frequentem.

Bibatur nitrum in ptisana.

Ad lentos humores ventriculi, ad ventositatem, dolores intestinorum.

Nitri ʒ j. cum melle rosato comesta, expurgat feces ventriculi, appetitum causat.

Ad suffocationem stomachi.

Bibatur nitrum cum asa dulci, vel posca vel aqua calida aceto & sale.

Vel.

Paretur lac amygdalinum, cum decoctione nitri, florum camomillæ, violar. Boraginis, buglossæ, melissæ, menthæ, foliorum rosar. asæ dulcis.

Ad torturas stomachi.

Nitrum & melissa epota in vino tepefacto tormina stomachi sedat.

Ad oppilationem hepatis.

Fiat decoctio ex cichorea, endivia, dente leonis, rosis rubris; cui addatur nitrum, item fiat emplastrum ex nitro & oleo amygdalar. amararum, oleo rosaceo, aceto rosaceo, in quo chalybs igneus extinctus fuit, applicetur regioni hepatis.

Item præparentur clysteres ex iisdem decoctionibus, cum oleo amydalarum amararum, camomill. melle rosato & nitro.

Contra splenem obduratum & tumidum.

Dissolvatur nitrum, fœnu græcum, rosæ rubræ & cappares in oxymelle, & aceto rosato, in quo chalybs candens extinctus fuit, bibatur jejuno stomacho.

Ad idem emplastrum.

℞. Nitri ℥ v. pulveris fœnu græc. vel lupinorum, aceti rosat. omphacini, olei amygdalar. amarar. ol. camomill. anethi, sambuci, radic cappar. an. ℥ j. fiat emplastrum.

Ad

Ad paßionem Iliacam.

Sumatur decoctio nitri, florum camomil.caltharum, hyſopi, menthæ, meliſſæ, pulver radicis Ireos, galangæ, aſæ dulcis, ſem. petroſel. feniculi, aniſi, anethi, cumini cum amygdalis dulcibus, fiat lac.

Ad idem.

Fomentetur locus eadem decoctione, ungendo primum partes oleo camomil.anethi & amygdalarum amararum.

Ad colicam paßionem.

Eadem decoctio ſumenda eſt, & eadem fomentatio, quæ in iliaca paſſione.

Contra hydropem.

Nitrum comeſtum cum ficubus & hyſopo.

Ad idem.

Nitrum contritum cum ficubus & hyſopo, applicatum ventriculo, hydropem curat.

Ad idem.

Diſſolvatur nitrum in decoctione ebuli, & ſambuci, & ireos, fiat Enema.

Ad inflammationem teſticulorum.

Nitrum contuſum cum uvis paſſis, mixtum cum oleo violarum & roſarum tepidè applicatur, in forma cataplaſmatis.

Ad carnoſitates & excreſcentias virgæ

Nitrum mixtum cum cineribus pampinorum ſeu vitium & aceto chalybeato applicatur externè cum magno effectu.

Ad calculum renum & veſicæ.

Comedatur nitrum cum oxymelle, & raphanis, addito melle roſato.

Ad idem.

Inungantur renes externè cum adipe cuniculorum mixto cum nitro.

Ad idem.

Adhibentur clyſteres ex nitro, caſia fiſtulari, decoctione cuniculi cum camomilla, capillo Veneris, petroſelino, ſaxifragio, addito melle violato, vel roſato, cum axungia caprina.

Ad diſſolvendam molam in matrice, ad ſuffocationem & alia accidentia matricis.

Propinetur nitrum cum ſucco camomillæ, mercurialis, hyſopi, & artemiſiæ.

Ad idem.

Fiat peſſarium ex nitro diſſoluto in ſucco hyſopi, calthæ, camomillæ, artemiſiæ, mercurialis, oleo amygdal. addito galbano, aſa dulci, & ambræ griſeæ parum, vel alipta muſcata.

Ad recuperandas vires debilitatas.

℞. Picis nigræ, ceræ, colophoniæ, an. ℥ iij liquefiant, addatur tartari ℥ j. nitri ℥ j ß Sulphuris vivi ʒ iij pulveris piperis ʒ ij. Benioni ʒ ij. Euphorbij ʒ ß. laudani ℥ j. olei amygdal. amar. olei ciprin. an. ℥ j misceantur, fiat emplastrum.

Ad sudorem provocandum.

Nitrum haustum cum succo camomillæ & calthæ in brodio.

Ad retardandum nimium sudorem.

Dissolvatur nitrum cum pulvere Ireos in oleo rosato omphacino, addito aceto rosato, inungatur corpus.

Vt agiles reddantur corporis partes.

Inungantur tibiæ vel aliæ partes corporis cum nitro dissoluto in oleo camomillæ.

Ad divertendum horrores febris ante paroxismum.

Dissolvatur nitrum in oleo oliv vel potius in oleo amygdalar. amarar. vel anethi, vel sem. raphani, vel urticarum, vel castorei, vel spicæ, ungatur cervix patientis, scapulæ & spina dorsi, item tendones manuum & pedum.

Ad laxandum intestina.

Potetur nitrum cum pulvere Ireos, in succo crudæ brassicæ.

Item bibatur nitri pulveris cochlear unum in sero lactis tepido, vel vino albo, vel decoctione uvarum passarum.

Ad combustionem.

Nitrum assatum donec nigrescat, & in pulverem redactum efficaciter imponitur combustionibus.

Contra morsus rabidorum canum & aliarum venenatarum bestiarum.

Nitrum liquefactum cum Terebinthina addito aceto & adipe anserino, vel suillo, applicatum morsus curat venenosos, interim tamen acetum coletur per calcem vivam, & misceatur cum nitro, eoque vulnus sæpè lavetur.

Pro eo qui comedit Hyosciamum.

Nitrum dissolutum aqua tepida bibetur, postea pluma vel digito vomitus provocetur.

Pro eo qui comedit mandragoras.

Cieatur sæpè vomitus cum nitro & aqua calida, & melle, tum bibatur decoctio absynthij in malvatico cum nitro in eo dissoluto, ægroti caput aspergatur aceto & oleo rosaceo, adhibitis rebus graveolentibus, exerceat se vehementer patiens, sudoremque provocet.

Si quis comederit fungos.

Contundatur melissa, cum posca vel aceto, aqua & sale: in hac mixtura dissolvatur nitrum, hauriatur tepidè, & inde vomas.

Si quis comederit buprestum vel cantharides.

Accipiatur nitrum cum asa dulci dissolutum in aqua tepida & melle; ita ut vomas postea sæpè, deinde utaris trochiscis de alkekengi, cum lacte amygdalino.

Contra sanguinem taurinum bibitum.

Hauriatur nitrum cum posca & sale, cieatur frequens vomitus.

Contra omnes strangulationes, suffocationes, obstructiones in genere.

Nitrum ad hæc omnia præstantissimum remedium esse experimento constat, sive sumatur internè, sive adhibeatur in fomentationibus, balneis seu emplastris, dividit, subtiliat, laxat, rarificat, ampliat, extenuat, aperit, lubricat, evaporat, expellit, mundificat.

Ad conglutinandum aurum vel argentum, item ad colorandum aurum & argentum.

Agitetur nitrum & alumen plumo cum urina pueri, in mortario cupreo, cum pistaceo ejusdem metalli ad solem, vel in cineribus calidis tamdiu, donec ferè desiccatum fuerit & crassum, postea eximatur & desiccetur ad solem in vase plumbeo, redigatur in pulverem.

Ad dealbandum eo linteamenta & telam.

Dissolvatur nitrum lixivio calido, in eoque macerentur linteamina aliquoties expressa aqua, desiccentur ad solem.

Ad purificandum lanam, pannum & filum.

Adhibeatur nitrum, ut suprà, cum lixivio calido.

Ad præparandum corium.

Nitrum hoc modo sumtum cum lixivio, & postea cum aqua calida corium mundat & tractabile reddit.

Ad lubricandum pelles.

Laventur in aqua calida, cum sapore nitrino.

Ad equis appetentiam dejectam conciliandam.

Misce ad ℥ j. nitri pulverisati in eorum pabulo.

PANACEÆ VEGETABILIS *descriptio sequitur.*

Mineræ majoris vegetabilis q. vis tantisper calcina, donec papaveris erratici colorem induat, in vino albo quantum solvi potest, solve: exicca, iterum super tepidos cineres solve: hoc serva quod instar olei erit: si decem aut duodecim guttas dederis de tertio in tertium diem, purgat leniter, radicitus po-

dagram pellit, modo ægrotum confortes extracto dulci corallorum: exhibetur in syropo vel extracto ivæ aut vino dulci: non solum specificum est ad articulares morbos, verum etiam ad hydropisim,

ALIVD II. PRÆSTANTIVS.

℞ Supra dictam materiam ad perfectionem calcinatam, quam supra cupellam probabis veluti purum argentum, & cum suæ puritatis dederit signum, tolle, cum refrixerit; contere, & cum spiritu vini tincturam extrahe, leniter destilla: Iterum eundem spiritum impone, & hoc repete quater, vel donec per retortam simul transeant, habebis perfectam essentiam, quam circulabis spatio 14. dierum in balneo, separabuntur duæ essentiæ diversæ, una flava supranatans; altera in imo vasis rubens: inferior est auri argentique verum dissolvens, aliorumque lapidum: superior autem essentia est tartareorum ægritudinum verum catharticum: præsertim podagræ. His fruere & vale.

ELIXIR MELLIS.

Mellis optimi ℔ vj. sume, & in aqua ter destillata solve, filtra idq; quater, aquam denique evapora, iterum atque iterum dissolve, tamdiu hoc faciendum est, donec ab omnibus sordibus & fecibus mundatum sit. Hoc facto ipsum mel pones in pellicanum per mensem, deinde per alembicum separabis leviorem partem in balneo, alteram verò partem destillabis in igne cinerum. Terram in fundo residuam calcinabis & dissolves in aqua pura amovendo per filtrum feces, tandem hac ratione omni humiditate privatum calcinetur lento igne per horam. Hoc iterum imbibes paulatim cum priori aqua, & in balneo coagulabis, deinde addes tantundem sui olei prius in igne cinerum extracti, digerendo & coagulando in spissum gummi, quod cum addideris reliquum sui olei, iterum digeres ut prius, compactus & spissus erit: universaliter conservat & mundificat humanum corpus ab omni imperfectione tam intrinsecè quam extrinsecè.

DE VIRIBVS AVRI POTABILIS, EIVSQVE præparatione.

Variæ sunt opiniones de auro potabili: nonnulli id magnificiunt, alii contemnunt: quare consultum indicare id quod res est. Hoc tamen commodius fiet, si primò consideremus vires & proprietates quas docti & expertes viri in suis libris auro tribuunt: secundò si perpendamus, num illæ proprietates ab auctoribus ipsi auro attributæ, rationibus etiam possunt demonstrari ipsi auro inesse.

Quod igitur ad primum attinet, nimirum auctoritates: Avicenna

cenna in suo tractatu de auro dicit, quod sit temperatum natura: & si lima comminuatur utiliter misceri medicamentis cõtra lepram, profluvium capillorũ, melancholiam, confortare cor, & impedire tremorem ejus, corroborare oculum si in tenuissimum pulverem redigatur: & in hoc ferè omnes medici, qui vires medicamentorum simplicium describunt, consentiunt: Longum & tædiosum foret, reiterare omnium auctoritates & opiniones. Si igitur tantas vires attribuerunt limaturæ auri, quid fiet si redigatur in formam liquidam & potabilem.

Qui cognoverunt debitam præparationem, ut redigatur in formam liquidam, & eo usi sunt in tollendis morbis, affirmant, quod habeat vim purificandi, expurgandi humores superfluos, tollendi fluxus capitis, & cor à malignis & tetris vaporibus liberandi, melancholiam pellendi, præservandi à lepra, spiritus acuendi, & epilepsiam sanandi.

Arnoldus Villanovanus in tractatu de vino seu elixire dicit; quod medeatur urinæ suppressioni Archelaus philosophus ait, aurum esse vitæ humanæ thesaurum, sanantem infirmitates & morbos hominum, si de suo liquore aliquid sumatur: præterea addit, si vires ejus essent cognitæ, fore ut non adhibeatur amplius fides medicis, qui illud negãt, tum quod vereantur ne ipsis lucrum pereat, tum quod ignorent modum præparandi.

Raymundus circa finem praxeos sui testamenti inquit, aquam auri in potu exhibitam debito modo sanare corpus humanum ab omni infirmitate, quantumvis veteri, & medicum etiam non opus habere, ut urinam inspiciat, nec alia excrementa, nec pulsum explorare, sed ut suo saltem utatur medicamento, levi adhibita diæta, seu victus regimine.

Quod ad tantas & tam magnas vires attinet, quæ in auro repeꝛiuntur, Avicenna tractatu de viribus cordis, capite de auro ait, illas esse à proprietate: & in eodem tractatu capite de Hiacyntho inquit, illam proprietatem non debere attribui materiæ à qua compositum est, sed singulari virtuti inde resultanti, prout in magnete apparet. Ideò philosophus quidam dicit illam virtutem procedere à tota specie, quam vocamus vulgariter, specificam: alij putant illam virtutem esse donum cœleste influens quodlibet mixtum, secundum elementorum majorem aut minorem proportionem debitam.

Avicenna arbitratur hanc vim specificam indi rebus post primam elementorum complexionem. Sed quia ignoramus ejusmodi proportiones & quod nobis non est datum nosse ulterius: ideò ad experientiam confugimus, quia experiri in ejusmodi rebus medicis magis prodest quam argumentari: etiamsi non negemus inquisitionem causarum ejusmodi virium posse summo-

operè juvari lumine naturæ. Et si consideramus præstantem auri compositionem & complexionem, satis notum est multis viribus esse dotatum. Nam, ut Rhasis inquit, in auro sunt 10. partes calidæ, 10. frigidæ, 10. humidæ, 10. siccæ, aut si mavis decem cujusque proportiones, & hanc ob causam est quasi incorruptibile, quia quantum calor calefacit, tantum frigus refrigerat: idem de siccitate & humiditate esto judicium. Cum igitur sit temperatum in sua complexione, habet etiam vim temperandi, quia materia est purificata à duabus humiditatibus superfluis, scilicet sulphurea inflammabili, & phlegmatica seu aquosa evaporabili, ut ait Albertus in libro mineralium. Hanc ob causam habet magnam vim purgandi humores superfluos & confortandi suum simile, scilicet humidum radicale. Præterea, quia ingreditur omnia metalla est fixum, & adversatur illi, quod non est fixum & in fumum abit. Præterea habet proprietatem retundendi vapores ascendentes à partibus inferioribus: & quia est subtilis substantiæ, habet vim expurgandi humores superfluos: cumque sit incorruptibile, potest expellere humores corruptos, lepram, cancrum, & ejusmodi morbos similes: taceo jam podagram, febrim, quartanam, hydropem. Tandem quia est lucidum, habet vim repellendi humores & vapores melancholicos, obscuros, & tenebricosos, quibus nonnulli ægroti manifestè affliguntur, & dum id facit, dat bonum intellectum. Uno verbo dicam, bonitas substantiæ in auro reperta demonstrat valorem virtutis, & magnitudo virtutis excellentiam operationis, quod nobis apertè demonstratur per partes ejus essentiales, per materiam scilicet & formam. Materia enim nobilis, pura, meretur nobilem, excellentem & divinam formam. Et nobis sit licitum cum Platone æstimare, quod secundum meritum materiæ dantur formæ. Albertus Magnus lib. 3. mineralium idem probat. Et ut quidam ait, quo plus est materia sublimata & subtiliata à natura, eo capacior & dignior est ad nobilem & excellentem formam recipiendam. Sed præstantia materiæ auri in illo se patefacit, quod ignis, qui consumit & devorat omnes res alias, nullum detrimentum ipsi adfert, nec diminuit. Si consideremus formam divinam, reperiemus effectus incredibiles & fermè divinos. Hæc si diligenter examinentur, bono jure aurum comparabimus soli cœlesti, qui ut ferè totum universum & magnum mundum animat suo calore & lumine, sic sol terrestris, quem dicimus esse aurum, habet vim vivificandi Microcosmum, qui est homo.

Præparatio ejus talis est.

Recipe acetum bonum, quod destillabis tamdiu, donec incipiat inspissari, aceti magna copia est destillanda, ut habeas feces ad suffi-

ad ſufficientiam, quas retortæ impones, & extrahes aceti reſiduum, & cum videris oleum egredi, mutabis recipientem, & dabis magnum ignem, quouſque nil amplius exeat. Accipe feces reſiduos in retorta & calcina benè, poſtea novæ retortæ imponito, addito aceto jam deſtillato, reitera deſtillationem, circa finem magnum ignem dabis: calcina iterum feces, & toties deſtilla, quousque acetum ſecum retineat totum ſalem, tunc ſufficiens eſt ad ſolvendum aurum modo ſequenti.

℞. Aurum benè calcinatum, pone in matratio, affunde de tuo aceto, & claude collum diligenter, pone ſupra cineres calidos & diſſolve, quæ diſſolutio fiet paulatim, non ut illa quæ fit in aqua regia, ſed lente, quia eſt diſſolutio philoſophica & magiſtralis. Ubi diſſolvens tuum ſatis extraxit, quod viſu dignoſces, effundes in retortam & deſtillabis diſſolvens, & aurum manebit inſtar gummi aut ſalis, affunde iterum diſſolvens tuum ſupra calcem ad diſſolvendum, & procede ut antea tamdiu, donec habeas tincturam quam ſeorſim ſervabis. Accipe ſtibij noſtri calcinati quantum vis, quod pones in alembico, ſeu alio vaſe vitreo, affunde acetum deſtillatum, quo debilius eo melius, ſupernatet acetum ad altitudinem trium vel quatuor digitorum, maceretur 24. horis, moveatur quinquies vel ſexies in die cum ſpatula lignea, filtretur poſtea acetum, & ſuperinfundatur aliud, ut habeas magis purum, quod poſtea evaporabis ad dimidietatem, refrigeſcat deinde & pars ſalis tui coagulabitur in glaciem, quam auferes cochleari ligneo perforato: poſtea reliquum evaporet, ut totum ſalem habeas, quem paulatim ſiccabis, ita procedes donec habeas ſalis copiam pro libitu. Accipe illum ſalem & pulveriſatum pone in cucurbita ad dimidietatem plena, obtura benè, pone in B. per 50. dies, ut aqua fermè bulliat, & ſal diſſolvetur quaſi totum. Poſtea pone retortam ſupra cineres in vaſe terreo, adjunge recipientem benè lutatum & ſiccum, ne ſpiritus evaneſcant. Ignis ſit ab initio lentus, augeatur poſtea, prout diſſolutio requirit, & aqua vitæ jam inſtar venarum ingredietur recipientem, jam inſtar vaporum, & circa finem oleum veniet rubicundum: tunc augebis ignem infra & ſupra, ut tota retorta incandeſcat per 4. horas, refrigeretur ut ſpiritus quieſcant, nihil movendo per totum diem.

Tunc materiam tuam collocabis in alembicum deſtillabis in balneo Mariæ: aqua vitæ aſcendet primò ſubtiliter, & oleum manebit in fundo.

Accipe aquam vitæ, & pone ſupra ſalem auri, & ſigillo Hermetis munitum pone in balneo tepido per 40. dies, ſi totum gummi non eſt diſſolutum, effunde illud quod eſt diſſolutum rubrum inſtar ſanguinis in aliam retortam, & affunde aliam aquam vitæ,

ſigilletur & ponatur in balneo ut prius, hoc reiteretur, donec totum gummi ſit diſſolutum,& quod diſſolutum eſt ſervetur in balneo: ita enim erit efficacius.

Accipe omnes diſſolutiones, & pone in retorta ſuper cineres, luta recipientem,& da parvum ignem ab initio, & aqua vitæ exibit,& ubi tota aqua exierit oleum egredietur rubrum inſtar ſanguinis,quod innatabit aquæ: tunc augendus ignis, & circa finem tota cucurbita ſit ignita, & ſi nil amplius egreditur, habes diſſolutionem in forma olei natantis ſupra aquam: ſi aliquid ſit quod non exierit,aut aquæ ſupernatet, affunde aquam vitæ & procede modo dicto.

Doſis hujus auri potabilis eſt 4. 5. vel 6. guttarum in cochleari aquæ appropriatæ,aut in ſpiritu Roſarum.

DE VIRIBVS OCCVLTI SPIRITVS.

NOBILISSIMO, SVMMO PHILOSOPHO atque Mathematico,Domino Petro Winzio Olmuzenſi, celebri Medico, Bernhardus G. Penotus à Portu Aquitanus, S. P. D.

QUICQUID in ambitu circuli alicujus actu diffuſum comprehenditur, hoc in centro ejuſdem circuli ſimul continetur potentia collectum. Et quando hoc quod in centro potentia collectum eſt explicatur in actum, tum hoc quod in ambitu diffuſum eſt actu,occultatur in potentia. Exemplum, Lumen cœli in infinitis & pluribus ſtellis eſt diſperſum, & tamen in uno ſole ſimul & ſemel etiam eſt collectum,& in quo eſt diſperſum in pluribus circulus eſt cœli luminis,in quo autē eſt collectum in unum, centrum cœli luminis eſt. Lumen cœli duplex eſt, maſculinum & fœmininum. Maſculinum diſperſum in una dimidietate ſtellarum cœli æſtivalium. Alterum fœmininum diſperſum in altera dimidietate cœli hyemalium. Rurſus autem maſculinum lumen cœli collectum eſt in unum,ſcilicet in ſole: fœmininum autem cœli lumen omne collectum in unum, ſcilicet in Luna: ſicut nunc eſt cum diſperſione & collectione luminis cœli: ſic etiam cum diſperſione, diſtinctione, & collectione rerum omnium aliarum ſimiliter eſt. Sic omnes virtutes animales diſperſæ in infinitis animalibus terræ,collectæ ſunt in unum centrum in uno Leone: Et omnes rationes vel intelligentiæ animales in omnibus animalibus mundi diſperſæ, in uno hominis capite in unum ſunt collectæ.

Pari modo Terra matrix omniumque elementorum receptaculum eſt: in qua rerum abditarum vires omnes actu occultantur,quæ potentia erumpere poſſunt in formas ſpecificas: unde

Rhaſis

Rhasis libro divinitatis inquit: scias res naturæ subtili artificio ita simul colligatas esse, quod in qualibet re est res quælibet potentia, quamvis actu non videatur. Albertus lib. mineralium dicit, aurum ubique reperiri: quia non est res aliqua sine quatuor elementis elementata, in qua non inveniatur aurum naturaliter, in ultima affinitione: & ideò dicit ubique lapidis materiam reperiri. Item probat, quod maxima virtus mineralis est in quolibet homine & maximè in capite inter dentes, ut suo tempore inventum est aurum in granis minutis & oblongis, quod esse non potest, nisi in homine esset illa virtus mineralis, quæ virtus mineralis est in Elixire nostro.

Porrò terra quædam virgo delitescit in centro terræ, quæ summo studio investiganda est. Quam tu (ô omnium philosophorum princeps nostri seculi) optime nosti: Nosti terram unam altera meliorem esse, ergo eligibiliorem. Eam igitur rerum abditarum investigatores cognoscere discant, qua cognita, à peccato originali per ignem & aquam est liberanda. Et rerum opificem, qui tanti thesauri divitias mortalibus patefacere voluit, celebremus, per unigenitum Jesum Christum. Hæc scripsi obsequii nostri monumentum. Tu verò & scripti & auctoris decus, & ornamentum, Vale beatissimè. Frankenthalij Kalend. Januarii 1594.

USUS ET DOSIS QUORUNDAM MEDICAMENTORUM SPAGIRICORUM.

LIQUOR PERLARUM.

POTISSIMUM arcanum in Perlis existit contra phthisim & consumptionem corporis. Nihil est quod humidum radicale magis conservet quam perlæ. Restituunt vires amissas, membra principalia confortant. Dosis à ℈ ß. ad ℈ j. in convenienti vehiculo sive vino, aqua aut conserva.

LIQUOR MATRIS PERLARUM.

SPecificam vim habet ad matricem confortandam, conceptionem promovet & febribus quoque utilis est: semper cum convenienti liquore administrandæ sunt essentiæ: dosis ejus est à ℈ ß. ad ℈ j.

LIQUOR CORALLORUM.

REctificat sanguinem & omnem superfluitatem aut noxam ejus mirabiliter consumit: mulieribus etiam saguinem menstruum, si justo tempore non fluit, promovet, & in temperantiam

 reducit:

reducit: si verò abundet, eundem sistit: sanguinis sputum persanat, dysenteriam curat, cerebrum confortat, spectra & incubos abigit: ejus dosis à ℈ ß. ad ℈ j cum aquis convenientibus.

LIQVOR OCVLORVM CANCRI.

CAlculum mirificè expellit per se, vel cum oleo crystalli commixto sumptus in aqua raphani, vel pimpinellæ, aut ejusmodi. Quicquid etiam venenatum in corpore existit, educit: vulneratis tutissimum præservativum à malis accidentibus: dosis à guttis 15. ad 17.

LIQVOR CRYSTALLI.

CAlculo renum & vesicæ medetur, & resolvit omne Tartarum in quacunque corporis parte adhærens. Hinc podagricis plurimum conducit etiam ab extra inunctum: Syncopi & aliis morbis capitis apprime conducit, & cerebrum confortat: datur à guttis 15. ad 16. in aqua aliqua appropriata aut vino.

OLEVM GRANATORVM.

COnfortat cor: venenis resistit: & Tartarum quoque resolvit Datur in vino maluatico à ℈ ß. ad guttas 16.

SPIRITVS TARTARI.

PLeurisi medetur cum aqua theriacali, aut si ʒ j. spiritus cum ʒ ß. Theriacæ detur, post sex horas repetatur, & sudores provocentur. Eadem etiam ratione pestem, carbunculum & Anthracem curat, omnibus putrefactionibus totius corporis resistit & easdem expellit, Tartarum resolvit. Dosis ejus à ʒ ß. ad ʒ j.

PRÆPARATIO CRYSTALLORVM *cæterorumq; lapidum.*

CAlcina crystallum: & in tenuissimum pulverem supra marmor contere: iterum sulphure & sale nitro calcina: & per diem & noctem reverbera. In vas vitreum longum collum habens indatur: & acetum Terebinthinatum superimponatur: obturato vase, supra cineres calidos pernoctetur, sequente die quod solutum est effunde, custodi, novum iterum acetum, ut supra fecisti, ponatur. Hoc tamdiu repete, donec Crystallum habeas solutum. Acetum in quo solutus est Crystallus filtra: in balneo evapora, remanebit in fundo sal Crystalli. Accipe, contere, & supra marmor insperge: solvetur in liquorem, & sic de reliquis preciosis lapidibus.

OLEVM BALSAMI ARTIFICIALIS.

COlicis doloribus ex Tartaro resoluto ortis cito medetur, si ejus guttæ 6. aut 7. in vino dulci exhibeantur. Calculosis mire prodest,

prodeſt, ab extra membris contractis inunctum eadem reſolvit. Mirum enim in modum nervos roborat.

DE VIRIBVS SPIRITVS ſuccini albi.

PRæſentiſſimum remedium & præſervativum eſt iis, qui vel à paralyſi vel epilepſia aut ejusmodi morbis ſibi metuunt: ſi enim alternis diebus aut in ſeptimana bis vel ter aliquæ guttæ hujus ſpiritus in aqua lavandulæ aut lilij convallij vel Betonicæ ſumantur, à prædictis morbis tuto præſervant: à peſtilenti etiam aere & ejus infectione præſervat, ſi ſingulis diebus 2. vel 3. guttæ accipiantur cum vino: & gutta una naribus inungatur: idē præſtat ſi rotulæ ex ſaccaro albiſſimo & pauco ſpiritus ſuccini fiant, & de eis una gutta aut altera ſingulis diebus accipiatur.

In paralyſi mane & ſero exhibentur 4. aut 5. guttæ in aqua lavandulæ, & gutta una ſub lingua cum pennula ponatur. Mire enim loquelam reſtituit & cerebrum confortat. In nucha etiam inunctus utiliſſimus eſt, nervos & membra contracta optimè reſtituit, præſertim in paralyſi, per ſe vel aliis balſamis admixtus. Calculoſis optime conducit, pellit per urinam illam materiam calculoſam, & Tartarum venis adhærens reſolvit, partum facilitat ſi guttæ tres in aqua liliorum alborum tempore neceſſitatis exhibeantur. Idem præſtat ſi cum pauco axungiæ ſerpentis miſceatur & umbilicus mulieris inungatur. Mulieribus ſuffocationem aut ſtrangulationem uteri patientibus præſtantiſſimo remedio eſt: naribus & præcordiis inunctus, & ſi fieri poteſt, per os ſumptus palpitationi cordis & deliquio animi prodeſt, confortat enim ſecreta quadam vi omnia membra principalia.

LAVDANVM OPIATVM.

TUtiſſimum & ſaluberrimum medicamentum eſt ad omnis generis dolores in toto corpore exiſtentes ſedandos & curandos abſque omni noxa, reſolutiones enim mineralium, quæ aliquando mira ſymptomata excitant in corpore, & mirifice, & intra paucas horas ſedat & tollit. Catarrho dolorifico medetur. Tuſſim, quæ ex deſtillationibus ad pulmones cauſatur, curat: Lienteriam & diarrhæam etiam ſanat: Colicos dolores ſtatim ſedat. Exhibetur in forma pilulæ parvæ numero iij. gran. aut à granis iij. ad v.

TERRA SIGILLATA.

COntra omnia venena præſtantiſſimum remedium eſt: ſi pondere ʒ j. cum olei Amygdalini recentis ℥ j. exhibeatur, ea ratione peſti & aliis morbis acutis utiliſſimo eſt remedio: poteſt

per ſe

per se vel aliis medicinis admixta dari: dysenteriam & omnes fluxus ventris persanat cum aqua Tormentillæ pondere ℥ ß. aut ℥ j. pro ratione morbi, data epilepticis quoque utilis est. Ab extra omnes venenatos morsus animalium venenatorum curat, si cum salvia quasi pulmentum fiat & loco dolenti illinatur: vulnera quoque conglutinat.

AVRVM DIAPHORETICVM.

In morbis acutis.

OMnem materiam venenatam è corpore propellit per sudorem, quem summopere movere solet: in morbis acutis, ut in peste, pleurisi maximè conducit. Hydropicis anhelosis subvenit & spiritum facilitat. In febribus post purgationem utilissime propinatur, præsertim quartanis. Obstructiones & oppilationes venarum reserat, & ad plurima corporis mala ejus usus esse poterit: dosis à ℈ ß. usque ad ℈ j. pro ratione morbi & personarum, cum convenienti liquore.

SPIRITVS VITRIOLI VENERIS.

In epilepsia. paralysi, spasmo, Lethargo. Matricis suffocationibus.

SUmmum arcanum est in epilepsia: item in paralysi, spasmo, lethargo & similibus morbis: Suffocationibus matricis medetur, oppilationes aperit, restringit calores præternaturales in aquis appropriatis datus: dosis ejus est à guttis 8. ad 12. usque ventriculum quoque roborat & febres in eo consumit: capitisque doloribus utilissimus est: in morbo epileptico ante & post paroxysmum datur cum aqua pæoniæ aut florum Tiliæ.

OLEVM VITRIOLI VENERIS.

Ventriculum roborat, Tartaream materiam consumendo.

NIhil est quod magis ventriculum quam hoc oleum roboret. Omnem enim in eo superfluitatem, & Tartaream materiam consumit, & educit: febres fere omnes citissime curat, si ante paroxismum guttæ 5. vel 7. exhibeantur in aqua Absynthii, aut quod melius est, cum ℈ ß. salis absynthii, appetitum amissum per se cum pauco aquæ menthæ vel cum conserva Anthos sumptum restituit & famem inducit. Est enim hoc oleum verum acetosum esurinum, quod nullum Tartarum, si frequentius usurpetur, in corpore adhærere sinit. Calculum renum educit, podagricis perutile est. Calores hepatis potenter restringit, si cum aqua acetosæ aut cichorij bibatur. In prunella & aliis affectibus oris & putrefactionibus dentium, fiat ex eo & aqua prunellæ gargarismus, sicut ad ℔ j. aquæ ℥ ß. olei vitrioli Veneris addatur & eo sæpius os colluatur: dosis ejus à guttis tribus ad quinque in vino vel aqua destillata.

DE VITRIOLO ALBO VOMITORIO.

Vomitorium.

DIssolve vitriolum album in aqua pluviæ, filtra, evapora usque ad corticem sive pelliculam, relinque in frigido per dies quatuor,

tuor, fient cryſtalli, exime, iterum evapora, fac ut prius: lapillos in parvo calore exicca, & fient ut calx: hoc ter reitererando, coagulando, diſſolvendo, denuo fac cum aqua roſarum ter & eſt præparatum: doſis ℈ j. ß. Hanc doſim accipe, diſſolve in aqua Betonicæ, ſaccari candi, filtra omnia & tepide bibe, evomes ſine dolore: cerebrum purgat, epilepſiæ medetur, poſtratum appetitum conciliat.

Epilepſiæ medetur. Poſtratum appetitum conciliat.

COLCOTAR.

COlcotar eſt vitriolum ad rubedinem calcinatum: ſi urina ſani hominis inſpergatur & exiccetur, iterum inſpergetur, & hoc ter deſtilla ut fieri ſolet oleum ejus; ſepara phlegma, quo omnes inflammationes curantur: eſt in doloribus podagricis præſidium præſens: corallos & margaritas ſolvit. Multa dicenda adhuc, quæ brevitatis cauſa omittimus.

Contra podagram & inflammationes.

DE MERCVRIO ET REGVLO.

MErcurij ſublimati partes ij. Reguli partem unam deſtilla, ut artis eſt: prima aqua Scrophulas ſanat: ſecunda, quæ inſtar lactis emanat, carcimonata, peſtem, luem veneream: reliquas febres: doſis à gr. j. ad iiij in aqua ſolani & plantaginis an. ℥. j. Rectificando ter mira facit: quod experientia comprobabis.

Scrophulæ, Carcinomata, peſtis.

LIQVOR MERCVRII DIAPHORETICVS.

MAximus ejus uſus eſt in morbo Hiſpanico profligando: & Hydropicis perutilis: egregie ſudores movet: doſis ejus à guttis 10. ad 15. in vino dulci.

Morbo Hiſpanico, hydropicis perutilis.

MERCVRII LIQVOR ITA FIT.

PUrgetur Mercurius ſale ſiccato & ſublimetur cum vitriolo, ſale communi & ſale petræ, ut artis eſt: poſtea aceto deſtillato ſolvetur, deſtilletur acetum, materia ſiccetur, poſt ſpiritu vini correcto digeratur, donec in mucoſam pinguedinē transeat. Hinc liquor extrahitur & in arena fortiſſimo igne urgetur quoad humor lactis inſtar exſtillet: hoc iterum affunditur & oleum albiſſimum ac ſuaviſſimum omnis erodentis facultatis exors provenit: per os aſſumptum veſicæ, faucium aliarumque partium abditarum exulcerationem perſanat, & renum morbos per ſudores urinamque diſcutit.

Veſicæ, faucium, renum exulcerationem perſanat.

SAMECH.

MEdicamentum eſt ad perſananda vulnera breviſſimo tempore, ejus mentionem facit Theon Archidoxis de extrinſecis, &c.

Samech eſt ſal tartari.

OLEVM

OLEUM LIGNI PINI.

Venenis resistit & maxime sudores promovet, febres pellit & omnibus morbis frigidis utile est, si guttæ 5. vel 7. in vino vel aliqua aqua destillata bibantur.

BALSAMUS HYPERICI.

Est descriptionis Paracelsi in Magna Chirurgia. Felicissime sanat vulnera: discutit tumores & sanguinem concretum ex casu, &c.

BALSAMUS SULPHURIS *compositus.*

Dosis est ʒ ß. vel quantum in prima parte cultelli contineri potest, præservativum à peste tutissimum.

BALSAMUS SULPHURIS *simplex.*

Datur ℈ j. pondere cum ʒ ß. theriacæ, in peste & pleurisi. Tussim curat, &c.

MODUS COMPONENDI BALSAMUM *sulphuris.*

℞. Olei terebinthinæ ʒ iiij. florum sulphuris ℥ ij. flores sensim imponantur, ut eo melius solvi possint, vitrum sit supra cineres calidos, moveantur sæpius. Hoc totum finito in arena calida, ut fiat picis instar, quod octo vel decem horarum spacio fiet: ignis lentus sit. Tandē huic materiæ superaffundatur spiritus vini optimi ad eminentiam trium digitorum, & relinquatur supra ignem lentum, & vini spiritus fit rubeus, quem effunde in aliud vitrum: novumque spiritum affunde fæcibus: & rursus tinctus erit: quem etiam sensim separa & utrumque spiritum simul junge: Spiritum vini tinctum impone in cucurbitam & apposito alembico extrahe partem illius spiritus, & tinctura sulphuris manebit in fundo, quem ad usum serva; datur suspiriosis & à tussi vexatis propter pulmonum affectum in aqua hyssopi vel syrupo liquiritæ. Hic est balsamus sulphuris simplex.

BALSAMUS SULPHURIS *compositus.*

Florum sulphuris ter sublimatorum ℥ ij. camphoræ ℥ j. olei terebinthinæ ℥ iiij. flores & camphoram tritura & cribra per setaceum, pone in cucurbitam stricti oris, superfunde tuum oleum omnibus bene obturatis, collocetur vas in arena, da ignem lentum per duas horas, ut arena calescat, postea augeatur ignis, vel bullire incipiat in vitro: sic sulphur vertetur in oleum.

Hic est balsamus admirandus ulceribus & vulneribus medendis: item intrinsecus in febribus, in peste, in colica, contra vermes, tumores

humores diſcutit & remollit: ut graduetur, ponatur in loco calido & tepido per ſex dies: ad digeſtionem datur vel in vino, vel ſyrupo, vel decoctis convenientibus pro libitu.

SECRETUM IN PESTE.

Balſami ſupradicti ℥ ij. theriacæ optimæ ʒ ij. croci ℈ ß. miſce, digeratur 15. dies. Hoc unge metacarpion, arterias temporum & ſpinam dorſi. Datur etiam intra corpus ʒ j. in liquore diaphoretico, pellit venena omneſque ictus beſtiarum venenatarum.

LIQUOR SULPHURIS.

Sulphuris flavi libram ſublima, & aquam quæ egreditur ſerva: prædictorum florum accipe: Aloës, Olibani, Myrrhæ, croci tantum quantum de floribus: aquam ſerva, ſi copiam tenes, ſupra micam panis recentis rectifica, hic liquor eſt balſamus pulmonum: quem hoc modo adminiſtrabis.

Betonicæ, liquiritiæ, pulmonariæ, Imperatoriæ, polipodij ana, fiat decoctio: hujus potionis mane & veſperi calefactæ, patienti propina zyphum, cui 20. guttas ſupradicti balſami impones, mirabilem videbis effectum, interea patiens purgandus eſt magiſterio tartari vomitivo. Liquor iſte ſudores provocat, peſtem pellit, omnemque hepatis inflammationem & ejus obſtructiones aperit.

OLEUM MARTIS.

Adſtrictivum eſt, ideo morbis diſſolutis, & dyſenteriæ, lienteriæ medetur, guttæ novem vel 12. in aqua radicis Tormentillæ exhibentur. Hydropicos poſt evacuationem aquoſitatis magnopere juvat. Catarrhos quoque ſubtiles, qui interdum pulmones lædunt, ſiſtit.

OLEUM ANTIMONII.

Purgans eſt medicamentum: per inferiora enim & ſuperiora, quicquid peccantis humoris in corpore eſt, educit: hinc febres, præſertim quartanas, feliciter curat: aquam hydropicorum, in magna copia per ſeceſſum & vomitum educit: ſed in tenuioribus & debilioribus corporibus propter violentiam ejus non dandum. Doſis ejus à guttis 6. 8. ad novem in vino. De his plura, capite de Antimonij præparat, ſupra.

PILULÆ CATHOLICÆ.

Valent ad omnes humores evacuandos. Doſis ejus ad grana 12. ad 20. horis ſex ante cibum. Compoſitionem quære in meo libro ſupra experimenta Paracelſi.

OLEUM PIPERIS NIGRI.

Præcipuum alexipharmacum eſt, quo utor ad tertianam e quiſitam poſt purgationem, primo adveniente paroxyſmo ſecundo

cundo & tertio, & frigore recedente, & etiam calescentibus à guttis 5. ad 9. in syrupo cydoniorum vel malorum punicorum, multos curavi unica tantum exhibitione: stomachicis prodest in aqua vel syrupo menthæ, qui cibum nauseant vel male retinent, sed præcedat levis vomitus.

Virginibus pallidis & decoloratis quem contrahunt plerunque ex mala concoctione, & refrigerato stomacho, post vomitum haustum, dosis est guttæ sex ad septem una vice in syrupo cydoniorum vel aquæ ulmariæ, post vomitum ex Antimonio unice confert.

OLEUM CINAMOMI.

STomachum, cerebrum, cor ipsum & omnia membra principalia confortat: vomitum ab Antimonio, si nimius est, statim sistit, si in propria sumatur aqua. Quantitas olei sit guttæ quatuor, aquæ vero cochleatia duo, si vinum hippocraticum momento desideras, vino alicui generoso saccaro prius dulcificato aliquot guttas hujus olei addas, & nonnullas olei nucis muscatæ, & gariophyllorum: & si libet aliquantulum aquæ rosarum, suavissimum efficies vinum. Sumitur hoc oleum in rotulis ex saccaro manus Christi dictis, ita ut singulis rotulis singulæ guttæ instillantur.

OLEUM NUCIS MUSCATÆ.

MEmoriam juvat, flatus dissipat, stomachum refrigeratum emendat, si eo inungatur. Dosis à guttis iiij. ad vj. cum jusculo.

OLEUM GARIOPHYLLORUM.

CAlidum est, stomachum, epar, cor exhilarat: fluxum ventris ex causa frigida sistit, melancholicos humores dissipat, vertigini medetur, pariterque suffocationi matricis. Dosis est à guttis quatuor ad vj. matutino in jusculo, vel cum uno cochleari vini. Vires balsami habet si vulneribus adhibeatur: nam sine dolore conglutinat, & ulcera putrida mundificat, & sic cum camphora illitum dolores ulcerum sedat: dentium quoque doloribus medetur.

OLEUM ANISI.

PRæstantissimum remedium est ad pulmones, tussim, obstructiones, flatus omnes dissipat, catarrhum sistit, & cerebrum confortat, si dentur guttæ 5. ad 7. in vino vel syrupo cydoniorum vel aqua appropriata: fiunt etiam rotulæ, quibus guttulæ aliquot imponuntur.

OLEUM CIMINI.

VAlde utile est ad omnem duritiem, nam remollit & dolores compescit, urinam retentam provocat, si tres aut quinque guttæ exhibeantur cum vino albo & aqua filicis.

OLEUM IUNIPERI.

AD eadem valet atque terebinthinæ, egregie corpus à putredine præservat secundum balsamicam quam habet naturam: renes purgat, & calculum expellit per urinam, sudores promovet: calcinati auri tincturam extrahit: sumitur à vj. ad octo guttas in syrupo vel jusculo appropriato.

OLEUM TEREBINTHINÆ.

EAsdem facultates habet atque oleum juniperi. Quod si destilletur cum aqua ter vel plus, clarum erit instar aquæ vitæ, tunc ad omnes tincturas, tam herbarum quam aliarum rerum aptum eliciendas, summe penetrativum, lapidem renum cum aqua petroselini comminuit.

OLEUM LAPPÆ MAIORIS

OPtimum remedium in calculo renum. Dosis à guttis 8. ad 12. in vino albo vel aqua capillorum Veneris.

Secretum pro lapide renum.

COrticis radicis fraxini ℔ ij. seminis juniperi ℔ iij. Terebinthinæ claræ ℔ ij. ß. conterenda terantur & cum Terebinthina misceantur: & in duodecim libris aquæ in vase bene obturato ad putrefaciendum simul ponantur, per tres menses: peracto tempore destilla more aliorum oleorum: exstillabit oleum præstantissimum: quale simile pro tali re non reperitur: dosis 8. ad 12. guttas, comminuit lapidem, & expellit cum vino albo.

OLEUM CERÆ.

COmmendatur in confusionibus si applicetur, ad dolores colicos si in spiritu vini dederis, summũ est remedium: dosis à guttis. 8. ad 12. in clisteribus etiam soleo ponere à ʒ j. ad ʒ j. ß. in ulceribus intestinorum & doloribus multum facit: si supra arenam lotam & siccam aliquoties rectificaveris, acquiret mirabilem vim penetrandi.

DE OLEIS FRIGIDIS.

COnfundantur semina frigida majora vel minora, in aquam ponantur: parum bulliant, spumam collige, pone in vitrum & digeratur in balneo per noctem, vertetur in oleum suavissimum.

DE IUNIPERO.

Baccarum Juniperi contusarum, in sufficienti quantitate aquæ in vesicam ponito, & bonam quantitatem fermenti: post justam macerationem, vinum ardens dabit tibi copiosissimum.

Ad vitam vegetabilium extrahendam.

Prius contere herbam, deinde destilla aquam cum alembico vitreo, supra cineres: deinde contunde plus de dicta herba & incorpora cum prædicta aqua, & pone in putrefactione obturatis juncturis per octo dies: tunc exprime totum succum & destilla iterum: habebis aquam optimam & pulverem in fundo invenies preciosiorem aqua, utrumque serva.

PERFECTA CATARRHI CURA IN HELLEboro nigro consistit, collecto mense Octobri.

Hellebori nigri extractio cum aqua anisi ad mellis consistentiam, cui adde micarum panis, quantum est extractionis, commixta ponantur in retortam vitream bene obturatam in fimum equinum per tres septimanas, exime liquorem à fæcibus & destilla per cineres, donec pingue deprehendes. Illud accipe & pone in digestionem in balneo vel fimo per 14. dies: deinde aufer quod phlegmaticum est ab eo, & quod reliquum est, essentia hellebori est ;; quæ sex ad octo granis suavissime purgat.

Alia præparatio.

Colligantur radices mense Octobri, & optimo vino mundentur: cortices superiores seligantur, interiores nullius sunt momenti: macerentur (seu potius vino malvatico irrorentur) & ad solem vel alium similem calorem exiccentur: hunc processum ter repete: contere tenuissime: hunc pulverem pone in vas vitreum amplum, superimpone succum rosarum solutivarum q. v. Iterum exicca, & hoc quinquies repete: ultimo contere & in vitro serva: habes Medicinam incomparabilem ad omnes fere morbos, si dantur grana 8. ad 12. cum syrupo violarum: aut alio appropriato liquore.

Alia mirabilis ex vetustissimo codice excepta.

℞. Radicum Hellebori nigri, herbarum quoque ab omnibus immunditiis cum vino mundatarum ana. m. iiij. conquassentur & ponantur in vinum rubrum vel muscatellinum vase vitreato bene obturato ad duas mensuras, & in coldari in aquam bullientem per dien & noctem finito: postea exime, & succum fortiter exprime & filtra. Hoc filtratum pone supra recentium radicum Hellebori conquassatarum m. j. rosarum rubrarum m. v. Gariophyllorum ʒ. vj. prius contusis, ponito simul in digestionem per diem

diem unum, addendo vini ardentis octavam partem præcedenti vino, & iterum ponantur in digestione per tres alios dies, postea opprimantur & colentur, & liquorem serva. Fæces Hellebori combure, & cinerem serva. Interea liquorem superius reservatum per balneum destilla, quousque materia in fundo vasis, instar mellis remaneat: cum phlegmate para salem ex cineribus superius reservatis. Hujus salis ℞. ℥ ß. croci orientalis ʒ j. Ambræ griseæ ʒ ij. misce simul terendo, & cum sua propria aqua superius destillata repone totum, & hoc ter repete. Hoc te scire velim, antequam jungas suum salem & ambram, materiam prius esse solvendam, filtrandam, & destillandam, donec sit purissima, & hoc sæpius: deinde adde salem, crocum, & ambram. Tunc habes formam specificam Hellebori nigri pergratam, rectificatam, laudabilem medicinam, quæ phlegmaticos senes reducit ad temperaturam, & sanguinem mundificat, & naturalem virtutem conservat, principalia membra, imo universum corpus ab omnibus futuris ægritudinibus & morbis acutis usque ad terminum à Deo constitutum præservat. Sic enim excellit omnes virtutes herbarum in conservanda essentia humani corporis in sua virtute

Usus istius talis est.

Sumatur hujus ℈ j. semel in mense aquæ suæ superius reservatæ ut in v. essent redactæ ʒ iiij. dissolvantur & simul bibantur jejuno stomacho & hoc de nocte, à quinquagesimo anno usque ad sexagesimum ætatis annum, peracto tempore 60. postea omni medio mense debet sumi, & deinde omni septimana semel: decrepitum hominem in juvenem renovat, quoad sanitatem & fortitudinem: dentes à pravis humoribus servat, oculos ab omni fluxu, à paralysi, apoplexia, podagra & omnibus malis corruptis humoribus præservat. Hoc medicamentum Decanus quidam reperit & eo usus est, qui annis centum octoginta sex vixit, cujus Epitaphium tale est:

Hic jacet edentulus, canus, atq; Decanus,
Rursus dentescit, nigrescit, & hic requiescit.

OLEUM SULPHURIS PER campanam.

Antequam impones sulphur in vas ignitum, prius folia salviæ siccæ projice, & statim campana imponenda est, ut fumum salviæ recipiat: postremo sulphur, majorem copiam habebis olei. Virtutes tantas habet, atque oleum vitrioli, si eo dentes fricentur, dealbat, & gingivarum putredinem tollit, modo aqua rosarum misceatur.

OLEUM CRANII HOMINIS.

Cranium hominis suspensi, in pulverem reduc, retortæ imponatur & juxta spagyricorum artem oleum elice, exibunt aqua

oleum,& sal: simul accipe & iterum in novam retortam pone, destilla, aquam separa, & oleum rectifica: in quo adde ʒ j. auri calcinati, digerantur levi calore: summum remedium in morbis cæphalicis, præsertim epilepsiæ cum aqua pæoniæ, vel vino albo ℈ j.

TRACTATUS VARIARUM TARTARI præparationum.

ACcipitur Tartarum crudum, conteritur, retortæ imponitur, & juxta processum olei vitrioli destillatur, exit oleum & aqua: separa aquam ab oleo per balneum: aquam supra colcotar rectifica donec fœtorem miserit: Maxime confert putrefactionibus & oppilationibus, interna apostemata resolvit, & præcordialium vitia consumit, sanat omnem scabiem, hausta sine alia mixtione, dosis cochlear unum mane & vesperi per se, vel cum decocto ligni guayaci, sudorem valde ciet in lue venerea, in hydrope & antiquis obstructionibus præsens est remedium.

ALIA TARTARI PRÆPARATIO.

TArtarum calcinatur, teritur, & supra marmor sternitur, in humido loco collocatur ad solvendum, filtratur, exiccatur, hoc ter repetitur. Hujus liquoris accipitur ℔ j. olei vitrioli optimi ℥ iiij. vel plus, guttatim supra tartari liquorem instillatur, fit coagulum albissimum, si humiditatem per B. M. evocabis ad siccitatem, tunc habes fixum tartarum ad hydropisim, calculum & varios morbos, sudorem provocat, per inferius purgat modo admisceatur cum melle rosato vel alio syrupo. Dosis à ℈ ß. ad ℈ j. in vino albo vel aqua petroselini.

ALIA.

TArtarum calicinatum solve supra marmor, solutum serva, reliquum calcina, aquam suam superpone & in B. M. destilla, iterum aquam suam superpone, destilla, & serva, iterum calcina, solvatur ut prius supra marmor: destilla, effunde, hoc tantisper fac, donec amplius non coaguletur, sed in oleum maneat, isto autem oleo omnes spiritus sublimatos figes, solvesque coralla & margaritas, vulnera quæque sanabis, tartareas fæces è corpore expelles: dosis à guttis 4. ad 6. in convenienti liquore.

TARTARI TINCTURA.

VIni spiritus Tartari tinctura imprægnatus evaporetur ad mellis consistentiam, hunc liquorem in retortam inditum servatis ignis gradibus, destilla, habebis liquorem album, acidum, olei vitrioli instar, qui summum arcanum est in omnibus pulmonum

aposte-

apostematibus & aliarum partium internarum: dosis à guttis 4. ad 8.cum appropriato liquore arcanum est.

LIQVOR TARTARI.

Liquor tartari est Tartarum calcinatum, & supra marmor in loco frigido resolutum, si de eo in aquam destillatam posueris, temporis progressu sal separabit se ab aqua instar crystalli, cujus effectus est varius: dosis ℈ ß. in sua propria aqua destillata.

CREMOR TARTARI.

Tartarum vini albi lotum accipe: minutim contere: in aquam puram injice, fac ut bulliat in lebete: fiet bulliendo crusta sive pellicula, exime, & serva, cujus accipe ʒ j. diagridij præparati grana viij. misce & in jusculo porrige, leviter purgat. Arcanum est ad lienis affectus.

MAGISTERIVM TARTARI HAVD *spernendum.*

Tartarum summopere calcinatum in aquæ vitæ phlegmate dissolve, filtra, evapora, & sal in fundo manebit. Iterum dissolve in aqua phlegmatis depurata, filtra ut antea fecisti, & hoc ter repete, donec nullas post se relinquat fæces, calcina bene, ad perfectam albedinem: hujus salis accipe ℔ j. aquæ vitæ rectificatæ ℔ iiij misce & in B. M. destilla: duæ partes destillabunt sine gustu, repete processum, donec dicta aqua congeletur cum dicto sale. Nam omne siccum, natura ebibit suum humidum. Iterum salem optime exsicca, & novum spiritum vini admisce, destilla: & retinebit aliquam partem spititus vini, pone hunc salem in sublimatorium vitreum: sublimabitur camphoræ instar. Hunc salem sublimatum accipe, & preciose custodi: miranda præstat in spagyrica arte, nam eo mediante lux diei in primam materiam reducitur. Granis iij. in convenienti liquore exhibitis, ægritudines quales fuerint, sanabis. Deum time & illi gratias age per illum, qui vivit in æternum, Amen. De hoc subjecto Deo volente alibi plura agemus, interea boni consule.

AD CANCRUM UBICUNQUE HÆREAT, modo ferro non apertus fuerit.

BERNARDVS G. PENOTVS A PORTV SANCTÆ *Mariæ Aquitanus ad Lectorem.*

Qui sibi ipsis nati sunt, haud inter homines, sed potius inter bruta animantia numerandi sunt. Homines enim hominum gratia sunt generati, ut alter alteri possimus prodesse. In variis meis peregrinationibus hoc meum & unicum fuit votum, de

omnibus bene mereri, & cunctis mortalibus prodesse. Ideo mihi soli arcanum de cancro reservandum non putavi, sed piis bonisque viris gratis communicare volui: qaamvis precio illud compararim. Rogo igitur omnes, ut in laudem Jesu Christi erga ægrotos charitatem illam Christianam in sacris litteris tantopere nobis commendatam exerceant: sin minus, Dei justi vindicis ultricem manum non effugient. Vale.

REMEDIUM CANCRI.

SErpentariæ majoris, vel radicis ari exiccatarum ℥ iiij. fuliginis ℥ ij. lapidis cryſtallini mineralis non rubei ℥ j. pulverisentur, probeque misceantur, sic in vitreo vase asserventur, & duorum mensium spacio fermententur: quum vero necessitas postulat istius pulveris parum in cancrum insperge, linque sic, intra 15. dies decidet: utens autem sequenti emplastro sanabis.

EMPLASTRUM QUO NON REPERItur præstantius.

Galbani, Opoponacis, Sagapeni, an. ℥ iiij.
Ammoniaci, Bdellij, an. ℥ viij.

Gummata in aceto destillato solvantur, soluta exprimantur & ad aceti consumtionem evaporent, postea accipe oleorum,

Camomillæ ℔ ij.
Hypericonis ℔ j.
Laurini ℥ iiij.
Terebinthinæ ℥ j.
Petrolei ℔ j.
Ceræ novæ ℔ ij.

Ponantur simul cum prædictis gummatibus supra parvum ignem, & sequentes pulveres imponantur,

Lithargyrii auri ℔ ij.
Aristolochiæ longæ
Aristolochiæ rotundæ, Olibani, Masticis, Myrrhæ electæ, Coralli rubei, Coralli albi, an. ℥ iiij.
Calaminaris ℥ vj.
Carabæ ℥ j.
Florum Antimonij spagyrice præparatorum ℥ iiij.

Salis

Salis vitrioli ⎫
Mumiæ ⎬ an. ℥ ij.
Camphoræ ⎭

Pulverisanda pulverisentur, & cum supradictis lento igne misceantur, continuè movendo donec fiat emplastrum, de qua massa forma duo emplastra, & unum cancro mane impones, alterum vero vesperi & munda qualibet vice, intra paucas dies sanabitur Deo concedente: emplastrum omnibus ulceribus, scrophulis etiam medetur: appositum absque re alia.

Radices supradictæ veris tempore colliguntur in umbraque siccantur. Ejusmodi radices intra corpus exhibentur, modo prius quinquies in vino macerentur: exiccenturque. Dosis ʒ ß. cum vino vel alio convenienti liquore. Ad hydropisim omnesque obstructiones prosunt. Tibi gratis offero, gratis tu pariter pauperibus exhibeas, & Deus bonorum operum remunerator majora rependet. Bene sis & vale.

DE HYDROMELITE.

SAtis mirari haud possum, homines quosdam omni posita verecundia, aliorum labores & inventa sibi vendicare, & principibus rebusque publicis hydromel, ut divinum quoddam mysterium venditare, cum nullius pene sit momenti. Sed admirationis mater est ignorantia. Plinius ejus mentionem facit capite de melle: modumque parandi docet. His temporibus inter viros & quasdam mulieres, de præstantia & usu hydromelis oritur dissensio, & ita secrete parant, ut ne quidem mater aut pater filio patefacere velit, & plurimos agnosco, quos non pudet quinquaginta mille coronatos petere pro componendi formula: sed cum in diversas regiones me contulissem, ibique publice & vili precio vendi vidissem, tenere me haud potui, quin illorum impudentiam riderem. Ob hanc causam, non mihi incommode facturus visus sum, si aliquas ejus componendi rationes in præsenti tractatu describerem, ut unusquisque pro ut libet pararet, & à talibus pharmacopolis caveat. Sunt qui simpliciter in eo componendo nulla miscellanea adhibent, tantum circa finem aliquid de tinctura tartari imponunt: ut Paracelsus lib. de natura rerum docet, quam simplicem præparationem probo. Alij autem cum radicibus odoriferis & aromatibus, & inde fit, ut caput plerumque gravedine laboret. Attamen sunt qui ex purgantibus parant, & illud purgat, non aliter quam vinum ab Arnaldo descriptum. Sed frustra fiunt per plura, quæ possunt fieri per pauciora. Ut ego expertus sum, duos hic modos parandi docebo. Sed hoc vos latere nolo, pendente canicula excellentius fieri quam alio tempore. Etenim sol suæ virtutis in res omnes aliquid magis imprimit, quam calor ele-

lor elementaris, laris vel hypocausti, ut sæpius experientia compertum est. Videmus etiam aquam mense Martio plus efficere, quam alio quovis tempore, ut benè norunt cerevisiæ coctores. Nam cerevisia cocta illo mense servatur diutius, & augetur tam in bonitate quam jucunditate. Sed ne longus in scribendo videar: tu sic incipe.

FORMULA.

Accipiatur pars una mellis, partes octo aquæ pluviæ vel fluviatialis, mel in illa aqua dissolvatur, postea in lebete justæ capacitatis bulliant temperate ad tertiæ partis consumtionem, spumando: signum perfectæ rationis est, si crudum ovum imposueris & supernatat, tunc paratum est. Si non, decoque donec dederit signum suum: potes per linteolum mundum purificare, deinde in vas ligneum siccum, quod antea vino malvatico imbutum fuerit, ponere: & statim immittere parvulum sacculũ grano sinapi repletum filo ligatũ, quo possis, cum opus fuerit, eruere. Hoc facto, vas tuum ad solem ardentissimum expone & tuum hydromel bulliet veluti mustum tempore vindemiarum. Tempore peracto, sinapi semen exime, & vas opime obturatum in cellam colloca, Hoc hydromel est basis, unde omni tempore facere poteris.

HYDROMEL UT VINUM SAPIAT.

Quando semel parasti, pone supra triginta mensuras succi florum lupuli mensuram unam, statim sine ullo calore incipiet bullire, & continuo vas implendum est, & cum efferbuit, habes tam potẽs hydromel, ut si projicias supra aquam mellis decoctam, parvo temporis spatio optimum hydromel habebis, & quoties novum lupuli succum imposueris, tanto plus ejus vires augebis. Reliqua philosophando conjicienda non omnia tibi sunt præmasticanda. Alij post primam ebullitionem Ormini flores imponunt. Sed alium modum habeo, aquam antequam imponam, mel impraegnare soleo, de his sat dixi. Ad alia nos conferamus.

ALIUD HYDROMEL QUOD SUO TEMPORE *in acerrrimum acetum vertitur, cujus cochlear unum mensuram vini in acerbissimum acetum transmutat.*

℞. Piperis longi, rotundi, nucis muscatæ, cinamomi an. ℥ iij. terantur: farinæ siliginis ℔ j. ß. misce, & cum hydromelite distempera, & fac fermentum, de quo pone magnitudinem unius ovi & bulliet per se: relinque vas apertum in loco calido, & brevi tempore in acerrimum acetum vertetur: quo ipse silices dissolvi. Tu tandem meis lucubrationibus fave & fruere.

QUÆSTIO,

QUÆSTIO.

AN MAGIA SIT LICITA.

SCribunt plures Babylonij eum omnia nosse, qui numerare novit. Quæritur, cur homo animal sapientissimum? Respondetur, quia numerare novit. Naturalem magiam pendere à numeris, philosophi veri haud ignorarunt. Sed duplicem esse magiam constat, quarum altera dæmonum tota, opere & auctoritate, res medius fidius execranda & portentosa. Altera nihil aliud, (cum benè exploratur) quam naturalis philosophiæ absoluta consummatio, quam perfectam, summamque sapientiam vocant. Magus enim Persarum lingua sonat, quod apud nos interpres, & cultor divinorum.

Maxima inter has duas artes, sive magias disparilitas & dissimilitudo. Dæmoniacam illam, non modo Christiana religio, sed omnes leges, omnis benè instituta respubl. damnat, & execratur. Hanc quisquis edit, semper dissimulat, quod in auctoris esset ignominiam & contumeliam. Hujus nemo unquam studiosus fuit vir philosophus, & cupidus discendi bonas artes. Hæc tenebras desertaque loca quærit: quandoquidem omnis scientia, quæ fugit publicum, suspecta est, veluti ista, quæ à spiritibus tenebrarum originem ducit. Alteram autem omnes sapientes, omnes cœlestium & divinarum rerum studiosæ nationes approbant, & amplectuntur. Hæc est altior sanctiorque philosophia: ex hac summa literarum claritas, gloriaque antiquitus: & penè semper petita. Ad hanc Pythagoras, Democritus, Plato, discendam navigavere: hanc reversi prædicaverunt, & arcanis præcipuam habuerunt.

Sicut illa cacodæmonum magia, nec artis nec scientiæ sibi potest nomen vendicare: ita hæc vera altissimis plena mysteriis profundissimam rerum secretissimarum contemplationem, & Deum, naturæ totius cognitionem, complectitur. Hæc sparsas Dei beneficio & seminatas mundo virtutes de latebris evocat in lucem, & sicut agricola ulmos vitibus, ita magus terram cœlo, id est, inferiores superiorum dotibus virtutibusque conjungit, &, ut ita dicam, maritat. Hæc in eam operum Dei admirationem excitat, quam propensa charitas, fides, ac spes certissimè consequuntur: neque enim ad religionem, ad Dei cultum quicquam promovet magis, quam assidua contemplatio mirabilium Dei, quam naturalis illa magia, qua compellimur canere: Pleni sunt cœli, plena est omnis terra majestate gloriæ tuæ. Et hæc satis de magis. Scio esse plures, qui sicut canes ignotos semper adlatrant: ita ipsi sæpè damnant oderuntque quæ non intelligunt. Quamobrem non omnibus, neque semper, neque omnia de Deo philosophari conceditur; *Non omnibus neq; semper de Deo concedi-*

tur philosophari.

ceditur: sed quibus, & quando, & quantum. In divinis silentium desideratur: Contentio respuitur: Syllogismus irridetur: nihil eam antecedit. Igitur quodcunque concludendum fuerit, eidem acquiescendum est. Etenim creatura omnis à Deo creata est, ut sit in testimoniũ verbo creatoris sui, per quod facta est: & si adimplet hoc, benedicatur: sin minus, maledicatur. Nam omnis creatura naturaliter, ordine & loco suo cogitur confiteri creatorem suum, & servire testificationi verbi ejus. Quid quæso movet vehementius & persuadet quam sacrarum lectio literarum? non persuadent, sed cogunt, agitant, vim inferunt: legis rudia verba & agrestia, sed viva, sed animata, flammea, aculeata, ad imum spiritum penetrantia, hominem totum potestate mirabili transformantia. Ille igitur qui rerum creatarum cognitionem à suo opifice separat, is rerum universarum umbram solummodo habet. Idcirco in gratiam piorum doctissimorumque virorum Gulielmi Le Normantii Trogniani, et Jacobi Bongarsii, omniumque disciplinarum versatiss. philosophicas alias regulas adjiciam, quarum prima talis est.

Regula prima.

Nihil Deus creavit in veritate superius, quin ejusdem aliquod simulacrum creaverit inferius; ut per simulacrum apparentis inferius, perveniamus ad veritatem existentis superius.

Secunda regula.

Nihil Deus creavit in spiritu verum invisibiliter, quin idem in corpore aliquo adumbraverit visibiliter, ut per corpus umbræ patentis, perveniamus ad veritatem spiritus latentis.

Tertia regula.

Nihil Deus creavit in infinito visibiliter dispersum, quin idem quoque in uno aliquo invisibiliter creaverit collectum, ut per hoc quod finitum est, & comprehensibile in uno, perveniamus ad illud quod infinitum & incomprehensibile est in pluribus. Creavit autem Deus infinita propter se infinitum omnia: finita autem propter hominem finitum creavit omnia, ut & principium suum haberent omnia à quo sunt, & simul finem suum testarentur omnia, ad quem sunt.

Exemplum.

Omnia quæcunque sunt, à cælo proveniunt, & cœli naturam participant: nihil enim tam naturale est, quam quod genitum genitoris participet naturam & substantiam. cum autem universalis genitor omnium inferiorum cœlum sit, necessarium est quod inferiora omnia cœli naturam & substantiam participent. Et sic cœlum est in omnibus rebus occultatum interius, quod extra

extra omnes res manifestum est exterius. Et sicut corpore suo patens est in superficie mundi latissimè: sic spiritu suo contractum in centro mundi arctissimè. Summum igitur omnium rerum corpore suo cœlum est in alto propositum: & rursum profundissimum omnium rerum est cœlum in imo spirituoso absconditum. Et sicut corpore suo claudit & regit omnia, sic spiritu suo transit & implet omnia. Ubique enim cœlum est visibiliter in forma sua, & rursum cœlum est in omnibus rebus virtute sua. Et ut cœlo nihil est per omnia manifestius, sic rursum in omnibus, cœlo nihil est occultius

Tu autem qui cœlum extra omnia semper vides: cœlum in omnibus absconditum intelligas. Et hoc absconditum cœlum fac ut pateat: tunc nulla virtus manifesti cœli te unquam latebit. Hoc cœlum seu lapis philosophorum in omnibus rebus est, & per omnes res totius mundi transit. Et est spiritus quidam vivificans, substantivus, essentialis, omnibus creaturis mundi hujus vitam, substantiam, essentiam largiens; quoniam ex ipso, in ipso, & per ipsum sunt, vivunt, vegetantur, crescunt, ac omnia moventur. Et virtute ejus plena sunt omnia, & nihil vacuum essentiæ, & virtutis ejus: (nisi quod mortuum & in creaturarum viventium numero amplius non sit.) Hic spiritus in cœlo liberrimè diffusus motu & virtute sua est: in terra autem & maximè in centro ejus arctissimè contractus: ideò in cretauris, in centro terræ provenientibus, condensatur jam quasi & incorporatur in substantiis ipsorum: in metallis totus clauditur & figitur: in mineralibus proximo gradu sed nondum fixatur. Philosophi ergo summis viribus hunc spiritum quærentes comprehendere in late diffuso mundi ambitu infinitum existentem, hunc & spiritualem totum nullatenus ipsi finiti, & corporales toti valuerunt comprehendere. Ergo in centro mundi cognoscentes ipsum arctissimè colligari & jam incorporari terminarique: ideò creaturas in centro mundi productas pro subjectis suis sumentes ex iis spiritum istum extrahere, & postea debito subjecto suscipere totum laborarunt. Quoniam in metallis nimis sigillatus erat: proxima metallis sumserunt mineralia, in quorum corporibus non tam arctè clausus adhuc erat, & ex his extraxerunt spiritum, & cum hoc extracto, illam vivificarunt. Ultra in metallis clausum, sic per proximam naturam proximæ naturæ succurrentes, & ab inferiore gradu ad superiorem ascendentes per minora mineralia, ad majores mineralium virtutes pervenerunt. Sic enim ordo naturæ postulat, ut per infima ad superiora ascendatur, & per minora majora consequantur, ne per majora minima despiciantur. Minora autem per majora perficiuntur. Hic autem spiritus cœli in mineris terræ latens abscōditus cum tot virtutibus substantialibus interius, quod

pateat

patet in firmamento cœli manifestus astris; fulguribus. Ideò philosophi sapientes, astrorum cœli nominibus vocarunt hæc: & mineralium terræ formis figurarunt illa. Notandum est quod hic spiritus in alio nullo subjecto, quam in aqua sui generis & suæ speciei, semper haberi & servari valeat. Naturaliter enim natura similis in natura sua simili actionem & operationem habet perpetuam, & non in diversa specie, multò minus in diverso genere. Etenim quo est major rerum diversitas, eo minor est rerum unitas. Nam aqua proprium est spiritus receptaculum & habitaculum; ideò in initio creationis mundi spiritus hic ferebatur supra aquas. Ergò si aqua exstillatur ex mineralibus forti igne, elicietur & spiritus mineralium simul in illa aqua, miscens se, & inhabitans: spiritus tamen ille crassus & corporalis, sive terenus minerarum, nondum est spiritus ille secretissimus & vivificus cœli, sed est hic crassus & elementaris spiritus, habitaculum illius subtilis cœlestis, qui anima & vita omnium creaturarum est, & vocatur, & hic imaginem Dei gerit proximè Ergò sicut Deus in ignea habitat essentia, & ignis consumens est: sic & iste spiritus, qui anima est vivificans omnia, in igneo ardentissimoque spiritu minerali occultè habitat, & etiam ignis consumens est omnia terrestria: purgans autem ad summum cœlestia. Et sic aqua ex mineralibus destillata tres habet partes: corpus quod est aqua: spiritus ille igneus elementaris crassus: & tandem anima occulta vivificans, quæ appellatur Sol & Luna abscondita spiritualis, sulphur naturæ invisibile, aurum philosophorum vivum, quod incorporatum in debito subjecto resolvit potenter aurum corporale metallicum, & tunc aurum cum auro mixtum in natura subjecti, aurum illud spirituale corporale hoc vivificat. Et aurum hoc corporale illud spirituale ingrossat, & sic fit spiritus corpus, & corpus fit spiritus, & ambo simul unum spirituale, & inseparabile: tunc aurum tale vivum incorporatum generat aurum. Quod omnis generatio à vivo & corporeo fiat, incorporea non generant, mortua etiam nihil agunt: ergo ut vivant, oportet fieri aurum corporale, & corporeum aurum spirituale: tunc aurum demum perfectum sibi simile in genere & specie sua, aurum generabit in infinitum, si cum materia sibi conveniente & debita fuerit commixtum: de his plura in libro de mineralibus.

In sole posuit tabernaculum suum, & ipse tanquam sponsus procedens de thalamo suo & occursus ejus ad summum ejus, nec est qui se abscondat à calore ejus.

Lex Domini immaculata convertens animas; testimonium Domini fidele, sapientiam præstans parvulis.

Justitiæ Domini rectæ, lætificantes corda, præceptum Domini lucidum, illuminans oculos.

Timor

Timor Domini ſanctus permanet in ſeculum ſeculi: judicia Domini vera, juſtificata in ſemetipſa.

Deſiderabilia ſuper aurum & lapidem pretioſum multum: & dulciora ſupra mel & favum.

Et erunt ut complaceant eloquia oris mei: & meditatio cordis mei in conſpectu tuo ſemper.

Quoniam tu illuminas lucernam meam, Domine: Deus meus illumina tenebras meas.

Et diſciplina tua correxit me in finem, & diſciplina tua ipſa me docebit.

DE SALIBUS HERBARUM QUARUNDAM PRÆCIPUARUM, ET viribus eorum.

DE SALE HYPERICONIS.

SAL hypericonis contra pleuritidem probatiſſimum eſt remedium, datur patienti in calido quodam vino, quantum dimidia cortice nucis avellanæ contineri poteſt. Sal hyperici urinam & menſtrua pellit, tertianis, quartanis convenit cum vino potum, liberat à ſchiatico dolore per aliquot dies hauſtum, ambuſtaque ſanat cum aceto ſolutum: ſanguinem à phlegmate mundificat. Curat ulcera cum liquore ſalis, item fiſtulas ſanat: præterea oris putrefactionem, ulcera colli cum melle roſaceo miſtum, & cum penna mane, meridie ac veſperi inunctum. Hydropicis etiam prodeſt, verminantibus autem quibus creſcerent in ventriculo ſerpentes, vel alia genera vermium, ab aqua putrida quam biberint, da ad comedendum noctu vitri antimonij pellucidi 4. aut 5 gana cum ℈ j. ſaccari roſati, miſce quaſi electuarium, poſtea da hauſtum vini in qua ſit ſolutum ℈ j. ſalis hyperici, patiens dormiat, ſi velit: excitatus à medicamento dejiciet pravos humores per ſuperiora & inferiora copioſè. Qui urinam retinere non poſſunt, comburant veſicas caprarum & pulveriſent, quibus addant ʒ ij. ſalis hyperici cum vino ad bibendum.

DE SALE POLIPODII.

SAl polypodij etiam pleuritidem curat, item bilem atram & pituitam à juncturis educit, quartanis prodeſt, doſis ℈ j. ad ℈ ij.

DE SALE CAMOMILLÆ.

SAl camomillæ difficultati urinæ prodeſt, ſi pugillus unus ex vino calido exhibeatur: & mulierum menſes ciet in aqua pulegij. In colica & Iliaca à flatibus ex cauſa frigida, uſus ejus magnus cum

cum aqua aurantiorum, cinamomi, camomillæ, parietariæ liquore: contra puncturas lateris cum aqua cardui benedicti, seu liquore agarici, oculorum cancri, cornu cervi, ad facilitandum partum cum aqua cinamomi, verbenæ, liquore nucis muscatæ, cariophyllorum, ad secundinas mulierum relictas cum aqua artemisiæ, pulegij: contra ictericiam & hydropem cum liquore convenienti, ut aqua absynthij, cichorij, endiviæ: item contra dolorem dentium in gargarismo.

DE SALE GENTIANÆ.

SAL gentianæ febribus omnibus adversatur, viscerum obstructiones aperit & expurgat, urinam & menses promovet: item contra morsus serpentium cum sale rutæ & pipere valet.

DE SALE GRATIOLÆ VEL Gratiæ Dei.

SAL gratiolæ hydropi medetur, item melancholicis sanguine suffusis territisque. Item calculosis, insanis & amentibus, cardiacis, purulentoque sanguini prodest: item qui difficulter urinam reddunt. Idem ambusta extinguit, valetque ad Hungaricum morbum, si in resoluto liquore madefiat lineus pannus & capiti circumligetur semper reiterando post siccationem. Datur etiam intro ad eundem morbum.

DE SALE ONONIDIS.

Purgantia præcedere debent diuretica.

SAL ononidis præparatis viis, & humoribus, & præmissis diversionibus & purgationibus, quod ante usum salium diligenter notandum, calculos comminuit expellitque tam in renibus quam vesica cum aqua propria, & difficultati succurrit, item in vino potus hæmorrhoides sanat. Succurrit etiam obstructionibus lienis, renum & jecoris cum liquore oculorum cancri, aurantiorum, limonum, saxifragiæ, Alkekengi, parietariæ.

DE SALE GENISTÆ.

SAL genistæ calculos frangit expellitque ac urinam movet.

DE SALE STIPITUM fabarum.

SAL fabarum urinæ difficultati succurrit, calculos frangit expellitque, flatus dissipat. Dosis ʒ ß. in vino albo.

DE SALE ARTEMISIÆ.

SAL artemisiæ menses promovet.

DE SALE MELISSÆ.

SAL melissæ promovet menses, uterum expurgat ejusque suffocationi succurrit.

DE

DE SALE CHELIDONIÆ.

SAL chelidoniæ menses evocat, ejus dosis est ℈ j. qui 20. grana hordeacea pendere solet, salis hujus liquor oculos clarificat. Idem ex vino cum sale anisi potus medetur regio morbo, valet etiam liquor ad ulcera. Idem asthmaticis, pectoris oppilationi prodest, hepar mundificat, valet contra pestem, colicam passionem, matricis dolorem ac tumorem, ad mariscas cum æquali pondere phlegmati vitrioli mistus: Lupum aliaque ulcera cancrosa, venenosa, & membra infrigidata, quæ alias abscindi debent, apposita salsa aqua cum laneo quodam panno aliquoties. Qui ex alto vel equo ceciderit, apponat salsam aquam desuper. Idem contra morsum canis rabidi valet, misce hoc sal cum melle rosato, ut fiat in modum unguenti, non sinit ulcera putrescere. Item supra bubones positum attrahit venenum: scabiosi lavent se cum aqua salis hujus.

Vlcera cancrosa.

Nota hujus salis proprietatem.

DE SALE ABSYNTHII.

SAL absynthij omnibus ferè morbis utiliter exhibetur, in peste præsertim, aquam intra cutem educit. Urinam movet, ventriculum corroborat, sudoremque movet, si usurpatum fuerit ab intra ad extra usque morbum gallicum pellit, sanatque mariscas, & alia interna vitia, vomicas, putrida vulnera qualibet inspersione mundat sanatque. Hoc sal in aquam resolutum, verrucas, varices seu varos rigatos, & cicatrices pellit, carnemque explet. Contra hydropem, febres putridas, quotidianas & quartanas, cum methodico processu præmissis evacuantibus & aliis competentibus. Cum aquis melissæ, acetosæ, ruthæ corroborat epar & ventriculum, bonam digestionem dat ventriculo. Usurpatur etiam contra colicam passionem ac tormina ventris, ani ac podicis vitia, matricemque elabentem irrigando imponendoque sanat. Salis hujus liquor penna oblitus, capitis vitiis medetur, uti sunt furfures, serpigines, lentigines, impetigines: pediculos, lepram aliamque sicciorem vel aridiorem scabiem cum aqua applicatus depellit. Nec tantum his, sed aliis quoque ægritudinibus seu affectibus memorata salia medentur.

DE SALE IMPERATORIÆ.

SAL imperatoriæ membra frigida & intermortua calefacere, crassos viscosos que humores lateribus ac tunicis ventriculi impactos resolvere, aliaque ejusdem, nec non intestinorum vesicæ vitia corrigere, semen virile insuper augere & Venerem confortare potest. Sal imperatoriæ valet contra pestem, movet sudorem, si ex frigiditate venerit: promovet partum & abortus abigit. Hydropicis, Asthmaticis, contractis calculum vesicæ ac renum

renum in aqua fragariæ prodest, ictericiam nigram curat, lava cum ipso venenosorum animalium morsus, item congelata membra: valet contra tumorem pedum mistum cum melle rosato in modum, unguenti ac super omnes varias excrescentias ossium, ac carnium impositum. Hoc sal mistum cum melle, ac in modum unguenti decoctum, fistulas in corpore, in facie, polypum, pectoris ulcera, vel suppurationem citò muturat ac sanat. Item contra frigiditatem intrinsecam, contra ischiasin, ac pleurisim valet; valet etiam cōtra vermes infantium mane acceptū, contra putrefactionem pulmonis, hepatis, fœtorem anhelitus, catharrum, ex quo plerumque sequitur apoplexia, hydrops, morbus gallicus, phthisis, cardiace, stomachi tumor: utere cum theriaca bona contra acceptum venenum aliquod.

DE SALE BRANCÆ VRSINÆ.

SAl brancæ ursinæ aceto dissolutum contra tumores quosvis, ut verrucas, varices, callis excrescentibus ossibus utiliter superimponitur. Junioribus quidem adhibeatur quovis tempore & pro cujuslibet indigentia. Callis verò sive excrescentiis ossium non nisi Luna decrescente, post Solis occasum superligatur.

DE SALE ANGELICÆ.

SAl angelicæ sanguinem mirificè expurgat, præcipuè verò cerebrum, si in oleo fœniculi dissolutum guttis viginti vesperi ac luna decrescente sumatur, usu per intervalla sæpè repetito.

DE SALE LEVISTICI, SEV LIGVSTICI.

SAl livistici seu ligustici vesicæ, renibus, stomacho malè digerenti, præsertim mulieribus & intestinis appropriatur. Arenulas ex calculo vesicæ, & renum collectas resolvit, in vesicæ quidem calculo, si umbilici, in renum verò lumborum, quæ supra os sacrum est, regio inungatur, & sal denique ipsum aceto rosaceo dissolutum hauriatur, dehinc corpore ad sudorem provocandum calidis tegumentis optimè prætecto, præterea sal iste contra ictericiam, tussim ac morbum gallicum, calculum, febrem ardentem usurpatur, tumorem colli gargarizando pellit, tempore pestis non est inutilis, venenum acceptum aut bibitum arcet, fluxum capitis extrahit, caputque confortat. Hoc sal cum melle rosaceo sumtum casum ulvæ curat, consumit fluxum. Solutum hoc sal, vel in cibo ac potu per aliquod tempus sumtum carnem crescere facit: item scabiem, colicam passionem, viris ac mulieribus, porriginem, lentiginem, phthiriasin, serpiginem, menstrua mulierum curat, ne graviter decumbant: item stranguriam.

Casum ulvæ curat.

DE

DE SALE PIMPINELLÆ.
Steinpfeffer

SAl pimpinellæ ſtomacho & inteſtinis omnibus amicum admodum eſt,& ſalutare. Eo enim ut decet probe parato,ſi quis tertio quoque menſe (ne aſſuetus ſtomachus id pro alimento familiari rapiat) loco ſalis vulgaris per triduum veſcatur, hocque per totum vitæ tempus præſtet, tunc proculdubio ab hydrope, phthiſi & apoplexia ſecurus erit, ſal iſtud expurgat ſanguinem, arterias, hepar,ac pulmonem aperit, atque à febre hectica tuetur, ſi in aqua ſcariolæ ſelectiori reſolutum circa regionem hepatis, idque tempore nocturno maximè,cum ſitis immodica puerperas vexet,epithematis modo adhibeatur. Senes & quicunque frigidioris ſunt complexionis hoc ipſo ſale uti debent: contra ſudorem frigidum utile eſt, peſtemque expellit: vel peſtis tempore ſudorem movet, dolorem capitis ex frigiditate venientem, colicam paſſionem,aſcendentem matricem frigidam mulieribus,calculum renum ac veſicæ, vertiginem, contracturam, dyſuriam tollit. *Pimpinella Germanorum, ſive ſaxifraga Gallorum.*

DE SALE PIMPINELLÆ NIGRÆ.

SAl pimpinellæ nigræ quævis ulcera patentia atque corroſione depaſcentia expurgat ſanatque, vermium in iiſdem & carnis putridæ generationem prohibet, fœtoremque emendat. *Pimpinella Gallorum.*

DE SALE DAUCI CRETICI
Vulgò Behrwurtz.

SAl Dauci Cretici frequentius ſi hauriatur abortnm,vel partum menſtruoſum, qualis ferè mola eſt,efficaciter expellit.

DE SALE FOENICULI MONTANI.

SAl fœniculi montani ulceribus & ſinuoſis ſi inſpergatur eorum fœtorem,aut vermes aut carnem putridam generare prohibet, ſed obſervandum ex loco affecto plerumque ſolere ſanguinem elici, pondere duarum drachmarum. Cum alumine in vino calente diſſolutum datur ad gargarizandum, ſtomachacen propulſat, & gingivis ruborem genuinum reſtituit, carnemque renaſci facit.

DE SALE FOENICULI VULGARIS.

SAl fœniculi cum butyro in unguentum redactum, ſimili modo ſi adhibeatur, porrigines ulceroſas capitis & ſerpigines corporis exiccat & ſanat. Item menſtrua & urinam provocat, arquatꝺ convenit.

DE SALE CARVI.

SAl carui febribus cerebri, matricis, vaſorum ſeminalium deſtinatur: per nares attractum ex aqua catharros mirificè edu-

cit, ex ſinapi verò, polypos & hæmorragiam narium ſanat, ulcera & abſceſſus matricis curat, ſal hujus vino decocti vermes aurium, gingivarum, nec non ulcerum putridorum profligat.

Ejusdem in aqua reſoluti ablutio cum unctione olei ictibus animalium venenatorum nec non apoſtematibus vulvæ aſperſione efficaciter medetur.

DE SALE PETROSELINI.

SAl petroſelini omnis generis tumores reſolvit. Ex vino itaque ſi aſſiduè ſumatur, calculum ut veſicæ ita & renum pellit, item ex vino ſi os colluatur præſentaneum eſt ad ſtomachacen remedium: podagra, chiragra & iſchia affectis plurimum opitulatur. Tartarum enim & viſcoſitates cum incidit, tum expellit, ita ut morbo hoc affectis arenulas quaſdam albicantes ſeminum milij Solis coctorum ſimilimas per cutem digitorum & pedum ipſe aliquando viderim.

DE SALE CHÆREFOLII, ALIAS Gingidij.

SAl chærefolij aut gingidij omnis generis flatus diſſipat calculos rumpit & expellit, idque operatione leni ac miti, ſed tamen excellenter penetrante, ob quam cauſam uſus ejus in corporibus teneris non ſolum eſt innoxius, verum etiam valdè ſalubris. Deniqne cum aqua cardui benedicti ſi propinetur, lumbricos teretes alvi profligat, & tormina circum umbilicum ſedat.

DE SALE PINASTELLI, HOC EST GERmanicè Harſtra/ alias vulgò Hirſchwurtz.

SAl iſtius herbæ mulieribus in partu, ut crebro accidit, ex nimia profuſione ſanguinis utpote ſpiritus & vitæ domicilium exiſtentis deficientibus, ex vino generoſo partim aſſiduè potui datum, partim illitu freqnenti circa venas temporum & nares adhibitum, ſummoperè conducit. Præterea matricem refrigeratam & humoribus viſcoſis oppletam calefacit, expurgat, partum etiam faciliorem reddit.

DE SALE VERBASCI.

SAl verbaſci cum vino bibitum tuſſientibus, item febricitantibus ex frigiditate ſtomachoque conducit, movet menſes mulierum, item contra peſtem ex frigiditate & podagram in aceto ſolutum valet. Item calidos morbos, aſthma, ſanguinem contentum & ſuppurationem ejus circa coſtas, ſi ſuperimponatur, curat: colicam paſſionem, tumorē colli, gargarizando, clarificat viſum intromiſſa cum penna unica gutta de aqua ſalis hujus. Hoc cum melle roſato quaſi unguentum decoctū valet contra vermem in digito vel aliis membris. Item ſolutum in aqua linteolo madefacto im-

cto impositoque tumidis & contractis cruribus aut venis, tumorem quemlibet depellit. Item ignem sacrum, erysipelas, & dolorem ejus mitigat.

DE SALE VERONICÆ.

SAl veronicæ cum theriaca & vino malvatico acceptum, contra pestem, si in oleum vel liquorem redigatur, unge cum eo pustulas, scabies, apostemata, fistulas, morphæam: ad pustulas & apostemata Gallica in aceto rosaceo solutum valet, si sæpe eo laventur.

DE SALE HERBÆ FORTIS.

SAl herbæ fortis cum vino bibitum ad morbum gallicum intrinsecum, ad febres autem calidas & ardentes mane acceptum cum melle rosaceo. Item ad putrefactionem oris & faucium inflammationes valet. Movet urinam mulieribus. Qui habet ulcerosum collum aut gingivas putrefactas, gargarizet cum aqua illa melle rosato admixto. Eadem aqua pustulas lava. Eadem aqua cum antimonio essentificato mista & hausta valet contra morbum Hispanicum. *Sideritis est, ut puto.*

DE SALE SALICARIÆ PURPUREÆ.

SAl salicariæ purpureæ cum vino sæpè hastum jejunè valet contra febres ac phrenesin. Item valet contra insaniam, colicam, contracturas membrorum cum aqua fomentatis: contra febres pestilentiales cum aceto mixtum. Item ictericiam curat cum aqua betoniæ ac fistulas.

DE SALE FUMARIÆ.

SAl fumariæ solvatur in aqua, ut fiat gargarismus, valet contra putrefactionem oris, eodem laventur ulcera Gallica.

DE SALE GALYOPSIS AUT *melissæ sylvestris.*

SAl galyopsis vel melissæ sylvestris mane acceptum cum aqua propria contra asthma & cardiacum dolorem. Item in vino fistulis mammarum medetur. Item urinam movet mulieribus, partum promovet, tremorem membrorum sanat.

DE SALE EUPATORII.

SAl Eupatorij cum melle rosato contra inflammationes colli usurpatur, item contra pleurisim bibitum, & alia interna apostemata, internum calorem, febres ardentes. Item contra alcolam cum melle rosato Item contra lumbricos, pestem, scabiem, porriginem, phthiriasin valet. Cum tepida aqua salis hujus superimponendo aut lavando morsus rabidi canis sanat. Item vesicis aut ulcerosis locis gallicis conducit. Item ambustis mēbris auxiliatur. *Agrimonia.*

DE SALE CENTAVRII MAIORIS.

SAl centaurij majoris hydropicis ac pestiferis morbis opitulatur. Item contra venenum, melancholicum sanguinem, caducum, hebitudinem visus & oculorum, morbum Hungaricum, febrem calidam, ictéritiam usurpatur.

DE SALE PARIETARIÆ.

SAl parietariæ in liquorem redactus illitu sacros ignes, adusta condylomata, tumores inflationesque sanat: contra calculum cum liquore oculorum cancri, aqua artemisiæ: contra colicam ut sal camomillæ romanæ: contra omnes obstructiones hepatis & lienis, contra putredines ut sal absynthij & cichorei: contra flatus ventriculi, intestinorum cum conservis & aquis competentibus.

DE SALE PENTAPHYLLI.

SAl pentaphylli contra morbos jecoris ac pulmonis, ac venena valet, fistulasque inspergendo curat.

DE SALE ARISTOLOCHIÆ.

SAl Aristolochiæ venenis resistit, singultibus, etiam horroribus, convulsionibus & laterum doloribus. Item lieni & asthmaticis convenit, gargarizatum gingivas & dentes abstergit.

DE SALE VALERIANÆ.

SAl valerianæ menses ciet, urinam movet, laterum dolori prodest.

DE SALE TORMENTILLÆ.

SAl tormentillæ urinæ incontinentiam supprimit, mensesque sistit.

DE SALE PLANTAGINIS

SAl plantaginis, ulceribus renum ac vesicæ in potu datur. Item tertianis febribus auxiliatur.

DE SALE PLANTAGINIS MINORIS.

SAl plantaginis minoris in febribus pestilentialibus & cordis doloribus item ad ulcera vesicæ ac renum cum bono vino adhibetur. Item contra melancholicam phantasiam, dolorem matricis & tumorem ejus, item contra phrenesim & caducum, vulnera consolidat intrinseca & apostemata ex morbo Gallico, ulceraque antiqua: valet contra dolores capitis ex Hungarico morbo sæpius usurpatum. Item contra putrefactionem oris & colli, vel alcolam, cum melle rosato mixtum purgando vel gargarizando valet. Item cum aceto mixtum ambusta extinguit.

DE SALE PLANTAGINIS MAIORIS.

SAl plantaginis majoris mundificat sanguinem adustum, prodest cholericis. Item alcolam, ulcera colli aut apostemata sanat, nimio

nimio hepatis calori medetur, ut & pulmonum vitiis, pesti ac febribus pestiferis, caduco, apoplexię, pleuresi, cephalalgiæ: mariscas arcet, parvulis vemmantibus dato cum hydromelle, vertiginosis & in dolore capitis mane & noctu applicatur, nimirum panno capiti circumposito: gravidis mulieribus menses sistit: hæmopleicis utile est, renesque ulcerosos curat.

DE SALE PERSICARIÆ.

SAl persicariæ datur febricitantibus, & defectum pulmonis, hepatis ac lienis emendat cum aquis convenientibus. Item pestilentiam, colli alcolam, tumorem, fœtidum anhelitum, tussim, calculum vesicæ, capitis æstum tollit. Item cum melle decoctum in modum emplastri membrorum excrescentias, contusiones, collisiones, pleurisim sanat. Item in communi aqua solutum si madefacto panniculo superimponatur tumidis pudendis ac bubonibus abluendo medetur Eadem aqua si lavetur corpus, serpigines pustulasque morbi Gallici arcet. Eadem vulnera verminantia purgat in erysipelate cum aqua rosarum: in igne sacro vel estiomeno cum aqua rosarum & camphora; in suffocatione matricis cum aqua plantaginis vel seseli betonicæ: in colica cum aqua camomillæ & pulveris cumini ʒ j. intrinsecus calores extinguit cum aqua solatri hortensis (Nachtschatten/) aut succo. Eadem fomentata contracturas membrorum adjuvat. Eadem quoque equis & pecudibus valdè utilis in tumoribus, fracturis ac luxationibus crurum, præsertim calidè superimponendo, fovendoque continuè donec restituantur. Eadem aqua si caput abluatur, impedit defluvium capillorum, sistit catarrhum, impetiginem arcet. Glycyrrhizæ succus in hac aqua resolutus, vel radicis decoctum cum rosarum melle mixtum ac haustum tumorem colli aufert, pectoris angustiis & cordis; item asthmati conducit. Contra calculum, item contra dysenteriam cum dianiso ac aliis valet.

DE SALE HELLEBORI.

SAl hellebori solutum in vino aut aliquo liquore convenienti educit humorem epilepticum, comitialem, caducum, apoplecticum, podagricum aliosque pravos humores & malignos de matrice & aliis locis potenter juvat.

DE SALE SYMPHYTI.

SAl symphyti menses, morbum Gallicum, vermesque expellit, calorem hepatis, icteritiam ac pestem curat, dysentericis ac hæmoptoicis prodest: fiat gargarismus ad colli apostemata misto hoc sale cum melle unguntur cum penna ulcera.

DE SALE ASARI.

SAl asari sumptum in aqua veronicæ contra phthisin, hydropisin, ac febres frigidas valet, Podagricis superposito linteolo

tepido utile est, phthiriasin curat. Sal iste cum aqua fœniculi haustus hæmoptoicis prodest. Si in aqua solvatur & per nares attrahatur choleram pellit. Item gargarismum ad palatum & vitia colli præbet.

DE SALE BORRAGINIS.

SAl borraginis calculum renum ac vesicæ expellit, melancholiam, mariscas, pustulas, fistulas, ulcera curat.

DE SALE BUGLOSSÆ.

SAl buglossæ valet ad podagram, intrinsecus, item sumptus in vino matricis incommoda emendat: tussim, cardiacam, ulcera colli, gargarizando.

DE SALE BENEDICTÆ CARYOPHYLLATÆ.

SAl benedictæ caryophyllatæ phrenesin, icterum curat, hydropicis conducit, vertiginem & melancholiam pellit, generat bonam memoriam, sanguinem mundificat. Contra apoplexiam, tumorem oris & putrefactionem cum melle rosato mixtum ungendo sanat.

DE SALE BURSÆ PASTORIS.

SAl bursæ pastoris prodest calidis & siccis complexionibus, iisq; hominibus, qui non possunt mingere, habentque urinam rubeam, vel sanguinem mingunt, habentque apostema, morbum gallicum pestemque: menses sistit mulieribus, febres calidas vel æstuantes pulmones, hepar curat; dysentericis ac hæmoptoicis prodest, ambusta extinguit, & apostemata tumidosque ac æstuantes pedes, scabiem squamosam ac siccam emendat, venenum ex morsibus venenatorum animalium, ut serpentum, viperarum, extrahit.

DE SALE CENTINODII.

SAl centinodij asthmaticis, hæmoptoicis, dysentericis, ictericis ac febricitantibus prodest, ex frigiditate laborantibus, menses sistit, dolorem stomachi ex frigiditate ab humoribus superfluis lenit, calculum ac vermes pellit. Sal iste in vino solutus putrefactionem oris emendat, vulnera consolidat, in aceto solutus valet contra erysipelam, & ambusta, tumoremque testiculorum sedat Sal commune prodest senibus catarrhosis, & stomachum phlegmaticum habentibus. Item febres frigidosque vapores ascendentes emendat, cor confortat. Item contra colicam passionem valet: item apoplecticis, melancholicis, asthmaticis ac tussientibus etiam pestis tempore utile, confortat cerebrum ac stomachum urinam, ventositatem expellit.

DE SALE EUPHRAGIÆ.

SAl euphragiæ valet contra morbum caducum, hepar calidum refrigerat, ictericis & scabiosis prodest: fiat gargarismus ex eo contra

contra dolorem dentium & odontalgiam orisque apostemata; item serpigini & oculis lacrymantibus applicatur; item ambustis ab igne membris conducit.

DE SALE ARBORVM QVARVNDAM ac viribus ejus.

DE SALE EBULI.

SAl ebuli hydropem & febrem quotidianam curat. Sumptum cum propria aqua brevi hydropicos curat.

DE SALE SAMBVCI.

SAL sambuci hydropisi medetur.

DE SALE FRAXINI.

SAl fraxini haustum cum propria aqua lienosis medetur, venenis resistit: pesti quoque modò in aqua cardui benedicti administretur: dosis ℈ j. ad ij.

DE SALE VITIS VINIFERÆ.

SAl vitis viniferæ valet tempore pestis, est diaphoreticum quoddam: lixivium ejus per se bibitum sudorem provocat.

SAL TALI SVILLI.

Potus inflammationibus torminibusque longis medetur.

SAL CORNV CERVI.

PRodest dysentericis, exscreantibus sanguinem, cœliacis, regio morbo, vesicæ doloribus cum traga, feminis fluxione vulvæ laborantibus cum liquore huic rei accommodato, ulceribus oculorum medetur, dentes expurgat, addito aceto sanguinis eruptiones cohibet.

FÆX ACETI.

TUmores per se & cum myrtho cohibet, ventris, stomachi fluxiones illata sistit; muliebre profluvium, imo ventri aut genitalibus imposita mitigat: panos discutit nondum exulceratos: tubercula, mammas rigentes, suique tactus impatientes, cum aceto peruncta extinguit cremata vero, ungues, scabies cum resina aufert, tingit capillos flore ruffo: elota oculorum medicamentis admiscetur & caligines eadem abstergit.

DE SALE LIGNI QVERCINI.

SAl ligni quercini restringit sanguinem & fluxum narium, & pro cauterio faciendo.

DE SALE BVXI.

SAL buxi Hispanicæ lui resistit, loco salis guajaci sumi potest.

DE SALE GVAIACI.

SAl ligni guaiaci venereum humorem educit. Lignum hoc per chemiam in aquam, oleum & salem redigitur, quod chemiæ

ſtudioſi Mercur. Sulphur & ſalem nominant: quidam multo citius hac præparatione à venerea lue curantur. Andernacus & alij medici hauſerunt ex libris Theophraſti Paracelſi, ubi ſcribit de correctione ligni guaiaci ac præparatione ejus, docetque ex ligno hoc liquorem gummi & alcali facere, cum quibus lues illa venerea melius quam cum ejus decoctione vel brodio curatur, ut mos eſt apud plurimos. Eodem modo etiam buxus eſt præparanda ad veneream luem curandam, nec ſymptoma ullum metuendum aut periculum aliud, vel ex decocto & methodo ejuſdem. Sic etiam pinus præparari poteſt, ad morbum illum Hiſpanicum. Item fraxinus & viſcus, alcali ejus uſurpatur ad evacuationem fluxus hepatici, & Gallici cum puſtulis ſuis, quibus expellendis regimen nullum obſervatur, ut ferant famem, ſed cum bono vino ac cibo, ſaleq; alendi ſunt ægroti, liquor guaiacinus eſt potus ejus, gummi guaiacinum eſt unguentum quoddam ad puſtulas.

DE SALE LAPIDIS REPERTI IN SPONGIIS.

SAl lapidis reperti in ſpongiis, cum vino potus calculum, qui in veſica eſt, rumpit.

SALIS GEMMÆ PRÆPARATIO CONTRA hydropiſim & icterum.

℞ ſalis gemmæ, ſucci Titymali, id eſt, eſulæ minoris an. ℥ j. gummi ex ceraſis ad pondus omnium, fiat bolus & reverberari ſinas in tertio gradu per duas horas, & extrahe alcali: doſis eſt à gra. viij. uſque ad xij. loco diagridii trociſcos alhandali ſumere poteris. Additio. Hujus accipe ſalis gemmæ ℈ v. Reboli, id eſt, veræ mumiæ liquoris, centaureæ an. ℈ iiij. miſceantur; doſis eſt à granis quatuor uſque in xij. in ovo ſumpta, ejusdem præparatio in ejuſdem morbis. Hujus accipe ſalis gemmæ ℥ j. ſucci cataputiæ ℥ ij. farinæ tritici ad pondus omnium, fiat inde panis optime coctus, de quo detur ʒ j. ad ʒ ij.

DE SALE EX TALIS BOUM VEL porcorum.

SAl iſte bibitus cœliacos adjuvat, mixtus cum melle ventris lumbricos necat. Item cum oxymeli contra morbum lienis valet.

DE SALE CORNU CERVI.

SAl cornu cervi prodeſt cœliacis ac dyſentericis.

DE SALE CERVINI SANGUINIS.

SAl cervini ſanguinis curat morbum articularem, podagram ac chiragram & gonagram.

DE SALE EX CORNU CAPRARUM.

SAl iſte dyſentericis adhibetur.

DE SALE HIRCINO ET SANGINE EIVS.

SAl ex ſanguine hirci morbo articulari, chiragræ, gonagræ ac podagræ medetur. Tantum de ſalibus ex herbis, lignis, lapidibus & animalibus præparatis dictum modo ſufficiat, cujus uſus perantiquus eſt. Nam ante an. 1500. cathartica ſalia in uſu apud Græcos fuerunt: Et Ætius aniſi ſalis mentionem facit: Galenus de ſimplicibus medendi facultatibus lib. 2. de ſale verba faciens, talia refert: Sal, inquit, uſtum digerit quidem potentius quam uſtionis expers: quanto ſcilicet ſubtilius ipſum corpus accepta ab igne facultate redditur: Quum autem eodem lib. ſcribat, quæ tenuium ſunt partium plus habeant efficaciæ, licet parum ſortita fuerint facultatem, nimirum quod melius penetrent, præſertim ad fæces & tartareum humorem exolvendum. Nam calcinatione ſal rerum extrahitur. Sal autē ſale ſolo reſolvi poteſt ſi bene intelligas, atque ita contraria non contrariis, verum ſimilia ſimilibus curari ſcias: & quamvis etiam ex urinis puerorum, ex animalibus & antiquis calceis ſal fieri, & abſque periculo uſurpari poſſit, tum ad externam tum internam medicinam: tamen propter ejus abominationem uſum prætermittere volo. Ultimo hoc notes, quo magis ſalia ſolvuntur, filtrantur, purificantur, eo plus de ſuo fœtore amittere & plus virium acquirere.

Galenus quid de ſale ſentit.

CONCLVSIO TOTIVS OPERIS

SALIA *ſunt multiplicia, quorum quædam ſunt mineralia & fixa, & quædam ſunt vegetabilia fixa, quædam ſunt animalia fixa, ſed ipſorum ſpecierum ſalium tam vegetabilium & mineralium inveniuntur fixa (ut inferius patebit.) Fixa mineralia ſunt ſal panis, quod extrahitur à mari vel aquis puteorum. Inde ſal Gemmæ, quod eſt clarius omnibus & tranſparens ut cryſtallus, & eſt melior ſupradictis, & ſunt duæ ſpecies, quarum una eſt cryſtallina, altera vero rubea diaphana, naſcitur in mineris & locis ſulphureis, habens ſubſtantiā diverſam per lapides magnos & parvos: & invenitur præſertim in Hiſpania loco dicto Cardons: etiā in Vngaria. Vegetabilia etiam ſunt fixa & non fixa quæ ex cineribus arborum & herbarum fiunt, ex capitellis fortiſſimis, & aqua ab eis evaperata, remanet ſal in fundo vaſis, & ſecundum cineris complexionem remanet ſal fixum, vel non fixum: experientia te docebit. Vnum tibi dico, quod ſal alcali eſt omnibus ſalibus dignior, præſertim vegetabilibus, & eſt oleum fixum, quod ſiccitas ignis congelavit Sunt aliqui, qui ſal alcali de ſoda faciunt & dicunt fixum eſſe, & fixat. Ideo cor tuum in ſale alcali pone: etenim eſt ſecretum præſtantiſſimum. Quandoquidem omne fixum in fixo vertitur in na-*

turam fixi. Deus in æternum ex creaturis in creaturis per creaturas benedictus sit. Amen.

AD FIDELES ET PIOS MEDICOS.

MEmini (viri doctiſſimi) me plures medicorum eruditorum libros evolviſſe, in quibus quod ſæpe miratus ſum, nullam ſummi rerum opificis mentionem inveni, multo minus auxilii divini invocationem, antequam ægrotis ſuis medicamenta exhiberent. Cum tamen certo certius ſit Medici pietatem interdum plura præſtare quam admirandam multorum ſcientiam. Propterea cum corporalis infirmitas nonnunquam ex peccato proveniat, Medicorum officium erat, cum ad infirmos vocarentur, ipſos ante omnia monere, & inducere, ut animarum medicos adhiberent, ut poſtquam fuiſſet infirmo de ſpirituali ſalute proviſum ad corporale medicinæ remedium ſalubrius procederetur. Hanc viam laudabilem tres ſaltem quod ſciam præſtantiſſimi Medici ingreſſi, ſumma cum laude artem ſuam exercuerunt, Arnaldum puto, Gordonium & Raymundum Lullium in arte operativa. Hi ſæpius ægrotos ſuos viſitando eos ad reſipiſcentiam hortabantur & implorato prius divini numinis auxilio ſummam Dei benedictionem in medendo experti ſunt.

Raymundo ſequens formula precandi fuit familiaris, quam huc aſſcribere placuit, & quæ omnes veros Medicos ſui officij admonere debet.

PRECATIO RAYMUNDI LULLII ANTE medicinarum exhibitionem.

DOmine Ieſu Chriſte, qui es omnium vera ſalus, Domine tu es qui omnia in bonitate & ſapientia tua valde bona creaſti, ſine te nihil ſcio boni in ſeculo. Quare Domine Ieſu Chriſte majeſtatem tuam ſuppliciter adoro, quia ſcio & firmiter credo, nihil boni absque tua bonitate, nihil magni absq; tua magnitudine, neque durans absq; tua duratione, neque potens ſine tua poteſtate, neque ſapiens ſine tua ſapientia, neque diligens ſine tuo amore, neque virtuoſum, ſine tua virtute, neque verum ſine tua veritate, neque glorioſum, ſine tua gloria, neq; juſtum ſine tua juſtitia: ſcio etiam quod tu hominem mirabiliter creaſti, mirabilius reformaſti; qui medicinam ad reparandam ſanitatem humanorum corporum dediſti: da benedictionem iſti medicina, ut omnes virtutes, quas in principio poſuiſti in ea ad finem perducantur: ut in corpore quod introierit ſanitatem mentis & corporis inducere mereatur, per Dominum Ieſum Chriſtum filium tuum, Amen.

Creſcit agitata virtus.

GENEROSISSIMI DOMINI BERNARDI, COMITIS MARCHIÆ Trevifanæ Liber.

De fecretiſſimo Philoſophorum opere Chemico, per naturam & artem elaborando.

Quo veros inquifitores hujus artis à communibus erroribus retraham in veram femitam, ne fuas facultates dilapident, laborumque nominis & famæ jacturam faciant falfis librorum receptis infiftentes, ut funt Geberi, Rafis, Alberti Magni, Tramitis, Luminis, Canonis Pandectarum, Demophontis, Summæ, ac aliorum hominum feducentium, narrabo primum errores meos, ac deinceps quemadmodum ad optatum finem pervenerim, quaterque hisce propriis manibus lapidem fabricatus fim, & abfolverim. Quo tandem & qui meum legerint proceffum, fpeculationibus & imitatione operum naturæ pariter efficere valeant. Fatuum effet cum vulgo judicare, propter Sophiftas & impoftores, quos in hac arte verfari videmus indies, falfam exiftere, vel ejus veros auctores, & fapientes fuis fcriptis imponere voluiffe aliis, quia ipfi fuerint illufi, quin potius famam de fe poft mortem reliquiffe voluerint, & non infamiam, aut vituperium. At ignarum vulgus hoc habet idioticæ proprietatis, ut mox à prima lectura, quod non intellexerit, contemnat. Proinde longe plus proficiet quicunque per firmas imaginationes principia naturæ fequutus fuerit, quam litera vana & mortua fub ænigmatum figuris innumeris, ac fophifticis. Ut autem proborum fententias vobis colligam fincere pure tractantium, libellum hunc confcribere volui, partirique in quatuor partes: quarum prima narrabit inventores artis, eosq; potiffimum, qui hac potiti funt ex voto, ac per quos ego adeptus fim. In fecunda meam propriam hiftoriam enarrans, dicam ad longum quicquid mihi contigerit in inquifitione temporis, & laborum onera citra ullam invidiam ab initio in finem omnia. Tertia de radicibus & principiis differet metallorum, evidentiffimis & philofophicis demonftrationibus. Quarta vero practicam ipfam continebit, fub parabola non ufque adeo obfcura, quin optime poffit intelligi. Singula quidem ad eum fcripta modum, ut nifi Lector per hunc meum libellum intelligas, facile non crediderim per alium te percepturum unquam. Nec eft etiam quod prima facie mox intelligere te poffe putes, vix decima lectura, quo fæpius eam repetes, eo melius indies rem detegere poteris. Non tædere debet laborum, vel pœnitere quenquam, qui credat his evitari poffe paupertatem intolerabilem, & morbos omnes

omnes animi & corporis, ut ipſemet expertus ſum in multis leproſis, caducis, hydropicis, hecticis, apoplecticis, iliacis, dæmoniacis, inſenſatis, furibundis, & aliis quamplurimis. In addiſcenda quapiam arte mechanica vel aliqua liberali ſex vel ſeptem anni ſunt ad minimum inſumendi, ſed in hac omnes aliàs excellente, quantum Sol ſtellas omnes, non ultra menſem, quinque vel ſex ſuſtinere quis volet. Facilis eſt admodum, & uſque adeo, ut ſi claris enarrarem verbis, vel ad oculum demonſtrarem, vix credere poſſes. Tota difficultas conſiſtit in noſtris vocibus, & intentione.

PRIMA PARS CHEMIÆ DOMINI BERNARDI Comitis Marchiæ Treviſanæ: De primis inventoribus hujus artis.

ARtis Chemiſticæ primus inſtaurator, ab ejus oblivione poſt diluvium, fuit HERMES TRISMEGISTUS, ut legitur, Hiſtoriarum libris memorialibus geſtorum antiquorum, in Imperiali, & in expoſitione Tabulæ ſmaragdinæ per Clavetum. Hic dictus HERMES vel MERCURIUS, quia ſapientiſſimus omnium ſui temporis, & Triſmegiſtus, Termagnus, vel Terſapiens, quod omnem mundanam ſapientiam, aut Phyſicam triplicem calluit atque docuit, vegetabilem, mineralem, & animalem, unum lapidem: Pater autem in hac arte vocatur, ab inſtauratione, ut in omnibus libris habetur Hermeticæ Turbæ, in quibus ejus mentio facta eſt priusquam Pythagoræ. Quotquot etiam hanc tenuerint artem filij vocabuntur Hermetis. De hoc viro legitur in Bibliis, ipſum intraſſe in vallem Ebron primum, & ibidem inveniſſe lapideas tabulas ſeptem, quibus inſculptæ fuerant à Sapientibus, priusquam inundatio fieret aquarum, ſeptem artes liberales, cuique ſua ſolum in principiis ſuis, ne transirent in oblivionem. Etenim eo tempore licet inſtructi ſatis, ut præviderent non omnino periturum mundum, ſed ſervatum iri, nihilominus tamen perfectam non habuerunt ſapientiam, ut conſiderarent Deum qui dederat ipſis illam eo temqore, dare potuiſſe aliis, & alij quoties vellet.

Vixiſſe fertur ante Legem, & poſt, quo tempore multi ſapientes viri vixerunt. Narrat Aros in epiſtola quadam ad Regem Meſſohe. hanc artem revelatam à Deo nonnullis filiis Iſrael, ad Arcam Domini decorandam auro, & perficiendam, uti habetur apud Ezechielem & Danielem Prophetas: item apud Joſephum. Nonnulli abſque manifeſta revelatione librisve, ſed occulta per meditationes in operibus Dei viſibilibus à ſuis creaturis, quemadmodum Phithomea, Rebecca, Salomon, & Philippus Macedo, quos omnes tamen à Diluvio præceſſit Hermes in hujus artis inventione,

ventione, per tabulas dictas in valle Ebion ab ipso repertas, quo loco positus fuerat Adam ab exilio de Paradiso Eden. Ab Hermete ad plurimos alios derivavit, per libellum, quem inscripsit Smaragdinam tabulam, sub his verbis: Verum est, certum & verissimum: Quod est superius, naturam habet inferioris, & ascendens naturam descendentis. Conjungas unica via dispositioneque. Sol est ejus conjugii pater, & alba Luna mater, tertius succedit, ut gubernator, ignis. Crassum fac subtile, & hoc spissum reddito, ad hunc modum gloriam habebis hujus mundi. Brevi hoc libello totum opus continetur. Plurimi hanc artem consequuti sunt, quemadmodum legitur de Rege Calibus medio Bendagid Ternarij. Aristotele Chemista, Platone, & Pythagora Hermetis discipulo, Codicis auctore, quo libro continetur ipsa rei veritas hujus absque superfluitate, vel diminutione, licet obscure satis. In Arabia Rex Haly maximus Astrologus habuisse fertur ejus notitiam, qui Morienum docuit, & iste Regem alium Arabiæ. Calibus dictum antea: item Aros eam docuit Nephandin fratrem suum, & Saturnus Luncabur, atque sororem ejus Mederam. Infinitus est eorum numerus, quos recensere vanum est: & librorum de hac arte conscriptorum ingens habetur copia, sub metaphoricis verbis atque figuris, ut non facile queant intelligi ab aliis, præterquam à filiis artis, quorum lectura potius à via recta seducit in varios errores, quam ad scopum dirigat, è quorum numero sunt Scotus, Arnaldus, Raymundus, Jo. Mechungus, Hortulanus, Veridicus, &c. Proinde quo studiosos ad semitam rectam reducere valeam, opusculum hoc ipsis conscribere volui.

SECUNDA PARS, IN QUA DESCRIBUNTUR ingentes labores auctoris, & impensæ maximæ, cum singulis operationibus ab initio usque in finem, ex veritate perseverantissimi successus.

Cum primum opus hoc aggressus sum, in manus meas incidit liber Rasis, in quo quidem experiundo quatuor annorum, & octingentorum coronatorum: item in Gebri libris plusquam duorum millium pro principio jacturam feci: ad id me sollicitantibus, ac inducentibus, multis impostoribus, ut meam exhaurirent substantiam. Postmodum inspexi libros Archelai tribus annis, in quibus operatus sum una cum quodam monacho, & in libris Rupecissæ, ac Jo. de Sacrobosco, per aquas vitæ rectificatas trigesies cum fæcibus, ut in tantam acredinem abiret, quæ nullo vitro cohiberi posset, in eo labore deperierunt alij trecenti coronati. Duodecim aut quindecim ad hunc modum consumtis annis, & innumeris aureis, abque fructu, post multorum experimenta receptorum, in dissolvendis & congelandis, communi, armoniaco, pineo,

co, pineo, saraceno, metallico, salibus, tum plusquam centies calcinandis spatio duorum annorum, item in aluminibus rupeis glaciei, scaiolæ, plumæ, in marcasitis, sanguine, crinibus, urina, humano fimo, semine, animalibus & vegetabilibus herbis, cuperossis, vitriolis, atramentis, ovis, per separationem elementorum in athanore, per alembicum, pellicanum, per circulationem coctionem, reverberationem, ascensionem, descensionem, fusionē, ignitionem, elementationem, rectificationem, evaporationem, conjunctionem, elevationem, subtiliationem, per commixtionem: & alia sophisticationum infinita regimina, quibus jam duodecim annis inhæseram, ætatis factus annorum triginta octo, adhuc insistens in extractionibus Mercuriorum, ab herbis & animalibus, hactenus dilapidaram inutiliter, cum stultitia propria, tum impostorum seductionibus, circiter sex millia coronatorum, ut ferè despondissem animum Verum enimvero semper interea meas preces ad Deum fundere non sum oblitus, ut subvenire meis conatibus dignaretur. Deinceps in quendam Præfectum nostræ patriæ pariter investigantem, incidi, qui ex sale communi lapidem construere conabatur, hoc in aere dissolvens, & congelans ad Solem, aliaque multa narratu prolixissima. In hoc opere præterlapsus est sesquiannus cum aliis, inani labore, quod in vera materia non operabamur. Frustra quæritur in eo, in quo, quod quæsitum est, non continetur, ut in Codice Turbæ veritatis legitur. Cum ergo sal commune haudquaquam habeat quod optamus, quinquies atque decies assumtum repetitionibus, nullam suæ naturalis proprietatis alterationem demonstrare nobis voluit unquam, quapropter ipsum reliquimus ultra non tentatum. Præterea vidimus alios in aqua fortissima dissolventes argentum optimum, cuprum, & alia metalla: item argentum vivum, quodque seorsim in peculiari vase, ac eadem aqua, tandem ejusmodi solutiones omnes, postea quam duodecim integris mensibus quievissent, confundentes in unicum vas: eam permixtionem asserebant esse conjugium spiritus & corporis. Vas ejusmodi super cineres calidos continebant, usque dum aquæ tertia pars evaporasset, residuum exponebant Solis radiis, opinantes lapillos crystallinos inde procreatum iri albos congelatos & liquabiles, ad albam ex albo, & ex rubeo metallo rubeos, ad rubeam tincturam. Ex viginti duabus phialis ejusmodi liquore semiplenis, tres nobis dederunt. Expectavimus omnes eventum generationis hujusmodi lapillorum in fundis vasorum, quinque annis, at frustra: siquidem, ut in Turba dicitur, nihil extranei opus est ad istum lapidem: per seipsum enim in materia sua metallica perficitur: tunc temporis annum ætatis meæ quadragesimum sextum compleveram, cum ego una cum doctore monacho nomine Gotofredo Lepore lapidem ex ejus inten-

intentione præmeditatum aggressus fui: sciebamus enim aliud opus quodcunque præter lapidem esse vanum, ac frustraneum: quapropter hunc fabricare conati sumus, ad hunc modum videlicet: Emimus gallinarum ova numero duo millia, quæ in aqua cocta duraque separavimus, cortices in summam albedinem calcinantes: vitellos autem & albumina quælibet per se ipsa in equino fimo putrefieri sivimus, & postea destillavimus trigesies in aquam albam,& in oleum rubeum separatim,aliaq; multa, quæ ob prolixitatem relinquimus: in hoc opere vano similiter anni duo cum dimidio nobis deperiere præter utilitatem, imo dispendio maximo,quo factum,ut ferme desperabundi prorsum deseruissemus omnia,nisi nova spe fulciti: cœpimus iterum addiscere spirituum sublimationes, aquarum fortium destillationes, separationes elementorum, fornacum & ignium structuras varias, in quibus versati fuimus annos octo. Supervenit alius quidam Theologus,ac doctus, Prothonotarius à Bergis, quo cum etiam operati lapidem extruere volebamus,cujus instinctu solum ex vitriolo rem exequi putavimus,ac primo destillavimus acetum acerrimum octies, in quo vitriolum dictum calcinatum dissolvimus, abstraximus: iterum affusum abstraximus decies & quinquies die quolibet,spatio duorum mensium,ob cujus odorem vehementissimum, quartana febre laboravi quatuordecim mensibus, commixtum hoc anno integro quiescere,sed nullo fructu permisimus: erat enim extranea materia. Relatum nobis postea fuit à quodam viro docto, Confessorem Imperatoris, cui nomen erat Magister Henricus,certissime habere ac tenere magisterium lapidis: ut igitur ejus notitiam haberemus, opus fuit amicorum medio maximo, & ultra dispendio plus quam ducentorum coronatorum,antequam nobis familiarem potuimus reddere. Hic autem in hunc modum operabatur: Pastam ex argento & Mercurio miscebat cum sulphure,& olivarum oleò,decoquendo simul igne lento in pellicano luto munitissimo,spatulaq; lignea incorporando,sed materia nunquam permisceri potuit in unum corpus spatio duorum etiam mensium. Tandem in aliam phialam positam hanc materiam, luto similiter munitam, ac sigillatam,in cineribus continebamus calidis omnino sepultam, igneque circum circa fovebamus existimantes Mercurium spatio dierum quindecim, aut viginti & uno,virtute sulphurei corporis, conversum iri in optimum argentum. Decoctione absoluta phialæ plumbum imponebat pro arbitrio, & igne violentissimo liquefaciebat omnia simul in massam unam: qua fulminata per capellam cineritij, debebamus invenire argentum pro tertia parte multiplicatum. Ego pro mea parte dederam argenti marcas decem, alij vero triginta duas, ex quibus recipere putabamus centum & triginta

ginta marcas. At secus evenit, quoniam ex triginta duabus marcis, ab examine socij duodecim duntaxat habuerunt, ego autem ex meis decem quatuor marcas accepi. Quo factum, ut cum lapidis arcanum habere crederem à patre Confessore quadringentis rursum coronatis pauperior factus ac dolens duobus mensibus abstinui, ut ab opere prorsus abhorrerem, maxime quod mei parētes omnes increpare me, ac tormentare indies nō desisterent, ut præ mœrore vix edere, vel bibere possem, ad tantam maciem redactus sum, ut omnes existimarent me veneno contagioso quopiam imbutum esse. Nihilominus repente postmodum quam antea magis accensus plus millies, maximè quia tæderet inutiliter elapsi temporis: agebam enim tunc annum quinquagesimum octavum. Omnium errorum causa meorum (proh dolor) unica hæc fuit, quia devius oberrans non operabar in materia congrua: nam, ut ipse Geber loquitur: Corpora quævis imperfecta, mixtione cum corporibus à natura simpliciter perfectis, nullatenus perficiuntur, quia simplicem formam, pro se tantum, in primo gradu perfectionis, à natura quæ perficiuntur, adepta sunt, ac velut mortua, nihil de sua perfectione non superflua, tribuere possunt aliis, idque duabus de causis, priore quidem, quia per imperfectionis admixtionem redduntur imperfecta, cum non habeant plus perfectionis, quam pro seipsis indigent: posteriore quia non possunt hac via permisceri principia sua mixtione per minima, ut in decimotertio digestorum habetur in Pandectis, & libro Calib. item apud Gebrum, & in opere naturali, apud Magistrum Daalin, & Arnaldum Villanovanum; in Speculo Alchemiæ, in Semita errantium à Platone conscripta, in Epistola Euvarali, in Rosario magno, & in Euclidis tractatu brevi ac reliquis non sophisticis ad hunc modum: Corpora vulgaria, per naturam solam in mineris absoluta, sunt mortua, ut imperfecta perficere nequeant, verum si per artem ad septenam, denam, vel duodenam suæ perfectionis multiplicationem adducantur, eatenus tingunt in infinitum. Tum demum enim penetrantia, ingredientia, tingentia, plusquam perfecta, vivaque facta sunt respectu vulgarium: de quibus etiam apud Rasim, Aristotelem chemistam, Aulphanem in suis Pandectis, & Danielem quinto capitulo suarum Retractationum: Aurum nostrnm completum (inquiunt) est plusquam vivum. Item aurum nostrum, & argentum nostrum album, quæ, sunt unū & idem, non sunt vulgaria metalla: sunt enim viva, alia vero morrua virium expertia, ut aureo Codicis libro legitur, & plerisque aliis. Innumeros utique vidimus operantes in amalgamationibus & multiplicationibus ad album & rubeum, in omnis generis materia, quæ possit excogitari, maximis laboribus, tantaque perseverantia, ac tam constanti, ut majori nequeat, sed nunquam

quam

quam vidimus adhuc argentum tertia parte, media vel minima locupletatum. Infinitas nihilominus dealbationes vidimus, rubificationes, recepta multa sophisticationum in tam variis atque diversis regionibus, uti Romæ, in Navaria, Scotia, Turcia, Græcia, Alexandria, Barbaria, Persia, Messinæ, Rhodi, in Gallia, in Hispania, in Terra sancta, & in conterminis regionibus, in Italia, in Germania, in Anglia, ac per totum fere mundum in circuitu, nullibi horum locorum adhuc vidimus, nisi laborantes in rebus sophisticis, herbalibus materiis, animalibus, vegetabilibus, plantalibus, lapidibus mineralibus, salibus, aluminibus, aquis fortibus per destillationes, elementorum separationes, sublimationes, calcinationes, argenti vivi congelationes, mediis herbarum, lapidum, aquarum, oleorum, fumorum, ignium, & vasorum admodum extraneorum, at nunquam in congruis operantes materialibus substantiis reperimus. Nonnullos aliquoties in illis regionibus invenimus, qui lapidis conficiendi modum tenebant, ac rationem: sed in ipsorum familiarem consuetudinem devenire minime potuimus. Quamobrem huc atque illuc discurrendo, investigando, & experiundo jam consumpseram decies mille & trecentos coronatos aureos, vendideram enim quandam possessionem, quæ valebat octo millia florenorum Germanicæ monetæ, ut omnibus meis parentibus venissem in maximum contemtum, quia redactus eram ad paupertatem, ut pauca mihi jam residua pecunia maneret, annos tunc sexaginta duos & ultra nato. Nihilominus ob tantas adversitates admodum fractus corpore, non animo tamen adeo, ut à concepto desisterem, quin potius misericordiæ Dei confidens, bonæ voluntatis hominibus atque diligentibus nunquam deficienti, patriam non sine maximo dedecore derelinquens, Rhodum me contuli, nemini hominum notus, ut quærerem si quomodo reperire quenquam valerem, qui consolaretur meas afflictiones desideriorum. Una dierum de quodam audiveram viro valde religioso magni nominis, rumor erat ipsum habere lapidem tantopere quæsitum, cum quo maximis tamen impensis amicitiam inii. Mutuo sumpseram a quodam, qui meos parentes optime noverat, octo millia florenorum. Formula sui laboris erat, aurum & argentum purgatissima & foliata, cum sublimati mercurij partibus quatuor mixta reponebat in fimum equinum, quæ cum stetissent ibidem undecim mensibus, destillabat inde aquam igne vehementissimo: terram in fundo vasis residuam calcinavimus igne violento per se, aquam vero sexies iterum destillavimus, quavis destillatione subsidentem terram primæ conjunximus, toties repetita destillatione donec residentiam nullam poneret amplius. Terræ tritæ & in urinali positæ sensim affusimus, at frustra multis laboribus conabamur terram aqua sua imbuere: nunquam enim

permiſcere potuimus,aut efficere quin ſemper nataret ſuper terram,etſi cōtineremus in continuo calore ſpatio ſeptem menſium: nulla fuit conjunctio nec alteratio,igne etiam aucto, quo factum ut frivolum opus reliquerimus propter quod rurſum temporis annorum trium, & quingentorum coronatorum jacturam feci. Vir iſte religioſus habebat excellentiſſimos libros chemicos, ut ſunt Roſarius magnus, Arnaldus de Villanova, Liber verborum Mariæ prophetiſſæ,in quibus ſtudere cœpi denuo, tantiſper abſtinens ab opere ſpatio quidem annorum octo: tum primum cognovi rationibus philoſophicis, & evidentibus, quicquid antea fueram operatus,nil niſi ſtultos & inanes fuiſſe labores:maxime cum conſiderarem Codicis totius veritatis hoc dictum: Natura, inquit,non emendatur niſi in ſua propria natura, natura ſua natura gaudet,natura naturam vincit, & natura naturam retinet. Hoc libro tandem edoctus evaſi liber ab omnibus meis ſophiſticationibus,erroneisque laboribus. Prius itaque ſtudere volui, quam operari rurſus magnis impenſis & ſine fructu. Multas noctes peragebam inſomnes aſſiduè mecum arguens, & concludens in hanc ſententiam: Quid opus eſt (inquam) ut hanc artem ab hominibus quæram,in vanum hac via meipſum torquens? Si norint artem, nunquam patefacient, ſi non, fruſtra cum ipſis verſor, & magno diſpendio conor ipſorum captare familiaritatem & amicitiam. Conſideravi potius quibus locis libri maxime convenirent in eundem ſenſum, ibidem exiſtimavi latere potiſſimum veritatem,quæ non poteſt in pluribus, ſed in uno tantum exiſtere: hac via mihi facta eſt obviam ipſa veritas: in quibus enim maxime convenire videbam in unum,hoc ipſum fuit,quod tam anxie quæſieram. Quamvis unus hoc nomine vocet, alter alio,nihilominus una & eadem eſt ſubſtantia, ſolus error in diverſitate verborum committitur,& non in concordantiis. Proinde fili mi, hunc libellum in tui gratiam conſcribere volui,ne deſpondeas animum, neve decipiaris,quemadmodum ego diu miſerrime ſeductus fui: tutiſſima cautela ſiquidem alienorum exemplo periculorum eſt addiſcere. Sane credo (ita me Deus amet) iſtas homines,qui talia ſcribunt figurative,aut parabolice,crines,urinam,ſanguinem,ſpermata,herbas,vegetabilia,animalia,plantas, lapides minerales, uti ſalia,alumina,cuperoſſas,atramenta,vitriola,boraces, magneſias, quoscunque lapides & aquas, proponunt in hac aqua legentibus, (inquam) impenſarum admodum parum aut nihil in ea feciſſe, neque laborum quicquam ſuſtinuiſſe, vel ad id mera crudelitate motos. Nam eorum omnium qui hoc labyrintho ſunt intricati, vel impoſterum eo prolabi poſſent, me miſeret, quoties in mentem veniunt intolerabiles miſeriarum & calamitatum pœnæ,quas perpeſſus ſum. Quisquis igitur fidem adhibere mihi volet, non

ſine

sine maximo commodo suo fecerit, solum inde laborem, alios instruendo, reportare possum. Qui vero credere nolet, suo damno tandem experietur, quanta sit fatuitas aliorum exemplis nil commoveri, nec discere velle. Fugite sophisticationes Alchemistarum nequam, & quoscunque alios, qui fidem istis adhibent. Nam si quid boni vos lectura librorum docuit, falsis juramentis & assertionibus adimere conabuntur, ac à via recta vos abducere, nihil habētes quo suos errores tandem excusent, feci sæpius (inquiunt) at jam non habui quæ ad hanc rem erant necessaria, hæc & illa si addantur, &c. Nisi fugias potius quam pestem istos impostores & nebulones, in hac arte nihil unquā boni degustabis. Prius quam ego hoc opus perfecissem experimento, duobus annis artem exactè didiceram ex libris, nihilominus ad me cum venirent ejusmodi homines detestabiles, & nequissimi fures, juramentis imò perjuriis asserebant mihi manifestissimos errores pro veris experimentis, quos tamen olim delirans maximo dispendio fueram expertus. Nec prius in bonis meis opinionibus confirmari potui, quam ipsos omnino desererem, ac studium meum in ea materia totum intenderem, & vigilantissime prosequerer. Quicunq; cupit artem veram addiscere, versetur cum sapientibus: id est, istorum libros legat; & non impostorum, licet obscuris verbis eam doceant. Nullibi claris & apertis descriptos ejusmodi libros reperies, quapropter consideranda possibilia sunt ex operibus naturæ per comparationem istorū ad illa, & è contra. Sophisticationes omnes fugiendæ sunt: item sublimationes, conjunctiones, separationes, congelationes, præparationes, disjunctiones, connexiones, aliæque deceptiones omnes. Taceant quotquot aliam tincturam affirmant, quam nostram, & aliud sulphur, quam nostrum occultum in magnesia: item illi qui aliud argentum vivum extrahere præter quam ex servo rubeo, & aliam aquam à nostra quæ permanens est, & nulli rei conjungitur, nisi propriæ suæ naturæ, nihilque madefacit aliud præter id, quod est unitatis propriæ suæ naturæ. Aliud enim acetum non est quam nostrum, non aliud regimen, neq; alij colores: item non alia sublimatio, solutio, congelatio, putrefactio, &c. quam nostræ. Suadeo ut alumina, vitriola, salia, & atramenta omnia, boraces, aquas fortes, animalia, & omne quod ex eis provenit, crines, sanguinem, spermata, carnes, ova, lapides, & mineralia quæque relinquas, pariter & metalla sola. Quanquam enim ex ipsis est introitus & materia nostra, ut asserunt omnes Philosophi, componi debet ex argento vivo, & hoc alibi non reperitur, quam in metallis (ut apparet ex Gebro, magno Rasario, Codice totius veritatis, Aristotele Chemista, Platone, Morieno, Haly, Calib, Maria, Avicenna, Constantino, Alexandro, Bendegid, Esid Serapione, Arnoldo Villanovano, Sarni Lilio, Daniele,

S. Thomæ Breviloquio, Alberti Tramite, Scoti Abbreviatione, Senecæ ad Aros epistola ad Regem Arabiæ, & Hemus, Euclide septuagesimo capitulo Retractationum,& Philosopho tertio Meteororum, per quos omnes affirmatur, metalla nihil aliud esse, præter argentum vivum congelatum graduum decoctionibus his non obstantibus omnibus affirmativis rationibus, ipsa non sunt lapis noster, dum in forma sunt metallica: nam impossibile est unam & eandem materiam habere duas formas. Qua ratione possint esse lapis,qui formam dignam & mediam habet inter metallum & Mercurium, nisi primo corrumpatur, & auferatur ejusmodi forma? Hac de causa Philosophus, atque Democritus libro 3. Physicorum, capite 3. de Meteoris, inquiunt: Glorientur Alchemistæ utut volent,nunquam formas transmutabunt metallorum,nisi per ipsorum in primam materiam reductionem: hoc ipsum habent omnes libri qui de forma tractant metallica. Verum,ut intelligatur quid sibi velit in primam reductio materiam, apprime sciendum materiam esse primam, rem ipsam in quam immeditate proximeque specifica forma introducitur,uti prima hominis materia, est utrumque viri semen & mulieris. Plerique ignari hanc intelligere putantes reductionem, interpretantur perperam ad quatuor elementa: nam (ut ipsi loquuntur) ex istis constant omnia,quæ creata sunt absque dubio: sed ista sunt materia prima primæ materiæ, id est, ex elementis quatuor constant argentum vivum & sulphur, quæ tandem sunt prima materia metallorum. Etenim elementa quatuor æque sunt ad informationem asini,vel bovis apta,ac ad metalla: primo namque fieri debent per naturam argentum vivum & sulphur: quam esse queant metallorum materia prima. Exempli gratia, homo non componitur ex quatuor elementis, existentibus adhuc in elementari natura simplici,sed à natura transmutatis in naturam primæ hominis materiæ. Haud secus natura transmutans elementa quatuor in Mercurium & sulphur, tum primum efficit metallorum primam: nam quicquid ultra fuerit in dictam operata materiam, nihil aliud inde resultare poterit quam forma metallica. Verum antea cum adhuc essent elementa, & non argentum vivum neque sulphur, natura potuisset ex eisdem elementis procreasse bovem, herbam, hominem, aut quidvis aliud à metallo differens. Ex præcedentibus liquet apertissime, quatuor elementa non esse metallorum primam, sed argentum vivum & sulphur. Alioqui juxta sententiam illorum, sequeretur inde homines, & metalla, herbas,plantas,animalia bruta, in summa cuncta nil nisi rem unam existere sine differentia,quo nihil absurdius unquam dici potest. Item inde sequeretur, etiam ex metallis homines generari posse,cum isti pariter,ut ista,constent ex elementis, & ultra quid-

vis ex quovis fieri, nec non ſimile ſibi ſimile non producere, non eſſe generationem, neque ſemina, nullam rerum differentiam, ſi actu omnia eſſent una ſubſtantia. Ut ad primam redeamus materiam, utemur exemplo hoc videlicet, ſemen viri per ſe, & ſemen per ſe mulieris, non ſunt prima materia fœtus, quoniam natura poteſt ex eis ad hũc modum ſeparatis, aliud quid producere monſtroſum, velut ſubſtantiam verminoſam: ſed ex amborum in unum conjunctione, ut unius virtus alterius virtutem in ſe recipiat, & amplectatur, tum demum natura nihil aliud inde producere poteſt, præter formam infantis, quod hic ſit finis illius materiæ & non alius. Natura non poteſt itaq; aliam introducere materiæ formam, ea ſola, ad quam finaliter eſt inclinata, diſpoſitaque: ſpermatica igitur unio duntaxat, eſt prima materia ejus, vel eorum à quibus ſemina deciſa, vel ſeparata fuerunt, quæ nullam aliam formam recipere poteſt, quam propriæ ſuæ ſpeciei, ad quam eſt diſpoſita. De diſpoſitione ad finem rude ſatis hoc ſit exemplum: Si quis aliquo feſtinet iter, priuſquam eo deventum ſit, multæ occurrunt viæ huc atque illuc deflectentes. ut ubi ſemel in rectam gradum direxerit, perſeverans in ea, tandem eo perveniet, quo ſtatuerat ire. Ad hunc modum ſingula propriam viam, ac materiam habent, per quam & ex qua facta ſunt, & non ex omni materia quodvis, neque modo quovis perficitur. Manifeſtum eſt utique, rem omnem habere ſibi ſimilem & præcedentem, ex qua producitur naturaliter, ut inde nihil aliud fieri queat, vel in equi formationem, requiritur natura quæpiam equina in ſpermaticam ſubſtantiam transmutata, ex duabus contrariis materiis (ſub eadem equina ſpecie tamen) unitis: item ad hominem ipſa natura non ſumit ſubſtantiam equinam principaliter: habet enim una quæque ſubſtantia proprium ac principale ſemen ex quo fit, ac per ſeipſam in ipſo multiplicatur, & per aliud neque alio modo quopiam. Patet ex verbo Dei, cum creaſſet hominem virum & feminam, creſcite & multiplicamini, ex veſtramet ſubſtantia, videlicet vobis ſimili: aliis ſuis creaturis namque dixerat antea: Producat unum quodque fructum ſuum & ſemen in ſeipſo, multiplicetur, &c. Si ex uno generari voluiſſet unumquodque Deus, non tot ac tantas feciſſet creaturas, tamque diverſas, nec opus fuiſſet cœlo neq; luce, ſed elementa quatuor ſemper unũ & idem protuliſſent quod abſurdiſſimum eſſet. Proinde ex omnibus fecit omnis generis diverſa, ut unumquodque ſibi ſimile generaret. Nunquid ante diluvium Dominus Deus dixit Noe: Sume tecum in Arcam ex omnibus animalibus unita paria maſculum & feminam, ut poſtea quodque multiplicetur in ſua ſpecie, & non aliter fieri videmus? Patet igitur ex præcedentibus ad uniuscujusque generationem, opus eſſe ſui ſimili, ut ex mandato Dei, diverſæ re-

rum radices ab ipso creatæ multiplicarentur in diversa sub propria quodlibet substantia. Per Philosophorum auctoritates idipsum probatur: Scotus enim aperte loquitur, ex argento vivo coagulato, & ex argento vivo sulphureo, primam materiam fieri metallorum omnium. Item in Turba quidam Noscus nomine, Rex Albaniæ, loquitur ad hunc modum: ex homine aliud nil nisi homo fit, ex volatili nisi volatile: similiter ex bruto quovis animali nil nisi bruta bestia: natura namque in alio non emendatur, at solum in sua natura. Idem à Joanne Mechungo dicitur in suo testamento: Quævis arbor suum fructum producit, ut pyrus pyra, poma pomus: pariter ex metallo generatur atque multiplicatur metallum, & nullo alio. Item Geber in Summa nonnullis locis bene in hanc sententiam scripsit, quanquam in plerisque suis libris ferè omnibus de studio scabrosus totus & sophisticus inquiens: Exactissime singula sumus experti suis, idque probatis rationibus, nihil potuimus unquam reperire permanentis in igne, præter viscosam humiditatem solam, radicem omnium metallorum, reliquæ omnes humiditates ab igne per evaporationem facile fugiunt, & per separationem unius elementi ab alio velut aqua per ignem: pars una in fumum abit, alia in aquam, in terram alia manente in fundo vasis: sic in omnibus, quoniam quæ in horum generatione haud bene sunt unita, minimo consumuntur igne ac separantur à sua naturali compositione. At humiditas viscosa, Mercurius videlicet, nunquam in eo consumitur, nec separatur à sua terra, nec alio suo elemento: nam vel omnia simul manent, vel simul abeunt, ut nihil omnino de pondere pereat. His verbis itaque Geber concludit, ad hunc pretiosum lapidem nullo alio opus esse, quam sola substantia Mercurij per artem optime mundati, penetrantis, tingentis, stantis in prælio adversus ignem, & in diversa separari se non permittentis, at semper in sola sua mercuriositatis substantia constantissime persistentis, tum demum (inquit) conjungitur metallis in profundo radicaliter, formam ipsorum corrumpendo, ac aliam introducendo juxta virtutem & colorem elixiris, aut medicinæ tingentis. Item Aros ille Rex magnus & doctissimus ait; Nostra medicina fit ex duobus unius essentiæ, videlicet ex unione mercuriali fixæ, & non fixæ naturæ, spiritualis & corporalis, frigidæ & humidæ, calidæ & siccæ, & ex alio fieri nequaquam potest. Etenim artis industria nihil infert novi, nec adfert ad naturam in sua radice, verum adjuta natura per artem, ut decet vincula solvendo, item ars per naturam adjuta discendo ab operationibus ejus & in suppeditatione materiæ, simul ambæ desiderium adimplent, ex voto diligenter operantis. Ad hæc Morienus ait: Miscete & projicite medicinam super corpora perfectione diminuta, vel imperfecta: & hoc

hoc aliud esse nihil dicit; præter argentum vivum exaltatum arte super argentum vivum imperfectum: ex his docent aperte nihil aliud esse, quam argentum vivum. Adfert Arnaldus Villanovanus: Totum studium tuum intendatur, in digerendo & coquendo mercuriosam substantiam; & pro sua dignitate corpora digna reddet, quæ nihil aliud existunt, quam substantia mercuriosa decocta. Infinitis rationibus probari posset, Mercurium duplicem esse solam materiam primam, & proximam omnium metallorum, & non elementa quatuor, quæ sunt remotissima. Dixerit quispiam errorem suum protegere cupiens, ex tuis (inquit) contra teipsum adduco, elementa quatuor postmodum in Mercurium & sulphur, quæ metallorum prima materia sunt, arte reduci, hac via subtiliora facta sunt ejusmodi separatione præcedente, quam sine hac statim in mercurialem substantiam adducta fuissent, materiamque proximam. Ut hoc refellam tanquam erroneum & falsum, ex ista vana opinione sequeretur facile superfluam esse naturam, si spermata rerum arte fieri valeant, sic homo generaretur absque homine solum ex quatuor elementis absque alia natura media, vel alteratione, non aliter & principia fierent compositionum, quod pugnat contra omnem rationem naturalem. In hac arte siquidem natura produxit materiam, in qua postmodum juvatur arte. Sequeretur etiam ex ea falsitate medicum arte sua, vel herbis resuscitare posse mortuum, aut morientem hominem sanare contra dictum Avicennæ & Rasis. Medicina solum auxiliatur naturæ, qua quidem absente vel deficiente, nihil operari potest illa, ut si projiciatur in corpus mortuum laxativa, non purgat, quia per naturam non recipitur actio. Quod Hippocrates in Aphorismis & principiis naturalibus, divinus magis quam humanus, ac velut spiritus corpore carens, testatur, inquiens: Ars præsupponit rem aliquam à natura sola creatam, in qua præstat auxilium ipsi naturæ, & hæc arti. Proinde constat artem indigere materia, quæ sit à natura creata; & non ab arte, à qua si esset quid opus natura foret in eis, quæ non est operata, cum de suo nihil absit? sola ars perficere posset absque alia re extranea, & præter naturam. Patet multis irrefragabilibus testimoniis, & evidentissimis, naturam ex seipsa procreare naturas spermaticas, ac præparare: tandem ars per conjunctionem in eis operatur, ad finem tendens in quem natura crearat. Quamvis etiam, si fieri queat, ut metalla reducantur in quatuor elementa, prius oporteret in Mercurium & sulphur, quam in elementa separari necessario, postmodum elementa rursus in sulphur & argentum vivum, ut fiant proxima natura metallica: quæ stultitia quæso hæc esset? Cum hæc omnia sint unum idem, & eadem substantia, quæ novam non acquirit inde naturam, neque materiam, ab ejusmodi

reductionibus,at solum manet quod antea fuerat. Quid istis frustraneis igitur laboribus indigemus, si tantundem substantiæ habebatur,cum essent in forma spermatis argenti vivi & sulphuris, atque post reductionem in elementa quatuor, & nihil acquirant novi,non in virtute,non in pondere,neque quantitate, vel qualitate? ea de causa videlicet, quia nulla materia sibi fuit adjuncta, quæ digniora reddidisset, vel cum ipsis fuisset exaltata, sed unica tantum huc atque illuc circumducta materia sola,præter additionem: quapropter in forma proprij spermatis æque valida, ac in forma elementorum. Ad nostrum lapidem si opponatur idem, nempe nihil etiam acquiri sibi, negatur: nam ipsum reducimus, ut in ea reductione fiat conjunctio novæ materiæ unius & ejusdem radicis,præter quam reductionem fieri nequit, atqui accidit etiam additio materiæ. Duarum utique materiarum una subvenit alteri,quo resultet inde longe dignior materia,quam erant per se seorsim ante conjunctionem. Est igitur ista reductio nostra necessaria,quod per eam materiæ novam acquirunt formam & virtutem ob additionem materiæ novæ: quæ non fit in aliis reductionibus elemētorum,in quibus nihil aliud apparet fieri quam circumductio materiæ nudæ sine forma, citra omnem innovationem,exaltationem, & acquisitionem alicujus formæ,vel materiæ novæ. Unde liquet reductiones istorum hominum esse meras phantasias,vanas,& erroneas. In hujus rei confirmationem apertissime loquitur quidam nomine Guilhelmus Parisiensis,vir in hac arte doctus: In creatione hominis (inquit) primo concurrunt in unionem duo spermata, qualitatibus differentia, quarum qualitatum in uno est una frigida & humida, & in altero altera est calida & sicca, quæ in utero materno digeruntur mixtione virtutis utriusque seminis, augmentatione per humiditatem sanguinis, qui est ejusdem substantiæ, cujus est sperma femineum,actione virtutis masculini spermatis interveniente, nutritur inde materia dictæ mixtionis,donec fiat substantia media participans cum utriusque natura, citra ullam diminutionem, vel superfluitatem. Proinde spermata creantur à natura, & non ab arte, quæ nullo modo etiam posset,hoc solum efficit,in utero materno conjungit simul ambo. Quamquam etiam ista juvare potest in mixtione fomento caloris externi,quietis,ciborum optimorum delectu, & facile digestibilium, cum temperie, & moderatione sumptorum, quibus omnibus aliud nihil operatur, quam rebus jam à natura creatis auxiliari tantum.

Subjungit idem auctor: Creare spermata non est artis,at postquam à natura creata sunt, tum demum ars per solam virtutem naturalem existentem in spermaticis materiis jam à natura creatis, conjungendo,velut naturæ minister, succurrit ipsi rei quidem ex-

istenti,

iſtenti,at nondum perfectæ: nihil tamen addit formæ,nec materiæ, neque virtutis Eſt igitur generationis prima cauſa naturalis,& ſecunda ſolum artificialis, quæ poſterior absque priore nihil efficit. Fruſtra namque terra cultivatur ad meſſem, niſi naturalis adſit materia creata per naturam,frumenti granum videlicet. Conſtat igitur utramque ab altera juvari, naturam ab arte,hanc à natura,& viciſſim ambas ad opus facere, cum naturæ, tum artis. Cum igitur ab arte ſpermata creari nullo modo valeant, neque materiæ metallorum, impoſſibile fuerit hominem quovis artificio reducere quatuor elementa in ſpermaticam formam reductivam,alterativam, aut attractivam, ad finem recipiendi formam, vel actionem tendentem, ſive diſponentem. At ſi quis arguat Philoſophos dicere quatuor elementa in arte noſtra exiſtere debere: ſententia quidem eorum eſt, in duobus ſuis ſpermatibus quatuor primas elementorum qualitates haberi,caliditatem & ſiccitatem videlicet,ignem & aerem in argento vivo maturo, quod eſt ſperma maſculinum,& frigiditatem atque humiditatem in argento vivo crudo, & imperfecto,quoad finem, quæ terra ſunt, & aqua in ſpermate ſeminco, non quod actualiter in iſtis ſint quatuor partes elementales à ſe mutuo ſeparatæ ut ſunt quatuor elementa,quæ videmus: etenim haud ſic eſſent materia prima metallorum amplius, nec etiam alterari poſſent aliquo ingenio,vel artificio humano, in formam duorum ſpermatum metallorum primæ materiæ, ut aperte docet Calib. Philoſophus,& Albaniæ Rex, ad hunc modum: Scitote nos ab initio noſtri operis, niſi duabus materiis duntaxat non indigere, non niſi duo videntur, neque tanguntur,nec duabus plures intrant in magiſterij principium,medium, & finem: verum iſtis duabus qualitates quatuor inſunt virtualiter: in majori namque ſpermate, velut in digniore, duo digniora continentur elementa per qualitates, ignis & aer videlicet: in altero vero ſpermate natura ſua crudo & imperfecto, reliquæ duæ qualitates habentur, & alia duo minus digna elementa,quæ terra ſunt & aqua: per Calib.aperte ſatis patet,in hac arte non eſſe niſi duas materias ſpermaticas, unius & ejuſdem radicis,ſubſtantiæ & eſſentiæ,ſcilicet mercurialis, ſolius ſubſtantiæ & eſſentiæ,ſcilicet mercurialis, ſolius ſubſtantiæ viſcoſæ & ſiccæ, quæ nulli rei jungitur in hoc mundo, præterquam corporibus. Id ipſum aſſerit manifeſte Morienus libro ſuo, inquiens: Durum aquaticum & molle reddito durum,ut ei conjungatur aqua, celato,vel abſcondito potius ignem ſub,vel in aqua frigida: hoc eſt, junge ſperma maſculinum, quod aliud nihil eſt, quam Mercurius coctus & maturus, continens in ſe per digeſtionem elementum ignis,cum ſpermate feminino, id eſt, cum aqua viva. Item Iſudrius in eandem ſententiam loquitur in Turba Philoſophorum,

Aquam igni permisceto, hæc est vnio spermatica potentialiter, proxima lapidis nobili perfectioni, ad eam recipiendum. Et in Codice totius veritatis, quidam Philosophus nomine Artefimalef: Conjunge rubeum virum albæ suæ feminæ, in rotundo cubili circumdato corticum igne, continuo quoque calore foveatur ibidem, usque dum fiat conjunctio hominis cum aqua philosophica, & non vulgari, id est, in continente hoc omne inest, quod ad sui perfectionem requiritur: tum demum ista conjunctio dicitur prima lapidis materia, & non aliter. Nam in se continet fixi naturam, qua fixatur, atque spiritualem naturam, dignamque substantiam nobilissimi lapidis. In summa qui probe Philosophos intelligit omnes, optime concordare videt in omnibus, qui vero non sunt artis filij, sed ignari, dissentire perperam judicant. Postquam de prima materia metallorum abunde satis loquutus sum, argumentis quoque firmissimis, & auctoritatibus dignis Mercurium & sulphur esse probavi, latius ut progrediar in gratiam & utilitatem auditorum, in hac sequenti parte libri mei tertia, dicam quid sint Mercurius & sulphur: & quemadmodum in terra metalla generentur, eorumque differentias, adductis Philosophorum auctoritatibus, à quibus didici quæ de lapide scio, Deo dante gratiam & intellectum.

PARS TERTIA LIBRI D. BERN. COMITIS Marchiæ Trevisanæ, quæ per ipsum tractatur de radicibus & principiis Metallorum, idque rationibus & auctoritatibus evidentissimis, atque philosophicis argumentis.

INprimis non ignorandum est, divinum hoc Genesis opus, quo Deus in principio creavit materiam confusam & inordinatam: plenam tamen ex ejus voluntate multis ac infinitis materiis, ex qua traxit elementa quatuor, & ex istorum commixtione creavit animantia, diversasque creaturas, nonnullas esse voluit intellectivas, sensitivas, alias vegetativas & minerales. Intellectivæ creatæ sunt ex quatuor elementis, at ignis & aer in istis dominantur magis, quam alia duo. In sensitivis tamen minuitur ignis, quod aer æque dominetur ac ille velut in animalibus brutis, equis, asinis, canibus, avibus, &c. Vegetativæ pariter ex quatuor constant, in his dominantur aer & aqua: sed aer dignitate diminuitur per aquam, & ista per solam substantiam quãdam terrestrem & vaporosam. Minerales vero creaturæ, licet ex quatuor etiam constent, prædominantur tamen terra & aqua: sed aquæ dignitas est terrosa magis, quam aquatica. Diversarum sunt formarum, at multiplicari nunquam possunt, nisi per reductionem ad primam sui materiam,

materiam, cæteris antea dictis proprium semen in seipsis habentibus, in quibus delitescit omnis ipsorum multiplicationis & finalis compositionis virtus. Materia metallica constat ex solo Mercurio frigido & humido crudo, in quo sunt etiam elementa quatuor, scilicet calidum, humidum, frigidum & siccum: quorum duo dominantur, frigidum & humidum: subjecta sunt istis calidum & siccum. Cœlestis motus calor circumcirca terrā penetrans, & venas ejus: est tam remissus ac temperatus, ut vix perceptibilis, at continuus: noctu pariter ac diu semper equalis. Calor hic non provenit ex Sole (quod nonnulli fatui volunt) sed ex reflexione sphæræ ignis aerem circumeuntis, & etiam ex continuo motu corporum cœlestium, calorem cōtinuum, & lentum excirantium vix imaginabilem. Quamvis etiam calor mineralium esset à Sole (ex sententia Raymundi Lullij & Aristotelis) nihilominus calor esset continuus, quia Sol dies & noctes circum terram incessanter volvitur. Verum istorum opinio falsa est, quoniam Sol non est calidus, neque frigidus, at motus ejus est naturaliter calidus. Calor itaque proveniens ex motu corporum cœlestium, assidue versatur in venis terræ: non tamen calefacit (ut putant nonnulli stulte loquentes) mineras: nam si vel minime calefaceret, hoc tantillo calore activo, minore spatio temporis quam annorum decem, decoqueretur Mercurius in perfectionem Solis, quod vix centum fieri consuevit. Terra siquidem est frigida & sicca, mineræ quoque sunt in centro terræ: priusquam igitur vel tantillum caloris percepissent à Sole actualiter, nos qui sumus proximiores aduceremur prorsum: intentissimus esse deberet enim, si terram & aquam frigidissima corpora penetrans, nihilominus calorem adhuc retineret, cum ad centrum pervenisset, non extinctum penitus. Verum enim vero hæc naturalius intelligi debent ad hunc modum: Cum ipse Mercurius componatur ex quatuor elementis, calefactis igitur istis à communibus & generalibus per suum proprium motum, naturalis calor excitatur ab ejusmodi motione: pariter ignis & aer existentes in Mercurio moventur, & sensim elevantur, cum digniora sint elementa quam aqua & terra Mercurij, nihilominus humiditas & frigiditas dominantur. At quia calor & siccitas digniora sunt elementa vincere conantur alia duo, videlicet frigiditatem & humiditatem in Mercurio dominantes: nam cœlestes motus excitant alios motus calorum naturalium, per quos Mercurij motus: 1. qualitates moventur. Postmodum successu longo temporis Mercurij siccitas gradum unum suæ humiditatis vincit, & fit plumbum, alium quoque deinceps gradum vincit, & fit stannum. Tandem calor Mercurij iterum paululum humiditatis ex frigiditate vincit, & fit luna. Calore plus adhuc dominante, fit æs, vel Venus, & postea ferrum
atque

atque sol perfectus. Hac via duæ qualitates, quæ prius succumbebant frigiditate & humiditate victæ, modo vincunt alias, ac dominantur caliditas & siccitas, quæ sunt in excitatione sua sulphur, & Mercurij frigiditas atque humiditas sunt ipsemet Mercurius. Non quod sulphur hoc sit quidpiam à Mercurio divisum, aut separatum: sed est solum caliditas & siccitas, quæ non dominantur in frigiditatem & humiditatem Mercurij. Hoc sulphur postea digestum dominium habet in duas alias qualitates dictas, frigiditatem, humiditatem, & suas imprimit virtutes. Per ejusmodi graduum decoctionum varietates, fiunt metallorum diversitates. Plumbum ab igne continue fugit, avolatque, non alia de causa, nisi quia frigiditas & humiditas sui Mercurij, nondum alteratæ fuerunt per caliditatem & siccitatem sui sulphuris, quæ quidem in eo nullo modo dominantur, alioquin ab igne plumbum quantumvis etiam vehementi, non absumeretur, quinimo Mercurius ejus gauderet in sibi simili. Pariter & alia metalla quæque fugiunt ab igne, præter solem, quia sunt adhuc frigida humidaque, plus unum alio, juxta majorem cum dictis qualitatibus participationem, vel minorem: fugiunt (inquam) quod sibi contrarium est, sustinereque nequeunt. Omne siquidem naturaliter fugit ab adversario, simili vero delectatur: inde sequitur, solem aliud nil existere, quam purum ignem in Mercurio, cum ab igne, quantumcunque vehementi non recedat, aliis omnibus illum non sustinentibus, uno minus alio, plusve, ut magis accedunt, vel recedunt ab ignis complexione. Sulphur enim aliud nihil est, quam purus ignis occultus in Mercurio, qui longo successu temporis in mineris excutitur, atque movetur motibus corporum cælestium (ut supra dixi) digeritque frigiditatem & humiditatem in Mercurio, pro varietate graduum decoctionis & alterationis in diversas formas metallicas, quarum prima plumbum minus calidum & humidum: secunda stannum: tertia argentum: quarta cuprum: quinta ferrum: sexta sol, qui quidem in perfectione suæ naturæ metallicæ, purus est ignis à sulphure digestus existente in Mercurio. Ex his manifestè rursum patet, sulphur non esse quid per se seorsim extra substantiam Mercurij, neque vulgare sulphur, alioqui materia metallorum non esset homogenea (quod pugnat contra philosophorum omnium assertiones) qui hujusmodi qualitates dominantes vocaverunt sulphur, à similitudine, quia substanriam habent inflammabilem, velut sulphur calidam & siccam, cui insunt. Unde liquet apertissime, formas metallicas à natura solum ex pura substantia Mercuriali creatas esse, non extranea, Gebro sic attestante. In profundo (inquit) naturæ Mercurij, est sulphur, quod fit longo successu temporis in venis minerarum terræ. Manifestius hac de re loquuntur Morienus & Aros: Nostrum

ſtrum ſulphur (inquiunt) non eſt vulgare, ſed fixum, & non volatile, de natura Mercurij, & non ex alia re quapiam. Naturam exactiſſime imitamur, quæ in ſuis mineris aliam non habet materiam, in quam operetur, præterquam puram formam Mercurialem, ut etiam apparet optimis rationibus, auctoritatibus, & experientia. Mercurio huic ineſt ſulphur fixum & incombuſtile, quod noſtrum opus perficit absque alia ſubſtantia quam pura ſubſtantia Mercuriali. Non aliter loquuntur Calib. Bendegid, Ieſid, & Maria: ſed clare ad hunc modum: Natura metalla ſua procreat ex calore, & ſiccitate Mercurij, frigiditatem & humiditatem ſuperantibus, alterando, & alia nulla perficiuntur eſſentia, ut omnibus Philoſophorum libris affirmatur, quod omnes allegare prolixum foret. Nonnulli perperam exiſtimant in procreatione metallorum intervenire materiam aliquam ſulphuream: ſed contra manifeſto patet, in Mercurio ſulphur incluſum eſſe, quando natura operatur: verum non dominatur in eo, niſi per motum calidum, quo ſulphur dictum alteratur & una ſimul aliæ duæ Mercurij qualitates: ad hunc itaque modum natura per hoc ſulphur in terræ venis generat metallorum formas diverſas, pro diverſitate graduum alterationum. In eo pariter imitamur naturam, cum nihil extraneum, ad materiam noſtram aſſumamus, atqui noſtro argēto vivo ineſt ſulphur incombuſtibile Mercuriale, quod nihilominus adhuc non dominatur, ſed frigiditas & humiditas Mercurij volatilis, uſque dum actione continui caloris ſuper hoc noſtrum argentum vivum perſeverantis, fixum per totam ſubſtantiam volatilem mixtum dominetur, & vincat Mercurij frigiditatem & humiditatem, ac tandem fixi caliditas atque ſiccitas, quæ ſunt ejus qualititates, incipit aliarum dominari, ac pro gradibus hujus alterationis Mercurij, per ſuum ſulphur diverſi colores oriuntur, quemadmodum nec aliter, quam per naturam ipſam in mineris. Colorum ejusmodi primus eſt nigredo ſaturnea: ſecundus albedo iovialis: tertius lunaris: quartus venereus: quintus martialis: ſextus ſolaris: ſeptimus vero uno gradu per nos altius adducitur, quam per naturam: ſiquidem perficimus, & plusquam perfectum reddimus rubeo ſanguineove colore exaltiſſimo proinde cum ſit plusquam perfectum, eatenus alia perficit: nam ſi non perficeretur ulterius quam à ſua ſimplici natura, quid opus eſſet tantum impendere temporis, ut puta menſium novem cum dimidio, cum à natura præter tantos labores ejusmodi corpora habere poſſimus jam creata. Verum oportet, ut antea dixi, corpus maſculinum plusquam perfici, idque per artem naturam imitantem, quo ſua plusquam perfectione, abundantique radiatione perficere queat alia imperfecta, in pondere, colore, & ſubſtantia, in radicibus & principiis mineralibus. Quis igitur adeo præ-

præsumtuosus, ut credat illud perficere posse, taleque reddere, quale desideramus alio quopiam extraneo, in quo nulla radicalis habetur commixtio? In Turba quidam Aristeus nomine, qui mundum universum gubernavit annos sedecim sua sapientia, post Hermetem excellentissimus, de quo legitur in Chronicis Salomonis, ipsum congregasse discipulos Pythagoræ, ac nunquam mentiri solitum: quapropter veridicus appellatus ab Astrologis, ait: Natura non emendatur nisi in sua natura. Non potest igitur nostra materia aliter, quam in sua propria emendari. Parmenides idem loquitur, qui me primum retraxit ab erroribus, & in rectam viam direxit. Patet utique naturam metallicam non emendari, præterquam in sua natura metallica, & non in alia quavis, adeo ut hac via per nostram artem perficiamus aliquot mensibus, quod ipsa natura vix mille possit annis. Nam in mineris calor fere nullus, qui si vel tantulus inesset, opus naturæ celerrimum foret. Ut in arte nostra duplicem calorem habemus, sulphuris videlicet, ac ignis, ut alter alteri subveniat. Non est ignis (ut volunt Constantinus & Empedocles) de substantia materiæ, qui tamen opus augmentat, alioqui sequeretur ejusmodi calorem indies magis ac magis penetrare, quod est erroneum. Verum ignis duntaxat omnem artem regit, quo natura utitur, aliud nihil adferre possumus. Igne vehementi vero non alterantur inter se vicissim, neque moventur. Fiat igitur ignis digerens continuus, non violentus, subtilis, conclusus, aereus, circundatus, alterans, & non comburens: ita me Deus amet, jam tibi narravi omnem ignis construendi modum, considera igitur ac rumina verba mea particulatim: siquidem ignis omnem comprehendit artem, ut patet ex omnibus locis Codicis veritatis. Considera pariter quid Rosarius magnus in hanc sententiam adfert: Cavete (inquit) ne solutionem vestram acceleretis, perficere volentes illam ante requisitum tempus: nam hæc præcipitatio signum est privationis conjunctionum: sit igitur ignis vester perseverans, ac lenis, in modum gradus naturæ, corporibus mitis, digerens, & frigus excludens.

Item adfert ad hæc Maria Prophetissa: Vehemens ignis impedit conjunctionem, & album in rubeum tingit coloris florum papaveris sylvestris, quod quidem per teipsum poteris imaginari, & ex opere, quemadmodum ego, discere. In calore fimi frustra tenui, & in igne carbonum absque medio, materia mea sublimata est, non soluta: Verum in igne quem dixi, vaporoso, digerente, continuo, non violento, subtili, circumeunte, aereo, claro, clauso, incomburente, alterante, penetrante, & vivo bene successit. Jam si fueris qualem te decet esse verum inquisitorem, facile per hæc verba intelliges qualis esse debeat. In Turba habetur, experientia ar-

tia artificialis te docebit qualis sit ignis. In Lumine Aristotelis Chemistæ: Mercurius (inquit) in triplici vase coquendus est, ad evaporandum & convertendum activitatem siccitatis ignis, in humiditatem vaporosam aeris circumeuntis materiam. Geber & Seneca hoc ipsum affirmant: Ignis (inquiunt) materiam nostram non digerit, sed calor ejus alterans, siccus per aerem existimatus, quod medium est quo ignis movetur, & humectatur. De hoc dicere hactenus distuli: nam ignis omnia perficit, vel destruit. Aros & Calib. In toto nostro opere (inquiunt) Mercurius & ignis tibi sufficiant, in medio, & in fine: sed in principio non ita se res habet: siquidem non est Mercurius noster: quod intellectu facilimum. Item Morienus ait, Scitote nostrum Latonem esse rubeum: sed inutile nobis existit, usque dum albus fiat. Scitote etiam aquam tepidam penetrare, ac albefacere, quemadmodum ipsa est, & ignem humidum & vaporosum omnia operari.

Rursus Bendegid, Jo. Mehungus & Haly: Vos qui dies & noctes (ajunt) quærentes, vestras dilapidatis pecunias, facultates, & opes vestras consumitis, atque tempus inutiliter, torquetis ingenia vestra circum librorum subtilitates, admonitos ex charitate volo (per compassionem) velut pater motus erga filium: ut (inquam) albificetis Latonem rubeum, per aquam albam suffocatam atque tepidam: cæterum frangite tot sophisticos libros, tot regimina, tantasque subtilitates relinquite, mihi credite, ut bene sit vobis: vana siquidem hæc sunt opera cuncta, præter id, quod jam vobis dixi: & in hunc scopum tendunt omnia, quæ scripta sunt. Quid melius clariusve dici posset unquam?

Codex etiam omnis veritatis ad hæc: De albate (inquit) rubeum, & postmodum rubeum faciatis album, in eo tota consistit ars, ejusque principium & finis. Ego autem dico tibi, nisi nigrum effeceris, minime dealbare poteris, siquidem nigredo est initium albedinis, & nigredinis finis est signum putrefactionis corporis penetrati jam & mortificationis. At hæc inquit Morienus ille sapiens philosophus Rom. Nisi putrefiat & nigrescat, non dissolvetur, & nisi dissolutum fuerit, ab aqua sua non poterit penetrari, neque dealbari, unde nulla conjunctio, mixtio nulla, & per se consequens nulla prorsum unio, quæ postrema fieri non potest absq; mixtione: item compositio præcedere debet alterationem. Ad hunc itaque modum per ejusmodi gradus nostra materia tractatur ad imitationem operis naturæ, in omnibus absque diminutione vel additione cujusvis alterius. De ponderibus vero, ne quis multum sit anxius, quænam sint, & qualia, quibus natura utitur, sciendum utique minerarum locis non haberi: nam ubi solum unum, quid his opus esse videtur, & alibi, quam inter duo, vel plura? Pondus autem nostrum est respectu sulphuris existentis in Mercurio,

curio. Siquidem(ut antea dixi)elementum ignis,quod in Mercurio ctudo non dominatur, hoc ipsum est, quod materiam digerit. Quapropter omnis,qui vere Philosophus erit,optime sciet quanto subtilius est elementum ignis aliis elementis, & ista vincere quanta proportione valeat. Pondus igitur est in elementali prima compositione Mercurii,& non in alio quovis opere. Proinde compositio primo loco fieri debet, vel conjunctio, postmodum alteratio,postea mixtio, & postremo tandem fiet unio. Quicunque volet in his imitari naturam, hujus observet ordinem atque pondera duntaxat,ut Codex omnis veritatis habet. Si confectio fiat absque pondere, retardabitur opus, quo fiet ut animum facile despondeas. In hanc sententiam optime loquitur Albugazal præceptor Platonis: Terrena potentia super sibi resistens,pro resistentia dilata,est actio agentis in ista materia. Verba sunt mere aurea, ponderum fundamentum nobis aperientia, quæ non facile,nisi doctus,intelliges,vel à quopiam explicata fuerint, insigniter docto. Ipse tibi libenter exposuissem, nisi Deo votum, æquitati, Philosophisque præstitissem, me nunquam nudis verbis expositurum,aut vulgato sermone pondus,materiam, neque colores, at solum parabolis(ut infra mox audies)veris & perfectis,absque diminutione & superfluitate, ad imitationem sapientum. Antea dixi de hujus artis inventoribus,eisque qui habuerunt,me quoque habuisse perfecisseque lapidem à principio usque in finem fassus sum: item de imposturis, quas sustinui, & propter eas ingentes impensas & labores intolerabiles, ab anno decimo octavo ætatis meæ,usque ad annum sexagesimum quartum, priusquam artem adeptus essem. Verum si habuissem ab initio libros omnes, quos postea nactus sum,citius ad eam haud dubie pervenissem: at nihil aliud quam falsissima legebā recepta,& libros erroneos: præterea non nisi cum perversissimis furibus,hominibus nequam, & impostoribus communicare contingebat. Sed postquam scivi, familiarem notitiam habui cum quindecim bonis viris, qui pariter sciebant lapidis artificium, & præcipue cum quodam Barbarino (sciveram nihilominus artem duobus annis priusquam elaborassem,vel perfecissem) hic inter disputandum (cum ex improviso dixissem, me nondum expertum fuisse conabatur à proposito vero divertere,quapropter deserui societatem ejus. Disputabamus potissimum de modo celandi, & contegendi hominibus indignis artem. Verum in ignis structura scribentium alij dissentiebant ab aliis,quamvis ad eundem scopum tenderent omnes, ut nempe fieret ac hunc modum,ne fugiens prius avolet quam ipsum persequens,quocunq; modo pararetur ignis. Conclusionē igitur hanc meam ut intelligas, arrige attentius aures: Opus nostrum fit ex unica radice,& ex duabus substantiis Mercurialibus, crudis, assum-

assumtis, ex minera tractis, puris, & mundis, igne conjunctis amicitiæ, ut exigit ipsa materia, assidue coctis, usque dum ex duobus unum fiat, in quo quidem uno corpus spiritus, & iste corpus facta sunt à commixtione.

Postmodum augeatur ignis donec fixum corpus tingat non fixum suo colore naturaque: nam ubi rite mixtum est, omnia vincit, ad suam naturam & virtutem adducit, ac tandem superat & tingit millies millena, ac decies millies millena: id qui vidit, is pariter credit. Ad hunc itaque modum virtute, quantitateque multiplicatur, ut fatentur venerabilis ille Pythagoras, Isudrius, & Codex omnis veritatis. In nullo unquam librorum reperi multiplicationem, præterquam in Rosario magno, in Pandectis Mariæ, in Veridico, in Testamento Pythagoræ, in Turba, in Morieno, in Avicenna, in Bolzain, in Albugazal fratre Bendagid, in Iesid Constantinopolitano, at in aliis si habeatur, non intellexi, nec ab ipsis addiscere potui. Novi quendam ex Marchia Anconæ, qui lapidem optime noverat, multiplicationem autem ignorabat, hic me sedecim annos integros sollicite insequutus est, ut disceret, verum ex me nunquam scivit, libros enim quos dixi, habuit ut ego. Totam speculativam igitur, & principia mineralia, cum suis rationibus detexi, quibus verum à falso discerni potest, modo vero practicam attexere visum est, obscuris verbis tamen ut egomet elaboravi, & quater composui dictum lapidem. Quicunque igitur hunc meum libellum habuerit, ac legerit, ab omni liberari merito deberet anxietate, nec non veritatem cognoscere citra defectum, dilucidius enim scribere haudquaquam potuissem, nisi rem ad oculum demonstrarem, quod quidem omnis ratio dissuadet. Ipse tu cum sciveris longe me cautius velabis, ægreque feres me tam aperte scripsisse. Voluntas Dei vetuit omnibus palam fieri, quod valde paucis notum esse bonum est, ut in Turba passim legitur.

QVARTA PARS LIBRI BERNARDI COMItis Marchiæ Trevisanæ, de practica Philosophici lapidis.

CUm in hac arte maximè profecisse me percepissem, cœpi doctos in ea potissimum quærere ac frequentare: decet enim probatos viros sibi similibus adjungi, & non aliis. Cum igitur per celebrem quandam civitatem Appuleam Indiæ transirem, audivi doctissimum in ea residere virum in omni scientiarum genere, qui parem in hunc mundo non haberet. Hic pretium disputationis instituerat omnibus in arte peritis, libellum foliis &

coopertorio puro, puroque auro fabrefactum. Quapropter honoris avidus, animum facere mihimet ipsi non dubitavi, ac ad præscriptas disputationes disponere, addente mihi ad hanc susceptam provinciam calcaria viro doctissimo, veniente mihi in mentem etiam, audentes ad sublimia provehi, timidos dejici, ac perpetuo humi degere, viriliter in palestram transii, fatoque palmam obtinui disputationis coram astantibus, libellusque premij fuit mihi per facultatem philosophiæ admodum honorifice oblatus, ut circumspectarer ab omnibus. Deinceps animi studio fatigati recreandi gratia, campos amœnos, & prata quærens, in lympidissimum incidi fonticulum, pulcerrimo lapide circumseptum, atque munitum, supra quercinum truncum, cætera muro circundatum, ne bruta ad eam intrarent, nec aves in eo balneum sibi facerent. Super hunc fontem sedens, contemplatus sum ejus pulcritudinem, ac vidi superius clausum. Ea faciens iter vir senex, & venerandus admodum, ut Sacerdos, à me salutatus honorifice, & rogatus quamobrem iste fonticulus ad eum esset modum superius, inferius, & ad latera circumquaque clausus, & munitus? amico responso me dignatus ait: Est quod scias, amice mi, fontem hunc esse valde mirabilis ac terribilis virtutis præ cæteris omnibus totius mundi fontibus, pertinet ad Regem solum hujus patriæ, quem fons optime novit, & ipse fontem. Prætereuntem Regem hac semper ad se trahit, & à Rege non trahitur. In eo balneo manet ducentis octuaginta duobus diebus, quibus ad tantum juventutis robur adducitur, ut à nemine quantumvis robustissimo vinci queat. Curavit igitur suum concludi fonticulum albo lapide rotundo, ut vides, in quo relucet fons clarus, velut argentum, & cælestis coloris, ut etiam esset fortior, ne ab equis & aliis destrueretur, induxit quercum veterem fissam per medium, qui tuetur à solis radiis, umbram faciens. Deinceps, ut vides, muro circumdatur valde spisso: primo duro lapide & claro clauditur, tum demum cava quercu, maxime quia terribilis est naturæ, adeo ut omnia penetret semel inflammatus, ac irritatus, item si evanesceret, actum de nobis esset. Rogavi postmodum utrum ipse Regem in dicto fonte vidisset, qui respondit, se vidisse quidem intrantem, sed ab eo tempore, quo per custodes in eo clauditur, non apparet amplius in centesimum & trigesimum usque diem: tandem emergit admodum splendens, ac nitens. Custos portenarius, balneum assidue calefacit, ut persistat in calore, qui in aqua fontis occultus est, ac dies & noctes calefacit absque intermissione. Interrogavi rursum cujus coloris Rex esset, qui ait, vestium esse panno aureo primum ab initio, deinceps holoserica diploide, vel thorace nigro, camisia quidem alba supra nivem, ejus carnem

carnem tamen, vel sanguinem rubicundissimum. Rogavi deinceps utrum Rex eo veniens multam cohortem extraneorum, plebisque minutæ secum adduceret? respondit amice, ac subridens: Cum Rex huc venire proposuit, relictis omnibus suis aulicis & extraneis, solus intrat, nemine fontem præter ipsum appropinquante, & solam ejus custodiam: cujus curam habet homo valde simplex, imo simplicissimus hominum ejus supplere vices optime posset, cum aliud nihil efficiat, quam calefacere fontem. Petii rursum utrum fonti Rex esset amicus, & fons ipsi? qui ait, mirum in modū sese vicissim amant, fons Regem attrahit,& non Rex fontem: nam Regi velut mater est. Interrogavi tandem cujus generis Rex esset? respondit esse ex fonte, qui talem, ut est, effecisset absque alia re quapiam. Petii utrum multos haberet aulicos,qui ait,sex duntaxat habere, qui successionem expectant, si forte Rex quandoque mori posset,potirentur etiam, ut ipse, regno: hinc fit,ut illi serviant, quia sperant ab eo multam dominationem & possessionem. Tandem interrogavi utrum senex esset,qui respondit seniorem esse fonte, suisque maturiorem subditis quibuscunque. Qui fit igitur, (petii) ut isti non interficiant Regem,à cujus morte tantam successionem expectant, cumque sit adeo senex? Qui ait: Quanquam admodum provectæ est ætatis,nihilominus subditorum suorum nullus adeo patiens algoris atque sudorum,pluviarum,ventorum,& laborum ut ipse:item nemo illorum per se,nec simul omnes occidere possent,neque vis ulla. Quomodo igitur possidebunt regnum si mori nec etiam occidi possit ab aliquo? Respondit, sex ejus subditi sunt ex fonte,à quo possident omne quod habent, ut ille,quo fit, ut à fonte trahantur maxime Rex occiditur ab ipso fonte pariter ut illi,resuscitatur per ipsum,deinceps ex substantia regni sui, quæ posita est in minutissimas partes,quisque subditorum ejus portionem accipit, & quantumcunque minutissimam particulam quilibet habeat,æquatur opulentia,viribus & potentia Regi,fiuntque inter se æquales. Interrogavi rursum quanto tempore illi expectandum esset? qui subridens iterum ait: Scito Regem intrare solum absq; subditis,etsi fons amet etiam istos,non tamen intrant, quia nondum hanc dignitatem promeriti sunt. Verum intrante Rege veste auri puri contexta foliis, & contecta exuitur, quam primo suo tradit cubiculario, Saturno dicto, hic servat diebus quadraginta, plus quandoq; duobus ad summum,postquam semel habuit. Deinceps exuit Rex thoracem holosericeam nigram, quam secundo suo cubiculario Jovi nomine tradit, qui custodit viginti duobus diebus,tum demum Jupiter jubente Rege,tradit Lunæ, quæ tertia persona est pulcra & resplendens, hæc viginti diebus servat.

Tum demum Rex in pura camisia alba nivis instar, aut salis floris existit, quam etiam exuit, eamque Marti tradit, hic servat quadraginta diebus, aliquando duobus advenientibus. Postmodum Mars, Deo jubente, tradit Soli flavo, non claro, qui servat quadraginta diebus. Tum demum venit Sol pulcerrimus, & sanguineus, qui statim camisiam arripit. Interrogavi tandem, quid inde fit ex istis omnibus? qui ait: Fons deinceps aperitur, ac ut camisiam dedit illis, vestem, atque thoracem, momento jam suam carnem sanguineam & rubeam tradit omnibus manducandam, jam demum habent quod optabant. Rursus petij, utrum tanto tempore semper expectarent, & num prius aliquam remunerationem servitiorum habere possent, in finem usque nisi perseverent? qui ait: Statim atque albam habent camisiam, quatuor istorum aulicorum, si velint, gaudere potuerunt, opibus quoque frui pluri-mis: verum dimidia parte regni solummodo potirentur, quapropter malunt, vel tantillo diutius finem atque exitum expectare, ut etiam diademate regio sui domini coronentur. Interrogavi an unquam aliquis accederet medicus, vel quidvis aliud eo tempore? qui respondit nullum, nec quicquam aliud præter custodem unicum qui subtus calorem excitat continuum circumeuntem & vaporosum, præterea nihil. Rogavi, num custos hic multos labores pateretur? qui ait, plus à principio quam sub finem, quia fons inflammatur. Petij utrum vidissent multi? qui respondit, versatur ob oculos toti mundo, nemo tamen cognovit eorum qui sunt in mundo. Rogavi latius quid agerent? qui ait, Si volent sex illi Regem iterum purgare potuerunt in fonte diebus tribus, circuendo locum juxta contentam continentiam, dando primo die thoracem, secundo camisiam, ac tertio carnem suam sanguineam. Dixi ad hæc quorsum ista? at ipse, hactenus tibi respondi, fatigatus sum. Quod cum percepissem, nolui esse molestus, at abeuntem comitatus sum aliquatenus, illi quoque gratias agens immortales, valedixi. Venerabilis admodum senex fuit atque sapientissimus, usque adeo ut ipsi obedirent cœli, cunctaque tremerent coram ipso. Sopor etiam invasit me, ut rediens ad fontem aliquantisper quiescere destinaram, sedemque super hunc abstinere non potui, quin claustra omnia secreto reserarem. Interea cum libellum meum disputationis præmium inspicerem, per suum splendorem & pulchritudinem, soporem antea conceptum auxit, ut oscitantia quadam à manibus in fontem delapsus sit, quod me pessimè habuit: volebam enim servare in memoriam honoris adepti. Cumque inspicerem disparuit ab oculis, existimans igitur in fundum decidisse fontis, aquam exhaurire cœpi, cum industria tamen, adeò ut non maneret in eo, nisi decima pars ejus cum decem par-

cem partibus. Cumque totum exhaurire conarer, tenaces erant valdè interea dum in hoc opere fatigarer, supervenerunt aliqui, ut ultra haurire impedirent. Priusquam abirem tamen, conclusi rursum omnia, ne quispiam perciperet me fontem exhausisse, neque vidisse, neve fortè mihi libellum etiam surriperent. Tum demum cœpit excitari calor circumcirca in balneo ad lavandum Regem. Ego autem ob perpetratum facinus adductus sum in carcerem, ibidemque detentus quadraginta diebus. Quibus absolutis fui relaxatus, & ad fontem reversus ut viderem ipsum: obscuræ nubes apparuerunt, quæ durarunt longo tempore. In summa vidi sub finem omnia, quæ desiderabat animus, absque multo labore: qui te non torquebit etiam adeò, modo rectam ingressus viam, ab ea non deflexeris ad erroneas, at naturam in omnibus fueris imitatus. Concludens dico tibi, quicunque libellum hunc meum legens, lapidem per ipsum non intellexit, nunquam intelliget, quicquid operetur. Nam in hac mea parabola totum opus continetur in practica, diebus, coloribus, regiminibus, viis, dispositionibus, & continuationibus, quantò melius fieri potuit narravi singula, pietate, charitate, & compassione motus erga desolatos operatores, in hac arte pretiosissima. Finem igitur faciens libello meo, Deum Optimum Maximum rogo, cujus gratia fuit absolutus, ut aperiat mentes hominum bonæ voluntatis, quibus, ut ingeniosis, pauca difficultas erit, modo abstineant à somniatis phantasiis, & subtilitatibus sophistarum, in via quoque naturæ maneant, quæ per meam speculativam demonstratur. Valete in JESU CHISTO omnes, & memores pauperum estote, cum ad hunc thesaurum inexhaustibilem perveneritis. Deum orate, qui vos docebit ulterius.

FINIS.

OPVSCVLVM PHILOSOPHIAE NATURALIS METALLORUM D. DIONYSII ZACHARII NOBILISSIMI VIRI Philoſophi Galli.

AD BENIGNUN LECTOREM.

QUOTQUOT *in hac arte divina ſcripſerunt olim docti, ſapientes viri, naturalesq; Philoſophi, profanationem, vel divulgationem ejus arcani vetuerunt. Nihilominus amice Lector cum ſatis conſideraſſem interpretationes contradictionum, figurarum, comparationum, æquivocationum, ac variorum ænigmatum paſsim in ipſorum ſcriptis occurrentium, absq; numero, celatum eſſe nolui, quicquid (poſt multos inutilesque labores, atque prolixiſsimos, circa ſophiſticationem recepta, deceptoria potius dixerim opera prorſum inepta) per imaginationes veras, ex proborum libris reſolverim continuis lectionibus approbatiſsimorum auctorum, velut Geberi in ſua Summa, & aliorum. Pedem itaque retrahens ab erroneis viis, quibus implicitus fueram antea magis quam Dædalus in ſuo labyrintho, in ſemitam rectam figere volui, qua gradiens tandem cognovi veram & perfectam materiam, à natura nobis in cavernis terræ præparatam, ad perficiendam ſupra terrã, quæ ſub iſta generat ipſa metalla naturaliter, quemadmodum experientia (Deo miſerente) me docuit, ut hoc libello declarabo clarius, quam unquam fieri valeat. In cujus prima parte narrabo modum & progreſſum, quibus perveni tandem ad veram hujus operis divini cognitionem. In ſecunda, quibus auctoribus uſus ſum in perquirendis auctoritatum explicationibus,*

nibus terminorum, aliarumque difficultatum. Tertia verò & ultima, declarabo practicam ad eum nempe modum, ut ignaros lateat, filiis autem artis sit manifestissima: propter quos omnia redigere in optimum ordinem studui quam diligentissimè: non imitatus hac in re nonnullos invidos utilitatis R. P. *homines, propriiq; sui commodi nimium avidos, qui suam noluerunt materiam declarare, præterquam sub diversis variisque fabularum allegoriis, imò qui libros suos aliis ostendere vix voluerunt. Novi quendam qui nonnulla scripta recéperat à Veneto, hæc velut adorans occultabat occlusa, ut ipsemet vix auderet introspicere, ne dicam aliis ostendere, vel communicare, existimans fortè lapidem ex ea papyro sola prodìturum absq; labore, si modo conclusa strictissimè contineretur arca, tanquam Hermetico sigillo materia philosophica. Verum ignorant isti non fortuitò concessam esse tam divinam scientiam hominibus, ut ajunt Philosophi, dum reprehendunt eos, qui non propriis, at alienis impensis operantur. A quibus dubio procul asperrimè taxabor, qui hoc opusculum publicavi, præsertim idiomate vulgari, cum nulla hac tempestate scientia magis vulgò sit odiosa. His breviter volo responsum quod hactenus ignorarunt, nimirum hujus divinæ philosophiæ partem non esse in humana potestate, adeò ut libris solis intelligi queat, sed in voluntate Dei sitam, qui revelat cui vult per Spirtum S. suum, vel per medium alicujus hominis, uti secunda libri hujus parte narratur latius: tantum abest ut palam faciam omnibus. Quid novi si vulgariter scribam artem, quæ ab omnibus suis professoribus non alio sermone quam suo proprio pariter descripta fuit hactenus, ut ab Hamech Hebræo Hebraicè, à Thebit & Hali Chaldæis Philosophis Chaldaicè, ab Homero, Democrito, & Theophrasto Græcis Græcanica lingua, ab Aboholy, Gebro, & Avicenna Arabibus in Arabica. Morienus, Raymundus, & plerique alij Latini, Latinè tradiderunt artem, ut cognosceretur à*

tur à successoribus, divinam istam scientiam hominibus etiam suæ nationis concessam quandoq; fuisse. De populari odio sciendum veritatem artis non esse spretam, sed falsas duntaxat in ea sophisticationes, ut in prima hujus libelli parte narrabo latius. At si dicant, cur ego non dilucide ac manifeste singula scribam, ut ex hoc opusculo quisq; securè valeat operari, cum secus faciens nihil utilitatis adferam lectoribus? Vt respondeam, quis ignorat innumeras impensas inutiles, quæ circa hanc artem in Gallia solum fiunt indies propter sophisticationes, & a quibus si retrahi possint in viam rectam lectura mei libri, tum pij probiq; lectores in veritatis semita retineri per ea quæ secunda parte doceo. non erit istis omnibus lectura tertiæ partis inutilis, in qua narratur, qua patet ad practicam operis divini prorsum facilis aditus. Divinum voco hac de causa, quod nemo per seipsum absq; divina inspiratione comprehendere, vel intelligere potest, etsi doctissimus alioqui philosophus existat, ut ait Geber adversus omnes, qui sola consideratione causarum, operumq; naturalium operari nituntur, inquiens: In eo plurimum errant putantes se naturam imitari posse, cum id arti sit in omnibus impossibile. Abstineant igitur ejusmodi calumniatores à lectura nostri opusculi: non ipsis enim elaboravi, sed filiis doctrinæ benignis, docilibus, & studiosis amatoribus hujus artis. Quos amice quidem rogo, & admonitos volo, prius quam operari incipiant, ut omnibus dubiis, quæ circa singulas operationes in compositione necessarias versantur, collatis, & quæ sibi mutuo contradicere videbuntur, ænigmatum æquivocationibus, & id genus aliis, animum adeò resolutum atque liberum habeant, ut videant, ac intelligant, non nisi meras esse concordantias, non diversorum, sed vario modo prolatorum in unum & eundem sensum. Hæc est unica via cognoscendi veritatis, in hac arte præsertim, ut Rasis inquit. Quicunq; desidiosus erit, ac oscitans in nostrorum lectura librorum, ineptus etiam erit ad præparandas materias, quandoquidem

quidem unus alio declaratur, tum quod in isto uno fortasse requiritur, suppletur in alio. Impossibile namque (sic disponente divino consilio) reperiri omnia ex ordine scripta, quæ ad hanc artem sunt necessaria. Proinde quoscumque rogo, qui per hoc meum Opusculum ad tantam felicitatem pervenerint, non abutantur ea, pauperumq; in primis non sint immemores ad sui condemnationem, Deo gratias agant assiduè pro hoc, & reliquis liberalitatis suæ donis, cui sit laus, honor, & gloria soli in æternum.

PRIMA PARS OPUSCULI DIONYSII ZACHARII, QUA VIA PERVENERIT auctor ad veram notitiam hujus artis, operisq; divini.

HERMES ille Trismegistus non immeritò vocatus philosophorum omnium naturalium propheta primus, atque pater, divini lapidis auctor, & Termagnus Interpres, postquam expertus esset veritatem hujus divinæ philosophiæ, scriptum nobis reliquit, quod nisi metuisset universale Dei judicium postremum, nunquam de hac divina scientia quicquam scripsisset, in tantam venerationem habuit. Hujus opinionis etiam extiterunt quotquot eum in hac arte sunt imitati: quo factum ut omnes libros conscripserint in ea, variis argumentis in utramque partem concludentibus, ut ait Geber in Summa, ut ignorantes ad hunc modum errare cogerentur, econtra doctrinæ filij sub opinionum ejusmodi varietate, mentem ipsorum perciperent. Quos nihilominus etiam errare fuit necessarium à principio, ut postquam adepti fuerint artem summis laboribus, cum intellectus, tum corporis, pluris faciant, occultiusque servent. Ista nimirum est occasio maxima celandi: nam ad intolerabiles pœnosos que labores accedunt sumptus ingentes, his potissimum qui librorum lectura sola discunt, expectantes inspirationem à divino spiritu, quemadmodum ego feci spacio decem annorum, ut narraturus sum, & medium dicturus per quod in cognitionem hujus arcani venerim. Cùm annorum essem circiter viginti, postquam cura parentum instructus domi fuissem in principiis Grammatices, ad artes & philosophiam relegatus, annorum spacio trium, diligentia particularis mei præceptoris, adeò profeci, ut visum fuerit meis tutoribus (interea temporis enim uterque parens interierat) altius me provehere, videlicet ad legisprudentiam sub eodem

præceptore: ſed priusquam diſcederem ab artium collegio, familiaritatem & amicitiam cum plurimis aliis ſcholaribus inieram, iſti varios habebant receptorum chemicorum libros, quos mihi datos mutuo ſumma diligentia deſcripſeram, annuente præceptore familiari, qui jamdudum etiam in hac arte laborare cœperat, adeò ut antequam abirem, collegiſſem librum admodum copioſum ejusmodi receptis refertiſſimum. Statim atque una cum præceptore meo veniſſem eo locorum, ubi legibus operam navare debui, ſcripta mea cœpi revolvere, quorum aliqua projectiones continebant unius ſuper decem, alia ſuper viginti, triginta, tertiam, mediam partem, ad rubeum octodecim characterum, viginti, &c. in coronatorum aurum, ducatorum, altiorisque coloris quam unquam eſſe poſſit, unum ſuſtinere debuit liquationem, aliud examen Lydij lapidis, omnia aliud examina: de albo ſimiliter, unum eſſe debuit denariorum decem, aliud undecim, aliud capitalium numiſmatis argentum, album ex igne rediens, aliud in affricatione lapidis Lydii. Summatim exiſtimabam, ſi vel minimum iſtorum præſtare valerem, in hoc mundo majorem felicitatem contingere mihi non poſſe. Præſertim cum legerem ejusmodi recepta magnatum inſcriptiones præ ſe ferre, unum Reginæ Navarræ, aliud Cardinalis Lotharingiæ, Turnonis, & aliorum infinitorum, ut ejusmodi larvis atque titulis fides ab incautis hominibus adhiberetur, quibus etiam decipiebat facilè cum cæteris. Fornaculas itaque fabricari cœpi, & à minimis ad maximas deveniens, totum iſtis replevi magnum cubiculum: unam ad deſtillationem deſtinaveram, ad ſublimationem aliam, ad calcinationem, diſſolutionem, balneum Maris, ad fuſionem, adeò ut pro primo introitu mei principij, ducentos coronatos, quos receperamus in ſuſtentationem ſtudiorum ad duos annos, penitus inſumpſiſſem, partim in fornacibus, partim in carbonibus, infinitis mineralibus, & vaſis vitreis, auro & argento inutiliter fuſis, mixtis, atque ſolutis, quæ longa tractatione peribant inter loppas & cineres, ac ita diminuta vix apparebant, vel tantillo reſiduo fragili & corrupto: finito nondum anno priore, ſubſtantiam duorum, aut ſaltem poſterioris jam inchoantis, in fumum redegi. Hoc tempore meus præceptor calidiſſima febre correptus, per calores noſtris carbonibus excitatos (illorum inſtar fermè qui Venetiis in Arcenali percipiuntur à fuſoribus tormentorum) quia jam inflammatus, ac flagrans intrinſecus frigide bibiſſet, ob cujus mortem maximè dolui: tum quia parentes renuebant plures mittere pecunias, quam pro me ſolo. Proinde cupiens inchoatum opus proſequi, domum redire coactus ſum, ut liber à tutela factus, meique juris, de paternis modo quo vellem diſponerem, quæ ſtatim in arendam (ut vocant) conſcripſi

scripsi quatuor annis quadringentorum coronatorum pretio, quibus tandem receptum ab Italo mihi datum experirer; hunc alui mecum, donec viderem exitum rei: affirmabat enim se vidisse per experientiam ejus effectum. In hanc rem emi duas uncias auri, & marcam unam argenti, liquata simul dissolvimus in aqua forti, postmodum calcinavimus per evaporationem, aliis quoque diversis aquis, variisque destillationibus dissolvere conati sumus, tantisper dum tres præterirent menses priusquam hic pulvis paratus esset in projectionem, quam quidem juxta recepti præscriptum fecimus, at frustra: nam augmentum transmutatum est in detrimentum, adeò ut ex auri & argenti simul unciis octo, restiterint unciæ tres tantum, ut interim taceam de multis aliis sumptibus, quibus quadringenti mei coronati, sunt ad ducentos & triginta redacti, de quibus etiam viginti defecerunt, istos Italo meo dedi, ut auctorem adiret recepti, quem asserebat esse Mediolani, à quo melius instrueretur. Proinde per totam hyemem expectabam ejus reditum, verum in diem postremum potuissem ibidem mansisse, nunquam enim postea mihi visus est. Æstas tandem comitante peste rediit, quapropter loco mihi cedendum fuit, aliisque sociis anno dimidio, quo tempore incidi in quendam senem, vulgò Philosophum appellatum, quo cum amicitiam contraxi, meaque recepta communicavi, rogans ut suo judicio meliora notaret: decem itaque vel duodecim quæ sibi potissima videbantur, demonstravit. Hæc, cessante peste, rediens ad pristinum locum tentare cœpi mox à reditu, perque totam subsequentem hyemem operatus ad festum usque Joan. æquè tantum emolumenti, quantum ex præcedentibus reportavi: siquidem adhuc quadringenti mei coronati sumpserunt augmentum, ut ex eis septuaginta duntaxat numerarem, non propterea despondi animum. Quidam Abbas habebat receptum ab amico Roma transmissum, ex aula Cardinalis Armignaci, cui adjunctus exposui centum coronatos, totidem & ipse, ut communibus expensis experiremur. Fabrefactis igitur fornacibus diversarum formarum ab aliis, quoniam opus erat nobis excellentissima aqua vitæ, pro dissolutione marcæ aut libræ semis auri, generosissimi vini vas magnum emimus, ex quo per pellicanum ingentem copiam ejus aquæ sæpius rectificatæ, plurimis vitreis vasis ad hoc emptis paravimus. Postmodum auri nostri, prius integro mense calcinati, marcam unam, & quatuor marcas aquæ dictæ, posuimus in duo vasa vitrea spississima retorta, unum in aliud intrante, sigillatis, & ambobus collocatis in duabus magnis fornacibus rotundis: Emimus etiam carbones pretio triginta coronatorum unica vice, ad ignem subtus continuandum integro quidem anno, ut interea tamen aliquid in aliis etiam receptis tentaremus,

taremus, ex quibus non magis quam ex opere magno consecuti sumus utilitatis, ex utroque videlicet omninò nihil. Construxissemus ignem ad infinitos annos, priusquam, ut receptum pollicebatur, congelatio facta fuisset in fundo vasorum, non præcedente solutione. Non autem operabamur in debita materia, nec erat ista solutionis aqua vera, quæ nostrum aurum dissolvere debet, ut ab experientia patuit. Invenimus enim aureum pulverem adhuc integrum, nec nisi paulò minutiorem, quem projecimus super vivum argentum, ut habebatur in recepto, sed in vanum. Ægrè tulimus hoc infortunium, & præsertim Abbas, qui tamquā optimus secretarius publicus, jactitarat coram suis monachis, se nihil expectare, præter finem operis, tandem plumbeum fontem existentem in monasterio liquefacturum, & conversurum in aurum: verum in aliud tempus reservare coactus est, ut postmodum suppeditaret ei sumptus, quos interea fecit per Germanum operatorem prætereuntem, & frustra me absente dum essem Parisiis tentavit. Abbas utique reassumpto animo, persuasit mihi, ut congregarem pro parte mea trecentos, vel quadringentos coronatos, totidem adderet meis, quibus mecum assumptis Parisios me conferrem, ubi laborantium numerus infinitus, tantisper inter ipsos ac diversos versarer, donec opus aliquod perfectum invenissem inter nos velut fratres partiendum. Quo quidem pacto inito, bona possessionum mearum denuò conscripsi, Parisios utique veniens octingentos attuli coronatos, ea intentione, ut illinc non discederem, usque dum assumpsissem aut reperissem quod optabam. Non sine parentum & amicorum omnium offensione maxima recessi, qui me libenter in ordinis senatorij virum promovissent in patria, existimantes me legisperitum esse promptissimum. Verum ego resistens, ac simulans me his pecuniis officium aliquod empturum, valedixi, & accinxi me itineri altera die natalis festi, ac Parisios appuli triduo post Reges. Ibidem integro mense primum incognitus latitare volui. Mox atque postmodum frequentare cœpi cum artistis, aurifabris, fusoribus, vitrariis, fornacum structoribus, aliisque, tantam contraxi notitiam, ut vix altero mense finito, plus centum operatorum facti sint mihi familiares. Nonnulli operabantur in tincturis metallorum per projectiones, alij per cimentationes, aliqui per dissolutiones, plerique per conjunctionem essentiæ lapidis smirilli vulgò nuncupati, nonnulli per prolixas decoctiones, aliqui in extractionibus Mercuriorum à metallis, alij verò in istorum fixationibus. Adeò frequens erat nostra congregatio, in domibus, alias in summo templo, ut festivis, ac dominicis diebus non parceretur. Aliqui dicebant inter se: Utinam nobis esset facultas opus nostrum repetendi, perveniremus ad perfectionem: alij, si vas nostrum integrum permansisset, res benè

benè ſuccedebat: nonnulli, ſi vas cupreum habuiſſemus optimè rotundum,fixum reddidiſſemus Mercurium cum luna. In ſumma nemo omnium aliquid operatus fuerat, quod ſuis careret excuſationibus,quibus adhuc tantiſper ſurdas aures exhibebam, inutiles namque ſumptus,quos feceram ejusmodi perſuaſionibus,memoriam refricabant. Interea Græcus quidam exiſtimatione doctus,adiit mihi notum theſaurarium, aureos illi montes promittens ex fixatione Mercurij cinabaris. Hæc notitia dedit occaſionem,ut cum amico ſimul pro parte mea pecunias erogarem, ad hoc opus exequendum. Cum igitur opus eſſet argento puro in limaturas confracto, hoc emimus pondere trium marcarum, ex quo,cum adjuncta paſta quapiam artificiali,clavos efformabat operarius noſter,admixta cinabari pulveriſata, quos in olla figulina clauſa decoquebat ſuo tempore. Tandem exiccatos per cupellam fulminabat, adeò ut repererimus tres marcas, & paulò plus,argenti puri, quas quidem aſſerebat ex cinabari productas: noſtras antea poſitas in fumum evolaſſe. Lucrum hoc Deo notum eſſe potuit,non nobis,cum ego pro parte mea triginta coronatos,& ultra, perdidiſſem, vel fruſtrà inſumpſiſſem. Rumor hic clavorū increbuit per totam civitatem Pariſienſem, ut nemo non de his audiviſſet,præſertim inter eos,qui ſophiſticationum operibus aſſueverant,velut antea de pomis cupreis ad fixandum cum luna Mercurium fama fuerat proſeminata. Tandem advenit quidam nobilis in ſophiſticationibus inſigniter expertus,adeò etiam, ut inde lucrum faceret, opera ſua vendens aurifabris, quo cum amicitiam inij,non ſine ſumptu,ne me putaret egenum.

Anno integro cum ipſo verſatus fui,priuſquam tantillum declararet,poſtremò tandem arcanum ſuum mihi communicavit, quod etſi plurimi faceret, nihil perfecti fuit. Nihilominus ad meum Abbatem ſcripſi cuncta, quæ ſucceſſerant,ipſique duplum poſtremi hujus operis miſi cum practica dicti nobilis. Ad me reſcripſit ut manerem Pariſiis adhuc annum ſumptusque non formidarem, maximè cum in arcanum incidiſſem, pro principio, quod exiſtimabat non exiguum,quamvis ego reſolviſſem in animo non uti materia, quæ non perſiſteret in eodem ſtatu, quo prius apparuerat,hoc mihi proponens, operandum non eſſe, neque laborandum cuiquam,ut nequam & impoſtor evadat, aliorumque detrimento diteſcat. Proinde manſi, ut ſcripſerat alio anno,cum duobus antea præterlapſis,frequentans jam hunc,modo alium,eosque de quibus opinio communis erat ipſos aliquid habere boni perfectique. Omnes fermè conſumpſeram pecunias, cum jam ad me rurſum ſcriberet Abbas, ut mox viſis perlectisque ſuis literis abſque mora venirem ad ipſum, quod feci: nolebam enim promiſſam fidem fraternam perfringere. Advenienti mihi literas

literas obtulit à Rege Navarræ (qui harum rerum curiosus esse videbatur) ad ipsum missas, ut procuraret apud me, si rem gratam illi præstare vellet, Regem adirem illicò, arcanumque docerē illius nobilis, nec non alia quæ me scire audiverat ex relatu, promittentem in remunerationem tria, vel quatuor millia coronatorum. Summa hæc Abbatem adeò inflammarat, ut non magis lætum se demonstrasset, ubi jam in crumena sua latitassent, nec prius quiescere potuit, quam in Aulam me contulerim. Quo cum venissem, non ante sex hebdomadas operari potui, quod alio quærenda essent materialia. Absolutò tandem opere muneris, quod expectabam obtigit nihil. Nam etsi Rex in animo concepisset remunerare labores meos (ut interim taceam de favore & amicicitia per incolas & aulicos, mihi demonstratis scilicet, à valdè paucis tamen) nihilominus dissuadentibus Regi bonam opinionem suis, ac maximis nobilibus, & præsertim illis, qui potissima causa fuerunt adventus mei, dimissus fui à Rege vacuis manibus, datoq; verbo gratiarum, & si quid esset confiscationum in suis regionibus, cujus potestatem haberet, perquirerem, hoc mihi dare pollicebatur. Tædiosa responsione perturbatus, fidere nolui tam vanis promissionibus, quæ mihi notissimæ fuerant olim, ad Abbatem non satis contentus redii, nec prius tamen quam inviserem transeundo quendam religiosum Doctorem excellentissimum in philosophia, de cujus singulari doctrina rumor erat non exiguus, hic me plurimum retraxit à sophisticationibus. Postquam cognovisset me philosophiæ navasse operam, eo usque, ut magistratus gradum (quem vocant) recepissem, ut ipsi etiam narraveram, dolere se plurimum, aiebat, me non habuisse libros optimos quoscunque priusquam & tempus, & opes tam inutiliter consumpsissem in ejusmodi sophisticationibus diabolicis. Narrabam ei de hoc opere postremo, qui mox judicavit in multis examinibus persistere non posse. Quapropter suasit amice, ut prorsum deinceps abstinerem ab istis erroribus, librosque legerem antiquorum Philosophorum attentius, ad cognitionem veræ suæ materiæ, in qua videbatur consistere hujus scientiæ potissima perfectio. Proinde accelerabam iter ad Abbatem, ut rationem redderem sumtuum, quos feceram Parisiis, partemque darem ejus remunerationis, quam acceperam à Rege Navarræ. Cumque narrassem omnia, contristatus est, & maximè quia nolebam in opere perseverare: credebat enim industrium operatorem esse me, nec tantum efficere potuerunt bona verba, quibus utebatur, quin Doctoris consilium amplecterer, ob evidentes rationes quas adduxerat. Calculo dato cum Abbate, utrique nostrum ex octingentis coronatis communibus, nonaginta residui sunt inventi. Vale utrinque dicto, separati fuimus: ego

verò do-

verò domum reversus, ut plures nummos à meis arrendatoribus haberem, quibus receptis, Parisios iterum me contuli, deliberatione facta mecum, postquam eo venissem, à domicilio quopiam non exeundi, donec optimam & perfectam fecissem resolutionem, ex lectura diversorum auctorum nostræ philosophiæ naturalis, antequam operi nostro magno manum apponerem, relictis omnibus sophisticationibus auctori suo nequam. Appuli Parisios itaque postridie Sanctorum, anno 1546. comparatisque mihi libris aliquot pretio decem coronatorum in hac philosophia partim excusorum, partim verò non, cum antiquorum, tum modernorum scribentum, ut Turba Philosophorum, Trevisanus, Lamentatio naturæ, & plerique alij tractatus nondum impressi, & locato cubiculo in suburbio Marceo, mansimus ibidem ego, & puer inserviens mihi, neminem interea frequentans, atque assiduè studens, dies & noctes integro anno summa cum diligentia. Primo mense vix absoluto, cœpi jam unam resolutionem mihi proponere, mox aliam, hanc ampliare, modo mutare prorsum, idque tantisper facere proposueram, usque dum in unam tandem incidissem, in quam nulla varietas, & nulla contradictio sententiarum philosophicarum quadrare posset. In istis annus, & bona pars alterius præteriit, priusquam stabilem aliquam ex eis cognitionem elicere possem. Inter istas perplexitates constitutus, frequentare visum est expediens bonos operatores in hoc opere divino, sophistis à tergo relictis, quos cognoveram toto cœlo (quod ajunt) errare, & alios seducere. Verum quæ me tenebat ambiguitas à studio, jam augebatur, ac magis dum considerarem varium atque diversum operandi modum inter ipsos. Nam si hic in auro solo operabatur, alter in auro cum Mercurio, alius admiscebat plumbum, quod sonans appellabat, quia cum argento vivo per vas retortum transierat: alius item convertebat metalla in argentum vivum, variis simplicibus atque diversis, per sublimationem: alius operabatur in attramento nigro, quod asserebat veram esse materiam, qua Raymundus Lullius utebatur in compositione magni sui lapidis.

Si quis operabatur in alembico, contra reperiebatur, qui in multis, atque aliis diversis vitris, æneis nonnullis, cupreis, plumbeis, vel argenteis, etiam aureis. Item nonnulli suas decoctiones faciebant igne magnorum carbonum, alij lignorum, aliqui floribus racemorum, alij Solis radiis, & in balneo Mariæ alij. Adeò ut operationum ejusmodi varietas, una cum librorum contradictionibus, eo me fermè redegerant, ut desponderem animum, cum Spiritu divino rursum erectus, ad librorum seriam lecturam denuò me contuli, diligentius & majore cum animadversio-

ne rele

ne relegi ſcripta Raymundi Lullij, præſertim in Teſtamento & Codicillo, quæ contuli cum epiſtola quadam, quam ſcripſit, prope mortem exiſtens, Roberto Regi, & cum ſcripto quodam à Doctore mihi dato, cui fuit inutile, ut contra prædictas omnes operationes, quas antea videram concludens, ad unam tandem reſolviſſem, talemque reperiſſem, quæ conveniret cum omnibus libris: item cum ea reſolutione, quam facit Arnaldus de Villanova præceptor Lullij in hac arte, ſub finem magni Roſarij ſui. In hac itaque manens opinione, aliud nihil operatus fui; quam aſſiduè legere ac meditari circa meam reſolutionem dies & noctes, donec terminus adeſſet mei cenſus, ut domum redirem operatum. Cumque jam eſſem domi, propoſui quod reſolveram in effectum deducere, facta proviſione prius omnium quæ neceſſaria ſunt, ac primò furnum conſtruxi, & altera die Paſchatis laborare cœpi, non ſine multis impedimentis, quorum hic non faciam mentionem, niſi parentum & amicorum crebrarum increpationum, ac vicinorum. Nonnulli dicebant mihi, Heus quidnam verſas in animo, nunquid ſat inutilium ſumtuum in his nugis adhuc feciſti, quæſo? Alius admonebat niſi abſtinerem à tractatione tantorum carbonum, vulgus ſuſpicaturum de fabricatione monetæ falſæ, cum jam hac de re murmurare cœpiſſent. Adveniebat alius, qui cives omnes aſſerebat mirari, ac præeminentiores, cur non facerem profeſſionem Juriſprudentiæ, præſertim quod Licentiatus eſſem, quoad pervenerim altius ad officiũ aliquod adminiſtrationis è Republica. Qui mihi conjunctiores erant, ac familiariores, increpabant indies absque intermiſſione dicentes: Quando tandem iſtis ineptiis finem impones, & bonorum paternorum dilapidationibus? potius foret hujusmodi ſumtus inutiles ad ſolutionem creditorum convertere, & emptionem alicujus officij. Nec id ſat eſſe videbatur, quin minarentur mihi, niſi deſiſterem, facturos ut miniſtri Juſtitiæ ruerent in domum, & omnia perfringerent inſtrumenta cum reliquis. Si noſtri nullus (inquiebant) nec cæterorum tibi amicorum ſit reſpectus, tui ſaltem habeto rationem, conſiderans cum triginta, vel circiter, annorum ſis, videris agere quinquageſimum. Sic tibi barba tingitur in albedinem fermè, præ nimiis laboribus, vanæ cujusdam opinionis gratia perpeſſis à tua adhuc juventute. Utrum hæc verba me pungerent aſperrimè conſiderate: maximè cum viderem opus meum indies ſuccedere proſperius, cui pertinaciter & conſtantiſſimè inſiſtebam absque tædio, ſpretis etiam iſtis ac aliis intervenientibus impedimentis, & præcipuè peſte, quæ ſæviebat per totam æſtatem, ut etiam ceſſarent omnes negotiationes. Singulis utique diebus conſpiciebam apparitiones trium colorum, quos Philoſophi ſcribunt apparere debere ante perfectionem operis divini. Eos omnes gratia Dei vidi ſucceſſi-

succeſſivos unum poſt alium,& deinceps proprio die Paſchatis alterius anni, vidi perfectionem, experientia facta ſuper vivum argentum calefactum in tigillo,& converſum in purum aurum præ meis oculis, breviori ſpatio, quam unius horæ, pauco admodum hoc pulvere divino. Deus novit quanto fuerim gaudio perfuſus. Nec propterea jactabundus, aut elatus mundo coram exſilij, ſed clam Deo gratias agens immortales, qui meas preces exaudire dignatus fuerat, per JESUM CHRISTUM filium ſuum Dominum noſtrum, oravi latius, ut illuminaret cor & intellectum ſua gratia,quò poſſem uti ad honorem & laudem ſui glorioſi nominis. Altera die ſtatim accinxi me itineri verſus meum Abbatem, quo promiſſæ fidei facerem ſatis at obierat ſex antea menſibus: quamobrem dolore maximo affectus fui, & ob mortem alterius Doctoris videlicet, de qua mihi relatum fuit itinere, non longè transeunti à ſuo Conventu. Proinde contuli me in quendam locum aſſignatum cuidam proximo parenti meo, priuſquam diſcederem à patria,ut eum ad me venturum expectarem: hunc reliqueram domi meæ cum poteſtate procuratoria, vendendi omnia bona mea paterna, ut meis creditoribus ſatisfaceret, ac reſiduum ſecreto pauperibus & egenis diſtribueret, utque mei parentes & alij fierent participes ejus doni, quo me Deus honorare voluerat. Plærique, & ferè omnes alij exiſtimabant me tanquam deſperabundum, & præ dedecore ob tantos ſumtus inutiles vendidiſſe omnia,quo ad exteras regiones fugiens, laterem incognitus, ut mihi retulit ille meus parens, qui ad me venit prima Julij Deinceps Lauſanam ivimus,in Sabaudia ſitam, ut inde nos conferremus ad celebre quodpiam emporium Germaniæ, pauco admodum comitatu, ne innoteſcerem etiam illis, qui hoc meum opuſculum legerent, me vivente. Quod quidem compoſui ſolum, ut diverterem bonos pioſque viros à ſophiſticationibus,ad viam rectam perfectionis in hoc opere divino. Pro concluſione hujus primæ partis,in memoriam omnibus refero quod Poeta cecinit:

Felix quem faciunt aliena pericula cautum.

quo diſcant à meis erroribus inutiles ſumptus fugere, qui fiunt in ſophiſticationibus: contra,patienter & conſtantes prius legere & intelligere bonos auctores,quam operi manum admovere: Deum orando ſemper pro gratia & intellectu ſincero. Siquidem non fatò neque fortuna huc pervenitur, at ſola vocatione divinitus facta, potius quam ſtudio. Quibus datum fuerit,dabitur pariter indignis velandi modus, & aliis probiſque revelandi, ne omnes æqualiter intelligant: pariter & benè utendi gratia,in honorem Altiſſimi datoris luminum.

Amen eſto.

OPVSCVLI DIONYSII ZACHARII SECVNDA pars, qua docet auctor legendorum Philosophorum naturalium ex facilima methodo modum & normam.

PRimo Physicorũ libro Aristoteles docet contra negantes principia non esse disputandum, at benè cum ipsis, qui fatentur esse vera, per ignorantiam (sed hac valeant, quantum valere possunt) incauti, non videntes anguem sub hac herba latentem, ob larvam sibi ante oculos positam, præ qua de falsis coloribus à veris discernere nequeunt. Sed auctorem in hac parte intelligere non sat volens, ad meliora transeo, qui prosequitur adhunc modum: Bonis (inquit) viris, & hujus artis studiosis opusculum hoc volui conscribere, quo valeant inde fructum & utilitatem referre non exiguam in legendis auctoribus, intelligendis obscuritatibus, & velamentis, confusione per varietatem inordinatam structis. Proinde ut obveniam istis, & meis subveniam auditoribus, ordine partiar narrationem, ac primò dicam per quos hæc scientia potissimum inventa prodiit in aliquorum successivam notitiam, tum quibus auctoribus usus sum in compositione hujus opusculi: causam etiam quare tam obscurè scripserint. Deinceps diversis probabimus argumentis veritatem & certitudinem artis, respondendo pariter magis apparentibus in contrarium adductis. Tertiò docebimus artem nostram esse naturalem, & qua ex parte: item quamobrem divina vocetur ab operationibus principalibus, inibi declarando manifestos errores operantum hac tempestate. Tandem opera naturæ sub terra per ipsam usitata, in generationibus metallorum declarabimus, ad quorum imitationem artifices operari super terram oportet. Postea materiam ad hoc opus necessariam indicabimus: & postremo terminos præcipuos usurpatos in hac arte, sententias quoque Philosophorum antiquorum apparentes, sibi mutuo contrarias concordabimus, in filiorum artis utilitatem, & in maximum detractorum dedecus, ignominiam, & confusionem: singula per antiquissimorum, & doctissimorum Philosophorum auctoritates, ne se putent à moderno quopiam detegi cum suis imposturis. Ut melius declaremus nostræ scientiæ primos inventores beati Jacobi Apostoli doctrina est, quod revocemus in memoriam, quæ sic habet: Omnis donatio bona, & omne donum perfectum è supernis est, descendens à patre luminum, &c. Hæc sententia generalis est, quapropter & nostræ convenit intentioni, maxime quia scientia nostra est tam divina, tamque supernaturalis (in secunda quidem operatione) ut semper fuerit, ac sit adhuc impossibile hanc innotescere hominibus, quocunque studio vel industria quavis, etsi omnium

omnium ſapientiſſimi ſint, atque doctiſſimi Philoſophi, niſi primum à Deo ſit inſpirata. Deficiunt enim hac parte nobis naturalis omnis ratio & experientia. Quapropter merito ſcriptum eſt à nonnullis, arcanum eſſe reſervatum à Deo ſuis, ipſum timentibus & honorantibus, ut ait ille magnus propheta noſter Hermes. A nullo alio (inquit) nec per alium, quam à Deo per divinam ejus inſpirationem habeo. Alphidius idipſum confirmat, his verbis: Scito fili, Deum reſervaſſe hanc artem Adami poſteris, & præſertim vere pauperibus. Idipſum affirmat Geber in Summa inquiens: Noſtra ſcientia eſt in poteſtate Dei, qui ex miſericordia ſua donat eam quibus vult. Non eſt igitur in hominum poteſtate, neque ab ipſis excogitata. Verum in quantum ipſa naturalis eſt, aut in primis ſuis operationibus naturam imitatur, eatenus variæ ſunt opiniones in demonſtrando primum inventorem ejus imitationis. Nonnulli aſſerunt fuiſſe Adamum, alij Æſculapium: aliqui volunt Enoch primam ejus habuiſſe cognitionem, quem dicunt Hermetem extitiſſe, cui etiam tantum honoris Græci tribuerunt, ut omnium artium occultarum inventorem appellarent. Ego pro parte mea libenter aſſentirem poſtremæ huic opinioni, cum certiſſimum ſit ipſum fuiſſe præcellentiſſimum Philoſophum; ut ex ſcriptis ejus apparet. Cauſas rerum diligentiſſime ſcrutatus eſt, per experientias in naturalibus, quibus cognitis, innotuit ipſi pariter materia qua utitur natura in concavitatibus terræ generando metalla. Quotquot enim hanc imitati fuerunt omnes pervenerunt ad veram hujus artis notitiam, uti Pythagoras, Plato, Socrates, Zeno, Haly, Senior Raſis, Geber, Morienus, Bonus, Arnaldus de Villanova, Raymundus, & plærique alij, quos recenſere prolixum foret. Ex quibus omnibus, tanquam ex præcipuis, compoſuimus hoc præſens noſtrum opuſculum, non ſine maximo labore, ut ipſorum libri teſtantur. Scripſerunt enim ad hunc modum (cum præ oculis timorem Dei ſibi proponerent) ut impoſſibile ſit ad cognitionem artis hujus pervenire lectura ſola ſuorum librorum; quod Geber in Summa: Non eſt (inquit) quod filius artis animum deſpondeat in hoc opere divino: ſiquidem aſſidue meditans cauſas naturalium compoſitionum, tandem eo perveniet, quo tendit animus ejus. Contra, quicunque prætendit invenire medio librorum noſtrorum, tardè rem aſſequetur: nam ad eum ſcripſere modum Philoſophi (ait alio loco) ut ſibi ipſis tantum videantur congratulari practicam veram, huic inquirendi modum permiſcentes: item præcipuas quoque operationes vario modo, ac in diverſis capitulis ponentes: cauſam ponit: Quia ſi obſervaſſent ordinem in ſuis tractationibus, potuiſſet hæc ſcientia divina ab omnibus intelligi primo die, vel unica hora, adeò nobilis eſt, ac admiranda.

Alphidius inquit: Philosophos, credendum est, prædecessores nostros occultasse principaliorem suam intentionem, sub ænigmatico & æquivoco sermone, ac innumeris figuris ne per manifestationem suæ doctrinæ, mundus ruinam inde pateretur. Nam periret omnis agricultura, negotiatio, & quicquid necessarium est in conservationem vitæ humanæ: nemo siquidem laborare vellet, cum se tantis opibus refertum videret, unusquisque necessitudinem contemneret. Quo fit ut Hermes in principio sui libri, se excusans dicat: Filioli, non est quod existimetis Philosophos occultasse hoc arcanum, ex invidia adversus doctos ac studiosos, at solum ne malignis & ignaris innotesceret. Rosinus ait: Hoc medio ignarus æquaretur sapienti, & malitiosus homo nequam abuteretur, in detrimentum, ruinam & perditionem totius populi. Similibus excusationibus utitur Geber in Summa sua, capitulo de Administratione Medicinæ solaris, inquiens: Non est quod mentur filij doctrinæ, Philosophos obscure scripsisse libros suos: non enim ipsis factum, sed ignaris & indignis velatam esse voluerunt hanc sententiam, sub tanta varietate & confusione diversarum operationum, interea tamen stratam viam filiis sapientiæ, quâ pervenire possent ad cognitionem artis. Non enim (ut habetur alio loco) sibiipsis tantum scripserunt artem, quam tenebant, sed media dederunt, quibus cognosceretur, & haberetur ab aliis. Hæc est igitur causa difficultatis in libris Philosophorum. Quid enim difficilius esse potest, quam ex tam innumeris contrarietatibus & contradictionibus explicari, nedum in multis, ac inter omnes fere, verum etiam in unico auctore? ut Rasis ait, inquiens: Abunde satis demonstravi libris meis verum fermentum, quo quidem opus est ad multiplicationem tincturarũ ad metalla, quod alio loco dixi non esse verum fermentum, relinquens hujus sententiæ sententiarumque judicium illis qui sanum habent intellectum, subtilemque discretionem. Item si unus ipsorum dicat materiam nostram esse vilis pretij, atque nullius, ubique in fimis reperiri, uti Zeno in Turba Philosophorum: contra hoc eodem libro Barseus ait, quod quæritur non est parvi pretij. Alius dicet rem esse pretiosissimam, non absque multis sumptibus reperibilem. Hic docet præparationem materiæ in diversis vasis operationibusque diversis, uti Geber in sua Summa: mox reperias alium asserentem uno vase tantum opus esse ad divinum opus nostrum, ut sunt Rasis, Lilius, Alphidius, & alij. In lib. ejusdem Rasis habetur tempus novem mensium, in alio legitur annus esse necessarius ad hoc opus perficiendum, quod afferunt Rosinus atque Plato. Tandem in ipsorum terminis tanta varietas apparet, ut impossibile sit rém à quoquam detegi, nisi per inspirationem altissimi, vel immeditate, vel per aliquem virum bonum & sapientem

pientem in hac arte. Causa potissima hæc est, ut non appareat quisquam hujus rei peritus vivens, at solum post mortem fateatur scriptis: tantis enim laboribus adeptam artem sibimet, si possent, occultam vellent Philosophi, quanto magis aliis. Hoc nobis igitur cum vulgo non est ita mirandum, atque cum sapientibus, quanam via sit ad illam perveniendum. Priusquam autem ad seccundum nostræ divisionis membrum veniamus, respondendum erit objectioni calumniatorum, labores alienos carpere solitorum, quod proprij sui lumine vero careant. Non observatam (inquient) Aristotelis doctrinam libro septimo Physicorum, quæ sic habet? Definitio est vera forma subjecti definiti. Cum ergo suscepissem veram tractare methodum hujus scientiæ, prius à definitione fuit inchoandum. Hos & similes remittam ad priscos auctores, qui cum scientiæ divinæ definitionem dare conarentur, & non invenirent perfectam & completam, fateri coacti sunt, non esse possibilem, maximè quia familiaribus caret principiis, ut ajunt Morienus, Lilius, & plerique alij. Quapropter descriptionibus variis duntaxat contenti fuerunt, quibus effectus artis demonstrarent. Ego vero dicam pro parte mea, quidnam hac de re sentiam. Est philosophiæ naturalis pars quædam docens modum perficiendi metalla supra terram, ex imitatione naturalium operationum, quanto proximius fieri potest: quam veram asserimus diversis de causis. Præcipuè cum nihil sit inter Philosophos certius veritatem ibidem esse, maxime ubi nulla apparet contradictio, teste Philosopho. Quotquot autem in hac arte scripserunt olim, sive Hebraice, Græce, aut Latine, sive quovis alio sermone, consenserunt inter se, etsi diverso tractandi modo per figuras, æquivocationes, & ænigmata, ut videantur uno & eodem idiomate scripsisse, eodem etiam tempore, quamvis centum, ducentis, ac mille annis alij alios præcesserint, Senior in hanc sententiam ait: Quamquam apparet quodammodo Philosophos diversa tractare sub variis diversisque nominibus: Verum enimvero nil nisi rem unicam intelligunt. Idipsum asserit Rhasis libro Luminum, inquiens: Sub diversis sententiis, nobis prima facie contrariis apparentibus, Philosophi non nisi rem unam intellexerunt, eandemque: cujus rei testimonium exhibent aliarum sententiarum insignes professores, qui pariter in hac arte divina scribentes etiam, & affirmantes hanc divinam scientiam circa rem unam versari perhibent. Sola Philosophi sententia hæc nobis sufficeret, quam ponit Ethicorum libro 2 Omne quod arte peragitur, unico medio perfici. Omnium igitur opinio est, unica via divinum hoc nostrum opus absolvi. Teste Gebro in Summa: Scientia nostra (inquit) per diversa non perficitur, at solum per unicam rem, cui nihil addimus nec diminuimus, sed superflua tantum removemus, præ-

mus,præparatione sola separando. Item Lilius ait: Magisterium nostrum,una re duntaxat,uno regimine, & unico medio perficitur. Idem asserunt omnes, quotquot scripserunt hactenus in hac arte Philosophi,licet videantur in varia distrahi. Potissima certitudo nostræ scientiæ,qua confirmamur esse verissimam, est experientia,quam fecimus ejus,ut loquuntur Senior & Rhasis. Verum ut iis talem approbemus, maxime, quibus dubitare merito contingit,cum cæteris Philosophis erit fatendum,ipsam contineri sub ea philosophiæ parte,quam operativam vocant, & sub medicina, quæ sui veritatem non aliunde comprobare, quam ab experientia potest. Ut cum per eam docetur Reubarbarum purgare choleram,non melius id poterit, quam ex oculo percipi, & experimento per applicationem dicti simplicis medicamenti. A simili concludimus in arte nostra: si videatur fumo solo plumbi coagulari Mercurium,& atramentorum fieri componique posse medicinam perfectissimam, naturæ metallorum & qualitatibus congruam,qua cum cæteris imperfectis perfici queat, sola projectione super ipsum facta,præsertim cum & ipsa mineralia composita congelent Mercurium, ipsumque reducant in suam naturam. Quanto magis perfecta per nostram artem rite præparata congelabunt ipsum ac reducent cum aliis imperfectis metallis, ingenti & exuberanti sua decoctione,quam habent per administrationem artis nostræ. Quo firmius hanc nostram intentionem curiosis hominibus approbemus,ut ejus veritati certitudinique melius assentiant,Aristotelis sententiam lib.4.Meteor.adducamus: Omne, quod (inquit) eandem cum aliquo composito operationem efficit,est idem per omnia simile,ut omne quod operationem habet oculi, est oculus. Haud secus, cum aurum nostrum arte nostra compositum,per omnia simile sit minerali (in quo versatur omnis controversia disceptationis, utrum aurum à nobis compositum verum sit aurum) satis docuisse videmur ex Philosophi sententia, nostram artem esse veram & certissimam. Satis fatebuntur ipsis probatum,qui viderunt ejus experientiam, aliis vero non: quibus Philosophi probabiliores auctoritates in hanc rem adferemus. Eodem libro Meteororum, quarto Digestionum capitulo sic inquit,aut simile. Quicquid in perfectionem destinatum est, ac tale mansit ob digestionis defectum,assidua digestione perfici potest: qualia sunt omnia metalla imperfecta, cum à natura fuerint ad aurum ordinata prius ab initio suæ compositionis, ut postremo per eandem ad eum finem,auri videlicet, perducerentur, nec nisi talia sunt ob imperfectam digestionem: ergo quod sequitur audiemus eo loco,ubi quartum nostræ partitionis membrum discutiemus. Quod igitur natura sub terra voluit exequi, nos supra terram imitatione per nostram artem, & projectionem

efficimus,

efficimus, ut infra latius audietur penultima nostræ divisionis parte. Rursus cum elementa qualitatibus suis sibi mutuo contraria (ut ait Philosophus libro secundo Generationum) in se invicem convertibilia sint, quanto magis ipsa metalla, quæ sunt unius & ejusdem substantiæ materiæque, cum non sint qualitatibus contraria, convertentur, hoc in illud facilimè. Quam ob causam Hermes procreationem ipsorum circularem esse dixit, at impropriè quodammodo, ut ipsemet fatetur, quia non sunt ad eum finē à natura creata, ut ex perfectis fiant imperfecta, sed contra: quapropter eatenus non est eorum generatio prorsum circularis, nisi pro parte. Quanquam istæ similesque rationes per se sunt in confirmationem artis sufficientes: attamen quia sophistæ semper in contrarium adferunt, quod reluctetur veritati, si non omnia (quod prolixius foret, quam huic opusculo nostro conveniat) quæ difficiliora sunt argumenta, studiosorum animum & mentem perturbantia, mediamque inter dubium & resolutionem hærentem tenentia, producemus in medium, ut ab istorum solutionibus alia refellere discant. Ex auctoritate Philosophi quarto Meteororum, quæ pariter fuit Avicennæ, & Alberti Magni, sic argumentantur: In vanum operantur Alchemistæ metalla perficere conantes, nisi reducant illam in primam materiam. Cum igitur id non faciant, sophistica per conclusionem asserunt Alchemistarum omnium opera, ut ipsemet Albertus ait ad hunc modum. Quotquot metalla tingunt variis materialibus simplicibus in diversos colores, sunt impostores, nisi reducant illa in primam materiam. Multi sapientissimique viri hoc argumentum solvere conati sunt, cum sit ex magis apparentibus. Istorum nonnulli dicunt, etsi per projectionem imperfecta non reducantur, nihilominus in compositione medicinæ similis fit reductio, videlicet in sulphur & argentum vivum, quæ sunt vera materia metallorum, ut infra dicetur latius quarto nostræ divisionis membro. Sufficit igitur agentis sola reductio, tum perfectio summa per decoctionem acquisita, licet passivi nulla fiat reductio. In ea sententia fuerunt Arnaldus de Villanova in magno suo Rosario, quem secutus est Raymundus Lullius in suo Testamento. Salva pace tamen & reverentia, quæ debetur gravissimis auctoribus, hæc opinio contrariari nimium videtur Philosophis omnibus. Cum enim concedunt metalla esse in primam reducenda materiam, quod motu fit corruptionis ex Aristotele, velle videntur sola fusione divini nostri lapidis super metalla, hæc ad eum corrumpi modum, ac nudari prima sua forma, quod omni Philosopho concedere nimis indignum est. Plerique alij diversas adferunt solutiones, ut videre licet in suis libris. Ego vero meam solutionem proferam. Si quidem nova fabricare metalla moliremur, aut ex eis lapides vel quidpiam

aliud alienum à metallis, necessario forent in primam suam reducenda materiam, idque mediis quæ dicta sunt. Cum tamen hæc sit intentio nostra duntaxat, ut imperfecta perficiamus metalla in aurum, præter omnem transformationem in materias novas, & a propria sua natura differentes, purgemus ac mundemus per operis nostri divini projectionem, quo ad exuberantem deveniant perfectionem. Haudquaquam est opus illa reducere in primam materiam: differunt enim imperfectum perficere, & ex isto novi quid producere vel generare. Alioqui concluderetur omnia semicocta reducenda esse ad primam formam, ut complete decoquerentur: quod quidem indignum est omni Philosopho. Cæteras objectiones adversus chemicas artes fieri consuetas, in præsentia missas faciam, quod per ea quæ posuimus, reliqua facile solvi queant argumenta quævis Auctoritatis Avicennæ tamen est, quod meminerim, de contradictionibus Aristotelis contra chemiam objectis in sua juventute: Cognovi (inquit) intentionem eorum, qui nostram artem negant, & aliorum qui veram affirmant esse. Priores, ut sunt Aristoteles & plerique alij, utuntur quibusdam argumentis utcumque apparentibus, ac nomine veris, Posteriores vero dicunt hanc scientiam certis demonstrationibus probari non posse, vel licere, ut alias omnes, cum alia via procedat, aliis omnibus contraria. Nam celat ac velat suorum terminorum proprietates, cum cæteræ plurimum laborent in suorum declarationibus Proinde nostræ divisionis ordinem prosequutus, tertium ejus membrum arripiam, exponens operationes ejus necessarias, ad executionem operis nostri divini. Primo dicam rationem quare naturale vocetur atque divinum, ut cognoscantur enormes operantum hac tempestate errores. Aristoteles docet naturam operari sub terra in procreatione metallorum quatuor qualitatibus (ut melius intelligatur) elementis, igne, aere, aqua & terra: quorum duo, reliqua duo comprehendunt, terra ignem, & aqua aerem. Cum igitur materia nostra constat ex aqua & ex terra (ut infra dicetur amplius penultimo nostræ divisionis membro) merito naturalis appellatur, quia in ejus compositione quatuor intrant elementa: duo manifesta, sub quibus alia duo latitant, oculis velata corporeis, ignis & aer videlicet, quæ solis mentalibus percipi debent, ut ait Raymundus Lullius in suo Codicillo, ad hunc modum: Considera (inquit) naturam, & proprietatem olei (quod sophisticatores aerem vocant, ideo quia suis qualitatibus magis abundare dicunt) oculus tuus non judicabit illius differentias, & proprietates. Per hæc verba satis innuit, elementa quatuor in opere nostro divino non esse evidentia, quod plerique falso putarunt, ut infra dicetur, ubi terminos declarabimus artis. Naturalis etiam dicitur scientia, quod in prima sua operatione imitatur

imitatur naturam quanto diligentius potest: non posset enim in omnibus, ut ait Geber in sua Summa. Veterum operationibus Philosophorum naturalium, qui nos præcesserunt, optime confirmantur: hi quidem posteaquam diligentissimis inquisitionibus cognovissent (ut ait Raymundus Lullius in epistola sua ad Albertum Regem, & Albertus Magnus in tractatu Simplicium animalium) naturam ad metallorum procreationem, sub terra solum operari per continuas & assiduas decoctiones veræ materiæ, quibus mundum ab immundo, purum ab impuro, perfectum ab imperfecto, continuatis evaporationibus separat calore terræ mineralis partim id efficiente, patim calore Solis, qui per se solum integram & perfectam istam decoctionem non adimplet, ipsimet confirmati sunt. Hoc declarat optime bonus ille Trevisanus, quod etiam nos docet experientia: videmus enim in mineris diversitatem metallorum & materialium, nonnulla crassiora, & alia subtiliora purioraque in sublime plærunque exaltata. Quapropter nostra scientia naturam imitando, procedit in prima sua operatione per sublimationem, qua materiam nostram optime purificet: impossibile namque fuerit nobis aliter præparare, ut Geber in Summa, & Rasis in libro Luminum inquiunt: Initium operis nostri, est sublimare, quare merito naturale vocatur. Quam ob causam scripserunt illi, qui nos præcesserunt, opus hoc nostrum non esse artificiale: quicquid enim facimus, aliud nihil est quam administrare naturæ per artem materiam ad compositionem operis necessariam, quam ipsa natura non potuit in hanc profectionem connectere, quia ejus actiones continuæ sunt, ut ait Geber in sua Summa. Ratione hujus tam admirandæ conjunctionis elementorum scientia nostra divina vocatur: quam vero conjuctionem Philosophi secundam operationem appellarunt, & nonnulli dissolutionem, asserentes, arcanum arcanorum esse, quod Pythagoras ait in Turba Philosophorum: Magnum hoc est mysterium, quod hominibus Deus velatum esse voluit. Item Rasis in libro Luminum: Si veram nostri corporis dissolutionem ignoraveris, non est quod opereris: illa siquidem ignota, reliquum inutile fuerit: hanc etiam ex libris discere nemo potest, neque ex notitia causarum naturalium: proinde vere divina dicitur, ut Alexander inquit. Corpus nostrum (quod lapis est occultus) cognosci minime potest, neque videri, nisi nobis hoc ipsum Deus per Spiritum Sanctum suum inspirarit, vel per aliquem vivum hominem docuerit, sine quo scientia nostra nihil est. Hic est lapis, de quo loquitur Hermes tractatu suo quarto: Lapis noster (inquit) divinus cognoscendus est, qui clamat assidue: Defende me, & ego juvabo te, da mihi quod competit, ego tibi vicissim optime succurram. De hoc eodem occulto corpore loquitur primo suo tracta-

tū: Falco ſemper in cacumine montis clamans: Ego ſum album nigri, & rubeum citrini. Scientiam noſtram inutilem eſſe præter iſtam cōjunctionem, ratio eſt, quia tempore nativitatis & procreationis operis noſtri divini, pars volatilis ſecum defert partem fixam. Aliter enim quam per iſtam admirandam, & plusquam ſupernaturalem conjunctionem efficere haud quaquam poſſemus, ut in igne fixum opus permaneret: ut quod omnes Philoſophi præcipiunt, fiat fixum volatile, ac denuo volatile fixum. Iſta conjunctio fieri debet ipſamet hora ſuæ nativitatis, ut inquit Haly ſecretorum libro: Quicunque noſtrum lapidem non invenerit hora ſuæ nativitatis, non eſt quod alium expectet ejus loco. Nam is qui divinum opus noſtrum aggreditur abſque notitia determinatæ nativitatis ejus horæ, nil ex opere ſuo conſequetur unquam, præter inutiles omnino labores & pœnas erroris ſui. Hanc eandem conjunctionem Raſis libro Præceptorum propriè vocat pondera Philoſophorum, & regimina, ſuadens ut ab hoc opere divino prorſum abſtineamus, ſi non cognoverimus exactiſſime pondera, quæ Philoſophi præ cunctis aliis arcanis occultarunt, ut patet ab eorum ſcriptis variis. Nam ubi quis dixerit, ejusmodi conjunctionem divinam fieri die ſeptimo, mox reperias alium, qui aſſerat quadrageſimo die compleri: alium centeſimo: alium ſub finem menſium ſeptem aut novem, quod Raſis: alium ſub anni finem, ut Roſinus: vix duos hac in re concordantes legere poteris. Cum tamen unicus ſit idemque terminus, unicus dies, imò unica ſola & eadem hora, qua fieri debet noſtra conjunctio ad propriam ſuam decoctionem. Verum quia voverunt arcanum hoc potiſſimum ſe non revelaturos, de ſtudio diverſos ſcripſerunt terminos, quamvis inter ſe conveniant, intelligentes unicum, quo cognito reliquum nihil aliud eſt, præter opus mulierum & puerorum ludus, ut ait Socrates: Ecce tibi veram diſpoſitionem albi plumbi demonſtravi (hoc eſt veram præparationem materiæ noſtræ, quæ nigra prius ut plumbum apparet, poſtmodum albeſcit per noſtram continuatam decoctionem) ſi hanc probe intellexiſti, reſiduum aliud nihil eſt, quam opus mulierum, & ludus puerorum. Innuens per hæc verba nullum opus hoc noſtro levius, poſt conjunctionem exiſtere: quod ſane veriſſimum eſt. Cum non ſit opus alio labore quam ſola decoctione duarum materiarum jam conjunctarum: interea dum coquuntur, quies datur optatiſſima, ut ait Philoſophus Ethicorum 7. Quietem longè delectabiliorem eſſe quovis labore. Noſtram decoctionem poſtremam fieri cum requie, & abſque labore tormentove teſtatur Raſis lib. Trium verb. inquiens: Omnes diſſolutiones, calcinationes, ſublimationes, dealbationes, rubificationes, ac reliquas operationes, quas Philoſophi ſcripſerunt eſſe neceſſarias ad divinum opus no-

opus noſtrum complendum, in igne fieri præter amotionem. Pythagoras in Turba Philoſoph. idem aſſerit, inquiens: Cuncta regimina ad opus divinum & perfectionem ejus facientia, decoctione ſola compleri. Barſeus idipſum ait eod. lib. Coquendum, tingendum,& calcinandum in hoc opere,verum operationes decoctione duntaxat omnes perficiendas. Ne tamen Sophiſtæ calumniatores dicant,& ſuas operationes etiam non eſſe niſi decoctiones, alias Philoſophorum antiquorum ſententias allegabimus, quibus errores eorum detegantur. Alphidius ait: In operis noſtri divini compoſitione, non niſi una materia ſola (quam aquam propriè vocant, una tantum actione, decoctione videlicet, quæ fit in unico vaſe præter amotionem ab igne. Idem atteſtatur Rex Salomon: in operis noſtri divini confectione (quod noſtrum ſulphur vocat) non indigemus (inquit) præterquam uno medio ſolo. Lilius idem ſentit: Divinum opus noſtrum (ait) fit in uno vaſe ſolo,uno medio duntaxat,& unica decoctione. Mahometus: Non habemus (inquit) niſi medium unum,decoctionem videlicet,vas unum,&c. quibus divinum opus noſtrum ad album & rubeum perficiamus. Avicenna tenuit eandem opinionem, qui præ cunctis optime loquitur, ad hunc modum: Diſputationes (inquit) omnes,id eſt,operationes,ad opus noſtrum divinum componendum neceſſariæ,fiunt in uno vaſe ſolo,duplici tamen.

Operantum igitur hac tempeſtate maxima pars errorem ſuum hoc ipſo fateri cogetur,cum nemo non ipſorum tres vel quatuor furnos habeat,& nonnulli decem vel duodecim,hunc ad calcinandum,illum ad ſolvendum, alium ad ſublimandum, & innumera vaſa,quibus utuntur. Verum enimvero tales in diem extremum operarentur,priusquam ad perfectionem hac via pervenirent, niſi corrigant ſuas operationes. Ut interim taceam de ſeparationibus elementorum (quas vocant) uſque dum de natura quatuor elementorum, ubi de terminis artis noſtræ dicturus ſum,tractetur. Satis mihi fuerit in præſentia demonſtraſſe modum, & viam detegendi, cognoſcendique devios operarios in hac arte,pariter eos, qui perſiſtunt in recta ſemita. Nam, ut antea dixi,latiusque dicetur infra, unicus eſt operandi modus, in unico vaſe (quod Lullius Hymen appellavit) in unica fornacula (quam Treviſanus ignem clauſum,humidum,vaporoſum,continuum,ac digerentem vocat) præter amotionem, donec decoctio compleatur. Non eſt ergo tantis opus inſtrumentis, neque ſumtibus ad hanc rem factis. Scio multos eſſe literatos libris inſiſtentes, qui præter ullam certitudinem operantur, iſtos peſſime habebit mea reprehenſio,cum Geber in Summa ſua doceat varias præparationes, cum ſulphuris, tum argenti vivi, ſimiliter corporis & ſpiritus. Item Raſis,libro Perfecti magiſterij, dicit corpora & ſpiritus variis præ-

riis præparari mediis, quorum plurima docet. Antea satis responsdimus, hæc & similia per Philosophos scripta, non alia de causa, quam ut veram operis nostri divini præparationem velent indignis, & contegant. Hoc Geber attestatur in sua Summa, capitulo de Medicinarum differentiis, inquiens: Unica est perfecta via, qua relevamur à tantis præparationum operationibus, oneribusve. Jam est quod naturæ modum operandi ponam, in concavitatibus terræ generando metalla, quem ars imitari debet: ac deinceps materiam veram & necessariam, ad istorum perfectionem supra terram, declarabo. Cum igitur hoc sit præcipuum in arte (ut Geber ait ab initio suæ Summæ, & Avicenna, præcipientes à practica hujus operis abstinere, qui non prius vera fundamenta norint materiarum ac minerarum) imitabor excellentiores auctores & magis peritos in mineralibus, declarando quæ ad hanc rem apprime sunt necessaria: Omnium itaque Philosophorum sententia est, cuncta frigore congelata plurimum abundare humiditate aquea in sua materia prima, ut ait Aristoteles quarto Meteororum. Cum igitur liquata metalla frigore congelentur, necessario prima ipsorum materia humiditate multa pollebit aquatica. Verum Albertus Magnus (qui præ cæteris mineralia scrutatus est exactissime) istam humiditatem aqueam ait, non esse similem aquæ humiditati, quam videmus communiter in aliis naturæ compositis. Ista namque per ignis violentiam in fumum transit. At liquata metalla non ita reducuntur in vaporem, concludendum hinc ipsorum humiditatem alicui materiæ permixtam esse, qua retineantur in igne, tutaque sint ab ejus vehementia. Nihil autem igni magis resistit, quam humiditas viscosa permixta subtilioribus terræ partibus, ut ait Bonus Ferrariensis, & experientia docet: quapropter metallorum humidatem esse talem firmiter credendum est. Cum tamen experientia doceat, repurgandum inter aliquas humiditates in fumum abire, metallis nihilominus in igne minime consumtis, fatendum est cum præcipuis auctoribus nostræ scientiæ, metallorum compositionem subintrare duplicem humiditatem viscosam, extrinsecam, & intrinsecam. Prior est crassa, subtili suæ terrestri materiæ non bene permixta, quapropter ab igne facile comburitur in consumtionem. Posterior vero, quia maxime subtilis, & optime permixta subtili suo terreo, ut ambæ partes unicam & simplicem materiam constituant, neutra per ignem ab altera separari, vel absumi potest, quin simul abeant, aut una remaneant in igne. Ex ejusmodi humiditate procreatum est argentum vivum, quod videmus, ut patet etiam experimento. Testatur Arnaldus de Villanova: Hoc (inquit) nos reddit certiores, ambas materias antea dictas in ipso perfectissime conjunctas: nam vel terrestris humiditatem secum retinet, aut ista rapit illam in auras.

in auras. Quod quidem Albertus Magnus causas metallorum compositionis diligentissime requirens, optime cognovit, argentum vivum scilicet assidue moveri, ac fluere, quia vicissim altera pars in alteram dominium habet, ut causa fluxus atque motus, est humiditatis imperium, & siccitatis terrestris in humiditatem actus efficit, ut non adhæreat tangenti, neque madefaciat. Hinc Alberti sententia comprobatur libro Mineral. simpl. Materia prima (inquit) metallorum est humiditas viscosa incombustibilis, forti mixtione, cum subtili terreo conjuncta in cavernis terræ mineralibus. Optime cum Gebro convenit, asserente in Summa sua, materiam veram metallorum esse argentum vivum, quia (inquit) natura nunquam otiosa procreavit argentum vivum ex dicta materia mixta, &c. Bonus Ferrariensis ait, argentum vivum esse proximam materiam metallorum, sed præcipuam humiditatem viscosam subtili suo terreo mixtam. Geber etiam in argenti vivi definitione, quam facit in sua Summa: Est (inquit) humiditas viscosa per auxilium terrestris suæ partis condensata, suam compositionem intrantis. Consideremus itaque diligenter naturæ progressum, in rerum omnium procreatione, quibus propriam admiscet materiam, quam Philosophi vocarunt agens, quia seipsam non producit, ut ait Aristoteles: hoc est, suos effectus non demonstrat. Quapropter natura in procreatione metallorum postquam creavit materiam, id est, argentum vivum, tanquam sagacissima, proprium adjungit agens: nempe terræ mineralis quandam speciem, velut collostrum ejus & pinguedinem in cavernis terræ mineralibus, longa decoctione inspissatam, hanc vulgariter vocamus sulphur: comparatione ad argentum non alia, quam coaguli ad lác, viri ad feminam, agētis ad materiam ei subjectam. Philosophi duplex sulphur posuerunt, unum facilimæ liquefactionis, alterum vero congelatum solum, & non fusibile. Proinde quo natura demonstraret virtutem & efficaciam agentis, id est, sulphuris, in materiam, cui adjunctum est, efficit admirabili compositione quadam, ut metalla coagularentur actione sulphuris fusibilis, ut essent liquabilia. Verum alia mineralia simplicia composuit actione sulphuris non fusibilis, ut non essent fusibilia, uti sunt magnesia, marcasitæ, & id genus alia. Cum autem agens non possit esse pars materialis compositi, ut Aristoteles ait; natura procreans metalla sub terra, postquam dictum sulphur miscuit cum argento vivo, compositione quidem inenarrabili, pretiosissimum inde generat metallum, aurum videlicet: ab eo decoctione perfecta separando suum agens, id est, sulphur. Et hæc est ratio cur sit perfectius omnibus aliis metallis, tum quo videamus naturam illud in melius ultra non transmutare. Item hac de causa melius ac facilius conjungitur argento vivo, quia nihil aliud est, quam

quam argentum vivum proprio suo sulphure decoctum, & prorsus deinceps ab eo decoctione dicta separatum. Ut itidem separatio sulphuris est auri perfectio, quod in aliis metallis remaneat, istorum est imperfectionis potissima causa. Hinc fit etiam, ut argentum sit imperfectius auro, & cuprum argento: scilicet ob defectum completæ digestionis, qua sola separatur agens ab eis, id est, sulphur. In eo declaratur potissimum, ac præcipuum arcanum totius artis nostræ. Cum enim ars imitari naturam in suis operationibus debeat, necessario, priusquam divinum hoc opus nostrum perficiatur, agens vel sulphur suum erit separandum. Quod quidē occultarunt omnes Philosophi, relegantes nos in suis libris ad naturales operationes, quas abunde satis declaravi. Quo tamen perfectius cognoscatur, qua in re scientia nostra naturæ operationes imitetur, operæpretium fuerit præcipuum & communiorem declarare modum, quo ipsa utitur in metallorum perfectione. Antea diximus metallorum perfectionem, vel imperfectionem fieri ob agentis privationem, vel mixtionem, id est, sulphuris, & ostendimus modum primum, quo natura consueta est uti in compositione principis metallorum & perfectissimi videlicet auri. Modo sciendum ipsam alio etiam uti progressu, qui licet priori contrarius esse videatur, est nihilominus persimilis, si probe consideretur finis, ad quem tendit intentio naturæ, qui pariter aliud nihil est præterquam repurgare metalla, purgareque penitus à suo sulphure. Nam idipsum quod priore modo per decoctionem perfectam efficit, posteriore continuatis, & longis digestionibus exequitur imperfecta sensim purificando tantisper, donec reducantur in aurum. Siquidem experientia nos docet, in mineris argenti reperiri communiter plumbum, & in nonnullis ambo simul permixta, ut argentum videatur imperfectum fermè ob digestionis defectum: quapropter metallicarum periti rerum suadent, ut occlusis cavernis, ne materiæ sublimiores evaporare queant, diutius triginta, vel quadraginta annis relinquantur, ac donec perficiantur. Quod quidem Albertus Magnus recitat accidisse suis temporibus in regno Liburniæ, vel Sclavoniæ: pariter ab experto mineralium fossore mihi relatum fuit, sæpius evenire. Secundum itaque hunc modum quo natura in perficiendis metallis utitur, ars imitatur suis operationibus ad imperfecta perficiendum, privatione sui sulphuris videlicet, facta per projectionem operis divini super illa, postquam liquefacta sunt: qua purificantur à dicto suo sulphure, perficiunturque in purum aurum, perfecta sua decoctione exuberante, quam acquisivit per administrationem artis nostræ. Non aliter, quam varij modi, quibus natura utitur in purificatione metallorum, non efficiunt ut variæ sint auri formæ (puto in perfectione) pariter & quibus

utimur

utimur diversis ipsa perficiendi modis supra terram, aurum nostrum naturali & minerali diversum non redditur, cum eadem utamur materia supra terram, qua ipsa sub terra, & in suis cavernis. Attestante hoc ipsum Aristotele nono Metaphysicorum. Ex agente & materia (inquit) similibus, operationes semper sunt similes, quamvis media sint diversa: nam ista & materia duo sunt. Verum si materia sit una simili§que per omnia cum agente, omnes opetationes, quæ ab initio dissimiles videntur aut contrariæ sub finem eundem sortiuntur effectum. Ut approbemus materiam nostram, qua utimur ad metalla perficiendum supra terram, esse in omnibus persimilem illi qua natura sub terræ cavernis utitur in ipsorum procreatione, Gebrum citamus testem in sua Summa : Ars (inquit) nostra naturam imitatur quanto propius possibiliusque potest. Idipsum Hermes ait, Pythagoras, Senior, & plærique alij. Proinde si naturam, ars imitatur, necessario fatendum est, ipsam uti simili materia qua natura, quæ utrobique non nisi una sola esse potest, quam vocavimus argentum vivum, non solum per se, at mixtum una cum agente suo proprio, sulphure videlicet vero. Eadem igitut materia, quam Philosophi vocarunt argentum vivum animatum, erit vera scientiæ nostræ divinæ materia ad nostrũ opus divinum complendum. Cum hoc ipso, & non alio natura in terræ concavitatibus utitur in procreatione metallorum, pro sua vera materia, ut supra satis ample demonstravimus.

Vocaverunt argentum vivum animatum, ut ostenderent inter ipsum, & argentum vivum commune, differentiam, quod posterius ita remansit, quia natura nõ adjunxit ei suum agens proprium. Falso igitur existimarunt plurimi argentum vivum commune, & sulphur commune materiam esse metallorum. Nam ullo unquam tempore non accidit, ut illa simul ambo mixta reperta sint in mineris, qua ratione potuerunt igitur esse vera materia metallorum in concavitatibus terræ, vel artis nostræ supra terram? ut loquitur Geber in sua Summa de Principiis artis. Et idem alio loco: Nostrum (inquit) argentum vivum aliud nihil est, præterquam aqua viscosa, desponsata per actionem sui sulphuris metallici. Hæc est vera nostra materia, quam natura præparavit arti nostræ (ut ait Valerandus Sylvensis) & reduxit in certam speciem veris Philosophis notam, absque ulteriori transmutatione suipsius. Avicenna similiter ait : Natura nobis unam solam præparavit materiam, quam ars nostra componere per se minime potest. Fatuum igitur foret credere ex omnibus materiis, quas miscere possemus, ullas, etsi metallicas, aut quascunque alias, esse posse veram scientiæ nostræ materiam, cum natura nobis præpararit illam, ut nihil desit præter hæc duo: scilicet eam purificare & perficere,

ficere, conjungereque per decoctionem sibi propriam & congruam. De hac materia loquitur Rasis libro Præceptorum: Noster Mercurius (inquit) est verum fundamentum nostræ scientiæ ex quo tincturæ veræ metallorum extrahuntur. Alphidius de eodem: Animadverte fili totum opus sapientum Philosophorum in argento vivo solo consistere: quapropter Hermes præcipit nobis, hunc observare Mercurium, quem coagulatum vocat, & occultum in latebris deauratis. Geber de eodem Mercurio, Laudetur (inquit) Altissimus qui hoc argentum vivum creavit eique dedit potentiam incomparabilem, ad magisterium scientiæ nostræ verum perficiendum. In summa nemo non scribentum sapientum fuit ejusdem opinionis. Objicient operantes moderni temerarium me judicantes, qui tot ac tantos viros prædecessores ausim reprehendere, quorum theorica & practica sublimare docent argentum vivum (quod Mercurium appellant) cum vitriolo & sale communi, postea per calidam aquam revivificare, ut cum auro tandem permisceatur (quod Solem appellarunt) ac ad hunc modum solvere & fixare, quo divinum opus nostrum perficiatur: quod scribit Arnaldus de Villanova in magno suo Rosario: item Raymundus Lullius in suo Testamento. Ut istis respondeam quod satis sit ipsis, per eosdem auctores, quos allegant, quorum scripta testantur, istas operationes omnes, destillationes, separationes elementorum, reductiones, & id genus alias, nulla alia de causa positas fuisse, quam sub ejusmodi larvis practicam nostræ scientiæ velarent. Adducemus eundem Arnaldum Villanovanum, qui postquam in suo Rosario docuit diversas istas operationes, sub finem suæ recapitulationis in hæc verba, vel his similia prorumpit: Ostendimus (inquit) veram practicam, verumque modum opus nostrum divinum perficiendi, sed brevibus admodum verbis, quæ tamen satis prolixa videbuntur intelligentibus. Proinde tot tamque diversis, ac prolixis operationum sermocinationibus, non intellexit veram præparationem divini hujus operis, neque practicam, quam antea brevibus tractasse dixerat. Hoc ipsum Raymundus in fine Codicilli, ubi respondet illis, qui fortassis interrogare possent, cur descripserit artem, cum antea dixisset impossibile cuivis ad artem hanc, ejusque veram notitiam librorum lectura pervenire? Ut (respondet) lector fidelis introducatur, habitumque sibi contrahat, quo pervenire queat in veram operis nostri divini cognitionem, cujus præparationem sincere nunquam posuimus, nec declaravimus aperte. Constat igitur prolixas atque diversas ejusmodi præparationes, quas docet in suis libris, non esse solam & unicam practicam operis nostri divini. Qui paulo doctiores erunt, objicient mihi, rogantes, cur scripserim divinū opus nostrum fieri ex unica sola materia, videlicet ex

licet ex unico & ſolo argento vivo animato, cum Geber in Summa, capitulo de Coagulatione Mercurij dicat, extractam eſſe à metallicis corporibus, cum arſenico ſuo præparatis. Roſinus contra dicit eſſe verum ſulphur incombuſtibile, ex quo divinum opus noſtrum conſtat. Salomon Rex filius David hoc ipſum atteſtatur, inquiens: Deus prætulit omnibus rebus exiſtentibus ſub cælo verum noſtrum ſulphur. Pythagoras in Turba Philoſophorum ſcripſit: Opus noſtrum divinum perficitur, quando ſulphura viciſſim conjunguntur, aliud cum alio: quapropter ex ſulphuribus conſtat, & non ex argento vivo animato ſolum. Ut reſponſum demus, quo ſpiritibus à via delirantibus ſatisfactum ſit, in memoriam revocanda ſunt, quæ ſupra diximus de metallorum materia, naturam videlicet in terræ concavitatibus, adjungere proprium agens argento vivo. Cæterum quia divinum opus noſtrum proprium nomen non habet, alij aliud indiderunt, ut Lilius ſcripſit ipſum tot nominibus appellari inter Philoſophos, quot in hoc mundo res creatæ ſunt, innuens per hæc verba nominibus infinitis vocari: quamvis una ſemper & eadem res, ex unica materia ſola conſtans, exiſtat. Philoſophi nihilominus, qui præceſſerunt, illi tot ac tam varia diverſaque, juxta colorum in decoctione apparentium varietatem, impoſuerunt nomina pro ſuo arbitrio. Qui uti nos vocaverunt argentum vivum animatum, conſiderarunt primam noſtram materiam, (quam antiqui Philoſophi Chaos appellarunt, cujuſque principium ab exordio ſumptum) verè per omnia ſimile eſſe naturæ & materiæ argenti-vivi, ex quo natura componit, ac perficit in terræ concavitatibus metalla, uti ſupra demonſtravimus. Item qui divinum opus noſtrum vocaverunt lapidem Philoſophorum (quod illi commune nomen eſt) id reſpectu finis decoctionis materiæ noſtræ fecerunt, quia fixa permanet in igne, ſolent enim appellare lapidem, quicquid non refugit ignem, & ab iſto non ſublimatur. Plærique alij multa excogitarunt alia nomina, juxta ſuas rationes, quæ ſingula recenſere longum foret: ut ait Malvaſcindus: Si materiam noſtram dicamus eſſe ſpiritualem, verum eſt: ſi corpoream, non mentimur: ſi verò cœleſtem, verum eſt nomen ejus: ſi terreſtrem, non impropriè loquimur. His verbis manifeſtè patet, varietatem nominum ab antiquis noſtris prædeceſſoribus impoſitorum operi noſtro divino, diverſis rationibus in diverſitate colorum & operationum apparentium in ſua decoctione fundatam eſſe.

Pariter & qui ſulphur appellarunt, ut atteſtantur auctoritates, quæ contrà me poſſent adduci, reſpectu ad poſtremam decoctionem, in qua materia apparet fixa ita loquuti ſunt. Ut igitur ab initio veram argenti vivi demonſtrabat apparentiam, quia volatilis erat, in fine fixatur, tum demum occultum, & quod intrinſe-

cus existens, erat incognitum, pars fixa videlicet, quam sulphur appellamus, manifestatur continuata, postremaque decoctione, in qua dominatur supra partem volatilem. Hac de causa materia nostra non appellatur amplius volatilis (intelligo de his, qui postremam decoctionem considerant) at sulphur denique fixum, ut ait Arnaldus de Villa nova in suo Rosario magno, cum de postrema decoctione loquitur operis nostri divini: Est (inquit) verum sulphur rubeum, per quod argentum vivum perfici potest in aurum. Proinde concludere verè possumus, omneque dubium resolvere, materiam ex qua divinum opus nostrum componimus, non esse nisi unam rem solam in omnibus, & per omnia similem illi materiæ, qua natura in terræ concavitatibus utitur ad procreationem metallorum, non obstantibus omnibus in contrarium supra allegatis auctoritatibus, ac similibus aliis quibuscumque. Nominum enim diversitas (ut ait Aristoteles) rem esse diversam non efficit. Ut nostræ divisioni finem imponamus paulatim, reliquum est, ut nostræ scientiæ terminos declaremus, id est, sententias optimorum & præcipuorum auctorum, qui præcesserunt, conferamus: utuntur præcipuè quatuor terminis inter alia, de nostri divini operis compositione differentes, ut sunt elementa quatuor, fermentum perfectum, venenum verum, & coagulum perfectum, quod alias masculum appellarunt, ad fœminam facta comparatione, velut coaguli ad lac simplex. Quo melius itaque declaremus, quidnam intelligant per elementa, sciendum quid Philosophi naturales dixerint de materia prima, quam Chaos appellarunt, in quo confusè quatuor illa continebantur, & quæ ob suam contrarietatem, quolibet suas actiones demonstrando, manifesta nobis facta sunt. Quamobrem Alexander in Epistola sua? Quicquid (inquit) antiquis demonstratum fuit, esse calidæ qualitatis, ignem esse judicarunt: quod siccum & coagulatum fuit, esse terram: quod humidum & labile apparuit eis, aquam: quod verò frigidum, subtile, ventosumque visum est esse, aërem appellarunt. Quorum duo sunt in aliis duobus occulta & conclusa, ut ait Rasis libro præceptorum: Omne compositum (inquit) ex quatuor constat elementis, duobus occultis in aliis duobus apparentibus, aëre videlicet in occulto aquæ, & igne in interioribus terræ, ut antea diximus. Et quia duo conclusa non possunt actiones suas demonstrare, præter alia duo, debilia vocaverunt, alia verò fortia. Hac de causa dicunt composita esse perfecta, quando humidum & siccum, id est, aqua & terra conjuncta sunt æqualiter auxilio naturæ, cum frigido & calido, quæ sunt aër & ignis, per conversionem unius in aliud. Quamobrem Alexander libro Secretorum ait: Si converteris elementa unum in aliud, invenies quod quæris. Hæc sententia benè perfecteque cognita nobis de-

monstrat

monstrat veram materiam, & perfectam indicat scientiæ nostræ practicam: quapropter, ut melius intelligi queat, proprius de quatuor elementis, & eorum natura loquendum est, cum sint necessaria in operis nostri divini compositione. Hermes ait: In terra nostra creata sunt alia quævis elementa. Alphidius contra profert aquam esse præcipuum elementum, ex quo cætera elementa, ad operis nostri divini compositionem requisita, creata sunt: in quibus nulla habetur, ut apparet contradictio. Nam ab initio procreationis operis nostri divini, aliud nihil apparet, quam aqua sola, quam Philosophi vocaverunt Mercurialem aquam, ex qua terra procreata fuit, cum inspissaretur conjunctione decoctioneque supernaturali, præter quam nobis est inutilis. Proinde vera loquutus est Hermes, dum dixit ex terra prodiisse reliqua elementa, cum ipsa sola suas demonstret qualitates in operatione secunda, non secus atque aqua suas demonstrabat in operis initio. Quapropter Alphidius ad Valerandum scripsit, ac ad alios, ipsam esse præcipuum elementum, in operis nostri divini compositione.

Hæc sunt illa duo elementa, quæ Philosophi dicunt esse cognoscenda, priusquam aggrediamur opus. Ut Rasis libro Luminum: Priusquam (inquit) incipiatur opus, est cognoscenda natura & qualitas aquæ & terræ, quia in istis duobus comprehenduntur quatuor elementa: alioqui volatile fixum rapiet secum, & scientia nostra nobis inutilis futura est. Hac de causa præcipitur, elementorum quatuor conversio, ut divinum opus nostrum ritè qualificatum in fine fixetur, utque resistere valeat ignis omni violentiæ, corruptioni aëris, ærugini terræ, & aquæ putrefactioni, non aliter quàm aurum minerale, propter magnam suam perfectionem. Ista conversio elementorum (ut ait Raymundus Lullius) nihil aliud est, præterquam terram, (quæ fixa est) volatilem reddere, & aquam (quæ est humida volatilisque) siccam & fixam efficere: quod probe fit continuata nostra decoctione in vase nostro, præter omnem amotionem, vel apertionem, ne fortè nostra pereant elementa, & in auras avolent in fumum.

Hoc ipsum attestantur scripta Rasis, & aliorum scripta varia Philosophorum in eandem sententiam, quum dicunt veram separationem, & conjunctionem elementorum quatuor, in vase nostro fieri nullatenus tacto manibus pedibusve: quoniam (ut aiunt) lapis noster seipsum dissolvit, coagulat, abluit, purgat, albificat, & rubificat, præter extraneæ rei cujusvis additionem vel mixtionem.

Arnaldus de Villa nova est ejusdem opinionis in suo Rosario magno, dum inquit brevibus admodum verbis. Nullo alio labore est opus, quam in aqua trucidanda, hoc est, fixanda: nam statim

 atque

atque hæc erit mortua, reliqua elementa necata sunt, id est, fixata. Falsæ sunt igitur operantum hujus temporis, & elementorum separationes sophisticæ, in scriptis ejusmodi Philosophorũ omnium pessimè fundatæ, qui vetant expressè destructionẽ simplicium in suis præparationibus, quia (ut ajunt) impossibile est arti primas formas dare. Certissimum est, elementa quatuor minimè componi posse, nisi prius destruerentur. Quapropter non est opus hac elementorum sophistica separatione, falsaque ad operis divini compositionem. Falsam esse talem separationem, hoc ipso probatur, quod antea dictum fuit: nempe duo elementa esse in aliis duobus comprehensa: quo fit, ut veram eorum separationem cognoscere minimè possimus, quantò minus perfectam conjunctionem. Experientia comprobatur, elementa, quæ separasse dicunt, nihil habere commune cum natura verorum elementorum (ut ait Valerandus) exemplo sit ipsorum oleum, quod vocant aërem, humectat & madefacit omne quod tangit: contra veram aëris naturam. Proinde sat mihi fuerit, ostendisse naturam & qualitatem elementorum, & eorum conversionem in hac nostra scientia necessariam, quo modernorum operantum palam fiat ignorantia scientiæ veris filiis, utque illos cognoscentes, fugiant ab eorum consortio. Jam videamus quidnam intelligant Philosophi per hunc terminum videlicet fermentum. Dupliciter se dicunt usurpasse: priori significatione dum faciunt comparationem operis nostri divini ad metalla: non aliter quam videmus parum fermenti panis multam farinam in suam naturam & pastam convertere: similiter divinum opus nostrum convertit metalla ad suam naturam: & quia est aurum, illa transmutat etiam in aurum. Verum quod raro in hanc significationem assumserunt (in qua nulla difficultas) ad secundam veniemus, in qua scientiæ nostræ maxima difficultas latet. Per fermentum itaque secundo modo verum corpus & veram materiam intelligunt, quæ divinum opus nostrum perficit: quod quidem oculis est incognitum, & intellectu solo perceptibile quid. Etenim ab initio materia nostra apparet volatilis (ut antea satis declaravimus) quam nos oportet conjungere proprio suo corpori, ut hoc medio retineat animam, quæ medio istius jam factæ conjunctionis, mediante que spiritu, suas divinas operationes demonstrat, in opere nostro divino, ut scriptum legitur in Turba Philosophorum, adhunc nempe modum: Corpus habet plus virium, quam duo fratres ejus, quos vocant Spiritum & animam. Non quod intelligant quemadmodum Aristoteles declaravit, & alij Philosophi (quod valdè notatu dignum) sed corpus vocarunt omne simplex, quod ex propria sua natura potest ignem sustinere, præter ullam diminutionem: hoc aliter fixum vocant. Animam appellarunt omne simplex per se

volatile,

volatile,poteftatem habens fecum rapiendi corpus, ac deferendi ab igne: hoc alio vocabulo nominarunt volatile. Spiritum effe dicunt id, quod poteftatem habet retinendi corpus & animam: iftaque duo fimul adeò conjungendi, ut non poffint amplius feparari,five perfecta fint, aut imperfecta. Quamvis in opere noftro divino,ab initio nihil intrat novi (puto poft primam præparationem) nec in operis medio,neque in fine. Verum Philofophi diverfis refpectibus & confiderationibus rem unam & eandem vocarunt corpus,animam, & fpiritum, ut fupra dictum abundè. Primò cum materia noftra effet volatilis, vocaverunt animam quia fecum deferebat corpus. Pofteaquam id quod occultum erat,manifeftum eft in noftra decoctione, tum demum corpus vires fuas palam fecit, mediante fpiritu, hoc eft, animam retinuit, hanc ad propriam naturam fuam reducendo (id eft, in aurum) eamque fua fixavit potentia,per auxilium artis noftræ. Hoc ipfo declaratur exactè, quod Hermes fcripfit, nullam tincturam fieri citra lapidem rubeum. Nam ut Rofinus ait: Verus fol nofter apparet albus & imperfectus in noftra decoctione, & eft perfectus in rubeo fuo colore. Fermentum eft de quo loquitur Arnaldus de Villanova in fuo Rofario magno, quod apparet illis duobus coloribus,non tactum,neque mixtum alteri materiæ cuipiam, ut per ea fcripta poffet intelligi. Verum effe teftatur Anaxagoras, inquiens: Sol nofter eft rubeus & ardens,qui conjunctus eft animæ albæ,& naturæ lunæ,fpiritus medio: quamvis totum fanè aliud nihil fit, præter argentum vivum Philofophorum. Morienus declarat: Impoffibile fuerit(inquit)ad perfectionem fcientiæ noftræ pervenire tantifper donec luna foli conjuncta fit præter quem fcientia noftra eft inutilis, ut ait Hermes, & reliqui omnes Philofophi. Per hæc intelligi poffunt, quæ Rafis loquitur libro Luminum: Servus (inquit) rubeus uxorem duxit fœminam albam,in fine perfectionis operis noftri divini. Similiter quod Lilius habet: Unio vera corporis & animæ, fit in albo & rubeo colore,medio tamen eodem, certo tempore,per auxilium noftræ decoctionis,ad eum gubernatæ modum, ut materia noftra non deftruatur: nam,ut in Turba fcriptum reperitur, emolumentum ac detrimentum operis noftri divini, utrumque provenit ex adminiftratione ignis. Proinde fuaferim una cum Rafi, ne quis temerè hujus practices fufcipiat provinciam, in hac noftra fcientia, priusquam ignis regimina cuncta (quia diverfa) in operis noftri divini compofitione apprime neceffaria,probè admodum cognofcat: alioqui terminus,quem venenum appellant,applicabitur ipfi, quod in fecunda operatione folet accidere,ut antea dictum. Non propterea venenofum quid addendum effe quis exiftimet in noftra materia,neque Theriacam,minus extranei quidpiam (ut exi-

ſtimarunt nonnulli literam conſiderantes) ſed quod induſtrium, ac vigilem operatorem eſſe oporteat, ne terminum & horam nativitatis aquæ noſtræ Mercurialis prætereat, ut adjungat ei proprium corpus, quod antea fermentum appellavimus, & jam venenum vocamus, idque duabus de cauſis: Prior nos concernit, quia non aliter quam venenum humano corpori nihil præter damnum inferre poteſt: ſi hoc loco non conjunxerimus illud ſua hora determinata, nihil nobis quam detrimentum adfert, ac diſpendium, ut ſupra diximus. Poſterior concernit Mercurium (quem vocamus aquam mercurialem) quia hunc trucidat, & fixat. Quo quidem interpretatur quod ſcripſit Hamech, inquiens: Cum noſtra materia pervenit ad ſuum terminum, eſt conjuncta ſuo veneno mortifero. Item quod Roſinus: Venenum hoc (ait) eſt valde magni pretij. Haly, Morienus & reliqui omnes idem atteſtantur. Eadem comparatione thetiacam vocarunt, ut ait idem Morienus. Quoniam idipſum operatur in corpore metallorum, quod in noſtro theriaca. Quamvis etiam id quod ſcripſerunt, adaptari queat ad conjunctionem perfecti fermenti, cum hora determinata facta eſt, quia per ipſam divinum opus noſtrum perficitur. Similes igitur auctoritates intelligi debent ex allegorico ſenſu, & non apparentia literæ, quod plerique falſo exiſtimarunt. Iſtiusmodi eſt poſtremi termini, magis uſitati, & intellecti minus, interpretatio: etenim major pars per ipſum intelligunt divinum opus noſtrum, quando perfectum eſt: non aliter (inquiunt) quam parum coaguli plurimum lactis congelat, noſtræ materiæ tantillum projectum ſuper vivum argentum, iſtud congelat, & ad propriam ſuam naturam adducit. Verum decipiuntur, aberrantes à veritate: nam per ea concludunt materiam noſtram comparari non poſſe metallis, quia congelata ſunt. Proinde ſciendum eſt, quando Mercurius noſter apparet ſimplex, eſt labilis, ipſumque Philoſophi lac vocarunt, cujus coagulum appellant id, quod nos ſupra fermentum, venenum, & theriacam vocavimus. Quia velut coagulum non differt à lacte, niſi pauca decoctione, noſtrum coagulum etiam à noſtro Mercurio non differt, niſi per decoctionem, quam acquiſivit antea: hoc eſt, magnum & ſupernaturale ſecretum, ob quod Philoſophi noſtram ſcientiam divinam eſſe dixerunt: quia deficiunt in ea rationes humanæ, ut ſupra narravimus. Hoc eſt, coagulum, quod Hermes vocavit florem auri, de quo volunt intelligi, cum inquiunt: In congelatione ſpiritus, facta eſt vera diſſolutio corporis: & è contra in diſſolutione corporis eſt facta vera congelatio ſpiritus. Quia per ejus medium totum perficitur opus, ut ait Senior: Cum vidi noſtram aquam (id eſt, Mercurium noſtrum) per ſe congelari, credidi firmiter noſtram ſcientiam eſſe veram. Eandem ob cauſam ſcribit A-

bit Alexander in scientia nostra nihil esse creati, præter id quod factum est ex masculo & fœmina. Coagulum nostrum vocat masculum, qui ipsum est quod agit, & Philosophi masculo tribuerunt actionem, & passionem fœminæ, quam dicunt esse Mercurium nostrum, adeò quia coagulum dictum agit in ipsum, suam potentiam demonstrans. Hac de causa dixerunt, fœminam alas habere, quia noster Mercurius simplex est volatilis: qui tamen retinetur per dictum suum coagulum. Ea propter scripserunt: Fac ascendere fœminam supra masculum, & postea masculum super fœminam, idipsum intelligentes quod in Turba Philosophorum: Honorandum esse Regem nostrum, & Reginam suam uxorem, ac diligentissime cavendum ne adurantur, id est, ne decoctio nostra acceleretur. Nam, ut Arnaldus ait in magno suo Rosario: Præcipuus error in operis nostri divini practica, est accelerata, vel festinata decoctio. Similibus ac variis terminis usi fuerunt in scriptis suis antiqui Philosophi, & quia præcipui sunt isti, quos declaravimus, finem interpretationibus terminorum imponemus: etenim his probe cognitis, vera materia non potest non cognosci, ac deinceps libri Philosophorum faciles facti sunt, ut ait bonus Trevisanus. Concludendum igitur cum Philosophis omnibus, quorum scripta hactenus in meliorem ordinem quam potui, redegi, non nisi unam esse materiam solam, ex qua divinum opus nostrum adimpletur. Componitur enim ex solo simplici Mercurio (quem Philosophi proprio suo termino, citra ullam æquivocationem, Mercurialem aquam vocarunt) coagulato per actionem sui proprij sulphuris (quod Hermes propriè vocavit florem auri) qui longa & continuata nostra decoctione, tantam ac tam excellentē acquisivit perfectionem, ut opus hoc nostrum valeat omnia corpora metallica imperfecta, quibus conjunctum fuerit projectione, in purum & putum aurum transmutare minerali simile, idque diversis rationibus antea deductis & allegatis, quibus amplè satis declaravimus, quinam fiat, ut imperfecta metalla per illud perficiantur. Cum utique nulla simplicia differentia, vel qualitatibus contraria conjungi possunt, aut perfectè misceri simul, divinum pariter opus nostrum, quia conflata ex solo argento vivo, pati nullo modo potest conjunctionem cum sulphure, quod remansit in metallis imperfectis, ob digestionis defectum, ut supra notavimus. Verum enim verò, cum sic potentissimum, & summa digestione perfectissimum, separat sulphur dictum à metallis, & argentum vivum, quod in ipsis est reliquum, perficit in aurum. Experimento comprobatur, cum projectionem facimus ejus super commune vivum argentum, reperimus ipsum totum fermè conversum in aurum. Contrarium videmus efficere super metalla projectum:

ſiquidem ex ſemilibra aliquorum vix habentur unciæ ſex:at quantò magis decocta ſunt,tantò minus hac via diminuuntur. Finem itaque hujus opuſculi mei,ſecundæ partis faciens, tertiam & ultimam tandem aggrediar,in qua veram & perfectam ſcientiæ noſtræ divinæ practicam ſub diverſis allegoriis explicabo. Quam Deus manifeſtabit ſuis fidelibus, ejusque ſtudioſis amatoribus, qui dilIgenter hæc mea ſcripta perlegent, veram dans intelligentiam per Spiritum Sanctum ſuum,ad ſui gloriam & honorem: cui ſit laus in æternum.

TERTIA PARS OPVSCVLI DIONYSII Zacharij,de Practica divini operis.

UNIVERSA terra per Philoſophos & Coſmographos in tres partes principes diviſa eſt: in Aſiam, Africam, & Europam, ſub quatuor plagis,vel regionibus,Oriente,Occidente,Meridie & Septentrione ſitas, ſubque dominio diverſorum Imperatorum, Regum,Principum, potentumque Dominorum. Quorum unusquisque res diverſas & varias habet in delitiis,cum ob earum raritatem,tum ſingularem valorem: poſterior cauſa non æque grata,atque prior exiſtit, quod experientia didici, cum varias atque adverſas peragrarem regiones. Siquidem ubi doctorum frequentia virorum fuit, ibidem (maximo meo malo) vidi ſapientes valde miſeros & abjectos,econtra ditiſſimos ignaros,& in maximo haberi precio. Ubi vero penuria doctorum peritorumque hominum erat,maxima quoque pars ignari prorſus & inepti, hoc loco potiſſimum ſapientes honorabantur ab omnibus, & præſertim à majoribus ſummo favore & obſervantia maxima proſequutos animadverti. Haud ſecus opum inopia minerarumque(unde nobis aurum communicatur & alia metalla) his locis ubi non reperiuntur, maximam iſtorum æſtimationem efficit, ut abundantia ſecum adfert ejus vilipendium,cujus habetur magna copia penes opulentos: & viliora quæque nulliusve pretij,perfectique nihil habentia præter apparentiam,oculos eorum ſemper occæcarunt,ut perfecta pretioſaque non cognoſcerent. Quapropter indignati ſapientes,cum vident ignaros eſſe prælatos, alio ſe conferunt,ſuæ ſapientiæ vires & potentiam deliberantes alibi locorum demonſtrare. Quod fecit olim magnanimus quidam Gubernator,proponens nunquam deſiſtere, donec reliquam mundi partem,ultra ſuam,qua potiebatur,ſibi ſubjeciſſet copiarum ſuarum præſidio,& præſertim fidelis œconomi ſui conſilio. Interim dum hæc in animo verſabat,varios ac diverſos adjunxit ſibi extraneos, qui quod minime fideles eſſent,exiſtimarunt ſe liberalius exceptos iri ab Imperatoribus,Regibus,aliiſque Principibus. Quapropter (ut ſolent exploratores)ab eo defecerunt, ejusque vulgarunt illis

conſilia,

consilia. Qui parvipenderunt, nullam terrenam existimantes potentiam suæ resistere posse, quanto minus dicti Gubernatoris deliberationem. Dum igitur in Aulis magnisque Palatiis nil nisi ridebatur, cantabatur, procationibus, larvis, equorum exercitiis, choreis, ac variis ludis fallitur tempus inutiliter, adulatoribus, & susurronibus benignæ præbentur aures, viri sapientes derisorie tractantur nomine philosophico (quod olim magni Monarchæ Potentatusque non sunt dedignati, nec adhuc facererent, si sanum, ut aurea libenter adhuc audirent consilium) interea bonus ille Princeps Gubernator, suis stipatus præsidiis, auxiliaribusve copiis, unam ex celeberrimis urbibus Imperij jam obsederat. Imperator conscripto copiosissimo milite, multis Regibus comitatus, ac Principibus, signa jamjam ad conflictum conferre parabat, cum bonus Princeps Gubernator persuasione sui fidelis œconomi, aliorumque suorum, obsidione relicta, solus in munitissimam arcem tuto se recepit, copiis ejus campos circum occupantibus, & indies inimico strenue resistentibus. Adduxerat Imperator quinquaginta millia peditum, equitumque sex millia, innumeraque tormenta bellica, Princeps itaque deserens urbem ferrea turri propugnatam, ordine classico suis cum castra movit, pugnantibus strenue post ipsum copiis posterioribus adversus hostem, & ni fluvium illico trajecissent, fractisque pontibus sibi suoque Principi prospexissent, maximum imminebat eis periculum, at illæsi omnes evaserunt manus inimicorum. Altera die persequentibus viriliter hostibus, coactus est Princeps consilio suorum assentiens, in locum inexpugnabilem secedere, simul & omnis miles cum eo. Vallis & aggeribus muniebatur, in cujus meditullio sedebat in rupe muris circumsepta, nunquam expugnabilis arx rotundissima, cui astabat alia turris eminentissima, per quam sub terra cuniculis excavatis, œconomus omnia quæ & victui, & bello erant necessaria, potuit introducere nesciis inimicis, ut olim factum extitit Neapoli Romaniæ, dum Solimanus Rex Turciæ hanc obsideret annis viginti, nec perciperet unde venirent urbi subsidia victus, & alia. Princeps autem suis intra mœnia receptis, in arcem se recepit, ac in parvum cubiculum rotundum ornatissimum quoque singulis tanto Principe dignis, in quo tempore mansit, quo duravit obsidio, quod summe delectaretur eo receptaculo: fabrefactum erat, quemadmodum in Ducatu Lotharingiæ videre licet. Inde per quatuor fenestras ei fuit conspicuum quicquid hostes facerent machinationum, ut ipsum interciperent. Verum intrare non poterant, quod porta sui domicilij præcipua, ad eum erat occlusa modum, ut nemo valeret eam aperire, præter fidelem œconomum, qui de singulis adeo prudenter disposuit, atque providit, ut integro obsidionis anno deficeret nihil. Ob varios & asperri-

mos insultus ab Imperatoris milite factos indies, coactus est Princeps exercitum suum in quinque turmas partiri, ut quælibet ageret excubias per suas vices. Exercitus Ducibus ad hunc modum Imperatori suadentibus, ne castra moveret: Si Principem (inquiunt) reliquerimus, merito nos deridebit, præsertim quod nostri fuerit ordinis & à nobis recessisse dicat ea de caussa, quia minus digne tractabatur: quamobrem si manus evaserit nostras, omnem vindictæ quæsiturus est occasionem. Hæc & similia verba moverunt Imperatorem, ut obstinato prorsum animo deliberaret, Principem captivum facere per inediam, aut alia via qua posset. At instante hyeme, parte castrornm suorum tantisper secum retracta, reliquam in obsidione reliquit Imperator sub Ducatu potentissimi Satrapæ, qui plurimos impetus faciebat indies adversus boni Principis militem. Consilium Imperatoris erat, ne sui castra moverent ante præterlapsum annum. Quod intelligens Princeps per suum œconomum turmis imperavit suis, ut quælibet unū ex Imperatoris excercitu, vi direptum armorum adferret vexillum, indicta pœna maxima suæ indignationis, ni facerēt imperata. Quod si etiam præstitissent, addito ingenti præmio quibusvis, insuper polliticus est in propria persona, comitante fideli suo œconomo prodire, hostique manum infligere tam strenue, ut vel vitam foret amissurus, aut primum Imperatoris vexillum reportaret, spoliisque ditaret omnes, qui secum fuissent, supra cunctos suos inimicos, qui obsidebant eum. Resumptis igitur animis, priusquam tempus constitutum præterlaberetur, allata sunt ei per suas turmas, quotquot Imperatoris signa desiderarat, medio duplicationis circuli, quam docuerat œconomum suum Princeps quidam Galliæ. Primum vexillum erat nigrorum equitum Germanorum, quos vocant Reutherorum atrorum: Secundum intersertum erat variis coloribus: Tertium erat non usque adeo dissimile vexillo Regis Galliæ: Quartum insignitum erat Luna crescente: Quintum vero simile fuit signo maximo Imperatoris: quod quidem Principi animum auxit, ut altero die cum œconomo suo prodiret ad mœnia, & ibidem strenue supra modum pugnaret, usque dum consequeretur maximum vexillum Imperatorum. A pugna tandem rediens, & fatigatus, ab œconomo, cibis prioribus obsidionis initio residuis, reficitur, ac refocillatis viribus altera die cum suis & œconomo viriliter insiliens in hostem, totum exercitum partim prostravit, partim fugavit Imperatoris, Ducum suorum auxilio, qui omnes sui Principis coloribus illustrati sunt. Quo factum deinceps, ut omnis Potentatus, sive Papa sit, aut Imperator, sive Rex, Princeps, vel Solimanus, quotquot sunt, huic uni Auro Principi deferant palmam, & victoriam cedant applausu maximo, Deo sic jubente ac volente, cui sit laus, honor, & gloria perennis.

perennis. Reliquum erit,ut operis nostri divini projectione super metalla,tincturam gemmarum,& humani corporis medicinam in eo sitam esse,declaremus.

De projectione super metalla.

REGIS nostri multiplicati viribus, & cibis refecti, uncia una projiciatur super uncias quatuor auri puri, purique liquati, fiet inde materia frangibilis,quæ pulverisata, coquatur in monte clauso insultus postremi calore,vase admodum stricto etiam obturato, spatio trium dierum. Hujus pulveris uncia una projiciatur super viginti quinque marcas argenti,vel cupri,vel super octodecim marcas plumbi vel stanni,vel super quindecim marcas argenti vivi communis,in crucibulo calefacti,vel plumbo congelati. Materia mox spuma crassiore contegetur, operatione completa, crepitus fiet,ac si crucibulum frangeretur. Tandem liquefiat hæc materia,& erit in aurum conversa. Verum si dictum pondus observatum non fuerit,nec materia priore suo colore mutata: quapropter esset in cineritio magno fulminanda sine plumbo, ut horarum trium spatio materia,quæ non erit transmutata, consumatur; reliquum in fundo purum,est cimento regali sex horis latius purgandum. Hac via totum habebitur aurum,opera magni Regis nostri couversum,simile minerali cuivis & æquipollens.Et hæc est via, quam docet Raym.Lullius in suo Codicillo,quod ad projectionem attinet. Secundam pro tinctura gemmarum docet in suo Testamento.

De Tinctura gemmarum & unionum.

LAvandus est magnus ille Rex noster, ac reficiendus statim postquam allatum est ei signum album crescente luna insignitum, nec finis obsidionis est expectandus, sed à suæ refectionis pastu primo. Hic est Mercurius,quem Raymundus Lullius vocavit argentum vivum exuberatum. Ejus unciæ duæ vel tres ponantur super cineres,in alembico parvo bene clauso, destillentur igne lento primum,cum nihil hoc igne stillare volet amplius, mutato recipiente lutatoq; fortiori tandem urgeatur igne,quicquid ascendere poterit. Liquor iste secundus in alembico recenti, per balneum Mariæ destilletur, tertio cohobando liquorem super fæces viscosas,& aqua brevi suo tempore dissolventur:tertia vice tamen totum per cineres destilletur, & postmodum in alembico recenti per balneum rursus destilletur quater, fæces vice qualibet servando seorsim, usque dum aqua destillata sit clara splendensque perlarum candido nitore, cujus usus hic est ad uniones. Ponantur isti licet minutissimi, in cucurbitam parvam,quibus affundatur aquæ dictæ tantum,ut parumper emineat,cooperiatur galea cæca,& post horas tres in pastam resolventur albam, & supernatabit

natabit liquor admodum clarus, evacuetur modestè ne turbetur. Cucurbita cum pasta ponatur cooperta, in balneum Mariæ tribus diebus digerendo, postmodum auferatur. Fabricetur formula argentea rotunda, intrinsecus deaurata, quæ per medium in duas æquales partes aperiatur, adapteturque filum aureum vel argenteum deauratumque inter ambas concavitates. Tandem spatula aurea formulæ medietas repleatur utraque dicta pasta, filum per medium collocetur in medio sui foraminis, claudaturque formula, filum autem protrudatur, ac retrahatur, quo bene foratus sit unio per medium. Aperta formula eximatur unio formatus, & ponatur in scutellam auream altera simili coopertam, non tangatur manu, siccetur in umbra, & non ad Solem. Cum plures habueris, filo perforentur omnes, & in canali vitreo ab una parte latum foramen habente, ab altera non majus filo aureo, & suspendantur simul in bocia, vel urinali vitreo mundo supra liquorem dictum sublimatum, lutetur vas, & octo diebus in aere contineatur, postea tribus ad Solem, singulis ternis horis movendo vitrum, ut vapor ascendat, hoc artificio perficientur uniones tantæ quantitatis ut voles. Ad eundem modum de rubinis & carbunculis fieri poterit, rubei Mercurij medio, post unicam ejus refectionem.

De usu divini operis nostri, ad humani corporis medicinam.

SUmatur pondere grani unius post exitum Regis, & albo vino dissolvatur in argenteo vase. Tingetur vinum citrino colore, quod ægris administretur, paulo post mediam noctem uno die sanabitur, si morbus sit unius mensis, si fuerit unius anni, infra duodecim dies, vel infra mensem, ubi valde diuturnus morbus esset futurus. Ad conservandam sanitatem, sumendum ex eo parum singulis annis bis, sub initium veris & autumni. Hoc medio sane vivitur, & alacriter usque ad prædestinatum vitæ terminum, Deo dante, cui laus sit, honor & gloria nunc semper, & in æternum, Amen.

Finis opusculi Dionysii Zacharii.

ANNOTATA QVÆDAM EX NICOLAO Flammello Auctore Gallo.

AD metallorum veram cognitionem ignorandum non erit, dum in primis adhuc speciebus existunt, in sulphure videlicet, ac in argento vivo duas habere formas, unam masculeam, alteram vero femineam, quæ duo spermata maris atque feminæ, sulphuris prius, elementa masculina duo continet, ignem & aerem: posterius alia duo feminea, terram & aquam. Quo duobus comparantur in arte serpentibus, uni alato, terribili,

alteri

alteri quidem alis carenti multo horribiliori. Hæc duo ſpermata ſi per naturam conjungantur in ventre Mercurij, qui propter ſuum ardorem vocatur ignis naturæ, & à nonnullis leo devorans, & ejus ventrem licet aurum & argẽtum ſubintrent, non abſumuntur, quod illo natura duriora ſint, atque perfectiora. Mercurius eſt imperfectus, nihilominus aurum & argentum communia proveniunt ex eo. Argentum eſt ſubſtantia lunæ inferioris, ut aurum ſolis etiam inferioris. Mercurium igitur matrem occidi, ac mori oportet per dicta ſpermata, qui poſtquam ſemel mortificatus fuerit à natura, nunquam poterit amplius reviviſcere. Nam vel tantillum congelatus in venis terreſtribus, adeſt mox in eo granum auri fixum, quod ex duobus ſpermatibus producit verum germen Mercurij: ut à plumbi cavernis videre licet, in quibus nulla minera locorum ubivis, in qua fixi granum verum non contineatur manifeſte, id eſt, granum auri, vel argenti. Siquidem prima congelatio Mercurij eſt minera plumbi, in qua poſitum eſt à natura Hoc vere multiplicari poteſt in ſuam perfectionem absque dubio vel errore, exiſtens tamen in ſuo Mercurio non ſeparatum à ſua minera. Metallum enim in minera ſua conſiſtens, eſt Mercurius, à quo ſi granum ſeparatur, ut pomum erit immaturum ab arbore ſua deſumptum, quod prorſus deſtruitur. Granum fixum eſt velut pomum, & Mercurius arbor. Non eſt igitur ſeparandus ab arbore fructus, quia non poteſt aliunde nutrimentum accipere, quam à ſuo Mercurio. Major eſt fatuitas in Mercurium ponere aurum & argentum, non ſecus atque diſcerptum pomum arbori rurſum infigere. Ut igitur negotium hoc adimpleatur ex æquo, ſumenda ſimul arbor cum ſuo fructu, quo denuo plantetur, citra fructus ablationem, in fertiliorem terram atque nobiliorem, quæ plus nutrimenti dabit unico die, quam prior ager in centum annis exhibuiſſet, ob ventorum aſſiduam agitationem. Altera terra, quod ſoli proxima ſit, creſcere vegetareque facit arborem, continuo rore, & aſſiduo ſole in horto philoſophico, mane, veſperi, dies & noctes, ac in ſingulas horas, absque intermiſſione lucente, arborque rore dulciſſimo conſpergitur, ac nutritur, uno anno magis, quam in priore terra decem millibus. Poſitis igitur ambobus in furno continui caloris dies & noctes, vapor ejus, qui ros eſt, impedit combuſtionem. Lignorum vel carbonum calor eſt inutilis, imo noxius. Noluerunt itaque ſapientes Philoſophi in alia re quapiam operari, quam in ipſa natura, cum ipſa luna, in matre congrua Mercurio. Ex quo tandem generalem Mercurium effecerunt, longe potentiorem & fortiorem illo naturali. Aſcende igitur in montem, ut vegetabilem ſaturniam, regalem & mineralem herbam videas. Succus enim ejus ſumatur purus abjectis fæcibus. Ex eo namque maximam partem operis tui perficere poteris.

poteris. Verus est hic Mercurius Philosophorum. In primis igitur Mercurium tuum ne laveris, sed jungas ipsum cum parte sua, id est, cum igne, super cineres, qui stamen sunt, in vitro solo, absq; ulla re alia, quod nidus est, in furno, qui domus est: ex nido pullus nascetur, qui suo sanguine sanabit omnes.

Fons Chemiæ.

FOns & caverna metallorum omnium, est mater, ex qua nascuntur & proveniunt illa septem, ut ex sua natura: item Saturnus, Jupiter, Mars & Luna Plumbum intellectualiter est aurum leprosum, &c, Fons autem naturæ si Mercurium in eo positum recipiat, inde medicina fiet excellentissima. Nascitur in terra massa plumbea Mercurius, qui clausus in carcere postea liberetur, alioqui non potest sciri pondus, nec mensura, quæ desideratur: ad eum tamen cognoscere modum poteris. Solis Mercurius non est Mercurio lunæ similis, cum hic semper albus manere debeat, quo sibi similem procreet, Mercurius vero solis est rubificandus & hic est labor primus: & postmodum congregari poterunt. Notandum utiq; quintam essentiam esse nobis in hac arte præcipue necessariam, & Mercurium istum reperiri potissimum eo loco, in quo sol est in maximo suo calore, multosq; flores producit: nam post flores sequuntur fructus. In luna similiter invenitur dum in ipsa quæritur, in Saturno, Marte, venere, & in Mercurio securius: ego autem (Flamellus inquit) in sole reperi & elaboravi. Cum igitur singula conveniunt in hoc opere philosophico, quorum quodque simile est alteri, tum fætus matrem devorat, patremque suum in unico lacu suffocat, in quo simul flores, lac, fructus, atque sanguis inveniuntur. Metallum igitur hoc unum in unico vase ponendum, & in unico furno. Mercurius est de quo loquor, & nihil aliud. In operis abbreviationem unicum habetur in hoc mundo metallum, in quo Mercurius iste noster abunde reperitur. Aurum calidum est & siccum Luna vero frigidæ naturæ, Saturnus gravis atque mollis: quapropter soli similis hoc ipso, aurum leprosum appellatur: Venus est Lunæ similis pondere & malleatione, Mercurius frigidus & humidus similis Jovi, qui nascitur ex eo, Mars autem durus, gravis & frigidus. In duobus igitur negotium hoc omne consistit, ut videlicet igne tuum sulphur penetrativum efficias, & attractivum, quo matrem suam devorare queat, & compleveris opus. Matrem infige ventri sui fœtus, quem antea peperit, tum demum sibi pater erit, ac filius ex duobus spiritus perfectus. Postquam sulphur tuum devoratum erit, Mercuriusque suus mortificatus, conjiciatur in carcerem, in quo maneat diebus quadraginta, & videbis quod optas, juxta hoc versus:

Si

Si fixum solvas, faciasque volare solutum,
Et volucrem figas, faciet te vivere tutum.

JOAN. Mehunnius de Lamentationibus naturæ. Sub Luna quod concluditur, cælum hoc loco vocatur, quia materia formam appetit, non secus atque femina virum. Materia solum est ex 4. elementis, ex quibus fit chaos, & ex isto Rex atq; Regina generantur. Primo quidem creatus est ignis à Deo, quem sub Luna collocavit, expertem corruptionis, & purissimam essentiæ quintæ partem in se continentem. Postea factus est aer subtilis, in quo Deus pariter essentiæ quintæ partem posuit, non tantam ac in igne, minorem in aqua, & in terra minimam. Ut ignis igitur in aerem agit, sic aer in aquam, & in terram. Terra mater est, & nutrix omnium quæ concipit in utero suo ab igne: hoc ipsum fovet, in centrumq; usque suum absque intermissione. Cum igitur sola natura potentiam habeat reducendi 4. elementa in primam materiam generaliter mixtam, quibusvis elementis; impossibile fuerit cuiquam operantum id efficere, præter ipsam, quæ sola dat materiam atque naturam. Quinta namque essentia, quæ cathena dicitur aurea, ad hunc modum contraria connectit & concordat, ut nunquam dissentiant amplius. Considerandum in primis aurum, quod pulcherrimam formam suam accipit in cælo, & optimam in terra materiam pariter & gemmæ. Cælum igitur quintam essentiam informat forma & materia in elemento contenta, per quam forma detinetur: quæ depuratione, & successu longi temporis perficitur. Aurum itaque & gemmæ per me naturam solam componuntur: nemo enim proportiones præter me novit. Quod utique quæris summum est naturæ secretum, descendens ex virtute cælesti. Quapropter tota scientia naturæ debetur, qua simplicitas elementi de cælo depromitur, hæc in cælo dicitur essentia primitiva, & in elemento quinta, quam ipsa reductionibus efficit, ac prolixis circulationibus, inferius in superius convertendo, & frigidum & siccum, in humido & calido conservando, lapides atque metalla sub humido suo radicali, cælestibus motibus astrorum, quibus elementa gubernantur, & eorum obediunt influentiis: ut quanto purior est materia, tanto per naturam fiat excellentius opus. Cælestis itaq; motus est intelligentia correspondens in inferioribus, in quibus per suas influentias omnia producit in esse. Utitur ergo natura materia in igne quovis infallibili, quia ex isto virtutem recipit omnem. Item aqua ex origine sicca proveniens, nihil quod tangit humectans, non recedens neq; volatilis, est oleum incombustibile. Nullus artificialis ignis tantum calorem infundere posset, quantus ex cælo provenit. Cæterum in istis non ignorandum, opus hoc nostrum integrum fieri ex vili materia homogenea, in unico vase clausa, in unico furno id continente,

nente,quod eam perficit: nam,solo regimine perficitur,imitando naturam. Hæc in generatione hominis,corpus admodum subtiliter format ex argento vivo & sulphure masculino agente, solo vase,matrice videlicet contento,cujus furnus venter est, quamvis auxilietur homo per suam artem, dum ardet in sua natura, materiam congruam infundendo, præter quod aliud nihil efficere potest. Non secus in arte nostra, si quis eligere norit materiam ejusmodi,qua natura delectatur,eamque rite præparatam suo vase & furno concludere,ego(inquit natura)& ipse perficiemus ubique sine mora,modo requisitum ignem administrarit naturalem, contra naturam,non naturalem,& absq, ardore: ignem(inquam) calidum, siccum, humidum & frigidum. Considera igitur qualem esse oporteat: nam absque igne & materia nihil fit in hac scientia. Do tibi materiam(inquit natura)forma est,quod ipsi tibi pares,non dico substantialem,neque accidentalem,sed construendi vas, atque furnum. Deinceps præpara materiam tuam in pulverem factam cum aqua sua,vase conclusam unico: rege calore temperato, hic promovebit actionem, & frigiditas putrefactionem. Siquidem ob magnam frigiditatem non posset impedire siccitas,neque resistere huic argenti,quin argentum vivum statim reducatur in primam materiam integra connexione. Proinde priusquam opereris(inquit natura)disce me cognoscere,quæ mater sum,sine qua nulla creatura potest essentiam recipere, vegetare,neque animam habere sensitivam absque cælo & elementis. Est utique medium inter Mercurium & metallum, quod sumendum est ad artem nostram: Est(inquam)aurum potabile, & humidum radicale,summaque medicina quam per tuam artem, & meam scientiam perficimus. Absque me quæ materiam exhibeo, nihil unquam efficies,& absque te,qui ministras,non possum hoc opus exequi sola. Sed per me & te brevi tempore consequeris. Transmuta quatuor elementa,metalla deferens & atramenta,sub specie transmutabili,quæ materia notatu digna fuit à Philosophis usurpata, & ab ignaris contemta. Similis est auro substantia,dissimilis essentia: Convertens ejus elementa, quod quæris invenies,inferiora sublimando, & superiora & inferiora con vertendo. Sumito igitur vivum hoc argentum agente sulphure mixtum,& unico vase,unico furno etiam conclusum, inhumetur vas pro tertia parte,supraque philosophicum ignem contineatur: omnisque species,præter materiam solam à qua minera sumit originem, relinquatur.

Responsio.

Natura movens superiora digitis & pedibus, inferiora transmutat elementa usque in centrum terræ sine intermissione, à cælo primam formam accipit, & materiam ab elementis: quamvis hæc

hæc materia confusa sit,& non diffusa, donec per naturam specificetur,& qualificetur. Tum demum recipit formam substantialem,& postea visibilem accidentalem. Formam priorem transmutat,ut informet nova forma materiam. Objectum namq; potentia subjectū est,quia substantiā in actu, qui prius fuit in potentia,sustinet. Aurum scitur esse minerarum omnium thesaurum,attamen formam non habet, neque materiam tantæ potentiæ, ut suam excedat perfectionem: non habet enim majorem potentiam,quam perficiendi seipsum,quicquid moliatur artifex. Ipsum destruere ac in esse reducere,fatuum esset opus, cum ex eo nihil plus virtutis,neque potentiæ haberi possit, quam obtinet ex propria sua natura. Nulla fit reductio eorum, quæ natura perfecit in speciem,vel individuum,nisi primo corrumpantur. Etiam post corruptionem generatio non fit speciei similis, nisi fiat regressus in hoc genus. Quapropter auri destructio viam non sternit ad ipsum construendum, quia per sui destructionem construi nihil potest: ipso namque mortuo pariter moritur ejus substantia, ut ex eo non possit amplius aliud argentum vivum enasci, neque metallum. Et quia elementum ignis in terra continetur, & aeris in aqua,quorum quantitatem,qualitatem,proportionem perfectæ conjunctionis suæ nemo novit,separanda non sunt elementa,cum reparari nequeant. Solum id igitur quod natura generavit, nobisque relinquit sumendum ad artem. Summatim elementorum separatio non fit effectualiter argenti vivi, neque solis, qui pater est artis filio suo spiritum impertiens.

Auctoris incogniti.

EST in Mercurio quicquid quæritur,ex quo corpus, spiritus, & anima trahitur, unde purissima & mundissima tinctura provenit. Humor est pretiosus, hominem lætificans, factus ex terra, aqua & igne. Corpore utique purgato, conceptoque spiritu, tandem clarus fons exurgit, in cujus fundo jacet leo viridis aut serpens qui extenditur. Si expergefiat in altum ascendit,& postquam ei deficit animus,deorsum decidit in balneum,quo tantisper lavatur donec rubescat, lavatur (inquam) aqua vitæ usque dum non agnoscatur amplius. Postremo vertitur in dignissimum lapidem,primo album,& postea citrinum visu pulchrum, atque delectabilem, Sis igitur de Mercurio vero sollicitus,quem natura generavit,& qui cum suo patre moratur prospere, prosperaque reddit imperfecta metalla.

Testamentum Arnaldi Villanovani.

LApis generatus,ortusque de terra per elevationem perficitur, aquæ potione satiatus. Infra duodecim horas, ut minimum inflatur,& intumescit circumquaque visibiliter. Postmodum in

 balneo

balneo positus, vel in aeroso hypocausto moderate calido & sicco, ac purificatus ab extraneo vapore, soliditatem suarum partium acquirit, extenuatusque superflua humiditate, fit idoneus ad commixtionem. Quo facto, ex purioribus ejus partibus exprimitur lac virgineum. Quod mox inde positum in ovum philosophicum, proprio & continuato calore, foveatur ut pro pullorum exclusione. Varietate suorum calorum nudatus, gaudet cum suo compare, colore tinctus instar nivis. Inde post absq; periculo resistit ignis violentiæ, tantisper, donec pavonis coloribus ornatus, de monumento deinceps egrediatur cum Regali summaque potentia.

Etsi brevis admodum hic videatur esse processus, prolixissimis tamen circumstantiis non caret, ac operationibus. Singula compendiose tractantur, quæ circa hoc opus necessaria sunt opera, per singulas periodos optime consideranda, nec inconsiderate prætereunda. Nam facilius ex tantillo sermone veritas comprehenditur, huius divinæ scientiæ, quam ex copiosissimis & innumeris voluminibus, multitudine varietateque veritatis unitatem & simplicitatem contegentibus.

ALIÆ QVÆDAM ANNOTATIONES EX VARIIS AUCTORIBUS.

De solutione & coagulatione materiæ Chemiæ.

CUm solutio sit præcipua hujus artis operatio, primo de hac dicendum erit, adductis variorum Philosophorum auctoritatibus, quo facilius intelligi queat, una aliam interpretante. Hæc sunt igitur, quæ colligere voluimus, & attexere nostris collectaneis. Etenim ex varietate mens Philosophorum petenda est, si reducatur comparationibus ad unum & eundem sensum. In quibus maxime convenire videntur, hoc ipsum esse quod quæritur, non dubitandum. Totum utique negotium operis divini philosophici consistit in his duabus operationibus, videlicet in solutione & congelatione. Solutio igitur ex sententia Gebri, est rei siccæ in aquam reductio.

SCALA PHILOSOPHORUM.

Solutio lapidis est reductio ejus in mineralem aquam.

VILLANOVANUS.

Solvimus (inquit) quando corpora dividimus, ea simplicia & subtilia reddimus, atque in primam naturam & materiam resolvimus.

AVICENNA *de materia.*

Duplex est materia prima, propinqua & remota: propinqua est ar-

eſt argentum vivum: remota eſt aqua. Quia argentum vivum prius fuit aqua, deinceps argentum vivum.

LULLIUS.

Diſſolutio primariam intentionem habet, ad deſtruendum cum lunaria.

CLANGOR BUCCINÆ.

Prima materia haberi non poteſt, niſi per operationes artificiales, naturalibus operationibus contrarias.

AUCTOR INCOGNITUS.

Quam difficilis res ſit diſſolutio, teſtari poſſunt, qui ſolutioni dederunt operam. Multi ad eam ſua imperitia pervenire non potuerunt. Qui aliter igitur quam per noſtrum artificium ſolvit, fruſtra ſolvit.

CLANGOR.

Solutio eſt opus naturæ, & non artis: artifex tantum naturæ miniſter eſt, & adjutor.

AVICENNA.

Ut aqua eſt prior & propinquior materia lapidis, ita altera materia lapidis, eſt ſpiritus metallorum.

ROSARIUS.

Qui cupis inveſtigare hujus artis ſecretum, cognoſcere te oportet primam metallorũ materiam, alioqui tuo labore fruſtraberis.

VILLANOVANUS.

Diſſolutio eſt ſapientiæ perfectio: oportet enim ut ipſa ſapientia quæratur: alioqui non invenietur. Propterea dixit Hermes: Homo non poteſt habere, nec reperire diſſolutionem niſi per ignem divini ingenij.

AVICENNA.

Verum principium noſtri operis eſt diſſolutio lapidis. Idem: Primum regimen lapidis eſt lapidem ſolvere, & in ſuam primam naturam reducere.

VILLANOVANUS.

Indiges tu, quicunque vis operari, ut in ſolutione & ſublimatione duorum luminarium primo labores, quia primus gradus operationis eſt, ut fiat argentum vivum ex ipſis.

LUDUS PUERORUM.

Artifex noſtri operis primo debet lapidem ſolvere, deinde coagulare: quoniam opus nſtrum nihil aliud eſt, quam facere perfectam ſolutionem & congelationem.

CLANGOR.

Tota hæc ars in hoc vertitur, ut jungamus humidum ſicco: id eſt, ut ſolvamus & coagulemus. Humidum eſt ſpiritus liquidus ab omni ſorde mundatus. Siccum eſt corpus perfectum purum & calcinatum.

MIRNERIS.

Siccum est terra: humidum vero est aqua.

ARISTOTELES CHEMIOGRAPHUS.

Primum quod facere debes in opere, est, ut Mercurium sublimes, deinde ut in Mercurium mundum corpora munda mittas.

CALID.

Nisi converteritis corpora in subtilitatem, ut sint impalpabilia tactui, non dirigetur vobis quod quæritis. Et si trita non fuerint, revertimini ad operationem, quousque terantur, & fiant subtilia. Quod si feceritis, vobis quod optatis dirigetur.

TURBA.

Nisi copora fiant incorporea, nihil operamini.

GEBER.

Nullum argentum potest fieri, nisi omnia prius solvantur.

ROSARIUS.

Qui aurum scit destruere, ita quod amplius non sit aurum, is ad maximum arcanum pervenit.

JOAN. AQUINAS.

Facilius est aurum construere, quam destruere.

SCALA PHILOSOPHORUM.

Solutio lapidis est occulti revelatio, crassitudinis attenuatio, rei duræ & siccæ in quandam liquidam substantiam reductio.

VILLANOVANUS.

Aurum & argentum in peneralibus terræ dura, sicca, & strictissime ligata reperiuntur. Per dissolutionem vero artificialem mollia redduntur, fluentia, & substantia liquida. Idem: Natura in suo corpore, tincturam occultat, quam ars manifestat cruciando & torquendo corpus, modo per aquam, modo per ignem. Item: Non pigeat vos cruciare & corrumpere corpus terendo, & imbibendo, donec aquam extraxeritis, & corpus tenue factum sit, ac impalpabile.

CLANGOR.

Corpora metallorum dissolutione dissolvuntur.

VILLANOVANUS.

Aqua Philosophorum benevole & naturaliter dissolvit metalla, cum quibus non ingrato, neque contrario vinculo colligatur. Idem: In aqua Philosophorum virtus inest humida, proprietatem habens, quæ sine damno & detrimento corpus torquet.

BERNARDUS.

Similitudinarie generantur per artem homo & aurum: tamen horum spermata & semina per artem generari non possunt, eo quod illam proportionem mixtionis, ad producenda semina, ars nescit componere.

CON-

CONGREGATIO PHILOSOPHORUM.

Natura eum gradum,quem perficere poteſt, perficit, ſed quem præterire nequit. Alius: Natura continet in ſe ea quibus indiget: ſed non perficitur,niſi arte moveatur,& operatione. Item:Primæ diſpoſitiones lapidis nulla arte induci poſſunt, natura ſolum hoc facere poteſt. Item: Materia lapidis fit natura. Materiam facere poteſt. Item:Materia lapidis fit natura. Materiam facere per aliquod artificium impoſſibile eſt. Lapis enim à natura creatus invenitur,nec alio indiget,niſi ut removeatur quod ſuperfluum eſt in eo,id eſt,in materia ejus.

AVICENNA.

Lapis non fructificat, donec ad nihilum deveniat tanquam aqua decurrens.

TURBA.

Totum magiſterium noſtrum fit cum aqua noſtra, ex ea, & de ea fiunt omnia neceſſaria. Nam ipſa ſolvit corpora ſolutione vera & philoſophica,ut convertantur in aquam,ex qua ab initio fuerunt. Alibi: Niſi quodlibet vertatur in aquam nullatenus pervenietur ad perfectionem.

ALPHIDIUS.

Niſi naturas attenues,aquam illas faciens, nihil colorare potes: fac ergo corpora eſſe aquam liquefaciendo, quæ apud Philoſophos aqua ſapientiæ nuncupatur.

ROSARIUS.

Aqua permanens,ſive perennis,ſive vinum ardens dicitur aqua corporis,id eſt,quando corpus redactum eſt in Mercurium. Item: Aqua permanens eſſe non poteſt absque ſuo corpore, cum quo ſoluta eſt. Item: Abſque aqua permanente nihil fit. Dicitur etiam aqua vitæ. Item: Solum cum ardente vino potes complere elixir perfectum.

SCALA.

Draco eſt ſulphur, quod extrahitur de corporibus per magiſterium.

AVICENNA.

Qui elixir album facere inſtituit, in argento ſulphur album reperiet,in auro rubeum. Et quoniam tale ſulphur non reperitur ſupra terra,niſi in iſtis duobus corporibus,ideo præparanda ſunt corpora ſubtiliter,ut ſulphur eorum, & argentum vivum ex ipſis habére poſſimus,qualia fuerunt illa, ex quibus aurum & argentum ſub terra efficiebantur.

CLANGOR.

Solvite corpus perfectum in Mercurium, inde habebitis virtutem occultam, id eſt, ſulphur philoſophicum digeſtum, & deco-

ctum per opus naturæ, quemadmodum in minera digeritur, & decoquitur.

LUDUS PUERORUM.

Oportet nostrum lapidem ad primam materiam reduci, & ad originem sulphuris & Mercurij.

CLANGOR.

Et tale argentum vivum dicitur oleum incombustibile, anima, aer, & splendor corporum, quia corporibus metallicis mortuis & imperfectis vitam præstat immortalem, & ea illuminat.

GEBER.

Principalia naturalia in opere naturæ sunt, spiritus fœtens, id est, sulphur, & aqua viva.

CLANGOR.

Dissolutio corpus in naturam spiritus convertit.

ROGERIUS.

Oportet omnino quod fixum fiat volatile: id est, quod corpus fiat spiritus, idque cum volatili, id est, cum Mercurio mundo.

CLANGOR.

Spiritus, id est, aqua Philosophorum, est locus animæ. Anima est tinctura à corporibus perfectis extracta, & in spiritum, id est, in aquam Philosophorum derivata.

VILLANOVANUS.

Hæc est via qua secretum consequimur conficiendi sulphuris albi & rubei, quod est anima corporis, quæ à corpore educta, tingendi vim habet, quam spiritui aquæ vitæ committit conservandam.

SCALA.

A radice convenit extrahere naturam, id est, primas partes essentiales, sine quibus nulla fit metallorum transmutatio.

VILLANOVANUS.

Intentio nostræ operationis non est aliud, nisi quod eliciatur, & eligatur purissima substantia ex sole & luna.

CLANGOR.

Extrahe argentum vivum, seu lapidem philosophicum tam à corporibus, quam à vivo argento: quoniam unius sunt naturæ, & habebis Mercurium & sulphur, de illa materia super terram, de qua aurum & argentum generata sunt in terra.

COMMUNIS SENTENTIA.

Mercurius Philosophorum constat argento vivo & sulphure.

BERNARDUS.

Sol nihil aliud est, quam sulphur & argentum vivum. Terram, inquit, & aquam Mercurio attribuunt, aerem & ignem sulphuri. Terra & aqua sunt elementa passiva, aer & ignis activa. Terra & aqua feminæ rationem habent, aer & ignis viri, nec est alia extranea ad-

nea additio, nisi digestio, qua mediante, omnia quatuor in auro circundantur, & æquali proportione maturantur.

COMMUNIS SENTENTIA.

Corruptio unius est generatio alterius, idque tam in artificialibus, quam in naturalibus. Aliter: Secundum naturam nihil generatur, quod prius non corrumpatur, & nihil resurgit, quod præmortuum non sit.

BERNARDUS.

Si aurum in argento vivo decoquatur, seu dissolvatur debito modo & via naturali, ipsum argentum vivum naturales propietates auri obtinebit. Idem: Solutio quæ fit per aquam Philosophorum, formam quidem corrumpit exteriorem corporum solutorum, at non corrumpit materiam.

VILLANOVANUS.

Quod dissolvit corpus à spiritu est, quod verò coagulat spiritum à corpore est. Alibi: Spiritus dissolvit, corpus coagulat. Idem, Quantum corpus solvitur, tantum spiritus coagulatur. Quod si corpus non solveretur, neque spiritus inspissaretur. Alibi: Quod à corpore soluto exit, humiditas est radiosa, quod dissolvit corpus, de spiritu prodit, & virtus ejus est germinosa. Idem alibi: Solutio corporis fit cum coagulatione spiritus, & coagulatio spiritus cum solutione corporis. Tunc miscetur corpus cum spiritu, & fit unum cum eo, nec unquam separantur, non magis quam aqua mixta aquæ.

CLANGOR.

Quando sperma Mercurij jungitur cum terra corporis, cotpus dissolvitur in aquam spermatis, & fit aqua una sine divisione.

VILLANOVANUS.

Intellige autem corporis solutionem, & spiritus coagulationem, simul eodemque tempore fieri.

ROSARIUS EX CALIDE.

Solutio corporis, & coagulatio spiritus sunt duo, sed habent unam operationem. Quia spiritus non coagulatur nisi cum solutione corporis, nec corpus solvitur, nisi cum coagulatione spiritus. Ideo inter solutionem corporis & coagulationem spiritus non est differentia, nec diversum opus in aliquo; ita ut fiat unum sine alio. Quemadmodum videmus fieri, cum aqua vulgaris terram conatur subtiliorem efficere, & in suam materiam solvere; eodem enim tempore aqua densior & spissior fit, terra autem subtilior & rarior.

LULLIUS.

Multi Philosophorum in aqua forti communi, facta ex vitriolo & sale nitro, corpora metallorum dissolvebant, & per evaporationem trahebant aquam illam, tunc calx in fundo vasis remane-

bat,quam postea cum aqua dulci communi abluebant: deinde aquam illam per evaporationem tollebant, & calcem cum menstruo dissolvebant,ut opera sua conficerent, quæ secundum quod competebat,finem non consequebantur optatum. Dissolutio enim quæ fit cum aqua forti, non est sicut natura postulat. Idem alibi sic: Aurum & argentum solvuntur in rebus radicalibus sui generis,non autem cum fortibus aquis,quæ metalla corrumpunt: quoniam illæ aquæ repugnant naturæ.

ROGERIUS.

Metallis nihil adhæret,neque eis conjungitur, neque transmutat,nisi quod ex illis est.

BERNARDUS.

Fatui ex mineralibus conficiunt aquas per dissolutionem corrosivas,in quas mittunt species metallorum,& corrodunt, & non solvunt solutione naturali, quæ requirit permanentiam amborum,nempe solventis & soluti.

IDEM.

Nulla aqua naturali reductione speciem metallicam dissolvit, nisi illa quæ permanet cum specie metalli in materia & forma, & quam metalla ipsa possunt recongelare. Quod non est in aquis fortibus ad soluta corpora non pertinentibus. Corpora quidem per aquas fortes corroduntur,sed non solvuntur. At quantò magis corroduntur,tantò magis à metallica specie alienantur.

VILLANOVANUS.

Per solutionem corpus cum spiritu miscetur, & cum eo unum fit,ita ut alterum ab altero nunquam separetur.

CLANGOR.

Corpus dissolvitur in aquam spermatis,& inde aqua fit una sine divisione.

PHILOSOPHUS.

Melior est solutio voluntaria quam violenta, & temperata quam festina: & ideo cavendum est, ne vis formæ generativa cum corrosivis & adurentibus suffocetur.

ROSARIUS.

In nostro lapide sol & luna vivi sunt, aliosque soles & lunas ex se gignere possunt. Aliud aurum ad hoc,& alia luna mortua sunt: remansit enim vis & potentia eorum in solutione facta per nostram aquam. Alia aqua ea perdidisset,ac sterilia reddidisset.

VILLANOVANUS.

Solutio tantum fit per argentum vivum: ipsum enim solum potest solem & lunam ad primam materiam redigere. Idem: Totum beneficium hujus artis in Mercùrio,sole & luna consistit.

ARISTOTELES.

Si nihil aliud haberemus à Mercurio, quam quod corpora subti-

ſubtiliat ad naturam ſuam, non parvum nobis præſtaret beneficium.

GEBER.

Omnis ſolutionis perfectio, adducitur cum aquis ſubtilibus, & maximè acutis, acribus, ponticibus, & fecem nullam habentibus, ſicut eſt acetum deſtillatum, uva acerba, pyra multæ acritudinis, mala granata deſtillata, & his ſimilia.

VILLANOVANUS.

Corporis ſoluti, & aquæ ſolventis natura una eſt, niſi quod natura corporis completa eſt, digeſta, & fixa: aquæ autem natura, incompleta, indigeſta, & volatilis.

REGOR.

Argentum vivum eſt ignis corpora comburens, mortificans & conſtringens.

ROSINUS.

Aqua tantò eſt igne calidior, quantò ignis eſt calidior aqua.

ROSARIUS.

Aqua noſtra eſt fortior igne, quia facit de corpore auri merum ſpiritum, quod ignis facere non poteſt. Idem: Spiritus eſt totus igneus per ſuam igneitatem ſolvens, & dividens corpora.

TURBA.

Comburite æs noſtrum igne fortiſſimo.

CALIDIUS.

Minor ignis omnia terit: minus enim operatur, quam aqua noſtra, quæ corpus ſolvit, quod ignis facere nequit.

LULLIUS.

Sciri poteſt materiam primam noſtri lapidis eſſe ex natura Mercurij vivi, & ſulphuris: quoniam ipſa non poteſt in igne corrumpi, nec in aqua, nec in aëre.

ROSARIUS.

Aliqui dixerunt, quod argentum vivum vulgi adhæret corporibus, quod eſt falſum. Quod enim Geber ait: Non invenimus inventione noſtra rem aliam magis, quam argentum vivum amicari corporum naturis. Hoc totum intelligendum eſt de argento vivo philoſophico. Ipſum enim ſolum adhæret corporibus, nec ullam aliam rem invenire potuerunt Philoſophi antiqui, nec moderni invenient aliam rem, quæ corporibus adhæreat, niſi argentum vivum philoſophicum: quia argentum vivum vulgare non adhæret corporibus: Et propter hoc multi ſunt decepti operando in illo argento vivo vulgi.

LULLIUS.

Qui cum forti aqua diſſolvunt, ignorant vegetabilia noſtrum menſtruum acuentia: ignorant etiam aquam Mercurij vulgi, quam nos ſcripſimus in Teſtamento noſtro.

VILLANOVANUS.

Ut natura mutet naturam & convertat, tantum eo indiget, quod suæ est naturæ. Item quod solvit & solvitur, unius sunt generis & naturæ. Idem: Vera non est, neque philosophica corporis solutio, neque spiritus coagulatio, si in dissolutione erit materia, & natura extranea.

DASTINUS.

Oportet ut elementa aquæ sint ejusdem naturæ cum elementis metalli transmutandi, alioqui degener soboles erit: quoniam ex diversitate partium nascitur & totius diversitas. Quomodo similitudo ex eis est, quæ ex uno genere sunt, & ex una radice pullulant.

ROSARIUS.

Lapis Philosophorum fit ex tribus: scilicet sole, luna, & Mercurio. Item: Fac Mercurium ex sole & luna in suo esse, sine Mercurio vulgi, sed per viam philosophicam.

LULLIUS.

Lapis componitur ex argento vivo metallorum, non ex argento vivo vulgi.

NOVUM LUMEN.

Argentum vivum nostrum non est argentum in propria natura, nec adhuc in natura ad quam deductum est per mineram, sed natura ad quam deduxit illud artificium nostrum.

RICHARDUS.

Mercurius crudus disponit corpora in primam materiam, sed Mercurius corporum id facere non potest. Idem: Quia per congelationem illud crudum sulphur, quod antea, (id est, ante congelationem) in illo fuit, est alteratum in natura, & ideo non corrodit sicut primum.

PHILOSOPHI IN GENERE.

Ab immundo ne quæras munditiem. Stultum est ex re quærere, quod in ea nunquam fuit. Quis dabit quod non habet? Quæ est illa insania, velle ex deteriore facere, quod sit melius: hoc est, perfecta facere ex imperfectis?

LULLIUS.

Cœlum, lunaria, menstruum, liquor vegetabilis, aqua argenti vivi rectificata & acuata cum vegetabilibus, est cum qua fit dissolutio metallorum naturalis.

VILLANOVANUS.

Aquæ solutionis ex salibus, aluminibus, & aliis id genus confectæ, quæ cum metallis nullam habent cognationem, species metallorum non conservant: contra, destruunt ac dissipant. His aquis contra est aqua Philosophorum, quæ metalla conservat, subtiliora reddit, deinde dissolvit, & magno naturæ consensu ea in primam transfert materiam.

THR-

TURBA.

Accipite ſpiritum nigrum non urentem, & cum eo corpora ſolvite, & dividite.

CLANGOR.

In aqua Philoſophorum latet ſpiritus quintæ eſſentiæ, cujus ſolius eſt magiſtraliter corrumpere, & in ſuam primam materiam transformare.

ROSARIUS.

Succus lunariæ fit ex vino noſtro, quod paucis filiis noſtris notum eſt, & cum illo fit ſolutio noſtra, & fit aurum potabile noſtrum, mediante illo, & ſine illo nequaquam.

LULLIUS.

Menſtruum abſque auro & argento, lapidem philoſophicum generare non poteſt nec econtra. Ubi autem illa conjunguntur, menſtruum movet metalla ad diſſolutionem. Et viciſſim metalla movent menſtruum ad producendum ignem in lapidibus.

CLANGOR.

Si corporis imperfecti, ſcilicet terræ fuerit una libra duodecim unciarum, fixatur cum imbibitionibus ſuis nonaginta diebus.

LULLIUS.

In ſingulari aqua de corpore rubeo præparato, id eſt, de terra noſtra rubea præparata, & in tenues laminas coaptata, vel in pulverem limaturæ redacta, pone duas drachmas, id eſt, quartam partem unius unciæ. Quod ſi plus ſolvere poteris plus apponas, veruntamen non excedas unciam unam. Si de terra remanſerit aquid non ſolutum, relinque in vitro: quod autem ſolutum eſt, ſepone; poſtea quæ terra non ſoluta reſtitit, cum nova ſolvenda ponatur. De nova autem terra non ponas duas drachmas, ſed minus, nempe quantum relicta terra ponderat. Quod intellige, niſi perſpexeris aquam plus ſolvere poſſe.

GEBER

Modus ſolutionis duplex eſt: ſcilicet per fimum calidum, & per ferventem aquam: quorum una eſt intentio, & unus effectus. Modus ergo per fimum eſt, ut ponatur calcinatum in ampullam vitream, & ſuper illud fundatur quantitas aceti deſtillati, vel conſimilis duplum ejus, & obturetur caput ipſius benè, ne ſpiret, & ſub fimo tepido ſolvi dimittatur: poſtea per deſtillationem filtri ſolutum removeatur: non ſolutum verò iterato calcinetur, & poſt calcinationem iterato ſimiliter ſolvatur, donec per iterationem operis ſuper illud, totum ſolvatur. Modus verò ſolutionis, quæ fit per aquam bullientem velocior eſt, & eſt ut calcinatum in ampullam ordinetur cum aceto obturato foramine, ne reſpiret. Quæ ampulla in caldario pleno aqua & ſtramine ſepeliatur, & poſtea ſuccendatur ignis ſub ea, donec aqua per horam ferveat. Poſt verò

hoc verò solutum destilletur, & seorsim servetur, non solutum verò iterato calcinetur, & iterato eodem ordine solvatur, donec per reiterationem totum solvatur.

SEMITA SEMITÆ.

Accipe pretij libram unam, cum quatuor libris aquæ: tere & incorpora cum sale modico, & aceto, quousque fiat totum amalgama, Pretio optimè amalgamato, pone ipsum in multam quantitatem aquæ vitæ, id est, Mercurij. Pone super cineres & sit ignis lentissimus per diem naturalem. Sine vas infrigidari, & cola aquam per pannum lineum, ut transeat quod de corpore fuerit resolutum. Quod remansit in panno, cum nova aqua benedicta repone ad ignem per diem naturalem, cola ut prius. Toties reitera, donec totum corpus in aquam convertatur.

VILLANOVANUS.

Tere libram unam limaturæ mundæ in mortario, cum quatuor libris Mercurij. Illi libræ duodecim libras aquæ vitæ dato. Pone totum in urinali, & super ignem cinerum debilem & lentum, & per diem coque. Frigefacto vase, aqua coletur, ut cum ea transeat, quod de corpore & limatura solutum erit, eam aquam sepone. Et quod solutum non est, cum nova aqua benedicta ad ignem repone per diem & noctem. Cola ut prius quod est solutum, & hanc secundam aquam pone cum prima. Ita fac, donec tota limatura in aquam, id est, in primam materiam conversa sit.

LULLIUS *in luce Mercuriorum*

Recipe unciam unam solis purissimi, pone unciam illam in vitreo vase, & superpone unciam unam cœlestis menstrui, vel duas, ad plus, & immediatè claude vas, ne respiret, pone vas in igne cinerum per diem naturalem ad leniter bulliendum. Menstruum dissolvendo solem colorabitur, colore citrino resplendente, postea soluto sole, pone in balneo Mariæ per alium diem naturalem. Postea per transitum de uno vase in aliud vas, menstruum sic coloratum in alio vase repone, & vase sigillato ad partem serva. Deinde super solem qui remansit insolutus in fundo vasis, pone de alio novo menstruo, ut supra diximus. Et demum clauso vase, pone in igne cinerum per alium diem. Deinde extrahe solutum per transitum, ut supra in alio vase cum alio sole soluto. Et sic cum novo menstruo reitera solutionem prædictam, donec menstruum amplius coloretur, & in fundo vasis manebit de terra solis absque anima. Idem: Accipe calcem cujuscunque corporis voluceris, pone in ampulla, quæ habeat longum collum. Superfunde aquã lunariam, ut supernatet quatuor digitis. Pone super cineres, ubi bulliat per diem naturalẽ. Deinde pone in fimo per duos dies naturales, ut melius digeratur, & ut materia separetur per partes subtiles à grossitie sua. Post extrahe ampullam. Recipe aquam illam

illam claram in una cucurbita,& cave ne feces turbentur,dum vas inclinatur. Mox cooperi cucurbitam, & pone in fimo ut prius. Vase autem benè obturato, & facta evacuatione, superfunde aliam aquam similem primæ, quæ supernatet ut prius, & pone in fimo. Istas operationes reiterabis, donec corpus à suis spiritibus evacuetur. Idem: Accipe aurum,& projice ipsum in aquam vegetabilem. Sit aurum ad pondus aquæ vegetabilis, pone illud totum in digestione balnei per sex dies naturales,& aurum dissolvetur in aquam,in colore croci. Postea verò destilla menstruum in destillatione balnei. Postea superpone aliam lunariam recentem,& pone iterum in digestione balnei alios sex dies naturales. Et tunc extrahe & mitte aliud,quod solutum est, in aliam ampullam,& super aliud,quod remansit finitis solutionibus, & destillationibus,iterum de menstruo suppone ad quantitatem terræ, & pone in digestione balnei per quatuor dies naturales. Et illud quod solutum est de metallo,simul cum menstruo pone in cucurbitam ut prius,& sic fac usque ad sex inhumationes & destillationes,& illud quod remansit finitis destillationibus de fecibus non cures.

GEBER.

Non solutum iterato calcinatur, & post calcinationem iterato solvitur.

COMES.

Opus dissolutionis grave est, & difficile: expedit autem corpora solvere per aquam solam: id est,per argentum vivum sine calcinatione: quoniam istud est securius, licet in operatione sit tardius,tincturam igitur non festines extrahere. Festinatio omnia comburit,& ad remotum perducit.Potenter sustine,coque,& non te tædeat.

ALPHIDIUS.

Multitudo & diversitas relinquenda, una dispositio quærenda.

LULLIUS.

Terra rubea ubi purificata & mundata fuerit,& in tenues laminas coaptata, ponenda est in aquam, ibi non solvetur primò in aquam,sed tantum calcinabitur,& in pulverem rubeum quodammodo sine tactu reducetur. Idem, terram eam desicca secundum suum modum, ita quod pulvis super eam non cadat,donec aliam aquam attuleris,in qua possit dissolvi.

SCALA.

Sol & luna cum prima aqua calcinantur philosophicè, ut corpora aperiantur, & fiant spongiosa & subtilia, ut aqua secunda melius possit ingredi ad operandum suum opus.

ALBERTUS.

Mercurius noster fit ex corporibus perfectis, & non ex imperfectis:

fectis: hoc est, cum aqua secunda, postquam per primam aquam fuerint debitè calcinata.

ROSARIUS.

Fixum fit volatile spatio unius mensis.

CLANGOR.

In dissolutione facienda, terra toties terenda, id est, in igne continenda, & aqua est illi adjungenda, donec apertè videas nihil amplius superesse, quod dissolvi queat.

ROSARIUS.

In solutione corporis, si plus erit de non fixo, id est, de spiritu, solutio erit celerior, quam si plus erit de fixo, id est, de corpore, si contra, tardior erit solutio: quare volenti citò solvere multa opus est aqua. Idem: Necesse est autem, ut plus sit de volatili, quam de fixo, à duplo usque ad quintuplum, sextuplum, vel usque ad decuplum, & non ultra.

COMES.

In dissolvendis corporibus, vide ne corpus album cum rubeo, nec rubeum cum albo misceatur, sed utrumque seorsum dissolvatur, neque aquam unius cum aqua alterius confundas.

LULLIUS *in magia naturali.*

Si tibi aqua defecerit, sume cucurbitam, in qua sunt omnes liquefactiones, & superpone alembicum. Destilla aquam lento igne, scilicet per balneum, in tantum quod habeas duas partes liquefactionis. De ista aqua pone super materiam corporis, quæ est in ampulla, in qua cœpit solutio fieri, usque ad quantitatem pristinam. Et sic iterabis, donec tota terra sit evacuata.

REGOR.

Caveatur ne acetum in fumum convertatur, & pereat.

ROSINUS.

Caveas tibi ne tantum fumositate pereat.

LULLIUS *in Repertorio.*

Solutiones aquæ sunt in balneo, vel in fimo collocandæ: unde quod destillari poterit levi calore educatur. Vasa destillatoria sunt arcte connectenda, ut ne quid foras exhalet. De tribus aquæ partibus, duæ tantum sunt per destillationem evocandæ, aqua solis & lunæ sejunctim sunt excipiendæ. Vitreum vas ex lapide potius quam ex silice conflandum est: scilicet, ne mordacitate & acrimonia aquæ corrodatur. Et ne spiritus evanescant, ea vasa fideliter sunt obturanda. Deinde istiusmodi aqua virtute & bonitate præstantior est, quam antea.

SCALA.

Qui non solvit & coagulat, multipliciter errat: Congelatio est rei mollis induratio, humoris occultatio, & diversorum colligatio.

CLAN-

CLANGOR.

Dissolvere est corpus in naturam spiritus convertere. Coagulare est spiritum efficere corporalem. Solutio facit corpus fixum volatile. Coagulatio contra, facit corpus volatile fixum. Idem: Spiritus, id est, aqua non coagulatur, nisi mediante corpore, quod in ea sit dissolutum. Corpora enim sunt velut coagulum hujus lactis, id est, Mercurij. Coagulum autem est, vel sol, vel luna, in Mercurio soluta.

MENABDES.

Jubeo posteros facere corpora non corporea, & incorporea corpora: illud per dissolutionem, hoc per suavem fit decoctionem.

AVICENNA.

Sales sunt radices operis. Idem. Salia cujuscunque generis sint nostræ arti sunt contraria, demto sale nostræ lunariæ, quod lunaria nostra reliquit ex corporibus solutis.

GEBER.

Non egemus nisi uno vase, una fornace, unaque dispositione. Quod intellige post præparationem primi lapidis.

COMES.

Ubi aquam magno ingenio, & subtili sagacitate tuæ mentis evaporaveris, cape tuum salem ita calcinatum, & pulverem subtilissimum, atque impalpabilem, & sepone mundo in vase vitreo, usque quo oporteat eum operi adjungere.

ROSARIUS.

Tres sunt lapides, tres sales sunt, ex quibus totum magisterium consistit.

Triplex est lapidis materia, aurum, argentum, & aqua philosophica.

Tres aquæ, solaris, lunaris, & Mercurialis: quæ postrema corpora solis & lunæ, in suas aquas resolvit.

Triplex est Mercurius Philosophorum, primus calcinans corpora, secundus solvens, ac sublimans, tertius his duobus conjunctus.

CLANGOR BUCCINÆ.

Duplex est argentum vivum, & nomina materiæ primæ multa. Prius dicitur præparans, quod corpus dissolvit per aquam Philosophorum. Alterum est tingens, quod à corporibus perfectis extrahitur per dissolutionem: & tale argentum vivum dicitur oleum incombustibile, anima, aer, & splendor corporum, quia corporibus metallicis mortuis imperfectis vitam præstat incorruptibilem, & ea illuminat.

GEBER.

Principalia in opere naturalia, sunt spiritus fœtens, vel sulphur, & aqua viva.

CLANGOR.

Spiritus eſt aqua Philoſophorum, animæ locus. Anima eſt tinctura à corporibus perfectis tracta. Aqua Philoſophorum duplex eſt, ſolaris & lunaris, ex quarum conjunctione fit Mercutius Philoſophicus, & lac virginis, ex quo lapis albus & rubeus.

TREVISANUS.

Taceant omnes quotquot affirmant aliam tincturam, quam noſtram, eſſe alicujus momenti, tum qui aliud ſulphur prædicant, quam noſtrum, quod occultum eſt in magneſia. Item omnes qui aliud argentum vivum extrahere conantur, quam ex ſervo rubeo, & aliam aquam quam noſtram, quæ permanens eſt, & nullo modo ſe conjungit alteri, quam ſuæ naturæ, & nihil humectat aliud, pręter id quod eſt unionis ſuæ propriæ naturæ. Non eſt enim aliud acetum, quam noſtrum, nulli colores, nullum regimen, operationes nullæ.

SCOTUS.

Argentum vivum coagulatum, & argentum vivum ſulphureum, ſunt prima materia metallorum.

COLLECTANEA QUÆDAM EX ANTIQUIS SCRIPTORIBUS.

Certiſſimum eſt rem nullam extraneam poſſe metalla imperfecta perficere, vel aliquam ex eis facere transmutationem. Quapropter inſanorum eſt hominum opinio, animalia & vegetabilia in hac arte aliquid efficere poſſe, cum reperiantur mineralia metallis propinqua. Philoſophos tamen in illis artem poſuiſſe credendum eſt, per ſimilitudinem duntaxat. Nam ex duobus tantum, ſulphure videlicet, ac argento vivo, metalla quævis oriuntur, & non ex aliis. Nihil etiam eis adhæret, nec ea transmutat, niſi quod ex eis originem duxit. Conſtat igitur non niſi duo, quæ dicta ſunt, eſſe neceſſaria ad conſtruendum lapidem. Verum tamen ex altero disjunctim nullum generari metallum poteſt, ſed ex amborum conjunctione, diverſo modo præparatorum, metalla diverſa generantur. Hoc vero in primis occultiſſimum eſt, ex qua re minerali fieri debeat propinquius. Si ex vegetabilibus, oportebit ex his prius fieri per artem ſulphur & argentum vivum, quod impoſſibile fuerit: excuſamur igitur in iſtis, quia natura nobis illa duo præparat. Sed ſi eligamus argentum vivum & ſulphur in ſua natura, quemadmodum creata ſunt naturaliter, oportebit illa conjungi proportione, quam ignorat omne humanum ingenium, excuſamur ergo & ab iſtis, maxime cum habeamus corpora, in quibus à natura debito modo proportionata reperiuntur: in quo totum ſecretum latet. Aurum eſt corpus perfectum maſculinum, & argentum eſt etiam perfectum, quæ ſi ſola fuſione, & cum aliis imperfectis mixtione, hæc perficerent, eſſent elixiria,

unum

unum ad album alterum ad rubeum, at non sunt ejusmodi, quia simpliciter à natura perfecta sunt. Si tamen plusquam perfecta decuplo vel centuplo forent, tanto perficerent imperfecta. Verum quia natura simpliciter in eis operatur simplicem perfectionem, in ea manent semper, ni forte per artem reducerentur ad primam naturam sulphuris, & argenti vivi. Cum ergo perfecta corpora naturalia constent ex argento vivo mundissimo, & simili sulphure, quare non eligeremus illa pro materia nostra ad elixir album & rubeum? Responsio: Quia ista corpora sunt adeo compacta, & fortiter unita, ut vix inveniamus ignem in illis quicquam agere valentem, nec in ipsorum spiritus. Et quamquam ignem non ignoramus, per hunc tamen ad intimam sui mundificationem pervenire non possemus, ob fortissimam compositionem naturalem. Quamobrem excusamur etiam ab istorum duorum corporum electione, cum invenire possimus alia corpora, in quibus argentum vivum mundum, & simile habetur, in quæ natura paululum operata est, adeo ut igne nostro artificiali ad congruam ipsorum mundificationem, separationem, fixationem, ingeniosa nostri operis decoctione super ea continuata, valemus pervenire. Eligenda est ergo materia, in qua reperitur argentum vivum mundum, purum, clarum, album, nondum ad complementum adductum, sed commixtum æqualiter & proportionaliter, cum tali sulphure albo, vel rubeo coadunatum, ut ingenio nostro naturali, & nostro igne artificiali, ad intimam ipsorum mundificationem, & completam puritatem devenire queamus, & opere hoc absoluto millies sint perfectiora & fortiora quam corpora, in quibus natura est simpliciter operata. Ex his quæ dicta sunt, modo sis ingeniosus, gustabis hoc delectabile nectar, super quod intentio Philosophorum est fundata. Cum igitur materiam in supradictis manifestatam, oporteat artificiali nostro labore plusquam perfectam reddere, modus non ignorandus, at à natura discendus. Hæc metalla perficit operatione frequenti & continua, instrumento solo caloris, qui montibus inest mineralium, ut crassities aquæ tantisper decoquatur & inspissetur, quo suo tandem temporis curriculo circulove transeat in argentum vivum. Item ex pinguedine terræ per eandem continuam decoctionem & calorem generatur sulphur Hoc ipso continuato calore super ista duo simul unita, juxta puritatatem vel impuritatem ipsorum generantur perfecta, vel imperfecta metalla. Quæ nam dementia tenet operantum animos in hac arte, ut alia via quam ipsa natura procedere velint: istam redarguere, vel superare conantes, quam vix ulla possunt industria imitari. Deus per ipsam nobis viam rectam demonstrat, ut puta simplicem & continuam decoctionem igne lento factam. Et quamvis semper loquamur de lento igne,

nihilominus in operis hujus regimine paulatim augendus est. Est itaq; lapis unus, una materia, & medicina una, in qua totum consistit magisterium, cui nullam rem extraneam addimus, nec etiam ipsam imminuimus, sed in præparatione superflua removemus: & hoc fit in purificatione, quæ per solutionem perficitur. Sublimationem nostram cum facere volumus lapidis, ipsum cum tota substantia ponimus in vas nostrum, cujus orificium firmiter occludimus, ne respirare possit, & in furnum ponimus inter cineres: ignem tandem excitamus tam diu, donec tota materia solvatur, in aquam Mercurialem. Postmodum rege per lentum ignem, idque tantisper, donec major pars in pulverem nigrum vertatur. Ad hunc modum completæ sunt omnes istæ quæ sequuntur operationes: scilicet Solutio, Destillatio, Descensio, Ablutio, & Calcinatio. Philosophi de qualibet peculiare capitulum posuerunt, ut occultarent artem. Cum enim lapis noster est in vase nostro, & materia nostra sentit solem nostrum, mox in aquam resolvitur, quæ ascendit in cælum, id est, in altum ad cacumen vasis, & postea descendit in terram, vel fundum. Item videntes talem aquam inspissari, & ad terram converti nigram, quæ spissa stabat in principio super aquam, ac sinendo paulatim inspissari, videbant, terram sub aqua mergi, & in fundo vasis residere nigram & fæculentam, dixerunt eam esse putrefactionis operationem. Videntes etiam terram croceam, subnigram, & fæculentam stantem sub aqua longo temporis spatio, in sole nostro amittere colorẽ nigrum & fœtorem malum, eorum nonnulli vocaverunt eam operationem, Ablutionem, Cerationem, de qua Morienus ait: Scitote totum hoc magisterium nihil aliud esse, præter extractionem aquæ à terra, & iterum ipsius aquæ in terram reductionem, donec ipsa terra putrescat per suam aquam & mundificetur: quæ postquam mundificata fuerit auxilio divinitatis, totum magisterium dirigetur. Philosophus dicit, terra ceratur & imbibitur per aquam, & per temperatam decoctionem solis exiccatur, & in terram vertitur tota materia, si quis perfecte noverit operationem exequi. Hermes enim ait: Vis ejus integra est, si versa fuerit in terram. Videntes itaque totam materiam in terram verti, & reduci in solidam substantiam, quæ non fluebat, sed in se constricta stabat, dixerunt esse perfectam congelationem. Inde Plato: Solvite (inquit) lapidem nostrum, & postea congelate, id est, in terram vertite magna cum cautela, sic habebitis totum magisterium. Quod nihil aliud est, quam rectam facere solutionem, & perfectam congelationem, ut omnes Philosophi dicunt. Ut igitur metalla permutentur, oportet necessario illa reduci ad sui primam materiam generi metallico proximam id est, in gummam fluentem. Tum demum ejusmodi materia prima, aptitudine sua innata, virtutibusque

busque disponentibus, facile recipit veram speciem illius metalli, de quo intenditur philosophice: videlicet cum natura fermenti fixi, cui jam dicta materia adhæret in profundo inseparabiliter: sed fluit, quod non facit argentum vivum commune crudum. Quicunque vero ante hujus reductionem in materiam primam albificant, vel citrinant, manente specie prioris metalli in materia non conjuncta vaporabiliter, & non cum materia fermenti fixi in gummam inseparabiliter permixtam deceptores sunt, quia verum aurum non faciunt, nec verum argentum. Ut igitur quodlibet corpus transmutabile in quamcunque speciem transmutetur, ad primam reduci materiam necessum est, cum ratione materiæ possibilis sit transmutatio: ut ait Aristoteles 4. Meteor. de Generatione & corruptione, & Physicorum: Omne corpus possibile, per operationes suæ naturæ contrarias reducitur ad suam materiam primam, scilicet per corruptionem suæ formæ, quia omnis contraria operatio est ejus corruptio, & corruptio est generatio primæ materiæ. Demetrius demonstrans modum purificationis, vel putrefactionis utriusque, scilicet corporis & spiritus, ante ipsorum perfectam mixtionem, inquit: Nunquam autem ex illo, scilicet spiritu, habetur perfectio, quousque mixtione perfecta duxerit corpus suum, quod est frater suus, ad spiritualitatem secum, ut ambo sint unum facta sine separatione in æternum. Magisterium ergo dissolutionis disponit materiam lapidis, ut possit per se dividi in quatuor elementa, ex quibus primo fuit compositus. Alioquin elementa perpetuarent in genere, nisi vaporabiliter misceentur, nec proportionata compositio, nec debitum pondus induceretur, ut decet, neque perfectio, quæ inpressionis & retentionis est medium ultimum. Ad hunc modum perfectus lapis purgat, & sanat hominem ab omni ægritudine, ut innovetur tanquam a matre. Nam excitat motum in corporibus, & vivificat elementa: siquidem elementa vivificantur, cum in actum suum excitantur. Nam vita naturalis nihil aliud est, quam actus elementorum, post quem lapis non patitur dissipationem, aut separationem, ob indivisibilem sui compositionem: unde habet quo senium retardet per vitam suam, quam infundit humano corpori, non secus atque metallis, annos adaugens mediante gratia Dei, ultra propriam, & nativam proportionem, actumque naturaliter susceptum, vitam producit. Attamen ejusmodi effectus non possunt alicui elementorum attribui, sed solummodo virtuti cæli, quæ est in ipso lapide. Et virtute cæli, lapis ad speciem deductus est. Licet igitur proprietas naturaliter adveniat lapidi ex impressione cælesti: tamen id quod disponit lapidem ad susceptionem istius impressionis, potest esse latitudo mixtionis, vel complexionis, quæ convenit speciei. Ergo tota vita lapidis, totumque magisterium in vapo-

re consistit,& in subtiliatione aquæ suæ respirando ad aerem. Et lapidis vita fulgor est,& claritas metalli,in subtilitate aerea , atque fixa fusibili cum ignitione. Ex prædictis itaque sequitur argentum vivum nostrum nullatenus fixari posse ad utilitatem , nisi propriis naturalibus instrumentis (quæ sunt calidum & frigidum) & locis aut retinaculis sicci terrei alligetur,& retineatur. Et quia nec ipsa instrumenta,nec retinacula possidere valemus , nisi per virtutem separationis ipsiusmet naturæ in partes primas, videlicet elementares naturas. Ideo recta coagulatio fieri non potest,nisi prius facta separatione post debitam aptitudinem subtiliationis & putrefactionis. Causa ergo universalis conjunctionis , est separatio post putrefactionem,& debitam attenuationem corporis cum spiritu,quia sic unita debite conjunguntur. Separatio vero post putrefactionem nihil aliud est,quam reductio rei , à sua mutatæ natura iterum ad eandem. Cum igitur per mortificationem , & putrefactionem natura fuerit mutata à sua specie metalli viva , in aliam speciem mortuam, scilicet in substantiam terream , oportet eam iterum ad eandem speciem vivam redigi metallico generi proximam: quod fit per separationem ipsam à mortuis resurgere facientem : & tunc propter uniformitatem naturarum insimul conjunguntur,& adhærentia forti conglutinabuntur. Et hæc est forma specialis nostræ dissolutionis: & hic est modus, quo naturæ gremium revelatur,tunicam ejus sublevando, & quod sub ipsa latet manifestando. Cavendum tamen ne ultra medietatem ejus tunicæ sublevetur,quo humiditas operetur in pauciori sicco , & quod elevatum fuerit,imprimatur,& candor elevati fumi in intimis rerum cavernis iterum occultetur , ita humidum cum retinaculo sicci terrei adjungatur, coaguletur , & retineatur. Quo ut res deveniat,operationem ejus iterare minime te pigeat , scilicet spiritum reprimendo,ejusque candorem tam diu occultando, & iterum manifestando , quousque perveniat ad illam substantialem albedinem,quæ amplius occultari non potest,nec alterari,nec variari,nec in alios colores converti , præterquam in rubeum facta digestione. Et tum demum fit in eo passu conjunctio corporis & animæ , commixtio , seu potius unio quæ nunquam separatur.

Aristoteles ait,argentum vivum esse elementum omnium liquabilium : etenim quando liquantur , in ipsum convertuntur. Manifestum est ergo medicinæ hujus operationem esse operationem naturæ , quia ex natura solum est composita. Certissimum est enim omne componi ex eis in quæ resolvitur,uti gelu,vel glacies calore in aquam resolvitur,quia prius ex aqua est frigore congelata. Non aliter lapis noster resolvitur in argentum vivum per magisterium nostrum,ergo ipse prius fuit argentum vivum. Pri-

mum

mum itaque verbum est, corporis in argentum vivum reductio & hanc vocarunt solutionem, quæ est artis fundamentum. Rosinus philosophus ait: Solvite corpora & spiritus, & conjungite, tunc de cætero non possunt separari per ignem. Hermes inquit: Primum corpus solutum, & aqua perennis, congelat Mercurium perpetua congelatione, quod etiam dicunt omnes Philosophi. Qui habet aures ad audiendum, audiat: Omnia metalla fusa se habent instar Mercurij, & si frigida possent in ea fusione permanere, essent ipsemet Mercurius. Considerandum humida metalla, uti Saturnus & Jupiter, facile reducuntur in suum Mercurium primitivum. Et Mercurius debite præparatus omne corpus comedit & reducit in seipsum. Calor namque agens in humido efficit nigredinem primo, & agens in sicco efficit albedinem, & operatur in albo citrinitatem ac rubedinem. Quod in plumbo videre licet, ipsum calcinando: primo uritur in cinerem nigrum, postea in album, & postremo in citrinum, atque rubeum. Verum itaque operis nostri principium est dissolutio lapidis, quia corpora soluta in naturam spiritus sunt redacta, nisi quod magis fixa sint, quam spiritus. Item: Solutio corporis fit cum congelatione spiritus, & contra congelatio spiritus fit cum solutione corporis. Tum demum commiscetur corpus cum spiritibus, & fit unum cum eis, ut nunquam separentur, non magis quam aqua mixta aquæ, quoniam tunc simul omnia sunt ad homogeneitatem suam redacta. Hac de causa dixit Aristoteles, corpora metallorum transmutari non possunt, nisi ipsa prius in suam materiam primam redigantur: quod si fiat, aliam bene formam suscipiunt, cui non contrariatur ratio. Sed non fit transitus de extremo ad extremum, nisi per medium. Sulphur & argentum vivum omnium sunt metallorum extrema: igitur metalla erunt media inter sulphur & argentum vivum. Considera igitur si poteris substantiam puram argenti vivi, & sine combustione digerere, sin minus opus tuum vanum est. Oportet itaque artificem considerationibus uti, quarum certitudo traditur in aliis facultatibus, quas supponit. Et ut studium ejus ad metam dirigatur experimenti, circa duo potissimum insudare versarique debet: prius ut de rei curandæ, vel sublimandæ quidditate elementali diligentissime perquirat, ejusque proportione: alterum, ut rei curantis, id est, principalis agentis, ac transmutantis rationem habeat. Artem enim oportet, agente fortissimo, disponere materiam, quo virtutes naturales digestionis activæ, prævaleant in passiva materia. Videmus enim quandoque per agens insufficiens omne digestum molinsin, id est, imperfectam digestionem pati, sive cruditatem, quæ contingit ob commixtionem crudæ materiæ indigestæ, aut propter debilitatem caloris digerentis & terminantis. Quapropter summe curandum est, ut

natura principalis agentis tam fortis existat in sua natura & fortificata suo modo, ut proprio naturali officio sit potens ad digerendum, & convertendum materiam in aurum: & ut illa natura sit ad eum disposita modum, per subtiliationem & sublimationem, ut suis virtutibus acquisitis per artem, approximet ad qualitates sui agentis, & auri: utque mediantibus his, agens principale citrinans acuitate sua possit eam convertere in lapidem Philosophorum, & aurum. Examinet ergo naturalis artifex ingenium suum, ut mediante conditione præfatæ naturæ, quam ignoraverit, ipsam inveniat. Quia non ipsi nobis & nostris filiis intelligentibus illam dispositionem, id est, modum operandi certum & necessarium, tradimus, naturam fortificandi quoque, ac investigandi causas. Hujus igitur operis artificium inventu fuerit impossibile, nisi prius ingenium artificis propriis experientiis à natura realiter informetur. Per has utique natura seipsam cognosci demonstrat, ejusque dispositionem, qua perficitur; & mensuram approximationis ad perfectionem invenire docet. Proprium igitur opus propria indiget dispositione, cum sit ipsiusmet naturæ informantis suum argentum vivum, & operantis ejus contrariis qualitatibus: caliditate scilicet cum temperata sua siccitate, in frigiditatem & humiditatem, demendo superflua, & addendo, vel supplendo absentia & requisita, ut per id necessario habeat recipere formam medicinæ completæ. Nec aliter natura prædicta motum habet, nisi juvetur, arte & operatione videlicet artificiali: dispositione sibi propria, sine qua nihil fit. Cum illam inveneris, sub vestimento philosophiæ reconde, quemadmodum tui fecerunt prædecessores, qui præceperunt strictissime contegi: cum sit totius hujus artis secretum & arcanum, adhuc à nullo philosopho scriptis revelatum. Sciendum itaque dum ipsi dicunt. Solvite corpora in aquam, ipsos non intelligere, neque curare aquas tangenti adhærentes, vel humectantes, sed permanentem aquam intelligunt, quæ vere tangenti non adhæret, sed superficiē discurrit, nihil humectans: sicut argentum vivum nostrum non est argentum vivum vulgare. Hæc namque materia nihil aliud adjungi sibi vult, præter id quod est de seipsa: omnia siquidem quibus indiget, in se continet: hoc de nostro lapide dictum, & non de auro, vel argento vivo vulgari, &c. Nonnulli perperam ex minoribus mineralibus destillant aquas corrosivas, in quas ponentes species metallorum, eas corrodunt, ac putant esse dissolutas naturali dissolutione, quod falsum est: quia vera solutio philosophica requirit permanentiam simul scilicet solventis & soluti corporis: quoniam ex masculo & femina species novæ resultant. Certo certius est, nullam aquam naturali reductione speciem metallicam dissolvere, præter eam quæ permanet eis in materia & forma, & quam ipsa metalla solu-

la soluta possunt rursum congelare: quod in aquis fortibus fieri minime contingit. Aqua nulla igitur dissolvit corpora, nisi illa quæ fuerit suæ speciei: & per quam corpora potuerunt inspissari: nec aliqua alia re nutriuntur corpora sub generatione, nisi specie consimili. Differt ergo solvens à solvendo sola proportione & digestione, sed materia non differunt ambo, eo quod per quamcunq; admixtionem natura hoc format ex illo, ut mineraliter ex argento vivo simpliciter natura procreat Solem. Quicunque noverit artem dissolvendi, jam jam pervenit ad secretum, quod est species permiscere, & naturas à naturis extrahere, quæ in ipsis latent effectuosæ. Siquis igitur sulphur nostrum sciverit conjungere & amicare corporibus, invenit unum de secretis naturæ maximum. Quasi diceretur, si quis corpus eo produxerit, ut efficiatur gumma permixtibilis cæteris corporibus imperfectis, invenerit maximum naturæ secretum, &c. Eo quod lapis iste perfectus est gumma & sulphur, videlicet ex dictis, supple corporibus. Nominantur ista corpora sulphurea terræ. Subtiliatione existente in aqua, dissolutio trahit lapidem de potentia ad actum: ideo quia facit eum omnino subtilem. Et conjunctio spirituum cum corpore fit, cum corpora sublimantur, ut spiritus per dissolutionem, contritionem, & assationem eorum cum spiritibus. Philosophi dicunt aquam esse Mercurij, dictum lapidem liquefactum cum sua aqua propria, quæ in ipso lapide est fixa, & quæ tunc est currens & alba sicut aqua. Item humiditas aerea, quæ est in argento vivo, est una res cum terra supradicta, & cum aliis elementis in dicta terra existentibus: quæ quidem humiditas, licet sit pauca, tamen est sufficiens ad nutriendum lapidem dictum, in quo est, & ad perficiendum. Insunt dictæ compositioni sol & luna. Et tamen non est sol neque luna communis, sed meliores quam in sua natura vulgari: insunt ibidem potentialiter, non visibiliter. Iste lapis sive compositum est res una duntaxat, & unius naturæ (ut ajunt omnes Philosophi) & est natura munda & clara de suis mineris propriis, quæ transmutat regimen ignis. Item medicina nostra elicitur de metallis, quæ naturaliter metalla transmutant, & nullo alio modo. Oportet enim ut elixir Philosophorum sit de Principio, radice, & natura metallorum, & medicina sit nobilior & pretiosior, quam metalla, &c. Inde liquet, ubi Philosophi loquuntur de argento vivo, & aliis humiditatibus dissolventibus, ipsos non intelligere de rebus vulgaribus à natura simpliciter datis, sed tantum de argento vivo à corporibus per putrefactionis artificium separato, quod aliter dicitur Azot: latine interpretatum alumen potens illuminare, & clarificare omne corpus claritate sua. Cum igitur tale argentũ vivum, sive Azot, sive aqua vitæ latonem abluens, à corporibus per generationem extrahi non possit, nisi post putrefactio-

nem erit, ergo putrefactio sua generatio & dispositio. Mixtorum & vegetabilium varia est & differentialis nativitas. Nam simpliciter mixta dicuntur illa, quæ præter nostrum intuitum sub terra nascuntur, aut circa superficiem ejus, ex sola commixtione elementorum ad invicem compositorum: & est ejusmodi primæ, & simplicis naturalis mixtionis gradus multiplex. Primus est quatuor elementorum nuda compositio, in qua non est facta mutatio vel alteratio unius elementi ad aliud. Secundus primum sequitur, quia resolutis præfatis lapidibus, elementis videlicet, mineralia, de quibus sermo præsens, generantur: quæ nobiliores subterraneæ species inde procedunt, quia incipit in hoc eorum actio & transmutatio. Ad conjungendum mandarunt Philosophi, omni amoto extrinseco, solum calorem adhibendum, qui adjuvando, excitat intrinsecum calorem naturalem auri ad digerendum, & active maturandum Mercurium. Cum igitur ejusmodi spermata, seu semina per artem generari non possunt, ideo quod mixtionem proportionaliter ad producenda semina ars componere nescit, nec in homine, nec in terra, ubi est proprius locus generationis naturalis eorum, ista semina naturaliter facta, artificialiter conjunguntur. Et in hac naturæ proportionali actione, & Mercurij digestione, simul manent naturæ masculea femineaque insimul clausæ: feminea, ut terra & aqua: masculea, ut aer & ignis: quam terram & aquam Philosophi ut Mercurium, aerē & ignem, velut sulphur esse dixerunt, in nostro lapide. Præter ista duo nihil aliud intrat, nec generat, nec multiplicat, ut patet ex præmissis. Et ista dissolutio solum dicitur liquefactio compositi, & non proprie ejus solutio, quia partes non solvuntur adinvicem separabiles. Quando compositum prædicto modo dissolvitur, partibus inseparatis manentibus (quamvis separabiles) ita quod virtus digestivorum elementorum à dissolvendis, per dissolutiones potest extrahi, scilicet argentum vivum, partes crassæ in tali dissolutione capiunt latitudinem subtilitatis, eo quod corpus in spiritum vertitur, & vice versa.

QVÆ EX DEMOCRITO COLLEGIMVS apponere visum est, quo res dilucidior fiat, ex multorum opinionibus auctorum.

CApiens Mercurium infige corpori magnesiæ, vel corpori Italici stimmi, vel corpori sulphuris ignem non experti, vel spumæ agenti, vel calci vivæ, vel alumini ex melo vel arsenico, vel ut scis, & conjice terram albam Veneris, & habebis Venerem claram, flavam conjice Lunam, & habebis aurum, & erit chrysocorallum in corpus redactum. Idem etiam facit arsenicum flavum & sandaraca præparata, & cinabrium valde contusum. Æs autem splen-

ſplendidum ſolum argentum vivum facit. Natura enim naturam vincit.

Si vero vis exacte rem ſcire, duobus catalogis mentem adhibe, quia ſciendum ante omnia Mercurium poſitum eſſe, & in flavo, hoc eſt, in ſole, & in albo, hoc eſt, in luna, Et in ſole quidem dixit, Mercurius à cinabrio, in albo vero dixit Mercurius ab arſenico, vel ſandaraca, vel quæ ſequuntur.

Ego autem venio in Ægyptum naturalia ferens, ut materiam ſuperfluam contemnatis, & confuſam. Natura ſiquidem natura gaudet, & naturâ naturam vincit, & natura naturam retinet.

Mercurius itaque omnes induit formas, quemadmodum cera omnia ſigilla, ſic etiam Mercurius Philoſophorum dealbat omnia, & omnium animas ad ſe trahit, coquit, & rapit. Ad inſtrumenta ergo aptatus, & in ſeipſo humores habens, prorſus etiam corruptionem ſuſtinens, permutat omnes colores, & permanet ipſis non permanentibus, imo verò ipſo non ſubſiſtente, tunc etiam continetur corporum & ſubjectorum rectionibus. Quatuor (inquam) corporum compoſito, vel compoſitione, & his quæ affinia ſunt, ut ſunt materiæ ipſorum, & animæ ipſorum materiæ ſunt ipſorum. Ut faber ex ligno, vel ex ære, aut lapide ſtatuam erigens, de ſe nil niſi formam exhibet in materiam: ſic etiam Mercurius arte elaboratus à nobis, ipſe omnem formam ſuſcipit, & infixus, ut dictum eſt, corpori & quatuor generibus conſtanti, fortis & firmus manet, continens & contentus, & ob id Pibichius magnam affinitatem dixit habere. Per Mercurium ex cinabrio, ab arſenico, calcantho, ceruſſa, magneſia, vel ſtimmi Italico, & reliqua alba vel rubea cuncta ſunt intelligenda corpora. Corpus etiam magneſiæ chryſocollam, vel chryſocorallum vocat. Oportet igitur prius rerum ſpecies liquefacere, & conflationibus conſimiles in unum colorem convertere, duoſque Mercurios, album & rubeum, in argentum vivum redigere, & ad putrefactionem ſeparare.

Marcaſitam ergo (pyriten Græce vocant argenteam) rege & fac ex more, ut ſolvi poſſit: fluet autem per aureum, vel album litargyrium, vel in Italico ſtimmi: ex pugna cum plumbo. Plumbum non ſimpliciter intelligas, ne aberres, ſed quod eſt ex ſciſſili, & litargyrio nigro noſtro, vel ut ſcis. Natura enim natura gaudet.

Rege (inquam) donec fiat incombuſtibilis, abjiciens nigredinem. Rege autem muria, vel urina incorrupta, vel aqua maris, vel oximellite, ut ſcis. Mercurius autem actu quidem albus eſt, virtute vero citrinus.

Fruſtra laborant igitur, qui materias explorant, & non naturas corporum magneſiæ quærunt. Corpus vero magneſiæ, ſubſtantiarum eſt mixtio quatuor generum, ut antea dictum. Capiens

igitur Mercurium,&c. Præpositus est Mercurius, ob ipsum enim extrahuntur. Abjicit etiam chysocollam, quod est batrachium, inter lapides invenitur sulphur ignem non expertum, claudianum masculinum,flavum arsenicum à cinabrio,androdamas, cadmia, sulphur incombustibile, &c. summi corporis vel masculini nomina.

Tria sunt artis præcipua: Chrysolitus,Mercurius,favus flavus, vel favus albus, &c. natura gaudens. Corpus magnesiæ ex quatuor compositum elementis corporalibus. Aqua divina, natura quæ suam naturam gaudentem vincit & retinet, vincitur, & retinetur ab ea cum aliis. An non vincitur natura crassioris & terrestris corporis,à natura chrysoliti existente spirituali & aerea? An non vincitur aqua divina astringente, ut juncta sol & luna, Marti vel Veneri,&c. retineant. Per se vero juncta his, vel aliis, non retinent: cum tamen astringuntur per naturam aquæ divinæ, retinere possunt. Quid dicam de te te magnesia,quæ corpora circumplecteris? Quis non admirabitur chrysocorallum à te perfectum? Ex te enim perficitur totum magisterium. Tu sola nos bono animo esse jubes. In te explicata est similis enitens nebula,multiformem in te fers Veneris imaginem,pincernam,& ministrum ignivomum. O natura supra naturam naturas vincens. Tu totum es una natura, eademque es,per quam etiam omne opus fit. Superfluo enim numero totus tuus ornatus artificiose declaratur, per ejus numeri terminum in unitatem divinitati similem. Unitatis enim centrum immutabile stabileque manet. Nam circularem & sphericam numerorum contemplationem sui, ostendit in opere majore. Sed redeamus unde progressi. Magnesiæ nomina synonyma sunt,lac maris,coagulum, aphroselinum Orientis,magnesia Lydiæ,Italicum stibium,pyrites Achaiæ,&c. Cujus fluxio est mysterium, quod in ipsa latitat, margarita preciosa. Flammiger splendor,Vestis auro contexta, Aureus nitor, Bellator. Intelligi etiam possunt de albedine operis magni.

Ager chemicus est triplex. Quatuor fratres sunt pars una. Lapis magnus pars alia, semen in agro satum repurgato,in sua terra. Mercurius alter flavus, aut albus corpori magnesiæ junctus pars tertia. Capiens igitur,&c.

Rursum fuligo vera duplex, humida & sicca. Humida est cælestis vapor per destillationem prolectus. Sicca per ollam & cooperculum æreum, ut à cinabari vapor albus. Si igitur vaporem siccum irrigaveris humido vapore,divinum opus efficies. Sciatur enim omnes substantias atque metalla vapores existere, fierique: nam irrigati vapores fiunt humidi.

Scythica comaris etiam, novo permixta vapore, omnia perficit.

Aliud

Aliud eſt utique verboſa alchemia, quæ ſermonum multitudine continetur: aliud arcana, & abdita, ſive myſtica. Hæc enim ſola creationis ratione progreditur, ut in Deum intuens, & à Deo creatus homo, rectam operationem per theologicos & myſticos ſermones addiſcat. Cæleſtis enim eſt potiſſimum hæc operatio, quia conſtat ex cæleſtibus materiis & formis.

Methodus alchemiæ myſticæ, cæli figuræ ſunt, ad quarum normam iſta dirigitur. Sic etiam corpora metallica transmutata à contraria natura, fiunt plana & aerea.

Semen igitur ſatum in terra lunæ, ſolem etiam perficit, idque ob divinam operationem, præſtat cinis & cadmia. Divinum item opus, & divina aqua illibata cum ſuo cinere, ad regenerationem faciunt. Audi Mercurium dicentem: Si videris omnia cinerem facta, exiſtima recte parata fuiſſe omnia. Cinis enim vim magnam habet, multumque operatur. Nam ut ligna in cinerem converſa, fiunt de cætero incombuſtibilia, ſed in opera varia mirabilia vitrorum, ac aliorum: ſic & metalla in cinerem vel calcem potius converſa, denuo in quandam virtutem & operationem revertuntur. Cum eorum natura mundum univerſum, & ipſa etiam elementa imitetur, unde rurſum generantur, habentque cujusdam ſpiritus participationem, & velut rerum, quæ materiali ſpiritu fiunt. Sic etiam æs noſtrum, ſive voles magneſiæ corpus (aut aliter intelligere) ut homo animam & ſpiritum habet. Hæc enim fuſilia corpora atque metalla, poſtquam in cinerem verſa ſunt, in igne exiſtentia reſumunt ſpiritum, igne hunc ipſis ſuppeditante, & quem ab aere, hæc omnia faciente, hauriunt. Quemadmodum quoque homines atque omnia inde vitalem ſpiritum & animam ſumunt. Æs uſtum igitur noſtrum in fuliginem ſiccam, omnia patiens magis aſſatum, fit lapis æthesius colore, ut quidam coruſcans æthesius. Poſtquam igitur aſſatur, extinguitur divino more, quem divinam aquam appellant, ut diſſolutum oleum, & vini craſſitudinem ſuſcipit, ac ibi manens per quadraginta dies lento calore, in vaſe vapores non transmittente, materia poſtmodum putrefacta, myſterium aquæ divinæ illibatum, id quod quæritur, perficit: atque hic eſt lapis, qui hæc facit. Notato igitur: Unum ſunt omnia, per quod omnia. Ex unitate vel unione quidem incipit, & in unitatē rei quæſitæ conſummationem terminat. Cum enim multa ſint in rerum natura, una dicitur diviniſſima aqua, una natura vincens omnia, non ſpecie, ſed arte, cum rationali ſcientia multos latente. O naturæ cæleſtes, naturarum creatrices. His verbis incorporea natura innuitur. Niſi enim materiam ſpoliaveris, corpora incorporea feceris, niſi per corruptionem ipſa excuſſeris, diſſolveris, quod latitat & ſpirabile eſt, in ortum produxeris, niſi hac via præparante res incorporeas

reas feceris, non informabis naturas, neque corpora facies. O naturæ cæleſtes, corporis expertes, in quas corpora ſeſe inſinuant, & cæleſtis ſapientiæ beneficio informantur, in quibus illæ permanent, ac ipſa corpora poſtmodum complectuntur. Oportet igitur ſpoliare materiam, & ipſius animam extrahentes, per ipſam deinceps corpora non corpora facere, continere & informare. Spolianda eſt itaque materia, ut ad ſtabilem perfectionem perveniat.

Definitio igitur hujus philoſophiæ eſt, corporis diſſolutio, & animæ à corpore ſeparatio, ut tinctura in corpus ſeſe inſinuet, utque naturæ cognatio oblectet naturam, retinens, vincens, & in ea permanens. Hoc fit cum intrinſecum foras extruditur cum voluptate, totaque ſubſtantia terrea, cumque per elevationem aquæ feceris incorpoream compoſitionem: item cum per aſſationes conſpexeris extractam fuliginem, atque ita velut per nebulam ferri. Non enim poteſt incorporea natura niſi ſuperioribus adhærere: cum enim in ſublime ferri ſoleat, una cũ eo, quod ſibi ſimile eſt, & cognatum. Augmentatur itaque amata & amans natura ſimul, oblectans & oblectata, ſplendensque, una res ambæ naturæ rei naturalis & unius, alias unitæ naturæ, quæ vincit omnem rem totius mundi, quare dictum: Unum ſunt omnia. Hoc autem unum & unam rem exiſtima compoſitum ex anima & corpore non corpus facto, in temperatum unum per unum. Candida igitur & pura luna, lunaris ſpecies eſt, fuligo quæ per aquam divinam probe abſtergitur, & abluitur. Nihil ergo deeſt, præterquam nebula, & aquæ elevatio: opus regimine conſummatum. Primo cujus nebulæ? fuliginis videlicet in ſublime ad cælum per aquam divinam & cæleſtem elevatæ. Lapis igitur omnibus notus, vilis & valde pretioſus, eſt conjunctus ex pugnaci Venere cum Mercurio, id eſt, mare & femina. Æs ergo rubeum ingredi facias, ac tinge rubiginem auri. Pugna Veneris cum pugna Mercurij. Venus cum luna pugnando per iſtam corrumpitur, & luna per Venerem conjunctione figitur, id eſt, Mercurius per magneſiæ fuligineum vaporem. Corpus igitur æris per lunam lunarinmve liquorem corrumpi debet, ac egregie conteri, tantiſper ut ars ipſa poſtulat. Si quis enim corpus hoc per ſpiritum reddat flavum, potentemque ipſius naturam, ſecundum artem blande præparando extrahat, tingit omne corpus. Si quis morte corpus delens, ac diſſolvens, ſpiritus beneficio per fuliginem citrinet, omne corpus tingit. Spiritus enim hoc modo fit ex corpore fuliginis, immunis à materia, vigor & ſplendor corporis, imperio ſuo creatoris. Capiens ergo Mercurium infige corpori magneſiæ.

Tota compoſitio fit per Mercurium, & magneſiæ corpus per marem & feminam. Eſt in corpore mixta & ſimul contrita luna, quæ

quæ per nebulam & fuliginem completur: ipſa rationabiliter gubernata potentem naturā intus latitantem evocat, omne corpus tingentem, Venerem dealbantem, Jovi ſtridorem auferentem. Magnum in his myſterium latet, quod cum videris, Deum lauda. Sulphurea à ſulphureis continentur, id eſt, elementa cœleſtia & ignea continentur à terreſtribus, à quibus illa haberi poſſunt.

Prima clavis operis eſt, ut ignis argenti vivi, Mercurij videlicet conjungatur cum aqua terreſtris magneſiæ per ſuam terram. Hac via fit ſeparatio humidorum à ſiccis, id eſt, animarum æris ex corporibus.

Secunda clavis eſt, cum luna & aqua conjungitur cum igne argenti vivi dicti, per aërem æris in elevatione nebulæ, quæ eſt reductio frigidorum cum humidis, & mixtio ſuperiorum cum inferioribus. Terra, id eſt, ſcoria æris, conjungitur cum aëre ſolari per ignem, id eſt, per argentum vivum.

Tertia clavis eſt, cum per torrefactionem putrefactionis, conjungitur ſcoria cum divina aqua per ignem: hoc eſt, per lunam, aër ſolis etiam cōjungitur cum terra, id eſt, cum ſcoria per aquam, hoc eſt, per humidum.

Quarta verò fit conjunctione aëris cum terra, ſoluta ſcilicet per putrefactionem & aſſationem ſeptem reductionum, cunctis in aquam unam coactis, & exiſtentibus in cinabari philoſophica, quæ conſtat ex dicto Mercurio & ſulphure magneſiæ. Quibus peractis ad hunc modum, ignis fit rurſum calidus & ſiccus, generans calorem aëris, & ſiccitatem terræ. Similiter & aqua, cum fit humida & frigida, generat humorem aëris, & frigiditatem terræ. Terra cum ſit frigida & ſicca, generat frigiditatem aquæ, & ſiccitatem ignis. Aër verò cum ſit calidus & humidus, generat calorem ignis, & humorem aquæ. Singula cum duas qualitates habeant, fiunt ex tribus elementis conſtans elementum. Collecta ſimul omnia fiunt duodecim ex tribus in quatuor productis, juxta ſigna duodecim, quatuorque ſtationes, ut Verni temporis aërei, Æſtivi ignei, Autumnales aquei, & Hyemalis terrei. Quæ vera eſt elementorum compoſitio per artem. Item colores ſeptem apparentes in opere, corpora dicuntur planetarum ſeptem ejuſdem compoſitionis, qui jam adſunt, modo poſt abſunt in ſignis operis, ut in cœlo, nunc ingrediuntur ſua ſigna, poſtmodum egrediuntur. Itaque per ſeptem aſtra ſua, quæ planetæ vocantur, & per duodecim non errantia ſigna ſua, verum Philoſophorum myſterium perficitur.

Colores elementorum in opere ſunt, à pedibus uſque ad genua terreum elementum nigrum: à genubus uſque ad umbilicum aqueum ſplendens & album: ab umbilico uſque ad cor, aëreum, flavum, citrinum: & à corde ad cervicem igneum, candens, ac rubeum.

rubeum. Deinceps ubi hæc quatuor elementa mixta fuerint inter ſe, fit ex ipſis calx & cinis Philoſophorum, ut perfectè atque omninò conjunguntur per extremam unionem dealbata, nigredine prorſum abjecta. Sacra igitur atq; divina hęc Philoſophorum ars & ſcientia, ex una ſpecie cõſtat & perficitur divinè ac magnificè, hoc modo ſcilicet: Si enim feceris corpora incorporea, & incorporea corpora, mirificè operaberis, votiq; tui futurus es compos, per quatuor elementorum compoſitionem: per trinum regimen: duodenariam ſignorum mutationem: per ſeptem aſtrorum aſpectus, ſpecies & corpora: & per monadicam quandam ſingularem extremam unionem, glorificabis in trinitate & unitate Filium Dei verbum æternum, qui ex quatuor elementis inferiorem hunc mundum perficit, & ex quatuor mutationibus anni circulorum exornavit, & poſt ſeptem ſecula introducet eos qui vocati ſunt, & electi in requiem æternam: laudantes unicum & indeficiens lumen in Patre, Filio, & Spiritu Sancto.

Duo ſunt igitur quæ ex materia conſtant, cum binarius numerus materiam ſignificet. Horum conjunctione, medio tertij cauſæ fiunt omnium. Siquidem per ternarium binarius: & omnis numerus ad unitatis ſimplicitatem reducitur. Vapor, qui in ſublime fertur, eſt materia aëris, & fumus, ſive fumida exhalatio ſiccorum eſt ignis materia. Non conveniunt iſta duo cum reliquis duobus, aqua videlicet, ac terra, niſi per tertium, id eſt, vinculum, & igneam naturam. Tria hæc igitur, terno regimine dicto, novenarium conſtituunt, unitati ſecundo, ternario videlicet, proximum. Quapropter Sybillino quodam ænigmate notatur hoc myſterium ad hunc modum: Ter tres literas habeo, quadriſyllabus ſum, conſidera me. Quælibet trium priorum ſyllabarum duas habet, reliqua verò reliquas habet, mutæ quinque: Totius autem numeri centuriæ duæ, octo & tres ter decades cum ſeptem. Intelligens autem quis ſum, non rudis vel ignarus eris ejus, quæ in me eſt ſapientiæ. Aliter: Totius numeri centenaria ſunt bis octo, & tres ter, & decades quatuor. Adhæc: Principia ſcientiæ ſunt ſenſus & experientia: poſterius eſt principium activæ cogitationis prius verò apparentis rei cogitationem præbet, ex quibus intellectio ſequitur animæ mundi hujusque prudentiæ. Cum enim iſta ſit ab omnibus exempta, ſenſibilem mundum complet. Tres igitur ternarij, ex ea conſiderentur immaterialium ſubſtantiarum ordines conficere.

Cum tria ſint etiam, quæ ad univerſalem operationem ſpectant ex quibus poſtea compoſitio fit quaternaria. Molybdocalco noſtro plumbo inquit: Injice Mercurium, donec incorruptibile fiat, & permanens, quod cum fiet, non amplius erit plumbum. Hæc omnia unum ſunt, & duæ tincturæ nullo colore differunt,

unam

unam eandemque tantum cernis. Et quomodo totum ex una ſpecie, alia quidem Veneris, alia lunæ, alia ſolis. Unica tantum aqua videtur, Rhaponticum, à ponto marique dicta, Rha verò ſuperficiem notat, ergo ſuperficies aquarum intelligitur. Flavam (inquit) injice lunam, & erit chryſocorallum, &c. Capiens ergò Mercurium à Mare, vel maſculo, fige ut mos eſt, conjice Veneri vel pyriti ſulphurato, & dealbabitur, id eſt, fuligini ſiccæ. Corpora non corpora facito & incorporea corpora compoſitum erigendo, latitantemque naturam extrahendo. Per Mercurium corpora corrumpe, & per magneſiæ nebulam maſculum & fœminã conjunge, & latitantem rurſum naturam evocans, per ipſam denique corporum formationes facies, id eſt, colorum planetarum. Ad hunc itaque modum corpora redduntur incorporea, & iſta fiunt corporea.

Si omnia igne attenuentur, & fuligo ſurſum feratur, fierent varia & infrangibilia corpora. Per ignem intellige Mercurium & igneum pharmacum, quia Mercurius comburit, corrumpit, & extenuat uno & eodem artificio. Venus itaque non tingit, ſed tingitur, & cum tingitur tingit. Nihil enim poteſt per ſe corpus tingere, vel ſeipſum ſeparare, ſi ſpiritus, qui interius latet, non emergat. Quomodo enim poteſt corpus ſine ſpiritu conſiſtere, niſi per pulcram naturam, quæ in ipſo eſt, animalem puta ſpiritum, qui colorem tincturæ ſecum educit, & infert. Venus itaque non tingit, ſed tingitur. Terrea namque materiæ pars, ut quæ craſſa exiſtit, non tingit, ſed illa qualitas ſubſtantiæ tenuis tincturam in corpore procreat. Cum enim Venus, id eſt, corpus, per magneſiam rectè gubernatur, ſuamque ſubſtantiam tenuem in lucem profert, tum demum tingendi vim aſſumit, ac tingit. Venus autem ſunt quatuor corpora. Tincturæ verò ſpecies ſolidæ, & humidæ, & herbæ dicuntur à ſimilitudine, ſolidæ quidem à nebula uſq; ad chryſocollam, humidæ aqua divina. Divina enim à citrinis retinentur, &c. Veritas autem hæc eſt: Natura naturam oblectat, & natura naturam complectitur. Rurſus Veneris quadricorporea natura per magneſiam oſtenditur, & verſicolorum ſpecierum herbæ in compoſitione elementorum attritiones prodeunt in lucem. Cum rationabiliter attritiones corporum fiunt, tum efflorеſcentia virent, cum herbæ prorſus non ſint, niſi colore tantum, nec iſtæ poſſunt in igne permanere. Solida enim (inquit) & humida & herbas. Solida quidem vocat corpora, albedinem, citrinationem, &c. penetrantia, & in corporibus permanentia, nec omnino cedentia, ſed ipſa firmè retinentia & ſuperantia. Humida verò dixit, ut ita recrearet illa per humida, id eſt, per aquam divinam. Quæ nam hæc eſt aqua divina, & cur divinam appellant? Magnum certè nomen hoc præ cæteris, atque præſtantius, quod ſine

hac

hac in opere nihil producitur, neque perficitur. Divina aqua est id,quod simplex & lucidissimam, & purissimam, & sine umbra corporum naturam facit,velut immutans corpora, abstergens, & est quod ex corporibus latitantem naturam extrahit. Conjuncta enim naturæ forma,pulcerrimum opus per naturam efficit ac operatur. Acuta aqua elevata & evocata dicitur. Divina enim sunt,quæ intus latitant, & extrahuntur. Divina igitur à divinis retinentur. Anima & spiritus à divinis extrahuntur,& ab iisdem retinentur,qualitate corpora penetrantia. Veritas enim est: Natura naturam oblectat, amplectitur, & vincit. Cum enim quod intus latet per divinam aquam benè geritur,& expurgatur, oblectat seipsum ad propriam corporis naturam penetrantem, vincentem,& permanentem. Propriam itaque naturam agnoscens, lætatur connexa & conjuncta vicissitudine.

Sed ut ad rem revertamur: Quatuor corpora tinguntur, & non tingunt. Magnesia enim dealbata non sinit corpora frangi, nec umbram Veneris induci. Sed vide quidnam Philosophus dicat,quatuor corpora tingi, & non tingere,nec dicit ut antea, & cum tinguntur, tingunt: sic solidorum corporum substantiam intellige: Magnesia(inquit) dealbata,&c. Quæ magnesia nisi totum compositum? Quomodo igitur dealbatur? quando rectè gubernatur,&assata,cum divina re expurgata,omnium corporum solidorum latitantia referat ex profundo,ut per ista corporum natura tingatur. Compositum enim per divinam aquam irrigatum non sinit frangi corpora,quin potius umbram eis adimit argenti spuma magnesiæ immixta, corpus dealbat,cæteraque generis ejusdem. Magnesiæ pulcra vide miraque, quomodo per unum multitudinem infert aliqua quidem ab unitate: aliqua à dualitate: aliqua à ternario nec non pluribus intendit, donec ipsius universum conservetur. Aliqua quidem à monade, igneum scilicet, pharmacum: aliqua à dualitate,ut cum corpore ipso magnesiæ: aliqua à ternario,scilicet expurgatio cum aqua divina, & si quid intendit, & per alios assationem referat, donec totum opus quæsitum servetur abstersum,& absolutum perficiatur,& compleatur. Materia enim ad aurum conficiendum accommoda,est ipse Mercurius. Mercurius à cinabari(inquit)aliquando à Venere aliquando verò à B.Mercurius à cinabari est magnesia: Mercurius à B.est aqua divina, quæ à contracto instrumento extrahitur,& hæc sunt, quæ materiam immutant. Venus ut homo animam & corpus habet. Oportet igitur materiam corpore spoliare,ut permanente spiritu tingente, ad cujuscumque quæsiti perfectionem accommodetur. Quid est Venus? quod homo,materiale corpus. Anima quidem est pars tenuis in ipsa,quæ per regimen in lucem prodit: hoc est,spiritus tingendi potentiam habens. Corpus verò est, grave

grave & materiale, terrestreque suum quod umbram habet, quam oportet spoliare igneo pharmaco. Dispoliare est humiliare, corrumpere, solvere, & mortificare. Nihil postea desit, nihil est reliquum, præterquam nebulæ & aquæ extractio. Philosophus usus vera figura, aquam calcanthi vocavit: etenim ibi est æris generatio: & calcanthum aurum generat, flos æris (ait Philosophus) ipse est, qui rem consummat, & perficit: est etiam spiritus masculi. Sic exponitur: Conjice ex substantia hausta ab Altissimo, ut divina virtus effecta, & in spiritum conversa divinum opus faciat. Divinum quærendum est, ut spolietur materia, & fiat sola anima, & spiritus sublime petens colorem sumat, & ut cum igne sit, pugnacior, & tenacior, veluti planum corpus dæmonum, & penetrantium: radix enim solidi est planum.

In spiritum ergo conversum, & sursum latum, ut ignis (doctrinæ ratione) igni quodammodo assimilatur, & penetrantior, ac tenacior fit: quæ verò rationes à mundi natura inventæ sunt. Nam quemadmodum quatuor elementa in seipsa transmutantur: & fiunt quod non erant, cum eorum substantia substantiæ non sit contraria, ignis fit terra, & terra fit aqua, & aqua aer, & rursus aqua terra, & terra usque ad superiora, & in seipsa mutata & soluta omnia operantur, ut est apud Hermetem: Qualitates enim sibi ipsis contrariæ sunt, & non substantiæ. Sic etiam compositum cum terra sit, & ex aqua aër, & ex aëre ignis. Quemadmodum igitur ex cœlo, quod tanquam camera terræ incumbit, hæc omnia sunt ab exhalationibus: sic etiam ex olla velut ex terra & superposito alembico velut ex cœlo, vehementes fiunt mutationes. Et quemadmodum terræ putrefactiones exhalantes transmutantur, sic etiam flos æris simul transmutatur exhalans. Hoc idem quoque considerabis in humano capite, cucurbitulæ, vel galeæ instar imposito corpori Ut non frustra dictum, igitur contere: sic modo non temerè dicitur, coquuntur sensim, & elevantur inter se. Levi namque elixatione spiritus tingens, qui latet elicitur: quod sursum fertur, spiritus est corporis expers, & anima totius compositi, id est, corporis. Quemadmodum igitur anima corporibus ostendit seipsam, fermentans omnia, in seipsa tres substantias effectrices habentem, motum, sensum & ignitionem: sic enim hic spiritus igneus factus, & anima corporis expers, cum rei cuncta tingentis corpus penetrarit, si in isto condita sit, ut planum in solido, per suæ medicinæ injectionem in argentum igne rarefactum. Lætus hic spiritus igneus (inquit) insilit, qui in corporibus etiam latitat, & sublime petens, etiam corpus ipsum, ut animam propriam, retinet. Cæterum quod ad differentem aquæ extractæ causam spectat, ne hoc terreat, flos est enim, qui extrahitur, non solum semel, sed bis terve per maripetas. Postquam igitur ostensum est

ſum eſt ſecundum accidens, flos aqua ſulphuris eſt illibata, & fixationis uſum habet. Dixit enim Philoſophus, & gummi paululum, omne corpus tinget. Maria inquit: Retinaculum omnium, quæ ab igne fugiunt, eſt alabaſtrum omnium candidiſſimum, lapis encephalus, mente reconditus habens velut calorem: hunc capiens contere, & miſce cum aceto, & conjiciens in vaſculum, poſtmodum tandem conde ſub fimo: hoc enim eſt quod quæritur, aquam ſcilicet ſulphuris illibatam, & rubiginem unum & idem eſſe: atque hic verè totius artis cardo vertitur. In ipſis deinceps conſideratur in una compoſitione omnia fieri, quod tingit, & quod tingitur: quod fugit, & quod ſequitur: quod familiare eſt, & contrarium: maſculum & fœminam: ſponſum & ſponſam: agens & patiens. Unus enim eſt ſerpens, qui duas habet compoſitiones & rubiginem. Unum eſt totum, ob quod ſunt omnia, & ſi totum non haberet totum, nihil totum eſſet, ait maximus Chimes. Nam res fixas facere non ſolum ſulphuris eſt, ſed etiam rerum, quæ dealbatæ, emollitæ & rarefactæ ſunt. Cum enim ſubſtantiæ à ſulphure albo in perfectione & aſſatione patiuntur, tunc & ipſæ ſunt ſulphur incõbuſtibile factæ, & permanent facientes quod paſſæ ſunt, dando & accipiendo: & tum utraq; ſulphur facta ſubſtantias fixas reddunt: hoc eſt, quod inter ſe non frangantur, efficiunt. Deinceps cur (inquit) multiplicium rerum ſpecies requiritis, cum una natura omnia vincat. Hanc naturam ab initio uſque ad finem expendens, manifeſtum videbis myſterium: hoc eſt, cymbalia. O naturæ cœleſtium naturarum creatrices, hæ diſſolutæ omnia operantur. Quid ergo hoc eſt diſſolvere? Huc age ad liquores, & diſce: Sume crocum Ciliciæ ſimul cum flore cinici conjunctum ſucco vitis, & una liquorum ſerie diſſolutionem invenies. Huc age rurſus ad album: & item in ipſum eſt diſſolutio, ipſe te docet, inquiens. Relinque inferius & fiet. Verum dixit: Alij corpora appellarunt, alij ſulphur, & non decepti ſunt. Et ob id diffuſus eſt error per orbem terrarum, propter appellationum multitudinem. Quæ de quatuor & quinque elementa dicuntur, ad illa referenda ſunt. Saturnum collocarunt, & ex adverſo plumbum in altiſſimo vertice, & poſt ipſum Jovem, Martem, Solem, Venerem, Mercurium, & infimo loco Lunam. Singula inter ſe diſtincta, uni tamen orbi conjunguntur, & unus ipſis miniſtrat, eademque gubernat, & ob unum ſpiritum amantur, mutuoque ſeſe intuentur oculis, & mutuò verſantur, & mutuò ſolvunt, & in ſuis tectis ſpatiantur, quemadmodum ſtatuit ipſe Creator altiſſimus. In terra ſimiliter enim reperiuntur, & in aere ſunt, & in aqua, & in igne, omninò pacem inter ſe habent, & unus opifex miniſtrat illis, eademque regit, unoque jugo omnia conjugata ſunt atque unam potionem bibunt, ex terra enim

aluntur,

aluntur, & quodlibet ipsorum proprium munus obit, & in propria sese consistit, & Creatoris arbitrio patet, quodlibet ipsorum occulitur in terra, & in propria gloria. Et vos ô amici, cum ad hanc pulcerrimam artem vultis accedere, spectate herbarum naturam, undenam prodeunt: aliquæ ex montibus, ex convallibus aliæ, ex campis item aliæ. Considerate aërem ipsis ministrantem: considerate divinam aquam irrorantem, & nebulam ferentem, ac æthera gubernantem ipsas: quæ cum permiscentur, unum sunt, & nemo potest ipsas separare, cum in unam coierunt naturam. O Cleopatra (inquit Ostanes) in re totum arcanum latet, expone clarè nobis de elementis, & quomodo superius descendit ad inferius & quomodo medium supremo & extimo propinquum est, & non concurrunt partes, cum præcedant, & uniantur, quodnam sit ipsis medium, quod unum faciat, & quomodo descendunt aquæ benedictæ ad videndum mortuos jacentes, ligatos, & positos in tenebris, & in caligine intus in inferno, & quomodo ingreditur medicina vitæ, & suscitat eos, ut tanquam è somno expergiscantur, & quomodo ingrediuntur novæ aquæ, quæ in principio lecti, & in lecto generantur, & quomodo nubes ipsas fert, & quomodo ex mari ascendit nubes aquosa. Ea quæ ostensa sunt contemplantes Philosophi gaudent. At Cleopatra ait eis: Aquæ ingredientes corpora spiritus ipsis inclusos & debiles, velut è somno excitant. Rursus (inquit) angustias perpessi sunt, & rursum occludentur in inferno, & paulatim nascuntur, & surgunt, atque diversos & gloriosos colores induunt, quemadmodum flores vere, quod lætatur, & exultat ob pulcritudinem, qua vestitur. Vobis (inquam) prudentibus herbas, elementa, & lapides, cum eruitis ex suis locis, pulcra admodum videntur, & non pulcra: quoniam omnia probat ignis. Cum verò gloriam induent per ignem & colorem viridem, ibi sunt majora spectacula, ibi gloria occulta, & accuratè quæsita pulcritudo, & terra mutata in divinitatem: quoniam in igne nutrit illa. Quemadmodum infans sub ventre nutritus paulatim augescit, & cum status mensis adest, non prohibetur in lucem prodire, ejusmodi res est hæc præclara. Verberant ipsam procellæ, & undæ in inferno, & sepulcro, in quo jacet, cum verò sepulcrum panditur, exurgit ipsa ex inferno, velut infans ex utero. Contemplantes Philosophi pulcritudinem, quemadmodum studiosa mater infantem, quem peperit. Tum demum quærunt quomodo, velut infantem lacte, aquis hanc artem nutriant: quandoquidem ut infans formatur, & cum perfecta fuerit in his omnibus, ecce arcanum, signatum. Nunc autem primum apertè, ubi vobis jacent elementa, & herbæ, in ænigmatibus exordiar dicere: Ascende in supremum tectum, in montem arboribus consitum, & videbis lapidem in

veritate: ex lapide hoc sume arsenicum,& de alba divine. Et vide in medio monte infra arsenicum,ibi est conjux sua cum qua conjungitur,cum qua gaudio perfunditur,& lætatur,natura in natura, & extra ipsam non conjungitur.

Descende in Ægyptium mare,& educ tecum ex arena ex fonte, quod nitrum dicitur,& conjunge illud simul,& ipse extrahet foras pulcritudinem omnia tingentem, & extra ipsum non copulatur: mensura enim est conjux. Ecce natura naturæ contra retribuit: & cum omnia æquabiliter coëunt, tunc naturæ naturas vincunt, & invicem lætantur.

Considerate sapientes,& intelligite: ecce enim artis perfectio, conjugatorum sponsi & sponsæ factorum unum: ecce herbæ, & ipsarum differentiæ: ecce dixi vobis omnem veritatem, & iterum vobis dicam,videte & intelligite. Quoniam ex mari oriuntur nebulæ, quæ ferunt aquas benedictas,& ipsæ irrigant terras,& educunt herbas & flores. Item nostra nebula egrediens ex nostro elemento, cum ferat divinas aquas, & irriget herbas & elementa, nulla alia terra indiget. Ecce fratres arcanum admirabile, ignotum prorsus: ecce veritas vobis patefacta est. Videte quomodo irrigetis terras vestras, & quomodo nutriatis semina vestra, ut maturum fructum colligatis. Audi igitur, & intelligens esto, ac dijudica exacte in quibus loquor: Sume ex quatuor elementis arsenicum supremum & infimum,albumq; & rubeum,& maris & feminæ pondus æquale, ut conjungantur invicem. Nam quemadmodum gallina calore fovet,ac excludit ova sua, sic etiam vos fovete & perficite,& extrahentes & irrigantes divinis aquis in sole, & in locis calidis assate igne levi,cum lacte virgineo, & cavete à fumo. In inferno autem occulite ipsa, & caute movete, donec ipsorum præparatio fiat solidior,nec fugiat ab igne, tum extrahatur ab eo. Cum conjungentur anima & spiritus, & fient unum, tunc conjicite in corpus lunæ,& habebitis solem, quem non habuerunt regum repositoria. Ecce arcanum Philosophorum, pro quo adjurarunt nos patres nostri, ne patefaciamus illud,divinam habeat formam & operationem. Divinum enim est, quoniam conjunctum cum divinitate,divinas substantias facit, in quibus spiritus fit corpus, & mortua animantur, suscipientia spiritum ex ipsis prodeuntem, ac invicem tenentur, & tenent. Quemadmodum spiritus contra tenebricosus,plenus vanitate & tristitia,prohibet corpora ne dealbentur, neve suscipiant pulcritudinem & colorem,quem habuerunt à Creatore.Ægrotant enim,& corpus, & spiritus, & anima, ob tenebras extensas: sed cum ipse spiritus, tenebricosus & perniciosus removetur, ut nō appareat odor,neq; color tenebrarum, tunc illuminatur corpus & anima, & spiritus gaudet cum abest nigredo à corpore, & vocat anima corpus illu-

stratur

ſtratum ad hunc modum inquiens: Egredere ex inferno; & reſurge ex ſepulcro, expergiſcere ex tenebris: indutum enim es ſpiritualitate, ac divinitate: quoniam audita eſt vox reſurrectionis, & medicina vitæ ingreſſa eſt ad te. Spiritus rurſus gaudet in corpore, & anima in eo, in quo eſt, ac citato curſu fertur in amplexum ipſius, & complectitur ipſum: nec ipſi tenebræ dominantur amplius poſtquam ſubiit lucem, nec patitur ut ab illo in æternum ſeparetur. Abiit nigredo, & conjuncti ſunt in amore corpus, anima, & ſpiritus, & facta ſunt unum, in quo latet æternum, & ſignata eſt domus plena luminis & divinitatis. Ignis enim ipſa conjunxit & transformavit; & ex ſinu ventris ejus exierunt, ſimiliter etiam ex utero aquarum, & ex aere ipſis miniſtrante, & ipſe eduxit vos ex tenebris in lucem. Venter enim ignis ipſa portavit, & propter ipſum induerunt gloriam, & ipſe ad unionem unam perduxit, & abſoluta eſt imago corpore, anima & ſpiritu, & facta ſunt unum. Subjectus eſt enim ignis aquæ, & terra aeri, ſimul & aer cum igne, & terra cum aqua, & ignis & aqua cum terra, & aqua cum aere, & facta ſunt unum. Unum enim herbarum & fuliginum factum eſt unum, & ex natura, & ex divino facta ſunt. Unum quod omnem naturam conciliat, & retinet. Ecce naturæ naturas retinent, retinuerunt & vicerunt: propterea naturas alterant, & corpora, poſtquam ingreſſus eſt fugitivus in non fugitivum, & retinens in non retinentem, atque invicem in unum coiere. Corpora ſunt cæleſtia divinaque, ſupra memorata. Aquæ arcanum eſt, quia ut polus ex quatuor percurritur, & nunquam quies dabitur. Hæc creata ſunt in hac terra noſtra Æthiopiæ, ex qua ſumuntur herbæ, lapides, & corpora divina, quæ Deus & cælum fecit: in quolibet enim Creator inſevit potentiam. Unum viride fecit, alterum non: unum ſiccum, unum humidum, unum conjungens, alterum disgregans: unum retinens, & alterum recedens, & in occurſu mutuo ſeipſa retinent: & unum in alio reducit in corpus, in alio exornat, & fiunt una natura, quæ omnes naturas amplectitur, & retinet. Et ipſum unum omnem naturam ignis & terræ vincit, & omnem potentiam ipſorum alterat: ecce finem.

Cum perficitur fit medicina lethalis in corpore currens: quodammodo enim proprio colore ingreditur, & ſeſe inſinuat in corpora. In putrefactione enim & calore fit medicina, currens in omne corpus ſine impedimento, vel nocumento. Hic enim philoſophiæ ars extremam manum accepit.

Multa ſunt igitur quæ faciant aurum, quod vero fit, unum eſt. Primum: arena quædam eſt littoralis, quæ ab auri colore chryſites appellatur: aliqui auream arenam vocant. Pila conteratur, ſale inſpiſſetur, & igne calefiat per diem & noctem. Trita rurſum abluatur aqua ſalis, & pulvis imbibatur aceto guttatim, ut coeat

ſiccetur & imbibatur, idque quarto. Argentum ac plumbum liquans utraque, pulverem injice, confundantur ſimul, & permiſceantur. Poſtea auferens & frigefaciens horis quibuſdam, cernes totum durum: deinde arenam purgans invenies aurum.

Sin velis ita facito.

Sandaracum, calcanthum, & arſenicum, & ſulphur vivum & cinabarim ſimul terens, ac tenacem faciens mixturam in purum vitrum conjice oris anguſti, obſtructum argilla, per diem igne aſſato, poſtea auferens lutum invenies materiam ſiccam craſſitudine pici ſimilem Hoc iterum terens in fictili vaſe reconde, totumque capiens loca in ignem, & ablato cooperculo invenies flavum, &c. Et magneſiam quidem ſi ceperis albam, & par pondus arenæ optime præparatæ, poſtea vero utraque conterens oleo raphani concoxeris, erit tibi id quod in fornacibus aurum. Si vero non ſit colore nitens, ſale uncta quæ ſuperius dicta ſunt, & myſi & ferri croco conterantur, & rebus potentias communicantibus, aurum fulgentius aureis pactoli arenis efficies. Si vero aurum habens, duplum pondus facere volueris, nihil auferens ex qualitate, hoc ponderans duplo majora pharmaca ponderata, myſi & berilli ſcobem ut ſit quadruplum auri, quod ex ambobus conſtat hæc miſcens, ſeu temperans, affige auro, atque ea, ubi in crucibulum conjeceris, & ignitum feceris, extrahe, & te ipſo duplo ditior fies. Sed noſtrum inſtitutum erat, non ut de auro colluſtrando, neque augendo, ſed de conficiendo ageretur. Hoc itaque præſtabo, quamvis aliquantulum digreſſa oratio alias artes obiter reſpexit.

Cinabaris igitur, & aureus flos æris, velut naturales quædam formæ lunari materiæ injectæ, aureum corpus faciunt. Si igitur argentum liquefaciens medicinas miſcendo temperaveris, ſol tibi luna fiet, & ſi tale quid ſecueris, invenies colorem, & ad omnem auri uſum argentum in aurum verſum. Et luna aurum quidem facit, ſol vero lunam non facit: ſola enim ipſa inde lumen habet: nec lunæ tantum, ſed magno etiam lumini miniſtrat. Æris igitur corpus protrahens quantum par eſt, ceu quandam linguam oblongam facito. Poſtea ſuper carbones reponens, in ipſum vulcanum concita; irradians nunc ſale foſſili, nunc ocra Attica continue, vel alternatim humerum & pectus Paphiæ exornans, pulchrior plane fiet, ac glaucũ colorem abjiciens, apparebit tota aurea. Cum talem fortaſſe Paris Venerem vidiſſet, Junoni & Palladi antepoſuit. Quoniam vero regiminis ſupra meminimus, interpretabimur quidnam ſibi nomen velit. Et quia chryſitidis tinctura indigemus ad opera, prius medicinam habere neceſſe eſt, ut ea in tempore utamur.

Chryſocolla terra flos eſt, in Macedonia naſcens, hanc aqua

dulci

dulci purgans, & postea solaribus radiis exiccans, æris Scythici flore & chrysolytho simul solve,& commisce. Postea humido excremento inspissans in vitro reconde, totamque flammis calefacito: ex hac enim igneum pharmacum facies. Habes simul & regiminis significationem,quodve tincturam facit. Aurum vero sic facere poteris: Ubi plumbum igne liquaveris,sulphur vivum huic insperges,& igne uratur,donec vapor evanuerit. Postmodum aluminis scissilis & cinabaris par pondus capiens, miscensque in oximellite, liquato plumbo inspergito, itemque sulphur vivum (quod supra)ut tum solidum fiat,tum etiam colorem per cunctos poros capiens,propter hæc omnia aurum efficiatur.

Quidnam tibi igitur totam Democriti Abderitæ sapientiam breviter revelabimus, nihil intus in adytis relinquemus? Sed nec qui alios sacris initiant hoc dicunt,neque mystica divinatio. Stata autem tempora sacrorum principem concitarunt,ac rursus ille à debacchatione conquievit,sacrisque initiatus compositum festinavit. Sed ne moleste feras,si tibi primo ac sacrorum principi, alius ipse sacrorum princeps sedeo. Tibi enim præstantiora concredita sunt, ac tu de cœlo Deum deducis, & evehis animam & mentem,quæ in materia est,& applicas rei exemptæ à materia. Ego vero humi jaceo,ac naturæ contemplator sum,nec dum retuli me ad rerum non aspectabilium speculationem: quoniam nondum mihi acutius lumen factum est. Hæc Psellus ad Xiphilinum Patriarcham,& ultra.Nosti igitur quid faciemus,inquit? Mihi quidem terræ adyta concredita sunt: tu vero illa cælestia es consecutus. Impertiamus ergo invicem res quas habemus: tu mihi egregia spectacula: ego vero tibi naturales effectus. Sed viden' quid ego tibi fecerim,cum enim auri fontes aperuerim, nec Atho concussi,nec Pangeum commovi, nec venas quasdam subterraneas reclusi,sed lapides inter se conterens, & herbas quasdam miscens, ingenue tibi ac utiliter aurum valde pretiosum elaboravi. Hujusmodi aliquid tu mihi etiam comminiscere, non in aerem concitans,non sublimem tollens,sed aliqua ratione in terris mihi ostende supercæleste bonum: nullibi enim est, sed ubique, & in qualibet universi parte.Inventum multos latet,quodque intus in nobis est,in cælo, errantes quærimus. Sed doce quomodo prope est,& quomodo longius abest, non loco distans,sed dispositione propius accedens, quod longius abest. Dic quænam ratio est defensionis intelligentiæ? deinceps usque adeo descendens,quomodo rursus ascendit? In summa me manu ducas ad Deum.Si enim per satis angustum iter, contentus ero, si vero per iter nostri capax. His me sacris initiandum, si deduxeris, polliceor tibi me nullum reliquum scientiæ & naturæ opus,nullumque studii genus, vel antiquio-

tiquioris ſapientiæ,vel arcanæ prætermiſſurum: ſed tibi ſi placuerit,quæ ſub terra ſunt, explicabo. At vero ſi tibi ſtudioſiſſime munus confero,tu autem mihi ſcientiam non oſtenderis,ærea pro aureis minus permutans: nec ob id tamen ſuccenſebo, nec tibi turpem ingrati animi notam inuram: ſed ſciam in vitro magis ſolare lumen Atticum ſuccendi. Vis igitur me dicere, quod pro omnibus dico. Impenſius ama,& vale.

SVMMARIA DECLARATIO EORVM, quæ dicta ſunt hactenus ex Democrito,per ænigmata.

QUod eſt ſpoliare,humiliare,corrumpere, ſolvere, & mortificare,omnemque materiam extrahere,ut ſpiritu incumbente ac patefaciente, ſciatur id quod tingendi corpus vim habet? Ad quæſiti perfectionem accommodetur reſponſio. Hoc enim promptum & idoneum eſt ad perfectum complementum, ex ſpeculationibus,quæ ſub ſenſum cadunt, ad eas quæ intelligentia ſola percipiuntur,aſcendendo, & magnum cæleſte ornamentum intuendo. Horum ornatum ubi contemplatus fueris, ſuper omnia mentem elevans,magnamq; & ſat nitentem angelorum gloriam, tantumque gaudium conſiderans,ne convertaris deinceps ad materialem hujus humilis & abjectæ jam patefactæ ſcientiæ auri conficiendi notionem: ſed totum te ad ſuperiora erigas, & ad ſplendorem ſupernarum ſubſtantiarum alas mentis attollens, innumerabiles & arduas harum pulcritudines,ac aliud lumen, quod omne lumen ſuperat,intentis & internis oculis intuens, admirans, operaque omnia in mundo deponens, ac electam ante tempus mortem animo cogitans, tecumque tuum corpus mortificans: præterea vero tuam animam abnegans,claris hymnis cunctorum Regem ac dominum gloria glorificans, & laudans: tremore vero timoreque perculſus omnipotentem potentiam in mente contemplator,& ipſius bonitatem,quæ omnem bonitatem ſuperat,& quemadmodum omnia producta ſunt per ejus inenarrabilem ſapientiam. Lingua torpet,mens quoque ferre non poteſt,vel prorſus inveſtigare, vel recenſere, quæ magnalia Dei omnipotentis menti contemplanti vere ſunt repoſita. Hæc vero omnia in nobis ipſis conſiderantes, ſtudeamus etiam ut cum omnibus, tanquam fratres per fidem,atque delectationem,uniamur, & aſſimilemur, quantum fieri poteſt,verbo Deo quod nos dilexit: ipſumque Deum dominum noſtrum adorantes,amemus ex tota anima, ex tota mente,& ex toto corde: tantumque theſaurum admirati glorificemus ut tandem contubernio Dei dignati, per ipſum gratia re-

tia re-

tia repleamur, & luce ejus ſapientiæ, quæ omnem naturam illuſtrat, ac mentem omnem illuminat. Cui laus in æternum.

Hæc Xiphilinus Patriarcha ad Michaelem Pſellum, qui contra retribuens ait: Accipe chryſolithi partem unam, magneſiæ cinabrij partes tres: contere vero donec ſimul conjungantur, & commiſceantur ſubſtantiæ, & nihil amplius ſulphuris vivi appareat: fit enim admodum nigrum, ut atramentum ſcriptorium, poſt tres dies conjiciens in lavacrum, impone ex liquore, qui ſolet abluere partes æquales, & ablue omnem tincturam excipiens, &c.

Chryſolithus eſt arſenicum, ut ſcis, vel lapis ætheſius. Magneſia cinabrij eſt chalcopyrites, vocatur & plumbum. Humor lavacri eſt radicis raphani noſtri acetum radicatum cum ſuo ſale, & ab eo per cohobationem tractum in ſolutivam. Ablue, inquit, donec rubigo ejus egrediatur, & ſic abit nihil ex ære remanente in plumbo. Hæc eſt magna ſolutio per evocationem, æruginatio, denigratio, ablutio, &c. Procede ut ſcis. Evacuationem dictam accipiens in vaſis relinque reſidere, & exprimens liquorem exicca, quod ſubſidet, hoc invenies ut atramentum ſcriptorium, quod contere donec fiat perfectè citrinum, vel album prius: ad hunc modum exiccando conteratur igne continuo, donec albeſcat, & candidiſſimum fiat. Vide igitur, ne dealbationis tempore deſes ſis: negligentia enim accidit, eo quod non videtur illa pulchritudo: quoniam per hanc dealbationem ſine umbra æs fit, omnem ſuam terreſtrem ſuperfluitatem & craſſitiem abjiciens. Si igitur æs dealbatur, ſpirituale fit, & denique nihil relinquitur, nihil deſit, præterquam nebulæ & aquæ elevatio. Zozimus ait; Unum ordinem ego novi duo opera habentem: prius, ut fluat per reſinam (intellige per purgatorium) poſterius, ut exiccetur humor Saturni per elevationem in pulverem levem. Ponas igitur lapidis levis partem æqualem, cum repurgato, & contere abluendo & evacuando cum aceto extracto per alembicum, donec albeſcat, donec candidum fiat. Vide igitur dealbationis tempore, ut ſupra, &c. Dulcificans igitur medicinam & exiccans, repone, & medicinam exæqua: Calcanthi partes tres, magneſiæ partem unam, & medicinæ partem alteram, contere ſimul, irrigans ad ſolem cum aceto albo dies ſex, & poſtea exiccans pone in fimo bovino, & ſine ut urantur per dies duos, vel tres, & tollens ab igne invenies aurum tinctum ut ſanguinem: hoc eſt cinabaris Philoſophorum, & æs clarum citrinum. Quid vobis (ait Senior) & multarum rerum ſylvæ? cum una ſit materia naturalis, & una natura, quæ omnia ſuperat. Tunc igitur per divinam aquam ſolutum & fermenta-

mentatum, ut fermentum panis, ac deinceps etiam chrysolytho æquis partibus contrito & aqua soluto; secundum naturam suam per fluxionem, tingit omne corpus. Zozimus ait: Sol naturalis per chrysolithum spiritualis factus, secundum naturam tingit. Argentum etiam si dissolvamus per aquam, & spirituale faciamus per chrysolithum, æs tingit album. Hoc enim etiam aliis verbis dixit. Duæ enim tincturæ nulla alia re inter se differunt, nisi colore tantum: hoc est unam & eandem præparationem habent: quia & per divinam aquam prius conteruntur, & postea vero per chrysolitum spiritualis medicina fiunt, unum quodque secundum propriam naturam tingit, sol solem, & luna lunam. Per aquam divinam intellige visitationem occultorum. Æthesius lapis igitur cum ære colligatus, & cum oleo raphani reductus, hic beatos Ægypti studiosos reddidit. Arte compositum igitur erigens, ac latitantem naturam evocans, per ipsam denique corporum formationes facis, & sic corpora incorporea redduntur, & incorporea corporea fiunt. Si omnia igne attenuentur, & fuligo feratur, erunt varia, & infrangibilia corpora. Laudetur Altissimus.

INDEX

INDEX RERUM ET VERBORUM MEMORABILIUM, QUÆ IN HOC PRIMO TOMO continentur.

A.

Amor

B.

Consi-

D.

Enoch

M.

Magnes

Q.

Quer-

Sulphur

Ultima

FINIS.

